

P'op Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahỹỹh

O Novo Testamento na Língua Nadëb

P'op Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

[mbj]

Primeira edição

© 2011, Sociedade Bíblica do Brasil

www.sbb.org.br

Translation: © 2011-2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

www.Wycliffe.org

Visite o www.ScriptureEarth.org/mbj para mais recursos bíblicos em Nadëb.

Creative Commons Licença

Atribuição-Uso Não-Comercial-Vedada a Criação de Obras Derivadas

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

CONTEÚDO

<i>Nadëb kyy me</i>	<i>Potugees kyy me</i>	<i>abreviação</i>	<i>Nyy bã tadu doo</i>
Matew.....	Mateus.....	(Mat)	1
Maah-Ko	Marcos.....	(Maa)	78
Rukas.....	Lucas	(Ruk)	123
Jowāw.....	João	(Jo)	201
Atos.....	Atos	(At)	256
Roma	Romanos.....	(Rom)	324
1 Korīn.....	1 Corīntios.....	(1Ko)	357
2 Korīn.....	2 Corīntios.....	(2Ko)	384
Garata.....	Gálatas.....	(Gar)	403
Pirip.....	Filipenses.....	(Prp)	426
Korosa.....	Colossenses.....	(Kor)	434
1 Tesaronika	1 Tessalonicenses	(1Te)	442
2 Tesaronika	2 Tessalonicenses	(2Te)	448
1 Tsimoot.....	1 Timóteo	(1Ts)	452
2 Tsimoot.....	2 Timóteo	(2Ts)	461
Tiit.....	Tito	(Ti)	467
Piremon	Filemom.....	(Prm).....	471
Eberew.....	Hebreus	(Eb)	473
Tsijaag.....	Tiago.....	(Tsi).....	498
1 Peed.....	1 Pedro	(1Pe).....	506
2 Peed.....	2 Pedro	(2Pe).....	516
1 Jowāw	1 João	(1Jo)	522
2 Jowāw	2 João	(2Jo)	529
3 Jowāw	3 João	(3Jo)	530
Judas	Judas	(Jud).....	532
Apokarip.....	Apocalipsis	(Apo)	535

P'op Hagä Do Panyyg Ky N'aa Hahỹÿh

Hahỹÿ hã takerii däk papuuj Isaraéw buuj sa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Hahỹ takerih do pooj jé, hajõng ta baab pooj jé P'op Hagä Do kaner'ood wät paa Isaraéw buuj sa sii. Ti noo gó tan'oo däk paa sa hã ta ky n'aa jaw'yyk doo. Tan'oo däk sa hã na-ääj hẽ hajõng baad hadoo do ta kyyh, ta ky n'aa rod rerii bong doo. Potugees kyy me ji maneëën tii “Antigo Testamento”. P'ooj ub sa sii kaner'ood däk doo, tahanäng pé tii. Ta tii hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh ta tyw n'aa papuuj heh'äät ta wẽ. Ta tii hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa Isaraéw buuj sa h'yyb tym dëëb, sahõnh hẽ badäk hahỹÿ hã habong do sa h'yyb tym dëëb. Jesus, P'op Hagä Do T'aah badäk hahỹÿ hẽnh tamejõ hyng do né hẽ ta ti ji h'yyb tym dëëb. P'op Hagä Do asëëw hõm do tii. Tah'yyb däng do tii. Gereg kyy me ramaneëënh P'op Hagä Do h'yyb däng doo, Kristo. Jesus né ti Kristo. Ta hyb n'aa ji hajaa hỹÿ kã P'op Hagä Do wẽ ji nu dëë kãn. Ta hyb n'aa na-ääj hẽ tahajaa baad ji bawät ji da hadoo do wẽ. “Papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo” ji maneëënh Jesus ky n'aa. Potugees kyy me ji maneëënh “Novo Testamento”.

Pooj jé paa hahỹ raberii däk Gereg kyy me. Dooh wäd ta ti ma kahé bäh kerii wät do paah. P'ooj ub karejã jëng tii. Ti hadoo né hẽ, p'ooj ub tabahup nã bã hajõng paa rerii bong ta hã kerih doo. Tii d' rabadoo had'yyt hẽ tanahëëj jëng hyb n'aa. Gereg kyy me na-ääj hẽ raberih ta tii. Da hẽ ti anäng nã hajõng ta ti hedoo doo. Séd gó raberii paawä, ta ti mahang pawóp its rerih nã ta see pé noo gó ta bod its hajong do wób ranerih doo. Ta ti hedoo do bod kerii däk na-ääj hẽ Nadëb kyy me hahỹ ta heen n'aa kadakëë: []. Ta ti hedoo do seeh Matew 17.21. Hahỹ mo n'aa me takerii däk tii: [21 —Jääm hẽ P'op Hagä Do hã ji ky n'aa etsëë doo me, ji noo kanawa doo me, ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do banyyh —näng mäh.]

Ta see pé noo gó ti anäng ta ky n'aa, baad ji maa napäh hyb n'aa tahanäng péh. Ta ti hedoo do ky n'aa takerii däk ta yt hã. Dooh P'op Hagä Do kyyh bód tado bã tii. Kerih do nedëëd is do ta heen n'aa. Ta tii bã na-ääj hẽ ji tametëëh nyy bã ji baw'yyt P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerih doo. Ta ti hedoo do seeh ji aw'yyt Matew 1.21 hã. Hahỹ mo n'aa me ta yt hã takerii däk: b 1.21 Jawéh ji ted'ëep, tahanäng pé ti Jesus.

Hahỹÿ hã kerih do wén kerii wät,
Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb
Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah bẽ ky
daheeh hyb n'aa. Ta hã bẽ h'yy kae bã,
bẽ d' edëb had'yyt hẽ P'op Hagä Do wẽ
Jesus hyb n'aa.

Jowāw 20.31

Matew

Jesus ky n'aa hanäm do Matew erii wät do hahÿÿh

Jesus wahë makû sa häd ketsén do hahÿÿh

- 1** ¹ Jesus Kristo, Dawi panaa, Abaraäm panaa. Hahÿ ta wahë makû sa häd heen n'aa kerih doo:
² Abaraäm t'aah, Isak.
Isak t'aah, Jakóh.
Jakóh taah, Judah, ta hÿÿj daheeh.
³ Judah t'aah, Peres.
Peres taah, Eserôm Serah daheeh. Tamar mä sa ÿÿn makû häd.
Eserôm t'aah, Räm.
⁴ Räm t'aah, Aminadab.
Aminadab t'aah, Nasôm.
Nasôm t'aah, Saramon.
⁵ Saramon t'aah, Buwas. Buwas ÿÿn Rahab häd näng doo.
Buwas t'aah, Obed. Obed ÿÿn mä Rut häd näng doo.
Obed t'aah, Jesé.
⁶ Jesé t'aah kä, Dawi, ër wahë makû sa wahë n'aa paah.
Dawi t'aah, Saromäw. Saromäw ÿÿn Urija häd näng do ÿÿm paah.
⁷ Saromäw t'aah, Reboäm.
Reboäm t'aah, Abijah.
Abijah t'aah, Asah.
⁸ Asah t'aah, Josapa.
Josapa t'aah, Joräw.
Joräw panaa seeh, Usijah.
⁹ Usijah t'aah, Jotäw.
Jotäw t'aah, Akas.
Akas t'aah, Esekijah.
¹⁰ Esekijah t'aah, Manaséh.
Manaséh t'aah, Amom.
Amom t'aah, Josijah.
¹¹ Josijah panaa kä, Jekonija, ta hÿÿj daheeh. Babirön buuj, Judah buuj majiï, sa häj n'aa hën h Judah buuj ramahüüm noo gó Jekonija rababok.

¹² Babirōn häj n'aa bā rabaj'eenh do jawén paa bā henāk do hahỹ Jesus wahē makū sa häd: Jekonija t'aah, Saratijew.

Saratijew t'aah, Sorobab.

¹³ Sorobab t'aah, Abijuh.

Abijuh t'aah, Erijakīm.

Erijakīm t'aah, Asor.

¹⁴ Asor t'aah, Sadok.

Sadok t'aah, Akīh.

Akīh t'aah, Erijud.

¹⁵ Erijud t'aah, Erejasa.

Erejasa t'aah, Matān.

Matān t'aah, Jakóh.

¹⁶ Jakóh t'aah, Joséh kă. Marija häd nāng do patug ti Joséh. Marija t'aah kă, Jesus, ramaneëēnh do Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dāng Doo.

¹⁷ 14 Jesus wahē makū sa häd ketsén do Abaraām du doo bā naa, Dawi bā kă tagadāk. 14 sa häd ketsén do Dawi häd bā naa, Judah buuj Babirōn häj n'aa hēnh ramahūūm bā kă. 14 kă m' Jesus Kristo^a wahē makū sa häd ketsén do Babirōn häj n'aa hēnh rabeboo nă do jawén paa bā naa, Kristo benāng bā kă.

Jesus benāng do panyyg n'aa hahỹh

¹⁸ Hahỹh da Jesus Kristo benāng do ky n'aa. Jesus ȳyn pan'aa Marija häd nāng doo. Joséh gatēē do pan'aa m' ti Marija. Ti m' Marija beta dāk, dooh Joséh awād bā ta wē. Marija wén eta dāk, P'op Hagä Do Sahee hejój hyb n'aa. ¹⁹ Baad ub, P'op Hagä Do karēn doo da Joséh, ta patug pan'aa bawāt. Ti hyb n'aa m' dooh takarēn bā Marija taky n'aa tapa bā hajök do sa matym gó. Dooh takarēn bā Marija tanu meby bā ta wób sa hă.^b Ti hyb n'aa tahyb n'aa newē dāk, ta h'yyb gó, Marija tamejō hōm taganat'ēē wāt hyb n'aa. Dooh m' takarēn bā ta wób tamaher'ood bā.

²⁰ Ti m', ta ti tahyb n'aa newē dāk do jawén paa bā Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do āas kas'ee wāt ta hă ta s'ēē gó. Ti m' ta s'ēē gó āas ky hadoo ta hă. Hahỹh da ta kyyh:

—Joséh, Dawi panaa, —nāng mäh —mahyb n'aa p'eed manäh. Magat'ēē né hē Marija. Ajān ta wog gó hasuun doo, P'op Hagä Do Sahee hejój hanaa.

²¹ Aj'yy da ta t'aah. Mahād n'oo da Jesus,^c P'op Hagä Do karapee tabed'ēēp hyb n'aa da nesaa do ramoo bok do mahānh —nāng mā āas kyyh Joséh hă.

²² Sahōnh hē tii d' tawén hadoo, Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod Isajas häd nāng do erii wāt do paa kaja dāk hyb n'aa. Hahỹh da taky dāng do paah: ²³ “Etaah da maruus aj'yy manepäh nă doo. Enyy dāk da aj'yy ta t'aah. Ramaneëēnh da ta häd Imanuēw”,^d nāng mäh. “Ēr mahang P'op Hagä Do bawāt”, tahanāng pé ti Imanuēw.

²⁴ Ti m' Joséh ty gawēēj dāk bā, āas mejūū doo da né hē taky daheeh. Marija tagat'ēē dāg kă. ²⁵ Tagat'ēē dāk né hē, dooh ta wē tawād bā Marija

a 1.17 Ji h'yyb tym dēēb, p'ooj ub Judah buuj hă P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ramaneëēnh Mesijas. Gereg kyy me ramaneëēnh Kristo. “P'op Hagä Do h'yyb dāng doo”, tahanāng pé m' ti.

b 1.19 Aj'yy see sii Marija beta dāk Joséh ed'oo. Ti hadoo né hē, dooh takarēn bā taher'ood bā ta wób sa hă Marija eta dāk doo, Marija tanu maneb'yhyb n'aa. c 1.21 Jawéh ji ted'ēēp, tahanāng pé ti Jesus. d 1.23 Isajas 7.14

t'aah nenäng nä bä. Ti m' Marija t'aah benäng do jawén paa bä Joséh häd n'oo däk mä Jesus.

**Sagōōh ky n'aa ma kamahet'ëëk do Jesus henäng
do resoos do panyyg n'aa hahÿÿh**

2 ¹ Ti m' panang Berēnh häd näng doo bä, Judah häj n'aa bä Jesus benäng sa wahë n'aa Eróts häd näng do bag'aās noo gó. Tabenäng do jawén paa bá ajyy tak'ëp ma kamet'ëëk doo, sagōōh ky n'aa ma kamahet'ëëk do kaj'aa Jerusarēnh bä. Sa häj n'aa papÿÿj hana hēnh rahana. ² Ti m' rakajaa bá kã rabeaanh:

—Nyy bá tabadäg däk Judah buuj sa wahë n'aa nag'aap hē henäng doo? —näk mäh. —Ää hapäh sagōōh tabenyy däk do heen n'aa. Papÿÿj nu ganyy hēnh tahana. Ää wén na bë wahë n'aa nag'aap hē henäng do ää weh'ëëh hyb n'aa —näk mä sagōōh ky n'aa ma kamahet'ëëk do sa kyyh.

³ Ti m' tak'ëp mä Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do hyb n'aa tón mä taky n'aa napäh bá sagōōh ky n'aa ma kamahet'ëëk do rahe'oot doo. Sahōnh hē Jerusarēnh panang buuj na-ääj hē m' rahyb n'aa tón mäh.^e ⁴ Ti m' Eróts mejüü ranaëēnh hyb n'aa ta wë sahōnh hē Judah buuj sa rod n'aa P'op Hagä Do wë wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hē. Ti m' tabeaanh mä sa hä nyy bá P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do benäng doo.

⁵ Ti m' raky hadoo:

—Berēnh panang bä, Judah häj n'aa bá tabenäng da —näk mäh. —Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa rod see erii wät paa ta ti ky n'aa —näk mäh:

⁶ “Panang Berēnh, Judah häj n'aa bá badäk doo,

öm ky n'aa netsëēh do nado panang ky n'aa etsëēh do sa mahang,

Judah häj n'aa bä.

Ky n'aa etsëēh da öm, a babuuj mahang ganyyh do hyb n'aa ta bagä n'aa,

Isaraéw buuj, karapé haa h'yyb mahüüm doo.”^f

—Tii d' né hē P'op Hagä Do kyyh, ta ky n'aa rod see erih do paah —näk mä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa kyyh Eróts hä.

⁷ Ti m' Eróts mejüü rabats'yyt ta wë kejēn doo gó sagōōh ky n'aa ma kama-het'ëëk doo. Ti m' tabeaanh mä sa hä ny noo gó ti sagōōh ganyyh. Ti m' raba-her'oot ta hä. ⁸ Ti m' Eróts mejüü mä Berēnh hēnh rabahöm hyb n'aa. Ti m' ky ken'yyim doo gó m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahöm, baad bë esóts karapee —näng mäh. —Karapee bë awyyd bä, nayyw hē ÿ karēn ÿ bë maher'ood, karapee ÿ weh'ëëh hyb n'aa bë nemuun —näng mä Eróts kyyh.

⁹ Ti m' sa hä Eróts maher'oot do jawén paa bä, ratsyyim kasog kän mäh. P'aa hēnh mä sagōōh rabahapäh ēnh ramahöm me. Sa pooj jé m' sagōōh bahöm. Ti m' sagōōh bayyw kã kän tób karapee t'aah yt sooh do pong jó. ¹⁰ Tak'ëp mä ratsebee bong sagōōh rabahapäh bá kã. ¹¹ Ti m' tób gó rabajëë p'ëë bá kã

e 2.3 Eróts wén hyb n'aa tón, dooh takarēn bá ta see bag'aās doo. Ta mab hē takarēn tabag'aās. Panang buuj rawén hyb n'aa tón na-ääj hē Eróts hä rah'yy genäh do hyb n'aa. Rahapäh ti tak'ëp da nesaa do tamoo wät da karapee henäng do hä, taky n'aa napäh do hyb n'aa. **f 2.6** Mika 5.2

rabawyyd kân mã karapee Marija moo gó kâ. Ti m' rabehty b'ëeh tûu sa taron nu paa me karapee t'aah wê. Ti m' rawehëë kân ta hâ. Ti m' raban'oo dâk ta hâ ta matym n'aa tak'ëp hanâm doo, ky n'aa gebah doo. K'âats tæg gabarëeh do s'ëeb, b'aa tæg buu benyym do s'ëeb in-sijëen häd näng doo, b'aa tæg buu benyym do s'ëeb miir häd näng doo raban'oo kân ta matym n'aa. ¹²Ti m' sa s'ëë gó kâ P'op Hagä Do maher'oot ranabaaj hõm hyb n'aa Eróts magä doo me, Eróts ramanaher'oot hyb n'aa. Ti m' ta tyw n'aa see me m' rababaaj hõm kân sa hãj n'aa hënh.

Esit hãj n'aa hënh Joséh rakejën hõm do panyyg n'aa hahÿh

¹³Ti m' sagõoh ma kamahet'ëek do ratsyym kasok do jawén paa bā, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ääs kasee mã Joséh hã ta s'ëë gó. Ti m' ta s'ëë gó taky hadoo ta hãw:

—As'ëëg g'ëed! —näng mäh. —Mamahüüm wäd karapee t'aah ta ÿyn daheeh Esit hãj n'aa hënh, t'iï hënh bë kejën hõm hyb n'aa. Eróts mejüü da resoos karapee t'aah tadj'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa da Esit bā bë ayyw dó, òm ÿ maher'oot bā kâ da mabana —näng mã ääs kyyh Joséh hã.

¹⁴Ti m' nanyw hë Joséh ty gawëej dâk. Ti m' atsëm né hë Joséh bado dâk karapee t'aah, ti m' karapee ÿyn daheeh ratsyym kasog kân Esit hënh hah'üüm doo. ¹⁵Ti m' Esit hãj n'aa bā rabajeej kân Eróts bedëp nã bā. Tii d' tawén hadoo P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod see her'oot do paa kaja dâk hyb n'aa. Hahÿ d' mã P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod erih do paah: “ÿ naëej wät tah ÿÿ, Esit bā naa tabanyh hyb n'aa”,^g näng kerih do hã.

¹⁶Ti m' Eróts h'yy kadaw'uuh sagõoh ky n'aa ma kamahet'ëek do rawadii doo. Ti hyb n'aa tak'ëp mã takawajään. Ti m' tamejüü mã radej'ëep hyb n'aa Berënh panang bā, panang nedaa bā na-ääj hë, sahõnh hë karepé ajyy pawóp hë ta baab n'aa hedo padëek doo, ti yd jé ta baab n'aa hedoo do na-ääj hë. Tii d' tawén d'oo, pawóp däg mã ta baab sagõoh ky n'aa ma kamahet'ëek do pooj jé rabahapäh sagõoh karapee henäng do heen n'aa ganyyh doo.^h ¹⁷Tii d' né kâ m' kaja dâk P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod Jeremiij häd näng do erih do paa kâ. Hahÿ da paa m' ta kyyh:

¹⁸“Panang Ramaⁱ häd näng doo bā naa maa enä tak'ëp ha'oot doo.

Tak'ëp h'yy kat'oon do sa kyyh ji maa napäh da.

Rakéw panaa kyyh né hë tii, sa taah p'ää 'oot doo.

Dooh wäd sa taah. Ti hyb n'aa dooh rakarën bā ta wób rah'yyb enäw bā sa hã”,^j näng kerih doo.

Joséh rababaaj nã do panyyg n'aa hahÿh

¹⁹Ti m' Eróts dajëp do jawén paa bā, ta s'ëë gó m' ääs kas'ee wät Joséh hã.

²⁰Hahÿ da ääs kyyh ta hã:

—As'ëëg g'ëed! —näng mäh. —Mamabaj hõm karapee t'aah ta ÿyn daheeh Isaraéw hãj n'aa hënh kâ. Dejëp karapee majiï —näng mäh.

g 2.15 Osejas 11.1 h 2.16 Tii d' sagõoh ky n'aa ma kamahet'ëek do raher'oot paa ta hã.

i 2.18 Berënh nedaa bā ti panang Rama häd näng doo. Ti hyb n'aa ta tii bā na-ääj hë sa taah rap'ää oot, Jeremiij ky däng doo da né hë. j 2.18 Jeremiij 31.15

²¹Ti m' Joséh bas'ëëg geët mäh, tado däk karapee t'aah, ti m' karapee yÿn daheeh ratsyym kasog kân Isaraéw häj n'aa hênh hah'uüm doo. ²²Ti m' Joséh ky n'aa napäh bā Akeraw häd näng do bag'āās mā Judah häj n'aa^k bā ta yb jawén buuj, eÿym mā t'īī hênh tahôm bā kâ. Ti m' ta s'ëë see gó P'op Hagä Do āās maher'oot mā t'īī hênh tanahôm hyb n'aa. Ti hyb n'aa kâ m' Isaraéw häj n'aa bód Garirej häd näng doo hênh mā tabahôm kân. ²³Ta tii bā, panang Nasaréh häd näng do bā rabajeej kân. Tii b' mā kaja kân hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod raheer'oot do paa P'op Hagä Do ky däng do ky n'aa hā: “Rama-neëñh da Nasaréh buuj”, nāk paa sa kyyh.

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahÿÿh

3 ¹Ti m' ta see pé noo gó, nu gemuun do paah, Jowāw häd näng do bahôm kân Judah häj n'aa bā tabanawäng hênh. T'īī hênh mā tamaher'oot maa new'ëë do sa hā P'op Hagä Do kyyh. ²Hahÿÿ d' mā ta kyyh:

—Edaa dāk hÿ pong jé hawät do ji tabag'āās doo. Ti hyb n'aa bē eréd hōm nesaa doo, P'op Hagä Do wē bē h'yy kawareem hyb n'aa —näng mā Jowāw kyyh.

³Jowāw né hē ti aj'yy ta ky n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa hahÿ tabaher'oot noo gó:

“Hahÿÿ da tabanawäng bā her'oot do kyyh:

Bē tyw n'aa bak'ood däg da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Baad ub da bē tyw n'aa daj'aah”,¹ näng mā takerii dāk do hā.

⁴Jowāw saroor mā kameer wii s'ëëb, ta pan'aa. Ta baa wyd paa m', ta byyh. Sabakar paa m' tawēh ta tā, mabaa bëëh paa m' ta waa. ⁵Ti m' hajök Jerusarēñ babuj n'aa, Judah häj n'aa buuj, tamii Joradān nabyy me habong do na-āāj né hē m' rabahôm Jowāw wē. ⁶Nesaa do rakawoom bā, Jowāw nu gemuun hōm tamii Joradān häd näng doo me.

⁷Ti m' hajök Pariséw ramaneëñh doo, hajök Saduséw ramaneëñh do na-āāj hē ta wē, tanu gemuun doo bā rabana Jowāw bahapäh bā, taky hadoo mā sa hā:

—Aw'yy p'yyim näng do taah hadoo bëëh! —näng mäh. —Nyy da bē ed'oo bē kejēn nesaa do bē hā P'op Hagä Do banoo do mahāñh? J'ooj madāk doo me bē ed'oo bē nu kemuun nesaa do mahāñh? ⁸Taw'āats hē pooj jé bē metäh te hub tado bā nesaa do bē eréd hōm bā. Bē metäh hanām do bē moo bok do hā. ⁹Bē daab yb manā Abaraām panaa bē hanäk do hā. Bē edoo manäh: “Āā P'op Hagä Do gadoo Abaraām panaa āā bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagä Do karēn bā tahajaa hahÿ pā tawareem bā, Abaraām panaa rado padäg bā —näng mäh. ¹⁰—Edaa dāk h'yy kawanereem do P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahëë dāk do tabagëem hyb n'aa hadoo tii. Sahōñh hē joom tēëg neaak do tagëew jat da, ti tabaju hōm da —näng mā Jowāw kyyh.

¹¹Ti m' Jowāw ky hadoo ëñh:

—ÿ ti hÿÿh, bē ÿ nu gemuun naëng me, baad hadoo do wē bē h'yy kawareem do metëë n'aa. Ti awät da jawén yÿ tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahāñh yÿ.

Hã yÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hã. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bã ta tsyym suun ÿ patsã bã —nãng mäh. —Tii kã P'op Hagã Do Sahee tabajëë suun bẽ h'yyb tym gó, bẽ tah'yyb mahüüm hyb n'aa. Tëëg hõo hadoo doo me bẽ d' tametyy baad tabanãw däk hyb n'aa bẽ h'yyb tym —nãng mäh. ¹²Tsyt hẽ tabetyn hõm da P'op Hagã Do karën do moo heb'ook doo, tsyt hẽ ta wób. P'op Hagã Do karën do moo b'ook doo, banãm doo hẽnh tabetyn hõm, tabanesaa hẽnh ta wób, aÿyy ta nahëë me tetyn hõm do hadoo tiriig ta bóg mahãnh. Ta joom ag tiriig tabataa ta tób n'aa yt hã. Ta bóg taju toonh tëëg hõo me, nadëëk doo me —nãng mã Jowãw kyyh Kristo ky n'aa hã.

Jesus Jowãw nu gemuun do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' ti noo gó Garirej hãj n'aa bã naa Jesus bawëënh tamii Joradãn hãd nãng doo hẽnh, Jowãw nu gemuun hyb n'aa. ¹⁴Ti m' Jowãw geãm paawã, ti m' taky hadoo:

—Hëd n'aa wẽ ÿ mabana òm ÿ nu gemuun hyb n'aa? ÿ paawã ti manu gemuun —nãng mã Jowãw kyyh.

¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Taw'ãäts hẽ ta tii da dó. ÿ manu gemuun né hẽ. Taw'ãäts hẽ ër bad'oo sahõnh hẽ ër hã P'op Hagã Do karën doo —nãng mäh.

Ti m' tii d' taky hadoo do hyb n'aa m', Jowãw nu gemuun kãn Jesus.

¹⁶Jesus nu kemuun wät do jawén paa bã, nayyw hẽ tabanyyh tame naa. Tabanã sii hẽ m' wẽ kabasëëts hõm. Ti m' tahapäh mã P'op Hagã Do Sahee ahyng mã ta wẽ. Gurii-i bahyng doo da P'op Hagã Do Sahee bahyng. Ta hã m' tabadãng. ¹⁷Ti m' hÿ pong jé naa tamaa ena kãn P'op Hagã Do kyyh. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Hahÿ tah yÿ, tak'ëp ÿ kamahãnh up doo. Baad ÿ h'yy gadajang tan'oo bã —nãng mäh.

Jesus Dijab^m metyy do panyyg n'aa hahÿÿh

4 ¹Ti m' P'op Hagã Do Sahee mahüüm kãn Jesus tabanawãng hẽnh, raba-nabok hẽnh, Dijab metyy hyb n'aa Jesus. ²Ti m' 40 ta ã noo gó dooh m' Jesus awa bã, dooh m' tawëë bã. Ti jawén mã Jesus basa däk. ³Tii bã Dijab, ji h'yyb tahet'uuk doo, ana ta wẽ, ti m' taky hadoo:

—P'op Hagã Do T'aah mado bã, —nãng mäh —mamejõ hahÿ pä rakawe-reem padëëk pãw —nãng mäh.

⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Hahÿÿ da P'op Hagã Do kyy kerih doo: “Ji waa hã had'yyt nado ji bedëp. Sahõnh hẽ P'op Hagã Do kyyh hyb n'aa ji bedëb heh'ää^{tn}” —nãng mã Jesus.

⁵Ti m' Jesus Dijab mahüüm kãn Jerusarënh hẽnh, panang tsyt hẽ P'op Hagã Do wẽ kasëëw däk doo hẽnh. Ti m' tabatsyyd hõm P'op Hagã Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hẽnh tabasëëk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

⁶—P'op Hagã Do T'aah mado bã, —nãng mäh —keréd hyy tüü. Hahÿÿ da P'op Hagã Do kyy kerih doo —nãng mã Dijab kyyh: “P'op Hagã Do mejüü

da ta ääs, baad òm rabahag'ääs hyb n'aa. Òm da ragadoo p'op pã hã a tsyym taganadas hyb n'aa",^e nãng P'op Hagã Do kyyh —nãng mã Dijab.

⁷Ti m' Jesus ky gadoo:

—Hahÿÿ da na-äãj hẽ P'op Hagã Do kyy kerih doo: “Mamety manã P'op Hagã Doo, a hagã n'aa”^p —nãng mã Jesus.

⁸Ti m' Jesus Dijab masãk waëẽ p'op nu dãk do jó. Tii b' naa m' tametëeh ta hã sahõnh hẽ badãk hahÿÿ hã hanãng do hãj n'aa rabag'ääs doo, sahõnh hẽ hanãm doo, hetsooh do badãk hahÿÿ hã hanãng do na-äãj hẽ. ⁹Ti m' taky hadoo ta hã:

—Sahõnh hẽ ta ti ÿ anoo da a hã, wẽ ÿÿ, tũũ a taron nuu me ÿ mawehëẽ bã —nãng mã Dijab kyyh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ahõm mahãnh ÿÿ, Nesaa Do Yb! —nãng mãh. —Hahÿÿ da P'op Hagã Do kyy kerih doo: “Jããm hẽ P'op Hagã Doo, bẽ hagã n'aa, bẽ wehëẽ. Jããm hẽ ta ti bẽ hyb n'aa jew'yyk, bẽ ky daheeh”,^q nãng kerih doo —nãng mã Jesus.

¹¹Ti m' Dijab bahõm kãn Jesus mahãnh. Ti m' ääs rabana, rahag'ääs mã Jesus, ranoo mã ta hã ta waa kã.

Jesus du doo tama metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹²Ti m' Jowãw nu gahem'uun do radawãts gëet do Jesus ky n'aa napãh bã m', tababaaj hõm kãn mã Garirej hãj n'aa hẽnh. ¹³Ti m' panang Nasaréh bã tabaym dó jawén paa bã m', takahÿÿd gã panang Kapar-Naũm hãd nãng doo hẽnh. Karaj'aa Garirej hãd nãng do nabyy me Kapar-Naũm badãk, Seburũn, Napatawi sa hãj n'aa bã.^r ¹⁴Tii da tawén d'oo, P'op Hagã Do ky n'aa rod Isajas hãd nãng do her'oot do paa takaja dãk hyb n'aa. Hahÿÿ d' paa m' Isajas kyyh:

¹⁵“Seburũn, Napatawi hãj n'aa babuuj,

karaj'aa nabyy me, tamii Joradãn tamyyj dãk hã badãk do buuj.

Garirej sa hãj n'aa hãd, hajõk do Judah buuj nadoo do rabaj'eenh bã.

¹⁶Ta tii bã, gadagyp do hadoo doo gó habok doo, P'op Hagã Do nahap'ëeh doo,

rahapëẽ dæg kãn ta bag ty eh do hadoo doo.^s

Dajëb bawät bã habok do sa hã ganã wät ta bag”,^t nãng kerih doo.

¹⁷Ti m' ti noo gó Jesus du do dãk tamaher'oot sahõnh hẽ sa hã. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Edaa dãk hÿ pong jé hawät do ji tabag'ääs doo. Ti hyb n'aa bẽ eréd nesaa doo, P'op Hagã Do wẽ bẽ h'yy kawareem hyb n'aa —nãng mã Jesus kyyh.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸Ti m' karaj'aa Garirej hãd nãng do nabyy me Jesus bawät bã m', tabahapãh mã pawóp hẽ ajyy. Simaw, Peed ramaneëenh doo, ta hÿÿj Ân-Deréh

o 4.6 Saaw-Mo 91.11-12 p 4.7 Dew-Teronom 6.16 q 4.10 Dew-Teronom 6.13 r 4.13 Garirej hãj n'aa bód ta ti Seburũn Napatawi sa hãj n'aa. s 4.16 Jesus né hẽ ti ta bag ty eh do hadoo doo. Sa mahang Jesus bawäd wät do hyb n'aa, sa mahang Jesus ma met'ëeg wät do hyb n'aa, rahapëẽ dæg nyy da rabad'oo P'op Hagã Do wẽ ranu kajãk hyb n'aa. t 4.16 Isajas 9.1 hã takerii dãk tii. P'op Hagã Do nahap'ëeh doo, ji edëb heh'äät do nahap'ëeh do tii, dajëb bawät bã habok doo. Kristo sa wẽ kajaa doo, papÿÿj bag ganyyh do hadoo.

daheeh. Tah'ŷy̆b mā res'aak karahi me. Tah'ŷy̆b sag né hē m' tii. ¹⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—B'ëep bē ana, si ŷy̆ bē abooh. Tah'ŷy̆b sag nado boo da bē hŷy̆ kă. Ajyy, ŷy̆ sag hadoo da bē hŷy̆ kă P'op Hagä Do hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mā ta kyyh.

²⁰Ti m' narryw hē m' raberéd hōm karahi. Ah'ūūm kăn mā ta sii.

²¹Ti bahānh mā Jesus bahapäh ajyy Tsijaag, Jowāw daheeh, Sebedew häd näng do taah. Marakate gó m' rabat'ooh, sa yb mā sa hata. Karahi m' renām. Ti m' Jesus bats'yyt ta sii rabahōm hyb n'aa. ²²Ti m' narryw hē m' ragatsëg n'yyh pong hēnh. Ti m' raberéd hōm sa yb, marakate. Ti m' Jesus sii rabahōm kăn mäh.

²³Ti m' jé pad'yyt hē Garirej hāj n'aa bā, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā, Jesus ma metëek mäh, tamaher'oot mā sa hā P'op Hagä Do ji tabag'aās do ky n'aa hanām doo. Jé pad'yyt hē m' tabaheso hōm sahōnh hē sa nahëeh. Tabaheso hōm na-āāj hē h'yyb nahejooj padëek do nahëe haj'aa. ²⁴Ti hyb n'aa, Sirija häd näng do hāj n'aa bā na-āāj hē raky n'aa napäh mā Jesus mo haj'aa hā. Ti hyb n'aa ramena kăn ta wē nahëe enäh doo. Hajōng mā ramenaa do sa nahëeh. Tak'ëp datés do hahoop do ta wób, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do ta wób, mera do kaj'uun do ta wób, nabong do ta wób. Ta ti sahōnh hē sa nahëe Jesus hahëen hōm mäh. ²⁵Hajök mā Jesus jawén hah'ūūm. Ta s'ee hēnh naa m' hena ta jawén hah'ūūm doo. Garirej hāj n'aa bā naa m' ta wób, Dekaporis häd näng do hāj n'aa hēnh naa ta wób, Jerusarēnh bā naa m' ta wób, Judah hāj n'aa bā naa m' ta wób, hëej Joradān häd näng do tamyyj dāk hēnh naa m' ta wób kă.

Ky n'aa kedëng do ky n'aa hahŷy̆h

5 ¹Ti m' hajök do ta jawén han'aa do Jesus bahapäh bā m', tabasëek waëë hā m', ti m' tabahyy sooh. Ti m' ta ma metëek do rabana ta wē, ²ti m' tadu doo tama metëek do sa hā. Hahŷy̆ d' mā ta kyyh:

³—P'op Hagä Do ky n'aa edëng sa hā hē daab na'yyp doo, sa h'yyb gó jāām hē P'op Hagä Do hā daab 'yyp doo. Rawén ky n'aa kedëng, hŷ pong jé hawät do bag'aās do karapee rabahadoo do hyb n'aa.

⁴—Ky n'aa kedëng da jé ha'oot do hah'oop doo, P'op Hagä Do h'yyb en'yym do hyb n'aa da sa hā.

⁵—P'op Hagä Do ky n'aa edëng kaja hē sa h'yyb mahūūm doo, sa hejój hā h'yy kana'eeh doo. Rawén ky n'aa kedëng, hëej papuuj" P'op Hagä Do ky n'aa enooh do danäh rabahadoo do hyb n'aa da.

⁶—P'op Hagä Do ky n'aa edëng takarēn doo da ji bawät do hā tak'ëp h'yyb pad'ëek doo. Rah'yyb pahadëek do kan'oo dāk da sa hā.

⁷—P'op Hagä Do ky n'aa edëng ta wób t'yyp mehiin doo. P'op Hagä Do t'yyp mehiin da sa hā kă.

⁸—P'op Hagä Do ky n'aa edëng baad hedoo do had'yyt hē h'yyb enäh doo. Ky n'aa kedëng da tii, rahapäh do hyb n'aa da P'op Hagä Doo sa matym me.

⁹ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng h'yyb nyyw gó habok do du n'aa doo. Ta ti hedoo doo ramaneëñh da P'op Hagä Do taah.

¹⁰ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng da P'op Hagä Do karën do ramoo bok do hyb n'aa rarahejää do hah'oop doo. Rawén ky n'aa kedëng, hÿ pong jé bag'ääs do karapee rabahadoo do hyb n'aa da.

¹¹ —Ky n'aa kedëng bëëh, hëp ÿ n'aa bë raky n'aa rejä bä, bë rarahejä bä, daap hë nesaa do bë ky n'aa ran'oo bä. ¹² Baad had'op do P'op Hagä Do anoo da bë hä ta säm hÿ pong jé. Ti hyb n'aa da bë h'yy gadejah, bë tsebee da, tii d' bë hä radoo bä né paawä! Tii d' né paa sa wahë makû rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hä, rarahejää né paa sa hä —näng mã Jesus.

**Jukiir ky n'aa gó, ta bag ky n'aa gó Jesus ma
metëëk do panyyg n'aa hahÿh**

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Jukiir hadoo bëëh, badäk hahÿh hä habong do sa mahang." Jukiir nadah'ëed wäd bä, dooh ji haja bä ji an'oo bä p'aa hënh tadah'ëed däg bä. Tanadah'ëed wäd bä, dooh hyb n'aa ji karën wät péh. Ji aw'oong hóm tii. Jé tabës pé tsab'eep da" —näng mãh.

¹⁴ —Badäk hahÿh hä habong do sa bag hadoo bëëh. Dooh ji haja bä ji jejën bä panang waëë jó badäk doo. ¹⁵ Dooh ta bag ji gataa so bä ji waa hood yt hä ji dasooh hyb n'aa. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, sahönh hë tób yt hä haj'eenh do rabag enä hyb n'aa. ¹⁶ Ti hadoo ënh bë hä. Bë metäh, rabahapäh hyb n'aa, baad hedoo do bë babok doo, baad hadoo do bë moo bok doo, bë Yb hÿ pong jé hawät do hä raj'aa etsë hyb n'aa kä bë hä rahapäh do hyb n'aa —näng mã Jesus.

**Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hä Jesus
ma metëëk do panyyg n'aa hahÿh**

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ ahyng babä ÿ gawats'iik hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ääj hë. Tii d' bë edoo manäh. ÿ wén hyng P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ääj hë, takaja däk hyb n'aa, hä ÿ kametëëh hyb n'aa na-ääj hë. ¹⁸ Baad bë ÿ maher'oot. Wë, badäk hahÿh hëëj bawät nä bä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tagawatsig bä. Dooh ta bód had'os pé gawatsik péh, sahönh hë ta hä kerih do kametëëh bä kä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mãh. ¹⁹ —Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do bód t'aats ky nadaheeh doo, ta wób tama met'ëëg bä ta nemuun raky nadaheeh hyb n'aa, jääm hë ky n'aa nets'äs da ta ti hedoo do hÿ pong jé hawät do tabag'ääs do mahang. Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo, ta wób hä tama met'ëëg bä na-ääj hë, ky n'aa etsä däk tii, hÿ pong jé hawät do tabag'ääs do mahang —näng mãh.

v 5.13 Jukiir me ji ty gewuuk ta dab takanarejää hyb n'aa. Jukiir hadoo P'op Hagä Do hä h'yy ka'eëh do badäk hahÿh hä habong do sa mahang. P'op Hagä Do hä h'yy ka'eëh do sa hyb n'aa nesaa do tak'ëp tawén kanah'üüm badäk hahÿh bä. w 5.13 Jukiir nadah'ëed wät do hadoo ta hä h'yy ka'eëh do baad naboo bong doo. Baad ji nawäd wäd bä, baad nadoo do ji metëëh tii bä ta wób sa hä. Jukiir nadah'ëed wät do hadoo, ji aw'oong hóm do hado däk ji tii bä.

Baad had'op Jesus karën ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

²⁰—Baad bë ÿ maher'oot. Baad ub Pariséw red'oo raky daheeh P'op Hagä Do karën do ji hä. Ti hadoo ënh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti hado né paawä, baad bë nado bä sa bahänh, dooh tabad'op hë bë haja bä hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee bë hado bä —näng mäh.

1. Baad ji bawät sa mahänh ji da hadoo do hä ji hyb n'aa newëë do hä ky n'aa hahÿÿh

²¹—Bë maa napäh né hë p'ooj ub ër wahë maküü hä kamejüü doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Nesaa do hä ky n'aa kety däk da jé ta da hadoo do daj'ëëp doo”,^x näng kerih doo. ²²ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿ bë hä: Jé ta da hadoo do wë kawajään do sii hë ky n'aa kety däk da. Jé ta da hadoo do ky n'aa rejää péh, taw'ääts hë ër wahë n'aa hedoo do raky n'aa etyy tii. Jé “h'yy gatamaa its öm!”, hanäng pé ta da hadoo do hä, p'eets hë tabanesaa hënh, tëëg hõ gó da tabahoop —näng mäh.

²³—Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do hä mama ejuu bä mahyb n'aa es'ee bä a hä a da hadoo do ganen'aak doo, baad nadoo do ta hä mamoo wät do hyb n'aa, ²⁴tii bä taw'ääts hë meréd dó mama ejuu do pan'aa ji ma ejuu do tyng pa. Tii bä ahöm a da hadoo do wë. Mets'ëë öm tahyb n'aa mabaan hyb n'aa, p'aa hënh bë h'yyb enyyw padëëk hyb n'aa. Tii bä maju kä P'op Hagä Do wë mamanaa doo —näng mäh.

²⁵—Taw'ääts hë nayyw hë mah'yyb enäw a wë kawajään doo, hyb n'aa jawyk do wë öm tamahüüm bä öm taky n'aa tapaa hyb n'aa paawä. Bë mahöm me, ta hõö bä, mah'yyb enäw, hyb n'aa jawyk do ji hä ky n'aa etyy do hä, öm taky n'aa tapa mahänh. Tii d' manadoo bä, hyb n'aa jawyk do öm tabahaëënh da warahén hä, öm tadawäts geët hyb n'aa kä. ²⁶Dooch d' manä bä kä tii bä, sahönh hë manepaag bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

2. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do bahänh, ji bawät ÿÿj sa wë ky n'aa hahÿÿh

²⁷Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bë maa napäh hahÿ kamejüü doo: “Aä manä ta seeh ÿÿm sii”,^y näng kerih do paah. ²⁸ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hä: ÿÿnh wë ty gadäk doo, ta sii haÿÿh do hyb n'aa newë däk doo, baad nado däg ta h'yyb tym hä kä. Nesaa do tamoo wäd däg kän, dooh né ta sii taä bä paawä. ²⁹A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä a matym mado nyh. Madawäts höm. Taw'ääts hë sét a hä hanäng do kaw'oong höm, tabanesaa hënh öm P'op Hagä Do aw'oong höm mahänh. ³⁰A moo hub hadäk do hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä magakyd höm a mooh. Madawäts höm. Taw'ääts hë sét a hä hanäng do kaw'oong höm, tabanesaa hënh öm P'op Hagä Do aw'oong höm mahänh^z —näng mäh.

^x 5.21 Esodo 20.13 ^y 5.27 Esodo 20.14 ^z 5.30 Dooh Jesus mejö bä ji matym ji ado nä bä, ji moo see ji gakyd höm bä. Jesus hapäh, ji h'yyb gó naa né hë ti nesaa do ji moo wät doo, ji heg'ääs doo. Tii da tawén her'oot, baad ji hyb n'aa matakëë hyb n'aa nesaa do ji moo nawät hyb n'aa. Dooh masuuj tado bä ta ti hedoo doo, Jesus hanäng péh.

3. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do sa bahãnh, ji bawät ji ýým wě ky n'aa hahýýh

³¹—Hahýý da kamejüü do paah: “Jé ta ýým heréd hõm doo, taw'ääts hē taban'oo dāk né hē ta heen n'aa kerih do ta hã”,^a nāng kerih do hã. ³²Ýý kã, ý her'oot hahýý d' bē hã: Jé daap hē ta ýým heréd hõm doo, ta ýým wadii do hyb n'aa tanado bã, ýýnh ta patug nadoo do sii he'ýýh do hado dāk tan'oo bã ta ýým paah. Aj'yy see gat'ēē dāg bã ta ti ýýnh, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ýým sii he'ýýh do hado dāk tii —nāng mäh.

4. Baad ji awäd bã, dooh hyb n'aa tak'ëp ji ky n'aa h'üüm pé do ky n'aa hahýýh

³³—Bē maa napäh né hē p'ooj ub ēr wahē maküü hã kamejüü doo: “Maky kahýýd manä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã maky dāng doo. Mamoo wäd né hē ta hã maky dāng doo”, nāng kerih doo. ³⁴Ýý kã, ý her'oot hahýý d' bē hã: Bē ky dēē manä da. P'op Hagä Do bag'ääs do tyng hadoo hý pong jé. Ti hyb n'aa bē ky dēē manä hý pong jé hã, bē ehüb né hē bē ky dāng do bē metēēh hyb n'aa. ³⁵P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo badāk hahý hēēj.^b Ti hyb n'aa, bē ky dēē manä badāk hahý hēēj hã, bē ehüb né hē bē ky dāng do bē metēēh hyb n'aa. Bē ky dēē manä Jerusarēnh panang hã, bē ehüb né hē bē ky dāng do bē metēēh hyb n'aa. P'op Hagä Doo, sahõnh hē bag'ääs do panang ti Jerusarēnh. Ta ma tii. ³⁶Bē ky dēē manä bē nuu hã. Dooh ji haj'as pé ji hã hē ji ahýýd bã. Ji sēēn na-āāj hē dooh ji haja bã ji ahýýd bã. ³⁷Ti hyb n'aa kã, “ýý” bē noo bã, taw'ääts hē “ýý” né hē bē h'yyb gó. “Dooh” bē noo bã, “dooh” né bē h'yyb gó. Jāām ti bē kyyh. Dooh hyb n'aa tak'ëp bē ky n'aa h'üüm pé bē metēēh hyb n'aa ta ti bē ehüb né hē. Nesaa Do Yb hanaa sahõnh hē ti bahãnh tak'ëp ky n'aa h'üüm doo —nāng mäh.

5. Baad ji awäd bã, dooh ji abaaq bã nesaa do ji tah moo wät do ky n'aa hahýýh

³⁸Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē maa napäh né hē hahý kamejüü doo: “Ta da hadoo do matym rejāā doo, ta ti mo haj'aa nāng do matym na-āāj ji rejāā. Ta da hadoo do tēg see gatēh hõm doo, ta ti mo haj'aa nāng do tēg see na-āāj hē ji rejāā”,^c nāng kerih doo. ³⁹Ýý kã, ý her'oot hahýý d' bē hã: Bē mahüüm manä hyb n'aa jewyk do sa wē nesaa do bē hã moo wät doo, tamoo wät do sām tagadoo hyb n'aa paawä. Õm rapa ewyh bã manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaq manäh. Man'oo a ta pa s'ee hēnh rabewyyh hyb n'aa. ⁴⁰Hyb n'aa jewyk do sa wē a da hadoo do òm taky n'aa tapa bã a saroor hyb n'aa, man'oo ta hã a hatsē a hã hadāk do na-āāj hē. ⁴¹Õm ramejō bã sa ma mas'ēēd bã raky n'aa jaw'yyk do anoo do pénh, tii bã mamahāj manä ta ti ramejüü doo. Taw'ääts hē raky dāng do bahãnh mas'ēēd.^d ⁴²Man'oo a da hadoo do ets'ēē bã a hã. A h'ēēd see a da hadoo do ets'ēē bã tab'aanh doo, man'oo né hē —nāng mäh.

6. Baad ji awäd bã, ji maji sii hē ji kamahãh do ky n'aa hahýýh

⁴³Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

a 5.31 Dew-Teronom 24.1 **b 5.35** Hý pong jé, P'op Hagä Do bag'ääs do tyng hadoo. Badāk hahýýh, P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo Isaraéw buuj sa hã. Sahõnh hē P'op Hagä Do bag'ääs. Ti né sahõnh hē danäh, tahanāng pé tii. **c 5.38** Esodo 21.24, Rewitikos 24.20, Dew-Teronom 19.21 **d 5.41** Roma buuj warahén n'aa Isaraéw hāj n'aa bã mejüü do rahajaa, rakarēn bã, ramejüü Isaraéw buuj rasēēt sa ma dawēē péj. Tii d' radoo bã, ramejüü do bahãnh ji asēēt, nāng Jesus kyyh. Dooh ji mahāj bã.

—Bē maa napäh né hē hahȳ ramejũũ do paah: “Makamahã a da hadoo doo. Mahyb n'aa wareem a majiĩ.”^{e 44} Yȳ kã, ȳ her'oot hahȳ d' bē hã: Bē kamahã bē majiĩ. Bē ky n'aa ets'ēē bē hã rejãã doo, ⁴⁵ bē Yb hȳ pong jé hawät do taah né bēēh, bē metēēh hyb n'aa ta tii hã. Bē Yb hȳ pong jé hawät do anoo pap'ȳy bag tapahuunh doo, baad habok do sa hã, baad nabok do sa hã na-ãāj hē. Baad habok do rababong bā tabanoo naēng badoos hyb n'aa, baad nabok do rababong bā na-ãāj hē. ⁴⁶ Bē gadoo bē ed'oo g'eeh hanām do P'op Hagä Do hanaa, jāām né hē bē kamahã bā bē hã kamahã doo? Dajēēr Roma buuj hã ji hepak do taa n'aa, bē ty n'aa ges'ȳyk doo, ti na-ãāj rakamahã sa hã kamahã doo. ⁴⁷ Jāām hē bē wakāān hedoo do bē edēē bā, ta wób bad'oo do bahãnh nado bē bad'oo. Jé P'op Hagä Do sa h'ȳyb gó nahapäh do na-ãāj né hē redēng sa wakāān, sa najiis. ⁴⁸ Ti hyb n'aa, taw'ääts hē baad had'ȳyt hē bē babok, bē Yb hȳ pong jé hawät do baad had'ȳyt hē tabawät doo da —näng mã Jesus kyyh sa hã.

Tamawoob hē hedoo do Jesus ma metēēk P'op

Hagä Do ji weh'ēēh do ky n'aa hã

6 ¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad hedoo doo, P'op Hagä Do karēn do bē moo bok bā, taw'ääts hē bē moo boo bē raj'aa etsē hyb n'aa nado. Baad hedoo do bē moo boo bā bē hã raj'aa etsē hyb n'aa, ti bā dooh bē gado wäd bā hanām do ta sām bē Yb hȳ pong jé hawät do hanaa.

1. Nyy da ji bad'oo kas'uut do matym n'aa ji an'oo bā do ky n'aa hahȳyh

²—Ti hyb n'aa kas'uut do matym n'aa mabanoo bā, magamehã manä toröm-bet, òm ramanatakēē hyb n'aa, j'ooj madäk doo me ky ken'yym do rabahed'oo doo da panang tyw n'aa bā, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã, sa hã ta wób raj'aa etsē hyb n'aa. Baad bē ȳ maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hã raj'aa etsē doo me né hē ragado däk ta sām. Dooh ragado wäd bā hanām do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ȳ né hē ta ti ȳ her'oot doo. ³ Kas'uut do matym n'aa mabanoo bā, maher'ood manä ta wób sa hã, ⁴ ta wób ranahapäh hyb n'aa mamasa doo. Tii bā kã, a Yb hȳ pong jé hawät doo, hapäh do ranahapäh bā manoo doo, anoo da a hã ta sām baad hadoo doo —näng mãh.

2. Nyy da ji bad'oo ji ky n'aa ets'ēē bā ky n'aa hahȳyh

⁵—Bē ky n'aa ets'ēē bā, j'ooj madäk doo me ky ken'yym do rabahed'oo doo da bē adoo manä da. Panang tyw n'aa kajatsēk bā, hajök do rababok bā, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã na-ãāj ti ragen'aak raky n'aa etsēē rabē bā, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bē ȳ maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hã raj'aa etsē doo me ragado däk ta sām. Dooh ragado wät pé hanām do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ȳ né hē ta ti ȳ her'oot doo. ⁶ Ti hyb n'aa, maky n'aa ets'ēē bā, ajēē suun a tób gawakō gó, manoo gatsēē däg ta gawakō, ti bā maky n'aa ets'ēē a Yb, hȳ pong jé hawät do ji nahapäh do hã. Tii bā kã, a Yb hȳ pong jé hawät doo, kejēn doo gó maky n'aa etsēē do hapäh doo, anoo da a hã ta sām baad hadoo doo. ⁷ Bē ky n'aa ets'ēē bā, bē ky n'aa jebaaj manä bē

etsēē doo, P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do rabahed'oo doo da. Rah'yy kaha'eelh do maa napäh raky n'aa etsēē doo, hajöng do sa kyyh hyb n'aa red'oo. ⁸Bë ky n'aa ets'ēē pooj jé bë Yb hapäh bë wë badoh doo. Ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ēē manä nanäng raky n'aa etsēē doo da.

⁹—Taw'ääts hē hahÿÿ da d' bë kyyh bë ky n'aa ets'ēē bä:

“Ee, hÿ pong jé hawät doo,
ää karën sahōnh hē òm rahyb n'aa jew'yyk.

¹⁰ Ää etsēē a hā,
sahōnh hē mabag'ääs do nayyw hē takajaa hyb n'aa ää wë.
Ää karën sahōnh hē badäk hahÿÿ hā habong do ramoo bok makarën doo,
hÿ pong jé ramoo bok doo da makarën doo.

¹¹ Man'oo had'yyt hē ää waa.

¹² Mamabaan hōm nesaa do ää moo bok do paah,
ää mabaan hōm doo da ää wë moo bong do nesaa doo.

¹³ Man'oo manä nesaa do ää tah'yyb tatuk.

Ää mamo n'aa jesu Nesaa Do Yb mahānh.^f

[Öm né ti sahōnh hē bagää had'yyt doo.

Öm né ti hejooj had'yyt doo.

Öm né ti ji j'aa etsēē had'yyt doo. Ti né hē. Taw'ääts hē]”, näk da bëeh.

¹⁴Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bë hyb n'aa mabaan bä nesaa do bë wë ramoo boo bä, tii bä bë Yb hÿ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan da na-ääj hē bë hā. ¹⁵Bë hyb n'aa mana-baan bä nesaa do bë wë ramoo bok doo, tii bä dooh na-ääj hē bë Yb hyb n'aa mabaan bä bë hā nesaa do bë moo bok doo.

3. Nyy da ji bad'oo kas'aah doo me P'op Hagä Do ji weh'ēēh bä ky n'aa hahÿÿh

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—P'op Hagä Do bë weh'ēēh hyb n'aa bë kas'aah bä, bë metä manä bë h'yy gajëng doo, j'ooj madäk doo me habok doo, ky ken'yym do gó habok do rabahed'oo doo da. Ta ti rah'ÿÿt sa mamets rakas'aah ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bë ÿ maher'oot: Ta ti hed'oo doo, sa hā raj'aa etsē doo me, ragado däk ta sām sahōnh hē. Dooh ragado wät pé hanām do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo. ¹⁷Ti hyb n'aa, kas'aah doo me P'op Hagä Do maweh'ēēh bä, taw'ääts hē mahetsyid a mamets, mahawug ta syij buu benyym do a nuu gó ji bahed'oo doo da ¹⁸kas'aah doo me P'op Hagä Do maweh'ēēh do ta wób ranahapäh hyb n'aa. Jääm hē a Yb, hÿ pong jé hawät doo, ji nahapäh do hapäh hyb n'aa. Tii bä kä, a Yb hÿ pong jé hawät doo, kejën doo gó makas'aah do hapäh doo, anoo da a hā ta sām baad hadoo doo —näng mäh.

Ji ma ky n'aa hahÿÿh

¹⁹Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

^f 6.13 Tahajaa na-ääj hē ji erii bä: “Ää mamo n'aa jesu nesaa do mahānh.”

—Bê ata manä bë ma takah'üüm hyb n'aa badäk hahÿÿ bä, kamera hedoo do ji ma rejää doo bä, ji ma hetôt bä, hets'ëëk do bë tób ranoo eë hõm doo bä bë ma rabets'ëëk hyb n'aa. ²⁰Taw'ääts hë bë moo boo had'ytyt hë ti P'op Hagä Do bë hä takarën doo. Tii bä da bë gadoo da hÿ pong jé ta sãm P'op Hagä Do hanaa. Hÿ pong jé dooh kamera hedoo do rejä bä ta sãm P'op Hagä Do hanaa ji gadoo doo. Ta tii bä dooh tahetöd bä ta sãm, ta tii bä dooh retsëëg bä P'op Hagä Do hanaa ji gadoo doo. ²¹Ta tii d' ÿ wén her'oot, tak'ëp bë kamahän do banäng bä, tii bä bë h'yyb bawät —näng mäh.

²²—Ji bag hadoo ji matym. Baad tado bä ji matym,^s ta bag hado däk sahõnh hë ji hä. ²³Baad tanado bä ji matym,^h badagyp hadoo sahõnh hë ji hä. Ti hyb n'aa, ta bag hadoo bë hä hanäng do paawä, badagyp do tado bä, tak'ëp tabadagyp tii bä bë hä.

²⁴—Dooh hajaa pé pawóp hë ta kariw n'aa sii moo wät pé séd noo gó. Tii d' tahado bä, ta kariw n'aa see dooh takamahän bä, ta see ti takamahän. Ta see wë da baad tamoo wät da, ta see taty n'aa ges'yyk da. Ti hadoo bë hä. Dooh bë haja bä bë h'yy keséj bä. Dooh bë haja bä P'op Hagä Do hä bë h'yyb däg bä, dajëër hä na-ääj bë h'yyb däng bä —näng mä Jesus.

²⁵—Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Bë hyb n'aa tón had'ytyt manä bë babok do hä, bë waa hä, bë eëëk do hä, bë saroor hä. Tii d' ÿ wén edoo, ji awa do bahänh ti ji edëp doo. Ji saroor bahänh ji. ²⁶Bë hegää taw'ëëd. Dooh rejoom bä joom tym. Dooh rata bä joom ag sa waa tób n'aa yt hä. Ti hado né paawä, P'op Hagä Doo, bë Yb, anoo sa waa. Taw'ëëd P'op Hagä Do kamahän do bahänh bë takamahän. ²⁷Tak'ëp bë hyb n'aa newë had'ytyt né paawä, dooh bë haja bä bë aboo dawëd bä ta tii da —näng mäh.

²⁸—Hëd n'aa bë hyb n'aa tón bë saroor bë padedëëk do pan'aa hä? Bë hegää tabawä n'aa ts'ooh joom banäng bä hawäng doo —näng mäh. —Dooh né paawä ramoo boo bä, dooh né paawä sa saroor rages'yyb bä, ²⁹Saromäw saroor anyyw né paawä, gabar'ëëng né paawä, ti bahänh tabanäm ti tabawä n'aa ts'ooh. ³⁰Tii da baad ub P'op Hagä Do adoo bä tabawä n'aa hä, nanyw hë tsawyy jëng do hä, ji gatang do hä, dooh g'eeh ti bahänh baad ub tabahag'ääs bëëh? Tanoo né da bë hä bë saroor. H'ëëd hyb n'aa P'op Hagä Do hä baad bë h'yy kana'eeh? ³¹Ti hyb n'aa kä, bë hyb n'aa tón manäh. “H'ëëd g'ee d' ää awa? H'ëëd g'ee d' ää eëëk? H'ëëd g'ee d' ää dadäk?”, bë an'oo manäh. ³²P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do ti tii, ti hä h'yyb padëëk doo. Bë ti dooh tii d' bë adoo bä. Bë Yb hÿ pong jé hawät do hapäh bë wë bedoh doo. ³³Taw'ääts hë pooj jé baad bë h'yyb padäg bë Yb bag'ääs do hä, baad hedoo do ji hä takarën do hä na-ääj hë. Tii bä kä, tanoo da bë hä sahõnh hë bë wë bedoh doo. ³⁴Ti hyb n'aa kä, naga hë bë hyb n'aa tón manä bë pooj jé hawät do hä. Jatiip hadoo na-ääj hë ti anäng ji h'yy katón doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hë jati pé bë hyb n'aa newë nyy d' bë bad'oo.

Ji da hadoo do ji ky n'aa netyy do panyyg n'aa hahÿÿh

7 ¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad nadoo do hä bë ky n'aa ety manä had'ytyt hë ta wób, P'op Hagä Do ky n'aa netyy hyb n'aa bëëh. ²Tii d' ÿ wén edoo, ta wób bë ky n'aa ety

g 6.22 Ji etsëëh, P'op Hagä Do hä ji h'yyb däk, tahanäng pé né m' ti *baad hadoo do ji matym*.

h 6.23 Ji netsëh, ji ma hyb n'aa ji bawät tahanäng pé né m' ti *baad nadoo do ji matym*.

doo da, bë da P'op Hagä Do ky n'aa etyy. Ta wób bë ky n'aa etyy do pénh, ti pénh da P'op Hagä Do ky n'aa etyy da bëéh.

³—Hëd n'aa mamatakëë b'aa hyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anäng? ⁴Hëd n'aa, “Na b'aa hyj a matym gó hatu do ȳ ado hōm”, mabanäng, dooh b'aa haeh do mamatakä bā a matym gó hanäng doo? ⁵J'ooj madäk do ti a h'yyb. Mado nā pooj jé b'aa haeh do a matym gó hakëë doo. Tii bā da mabahapäh baad ub mabado hōm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyj —näng mäh.

⁶—Bë an'oo manā awaar hā tsyt hē P'op Hagä Do wē kasëew dāk doo. Bë da regēs. Bë an'oo manā too yb hā majoor gabarëéh do perora häd näng do s'ëéb. Ratsab'eeep da bë majoorⁱ —näng mǎ Jesus.

Ji ky n'aa etsëë do ky n'aa hahȳȳh

⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë etsëë, tii bā P'op Hagä Do anoo bë hā. Bë esóts, tii bā bë aw'yyt da.^j Bë naëj tób noo bā naa, tii bā da ta danäh noo gas'ëës.^k ⁸Jé hetsëë doo, gadoo da P'op Hagä Do hanaa. Jé hesoos péh, taw'yyt P'op Hagä Do hanaa. Jé tób noo bā naa naëñh péh, tób noo kas'ëës da ta hā P'op Hagä Do hanaa —näng mäh.

⁹—Pāw bë t'aah etsëë bā ta waa, pā bë anoo g'eeh ta hā? ¹⁰Tah'ȳȳb bë hā tets'ëë bā ta tā, aw'yy g'eeh bë anoo ta hā? Dooh. ¹¹Nesaa do moo heb'ook do né paawā bëéh, baad hadoo do bë heno bë taah hā. Ti bahānh bë Yb h̄y pong jé hawāt do anoo da baad hadoo do ta hā hetsëë do hā.

¹²—Ti hyb n'aa kā, sahōnh hē bë bad'oo do hā, bë moo boo ta wób sa hā baad hadoo doo, bë karēn do bë hā ramoo bok doo. Tii d' tahanäng pé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hā, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do hā kerih doo —näng mǎ Jesus.

Ta tyw n'aa ky n'aa gó Jesus ma metëëk h̄y pong jé ji bahōm do ky n'aa hahȳȳh

¹³Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Noo maeh ta tyw n'aa, maeh ta tyw n'aa banesaa hēnh, ji karejāā doo hēnh hahōm doo. Hajōk maeh doo me hah'ūūm. Ti hyb n'aa, taw'āāts hē bë majëë suun noo nad'ëëd is do hadoo doo me P'op Hagä Do wē, ji edëb had'yyt doo hēnh ji tamahūūm doo. ¹⁴Noo manad'ëëd its, manad'ëëd its ta tyw n'aa ji edëb had'yyt doo hēnh hahōm doo. Dooh tahajōō bā ta ti ta tyw n'aa haw'yyt doo —näng mäh.

Rababok do hā ji h'yy ganäng sa hā ky n'aa hahȳȳh

¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad bë hyb n'aa matakä, P'op Hagä Do ky n'aa rod oow bë rawana-dii hyb n'aa. B'ëé anyyw is do hadoo kawanajāān do hadoo da rababok bë

i 7.6 Hahȳȳ d' Jesus hanäng pé apäh: Bë ky kahūūm manā P'op Hagä Do ky n'aa hanām do bë maher'ood bā kanar'ëen do maa nanewëë do sa hā. Sa hā ji ky kahūūm bā, ji rarahejāā da tii bā. Awaar ji tegēs do hadoo tii. Sa hā ji ky kahūūm bā panyyg hanām do ky n'aa, raty n'aa ges'yyk da tii. Too yb majoor gabarëéh do tsab'eeep do hadoo tii. j 7.7 Baad ji hyb n'aa matakëë ji ky n'aa etsëë do hā tahanäng pé m' tii bë esóts bā bë aw'yyt. k 7.7 Ji ky padäg had'yyt hē P'op Hagä Do hā ji etsëë doo, tahanäng pé m' ti tób noo bā naa ji naëñh doo.

mahang. J'ooj madäk doo me tii. T'öp, sa h'yyb gó, tabanas'aa b'éé hek'ook do hadoo tii. ¹⁶Ramoo bok do hä, rahe'oot do hä na-ääj hē bē da h'yy genäh sa hä, joom ag hä ji bahapäh do hadoo joom yñn hä. Dooh ji awyyd bā uwa ag sasēng tēeg hedoo do hä. Dooh na-ääj hē ji awyyd bā wiigo ag hetēk do hä. ¹⁷Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag. Joom seeh, baad nadoo doo, ta hēnh hēnh ta ag hahōm, dooh baad hadoo do ta ag. ¹⁸Joom baad hadoo doo, dooh teag bā baad nadoo doo. B'aa p'yym nāng doo, dooh tahaja bā baad hadoo do teag bā. ¹⁹B'aa baad nadoo do heaak doo, ji agēēm, ji tēeg hado dāk tii bā. ²⁰Joom ag hä bē hapäh doo da ta yñn, ti hadoo da, ramoo bok do hä, rababok do hä bē da h'yy genäh P'op Hagä Do ky n'aa rod oow sa hä —nāng mäh.

²¹—Dooh sahōnh hē “Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo”, y ramaneēēnh doo, h'y pong jé hawät do bag'āas do karapee rabahadoo da. Jāām hē Yp y h'y pong jé hawät do karēn do moo b'ook doo, ta bag'āas bā tagadoo. ²²Sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, hah'y y da hajök do sa kyyh hä yñ: “Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, a kyy gó nado g'eeh a ky n'aa āā baher'oot? A kyy gó nado g'eeh karap'aar h'yyb nesaa do sa hä padēek do āā habēē hōm? A kyy gó nado g'eeh hajōng āā pehuunh doo?”, nāk da. ²³Tii bā kā, hah'y y da da kēh y sa hä: “Dooh noo gó bē y hapēē bā. Bē anā matym yñ gó naa, nesaa do moo heb'ook doo!”, nāng da kēh y sa hä.

²⁴—Ti hyb n'aa kā, hah'y kēh y maa newēē doo, ky daheeh doo, aj'yy h'yy ganāng do hadoo, tababang bā, pä banāng bā, ta tób tatamaa sooh do hadoo. ²⁵Adots né paawā naēng, tamii agyyb né paawā ta tób hä, bah'ood ahēm né paawā ta hä, dooh tatē hyy bā, tababang bā ta tób tu n'aa baad tabejēh do hyb n'aa. ²⁶Kēh y maa newēē doo, ky nadaheeh doo, aj'yy h'yy gatamah do hadoo, hood jó ta tób tatamaa sooh do hadoo. ²⁷Adoos naēng, ag'yyp tamii ta tób hä, bah'ood ahēm ta hä. Tii bā tabatē hyng. Sahōnh hē takarejāa ta tób —nāng mäh.

²⁸Ti m' Jesus bahajaa bā sahōnh hē ta ti taher'oot doo, maa new'ēē do rahyb n'aa meuunh mā tama metēek do hä. ²⁹Rawén meuuj bong mā tama metēek mā hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Sa ma matēg, Mosees ky n'aa jaw'yyp do ma mehetēk do rama metēek doo da nahado m' tii.

Rog manahuuh do Jesus haso dāk do panyyg n'aa hah'yñh

8 ¹Ti m' waēē bā naa Jesus bahyng bā kā hajök mā had'aa. ²Ti m' aj'yy rog manahuuh do ana mā ta wē. Ti m' tabahyy hāng mā ta taron nu paa me, ti m' taky hadoo mā Jesus hä:

—Wahēh y n'aa, —nāng mäh —makarēn bā tii, mahajaa né hē nahäh y mado hōm —nāng mā ta kyyh.

³Ti m' Jesus moo däg ta hä. Ti m' taky hadoo:

—Ej. Y karēn —nāng mäh. —Has'oo däg! —nāng mā ta kyyh.

Ti m' nyyw hē kā m' ta nahēē badoo wät. Has'oo däg kän mäh.

⁴Ti m' Jesus baher'oot ta hä:

—Maher'ood manā ta wób sa hä —nāng mäh. —Ahōm jajé naga hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wē. Mametā ta hä ōm has'oo dāk doo. Mamoo wäd Mosees mejūū do paah, ta ti hedoo doo pé ji nahēē badoo wät do heen n'aa, ōm has'oo dāk do baad sahōnh hē rabahapäh hyb n'aa —nāng mā Jesus ta hä.

Warahén sa wahë n'aa see Jesus hã h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵Ti m' panang Kapar-Naüm häd näng doo bä Jesus kajaa bä kä, Roma buuj warahén n'aa sa wahë n'aa see ana kän ta wë, ta karom Jesus masa hyb n'aa.

⁶Ti m' Jesus hã taky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —tak'ëp karom ÿ nahëë näng. Ti asooh tób hënh. Dooch tahaja bä tawäd wäd bä. Tak'ëp tabahoop —näng mã warahén.

⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Taw'ääts hë. T'iï hënh ÿ bahôm ÿ bahaso däk hyb n'aa —näng mäh.

⁸Ti m' warahén wahë n'aa ky hadoo:

—Wahëh ÿ n'aa, hã ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its a hã, tóp ÿÿ gó mabajëë suun hyb n'aa. Taw'ääts hë babä naa mamejüü ta nahëë hã, tii bä karom ÿ bahas'oo däk da. ⁹Tii d' ÿ wén edoo, ÿ na-ääj né hë ÿ ky daheeh wahëh ÿ n'aa ramejüü do ÿÿh. ÿ na-ääj hë warahén ÿ n'aa ÿ mejüü, ÿ raky daheeh. Ta see ÿ mejö bä, “Ahôm”, ÿ noo bä, ahôm né hë. Ta see ÿ mejö bä “Ana”, ÿ noo bä, ana né hë. Karom ÿÿ ÿ mejö bä, “Hahÿ mamoo wäd”, ÿ noo bä, ÿ taky daheeh né hë' —näng mã warahén kyyh.

¹⁰Ti m' Jesus hyb n'aa meuunh mã warahén her'oot do tamaa napäh bä. Ti m' taky hadoo hajök do ta sii han'aa do hã:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh sa noo né paawä, dooh ÿ hapäh nä pé Isaraëw buuj sa mahang tak'ëp hã ÿ h'yy ka'eeh do hahÿ a'yy, Isaraëw buuj nadoo do h'yy ka'eeh do hadoo. ¹¹Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ hã jé pad'yyt hë naa rabena da hÿ pong jé hawät do bag'aäs doo bä ratsebë do jãh n'aa tyng n'aa jó rabat'ooh hyb n'aa Abaraãm, Isak, Jakóh sa sii. ¹²Ti nuuj jé, pooj jé kats'yyt do ta karapee rabahadoo hyb n'aa paawä, kaw'oong bong da ta w'oo hã, gadagyp doo bä. A'oot da tii bä. Sa tég kamegëëj däk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mäh.

¹³Ti m' warahén hã Jesus ky hado kän:

—Abaaj hóm. Mah'yy ka'eeh do hyb n'aa metsëë do ÿ moo wät —näng mäh.

Ti m' ti noo gó né hë ta karom bahas'oo däk.

Jesus nahëë sog hóm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴Ti m' Peed tób bä Jesus bajëë suun bä, tahapäh mã Peed mayyn hasooh doo. Oom ta hã. ¹⁵Ti m' Peed mayyn moo hã tamoo däng, ti m' nayyw hë oom keréd hóm. Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' tamoo wäd däk Jesus waa.

¹⁶Tug bä kä m', ramena ta wë hajök karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk doo. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do tahebëë bong, ta ky haj'aa. Nahëë enäh do ahub padëëk mã Jesus an'oo bä. ¹⁷Tii da tawén d'oo hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa takaja däk hyb n'aa:

“Ää tedëëb wät ää h'yyb nahejoonh do mahänh.

Tado hóm ää nahëëh”, näng paa Isajas.^m

18.9 Hahÿÿ da warahén hanäng pé taher'oot do hã: “ÿ mejüü do ÿ raky daheeh doo da, òm karom ÿ nahëë ky daheeh da, dawëë naa né paawä mamejüü bä.” **m 8.17** Isajas 53.4

Jesus sii hawät do karên do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' hajök do ta w'oo hä kat'aa do Jesus bahapäh bä kä, taky hadoo mä tama metëëk do sa hä:

—Hamäh, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyj jé —näng mäh.

¹⁹ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yk do ma mehetëk do see ky hadoo ta hä:

—Ma matëg, —näng mäh —öm ÿ hadaa had'yyt hë mahahõm hënh —näng mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Kanari tób näng, taw'ëed maag enäh. ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp ÿÿ pé ÿ yd kameh'ääk péh —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus sii hawät do see ky hadoo ta hä:

—Öm da ÿ hada. Pooj jé dó ÿ abaaj hõm Ee wë ÿ bahag'ääs hyb n'aa. Tadajëp jawén paa bä kä, ÿ dakä jëng jawén paa bä kä öm ÿ bahadaa kän —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Na hä ÿ h'yy kana'eeh doo, dejëp do hadoo doo, dakëë sa da hadoo doo —näng mäh. —Öm tii, ÿ mahadaa —näng mä Jesus.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Tii kä, Jesus gatsëg so kän marakate gó, karaj'aa tamyyj jé rabatsëg hõm hyb n'aa. Ta sii m' ta ma matëg ragatsëg tooj kän. ²⁴ Ti m' nayyw hë m' bah'ood bana kän tak'ëp. Tewëep mä maadaka. Marakate m' tetaa m'. P'eets mä marakate bagyyb jëë paawä. Jesus mä ää sooh ti nuuj jé. ²⁵ Ti m' ta ma matëg ramebëë nyh, ti m' raky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! Ää medëëb! Ër da ag'yyp! —näk mäh.

²⁶ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Kanahën d'os hë ub h'yy ka'eeh do bëëh! —näng mäh.

Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

²⁷ Ti m' tak'ëp rameuuj bong bä m' raky hadoo:

—Ny hadoo do aj'yy ti hÿÿ eh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed h'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' karaj'aa tamyyj jé, Geras buuj sa häj n'aa bä rakajaa bä kä, pawóp hë ajyy mera doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk do ramamuun Jesus. Kamag pä gó naa m' rabana. Tak'ëp rakawajään do hyb n'aa, dooh m' t'ïi hënh tabës péh. ²⁹ Ti m' tak'ëp mä sa kyyh:

—H'ëed makarën ää wë, P'op Hagä Do T'aah? P'op Hagä Do ky däng do ji tarejää do pooj jé makarën ää marejää? —näk mä mera do sa kyyh.

³⁰ Hajõng mä too yb dawë péj habëëh. Sa waa rabaheh'aa tii bä. ³¹ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rabatsëë Jesus banoo hyb n'aa rabajëë pëë too yb hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Ää mahabëë nä bä, man'oo ää bajëë pëë too yb hä —näk mä sa kyyh.

³² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë anäh! —näng mä Jesus sa hä.

Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kän ajyy sa hä hanäng do paah, too yb hä m' rabajëë pä kän. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëenh tame wajapëm doo hënh, tame m' rakejäg bëenh. Ti m' t'öp mä rapehä. ³³Ti m' too yb hagä n'aa rawaj'aa jëk panang hënh. T'ii hënh ramaher'oot mä sahönh hë rahapäh doo, ajyy karap'aar h'yyb nesaa do paha-dëek do paa sa ky n'aa na-ääj hë. ³⁴Ti m' sahönh hë panang buuj rabana Jesus rabaheg'ääs hyb n'aa. Ti m' Jesus rabahapäh bä m', rabetsëë ta hä tabahöm hyb n'aa sa häj n'aa bä naa.

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿh

9 ¹Ti m' Jesus gatsëg sooh marakate gó, ti m' ta panang hënh, karaj'aa tamyyj jë tabatsëg hóm. ²Ti m' ajyy wób ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo, ratóg nä ta tyng jó. Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, taky hadoo nawät do hä:

—Mahyb n'aa tón manäh, tah ÿÿ. Nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hóm —näng mäh.

³Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raky hadoo sa h'yyb gó:

—P'op Hagä Do taky n'aa rejää hahÿh hä —näk mä sa h'yyb gó.

⁴Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa nesaa do bë hyb n'aa newëë bë h'yyb gó? —näng mäh. ⁵—Nyy da nahejooj bë hä? “Kado hóm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëeg g'ëed, awäd däg”, ji noo bä? ⁶Hÿh kä da, —näng mäh —bë bahapäh hyb n'aa ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ hajaa sa h'yyb gó hanäng do nesaa do ÿ ado hóm bä, ÿ haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bä m' k'yy gadów däk do hä taky hadoo:

—As'ëeg g'ëed, mado däg a tyng, ahöm kä a tób hënh —näng mä Jesus ta hä.

⁷Ti m' tabas'ëeg gëët, ahöm kän mä ta tób hënh. ⁸Sahönh hë hap'ëeh do rameuuj bong mäh. P'op Hagä Do hä raj'aa etsë, ta ti hadoo do hejój ajyy sa hä tabanoo do hyb n'aa.

Matew häd näng do Jesus naëenh do panyyg n'aa hahÿh

⁹Ti m' tii b' n'aa Jesus bahöm bä kä, tabahapäh Matew häd näng doo, sa wahë n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëër tagahed'aak bä hasooh doo. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëep ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' Matew bas'ëeg gëët, ahöm kän mä ta sii.

¹⁰Ta jawén, Matew tób bä Jesus bawëh bä m', hajök dajëër gahed'aak doo, Matew hep'ëeh doo, ta wób sa hä pé nesaa do moo heb'ooh do na-ääj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii. ¹¹Ti m' Pariséw rabahapäh bä ta tii, rabeaanh Jesus ma matëg sa hä:

n 9.10 Judah buuj sa wób né ti dajëër gahed'aak doo. Roma buuj hä kahepak do rabataa. Ta see pé noo gó ta ti dajëër n'aa gahed'aak do rawedii sa wakään. Ta bahänh ragahëen dajëër, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh ragenaag bä dajëër gedaag n'aa.

—Hèd n'aa bë ma matëg bawëh dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ääj hë nesaa do moo heb'ooh do sa sii? —näk mã sa kyyh.

¹² Ti m' reanh do Jesus maa napäh bã, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahôm bã mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'üüm ta wë. ¹³ Taw'ääts hë baad bë hyb n'aa newë nyy da P'op Hagä Do hanäng pé hah'ÿ da ta kyy kerih doo gó tahe'oot do hã: “Dooh rama ejuu do had'yyt hë tado bã ti ÿ karën doo. ÿ gahëen sa hã, rat'yyd meh'iin sa da hadoo doo”,^o näng kerih doo.

Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Dooh ÿ ahyy bã hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëenh hyb n'aa. ÿ ahying, nesaa do moo heb'ooh do ÿ naëenh hyb n'aa.^p

Jesus hã reanh do ratayy do ky n'aa hah'ÿh

¹⁴ Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg rabana Jesus wë, ti m' reanh ta hã:

—Ta see pé noo gó ääh, Parisëw na-ääj hë, noo kanawa doo me ää weh'ëeh P'op Hagä Doo. Hèd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mãh.

¹⁵ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hah'ÿ d' mã ta kyyh:

—Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ats'yyt doo, dooh ratabëëj bã rahyb n'aa tón do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëëd bã. Ti awät da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratay kãn^q —näng mãh.

¹⁶ Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nã reanh doo. Hah'ÿ d' mã ta kyyh:

—Dooh ji gas'yyb bã pãan papuuj bãh me saroor säg noo eh doo. Tii d' ji adoo bã, papuuj bãh tsawyy däg bã, ta säg tanes'ëem, kawah'oob hõm tii bã. Ti bahãnh tanoo ee däk tii. ¹⁷ Ti hadoo né hë uwa bëë hã. Dooh ji gedu bã uwa bëëh papuuj hegän sooh do pan'aa ta hood b'éé byy säg gó. Tii d' ji adoo bã, uwa bëëh egän so bã, ta hood säg ganabäh hõm. Tii bã kã, uwa bëë waho bëëh da, ta hood kã karejã kãn —näng mãh. —Uwa bëëh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó. Uwa bëëh egän so bã, ta hood papuuj keh'üüs nã. Tii bã uwa bëëh, ta hood na-ääj hë dooh takarejã bã^r —näng mã Jesus.

ÿñh has'oo däk do ky n'aa, karapee h'yy ganã däk do ky n'aa daheeh hah'ÿh

¹⁸ Ti m' ta ti Jesus baher'oot nã bã, aj'yy hyb n'aa jawyk doo, Judah buuj sa wahë n'aa see ana Jesus wë. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Tok ÿ h'yy gakog hõm —näng mãh. —Ti hadoo né hë b'ëep si ÿÿ, ta hã moo dëë, tii bã da tok ÿ awäd däk da p'aa hënh —näng mãh.

¹⁹ Ti m' Jesus ta ma matëg daheeh rabahôm kãn ta sii. ²⁰ Tamahôm me m' ÿñh nahëë näng do ta jó gadäk hënh tabana ta wë. Majyyw mã ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëë badäk. Ti m' ta jó gadäk hënh mã tabana ta wë, Jesus

o 9.13 Osejas 6.6 **p 9.13** Jesus wén naëenh, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'ÿy ka'eeh hyb n'aa kã. **q 9.15** Hah'ÿ d' Jesus hanäng pé ta tii: Ta ma matëg sii tabawät nã bã, dooh ratay bã. Sa mahang Jesus badoh bã, tii bã da ratay kãn. **r 9.17** Dooh ji mekuuj bã papuuj tama metëëk do ji h'yyb paa me, tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo.

saroor noo hä m' tamoo däng. ²¹Tii d' tawén d'oo mä ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hä y moo dëë bä, y d' ahub däk tii bä”, näng mä ta h'yyb gó.

²²Ti m' Jesus ty kaw'ööd däk ta wë, ti m' taky hadoo:

—Eÿm manäh, tok yÿ —näng mäh. —Öm has'oo däk, P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa —näng mäh.

Tii bä kä m', nanyw hë tabahas'oo däk.

²³Ti m' Jesus kajaa bä m' hyb n'aa jawyk do tób bä, tabajëë suun bä m', tabahapäh bä m' manarapëw hadoo do ragamehÿh doo, séd dó m' raräb bä rabë bä, ²⁴taky hadoo mä sa hä:

—Bë anäh! Karapee dooh tadajëb bä. Aÿh tii —näng mäh.

Tii bä m' rakawew'aam ta kyyh. ²⁵Ti m' hajök do raban'yyh tan'oo bä do jawén paa bä, Jesus bajëë suun tób gawakö gó, ti m' karapee tamoo maso däk, ti m' nanyw mä karapee bas'ëëg gëët. ²⁶Ti m' jé pad'yyt hë m' ta ti häj n'aa bä rapanyyg enä hóm kán mä ta tii bä tamoo wät do ky n'aa.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahÿh

²⁷Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kadoo bä, pawóp hë ajyy ty temaa bok do ta jawén rabana. Ti m' rageëëj bong. Hahÿ da m' sa kyyh:

—Mat'yyd mehīn āāh, Jesus, Dawi panaa!^s —näk mäh.

²⁸Ti m' ta tób gó tabajëë suun bä m', ty temah do rabana ta wë, ti m' Jesus beaanh sa hä:

—Bë ky daheeh g'eeh y haja bä bë ty enä padëëk doo? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—ÿÿ. Äa ky daheeh né hë, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mäh.

²⁹Ti m' Jesus moo däng sa matym hä, ti m' taky hadoo:

—Bë heso padäg, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa —näng mäh.

³⁰Ti m' nanyw hë m' p'aa hënh mä rabahapëë padëëk. Ti m' Jesus ge'ÿm sa hä ranaher'oot hyb n'aa sa hä tamoo wät doo. Hahÿ d' mä ta kyyh:

—Bë her'ood manä ta wób sa hä —näng mäh.

³¹Ti m' ta ky geām né paawä m', jé pad'yyt hë rapanäk Jesus moo wät do ky n'aa.

³²Ty temaa bok do paa ratsyym kasog sii hë m', ramanaa Jesus wë aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, ner'oot doo. ³³Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus habëë hóm jawén paa bä, aj'yy er'ood däg kán p'aa hënh. Hajök do t'ī hënh kat'aa do rahy n'aa meuunh mäh. Ti m' raky hadoo:

—Dooh noo gó hapäh pé hahÿ hadoo pé Isaraëw buuj mahang —näk mä sa kyyh.

³⁴Parisëw kä m' raky hadoo:

—Dooh. Karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

³⁵Ti m' sahōnh hë sa panang bä Jesus bewäd nä. Sa tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä tama metëëk P'op Hagä Do bag'aas do ky n'aa hanām doo. Sahōnh hë hedoo pé sa nahëë Jesus hahëen hóm mäh. ³⁶Ti m'

^s 9.27 Dawi panaa rawén maneëēnh, ti né hë ti sa hä P'op Hagä Do p'ooj ub taky n'aa eno wät do hyb n'aa.

hajök do tabahapäh bä, tat'yyd mehiin mä sa hä. B'éé hagä n'aa tamah do hadoo mä ta hä. Hajöng baad nadoo do rahoop. Dooh rad'oo péh, dooh masa pé sa hä. ³⁷Ti m' panyyg gó m' tamaher'oot mä ta ma matëg sa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hajöng ti anyy däg paawä joom ag wah'ëë däk do ji ataa do pan'aa, pawóp its ta taa n'aa' —näng mäh. ³⁸—Ti hyb n'aa taw'aäts hë joom danäh hä, P'op Hagä Do hä, bë ky n'aa ets'ëë tamejö nä ta wób joom hä ramoo bok hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

10 ¹Ti m' Jesus naëenh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa, sahönh hë hedoo pé sa nahëë rahehëen hóm hyb n'aa na-ääj hë. ²Hahÿÿ m' 12 tamejöü do sa häd: Simaw mäh, Peed ramaneëenh doo. Ta jawén mä Än-Deréh, Simaw hÿÿj. Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowäw häd enäh doo. ³Ta jawén Pirip, Batoroméw, Toméh, Matew (Roma buuj hä Judah buuj rahepak do gedaag n'aa paah), Tsijaag Aw-Pew t'aah, Tadéw, ⁴Simaw Serot, "Judas Ikarijot kä m', Jesus haëëj däk do maji hä.

⁵Ti m' Jesus mejüü ta wób sa panang hënh rabahóm hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä tamejöü sa hä:

—Bë ahóm manä Judah buuj nadoo do wë. Bë ajëë pä manä Samarija buuj sa panang bä. ⁶Taw'aäts hë Isaraéw buuj sa h'yyb gó dawëë P'op Hagä Do mahänh habong do wë bë ahóm, b'éé kanapëë bong do hadoo do sa wë. ⁷Bë mahóm me hahÿ panyyg bë maher'ood sa hä: "Edaa däk hÿ pong jé hawät do ji tabag'aäs doo", näk da bë kyyh. ⁸Taw'aäts hë sa nahëë bë hahëen hóm, dejëp do ragenä bong bë an'oo bä, rog manahuuh do sa nahëë bë ado hóm, karap'aar h'yyb nesaa do sa hä padëëk do bë hebëë hóm. Bag hënh ÿ ban'oo däk bë hä ta ti bë bahajaa hyb n'aa. Ti hyb n'aa bag hënh bë masaa sa hä. ⁹Dooh d' bë mahüüm pé ta sãm hadoo péh. ¹⁰Dooh d' bë mahüüm ta hood hadoo péh, tatu hadoo péh, bë tsyym suun see hadoo péh, bë saroor see hadoo péh. Dooh bë mahüüm pé ÿ wén näng, moo bok do sa hä ramoo bok do sãm ji banoo do hyb n'aa. Bë masa do bë hä ranoo da bë wë badoh doo.

¹¹—Panang bä bë kajaa bä, bë esóts jé ky en'yyim doo, bë gad'oo doo. Tii bä ta ti hedoo do tób bä bë ayyw panang bë beréd hóm bä kä. ¹²Ta tób bä bë ajëë pä bä, bë ky n'aa edëë ta yt hä haj'eenh doo. ¹³Ta tii bä haj'eenh do ky en'yyim do rado bä, hanäm gó bë ragado bä, bë ky n'aa edëng do aym da sa wë. Hanäm gó bë raganado bä, bë ado hóm sa hä bë ky n'aa edëng do paah. ¹⁴Bë raganado bä, bë ramaa nanewë bä bë her'oot doo, bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ääts, ta ti tób bä naa, ta ti panang bä naa bë tsyym kasok bä.' ¹⁵Baad bë ÿ maher'oot. Sahönh hë badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma panang buuj, Gomoha panang buuj ta sãm

t 9.37 Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh: Hajök ta hä h'yy ka'eeh do pan'aa paawä, pawóp its ta ky n'aa sa hä her'oot do pan'aa. u 10.4 Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejöü noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamajii Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bä Roma buuj mejö bä sa hä. Roma buuj wë kamajii do ramaneëenh Serot. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw, rawén maneëenh "Simaw Serot". v 10.14 Tii da Jesus mejüü rabad'oo, dooh baad tado bä P'op Hagä Do panyyg panang buuj raky nadaheeh doo, panang buuj rabahapäh hyb n'aa.

bahānh P'op Hagä Do anoo da nesaa doo, bë ganadoo do panang buuj hä." Né hup y né hē ta ti y her'oot doo —näng mäh.

¹⁶—Sa mahang bë y mejüü b'éé tabanas'aa mahang habëëh do hadoo. Ti hyb n'aa taw'ääts hē baad bë matakä sa hä, aw'yy matakëë do hadoo. Taw'ääts hē na-ääj hē kaja hē denaa hē bë h'yyb bë mahüüm sa mahang bë aboo bä. Hanäm gó bë aboo sa wë, gurii-i bawät do hadoo.^x ¹⁷Baad bë kanä sa mahānh. Bë da rahaëënh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó bë da rahe-wyyh. ¹⁸Hëp y n'aa bë da ramahüüm sa wahë n'aa wë, hëëj bagä n'aa sa wë na-ääj hē, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh y n'aa bë her'ood kän da tii bä sa hä, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hē, raky n'aa napäh hyb n'aa këh y n'aa. ¹⁹Bë ramoo maso däg bä, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot do pan'aa hä, nyy da bë her'oot do hä. Ti noo gó kan'oo däk da bë hä bë her'oot do pan'aa. ²⁰Bë nado ti noo gó her'oot doo. Bë Yb hÿ pong jé hawät do Sahee er'oot da bë her'oot do hä —näng mä Jesus.

²¹Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿj näng doo, ta hÿÿj tan'oo däk da ta wób sa moo gó radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hä. Sa taah da h'yy kawereem sa yb wë, sa yÿn wë. Rahaëënh da sa yb sa yÿn ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa. ²²Tak'ëp da sahōnh hē rakawajään da bë wë hëp y n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hä yÿ, tadajëb bä kä, edëb had'yyt hē da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. ²³Panang s'ee hēnh bë rarejä bä, bë kejën hōm panang s'ee hēnh. Baad bë y maher'oot hahÿÿh: Bë bahajaa do pooj jé panang haw'ääts hē Isaraéw häj n'aa bä bë moo bok bë y mejüü doo, yÿh, Ajÿy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do matëëh da. Né hup y né hē ta ti y her'oot doo.

²⁴—Dooch ma kametëëk do ta ma matëg bahānh tado bä. Dooch na-ääj hē sa karom sa kariw n'aa bahānh rado bä. ²⁵Sa ma matëg hajaa do pénh ma kamet-ëëk do rahaja däg bä kä, taw'ääts hē ratsebë. Sa kariw n'aa pénh sa karom rahyb n'aa jewyg däg bä kä, taw'ääts hē ratsebë. Hahÿÿ d' y hanäng pé ti ta tii: Yÿh, bë wahë n'aa hadoo doo, "Beresebu," karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa" y rama-neëëj bä, ti bahānh tii bä bë da raky n'aa rejää karapé haa bë bahadoo do hyb n'aa. ²⁶Tii d' radoo né paawä bë hä, bë jeÿÿm manä sa hä. Sahōnh hē ta wób nahapäh nä doo, sahōnh hē sa hä kejën doo, ta jawén rabahapäh da. ²⁷Ta wób ramaa nanapäh bä bë hä y her'oot doo, sahōnh hē maa napäh bä bë her'ood. Kaja hē bë y hesëënh doo, tak'ëp bë her'ood da sahōnh hē ramaa napäh hyb n'aa. ²⁸Bë jeÿÿm manä ji maji ji daj'ëep do hä. Jääm né ji hub rahajaa radaj'ëep. Ji h'yyb tym dooh rahaja bä. Taw'ääts hē bë jeÿÿm P'op Hagä Doo. Ti ti hajaa tarejäa ji hub ji h'yyb tym na-ääj bë tabanesaa hēnh. ²⁹Pawóp hē taw'ëëd taah, kanahën d'os hē rabesëëm is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä, dooch sa see dajëp pé bë Yb hÿ pong jé hawät do nan'oo bä. ³⁰⁻³¹Ti hyb n'aa bë eÿÿm manäh. Hajōng taw'ëëd takamahān do bahānh bë P'op Hagä Do kamahān. Sahōnh hē ji sëën sii hē P'op Hagä Do betsén. Baad ji tabahag'ääs y hanäng péh —näng mäh.

w 10.15 Dooch Sodoma, Gomoha panang buuj ramaa newë bä baad hadoo do Róh sa hä tamaher'oot do paah. Jesus ma matëg hyb n'aa jewyk Róh bahānh, ti hyb n'aa sa kyyh maa nanew'ëë do ta bahānh ragadoo da nesaa do ta sām. Sodoma panang buuj ragadoo do bahānh ragadoo ti ta sām nesaa doo. x 10.16 Judah buuj sa hä aw'yy kamatakëë. Gurii-i kaja hē ta h'yyb tamahüüm sa hä. y 10.25 Nesaa Do Yb né ti Beresebu.

³²—Kêh ÿ n'aa najejên pé ta wób sa hã, ÿ na-ääj hê dooh ÿ ky n'aa jejên bã ta tii, Ee hÿ pong jé hawät do matym gó. ³³Kêh ÿ n'aa jejên péh, ÿ na-ääj hê da ÿ ky n'aa jejên tii d' ênh, Ee hÿ pong jé hawät do matym gó.

³⁴—ÿ ahyy wät babä, bë ed'oo apäh, h'yyb nyyw gó badäk hahÿÿ hã habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wë ÿ an'oo bã do hyb n'aa. Tii d' bë edoo manäh. Ti hyb n'aa nado ÿ wén hyng. Wawëë hê ÿ bahyy wät do hyb n'aa ta wób rakamaj'ïi da ta wób sa wë. ³⁵ÿ ahyy wät do hyb n'aa, ajyy wób rah'yy kawereem da sa yb wë. ÿ ahyy wät do hyb n'aa, sa toog wób rah'yy kawereem da sa ÿÿn wë, sa takaanh wób rah'yy kawereem da sa mayyn wë. ³⁶Tii bã da sa wakään sa tób yt hã haj'eenh do sa maj'ïi däg da.^z ³⁷ÿ bë kamahän do bahänh bë yb, bë ÿÿn bë kamahän bã, dooh bë haja bã hëp ÿ hata bë do bã. ÿ bë kamahän do bahänh bë taah, bë toog bë kamahän bã, dooh bë haja bã hëp ÿ hata bë do bã. ³⁸Jé hëp ÿ n'aa tamo n'aa ta hoop do tajeÿÿm bã, h'yyb nahedoo do nemon ÿÿ, dooh tahaja bã hëp ÿ hata tado bã. ³⁹Jé badäk hahÿÿ hã ji hawät do hã tak'ëp kamahän doo, dooh da tanu dëë bã P'op Hagä Do wë. Hëp ÿ n'aa, hã ÿ taky daheeh do hyb n'aa dajëp péh, baad tabawäd had'yyt da P'op Hagä Do wë.

⁴⁰Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Jé bë gadoo doo, ÿ na-ääj né tagadoo. ÿ gadoo doo, hã ÿ mejüü do tagadoo. ⁴¹Jé P'op Hagä Do ky n'aa rod gadoo doo, P'op Hagä Do ky n'aa taher'oot do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagä Do hanaa ta ky n'aa rod hã tanoo do pénh ta sãm. Jé ta da hadoo do gadoo doo, baad hawät do ta da hadoo do bahadoo do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagä Do hanaa baad hawät do hã tanoo do pénh ta sãm. ⁴²Jé naëng dagäp do hanyy is pé hanoo pé hahÿ hyb n'aa sakog is do see hã tabeëk hyb n'aa, hata ÿÿ tabahadoo do hyb n'aa, ta ti tagadoo né hê da baad hadoo do ta sãm P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hê ta ti ÿ her'oot doo.

Jowāw nu gahem'uun do mejüü do Jesus reaanh do panyyg n'aa hahÿÿh

11 ¹Ti m' Jesus bahajaa bã kã 12 hedoo do ta ma matëg hã tamaher'oot doo, tatsyym kadoo mã tii b' naa, panang haw'ääts hê Garirej hãj n'aa bã, panyyg hanäm do tama metëk hyb n'aa. ²Ti m' Kristo moo wät do radawäts gëët bã Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa napäh bã, tamejüü mã ta ma matëg Jesus wë rabahôm.

³Hahÿÿ da bë eaaj Jesus hã —näng mäh: “Ôm né hê tii, P'op Hagä Do Ky Däng Do ta wë hana doo, ta see ti ää gada?”, denoo da —näng mã Jowāw nu gahem'uun doo.

⁴Ti m' Jowāw mejüü do hã Jesus ky hadoo:

—Bë ahôm nä, bë maher'ood Jowāw hã hahÿ bë maa newëë doo, hahÿ bë bahapäh do na-ääj hê: ⁵Ty temah do paah, rahapëë padëëk. Nabong do paah, aboo padëëk p'aa hënh. Rog manahuuh doo, ahub padëëk p'aa hënh. Nabuuj gatamah do paah, ramaa napëë padëëk. Dejëp do wób genä bong ÿ an'oo bã. P'op Hagä Do panyyg hanäm do na-ääj hê kaher'ood däk kas'ut do sa hã. ⁶Ky

z 10.36 P'op Hagä Do ky n'aa rod Mika häd näng do kyy gó Jesus beh'üüm ta ti taher'oot doo. Mika 7.6 hã takerii däk sa hã hê né hê sa wakään kamaj'ïi do ky n'aa. Rawén kamaj'ïi, Jesus hã h'yy kana'eeh do rah'yy kawereem ta hã h'yy ka'eeh do wë.

n'aa kedëng da jé y moo wät do hyb n'aa, y her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bā hā y tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bē her'ood Jowāw hā —nāng mā Jesus kyyh Jowāw nu gahem'uun do mejūū do sa hā.

⁷Ti m' Jowāw mejūū do rababaaj hōm bā kā, hajōk do hā Jesus her'ood kām Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahȳy da m' ta kyyh:

—H'ēēd ti bē heg'āās paa tabanawāng hēnh? Jawii bah'ood ahēm do g'eeh bē heg'āās? ⁸Ti tanado bā, h'ēēd ti bē heg'āās t'īī hēnh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadāk do bē heg'āās t'īī hēnh? Dooh. Saroor ky n'aa gebah do dadāk do dooh raboo bā tabanawāng bā. Sa wahē n'aa tób hanām doo gó rababok tii. ⁹Ti tanado bā, h'ēēd ti bē heg'āās t'īī hēnh? P'op Hagā Do ky n'aa rod bē heg'āās? Ȳy. Ti né hē ti bē heg'āās. P'op Hagā Do ky n'aa rod bahānh tii. ^a ¹⁰Ta ti né hē ta ti aj'yy ky n'aa nāng do P'op Hagā Do kyy kerih do hā. Hahȳy da ta ky n'aa: “Ȳ mejūū da panāk y n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabennyw dāk hyb n'aa a pooj jé”^b, nāng kerih doo.

¹¹—Né hup y né hē hahȳ y her'oot doo: Badāk hahȳy bā habong do sa mahang, dooh Jowāw bahānh nu gadāk péh. Ti tahado né paawā, h̄y pong jé hawät do bag'āās do karapee hedoo do sa mahang, jāām hē hyb n'aa sakog its né paawā, Jowāw bahānh tanu gadāk h̄y kā. ¹²Jowāw nu gahem'uun do du doo noo gó naa tanu gemuun doo, da hē kā na-āāj hē, h̄y pong jé hawät do bag'āās do tak'ēp takah'ūūm. Tak'ēp ta wób h'yyb hedoo, P'op Hagā Do bag'āās do karapee rabahadoo hyb n'aa. ¹³Jowāw nu gahem'uun do kajaa do pooj jé Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagā Do ky n'aa rod na-āāj hē rahe'oot mā P'op Hagā Do bag'āās do ky n'aa, takajaa do pooj jé. ¹⁴Bē gado bā, bē gadoo né hē hahȳ bē y maher'oot doo: Jowāw né hē ti Eriij, kajaa da P'op Hagā Do ky dāng do paa^c ta kyy kerih doo gó. ¹⁵Jé karēn pé y her'oot do tamaa newē bā, taw'āāts hē tahyb n'aa matakēē.

¹⁶—Nyy gó da y baher'oot da, da hē badāk hahȳy hā habong do panyyg ky nadah'eeh do sa ky n'aa? Hahȳy hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ēēh do ramas'uunh do hadoo. Hahȳy da karepé wób sa kyyh ta wób sa hā: ¹⁷“Raketēē do pud n'aa āā gameh̄ȳh bē tsebē hyb n'aa paawā, dooh masunh do bē as'āāw bā. Tii bā dajēp do heen n'aa āā wareem, masuuj gó bē h'yy ketón hyb n'aa paawā. Ti na-āāj dooh bē karēn bā. Dooh h'yy katón gó bē masuuj bā”, nāk karepé ta wób sa hā. ¹⁸Ti hadoo né hē da hē habong doo —nāng mäh. —Tabad'op hē ji raky dahé bā. Jowāw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ēēb mahȳyñh do teēg bā. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagā Do tah'yyb en'yyim. Ti hyb n'aa, “Karap'aar h'yyb mahūūm mā tii”, nāk sa kyyh Jowāw ky n'aa hā. Dooh Jowāw ragado bā. ¹⁹Ȳy kā, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, y eēēk, y awa. Ti hyb n'aa y ramaneēēnh, tahawaa, heēēk do men, dajēēr gahed'aak doo, nesaa do moo heb'oooh do sa najiis. Āā raganado né paawā, P'op Hagā Do né hē tii, ȳyh, Jowāw na-āāj hē h'yy gan'yyh doo. Āā ma met'ēēg wät do ky dah'eeh do baad rababok do hā takametā dāk tii —nāng mā Jesus.

a 11.9 P'op Hagā Do ky n'aa rod bahānh Jowāw Jesus wén edoo, Jesus kajaa do pooj jé panāg n'aa tabahadoo do hyb n'aa. b 11.10 Marakijas 3.1 c 11.14 P'op Hagā Do ky n'aa rod Marakijas hād nāng do erii wät do hā P'op Hagā Do ky dāng, Mesijas kajaa do pooj jé Eriij kajaa da. P'op Hagā Do ky n'aa rod p'ooj ub hawät do ti Eriij makūūh. Dooh Eriij Jowāw hā takas'ee bā. Dooh ti d' tahanāng péh. Eriij makū bawät do paa hadoo Jowāw bawād wät. Ti hyb n'aa Jowāw né hē ti Eriij Jesus wén her'oot.

²⁰Ta wób sa panang bã tapehuuj wät do bahãnh Korasĩn, Betsaj-Da häd enäh doo bã Jesus pehuuj wät. Ti hado né paawä dooh rah'yy kawereem bã ta ti panang häd enäh do buuj. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa tapaa mã sa hã. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

²¹—Nesaa do P'op Hagä Do anoo da bë hã Korasĩn, Betsaj-Da panang buuj. Hajõng ÿ pehuunh do paa bë mahang. Dooh ÿ bë ky dahé bã. Panang Tiir, Sidõn häd enäh doo bã ÿ pehuuj wäd bã paawä rababong noo gó bë mahang ÿ pehuuj wät doo, p'ooj ub paawä ti buuj nesaa do hã rat'yyd kamehiĩn paawä, P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem paawä. P'ooj ub paawä saroor hebaan doo, hejooch doo, rapadadäg däg paawä, rehaa paawä sa nuu hã tääg ooj rat'yyd kamehiĩn do heen n'aa. ²²Bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kã, Tiir Sidõn buuj p'ooj ub habong doo, nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do banoo da bë hã nesaa doo, bë t'yyd kamanehiĩn do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa.

²³—Bëeh, Kapar-Naũm panang buuj, hÿ pong jé has'ëek do bë ed'oo g'eeh bëeh? Dooh. Tabanesaa hẽnh bë bahyk da P'op Hagä Do an'oo bã. Panang Sodoma häd näng doo bã ÿ pehuuj wäd bã paawä rababong noo gó bë mahang ÿ pehuuj wät doo, da hẽ ti badäk nã paawä panang Sodoma. ²⁴Bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kã, Sodoma buuj p'ooj ub habong doo, nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do banoo da bë hã nesaa doo, bë t'yyd kamanehiĩn do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa —näng mã Jesus.

²⁵Ti noo gó kã m' Jesus ky hadoo:

—Ee, P'op Hagä Doo, a hã ÿ j'aa etsë. Sahõnh hẽ hÿ pong jé, badäk hahÿÿ hã hanäng do na-ääj hẽ mabag'ääs. Majejën hahÿ mamoo wät do haj'ap do sa mahãnh, tak'ëp ma kamet'ëek do sa mahãnh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hã, baad h'yy ka'eeh pé hã. ²⁶Ta tii da magen'aak Ee —näng mãh.

²⁷Ti m' taky hadoo:

—Sahõnh hẽ Ee banoo ta hejój hã ÿÿ. Dooh baad hapäh pé ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah. Jääm né Ee hapäh ÿÿh. Dooh Ee, P'op Hagä Doo, baad hapäh péh. Jääm né ÿÿh, ta T'aah hapäh. Jääm né hẽ sa hã ÿ metëeh do hapäh Ee —näng mãh.

²⁸Ti m' taky hado kãn:

—B'ëep wẽ ÿ sahõnh hẽ bëeh, hakaaj padëek do hedoo doo, h'yy ketón do hedoo doo, tii bã da ÿ anoo bë kameh'ääk hyb n'aa. ²⁹Kaja hẽ hëp ÿ mahüüm. Hanãm gó ÿ bawät sahõnh hẽ sa wẽ. Dooh ÿ h'yy kasabé bã. Ti hyb n'aa taw-'aats hẽ bë ky dahé ÿÿh. Taw'ääts hẽ bë ma kamet'ëeg hã ÿ bë hapäh doo. Tii bã da bë baw'yyt da bë h'yyb kameh'ääk doo, bë h'yyb nãw. ³⁰Nahejooj bë hã ÿ ma metëek doo. Tahajaa bë ky dahé bã. Nahejooj bë ÿ mejüü doo —näng mã Jesus kyyh.

Saab ky n'aa hahÿÿh

12 ¹Ti noo gó m', Saab hã m', Judah buuj rakamehehãk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. As'aah

d 11.23 *Da hẽ ti badäk nã paawä panang Sodoma* Jesus wén näng, rat'yyd kamehiĩn do hyb n'aa paawä. Tii bã, dooh p'ooj ub P'op Hagä Do gawatsiig bã paawä sa panang.

mä ta ma matëg, ti hyb n'aa m' tiriig ag mä rateh'yyip rabawa hyb n'aa. ²Ti m' rateh'yyip do Parisëw wób rabahapäh bä, raky hadoo Jesus hä:

—Mahegää! Dooh a ma matëg raky dahé bä ër ky n'aa jaw'yyik do Saab ky n'aa hä. Saab hä ramoo bok —näk mä sa kyyh.

³Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooh bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makü Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä? ⁴Dawi ajëë suun mä P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä, ti m' ta hataa daheeh rabawa päw P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä hatoonh doo, jääm hë né paawä ta ti tób yt hä moo heb'ooh do haw'aa ta ti päw Mosees ky n'aa jaw'yyik do hyb n'aa. Dawi dooh rahaja bä paawä rawa bä ta ti päw. ⁵Dooh bë ner'ood bä g'eeh ër ky n'aa jaw'yyik do hä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa ky n'aa? Saab hä ramoo bok né paawä ta tób n'aa yt hä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa tapa bä sa hä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh doo, rahajaa Saab hä ramoo boo bä. ⁶Hÿÿ kä, baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: P'op Hagä Do tób n'aa ky n'aa jawyg né paawä, ti bahänh hyb n'aa jawyk do kajaa bë mahang. ⁷Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh: “Dooh rama ejuu do had'yyt tado bä ti ÿ karën doo. ÿ gahëen sa hä rat'yyd mehïin sa da hadoo doo”,^f näng kerih doo. Bë hapëë bä paawä nyy d' tahanäng pé ta tii, dooh daap hë bë ky n'aa ety bä paawä nesaa do hä moo nahadoo doo. Dooh daap hë bë ky n'aa ety bä paawä ma matëk ÿÿ. ⁸Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hë ti Saab ky n'aa hä mejüü doo —näng mä Jesus Parisëw sa hä.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kado kän. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh tabajëë suun. ¹⁰Ti yt hä m' tabasoo aj'yy moo gadóm doo. Ti m' ta wób rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa, Jesus ky nadaheeh do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyik doo. Ti hyb n'aa m' rabeaanh ta hä:

—Ër ky n'aa jaw'yyik do anoo Saab hä ji haso däg bä nahëë näng doo? —näk mäh.

¹¹Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë mas'ää b'ée tadëë hyy bä t'öp gadarong doo gó Saab hä, dooh g'eeh nayyw hë bë ej'ooj nä bä, Saab hä né paawä? ¹²Ji mas'ääh ji kamahän do bahänh tak'ëp ji kamahän ji da hadoo doo! Ti hyb n'aa ër ky n'aa jaw'yyik do anoo né hë baad hadoo do ji moo wäd bä Saab hä —näng mäh.

¹³Ti m' aj'yy hä kä taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kän mäh, baad däg mä ta moo kä. Hahup doo, ta moo see hado däk. ¹⁴Ti m' nayyw hë m' Parisëw raban'yyh. Ti m' rahyb n'aa newëë mäh, kaner'oot mäh, nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ëëp hyb n'aa.

¹⁵Jesus h'yyb hap'ëeh mä rakarën radaj'ëëp doo. Ti hyb n'aa ta s'ee hënh tabahôm kän. Hajök mä ta jawén hah'üüm. Ti m' sahôn hë sa mahang

e 12.6 Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë Jesus her'oot. Ky n'aa jawyg né paawä P'op Hagä Do tób n'aa, ti bahänh Jesus hyb n'aa jawyk. Ti hyb n'aa tahajaa tan'oo bä ta ma matëg tiriig ag ratehyyb bä Saab hä. f 12.7 Osejas 6.6

habong do nahëë enäh do sa nahëë tasog hōm mäh. ¹⁶Jesus ky ge'ÿÿm mā sa hā ranaher'oot hyb n'aa ta ky n'aa ta wób sa hā. ¹⁷Tii d' tawén mejüü, P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'ood wät do paa kametä däk hyb n'aa ta hā. Hahÿÿ da tii, P'op Hagä Do kyyh Isajas erii wät do paah:

¹⁸ “Hahÿ karom ÿÿ, ÿ asëew däk doo, ÿ kamahän doo.

Baad ÿ h'yy gadajang ta wë.

ÿ anoo da Sahé ÿÿ, ta h'yyb gó tabawät hyb n'aa.

Tamaher'oot da sahōnh hē badäk hahÿÿ hā habong do hā

nyy da ÿ bad'oo baad had'op rabahadoo hyb n'aa matym ÿÿ gó.

¹⁹ Dooh da taky gedag bä. Tak'ëp nado da ta kyyh.

Dooh da tak'ëp ter'ood bä hajök do sa mahang.

²⁰ Baad hadoo doo me da tagadoo sa h'yyb gó nahejoonh doo.

Dooh da tahajëew bä h'yyb nahed'oo doo.

Tii da tabad'oo da sa hā baad had'op do j'aa ketsë bä kã nesaa do hā tan'oo bä.

²¹ Ta hā badäk hahÿÿ hā habong do radaab yyp, rabadëp hyb n'aa nesaa do mahänh.”^g

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²² Ti m' ramanaa mā Jesus wë aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, ty tamah doo, ner'oot doo. Ti m' Jesus habëë hōm karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hā hadäk do paah. Ti m' aj'yy er'ood däg kã p'aa hēnh. P'aa hēnh mā tabahapëë däk. ²³Hajök doo, ta ti hap'ëeh doo, rahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' raky hadoo:

—Hahÿ g'eeh Dawi panaa P'op Hagä Do Ky Däng Doo? —näk mäh.

²⁴ Ti m' reanh do Parisëw ramaa napäh bä, raky hadoo:

—Beresebu, karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti hÿÿ tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo! —näk mā sa kyyh.

²⁵ Jesus hapäh mā sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hā:

—Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bä, gawatsik tii bä sahōnh hē —näng mäh. —Panang buuj sa hā hē rah'yy kawereem bä, sa wakāan na-āaj hē sa hā hē rahyb n'aa wareem bä, sahōnh hē kahä jëng tii bä —näng mäh. ²⁶—Ti hadoo ënh Nesaa Do Yb hā kã. Ta daaj hē takahabëë bä, ta hā hē paawä ti tah'yy kawareem däk.^h Te hub tado bä paawä ta tii, nayyw hē tabahëej jëë paawä Nesaa Do Yb bag'ääs doo. ²⁷Bë her'oot doo da tado bä, Beresebu kyy gó ÿ hebëë bä paawä karap'aar h'yyb nesaa doo, jaa ky gabuuj bë karapee hebë do karap'aar h'yyb? Bë karapee né da bë raky n'aa etyy daap bë menyhyh do hyb n'aa bë her'oot do hā. ²⁸P'op Hagä Do Sahee hejój gó né hē ti ÿ hebë do karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ääs do kaja doo kã bë wë, ta ti metëeh bë hā —näng mäh.

g 12.17-21 Isajas 42.1-4 **h 12.26** Jesus wén her'oot ta tii, Beresebu, karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó tabahebë karap'aar h'yyb nesaa do rahe'oot do hyb n'aa. Nesaa Do Yb häd see ti Beresebu.

²⁹—Panyyg see gó bë ŷ metëeh: Dooh aj'yy hejoonh do tób gó hajëë suun pé ta ma tado hõm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bä. Ta moo kamaw'yyd bä tahajaa ta ma tado hõm bä.ⁱ

³⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hëp ŷ hata nadoo doo, majë ŷ tii. ŷ manasa do P'op Hagä Do wë ŷ ataa doo, dawëë rabehüüm tii bä tan'oo bä. ³¹Ti hyb n'aa bë ŷ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë nesaa do ji moo wät do P'op Hagä Do mabaan né paawä, ta hä ji ky n'aa rejää do P'op Hagä Do mabaan né paawä na-ääj hë ji hä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä. ³²Jé Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Do ky n'aa rejää péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hä. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä. Badäk hahÿÿ bä rababok nä bä, ta jawén na-ääj hë, dooh P'op Hagä Do mabaan bä tii —näng mäh.

³³—Joom baad hadoo do tado bä, baad ta ag. Baad nadoo do tado bä joom, baad nado na-ääj hë ta ag. Ta ti ŷ wén her'oot, joom ag hä ji bahapäh joom ŷÿn. ³⁴Aw'yy p'yym näng do taah hadoo bëëh! Baad nadoo do bëëh. Ti hyb n'aa dooh bë haja bä baad hadoo do bë her'ood bä. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newë had'yyt doo, ti né ji her'oot. ³⁵Baad hawät doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanäng do taher'oot. Baad nawät doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanäng do taher'oot. ³⁶Baad bë ŷ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë ta sãm baj P'op Hagä Do banoo noo gó da, P'op Hagä Do matym gó ji kawoom da sahõnh hë ji her'oot do paa daap hadoo doo. ³⁷Baad tado bä ji her'oot do paah, dooh P'op Hagä Do ji taky n'aa ety bä nesaa do hä. Baad tanado bä ji her'oot do paah, ji P'op Hagä Do ky n'aa ety da nesaa do hä.

Parisëw ramejüü Jesus pahuunh sa matym haj'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³⁸Ti m' Parisëw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ääj mä raky hadoo ta hä:

—Ma matëg, —näk mäh —ää karën ää bahapäh mapahuunh doo, ää matym haj'aa^j —näk mä sa kyyh.

³⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Da hë badäk hahÿÿ hä habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagä Do hä rahyb n'aa eréd hõm ta see hä rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawä sa h'yyb, ŷ ramejüü ŷ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa. Dooh da ŷ metä bä sa hä. Jääm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hä kametëeh. ⁴⁰Tamawoob hë adëb bä, tamawoob hë ta äh, tahÿÿb yb wog gó Jonas basuun doo da, ti hadoo, tamawoob hë adëb bä, tamawoob hë ta äh, ŷÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bakëë da k'ääts gó. ⁴¹Niniwéh buuj raky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó da hë badäk hahÿÿ hä habong doo, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa ety noo gó kä. Jonas maher'oot noo gó, rat'yyd kamehÿÿn nesaa do ramoo bok do hä. Nesaa do reréd hõm. Jonas bahänh ŷ ti hÿÿh. Ti hado né paawä, dooh bë t'yyd

i 12.29 Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejoonh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejoonh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejoonh do ma hadoo, karap'ar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'ar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejoonh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahänh. j 12.38 Sa hä Jesus dooh P'op Hagä Do hanaa tado bä. Ti hyb n'aa rakarën Jesus pahuunh sa matym haj'aa, Jesus rametyy hyb n'aa.

kamehiin bā nesaa do bē moo bok do hā, dooh bē eréd bā, ti hyb n'aa né hē Niniwéh buuj bē da raky n'aa tapaa. ⁴²Seba hād nāng do hāj n'aa sa wahē n'aa ỹnh, da hē badāk hahỹh hā habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó, sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kă. Dawëë naa paa m' tabana tii, tamaa newëë hyb n'aa Saromāw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hā. Saromāw bahānh ỹ ti hahỹ bē hapāh doo. Ti hado né paawā, dooh bē karēn bā bē maa newē bā hahỹh —nāng mā Jesus kyyh.

⁴³Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do ta hā hadāk do paa ahōm wād bā ta mahānh, tabanawāng hēnh tabahew'ëet, ta tób tabesoos takameh'āāk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bā. ⁴⁴Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “Ỗ abaaj hōm p'aa hēnh ỹ hadāk do paa hā, tóp ỹ hēnh”, nāng. Tii bā ta tób paa bā takajaa bā, dooh ta yt hagä péh, yd kabak'ood dāk tabahapāh, baad takabenām ta hā. ⁴⁵Tii bā tats'yyt 7 karap'aar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahānh nesaa doo. Tii bā rabajëë pëë ta tób paa gó. Tii bā rabanyy kăn ta hā kă. Ta hā hanāng do paa bahānh tii kă. Tak'ëp tii kă ta hā kă nesaa doo kă. Tii da né da bē hā kă, bēëh, nesaa do moo heb'ooh doo^k —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

Jesus wakān heh'äät do panyyg n'aa hahỹh

⁴⁶Ti m' hajök do hā Jesus maher'oot nā bā ta ỹnh kajaa, ta wakān sii hē m'. Ta w'oo hā m' rababē dāk. Rakarēn paawā ta sii raber'oot. ⁴⁷Ti m' rē tany ky hadoo ta hā:

—A ỹn, a wakān ta w'oo hā rabab'ëëh. Rakarēn mā òm rasii er'oot —nāng mäh.

⁴⁸Ti m' her'oot do hā Jesus ky hadoo:

—Jaa ti ëēn, jaa ti wakān haa? —nāng mäh.

⁴⁹Ti m' teheet mā ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—B'ëëh hahỹh, ān ỹ hedoo doo, wakān haa hedoo doo —nāng mäh. ⁵⁰—Sahōnh hē Ee hỹ pong jé hawät do karēn do moo heb'ooh doo, ti né hē wakān haa hadoo, ti né hē ānh ỹ hadoo, ti né hē ëēn hadoo —nāng mā Jesus.

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëëk do panyyg n'aa hahỹh

13 ¹Ti m' ti noo gó né hē Jesus banyyh tób bā naa, ti m' karaj'aa hēnh tabawëēnh. Ta nabyy me tabahyy sooh. ²Hajök kata b'ëëh ta hā. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajök doo m' ayyw b'ëëh ta takëēn hā. ³Ti m' hajöo m' tama metëëk mā sa hā panyyg ky n'aa me m'. Hahỹh d' mā ta kyyh:

—Hỹ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. ⁴Tatsawyh hōm joom tym. Joom tym tatsawyh hōm do wób ta tyw n'aa me takajäk, ti taw'ëed rabajöh jëng. ⁵Joom tym wób kajäk pā ta yt hē tabahadoo do jó. Kanahēn its k'āāts tii bā. Ti nyyw hē taganyyh, kanahēn d'os do k'āāts ta h'yyb. ⁶Tabajuu bā nyyw hē tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb. ⁷Ta tym wób kajäk sasëng kóm banāng bā. Sasëng gajewāng bā kă, dooh tawëë wād bā. ⁸Ta tym wób kajäg kăn baad tabadoo bā. Taganyyh, baad tabawāng, baad tabeaak. ¹⁰⁰

k 12.45 Hahỹh d' Jesus hanāng péh: Tak'ëp ta bahānh nesaa doo kă sa hā, Jesus raganadoo do hyb n'aa.

nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn baad tabadoo bã kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn ta tym wób. 30 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn baad tabadoo bã kajäk do ta tym wób kã — nãng mã Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaher'oot.

⁹Ti m' taky hadoo:

—Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bã, taw'ääts hë tahyb n'aa matakëë —nãng mãh.

¹⁰Ti m' ta ma matëg rabana Jesus wë ti m' rabeaanh ta hã:

—Hëd n'aa mamaher'oot sa hã panyyg ky n'aa me? —näk mãh.

¹¹Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa hã, ta wób sa hã dooh. ¹²Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nã ta hã ta h'yy ganäng doo. Baad tabahapëë kãn tii bã. Jé kanahën d'os hë h'yy ganäng doo, P'op Hagä Do ado hõm da ta hã kanahën had'os doo.¹ ¹³Rahegää né paawä m', dooh m' rah'yy genä bã. Ramaa newë né paawä m', dooh m' ramaa napëë bã, dooh m' tagah'ood bã sa hã. Ti hyb n'aa né hë ÿ wén her'oot sa hã panyyg ky n'aa me. ¹⁴Sa hã kametä däk hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd nãng do erii wät do paa P'op Hagä Do kyyh Judah buuj sa hã:

“Bë maa newë had'yyt hë né paawä, dooh da tagah'ood bã bë hã.

Bë hegää had'yyt hë né paawä, dooh bë h'yy ganyy bã.”

¹⁵“Ta ti ÿ wén her'oot Judah buuj sa ky n'aa hã”, nãng mã P'op Hagä Do Isajas hã,

“Dooh rah'yy kadawuung wäd bã baad hadoo do hã, hajõõ nuu me raky nadaheeh do hyb n'aa.

Sa nabuuj ragetsëë hõm do hadoo.

Raty gatsëë däk sa matym ranahapäh hyb n'aa.

Tii d' tanado bã paawä rahapäh né paawä,

ramaa napäh né paawä,

h'yy kadewuung né paawä,

wë ÿ rah'yy kawereem né paawä hã ÿ rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Tii d' radoo bã paawä ÿ h'yyb wareem paawä baad rababok hyb n'aa kã.”^m

¹⁶Ti m' ta ma matëg hã Jesus ky hadoo:

—Ky n'aa kedëng bëëh, bë matym kã rahapäh do hyb n'aa, bë nabuuj kã ramaa napäh do hyb n'aa. ¹⁷Né hup ÿ né hë hahÿ bë hã ÿ her'oot doo: Rababong noo gó, hajök P'op Hagä Do ky n'aa rod maküüh, hajök baad habok do maküüh, rakarën paawä rahag'ääs bë hapäh doo, dooh paa rahapëë bã. Rakarën paawä ramaa newëë bë maa newëë doo, dooh paa ramaa napëë booh —nãng mã Jesus ta ma matëg sa hã.

¹⁸Ti m' taky hadoo:

—Bë maa newë nyy d' tahanäng pé joom tym parar'aah do panyyg: ¹⁹P'op Hagä Do bag'ääs do hã rah'yy ganenä bã ta ky n'aa ramaa newëë bã, tii bã

¹ 13.12 Ta ti tawén kado hõm sa hã, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bã P'op Hagä Do panyyg hã. ^m 13.15 Isajas 6.9-10

Nesaa Do Yb asog hōm sa h'yyb tym gó kejoom do hadoo doo. Joom tym ta tyw n'aa me takajäk hadoo do tii. ²⁰Joom tym pä banäng bä kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, h'yy gadajaa gó gad'oo doo. ²¹H'yy gadajaa gó ragado né paawä, nayyw hē rah'yy gejë hōm, joom kóm nanäng nä do hadoo sa hä. Hejoonh do kametä bä sa hä, sa hä rarahejä bä na-ääj hē P'op Hagä Do panyyg metëëk doo da rababok do hyb n'aa, nayyw hē rah'yy gejë hōm. ²²Joom tym sasëng mahang kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób. P'op Hagä Do kyyh ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hē badäk hahÿÿ hä ji bawät do hä. Dajëër hä, sa ma ji tawadii do hä rahyb n'aa h'üüm. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahōm. Joom neaak do hedo padëëk tii. ²³Joom tym baad tabadoo bä kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, P'op Hagä Do panyyg hä h'yy gah'oot doo. P'op Hagä Do karēn do baad ramoo bok tii kä. Joom 100 nuu me, 60 nuu me, 30 nuu me takejoom do bahānh tabeaak do hadoo do tii —näng mä Jesus.

Jawii tiriig mahang joom danäh majiï hejoom do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'äas do ky n'aa: Ti awät aj'yy joom tym baad hadoo do ta geëw gó hejoom doo. ²⁵Tii kä, sahōnh hē raba'ÿÿh bä, ta majiï bana. Jawii tym tatsawyyh mä tiriig mahang. Ti tabahōm kän. ²⁶Ti tiriig tym ganyyh. Ti tiriig ag ganyyh bä, raty gepëë kän jawii mahang tabahëë däk.°

²⁷Ti joom danäh karom rabahōm ta wë, ti raky hadoo ta hä:

—Kariw n'aa, —näk —baad hadoo do joom tym mabejoom wät. N'yy hēnh naa jawii ta mahang ganyyh doo? —näk sa kyyh.

²⁸Tii bä sa kariw n'aa ky hadoo sa hä:

—Majë ÿ see tii, ti tsawyh häng doo —näng.

Ti ta karom rabeanh:

—Makarēn ää asog hōm jawii? —näk mäh.

²⁹—Dooch —näng sa kariw n'aa. —Jawii bë basok bä, tiriig tëëg wób bë asog hōm ta mahang —näng. ³⁰—Na mabëë dó tiriig mahang, tiriig ji bataa bä kä. Tiriig ag ji bataa noo gó ÿ mejüü da tiriig ag hat'aa do sa hä, jawii pooj jé rasiip, ta natuu hä ramaw'yyd däk hyb n'aa ji ajuu hyb n'aa. Tii bä ÿ mejüü tiriig ag rabataa, joom tób n'aa yt hä rabenäm —näng joom danäh ta karom sa hä —näng mä Jesus panyyg gó tabeh'üüm.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëëh hahÿÿ hä P'op Hagä Do bag'äas do ky n'aa

³¹Ti m' panyyg see ky n'aa gó Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Joom motaad häd näng do tym nad'ëëd is do aj'yy ejoom do ky n'aa hadoo, hÿ pong jé hawät do bag'äas do ky n'aa. ³²Jääm nad'ëëd its né paawä motaad tym bë joom tym mahang, ji waa ty gamabuuu see bahānh

n 13.22 Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hē. Rahyb n'aa tón had'yyt hē sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo. o 13.26 Jawii hadoo rawén hapäh, taneaak do hyb n'aa. Tiriig ti heaak doo.

tabawäng. P'op tanu däk. Tii bä kä, taw'ëed batooj kân ta hä kä^p —näng mäh.

³³Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Pāw makuj n'aa ÿÿnh ado däk doo, hajōng tiriig s'ëeb mahang tamekuuj däk do ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'āas do ky n'aa. Baad ÿÿnh bajōots däk, baad takamekuuj wät bä kä sahōnh hē tiriig s'ëeb mahang^a —näng mäh.

³⁴Sahōnh hē ta ti Jesus her'ood wät sa hä panyyg ky n'aa me m'. Sahōnh taher'oot do sa hä, panyyg ky n'aa me né hē m' tamaher'oot. ³⁵Tii da tawén d'oo hahÿ P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod erii wät do paa kametä däk hyb n'aa:

“ÿ maher'oot da panyyg ky n'aa me.

ÿ maher'oot da sa hä

badäk hahÿ tadu dahäng do noo gó naa kejën wät do paah.”^r

**Jesus maher'oot nyy d' tahanäng pé jawii joom
mahang hawäng do ky n'aa hahÿÿh**

³⁶Ti m' hajök do hä Jesus kedëe hōm. Ti m' tób gó tabajëe suun mäh. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë ti m' raky hadoo:

—Nyy d' mahanäng pé jawii joom mahang hawäng do panyyg n'aa hä? —näk mä sa kyyh.

³⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Joom tym baad hadoo do hejoom doo, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo. ³⁸Joom banäng bä, badäk hahÿÿ hä habong doo. Joom tym baad hadoo doo, P'op Hagä Do bag'āas do karapee. Jawii, Nesaa Do Yb karapee.

³⁹Joom danäh maji, jawii tym tsawyyh doo, Dijab tii. Tiriig ag rabataa noo gó, badäk hahÿÿ hä ji bawät do gawatsig hōm noo gó tii. Tiriig ag taa n'aa, āas tii. ⁴⁰Jawii rasok doo da, tēeg hōō gó kadawäts toonh do hadoo da, badäk hahÿÿ hä ji bawät do gawatsig hōm noo gó. ⁴¹Ti noo gó Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do mejüü da ta āas rasog hōm hyb n'aa tabag'āas doo bä naa sahōnh hē nesaa do wë ji tah'yyb tatuk doo, nesaa do ji moo wät hanoo doo, sahōnh hē nesaa do moo heb'ook doo na-āāj hē. ⁴²Tēeg hōō gó, tak'ëp haju doo gó da radawäts toonh tii. Aoot da tii bä. Sa tēg kamegëej padëek da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa. ⁴³Tii bä da baad habok do tak'ëp rakawehëe däk da sa Yb bag'āas doo bä. Papÿÿj bag däk doo da, hanām do sa hä. Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newëe bä, taw'äats hē tahyb n'aa matakëe —näng mä Jesus.

**Tak'ëp ji karën do hadoo hÿ pong jé hawät do
bag'āas do panyyg n'aa hahÿÿh**

⁴⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

p 13.32 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'āas do kah'üüm, ny hadoo ta hä h'yy ka'ëeh do kah'üüm. **q 13.33** Pāw makuj jé pad'yyt hē tiriig s'ëeb mahang kamekuuj däk doo da, jé pad'yyt hē badäk hahÿÿ bä P'op Hagä Do bag'āas do bawäd däg da. **r 13.35** Saaw-Mo 78.2

—Tak'ëp ky n'aa gebah doo, joom banäng bā kejēn kēē do ky n'aa hadoo h̄y pong jé hawät do bag'aās do ky n'aa. Tak'ëp ky n'aa gebah do aj'y y see baw'yyt joom banäng doo bā. Ti p'aa hēnh taje'h'aa kēē. Tii bā, sahōnh hē tabesēm hōm ta wē hanäng doo, tak'ëp tah'y gadajang do hyb n'aa. Tii kã, ta ma paa sãm me tametsēē joom banäng doo, ky n'aa gebah do bakēē bā —näng mäh.

⁴⁵—Aj'y y hetsē doo, hesãm doo, tak'ëp nu gabarēēh do perora häd näng do hesoos do ky n'aa hadoo na-āāj hē h̄y pong jé hawät do bag'aās do ky n'aa. ⁴⁶Perora tak'ëp hetsooh doo, ky n'aa gebah do tabaw'yyt bā kã ta ti hedoo do hes'ēm do sa wē, tabahōm, tabesēm hōm sahōnh hē ta ma ta wē hanäng doo. Tii kã ta sãm me tametsēē perora tak'ëp hetsooh doo.^s

**Karahi panyyg n'aa gó Jesus eh'ūūm do h̄y
pong jé hawät do bag'aās do ky n'aa**

⁴⁷Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Karahi me tah'ỹyb rames'aak do ky n'aa hadoo na-āāj hē, h̄y pong jé hawät do bag'aās do ky n'aa. Karaj'aa me radatu karahi. Hajōng hedoo pé sa mo haj'aa. ⁴⁸Ramo haj'aa enäh bā kã, rej'ooj nã kãn ta takēēn hã. Ahyy t'oonh mäh. Tii bā arook gó rabataa rasēēw hōm doo. Baad nadoo doo, ji nawēh doo, radewäts bēēnh tii bā. ⁴⁹Ti hadoo da badäk hahỹ hã ji bawät do gawatsig hōm noo gó aās rabad'oo da. Aās rabana, tii bā rasēēw hōm da badäk hahỹ hã habong doo. Tsyt hē rabasēm da nesaa do moo bok doo, P'op Hagä Do karēn doo da habok do sa mahānh. ⁵⁰Tii kã tēēg hōō gó, tak'ëp haju doo gó radewäts bēēnh da nesaa do moo bok doo. Aoot da tii bā. Sa tēg kamegēēj padēēk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mäh.

⁵¹Ti m' Jesus eanh mäh:

—Bē maa napäh sahōnh hē ta ti ỹ her'ood wät doo? —näng mäh.

—Aā maa napäh —näk mäh.

⁵²Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo, h̄y pong jé hawät do bag'aās do ky n'aa hã na-āāj hē ma kamet'ēēg wät doo, tób danäh ta tób bā naa ky n'aa gebah do manyyh do hadoo ta wób hã tametēēh hyb n'aa. Ta gawakō gó naa, aj'y y manyyh ky n'aa gebah do tenām do paah. Ky n'aa gebah do papuuj hedoo do tamanyyh ta mahang, ky n'aa gebah do pooj nã ta mahang^t —näng mäh.

Ta panang bā Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahỹh

⁵³Ti m' Jesus bahajaa bā kã panyyg gó tama metēēk doo, tatsyym kado kãn ta tii bā naa. ⁵⁴Ti m' panang tabawäng do paa bā takajaa bā, ta du doo mã tama metēēk tób panang bā hasooh do P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hē. Maa new'ēē do rahyb n'aa meuunh mã taher'oot do sa hã. Ti m' raky hadoo:

s 13.46 Hahỹ d' tahananäng pé pawóp hadoo do panyyg gó Jesus eh'ūūm doo: P'op Hagä Do bag'aās do ky n'aa ji ky n'aa napäh bā, dooh ji hyb n'aa p'eed wäd bā pooj jé ji wē hanäng doo. Dooh ji hyb n'aa hüūm wäd bā badäk hahỹ bā ji karēn doo, tak'ëp hetsooh do hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa ji karēn do hyb n'aa. t 13.52 Hahỹ d' apäh tahananäng pé tii: Jé P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerih do baad ma kamet'ēēg wät doo, papuuj Jesus met'ēēg wät do na-āāj hē baad tamaa napēē bā, taky dahē bā, tahajaa tama met'ēēg bā ta wób sa hã baad hadoo doo, hetsooh do pooj jé kerih do hã, papuuj hã na-āāj hē hanäng doo.

—N'yy hēnh naa hahŷ aj'yy tah'yy ganāng doo? N'yy hēnh naa ta hejój tamapehuunh doo? —nāk mäh. ⁵⁵—B'aa bäh gaheh'öök do t'aah nado ti hahŷŷh? Marija nado ta ŷŷn? Tsijaag, Joséh, Simaw, Judas nado ta wakään? ⁵⁶Sahōnh hē ta ānh, bā ab'ēeh ēr pa. N'yy hēnh naa tahapäh doo, ta hejój? —nāk mā tabawāng do babuj n'aa sa kyyh.

⁵⁷Ti m' rakawajāān ta wē. Raty n'aa gesyyg dāk mäh. Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Sahōnh hē sa panang bā raweh'ēeh P'op Hagā Do ky n'aa rod. Jāām hē tabawāng do panang bā, ta tób bā, dooh raweh'ēē bā —nāng mäh.

⁵⁸Ti m', ta hā rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dooh denaa hē m' Jesus pehuuj bā ta tii bā.

Jowāw nu gahem'uun do dajēp do panyyg n'aa hahŷŷh

14 ¹Ti m' ti noo gó né hē Garirej hāj n'aa wahē n'aa, Eróts hād nāng doo, taky n'aa napäh mā Jesus moo wāt doo, Jesus ma metēek doo. ²Ti m' ta masa n'aa hā taky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do paa né tii. Ganā wāt dejēp do paa mahang! Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —nāng mā Eróts.

³Eróts mejūū paa ramoo maso dāk, ramoo maw'yyd dāk, radawäts gēet Jowāw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mā Erodija, ta hŷŷj Pirip hād nāng do ŷŷm hyb n'aa. ⁴Hahŷŷ d' paa Jowāw kyyh Eróts hā:

—Dooh P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā magat'ēē bā a hŷŷj ŷŷm —nāng paa Jowāw nu gahem'uun do kyyh Eróts hā.

⁵Eróts karēn né paawā m' tadaj'ēep Jowāw, tajeŷŷm mā hajök doo. Hajök do tawén jeŷŷm, P'op Hagā Do ky n'aa rod ti Jowāw sa hā.

⁶Ti m' Eróts ta yd enāng do heen n'aa noo gó, jām ta heen n'aa ramoo bok noo gó, Erodija toog bajām sa matym gó. Ti m' tak'ēp mā Eróts tsebee kán ta wē. ⁷Ti hyb n'aa taky dāng tabanoo maruus hā, maruus karēn do né hē. P'op Hagā Do hād gó m' ta ky dāng, dooh taky kahŷŷd bā maruus bahapäh hyb n'aa. ⁸Ti m' maruus ŷŷn ta hā taky mejūū do hyb n'aa taky hadoo:

—Na, ŷ karēn ta hood gó mabanoo hā ŷŷ Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg —nāng mäh.

⁹Ti m' tak'ēp mā sa wahē n'aa hyb n'aa tón wāt. Ti hadoo né hē, ta ky bajawaa hyb n'aa m', tatsyyd bong do taky dāng do ramaa napäh do hyb n'aa tagadoo maruus ets'ēē wāt doo. ¹⁰Ti m' tamejūū tadawäts gēet doo gó ranu gahōg hōm hyb n'aa Jowāw. ¹¹Ti m' ta hood gó ramanaa ta nu gabóg maruus wē. Ti m' maruus an'oo dāg kán mā ta ŷŷn hā ká. ¹²Ti m' Jowāw ma matēg rabana rabehēen hyb n'aa ta hub. Ti m' radakā jēng. Ti m' Jesus rapanāk.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahŷŷh

¹³Ti m' Jowāw radaj'ēep Jesus ky n'aa napäh bā m', ta m'aa hēnh mā ta ma matēg daheeh rabahōm kán marakate gó ta wób rabadoh hēnh paawā. Ta wób, hajök do raky n'aa napäh bā m' n'yy hēnh Jesus rabah'üüm, sa jawén mā rabah'üüm sa panang bā naa ta takēen hā. Sa pooj jé m' rakajaa. ¹⁴Ti m' Jesus basoop bā, hajök do tabahapäh bā m', tat'yyd mehiin mā sa hā. Nahēē enāh do sa mahang habong do taheso hōm mäh.

¹⁵Tūūh dāg ká m', ta ma matēg rabana ta wē, ti m' raky hadoo ta hā:

—Tüüh däg —näk mäh. —Dawëë hÿÿh. Mamejō hajōk do panang banäng hēnh rabahōm sa waa retsëë hyb n'aa —näk mäh.

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Na mayw babä. Bë né hē hanoo sa waa —näng mäh.

¹⁷Ti m' raky hadoo:

—Jāām hē ti hanyy is āā wē ji ma poo oow pé pāw, pawóp its tah'ÿÿb —näk mäh.

¹⁸—Na b'ëp. Bë mana wē ÿÿ —näng mäh Jesus.

¹⁹Ti m' Jesus mejūū hajōk do rabehty b'ëh hyb n'aa jawii jó. Ti m' tabasog dāk mā pāw, tah'ÿÿb na-āāj mäh. Hÿ pong jé taty däng bā m', P'op Hagä Do hā taky hadoo:

—Ōm taw'āats hē Ee. Man'oo dāk āā tā, man'oo dāk āā waa —näng mäh.

Ti m' pāw taganebāh bong, tets'ëë hōm mā ta ma matëg sa hā, rabets'ëë hōm hyb n'aa hajōk do hā kã. ²⁰Tii bā kã m', sahōnh hē m' rabawëë bong. Wog enä hōm mā sahōnh hē. Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hōm kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hōm mäh. ²¹Hawëë bong doo, 5 miw mā ajyy. ÿÿj, karepë na-āāj hē, dooh m' taketsén bā.

Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahÿÿh

²²Ti m' nanyw hē ta ma matëg Jesus mejūū ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj jé tamyj dāk hēnh rabatsëg hōm hyb n'aa. Ti nuuj jé m' takedëë hōm hajōk do sa hā. ²³Takedëë hōm do jawén paa bā m', tabasëëk ta mab hē waëë jó, P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa. Tabadajuu dāk bā m', ta mab hē m' Jesus bayyw gëët. ²⁴Dawëë péj mā ta ma matëg rababoo däg kã mā ti nuuj jé karaj'aa me. Tak'ëp maadaka betaam marakate hā. Dooh m' tahōm rahëë doo. Bah'ood ty gahēm mäh.

²⁵Ti m' tapaj'ëë pooj jé Jesus bahōm kã sa wē tamii pong jó. ²⁶Ti m' raba-hapäh tamii pong jó hana doo, tak'ëp mā rabeÿÿm bong.

—Wät ta ti dajëp do saw'ëëng paah! —näk mäh.

Awaaw bong mäh, tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m'.

²⁷Ti m' nanyw hē m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bë eÿÿm manäh! ÿ ti hÿÿh —näng mäh.

²⁸Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ōm tado bā, ÿ mamejō tamii pong jó a wē ÿ bahōm hyb n'aa —näng mäh.

²⁹—Ej. B'ëp ana —näng mäh Jesus ta hā.

Ti m' Peed gatsëg nyh, ti m' tamii pong jó tabahōm kã mā Jesus wë. ³⁰Ti m' tak'ëp bah'ood bahēm do tabahapäh bā m', tabeÿÿm wät mäh. Ti m' ta du doo bā m' tadasug jëng bā, tak'ëp mā tageënh Jesus hā:

—ÿ medëëb Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näng.

³¹Ti m' nanyw hē m' Jesus moo maso dāk Peed. Ti m' taky hadoo:

—Kanhën d'os hē h'yy ka'eeh do ōm! —näng mäh. —Hëd n'aa mah'yy ganahoot? —näng mā ta kyyh Peed hā.

³²Ti m' marakate gó ragatsëg t'oonh bā m', bah'ood badoo wät. ³³Ti m' marakate gó hat'oonh do Jesus mā raj'aa etsë. Hahÿÿ d' mā sa kyyh:

—P'op Hagä Do T'aah né hē ōm —näk mäh.

³⁴Rabatsëg hōm bā m', Genesaréh häj n'aa bā m' marakate badëë jad kã.

³⁵Ti m' ta ti babuj n'aa rabahapäh bā Jesus né ti kajaa doo, ramejūū jé pad'yyt

hē hēēj ta ti w'oo hā hanäng doo bä rapanäk hyb n'aa. Ti m' ramenaa nahēē enäh do sa mahang habong do Jesus wē. ³⁶Ti m' rabetsēē ta hā tabanoo nahēē enäh do ramoo kejäk hyb n'aa ta saroor noo byyh hā. Ti m' sahōnh hē nahēē enäh do ta hā moo kajäk doo, heso padäg kän mäh.

Ji h'yyb gó naa né hē nesaa do ky n'aa hahỹỹh

15 ¹Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do wób na-āāj mäh, Jerusarēnh bä naa han'aa do rabana Jesus wē, ti m' rabeaanh ta hā:

²—Hēēd hyb n'aa a ma matēg raky nadaheeh ēr wahē makū metēēk doo? Rawa do pooj jé, dooh ramoo ketsyyd bä ēr wahē makū rabahed'oo doo da! —näk mā sa kyyh.

³Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Ỹ eanh bē hā —näng mäh. —Tii ēnh bē ky nadaheeh ēnh P'op Hagä Do mejūū doo? Bē wahē makū mejūū do bē ky daheeh? —näng mäh. ⁴—Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh: “Bē wehēē bē yb, bē wehēē bē ỹyn.”^u “Ji daj'ēep ta yb, ta ỹyn ky n'aa wasee doo.”^v ⁵Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado dāk bē metēēk doo —näng mā Jesus. —Hahỹỹ da bē kyyh: “Jé ta yb, ta ỹyn hā taky hado bä, 'Hā ỹ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Dooh bē hā ỹ an'oo wäd bä', taky hado bä, ⁶tii bä, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejō wäd bä ta tii me ta yb taweh'ēeh hyb n'aa”, näk bē kyyh. Bē wahē makū ma metēēk do bē ky sūūt do hyb n'aa bē eréd hōm P'op Hagä Do mejūū doo. ⁷J'ooj madāk doo me ky ken'yym do bēēh! Baad né paa hahỹ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh bē ky n'aa: ⁸“J'ooj madāk doo me ỹ raweh'ēeh. Sa kyyt tii. Dawēē sa h'yyb bawät mahānh ỹy. ⁹Dooh kēh ỹ tado bä ti rama metēēk doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hē ti ta ti ỹ rahyb n'aa jew'yyk doo”^w —näng mā Jesus Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

¹⁰Ti m' hajōk do ta tii bä hab'ēeh do Jesus naēēnh ta wē. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Bē maa newē da, bē h'yy genä da ỹ her'oot do hā. ¹¹Ji noo me hajēng do hyb n'aa nado ji nas'aa dāk P'op Hagä Do hā. Ji noo me hanyyh do tii, hanoo ji nas'aa dāk do P'op Hagä Do hā —näng mäh.

¹²Ti m' badah peej ta ma matēg raky hadoo ta hā:

—Mahapäh a kyyh, dooh taw'āäts hē tado Pariséw sa hā? —näk mā sa kyyh.

¹³Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:

—Kasog hōm da sahōnh hē joom Ee hỹ pong jé hawät do nejoom hōm doo —näng mäh. ¹⁴—Na manäh. Na kamawejän. Ta wób sa h'yyb mahūūm n'aa ty temah do tii. Ty tamah do ta da ty hadoo do tamahūūm bä, gadarong doo hēnh rakajäk séd hā —näng mäh.

¹⁵Ti m' Peed ky hadoo:

—Āā mamaher'ood. Nyy d' mahanäng pé ta ti ji noo me hajēng do panyyg? —näng mäh.

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bè h'yy ganah'hood nä? —näng mäh. ¹⁷—Ji hä hajëng doo, ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh. ¹⁸Tii d' nado ji noo me hennyh do hä. T'öp naa, ji h'yyb tym gó tabana tii. Ti né hë ti P'op Hagä Do hä ji nas'aa däg hanoo doo. ¹⁹Ji h'yyb tym gó naa tabana nesaa do ji hyb n'aa newëë doo. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ji da hadoo do ji daj'ëëp doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karën do ji bagä do ji yym nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ti ji ets'ëëk doo, daap hë ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejää doo kä. ²⁰Ta ti hadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do hä ji nas'aa däg. Ji moo kanets'yyt doo me ji awa do hyb n'aa nado ji nas'aa däg P'op Hagä Do hä* —näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hä.

Yñnh ta s'ee hënh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahyñh

²¹Ti m' ta tii b' naa Jesus bahöm hëëj panang Tiir häd näng doo, Sidön häd näng do nedaa bä badäk doo hënh. ²²Ti m' yñnh, Kanaäh buuj, Isaraëw buuj nado, ta tii bä hawät do ana kän Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh Jesus hä tabetsëë bä. Hahyñ d' mä ta kyyh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —Dawi makü panaa, —näng mäh —y mat'yid mehññ! Tak'ëp nesaa do tok y bahoop karap'ar h'yyb nesaa do ta hä hadäk do hyb n'aa —näng mäh.

²³Ti m' dooh Jesus ky gado bä. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' tak'ëp mä rabetsëë yñnh tamejō hōm hyb n'aa. Hahyñ d' mä sa kyyh:

—Mamejō hōm. Ēr jawén tabana. Tageëj had'yit hë —näk mäh.

²⁴Ti m' yñnh hä Jesus ky hadoo:

—Jääm hë Isaraëw buuj dawëë P'op Hagä Do mahähnh habong do sa wë y P'op Hagä Do mejüü —näng mäh.

²⁵Ti m' Jesus wë ta taron nu paa me yñnh bahyy häng. Ti m' taky hadoo:

—Y mamasaa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näng mäh.

²⁶Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo:

—Taw'ääts hë nado karepé sa waa ji ado hōm bä ji banoo hyb n'aa sa masääh awaar taah hä —näng mä Jesus kyyh yñnh hä.

²⁷Ti m' yñnh ky gadoo. Jesus kyy gó né hë m' taky hōm:

—Ehub né hë òm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Ti hado né paawä, awaar sii hë rabawa sa danäh waa hyjy tūü kajäk doo —näng mäh.

²⁸Ti m' Jesus ky hado kän ta hä:

—Tak'ëp né hë mah'y y ka'eeh! Ti hyb n'aa y an'oo däk hä y metsëë doo —näng mä Jesus ta hä.

Ti m' ti noo gó né hë tabahub däk yñnh toog.

Hajōng sa nahëë Jesus asog hōm do panyyg n'aa hahyñh

²⁹Ti m' Jesus tsyym kado kän. Karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me tatabës. Ti m' tabasoo. Waëë hä m' tabasëëk, ti m' tabahyy sooh. ³⁰Hajök

x 15.20 Parisëw, sahōnh hë Judah buuj wób sii hë, dooh rawëë bä, dooh rawa bä ramoo kane-
tsyyd bä pooj jé, sa wahë makü mahetëk doo da. Baad ub né paawä ji moo ketsyyd bä ji awa, ji
awëh do pooj jé, ta bahähnh Parisëw ran'oo bä. Dooh ragenaag bä, hajōō nuu me, sa wahë makü
mahetëk doo da ta wób sa moo ranahetsyyd bä.

rabana ta wë. Ramenaa ta wë nabong doo, ty temah doo, moo gedóm doo, tsyym gedóm doo, nabuuj gatamah doo, hajök nahëë enäh do wób. Ti m' sa nahëë Jesus basog hóm. ³¹Ti m' tsyym gedóm do aboo padëëk, nabong do paa aboo padëëk, ty temah do paa ty enä padëëk, ner'oot do paa er'ood padëëk, ta tii bā hab'ëeh do rabahapäh bā, rahyb n'aa meuuj kän mäh. Ti m' raj'aa etsëë kän P'op Hagä Doo, Isaraéw buuj h'yy kaha'eeh doo.

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

³²Ti m' Jesus naëëj nā ta ma matëg, tamaher'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—ÿ t'yyd mehīin hahÿ ër wë kata pad'ëëk doo. Tamawoob däg ta äh si ÿ rababok. Dooh sa waa péh. Dooh ÿ karën bā sah me rabaaj hóm bā. Naheba padäg da, degön jëng da sah mahÿÿj ta hōō bā —näng mā Jesus ta ma matëg sa hā.

³³Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Hajök né hahÿÿh. Nyy bā äā baw'yyt babä sa waa? Dawëë bā. Dooh ta nawaa babä —näk mäh.

³⁴Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hē pāw bē wë? —näng mäh.

—Ti anäng setsi pāw, pawóp its tah'ÿÿb ned'ëed is doo —näk mäh.

³⁵Ti m' Jesus mejüü hajök do rabehty b'ëeh tüü. ³⁶Ti m' tabasog dāk pāw, tah'ÿÿb na-āāj mäh. Ti m' taky n'aa etsëë sa waa hyb n'aa. Tii bā m' taganebäh boo kän, tets'ëë hóm mā ta ma matëg sa hā, rabets'ëë hóm hyb n'aa hajök do sa hā kā. ³⁷Tii bā kā m', sahōnh hē m' rabawëë bong. Wog enä hóm mā sahōnh hē. Ti m' rabawëh do jawén paa bā m' mad'aak do ta ma matëg rabata dāk arook gó. Setsi m' arook gedë hóm doo. ³⁸4 miw mā ajyy ti hawëë bong doo. ÿÿj, karepé na-āāj hē m', dooh m' taketsén bā. ³⁹Ti m' hajök do hā Jesus kedëë hóm jawén paa bā, tagatsëg sooh mā marakate gó. Ti m' tabahóm kän hëëj panang Magadän häd näng do nedaa bā badäk doo hēnh.

16 ¹Ti m' Pariséw, Saduséw daheeh rabana Jesus wë. Ti m' Jesus rametyy hyb n'aa ramejüü mā tapahuuj bā sa matym haj'aa wë hā.'

²Ti m' Jesus ky hadoo:

—Papÿÿj badëë hyng bā, “Jati d' banām”, bē ky hetëg, bahiin do hyb n'aa wë puh. ³Bäp paah, “Ti awät da bah'ood. Adoos da”, näk bē kyyh, tabahiin do hyb n'aa näeng pooh. Bē h'yy genä né paawä näeng hadoos do heen n'aa hā, banäm do heen n'aa hā wë hā kametëeh doo, dooh bē h'yy genä bā da hē ta heen n'aa bē hā kametëeh do hā.” ⁴Da hē badäk hahÿÿ hā habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagä Do hā rahyb n'aa eréd hóm ta see hā rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawä sa h'yyb, ÿ ramejüü ÿ pahuunh hyb n'aa ta metëë n'aa sa matym haj'aa. Dooh da ÿ metä bā sa hā. Jāām né da P'op Hagä Do ky

y 16.1 Jesus wë Pariséw, Saduséw daheeh rakamaj'ī. Dooh raky dahé bā P'op Hagä Do mejüü do Jesus tado bā. Sa hā péh, dooh Jesus haja bā wë hā tapahuuj bā, rawén mejüü sa matym haj'aa Jesus pahuunh wë hā. J'ooj madäk doo me ramejüü do hyb n'aa, Jesus wén manetëeh sa hā rakarën do paawä. z 16.3 Hajöng Jesus pehuuj né paawä, dooh rah'yy genä nā bā P'op Hagä Do T'aah tado bā.

n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hä kametëeh da —näng mä Jesus.

Ti m' Jesus bahôm kân sa mahănh. Panang s'ee hênh mä tabahôm.

**Pariséw, Saduséw rama metëëk do mahănh ji
hyb n'aa matakëë do ky n'aa hahÿÿh**

⁵Ti m' karaj'aa ta ma matëg rabatsëg hôm bă, ramabaan sa waa pāw. ⁶Ti m' Jesus ky hadoo sa hă:

—Baad bē hyb n'aa matakă da. Baad bē kană da Pariséw, Saduséw sa pāw makuj n'aa mahănh —näng mäh.

⁷Ti m' ta ma matëg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahÿÿ d' mäs sa kyyh:

—Dooh êr mana pāw. Tii d' tawén edoo —năk mäs sa kyyh.

⁸Ti m' Jesus hapăh ti raky n'aa hajêm doo. Ti m' tabeaanh sa hă:

—Kanhên d'os hē h'yy ka'eeh do bēeh. H'ëed hyb n'aa bē hyb n'aa tón pāw bē mabaan doo? ⁹Dooh tagah'ood nă bă bē hă? Bē mabaan hôm 5 pāw ÿ etyn bong do 5 miw sa hă? Bē mabaan hôm nyy hē kawaju bē gedē hôm mad'aak doo? ¹⁰Bē mabaan hôm setsi pāw ÿ etyn bong do 4 miw sa waa? Nyy hē arook bē gedē hôm mad'aak doo? ¹¹Hêd n'aa bē h'yy ganenă nă pāw ky n'aa nado bē ÿ maher'oot doo? “Bē hyb n'aa matakă da Pariséw, Saduséw sa pāw makuj n'aa”, näng kēh ÿÿ —näng mäh.

¹²Ti m' rah'yy kadawuung kân nyy d' tahanăng péh. Dooh pāw makuj n'aa mahănh rakan'yyh do pan'aa tado bă. Dooh. Pariséw, Saduséw rama metëëk do mahănh Jesus karên rakan'yyh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' hēj panang Sesareja Pirip häd näng do nedaa badăk doo hênh Jesus kajaa bă, tabeaaj kân mäs ta ma matëg sa hă:

—Jaa m' ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, sa nooh?

¹⁴Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' ôm mäs Jowăw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' ôm mäs Eriij makûûh. Ta wób noo m' ôm mäs Jeremij makûûh. Ta wób noo m' ôm mäs P'op Hagă Do ky n'aa rod p'ooj ub dejëp do see paah —năk mäs sa kyyh ta hă.

¹⁵—Bē hă ênh? Jaa ÿ bē hă ênh? —näng mäs Jesus sa hă.

¹⁶Ti m' Simaw Peed ky hadoo:

—Ôm ti Kristo, P'op Hagă Do H'yyb Dăng Doo. P'op Hagă Doo, hedëb had'yyt do T'aah ôm —näng mäh.

¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—P'op Hagă Do ky n'aa edëng do ôm, Simaw, Jonas t'aah. Ôm wén ky n'aa kedëng, dooh aj'yy tado bă a hă metëeh do ta ti maher'oot doo. Ee, hÿ pong jé hawăt do né tii, ta ti a hă metă wăt doo. ¹⁸Ti hyb n'aa ÿ ti her'oot hahÿÿh: Ôm Peed, pă tahanăng doo. Pă tób ta jó ji tama sooh do hadoo da ôm. Ôm da hă ÿ h'yy ka'eeh do du n'aa doo. Dooh da Ades häd näng doo, dajëb hejój, haja bă hă ÿ h'yy ka'eeh doo, kahûûm had'yyt da. ¹⁹ÿ anoo da a hă hÿ pong jé hawăt do bag'aās doo gó mabag'aās hyb

n'aa. “Badäk hahÿÿ bâ mananoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do nanoo do né tii. Badäk hahÿÿ bâ manoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do anoo do né tii —näng mä Jesus kyyh Peed hä.

²⁰Ti m' Jesus mejüü ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hä Kristo tado bä.

Jesus her'oot do tadajëp do ky n'aa hahÿÿh

²¹Ti m', ti noo gó naa Jesus du doo tamaher'oot ta ma matëg sa hä nesaa do tabahoop do pan'aa ky n'aa. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—P'op Hagä Do karën Jerusarënh hënh ÿ bahôm ër wahë n'aa moo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa moo gó na-ääj hë hajông ÿ bahoop hyb n'aa, ÿ radajëëp hyb n'aa, tamawoob hë ta äh tabado däk bã ÿ ganä wät p'aa hënh hyb n'aa —näng mä ta ma matëg sa hä.

²²Ti m' Peed naëënh dawë hä. Ti m' taky geÿÿm Jesus, tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

—Dooh. Tii d' edo manäh, Hyb N'aa Jawyk Doo! Dooh ÿ karën tii d' a hä —näng mäh.

²³Ti m' Jesus ty kaw'ööd däk ta wë. Ti m' Peed taky geäm wät:

—J'eep! Ahôm mahähnh ÿÿ, Nesaa Do Yb!^b —näng mäh. —ÿ mah'yyb panas-ëëh. Dooh mah'yyb deë bã P'op Hagä Do karën do hä. Ajyy rakarën do hä ti mah'yyb däk —näng mäh.

²⁴Ti m' sahônñ hë ta ma matëg hä Jesus ky hadoo:

—Jé karën pé hëp ÿ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ääts hë teréd hóm ta hä hë tah'yy ka'eeh doo, taw'ääts hë teréd hóm ta hä hë tahyb n'aa newëë doo. Taw'ääts hë da tagado had'yyt hë tahoop do hëp ÿ n'aa. Taw'ääts hë tagadoo hëp ÿ n'aa radajëëb bã na-ääj hë. Taw'ääts hë ÿ taky daheeh, taw'ääts hë ÿ bawät doo da da ti bawät. ²⁵Tii d' ÿ wén edoo, badäk hahÿÿ hä ji hawät do tak'ëp kamahän doo, jé tahoop do hëp ÿ n'aa jeÿÿm doo, dooh da P'op Hagä Do wë tanu deë bã. Jé hëp ÿ n'aa tahoop do gadoo péh, hëp ÿ n'aa tadajëb bã, ta h'yyb tym P'op Hagä Do wë da tanu däng. ²⁶Hëd n'aa ji karën sahônñ hë badäk hahÿÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hënh tahôm bã? Dooh ta sãm ji ad'oo pé ta s'ee hënh ji h'yyb tym nahôm hyb n'aa. ²⁷Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng da Ee bag tak'ëp gabarëëh doo gó, ta ääs sa daheeh. Tii bã da ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahônñ hë sa hä ta sãm. ²⁸Baad bë ÿ maher'oot. Ta wób babä ër mahang habong doo, rahapäh nä da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ du doo noo gó ÿ bag'ääs do hä ÿ bag'ääs doo. Radejëp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus kyyh.

a 16.19 Hahÿÿ da Gereg kyy me pooj jé hahÿÿ kerih do kyyh: “ÿ anoo da a hä hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bã ta noo tég. Badäk hahÿÿ bã mamaw'yyd däk doo, hÿ pong jé kamaw'yyd däk né d' tii. Badäk hahÿÿ hä masood hóm doo, hÿ pong jé kasood hóm né d' tii.” P'ooj ub, sa kariw n'aa ta s'ee hënh rabok bã ranoo sa kaser n'aa sa tób tég, sahônñ hë rabaheg'ääs hyb n'aa ti nuuj jé. Dooh P'op Hagä Do bag'ääs do noo nyy bã, dooh ta noo tég nyy bã. Panyng gó Jesus maher'oot Peed. **b 16.23** Jesus h'yyb hapäh Nesaa Do Yb kyy gó m' Peed her'oot doo. Ti hyb n'aa tii da Peed tawén ky geäm wät.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

17 ¹Ti m' ji moo oow see pé sa ã jawén paa bã m', Jesus mahũũm ta sii Peed, Tsijaag, Jowāw daheeh. Tsijaag hÿÿj mã ti Jowāw. Ti m' rabas-
'ëëg kãn waëë p'op nu dāk do hã. Sa mab hẽ m' rabasëëk. ²Ti m' Jesus kawa-
reem dāk sa matym gó. Ta see hado dāk mäh. Papÿÿj bag hadoo mã Jesus
mamets gabar'ëëng dāk. Tak'ëp mã ta saroor bahawag dāk, ta bag hadoo
mäh. ³Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ëeh
sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

⁴Ti m' Peed ky hadoo Jesus hã:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —taw'ääts hẽ babä ër hã! —
näng mäh. —Makarën bã tamawoob hẽ ta tób n'aa ÿ temaa toonh. Sét hẽ a
tób, sét hẽ Mosees tób, sét hẽ Eriij tób —näng mäh.

⁵Ti m' Peed ber'oot nã bã nayyw mã wẽ puh gabarëëh do tabadäng sahõnh
hẽ sa hã. Wẽ puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahän doo. Baad ÿ h'yy gadajang ta wẽ. Bẽ maa
newë, bẽ ky dahé ta kyyh —näng mäh.

⁶P'op Hagä Do kyyh Jesus ma matëg ramaa napäh bã m', tũũ m' rabehyy
b'ëeh tak'ëp rabeÿÿm do hyb n'aa. Tũũ m' sa maboore me rabehyy b'ëeh. ⁷Ti
m' Jesus bana sa wẽ, ti m' sa hã tamoo däng bã m' taky hadoo:

—Bẽ as'ëëg bẽh! Bẽ eÿÿm manäh! —näng mäh.

⁸Ti m' rabaheg'ääs bã m', jããm hẽ Jesus rahapäh. Doooh boo m' Jesus pa
hab'ëeh do paah.

⁹Ti m' rabahyk bã m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo. Hahÿÿ
d' mã ta kyyh:

—Bẽ her'ood manä ta wób hã bẽ hapäh doo, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé
Hana Do ganä wät bã kã dejëp do mahang —näng mäh.

¹⁰Ti m' rabeaanh ta hã:

—Häd n'aa, Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëeh Mosees ky n'aa jaw'yyk
do ma mehetëk do raher'ood bã? —näk mã sa kyyh.

¹¹Ti m' Jesus ky gadoo:

—Se hub né hẽ. Eriij matëeh né da sahõnh hẽ tabenäm hyb n'aa —näng
mäh. ¹²—Ti hadoo né hẽ, bẽ ÿ maher'oot hahÿÿh: Eriij ewäd hyng né hẽ.
Ewäd hyy né paawä, dooh rah'yy genä bã ta hã, dooh ramepëë bã. Rah'yy
kajak doo da né hẽ rabad'oo paa ta hã. Ta hã rabad'oo doo da, sa moo gó ÿÿh,
Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ ahoop da na-ääj hẽ —näng mã Jesus
kyyh.

¹³Tii bã m' ta ma matëg rah'yy kadawuung kãn: Jowāw nu gahem'uun do
paa ky n'aa Jesus her'oot wät.^c

Pahëew Jesus haso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴Ti m' Jesus rakajaa bã kã m' hajök do rabab'ëeh bã, sa see ana ta wẽ. Ta
taron nu paa me m' tabahyy häng ta wẽ. ¹⁵Ti m' taky hadoo:

^c 17.13 Rukas 1.17 hã na-ääj hẽ takerii dāk hahÿ ky n'aa. Eriij makũ bawäd wät doo da Jowāw
bawät paah. Ti hyb n'aa *ti né hẽ ti Eriij* Jesus wén näng, Eriij tanado né paawä. Doooh Jowāw hã
Eriij makũ kesog bã, jããm hẽ tabawäd wät doo da tabawäd wät.

—Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Mat'yyd mehiin tah ȳy —näng mäh. —Mera. Tüü takepëed had'yyt hē, tsanamäts dāk. Tak'ep nesaa do taba-hoop. Ta hā ta nahëē adëē bā, hajōō nuu me tēeg hōō gó takadewëēs. Ta me tabahop na-āāj hē —näng mäh. ¹⁶—Ȳ mana wāt a ma matëg sa wë. Dooh rahaja bā rado hōm bā ta nahëēh —näng mā aj'yy kyyh.

¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do bēēh, da hē badāk hahȳy bā habok doo! Baad nado bē h'yyb tym —näng mäh. —Hajōō nuu me ȳ bawāt nā g'eeh bē mahang bē ky dahé dāk hyb n'aa kă? Ȳ hād h'yyb napan däg bē hā, hā ȳ bē h'yy kanasadā nā do hyb n'aa —näng mäh. —Bē mana b'ëep pahëew —näng mäh.

¹⁸Ti m' karap'aar h'yyb nesaa doo, pahëew hā hadāk doo, Jesus geām wāt tabanyyh hyb n'aa. Ti m' karap'aar h'yyb banā kăn pahëew hā hadāk do paah. Ti noo gó né hē karapee bahas'oo dāk.

¹⁹Ti m' sa m'aa hēnh mā ta ma matëg rabeaanh ta hā:

—H'ëed hyb n'aa āā wén nahajaa āā habëē hōm bā karap'aar h'yyb nesaa doo? —nāk mäh.

²⁰Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Dooh baad P'op Hagä Do hā bē h'yy kae nā do hyb n'aa bē wén nahajaa —näng mäh. —Né hup ȳ né hē hahȳ her'oot doo: Motaad hād näng do tym nu nad'ëēt do ta tym. Ti tahanyy bā paawā bē h'yy ka'eeh doo, tii b' bē haja paawā hahȳ waëē bē mejüü takahȳd häng hyb n'aa. Bē paawā taky daheeh. Kanahēn d'os hē né paawā baad bē h'yy kae bā, dooh paawā bē nahajaa péh —näng mäh. [²¹—Jāām hē P'op Hagä Do hā ji ky n'aa etsëē doo me, ji noo nawaa doo me, ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do banyyh —näng mäh.]

²²Ta jawén mäh, Garirej häj n'aa bā m' rakataa bā m', Jesus ky hadoo sa hā:

—Ȳȳh, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, ȳ da ran'oo dāk da ta wób sa moo gó. ²³Ȳ radaj'ëep da. Tamawoob hē ta ā jawén paa bā, ȳ ganā wāt da p'aa hēnh —näng mā Jesus ta ma matëg sa hā.

Ti m' rah'yy ketón bong mā taher'oot do hyb n'aa.

P'op Hagä Do tób n'aa dajëēr n'aa ji hepak do panyyg n'aa hahȳh

²⁴Tii kă m', Kapar-Naūm bā Jesus rakajaa do jawén paa bā m', P'op Hagä Do tób n'aa dajëēr n'aa Judah buuj rahepak do taa n'aa rabana Peed wë, ti m' rabeaanh:

—Äkă? Dooh bē ma matëg epaag bā P'op Hagä Do tób n'aa dajëēr n'aa ër hepak doo? —nāk mäh.

²⁵—Tahepak né hē —näng mā Peed kyyh sa hā.

Ti m' badah, tób gó Peed bajëē suun bā kă, Peed ky ganyyh do pooj jé, Jesus eanh mā ta hā:

—Nyy da a hā, Simaw? —näng mäh. —Sa wahë n'aa hedoo do häj n'aa bā, jaa hā ramejüü rabep'aak häj n'aa wahë n'aa hā kahepak doo? Sa taah hā ramejüü rep'aak, ta wób ta s'ee hēnh naa ramejüü g'eeh hep'aak? —näng mäh.

²⁶Ti m' Peed ky hadoo:

—Ta s'ee hēnh naa ti hep'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Tii d' tado bä, sa taah, sa karapee, dooh rep'aak péh^d —näng mäh. ²⁷Ti hado né paawä, hahÿy d' mabad'oo dajëer gedaag n'aa rakawanaj'ään hyb n'aa: Awëej karaj'aa majat bä. Tah'ÿyb matakÿg. Mado däg pooj jé a mo haj'aa tah'ÿyb, manoo gegäã, tii b' ta noo gó maw'yyt da moweed tég hawak do s'ëeb. Tii me mepaag sa hä, hä ÿ naa, a hanaa rakarën doo —näng mä Jesus kÿyh Peed hä.

Sa bahānh hyb n'aa jawyk do panyyg n'aa hahÿyħ

18 ¹Ti m' ti noo gó ta ma matëg rabana Jesus wë ti m' rabeaanh: —Ny hadoo do sa bahānh hyb n'aa jawyk doo, hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä? —näk mäh.

²Ti m' karapee t'aah Jesus naëenh, ti m' tamaher'oot mä sa mahang tabag-ëëd däk hyb n'aa. ³Ti m' taky hadoo:

—Bë h'ÿyb bë wanereem bä, hahÿ karapee hadoo bë bahadoo hyb n'aa bë h'ÿyb gó,^e dooh tabad'op hë bë haja bä hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee bë do bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ⁴Ti hyb n'aa jé ta daaj hë kadaduu doo, hahÿ karapee hyb n'aa sakog is doo da tabahadoo hyb n'aa, ti né hë ti sahōnh hë sa bahānh hyb n'aa jawyk do hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä —näng mä Jesus.

⁵Ti m' ahōm nä ta kÿyh:

—Hät ÿÿ gó hahÿ karapee t'aah hadoo do see gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh.

⁶Ti m' taky hado kän:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hä ranu hüü däg bä, ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahānh tak'ëp baad nado ji hä da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hä ÿ h'ÿy ka'eeh do ji h'ÿyb tatug bä nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

⁷—Tak'ëp da rabahoop nesaa do ta säm, badäk hahÿy hä habong doo, nesaa do ta wób ramoo bok do du n'aa doo! Tanyy had'yyt né hë nesaa do hä ji tah'ÿyb tatuk doo. Ti hado né paawä da, tak'ëp nesaa do ahoop da nesaa do hä h'ÿyb tatuk do du n'aa doo! ⁸Ti hyb n'aa, a moo hyb n'aa, a tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä magakÿd hōm a mooh. Madawäts hōm. Taw'ääts hë mabasëek hÿ pong jé P'op Hagä Do wë sét a mooh, sét hë a tsyym, tëeg hōō gó, nadëek doo gó, òm P'op Hagä Do aw'oong hōm mahānh, pawóp hë tado bä a mooh, a tsyym. ⁹A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä a matym mado nyh. Madawäts hōm. Taw'ääts hë mabasëek hÿ pong jé P'op Hagä Do wë sét hë a matym, tabanesaa hēnh tēeg hōō gó, òm P'op Hagä Do aw'oong hōm mahānh, pawóp hë tado bä a matym —näng mä Jesus kÿyh.

B'éé kanapë wät do panyyg n'aa hahÿyħ

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

d 17.26 Panyyg gó Jesus beh'üüm P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa rahepak do ky n'aa. Jesus, ta ma matëg na-ääj hë, dooh paawä repaag bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa. P'op Hagä Do T'aah né ti Jesus. Ti né P'op Hagä Do tób n'aa danäh paawä. Ti hyb n'aa dooh paawä ji mejō bä tepaag hōm bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa. **e 18.3** Taw'ääts hë karepé h'ÿy ka'eeh doo da ji h'ÿy ka'eeh. Karepé taah dooh raky sëew bä. Baad ragadoo ji her'oot doo. Rah'ÿy ka'eeh ji hä nayyw hë. Jesus karën karepé h'ÿyb hadoo ji h'ÿyb hado däk P'op Hagä Do wë.

—Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Ee hÿ pong jé hawät do wë had'yyt hë rahajaa rakajaa ääs, hahÿ hyb n'aa sakog is do sa hagä n'aa. Ti hyb n'aa bë ty n'aa gesyyg manä hahÿ hyb n'aa sakog is do seeh. [¹¹ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo ÿ ahyng babä ÿ bed'ëep hyb n'aa ta s'ee hënh habong do paa P'op Hagä Do mahänh —näng mäh.]

¹²Ti m' panyyg gó tamaher'oot mäh:

—100 b'éé aj'yy masääh see takanapëë wäd bä, dooh g'eeh ta danäh eréd dó 99 hadoo do ta masääh waëë hënh, kanapëë wät do tabesoos hyb n'aa? ¹³Ti tabaw'yyt bä kä, tak'ëp da tatsebë ta mas'ää kanapëë wät do paa hyb n'aa. B'éé 99 hadoo do hyb n'aa tatsebee né paawä, ta bahänh tatsebë kanapëë wät do paa hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ¹⁴Masääh danäh bad'oo doo da, dooh bë Yb hÿ pong jé hawät do karën bä dawëë ta mahänh hahÿ hyb n'aa sakog is do see tawäd bä.

Ji hÿÿj ky n'aa hadoo do ji maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹⁵—A hÿÿj ky n'aa hadoo doo, a nemuun P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh doo, baad nadoo do tamoo wäd bä [a wë], ahôm ta wë a mab hë. Tsyt hë, bë m'aa hënh mamaher'ood baad nadoo do tamoo wäd wät doo. Ôm taky dahé bä, bë h'yyb hata däg p'aa hënh ta tii. ¹⁶Ôm taky nadahé bä, takanarën bä tamaa newë bä ta hä maher'oot doo, matsyyd tii bä P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do seeh. Makarën bä, sét hë matsyyd, makarën bä pawóp hë matsyyd, a sii rabahôm hyb n'aa ta wë, pawóp hë, tamawoob hë ky n'aa maa napäh do tabanäng hyb n'aa sahôn hë ta ti hedoo pé ji kaner'oot bä.^f ¹⁷A sii mamahüüm do sa kyyh na-ääj hë takanarën bä tamaa newë bä, taky nadahé bä, tii bä mamaher'ood sahôn hë hä ÿ h'yy ka'eeh do sa hä. Hajök do sa kyyh tamaa nanewë bä, taky nadahé nä bä, tii bä P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do see hado däk bë hä bë hÿÿj ky n'aa hedoo do paah. Ër uuh dajëër gedaag n'aa Roma buuj hä ji hepak doo, raty n'aa ges'yyk do hado däk tii bä bë hä bë hÿÿj ky n'aa hedoo do paah —näng mä Jesus.

¹⁸Ti m' taky hadoo ënh ta ma matëg sa hä:

—Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ bä bë nanoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do nanoo do né hë tii. Badäk hahÿÿ bä bë anoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do anoo né tii d' ënh. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus.

¹⁹Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Ta see bë ÿ maher'oot nä: Badäk hahÿÿ bä, pawóp hë bë wób séd hä bë h'yyb hedo bä bë ky n'aa etsëë do hä, Ee hÿ pong jé hawät do anoo né da bë hä. ²⁰Bë hä tawén noo, pawóp hë, tamawoob hë hëp ÿ n'aa rakahet'aa bä, sa mahang ÿ bawät do hyb n'aa —näng mäh.

Ta kaser n'aa ta da hadoo do tat'yyd manehiïn do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹Ti m' Peed bana kän Jesus wë, ti m' teanh mäh:

—Ma matëg, nyy hë nuu me makarën ÿ hyb n'aa mabaan häj ÿ ky n'aa hedoo doo, baad nadoo do tamoo wäd bä hä ÿÿ? Setsi nuu me apäh ÿ hyb n'aa mabaan? —näng mäh.

^f 18.16 Tii da né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü ji bad'oo. Dew-Teronom 19.15 hä kerii däk doo da.

²² Ti m' Jesus ky gadoo:

—Setsi nuu me nado mamabaan —näng mäh. —Taw'ääts hē hahȳy d' mabad'oo: Mahyb n'aa mabaan hōm had'yyt hēs —näng mäh.

²³ —Ta tii da ȳ wén mejüü, hahȳ panyyg ky n'aa hadoo do hyb n'aa hȳ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa: Ti awät hēēj bagā n'aa. Kūūt enäh ta karom ta wē. Tii bā tanaēēnh ta wē ta karom sa kūūt rabep'aak hyb n'aa. ²⁴ Tii bā, tadu doo bā sa sii taber'oot doo, ramanaa ta wē ta karom see tak'ēp kūūt eh doo. 10 miw moweed tak'ēp ky n'aa gebah do ta kūūt. ²⁵ Tanahajaa do hyb n'aa tepaag bā, tak'ēp ta bahānh haeh do hyb n'aa ta kūūt, ta kariw n'aa mejüü rabesēm hōm hyb n'aa ta ti ta karom, ta karom ȳym, ta taah, sahōnh hē ta wē hanäng do na-āaj hē, ta kūūt sām hata.

²⁶ —Tii bā, ta taron nu paa me ta karom bahyy häng ta wē, ti m' tak'ēp tabetsēē ta hā. Hahȳy d' ta kyyh: “Nayyw hē kawaj'ään manā wē ȳy”, näng. “Magadaa bā, sahōnh hē kūt ȳy ȳ ep'aak da a hā”, näng. ²⁷ Ti ta kariw n'aa t'yid mehiin kän. Ti tabawug hōm sahōnh hē ta kūūt, ti m' tabanoo baad tabahōm hyb n'aa.

²⁸ —Ti ta karom anyyh ta kariw n'aa tób bā naa. Tamahōm me takataa ta da hadoo do see ta wē kūūt näng doo. 100 moweed its ta kūūt. Ti tamaso dāk ta da hadoo doo, ta garagoor gamaso dāk, ti taky hadoo: “Nayyw hē mepaag a kūūt!”, näng.

²⁹ —Ti ta taron nu paa me ta da hadoo do bahyy häng ta wē, ti tak'ēp tabetsēē ta hā: “Nayyw hē kawaj'ään manā wē ȳy”, näng. “Magadaa bā, sahōnh hē kūt ȳy ȳ ep'aak da a hā”, näng.

³⁰ —Tii bā, tak'ēp tabetsēē né paawā, dooh takarēn bā tamaa newē bā ta da hadoo do etsēē doo. Ti tamejüü ta da hadoo do radawäts gēēt hyb n'aa ta kūūt tabep'aak bā kă. ³¹ Ti tak'ēp hāj n'aa wahē n'aa karom wób rah'y y kawaj'-ään bong nyy da ta ti karom bad'oo ta da hadoo do wē rabahapäh bā. Tii bā rabahōm kän sa kariw n'aa wē, ti ramaher'oot ta ti karom ky n'aa.

³² —Tii bā sa kariw n'aa mejüü ranaēēnh ta ti ta karom. Ti taky hadoo ta hā: “Karom ky nesaa do ōm!”, näng. “Sahōnh hē a kūūt ȳ bawug hōm tak'ēp hā ȳ mabetsēē do hyb n'aa. ³³ Taw'ääts hē mat'yid mehiin wäd paawā a da hadoo doo, ōm ȳ t'yid mehiin wät doo da”, näng. ³⁴ Tii bā kawaj'ään gó ta kariw n'aa bahaēēj dāk ta karom ragadahew'ēēs doo bā hagā n'aa sa hā, karom rarejāā hyb n'aa sahōnh hē ta kūūt tabepaag hōm bā kă —näng mā Jesus. Panyyg gó tabeh'üüm.

³⁵ Ti m' taky hado kän:

—Sa kariw n'aa bad'oo doo da, tii da Ee hȳ pong jé hawät do bad'oo da sahōnh hē bē hā, bē h'y yb gó naa bē hyb n'aa manabaan bā bē hȳy ky n'aa hedoo doo —näng mā Jesus kyyh.

Dooh ji ȳym ji eréd hōm bā do panyyg n'aa hahȳh

19 ¹ Ti m' Jesus bahajaa bā kă ta ti ta her'oot doo, teréd hōm Garirej hāj n'aa. Ti m' Judah hāj n'aa hēnh tabahōm, tamii Joradān tamyyj dāk hā hadāk do hēj. ² Hajök mā ta jawén hah'üüm. Nahēē enäh do sa mahang habok do taheso hōm.

³Ti m' Pariséw wób rabana ta wë rametyy hyb n'aa m'. Hahÿÿ da m' rake'anh:

—Ër ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh daap hë né hë aj'yy eréd hõm bã ta ÿÿm, dooh hyb n'aa pé né paawä? —näk mäh.

⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh bë ner'ood bã g'eeh P'op Hagä Do kyy kerih do hä, nyy da sahõnh hë tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do aj'yy ÿÿnh daheeh tapehuunh? ⁵Hahÿÿ da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Ti hyb n'aa kã aj'yy kã ta yb, ta ÿÿn mahãnh kã sa m'aa hënh kã, tagatëë hyb n'aa ta ÿÿm kã. Takatëë jawén paa bã sét rabahado padëëk ta ÿÿm daheeh”,^h näng mäh. ⁶Ti hyb n'aa pawóp hë ranado bong. Sét hado däg kã. Ti hyb n'aa séd hä P'op Hagä Do ata däk doo, dooh tahaja bã ji etyn bã —näng mã Jesus kyyh Pariséw sa hä.

⁷Ti m' raky hadoo:

—Tii d' tado bã, h'ëëd hyb n'aa Mosees mejüü ji erii däk ji ÿÿm ji eréd hõm do heen n'aa, tii b' ji mejõ hõm tabahõm hyb n'aa? —näk mã Pariséw sa kyyh.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta tii da Mosees wén n'oo däk bë hä, bë nabuj keh'üüm do hyb n'aa. Taduh dahäng noo gó dooh ta tii da tahado bã. ⁹Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿ da: Jé ta ÿÿm heréd hõm doo, dooh né paawä ta patug tawad'ii bã, tii bã ÿÿnh see hä takat'ëë däg bã, nesaa do tamoo wät, ta ÿÿm h'yyb tarejäã tii kã —näng mã Jesus kyyh.

¹⁰Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hä:

—Tii d' tahado bã ji ÿÿm ji patug ky n'aa hä, taw'ääts hë dooh ji kat'ëë bã —näk mäh.

¹¹Ti m' Jesus ky gadoo:

—Dooh sahõnh hë rahaja bã ragado bã tii. Jääm né hë P'op Hagä Do anoo do gadoo rakanetëë doo. ¹²Ajyy wób dooh tahaja bã rakat'ëë bã pooj jé rabe-näng bã ta nyy né hë tii. Ajyy wób dooh rahaja bã rakat'ëë bã ta wób ramoo bok do hyb n'aa sa hä.ⁱ Ta wób rakanetëë hÿ pong jé hawät do bag'ääs do hyb n'aa. Jé hajaa do ji kanatëë do tagado bã, taw'ääts hë tagadoo —näng mã Jesus.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' ta wób ramenaa karepé ned'ëëd is do Jesus wë, sa hä Jesus moo däng hyb n'aa, P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë hyb n'aa sa hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ÿÿm mã karepé men'aa doo. ¹⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na ramena karepé wë ÿÿ. Bë geãm manäh. Hahÿ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hë hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee hedo padëëk doo —näng mäh.

¹⁵Tii bã m' sa nu gad'oo bã m' tamoo däng, ta ky n'aa edëë bong mäh. Ti m' tatsyyim kadoo, tabahõm.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶Ti m' aj'yy see bana Jesus wë, teanh Jesus hä:

h 19.5 Genesis 2.24 **i 19.12** Ta wób rah'ëëd ehõk do hyb n'aa tahanäng pé tii. Tii da p'ooj ub sa kariw n'aa wób rabad'oo sa karom hä.

—Ma matëg! —näng mäh. —H'ëëd baad hadoo do y moo wät da edëb had'yyt do y gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa y bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hëd n'aa baad hadoo do ky n'aa, hä y meanh? —näng mäh. —Jääm hë sét hë baad hadoo doo, P'op Hagä Doo. Taw'ääts hë maky dahé ta ky n'aa jaw'yyk doo, makarën bä magadoo edëb had'yyt doo —näng mäh.

¹⁸—Ny hadoo doo? —aj'yy eanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Manaboh manä a da hadoo doo. Aä manä a yym nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëëg manäh. Daap hë maky n'aa tapa manä ta wób. ¹⁹Mawehëë a yb, mawehëë a yyn.¹ Makamahän a da hadoo doo, a hä makamahän doo da”^k —näng mä Jesus.

²⁰Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Y panyyg kadeheeh né hë tii hä —näng mäh. —H'ëëd ti hawät y moo wät? —näng mäh.

²¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Makarën bä baad had'op doo da mawäd bä P'op Hagä Do matym gó, abaaj hóm, mesëëm hóm a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hä. Tii d' madoo bä hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén ana kä wë yÿ, hëp y hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hä.

²²Ti m' aj'yy maa napäh bä Jesus her'oot doo, ahóm kãn Jesus mahänh. H'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekäp do hyb n'aa. ²³Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Hejoonh né hë wekäp do sa hä hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa. Né hup y né hë ta ti y her'oot doo —näng mäh.

²⁴—Hejooj né paawä kameer hä tatabëëj bä gats'uus doo gó, ta bahänh tabahejoonh wekäp do sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁵Ta ti ta ma matëg ramaa napäh bä m', tak'ëp mä rameuuj bong, ti m' raky hadoo:

—Jaa ênh ti P'op Hagä Do wë hasëëk ênh? —näk mäh.

²⁶Ti m' Jesus ty gadäg däk sa wë, ti m' taky hadoo:

—Ji daaj hë dooh né ji haja bä P'op Hagä Do wë ji as'ëëg bä. Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagä Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wë ji tamasäk —näng mäh.

²⁷Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahôn hë ää beréd hóm a hataa ää bahadoo hyb n'aa. H'ëëd da ää gadoo ta sãm? —näng mäh.

²⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahôn hë papuuj tabahadoo bä kä, sa wahë n'aa heh'äät do tyng n'aa jó, tak'ëp hetsooh do jó, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do basooh bä kä, tadu doo bä kä tabag'ääs doo, bëëh, 12 hedoo doo, hëp y hata hadoo doo, bë na-ääj da bë at'ooh da 12 bagä n'aa tyng n'aa jó, 12 Isaraëw taah panaa bë bag'ääs hyb n'aa, bë ky n'aa etyy hyb n'aa. Né hup y né hë ta ti y her'oot doo. ²⁹Hëp

ÿ n'aa heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta wakään, ta äñh, ta yb, ta ÿyn, ta taah, ta joom banäng doo, 100 nuu me bahñnh do hajõng do tagadoo da baad hadoo do ta mabaj. Ta jawén kä, hÿ pong jé kä tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da. ³⁰Hajök babä hyb n'aa jewyk do wób, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its da hÿ pong jé. Hajök babä hyb n'aa sekog is do wób kä ti noo gó kä hyb n'aa jewyk kån da —näng mä Jesus kyyh.

Panyyg gó Jesus ma metëëk hahÿÿ hä hÿ pong jé ta sãm ji gadoo do ky n'aa

20 ¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta ti ÿ wén her'oot, joom danäh bad'oo doo da hahÿ panyyg hä, ti hadoo hÿ pong jé hawät do bag'aäs doo bä' —näng mäh. —Bäp paa joom danäh bahõm kån ajyy tabats'yyt hyb n'aa ta joom uwa häd näng do mahang ramoo bok hyb n'aa. ²Sét hë moweed denaari häd näng do taky däng sa hä ta sãm, sét adëb bä ramoo bok do sãm. Baad ub mä ti sa hä. Tii bä ta joom banäng hënh tamejüü ramoo bok.

³—Tii bä, p'op däg papÿÿj, p'aa hënh tabahõm kån rabahesãm hënh ajyy wób tabats'yyt hyb n'aa. Tii bä tabahapäh moo nabok doo. ⁴Ti taky hadoo sa hä: “Bë na-ääj hë bë ahõm jóm ÿ uwa mahang bë moo bok hyb n'aa. Baad hadoo do ÿ bep'aak bë hä”, näng. ⁵Ti rabahõm kån. Ti p'aa hënh tabahõm wasyk, tug bä na-ääj hë, ta wób tabats'yyt hyb n'aa ta wë ramoo bok hyb n'aa. ⁶Edah papÿÿj badëë hyng bä kä, sét nuu me tabewäd nä. Ti anäng nä ta wób moo nabok doo. Ti tabeaanh sa hä: “Hëd n'aa adëb yd jé dooh bë moo boo bä?”, näng. ⁷“Dooh ää hats'yyt pé sa sii ää moo bok hyb n'aa”, näk sa kyyh. Ti joom danäh ky hadoo: “Bë na-ääj hë bë ahõm jóm ÿ uwa mahang bë moo bok hyb n'aa”, näng ta kyyh.

⁸—Tii, papÿÿj badëë hyng bä kä, joom danäh ky hadoo moo bok do sa wahë n'aa hä: “Manaëëj sahõnh hë moo bok doo. Man'oo sa hä ramoo bok do sãm. Pooj jé manoo tagadëëg ub kajaa do ramoo bok do sãm. Tagadëëg ub mabanoo pooj jé kaj'aa do ramoo bok do sãm”, näng.

⁹—Ti tanaëënh tagadëëg ub kaj'aa doo. Sét ken'yyh ragadoo sét hë moweed denaari häd näng do ramoo bok do sãm. ¹⁰Tii bä kä, pooj jé kaj'aa doo, ti bahñnh red'oo ragadoo. Ti hadoo né hë, séd pénh né hë ragadoo. ¹¹Ragadoo do jawén paa bä kä, raky n'aa hajëm. Baad nado sa hä ta danäh bad'oo doo da. ¹²Hahÿÿ d' sa kyyh: “Hahÿ ajyy tagadëëg ub matsyyd hõm doo, jããm hë sét hë oor its ti ramoo bok”, näk. “Ää tak'ëp ää moo boo paawä, tabajuu bä, ää gadoo do pénh ragadoo”, näk sa kyyh.

¹³—Tii d' né paawä sa kyyh, ti sa kariw n'aa ky hadoo sa kanatëë hä: “Najis ÿÿ”, näng, “dooh õm ÿ wad'iï bä. Sét denaari né paa maky däng mamoo wät do sãm”, näng. ¹⁴“Magado däg, ahõm kä. Tagadëëg ub ÿ ats'yyt doo, magadoo do pénh né hë ÿ karën ÿ anoo ta hä”, näng. ¹⁵“Dooh g'eeh ÿ haja bä ÿ karën doo da ÿ adoo bä dajër ÿÿ me? Mahyb n'aa jewës apäh ÿ betsäëh do hyb n'aa?”, näng joom danäh kyyh.

¹⁶—Ti hyb n'aa kä —näng mä Jesus —hyb n'aa sekog is doo, hyb n'aa jewyg kån da. Hyb n'aa jewyk doo, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its —näng mä Jesus kyyh.

1 20.1 Hahÿ panyyg hä Jesus metëëh nyy da ta jawén hyb n'aa jewyk do wób hyb n'aa sekog padäg its hÿ pong jé, hyb n'aa sekog is do wób hyb n'aa jewyg padëëk na-ääj hë.

P'aa hēnh Jesus her'oot tadajēp do ky n'aa panyyg n'aa hahȳȳh

¹⁷Ti m' Jerusarēnh hēnh Jesus rabahōm bā, sa m'aa hēnh Jesus naēēnh 12 hedoo do ta ma matēg. Ti m' taky hadoo sa hā:

¹⁸—Ēr ah'ūūm Jerusarēnh hēnh —nāng mäh. —Ȳȳh, Aj'ȳy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, ȳ da rahaēēj dāk da P'op Hagā Do tób n'aa yt moo heb'oooh do sa wahē n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do ma mehetēk do sa moo gó na-āāj da. Dajēb hā raky n'aa etyy da ȳȳh. ¹⁹Ȳ rahaēēj dāk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, ȳ raky n'aa ej'ees hyb n'aa da, ȳ rabaheyȳy hyb n'aa da, b'aa kajatsēk do hā ȳ rabepēēm dāk hyb n'aa kā ȳ dajēp hyb n'aa. Tii bā, tamawoob hē āh ȳ tabahadoo bā da, ȳ d' ganā wād kǎn —nāng mā Jesus.

Tsijaag, Jowāw sa ȳȳn etsēē do panyyg n'aa hahȳȳh

²⁰Ti m' aj'ȳy Sebedew hād nāng do taah ȳȳn ana Jesus wē. Ta sii ta taah rabana. Ti m' ta taron nuu me m' sa ȳȳn bahyy hāng ta wē, ti m' tetsēē Jesus banoo hyb n'aa tetsēē doo.

²¹Ti m' Jesus eanh ta hā:

—H'ēēd ti makarēn? —nāng mäh.

Ti m' ȳȳnh ky hadoo:

—Ȳ karēn paawā, a hub hadāk hēnh tah ȳ see basoooh man'oo bā, s'ȳy me ta seeh, mabag'āās doo bā kǎm —nāng mā Tsijaag Jowāw sa ȳȳn kyyh.

²²Ti m' Jesus ky hadoo ȳȳnh taah hā:

—Doooh bē hapēē bā ti bē etsēē doo —nāng mäh. —Bē hajaa da bē ahob bā ȳ ahoop doo? —nāng mā Jesus sa hā.

—Āā hajaa! —nāk mäh.

²³Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē ahoop né da ȳ d' ahoop do hadoo doo —nāng mäh. —H̄ȳy kǎ, ta ti bē etsēē do hā ȳȳ, ȳ nado ti hanoo. Ee anoo da hup ȳȳ hēnh, sǎ ȳȳ hēnh rabat'oonh, ta pooj jé tabenām do tah'ȳyb dāng do sa hyb n'aa —nāng mäh.

²⁴Ti m' ta ma matēg wób, ji moo sahōnh hē hadoo do raky n'aa napāh bā retsēē doo, rah'ȳy kawaj'āān bong ta h̄ȳȳ daheeh sa wē. ²⁵Ti m' Jesus naēēj nā ta wē sahōnh hē ta ma matēg. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Bē hapāh né hē, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahē n'aa, tak'ēp ramejūū sa hā. Bē hapāh né hē ti hyb n'aa jew'ȳyk doo, tak'ēp ramejūū sa karapee n'aa —nāng mäh. ²⁶—Bē mahang taw'āāts hē dooh tii d' tado bā. Bē mahang karēn pé kaweh'ēēh péh, taw'āāts hē da ta wób sa karom hadoo tabahado dāk, ta wób tamasa. ²⁷Bē mahang karēn pé ta wób sa bahānh nu gadāk péh, taw'āāts hē bē wē takadad'uuh. Taw'āāts hē da bē masa n'aa, bē karom kanep-'aak do hado dāk tii. ²⁸Taw'āāts hē ȳȳh, Aj'ȳy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, bad'oo doo da tabad'oo. Ȳ ahyng babā ȳ rahyb n'aa jew'ȳyk do jawén nado. Ȳ ahyng babā ȳ masa hyb n'aa ta wób, ȳ ky n'aa en'yym hyb n'aa ta wób sa hā, ȳ dajēp hyb n'aa hajōk do nesaa do sa mo haj'aa sām hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁹Ti m' panang Jerikó häd näng doo bä naa Jesus ratsyym kasok bä, hajök ta jawén hah'üüm. ³⁰Ti m' ti ab'ëeh mä ta tyw n'aa nabyy me pawóp hë ajyy ty temaa bong doo. Ti m' ta tii bä Jesus tabës do raky n'aa napäh bä m', tak'ëp mä rageëëj bong:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yyd mehīin āāh! —näk mäh.

³¹Ti m' hajök do Jesus sii hah'üüm do raky ge'ÿÿm mäh, bag hēnh rabab'ëeh hyb n'aa. Raky geām né paawä m', tak'ëp rageëëj magyys hē:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yyd mehīin āāh! —näk mäh.

³²Ti m' Jesus baym. Ti m' tanaëēnh ta wë. Ti m' tabeaanh sa hā:

—H'ëed ti bë karēn ÿ moo wät bë hā? —näng mäh.

³³—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mäh. —Āā karēn p'aa hēnh āā begāā padëëk —näk mäh.

³⁴Jesus t'yyd mehīin mä sa hā. Ti m' sa matym hā tamepaa. Ti m' nanyw hē rabahapëë padëëk p'aa hēnh. Ti m' Jesus rabahadaa kän.

Baad Jerusarēnh bä Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

21 ¹Ti m' Jerusarēnh bedaa dāk bä m', panang Betapagéh häd näng doo hēnh rakajaa bä, waë joom oriib häd näng do banäng bä, pawóp hē ta ma matëg Jesus mejüü sa pooj jé m' rabahôm hyb n'aa. ²Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hā:

—Bë ahôm panang hēnh bë pooj jé badāk doo hēnh ti nuuj jé. Bë kajaa bä da, nanyw hē da bë baw'yyt jumeto ÿÿnh. Ta pa d' ta t'aah bahäng. Ta tyd hā d' rababëeh. Bë asood hōm da, séd hā bë manaa wawëë hē —näng mäh.

³—“Hëd n'aa ti bë as'oot jumeto?”, raky hado bä, tii bä hahÿÿ da bë kyyh: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karēn. Badah takatajooh p'aa hēnh da”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hā.

⁴Tii d' taher'oot, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod hā taher'ood wät do paa kaja dāk hyb n'aa. Hahÿÿ da paa m' ta ky n'aa rod kyyh:

⁵“Hahÿÿ da d' mamaher'ood Sijōn” buuj:

Bë hegāā! Bë wahë n'aa ti awät da.

Kaja hē da ta h'yyb tamahüüm sahōnh hā.

Jumeto t'aah jó d' tabana, näng da a kyyh.”^o

Ti né hē P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod hā, Jerusarēnh buuj hā tamarher'oot do pan'aa.

⁶Ti m' pawóp hadoo do ta ma matëg rabahôm kän. Jesus mejüü doo da né hē m' rabad'oo. ⁷Ti m' ramanaa mä jumeto ÿÿnh, ta t'aah daheeh Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hā padëëk do paa radatoonh jumeto sa jó. Ti m' Jesus bas'ëëg so kän jumeto t'aah jó hatsë jó. ⁸Hajök ta tii bä. Ti m' hajök do sa hatsë sa

n 21.5 Jerusarēnh panang ti Sijōn. Isaraëw buuj na-āāj hē kâ ramaneëëj kän Sijōn.

o 21.5 Sakarija 9.9

hã padëek do paa rat'ëëg hõm ta tyw n'aa me tamahõm doo me, raweh'ëëh hyb n'aa. Ta wób mã ragekyyt mã bag'aad, rat'ëëg hõm mã ta tyw n'aa me.^p
⁹Ti m' sahõnh hẽ pooj jẽ hah'ũũm doo, duu hẽnh han'aa do na-ããj mã tak'ëp mã sa kyyh:

—Õm ãã j'aa etsë, Dawi panaa!

Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!^q

Hỹ pong jẽ hawät do hã ãã j'aa etsë! —näk mã sa kyyh.

¹⁰Ti m' Jerusarënh bã Jesus bajëë suun bã kä, tak'ëp mã sahõnh hẽ panang buuj ratsebee kãn, sa wób reaanh mäh:

—Jaa ti hỹ? —näk mäh.

¹¹Ti m' hajök doo, Jesus sii kaj'aa do raky gadoo:

—Jesus ti hỹh, P'op Hagä Do ky n'aa rod Nasaréh panang bã naa, Garirej häj n'aa bã naa —näk mäh.

**P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus
 hebëë bong do panyyg n'aa hahỹh**

¹²Ti m' Jesus bajëë suun mã P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' tabahabëë bong hes'ëëm doo, hets'ëë do na-ããj mäh. Ti m' tabaũũj bëëh dajëër rabaheb'aanh do tyng n'aa. Gurii-i hes'ëëm do tyng n'aa na-ããj mã taũũj bëëh. ¹³Ti m' taky hadoo:

—Hahỹ da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp yỹ ji maneëënh da P'op Hagä Do hã ji ky n'aa etsëë do tób n'aa” —näng mäh. —Hỹ kä baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bã! —näng mã Jesus sa hã.

¹⁴Ti m' ty temah doo, nabong do na-ããj hẽ ramenaa ta wë, P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh. Ti m' sa nahëë Jesus basog hõm. ¹⁵Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hẽ rakawajãän mäh, baad hadoo do Jesus moo wät do rabahapäh bã. Rawén kawajãän na-ããj hẽ karepé sa kyyh P'op Hagä Do tób n'aa kahadë doo gó hab'ëëh do ramaa napäh bã. Hahỹ d' mã karepé sa kyyh:

—Õm ãã j'aa etsë, Dawi panaa! —näk mäh, hajöõ nuu me rageëënh.

¹⁶Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hẽ moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hẽ rahajëm mã Jesus, karepé sa kyyh hyb n'aa. Hahỹ d' mã sa kyyh:

—Dooch maaaa napëë bã karepé a hã raj'aa etsë doo? —näk mäh.

—Yỹ. Yỹ maa napäh —näng mã Jesus. —Dooch g'eeh bë ner'ood nã bã hahỹ P'op Hagä Do kyyh hahỹ ky n'aa hã? Hahỹ d' paa ta kyyh: “Karepé, karepé taah its na-ããj hẽ õm raj'aa etsë man'oo bã”^s —näng mã Jesus kyyh P'op Hagä Do hã Dawi her'oot do paah.

¹⁷Ti m' Jesus bahõm sa mahãnh. Taberéd däk mã Jerusarënh. Panang Beta-nija häd näng doo hẽnh tabahõm. T'ii hẽnh mã tabayh.

Joom Jesus ky n'aa was'ee häng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸Ti m' jati pé báp paa Jerusarēnh hēnh tamatēēh bā, asa dāk mäh. ¹⁹Ti m' ta tyw n'aa nabyy me tahapäh mā joom wiigo häd näng doo. Taheg'āās mā teag bā. Dooh m' ta hā ta ag. Ta g'aad had'yyt hē m'. Ti m' joom hā taky hadoo:

—Dooh da meag wäd bā! —näng mäh.

Ti m' nanyw hē joom tsawyy häng. ²⁰Ti m' nanyw hē tatsawyy häng do ta ma matēg rabahapäh bā, raky hadoo:

—Nyy da nanyw hē joom wén tsawyy häng? —näk mā sa kyyh.

²¹Ti m' Jesus ky gadoo mäh:

—Baad bē h'yy kae bā, P'op Hagä Do ky däng do bē ky nasēēw bā, bē na-āāj hē bē hajaa bē moo boo bā hahÿ joom hā ÿ moo wäd wät doo. Ti bahānh bē hajaa bē moo boo bā. Hahÿÿ da bē hajaa tii bā bē mejō bā hahÿ waēē hā: “Ahōm, ahob tame”, bē d' taky daheeh tii bā. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo. ²²Baad bē ky dahé bā, bē ky nasēēw bā, bē gadoo né da P'op Hagä Do hā bē ky n'aa etsēē doo —näng mā Jesus kyyh.

Jesus hā reaanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²³Ti m' Jesus bajēē suun kahadē doo gó, P'op Hagä Do tób n'aa basoooh bā. Ti m' tama metēēk bā kă, rakajaa mā ta wē P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'oooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa hedoo do sii hē. Ti m' raky hadoo ta hā:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj?' —näk mā sa kyyh.

²⁴Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—ÿ eanh bē hā ēnh. Bē her'ood bā, tii bā ÿ baher'oot bē hā jaa ky gabuuj hahÿ ÿ moo wät doo, hahÿ ÿ bad'oo doo —näng mäh. ²⁵—Jaa ky gabuuj Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hē paah? —näng mäh.

Tii bā m' sa m'aa hēnh mā raky n'aa hajēēw bong. Hahÿÿ d' mā sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ēr noo bā, teanh da ēr hā tii bā: “Hēd n'aa paa ti bē ky nadaheeh ēnh?”, näng da. ²⁶Ajyy kyy gó ēr noo bā, hajōk do kawaj'āān da tii bā ēr wē, hajōk do hā m' P'op Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowāw —näk mā sa kyyh sa m'aa hēnh raky n'aa hajēm bā.

²⁷Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hā:

—Dooh āā hapēē bā —ken'oooh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—ÿ na-āāj né hē dooh ÿ her'ood bā ky gabuuj näng do hā ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —näng mā ta kyyh sa hā.

Aj'yy pawóp hē taah näng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸Ti m' Jesus eanh sa hā:

t 21.23 Hes'ēēm do Jesus hebēē bong do hyb n'aa, hajōk do tama metēēk do hyb n'aa na-āāj hē rawēn eanh. Jesus hā he'aañh do sa kyy gó ta tii bā hes'ēēm do rabehes'ēēm. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bā Jesus bad'oo doo.

—Nyy d' bë hä hahÿ panyyg? —näng mäh. —Ti awät aj'yy pawóp hë taah näng doo. Ta see pé noo gó wah'ëeh hadoo do hä tamejüü sa joom uwa häd näng do mahang tamoo wät hyb n'aa ta ti noo gó. ²⁹Ti wah'ëeh hadoo do ky hadoo: “Dooh. Dooh ÿ ahôm bâ”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, nayyw hë ta h'yyb tabah'ÿÿt, ti tabahôm tamoo wät hyb n'aa. ³⁰Tii bâ ta gad'oo hadoo do wë sa yb bahôm. Tamejüü sa joom mahang tamoo wät hyb n'aa. Ti ta gad'oo hadoo do ky hadoo: “Ej. ÿ né ahôm”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, dooh tahôm bâ.

³¹Ti m' Jesus beaanh:

—Ny hadoo do ky daheeh ta yb karën doo? —näng mäh.

Ti m' raky gadoo:

—Pooj jé tamejüü doo —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Roma buuj hä kahepak do gahed'aak doo, ÿÿj hajök do sii haÿÿh do na-ääj hë, bë pooj jé da rabajëë p'ëë da P'op Hagä Do bag'ääs doo hënh. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ³²Ta tii d' ÿ wén edoo ta tii hä, Jowäw kajaa bâ, nyy da baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó bë tametëeh hyb n'aa, dooh bë ky dahé bâ ta hä. Roma buuj hä kahepak do gahed'aak doo, ÿÿj hajök do sii haÿÿh do na-ääj hë, ti ti ky dah'ëeh. Bë hapëë né paawä nyy da ti raky daheeh, dooh bë h'yy kawareem bâ bë ky daheeh hyb n'aa paawä Jowäw metëëk doo —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'oooh do sa wahë n'aa sa hä, Judah buuj sa wahë n'aa sa hä na-ääj hë.

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

³³Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:“

—Bë maa newë hahÿ panyyg seeh —näng mäh. —Hÿ hadoo aj'yy bejoom hōm uwa häd näng do ta joom. Tahedëë hōm. Ti tagagoos uwa bëëh hood tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wäd sooh p'op nu däk do joom hagä n'aa tyng. Tii b' tabahaëëj däk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hä. Ti ta danäh bahôm dawëë. ³⁴P'eets hë joom ag wah'ëë däk bâ kä, ta danäh mejüü ta sii moo heb'ook do wób ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa paawä ta joom ag. ³⁵Ti rakajaa bâ kä, ta danäh mejüü do ta kaser n'aa rameso padëëk. Ta mejüü do see rahewyh wät, ta see radaj'ëëp, ta see radaj'ëëp pä me ramakut do haj'aa. ³⁶Tii bâ ta karom wób joom danäh mejüü, pooj jé tamejüü do hawób bahänh. Ti hadoo né hë, tii d' né rabad'oo tii d' ënh sa hä. Rarahejää né tii d' ënh. ³⁷Tii bâ, tagadëëg ub tamejüü ta t'aah. “Tah ÿ raweh'ëeh da”, näng mä ta h'yyb gó.

³⁸—Tii bâ ta t'aah ta kaser n'aa rabahapäh bâ, raky hadoo: “Ta danäh t'aah hahÿÿh. Tii d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, näk mäh. “Ti bâ, ër dajëëb! Ër ado hōm ta ma pan'aa paah”, näk mä sa kyyh. ³⁹Tii d' né kä, ramejō hōm joom bahänh, ti ranaboh jad kän —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm sa hä.

⁴⁰Ti m' teanh sa hä:

—Nyy da joom danäh bad'oo sa hä takajaa bâ? —näng mäh.

⁴¹Ti m' raky gadoo:

—Tadej'ëep da ta kaser n'aa ky nes'aa doo. Dooh d' tat'yyd meh'iin bā sa hā. Tii bā, ta kaser n'aa wób hā tabahaëēnh da ta joom, joom wah'ëē dāk bā ká ta ag wób ta hā hanoo do sa hā —nāk mäh.

⁴²Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Dooh noo gó g'eeh bē ner'ood bā hahy P'op Hagā Do kyy kerih doo? “Pā tób n'aa tehem'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hȳy ká pā ta ba n'aa, mesoo n'aa dāg.” Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'āats hē ēr hā tii”,^w nāng kerih doo —nāng mäh. ⁴³—Ti hyb n'aa —nāng mā Jesus —bē y maher'oot hahȳh: P'op Hagā Do bag'āās do kado hōm da bē mahānh. Kan'oo dāk da ta wób sa hā, ta ag hadoo hanoo do sa hā.^x ⁴⁴Sahōnh hē hahy pā hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pā tadēē bā, sahōnh hē ji gawatsik —nāng mā Jesus.

⁴⁵Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Pariséw na-āāj hē ramaa napāh bā panyyg gó Jesus metēēk doo, rah'yy genāh mā Jesus pes'āāp mā panyyg ky n'aa gó sa hā. ⁴⁶Ratyw n'aa esoos mā ramaso dāk hyb n'aa m' Jesus. Ti hadoo né hē, e'ȳym mā hajōk do Jesus maa new'ëē do sa hā. Rawén e'ȳym, P'op Hagā Do ky n'aa rod ti Jesus hajōk do sa hā.

H̄y pong jé jām haeh do hadoo panyyg n'aa hahȳh

22 ¹Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus maher'oot mā sa hā. Hahȳy d' mā ta kyyh:

²—Hahy panyyg ky n'aa hadoo h̄y pong jé hawāt do bag'āās do ky n'aa —nāng mäh. —Ti awāt hēēj bagā n'aa ta t'aa katēē do waa n'aa, ta tā n'aa tamoo wāt doo. ³Sahōnh hē ta waa n'aa ta tā n'aa tabahajaa bā, tamejūū ta karom wób rabahōm hyb n'aa pooj jé tatsyyd bong do rabats'yyt hyb n'aa. Ratsyyd né paawā, dooh rakarēn bā rana bā.

⁴—Tii bā ta karom pooj jé tamejūū do hawób bahānh tamejō kán. Hahȳy d' ta kyyh sa hā: “Bē maher'ood ȳ atsyyd bong do sa hā, kaja toonh ta tā n'aa, ta waa n'aa. Bē maher'ood, masāh ȳ booj yb ajyy, booj yb tak'ëp hesynh do na-āāj hē ȳ naboh jat jām tā n'aa. Sahōnh hē takaja dāk. Bē maher'ood ȳ ats'yyt do sa hā, tah ȳ katēē do jām n'aa hēnh rabana hyb n'aa”, nāng hāj n'aa bagā n'aa.

⁵—Tii bā, rapanāg né paawā, dooh rah'yy kap'eed bā. Kats'yyt do paa ah'ūūm ta s'ee hēnh. Ta joom banāng hēnh ta see bahōm, tamoo wāt doo hēnh ta see bahōm. ⁶Kats'yyt do wób rameso padēēk hāj n'aa bagā n'aa karom, rarahejāā, ti radejēēb kán. ⁷Tii bā, tak'ëp hēēj bagā n'aa kawaj'āān kán ta ti taky n'aa napāh bā. Tii b' tamejūū ta warahén sa wē. Ti ragawats'iik ta ti ji da hadoo do dahej'ëep doo. Ti ragatang sa panang paah.

⁸—Ti taky hado kán ta karom wób sa hā: “Kaja dāg né paawā tah ȳ katēē do tā n'aa ta waa n'aa, pooj jé ȳ atsyyd wāt doo, dooh ȳ gado wād bā jām hēnh. Ta ti hedoo do dooh né hē ji atsyyd bā. ⁹H̄y ká, bē ahōm panang tyw n'aa kajatsēk doo hēnh hajōk do rabab'ëēh hēnh. Bē atsyyd nā sahōnh hē bē

v 21.42 Ta ky n'aa hē né hē Jesus her'oot. Jesus né ti pā hadoo doo. Judah buuj sa wahē n'aa, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do na-āāj, dooh rakarēn bā Jesus, tób tahem'aa do ty n'aa ges'yyk do hadoo nanāng pā. Raty n'aa gesyyg né paawā, tak'ëp hyb n'aa jawyg dāk Jesus, P'op Hagā Do an'oo bā. w 21.42 Saaw-Mo 118.22-23 x 21.43 P'op Hagā Do mejūū do ramoo boo had'yyt hē tahanāng pé m' ti ta ag hadoo rabanoo.

aw'yyt doo", näng hëej bagā n'aa. ¹⁰Tii bā ta karom rabahōm kǎn panang tyw n'aa me, ti rabats'yyt sahōnh hē ta tii bā raw'yyt doo. Baad habok do rats'yyt, baad nabok do na-āāj hē. Tii bā kā, gabad'ēē dāk jām tób n'aa.

¹¹—Tii bā kā, hëej bagā n'aa, jām noo gana do bajēē suun, rats'yyt do tabe-dēng hyb n'aa. Tii bā tabahapāh aj'yy jām katēē do saroor n'aa nadadāk doo.

¹²Ti taky hadoo ta hā: "Najis ȳy", näng, "dooh paawā ta tii da majēē suun bā manadadāk do hyb n'aa jām saroor n'aa", näng. Bag hēnh aj'yy maa new'ēp. Dooh ta kyy péh. ¹³Tii bā ta karom hā hëej bagā n'aa ky hadoo: "Bē moo maw'yyd däg, bē tsyym maw'yyd däg hahy aj'yy. Bē dawäts nā gadagyp doo hēnh. A'oot da tii bā. Sa tēg kamegēēj dāk da tii bā tak'ēp nesaa do rahoop do hyb n'aa", näng hëej bagā n'aa kyyh.

¹⁴Ti m' Jesus ky hado kǎn:

—Hajōō né paawā P'op Hagā Do ats'yyt doo, pawóp its ta wób tasēēw hōm doo^y —näng mā Jesus kyyh.

Jesus rano n'aa maso paawā ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahȳȳh

¹⁵Ti m' Pariséw rakata padēēk raky n'aa her'oot hyb n'aa nyy da rabad'oo Jesus rano n'aa masoo taheer'oot do hyb n'aa. ¹⁶Ti m' ramejūū mā Jesus wē sa ma matēg, Judah buuj sa wahē n'aa Eróts hād näng do karapee sii hē, ky ken'yym doo gó rake'aanh hyb n'aa. Hahȳȳ d' mā sa kyyh Jesus hā:

—Ma matēg! —nāk mäh. —Āā hapāh ōm. Baad ub mabawāt. Dooh daap mamenā bā. Ehub né hē P'op Hagā Do karēn do hā mama metēēk doo —nāk mäh. —Dooh mahyb n'aa p'eed bā ky n'aa etsēēh do hā, hyb n'aa jawyk do hā mama metēēk bā. Dooh maky n'aa eh̄ȳd bā sa hyb n'aa ma metēēk doo.

¹⁷Ti hyb n'aa, —nāk mäh —āā mamaher'ood nyy da a hā. Taw'āats hē a hā ji epaag bā Roma buuj sa wahē hā rahepak doo, Sesa hā? Nyy d' a hā? Ji ep'aak g'eeh ta tii?^z —nāk mā sa kyyh.

¹⁸Jesus hapāh mā sa h'yib nesaa doo. Ti m' taky hadoo sa hā:

—J'ooj madāk doo me ky ken'yym do bēēh! Hēd n'aa tii da bē ke'aanh, kēh ȳ hyb n'aa ȳ bē no n'aa maso paawā? —näng mäh. ¹⁹—Bē metāh hā ȳy moweed ji mahepak doo —näng mäh.

Ti m' raban'oo dāk ta hā moweed denaari hād näng doo. ²⁰Ti m' tabeaanh sa hā:

—Jaa heen n'aa hahȳȳh? Jaa hād hahȳ kerih do ta hā? —näng mäh.

²¹Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa hād —nāk mäh.

Ti m' Jesus ky hado kǎn sa hā:

—Bē an'oo Sesa hā ta no n'aa, ta heen n'aa hadāk doo. Bē an'oo P'op Hagā Do hā ta no n'aa hē —näng mäh.

y 22.14 Panyyg metēēh doo da né da, h̄y pong jé hawāt do bag'āas doo bā. Judah buuj né hē ti pooj jé P'op Hagā Do ats'yyt do ta karapee rabahadoo hyb n'aa. Hajōk sa wób dooh rakarēn bā ragado bā Jesus. Judah buuj mahang pawóp its gadoo Jesus. Judah buuj nadoo do mahang, hajōk gad'oo. z 22.17 Tii da rawén eanh, rakarēn paawā Jesus her'oot do hā rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hā. "Dooh ji epaag bā Sesa hā" taky hado bā paawā, Eróts karapee raky n'aa tapaa bā Jesus Roma buuj sa hā. "Ji ep'aak né hē" Jesus ky hado bā paawā, hajōk do maa new'ēē doo, dooh ragenaag bā ta tii. Tii b' rakawaj'āan paawā ta wē. Hejoonh né hē ta hā reaanh doo.

²²Ti m' rahyb n'aa meuunh mä Jesus her'oot do ramaa napäh bä m'. Ti m' rabahöm kän mä ta mahänh.

Saduséw Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

²³Ti m', ti noo gó né hē rakajaa Jesus wē Saduséw häd enäh doo, ta hä rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hä m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä. ²⁴Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees mejüü ër hä, aj'y y dajëb bä, ta ÿÿm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hÿÿj mä gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makü panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh. ²⁵—Panyyg gó òm ää maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'y y 6 ta hÿÿj ää mahang habok do paah. Tagat'ëë däk mä ta ÿÿm. Dooh m' teta nä bä, aj'y y dajëp. Ti hyb n'aa ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hÿÿj makü ÿÿm paah. ²⁶Ti na-ääj mä dajëp né tii d' ënh. Dooh m' reta nä bä tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ënh. Sahönh hē m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahönh hē m' dooh reta nä bä radejëp. Tagadëëg ub ta gad'oo hadoo do kat'ëë däk ta hä. Ti na-ääj hē dajëp. ²⁷Tii kä m' ÿÿnh dajëb kän —näk mä Saduséw.

²⁸Ti m' rabeaaj kän Jesus hä:

—Ji genyyh bä kä ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kä ta ti ÿÿnh ti noo gó kä? Sahönh hē paa ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

²⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooh bë h'y y genä bä baad hadoo do hä, P'op Hagä Do kyy kerih do bë nahapäh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hejój bë nahapäh do hyb n'aa na-ääj hē —näng mäh. ³⁰—Dejëp do ragenyyh bä kä, dooh ji kat'ëë wäd bä. Ääs hÿ pong jé habong do kanetëë do hadoo da ji tii bä kä —näng mäh. ³¹—Dejëp do genyyh doo kä, dooh bë ner'ood bä hahÿ bë hä P'op Hagä Do her'oot doo?^a ³²“Abaraäm hagä ÿÿh, Isak hagä ÿÿh, Jakóh hagä ÿÿh.” Dooh, “Abaraäm makü hagä, Isak makü hagä, Jakóh makü hagä”,^b tanoo bä. Dejëp do hagä n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedëp do sa hagä n'aa tii —näng mä Jesus kyyh.

³³Ti m' hajök do ramaa napäh bä ta ti taher'oot doo, rahyb n'aa meuunh mä tama metëëk do hä.

Tak'ëp ji hyb n'aa jaw'y yk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁴Ti m', Pariséw raky n'aa napäh bä, dooh m' Saduséw sa kyy wät pé sa hä Jesus her'oot do hyb n'aa, séd hä m' rakata padëëk nyy d' rabad'oo rahyb n'aa newëë hyb n'aa. ³⁵Ti m' sa seeh, baad Mosees ky n'aa jaw'y yk do hapäh do metyy mä Jesus teanh doo me. Hahÿÿ d' mä teanh doo:

³⁶—Ma matëg —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y yk do mahang, ny hadoo do tak'ëp ji hyb n'aa jaw'y yk? —näng mäh.

³⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Taw'ääts hē tak'ëp bë kamahän Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'y y kaha'eeh doo. Taw'ääts hē tak'ëp bë h'y y padäg ta hä. Taw'ääts hē bë h'y y tym gó naa né hē bë kamahän ta hä.”^c ³⁸Ti né hē P'op Hagä

a 22.31 Mosees hä né paawä P'op Hagä Do maher'oot do paa ta tii, sa hä na-ääj hē taher'oot ta kyy kerih do raner'oot bä, ti hyb n'aa bë hä P'op Hagä Do her'oot doo, Jesus wén näng.

b 22.32 Esodo 3.6 c 22.37 Dew-Teronom 6.5

Do ky n'aa jaw'yyk do tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk doo. Ti né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, tak'ëp ky n'aa jawyk do ta wób bahãnh. ³⁹Hahÿ ta ky n'aa jaw'yyk do seeh, ta ti hadoo né hē: “Makamahãn a da hadoo doo, a hã makamahãn doo da”^d —näng mäh. ⁴⁰—Ji kamahãn do hã tabana né hē sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod raher-'oot do paa na-ääj né hē —näng mã Jesus.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

⁴¹Séd hã m' Pariséw rakataa nã bã, Jesus eanh sa hã:

⁴²—Nyy da bë hã Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? Jaa t'aah bë hã? —näng mäh.

—Dawi t'aah, Dawi panaa —näk mäh.

⁴³Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Tii d' tado bã, h'ëëd hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi ber'oot noo gó, ta wahë n'aa tamaneëënh ti Kristo? Ti ÿ wén eanh, hahÿÿ d' paa Dawi kyyh:

⁴⁴“Wahë ÿ n'aa hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky hadoo:

‘Aso hup ÿÿ hënh,

si ÿ mabag'ääs hyb n'aa

a majiÿ ÿ nes'ëëm bã kã.’”^e

⁴⁵Hÿÿ kã, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëëj bã ti Kristo, nyy da ti ta t'aah taba-hadoo? —näng mã Jesus.

⁴⁶Dooh m' sa kyy péh. Dooh m' reaaj boo bã kã ti bahãnh kã. H'yyb e'ÿÿm mã reaaj bã kã.

J'ooj madäk do ky ken'yym do Jesus nabuuj gedoo do ky n'aa hahÿÿh

23 ¹Ti m' hajök do sa hã, ta ma matëg hã na-ääj hē Jesus ky hadoo: ²—Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Pariséw na-ääj né hē rama metëëk ky n'aa jawyk do ky n'aa ji hã. Ji ramaher'oot ta ky n'aa. ³Ti hyb n'aa, taw'ääts hē bë ky daheeh sahõnh hē bë hã ramejüü doo. Ramejüü do bë ky dahé né paawä, rabad'oo doo da bë adoo manäh. Ta ti ÿ wén her'oot, dooh rama metëëk doo da rabooh, ta see da rababok. Dooh né raky dahé bã ta wób hã ramejüü doo. ⁴Tak'ëp ramejō né paawä ji hã, P'op Hagä Do ji h'yyb en'yym hyb n'aa sa hã, tabad'op pé hē ji ramasa ramejüü do ji bahajaa hyb n'aa.

⁵—Ta wób raj'aa etsë hyb n'aa sa hã ti sahõnh hē rabahed'oo doo. Gaeh ran'oo bã P'op Hagä Do kyy kerih do bód hood^f ji mabooh hã, ji moo hã ji ahüü däk doo, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Dawëët ran'oo bã ta tyd sa saroor noo hã ragasyyp doo.^g Rakametëëh do hyb n'aa tii da rawén d'oo. ⁶Ratsebé do

d 22.39 Rewitikos 19.18 e 22.44 Saaw-Mo 110.1 f 23.5 Ta byy me Judah buuj ramoo bok paa ta hood t'aah sa mabooh hã, sa moo s'ÿÿ hã na-ääj hē ramawyyt doo. Ta ti ta hood gó rabenäm P'op Hagä Do kyy kerih do bód. Tii d' rawén d'oo, raky n'aa ets'ëë bã, ramanabaan hyb n'aa P'op Hagä Do mejüü doo. Gaeh Pariséw rawén moo bok P'op Hagä Do kyy kerih do bód hood, sa daaj hē rakametëëh hyb n'aa. g 23.5 Sa saroor noo bã Judah buuj ragesyyp ta tyd jabaruut doo. Tii da né paa P'op Hagä Do mejüü rabad'oo, ta ky n'aa jaw'yyk do ramanabaan hyb n'aa.

tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh do rabahetohh bä ratooj bä. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do rabahetohh bä. ⁷Rakarën ji bedëng hajök do mahang rabaheesäm bä. Rakarën ji maneëënh “ää ma matëg”.

⁸—Bëeh, bë an'oo manä bë ramaneëënh sa “ma matëg”. Ta tii d' y wén her'oot, jããm né hë sét ub bë Wahë N'aa. Bë tii, bë hÿj had'yyt hë. ⁹“Ee” bë maneëëj manä ta wób.^h Jããm hë sét ub bë yb. Hÿ pong jé tabawät tii. ¹⁰Bë an'oo manä sa h'yyb mahôm n'aa bë tii d' ramaneëëj bä. Ta tii d' y wén her'oot, sét hë bë h'yyb mahôm n'aa do hyb n'aa: Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. ¹¹Bë mahang karën pé ta wób sa mahänh ky n'aa etsëeh péh, taw'ääts hë sa karom hadoo da tii. ¹²Tii d' tawén d'oo, jé kaweh'ëeh doo, kadad'uu däk da P'op Hagä Do an'oo bä. Jé ta daaj hë kadaduu doo, kawehëë däk da tii, P'op Hagä Do an'oo bä.

¹³Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do hä, Parisëw hä na-ääj hë Jesus ky hadoo:

—Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Parisëw. J'ooj madäk do ky ken'yyim do bëeh! —näng mäh. —Bë gatsë hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo, ta bag'ääs do karapee ta wób ranadoo hyb n'aa. Bëeh, dooh bë karën bä tabag'ääs do karapee bë do bä. Jé karën do hä bë gatsë sa mahänh. [¹⁴Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Parisëw. J'ooj madäk do bë h'yyb. Patug tema bong do sa wë hanäng do bë esok. Ti bäp peej hadoo doo me bë ky n'aa etsëë, bë hä ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta bahänh tak'ëp P'op Hagä Do rajäa da bëeh.]

¹⁵—Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Parisëw. J'ooj madäk do ky ken'yyim do bëeh! —näng mäh. —Dawëë, jé pad'yyt hë bë ahôm, sét ub né paawä Judah buuj nadoo do bë h'yyb wareem do hyb n'aa, bë ma metëëk do tagadoo hyb n'aa. Tii bä, bë karapee tabahado däk bä kä, tak'ëp nes'aa däg, bë nesaa do bahänh däg bë an'oo bä. Bë nemuun tabanesaa hënh tabahôm bë an'oo bä.ⁱ

¹⁶—Baad nado bë hä, sa h'yyb mahôm n'aa ty temah do hadoo! Hahÿj da bë ky hetëg: “P'op Hagä Do tób n'aa hä ta see ky dëë bä, te hub né hë taky däng do tametëëh hyb n'aa, dooh ji gado bä ti ta tii. K'ääts tég gabarëëh do P'op Hagä Do tób n'aa yt hä hanäng do hä ji ky dëë bä kä, tii bä dooh tahaja bä ji ky kahÿd bä. Ji moo wät né hë ji ky däng doo”, näk bë kyyh. ¹⁷H'yy gatamah doo, ty temah do hadoo na-ääj hë bëeh! P'op Hagä Do tób n'aa tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk k'ääts tég gabarëëh do ta gó hanäng do bahänh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do tób n'aa né hë tii, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëëw däk hanoo do hyb n'aa k'ääts tég gabarëëh doo. ¹⁸Hahÿj d' bë kyyh seeh: “P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng hä ta see ky dëë bä, te hub né hë taky däng do tametëëh hyb n'aa, dooh ji gado bä ta tii. P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng jó kan'oo däk do hä ji ky dëë bä kä, tii b' dooh tahaja bä ji

h 23.9 Ta see pé noo gó ta wób ramaneëënh sa see “ee”, sa yb nadoo do hä. Tii d' rawén maneëënh raweh'ëeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus wén her'oot ta tii. Jããm hë sét ub ji yb, P'op Hagä Doo, tak'ëp ji weh'ëeh doo. **i 23.15** Banasaa hënh sa karapee rabahôm ran'oo bä, dooh P'op Hagä Do karën do tado bä do hyb n'aa sa hä rama metëëk doo. Sa daaj hë rahyb n'aa jaw'yyk do ti rama metëëk do sa hä.

ky kahȳȳd bā ji ky dāng doo. Ji moo wāt né hē ji ky dāng doo”, nāk bē kyyh.
¹⁹H'yy ganeshot do né hē bēēh! P'op Hagā Do ji ma ejuu do tyng tak'ēp ji hyb
 n'aa jaw'y'yk ta jó kanoo do bahānh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagā Do hā ji
 ma ejuu do tyng hyb n'aa tsyt hē P'op Hagā Do wē takasēew dāk ta jó kan'oo
 dāk doo. ²⁰P'op Hagā Do hā ji ma ejuu do tyng hā ky dāng doo, sahōnh hē ta
 jó kan'oo dāk do hā na-āāj hē taky dāng. ²¹P'op Hagā Do tób n'aa hā ky dāng
 doo, ta gó hanāng do hā, P'op Hagā Do hā na-āāj hē taky dāng né hē tii. ²²H'yy
 pong jé hā ky dāng doo, P'op Hagā Do bag'āas do tyng hā taky dāng tii. P'op
 Hagā Do hā, tabag'āas do tyng jó hasooh do hā na-āāj hē taky dāng né hē tii.

²³—Baad nado bē hā Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetēk doo. Baad
 nado bē hā Pariséw. J'ooj madāk do ky ken'yym do bēēh! —nāng mäh. —Bē
 waa ty gamabuuj men-ta, anis, komino hād enāh do uuh sii hē né paawā bē
 banoo P'op Hagā Do matym n'aa, dooh paawā bē ky dahē bā tak'ēp ky n'aa
 jaw'y'yk do P'op Hagā Do mejüü doo. Dooh baad hadoo do bē moo boo bā
 bē da hadoo do hā. Dooh bē t'yyd mehiin bā bē da hadoo doo. Dooh baad
 had'yyt hē bē h'yy kae bā P'op Hagā Do hā, y hanāng pé tii. Taw'āats hē né
 paawā P'op Hagā Do hā bē banoo bē wē hanāng do uuh, taw'āats hē dooh bē
 mabaan bā tak'ēp ky n'aa jaw'y'yk do tamejüü doo. ²⁴Sa h'yyb mahōm n'aa
 ty temah do hadoo bēēh! Bē asōō né paawā bē eēēk doo, ta babo n'aats bē
 karēēb jēē mahānh, nepäh bē hā bē karēēb jēng kameer' —nāng mäh.

²⁵—Baad nado bē hā Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetēk doo. Baad
 nado bē hā Pariséw. J'ooj madāk do ky ken'yym do bēēh! —nāng mäh. —Ji
 waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yyt do hadoo bēēh. Baad bē babok
 P'op Hagā Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madāk doo me tii. T'öp, bē h'yyb gó,
 tak'ēp bē karēn do jawén bē babok. Ta wób sa ma hā bē h'yyb pad'ēēk. ²⁶H'yy
 ganeshot do bē Pariséw. Taw'āats hē paawā pooj jé ta gó bē benām baad ub bē
 kanek. Tii bā kā, sahōnh hē baad däg* —nāng mäh.

²⁷—Baad nado bē hā Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetēk doo. Baad
 nado bē hā Pariséw. J'ooj madāk do ky ken'yym do bēēh! —nāng mäh. —
 Kamag hood hawak doo me rahewyk do hadoo bēēh. J'ooj hē tabanām. T'öp,
 ta gó, séd dó dajēp do k'yy. Séd dó hasaats jēng doo. ²⁸Ti hadoo bēēh. J'ooj
 hē, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yk do ky dah'eeh do bēēh, ji ed'oo. Bē h'yyb gó,
 j'ooj madāk do had'yyt hē bēēh. Heh'āat nado bē h'yyb. P'op Hagā Do ky n'aa
 jaw'y'yk do ky nadah'eeh do bēēh —nāng mäh.

²⁹—Baad nado bē hā Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetēk doo. Baad
 nado bē hā Pariséw. J'ooj madāk do ky ken'yym do bēēh! —nāng mäh. —P'op
 Hagā Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do sa kamag n'aa hood pā s'ēēb bē tema.
 Ta hetsó n'aa bē moo bok baad habok do makū sa kamag n'aa paa bakēē bā.
³⁰Hahȳȳ da bē kyyh, ta tii d' bē wén d'oo: “Āā wahē makū rababong noo gó

j 23.24 Pariséw rasōng paa sa waa reēēk doo. Tii d' rawén d'oo, dooh rakarēn bā rakarēēb jēē bā
 ta babo n'aats ji nawēh doo, “Bē awēē manāh” P'op Hagā Do mejüü do hyb n'aa. Ti sii hē rama-
 takā né paawā, dooh tagah'ood bā sa hā ramabaan tak'ēp ky n'aa jawyk do P'op Hagā Do mejüü
 doo. Ti hyb n'aa *bē karēēb jēng kameer* Jesus wén nāng. Kanahēn d'os do hā rahyb n'aa matakēē.
 Tak'ēp P'op Hagā Do karēn do hā dooh rahyb n'aa matakā bā. k 23.26 Kanek ky n'aa me Jesus
 ma metēēk sa h'yyb ky n'aa. Taw'āats hē pooj jé ji benām t'öp ji h'yyb, tii bā sahōnh hē ji hā, ji
 moo wāt doo, ji her'oot doo, baad däg na-āāj hē. Ti né hē tahanāng pé né ti kanek ky n'aa me
 teh'üüm doo.

āā aboo bā paawā, dooh paawā āā masaa bā āā wahē makū sa hā P'op Hagā Do ky n'aa rod dej'ēep doo", nāk bē kyyh. ³¹Ta ti bē her'oot do hā bē hā hē bē ky n'aa katepaa. P'op Hagā Do ky n'aa rod dahej'ēep do sa panaa bēeh, bē nooh. Bē daaj hē bē kaher'oot ta ti ky n'aa hā. ³²Ti b' hāā éh. Bē hajaa nesaa doo, bē wahē makū du doo do paah!¹ —nāng mäh.

³³—Aw'yy hadoo bēeh! Aw'yy taah né hē bēeh! Nyy da bē ed'oo bē ked'ēep tabanesaa doo hēnh bē P'op Hagā Do ky n'aa etyy do mahānh? ³⁴Taw'āats hē bē maa newē hahȳh: Ȳ mejūū da bē mahang P'op Hagā Do ky n'aa rod. Ȳ mejūū da ajyy tak'ēp hajaa doo. Ȳ mejūū da P'op Hagā Do kyyh ma mehetēk doo. Sa wób bē dej'ēep da, sa wób bē epēem da b'aa kajatsēk do hā. Ȳ mejūū do wób bē hewyyh da tób P'op Hagā Do panyyg bē yd naherot do yt hā. Sa wób bē no n'aa masoo da badāk hahȳ haw'āats hē. ³⁵Ti hyb n'aa bē hā kā P'op Hagā Do anoo da sahōnh hē baad habok do badāk hahȳ hā radej'ēep do paa sām baj. Abéw ranabooh noo gó du dāk do né hē tii. Tii kā tagadēeg ub Sakarija, Berekija t'aah, radaj'ēep doo kā. Ti bē daj'ēep paa m' ji ma ejuu do tyng, P'op Hagā Do tób n'aa ganahaang gó. ³⁶Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Bē hā kā, da hē habong do sa hā, P'op Hagā Do anoo da sahōnh hē radej'ēep do sām baj nesaa doo —nāng mäh.

³⁷Ti m' taky hado kăn:

—Jerusarēnh, Jerusarēnh! A babuuj ranaheb'oooh P'op Hagā Do ky n'aa rod. Pā me ramahek'uut bē wē P'op Hagā Do mejūū doo, radej'ēp hyb n'aa. Hajōō nuu me ȳ karēn paawā ȳ bataa a babuuj nesaa do mahānh ȳ mo n'aa jesuu hyb n'aa sa hā, karaak ta taah ȳyn ta kēg yt hā tata bēeh do mo n'aa me. Tii da ȳ badoo paawā sa hā, dooh tii d' rakarēn bā.

³⁸—Bē hegāā da Jerusarēnh buuj, P'op Hagā Do beréd hōm bē panang. P'op Hagā Do mak'yys dāk bē panang. ³⁹Hahȳ hyb n'aa ȳ wén her'oot ta tii: Dooh da ȳ bē hapēē wād bā kā. Jāām né da p'aa hēnh ȳ bē bahapäh da bē h'yy kawareem bā, hahȳ da bē her'ood bā: “Ky n'aa kedēng tii, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”^m

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahȳh

24 ¹Ti m' Jesus ratsyym kasok bā m' P'op Hagā Do tób n'aa bā naa, ta ma matēg rabana ta wē, ti m' rametēeh mǎ ta hā P'op Hagā Do tób n'aa. Anām mǎ sa hā. ²Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē hapäh sahōnh hē hahȳh? Dooh da hahȳ pā ta see jó haso wät pé da. Sahōnh hē da rabakud bēeh tūū. Né hup ȳ né hē ta ti ȳ her'oot doo —nāng mäh.

³Ti m' waēē joom oriib banäng doo hēnh Jesus rabahōm kăn. Ta tii bā Jesus bahäng bā, sa m'aa hēnh ta ma matēg rabana ta wē, ti m' raky n'aa eanah:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu dāk? H'ēed hado da ōm kajaa do heen n'aa, badāk hahȳ bahēēj jēng do heen n'aa? —nāk mäh.

⁴Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Baad bē matakā da bē rawanadii hyb n'aa. ⁵Hajōk da han'aa ji hā wad'ii doo. Hät ȳy gó rabana, sa nooh. “Ȳ Kristo, P'op Hagā Do H'yyb Däng Doo”,

¹ 23.32 Jesus h'yyb hapäh rakarēn do radaj'ēep. Ti hyb n'aa tii d' tawén her'oot sa hā. Takarēn paawā rahȳy kadaw'uuh rahȳb n'aa newēē do hā. ^m 23.39 Saaw-Mo 118.26

näk da sa kyyh. Hajök da rawedii. ⁶Kaneb'ooh do ky n'aa bë ky n'aa napäh da. Ti hadoo né hë bë eÿÿm manäh. Ti awät né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hë, dooh takaja nä bä badäk hahÿ bahëej jëng doo. ⁷Häj n'aa see babuuj rakaneb'ooh da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wë. Hajöng häj n'aa bä as'aah da. Hajöng häj n'aa bä k'ääts katajuus da. ⁸Sahönh hë tii, badäk hahÿ bahëej jëng do du däk do metëë n'aa. Ajän pooj jé ta mahÿÿj ganyyh do hadoo da tii.

⁹—Ti noo gó bë da rahaëenh bë majiï moo gó bë rarejää, bë radej'ëep hyb n'aa. Tak'ëp da sahönh hë häj n'aa buuj rakawajään da bë wë hëp ÿ n'aa. ¹⁰Hajök da ti noo gó h'yy gejë hõm doo. Dooh hã ÿ rah'yy kae boo bä da. Ta ti hedoo doo, rahaëenh da sa da hadoo do sa majiï moo gó. Tak'ëp da rakawajään sa da hadoo do wë. ¹¹Hajök da ti anäng ti noo gó daap men'yyh doo, “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿÿh”, hanäk doo. Hajök da rawedii. ¹²Tak'ëp däg do hyb n'aa nesaa do ti noo gó, hajök dooh rakamahän wäd bä sa da hadoo doo. ¹³Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hã ÿÿ, tadajëb bä kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. ¹⁴Hahÿ ji P'op Hagä Do bag'ääs do panyyg hanäm doo, jé pad'yyt hë da rabaher'ood hõm, sahönh hë badäk hahÿÿ hã habong do raky n'aa napäh hyb n'aa. Tii bä kä, badäk hahÿ bahëej jëng do kaja kân da —näng mäh.

¹⁵⁻¹⁶—Ti hyb n'aa, nanäng tak'ëp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa rejää doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahyb n'aa eréd hõm hanoo doo, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk doo bä tahëë däg bä bë hapëë bä, ta ky n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod Daniëw häd näng do erii wät do paa bë hapëë bä, taw'ääts hë Judah häj n'aa bä haj'eenh do rakejën hõm da waëë banäng hënh. (Bë hyb n'aa matakä Daniëw erii wät do hã.) ¹⁷Ta ti bë bahapäh bä, taw'ääts hë jajé p'op tób gadäk do jó hasooh péh, nayyw hë da takejën hõm, dooh da pooj jé tób gó tehëen péh. ¹⁸Ti hadoo né da ta joom hood hënh hawät doo. Taw'ääts hë dooh da tajëë bä ta hatsë tabehëen hyb n'aa paawä —näng mäh. ¹⁹—Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hã kä ti noo gó kä!" —näng mäh. ²⁰—Taw'ääts hë bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hã, bë kejën hõm do tabahahëem noo gó, tak'ëp naëng badoos noo gó tanadoo hyb n'aa, Saab hã tanadoo hyb n'aa na-ääj hë. ²¹Tak'ëp né da ji bahoop ti noo gó. Badäk hahÿ du däk noo gó naa, dooh nä paa ti hadoo pé tak'ëp rabahoop. Ti jawén kä dooh ti tahado wäd bä kä. Ti hyb n'aa da taw'ääts hë bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hã, tabahahëem noo gó, Saab noo gó ta ti tanadoo hyb n'aa, ÿ wén näng. ²²P'op Hagä Do bód gagog hõm da nanäng ji ahoop doo. Tii d' tanado bä paawä, dooh paawä hedëp péh. Ta wë tasëew hõm do sa hyb n'aa tawén bód gagog hõm ti noo gó rahoop doo —näng mäh. ²³—Ti noo gó, “Wät hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bä, bë ky dahé manä da raher'oot doo. ²⁴Ta ti ÿ wén her'oot, ti abok da hajök “ÿ Kristo” ken'ooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿÿh” ken'ooh doo, noo kanesa doo. Tak'ëp hadoo do ta heen n'aa rame-tëeh da, rapehuunh da, ta wë P'op Hagä Do asëew hõm do sii hë rawedii hyb n'aa paawä. ²⁵Bë hyb n'aa matakä! Ta pooj jé ÿ baher'ood däk bë hã.

n 24.19 Tak'ëp tawén nesaa ti noo gó sa hã, dooh tahaja rawaj'aa bä do hyb n'aa. o 24.20 Saab noo gó P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bä dawëë Judah buuj raboo bä. Ti hyb n'aa Saab tado bä paawä rakejën hõm doo, dooh paawä rahaja bä dawëë rakejën hõm bä.

²⁶—Ta wób daap bë rapanäg bä, “Tabanawäng bä tabawät”, ranoo bä, bë ahöm manä t’i hēnh. “Gēēt nanäng, tób gawakō gó”, ranoo bä, bë ky dahé manäh. ²⁷Hawyp do wē hā naa jé pad’yyt hē ji hapäh do hadoo da ȳȳh, Aj’yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do kajaa doo. Sahōnh hē da rabahapäh ȳ kajaa doo. ²⁸Wyt ta maab hē da ȳ kajaa doo, dajēp do bajat bä wyt ta maab hē hadoo doo, kuruj-du ta tii bä rakataa do hyb n’aa —näng mäh.

²⁹Ti m’ Jesus ky hadoo ēnh:

—Ti noo gó tak’ēp rabahoop do jawén paa bä né hē, nayyw hē, pap̄ȳȳj da badagyb dāk. Kamarab da, dooh ta bag nyy wäd bä. Sagōōh wē hā naa kejāk da. Wē hā habong do ta bag keh’ȳȳt da jé pad’yyt hē, ta see hēdo hōm da P’op Hagä Do an’oo bä.^p ³⁰Ti noo gó kã da sahōnh hē rabahapäh da Aj’yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do kaja hyng do metēē n’aa wē puh mahang. Tii bä rah’ȳy ketón bong da sahōnh hē badāk hahȳy hã habong doo. Rahapäh da ȳȳh, Aj’yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do ȳ bahyng bä wē puh mahang, P’op Hagä Do hejój me, ta bag tak’ēp gabarēēh do hadoo doo gó. ³¹Ti noo gó ȳ mejūū da ās ȳȳ, torōm-bet häd näng do tak’ēp ragameh̄ȳȳh hyb n’aa, ta naēj n’aa. Tii bä da rabataa jé pad’yyt hē badāk hahȳy hã habong do ȳ asēew hōm doo —näng mäh Jesus.

³²Ti m’ Jesus ky hadoo ēnh:

—Bë hyb n’aa matakä joom wiigo häd näng do ky n’aa hã —näng mäh. —Wiigo tēeg tadu doo bä tagajewäng doo, bë hapäh tabanyyw edaa dāk.^q ³³Ti hadoo né da, sahōnh hē ta ti bë ȳ maher’ood wät do kaja dāk bä bë bahapäh bä, edaa dāk ȳ kajaa do bë bahapäh da. ³⁴Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her’oot doo: Da hē habong do rahapäh nã da sahōnh hē’ ȳ her’ood wät do bawäd kãn. ³⁵Badāk hahȳȳh, wē na-āāj da, ahēēj jēē né paawä, kēh ȳȳ da dooh tahēēj bä.

³⁶Ti m’ ahöm nã Jesus her’oot doo:

—Dooh d’ hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. Āās, h̄y pong jé habok do dooh rahapēē bä. Ȳȳh, P’op Hagä Do T’aah, na-āāj hē dooh ȳ hapēē bä. Jāām né hē Ee hapäh. ³⁷P’ooj ub, Nowéh häd näng do hawät noo gó habong doo da né hē da rababok da, ȳȳh, Aj’yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé. ³⁸Sahōnh hē tabag’yyp do pooj jé, h’ȳy kanap’eed gó rababok. Ratsebé do waa n’aa rawa, ratsebé do waa n’aa reēēk. Rakehet’ēē doo da raketēē. Dooh rahȳy n’aa peet péh. Tii d’ né rabad’oo marakate gó Nowéh rabajēē p’ēē bä kã. ³⁹Dooh rahapēē bä sa pooj jé hawät doo, hag’yyp do kaja kãn. Ti m’ hag’yyp do kaja kãn, dejēb kãn sahōnh hē. Ti hadoo da Aj’yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé. ⁴⁰Ti noo gó, pawóp hē hedoo pé ajyy gēew gó moo bok doo, sa see da ȳ mahūūm si ȳȳ, ta see da keréd hōm. ⁴¹Pawóp hē hedoo pé ȳȳj tiriig ramoo bok doo, sa see da ȳ mahūūm si ȳȳ, ta see da ȳ eréd gēēt.^s

⁴²—Ti hyb n’aa baad bë hyb n’aa matakä da, baad bë gadaa. Dooh bë hapēē bä ny noo gó Tak’ēp Hyb N’aa Jawyk Doo, bë h’ȳy kaha’eeh do kajaa. ⁴³Bë hyb n’aa newē hahȳ panyyg gó bë ȳ maher’oot doo: Tób danäh hapēē bä paawä

p 24.29 Isajas kyy gó Jesus behūūm ta ti taheer’oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hã takerii dāk ta ti ky n’aa. **q 24.32** Tagajewäng doo, tabanyyw heen n’aa. **r 24.34** Sahōnh hē Jerusarēnh ky n’aa sa hã Jesus maher’ood wät do né hē tii, ti noo gó habong do rahapäh doo. Dooh badāk hahȳ bahēēj jēng do tado bä rahapäh doo. **s 24.41** Ta wób ta sii tamahūūm, ta wób ti ha’yym taha-näng pé tii. Dooh jāām hē pawóp hē tado bä ti taw’yyp doo. Baad gada do ti tamahūūm, h’ȳy kanapeet doo, ta hã h’ȳy kana’eeh do ti ha’yym.

nyy b' akëë atsëm hets'ëëk do kajaa, baad paawä tamatakëë, baad paawä tagada. Dooh paawä tan'oo bä hets'ëëk do ta tób tanoo eë nä bä. ⁴⁴Ti hadoo bë hä. Taw'ääts hë baad bë hyb n'aa matakä, baad bë gadaa ta pooj jé. Ta ti y wén her'oot, bë ganadaa bä Aj'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa da p'aa hënh —näng mäh.

⁴⁵—Ti hyb n'aa, jaa bë mahang ta kaser n'aa baad had'yyt hë ta kariw n'aa mejüü do moo wät do hadoo? Jaa bë mahang ta kaser n'aa h'yy ganäng do hadoo doo, ta hä ta kariw n'aa hanoo do ta wób tabahag'ääs hyb n'aa, ta äh had'yyt hë baad ta wób sa waa tabetsëeh hyb n'aa sa hä, ta s'ee hënh ta kariw n'aa awäd nuuj jé? ⁴⁶Taw'ääts hë ta kaser n'aa hä, ta kariw n'aa awyyd bä tamejüü do hä moo wät doo, ta kariw n'aa matëeh bä. ⁴⁷Ta kariw n'aa weh'ëeh da ta ti hadoo doo. Sahõnh hë tahaëënh ta hä ta ma, ta ma hagä n'aa tabahado däk hyb n'aa kä. Né hup y né hë ta ti y her'oot doo. ⁴⁸Hÿy kä, baad ta kaser n'aa moo nawäd bä paawä, ta h'yyb gó taky hado bä: “Dooh nayyw hë kariw y n'aa kaja bä”, tanoo bä, ⁴⁹karom wób tahewyh had'yyt bä kä, tadu do bä jarakë he'ëek do sii tawa bä, teëg bä, ⁵⁰ti taganada bä né kä ta kariw n'aa kajaa da. Tahyb n'aa napeet bä kä takajaa. ⁵¹Tii bä tak'ëp da ta kariw n'aa rejä kän da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop j'ooj madäk doo me, ky ken'yym doo gó habok do nesaa do rabahoop doo da. Aoot da tii bä. Sa tęg kamegëëj däk da tii bä tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mä Jesus takajaa do pooj jé ky n'aa hä.

Maruus sa bag yt hä gad'aa do panyyg n'aa hahÿyh

25 ¹Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa Aj'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do matëeh noo gó: Atsëm ji moo sahõnh hë maruus rabahõm sa najiis patug pan'aa hä rakataa hyb n'aa ta yÿm pan'aa tabehëen hënh. Sa moo gó sa bag rapatsëë. ²Sa wób, ji ma poo oow péh, h'yy gatamah. Ta wób h'yy genäh. ³H'yy gatamah doo, sa bag ramahüüm né paawä, dooh m' ramahüüm ta syj sa bag waa. ⁴H'yy genäh do ti ramahüüm sa bag waa. ⁵Tii bä, nayyw hë sa najiis patug pan'aa kanajaa do hyb n'aa, ji moo sahõnh hë hadoo do raty jewyk, tii b' rabaä jëk.

⁶—Tii bä atsëm ub rë tany naëënh: “Wät ta ti ta patug pan'aa!”, näng. “B'ëep, bë gadol”, näng ta kyyh.

⁷—Tii bä maruus raty gewëëj padëëk. Ti raty enäm sa bag hõ n'aa. ⁸Ti h'yy gatamah do raky hadoo h'yy genäh do sa hä: “Na bë bag waa uuh. P'ets hë tabahänh ää bag waa”, näk.

⁹—“Dooh”, näk ta wób, “ää bag waa uuh ää an'oo bä bë hä, dooh da tahaja bä tii bä”, näk. “Bë ahõm nä ji bag waa rabahesäm hënh ta waa bë betsëë hyb n'aa” —näk.

¹⁰—Ti rabahõm nuuj jé sa bag waa hets'ëë doo, takajaa sa najiis patug pan'aa. Tii bä maruus baad gad'aa do rabahõm kän ta sii. Ket'ëë do jäm hënh rabahõm ta sii. Tii bä noo gatsëë däk jäm tób n'aa.

¹¹—Ta jawén rakaja kän hets'ëë doo. “Ää wahë n'aa, manoo gasëëts tób ää bajëë p'ëë hyb n'aa”, näk.

¹²—Tii bä jäm noo gana do ky gadoo: “Né hup y né hë tii, dooh bë y hapëë bä”, näng jäm noo gana doo —näng mä Jesus panyyg gó teh'üüm doo.

¹³Ti m' Jesus ky hado kân:

—Ti hyb n'aa, baad bē gadaa ta pooj jé, bē nahapäh do hyb n'aa ny noo gó ŷ matēēh. Dooch bē hapēē bā nyy b' akēē ŷ kajaa —näng mä Jesus kyyh.

**Dajēēr karom sa hā aj'yy ets'ēē hōm do rabahag'āās
hyb n'aa panyyg n'aa hahŷŷh**

¹⁴Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Hahŷ panyyg ky n'aa hadoo na-āāj hē hŷ pong jé hawät do bag'āās do ky n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do kajaa noo gó. Aj'yy dawēē tabahōm do pooj jé ta dajēēr ta karom hā tets'ēē hōm do rabahag'āās hyb n'aa ta s'ee hēnh tawäd nuuj jé hadoo tii. Tabahōm do pooj jé, aj'yy naēēnh ta karom ta wē. ¹⁵Ta see hā tabanoo ji ma poo oow pé ta hood moweed k'āats tēg gaba-rēēh do s'ēēb. Ta see hā tabanoo pawóp hē ta hood, ta see hā sēt hē. Rahajaa do pénh ramoo bok doo, tets'ēē dāk sa hā. Ti tabahōm kân dawēē. ¹⁶Tii bā nyyw hē ji ma poo oow pé gadoo do du do kân ta tii me tamoo wät doo, dajēēr kah'ūūm hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ji ma poo oow pé jó tagadoo ji ma poo oow pé wób. ¹⁷Tii d' né hē pawóp hē dajēēr hood gadoo do bad'oo. Pawóp hē hadoo do jó tagadoo pawóp hē ta wób. ¹⁸Tii d' nado sēt gadoo doo. Ta kariw n'aa dajēēr tagadoo do jawén paa bā tabahōm, ti tadakä jēng ta dajēēr. Séd debaa hē tabado nyyh ta kariw n'aa matēēh bā kâ.

¹⁹—Tii bā hajōō ta baab jawén paa bā sa kariw n'aa kaja kân. Tii b' tanaēēnh ta wē ta karom dajēēr tahanoo do paah, tabahapäh hyb n'aa nyy da rabad'oo ti dajēēr kâ. ²⁰Ji ma poo oow pé dajēēr hood gadoo do ky hadoo ta hā: “Kariw ŷ n'aa”, näng, “ji ma poo oow pé ta hood man'oo dāk hā ŷŷ, ta tii me ŷ moo wät hyb n'aa”, näng. “Mahegāā. Ta jó ŷ gado dāk ji ma poo oow pé ta hood wób gedē hōm doo”, näng.

²¹—Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'āats hē mamoo wät doo. Karom baad hadoo do ōm. Baad had'yyt hē maban'yyh a hā ji anoo doo”, näng. “Kana hēn d'os hē né paawä, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahānh ŷ anoo a hā hŷŷ kâ mabag'āās hyb n'aa kâ. B'ēep, tsebee si ŷŷ”, näng ta kariw n'aa kyyh.

²²—Tii bā pawóp hē dajēēr hood gadoo do ky hadoo: “Kariw ŷ n'aa”, näng, “pawóp hē ta hood man'oo dāk hā ŷŷ, ta tii me ŷ moo wät hyb n'aa”, näng. “Mahegāā. Ta jó ŷ gado dāk pawóp hē ta hood wób gedē hōm doo”, näng.

²³—Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'āats hē mamoo wät doo. Karom baad hadoo do ōm. Baad had'yyt hē maban'yyh a hā ji anoo doo”, näng. “Kana hēn d'os hē né paawä, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahānh ŷ anoo a hā hŷŷ kâ mabag'āās hyb n'aa kâ. B'ēep, tsebee si ŷŷh”, näng ta kariw n'aa kyyh.

²⁴—Ti ta karom seeh, sēt dajēēr hood gad'ēē dāk do gadoo do tabana, ti taky hadoo: “Kariw ŷ n'aa”, näng, “tak'ēp mamejūū ji hā, hēp ŷŷ. Manu gekāā joom ag manejoom doo. Joom ag manejoom do mataa. ²⁵Ti hyb n'aa ōm ŷ jeŷŷm”, näng. “Tii bā k'āats gó ŷ jeh'aa kēē a dajēēr”, näng. “Hŷŷh, a dajēēr hā ŷ manoo do paah”, näng.

²⁶—Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Karom nesaa do ōm! Moo nahūūj ōm!”, näng. “Mahapäh mä a nooh, joom ag ŷ nejoom do ŷ nu gekāā, näng a kyyh. Joom ag ŷ nejoom do ŷ bataa, näng a kyyh”, näng. ²⁷“Hēd n'aa dajēēr manan'oo dāk dajēēr me moo heb'ooh do sa hā? Tii bā kâ, ŷ kajaa bā kâ, ta bahānh ŷ gadoo paawä dajēr ŷŷ”, näng ta kariw n'aa ta hā.

²⁸—Ti sa kariw n'aa ky hadoo: “Bê ado hõm sét hadoo do ta wê hanăng doo. Bê an'oo ji moo sahõnh hê wê năng do hã”, năng. ²⁹“Jé wê năng do hã, ti bahãnh takan'oo dāk ta hã. Hajõng da anăng ta wê.” Kanahên d'os hê wê năng doo, kanahên d'os do ta wê hanăng do kado hõm da ta mahãnh”, năng. ³⁰“Bê dawäts nä ta w'oo hã gadagyp doo hênh karom nahüüh doo. Aoot da tii bã. Sa tég kamegëej dāk da tak'ep nesaa do rahoop do hyb n'aa”, năng sa kariw n'aa kyyh —năng mã Jesus panyyg gó teh'uum doo.

Sahõnh hê badāk hahÿÿ hã habong do ky n'aa kety dāk do ky n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ta kabaj'aa doo gó, ta bag tak'ep gabarëeh doo gó sahõnh hê ãas sa daheeh tabahyng bã kã, sa wahë wahë tyng n'aa jó, tsyt hê kasëëh dāk do tyng n'aa jó tabasoooh da. ³² Tii bã sahõnh hê badāk hahÿÿ hã habong do rakata padëek da ta wê tan'oo bã. Tii bã tsyt hê tabasëew hõm da sa mahang, b'éé hagã n'aa tsyt hê tabasëm doo da b'éé kabara mahãnh. ³³ Hub hênh tabasëew hõm da b'éé, s'ÿÿ hênh da kabara. ³⁴ Tii bã ta bagã n'aa ky hadoo da ta hub hadāk hênh hab'ëeh do sa hã: “B'ëep bëeh, Ee ky n'aa edëng doo. Bê gado badāk hahÿÿ tadu dahäng noo gó naa bë hyb n'aa tenyyw hõm doo, ta bag'ãas doo. ³⁵ Bê ÿ wén ts'yyt, ÿ paa asaah, wa ÿ paa bë anoo hã ÿÿ. ÿ paa hoo kaanh, bë anoo paa naëng ÿÿ. Ta s'ee hênh naa paa ÿÿh, bë gadoo paa ÿ bë tób bã. ³⁶ ÿ paa saroor tamaah, bë anoo paa saror ÿÿ. ÿ paa nahëë năng, bë heg'ãas paa ÿÿh. Ragadahew'ëes doo gó paa ÿ bagëet, ÿ paa bë hehëen”, năng da ta kyyh sa hã.

³⁷—Tii bã baad habok do reaanh da ta hã: “Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo, ny noo gó ãã bahapäh mabasaah doo, ny noo gó a waa ãã banoo? Ny noo gó mahoo kaanh, a naëng ãã banoo? ³⁸ Ny noo gó ta s'ee hênh naa òm ãã bahapäh, òm ãã gadoo? Ny noo gó òm saroor tamaah, òm ãã saroor noo? ³⁹ Ny noo gó òm ãã bahapäh manahëë năng doo, radawäts geët do òm? Ny noo gó òm ãã bahehëen?”, nāk da baad habok do sa kyyh.

⁴⁰—Tii bã ta bagã n'aa ky hadoo da hahÿÿ da: “Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hê hãÿ ÿ hedoo do hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do hã bë bad'oo do paah, rahyb n'aa sekog its né paawã, hã ÿ né hê ti tii d' bë bad'oo doo. Né hup ÿ né hê ta ti ÿ her'oot doo”, năng da ta bagã n'aa baad habok do sa hã.

⁴¹—Tii bã ta s'ÿÿ hênh hab'ëeh do sa hã taky hadoo da: “Bëeh, ky n'aa kawas'ee bong doo, bë ahõm mahãnh ÿÿ tëëg hõo nadëek doo hênh, Dijab, ãas nesaa do Dijab karom sa daheeh sa hyb n'aa P'op Hagã Do benyyw dāk doo hênh. ⁴² Tii hênh bë wén hõm, ÿ né asaah paah, dooh paa wa ÿ bë an'oo bã. ÿ paa hoo kaanh, dooh paa naëng ÿ bë an'oo bã. ⁴³ Ta s'ee hênh naa paa ÿÿh, dooh paa ÿ bë gado bã bë tób bã. ÿ paa saroor tamaah, dooh paa saror ÿ bë an'oo bã. ÿ paa nahëë năng, ragadahew'ëes doo gó paa ÿ bagëet, dooh paa ÿ bë hegãã bã”, năng da ta kyyh.

⁴⁴—Tii bã kã, ti na-ãaj da reaanh da. Hahÿÿ da da sa kyyh: “Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo, ny noo gó paa òm ãã bahapäh mabasaah doo, mahoo kaanh doo, ta s'ee hênh naa do òm, saroor tamah do òm, manahëë năng doo, ragadahew'ëes doo gó mabagëet doo? Ny noo gó òm ãã manasa?”, nāk da sa kyyh.

⁴⁵Tii d' taky hadoo: "Baad bë y maher'oot hahȳȳh: Hahȳ hyb n'aa sakog its do see hā bë manasa doo, ȳ né hē ti bë manasa. Né hup ȳ né hē ta ti ȳ her'oot doo", näng da ta bagā n'aa baad nabok do sa hā.

⁴⁶—Tii bă, ah'ũũm da rahoop do had'yyt doo hēnh. Baad habok doo, dooh t'ĩĩ hēnh rahôm bă. H̄y pong jé ji edēb had'yyt do ragadoo tii hā —näng mă Jesus.

Ratyw n'aa esoos do nȳy da radaj'ēēp Jesus panyyg n'aa hahȳȳh

26 ¹Ti m' Jesus bahajaa bă sahōnh hē ta ti taher'oot doo, taky hadoo mă ta ma matēg sa hā:

²—Bë hapäh, edaa dāk Pas-kowa. Pawóp nă ta āh. Ti noo gó Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, ran'oo dāk da ta majĩĩ sa moo gó b'aa kajatsēk do hā takepēēm dāk hyb n'aa —näng mäh.

³Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa na-āāj mă sēd hā m' rakata padēēk P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do tób bă. Kajapas mă P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do häd. ⁴Ti m' ratyw n'aa esoos mă Jesus ramoo maso hōm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bă m', radaj'ēēp hyb n'aa kă m'. ⁵Rakaner'oot bă m' raky hadoo:

—Dooh da ēr dajēēb bă Pas-kowa noo gó, hajök do ēr wē rah'yy kawereem mahānh —näk mäh.

Buu benyym do ȳynh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahȳȳh

⁶Ti m' panang Betanija häd näng doo bă m', Simaw saraa hā dāk do paa tób bă, ⁷sa waa tyng hā m' Jesus basooh bă m', ana mă ta wē ȳynh. Buu benyym do hood mă ta moo gó m' tabadāk. Pă s'ēēb mă ta hood. Tak'ep mă taky n'aa gebah ta ti gó hanäng do buu benyym doo. Ti m' Jesus nuu gó m' tabahah'ook.

⁸Dooh m' Jesus ma matēg ragenaa gä ta ti tabad'oo doo.

—Hēd n'aa tarejāā tii? —näk mäh. ⁹—Taw'āāts hē paawā takes'ēēm. Tak'ep paawā ji ky n'aa geb'aah. Ta sām ji an'oo paawā kas'uut do sa hā —näk mäh.

¹⁰Jesus maa napäh bă sa kyyh, taky hadoo:

—Bë hajēēw manā hahȳ ȳynh! Tak'ep baad hadoo do tamoo wäd wät hā ȳy. ¹¹Kas'uut do aboo had'yyt hē bë mahang. Ȳ ti h̄ȳȳh, dooh bë mahang had'yyt hē ȳ awäd wäd bă. ¹²Ȳ radakä jēng noo gó buu benāw n'aa tii d' nuh ȳy gó tah'ook doo. ¹³Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Jé pad'yyt hē badāk hahȳ hā P'op Hagä Do T'aah panyyg hanām do rabahe'ood hōm bă, raher'oot da na-āāj hē hā ȳ tamoo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hā —näng mäh.

Judas taky n'aa enooh Jesus tahaēēnh do ky n'aa hahȳȳh

¹⁴Ti m' 12 hedoo do Jesus ma matēg seeh, Judas Ikarijot häd näng do bahōm P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa wē. ¹⁵Ti m' taky hadoo sa hā:

—Nyy hē ta sām bë anoo da hā ȳy, Jesus ȳ haēēj bă bë hā? —näng mäh.

Ti m' ranoo ta hā 30 moweed k'āāts tēg hawak do s'ēēb ta sām. ¹⁶Ti m', ti noo gó naa Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kăn tabahaēēnh hyb n'aa kă sa hā.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷Ti m' pāw maku j n'aa tamah do rataheb'ëës do du dāk noo gó m', Jesus ma matëg rabana ta wë, ti m' rabeaanh ta hā:

—Nyy bā makarēn āā benām Pas-kowa tä n'aa, matab'ëës hyb n'aa? —nāk mäh.

¹⁸Ti m' taky hadoo:

—Bë ahôm nā panang hēnh, aj'yy tób hēnh. Hahÿÿ da da bë maher'ood ta hā: “Hahÿÿ da āā ma matëg kyyh a hā, ‘Kaja dāk ÿ hajaa do noo gó ÿ jawén hyng doo. A tób hēnh da ÿ tab'ëës Pas-kowa tä n'aa ma matëk ÿ sa daheeh’ ”, nāk da bë kyyh —nāng mǎ Jesus ta ma matëg sa hā.

¹⁹Jesus mejüü doo da né hē m' ta ma matëg rabad'oo. Ti m' ramoo boo kǎn tii bā kǎ Pas-kowa tä n'aa kǎ.

²⁰Papÿÿj badëë hyng bā kǎ, Jesus bahyy sooh mǎ 12 hedoo do sii hē sa waa tyng pa. ²¹Sa tä rabawëh bā kǎ m' taky hadoo sa hā:

—Bë see ÿ tahaëēnh da majiī moo gó. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —nāng Jesus sa hā.

²²Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'yyh mǎ raky hadoo:

—Hā ÿÿ, dooh ÿ tado bā Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —nāk mäh.

²³Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë see né da. Nemon ÿ hehoots wät do pāw, ti né da ÿ haëēnh doo —nāng mäh. ²⁴—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hē —nāng mäh. —Ti hadoo né hē, baad nado da aj'yy hā, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majiī moo gó han'oo dāk do hā! Taw'ääts hē paawä ta ti aj'yy hā tanenyys bā paawä! —nāng mǎ Jesus kyyh.

²⁵Ti m' Judas, Jesus haëëj dāk do pan'aa, ky hadoo ta hā:

—Hā ÿÿ, dooh ÿ tado bā ma matëg! —nāng mäh.

Ti m' Jesus ky gadoo:

—A daaj hē ti makaher'ood dāk —nāng mäh.

²⁶Ti m' rabawëh bā, Jesus bado dāk pāw, ti m' P'op Hagä Do hā taky hadoo:

—Taw'ääts hē òm, Ee. Man'oo dāk pāw āā hā —nāng mäh.

Ti m' taganabäh dāk pāw, tan'oo dāk mǎ ta ma matëg sa hā. Ti m' taky hadoo:

—Bë gado däg, bë awa. Hup ÿ heen n'aa hahÿÿh —nāng mäh.

²⁷Ti m' Jesus bado dāk uwa bëëh hood, ti m' P'op Hagä Do hā ta ky hadoo:

—Taw'ääts hē òm, Ee. Man'oo dāk uwa bëëh āā hā —nāng mäh.

Ti m' tan'oo dāk mǎ sa hā, ti m' taky hadoo:

—Bë sahōnh hē, bë eëg ta uuh —nāng mäh. ²⁸—Majyw ÿÿ ÿ anoo do ÿ dajëp noo gó heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahōnh hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kǎ. Hÿ jawén majyw ÿ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky dǎng. Hajök do sa hyb n'aa takan'oo dāk majyw ÿÿ, ÿ dajëp noo gó, nesaa do sa h'yyb gó hanāng do kawug hōm hyb n'aa —nāng mäh. ²⁹—Hahÿÿ d' bë ÿ maher'oot: Hÿ jawén dooh ÿ eëg wäd bā hahÿ uwa s'ëëb. Jāām hē p'aa hēnh papuuj däg ÿ eëk da bë sii Ee bag'ääs doo bā —nāng mäh.

³⁰Ti m' Saaw-Mo hā hanāng do see me P'op Hagä Do rama ejām do jawén paa bā m', rabahōm kǎn waëë joom oriib häd nāng do banāng hēnh.

³¹Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Badah, atsëm, hä ÿ rabad'oo do bë bahapäh bä, bë sahõnh hë da ÿ bë beréd hõm —näng mäh. —Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hä ti ky n'aa: “B'éé hagä ÿ daj'ëep da. Tii bä da jé pad'yyt hë b'éé rabehüüm bong”^u —näng mäh.

³²Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Ta tii d' né paawä da hä ÿÿ, ÿ ganä wät jawén paa bä da, bë pooj jé da ÿ bahõm Garirej hënh —näng mäh.

³³Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hë õm reréd hõm bä, a wë ramoo bok do rabahapäh bä, ÿ ti dooh noo gó õm ÿ eréd bä —näng mäh Peed.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Badah né hë, atsëm, karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me da ÿ maky n'aa jején da. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh Jesus Peed hä.

³⁵Ti m' Peed ky kah'üüm mä ta hä:

—Doo! —näng mäh. —ÿ radajëeb bä na-ääj hë a sii, dooh noo gó da õm ÿ hyb n'aa eréd bä! —näng mäh.

Ti ky hedoo né hë m' Jesus ma matëg wób.

Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëe do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁶Ti m' ta ma matëg daheeh Jesus bahõm joom banäng hënh Getsemani häd näng doo hënh. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Babä bë ayyw dó jajé ÿ ky n'aa ets'ëe nuuj jé —näng mäh.

³⁷Ti m' Peed, Sebedew taah pawóp hadoo do daheeh tamahüüm ta sii dawë hä. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mä tah'yy katón wät. Dooch baad tado wäd bä ta h'yyb. ³⁸Ti m' tamawoob hë hadoo do sa hä taky hadoo:

—Tak'ëp ÿ h'yy katón. ÿ h'yyb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bë ayyw. Bë matakä si ÿÿ. Bë ää manä da! —näng mäh.

³⁹Ti m' tabahõm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, tüü m' ta maboore hyy jat, ti m' taky n'aa etsëe P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Tahaja bä paawä, mado hõm mahãnh ÿÿ wät hahÿÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ÿ bet'sëe paawä, makarën doo d' né hë mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

⁴⁰Tabana bä m' ta ma matëg tamawoob hë hadoo do rahab'ëeh hënh, taheg-äas mäh, ää b'ëeh mäh. Ti m' Peed hä tabeaanh:

—Dooch bë haja bä kanahën d'os hë bë ty gapadäg bä si ÿÿ? —näng mäh.

⁴¹—Bë matakä, P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëe, nesaa do h'yyb natatuk hyb n'aa bëeh, ÿ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh. —Ji h'yyb karën né paawä baad hadoo do ji moo wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëe ÿ wén näng —näng mäh.

⁴²Ahõm ënh mä p'aa hënh, ti m' taky n'aa etsëe ënh p'aa hënh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Tanahaja bä ÿ ahoop do pan'aa kado hõm mahãnh ÿÿ, ÿ mamo n'aa najesu bä ta mahãnh, tii bä, makarën doo da né hë ÿ karën hä ÿ kametëeh —näng mäh.

⁴³Ti m' p'aa hēnh tabana bā ēnh, aā b'ēēh ēnh mäh, tak'ēp mā raty jewyk sa h'yyb. ⁴⁴Ahôm ēnh p'aa hēnh, taky n'aa etsēē do paa taky n'aa etsēē ēnh p'aa hēnh.

⁴⁵Ti m' tamatēēh ta ma matēg tamawoob hē hadoo do wē, ti m' taky hadoo sa hā:

—Bē kameh'āāk nā? Bē aā magyys hē? —nāng mäh. —Bē hegāā. Edaa dāk Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ooh do sa moo gó rabahaēēj dāk doo. ⁴⁶Bē as'ēēg bēh! Hamäh, ēr ah'ūūm! Wāt ta ti ỹ han'oo dāk do majē ỹ hā —nāng mā Jesus kyyh.

Jesus ramaso dāk do panyyg n'aa hah̄ȳh

⁴⁷Jesus ber'oot nā bā m', takajaa Judas, 12 hedoo do see paah. Hajōk mā han'aa ta sii. Sēn-jeer yt hā m', boh yt hā m' rabana. P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa kyy gó m', Judah buuj sa wahē n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-āāj hē ti rabana. ⁴⁸Haēēnh doo, baad ub mā taky n'aa her'ood dāk. Hah̄ȳ da m' ta kyyh sa hā:

—Ta ti ỹ tapa tsanetsup doo da, ti né hē tii. Tii d' bē maso dāk, bē maso hōm —tii da m' ta kyyh dó sa hā.

⁴⁹Ti m' nayyw hē Judas bana Jesus wē, ti m' tedēng:

—Taw'āats hē ōm, ma matēg? —nāng mäh.

Ti m' ta tapa tsanetsup mäh.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo Judas hā:

—Ti bā, mamoo wäd ti majawén na doo, najis ỹ —nāng mäh.

Ti m' ta hā rakajäk, ramaso däg kán mā Jesus. ⁵¹Ti m' Jesus hata see bado dāk ta sēn-jeer, tekyyt mā P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'āāt do karom. Ta nabuuj gakyd hōm mäh.

⁵²Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Menyyw däg a sēn-jeer —nāng mäh. —Sēn-jeer me ta wób hekyyt doo, sēn-jeer me tadajēp. ⁵³Y nahaja med'oo, ỹ karēn bā paawā, Ee hā ỹ ky n'aa etsēē 12 ken'yyh kata dāk do tak'ēp kanekan do āas nayyw hē tamejūū hyb n'aa, ỹ ramo n'aa jesuu hyb n'aa? ⁵⁴Tii d' tado bā paawā, ỹ ramo n'aa jesu bā paawā, dooh paawā takaja bā tii bā P'op Hagā Do kyy kerih doo, hah̄ȳ né hē kametēēh doo ká hā ỹ taher'oot doo —nāng mā Jesus ta ma matēg hā, sēn-jeer hado dāk do hā.

⁵⁵Ti m' hajōk do hā ká Jesus ky hadoo:

—Ēr wahē n'aa wē h'yy kawereem do sa h'yyb mahūūm n'aa bē ed'oo g'eeh ỹ̄h, bē wén n'aa wē ỹ̄h sēn-jeer yt hā, boh yt hā, ỹ bē masoo hyb n'aa? —nāng mäh. —P'op Hagā Do tób n'aa wahoo gó ỹ awād had'yyt hē ỹ ma metēēk bā. Dooh ēnh ỹ bē maso bā tii bā ēnh? —nāng mäh. ⁵⁶—H̄ȳ ká, taw'āats hē —nāng mäh. —Y hapäh, sahōnh hē tii da tawén hadoo, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerii bong do paah, hā ỹ kametä dāk hyb n'aa —nāng mā Jesus.

Ti m' sahōnh hē ká ta ma matēg rawaj'aa bong. Reréd hōm mā Jesus.

Judah buuj sa wahē n'aa wē Jesus ramahūūm do ky n'aa hah̄ȳh

⁵⁷Ti m' Jesus ramaso dāk do ramahūūm kán Kajapas häd nāng do tób hēnh. P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'āāt do ti Kajapas. Kata b'ēēh mā ta tii bā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo,

Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë m'. ⁵⁸Peed bahôm mä Jesus sa jawén. Dawëë m' tagadäk. Ajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób w'oo hä. Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng, tabahëg'äas hyb n'aa nyy d' rabad'oo Jesus hä.

⁵⁹P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahônñ hë Sinedirijo häd näng do ajyy n'aa sii hë m' resoos mä Jesus hä rap'ää daj'ëep péh. Resoos mä daap hë Jesus raky n'aa tapaa doo. ⁶⁰Hajôô né paawä m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hä, dooh m' raw'yyt pé rap'ää daj'ëep pé Jesus.

Ti m' tagadëëg ub kä pawóp hë han'aa, ⁶¹ti m' raky hadoo:

—Hahÿÿ da hahÿ aj'yy kyyh: “ÿ hajaa ÿ gawatsiig hóm bã P'op Hagä Do tób n'aa”, näng. “Tamawoob hë ta äh, ÿ tamaa sooh p'aa hënh”, näng ta kyyh —näk mä sa hä.

⁶²Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do p'op mä tabas'ëëg gëët. Ti m' taky hadoo mä Jesus hä:

—Dooh maher'oot pé òm raky n'aa tapaa do hä? —näng mäh.

⁶³Dooh m' Jesus ky gado bã. Bag hënh mä tabagëët.”

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ky hadoo ënh mä ta hä:

—P'op Hagä Do hedëb had'yyt do matym gó kä òm ÿ mejüü, ää mamaher'oot hyb n'aa ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah mado bã! —näng mäh.

⁶⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Òm né tii, ti tii d' her'oot —näng mäh. —Ti hadoo né hë, hahÿÿ da bë sahônñ hä ÿ maher'oot: Hÿ jawén bë hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do, Sahônñ Sa Bahänñ Hado Do hub hënh tabasooh bã, ta hä P'op Hagä Do weh'ëeh doo bã. Bë hapäh né da ënh tabahyng bã wë puh mahang —näng mä Jesus kyyh sa hä.

⁶⁵Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do kawaj'ään gó tawén s'ëed hóm ta daaj hë ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do taky n'aa rejä däk! Jääm hë. Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh. Bë maa napäh né hë ta kyyh, P'op Hagä Do taky n'aa rejää doo. ⁶⁶Nyy da bë hä? —näng mäh.

—Taw'ääts hë tadajëp! —näk mä ta wób sa kyyh.

⁶⁷Ti m' ta mamets rabahetsoos, ti m' rabetuu sa moo me. Ta wób ratapa ewyyh mäh, ⁶⁸ti m' raky hadoo ta hä:

—Maher'ood mahapëë bã, Kristo, jaa mo haj'aa? —näk mäh.

Jesus Peed ky n'aa jejen do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁹Ti noo gó, tób w'oo hä Peed bahäng bã, tób danäh karom ÿñh ana ta wë, ti m' taky hadoo:

—Òm na-ääj hë Jesus Garirej buuj sii hawät doo —näng mäh.

⁷⁰Ti m' Peed ky n'aa jejen wät sahônñ hë sa matym gó.

—Dooh ÿ heen n'aa nyy bã ta ti maher'oot doo —näng mä ta kyyh.

v 26.63 Dooh Jesus kawaj'ään bã. Daap hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ke'aanh, Jesus wén ky ganadoo.

⁷¹Ti m' Peed bahōm ta hadē noo bā. T'ī hēnh tób danāh karom ŷyñh see bahapāh bā m', taky hadoo sa pa hab'ēēh do sa hā:

—Jesus Nasaréh buuj sii hawāt do hahyñh —nāng mäh.

⁷²Ti m' Peed jejēn ēnh mā p'aa hēnh. P'op Hagä Do hā m' taky dāng, raky daheeh hyb n'aa paawä:

—Dooh ŷ hapēē bā ta ti aj'yy —nāng mäh.

⁷³Ti noo gó né hē badawēd dāk mäh, ta pa hab'ēēh do p'op raky hadoo ta hā:

—Sa hata see né hē ōm —nāk mäh. —Garirej buuj raber'oot doo da né hē ti maber'oot —nāk mā sa kyyh.

⁷⁴Ti m' Peed ta daaj hē taky n'aa kawas'ee kän. Ti m' P'op Hagä Do hā taky dāng:

—Dooh ŷ hapēē bā ta ti aj'yy! —nāng mā ta kyyh sa hā.

Ti m' nanyw hē m' karaak bahyñh kän. ⁷⁵Tii bā m' Peed hyb n'aa newē dāk Jesus her'oot do paa kā ta hā: “Karaak bahyñh do pooj jé, tamawoob nuu me ŷ maky n'aa jejēn da.” Ti né paa kā m' Jesus her'oot do paa kā ta hā. Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ep tabaód g'ēēd kän mā taky n'aa jejēn do hyb n'aa Jesus.

Pirato häd nāng do wē Jesus ramahūm kän do panyyg n'aa hahyñh

27 ¹Bäp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa, Judah buuj wahē n'aa wób, rahyb n'aa eno dāk Jesus radaj'ēēp hyb n'aa. ²Ramoo maw'yyd dāk, ramahūm Pirato häd nāng do wē, Roma buuj Judah hāj n'aa bā bag'aās doo.

³Ti m' dajēb hā Jesus raky n'aa ety dāk do Judas, Jesus haēēj dāk do ky n'aa napāh bā m', t'yyd kamehiñ wāt mā tamoo wāt do paa hā. Ti m' moweed k'āāts tēg hawak do s'ēēb tabaj hōm P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa, sa wahē n'aa wób hā.

⁴—Nesaa do ŷ moo wād wāt —nāng mā sa hā. —Mo haj'aa kad'oo do nado dajēb hā ŷ haēēj dāk doo —nāng mā Judas kyyh sa hā.

Ti m' sa wahē n'aa hedoo do raky gadoo:

—Dooh hyb n'aa āā hyb n'aa peet pé ta tii. A ky gabuuj hē ti ta tii —nāk mā sa kyyh.

⁵Ti m' Judas dawäts bēēh tūū moweed P'op Hagä Do tób n'aa yt hā, ti m' tabahōm kän, nu kasagiñw dāk mā tyd me.

⁶Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa rabata dāk moweed tūū kajäk doo, ti m' raky hadoo:

—Dooh ēr ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā P'op Hagä Do tób n'aa dajēēr n'aa tabahado dāk hyb n'aa hahyñh dajēēr. Majyyw dajēēr n'aa ti hyñh —nāk mäh.

⁷Ti hyb n'aa m' rahyb n'aa newē dāk ramametsēē hyb n'aa hew'yyt do joom banāng doo, Judah buuj nadoo do kamag kadebong do pan'aa. ⁸Ti hyb n'aa, da hē na-āāj nā ta häd ramaneēēnh “ta majyyw hood”, hew'yyt do joom hood paah. ⁹Tii d' né kā m' kametä dāk P'op Hagä Do ky n'aa rod Jeremij häd nāng do erih do paa kā. Hahyñh d' paa m' ta kyyh: “Rado dāk 30 hedoo do moweed k'āāts tēg hawak do s'ēēb. Sa moo gó rahaēēj dāk do sām Isaraéw buuj raky kajäk do tii. ¹⁰Ta sām me rabets'ēē hōm hew'yyt do joom banāng doo. Tii d'

né hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejüü hä yÿ",^w näng paa Jeremij erii wät do kyyh.

¹¹Ti nuuj jé m' Roma buuj Judah häj n'aa bä bag'ääs do pooj jé m' Jesus bagëët. Ti m' Jesus hä ta bagä n'aa eanh mäh:

—Öm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿÿ. Tii d' né hē, maher'oot doo d' né hē —näng mä Jesus.

¹²Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj wahë n'aa wób Jesus raky n'aa tapaa bä kä Pirato hä, dooh m' Jesus ky gedag bä. ¹³Ti m' Pirato ky hadoo ta hä:

—Nepäh a hä öm raky n'aa tapaa doo? —näng mä Pirato.

¹⁴Dooh né paawä Jesus kawaj'ään bä, dooh m' taky gedag bä raky n'aa tapaa doo. Ti hyb n'aa m' tak'ëp Pirato hyb n'aa meuuj wät.

¹⁵Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hóm radewëës do seeh. Teréd hóm hajök do retsëë doo. ¹⁶Ti noo gó m' ragadahew'ëës doo gó m' tabagëët Jesus Barabas häd näng doo, moo nesaa do ky n'aa etsëeh doo. ¹⁷Ti m' hajök do rakat'aa bä kä ta tób hënh, Pirato beanh sa hä:

—Ny hadoo do bë karën y eréd hóm: Jesus Barabas, Jesus ramaneëenh do P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? —näng mäh.

¹⁸Tii d' tawén eanh, tahapäh mäh, ta hä rahaëëj däk Jesus, rah'yy kajew'ëës do hyb n'aa ta hä.

¹⁹Ti m' ti noo gó né hē m', ji ky n'aa etyy n'aa tyng jó Pirato basooh bä kä m', Pirato yÿm mejüü mä Pirato rapanäk hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Marejä manä ta ti aj'yy mo haj'aa kanadoo doo. Ta ti hyb n'aa tak'ëp y bahob wät säh yÿ gó naga hē atsëm —näng mä ta yÿm kyyh Pirato panäk do hä.

²⁰Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-ääj hē m' ramejüü mä hajök doo, Barabas rabe-tsëë hyb n'aa Pirato hä. Ramaher'oot na-ääj hē Pirato ramejüü Jesus tadj'ëep hyb n'aa.

²¹Ti m' Pirato beanh sa hä:

—Ny hadoo do bë karën y eréd hóm? —näng mäh.

—Barabas —näk mä hajök do sa kyyh.

²²Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, nyy da y bad'oo Jesus hä, Kristo ramaneëenh do hä? —näng mäh.

—Mepëëm däg b'aa kajatsëk do hä! —näk mä sahönh hē sa kyyh.

²³—Hëd n'aa? —näng mä Pirato. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëëj bong tii bä:

—Mepëëm däg! Mepëëm däg! —näk mäh.

²⁴Pirato bahapäh bä m' sa h'yyb rawanareem doo, Pirato hapäh mä rah'yy kawereem do ta wë, tado däk naëng, ti m' ta moo tabahetsydyd wät hajök do matym gó.^x

^w 27.10 Jeremij 19.1-13, 32.6-9. Taw'ääts hē ji ner'oot na-ääj hē Sakarija 11.12-13. ^x 27.24 Tii d' tawén d'oo, ta ky gabuuj gó nadoo do radaj'ëep doo, tametëeh hyb n'aa sa hä.

—Hëp y' n'aa nado hahy' aj'y' dajëp doo —nä'ng mäh. —Bë né hë ti ta tii d' karën doo —nä'ng mäh.

²⁵—Taw'ääts hë —nä'k mäh sahõnh hë. —Ääh, ää panaa na-ääj hë, ää gadoo ta majyyw hyb n'aa ää raky n'aa tapa bäh —nä'k mäh Pirato hä.

²⁶Ti m' Pirato beréd hõm Barabas häd nä'ng doo. Ti m' tamejüü rabahe-wyyh Jesus. Ti m' tahaëej däk warahén sa hä rabepëëm däk hyb n'aa b'aa kajatsék do hä.

Jesus warahén rarejää do panyyg n'aa hahy'yh

²⁷Ti m' bag'ääs do warahén n'aa ramahüüm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hënh. Tii bäh m' ranaëej nä sahõnh hë sa hataa, séd hä rakata padëek hyb n'aa Jesus w'oo hä. ²⁸Ti m' rakabo nyyh ta saroor, ti m' radasuun jë'ng ta hä ta hatsë hahiin doo. ²⁹Ti m' hetëk do moo m' ramap'ööd däk, ta nuu gó m' rada-sooh. Ti m' ranoo ta tatu hub hënh tamasoo hyb n'aa.' Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy bëeh ta wë. Raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa mes'uunh. Ti m' raky n'aa ej'ees. Hahy' da m' sa kyyh:

—Kaweh'ëeh Judah buuj sa wahë n'aa! —nä'k mäh.

³⁰Ti m' rabahetsoos sa matsós me. Hajöö nuu me m' ranu gewyyh tatu me.

³¹Raky n'aa ej'ees jawén paa bäh m' rado nyyh mäh ta hatsë hahiin doo, rada-suun jë'ng mäh ta saroor hë. Ti m' ramahüüm rabepëëm däk hyb n'aa.

Jesus rabepëëm däk do panyyg n'aa hahy'yh

³²Panang bäh naa raban'y'yh bäh m' rakataa aj'y' panang Sirené häd nä'ng doo bäh naa, Simaw häd nä'ng do hä. Ti m' warahén ramejüü mäh tabes'ooh hyb n'aa b'aa Jesus rabepëëm däk do b'aa n'aa. ³³Ti m' rakajaa Gogota häd nä'ng doo bäh. (Gogota häd nä'ng doo m' ji nu gabóg k'y' rahanäng pé m' tii.) ³⁴Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd nä'ng do s'ëeb hejoo'nh doo. Kamekuunh mäh ti datsäng doo me.^z Ti m' tameëek kanahén d'os hë, dooh teëg bäh. ³⁵Ti m' rabepëëm däk do jawén paa bäh m', ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.^a ³⁶Ti m' rabehyy b'ëeh Jesus rabahag'ääs hyb n'aa.

³⁷P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepëëm däk kerih do Jesus moo p'ää tadajëp do heen n'aa. Hahy' da m' kerih do hä: "Jesus hahy'yh, Judah buuj sa wahë n'aa", nä'ng mäh kerih do hä. ³⁸B'aa kajatsék do wób hä rabepëëm padëek na-ääj hë pawóp hë aj'y' baretsék doo. Hub hënh ta see hahäng, s'y' hënh ta see hahäng. Hõ gó Jesus kahepëëm däk do bahäng. ³⁹Ta tii me teb'ëes do raky n'aa rejää mäh Jesus, sa nuu m' rewõnh Jesus wë. ⁴⁰Hahy' d' m' sa kyyh:

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mäh ta äh mamoo wäd sooh p'aa hënh, a nooh. A daaj kedëeb! Ahyy b'aa hä hadäk do õm, P'op Hagä Do T'aah mado bäh! —nä'k mäh sa kyyh.

⁴¹P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa na-ääj hë raky n'aa ej'ees mäh:

y 27.29 Ta hatsë rawén dadäk, sa wahë n'aa ky n'aa hadoo ramanes'uunh hyb n'aa. Ti hadoo hetëk do kapöös doo. Tëg gabarëeh do sa wahë n'aa nuu gó radasoo do ky n'aa hadoo ramanes'uunh. Ti hadoo na-ääj hë ta tatu. Ta moo gó sa wahë n'aa atón tatu n'aa hedoo do k'ääts tég hawak do s'ëeb rahyb n'aa jew'y'yk do metëe n'aa. Ta tii me ramanes'uunh. z 27.34 Datés do biin tii. Tii d' né hë rabahed'oo radej'ëep do hä. a 27.35 Saaw-Mo 22.18

⁴²—Ta wób ted'ëep —näk mäh. —Dooh tahaja bä ta daaj hē takedëeb bä! Isaraéw buuj sa wahë n'aa m', tanooh. Taw'ääts hē tabahyng b'aa kajatsëk do hä tahadäk do hä naa, tii bä ää ky daheeh da! ⁴³P'op Hagä Do hä m' tah'yy kasadä, tanooh. Na P'op Hagä Do edëeb hää, P'op Hagä Do genaag bä ta hä. P'op Hagä Do T'aa m', tanooh —näk mä sa wahë n'aa sa kyyh.

⁴⁴Baretsëk do ta pa pad'ëek do ti na-ääj raky n'aa rejää mäh.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁵Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hä. Jääm hē tug bä tabawag däk p'aa hēnh. ⁴⁶Tug bä m', tak'ëp mä Jesus geëëj wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatani? —näng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, hēd n'aa ÿ mamakyys?”^b tahanäng pé m' tii.

⁴⁷Ta tii bä p'eets hē hab'ëeh do wób ramaa napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

—Eriij^c ti tanaëenh —näk mäh.

⁴⁸Ti m' nayyw hē sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'ëeb oow me, b'aa hä m' tagadahäng, tamenoo mä Jesus hä tabeëk hyb n'aa. ⁴⁹Ti m' ta wób raky hadoo:

—Na madëëg! —näk mäh. —Ti b' ër heg'ääs Eriij ana bä tabed'ëep hyb n'aa —näk mäh.

⁵⁰Ti m' tak'ëp mä Jesus geëëj wät, ti m' h'yy keréd hōm mäh.

⁵¹Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëed hyng mäh. Hëëj katajus wät mäh, pä ganebäh bong P'op Hagä Do an'oo bä.

⁵²Noo kesëëts hōm mä kamag hood. Hajök mä baad habok do paa genä bok mäh. Edëb bë kän mäh. ⁵³Genä bok do raban'yyh sa kamag hood paa bä naa. Ti m' Jesus ganä wät do jawén paa bä, rabajëë p'ëë panang Jerusärnh hēnh. Kas'ee bok mä hajök do hä.

⁵⁴Ti m' hëëj katajuus doo, sahōnh hē hawäd wät do warahén sa wahë n'aa, ta warahén n'aa Jesus hag'ääs do rabahapäh bä m', raky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿÿh! —näk mä sa kyy kä.

⁵⁵Hajök ÿÿj tii b' hab'ëeh. Dawëë naa m' rabaheg'ääs. Garirej häj n'aa bä naa rahada mä Jesus. Jesus karën do hä, ta waa hedoo do hä m' ramasa.

⁵⁶Sa mahang mä rabab'ëeh Marija Madarën häd näng doo, Marija see Tsijaag Joséh sa ÿÿn, Sebedew taah sa ÿÿn. Tamawoob hē ÿÿj.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

⁵⁷⁻⁵⁸Tüüh däg bä m' papÿÿj, aj'yy tak'ëp ma näng do bahōm Pirato wë. Joséh mä ta häd. Arimatsija hēnh naa m' tii. Jesus ma matëg see hado däk mäh. Ti m' tabahōm Pirato wë. Tetsëë mä Jesus kamag n'aa tabado hyng hyb n'aa. Ti m' Pirato mejüü rahaëëj däk ta hä tadakä jëng hyb n'aa. ⁵⁹Ti m' Joséh bado hyy kän Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä pään hanäm doo me, rino häd näng do s'ëeb. ⁶⁰Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó. Papuuj mä ta ti kamag hood pan'aa. Joséh kamag hood paawä ti ragagots däk doo. Ti

^b 27.46 Saaw-Mo 22.1 hä takerii däk doo hä tabeh'üüm. ^c 27.47 P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub hawät do paa ti Eriij.

m' pä gatsabak do tepëed nä, taty gatsëe däk mä ta me. Ti m' tabahôm kân.
⁶¹ Marija Madarên, Marija see Jesus kamag hood pa m' rabat'oonh.

⁶² Ti m' jati péh, Saab hã, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw sa daheeh rabahôm Pirato wë.

⁶³ —Hyb n'aa jawyk doo —näk mä Pirato hã. —Ää hyb n'aa es'ee däk ta ti aj'yy noo kanesa do ky hadoo do paah. Hahÿÿ d' paa ta kyyh: “Tamawoob hë tabahado däk bä kä äh ÿÿ, ÿ d' ganä wät p'aa hënh”, näng paa ta kyyh. ⁶⁴ Ti hyb n'aa ää karên paawä mamejüü warahén rabahag'ääs hyb n'aa ta kamag hood tamawoob hë ta äh. Ta kamag hood ranahagäa bä, ta ma matëg an'aa da ta kamag rabado nyhy hyb n'aa. Jesus ganä wät, näk da tii bä. Hajök paa tawedii. Jesus makü ganä wät ranoo bä, ti bahänh kawad'ii padëek hajök do tii bä —näk mä sa kyyh Pirato hã.

⁶⁵ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'ääts hë bë mahüüm warahén kamag hood rabahag'ääs hyb n'aa. Baad bë ennyw. Bë hapäh né hë nyy d' bë bad'oo —näng mäh.

⁶⁶ Ti m' ta kamag hood noo bä rabats'aa däk ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa, ta ma matëg ranoo gasëets hóm mahänh. Ti m' ramejüü warahén rabahag'ääs hyb n'aa.

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

28 ¹ Ti m', Saab bahëj jëng bä m', bap paah, met'uuh hã, papÿÿj ty ganä këe bä, Marija Madarên, Marija see daheeh rabahôm Jesus kamag hood rabaheg'ääs hyb n'aa.

² Ti m' nanyw hë, tak'ëp k'ääts katajus këe. Tak'ëp tawén katajus wät P'op Hagä Do ääs bahyng do hyb n'aa, ti m' pä kepëed hóm ta noo gatsë paah, ti m' ta jó tabaso däk. ³ Tak'ëp mä ääs gabarëeh, hawyp do gabarëeh doo da. Tak'ëp mä ta saroor bahawak. ⁴ Tak'ëp mä warahén, Jesus kamag hood hag'ääs do paah, rajeÿÿm bong mä ääs. Kajajän b'ëeh mä ÿÿm haj'aa, dejëp do hedo padëek mäh.

⁵ Ti m' ääs ky hadoo ÿÿj sa hã:

—Bë eÿÿm manäh! —näng mäh. —ÿ hapäh, Jesus repëem däk do paa bë esoos. ⁶ Dooch wäd bä. Ganä wät, bë tamaher'ood wät doo da né paah! B'ëep, bë hegäa nyy bä takadasuun jëng do paa bä —näng mäh. ⁷ —Nanyw hë bë ahôm, ta ma matëg bë maher'oot hyb n'aa. Hahÿÿ da d' bë kyyh: “Ganä wät dejëp do sa mahang. Ahôm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ï hënh”, näk da bë kyyh. Tii d' këh ÿ bë hã —näng mä ääs kyyh ÿÿj sa hã.

⁸ Ti m' rawaj'aa jëk ta ma matëg ramaher'oot hyb n'aa. Rajeÿÿm né paawä m' tseb'ee mä ti hyb n'aa. ⁹ Ti m' rabajëk bä m', nanyw hë m' Jesus kas'ee wät sa hã, ti m' takedëng sa hã. Ti m' ta wë rabana, ti m' rabehyy b'ëeh tüü, ta tsyym hã ramoo kajäk ta hã raweh'ëeh hyb n'aa. ¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë eÿÿm manäh. Bë ahôm, bë maher'ood hãj haa sa hã Garirej hënh rabahôm hyb n'aa. Tii bä da ÿ rabahapäh —näng mä Jesus.

Warahén ramaher'oot do rahapäh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m' Jesus ma matëg wë ÿÿj rahôm nuuj jé m', warahén wób rabajëk mä panang hënh P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë. Ti m' ramaher'oot mä sa hã sahôn hë rahapëe wät doo. ¹² Ti m' P'op Hagä

Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa rakataa Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa sii, rahyb n'aa newëë nyy d' rabad'oo hyb n'aa. Ti m' hajõng dajëër rabanoo warahén sa hã, ¹³ti m' raky hadoo sa hã:

—Taw'ääts hë hahÿÿ da bë maher'ood ta wób sa hã: “Atsëm, ää ää nuuj jé ta ma matëg rabana, tii b' retsëëg hõm ta kamag”, näk da bë kyyh —näk mä sa wahë n'aa hedoo do sa kyyh.

¹⁴Ti m' raky hadoo ênh:

—Pirato, babä bagä n'aa ky n'aa napäh bä panyyg bë her'ood hõm doo, ää h'yyb en'yyim da, dajëb hã bë taky n'aa ety mahänh^d —näk mä sa kyyh.

¹⁵Ti m' warahén ragado däk dajëër, ti m' sa hã ramejüü doo da né hë m' ramaher'ood hõm daap men'yyh do panyyg. Ti m' jé pad'yyt hë m' Judah buuj mahang kaher'ood däk ta ti panyyg. Da hë na-ääj nä kaher'oot.

Jé pad'yyt hë ta ky n'aa ji maher'ood hõm Jesus mejüü do ky n'aa hahÿÿh

¹⁶Ti m' 11 hedoo do rabahõm kän Garirej hënh, waëë hënh, Jesus mejüü do paa hënh. ¹⁷Ti m' Jesus rabahapäh bä, raj'aa etsëë kän mä ta hã. Ti hadoo né hë dooh baad tagah'ood nä bä ta wób sa hã. ¹⁸Ti m' Jesus bana kän p'ets hë sa wë. Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hã:

—Sahõnh hã, hÿ pong jé hawät do hã, badäk hahÿÿ bä hawät do hã na-ääj hë P'op Hagä Do an'oo däk ÿ mejüü hyb n'aa. Sahõnh hë sa bahänh ÿ hyb n'aa jawyg däk tan'oo bä. ¹⁹Ti hyb n'aa, bë ahõm. Ma matëk ÿÿ rabahado padëëk bë an'oo bä sahõnh hë häj n'aa babuuj. Bë nu gemuun hõm da ta ti Ee häd gó, ta T'aah häd gó, P'op Hagä Do Sahee häd gó. ²⁰Bë ma met'ëëg sa hã sahõnh hë bë ÿ mejüü do paa raky daheeh hyb n'aa. Hahÿ ÿ ky däng bë hã: ÿ awäd had'yyt hë da bë sii badäk hahÿ gawatsik bä kä.^e Jääm hë kä.

d 28.14 Roma buuj sa warahén n'aa raä bä rabahag'ääs bä, radej'ëep ta säm. Ti hyb n'aa “ää h'yyb en'yyim da bë wahë n'aa” rawén näng. **e 28.20** Sahõnh hë badäk hahÿ bahëëj jëng do jawén paa bä, hÿ pong jé Jesus pa ër aboo had'yyt hë.

Maah-Ko

Jesus ky n'aa hanäm do Maah-Ko erii wät do hahỹh

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahỹh

1 ¹Hahỹ tadu doo Jesus Kristo, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm doo.
²Hahỹ da takerii däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do mo haj'aa hä:

“Ỹ mejũ da panäk ỹ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyyw däk hyb n'aa a pooj jé.”^a

³“Hahỹ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:

Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah”,^b näng mä takerii däk do hä.”^c

⁴Nanäng panäk doo, Jowāw nu gahem'uun do paa m' tii. Tabanawäng bä paa m' tabawät. Tanu gemuun hõm paa m' hajök. Taher'oot sa hä raberéd hõm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hõm hyb n'aa nesaa do raberéd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng doo.

⁵Ti m' hajök Judah häj n'aa buuj, panang Jerusarēnh häd näng do babuj n'aa na-āj né hē m' rabahõm Jowāw wē. Nesaa do rakawoom bä, Jowāw nu gemuun hõm tamii Joradān häd näng doo me. ⁶Jowāw saroor mä kameer wii s'ëeb ta pan'aa. Ta baa wyd paa m' ta byyh. Sabakar paa m' tawēh ta tä, mabaa bëeh paa m' ta waa. ⁷Hahỹ d' paa ta kyy sa hä:

—Ti awät da jawén ỹỹ tak'öp hyb n'aa jawyk do bahānh ỹỹ. Hā ỹỹ, ỹ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ỹ haja bä ta tsym suun kabo n'aa ỹ do bä^d —näng mäh. ⁸—Ỹ ti hỹh, bë ỹ nu gemuun naeng me. Tii kä P'op Hagä Do Sahee tabajëe suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahũũm hyb n'aa —näng mä Jowāw nu gahem'uun do kyyh sa hä.

a **1.2** Marakijas 3.1 hä takerii däk hahỹ bód t'aats. P'op Hagä Do kyyh ta T'aah hä tabedoo do tii. Ta bód see ti Isajas erii wät do paah. **b 1.3** Ji h'yyb tym ji enām, baad P'op Hagä Do T'aah ji gadoo ji h'yyb gó, tahanäng pé m' ti *tyw n'aa ji bak'ood däk, ji tyw n'aa ji daj'aah*. **c 1.3** Isajas 40.3 **d 1.7** P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsym suun. Tii bä sa kariw n'aa tsym rahets'yyt. Tak'öp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hä hē Jowāw hegää bä. Ti hyb n'aa, dooh tahaj'as pé Jesus wē tamoo wäd bä, ta hä hē tahegää bä, tahanäng pé tii.

Jesus Jowāw nu gemuun wāt do panyyg n'aa hahȳȳh

⁹Ti noo gó ká m' Jesus bana panang Nasaréh häd näng doo bá naa. Garirej häj n'aa bá ta ti Nasaréh panang. Jesus Jowāw nu gemuun wāt doo ká tamii Joradān häd näng doo me. ¹⁰Ti m' Jesus nu ganä dāk bá m' tabahég'āās wē hā, wē kabasēēts dāk. Ti m' P'op Hagä Do Sahee tabahapäh, ahyng mä ta wē gurii-i hadoo mäh. ¹¹Ti m' h̄y pong jé naa tamaa ena kán P'op Hagä Do kyyh. Hahȳȳ d' mä ta kyyh:

—Öm tah ȳy, tak'öp ȳ kamahän up doo. Baad ȳ mah'ȳyb n'yym —näng mäh.

¹²Ti m' nyyw hē tabanawäng hēnh, rabanabok hēnh, Jesus P'op Hagä Do Sahee mahūūm kán. ¹³T'īī hēnh mä Jesus baym 40 m' ta āh. Tii bá m' Nesaa Do Yb, Satanas häd näng doo, mety paawä m'. Ta tii bá m', Jesus baym bá, ti abong mä tababo n'aa. Āās rahag'āās mä Jesus.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahȳȳh

¹⁴Ti m', Jowāw nu gahem'uun do radawäts gēēt do jawén paa bá ká m', Jesus bahōm kán Garirej häj n'aa hēnh ká. T'īī hēnh ká P'op Hagä Do panyyg hanām do tamet'ēēg kán. ¹⁵Hahȳȳ da m' ta kyyh:

—Kaja däg kán ji P'op Hagä Do bag'āās doo. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē eréd hōm nesaa doo. P'op Hagä Do hā bē h'ȳy kawareem. Bē ky dahé ti panyyg hanām doo —näng mä Jesus.

¹⁶Ti noo gó m', tabawät bá m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me, tabahapäh mä pawóp hē ta h̄ȳy daheeh habok doo. Simaw, Ān-Deréh mä sa häd. Tah'ȳyb mä res'aak karahi me. Tah'ȳyb sag né hē m' tii. ¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—B'ēep bē ana, si ȳ bē abooh. Tah'ȳyb sag nado boo da bē h̄ȳy ká. Ajyy, ȳy sag hadoo da bē h̄ȳy ká P'op Hagä Do hā rah'ȳy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

¹⁸Ti m' nyyw hē m' raberéd hōm karahi. Ah'ūūm kán mä ta sii.

¹⁹Ti bahānh mä tabahapäh Sebedew häd näng do taah, Tsijaag, Jowāw daheeh. Marakate gó m' rabat'oonh. Karahi m' renām. ²⁰Jesus ats'yyt né m' tii d' ēnh. Ti m' nyyw hē m' raberéd sooh sa yb sa hataa sii hē m'. Ti m' Jesus sii rabahōm kán mäh.

Jesus habēē hōm do mera do hadāk do panyyg n'aa hahȳȳh

²¹Ti m' Jesus bahōm panang Kapar-Naūm häd näng doo hēnh. Ti m' Saab, Judah buuj rakamehehāk do hā, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh tabahōm. Tii bá m' tama metēēk P'op Hagä Do panyyg. ²²Ti m' maa new'ēē do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metēēk do hyb n'aa m'. Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do ma mehetēk do ky n'aa nahado m' tii. ²³Tii bá m' tabasoooh sa mahang aj'ȳy karap'aar h'ȳyb nesaa do hadāk doo, mera doo. Ti m' tak'öp mä ta kyyh:

²⁴—H'ēēd makarēn āā wē Jesus, Nasaréh buuj? Āā marejāā mawén na! —näng mäh. —Ȳ hapäh öm baad ub. Öm P'op Hagä Do hanaa, tak'öp hanām doo, baad hadoo do moo wēēd öm —näng mä ta kyyh.

²⁵Ti m' Jesus ky geām wāt mä karap'aar h'ȳyb nesaa doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hēnh! Ahōm aj'yy mahānh! —tah'eed hōm mäh.

²⁶Tii bā m' aj'yy tak'ēp karap'aar h'yyb nesaa do behats wāt. Tii bā m' awaaw wāt mäh, ti m' tabahōm kăn ta mahānh. ²⁷Ti m' ta wób rameuuj bong mäh, raky n'aa jōg bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ēēd h'yy ēh? Ta see ky n'aa hadoo h'yyh. Tametēēk mā hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Karap'aar h'yyb nesaa do sii hē tamejūū. Raky daheeh né hē —nāk mā sa kyyh.

²⁸Ti hyb n'aa m' dawēē Jesus ky n'aa dāg dāk Garirej hāj n'aa bā.

Jesus nahēē sog hōm do panyyg n'aa hah'yyh

²⁹Tii kā m' Jesus raban'yyh tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo bā naa. Ti m' Tsijaag, Jowāw daheeh Jesus bahōm kăn Simaw, Ān-Deréh sa tób hēnh. ³⁰Asooh mā Simaw mayyn. Oom ta hā. Ti m' Jesus hā rabaher'oot taoom. ³¹Ti m' Jesus bajēē suun tahasooh hēnh, tamoo ej'ooj sēēk mäh. Ti m' oom keréd hōm. Nayyw hē m' Peed mayyn moo wäd dāk sa waa.

³²Tug bā kā, pap'yyj badēē hyng jawén paa bā, Kapar-Naūm buuj ramenaa sahōnh hē nahēē enäh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahadēēk do sii hē. ³³Hajōk Kapar-Naūm buuj kata padēēk Simaw tób w'oo hā, Jesus yt gā do w'oo hā. ³⁴Hajōk mā sa nahēē Jesus hahēēn hōm. Hajōō m' nahēēh. Hajōng mā karap'aar h'yyb nesaa do tahebēē bong mera do sa hā hanäng doo. Dooh m' Jesus an'oo bā karap'aar h'yyb nesaa do rer'ood bā, rahapäh do hyb n'aa, Jesus P'op Hagā Do T'aah né hē.

P'op Hagā Do hā Jesus ky n'aa etsēē do panyyg n'aa hah'yyh

³⁵Ti m' jati péh, bāp paah, badajung nā, tabas'ēēg gēēt, ti m' tabahōm dawē hā, ranabok hēnh, P'op Hagā Do sii taber'oot hyb n'aa. ³⁶Ti m' Simaw ta hataa daheeh raty gawēēj padēēk bā m' rabahōm Jesus rabesoos hyb n'aa. ³⁷Rama-muun bā m' raky hadoo ta hā:

—Hajōk ōm hes'oos! —nāk mā ta hā.

³⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Hamäh! Ta s'ee hēnh ēr bahōm, ta wób panang hēnh y baher'oot hyb n'aa P'op Hagā Do panyyg hanām do sa hā na-āāj né hē. Ti hyb n'aa né hē y wén na —näng mā Jesus kyyh.

³⁹Tii d' paa tabawät jé pad'yyt hē Garirej hāj n'aa bā. Sahōnh hē m' tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot do hā tabaher'oot, tametēēk P'op Hagā Do ky n'aa. Tahebē mā karap'aar h'yyb nesaa doo.

Rog manahuuh do Jesus haso dāk do panyyg n'aa hah'yyh

⁴⁰Ti m' aj'yy rog manahuuh do hanäng do ana mā Jesus wē. Ti m' tabahyy häng mā ta taron nu paa me, tetsēē mā Jesus bado hōm hyb n'aa ta nahēēh. Hah'yy d' mā ta kyyh:

—Makarēn bā mahajaa né hē nahäh y mado hōm —näng mā ta kyyh.

⁴¹Ti m' Jesus t'yyd mehīn mäh. Ti m' tamoo dāng ta hā, ti m' taky hadoo:

—Ej. Y karēn —näng mäh. —Has'oo dāg! —näng mā ta kyyh.

⁴²Ti m' nayyw hē kā m' ta nahēē badoo wāt. Has'oo dāg kăn mäh.

⁴³Ti m' baad tabaher'oot ta hā:

⁴⁴—Maher'ood manä ta wób sa hä —näng mäh. —Ahöm jajé naga hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wē. Mametä ta hä öm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejüü do paah, ta ti hedoo pé ji nahëë badoo wät do heen n'aa, p'aa hēnh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahönh hē rabahapäh hyb n'aa öm has'oo däk doo —näng mä Jesus ta hä.

Ti m' tamejō hōm.

⁴⁵Tii d' né paawä Jesus maher'oot, dooh m' taky dahé bā. Taher'oot mä tamahōm me. Jé pad'yyt hē rapanyyg enä hōm mäh. Ti hyb n'aa kã m' dooh Jesus haja wäd bā sa panang hēnh tahōm bā rabahapäh bā kã. Dawē hä kã m' takan'oo kãn. Ti hadoo né hē m' jé pad'yyt hē naa rabena ta wē.

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

2 ¹Ti m' pawóp hē ta ä jawén paa bā, Jesus matëeh p'aa hēnh panang Kapar-Naüm häd näng doo hēnh. Tii bā m' rapanyyg enä däk, p'aa hēnh mä Jesus bagëë däk tób ta yd nu hed'ëeh bā. ²Hajök mä t'ïï hēnh hah'üüm. Hajök mä rakata padëek tób bā. Du daa m' ta tyw n'aa wät pé tób w'oo hä na-ääj hē. Ti m' Jesus met'ëeg kãn P'op Hagä Do panyyg. ³Ti m' ji meheet pé ajyy ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo, ratóg nã ta tyng jó. ⁴Du daa m' rakad'oo pé ramajë suun paawä m' Jesus wē, gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajök doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ëes mä Jesus bagëët nemuun. Ti m' ramahy kãn Jesus wē kã ta tyng jó. ⁵Ti m' Jesus h'yyb hapäh bā m' hat'ook do rah'yy ka'eel do ta hä, taky hadoo nawät do hä:

—Tah ÿÿ,^e nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hōm —näng mäh.

⁶Ti m' rabat'oonh sa mahang Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti m' sa h'yyb gó raky hadoo:

⁷—Hëd n'aa m' ti hÿÿ ti d' tabaher'oot? P'op Hagä Do taky n'aa rejää ti hÿÿh —näk mä sa h'yyb gó. —Jääm né hē P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tado hōm bā —näk mä sa h'yyb gó.

⁸Nayyw hē m' Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa tii da bē hyb n'aa newëë bē h'yyb gó? —näng mäh. ⁹—Nyy da nahejooj bē hä? “Kado hōm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bā? “As'ëeg g'ëed, mado däg a tyng, awäd däg”, ji noo bā nawät do hä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

¹⁰—Hÿÿ kã da —näng mäh. —Bē bahapäh hyb n'aa ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ hajaa sa hä hanäng do nesaa do ÿ ado hōm bā, ÿ haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bā m' k'yy gadów däk do hä taky hadoo:

¹¹—As'ëeg g'ëed, mado däg a tyng, ahöm kã a tób hēnh —näng mä Jesus ta hä.

¹²Ti m' tabas'ëeg gëët, tabado däk mä ta tyng, ahöm kãn mä hajök do matym gó. Tii bā kã m', rameuuj kãn sa h'yyb gó. Ti m' P'op Hagä Do hä raj'aa etsë. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

e 2.5 Dooh Jesus t'aah tado bā. “Tah ÿÿ, najis ÿÿ” Judah buuj raheer'oot sa da hadoo do hä ramaher'oot bā. Tii d' né hē sa kyyh.

—Dooh āā hapäh pé h̄y hedoo péh —näk mã sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus naëñh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' Jesus bahôm ênh karaj'aa Garirej häd näng doo hênh. Hajök mã han'aa ta wë. Ti m' Jesus ma metëëk sa hã. ¹⁴Ti m' ta jawén, Jesus bawät bã kä, tabahapäh Rewi häd näng doo, sa wahë n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëër tagahed'aak bã hasooh doo. Aw-Pew t'aa m' ti Rewi. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã: —B'ëëp ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' Rewi bas'ëëg gëët, ahôm kân mã ta sii.

¹⁵Ta jawén, Rewi tób bã Jesus bawëh bã m', hajök dajëër gahed'aak doo, Matew hep'ëëh doo,^f ta wób sa hã pé nesaa do moo heb'ooh do na-āāj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii. Hajök né hë m' Jesus sii heb'ooh doo. ¹⁶Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do rabahapäh bã m' ta ti hedoo do sa sii Jesus bawa doo, Jesus ma matëg hã rabeaanh:

—Hëd n'aa dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-āāj hë nesaa do moo heb'ooh do sa sii tabawëh? —näk mã sa kyyh.

¹⁷Ti m' reaanh do Jesus maa napäh bã, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahôm bã mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'üüm ta wë. Dooh ÿ ahyy bã h̄y pong jé naa P'op Hagä Do karên doo da habok red'oo do ÿ naëñh hyb n'aa. ÿ ahyng, nesaa do moo heb'ooh do ÿ naëñh hyb n'aa^g —näng mã Jesus kyyh Pariséw sa hã.

Jesus hã reaanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

¹⁸Ti anäng paa m' ta heen n'aa Jowāw nu gahem'uun do ma matëg, Pariséw na-āāj mäh, ranoo kanawa doo me raweh'ëëh P'op Hagä Doo. Ti m' ta wób reaanh mã Jesus hã:

—Jowāw ma matëg, Pariséw ma matëg na-āāj hë ranawa P'op Hagä Do rahyb n'aa esee hyb n'aa. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mäh.

¹⁹Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Ket'ëë do jām n'aa hênh ji ats'yyt doo, dooh ratabëëj bã ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëëd bã. Jām bawät nã bã rawëë had'yyt hë. Dooh ratay bã. ²⁰Ti awät da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hōm sa mahānh. Ti noo gó da ratay kân^h —näng mäh.

²¹Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nã reaanh doo. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Dooh ji gas'yyb bã saroor sãg noo eh do pään papuuj bäh me. Tii d' ji adoo bã, papuuj bäh tsawyy däg bã, ta sãg tanes'ëëm, kawah'oob hōm tii bã. Ti bahānh tanoo ee dāk tii.

²²Ti hadoo né hë uwa bëëh hã. Dooh ji gedu bã uwa bëëh papuuj hegän sooh do pan'aa ta hood b'ée byyh sãg gó. Tii d' ji adoo bã, uwa bëëh egän so

f 2.15 Judah buuj sa wób né ti dajëër gahed'aak doo. Roma buuj hã kep'aak do rabataa. Ta see pé noo gó dajëër gahed'aak do rawedii sa wakāan. Ta bahānh ragahëen dajëër, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh ragenaag bã dajëër gedaag n'aa. **g 2.17** Jesus wén naëñh, nesaa do raberéd hōm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã. **h 2.20** Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé ta tii hã: Ta ma matëg sii tabawät nã bã, dooh ratay bã. Sa mahānh Jesus badoh bã, tii bã da ratay kân.

bä, ta hood säg ganabäh hōm. Tii bä kä, uwa bēē waho bēēh da, ta hood kä karejä kăn —näng mäh. —Uwa bēēh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'ūūs doo gó —näng mä Jesus kyyh sa hä.¹

Saab ky n'aa hahȳȳh

²³Saab hä m', Judah buuj rakamehehāk do noo gó m', Jesus ta ma matēg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabēs. Ramahōm me m', ta ma matēg tiriig ag mā rateh'yyp rabawa hyb n'aa. ²⁴Ti m' Parisēw sa sii habong do raky hadoo Jesus hä:

—Mahegāā! Hēd n'aa a ma matēg raky nadaheeh ēr ky n'aa jaw'yyp do Saab ky n'aa hä? Saab hä ramoo bok^j —näk mä sa kyyh.

²⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooh bē ner'ood bä g'eeh nyy da ēr wahē makū Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä, sa waa tamah bä? ²⁶Abijatah P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do tabahadoo noo gó, Dawi ajēē suun P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä, ti m' tabawa ti pāw P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hatoonh doo. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jāām né paawä ta ti tób yt hä moo heb'ooh do haw'aa ta ti pāw Mosees ky n'aa jaw'yyp do an'oo bāk^t —näng mä Jesus sa hä.

²⁷Ti m' taky hadoo ēnh:

—Ji kameh'āāk do hyb n'aa P'op Hagä Do wén pahuuj wät paa ji kameh'āāk do heen n'aa. Dooh ji tapahuuj bä ji kameh'āāk do heen n'aa hyb n'aa —näng mäh.

²⁸—Ti hyb n'aa, ȳȳh, Aj'yyp Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, Saab ky n'aa hä sii hē ȳ mejiū —näng mä Jesus Parisēw sa hä.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahȳȳh

3 ¹Ta see pé noo gó Jesus bahōm ēnh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh. Ti yt hä m' tabasooah aj'yyp moo gadóm doo. ²Tii bä m' ta wób ramatakēē mä Jesus aj'yyp moo tahaso däg bä Saab hä. Ta moo tahaso däg bä, Jesus moo wät né hē Saab hä kä sa hä. Rakarēn paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'yyp doo. ³Ti m' Jesus ky hadoo aj'yyp hä:

—Ag'ēēd däg sa mahang.

⁴Ti m' taky hadoo ta wób sa hä:

—Nyy da ēr ky n'aa jaw'yyp do metēēk Saab ky n'aa hä? H'ēēd ti taw'āāts hē ji moo wät Saab hä? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji ed'ēēp Saab hä, ji da hadoo do ji daj'ēēp Saab hä? —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Rahapēē né paawä m', dooh m' raky gado bä. ⁵Ti m' kawaj'āān gó Jesus ty kawōōt sa wē. Tahyb n'aa tón mä sa h'yyb tym ganahoot do hyb n'aa m'. Ti m' aj'yyp hä kä taky hadoo:

i 2.22 Dooh ji mekuuj bä papuuj tama metēēk do ji h'yyb säg paa me, tahananäng pé ti panyyg gó teh'ūūm doo. j 2.24 Dooh ji moo wäd bä Saab hä, Mosees ky n'aa jaw'yyp do mejiū. Tak'ēp Parisēw rahyb n'aa jew'yyp Saab. Sa hä m' Jesus ma matēg ramoo bok, tiriig ag rateh'yyp do hyb n'aa. k 2.26 Jāām né paawä P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do haw'aa ta ti pāw, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahē n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yyp mehiin do hyb n'aa.

—Madajoow a mooh! —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kän mäh, baad däg mä ta moo kä.
⁶Ti m' nanyw hē m' Parisēw raban'yyh. Eróts karapee sii hē m' rakaner'oot mä nny d' rabad'oo Jesus radaj'ëep hyb n'aa.

Hajök mä Jesus gen'aak do hah'üüm do ta sii panyyg n'aa hah'yÿh

⁷Ti m' karaj'aa hēnh Jesus ta ma matëg sii hē m' rabawëej kän. Hajök mä Garirej hāj n'aa hēnh naa Jesus jawén hah'üüm. ⁸Raky n'aa napäh bä m' sahōnh hē Jesus moo wät doo, rabana Judah hāj n'aa hēnh naa, panang Jerusarēnh häd näng doo hēnh naa, Idumeej hāj n'aa hēnh naa, tamii Joradān tamyyj dāk hēnh naa. Ta wób mä Tiir, Sidōn panang häd enäh do hāj n'aa hēnh naa. ⁹Hajök do hyb n'aa m', Jesus mejüü ta ma matëg rabenäm hyb n'aa marakate ta pooj jé, ragatatug dāk do hyb n'aa ta hä. ¹⁰Hajök sa nahëë heso hōm do hyb n'aa m', nahëë enäh do rawén gatatug kän ta wë. Rakarēn mä ramoo kajäk ta hä. ¹¹Jesus karap'aar h'yyb nesaa do hä hadäk do rabahapäh bä m', tüü m' rakajäk ta matym gó. Tak'ëp mä rageëēnh:

—Öm P'op Hagä Do T'aah! —näk mäh.

¹²Jesus ky ge'yÿm mä karap'aar h'yyb nesaa doo, ranaher'oot hyb n'aa m' ta ky n'aa.

Jesus asēm do 12 hedoo do tamejüü do pan'aa panyyg n'aa hah'yÿh

¹³Ti m' Jesus basëek waëë jó. Tanaëēnh mä ta wë tah'yyb däng doo. Ti m' rabahōm ta wë. ¹⁴Sa mahang tasēm mä 12 ta hataa, ta sii rababok hyb n'aa, tamejüü hyb n'aa ta ky n'aa rabaher'oot hyb n'aa. ¹⁵Tanoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa. ¹⁶Hah'yÿ m' 12 hedoo do tamejüü doo: Simaw mäh, “Peed” ta häd n'oo dāk doo. ¹⁷Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowāw häd enäh doo, “Darung Do Taah” tamaneëēnh doo. ¹⁸Ta jawén mä Ān-Deréh, Pirip, Batoroméw, Matew, Toméh, Tsijaag see Aw-Pew t'aah, Tadéw, Simaw Serot, ¹⁹Judas Ikarijot kä m', Jesus haëej dāk do majiī hä.

Nesaa Do Yb ky gabuuj gó Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hah'yÿh

²⁰Ti m' Jesus ta ma matëg sii hē rabajëë p'ëë tób gó. P'aa hēnh mä rakata padëek hajök doo. Du daa m' rabawa pé hajök do hyb n'aa. ²¹Ta yÿn, ta wakān rapanyyg enä däg bä m', rabahōm t'iī hēnh rahahëēn paawä m'. Sa hä m' baad nado wäd Jesus h'yyb.^m

²²Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yÿk do ma mehetëk do Jerusarēnh hēnh naa han'aa doo, hajök do mahang hab'ëeh doo, raky hadoo ta wób sa hä:

—Beresebu,ⁿ karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa ti adäk ta hä. Ti kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

1 3.18 Judah buuj sa hāj n'aa bä Roma buuj ramejüü noo gó, Judah buuj wób rakarēn raka-majiī Roma buuj sa wë. Dooh rakarēn bä Roma buuj mejō bä sa hä. Roma buuj wë kamaj-iī do ramaneëēnh Serot. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëēnh “Simaw Serot”.

m 3.21 Baad nado wäd Jesus h'yyb rawén ed'oo, ta bahānh däg sa hä Jesus moo wät doo. Hajök do ta wë hehüüm do tagado had'yyt hē, nahëë enäh do tabaheso, ta see pé noo gó dooh tawa wäd bä tak'ëp taty kanewaot do hyb n'aa. Dooh rah'yÿ genä nā bä P'op Hagä Do T'aah tado bä.

n 3.22 Nesaa Do Yb né hē ti Beresebu.

²³Ti m' tii d' ky hedoo do Jesus naëenh ta wë. Ti m' panyyg ky n'aa gó taba-her'oot sa hã. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Ta daaj hë g'eeh Nesaa Do Yb takahabë? —näng mäh. ²⁴—Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bä, gawatsik tii bä sahõnh hë —näng mäh. ²⁵—Sa wakään sa hã hë rahyb n'aa wareem bä, kahäj jëng tii bä. ²⁶Ti hadoo ënh Nesaa Do Yb hã kä. Ta hã hë takawareem bä, ta karapee hã tahyb n'aa wareem bä, ahëej jëng né hë tii bä ta hejój. Gawatsik da tii bä —näng mã Jesus kyyh.

²⁷Ti m' taky hadoo ënh:

—Dooch aj'yy hejooonh do tób gó hajëë suun pé ta ma tado hõm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bä. Ta moo kamaw'yyd bä, tahajaa ta ma tado hõm bä —näng mã Jesus sa hã.^o

²⁸Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Sahõnh hë nesaa do ji moo wät doo, sahõnh hë P'op Hagä Do ji ky n'aa rejää do na-ääj hë P'op Hagä Do mabaan hõm da ji hã. ²⁹P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää doo kä, dooch P'op Hagä Do mabaan bä tii. Ta ti hedoo péh, dooch tahëej bä nesaa do ta hã. Tadajëp jawén paa bä na-ääj hë nesaa do adäg had'yyt hë ta hã —näng mã Jesus kyyh sa hã.

³⁰Tii d' tawén edoo mã sa hã, P'op Hagä Do Sahee kyy gó tawén hebë. Sa hã m' Nesaa Do Yb ky gabuuj mäh. Rahe'oot do hä P'op Hagä Do Sahee raky n'aa rejää.

Jesus wakään heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

³¹Ti m' Jesus ÿÿn, ta wakään sii hë m' rakajaa. Ta w'oo hã m' rababë däk. Ti m' ramejiüü ranaëenh Jesus. ³²Hajök mã ta pa hat'oonh. Ti m' raky hadoo ta hã:

—A ÿÿn, a wakään, ta w'oo hã rabab'ëeh. Õm mã resoos —näk mäh.

³³—Jaa ti ëen, jaa ti wakän haa? —teanh mäh.

³⁴Ti m' taty kawõõt ta w'oo gadäk hënh rahat'oonh hënh. Ti m' taky hadoo:

—T'oonh hahÿ än ÿÿ, wakän haa —näng mäh. ³⁵—Sahõnh hë P'op Hagä Do karën do moo heb'ooch doo, ti né hë wakän haa hadoo, ti né hë änh ÿ hadoo, ti né hë ëen hadoo —näng mã Jesus kyyh sa hã.

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëëk do panyyg n'aa hahÿÿh

4 ¹Ti m' Jesus ma metëëk ënh karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me. Hajök do nu sabuk mã ta hã. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajök do ayyw b'ëeh mã ta takëen nabyy me. ²Ti m' hajöö m' tama metëëk mã sa hã panyyg ky n'aa me m'. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

³—Bë hyb n'aa matakä hahÿ janyy! Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. ⁴Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajäk, ti taw'ëed rabajóh jëng. ⁵Joom tym wób kajäk pã ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ääts tii bä. Ti nanyw hë taganyyh, kanahën

o 3.27 Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejooonh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooonh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooonh do ma hadoo, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooonh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahänh.

d'os do k'ääts ta h'yyb. ⁶Tabajuu bä, nyyw hē tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb. ⁷Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bä. Sasëng gajewäng bä kä, dooh tawëë wäd bä. Ti hyb n'aa dooh teag bä. ⁸Ta tym wób kajäg kän baad tabadoo bä. Taganyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. 30 nuu me tabejoom do bahänh tabeag kän baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahänh tabeag kän ta tym wób. 100 nuu me tabejoom do bahänh tabeag kän baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób kä —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm.

⁹Ti m' taky hadoo:

—Jé karën pé y her'oot do tamaa newë bä, taw'ääts hē tahyb n'aa matakëë —näng mäh.

¹⁰Ta jawén kä m', ta mab hē 12 hedoo do ta ma matëg hē kä, ta wób hē kä, rabeaanh ta hā nyy d' tahanäng pé m' ti panyyg. ¹¹Ti m' taky hadoo sa hā:

—Bë hā P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa hā. Ta wób sa hā, sa h'yyb gó naa maa new'ëë kanarën doo, sahönh hē takaher'oot da panyyg ky n'aa me —näng mäh. ¹²—Tii d' tawén hadoo, —näng mäh —“Rahegää had'yyt né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë had'yyt hē né paawä m', dooh m' tagah'ood bä sa hā. Dooh né rakarën bä P'op Hagä Do hā rah'yy kawereem hóm, P'op Hagä Do nawug hóm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo”^p —näng mä Jesus kyyh sa hā.

¹³Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Taganah'ood bä bë hā hahy panyyg, nyy d' tagahoot panyyg wób bë hā? —näng mäh. ¹⁴—P'op Hagä Do kyyh herot doo, aj'yy joom tym hejóm do hadoo. ¹⁵Joom tym ta tyw n'aa me kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hā. Ramaa newë sii hē, nyyw hē, P'op Hagä Do panyyg Nesaa Do Yb asog hóm sa h'yyb gó naa. ¹⁶P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, pä banäng bä kajäk do hadoo sa hā. P'op Hagä Do panyyg ramaa newë sii hē, nyyw hē, h'yy gadajaa gó ragadoo. ¹⁷H'yy gadajaa gó ragado né paawä, nyyw hē rah'yy gejë hóm, joom kóm nanäng nä do hadoo sa hā. Hejoonh do kametä bä sa hā, sa hā rarahejä bä na-ääj hē P'op Hagä Do panyyg metëëk doo da rababok do hyb n'aa, nyyw hē rah'yy gejë hóm. ¹⁸P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, joom tym sasëng mahang kajäk do hadoo sa hā. ¹⁹P'op Hagä Do panyyg ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hē badäk hahy hā ji bawät do hā. ^qDajëër hā, sa ma ji tawadii do hā rahyb n'aa h'üüm. Rah'yy karën do jawén rababok. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén hóm. Joom neaak do hado däk tii. ²⁰P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, joom tym baad tabadoo bä kajäk do hadoo sa hā. Ti ramaa newëë P'op Hagä Do panyyg, baad ragadoo, baad rabenäm sa h'yyb gó. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom 30 nuu me, 60 nuu me, 100 nuu me takejoom do bahänh tabeaak do hadoo tii —näng mä Jesus.

²¹Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë gataa sooh bë bag, ji waa hood yt hā, ji jó yÿh do yt hā bë bejën hyb n'aa apäh? Dooh. Ta bag bë dasooh ta tyng jó, baad ta bag däk hyb n'aa. ²²Ta

p 4.12 Isajas erii wät doo gó Jesus beh'üüm. Isajas 6.9-10 hā takerii däk tii. **q 4.19** Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hē. Rahyb n'aa tón had'yyt hē sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo.

ti hadoo da ȳ ma metēēk do hā: Sahōnh hē sa hā da hē kejēn nā doo, sahōnh hē rah'ȳy ganenāh nā doo, kametā dāk né da sa hā. ²³Jé karēn pé ȳ her'oot do tamaa newē bā, taw'āāts hē tahyb n'aa matakēē —nāng mäh.

²⁴Ti m' taky hadoo ēnh:

—Taw'āāts hē baad bē matakā ti bē maa newēē doo. Bē matakēē do pénh, bē maa newēē do pénh, bē da P'op Hagā Do h'ȳy gan'ȳy. Ti bahānh baad bē da tah'ȳy gan'ȳy. ²⁵Jé h'ȳy ganyy dāk doo, ti bahānh P'op Hagā Do banoo nā ta hā ta h'ȳy ganāng doo. Jé kanahēn d'os hē h'ȳy ganāng doo, P'op Hagā Do ado hōm da ta hā kanahēn had'os doo' —nāng mā Jesus.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metēēh hahȳy hā P'op Hagā Do bag'āās do ky n'aa

²⁶Ti m' taky hadoo:

—Aj'ȳy joom tym hejóm do ky n'aa hadoo né hē P'op Hagā Do bag'āās do ky n'aa. ²⁷Ta āh tatebēj nuuj jé, adēb bā, atsēm, ta ti joom tym ganyyh, tabawāng. Dooh joom hejóm do hapēē bā nyy da tabawāng ti joom. ²⁸Ta daaj né hē joom k'āāts baw'ēēh. Pooj jé tagajewāng, tii b' tabaee dāk, tii b' tabeag kán. ²⁹Ta ag wah'ēē dāk bā ká, ta heen n'aa hā, tii bā ká joom nāng do bak'āād kán ta joom, joom ji nu gekāā do nahēē me —nāng mā Jesus kyyh.

³⁰Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Panyyg see ky n'aa me ȳ her'oot bē hā P'op Hagā Do bag'āās do ky n'aa —nāng mäh. ³¹—Joom motaad hād nāng do tym nad'ēēd is do hadoo né hē P'op Hagā Do bag'āās doo, tadu doo noo gó. ³²Jāām nad'ēēd its né paawā ta tym, ji waa ty gamabuuj see bahānh tabawāng. Tak'ēp ta moo bawāng. Tii hā ká taw'ēēd batooj kán ta hā ká, tabadahēēm bā' —nāng mā Jesus kyyh.

³³Hajōng ta ti hedoo pé panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hā P'op Hagā Do panyyg n'aa. Jesus her'oot mā sa hā rahyb n'aa hajaa doo. ³⁴Sahōnh taker'oot do sa hā, panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot. Sa mab hē, rabadoh bā m', Jesus baher'oot ta ma matēg sa hā nyy d' tahananāng pé panyyg gó teh'ūūm doo.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahȳy

³⁵Ti noo gó m', tug bā ká m', Jesus ky hadoo ta ma matēg sa hā:

—Hamäh, ēr atsēg hōm karaj'aa tamyyj jé.

³⁶Ti m' raberéd b'ēēh hajōk doo, ti m' ragatsēg t'oonh marakate gó Jesus gasooh doo gó. Ti m' rabatsēg kán. Marakate wób an'aa sa jawén. ³⁷Ti m' tak'ēp bah'ood bana. Tewēēp mā maadaka. Marakate tetaa m'. P'eets mā marakate bagyyb jēē paawā. ³⁸Marakate duu hēnh mā Jesus ba'ȳy. Ta nu tyng jó m' ta nu sooh.

Ti m' ta ma matēg ramebēē nyyh, ti m' raky hadoo:

—Ma matēg! Ōm h'ȳy kanap'eed! Ēr da ag'yyp! —nāk mäh.

³⁹Ti m' tabas'ēēg gēēt, ti m' bah'ood tameduuk. Ti m' maadaka hā taky hadoo:

—Bag hēnh!

r 4.25 Ta ti tawén kado hōm sa hā, rahyb n'aa manatakēē do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bā P'op Hagā Do panyyg hā. **s 4.32** Joom motaad hād nāng do ky n'aa gó Jesus metēēh nyy da P'op Hagā Do bag'āās do kah'ūūm, ny hadoo ta hā h'ȳy ka'ēeh do kah'ūūm.

Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

⁴⁰Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Dooh P'op Hagä Do hä bë h'yy kae nä bä?
—näng mäh.

⁴¹Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, ti m' rakaner'oot sa mab hë:

—Jaa ti hÿÿ éh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

Karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hä hadäk do Jesus

ah'eed hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

5 ¹Ti m' rakajaa Geras buuj sa häj n'aa bä, karaj'aa tamyyj jé. ²Ti m' Jesus gatsëg nyh jawén paa bä m', aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo, nayyw hë m' tabana ta wë. Pä gabaho doo gó, panang buuj dejëp do sa kamag n'aa radebong doo bä naa tabana. ³Tii b' né hë m' tabaheÿÿh. Dooh m' hajaa pé moo mawyyt péh. Haak sapuuw hadoo doo me né hë m' ramoo maw'yyd né paawä m', dooh m' rahaja bä. ⁴Hajõõ nuu me m' haak sapuuw hadoo doo me ramoo mawyyt, ratsyym maw'yyd paawä m'. Ti m' tagahet'ëeh mä haak sapuuw hadoo doo. Sapaar ta tsyym pëm tagahet'ëeh né m' tii d' ënh. Dooh ta hä hajaa meduuk péh. ⁵Adëb bä, atsëm na-ääj mä tabahew'ëet kamag habong hënh, waëë jó na-ääj hë. Tak'ëp mä tageëenh, ta daaj hë m' takahej'oooh pä bäh me.

⁶Dawëë naa m' Jesus tabahapäh bä m', waj'aa däk mä ta wë. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng Jesus wë. ⁷Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

—H'ëed makarën wë ÿÿ, Jesus, P'op Hagä Do T'aah, Sahõnh hë Bahãnh Hadoo Do T'aah? Maky dëë P'op Hagä Do häd gó, dooh da ÿ marejä bä! —näng mäh.

⁸Tii d' tawén edoo mäh, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do hyb n'aa m'. Hahÿÿ da m' Jesus kyyh:

—Meréd hõm hahÿ aj'yy! —näng mä karap'aar h'yyb nesaa do hä.

⁹Ti m' Jesus beaanh ta hä:

—Nyy d' a häd? —näng mäh.

—“Hajök Doo” ää häd, —näng mäh —hajök do hyb n'aa ääh —näng mäh.

¹⁰Ti m' tets'ëë had'yyt mä Jesus hä tanah'eed hõm hyb n'aa dawëë karap'aar h'yyb nesaa do ta tii bä naa.

¹¹Hajõng mä too yb tii b' habëeh karaj'aa takëen hä, wajapëm doo bä. Ta tii b' mä sa waa rabahe'w'aa. ¹²Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rabetsëë Jesus hä: —Man'oo ää ajëë pëë too yb hä —näk mäh.

¹³Ti m' Jesus banoo tii d' sa hä. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kãn aj'yy hä hanäng do paah, too yb hä m' rabajëë pä kãn. Hajõng mä ti too yb. 2 miw mäh. Ti m' rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëenh tame, tame m' rakejäg bëenh. Ti m' t'öp mä rapehäs.

¹⁴Ti m' too yb hagä n'aa waj'aa bong mäh. Sa panang bä, panang nedaa bä na-ääj mä ramaher'oot sahõnh hë rahapäh doo. Ti m' panang buuj raban'yyh t'ïi hënh, rabaheg'äas hyb n'aa ky n'aa näng doo. ¹⁵Ti m' Jesus wë rakajaa bä kä, rabahegäa kãn aj'yy hajõng do karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do paah. Asooh mäh, saroor näng mäh, baad däg mä ta h'yyb tym. Ti m' rabeÿÿm bong. ¹⁶Ti m', ta ti hap'ëeh do paa rabaher'ood kãn han'aa do sa hä kä ta ti aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do paa ky n'aa. Too yb ky n'aa na-ääj

mäh. ¹⁷Ti m' han'aa do rabetsëe Jesus hä, tabahôm hyb n'aa sa häj n'aa bä naa. ¹⁸Ti m' Jesus gatsëg sooh bä m', aj'yy karap'ar h'yyb nesaa do hanäng do paa betsëe Jesus hä, Jesus sii tabahôm hyb n'aa. ¹⁹Dooch m' Jesus karën bä ta sii aj'yy ahôm bä. Hahÿÿ d' mä Jesus kyyh ta hä:

—Ahôm nä a yb, a ÿÿn, a wakään wë. Maher'ood sa hä sahôn hë taw'ääts hë hadoo do a hä Tak'ëp Hyb n'aa Jawyk Do bad'oo doo. Maher'ood sa hä nyy da òm tat'yyd mehîin doo —näng mä Jesus kyyh ta hä.

²⁰Ti m' aj'yy bahôm kän. Hëej bód, Dekaporis häd näng doo bä taher'oot mä tak'ëp hanäm do Jesus bad'oo do ta hä. Ti m' sahôn hë maa nap'ëeh do rahyb n'aa meuunh mäh.

**ÿÿnh has'oo däk do ky n'aa, karapee h'yy ganä
däk do ky n'aa daheeh hahÿÿh**

²¹Ti m' Jesus batsëg hóm bä p'aa hënh karaj'aa ta myyj jé, tabag'ëed däk bä ta takëen hä, hajök nu sabug däk. ²²Ti m' aj'yy Jaj-Ro häd näng do bana Jesus wë. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do sa wahë n'aa see m' tii. Ti m' Jesus tabahapäh bä, ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë. ²³Ti m' tak'ëp mä tabetsëe ta hä. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Edah tok ÿ tadajëp. B'ëep ÿ karën paawä. Moo dëe ta hä tabahub däk hyb n'aa, tabedëp hyb n'aa —näng mäh.

²⁴Ti m' Jesus bahôm ta sii. Tabahôm bä hajök mä hah'üüm ta sii, gatata'uuk mä ta hä. ²⁵Sa mahang ti awät mä ÿÿnh. Majyyw mä ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëe badäk. ²⁶Hajök mä mediko hegäa bong do ta nahëeh. Mediko moo m' tahoop. Dooch m' rahaja bä. Ta wë hanäng do tahä jëe né paawä m', dooh m' tahas'oo däg bä. Teg'yys mä tii bä ta nahëeh. ²⁷Jesus taky n'aa napäh bä m', ta jó gadäk hënh mä tabana ta wë hajök do mahang. Ta saroor hä m' tamoo däng. ²⁸Tii d' tawén d'oo mäh, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hä ÿ moo dëe bä, ÿ d' ahub däk tii bä”, näng mä ta h'yyb gó. ²⁹Tii bä kä m', nayyw hë m' dooh wäd mä ta hä ta nahëeh. Ta hä m' tahegäa bä, ta h'yyb gó, has'oo däk mäh. ³⁰Tii bä m' nayyw hë m' Jesus hegäa bä m' ta hä naa anyyh ta ky gabuuj. Ti m' ta jawén p'aa hënh tabegäa wät hajök do mahang, ti m' teanh:

—Jaa saror ÿÿ hä moo däng? —näng mäh.

³¹Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nepäh a hä hajök gatata'uuk do a hä? —näk mäh. —Hëd n'aa ti meanh?

³²Ti m' ty kaneréd had'yyt hë hajök do sa wë, tabahëg'ääs hyb n'aa jaa ti ta hä moo däng doo. ³³Ti m' ÿÿnh hegäa bä kä m' ta hä has'oo däk mäh, ana mä Jesus wë, ti m' tabahyy häng mä ta taron nuu me ta wë. Kajajän mä ta äm n'aa. Ti m' sahôn hë m' tabaher'ood jëng ta hä. ³⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Tok ÿÿ, òm has'oo däk P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahôm kä h'yyb näm doo me. Dooch wäd a nahëe kä —näng mäh.

³⁵Jesus ber'oot nä bä m', rakajaa ajyy Jaj-Ro tób bä naa. Ti m' raky hadoo Jaj-Ro hä:

—A toog h'yy gakog hóm —näk mäh. —Hëd n'aa ti mah'yyb panas'ëeh ma matëg? —näk mäh.

³⁶Dooch m' Jesus hyb n'aa p'eed bä panäk do sa kyy hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh Jaj-Ro hä:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hã ÿ h'yy kasadëë!

³⁷Ti ta bahãnh mã dooh m' tan'oo bã hajök do rahöm ta sii. Jããm mã takarën Peed, Tsijaag, Tsijaag hÿÿj Jowãw häd näng doo. ³⁸Jesus rakajaa bã m' Jaj-Ro tób bã kã tahapäh mã séd dó m' raräb bã rabë bã. Aoot mã ta wób.

³⁹Ti m' tabajëë suun tób gó, ti m' taky hadoo sa hã:

—H'ëëd ti bë haräp? H'ëëd ti bë ha'oot? Karapee dooh tadajëb bã. Aÿÿh tii —näng mäh.

⁴⁰Tii bã m' Jesus raky kawew'aam.

Jesus mejüü raban'yyh jawén paa bã m', tats'yyt mã karapee yb, karapee ÿÿn, ta ma matëg ta sii han'aa doo, ti m' rabajëë p'ëë karapee hasooh hënh.

⁴¹Ti m' tamoo maso däk, ti m' taky hadoo ta hã:

—Tabita kûm —näng mã ta kyyh. (“Maruus, as'ëëg g'ëëd!”, tahanäng pé m' tii.)

⁴²Tii bã m', nayyw mã tabas'ëëg gëët, awäd däk mäh. (12 m' ta baab n'aa.) Tii bã m', tak'ëp mã rameuuj bong. ⁴³Ti m' tak'ëp Jesus mejüü sa hã ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. Ti m' tamaher'oot sa hã rabanoo hyb n'aa maruus awa.

Ta panang bã Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

6 ¹Ti m' ta tii bã naa Jesus ta ma matëg daheeh rabahöm panang taba-wäng do paa hënh. ²Saab hã kã m' tama metëëk tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë. Hajök maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mã taher'oot do sa hã. Ti m' raky hadoo:

—N'yy hënh naa taher'oot do P'op Hagä Do ky n'aa? —näk mäh. —N'yy hënh naa tah'yy ganäng doo? —näk mäh. —Nyy da tabad'oo tapehuunh doo? —näk mã sa kyyh. ³—B'aa bãh gaheh'öök do nado ti hahÿÿh? Marija t'aah nado ti hÿÿh? Tsijaag, Josés, Judas, Simaw nado ta wakãän? Ta ãnh, bã ab'ëëh ër pa —näk mã sa kyyh.

Ti m' rakawajãän ta wë. Raty n'aa gesyyg däk mäh. ⁴Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Sahönh hë sa panang bã raweh'ëëh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jããm hë tabawäng do panang bã, ta wakãän mahang, ta tób bã, dooh rawehëë bã —näng mã Jesus kyyh.

⁵Dooch denaa hë m' Jesus pehuuj bã ta tii bã. Jããm né hë m' pawóp its nahëë enäh do hã ta moo tadasooh rabaheso padëëk hyb n'aa. ⁶Tahyb n'aa meuunh mäh, dooh panang buuj rah'yy kae bã tahegää bã.

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti m' sét panang ken'yyh bã m' Jesus ma metëëk. ⁷Ti m' tanaëënh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' Jesus anoo mã sa hã karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa. Pawóp hë ken'yyh mã tamejüü rabahöm Jesus bad'oo doo da rabad'oo hyb n'aa. ⁸Hahÿÿ da m' tamejüü:

—Dooch d' bë mahüüm péh, pãw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta sãm hadoo péh. Jããm hë da bë mahüüm tatu —näng mäh. ⁹—Jããm ub da bë saroor bë hã hadäk do bë gahöm. Bë tsyym suun hë kã bë padedëëk —näng mã ta kyyh. ¹⁰Bë nu kajäg bã ta wób tób bã, tii bã da bë ayyw dó sa panang bë beréd höm bã kã. ¹¹Jé bë raganado bã, bë ramaa nanewë bã bë her'oot

doo, bē ahōm sa mahānh. Sa panang bā naa bē ahōm bā bē tsyym suun bē tepyng padäg k'äats. Tii da bē bad'oo, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bā P'op Hagä Do panyyg raky nadaheeh doo —näng mä ta kyyh sa hä.

¹²Ti m' rabahōm kän. Raketyñ hōm. Jé pad'yyt hē m' rabaher'oot reréd hōm hyb n'aa nesaa doo. ¹³Hajōng karap'aar h'yyb nesaa do rahebēē hōm mäh. Hajök nahēē enäh do ta syj me m' ratahed'yyd hōm, heso hōm mäh.

Jowāw nu gahem'uun do dajēp do panyyg n'aa hahȳh

¹⁴Ti m' Garirej häj n'aa wahē n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napäh tii. Dawēē m' Jesus raky n'aa napēē dāk. Hahȳh d' mä ta wób sa kyyh:

—Jowāw nu gahem'uun do paa né tii, dejēp do mahang ganä wät doo. Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —näk mä sa kyyh.

¹⁵—Ta ti Eriij p'oój ub hawät do paah —näk mä ta wób sa kyyh.

Ti m' ta wób hē raky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa rod p'oój ub habong do paa hadoo pé ta tii —näk mä sa kyyh.

¹⁶Eróts ky n'aa napēē dāk bā ká ta wób her'oot doo, taky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do tii, ȳ mejüü do paa ranu gahōg hōm. Ganä wät dejēp do paa mahang! —näng mä Eróts kyyh.

¹⁷Eróts né ti mejüü do paa ramoo maso dāk, ramoo maw'yyd dāk, radawäts gēēt Jowāw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mäh, Erodija, ta hȳjy Pirip häd näng do ȳym hyb n'aa. Eróts gat'ēē dāk mä Erodija, ta hȳjy ȳym.

¹⁸Ti hyb n'aa m' Jowāw ky hadoo paa ta hä:

—Doo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā magat'ēē bā a hȳjy ȳym.

¹⁹Jowāw kyyh hyb n'aa m' Erodija ty n'aa gesyyg kän, tawén kawaj'ään kän ta wē. Takarēn paawä m' tamejüü radaj'ēēp Jowāw. Du daa m'. ²⁰Eróts mo n'aa jesuu mä Jowāw. Eróts mä ēȳm Jowāw hä. Tahapäh mäh, baad ub né hē ti Jowāw bawät P'op Hagä Do matym gó. Tsyt hē P'op Hagä Do wē Jowāw bawät tahapäh. Eróts maa newēē bā m' Jowāw her'oot doo, dooh m' baad tado ta h'yyb gó. Ti hadoo né hē, tamen mä Jowāw her'oot do tamaa newē bā.

²¹Tii bā ká m', ti bahānh ká m', Erodija bawyyd kän nyy d' tabad'oo. Eróts ta yd enäng do heen n'aa noo gó m' Eróts moo wät jām. Tatsyyd bong mä ta karapee sa wahē n'aa, ta warahén sa wahē n'aa, sahōnh hē m' ky n'aa etsēēh do Garirej häj n'aa bā naa. ²²Ti m', jām noo gó m', Erodija toog bana tabajām hyb n'aa sa matym gó. Baad mä maruus sa matym gó, Eróts matym gó na-āāj mäh. Ti hyb n'aa m' Eróts ky hadoo ta hä:

—Mets'ēē hä ȳ makarēn péh. Ȳ anoo né da a hä —näng mä ta kyyh.

²³P'op Hagä Do häd gó m' ta ky däng:

—Metsēē pé hä ȳy, ȳ anoo né da a hä. Wē ȳ hanäng do uuh ȳ anoo da a hä, makarēn bā. Né hup ȳ né hē tii —näng mä Eróts kyyh.

²⁴Ti m' maruus banyyh ta ȳyn wē tabeaanh hyb n'aa tetsēē pé Eróts hä. Ti m' ta ȳyn ky hadoo:

—Mets'ēē Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg —näng mäh.

²⁵Ti m' nayyw hē m' maruus matēēh p'aa hēnh. Ti m' tabets'ēē kän:

—Na, ȳ karēn nayyw hē mabanoo hä ȳy Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg ta hood gó —näng mä maruus kyyh Eróts hä.

²⁶Ti m' tak'ëp sa wahë n'aa hyb n'aa tón wät mäh. Ti hadoo né hë, ta ky bajawaa do hyb n'aa m', tatsyyd bong do taky däng do ramaa napäh do hyb n'aa m', tawén wanadii. ²⁷Ti m' nyyw hë m' tamejüü warahén see Jowāw tadaj'ëep hyb n'aa, tamanaa hyb n'aa ta nu gabóg. Ti m' warahén bahôm Jowāw ragadahew'ëes doo hënh, tadaj'ëep mä Jowāw, tanu gahög hóm mäh. ²⁸Tamanaa mä ta hood gó, tan'oo däk mä maruus hã. Ti m' maruus gado däk, tan'oo däg kán mä ta yïn hã kã. ²⁹Ti m' Jowāw ma matëg ky n'aa napëë däk bã m', rabana rabehëen ta hub. Ti m' ti m' radasuun jëng gabaho doo gó, kamag hood n'aa gó.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahy̆h

³⁰Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do rababaa jñ Jesus wë. Ti m' rabaher-'oot ta hã sahõnh hë rametëek doo, ramoo bok doo. ³¹Ta tii bã m' séd dó m' ta wë heg'ãas doo. Séd bã m' ranu kejäk do hyb n'aa, du daa m' Jesus ta hataa daheeh rabawa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo ta hataa sa hã:

—Hamäh, ër ah'üüm ta wób rabadoh hënh, bë kameh'ãäk hyb n'aa —näng mäh.

³²Ti m' sa mab hë m' rabahôm marakate gó ta wób rabadoh bã paawã. ³³Ta wób mä rahapäh raban'yyh. Ti m' sahõnh hë panang bã naa rabahôm ta takëen hã sa pooj jé. Sa pooj jé m' rakajaa. ³⁴Ti m' Jesus basoop bã, hajök do tabahapäh bã m', tat'yyd mehīn mä sa hã. B'ëé hagã n'aa tamah do hadoo mä ta hã. Ti m' hajõng ky n'aa tama met'ëëg kán sa hã.

³⁵Tüüh däg bã kã m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hã:

—Tüüh däg —näk mäh. —Dawëë hy̆h. ³⁶Mamejō hóm hajök doo, panang tabanäng bã, sét ken'yyh rabaj'eenh hënh na-ääj hë, sa waa rabetsëë hyb n'aa —näk mä sa kyyh.

³⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né hë hanoo sa waa —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Ta ti 8 kamarab ji moo wät ta sãm —näk mäh. —Äã né hë g'eeh ti hets'ëë ta ti sa waa pãw? —reaanh mäh.

³⁸Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hë ti hanäng bë wë pãw? Bë hegãã —näng mä ta kyyh.

Ti m' rabaheg'ãas, ti m' raky hadoo:

—Ti anäng ji ma poo oow pé pãw. Pawóp its tah'y̆b —näk mä sa kyyh.

³⁹Ti m' Jesus mejüü ramejüü hajök do rabehyy b'ëeh hyb n'aa jawii jó. ⁴⁰Ti m' rabehyy b'ëeh, 50 ken'yyh mä ta wób, 100 ken'yyh mä ta wób ketyn hóm doo.

⁴¹Ti m' Jesus basog däk pãw, tah'y̆b na-ääj mäh. H̆y pong jé taty däng bã m', P'op Hagã Do hã taky hadoo:

—Öm taw'ãats hë Ee. Man'oo däk äã tä, äã waa —näng mäh.

Ti m' pãw taganebäh bong, tets'ëë hóm mä ta ma matëg sa hã, rabets'ëë hóm hyb n'aa hajök do sa hã kã. Tah'y̆b na-ääj né hë m' pawóp had'os do tetyn hóm né hë m' tii d' ënh. ⁴²Tii bã kã m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enã hóm mä sahõnh hë. ⁴³Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hóm kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hóm mäh. ⁴⁴Hawëë bong doo, 5 miw mä ajyy.'

Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁵Ti m' nanyw hē ta ma matëg Jesus mejüü ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj jó rabahôm hyb n'aa Betsaj-Da häd näng do panang nemuun. Ti nuuj jó m' takedëe hóm hajök do sa hä. ⁴⁶Takedëe hóm do jawén paa bä m' tabasëek mä waëë jó P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa.

⁴⁷Tabadajuu däk bä m', karaj'aa hoo gad'oo bä kä m' ta ma matëg rababoo däk. Ta mab hē m' Jesus bayyw gëët. ⁴⁸Ti m' tabahëg'ääs, dooh m' tahôm rahëe doo. Bah'ood ty gahëm mäh. Ti m' tapaj'ëe pooj jó Jesus bahôm kân sa wë tamii pong jó. Jesus tabëej paawä m', ⁴⁹⁻⁵⁰rabahapäh tamii pong jó hana doo. Tak'ëp mä rabeÿÿm bong. Awaaw bong mäh. Dajëp do saw'ëeng paa red'oo mäh.

Ti m' nanyw hē m' Jesus ber'oot sa sii:

—Bë eÿÿm manäh! ÿ ti hÿÿh —näng mäh.

⁵¹Ti m' tagatsëg sooh sa sii. Ti m' bah'ood badoo wät. H'yy gabedo bong mäh. Rameuuj bong mäh. ⁵²Dooh rah'yy gah'ood nä bä Jesus hä, päw tape-huuj né paawä. Dooh rah'yy genä bä.

⁵³Rabatsëg hóm bä m', Genesaréh häj n'aa bä m' marakate badëe jad kân. Tii bä m' rabahüü jad kân. ⁵⁴Ragatsëg bë sii hē m' pong hënh, ti babuj n'aa rabahapëe kân Jesus. ⁵⁵Tak'ëp mä raty gapedäg bong ramenaa hyb n'aa nahëe enäh do Jesus wë. Jó pad'yyt hē hëej Genesaréh w'oo hä hanäng doo bä naa ramenaa nahëe enäh doo. ⁵⁶Jó pad'yyt hē Jesus nu kejak bä m', panang rakahet'aa bä m' ramena bëeh nahëe enäh doo. Ti m' rabetsëe nahëe enäh do ramoo kejak hyb n'aa ta saroor noo byyh hä. Ti m' sahôn hē nahëe enäh do moo kejak doo, heso padäg kân mäh.

Ji h'yyb gó naa né hē nesaa do ky n'aa hahÿÿh

7 ¹Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ääj mä rakajaa Jerusarënh hënh naa. Ti m' rakata däk Jesus wë. ²Ti m' rabahapäh, Jesus ma matëg wób rawëh mä ta si n'aa hē. Dooh m' ramoo ketsyyd wäd rabahed'oo doo da. Sa hä m' nesaa do ta ti P'op Hagä Do hä. ³(Pariséw, sahôn hē Judah buuj wób na-ääj hē, dooh rawëe bä, dooh rawa bä, sa wahë makü mahetëk doo da ramoo kanetsyyd pooj jó. ⁴Rabana bä jó sa waa hets'ëe do paah, dooh rawa bä, dooh rawëe bä, ramoo kanetsyyd bä, rabahed'oo doo da. Hajöo tamo n'aa tii da rabahed'oo doo. Sarej ragejös, sa waa hood ragets'yyt sa wahë makü mahetëk doo da.)“

⁵Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj mä rabeaanh Jesus hä:

—Hëd n'aa a ma matëg ranad'oo ää wahëh metëek doo da? Hëd n'aa dooh ramoo ketsyyd bä ër wahë makü rabahed'oo doo da? —näk mä sa kyyh.

⁶Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—J'ooj madäk doo me ky ken'yyim do bëeh! Baad né paa ti P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh, bë ky n'aa. Hahÿÿ d' paa m' takerii däk P'op Hagä Do kyyh bë ky n'aa: “J'ooj madäk doo me ÿ raweh'ëeh. Sa kyyt tii.

u 7.2-4 Mosees ma metëek do paa bahänh rakarën rabawëed däk. Sa hä, tii da ji adoo bä, baad ub ji P'op Hagä Do gadoo.

Dawëë sa h'yyb bawät mahãnh ÿÿ. ⁷Dooh këh ÿ tado bã ti rama metëëk doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hë ti ta ti ÿ rahyb n'aa jew'yyk doo”^v —nãng mã Jesus, Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

⁸Ti m' taky hadoo ênh:

—Bë eréd hõm P'op Hagä Do mejüü doo. Bë wareem däg bë wahë makû metëëk do hã —nãng mãh.

⁹Ti m' Jesus ej'ees sa hã:

—Baad né ta ti bë hã P'op Hagä Do mejüü do bë eréd hõm doo, bë wahë makû mejüü doo da bë bad'oo hyb n'aa kã. ¹⁰Hahÿÿ da Mosees metëëk do paa P'op Hagä Do mejüü doo: “Bë wehëë bë yb, bë wehëë bë ÿÿn.”^w “Ji daj'ëep ta yb, ta ÿÿn ky n'aa wasee doo.”^x ¹¹Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bë metëëk doo —nãng mã Jesus. —Hahÿÿ da bë kyyh: “Jé ta yb, ta ÿÿn hã taky hado bã, ‘Hã ÿ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Dooh bë hã ÿ an'oo wäd bã, taky hado bã, ¹²⁻¹³tii bã, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejö wäd bã ta ÿÿn, ta yb tamasa”, nãk bë kyyh. Hajöng nä tii d' bë bad'oo doo —nãng Jesus. —Bë wahë makû ma metëëk do bë ky süüt do hyb n'aa bë eréd hõm P'op Hagä Do mejüü doo —nãng mã Jesus Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa hã.

¹⁴Ti m' p'aa hënh hajök do ta tii bã hab'ëeh do Jesus naëenh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë sahõnh hë, bë maa newë da, bë h'yy genä da ÿ her'oot do hã: ¹⁵⁻¹⁶Ji noo me hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã. T'öp ji h'yyb gó naa hanyyh do ti hanoo ji nas'aa däk do P'op Hagä Do hã —nãng mãh.

¹⁷Ti m' Jesus kedëë hõm hajök do sa hã. Ti m' tób gó tabajëë suun jawén paa bã ta ma matëg rabeanh ta hã ta ti ta her'oot do ky n'aa. ¹⁸Ti m' Jesus baher'oot sa hã:

—Bë's h'yy ganah'ood éh? —nãng mãh. —Ji hã hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã. ¹⁹Ta ti dooh tajëë bã ji h'yyb tym gó. Ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh. Ti hyb n'aa dooh ji nas'aa bã P'op Hagä Do hã ji noo gó hejëng do hyb n'aa —nãng mãh.

(Ta ti m' Jesus her'oot do ky n'aa m', taw'ääts mã sahõnh hë baad ub ji waa. Dooh m' ti haj'aa tado bã ji nas'aa bã.)

²⁰Ti m' taky hadoo ênh:

—Ta ti ji h'yyb gó naa hennyh do hyb n'aa ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã. ²¹Tii d' ÿ wén her'oot, t'öp naa, ji h'yyb tym gó naa tabana do hyb n'aa nesaa do ji hyb n'aa newëë doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karën do ji bagä do ji ÿÿm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa tabana ti ji ets'ëek doo. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ji da hadoo do ji daj'ëep doo. ²²Ji h'yyb gó naa né hë tabana ti ji hyb n'aa h'üüm do ji ma, sahõnh hë ji moo nesaa doo, ji noo kanesa doo, nu meby n'aa nãng doo, ji hyb n'aa jewë's doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejää doo, ji kasab'ee doo, daap hadoo do ji moo wät doo kã. ²³Sahõnh hë ta ti hedoo doo, ji h'yyb gó naa had'yyt tabana. Ta ti hyb n'aa ti ji wén nas'aa däk P'op Hagä Do hã —nãng mã Jesus kyyh ta ma matëg sa hã.

ÿÿnh ta s'ee hënh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴Ti m' ta tii b' naa Jesus bahõm panang Tiir häd nãng do nemuun. Ajëë suun mã tób gó. Dooh m' takarën raky n'aa napëë bã tii b' tabagä doo. Ti

hadoo né hē, dooh m' tahaja bā tajejēn bā. ²⁵⁻²⁶Ti m' ŷyñh, Gereg buuj, Siro-Penisija bā m' henāng doo, ky n'aa napāh Jesus. Judah buuj nadoo do m' tii. ŷyñh toog hā mera do badāk. Ti m' tabana Jesus wē. Ti m' ta taron nu paa me tabahy hāng Jesus wē. Ti m' tak'ēp mā tabetsēē Jesus bahabēē hōm hyb n'aa karap'aar h'yyb nesaa do ta toog hā hadāk doo.

²⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na rawa dó sa waa rakarēn do sa taah hā —nāng mäh. —Taw'aāts hē nado sa waa ji ado hōm bā ji banoo hyb n'aa sa masāah awaar taah hā —nāng mā Jesus kyyh ŷyñh hā.ʸ

²⁸Ti m' ŷyñh ky gadoo Jesus. Jesus kyy gó né hē m' taky hōm:

—Ehub né hē ōm, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mäh. —Ti hado né paawā, awaar sii hē rawa sa taah waa hyyj sa noo m' kejāk doo —nāng mā ŷyñh kyyh.

²⁹Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Abaaj hōm. H'yy ka'eeh doo me ŷ maky gadoo do hyb n'aa, dooh wād karap'aar h'yyb nesaa do a toog hā —nāng mā Jesus ta hā.

³⁰ŷyñh babaaj hōm bā ká m', takajaa ta toog wē, ahub dāk ta toog. H'yy kamehāāg sooh mäh. Karap'aar h'yyb nesaa do ahōm ta hā hadāk do paah.

Aj'yy Jesus nabuuj genā dāk do panyyg hahŷyñh

³¹Ti m' Jesus raberéd hōm Tiir hāj n'aa. Sidōn hād nāng do hēēj, Dekaporis hād nāng do hāj n'aa na-āāj hē ratabēs. Ti m' karaj'aa Garirej hād nāng doo hēnh rabaw'ēēnh. ³²Jesus rakajaa bā m', ramanaa mā ta wē aj'yy nabuuj gatamah doo, hebā doo. Ti m' rabetsēē Jesus moo dāng ta hā tabahub dāk hyb n'aa.

³³Ti m' Jesus mahūūm mā dawē hā, hajōk do sa mahānh. T'īi hēnh ká m' ta nabuuj gó m' tamoo jēē pēē. Ti m' ta mo poo hā Jesus betso's wāt, tii bā ká m' aj'yy nag'aad hā m' tamoo dāng. ³⁴Hŷ pong jé m' taty dēē wāt, tak'ēp mā tah'yy kawabaag wāt, ti m' taky hadoo:

—Epata! —nāng mäh. (“Genā dāg”, tahanāng pé m' tii.)

³⁵Tii bā m' nanyw hē m' aj'yy nabuuj genā padēēk, ta nag'aad na-āāj mā nahejooj wād mäh. Baad ub mā taber'ood dāg kán.

³⁶Ti m' Jesus mejūū ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hā. Nabuj keh'ūūm mā tii. Tak'ēp mā Jesus mejō paawā ranaher'oot hyb n'aa, tak'ēp mā tii bā raba-her'oot Jesus mo haj'aa. ³⁷Sahōnh hē m' rameuunh Jesus mo haj'aa hā. Ti m' raky hadoo:

—Baad sahōnh hē tamo haj'aa —nāk mäh. —Nabuuj gatamah do sii hē nabuuj genā padēēk, ner'oot do sii hē er'ood padēēk tan'oo bā —nāk mā sa kyyh Jesus mo haj'aa ky n'aa hā.

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahŷyñh

8 ¹Ti m' ta see pé noo gó hajōk do rakata padēēk p'aa hēnh ēnh. Dooh m' sa waa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus naēēnh ta ma matēg, sa sii taber'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

y 7.27 Tii da Jesus wén her'oot, tametyy hyb n'aa ŷyñh baad ta hā tah'yy kae bā. Panyyg gó taky n'aa her'oot, tahyb n'aa newēē hyb n'aa baad tado bā tamasaa bā Judah buuj nadoo do sa hā. Jesus ky n'aa eh'ūūm Judah buuj sa taah. Awaar taah gó taky n'aa ed'oo Judah buuj nadoo doo.

²—Ÿ t'yyd mehiin hahy ər wë kata pad'ëëk doo. Tamawoob däg ta äh si y rababok. Dooh sa waa péh —näng mäh. ³—Dawëë naa ta wób rabana. Y mejö bä rababaaj hõm sa gó, naheba padäg da, degõn jëng da sah mahyÿj ta hõö bä —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

⁴Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nyy bä ji baw'yyt babä sa waa? Dawëë bä. Dooh ta nawaa babä —näk mäh.

⁵Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hë päw bë wë? —näng mäh.

—Ti anäng setsi —näk mä sa kyyh.

⁶Ti m' Jesus mejüü hajök do rabehyy b'ëeh tüü. Ti m' tabasog däk päw, ti m' taky n'aa etsëë sa waa hyb n'aa. Tii bä m' taganebäh boo kân, tets'ëë hõm mä ta ma matëg sa hä, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajök do sa hä kâ. ⁷Tah'yÿb na-ääj mä ti anäng mä sa wë. Ned'ëed its mä ti tah'yÿb. Tii da né hë m' taky n'aa d'oo ënh tii. Ti m' tamejüü ta ma matëg rabets'ëë hõm hajök do sa hä. ⁸Tii bä kâ m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enä hõm mä sahõnh hë. Ti m' rabawëh do jawén paa bä m' mad'aak do ta ma matëg rabata däk arook gó. Setsi m' arook gedë hõm doo. ⁹4 miw mä ajyy tahyb n'aa pé ti hawëë bong doo.

Hajök do hä Jesus kedëë hõm jawén paa bä m', ¹⁰tagatsëg sooh mä marakate gó ta ma matëg sa sii hë m'. Ti m' rabahõm Daramut häd näng do häj n'aa hënh.

¹¹Rakajaa bä m', Pariséw rabana ta wë. Hajõng mä reaanh ta hä. Jesus rametyy hyb n'aa ramejüü mä tapahuuj bä sa matym haj'aa wë hä.^z ¹²Ti m' tak'ëp mä tah'y'y kawabaag wät, j'ooj madäk doo me ramejüü do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo:

—Daap hë da hë habong do rabetsëë hä yÿ y pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa —näng mäh. —Dooh y metëëh pé ta heen n'aa hahy sa hä. Né hup y né hë ta ti y her'oot doo —näng mä ta kyyh.

¹³Tii bä m' Pariséw taberéd b'ëeh, ti m' p'aa hënh tagatsëg sooh marakate gó, ti m' rabatsëg hõm karaj'aa ta myyj jé.

**Pariséw, Eróts daheeh rahe'oot do mahãnh ji
hyb n'aa matakëë do ky n'aa hahyÿh**

¹⁴Ta ma matëg ramabaan mä ramahüüm sa waa päw. Jääm hë sét its mä päw marakate gó. ¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw, Eróts sa päw makuj n'aa mahãnh —paa tamaher'oot mäh.

¹⁶Ti m' ta ma matëg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahyÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh ər wë päw. Tii d' tawén edoo^a —näk mä sa kyyh.

^z 8.11 Jesus wë Pariséw rakamaj'ii. Dooh raky dahé bá P'op Hagä Do mejüü do Jesus tado bá. Sa hä péh, dooh Jesus haja bá wë hä tapahuuj bá, rawén mejüü sa matym haj'aa Jesus pahuuj bá wë hä. J'ooj madäk doo me ramejüü do hyb n'aa Jesus wén manetëëh sa hä rakarën do paawä.
^a 8.16 Dooh rah'y'y kadawuung bá panyyg gó Jesus her'oot do hä. Jesus hä Pariséw Eróts daheeh ranu mer'oot. Dooh m' raky dahé bá Jesus P'op Hagä Do t'aah tado bá. Nayyw hë jé pad'yyt hë takah'üüm ranu mer'oot do ky n'aa. Päw makuj nayyw hë takamekuunh tiriig mahang hadoo do ti.

¹⁷Ti m' Jesus hapäh ti raky n'aa hajēm doo. Ti m' tabeaanh sa hä:

—H'ëäd hyb n'aa pāw bē mabaan hōm bē banäng? —näng mäh. —Dooh tagah'ood nā bā bē hä? Dooh bē h'yy kadawuung nā bā? —näng mā ta kyyh sa hä. ¹⁸—Bē matym enā né paawä, dooh bē hapēē bā. Bē nabuuj genā né paawä, dooh bē maa napēē bā. Bē mabaan ¹⁹5 pāw y etyn bong do 5 miw sa hä? Nyy hē kawaju bē gedē hōm mad'aak doo?

—12 kawaju mad'aak —näk mā sa kyyh.

²⁰Ti m' Jesus eaanh ēnh:

—Setsi pāw y etyn bong do 4 miw sa waa, nyy hē arook bē gedē hōm mad'aak doo?

—Setsi arook mad'aak —näk mäh.

²¹Ti m' Jesus bedoo sa hä:

—Dooh bē h'yy genā nā bā? —näng mā ta kyyh ta ma matēg sa hä.

Aj'yy ty gadajuu dāk do Jesus ty nā dāk do panyyg n'aa hahȳh

²²Ti m' Jesus rakaja kän Betsaj-Da häd näng doo bā panang bā. Ti m' ramanaa mā ta wē aj'yy ty gadajuu dāk doo. Retsēē mā Jesus moo däng ta hä tabahub dāk hyb n'aa. ²³Ti m' Jesus maso dāk ta moo hä, tamahūūm mā dawē hä panang bahānh. Ti m' Jesus ty hetsós wät, ti m' tamoo däng ta hä. Ti m' tabeaanh ta hä:

—Äkä, mahapēē dāk? —näng mäh.

²⁴Ti m' tabeg'āās, ti m' taky hadoo:

—Dooh baad y hapēē nā bā. Y hapäh habong doo. B'aa hadoo hä ȳy.

²⁵Ti m' p'aa hēnh Jesus moo däng ta matym hä ēnh. Ti m' ta matym baad däg kä. Baad mā tabahapäh tii kä. Dooh m' taty gadajuu wäd bā kä. ²⁶Ti m' Jesus mejūū tababaaj hōm ta tyw n'aa see me ta tób hēnh. Dooh m' takarēn myyj hēnh tajēē wäd.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahȳh

²⁷Ti m' Jesus rabahōm panang wób Sesareja Pirip panang häd näng nedaa badäk doo hēnh. Ti m' ramahōm me tabeaanh ta ma matēg sa hä:

—Jaa m' ȳyh, sa nooh?

²⁸Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m', ōm mā Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m', ōm mā Eriij makūūh. Ta wób noo m', ōm mā P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejēp do paa seeh —näk mā sa kyyh ta hä.

²⁹—Bē hä ēnh? Jaa y bē hä ēnh? —näng mā Jesus sa hä.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ōm ti Kristo,^b P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo —näng mā Peed kyyh ta hä.

³⁰Ti m' Jesus mejūū ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hä ta ky n'aa.

Jesus her'oot do tadajēp do ky n'aa hahȳh

³¹Ti m' Jesus du doo tama metēēk do ta hataa. Tama metēēk bā m' taky hadoo:

^b 8.29 Ji h'yyb tym dēēb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneēēnh Mesijas. Gereg kyy me ramaneēēnh Kristo. "P'op Hagä Do h'yyb däng doo", tahanäng pé m' ti.

—Ÿỹh, Aj'ỹy Hadoo Do H̃y Pong Jé Hana Doo, hajōng da ỹ ahoop. Ēr wahē n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa na-āāj da, Mosees ky n'aa jaw'ỹyk do ma mehetēk do na-āāj hē, ỹ da rahyb n'aa wareem. Ỹ da dajēp ran'oo bā. Tamawoob hē ta ā jawén paa bā, ỹ ganā wāt da p'aa hēnh —näng mā ta kyyh.

³²Baad mā ta ky n'aa tabaher'oot. Ti m' Peed naēēnh dawē hā. Ti m' taky ge'ỹym, Jesus tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

³³Ti m' Jesus ty kaw'ōōd dāk ta ma matēg wób sa wē. Ti m' Peed taky geām wāt.

—J'ee! Ahōm mahānh ỹy, Nesaa Do Yb —näng mäh.^c —Doo mah'ỹyb dēē bā P'op Hagä Do karēn do hā. Ajỹy rakarēn do hā ti mah'ỹyb dāk —näng mā Jesus kyyh.

³⁴Ti m' hajōk do ta wē kata dāk doo, ta ma matēg na-āāj hē Jesus naēēj wāt ta wē. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Jé karēn pé hēp ỹ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'āāts hē teréd hōm ta hā hē tah'ỹy ka'eeh doo, taw'āāts hē teréd hōm ta hā hē tahyb n'aa newēē doo. Taw'āāts hē da tagado had'ỹyt hē tahoop do hēp ỹ n'aa. Taw'āāts hē tagadoo hēp ỹ n'aa radajēēb bā na-āāj hē. Taw'āāts hē ỹ taky daheeh, taw'āāts hē ỹ bawāt doo da da ti bawāt. ³⁵Tii d' ỹ wén edoo, badāk hahỹy hā ji hawāt do tak'ēp kamahān doo, jé tahoop do hēp ỹ n'aa je'ỹym doo, dooh da P'op Hagä Do wē tanu dēē bā. Jé hēp ỹ n'aa, panyyg hanām do hyb n'aa na-āāj hē, tahoop do gadoo péh, hēp ỹ n'aa tadajēb bā, panyyg hanām do hyb n'aa tadajēb bā, ta h'ỹyb tym P'op Hagä Do wē da tanu dāng —näng mā ta kyyh.

³⁶Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hēd n'aa ji karēn sahōnh hē badāk hahỹy ji ta danāh, ji h'ỹyb tym banesaa hēnh tahōm bā? —näng mäh. ³⁷—Doo ta sām ji ad'oo pé ta s'ee hēnh ji h'ỹyb tym nahōm hyb n'aa —näng mā Jesus kyyh. ³⁸—Hēp ỹ n'aa, ỹ ma metēēk do hyb n'aa na-āāj hē nu mebyng pé P'op Hagä Do hā hyb n'aa eréd hōm do sa matym gó, nesaa do moo heb'ooh do sa matym gó, ỹỹh, Aj'ỹy Hadoo Do H̃y Pong Jé Hana Doo, ỹ d' nu mebyng ēnh ta hyb n'aa, Ee hejój gó, ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó ỹ bahyng noo gó āas tak'ēp baad hedoo do sa daheeh —näng mā ta kyyh.

9 ¹Ti m' taky hadoo ēnh:

—Ta wób babā ēr mahang habong do rahapāh nā da ỹ du doo noo gó sahōnh hē ỹ bag'āās P'op Hagä Do hejój me. Radejēp do pooj jé rahapāh nā da tii. Né hup ỹ né hē ta ti ỹ her'oot doo.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahỹy

²Ti m' ji moo oow see pé sa ā jawén paa bā m', Jesus mahūūm ta sii Peed, Tsijaag, Jowāw daheeh. Ti m' rabas'ēēg kán waēē p'op nu dāk do hā. Sa mab hē m' t'īī hēnh rabaym dó. Ti m' Jesus kawareem dāk sa matym gó. Ta see hado dāk mäh. ³Tak'ēp mā ta saroor gabar'ēēng dāk, tak'ēp mā tabahawag dāk. Doo m' badāk hahỹy bā hajaa pé saroor ti hadoo pé tak'ēp hawak péh. ⁴Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees hād enāh do rakas'ee b'ēēh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

c 8.33 Tah'ỹyb hapāh, Satanas kyy gó m' Peed ber'ood wāt tawén ky geām wāt.

⁵Ti m' Peed ky hadoo Jesus hā:

—Ma matëg! —näng mäh. —Taw'ääts hē babä är hā! —näng mäh. —Taw'ääts hē tamawoob hē ta tób n'aa ää temaa toonh. Sét hē a tób, sét hē Mosees tób, sét hē Eriij tób —näng mäh.

⁶(Dooh m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.) ⁷Ti m' nanyw mã wë puh ganyyh, sahõnh hē sa hā m' tabadäng. Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahän doo. Bë maa newë, bë ky dahë ta kyyh —näng mäh.

⁸Ti m', nanyw hē m', raty kaw'ööd bong bä m', rabaheg'ääs bä m', jääm hē Jesus rahapäh. Dooh boo m' Jesus pa hab'ëeh do paah.

⁹Ti m' rabahyk bä m' Jesus mejüü ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ganä wät bä kã deÿëp do mahang. ¹⁰Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm. Sa mab hē m' rakaner'ood bong. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—H'ëed ky n'aa tii, dajëp do ganä wät do taher'oot doo? —näk mã sa kyyh.

¹¹Ti m' rabeaanh ta hā:

—Hëd n'aa Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëeh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raher'oot? —näk mã sa kyyh.

¹²⁻¹³Ti m' Jesus ky hadoo:

—Se hub né hē. Eriij matëeh né da sahõnh hē tabenäm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hadoo né hē, bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Eriij ewäd hyng né hē. Tii bä rah'yy kajäk doo da né hē rabad'oo paa ta hā. Tii d' né hē takerii däk ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do hā^d —näng mäh.

Ti m' taky hadoo ënh:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ky n'aa ënh? Nyy da këh ÿ n'aa kerih do P'op Hagä Do kyyh? ÿ na-ääj da hajõng ÿ ahoop da. ÿ rahyb n'aa wareem da na-ääj hē —näng mã Jesus kyyh.

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴Ti m' Jesus rakajaa bä kã m' ta ma matëg wób rabab'ëeh bä, hajök mã ranu sabug däk sa pa rabahapäh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky ked'aak mã sa daheeh. ¹⁵Tii bä m', nanäng nu sabuk do rabahapäh bä m' Jesus, raty ge-ee bong. Ti m' rawaj'aa nä ta wë rabadëng hyb n'aa m' Jesus.

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg wób sa hā:

—H'ëed p'ää ti bë ky ked'aak sa wë? —näng mäh.

¹⁷Tii bä m' hajök do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —ÿ manaa a wë paawä tah ÿÿ. Karap'ar h'yyb nesaa do ta hā adäk —näng mäh. —Dooh ter'ood wäd tan'oo bä. ¹⁸Ta hā tabadäng bä, tüü tadewëes. Ti tah ÿ gadów däk, tög kamatsëë däk, tsanamäts däk tan'oo bä —näng mäh. —ÿ eaaj wät a ma matëg sa hā rabahabëë hõm hyb n'aa. Dooh rahaja bä —näng mã ta kyyh Jesus hā.

¹⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do bëeh, da hē badäk hahÿÿ bä habok doo! —näng mäh. —Hajõõ nuu me ÿ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky

dahé dāk hyb n'aa kā? Ỗ hād h'yyb napan dāg bē hā, hā Ỗ bē h'yy kanasadā nā do hyb n'aa —nāng mäh. —Bē mana b'ēep pahēew —nāng mäh.

²⁰ Ti m' pahēew ramanaa ta wē. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahapäh bā m' Jesus, pahēew tabahehats wät. Ti m' tadawäts jat tūū. Tūū m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Tsanamäts jat mäh.

²¹ Ti m' Jesus beanh ta yb hā:

—H'ēed pēnh tabadāk ta hā? —nāng mäh.

—P'ooj ub takarapee noo gó tadäg né hē ta hā —nāng mäh ta yb kyyh. ²² Hajōō nuu me karap'aar h'yyb nesaa do dahew'ēēs tūū tēēg hōō me, tame na-āāj hē. Takarēn tadaj'ēep. Mahaja bā, mado hōm. Mat'yyd mehīin āah —nāng mäh.

²³ —Ỗ haja bā? —nāng mäh Jesus kyyh. —Doohejoonh pé P'op Hagā Do hā hyb ka'eeh pé hā —nāng mäh.

²⁴ Ti m' nyyw hē pahēew yb ky hadoo:

—Ỗ h'yy ka'eeh né hē —nāng mäh. —Man'oo tak'ēp Ỗ h'yy ka'eeh hyb n'aa, Ỗ ky nasēm hyb n'aa! —nāng mäh.

²⁵ Ti m' hajōk waj'aa padēek sa wē rabaheg'āās hyb n'aa Jesus hapäh bā m', nyyw hē m', hajōk do kaj'aa do rabaheg'āās do pooj jē, karap'aar h'yyb nesaa do tageām wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Karap'aar h'yyb nesaa doo, ky tamah doo, nabuuj gatamah doo, anā pahēew hā hadāk doo! Doohe da ta hā madēē wäd bā! —nāng mäh Jesus kyyh.

²⁶ Ti m' tak'ēp mäh karap'aar h'yyb nesaa do geēēg wät. Ti m' tak'ēp tabahehats wät, ti m' tabanā kăn pahēew hā hadāk do paah. Ta wób sa hā m' pahēew dajēp. Bag hēnh mäh tabajad hōm, ti hyb n'aa m' dajēp rawén ed'oo. ²⁷ Ti m' Jesus moo taky gēēk. P'op mäh tabag'ēed dāg kăn.

²⁸ Ti m' Jesus tób gó tabajēē suun jawén paa bā, sa m'aa hēnh mäh ta ma matēg rabeanh ta hā:

—H'ēed hyb n'aa āā wén nahajaa āā habēē hōm bā karap'aar h'yyb nesaa doo? —nāk mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Jāām hē P'op Hagā Do ji ky n'aa etsēē doo me, [ji noo kanawa doo me na-āāj hē] ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do tabanyyh —nāng mäh Jesus.

³⁰ Ti m' ratsyym kasok ta tii b' naa. Garirej hāj n'aa me m' ratabēs. Doohe m' Jesus karēn bā ta wób raky n'aa napēē bā rabaym doo, ³¹ ta ma matēg tama metēek do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo sa hā:

—ỖỖh, Aj'yy Hadoo Do HỖ Pong Jē Hana Doo, Ỗ da ran'oo dāk da ta wób sa moo gó. Ỗ radaj'ēep da. Tamawoob hē ta ā jawén paa bā Ỗ ganā wät da p'aa hēnh —nāng mäh Jesus ta ky n'aa hā.

³² Doohe m' rah'yy genā bā ti taher'oot do sa hā. H'yyb e'ỖỖm mäh rawén neanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahānh hadoo do panyyg n'aa hahỖỖh

³³ Ti m' rakajaa Kapar-Naūm hād nāng panang bā. Tób bā tabajēē suun bā m' teanh mäh ta ma matēg sa hā. Ti m' taky hadoo:

—H'ēed p'āā ti bē ky ked'aak ta tyw n'aa me, ēr mana me? —nāng mäh.

³⁴ Doohe m' raky gado bā. Raky n'aa meb'yyh mäh. Tyyw me rababoo dāk bā raky kedag bong ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahānh. Ti hyb n'aa m' rawén ky n'aa meb'yyh.

³⁵Ti m' Jesus bahyy sooh, ti m' ta ma matëg tanaëënh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Jé karën pé ta wób sa bahãnh hadoo doo, taw'ääts hë da sa yd jé tanu gadäk. Taw'ääts hë sahõnh hë sa karom hadoo tabahadoo —näng mã Jesus kyyh sa hã.

³⁶Ti m' karapee t'aah ta moo taky gëet sa mahang, ti m' tabado däk, ti m' taky hadoo:

³⁷—Hëp y n'aa hahy karapee t'aah hadoo pé gadoo péh, y né ti tagadoo —näng mãh. —Y gadoo péh, y had'yyt nado tagadoo, hã y mejüü do ti na-ääj né hë tagadoo —näng mã Jesus sa hã.

³⁸Ti m' Jowäw ky hadoo:

—Ma matëg! —näng mãh. —Äã hapäh aj'yy a häd tabesok bä tahebë karap'aar h'yyb nesaa doo. Èr h'yyb hata nado tii, ti hyb n'aa äã ge'yym tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mã Jowäw kyyh Jesus hã.

³⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë geãm manäh! —näng mãh. —Dooh hät y y gó pahuunh pé ta jawén y tanu mer'oot tii bä —näng mãh. ⁴⁰—Ti hyb n'aa, èr wë h'yy kawanereem doo, èr h'yyb hata tii —näng mãh.

⁴¹Ti m' taky hadoo ënh:

—Jé näëng han'oos pé hät y y gó bë hã, hata y y bë bahadoo do hyb n'aa, ta ti gadoo né da ta sãm baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Né hup y né hë ti y her'oot doo —näng mã Jesus sa hã.

⁴²Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hã ranu hüü däg bä ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahãnh tak'ëp baad nado ji hã da, ky n'aa netsëëh do seeh, hahy karapee hedoo doo, hã y h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bä nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mãh.

⁴³Ti m' taky hadoo ënh:

—A moo hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä magakyd hõm a mooh. Taw'ääts hë mabasëëk hy pong jé P'op Hagä Do wë sét a mooh, mahõm mahãnh ta s'ee hënh, tabanesaa hënh, pawóp hë tado bä a mooh. T'ii hënh mahõm bä, tëëg hõo nadëëk do mahoop da had'yyt hë. [⁴⁴T'ii hënh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bä. T'ii hënh tëëg hõo dooh tadäg bä —näng mãh.] ⁴⁵—A tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä magakyd hõm. Taw'ääts hë matsyym gahet mabasëëk hy pong jé P'op Hagä Do wë, ta s'ee hënh, tabanesaa hënh, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh, pawóp hë tado bä a tsyym. [⁴⁶T'ii hënh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bä. T'ii hënh tëëg hõo dooh tadäg bä —näng mãh.] ⁴⁷—A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä a matym mado nyh. Taw'ääts hë mabasëëk hy pong jé, P'op Hagä Do ji tabag'ääs doo hënh, sét a matym, jé ta s'ee hënh, tabanesaa hënh, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh pawóp hë tado bä a matym. ⁴⁸“T'ii hënh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bä. T'ii hënh tëëg hõo dooh tadäg bä” —näng mã Jesus.

⁴⁹Ti m' taky hadoo ënh:

Sahõnh hë ma matëk y y P'op Hagä Do metyy da ji ahoop do hã, sa h'yyb tym banyyw däk hyb n'aa ta hã, ta dab P'op Hagä Do hã ji ma ejuu do jukiir me ji enyyw däk doo da.

⁵⁰ Ti m' taky hadoo ênh:

—Taw'ääts hê ti jukiir. Ti hadoo né hê, tanadah'ëed wäd bä, taw'ääts hê nado wäd. Ti hadoo né da bë hä. Taw'ääts hê baad had'yyt hê bë babok bë da hadoo do wê. Baad bë babok do bë da hadoo do wê gawatsiig bä, taw'ääts hê nado wäd —näng mäh. —Taw'ääts hê h'yyb nyyw gó bë baboo had'yyt hê bë da hadoo do wê —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

Dooh ji y̆ym ji eréd hõm bä do panyyg n'aa hahy̆y̆h

10 ¹ Ti m' Jesus raberéd dāk Kapar-Naūm, atsëg hõm mä tamii Joradān häd näng doo. Tamyyj dāk hä m', ta tyw n'aa me m' ramahyk Judah hāj n'aa hēnh. Ti m' p'aa hēnh hajōk mā ta wê han'aa. Ti m', tabahed'oo doo d' né hē m' tama metëëk mā sa hä.

² Ti m' Pariséw wób rabana ta wê rametyy hyb n'aa m'. Hahy̆y̆ da m' rake'aanh:

—Ër ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh aj'yy eréd hõm bä ta y̆ym? —nāk mäh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy da Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'ood bä ênh? —näng mä Jesus sa hä.

⁴ Ti m' raky hadoo:

—Mosees anoo ji erii dāk ji y̆ym ji eréd hõm do heen n'aa, tii b' ji mejō hõm tabahõm hyb n'aa —nāk mä Pariséw sa kyyh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë nabuj keh'ūum do hyb n'aa tii d' Mosees wén erii wät ta ti ky n'aa jawyk do ky n'aa —näng mäh. ⁶—P'ooj ub dooh ta tii da tahado bä. Sahõnh hê tadu dahāng noo gó P'op Hagä Do pahuunh aj'yy y̆ynh daheeh. ⁷“Ti hyb n'aa kã, aj'yy kã, ta yb, ta y̆yn mahānh kã, sa m'aa hēnh kã, tagatëë hyb n'aa ta y̆ym kã. ⁸Takatëë jawén paa bä sét rabahado padëëk ta y̆ym daheeh”,/ näng mäh. Ti hyb n'aa pawóp hê ranado bong. Sét hado däg kãn. ⁹Ti hyb n'aa séd hä P'op Hagä Do ata dāk doo, dooh tahaja bä ji etyn bä —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hä.

¹⁰ Tób bä kã m' ta ma matëg rabeaanh ta ti ky n'aa. ¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Jé ta y̆ym heréd hõm doo, tii bä y̆ynh see hä takat'ëë däg bä, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see y̆ym sii he'y̆y̆h do hado dāk tii. Ta y̆ym paa tah'yyb rejāā —näng mäh. ¹²—Jé ta patug heréd hõm do ta see tagat'ëë däg bä, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see patug sii he'y̆y̆h do hado dāk tii —näng mä Jesus kyyh.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahy̆y̆h

¹³ Ti m' ta wób ramena karepé ned'ëed is do Jesus wê, sa hä Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edëng hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'y̆ym mäh. ¹⁴ Ti m' dooh Jesus genaag bä ta ma matëg rabad'oo doo. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Na ramena karepé wê y̆y. Bë geām manäh! Hahy̆ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hê P'op Hagä Do bag'āas do karapee hedo padëëk doo —näng mäh.

¹⁵Ti m' taky hadoo ênh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'ääs do karapee tado bã da. Né hup ý né hẽ ta ti ý her'oot doo —näng mã Jesus.

¹⁶Ti m' karepé tabasog däk ta hã, tii bã m' sa nu gad'oo bã m' tamoo däng, taky n'aa edëe boo kãn mãh.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷Ti m' ta tii b' naa Jesus tsyym kadoo bã m', ana mã aj'yy ta wë. Ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë. Ti m' taky hadoo:

—Baad òm, ma matëg! —näng mãh. —Nyy da ý bad'oo edëb had'yyt do ý gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ý bawät hyb n'aa kã? —näng mã aj'yy kyyh.

¹⁸Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hëd n'aa baad ub hã ý mabanäng? —näng mãh. —Jääm hẽ P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Dooh ta see pé baad hadoo péh. ¹⁹Mahapäh hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Aã manä a ýÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëëg manäh. Daap hẽ maky n'aa tapa manä ta wób. Mawad'iï manäh. Mawehëe a yb, mawehëe a ýÿn”²⁰ —näng mã Jesus kyyh ta hã.

²⁰—Ma matëg! —näng mã aj'yy kyyh. —P'ooj ub, ý karapee noo gó ý panyyg kadeheeh né hẽ ta tii hã —näng mã ta kyyh Jesus hã.

²¹Ti m' Jesus ty däng ta wë, takamahän wät mãh. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Sët hẽ ti hawät a hã —näng mãh. —Abaaj hõm, mesëëm hõm sahõnh hẽ a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hã. Tii d' madoo bã hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawën ana wë ýÿ, hëp ý hata mabahadoo hyb n'aa kã —näng mã Jesus kyyh ta hã.

²²Ti m' aj'yy h'yy katón gëët. Ti m' ahõm mã Jesus mahänh. H'yy katón wät mãh, tak'ëp tawekâp do hyb n'aa.

²³Ti m' Jesus ty däg ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—Hejoonh né hẽ wekâp do sa hã P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mãh.

²⁴Ti m' sa h'yyb gó ta ma matëg rameuunh mã Jesus her'oot do hyb n'aa. Ti m' p'aa hënh Jesus ky hadoo sa hã:

—Tah haa —näng mãh. —Hejoonh né hẽ ji hã P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji bahadoo hyb n'aa —näng mãh. ²⁵—Hejooj né paawä kameer hã tatabëëj bã gats'uus doo gó, ta bahänh tabahejoonh wekâp do sa hã P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mãh.

²⁶Ti m' ti bahänh mã ta ma matëg rameuuj bong mãh. Sa mab hẽ m' raka-ner'oot. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Jaa ênh ti P'op Hagä Do wë hasëëk ênh? —näk mãh.

²⁷Ti m' Jesus ty gadäg däk sa wë, ti m' taky hadoo:

—Ji daaj hẽ dooh né hẽ ji haja bã P'op Hagä Do wë ji as'ëëg bã. Ti hadoo né hẽ, dooh P'op Hagä Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wë ji tamasäk —näng mãh.

²⁸Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hẽ äã beréd hõm a hataa äã bahadoo hyb n'aa —näng mãh.

²⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: Hẽp ÿ n'aa, P'op Hagä Do panyyg hanäm do hyb n'aa na-ääj hẽ heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta wakään, ta änh, ta yb, ta ÿÿn, ta taah, ta joom banäng doo, ³⁰ta bahäñh hajõng tagadoo da badäk hahÿÿ bä ta mabaj. Tagadoo da tób, ta wakään, ta änh, ta ÿÿn, ta taah, ta joom banäng doo. Ta no n'aa na-ääj da tagadoo. Ta jawén kä, hÿ pong jé kä, tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da. ³¹Hajök babä hyb n'aa jewyk do wób, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its da hÿ pong jé. Babä hyb n'aa sekog is do wób kä ti noo gó kä hyb n'aa jewyg kân da —näng mã Jesus kyyh sa hã.

P'aa hẽnh Jesus her'oot tadajëp do ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³²Ti m' Jesus rabahõm Jerusarënh hẽnh. Jesus mã sa pooh. Ti m' ta ma matëg rahyb n'aa newëë mã t'ti hẽnh Jesus bahõm doo.^h Ta wób mã sa sii hah'üüm do e'ÿÿm mãh. Ti m' sa m'aa hẽnh Jesus naëñh ënh 12 hedoo do ta ma matëg. Ti m' tamaher'oot sa hã ta mo n'aa. ³³Ti m' taky hadoo:

—Ër ah'üüm Jerusarënh hẽnh —näng mãh. —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da rahaëëj däk da P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa moo gó na-ääj da. Dajëb hã raky n'aa etyy da ÿÿh. ÿ da rahaëëj däk Judah buuj nadoo do sa moo gó —näng mãh. ³⁴—Ta ti ÿ da raky n'aa ej'ees, ÿ da rahetsoos. ÿ da rahewyyh. ÿ da radajëëb kân —näng mãh. —Tamawoob hẽ äh ÿ jawén paa bä, ÿ d' ganä wäd kân —näng mã Jesus ta ma matëg sa hã.

Tsijaag, Jowäw daheeh retsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵Ti m' Sebedew taah hedoo doo, Tsijaag, Jowäw daheeh, rabana Jesus wë. Ti m' raky hadoo ta hã:

—Ää karën paawä manoo ää etsëë do a hã —näk mãh.

³⁶Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—H'ëëd ti bë karën hã ÿÿ? —näng mãh.

³⁷Ti m' raky hadoo:

—Ää karën paawä tak'ëp makabaj'aa doo me mabag'ääs doo bä, a hub hadäk hẽnh ää see basooh man'oo bä, s'ÿÿ me ää seeⁱ —näk mã sa kyyh.

³⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bë hapëë bä ti bë etsëë doo —näng mãh. —Bë hajaa da ÿ ahoop do bë ahob bä? Bë hajaa da bë dajëb bä ÿ dajëp doo da? —näng mã Jesus sa hã.

³⁹—Ää hajaa! —näk mãh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ahoop né da ÿ ahoop do hadoo doo. ÿ dajëp do hadoo né da bë dejëp —näng mãh. ⁴⁰—Hÿÿ kä, ta ti bë etsëë do hã ÿÿ, ÿ nado ti hanoo. P'op Hagä Do anoo da hup ÿÿ hẽnh, sä ÿÿ hẽnh rabat'oönh, ta pooj jé tabenäm do tah'yyb däng do sa hyb n'aa —näng mãh.

⁴¹Ti m' ta ma matëg wób, ji moo sahõnh hẽ hadoo do raky n'aa napäh bä retsëë doo, rah'yy kawaj'ään bong Tsijaag Jowäw sa wë.

h 10.32 Ta ma matëg rawén hyb n'aa newëë Jerusarënh hẽnh Jesus bahõm doo, t'ti hẽnh Jesus majiï rababok sa h'yyb. **i 10.37** Tak'ëp hyb n'aa jewyk do tii, sa wahë n'aa basooh do pa hat'oönh doo. Rakarën paawä ta wób sa wahë n'aa rabahadoo Jesus sii.

⁴²Ti m' Jesus naëej nã ta wë sahõnh hë ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hapäh né hë, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa ky n'aa hedoo doo, tak'ëp ramejũu sa hã. Bë hapäh né hë ti hyb n'aa jew'yyk doo, tak'ëp ramejũu sa karapee n'aa —nãng mäh. ⁴³—Bë mahang taw'ääts hë dooh tii d' tado bã. Bë mahang karën pé kaweh'ëëh péh, taw'ääts hë da ta wób sa karom hadoo tabahado däk, ta wób tamasa. ⁴⁴Bë mahang karën pé ta wób sa bahãnh nu gadäk péh, taw'ääts hë takadad'uuh sahõnh hë sa wë. Taw'ääts hë sahõnh hë sa masa n'aa, sa karom kanep'aak do hado däk tii —nãng mäh. ⁴⁵—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ na-ããj né hë. ÿ ahyng babä ÿ rahyb n'aa jew'yyk do jawén nado. ÿ ahyng babä ÿ masa hyb n'aa ta wób, ÿ ky n'aa en'yyim hyb n'aa ta wób sa hã, ÿ dajëp hyb n'aa hajök do nesaa do sa mo haj'aa sãm hyb n'aa —nãng mã Jesus kyyh.

Baritsimëw häd nãng do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶Ti m' rakajaa panang Jerikó häd nãng doo bã. Ti m', ta jawén, panang bã naa Jesus, ta ma matëg, hajök do wób ratsyym kasok bã, ta tyw n'aa nabyy me m' tabahäng ty tamah doo. Baritsimëw mã ta häd. Tsimëw häd nãng do t'aa m' tii. Ta tyw n'aa me tabahäng dajëër tetsëë hyb n'aa m' ta tii me tebës do sa hã. ⁴⁷Ti m', Jesus, Nasaréh buuj ramaneëënh do né hë ti ta tii bã tabës taky n'aa napäh bã m', tak'ëp mã tageëëj wät. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Mat'yyd mehiin ÿÿh, Jesus, Dawi panaa!¹ —nãng mäh.

⁴⁸Ti m' ta wób raky ge'ÿÿm mäh, bag hënh tabahäng hyb n'aa. Raky geãm né paawä m', tak'ëp tageëëj wät tii bã:

—Mat'yyd mehiin ÿÿh, Dawi panaa! —nãng mäh.

⁴⁹Ti m' Jesus baym.

—Bë naëej! —nãng mäh.

Ti m' raky hadoo Baritsimëw hã:

—Tseebe wäd! P'op as'ëëg g'ëed! Õm tanaëënh! —näk mäh.

⁵⁰Ti m' ta hatsë taw'oong jat mäh, gatsëg gëet, ahõm mã Jesus wë.

⁵¹Ti m' Jesus beaanh ta hã:

—H'ëed ti makarën ÿ moo wät a hã? —nãng mäh.

—Ma matëg! ÿ karën ÿ begää däk —nãng mäh.

⁵²Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ahõm nã. Hã ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa õm has'oo däk —nãng mäh.

Ti m' nayyw hë m' tabahapëë däk. Ti m' tabahõm Jesus sa jawén.

Baad Jerusarënh bã Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

11 ¹Ti m' Jesus rabahõm. Ti m' Jerusarënh bedaa däk bã m', panang Betapagéh, Betanija häd enäh do w'oo hã rakajaa bã, waëë joom oriib häd nãng do banäng bã, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejũu sa pooj jé m' rabahõm hyb n'aa. ²Hahÿÿ d' mã ta kyyh sa hã:

j 10.47 Sa h'yyb tym dëëb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëënh Mesijas. Dawi panaa mahang ta ti ganyyh P'op Hagä Do ky däng do paa hyb n'aa, "Dawi panaa" ramaneëënh na-ããj hë P'op Hagä Do Ky Däng Doo. Tii da Jesus Baritsimëw wén maneëënh, ta hã pé Jesus né hë ti P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa kaja däk doo.

—Bë ahôm panang hênh bë pooj jé badäk doo hênh ti nuuj jé. Bë kajaa bä, bë hapäh da jumeto t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hä da tabahäng —näng mäh. —Bë asood hôm da, bë manaa wawëë hë —näng mäh. ³—“Hëd n'aa ti bë as'oot?”, ranoo bä, “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karên, bada m' tamejüü rababaj nä”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hä.

⁴Ti m' rabahôm, ti m' jumeto t'aah rabawyyd kân tób w'oo hä. Tób noo hä m' takahô. ⁵Ti m' rabas'oot bä m', p'eets hë hab'ëëh do rabeaanh:

—H'ëed ti bë hab'ëëh? Hëd n'aa ti bë as'oot? —näk mä sa kyyh.

⁶Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo Jesus bedoo doo d' né hë m'. Ti m' rabanoo ramahüüm. ⁷Ti m' Jesus ma matëg ramana kân Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hä padëëk do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' Jesus bas'ëëg sooh ta jó. ⁸Hajök mä sa hatsë sa hä padëëk do paa rat'ëëg hôm ta tyw n'aa me, tamahôm doo me, raweh'ëëh hyb n'aa. Ta wób mä ragekyyt mä bag'aad, rat'ëëg hôm mä ta tyw n'aa me.^k ⁹Ti m' sahôn hë pooj jé hah'üüm doo, duu hênh han'aa do na-ääj mä tak'ëp mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do ää j'aa etsë! —näk mäh. —Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!^l —näk mäh. ¹⁰—P'op Hagä Do ky n'aa edëng da ër wahë makü Dawi bag'ääs do paa hadoo bag'ääs doo^m —näk mäh. —Hÿ pong jé hawät do hä ää j'aa etsë! —näk mä sa kyyh.

¹¹Ti m' Jerusarênh bä Jesus bajëë suun kân. Ti m' tabahôm P'op Hagä Do tób n'aa hênh. Tabegää däk mäh. Tug bä däg do hyb n'aa m', 12 hedoo do sa sii hë m' tabahôm ta s'ee hênh, Betanija häd näng doo hênh, raba'yÿh hyb n'aa m' tii bä.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh

¹²Ti m' jati péh, Betanija bä naa ratsyym kasok bä, Jesus asa däk. ¹³Dawëë naa m' tabahapäh joom wiigo häd näng doo. Taheg'ääs mä teag bä. Dooh m' ta hä, ta ag noo gó nado m' ta h'yyb.ⁿ ¹⁴Ti m' joom hä taky hadoo:

—Dooh da meag wäd bä! Dooh d' a ag repoo wäd bä! —näng mäh.

Ta ma matëg ramaa napäh mä ta kyyh joom hä.

¹⁵Ti m' rakajaa bä kä m' p'aa hênh Jerusarênh bä, Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëë bong tii bä hes'ëëm doo, hets'ëë do na-ääj mäh. Ti m' tabaüÿj bëëh dajëër rabaheb'aanh do tyng n'aa. Gurii-i hes'ëëm do tyng n'aa na-ääj mä taüÿj bëëh. ¹⁶Dooh m' tan'oo bä ramatabëj bä wak'ääb ta tii me, P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó. ¹⁷Sa hä tama metëëk bä m' taky hadoo:

—Nepäh bë hä kerih do P'op Hagä Do kyyh? —näng mäh. —Hahÿÿ da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ ji maneëënh da sahôn hë badäk hahÿÿ bä habong do P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëë do tób n'aa”^o —näng mä Jesus. —Hÿÿ kä, baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä! —näng mä Jesus kyyh sa hä.

k 11.8 Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahë n'aa ragadoo bä. Ratsebé, raweh'ëëh do heen n'aa tii.
l 11.9 Saaw-Mo 118.25-26 hä takerii däk do hä rabeh'üüm. m 11.10 Tii d' rawén her'oot, sa hä pé edaa däk Jesus du doo do Isaraëw buuj tabag'ääs doo. n 11.13 Ta ag noo gó nado né paawä, joom baad hadoo do hä ji aw'ÿÿt né hë pawóp its ta ag tabeak do pooj jé ganyyh doo. Kas'uit do sa waa tii. Ti ti Jesus esoos do tabepöh hyb n'aa paawä. o 11.17 Isajas 56.7

¹⁸Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj mã raky n'aa napëë kân mã ta tii. Ti m' ratyw n'aa esoos mã radaj'ëëp hyb n'aa m' Jesus, Jesus rajeÿÿm do hyb n'aa m'. Rawén jeÿÿm mãh, hajök mã gen'aak Jesus metëëk do hä.

¹⁹Ti m' tug bã kä m' Jerusarënh Jesus raberéd däg kân, ah'üüm kân mãh.

Baad ji h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰Jati pé bãp paa m', Jerusarënh hënh rabahôm bã m', joom wiigo häd näng doo me m' ratabës. Tsawyy häng mã sahôn timer hë m' rabahapäh. ²¹Ti m' Peed hyb n'aa newë däk mã Jesus ky hadoo do paa joom hä. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! Mahegäa! —näng mãh. —Tsawyy häng joom mawas'ee häng doo —näng mãh.

²²Ti m' Jesus ky hadoo:

—Taw'aäts hë P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh —näng mãh. ²³—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Hahÿ waëë hä ky hadoo péh: “Ahôm, ahob tame”, hanäng péh, P'op Hagä anoo ti ta hä, ta hä baad tah'yy kae bã, P'op Hagä Do ky däng do taky nasëew bã ta h'yyb gó. ²⁴Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿ da: Bë gadoo né da sahôn timer hë P'op Hagä Do hä bë ky n'aa etsëë doo, baad bë ky dahë bã, bë ky nasëew bã bë hä tanoo do hä —näng mãh. ²⁵—Bë ky n'aa ets'ëë bã, tanyy bã bë h'yyb gó baad nadoo do bë da hadoo do wë, taw'aäts hë pooj jé bë hyb n'aa mabaan hóm tii, bë Yb hÿ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan hyb n'aa nesaa do bë hä na-ääj hë. [²⁶Bë hyb n'aa manabaan hóm bã, dooh na-ääj hë bë Yb hÿ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan bã nesaa do bë moo bok do paah —näng mã Jesus kyyh.]

Jesus hä reaanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷Ti m' rakajaa Jerusarënh hënh. Jesus bawät bã m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, kajaa mã ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë. ²⁸Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj gó hahÿ mamoo wät doo? —näk mã sa kyyh.

²⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bë hä ënh. Bë her'ood bã, tii bã ÿ baher'oot bë hä jaa ky gabuuj hahÿ ÿ moo wät doo, hahÿ ÿ bad'oo doo —näng mãh. ³⁰—Jaa ky gabuuj Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? Bë her'ood hä ÿÿ —näng mãh.

³¹Tii bã m' sa m'aa hënh mã raky n'aa hajëew bong. Hahÿÿ d' mã sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ër noo bã, teanh da ër hä tii bã: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ënh?”, näng da. ³²Ajyy kyy gó ër noo bã, hajök do kawaj'aän da ër wë —näk mã sa kyyh sa m'aa hënh raky n'aa hajëm bã.

(Rawén jeÿÿm mãh, hajök do hä m' P'op Hagä Do ky n'aa rod né hë paa m' sa h'yyb Jowäw.) ³³Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hä:

p 11.28 Hes'ëëm do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajök do tama metëëk do hyb n'aa na-ääj hë rawén eanh. Jesus hä he'eah do sa kyy gó ta tii bã hes'ëëm do rabehes'ëëm. Ti hyb n'aa dooh ragenaa g bã Jesus bad'oo doo.

—Dooh āā hapēē bā —ken'oooh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Ŷ na-āāj né hē, dooh ŷ her'ood bā ky gabuuj nāng do hā ŷŷ, tii da ŷ bad'oo doo —nāng mā ta kyyh sa hā.

Joom nāng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'ūūm do panyyg n'aa hahŷŷh

12 ¹Ti m' Jesus baher'oot panyyg ky n'aa me sa hā.⁴ Hahŷŷ da m' tabaher'oot:

—Hŷ hadoo aŷyy bejoom hōm uwa hād nāng do ta joom. Tahedēē hōm. Ti tagagoos uwa bēēh hood tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wād sooh p'op nu dāk do joom hagā n'aa tyng. Ti tabahaēēj dāk ta joom banāng do ta kaser n'aa sa hā. Ti ta danāh bahōm dawēē. ²Joom ag wah'ēē dāg bā kā, ta danāh mejūū ta sii moo heb'oooh do see ta kaser n'aa sa wē, tagadoo hyb n'aa paawā joom ag wób. ³Ti takajaa bā kā, ramaso dāk, rahewyyh, ramejō hōm p'aa hēnh bag hēnh. ⁴Tii bā ta danāh mejūū ēnh ta seeh. Tii kā ranu ganabooh, rarahejāā tii. ⁵Ti tamejūū ēnh ta seeh. Radajēēb kán tii. Ti ta danāh mejūū nā hajōk. Tii b' sa wób rahewyh bong, sa wób raneboh bēēh. ⁶Sét hē mad'aak ta pa. Ta t'aah takamahān do tii. Ti tamejūū. Ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Tah ŷ raweh-ēēh da”, nāng mā ta h'yyb gó. ⁷Ti ta kaser n'aa rabahapāh bā raky hadoo: “Ta danāh t'aah hahŷŷh. Ti d' ta danā dāg ta yb jawén buuj dāg”, nāk mäh. “Ti bā, ēr dajēēb! Ēr ma dāg da tii bā kā hahŷ joom banāng doo”, nāk mā sa kyyh. ⁸Tii d' né kā, ranaboh jad kán. Dawēē radawāts hōm joom bahānh —nāng mā Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ūūm sa hā.

⁹Ti m' teaanh sa hā:

—Nyy da joom danāh bad'oo hŷŷ kā? —nāng mäh. —Ana da, tadej'ēēp da ta kaser n'aa, ta wób hā da tabahaēēnh tii bā —nāng mäh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo ēnh sa hā:

—Dooh bē ner'ood bā g'eeh hahŷ P'op Hagā Do kyy kerih doo? “Pā tób n'aa them'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hŷŷ kā pā ta ba n'aa, mesoo n'aa dāg. ¹¹Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'āāts hē ēr hā tii”,^r nāng kerih doo —nāng mäh.^s

¹²Tii bā kā m', P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do na-āāj hē, Judah buuj sa wahē n'aa hedoo do na-āāj mäh, ratyw n'aa esoos mā ramaso dāk hyb n'aa m' Jesus. H'yy genāh mā Jesus pes'āāp mā panyyg ky n'aa me sa hā. Ti hadoo né hē, e'ŷŷm mā hajōk do Jesus maa new'ēē do sa hā, ti hyb n'aa m' Jesus mahānh rabahōm.

Jesus rano n'aa maso paawā ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahŷŷh

¹³Ta jawén kā m' ramejūū Pariséw wób, Judah buuj sa wahē n'aa Eróts hād nāng do karapee wób na-āāj mā Jesus wē. Rakarēn paawā rano n'aa masoo taher'oot do hyb n'aa. ¹⁴Ti hyb n'aa m' ky ken'yym doo gó rake'aanh:

—Ma matēg! —nāk mäh. —Āā hapāh ōm. Baad ub mabawāt. Dooh daap mamenā bā. Dooh mahyb n'aa p'eed bā ky n'aa etsēēh do hā, hyb n'aa jawyk

q 12.1 Ta hā kamaj'ī doo, ta hā he'aanh do sa hā ti tabaher'oot. r 12.11 Saaw-Mo 118.22-23

s 12.10-11 Ti pā tahanāng péh, ta daaj hē né m' ti takaher'oot.

do hā mama metēēk bā. Dooh maky n'aa ehýyd bā sa hyb n'aa ma metēēk doo. Ehub né hē P'op Hagā Do karēn do hā mama metēēk doo —nāk mäh. —Ti hyb n'aa —nāk mäh —āā mamaher'ood. Taw'āāts hē a hā, ji epaag bā Roma buuj sa wahē hā rahepak doo, Sesa hā? —nāk mäh. ¹⁵—Ji ep'aak g'eeh, dooh apāh ji epaag bā? Nyy da a hā? —nāk mā sa kyyh.

Jesus hapāh mā ti sa h'yyb, j'ooj madāk doo me ti raky hadoo. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Hēd n'aa tii da bē ke'aanh, kēh ŷ hyb n'aa ŷ bē no n'aa maso paawā? —nāng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hā:

—Na moweed denaari ramaneēēnh doo. ŷ megāā —nāng mäh.

¹⁶Ti m' raban'oo dāk ta hā. Ti m' tametēēh, ti m' tabeaanh sa hā:

—Jaa heen n'aa hahýh? Jaa hād hahý kerih do ta hā? —nāng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa hād —nāk mäh.

¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē an'oo Sesa hā ta no n'aa, ta heen n'aa hadāk doo. Bē an'oo P'op Hagā Do hā ta no n'aa hē —nāng mäh.

Ti m' sa h'yyb gó rameuuj b'ēēh ta kyyh hyb n'aa.

Saduséw Jesus hā rake'aanh do panyyg n'aa hahýh

¹⁸Ti m' rakajaa Jesus wē Saduséw hād enāh doo, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hā m' dooh m' ji ganā wād bā ji dajēb bā. ¹⁹Ti m' raky hadoo Jesus hā:

—Ma matēg! —nāk mäh. —P'ooj ub Mosees erii dāk do paa ēr hā, aj'yy dajēb bā, ta ŷm terēd wād bā tanetaa nā bā, tii bā m' ta hýj mā gat'ēē dāk tii, ta hýj makū panaa nāng hyb n'aa m' —nāk mäh. ²⁰—Panyyg gó ōm āā maher'oot —nāk mäh. —Hý hadoo aj'yy, 6 ta hýj. Tagat'ēē dāk mäh. Dooh m' teta nā bā, aj'yy dajēp. ²¹Tii bā ta hýj seeh, ta jawén nāh, gat'ēē dāk mā ta hýj makū ŷm paah. Ti na-āāj mā dajēp né tii d' ēnh. Dooh m' reta nā bā tadajēp. Ti hadoo né m' ta wób ēnh. ²²Sahōnh hē m' raget'ēē bok ta ti ŷnh. Sahōnh hē m' radejēp ranetaa nā bā. Tagadēēg ub kā ŷnh dajēb kán.

²³Ti m' rabeaaj kán Jesus hā:

—Ji genyyh bā kā ēnh, dejēp do paa ji? —nāk mäh. —Ny hadoo do ŷm kā ta ti ŷnh ti noo gó kā? Sahōnh hē paa m' ta ti ta pat'uuk —nāk mā sa kyyh.

²⁴Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Dooh bē h'yy genā bā baad hadoo do hā, P'op Hagā Do kyy kerih do bē nahapāh do hyb n'aa, P'op Hagā Do hejój bē nahapāh do hyb n'aa na-āāj hē —nāng mäh. ²⁵—Dejēp do ragenyh bā kā, dooh ji kat'ēē wād bā. Āās hý pong jē habong do kanetēē do hadoo da ji tii bā kā —nāng mā Jesus.

²⁶Ti m' taky hadoo ēnh:

—Dejēp do genyyh doo kā, dooh bē ner'ood bā Mosees mo haj'aa kerih do hā, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganā wād do ky n'aa? —nāng mäh. —Tii

t 12.14 Tii da rawén eanh, rakarēn paawā Jesus her'oot do hā rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hā. “Dooh ji epaag bā Sesa hā” taky hado bā paawā, Eróts karapee raky n'aa tapa paawā Jesus Roma buuj sa hā. “Ji ep'aak né hē” Jesus ky hado bā paawā, hajók do maa new'ēē doo, dooh ragenaa bā ta tii. Tii b' rakawaj'āan paawā ta wē. Hejoonh né hē ta hā reaanh doo. u 12.17 Ji né hē ti P'op Hagā Do karēn doo.

gó naa P'op Hagä Do ber'oot Mosees hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh: “Abaraäm hagä ÿÿh, Isak hagä ÿÿh, Jakóh hagä ÿÿh”,^v näng mäh. ²⁷—DooH, “Abaraäm makû hagä, Isak makû hagä, Jakóh makû hagä”, tanoo bä. Dejëp do hagä n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedëp do sa hagä n'aa tii —näng mäh. —Tak'ëp bë h'yy gatamah —näng mä Jesus kyyh Sadusëw sa hä.

Tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do see bana. Tamaa napäh mä raky kedag bong do Jesus daheeh. Ta hä m', baad mä Jesus ky gadoo sa hä rake'anh doo. Ti hyb n'aa m' teanh mäh:

—Ny hadoo do P'op Hagä Do mejüü do see tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk tamejüü do wób bahänh? —näng mäh.

²⁹Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hahÿ tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk: “Bë maa newë da hahÿÿh, Isaraëw buuj. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, P'op Hagä Doo, ër hagä n'aa, sét né hë. ³⁰Taw'-äâts hë tak'ëp bë kamahän Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'äâts hë tak'ëp bë h'yyb padäg ta hä. Taw'äâts hë bë h'yyb tym gó naa né hë bë kamahän ta hä, sahönh hë bë hajaa doo me”,^w näng mäh. ³¹—Hahÿ ta seeh: “Makamahän a da hadoo doo, a hä makamahän doo da”^x —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—DooH tak'ëp ky n'aa jawyk pé ta ti pawóp hadoo do bahänh —näng mä Jesus ta hä.

³²Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky hadoo:

—Baad ti a kyyh, ma matëg —näng mäh. —Sét né hë ti P'op Hagä Doo. DooH ta see péh —näng mäh. ³³—P'op Hagä Doo tak'ëp ji kamahän, tak'ëp ji h'yyb däk ta hä. Ji h'yyb tym gó naa né hë, sahönh hë ji hajaa doo me né hë ji kamahän ta hä. Ji kamahän né hë ji da hadoo, ji hä ji kamahän doo da —näng mäh. —Ji ajuu doo, ji anoo do P'op Hagä Do hä bahänh ti ta tii.

³⁴Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä baad ta kyyh, ta h'yy ganäng doo me tabedoo, ti m' taky hadoo:

—P'eets hë paawä P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh takarën doo da. P'eets hë paawä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa mabahadoo —näng mäh.

Ti bahänh kä m' dooh m' reaa j boo bä kä. H'yyb e'ÿÿm mä reaa j bä kä.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó Jesus ma metëëk bä m' taky hadoo:

—Dawi panaa m' ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa nooh. Nyy da tii? ³⁶Hahÿÿ d' mä P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi baher'oot paa m' Kristo ky n'aa: “Wahë ÿ n'aa hä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo ky hadoo, ‘Aso hup ÿÿ hënh, si ÿ mabag'ääs hyb n'aa a majiï ÿ nes'ëëm bä kä’ ”,^v näng paa Dawi. ³⁷Hÿÿ kä, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëëj bä ti Kristo, nyy d' ti ta t'aah tabahadoo?^z —näng mä Jesus.

v 12.26 Esodo 3.6 w 12.30 Dew-Teronom 6.4-5 x 12.31 Rewitikos 19.18 y 12.36 Saaw-Mo 110.1 z 12.37 Dawi panaa né hë ti Jesus a'ÿÿy gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahë ÿ n'aa tamaneënh do paah, P'op Hagä Do T'aah tabahadoo do hyb n'aa na-ääj hë ti Jesus.

Baad mä hajök do sa hä Jesus kyyh.

³⁸ Jesus ma metëëk bä m' taky hadoo:

—Baad da bë kanä ta ti Mosees ky n'aa jaw'yik do ma mehetëk do sa mahänh —näng mäh. Baad ub raken'yym, baad rakametëeh saroor henyym doo me, ky n'aa gebah doo me —näng mäh. —Rakarën ji bedëng hajök do sa mahang —näng mäh. ³⁹—Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do rabahetönh bä. Ratsebë do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh doo bä rabahetönh bä ratooj bä —näng mäh. ⁴⁰—Patug tema bong do radajëer esok, rama esok. Tii bä h'yy kamep'ëeh, bap péj hadoo doo me raky n'aa ets'ëë bä —näng mäh. —Ta ti hedoo do tak'ëp P'op Hagä Do rejää da —näng mä Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yik do ma mehetëk do sa ky n'aa.

Patug tamaa wäd is do tanoo do dajëer panyyg n'aa hahÿÿh

⁴¹ Ti m' Jesus bahyy sooh dajëer radahet'oonh do dawëë bä. Ti m' tabaheg-'aäs hajök do radatoonh do dajëer tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do dajëer n'aa. Hajök mä dajëer enäh doo, hajöng mä radatoonh. ⁴² Ti m' tabana patug tamaa wäd is doo, tadatooj is mä pawóp its moweed. Kanahën its mä tii. ⁴³ Ti m' Jesus naëenh ta ma matëg ta wë, ti m' taky hadoo sa hä:

—Hahÿ ÿÿnh patug tamaa wäd is doo, sa bahänh tabanoo. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh. ⁴⁴—Sahönh hë ta wób ranoo sa wë mad'aak do uuh —näng mäh. —Hahÿ ÿÿnh, kasuud its né paawä, sahönh hë taban'oo dag is ta wë hanäng do paats —näng mä Jesus.

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

13 ¹ Ti m' Jesus ratsyym kasok bä m' P'op Hagä Do tób n'aa bä naa, ta ma matëg see ky hadoo ta hä:

—Mahegää, ma matëg! Ewëeh hÿ pä tób pan'aa. Anäm hahÿ tatama n'aa! —näng mäh.

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahapäh hahÿ tób yb —näng mäh. —Dooh da hahÿ pä ta see jó haso wät pé da. Sahönh hë da rabakud bëeh tüü —näng mäh.

³ Ti m' waëë joom oriib banäng doo hënh Jesus rabahöm kän. P'op Hagä Do tób n'aa nu masee me tii. Ta tii bä Jesus bahäng bä, sa m'aa hënh Peed, Tsijaag, Jowāw, Ān-Deréh rabana ta wë, ti m' raky n'aa eanh:

⁴—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu dāk? H'ëed hado da tabedaa dāk do heen n'aa? —näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë matakä da bë rawanadii hyb n'aa. ⁶ Hajök da han'aa ji hä wad'ii doo. Hät ÿÿ gó rabana, sa nooh. “ÿ Kristo”, näk da sa kyyh. Hajök da rawedii —näng mäh. ⁷—Bë eÿÿm manä da kaneb'ooh do bë ky n'aa napäh bä. Ti awät né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hë, dooh takaja nä bä badäk hahÿ bahëej jëng doo —näng mäh. ⁸—Häj n'aa see babuuj rakaneb'ooh da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wë. Hajöng häj n'aa bä k'ääts katajuus da, sah na-ääj da anäng. Badäk hahÿ bahëej jëng do du dāk do metëë n'aa d' tii. Ajän pooj jé ta mahÿÿj ganyyh do hadoo da tii —näng mä Jesus.

⁹Ti m' taky hadoo ênh:

—Baad bë kanä sa mahãnh —näng mäh. —Bë da rahaëenh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Bë da rahewyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó. Hëp y n'aa bë da ramahũum sa wahë n'aa wë, hëj bagä n'aa sa wë na-ãj hë, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh y n'aa bë her'ood kã da tii bā sa hā —näng mäh. ¹⁰—Badäk hahy gawatsig pooj jé, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanām do jé pad'yyt hë da rabaher'ood hōm sahōnh hë hāj n'aa babuuj sa hā —näng mäh. ¹¹—Bë ramoo maso hōm bā, bë raheaaj bā bë raky n'aa etyy hyb n'aa, bë hyb n'aa tón manā bë her'oot péh. Bë her'oot bā, bë her'ood bë hā P'op Hagä Do anoo do ti noo gó. Bë h'yyb gó naa nado da ti bë her'oot doo. P'op Hagä Do Sahee da ti her'oot doo —näng mäh Jesus sa hā.

¹²Ti m' taky hadoo ênh:

—Hyyj näng do ta hyyj tan'oo dāk da ta wób sa moo gó, radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hā. Sa taah da h'yy kawereem da sa yb wë, sa yyn wë. Rahaëenh da ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa. ¹³Tak'ëp da sahōnh hë rakawajāan da bë wë hëp y n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hā yj, tadajëb bā kã, edëb had'yyt hë da hyy pong jé P'op Hagä Do pa —näng mäh Jesus kyyh.

¹⁴Ti m' taky hadoo ênh:

—Tak'ëp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa rejāā doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahyb n'aa eréd hōm hanoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa bā tahëë däg bā bë hapëë bā, taw'āats hë Judah buuj hāj n'aa bā haj'eenh do rakejën hōm da waëë banäng hënh. (Sahōnh hë hahy ner'oot doo, taw'āats hë ramatakëë tagahoot hyb n'aa sa hā nyy d' Jesus hanäng pé ti tak'ëp nesaa doo.)^a ¹⁵Ta ti bë bahapāh bā, taw'āats hë jajé p'op tób gadāk do jó hasooh péh, nayyw hë da takejën hōm, dooh da pooj jé tób gó tehëen péh. ¹⁶Ti hadoo né da ta joom hood hënh hawät doo. Taw'āats hë dooh da tajëë bā ta hatsë tabehëen hyb n'aa paawä —näng mäh. ¹⁷—Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hā kã ti noo gó kã!^b —näng mäh.

¹⁸⁻¹⁹Ti m' taky hadoo ênh:

—Tak'ëp né da ji bahoop ti noo gó. Badäk hahy P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, dooh nā paa ti hadoo pé tak'ëp rabahoop. Ti jawén kã dooh ti tahado wäd bā kã. Ti hyb n'aa da, bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hā, bë kejën hōm do tabahahëem noo gó, tak'ëp naëng badoos noo gó, tanahadoo hyb n'aa —näng mäh. ²⁰—P'op Hagä Do bód gagog hōm da nanäng ji ahoop doo. Tii d' tanado bā paawä, dooh paawä hedëp péh. Ta wë tasëew hōm do sa hyb n'aa tawén bód gagog hōm ti noo gó rahoop doo —näng mäh. ²¹—Ti noo gó, “Wät hahy Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bā, bë ky dahé manā da rahe'oot doo. ²²Ta ti y wén her'oot, ti abok da hajök “Y Kristo” ken'ooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod yjh” ken'ooh doo, noo kanesa doo. Tak'ëp hadoo do ta heen n'aa rametëeh da, rapehuunh da, ta wë P'op Hagä Do asëew hōm do rawedii hyb n'aa paawä. ²³Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa matakā! Ta pooj jé y baher'ood dāk bë hā —näng mäh Jesus kyyh.

a 13.14 Maah-Ko erii wät ta tii, Daniëw erii wät do hā Jesus beh'ũum do hyb n'aa.

b 13.17 Tak'ëp tanesaa sa hā, du daa d' rawaj'aah pé do hyb n'aa.

²⁴Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta ti rahoop do jawén paa bâ, papÿÿj da badagyb dāk, kamarab da dooh ta bag nyy wäd bâ. ²⁵Sagōōh wē hā naa kejāk da. Wē hā habong do ta bag keh'ÿÿt da jé pad'ÿÿt hē, ta see hedo hōm da P'op Hagä Do an'oo bâ.^c ²⁶Ti noo gó kâ da sahōnh hē da rabahapäh ÿÿh, Aj'ÿÿy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng bâ kâ wē puh mahang. ÿ ahyng da tak'öp P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'öp gabarēēh do hadoo doo me. ²⁷Ti noo gó ÿ mejüü da äs ÿÿ rabata hōm hyb n'aa jé pad'ÿÿt hē badāk hahÿÿ hā habong do ÿ asēēw hōm doo —näng mä Jesus kyyh.

²⁸Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bē hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hā —näng mäh. —Wiigo tēēg tadu doo bâ tagajewäng doo, bē hapäh tabanyyw edaa dāk.^d ²⁹Ti hadoo né da, sahōnh hē ta ti bē ÿ maher'ood wät do kaja dāk bâ bē bahapäh bâ, edaa dāk ÿ kajaa do bē bahapäh da —näng mäh.

³⁰Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her'oot doo: Da hē habong do rahapäh nä da sahōnh hē ÿ her'ood wät do bawäd kân.^e ³¹Badāk hahÿÿh, wē na-ääj da, ahēēj jēē né paawä, kēh ÿÿ da dooh tahēēj bâ —näng mäh.

³²Ti m' Jesus ky hado kân:

—Dooch d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. Ääs, hÿ pong jé habong doo, dooh rahapēē bâ. ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah, na-ääj hē dooh ÿ hapēē bâ. Jääm né hē Ee hapäh. ³³Dooch da bē hapēē bâ ny noo gó ta ti bawät. Ti hyb n'aa baad ub da bē gadaa ta pooj jé, baad ub da bē matakä. ³⁴Aj'ÿÿy karom näng do ta s'ee hēnh hahōm do hadoo tii. Tabahōm pooj jé tamejüü ta karom sahōnh hē rabahag'äas hyb n'aa. Tamaher'ood hōm sa hā ramoo bong do hā. Tamejüü na-ääj hē tób noo hag'äas doo, baad tabahag'äas hyb n'aa. Dooch raheen n'aa enä bâ ny noo gó sa kariw n'aa matēēh. ³⁵Ti hadoo bē hā kâ. Taw'äats hē baad da bē gadaa, baad bē hyb n'aa matakä da. Dooch da bē hapēē bâ ÿ matēēh bâ, tób danäh matēēh do ta karom nahapäh do hadoo da. Dooch ji hapēē bâ tób danäh kajaa bâ, tug bâ, atsēm, atsēm ub, tapaj'ēē bâ. ³⁶Dooch taw'äats hē tado bâ bē h'ÿÿ gatamah bâ tób danäh nayyw hē takaja bâ —näng mäh. ³⁷—Ti hyb n'aa ÿ bedoo bē hā, sahōnh hē sa hā: Baad bē gadaa, baad bē matakä! —näng mä Jesus.

Buu benyyim do ÿÿnh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahÿÿh

14 ¹Ti m' pawóp nä m' ta äh Pas-kowa^f häd näng do bawät, päw makuj tamah do rabawa noo gó. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'ÿÿk do ma mehetēk do na-ääj

c 13.25 Isajas kyy gó Jesus beh'üüm ta ti taheer'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hā kerii dāk ta ti ky n'aa. d 13.28 Tabahahēm noo gó, hajōng do häj n'aa bâ ti anäng joom ti noo gó barak doo. P'aa hēnh tagajewäng tabanyyw bedaa dāk bâ. Ti hyb n'aa ta ti ky n'aa gó Jesus beh'üüm ta panyyg. e 13.30 Jesus hā reaaj wät ny noo gó P'op Hagä Do tób n'aa rarejää. 37 ta baab jawén paa bâ, hahÿ Jesus her'oot do jawén paa bâ, Roma buuj sa warahén n'aa rarejää P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarēnh bâ hasooh do paah. Sahōnh hē P'op Hagä Do tób n'aa pan'aa pä kepyyÿ hyng Roma buuj sa warahén ran'oo bâ. f 14.1 Pas-kowa ramanēēēh do noo gó Isaraēw buuj rahy n'aa esee P'op Hagä Do t'ÿÿd mehiin doo, Esit bâ naa rabah'üüm noo gó. Pas-kowa ratab'ēēs noo gó ranaheb'ooh b'ēē t'aah aj'ÿÿ. Rahyb n'aa esee do heen n'aa tii. Ti noo gó m' ratab'ēēs né hē päw makuj tamah doo. Séd hā rataheb'ēēs.

mä ratyw n'aa esoos mä Jesus ramoo maso hõm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bä m', radaj'ëep hyb n'aa kä m'. ²Rakaner'oot bä m' raky hadoo:

—Dooh da ër dajëeb bä Pas-kowa noo gó, hajök do ër wë rah'y'y kawereem mahãnh —näk mäh.

³Ti m' panang Betanija häd näng doo bä m', Simaw saraa hä däk do paa tób bä, sa waa tyng hä m' Jesus basooh bä m', ana mä ta wë ȳynh. Buu benyym do hood mä ta moo gó m' tabadäk. Pä s'ëeb mä ta hood. Tak'ëp mä taky n'aa gebah, joom nah-do häd näng do s'ëeb heh'äät ta ti gó hanäng do buu benyym doo. Ti m' tanoo gatëh hõm, ti m' tabahah'ook Jesus nuu gó m'. ⁴Ti m' Jesus pa hat'oonh do wób rakawaj'ään bong, ti m' raky hadoo sa da hadoo do sa hä:

—Hëd n'aa tarejää tii? ⁵Taw'ääts hë paawä takes'ëëm. Tak'ëp paawä ji ky n'aa geb'aah. Ta sãm ji anoo paawä kas'uut do sa hä —näk mäh.

Ti m' rabahajëew wät ti ȳynh.

⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë hajëew manäh! Na magëd ti ȳynh —näng mäh. —Tak'ëp baad hadoo do tamoo wäd wät hä ȳy. ⁷Kas'uut do aboo had'y'yt hë bë mahang. Bë h'y'y kajäk bä bë banoo sa hä. Ȳ ti h'ȳh, dooh bë mahang had'y'yt hë ȳ awäd wäd bä —näng mäh. ⁸—Tahajaa do né hë ti tamoo wät hä ȳy. Ȳ radakä jëë pooj jé buu benäw n'aa tii d' nuh ȳy gó tah'ook doo —näng mäh.

⁹Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup ȳ né hë hahȳ ȳ her'oot doo: Jé pad'y'yt hë badäk hahȳy hä P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm do rabaher'ood hõm bä, raher'oot da na-ääj hë hä ȳy hahȳ ȳynh moo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hä —näng mäh.

¹⁰Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, 12 hedoo do ta ma matëg sa seeh, bahõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa wë, Jesus tahaëenh hyb n'aa sa hä. ¹¹Ti m' rah'y'y gadejah Judas Ikarijot kyy hä. Ti m' ta sãm raky kajäk mä ta hä. Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn tabahaëenh hyb n'aa kä sa hä.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahȳy

¹²Ti m' pāw makuj n'aa tamah do rataheb'ëes do du däk bä m', b'éé t'aah aj'y'y P'op Hagä Do matym n'aa ranaheb'oooh noo gó m', Jesus ma matëg rabeaanh ta hä:

—Nyy bä makarën ää benäm Pas-kowa tä n'aa, matab'ëes hyb n'aa? —näk mäh.

¹³Ti m' tamejüü pawóp hë ta ma matëg, ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahõm nä panang hënh. Bë kajaa bä, bë kataa da aj'y'y hä naëng hes'oooh do hä. Ta jawén bë ahõm da. ¹⁴Ti bajëë suun bä tób gó, bë eaaj da tób danäh hä hahȳy da: “Ää ma matëg mejüü ää beaanh nyy bä tagadäk ta gawakō, tatab'ëes hyb n'aa Pas-kowa ta ma matëg sa daheeh”, denoo da. ¹⁵Tii bä da ta gawakō gaeh doo, p'op gadäk doo, tametëeh da bë hä. Ta tii bä tyng n'aa näng da. Kabenyyw däk da —näng mäh. —Ta tii bä bë moo boo ta tä n'aa, ta waa n'aa ër tab'ëes hyb n'aa —näng mä Jesus sa hä.

¹⁶Ti m' pawóp hë ta ma matëg rabahõm panang hënh. Rakajaa bä m' panang bä, Jesus her'oot do hadoo né kä m'. Ti m' ramoo boo kãn tii bä kä Pas-kowa tä n'aa kä.

¹⁷Pap̄ȳj badēē hyng bā kā Jesus kajaa 12 hedoo do sa sii. ¹⁸Sa waa tyng pa rabat'oonh bā kā m', rabawēh bā kā m', taky hadoo sa hā:

—Bē see ỹ tahaēēnh da majī moo gó. Né hup ỹ né hē ta ti ỹ her'oot doo —nāng mäh.

¹⁹Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'yyh mǎ raky hadoo:

—Hā ỹ̄, dooh ỹ tado bā! —nāk mäh.

²⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bēēh, 12 hedoo do see né da, nemon ỹ heh'oos do pāw né da —nāng mäh. ²¹—ȳ̄h, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, ỹ da dajēp P'op Hagā Do kyy kerih do her'oot doo da né hē —nāng mäh. —Ti hadoo né hē, baad nado da aj'yy hā, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do majī moo gó han'oo dāk do hā! Taw'āats hē paawā ta ti aj'yy hā tanenyyts bā paawā! —nāng mǎ Jesus kyyh.

²²Ti m' rabawēh bā, Jesus bado dāk pāw, ti m' P'op Hagā Do hā taky hadoo:

—Taw'āats hē ōm, Ee. Man'oo dāk pāw āā hā —nāng mäh.

Ti m' taganabāh dāk, tan'oo dāk mǎ ta ma matēg sa hā. Ti m' taky hadoo:

—Bē gado dāk. Hup ỹ heen n'aa hah̄ȳh —nāng mäh.

²³Ti m' Jesus bado dāk uwa bēēh hood, ti m' P'op Hagā Do hā ta ky hadoo:

—Taw'āats hē ōm, Ee. Man'oo dāk uwa bēēh āā hā —nāng mäh.

Ti m' taban'oo dāk sa hā. Ti m' rabeēg pēē uwa bēēh.

²⁴Ti m' taky hadoo sa hā:

—Majyw ỹ̄, ỹ anoo do ỹ dajēp noo gó hajōk do sa hyb n'aa heen n'aa hah̄ȳh. Papuuj sahōnh hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do tii kā. H̄y jawén majyw ỹ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagā Do ky dāng^g —nāng mǎ ta kyyh sa hā.

²⁵Ti m' taky hadoo ēnh sa hā:

—Doo ỹ eēg wād bā hah̄ȳ uwa s'ēēb. Jāām hē p'aa hēnh papuuj dāg ỹ eēēk da P'op Hagā Do bag'āas doo bā. Né hup ỹ né hē ta ti ỹ her'oot doo —nāng mäh.

²⁶Ti m' Saaw-Mo wób me P'op Hagā Do rama ejām do jawén paa bā m', rabahōm kǎn waēē joom oriib hād nāng do banāng hēnh.

²⁷Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē sahōnh hē ỹ bē beréd hōm da —nāng mäh. —Hah̄ȳ da takerii dāk P'op Hagā Do kyy kerih do hā ti ky n'aa: “B'ée hagā ỹ daj'ēēp da. Tii bā da jé pad'yyt hē b'ée rabehūūm bong”^h —nāng mäh.

²⁸Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Ta tii d' né paawā da hā ỹ̄, ỹ ganā wāt jawén paa bā da, bē pooj jé da ỹ bahōm Garirej hēnh —nāng mäh.

²⁹Ti m' Peed ky hadoo ta hā:

—Sahōnh hē ōm reréd hōm bā, ỹ dooh ōm ỹ eréd bā —nāng mäh.

³⁰Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Badah né hē, atsēm, pawóp nuu me karaak bah̄ȳh do pooj jé ỹ maky n'aa jejēn da. Né hup ỹ né hē ta ti ỹ her'oot doo —nāng mǎ Jesus Peed hā.

g 14.24 P'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagā Do kaner'oot do nahado hah̄ȳh. P'ooj ub b'ée t'aah majyyw rakaner'oot do heen n'aa. Papuuj dāk h̄ȳ kā. Jesus majyyw hyb n'aa, sét nuu me sahōnh hē sa hyb n'aa dajēp doo, P'op Hagā Do gadoo h̄ȳ kā ta wē sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh doo.

h 14.27 Sakarija 13.7

³¹ Ti m' Peed ky kah'üüm mä ta hä:

—Dooh! —näng mäh. —ÿ radajëëb bä na-ääj hë a sii, dooh noo gó da öm ÿ hyb n'aa eréd bá! —näng mäh.

Ti ky hedoo né hë m' ta ma matëg wób.

Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' Jesus rabahöm joom banäng hënh Getsemani häd näng doo hënh.

Ti m' taky hadoo sa hä:

—Babä bë ayyw dó ÿ ky n'aa ets'ëë nuuj jé —näng mäh.

³³ Ti m' Peed, Tsijaag, Jowāw daheeh tamahüüm ta sii dawë hä. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mä tah'yy katón wät. Dooh baad tado wäd bä ta h'yyb. Ti m' taky hadoo sa hä:

³⁴ —Tak'ëp ÿ h'yy katón. ÿ h'yyb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bë ayyw, bë matakä. Bë ää manä da! —näng mäh.

³⁵ Ti m' tabahöm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä tanahoop hyb n'aa tamo n'aa, tahaja bä.

³⁶ Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Dooh hejooñh pé a hä. Ti hyb n'aa ÿ karën paawä mado hóm mahāñh ÿÿ wät hahÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ÿ bets'ëë paawä, makarën doo d' né hë mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

³⁷ Tabana bä m' ta ma matëg tamawoob hë hadoo do rahab'ëëh hënh, taheg-
'āās mäh, ää b'ëëh mäh. Ti m' tanaëëj nyh Peed ta häd heh'äät doo me:

—Simaw! —näng mäh. —Öm ää jëng? —näng mäh. —Dooh mahaja bä kanahën d'os hë maty gadäg bä si ÿÿ? —näng mäh. ³⁸ —Bë matakä, P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë, nesaa do h'yyb tatug mahāñh bëëh, ÿ bë eréd hóm mahāñh —näng mäh. —Ji h'yyb karën né paawä baad hadoo do ji moo wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëë ÿ wén näng —näng mäh.

³⁹ Ahöm ënh p'aa hënh, taky n'aa etsëë do paa taky n'aa etsëë ënh p'aa hënh. ⁴⁰ Ti m' p'aa hënh tabana bä ënh, ää b'ëëh ënh mäh, tak'ëp mä raty jewyk sa h'yyb. Dooh m' sa kyyh pé ta hä.

⁴¹ Tamawoob nuu me m' tabahado dāk bä m' taky hadoo sa hä:

—Bë kameh'äak nä? Bë ää magyys hë? Jāām hë dó! —näng mäh. —Kaja dāk ÿ ran'oo dāk doo. Bë hegāā. Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ooh do sa moo gó rabahaëëj dāk hÿÿ kā —näng mäh. ⁴² —Bë as'ëëg bëh! Hamäh, ër ah'üüm. Wät ta ti ÿ han'oo dāk do majë ÿÿ hä —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Jesus ramaso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴³ Jesus ber'oot nä bä m', takajaa Judas, 12 hedoo do see paah. Hajök mä han'aa ta sii. Sën-jeer yt hä m', boh yt hä m' rabana. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa kyy gó m', Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa kyy gó m', Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-ääj hë ti rabana.

⁴⁴ Haëñh do baad ub mä taky n'aa her'ood dāk. Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hä:

—Ta ti ÿ tapa tsanetsup doo da, ti né hë tii. Tii d' bë maso dāk, bë maso hóm baad ub —tii da m' ta kyy dó sa hä.

⁴⁵ Ti m' nayyw hë Judas bana Jesus wë, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh.

Ti m' ta tapa tsanetsup mäh. ⁴⁶Ti m' ta hä rakajäk, ramaso däg kän mä Jesus. ⁴⁷Ti m' Jesus pa hagëet do seeh, bado däk ta sën-jeer, tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj gakyd hõm mäh.

⁴⁸Ti m' han'aa do hä Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahüüm n'aa bë ed'oo g'eeh yÿh, bë wén n'aa wë yÿ sën-jeer yt hä, boh yt hä, y bë masoo hyb n'aa? —näng mäh. ⁴⁹—P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó y awäd had'yyt hë bë sii y ma metëek bä. Dooh ênh y bë maso bä tii bä ênh? —näng mäh. —Hÿÿ kä, taw'ääts hë —näng mäh. —ÿ hapäh, tii da tawén hadoo, P'op Hagä Do kyy kerih do hä y kaja däk hyb n'aa —näng mä Jesus.

⁵⁰Ti m' sahõnh hë kä ta hata rawaj'aa bong. Reréd hõm mä Jesus.

⁵¹Jääm hë sët hë wanajaah, pahëëw. Sét mä tadamäk ta hatsë pään rino s'ëëb. Jesus jawén paawä tabahõm, ti m' ramaso däg bä paawä m', ⁵²teréd däk mä ta hatsë. Hahót mä tawaj'aa hõm.

Judah buuj sa wahë n'aa wë Jesus ramahüüm do ky n'aa hahÿÿh

⁵³Ti m' Jesus ramahüüm kän P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do wë kä. Ti m' rakata padëek t'iÿ hënh sahõnh hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë m'. ⁵⁴Ti m' Peed bahõm mä Jesus sa jawén. Dawëë m' tagadäk. Ajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób wahoo gó. Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng. Katëng mä sa nemuun tëëg me.

⁵⁵Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hë Sinedirijo' häd näng do ajyy n'aa sii hë m' resoos mä Jesus hä rap'ää daj'ëep péh. Resóts né paawä m' Jesus raky n'aa tapaa doo, dooh m' raw'yyt pé rap'ää daj'ëep péh. ⁵⁶Hajõö né paawä m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hä, dooh m' séd gó rer'ood bä. Raky n'aa eh'ÿÿt mäh. Ta see ky n'aa hadoo mä ta see an'oo bä.

⁵⁷Ti m' p'op mä ta wób rabes'ëëg b'ëëh, ti m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

⁵⁸—Ää maa napäh taher'oot doo. Hahÿÿ da ta kyyh: “ÿ gawatsiig hõm da hahÿ P'op Hagä Do tób n'aa, ajyy sa mo haj'aa. Tii bä, tamawoob hë ta äh, y moo wäd sooh P'op Hagä Do tób n'aa seeh, ajyy mo haj'aa nadoo doo”, näng ta kyyh —näk mä sa hä.

⁵⁹Tii d' né paawä m' sa kyyh, ti na-ääj mä dooh m' séd gó rer'ood bä.

⁶⁰Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do p'op mä tabas'ëëg gëët sa mahang. Teaanh Jesus hä:

—Dooh maher'oot pé òm raky n'aa tapaa do hä? —näng mäh.

⁶¹Dooh m' Jesus ky gado bä. Bag hënh mä tabagëët.^j

i 14.55 Sinedirijo ramaneëënh doo, ta ti m' 71 ajyy rakaheta padëek do raber'oot hyb n'aa nyy d' rabad'oo Judah buuj sa mahang ji da hadoo do moo nesaa doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do na-ääj mäh. Ta ti m' ta wób mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa wób, ta wób mä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, ta wób sa wahë n'aa na-ääj mäh. j 14.61 Dooh Jesus kawaj'ään bä. Daap hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ke'anh Jesus wén ky ganadoo.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do beaaj kân ta hä:

—Ôm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? Ôm P'op Hagä Do T'aah?
—näng mä ta kyyh.

⁶²—ÿÿ. ÿ né hë —näng mä Jesus. —Bë hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do Sahônñ Sa Bahăññ Hado Do hub hëñh tabasoooh bă, ta hä P'op Hagä Do weh'ëeh doo bă. Bë hapäh né da êñh tabahyng bă wë puh mahang —näng mä Jesus kyyh sa hä.

⁶³Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do kawaj'ään gó tawén s'ëed hóm ta daaj hë ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—Jăâm hë. Doooh hyb n'aa wăt pé ta ky n'aa her'oot péh —näng mäh. ⁶⁴—Bë maa napäh né hë ta kyyh, P'op Hagä Do taky n'aa rejăa doo —näng mäh. —Nyy da bë hä? —näng mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do kyyh.

Ti m' sahônñ hë raky hadoo:

—Taw'ăäts hë tadajëp! —näk mäh.

⁶⁵Ti m' ta wób rabahetsoos, ti m' raty maw'yyd dăk tanahapäh hyb n'aa, ti m' rabetuu sa moo me, ti m' rabeaanh ta hä:

—Maher'ood mahapëë bă! Jaa mo haj'aa? —näk mäh.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa ramahüüm kân, ti m' rahewyyh mä Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁶Ti m' Peed bahăng bă m' tób w'oo hä, tabës mä tii bă P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom ÿÿñh. ⁶⁷Tahapäh bă m' Peed katëng tëëg noo pa, tabahëg'ăäs ta hä. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Ôm na-ăäj hë Jesus Nasaréh buuj sii hawăt do paa ôm —näng mäh.

⁶⁸Ti m' Peed ky n'aa jejën wăt.

—Doooh ÿ hapëë bă ta ti maher'oot doo. Doooh ÿ heen n'aa nyy bă —näng mäh.

Ti m' Peed bahôm ta hadë noo bă. ⁶⁹T'îî hëñh ÿÿñh bahapäh bă m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hä:

—Hahÿ sa hata see né hë —näng mäh.

⁷⁰Ti m' Peed jejën êñh mäh.

Badah peej hadoo mă kă, ta pa hab'ëeh do p'op, raky hadoo ta hä:

—Sa hata see né hë ôm —näk mäh. —Garirej hëñh naa né hë ôm —näk mäh sa kyyh.

⁷¹Ti m' Peed ta daaj hë taky n'aa kawas'ee kân. Ti m' P'op Hagä Do hä taky dăng:

—Doooh ÿ hapëë bă ta ti aj'yy bë ky n'aa her'oot doo —näng mäh.

⁷²Ti m' nyyw hë m' karaak bah'ÿÿ kân pawóp nuu me dăg kă. Tii bă m' Peed hyb n'aa newë dăk Jesus her'oot do paa ta hä kă: “Pawóp nuu me karaak bah'ÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me ÿ maky n'aa jejën da.” Ti né paa kă m' Jesus her'oot do paa kă ta hä.

Ti m' tak'ëp Peed baód kân taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

Pirato hăd năng do wë Jesus ramahüüm kân do panyyg n'aa hahÿÿh

15 ¹—Băp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë

n'aa, sahõnh hē Sinedirijo ajyy n'aa sii hē m' rahyb n'aa n'oo dāk Jesus. Ramoo maw'yyd dāk, ramahüüm Pirato häd näng do wë.^k

²Ti m' Pirato beaanh Jesus hā:

—Öm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

—ÿÿ. Tii d' né hē, maher'oot doo d' né hē —näng mä Jesus.

³Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa hajõng mä Jesus raky n'aa tapaa Pirato hā. ⁴Ti m' Pirato ky hadoo ta hā:

—Doooh maky gado bā? Hajõng do hā õm raky n'aa tapaa —näng mä Pirato.

⁵Doooh m' Jesus ky gedag bā.^l Ti hyb n'aa m' Pirato hyb n'aa meuuj wät.

⁶Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëës do seeh. Teréd hõm hajõk do retsëe doo. ⁷Ti noo gó m' ragadahew'ëës doo gó m' tabagëët Barabas häd näng doo, ta hataa sa daheeh. Ta see tadj'ëep paa ta wób sa sii m' Roma buuj wë rah'yy kawereem noo gó. ⁸Ti m' hajõk do rabana Pirato wë, ti m' rabetsëe ragadahew'ëës doo gó hab'ëeh do see tamanyyh hyb n'aa, Pas-kowa noo gó tabahed'oo doo da.

⁹Ti m' Pirato beaanh sa hā:

—Bë karën ÿ ado nyh bē matym n'aa Judah buuj wahë n'aa ramaneëënh doo? —näng mäh.

¹⁰Tii d' tawén eanh, tahapäh mäh, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa ta hā rahaëj dāk Jesus, Jesus hā rah'yy kajew'ëës do hyb n'aa.

¹¹Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa ky mejüü mä hajõk do rabetsëe hyb n'aa Pirato hā Barabas häd näng do Jesus jawén buuj.

¹²Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bā, nyy da ÿ bad'oo hÿ Judah buuj sa wahë n'aa bē maneëënh do hā? —näng mäh.

¹³Tii bā m' tak'ëp rageëj bong:

—Mepëëm däg b'aa kajatsëk do hā! —näk mäh.

¹⁴—Hëd n'aa? —näng mä Pirato. —Doooh mo haj'aa kad'oo do tado bā —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëj bong tii bā:

—Mepëëm däg! Mepëëm däg! —näk mäh.

¹⁵Hajõk do Pirato h'yyb en'yyim hyb n'aa m' taberéd hõm mä Barabas häd näng doo. Ti m' tamejüü rabaheyyh Jesus. Ti m' tahaëj dāk warahén sa hā rabepëëm dāk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hā.

Jesus warahén rarejää do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶Ti m' warahén ramahüüm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hēnh. Tii bā m' ranaëj nā sahõnh hē sa hataa, séd hā rakata padëek hyb n'aa. ¹⁷Ti m' rada-suun jëng ta hā ta hatsë hahiin doo. Ti m' hetëk do moo m' ramap'õöd dāk, ta nuu gó m' radasoooh. ¹⁸Tii bā m' radu doo raky n'aa ej'ees do ta hā. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kaweh'ëeh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

¹⁹Hajõo nuu me m' ranu gewyyh tatu me, rabahetsoos sa matsós me. Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy b'ëeh ta wë, raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa

^k 15.1 Pirato häd näng doo, Roma buuj. Ta ti Judah hāj n'aa bagä n'aa. ^l 15.5 Doooh Jesus kawaj'ään bā. Daap hē raky n'aa tapaa Jesus wén ky ganadoo.

mes'uunh hyb n'aa. ²⁰Ti m' raky n'aa ej'ees jawén paa bä m' rado nyh mä ta hatsë hahiin doo, radasuun jëng mä ta saroor hë. Ti m' ramanyyh rabepëem däk hyb n'aa.

Jesus rabepëem däk do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹Ti m' ramanyyh bä m', aj'yy Simaw häd näng doo, panang hënh hajëng doo, tabëëj paawä m' sa hä. Panang Sirené häd näng doo bä naa m' tii. Aresän, Rupu häd enäh do sa yb tii. Jerusarënh panang hënh tabajëë paawä. Ti m' warahén ramejüü mä tabes'ooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëem däk do b'aa n'aa. ²²Ti m' Jesus ramahüüm Gogota häd näng doo hënh. (Gogota häd näng doo m', ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.) ²³Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'ëëb hejooñh doo. Kamekuunh mä ti datës do biin me, miir häd näng do s'ëëb. Dooh Jesus eëg bä. ²⁴Tii bä kä m', repëem däg kän mäh. Ti m' ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.

²⁵P'op däg mä papÿÿj, 9 oor däg mä ti rabepëem däk. ²⁶Hahÿÿ da m' takerii däk Jesus moo p'ää tadajëp do heen n'aa hä: "Judah buuj sa wahë n'aa hahÿÿh", näng mä kerih do hä."

²⁷B'aa kajatsëk do wób hä rabepëem padëëk na-ääj hë pawóp hë ajyy baretsëk doo. Hub hënh ta see hahäng, s'ÿÿ hënh ta see hahäng. Hōō gó Jesus kahepëem däk do bahäng. [²⁸Ta tii hä kaja däk P'op Hagä Do kyy kerih do paa hahÿÿ d' her'oot doo: "P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata däk ran'oo bä P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.""] ²⁹Ta tii me teb'ëës do raky n'aa rejää mä Jesus, sa nuu m' rewönh Jesus wë. Hahÿÿ d' m' sa kyyh:

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta äh mamoo wäd sooh p'aa hënh, a nooh. ³⁰Ahyy b'aa hä hadäk do òm! A daaj kedëëb! —näk mäh.

³¹P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hë raky n'aa ej'ees mäh. Sa daaj hë m' rakaner'oot:

—Ta wób ted'ëep —näk mäh. —Dooh tahaja bä ta daaj hë takedëëb bä!

³²Hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hanäng doo, Isaraëw buuj sa wahë n'aa hanäng doo, taw'ääts hë tabahyng b'aa kajatsëk do hä tahadäk do hä naa, ää baheg'ääs hyb n'aa, ää ky daheeh hyb n'aa! —näk mä sa kyyh.

Ta pa habëëh do b'aa hä pad'ëëk doo, ti na-ääj hë raky n'aa rejää mäh.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

³³Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hä. Jääm hë tug bä tabawag däk p'aa hënh. ³⁴Tug bä m', tak'ëp mä Jesus geëëj wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatani? —näng mäh.

"P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, hëd n'aa ÿ mamakyys?,"^o tahanäng pé m' tii.

³⁵Ta tii bä p'eets hë hab'ëëh do wób ramaa napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

m 15.26 P'op ta nu gad'oo pong jé m' rabepëem däk kerih doo. n 15.28 Isajas 53.12

o 15.34 Saaw-Mo 22.1 hä takerii däk do hä tabeh'üüm.

—Bë maa newë! —näk mäh. —Eriij ti tanaëënh —näk mäh.

³⁶Ti m' sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'ëëb oow me, b'aa hä m' tagadahäng, tamenoo mä Jesus hä tabeëëk hyb n'aa. Ti m' ti ky hadoo:

—Na madëëg! —näng mäh. —Ti b' ër heg'ääs Eriij ana bä tamahyyh hyb n'aa —näng mäh.

³⁷Ti m' tak'ëp mä Jesus geëëj wät, ti m' tadajëb kän.

³⁸Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëëd hyng mäh. ³⁹Ti m' warahén sa wahë n'aa Jesus ty gadäk hënh hab'ëëh doo, tamaa napäh bä Jesus geëëj wät doo, tahapäh bä m' nyy da Jesus dajëp doo, taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿ aj'yy! —näng mäh.

⁴⁰Dawëë naa m' ÿÿj wób rabaheg'ääs. Sa mahang mä ab'ëëh Marija Madarën häd näng doo, Sarome häd näng doo, Marija seeh. Tsijaag, ta jawén nä ramaneëënh doo, Josés ta hÿÿj daheeh sa ÿÿn ti Marija. ⁴¹Jesus hep'ëëh né hë m' ti ta tii. Garirej häj n'aa bä Jesus hataa né paa m' tii. Sa tä moo bo n'aa né paa m' tii. Hajök mä ÿÿj ta sii han'aa do Jerusarënh hënh, ti na-ääj mä tii bä m' rabab'ëëh ënh.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

⁴²Saab pooj jé m' ti tabahadoo. Saab pooj jé né hë m' ta ti Judah buuj raba-henyw hõm Saab hä rakamehehäk hyb n'aa. Tug bä kä m', ⁴³Joséh, panang Arimatsija häd näng do buuj, bahõm Pirato wë. Sinedirijo ajyy n'aa see ky n'aa etsëëh do m' ti Joséh. Tagada né hë m' P'op Hagä Do bag'ääs do du däk. Ti m' tabahõm Pirato wë. Dooch m' tah'yyb eÿÿm bä. Tetsëë mä Jesus kamag n'aa. ⁴⁴Ti m' Pirato hyb n'aa meuuj wät mä Jesus nawayw hë dajëp tahanäng doo. Ti m' tamejüü ranaëënh warahén sa wahë n'aa tabeanh hyb n'aa ta hä te hub tado bä. ⁴⁵Ti m' ta heen n'aa nyy däk bä warahén sa wahë n'aa her'oot doo, ti m' tabahaëëj däg kän Joséh hä. ⁴⁶Ti m' Joséh etsëë mä pään hawak doo, rino häd näng do s'ëëb. Ti m' tabado hyy kän Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä hawak doo me. Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Ti m' pä gatsabak do tepëëd nä, taty gatsëë däk mä ta me. ⁴⁷Marija Madarën, Marija see Josés ÿÿn raheg'ääs. Rahapäh mä ragadasuun jëng do Jesus kamag n'aa.

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

16 ¹Ti m' papÿÿj badëë hyng jawén paa bä, Saab bahëëj jëng bä, Marija Madarën, Sarome, Marija Tsijaag ÿÿn ah'üüm mä buu benyym doo m' retsëë. Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m' tii. ²Ti m' bap paah, met'uuh hä, papÿÿj ty ganä këë bä, rabahõm kän pä gabaho doo hënh, Jesus kamag n'aa radasuun jëng hënh. ³Ramahõm me, tyyw me, rakaner'oot:

—Jaa da pä jawyk do ty gas'ëës? —näk mäh.

⁴Ti m' raty kajäk, pä kepëëd hõm taty gatsë. Aeh mä ti pä. ⁵Ti m' rabajëë p'ëë gabaho doo gó. Ti m' rabahapäh, asooh mä pahëëw hadoo. Hawak mä ta saroor tagasooh. Hub tabanäng hënh mä tabasooh. Ti m' rah'yyb e'ÿÿm bong.

⁶Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë e'ÿÿm manäh! —näng mäh. —Bë esoos Jesus Nasaréh buuj, repëëm däk do paah. Dooch wäd bä. Ganä wät! B'ëëp, bë hegäa radasuun jëng do paa

bä —näng mäh. ⁷—Bë ahôm nä, bë maher'ood ta ma matëg sa hä, Peed hä sii hë. Hahÿÿ da da bë kyyh: “Ahôm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ïi hënh, bë tamaher'oot do paa da” —näng mäh.

⁸Ti m' rawaj'aa hõm, kaj'uun mäh, h'yyb manepëë boo m'. Dooh m' raher'ood bä sa hä rabeÿÿm bong do hyb n'aa.

[⁹Ti m' met'uuh hä bap paah, Jesus ganä wät. Pooj jé Marija Madarën hä m' takas'ee wät. Ta ti m' Marija setsi karap'ar h'yyb nesaa do hanäng do tahebëë bong do paa m'. ¹⁰Ti m' tabahôm Jesus sii habok do paa wë. A'oot mä tii. H'yy ketón bong mä Jesus hyb n'aa. ¹¹Ti m' Marija Madarën baher'oot bä m' sa hä Jesus ganä wät doo, Jesus tahapäh doo, dooh m' raky dahé bä.

¹²Ta jawén kä Jesus kas'ee wäd kän ta see hado däk mä pawóp hë ajyy panang s'ee hënh hah'üüm do sa hä, ta tyw n'aa me rababok bä. ¹³Ti m' ajyy mat'ëeh p'aa hënh, raher'oot mä ta wób sa hä. Ti sa hä na-ääj mä dooh raky dahé bä.

¹⁴Tii bä kä m', Jesus kas'ee wäd kän 11 hedoo do ta ma matëg sa hä kä sa tä rabawëh bä m'. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa ti bë nabuj keh'üüm bë ky nadaheeh ÿ hap'ëeh do ÿ ganä wät jawén paa bä? —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁵Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë ahôm jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hä. Bë maher'ood hõm sahõnh sa hä hanäm do panyyg këh ÿ n'aa —näng mäh. ¹⁶—Panyyg ky dah'eeh doo, nu kemuun bong doo, P'op Hagä Do ed'ëep da ta wë. Panyyg ky nadah'eeh doo, P'op Hagä Do ky n'aa etyy da banesaa hënh —näng mäh.

¹⁷⁻¹⁸Ti m' taky hadoo ënh:

—Panyyg këh ÿ n'aa ky dah'eeh do hä P'op Hagä Do anoo da hahÿ tak'ëp rahajaa doo: Karap'ar h'yyb nesaa do rahebë da hät ÿÿ gó. Ta wób kyyh rer'oot da. Aw'yy rameso bä da, p'yyim reëg bä da, dooh da ramahÿÿj hob bä. Sa moo radatoonh da nahëë enäh do nu gad'oo bä, heso padëëk da nahëë enäh doo. Ta heen n'aa ti ta tii, te hub né hë këh ÿ n'aa ta wób rabahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁹Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ber'oot jawén paa bä sa sii, P'op Hagä Do masäg kän hÿ pong jé. P'op Hagä Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bä tabaso däg kän. ²⁰Ti m' ta ma matëg rabahôm kän, ti m' jé pad'yyt hë rabaher'ood hõm kän mä Jesus ky n'aa kä. Jesus, p'op naa né hë tamasa sa hä tapehuunh doo me, sahõnh hë rabahapäh hyb n'aa te hub né hë ta ti ta ky n'aa.]

Jääm né hë hahÿ Jesus P'op Hagä Do T'aah panyyg kä.

Rukas

Jesus ky n'aa hanäm do Rukas erii wät do hahÿÿh

Rukas Teopiro tamaher'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

1 ¹Öm ÿ ma erih hahÿÿh, Teopiro.
Hajök herii bong ää häj n'aa bä hawäd wät do ky n'aa, Jesus ky n'aa.
²Sahönh hē tadu dāk bä hap'ēeh doo, P'op Hagä Do panyyg hanäm do her'ood
höm do raheer'oot sa hä raberih hyb n'aa. Tii d' né paa raberih. ³Hÿÿ kä,
Teopiro, hyb n'aa jawyk doo, sahönh hē baad ÿ ma kamet'ēeg wät jawén paa
bä ta ti ky n'aa, ÿ na-ääj hē hÿÿ kä ÿ erih ta ky n'aa. Sét ken'yyh ÿ ma erih
doo. ⁴Ta tii da ÿ wén erih, öm rama met'ēeg wät do Jesus ky n'aa hä, se hub
né hē baad mabahapäh hyb n'aa ÿ erii wät do hä maner'ood bä.

Ääs ky n'aa her'oot Jowāw nu gahem'uun do benäng do ky n'aa hahÿÿh

⁵Ti m' sa wahē n'aa Eróts häd näng do Judah häj n'aa bä tabag'ääs noo
gó, ti awät mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do seeh. Saka-
rija m' ta häd. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do wahē n'aa
see Abijah makū panaa né m' tii. Ta ÿÿm häd mä Isabew. Sa ky n'aa rod
P'op Hagä Do wē wahē n'aa makū Arāw häd näng do panaa né m' tii ēnh.
⁶Baad ub mäh, P'op Hagä Do karēn doo da rababok. Baad ub né hē raky
daheeh sahönh hē P'op Hagä Do mejüü doo, ta ky n'aa jaw'yyk do kerih
doo. ⁷Doo m' rataah nyy bä. Doo m' Isabew eta bä. Wehēh padäg mä
ta patug daheeh.

⁸Ti m' ta see pé noo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do
wób, Abijah makū karapee, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä ramoo bok noo gó,
Sakarija moo wät mä tii bä. ⁹Sakarija hä m' rah'yy kajäk t'öp gadäk doo gó
tabajēē suun hyb n'aa, buu benyym do in-sijēēn häd näng do tabajuu hyb
n'aa. ¹⁰Ti m' buu benyym do tabajuu bä m', hajök mä ta noo bä hab'ēeh.
P'op Hagä Do hä m' raky n'aa etsēē. ¹¹Ti m' P'op Hagä Do ääs kasee Sakarija
hä m'. Buu benyym do rabahej'uu do tyyng hēnh, hub hēnh mäh, ääs bag'ēēd
dāk. ¹²Tak'ēp mä Sakarija beÿÿm wät. H'yy gabadoo wät mäh. ¹³Ti m' ääs ky
hadoo ta hä:

a 1.9 Jääm né sét né hē sa ky n'aa rod hajēē suun t'öp gadäk doo gó, taber'oot hyb n'aa P'op Hagä
Do wē, P'op Hagä Do tah'yyb en'yyim hyb n'aa.

—Eýým manäh, Sakarija —näng mäh. —P'op Hagä Do maa napäh metsëe do ta hä —näng mäh. —Etaah da a ýým. Aj'yy da bë t'aah. Man'oo da ta häd Jowāw —näng mäh. ¹⁴—Tak'ëp da bë h'yyb tsebë ta hyb n'aa. Hajök ratsebë tabenäng bä, ¹⁵hyb n'aa jawyk P'op Hagä Do matym gó tabahadoo do hyb n'aa da —näng mäh. —Tawäats hë dooh d' teëg da uwa bëeh hejooñh doo, ta wób na-ääj hë mahýñh doo. P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm da a t'aah ta ýýn wog gó tabasuun nä bä na-ääj hë —näng mäh. ¹⁶—Hajök da Isaraéw buuj tah'yyb wapëen hóm p'aa hënh P'op Hagä Do wë, sa hagä n'aa wë, ta hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mäh. ¹⁷—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do pooj jé da Jowāw bawäd däk da, Isaraéw buuj sa h'yyb tym tabenäm hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë. P'op Hagä Do Sahee hejój gó tabawät da, P'op Hagä Do ky n'aa rod Eriij makū hawäd wät do paa hadoo da, sa yb sa taah rah'yyb en'yyim hyb n'aa sa wë, nabuj keh'üüm do rah'yy kawapëen hyb n'aa, rah'yy genäh hyb n'aa kä baad P'op Hagä Do karën doo da habok do rah'yy genäh doo da —näng mä ääs kyyh Sakarija hä.

¹⁸Ti m' Sakarija ky hadoo:

—Nyy d' ý bahapäh ta ti te hub tado bä? —näng mäh. —Wah'ëë däg ý ti hýh. Wah'ëë däg äm ý né tii ënh —näng mäh.

¹⁹Ti m' ääs ky hadoo Sakarija hä:

—Gabirijéw häd näng do ý ti hýh —näng mäh. —P'op Hagä Do pa hegët do ý hýh. Ta ti né hë ti ý tamejüü hahý hanäm do ky n'aa òm ý maher'oot hyb n'aa —näng mäh. ²⁰—Hýh kä, —näng mä —dooh d' mer'ood wäd bä a t'aah benäng bä kä, ý maky nadaheeh do hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng noo gó da ti awät né da a hä ý her'oot do a t'aah ky n'aa —näng mä ääs kyyh Sakarija hä.

²¹Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa noo bä kata b'ëeh doo, ky n'aa ets'ëe doo, ragada mä Sakarija banyyh. “H'ëed hyb n'aa ti tabadoh?”, näk mä sa h'yyb gó. ²²Ti m' tabanyyh bä kä m', dooh m' tahaja wäd ter'ood bä. Ta moo me m' tameh'eed däg up. Ti hyb n'aa rah'yy genäh. P'op Hagä Do metëeh do tahapäh sa hä.

²³Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa gó tamoo wät do bahänh bä kä, tababaaj hóm kán mä ta tób hënh. ²⁴Ti m' nayyw hë denaa hë kä m', ta ýým Isabew häd näng do beta däg kán mäh. Ji ma poo oow pé kä m' ta kamarab n'aa ta ýým gada ta tób bä, dooh m' tawäd bä ta s'ee hënh. Ti m' Isabew ky hadoo:

²⁵—Hahý P'op Hagä Do anoo hä ýý —näng mäh. —Ý tat'yyd mehīn. Tado hóm hä ýý ý nu mebyng doo, ý netaah doo —näng mä Isabew kyyh.

Ääs ky n'aa her'oot do Jesus benäng do ky n'aa hahýh

²⁶6 kamarab tabahado däk bä m', P'op Hagä Do mejüü ääs, Gabirijéw häd näng doo, tabahóm hyb n'aa panang Nasaréh häd näng doo hënh, Garirej häj n'aa bä. ²⁷Tamejüü mä tabeg'ääs hyb n'aa maruus wë, Joséh häd näng do ýým pan'aa wë. Dawi panaa né m' ti Joséh. Dooh m' aj'yy tamepëe nä bä ti maruus. Ta häd mä Marija. ²⁸Ti m' ääs bahóm ta wë, ti m' taky hadoo:

—Ý ana a wë òm ý panäk hyb n'aa. P'op Hagä Do ky enyym a wë. A hä hë tabawät —näng mä ääs Gabirijéw häd näng do kyyh.

²⁹Ti m' Marija hyb n'aa tón geët mä ääs her'oot do hä. Ti m' tahyb n'aa newëe. Ta h'yyb gó m' tabedoo:

—H'ëed ky n'aa ti h'ÿ éh? —näng mä Marija ta h'yyb gó.

³⁰Ti m' ääs ky hadoo ta hä:

—Eÿm manä Marija! —näng mäh. —A hä P'op Hagä Do h'yyb däng. ³¹Ôm da eta däk, enny däg da a t'aah. Mahäd n'oo däk da Jesus. ³²Ky n'aa etsëeh da. P'op Hagä Doo, Sahõnh Hë Sa Bahãnh Hadoo Do T'aah da ramaneëenh —näng mäh. —P'op Hagä Do anoo da ta wahë makü Dawi häd näng do jawén buuj tabahadoo hyb n'aa, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. ³³Jakóh panaa sa wahë pan'aa da had'yyt da. Tabagää had'yyt da —näng mä ääs kyyh.

³⁴Ti m' Marija ky hadoo ääs hä. Teanh mäh:

—Nyy d' mä tii? Dooh aj'yy ÿ mepëë bä —näng mäh.

³⁵Ti m' ääs ky hadoo:

—P'op Hagä Do Sahee da ahyng a wë —näng mäh. —P'op Hagä Doo, Sahõnh Hë Sa Bahãnh Hadoo Do hejój a hä da tabadäng. Ti hyb n'aa da hahÿ karapee hä P'op Hagä Do h'yyb däng. Ramaneëenh da P'op Hagä Do T'aah —näng mä ääs kyyh Marija hä.

³⁶Ti m' taky hadoo ênh:

—A wakään, Isabew häd näng doo, ti na-ääj hë etaah ta wah'ëë gó. Raher'oot né paa ti netah. H'ÿ kä eta däk —näng mäh. —Ji ma poo oow see pé däg ta kamarab n'aa. ³⁷Dooh hejoonh pé P'op Hagä Do hä —näng mä ääs kyyh Marija hä.

³⁸Ti m' Marija ky hadoo:

—P'op Hagä Do karom né ÿÿh. Tamejüü do ÿ moo wät da —näng mäh. —Taw'ääts hë ta ti tahado bä, maher'oot do hä ÿÿ —näng mäh.

Ti m' ääs ahõm kân mä p'aa hënh ta mahãnh.

³⁹⁻⁴⁰Ti m' nyyw hë denaa hë Marija bahõm kân mä panang hënh, Isabew hagä hënh, waëë habëë hënh, Judah häj n'aa bä. Ta tsym n'aa kaw'aat mä tabahõm. Ti m' tób gó m' tabajëë suun. Isabew mä tedëng. ⁴¹Ti m' takedëë sii hë m' ajän Isabew wog gó hasuun do kahasyyg wät mä ta wog gó. Baad mä P'op Hagä Do Sahee badäg däk Isabew h'yyb gó. ⁴²Ti m' Isabew ky hadoo Marija hä, tak'ëp mä ta kyyh:

—Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng ÿÿj wób sa mahãnh. Ajän hä na-ääj né hë baad hadoo do tah'yyb däng —näng mäh.

⁴³Ti m' Isabew ky hadoo ênh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ta hä ÿ h'yy kaha'eeh do ÿÿn pan'aa mabahado né paawä mabana ÿ mabaheg'ääs. ÿ maweh'ëeh ta ky n'aa hä. ⁴⁴ÿ medëë sii hë, wok ÿÿ gó ajän kahasyyg wäd is, tsebee wät —näng mäh. ⁴⁵—Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng maky daheeh do hyb n'aa a hä taher'oot doo —näng mä Isabew kyyh Marija hä.

⁴⁶Ti m' Marija ky hadoo:

—Hëp ÿ tym P'op Hagä Do taj'aa etsë.

⁴⁷Hëp ÿ tym tsebee kân P'op Hagä Doo, hëp ÿ tym dëëb wë.

⁴⁸Ta wë hëp ÿ tym wén tsebé, ÿ ta karom its tahyb n'aa esee do hyb n'aa.

Hÿ jawén sahõnh hë ÿ ramaneëenh da ÿÿnh ky n'aa kedëng doo,

⁴⁹tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Doo, sahõnh haj'ap do banoo do hyb n'aa hä ÿÿ.

Tsyt hë, sahõnh hë nesaa do mahãnh né tii. Baad had'op do né tii.

⁵⁰ Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong doo,
 sa panaa na-ãäj né hẽ,
 ta hã hyb n'aa jew'yyk doo,
 P'op Hagä Do t'yyd mehiin had'yyt hẽ.

⁵¹ Tak'ëp hejoonh do P'op Hagä Do mo haj'aa.

Hahỹỹ da tamo haj'aa:

Jé pad'yyt hẽ dawẽ hã tabetyn hõm h'yy kasab'ee doo gó sa hã hẽ h'yy
 kasadã doo,

P'op Hagä Do karẽn do raty n'aa ges'yyk doo.

⁵² Tasog hõm hyb n'aa jewyk do sa hejój,
 ti taban'oo kãn hyb n'aa sakog is do sa hã.

⁵³ Baad taban'oo kãn sa tă, sa waa, has'aah do sa hã.

Tan'oo kãn ta si n'aa hẽ rababaaj hõm tak'ëp ma enãh do paah.

⁵⁴ Tamasaa wät Isaraéw buuj, ta karom.

Ta t'yyd mehiin had'yyt sa hã.

⁵⁵ Dooh tamabaan bã Abaraãm hã, Abaraãm panaa^b hã taky n'aa enooh
 doo.

Nahëej sa hã taky n'aa enooh do paah —näng mã Marija kyyh.

⁵⁶ Ti m' tamawoob hẽ kamarab Marija bayyw kãn mã Isabew tób bã. Ti m'
 tababaaj hõm kãn ta tób hẽnh.

Jowāw nu gahem'uun do henäng do panyyg n'aa hahỹỹh

⁵⁷ Ti m' Isabew t'aah benyy däk bã kä, enäng mã kä aj'yy. ⁵⁸ Isabew pa haj-
 'eenh doo, ta wakãan na-ãäj mã rapanyyg enã hõm bã kä, ratsebee kãn mã ta
 sii. Isabew P'op Hagä Do t'yyd mehiin, rahegãã bã.

⁵⁹ Ti m' ta t'aah 8 ta ãh tabahado däk bã, sa wakãan, sa pa haj'eenh
 do na-ãäj hẽ rabana ta t'aah masuuj noo byyh kahõg hõm do raheg'ããs.
 Rakarẽn mã ta häd ramaneëenh Sakarija, ta yb häd. ⁶⁰ Ti m' Isabew ky
 hadoo:

—Dooh —näng mãh. —Ta häd da Jowāw —näng mãh.

Ti m' raky hadoo ta hã:

⁶¹ —Hëd n'aa ta tii d' ta häd? —näk mãh. —Dooh ta tii da Jowāw häd näng
 pé bẽ wakãan —näk mãh.

⁶² Ti m' sa moo me rameaanh ta yb hã nyy da ta t'aah häd. ⁶³ Ti m' ta moo
 me Sakarija metsëẽ ta hã rabanoo rahe'iih doo. Ti m' rahyb n'aa meuuj bong
 terih do hã. “Jowāw” mã terii däk. ⁶⁴ Tii bã kä m', taber'ood däg kãn p'aa
 hẽnh kä. Ti m' Sakarija j'aa etsëẽ kãn mã P'op Hagä Doo. ⁶⁵ Ti m' sa pa haj-
 'eenh do rahyb n'aa meuuj bong mã tak'ëp. Jé pad'yyt hẽ waëẽ habëẽh hẽnh
 mã Judah hãj n'aa bã ta ky n'aa rahe'ood hõm kãn mãh. ⁶⁶ Sahõnh hẽ ta ti
 maa new'ëẽ do panyyg hã, rahyb n'aa newëẽ, rahyb n'aa tón. Sa h'yyb gó m'
 raky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk da ta ti karapee —näk mã sa h'yyb gó.

Tii da sa h'yyb gó rawén her'oot, P'op Hagä Do hejój karapee hã tabawät
 do hyb n'aa.

b 1.55 Isaraéw buuj né hẽ ti Abaraãm panaa.

**Hahỹ Sakarija her'oot do ta jawén hawät do
ky n'aa P'op Hagä Do metëeh doo**

⁶⁷Ti m' baad mä Sakarija h'yyb gó P'op Hagä Do Sahee badäng. Ti m' tadu doo tabaher'oot ta jawén hawät doo, P'op Hagä Do metëeh doo. Ti m' taky hadoo:

⁶⁸—Taw'ääts hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā,
Isaraéw buuj rah'yy kaha'eeh do ēr j'aa etsē.

Tabahyng ta karapee tabed'ëep hyb n'aa nesaa do mahānh.

⁶⁹⁻⁷⁰P'ooj ub, ta ky n'aa rod tsyt hē ta wē kasēew bong do hā taky n'aa enooh doo,

tii da P'op Hagä Do bad'oo hỹ kă.

Tamejō kăn hỹ kă ēr mahang tak'ēp ta hejój me ēr hed'ëep doo,
ta karom Dawi makū panaa hā.

⁷¹Ēr da ted'ëep ēr majiī mahānh,
ēr wē h'yy gaēēnh do mahānh.

⁷²Tat'yyd mehīin paa ēr wahē makūūh.

Tahyb n'aa esee baad had'op do sa hā taky däng do paah,

⁷³Abaraām makūū hā taky n'aa enooh do paah.

⁷⁴Ēr ted'ëep da ēr majiī mahānh,
h'yyb neỹym doo me ēr moo bok hyb n'aa P'op Hagä Do wē.

⁷⁵Tsyt hē nesaa do mahānh,
takarēn doo da ēr baboo had'yyt hyb n'aa ta matym gó.

⁷⁶Ti m' ta t'aah hā Sakarija ky hadoo:

—Ōm da ramaneēēnh P'op Hagä Doo, Sahōnh Hē Sa Bahānh Hadoo Do
ky n'aa rod.

Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa do pooj jé panäg n'aa da ōm.

Ōm da henām sa h'yyb tym, baad ragadoo hyb n'aa takajaa bā.

⁷⁷P'op Hagä Do karapee hā mamaher'oot da nyy da sa h'yyb tym
tabed'ëep

hỹ pong jé ta pa rababoo had'yyt hyb n'aa,

nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng do tabawug hōm do hyb n'aa da.

⁷⁸Tii da P'op Hagä Doo, ēr h'yy kaha'eeh do wén d'oo, taky ennym do hyb
n'aa.

Ji tat'yyd mehīin.

Ti hyb n'aa Tah'yyb Däng Doo, ta bag hadoo ēr hā,

papỹj bag hadoo doo, p'op tabana ēr hā.

⁷⁹Ta bag tanoo da gadagyp do hadoo doo gó habok do sa hā,
dajēb gó habok do sa hā.

Ēr hā tanoo da h'yyb nyw gó ēr babok hyb n'aa —näng mä Sakarija
kyh.

⁸⁰Ti m' karapee bawēē gēēt. H'yyb hejooj g'ēēd kăn. Tabanawäng bā kă
tabawäd had'yyt hē. Tii bā kă, tadu do kăn tama metëēk do Isaraéw buuj.

Jesus benäng do panyyg n'aa hahÿÿh

2 ¹Ti noo gó m', hajōng hāj n'aa sa wahē n'aa Aw-Kus hād nāng do tamejūū rabetsén hyb n'aa sahōnh hē ta karapee jé pad'yyt hē habok doo, sa hāj n'aa had'yyt bā habok doo, Roma buuj ramejūū doo bā. ²Jāām né hē ti pooj jé rabetsén doo. Kirinijo hād nāng doo, hēēj Sirija hād nāng doo babuuj sa wahē n'aa noo gó m' tii. ³Tii bā m' sahōnh hē rabebanh sa wahē makū panang p'aa hēnh, ta heen n'aa hā sa hād raberih hyb n'aa.

⁴Ti hyb n'aa m' panang Nasaréh, Garirej hāj n'aa bā badāk doo bā naa Joséh ratsyym kasog kăn, Judah hāj n'aa hēnh, panang Berēnh hād nāng doo hēnh rabahōm hyb n'aa. Dawi hād nāng doo panang paa né hē m' ti Berēnh. Dawi panaa see m' Joséh. ⁵T'iī hēnh tawén hōm mā Marija, ta ÿym pan'aa daheeh, retsén doo heen n'aa hā sa hād raberih hyb n'aa m'. Etaah mā ti Marija.

⁶Ta tii bā rabajeej bong noo gó kă m' karapee benyy dăg kăn. ⁷Ti m' pooj jé ta t'aah, aj'yy m'. Ti m' tabahabēn dāk. Ta wób sa masāāh tób n'aa yt hā m', b'éé waa hood gó m' tadasooh. Du daa m' dawēē hena do tób ranu kahej'ēek doo bā m', gabad'ēē dāk do hyb n'aa m'.

⁸Ti noo gó kă m', atsēm, b'éé hagā n'aa rabaj'eenh p'eets hē. B'éé mā rahag-āās. ⁹Ti m' P'op Hagā Do āās kasee sa hā. Ti m' P'op Hagā Do hejój tametēēh sa pa. Ta bag tak'ēp gabarēēh do hadoo mäh. Ti m' b'éé hagā n'aa tak'ēp mā rabeÿym bong. ¹⁰Ti m' āās ky hadoo sa hā:

—Bē eÿym manäh! ÿ manaa tak'ēp ji tsebē do panyyg, sahōnh hē panyyg pan'aa —nāng mäh. ¹¹—Naga hē enyy dāk bē mahang, Dawi panang paa bā, bē h'yyb tym dēēb. Kristo, ^cP'op Hagā Do H'yyb Dăng Doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do tii —nāng mā āās kyyh.

¹²Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hahÿÿ da da bē heen n'aa: Bē aw'yyt da kahabēn is karapee. B'éé waa hood gó da tabasooh —nāng mā āās kyyh b'éé hagā n'aa sa hā.

¹³Ti bā m' nayyw hē m' ragenā b'ēēh hajōk do āās ta see pa. Tii bā m' P'op Hagā Do hā rama ejām. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

¹⁴—Tawāāts hē hÿ pong jé tak'ēp raweh'ēēh,

tak'ēp rahyb n'aa jew'yyk P'op Hagā Doo.

Badāk hahÿÿ bā, ta hā habong do hā, takamahān do hā,

P'op Hagā Do anoo da h'yyb nāw n'aa —nāk mā āās sa kyyh.

¹⁵Āās rabedo bong bā m', p'aa hēnh hÿ pong jé rabasēēk bā m', b'éé hagā n'aa rakaner'ood kăn, ti m' raky hadoo:

—Hamäh, Berēnh hēnh ēr hegāā ti P'op Hagā Do her'oot do āās hā. Hamäh, hamäh —nāk mäh.

¹⁶Ti m' nayyw hē m' rah'yy kabawaad bong. Resoos mäh. Ti m' raba-wyyd kăn Joséh, Marija, karapee kă. Karapee basooh mā b'éé waa hood gó.

¹⁷Karapee rabahapäh jawén paa bā kă m', jé pad'yyt mā rabaher'ood hōm karapee t'aah ky n'aa, sa hā āās panāk doo. ¹⁸Sahōnh hē maa nap'ēēh do

rameuunh mã ta ky n'aa. ¹⁹Ti m' Marija enyyw hõm mã ta ti ta h'yyb gó. Ta h'yyb gó m' tahyb n'aa newëë mãh. ²⁰Ti m' b'éé hagä n'aa rababaaj hõm. P'op Hagä Do raky n'aa ejäm hõm mãh. P'op Hagä Do raj'aa etsë mãh. Ti rawén ky hadoo rahapäh mãh, ramaa napäh mã sa h'yyb. Baad né hë m', ääs her'oot doo d' né hë mã m'.

²¹8 ta äh tabahado däk bã m' karapee, ta masuuj noo byyh kahõg hõm bã mã m', rahäd n'oo däk mã Jesus, tabasuun däk do pooj jé ääs häd n'oo däk doo d' né hë ta häd karapee hä.

²²Ti m' takaja kân mã ti noo gó Marija ta patug daheeh sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, Mosees ky n'aa jaw'yik do mejüü doo da ji t'aah benäng do jawén paa bã. ⁴ Ti m' ramahüüm Jesus Jerusarënh hënh, P'op Hagä Do wë rametëëh hyb n'aa ta tób n'aa gó. ²³Tii da rawén d'oo, hahÿÿ da m' P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yik do kerih do tamejüü do hyb n'aa: "Taw'ääts hë pooj jé ji t'aah wah'ëëh ji ky n'aa enooh P'op Hagä Do hä tsyt hë."^e ²⁴T'ïi hënh rabahõm na-ääj hë, P'op Hagä Do hä rama ejuu hyb n'aa pawóp hë taw'ëëd, h'ooh its hadoo doo, gurii-i hadoo doo. Tii d' né hë ta ky n'aa jaw'yik do mejüü rabad'oo sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó.

Simijāw häd näng do her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

²⁵Ti m' ti awät mã Jerusarënh bã aj'yy wah'ëë däk doo, P'op Hagä Do karën doo da hawät doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yik do ky daheeh doo. Simijāw mã ta häd. Baad mã P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm. Tagada mã Isaraéw buuj hed'ëëp doo. ²⁶P'op Hagä Do Sahee metëëh mã ta hä, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, tahapäh mã né hë m' tadajëb pooj jé. ²⁷Ti m' ti noo gó né hë m' P'op Hagä Do Sahee mahüüm mã Simijāw P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa hënh Marija Joséh daheeh ramanaa bã m' karapee t'aats, Jesus, sa ky n'aa jaw'yik do mejüü doo da ramoo bok hyb n'aa ta hyb n'aa, ²⁸ti agëët mã Simijāw tób w'oo hä. Ti m' karapee tabado däk ta moo gó, ti m' P'op Hagä Do taj'aa etsë. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

²⁹—Hÿÿ mã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, sahõnh hë mabag'ääs doo, man'oo ÿÿh, a karom, h'yyb nãm doo me ÿ dajëp.
Man'oo däk maky däng do ÿ bahapäh.

³⁰Hÿÿ mã matym ÿÿ me baad ÿ bahapäh ji h'yyb tym dëëb,

³¹sahõnh hë badäk hahÿÿ mã habong do sa matym gó manoo doo.

³²Judah buuj nadoo do sa h'yyb bag hadoo,

sa h'yyb kadawuung n'aa P'op Hagä Do hä.

Isaraéw buuj ky n'aa etsëëh da ta hyb n'aa —näng mã Simijāw kyyh
karapee t'aah ky n'aa hä.

³³Marija Joséh daheeh rahyb n'aa meuuj bong mã Simijāw her'oot do sa t'aah ky n'aa hä. ³⁴Ti m' Simijāw taky n'aa edëë bong sa hä. Ti m' Marija mã, Jesus ÿÿn mã, ta ky hadoo:

d 2.22 Isaraéw buuj sa taah benäng jawén paa bã, 40 ta äh noo gó ajän ÿÿn dooh tahaja bã P'op Hagä Do tób n'aa hënh tahõm bã. Dooh na-ääj hë tahaja bã tamep'aa mã tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëëw däk doo. e 2.23 Esodo 13.2, 12

—Hajök Isaraéw buuj wób raty n'aa ges'yyk da hahÿ karapee tawah'ëë dāk bā. Ti hyb n'aa banesaa hēnh rabahôm da P'op Hagä Do an'oo bā. Ta wób da baad ragadoo. P'op Hagä Do ed'ëep ta tii —näng mäh. —Ta heen n'aa hadoo da hahÿ karapee. Tametëeh da P'op Hagä Do gen'aak doo. Ti hyb n'aa hajök da h'yy kawereem ta wë. ³⁵Tii bā da kametä dāk da rahyb n'aa newëë doo —näng mäh. —Ôm da Marija, tak'ëp da mah'yy katón da ta hā ramoo bok do hyb n'aa da —näng mā Simijāw kyyh.

³⁶Ti noo gó né hē m' ti agëët mā t'ii hēnh ÿñh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Ān mā ta häd. Wah'ëë däg né m' tii. Panuéw mā ta yb makū häd, Aseer makū panaa see m'. Patug tamaa wäd, marahud wäd mäh. Raket'ëë dāk do jawén paa bā, 7 ta baab tabahado dāk bā m' Ān patug maa badoo wät mäh. ³⁷Wah'ëë dāk mäh. 84 däg mā ta baab n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa hēnh had'yyt mā tabeh'h'üüm. Adëb bā, atsēm na-āāj mā P'op Hagä Do tahyb n'aa jaw'yyk. Ta hā taky n'aa etsëë mäh. Kas'aah mā taky n'aa etsëë hyb n'aa P'op Hagä Do hā. ³⁸Ti m' Marija, Joséh wë tabana bā m', taky n'aa tsebee wäd kán P'op Hagä Doo. Ti m' Jesus ky n'aa tahe'ood kán t'ii hēnh hab'ëeh do mahang Isaraéw buuj P'op Hagä Do ed'ëep do gad'aa do sa hā.

³⁹Ti m' Joséh Marija rabahajaa bā ká m' sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo, rababaaj hōm kán sa panang hēnh Nasaréh häd näng doo, Garirej hāj n'aa hēnh. ⁴⁰Awëë däg kán mā karapee. Hejooj däg kán mäh. P'op Hagä Do h'yy gan'yyh. Baad P'op Hagä Do hag'āas ta hā.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hā Jesus baym dó panyyg n'aa hahÿyh

⁴¹Ta heen n'aa hē had'yyt hē Jesus ÿñ ta patug daheeh rabahôm Jerusarēnh hēnh, Pas-kowa häd näng do ratab'ëes hyb n'aa. ⁴²12 m' Jesus ta baab däg rabahôm Pas-kowa ratab'ëes hyb n'aa rabahed'oo doo da. Jesus ahōm sa sii. ⁴³Pas-kowa ratab'ëes do tabahëej jëng bā m', rababaaj nā sa panang hēnh. Jesus mā aym Jerusarēnh bā. Dooh m' rahapëë bā ta ÿñ hā tabaym. ⁴⁴Sa wakāan mahang hawät red'oo mäh. Ti m' tug bā ká rabaheg'āas, dooh m' Jesus. Resoos mā sa wakāan mahang. ⁴⁵Dooh m' rawyyd bā. Ti m' rabaheg'āas p'aa hēnh Jerusarēnh hēnh. ⁴⁶Tamawoob däg kán mā sa āh Pas-kowa jawén paa bā m', rabawyyd kán P'op Hagä Do tób n'aa yt hā m'. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do mahang mā tabasoo. Tamaa newëë mäh, teanh mā sa hā. ⁴⁷Sahōnh hē Jesus maa napāh do rahyb n'aa meuunh mā tahapāh do hā m', tah'yy ganāng do hā m'. ⁴⁸Ti m' ta ÿñ ta patug daheeh rabahapāh bā m' rah'yy gabedo bong mäh. Ti m' ta ÿñ ky hadoo: —Hëd n'aa tii d' mabahadoo āā hā, tah ÿÿ? —näng mäh. —Ôm āā esoos, ôm āā hyb n'aa tón —näng mäh.

⁴⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hëd n'aa ÿ bë esoos? Nepāh bë hā Ee tób bā né paawā ti ÿ bë baw'yyt? —näng mā Jesus.

⁵⁰Dooh m' ta ÿñ rah'yy genä bā tii d' tahananāng do hā. ⁵¹Ti m' tababaaaj hōm kán sa sii. Baad mā taky daheeh sa hā. Baad mā Marija benām ta ti ta h'yyb gó. ⁵²Awëë geët mā Jesus. Anāng mā ta hā ká tahapāh doo. P'op Hagä Do kamahān ta hā, ta wób na-āāj rakamahān.

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahÿyh

3 ¹⁻²Ti m' 15 ta baab tabahado dāk bā m' Tiberijo häd näng do Roma bā tabag'āas noo gó, tabanawāng hēnh P'op Hagä Do ban'oo kán mā ta

panyyg Jowāw hā, ta wób tamaher'oot hyb n'aa. Sakarija m' Jowāw yb. Ti noo gó, Judah hāj n'aa bā Pon-Sijo Pirato hād nāng do sa wahē n'aa. Garirej hāj n'aa bā, Eróts hād nāng do sa wahē n'aa. Eróts hỹỹj mā Pirip hād nāng doo, Itureej, Taronit hād enāh do hāj n'aa bā m' sa wahē n'aa. Risāān hād nāng doo, Abirēn hāj n'aa bā sa wahē n'aa.^f Anas, Kajapas hād enāh doo, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'āāt do ti noo gó. ³Ti m', P'op Hagā Do panyyg Jowāw gado dāk jawén paa bā kā m', tamaher'ood hōm mā sahōnh hē tamii Joradān nabyy me habong doo. Taher'oot sa hā raberéd hōm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hōm hyb n'aa nesaa do raberéd hōm do heen n'aa, P'op Hagā Do awug hōm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanāng doo.

⁴Hahỹỹ da P'op Hagā Do ky n'aa rod Isajas hād nāng do erih do paa Jowāw ky n'aa:

“Hahỹỹ da tabanawāng bā her'oot do kyyh:
Bē tyw n'aa bak'ood dāg da Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo.
Baad ub da bē tyw n'aa daj'aah.
⁵Bē geh'aa hōm gaderoh doo.
Bē epug hōm wajau doo, waēē na-āāj hē.
Bē deja hōm ta tyw n'aa gajeroh doo.
Bē benyyw dāg baad ta tyw n'aa.

⁶Tii bā da sahōnh hē badāk hahỹỹ hā habong do rahapāh da nyy da P'op Hagā Do ji tabed'ēēp nesaa do mahānh.”^g

⁷Ti m' hajōk rakata dāk Jowāw wē ranu kemuun hyb n'aa. Ti m' Jowāw ky hadoo sa hā:

—Aw'yy p'yyim nāng do taah hadoo bēēh! —nāng mäh. —Nyy da bē ed'oo bē kejēn nesaa do bē hā P'op Hagā Do banoo do mahānh? J'ooj madāk doo me bē ed'oo bē nu kemuun nesaa do mahānh. ⁸Taw'āāts hē pooj jé bē metāh te hub tado bā nesaa do bē eréd hōm bā. Bē metāh hanām do hā bē moo bok do hā. Bē daab yb manā Abaraām panaa bē hanāk do hā. Bē edoo manāh: “Āā P'op Hagā Do gadoo Abaraām panaa āā bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagā Do karēn bā, tahajaa hahỹ pā tawareem bā Abaraām panaa rado padāg bā —nāng mäh. ⁹Edaa dāk h'yy kawanereem do P'op Hagā Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahēē dāk do tabagēēm hyb n'aa hadoo tii. Sahōnh hē joom tēēg neaak do tagēēw jat da, ti tabaju hōm da —nāng mā Jowāw kyyh.

¹⁰Ti m' rabeaanh ta hā:

—Nyy d' āā bad'oo hỹỹ kā?

¹¹Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Pawóp hē saroor nāng péh, sét tanoo saroor tamah pé hā. Waa nāng doo, tanoo waa tamah do waa ta waa uuh —nāng mā Jowāw kyyh.

¹²Ti m' sa wahē n'aa dajēēr n'aa gedaag n'aa an'aa mā Jowāw wē tanu gemuun hyb n'aa.

^f 3.1-2 Roma buuj had'yyt nado Tiberijo bag'āās. Hajōng ta wób sa hāj n'aa na-āāj hē tabag'āās. Pon-Sijo Pirato, Eróts, Pirip, Risāān na-āāj hē Tiberijo karom tii, Tiberijo kyy gó ta wób sa hāj n'aa bā rabag'āās doo. ^g 3.6 Isajas 40.3-5

—Ma matëg —näk mäh. —Ää ënh, nyy d' ää bad'oo?

¹³Ti m' Jowāw ky hadoo sa hä:

—Bë wad'ii manä ta wób —näng mäh. —Dooh ta bahānh bë ets'ëë sa hä dajëër. Jāām hë bë ets'ëë Roma buuj ky kajäk doo —näng mäh.

¹⁴Ti m' warahén reaanh:

—Ää ënh? Nyy d' ää bad'oo? —näk mä warahén sa kyyh.

Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Bë eām manä ta wób dajëër rabanoo hyb n'aa bë hä. Bë ky n'aa tapa manä daap hë ta wób. Bë h'yy gadeja dajëër bë wahë n'aa bë hä rep'aak do hä, bë hyb n'aa hüüm manä ti bahānh —näng mä Jowāw sa hä.

¹⁵Ti m' hajök do t'īi hēnh kat'aa do rah'yy kahās'āap Jowāw hyb n'aa. Sa h'yyb gó m' rahyb n'aa newëë. Sa h'yyb gó m' raky hadoo: “Hahÿ né g'eeh P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Kristo häd näng doo?” ¹⁶Ti m' Jowāw ky hadoo sa hä:

—ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naëng me. Ti awät da tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahānh ÿÿ. Hä ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa ÿ do bäh —näng mäh. —Tii kä P'op Hagä Do Sahee tabanoo da bë hä, tabajëë suun hyb n'aa bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahüüm hyb n'aa. Tëëg hōo hadoo me baad tabanāw däk bë h'yyb tym, bë d' tametty —näng mäh. ¹⁷Tsyt hë tabetyn hōm da P'op Hagä Do karēn do moo heb'ook doo, tsyt hë ta wób. P'op Hagä Do karēn do moo b'ook doo, banām doo hēnh tabetyn hōm, tabanesaa hēnh ta wób, aj'yy ta nahëë me tetyn hōm do hadoo tiriig ta bóg mahānh. Ta joom ag tiriig tabataa ta tób n'aa yt hä. Ta bóg taju toonh tëëg hōo me, nadëëk doo me —näng mä Jowāw kyyh Kristo ky n'aa hä.

¹⁸Hajōng mä Jowāw her'oot sa hä. Panyyg wób gó tabeh'üüm. Baad tame-tëëk sa hä. Panyyg hanām do ta her'oot mä sa hä.

¹⁹Ti m' Jowāw nabuuj gedoo mä Garirej häj n'aa wahë n'aa Eróts häd näng doo, ta hÿÿj ÿÿm, Erodija, tagat'ëë däk do hyb n'aa. Hajōng baad nadoo do wób Eróts moo wät do hyb n'aa na-āāj hë Jowāw nabuuj gedoo mä Eróts. ²⁰Ti m' ti bahānh tabegyys wät. Tamejūū mä Jowāw radawäts gëët ragadahew-ëës doo gó.

Jesus Jowāw nu gemuun do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹Ti m' ragadahew'ëës doo gó radawäts g'ëed pooj jé m', hajök do Jowāw nu gemuun bong bä m', Jesus na-āāj mä tanu gemuun wät. Tanu gemuun bä m', Jesus ky n'aa etsëë bä m', wë kabasëëts wät. ²²Ti m' P'op Hagä Do Sahee ahÿng mä ta wë gurii-i hadoo mäh. Ti m' hÿ pong jé naa tamaa ena kän P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ōm tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahān up doo. Baad ÿ mah'yyb n'yyim —näng mäh.

²³30 ta baab Jesus bahado däk bä m' tadu doo tamoo wät do sa mahang.

Jesus wahë makū sa häd ketsén do hahÿÿh

Joséh t'aah red'oo mä Jesus.

h 3.16 P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bä sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'ëp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hä hë Jowāw hegäa bä. Ti hyb n'aa dooh tahaj'as pé Jesus wë tamoo wäd bä ta hä hë tahegäa bä, tahanäng pé tii.

- Joséh yb makû häd Eri.
24 Eri yb makû häd Matat.
Matat yb makû häd Rewi.
Rewi yb makû häd Mew-Ki.
Mew-Ki yb makû häd Janaj.
Janaj yb makû häd Joséh.
25 Joséh yb makû häd Matatijas.
Matatijas yb makû häd Amos.
Amos yb makû häd Naüm.
Naüm yb makû häd Eseri.
Eseri yb makû häd Nakaj.
26 Nakaj yb makû häd Maat.
Maat yb makû häd Matatijas.
Matatijas yb makû häd Semej.
Semej yb makû häd Josek.
Josek yb makû häd Jodah.
27 Jodah yb makû häd Jowanan.
Jowanan yb makû häd Resa.
Resa yb makû häd Serubab.
Serubab yb makû häd Saratijéw.
Saratijéw yb makû häd Neri.
28 Neri yb makû häd Mew-Ki.
Mew-Ki yb makû häd Adih.
Adih yb makû häd Kosân.
Kosân yb makû häd Ew-Madân.
Ew-Madân yb makû häd Eer.
29 Eer yb makû häd Josuwéh.
Josuwéh yb makû häd Erijés.
Erijés yb makû häd Jorīm.
Jorīm yb makû häd Matat.
Matat yb makû häd Rewi.
30 Rewi yb makû häd Simijāw.
Simijāw yb makû häd Judah.
Judah yb makû häd Joséh.
Joséh yb makû häd Jonam.
Jonam yb makû häd Erijakīm.
31 Erijakīm yb makû häd Mereja.
Mereja yb makû häd Mena.
Mena yb makû häd Matatah.
Matatah yb makû häd Natān.
Natān yb makû häd Dawi.
32 Dawi yb makû häd Jesé.
Jesé yb makû häd Obed.
Obed yb makû häd Buwas.
Buwas yb makû häd Saramon.
Saramon yb makû häd Nasōm.
33 Nasōm yb makû häd Aminadab.

- Aminadab yb makū häd Adimih.
 Adimih yb makū häd Rām.
 Rām yb makū häd Eserōm.
 Eserōm yb makū häd Peres.
 Peres yb makū häd Judah.
³⁴ Judah yb makū häd Jakóh.
 Jakóh yb makū häd Isak.
 Isak yb makū häd Abaraām.
 Abaraām yb makū häd Terah.
 Terah yb makū häd Nahóh.
³⁵ Nahóh yb makū häd Serug.
 Serug yb makū häd Rakaw.
 Rakaw yb makū häd Pereg.
 Pereg yb makū häd Eber.
 Eber yb makū häd Serah.
³⁶ Serah yb makū häd Kaj-Nan.
 Kaj-Nan yb makū häd Apasad.
 Apasad yb makū häd Sēm.
 Sēm yb makū häd Nowéh.
 Nowéh yb makū häd Ramék.
³⁷ Ramék yb makū häd Metusarēm.
 Metusarēm yb makū häd Enók.
 Enók yb makū häd Jaréd.
 Jaréd yb makū häd Marareew.
 Marareew yb makū häd Kenan.
³⁸ Kenan yb makū häd Enós.
 Enós yb makū häd Seet.
 Seet yb makū häd Adāw.
 P'op Hagä Do t'aah hadoo Adāw makūūh, P'op Hagä Do pahuunh do
 hyb n'aa.

Jesus Dijab metyy do panyyg n'aa hahÿÿh

4 ¹Ti m' Jesus basoop pong hēnh tamii Joradān häd doo me naa. Baad mā P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahūūm. Ti m' P'op Hagä Do Sahee mahūūm kăn Jesus tabanawäng hēnh, rabanabok hēnh. ²40 m' ta āh Dijab' metyy mā Jesus. Tabanawäng hēnh tabaym bā, dooh Jesus awa bā. 40 ta āh tabahado dāk bā m' Jesus mā asa dāk tak'ēp.

³Ti m' Dijab ky hadoo ta hā:

—P'op Hagä Do T'aah mado bā, mamejō hahÿ pā takawareem dāk pāw —näng mäh.

⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Ji waa hā had'yyt nado ji bedēp”^j —näng mā Jesus.

i 4.2 Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahananäng péh ti Dijab. j 4.4 Dew-Teronom 8.3

⁵Ti m' Jesus Dijab masäk waëë jó. Tii b' naa m' nawayw hē tametēeh ta hā sahōnh hē badäk hahȳy hā hanäng do häj n'aa rabag'ääs doo. ⁶Ti m' taky hadoo ta hā:

—Mahegää! —näng mäh. —Sahōnh hē ta ti ȳ anoo da a hā. Sa wahē wahēh mabahadoo ȳ an'oo bā. Sahōnh hē hanäm doo, hetsooh do ta hā hanäng do ȳ anoo da a hā —näng mäh. —Ȳ ti ta ti gadoo. Ȳ ta danäh. Ti hyb n'aa ȳ anoo ȳ karēn pé hā —näng mäh. ⁷—Sahōnh hē ȳ banoo a hā, wē ȳy, tüü, a taron nuu me ȳ mawehēē bā —näng mäh Dijab kyyh.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hahȳy da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Jääm hē P'op Hagä Doo, bē hagä n'aa, bē wehēē. Jääm hē ta ti bē hyb n'aa jew'y'yk, bē ky daheeh”^k —näng mäh Jesus.

⁹Ti m' Jesus Dijab mahüüm kän Jerusarēnh hēnh. Ti m' tabatsyyd hōm P'op Hagä Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hēnh tabasēēk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah mado bā, —näng mäh —keréd hyy tüü babä naa.

¹⁰Hahȳy da P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mäh Dijab kyyh: “P'op Hagä Do mejüü da ta ääs baad òm rabahag'ääs hyb n'aa. ¹¹Òm da ragadoo p'op pä hā a tsyym taganadas hyb n'aa”,^l näng P'op Hagä Do kyyh —näng mäh Dijab.

¹²Ti m' Jesus ky gadoo:

—Hahȳy da na-ääj hē P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Mamety manä P'op Hagä Doo, a hagä n'aa”^m —näng mäh Jesus.

¹³Ti m' Dijab bahajaa bā käh Jesus tametyy doo, tabahōm dó Jesus mahānh.

Ta panang bā Jesus raty n'aa ges'y'yk do panyyg n'aa hahȳy

¹⁴Ti m' Garirej häj n'aa hēnh Jesus babaaj hōm kän. Baad mäh P'op Hagä Do Sahee h'y'yb mahüüm mäh Jesus. Jē pad'y'yt hē Garirej häj n'aa bā rapanyyg enä hōm kän mäh ta ky n'aa. ¹⁵Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā tama metēēk mäh. Sahōnh hē m' raj'aa etsē ta hā.

¹⁶Ti m' panang Nasaréh hēnh tabahōm, tabawäng do paa hēnh. Saab hā käh m' tabahōm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh, tabehed'oo doo da. Ti m' tabas'ēēg gēēt P'op Hagä Do kyy kerih do taner'oot hyb n'aa. ¹⁷Ran'oo däk mäh ta hā P'op Hagä Do ky n'aa rod, Isajas makü erii wät do paah, ta heen n'aa. Kapōōs mäh ta ti ma kahé bäh. Tii b' mäh tabapyn, taw'y'yt mäh ta hā kerih doo. Hahȳy da m' takerih:

¹⁸“Hā ȳ P'op Hagä Do Sahee banäng.

Ȳ tasēew hōm tsyt hē, P'op Hagä Do Panyyg Hanäm Do kasuud is do sa hā ȳ maher'oot hyb n'aa.

Ȳ tamejüü ȳ bed'ēep hyb n'aa ta wób moo gó naa.

Ȳ tamejüü ty temah do ȳ matym nā padēēk hyb n'aa.

Ȳ tamejüü tak'ēp rarejāa do ȳ bed'ēep hyb n'aa sa moo gó naa, rabahōm hyb n'aa.

¹⁹Ȳ tamejüü hahȳy da ȳ maher'oot hyb n'aa sahōnh hē sa hā:

Kaja kän P'op Hagä Do ji tat'y'yd mehiin doo.”ⁿ

²⁰ Ti m' tabahëej jëng bā taner'oot doo, tap'ōōj dāk mā p'aa hēnh kerih doo. Tan'oo dāk mā p'aa hēnh tób kaser n'aa hā. Sahōnh hē m' tii b' hat'oonh do baad mā rabahag'āās Jesus wē. Ragada mā taber'oot. ²¹ Ti m' taky hadoo:

—Naga hē, bē hapēē kăn tadu dahēē kăn kerih do ỹ ner'ood wāt doo kă —nāng mäh.

²² Ti m' sahōnh hē tii b' hat'oonh do baad mā raj'aa etsē ta hā. Rahyb n'aa meuunh mā baad tahe'oot do hā. Ti m' rakaner'oot jé hat'oonh doo. Hahỹy da m' sa kyyh:

—Nyy d' tii éh? Joséh t'aah nado ti hỹyh? —nāk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Ỹ hapäh né tii, hahỹy da bē kyyh bē ky hetëg hā: “A daaj hē makebiin mediko mado bā”, nāk da bēeh —nāng mäh. —Hahỹy da d' bē kyyh: “Taw-'āāts hē mamoo wād meuj n'aa nāng doo, babā, a panang bā, Kapar-Naūm bā mapahuunh doo da, āā ky n'aa napäh doo da rahe'oot doo”, nāk da bēeh —nāng mā Jesus sa hā.

²⁴ Ti m' taky hadoo ēnh sa hā:

—Ta panang bā, tabawāng doo bā, dooh P'op Hagä Do ky n'aa rod ragado bā. Né hup ỹ né hē ta ti ỹ her'oot doo. ²⁵ Eriij hawät noo gó m', hajök mā Isaraéw hāj n'aa bā patug tema bong do kas'uut doo, tak'ëp sahōnh hē rabas-'aah noo gó m', tamawoob hē ta baab bahānh tanadots wāt do hyb n'aa. ²⁶ Ti hadoo né hē m', dooh m' P'op Hagä Do mejō bā Eriij sa wē tamasa hyb n'aa. Tamejūū ta s'ee hēnh ỹynh patug tamah do bawät bā. Panang Sarep-Ta häd nāng doo bā tabawät. Hāj n'aa Sidōn häd nāng doo bā tii. Baad mā tamasa tii. ²⁷ Ta jawén mäh, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Erisew häd nāng do hawät noo gó m', hajök mā nahēē enäh doo, rog manahuuh do Isaraéw hāj n'aa bā. Ti hadoo né hē m', dooh m' sa nahēē Erisew ado hōm bā. Jāām né m' sét hē tanahēē do hōm, Namah häd nāng doo. Sirija häd nāng do buuj mā tii —nāng mā Jesus sa hā.

²⁸ Ti m' tii b' hat'oonh do ramaa napäh bā m', tak'ëp mā rakawaj'āān kăn ta wē. ²⁹ P'op mā rabes'ëeg b'ëeh. Kawaj'āān gó m' Jesus ramahūūm panang bā naa, p'op tabadoo hēnh. Gadarong doo gó m' rakarēn radawäts hyy paawā tadajëp hyb n'aa. ³⁰ Ti m' Jesus bahōm sa mahānh, sa mahang mā tatabēs.

Jesus habēē hōm mera do hadäk do panyyg n'aa hahỹyh

³¹ Ti m' Jesus bahyng panang Kapar-Naūm häd nāng doo hēnh, hāj n'aa Garirej häd nāng doo bā. Ti m' Saab hā kă tadu doo tama metëek sa hā P'op Hagä Do panyyg. ³² Ti m' maa new'ëē do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metëek do hyb n'aa m'. ³³ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd nahe'oot doo gó m' tabasooh aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo. Ti m' tak'ëp mā ta kyyh:

³⁴ —Ej! H'ëed makarēn āā wē Jesus Nasaréh buuj? Āā marejāā mawén na! —nāng mäh. —Ỹ hapäh ōm baad ub. Ōm P'op Hagä Do hanaa, tak'ëp hanām doo, baad hadoo do moo wëed ōm —nāng mā ta kyyh.

o 4.28 Rawén kawaj'āān bong, rahapäh do hyb n'aa nyy d' Jesus hanāng pé Eriij, Erisew sa panyyg gó sa hā tamaher'oot doo. Ta ti sa hā Eriij, Erisew masa do paah, dooh sa hāj n'aa babuuj rado bā. Dooh m' Jesus pahuuj bā sa matym haj'aa rakarēn doo da, tahanāng péh.

³⁵Ti m' Jesus geām wāt karap'aar h'yyb nesaa do ta hā hadāk doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hēnh! Ahöm aj'yy mahānh —tah'eed hōm mäh.

Tii bā m' aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do dawāts jat tūū sahōnh hē sa matym gó. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahōm kán, ta hā hadāk do paah. Tabanyyh bā dooh tarejā bā aj'yy. ³⁶Ti m' tii bā kata b'ēeh do rameuuj bong mäh, raky n'aa jōg bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ēed pé ti tama metēek hahȳy hā? Hyb n'aa jawyk doo me, hejooñh doo me tamejūū karap'aar h'yyb nesaa do rabanyyh hyb n'aa. Raky daheeh né hē —nāk mā sa kyyh.

³⁷Ti hyb n'aa m' dawēē Jesus ky n'aa dāg dāk Garirej hāj n'aa hēnh.

Jesus nahēē sog hōm do panyyg n'aa hahȳy

³⁸Tii kā m' Jesus banyyh tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo bā naa. Simaw tób hēnh mā tabahōm. Ti m' Simaw mayyn asooh mäh. Tak'ēp oom ta hā. Ti m' Jesus hā rabaher'oot tamasa hyb n'aa. ³⁹Ti m' p'eets hē tabana gēēt Simaw mayyn hasooh hēnh. Tameduuk mā oom keréd hōm hyb n'aa. Ti m' oom keréd hōm. Nayyw hē m' Peed mayyn moo wād dāk sa waa.

⁴⁰Ti noo gó né hē, tug bā kā m', papȳy badēē hyng bā kā m', Saab bahēēj jēng jawén paa bā, Kapar-Naūm buuj ramenaa sahōnh hē nahēē enäh doo. Hajōk mā sa nahēēh. Ti m' sét ken'yyh hā tamoo dāng. Sa nahēē tahehēēn hōm mäh. Ahub padēek mäh. ⁴¹Karap'aar h'yyb nesaa doo, ta wób sa hā hanāng do enā kán mā sa hā hanāng do paah. Raban'yyh bā m' tak'ēp mā sa kyyh:

—P'op Hagā Do T'aah né hē ōm —nāk mā karap'aar sa kyyh.

Ti m' Jesus ky ge'ȳym mäh. Dooh m' Jesus an'oo bā karap'aar h'yyb nesaa do rer'ood bā, rahapāh do hyb n'aa m', Jesus ta ti Kristo P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo.

⁴²Ti m' jati pé tapaj'ēē bā, Jesus bahōm dawē hā, rabanabok hēnh. Ti m' Jesus rabesoos jé pad'yyt hē. Ti m' Jesus ramamuun bā kā m' retsēē ta hā sa panang bā tabaym hyb n'aa. ⁴³Ti m' taky hadoo sa hā:

—P'op Hagā Do bag'aās do ky n'aa hanām do ȳ karēn ȳ her'oot panang wób hēnh na-āāj né hē. Ti hyb n'aa ȳ P'op Hagā Do mejō hyng —nāng mā Jesus kyyh.

⁴⁴Ti m' tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot do yt hā m', sahōnh hē Judah hāj n'aa panang bā tama met'ēēg kán mäh.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahȳy

5 ¹Ti m' ta see pé noo gó m' karaj'aa Genesaréh' hād nāng do nabyy me Jesus ma metēek. Hajōk doo, P'op Hagā Do ky n'aa maa new'ēē doo, gatāt'uuk mā ta hā. ²Ti m' pawóp hē marakate tabahapāh ta nabyy me, tah'ȳyb h'oo n'aa. Karahi rahets'yyt mā marakate danāh hā. ³Ti m' tagatsēg sooh marakate see gó. Simaw mā marakate danāh. Ti m' tabetsēē taūūj hōm hyb n'aa dawē hā marakate. Tii b' nāa m' tama met'ēēg kán.

⁴Ti m' tabahajaa bā kā tama metēek doo, tamejūū Simaw tabadajong hēnh marakate t'īī hēnh radatu hyb n'aa tah'ȳyb nahēēh.

—T'i hēnh bē mo haj'aa enäh da —näng mä Jesus Simaw hä.

⁵Ti m' Simaw ky hadoo:

—Wahēh ȳy, —näng mäh —atsēm had'yyt hē ää baboo paawä, dooh ää mo haj'aa péh. Ti hadoo né hē, mamejũũ do hyb n'aa ȳ datu p'aa hēnh karahi —näng mäh.

⁶Ti m' tii d' rabad'oo bä kä m', hajōng mä tah'ȳyb karahi gó. Tak'ēp hajōng do hyb n'aa karahi gekog bong. ⁷Ti m' marakate see gó hat'ooh do ranaēēnh ramasa hyb n'aa. Ti m' tah'ȳyb rabata tooj kăn marakate gó. Pawóp hē marakate gad'ēē dāk mäh. P'eets hē paawä m' tabaggyb paawä marakate tah'ȳyb jawyg hä.

⁸Ti m' Simaw Peed bahapäh bä m' Jesus ky haj'aa, ta taron nu paa me tabahyy häng mä Jesus wē. Ti m' taky hadoo:

—Ahōm mahānh ȳy, wahē ȳy. Dooh ȳ haja bä a matym gó ȳ ag'ēēd bä, nesaa do moo hew'ēēt do hyb n'aa ȳyh —näng mäh.

⁹Simaw ta hataa daheeh rameuuj bong mä hajōng do hyb n'aa tah'ȳyb.

¹⁰Sebedew taah, Tsijaag, Jowāw häd enäh doo, Simaw kanatēē, ti na-āāj mä rameuuj bong. Ti m' Jesus ky hadoo Simaw hä:

—Ēȳm manäh —näng mäh. —Ajyy, ȳyj sag hadoo da ōm h̄ȳy kä, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eēh hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹¹Ti m' hood jó kä ratakyy jat marakate kä. Sahōnh hē raberéd hōm. Ah'ũũm kăn mä ta sii.

Rog manahuuh do Jesus haso dāk do panyyg n'aa hah'ȳh

¹²Ti m' panang s'ee hēnh Jesus mamuun mä ajyy rog manahuuh do hanäng doo. Tak'ēp mä ta hā däg ta rog. Jesus tabahapäh bä m', ahyh häng mä tüü, tetsēē mä Jesus bado hōm hyb n'aa ta nahēēh:

—Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —makarēn bä mahajaa né hē nahäh ȳ mado hōm —näng mä ta kyyh.

¹³Ti m' Jesus moo däg ta hä. Ti m' taky hadoo:

—Ej. Ȳ karēn —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mä ta kyyh.

Ti m' nayyw hē kä m' ta nahēē badoo wät. Has'oo däg kăn mäh.

¹⁴Ti m' Jesus baher'oot ta hä:

—Maher'ood manä ta wób sa hä —näng mäh. —Ahōm jajé naga hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wē. Mametä ta hä ōm has'oo dāk doo. Mamoo wäd Mosees mejũũ do paah, ta ti hedoo pé ji nahēē badoo wät do heen n'aa, p'aa hēnh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahōnh hē rabahapäh hyb n'aa ōm has'oo dāk doo —näng mä Jesus ta hä.

¹⁵Ti m' Jesus mejō né paawä m' ta wób tamanaher'oot hyb n'aa, jé pad'yyt hē nayyw hē rapanyyg enä hōm mä Jesus ky n'aa hä. Ti hyb n'aa m' hajōk han'aa ta wē ramaa newēē hyb n'aa tama metēēk doo. Ta wób nahēē enäh do na-āāj hē an'aa ta wē tabaheso hōm hyb n'aa sa nahēēh. ¹⁶Ti m' Jesus, ta see pé noo gó, tabehũũm takabanawät hēnh taky n'aa etsēē hyb n'aa P'op Hagä Do hä.

Ajyy k'yy gadóm do Jesus haso dāk do panyyg n'aa hah'ȳh

¹⁷H̄y hadoo mäh, ta see pé noo gó, tób gó Jesus ma metēēk bä kä, Pariséw ramaneēēnh doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do na-āāj mäh, ti

at'oonth mä maa new'ëë do sa mahang. Jé pad'yyt hē naa rabena. Garirej, Judah häd enäh do häj n'aa bä naa rabana. Jerusarēnh hēnh naa ta wób rabana. Baad ub P'op Hagä Do hejój Jesus h'yyb gó tabawät nahëë enäh do sa nahëë tawén do hōm. ¹⁸Ti m' ajyy wób ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo. Ratóg nä ta tyng jó. Rakarēn paawä m' ramajëë suun tób gó Jesus wē. ¹⁹Du daa m' rakad'oo pé gatag'uu dāk do hyb n'aa m' hajök doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ëës mäh, ti m' tii b' naa m' ramahy kán kata dāk do mahang Jesus bagëët bä. ²⁰Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, nawät do hä taky hadoo:

—Najis ȳy —näng mäh. —Nesaa do a h'yyb tym gó hanäng kado hōm —näng mäh.

²¹Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hē raky hadoo sa h'yyb gó:

—Nyy d' mä h̄y ta hä! —näk mäh. —P'op Hagä Do taky n'aa rejää hah̄ȳh hä. Jāām né hē P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tado hōm bä —näk mä sa h'yyb gó.

²²Jesus h'yyb hap'ëëh mä sa h'yyb. Ti hyb n'aa m' tabeaanh sa hä:

—Hëd n'aa tii da bē hyb n'aa newëë bē h'yyb gó? —näng mäh. —Bē ȳ h'yyb hapäh —näng mäh. ²³—Nyy da nahejooj bē hä? “Kado hōm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëëg g'ëed, awäd däg”, ji noo bä? —näng mä Jesus sa hä.

²⁴Ti m' taky hadoo ēnh sa hä:

—H̄ȳy kã da —näng mäh. —Bē bahapäh hyb n'aa ȳȳh, Aj'yy Hadoo Do H̄ȳ Pong Jé Hana Doo, ȳ hajaa sa hä hanäng do nesaa do ȳ ado hōm bä, ȳ haso dāk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bā m' k'yy gadōw dāk do hä taky hadoo:

—As'ëëg g'ëed, mado däg a tyng, ahōm kã a tób hēnh —näng mä Jesus ta hä.

²⁵Ti m' nayyw hē kã tabas'ëëg g'ëed kán, tabado dāk ta tyng kã, ahōm kán sahōnh hē m' rabahapëë kán. P'op Hagä Do hä taj'aa etsë mä tababaaj hōm bä kã. ²⁶Sahōnh hē hap'ëëh do rameuuj bong mäh. P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsë. Ti m' rah'yyb e'ȳym bong. Ti m' raky hadoo:

—Meuj n'aa näng do ää hapäh naga hē —näk mä sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus naëēnh do panyyg n'aa hah̄ȳh

²⁷Ti m' ta jawén Jesus bahōm bä kã panang bä naa, taw'yyt mä Rewi häd näng doo. Roma buuj ky gabuuj dajëēr ragahed'aak bä m' tabasooh. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëep ana wē ȳy, hēp ȳ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁸Ti m' Rewi bas'ëëg gëët, sahōnh mä taberéd hōm, ti m' ahōm kán mä ta sii.

²⁹Ti m' Rewi moo wät mä ta tób bä sa tä, sa waa Jesus tatsebé do ky n'aa, Jesus taweh'ëëh do ky n'aa. Hajök dajëēr gahed'aak doo, Rewi hep'ëëh doo, ta wób na-ääj mä tatsyyd bong do rabana rabawa hyb n'aa ta sii. ³⁰Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do Pariséw wób hedoo doo, häd kawaj'ään gó m' rabeaanh Jesus ma matëg sa hä:

—Hëd n'aa bē bawēh, bē beëëk dajëēr gahed'aak do sa sii, ta wób na-ääj hē nesaa do moo heb'ooh do sa sii? —näk mä sa kyyh.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Nahëë temah doo, dooh rahôm bâ mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'üüm ta wë. ³² Dooh ÿ ahyg bâ hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëënh hyb n'aa. ÿ ahyng, nesaa do moo heb'oooh do ÿ naëënh hyb n'aa, nesaa do raberéd hóm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã —näng mä Jesus kyyh, Pariséw sa hã.

Jesus hã reaanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

³³ Ti m' h'yy gaëëj gó raky hadoo ta hã:

—Jowāw nu gahem'uun do ma matëg ranawa P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do heen n'aa, P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëë. Tii da na-ääj hë Pariséw ma matëg rabad'oo. Tii d' nado a ma matëg. Ti rawa had'yyt hë. Reëg had'yyt hë —näk mäh.

³⁴ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jām n'aa hēnh ji ats'yyt doo, dooh tahaja bâ ji mejō bâ ratabëëj bâ ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëëd bâ. Jām bawāt nã bâ ji ats'yyt do rawëë had'yyt hë. Dooh ratay bâ. ³⁵ Ti awät da sa najiis, ta patug pan'aa, rado hóm sa mahānh. Ti noo gó da ratay kãñ —näng mäh.

³⁶ Ti m' panyyg see ky n'aa gó taky hadoo:

—Dooh ji as'ëëd bâ ji saroor papuuj bäh ta säg hã ji gasyyp hyb n'aa. Tii d' ji adoo bâ ji rejää ji saroor papuuj. Papuuj bäh dooh baad tado bâ saroor säg hã —näng mä ta kyyh. ³⁷—Ti hadoo né hë uwa bëëh hã. Dooh ji gedu bâ uwa bëëh papuuj hegän sooh do pan'aa ta hood b'ëë byy säg gó. Tii d' ji adoo bâ, uwa bëëh egän so bâ, ta hood säg ganabäh hóm. Tii bâ kã, uwa bëë waho bëëh da, ta hood kã karejã kãñ —näng mäh. ³⁸—Uwa bëëh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'üüs doo gó —näng mäh.

³⁹ Ti m' taky hadoo ënh ta see ky n'aa gó:

—Jé uwa bëëh mahÿÿnh do hajōō ta baab haso dāk do heëëk doo, papuuj dooh tagenaag bâ. “Taw'ääts hë pooj nãh”, näk sa kyyh —näng mä Jesus.

Saab ky n'aa hahÿÿh

6 ¹ Hÿ hadoo mä Saab, Judah buuj rakamehehāk do noo gó, Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. Ramahóm me m', ta ma matëg tiriig ag mä raberik ta byyh banyyh hyb n'aa, tiriig rabawa hyb n'aa. ² Ti m' Pariséw sa sii habok do raky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa bë ky nadaheeh ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hã? Saab hã bë moo bok —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bë ner'ood bâ g'eeh nyy da ër wahë makū Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bâ? ⁴ Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã, ti

q 5.35 Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé ta tii: Ta ma matëg sii tabawāt nã bâ, dooh ratay bâ. Sa mahang Jesus badoh bâ, tii bâ da ratay kãñ. r 5.37 Hahÿÿ da Jesus hanäng péh: Dooh ji mekuuj bâ papuuj tama metëëk doo, pooj jé rabahed'oo do paa da. s 5.39 Dooh papuuj Jesus ma metëëk do rakarën bâ, tahanäng pé m' tii. Ragnaag dāk pooj jé rabahed'oo doo. Dooh rakarën bâ reréd bâ tii. t 6.2 Dooh ji moo wäd bâ Saab hã Moses ky n'aa jaw'yyk do mejüü. Tak'ëp Pariséw rahyb n'aa jew'yyk Saab. Sa hã m' Jesus ma matëg ramoo bok tiriig ag rateh'yy do hyb n'aa.

m' tabadoo pāw P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä hatoonh doo, ti m' tabawa. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jääm né hē paawä ta ti tób yt hä moo heb'ooh do haw'aa ta ti pāw Mosees ky n'aa jaw'y'yk do an'oo bā —näng mä Jesus sa hä.

⁵Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hä:

—ÿÿh, Aj'y'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hē ti Saab ky n'aa hä mejüü doo —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶Ta see pé noo gó m', Saab see hä m', Jesus bahôm ênh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh. Ti m' tama met'ëëg kân P'op Hagä Do ky n'aa. Ti yt hä m' tabasooh aj'y'yy moo gadóm doo. Ta hub mä ti gadóm. ⁷Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetëk do na-ääj hē m' ramatakëë mä Jesus aj'y'yy moo tahaso däg bā Saab hä. Ta moo tahaso däg bā Jesus moo wät né hē Saab hä ká sa hä. Rakarēn paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'y'yk doo. ⁸Jesus hapäh mä sa h'y'yb. Ti m' Jesus ky hadoo aj'y'yy moo gadóm do hä:

—Ag'ëed däg sa mahang —näng mäh.

Ti m' aj'y'yy as'ëëg g'ëed kân. ⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bē hä —näng mäh. —Nyy da êr ky n'aa jaw'y'yk do met'ëëk Saab ky n'aa hä? H'ëed ti taw'ääts hē ji moo wät Saab hä? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji ed'ëep Saab hä, ji da hadoo do ji daj'ëep Saab hä? —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁰Ti m' taty kaw'oöd däg kân sa wē. Ti m' aj'y'yy hä ká taky hadoo:

—Madajoow a mooh —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kân mäh, baad däg mä ta moo ká.

¹¹Ti m' tak'ëp mä Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetëk do na-ääj hē m' rakawaj'ään kân Jesus wē. Kaner'ooot mä nyy d' rabad'oo ta hä.

Jesus asēm do 12 hedoo do tamejüü do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹²Ti m' ta jawén Jesus basëëk waëë jó taky n'aa etsëë hyb n'aa. Taky n'aa ets'ëë had'yyt hē m' atsēm. ¹³Ti m' tabawag hōm bā ká tanaëēnh mä ta wē sahōnh hē ta ma met'ëëk doo. Tasëew hōm mä 12 sa mahang habong doo, tamejüü do rabahad'oo hyb n'aa. ¹⁴Hahÿÿ d' mä tasëew hōm do sa häd: Simaw mäh, Peed ta häd n'oo däk doo. Ta jawén mä Än-Deréh, Simaw hÿÿj. Ta jawén mä Tsijaag, Jowāw, Pirip, Batoroméw, ¹⁵Matew, Toméh, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw “Serot” ramaneëēnh doo, ¹⁶Judas (Tsijaag t'aah), Judas Ikarijot ká m', Jesus haëëj däk do majiï hä.

Jesus met'ëëk do nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hä panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷Ti m' Jesus ta ma matëg daheeh rabahyng waëë jó naa. Ta hōō bā m' rabaym dó tabasatē bā. Hajök ta hataa wób tii bā hab'ëeh. Hajök né hē m' ta

u 6.4 Jääm né hē paawä P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do haw'aa ta ti pāw, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'y'yd mehiin do hyb n'aa. **v 6.15** Judah buuj sa häj n'aa bā Roma buuj ramejüü noo gó, Judah buuj wób rakarēn rakamaj'iï Roma buuj sa wē. Doooh rakarēn bā Roma buuj mejō bā sa hä. Roma buuj wē kamaj'iï do ramaneëēnh *Serot*. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëēnh “Simaw *Serot*”.

wób tii bã m' rakata padëëk. Judah häj n'aa bã naa m' rabana ta wób. Jeru-sarënh bã naa m' ta wób. Panang Tiir, Sidôn häd enäh doo, akajar nabyy me badäk doo bã naa m' ta wób. ¹⁸Tii bã m' rabana Jesus ma metëëk do ramaa newëë hyb n'aa. Nahëë enäh do na-ääj mä rabena Jesus basog hõm hyb n'aa sa nahëëh. Sa mahang ti abong karap'aar h'yyb hä hadäk doo. Jesus hebëë hõm mä karap'aar h'yyb nesaa do sa hä hanäng do paah. Heso padëëk mäh. ¹⁹P'op Hagä Do anoo ta hejój tabahajaa hyb n'aa sahõnh hë sa nahëë tasog hõm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' sahõnh hë rakarën mä ta hä ramoo kajäk.

²⁰Ti m' ta ma matëg wë Jesus ty däng, ti m' taky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëëh, kas'uut doo,
P'op Hagä Do bag'aas do karapee bë bahadoo do hyb n'aa.

²¹—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëëh, hÿÿ kä has'aah doo,
ta jawén kä bë waa enäh do hyb n'aa.
—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëëh, hÿÿ kä h'yy kame'oot doo,
ta jawén bë kawew'aam bë tsebë do hyb n'aa.

²²—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëëh, hëp ÿ n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do hyb n'aa, bë wë rah'yy gaëëj bã, bë raty n'aa gesyng bã, bë raky n'aa rejä bã, nesaa do bë ky n'aa ran'oo bã. ²³Baad had'op do P'op Hagä Do anoo da bë hä ta sãm hÿ pong jé. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë tseb'ee tii d' bë hä radoo bã. Bë getsëg da tak'ëp bë tsebë do hyb n'aa. Tii d' né paa sa wahë makû rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hä, rarejää na-ääj hë sa hä —näng mä Jesus.

²⁴—Ta wób dooh da rah'yy gadajaa bã.
Baad nado da bë hä da hë tak'ëp ma näng doo,
ta jawén kä dooh bë gado wäd bã do hyb n'aa hanäm doo.
Sahõnh hë bë gado wät paah.

²⁵—Baad nado bë hä da, da hë tak'ëp waa enäh doo,
ta jawén bë basaah do hyb n'aa da.
—Baad nado bë hä da, da hë bë kawew'aam doo,
ta jawén bë h'yy kame'oot do hyb n'aa da, bë h'yy katón do hyb n'aa da.

²⁶—Baad nado bë hä da sahõnh hë bë hä raj'aa etsëë bã.
Tii d' né paa sa wahë makû raj'aa etsë P'op Hagä Do ky n'aa rod heh'äät nadoo doo."

Ji majiĩ ji kamahãn do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bëëh, ÿ her'oot do maa new'ëë doo, ÿ maher'oot hahÿÿ da: Bë kamahãn da bë majiĩ. Bë moo bok baad hadoo do bë wë h'yy gaëënh do hä. ²⁸Bë ky n'aa edëë bë ky n'aa wasee do hä. P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë bë hä rejää doo —näng mäh. ²⁹—Ôm rapa ewyh bã manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaj manäh. Man'oo a ta pa s'ee hënh rabewyhyh hyb n'aa. A hatsë a

w 6.26 Baad nado sa hä Jesus wén her'oot, P'op Hagä Do rejää do hyb n'aa da sa hä, ta ky n'aa rod heh'äät nadoo do tarejää do paa hadoo.

hã hadäk do rado hõm bã, na ramahũum a saroor na-ãaj hẽ. ³⁰Man'oo a hã retsẽe doo. A ma rado hõm bã, mamejõ manã ragabaanh. ³¹Taw'ãats hẽ bẽ moo boo ta wób sa hã baad hadoo doo, bẽ karẽn do bẽ hã ramoo bok doo —nãng mã Jesus kyyh.

³²—Jããm né hẽ bẽ kamahãn bã bẽ hã kamahãn doo, dooh P'op Hagã Do bẽ taj'aa etsẽe bã tii d' bẽ bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'oooh doo, ti na-ãaj hẽ rakamahãn sa hã kamahãn doo. Ti hyb n'aa bẽ hã kamahãn do bẽ kamahãn bã, dooh sa bahãnh bẽ ado bã. ³³Baad hadoo do bẽ moo boo bã bẽ hã baad hadoo do moo bok do sa hã, dooh P'op Hagã Do bẽ taj'aa etsẽe bã tii d' bẽ bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'oooh doo, tii d' né hẽ rabad'oo ênh. ³⁴Jããm né hẽ bẽ an'oo bã bẽ dajẽer uuh hedoo doo, bẽ waa hedoo doo, p'aa hẽnh hab'aanh do hã, dooh P'op Hagã Do bẽ taj'aa etsẽe bã tii d' bẽ bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'oooh doo, ti na-ãaj né hẽ tii da né hẽ rabad'oo ênh sa da hadoo do hã. Ragahẽen p'aa hẽnh rabaj hõm doo. ³⁵Doo tii d' bẽ adoo bã —nãng mãh. —Bẽ kamahãn bẽ majiĩ. Baad hadoo do bẽ moo boo sa hã. Bẽ an'oo retsẽe doo. Bẽ gadaa manã p'aa hẽnh rabaj bã. Tii bã da baad had'op do P'op Hagã Do banoo bẽ hã ta sãm. Sahõnh Hẽ Sa Bahãnh Hadoo Do taah bẽ tii bã. P'op Hagã Do ky enyym tamasa do baad ganadoo do sa hã, ky nes'aa do sa hã na-ãaj hẽ. ³⁶Taw'ãats hẽ ta wób kamahãn gó bẽ t'yyd mehiĩn bẽ Yb, P'op Hagã Do t'yyd mehiĩn doo da.

Ji da hadoo do ji ky n'aa netyy do panyyg n'aa hahỹyh

³⁷—Bẽ ky n'aa ety manã ta wób, dooh tii bã bẽ P'op Hagã Do ky n'aa ety bã kã. Baad nadoo do hã bẽ ky n'aa ety manã bẽ da hadoo do sa mo haj'aa p'ãã, dooh bẽ tii bã P'op Hagã Do ky n'aa ety bã bẽ mo haj'aa p'ãã. Bẽ hyb n'aa mabaan sa hã taw'ãats hẽ nadoo do sa mo haj'aa hã, tii bã da P'op Hagã Do mabaan nesaa do bẽ mo haj'aa hã. ³⁸Bẽ an'oo ta wób sa hã, tii bã da P'op Hagã Do banoo bẽ hã. Baad P'op Hagã Do banoo da bẽ hã. Panyyg gó bẽ ỹ maher'oot nyy da P'op Hagã Do banoo bẽ hã: Ky en'yym doo, baad tiriig tym hes'ẽem doo, baad ta hood gad'ẽẽ dãk do hanoo do hadoo P'op Hagã Doo. Baad ub bẽ hã tabanoo, dooh tabaa es'iĩ bã. Ta wób hã bẽ anoo do pẽn da, tii da né da P'op Hagã Do banoo bẽ hã.

³⁹Ti m' Jesus ky hadoo ênh. Panyyg gó m' tabeh'ũum:

—Ty tamah do dooh tahaja bã ta da ty hadoo do tamahũum bã ta tyw n'aa hẽnh. Ta s'ee hẽnh, gadarong doo hẽnh rakajãk sэд hã —nãng mãh. ⁴⁰—Doo ma kametẽek do ta ma matẽg bahãnh tado bã. Ma kametẽek do tahaja dãk bã tama kametẽek doo, ta ma matẽg da hado dãk, sэд demuun rabahaja padẽek —nãng mãh.

⁴¹—Hẽd n'aa mamatakẽ b'aa hyyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anãng? ⁴²Hẽd n'aa, “Na b'aa hyyj a matym gó hatu do ỹ ado hõm”, mabanãng, dooh b'aa haeh do mamatakã bã a matym gó hanãng doo? J'ooj madãk do ti a h'yyb. Mado nã pooj jé b'aa a matym gó hakẽẽ doo. Tii bã da mabahapãh baad ub mabado hõm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyyj —nãng mã Jesus.

Ji bawät do hã ji h'yyb gó hanãng do kametẽeh do panyyg n'aa hahỹyh

⁴³Ti m' taky hadoo ênh:

—Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag, dooh ta ag nes'aa bä. Ti hadoo né hē joom see baad nadoo doo. Ta hēnh hēnh ta ag hahōm. Dooh baad hadoo do ta ag. ⁴⁴Joom ag hā ji bahapäh joom ŷŷn. Dooh ji awyyd bä wiigo ag sasēng tēēg hedoo do hā. Dooh na-āāj hē ji awyyd bä uwa ag hetēk do hā. ⁴⁵Ti hadoo ji hā. Baad hawät doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanäng do taher'oot. Baad nawät doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanäng do taher'oot. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newē had'yyt doo, ti né hē ji her'oot —näng mä Jesus kyyh.

Tób tema do ky n'aa gó Jesus beh'üüm do ky n'aa hahŷŷh

⁴⁶Hēd n'aa ŷ bë maneēēnh “Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo”, dooh ŷ bë ky dahé bä ēnh? ⁴⁷ŷ metēēh da ny hadoo ŷ ma metēēk do maa newēē doo, ky daheeh doo. ⁴⁸Tób tama do hadoo da tii. T'ōp tagagoos ta tu n'aa tyw n'aa tababang bä, pä banäng bä. Tamii bag'yyp bä ta tób hā, wän n'aa hejoonh do badäng bä ta hā, dooh ta tób tatē hyy bä, baad ta tób ta tu n'aa babang bä tabejēh do hyb n'aa. ⁴⁹Ti nado kēh ŷ maa newēē do ky nadaheeh doo. Tób tama doo, j'ooj ta tu n'aa tabetuu daap hē, dooh tahe'joonh péh. Tamii bag'yyp bä ta tób hā, wän n'aa hejoonh do adäng ta hā, tii b' tabatē hyng. Sahōnh hē takarejāā ta tób.

Warahén sa wahē n'aa see Jesus hā h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahŷŷh

7 ¹Ti m' Jesus bahajaa bä kä ta ti sa hā taher'oot doo, tababaa jōm kän panang Kapar-Naūm hād näng doo hēnh. ²Tii bä panang bä ti awät mä Roma buuj warahén n'aa sa wahē n'aa seeh. Nahēē näng mä ta karom. P'eets mä tadajēp ta nahēē mahŷŷj. Baad mä ta kariw n'aa kamahān tii. ³Ti m' ta kariw n'aa, warahén sa wahē n'aa, ky n'aa napäh mä Jesus. Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa wób tamejūū mä Jesus wē, ramaher'oot hyb n'aa tabana hyb n'aa, ta karom tabahaso dāk hyb n'aa m'. ⁴Ti m' rakajaa bä kä, tak'ēp mä Jesus ramaher'oot rats'yyt doo. Hahŷŷ d' mä sa kyyh:

—Taw'āāts hē maky dahé ōm tats'yyt doo —nāk mäh. ⁵—Takamahān né hē ēēr, Judah buuj. Taky gabuuj ratama tób P'op Hagä Do panyyg āā yd naherot doo —nāk mä sa kyyh Jesus hā.

⁶Ti m' Jesus bahōm kän sa sii. Ti m' warahén tób bedaa dāk bä m' warahén mejūū ta najiis wób ragadoo hyb n'aa Jesus, ramaher'oot hyb n'aa. Hahŷŷ da m' rapanāk Jesus hā warahén kyyh:

—Wahēh ŷ n'aa, hā ŷŷ ŷ hyb n'aa sakog its a hā. Ti hyb n'aa mahyb n'aa tōn manā tōp ŷŷ gó mabajēē suun do hā. Jāām né hē mabana. ⁷ŷ hyb n'aa sakog its a hā. Ti hyb n'aa a wē ŷ nahōm. Taw'āāts hē babā naa mamejūū ta nahēē hā, tii bä karom ŷ bahas'oo dāk da. ⁸Tii d' ŷ wén edoo ŷ na-āāj né hē ŷ ky daheeh wahēh ŷ n'aa ramejūū do ŷŷh. ŷ na-āāj hē, warahén ŷ n'aa ŷ mejūū, ŷ raky daheeh. Ta see ŷ mejō bä, “Ahōm”, ŷ noo bä, ahōm né hē. Ta see ŷ mejō bä, “Ana”, ŷ noo bä, ana né hē. Karom ŷŷ ŷ mejō bä, “Hahŷ mamoo wäd”, ŷ noo bä, ŷ taky daheeh né hē —tii da m' sa kyyh, warahén kyyh hā.

⁹Ti m' Jesus maa napäh bä m' warahén mejūū do raher'oot do warahén kyyh, tahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' taty kaw'ōōd dāk hajōk ta sii han'aa do sa wē, ti m' taky hadoo sa hā:

—Baad bë y maher'oot —näng mäh. —P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh sa noo né paawä, dooh y hapäh nä pé Isaraéw buuj sa mahang tak'ëp hä y h'yy ka'eeh doo, hahy aj'yy, Isaraéw buuj nadoo doo, h'yy ka'eeh do hadoo —näng mä Jesus.

¹⁰Ti m' warahén Jesus wë tamejüü do rababaaj nä bä m' warahén tób hënh, has'oo däg kän mä ta karom kä ta hä rahegää bä kä.

Jesus h'yyb tym ganä däk do dajëp do paa panyyg n'aa hahyÿh

¹¹Ti m' ta jawén kä m' Jesus bahöm kän mä panang Naïn häd näng doo hënh. Ta ma matëg, hajök ta wób na-ääj hë Jesus rahada mäh. ¹²Panang noo bä m' Jesus kajaa bä kä m' tamamuun mä ti buuj. Ramanaa mä dajëp doo. Radakä paawä m'. Jääm né m' sét né hë m' ta ti patug tamaa wät do t'aah. Hajök ta tii bä buuj rahadaa nä ta yÿn. ¹³Ti m' Jesus baheg'ääs bä m' ta yÿn, tat'yyd mehiin mä ta ti yÿnh.

—Aód manäh —näng mä ta hä.

¹⁴Ti m' Jesus bahöm rabatook hënh ta tyng jó, ti m' ta tyng hä tamoo däng. Ti m' kamag hat'ook do rabaym. Ti m' Jesus ky hadoo:

—Pahëew —näng mäh. —A hä y mejüü: Nu gas'ëëg gahëë! —näng mä Jesus kamag hä.

¹⁵Ti m' tanu gas'ëëg gahäng dajëp do paah. Ti m' taber'ood däg kän. Ti m' Jesus bahaëj däg kän ta yÿn hä.

¹⁶Ti m' sahönh hë rameuuj bong mäh, P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsë mäh.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod tak'ëp haj'ap do kas'ee kän ër mahang —näk mä sa kyyh. —P'op Hagä Do bahyng ta karapee tamasa hyb n'aa —näk mäh.

¹⁷Ti m' Jesus mo haj'aa hä kä sahönh hë rapanäg höm ta wób, Judah häj n'aa haw'ääts hë m', Judah häj n'aa pa hë habong do na-ääj mäh.

Jowāw nu gahem'uun do mejüü do Jesus reaanh do panyyg n'aa hahyÿh

¹⁸Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg ramaher'oot mä ta hä sahönh hë Jesus moo wät do ky n'aa. Ti m' Jowāw naëenh ta wë pawóp hë ta ma matëg.

¹⁹Ti m' tamejüü mä Jesus wë rabahöm.

—Hahyÿ da bë eaaj Jesus hä: “Öm né hë ti P'op Hagä Do Ky Däng Do ta wë hana doo, ta see ti ää gada?”, denoo da —näng mä Jowāw nu gahem'uun doo.

²⁰Ti m' Jesus wë rakajaa bä kä m' raky hadoo ta hä:

—Jowāw nu gahem'uun do ää tamejüü, öm ää eanh hyb n'aa öm né tado bä P'op Hagä Do Ky Däng Do ta wë hana doo, ta see apäh ti ää gada doo? —näk mä sa kyyh.

²¹Ti noo gó né hë hajök sa nahëë Jesus asog höm doo. Hajöng nahëë Jesus asog höm doo. Ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh. Sahönh ta ti nahëë tabasog höm. Karap'aar h'yyb nesaa do ta wób hä hanäng do tahebëë höm. Ty tsehët doo, sahönh hë taty enä höm, baad raba-hapëë padëëk Jesus mo haj'aa. ²²Ti m' Jowāw mejüü do hä Jesus ky hadoo:

—Bë ahöm nä, bë maher'ood Jowāw babä bë hapäh doo, bë maa newëë doo: Ty temah do paah, rahapëë padëëk. Nabong do paah, aboo padëëk p'aa hënh. Rog manahuuh doo, ahub padëëk p'aa hënh. Nabuuj gatamah doo, ramaa napëë padëëk. Dejëp do wób genä bong y an'oo bä. P'op Hagä Do panyyg hanäm do na-ääj hë kaher'ood däk kas'uut do sa hä. ²³Ky n'aa kedëng da jé y moo wät do hyb n'aa, y her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bä hä y

tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bē her'ood Jowāw hā —nāng mā Jesus kyyh Jowāw nu gahem'uun do mejūū do sa hā.^x

²⁴Ti m' Jowāw nu gahem'uun do mejūū do rababaaj hōm jawén paa bā kā, hajōk do hā Jesus her'ood kán Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—H'ēēd ti bē heg'āās tabanawāng hēnh? Jawii bah'ood ahēm do g'eeh bē heg'āās? ²⁵Ti tanado bā, h'ēēd ti bē heg'āās t'īi hēnh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadāk do bē heg'āās t'īi hēnh? Dooh. Saroor ky n'aa gebah do hanām do dadāk doo, sahōnh hē rah'yy karēn do sa wē hanāng doo, dooh raboo bā tabanawāng bā. Sa wahē n'aa tób hanām doo gó rababok tii. ²⁶Ti tanado bā, h'ēēd ti bē heg'āās t'īi hēnh? P'op Hagā Do ky n'aa rod bē heg'āās? Yỹ. Ti né ti bē heg'āās. P'op Hagā Do ky n'aa rod bahānh tii.^y ²⁷Ta ti né hē ta ti aj'yy ky n'aa nāng do P'op Hagā Do kyy kerih do hā. Hahỹỹ da ta ky n'aa: “Yỹ mejūū da panāk y n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenytyw dāk hyb n'aa a pooj jé”,^z nāng kerih doo.

²⁸—Baad bē y maher'oot —nāng mā Jesus. —Badāk hahỹỹ bā habong do sa mahang, dooh Jowāw bahānh nu gadāk péh. Ti tahado né paawā, P'op Hagā Do bag'āās do karapee hedoo do sa mahang, jāām hē hyb n'aa sakog its né paawā, Jowāw bahānh tanu gadāk hỹỹ kā —nāng mā Jesus.^a

²⁹Ti m' hajōk doo, dajēēr gahed'aak do sii hē né hē m', ramaa napāh bā m' Jesus her'oot doo, P'op Hagā Do hā m' raky kajāk. Baad ub sa hā P'op Hagā Do moo wāt doo. Jesus her'oot do rawén gen'aak, Jowāw nu gemuun hōm do hyb n'aa p'ooj ub sa hā. ³⁰Pariséw, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hap'ēēh do na-āāj hē, dooh m' ragado bā sa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo. Rawén ganadoo mäh, dooh paa m' rakarēn Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun.

³¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy gó da y baher'oot da, da hē badāk hahỹỹ hā habong do panyyg ky nadah'eel do sa ky n'aa? —nāng mäh. ³²Hahỹ hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ēēh do ramas'uunh do hadoo. Hahỹỹ da karepé wób sa kyyh ta wób hā: “Raketēē do pud n'aa āā gamehỹỹh bē tsebē hyb n'aa paawā, dooh masunh do bē as'āaw bā. Tii bā dajēp do heen n'aa āā wareem, masuuj gó bē ba'oot hyb n'aa paawā. Ti na-āāj dooh bē karēn bā. Dooh h'yy ketón gó bē masuuj bā”, nāk karepé ta wób sa hā. ³³Ti hadoo né hē da hē habong doo. Tabad'op hē ji raky dahé bā, dooh na-āāj hē ragenaa gó bā ji moo wāt doo. Jowāw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ēēb mahỹỹnh do teēg bā. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagā Do tah'yyb en'yyim. Ti hyb n'aa, “Karap'aar h'yyb mahūūm mā tii”, bē nooh. ³⁴Yỹ kā, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo,

x 7.23 Jesus moo wāt do hā wyt ta maab hē P'op Hagā Do hanaa. Ti hyb n'aa tamejūū Jowāw ramaher'oot tamoo wāt do hā. Isajas 61.1 hā takerii dāk ti P'op Hagā Do ky dāng do ky n'aa.

y 7.26 P'op Hagā Do ky n'aa rod bahānh Jowāw Jesus wén edoo, Jesus kajaa do pooj jé panāg n'aa Jowāw bahadoo do hyb n'aa. z 7.27 Marakijas 3.1 a 7.28 Jesus kajaa do pooj jé Israeéw buuj P'op Hagā Do bag'āās. Sa hā tabanoo ta ky n'aa jaw'yyk doo, raky daheeh hyb n'aa. Ti noo gó Israeéw buuj P'op Hagā Do ky dah'eel do ramaneēēnh P'op Hagā Do karapee. Ti see né hē Jowāw nu gahem'uun doo. Sa mahang dooh hanāng pé Jowāw bahānh pé hyb n'aa jawyg ub doo. Jesus du doo tabag'āās do sahōnh hē ta hā h'yy ka'eel doo, Israeéw buuj, Israeéw buuj nadoo do na-āāj hē. Ta ti tamaneēēnh ta karapee, tabag'āās doo. Sahōnh hē ta ti Jowāw bahānh kā. Ky n'aa netsēēh do sa mahang habong doo, ti na-āāj hē Jowāw nu gahem'uun do bahānh ranu gapad'ēēk hỹỹ kā.

ÿ eëëk, ÿ awa. Ti hyb n'aa ÿ bë maneëënh, tahawaa, heëëk do men, dajëër gahed'aak doo, nesaa do moo heb'oooh do sa najiis. ³⁵ Æã raganado né paawä, P'op Hagä Do né hë ti ÿÿh, Jowäw na-äãj hë h'yy gan'y'yyh doo. Æã ma met'ëëg wät do ky dah'eeh do baad rababok do hä takametä däk tii.

Buu benyym do Jesus tsyym hä ÿÿnh ahoog wät do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁶ Ti m' Parisëw see Jesus tabats'yyt ta tób hënh tabawëh hyb n'aa ta sii. Ti m' Jesus bahôm kân ta tób hënh. Ti m' tabahyy sooh ta tyng hä rabahed'oo doo da, ta jawén p'aa hënh mä ta tsyym bëëh. Ti m' rabawëë kân. ³⁷ Ti m' ta ti panang bä ti awät mä ÿÿnh nesaa do moo hew'ëët do paah. Ti m' taky n'aa napäh bä m', Parisëw tób hënh Jesus bawëh bä m', t'iï hënh mä tabahôm. Buu benyym do ta moo gó. Pä s'ëëb, buu benyym do hood. ³⁸ Ti m' Jesus tsyym hä m' ta taron nu paa me tabahyy häng. Ti m' tabaoot. Ta ty nabëëh Jesus tsyym hä takajäk. Ti m' tabahawuuk ta sëën me. Jesus mä tatsyym tsanetsup, ta hä taweh'ëëh do heen n'aa. Buu benyym do tah'ook mä Jesus tsyym hä.

³⁹ Ti m' Parisëw Jesus hats'yyt do bahapäh bä m' ta tii, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “P'op Hagä Do ky n'aa rod tado bä paawä hahÿ aj'yy, tahapäh paawä jaa ti ta ti ÿÿnh. Tahapäh paawä ti nesaa do moo hew'ëët doo. Tabahapäh bä paawä, dooh tagado bä ÿÿnh ta hä moo wät doo”, näng mä Parisëw ta h'yyb gó.

⁴⁰ Ti Jesus h'yyb hapäh mä ta ti Parisëw. Ti m' taky hadoo:

—Simaw —näng mä ta hä. —ÿ karën paawä öm ÿ maher'oot —näng mäh.

—Éj. ÿ mamaher'ood ma matëg —näng mäh.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo, panyyg gó m' tabenaa wät:

—Ti abong pawóp hë ajyy. Küüt enäh sa kariw n'aa wë. Ta see küüt 50, ta see küüt 500. ⁴² Dooh rahaja bä repaag bä sa küüt. Ti hyb n'aa sa kariw n'aa bawug hóm sa küüt. Hÿÿ kä, ÿ eanh a hä —näng mä Simaw hä. —Ny hadoo do sa kariw n'aa tak'ëp takamahän up a hä péh? —näng mä Jesus.

⁴³ Ti m' Simaw ky hadoo:

—Hä ÿÿ, küüt eh do paah —näng mäh.

—Ti né hë —näng mä Jesus. —Baad a kyyh —näng mäh.

⁴⁴ Ti m' ÿÿnh wë taty kaw'ööd däk. Ti m' Simaw hä ta ky hadoo:

—Mahegä hahÿ ÿÿnh —näng mäh. —A tób gó ÿ bajëë suun bä, dooh naëng ÿ man'oo bä ji bahed'oo doo da, tsym ÿ hetsyd. Hahÿ ÿÿnh kä, tsym ÿ ta ty nabëë me tatsahë däk, ti tabawug hóm ta sëën me —näng mäh. ⁴⁵ —ÿ kajaa bä, dooh ÿ matsanetsub bä makedëng do heen n'aa ji bahed'oo doo da. Hahÿ ÿÿnh kä, dooh teréd bä tatsanetsup do tsym ÿÿ hä, ÿ kajaa bä tadu dahäng do né hë. ⁴⁶ Dooh mahawug bä ta syjy buu benyym do nuh ÿÿ gó ji bahed'oo doo da. Hahÿ ÿÿnh, buu benyym do tahah'ook tsym ÿÿ hä. ⁴⁷ Tak'ëp ÿ tawén kamahän, hajöng nesaa do ta wë hanäng do paa P'op Hagä Do mabaan hóm do hyb n'aa. Kanahën hadoo do nesaa do hä näng do P'op Hagä Do awug hóm doo, kanahën doo hë P'op Hagä Do takamahän —näng mä Jesus Simaw hä.

⁴⁸ Ti m' ÿÿnh hä kä Jesus ky hadoo:

—Nesaa do a hä hanäng do paa kado hóm —näng mäh.

⁴⁹ Ti m' Simaw atsyd bong do wób sa h'yyb gó m' rabedoo:

—Jaa ti hÿÿh? Tahajaa g'eeh nesaa do tado hóm bä? Jääm né hë P'op Hagä Do hajaa tii —näk mä sa h'yyb gó.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo ênh ÿñnh hã:

—Ôm P'op Hagä Do wén ed'ëep nesaa do mahãnh, hã ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahôm kä h'yyb näm doo me —näng mä Jesus.

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëëk do panyyg n'aa hahÿh

8 ¹Ti jawén mä sét panang ken'yyh bä m' Jesus her'ood hóm mä P'op Hagä Do bag'äas do ky n'aa hanäm doo. ²12 hedoo do ta ma matëg rahada mä Jesus. ²Ah'üüm mä na-ääj hë ta sii ÿÿj wób, karap'aar h'yyb nesaa do sa hã padëëk do paa Jesus habëë hóm do sa hã, sa nahëë tado hóm do sa hã. Sa mahang ti awät mä Marija Madarën häd näng doo, ⁷karap'aar h'yyb ta hã henyh do paa Jesus habëë hóm doo. ³Ta see häd mä Jowän, Kusa häd näng do ÿÿm. Hãj n'aa wahë n'aa Eróts häd näng do kaser n'aa m' ti ta patug. Ta see häd mä Susään. Hajök mä ÿÿj wób rahada Jesus. Sa dajëer me ramasa Jesus ta ma matëg daheeh sa waa hã.

⁴Ti m' hajök ta wób kata padëëk mä Jesus wë. Jé pad'yyt hë naa rabena. Ti m' ta ma matëg hã tamaher'oot hahÿ panyyg:

⁵—Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. Tatsawyh hóm joom tym. Joom tym tatsawyh hóm do wób ta tyw n'aa me takajak. Ta wób ratsabeeb hóm, ta wób taw'ëed rabajóh jëng. ⁶Joom tym wób kajäk pä ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ääts tii bä. Ti taganyh bä nayyw hë tatsawyy jëng, dooh tabatsahëë ta h'yyb. ⁷Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bä. Ta nemuun sasëng gajewäng. Tii bä kä, dooh tawëë wäd bä kä sasëng hyb n'aa. ⁸Ta tym wób kajäg kän baad tabadoo bä. Genyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. ¹⁰⁰nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kän baad tabadoo bä kajäk doo —näng mä Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaher'ood kän.

Ti m' tabahajaa bä panyyg taheer'oot doo, taky hadoo:

—Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ääts hë tahyb n'aa matakëë —näng mäh.

⁹Ti m' ta ma matëg beanh ta hã nyy d' tahanäng pé m' ti panyyg. ¹⁰Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagä Do bag'äas do hã. Ta wób sa hã, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hã, ÿ maher'oot panyyg ky n'aa me —näng mäh. —Ti hyb n'aa, “rahegää né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë né paawä, dooh tagah'ood bä sa hã”^b —näng mä Jesus kyyh sa hã.

¹¹Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Hahÿ d' tahanäng pé panyyg ky n'aa: Joom tym, P'op Hagä Do kyyh. ¹²Joom tym wób ta tyw n'aa me kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. P'op Hagä Do kyyh sa h'yyb gó kajäk do Dijab asog hóm raky nadaheeh hyb n'aa, ranedëp hyb n'aa nesaa do mahãnh. ¹³Joom tym wób pä banäng bä kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. Ramaa newëë bä h'yy gadajaa gó ragado né hë paawä, nayyw hë rah'yy gejë hóm. Joom kóm nanäng nä do hadoo sa hã. Pooj jé dó raky daheeh. Tii bä, hejoonh doo me P'op Hagä Do metyy bä baad rah'yy kae bä, nayyw hë rah'yy gejë hóm. ¹⁴Joom tym wób sasëng mahang kajäk do hadoo

P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hä. P'op Hagä Do kyyh ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿÿ hä ji bawät do hä.^c Dajëër hä, sa ma hä, rakarën do hä rahyb n'aa hüüm had'yyt hë. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahôm. Joom neaak do hado däk tii. ¹⁵Joom tym wób baad tabadoo bä kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hä. Baad ub sa h'yyb, t'öp madäk doo me ramaa newëë. P'op Hagä Do kyyh ramaa napäh bä, baad rabenäm sa h'yyb gó. Rahyb n'aa matakä had'yyt hë ta hä. Tabad'op hë rah'yy gejë hóm. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom he'aak do hadoo tii —näng mä Jesus.

¹⁶Ti m' taky hadoo ënh:

—Ta bag dooh ji gataa so bä ji bejën hyb n'aa manajuu yt hä, ji bejën hyb n'aa ji jó ÿÿh do yt hä. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajëë pëë do rabahapäh hyb n'aa. ¹⁷Ta ti hadoo da ÿ ma metëëk do hä: Sahõnh hë kejën nä doo, ji nahapäh nä doo, ta jawén kä da sahõnh hë da rabahapäh, wyt ta maab däg da sa hä. ¹⁸Ti hyb n'aa taw'ääts hë baad bë hyb n'aa matakä bë maa newëë do hä. Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hä ta h'yy ganäng doo. Jé kanahën d'os hë h'yy ganäng doo, tahajaa do ted'oo doo, P'op Hagä Do ado hóm da ta hä kanahën d'os hadoo doo^d —näng mä Jesus.

Jesus wakään heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹Ti m' ta see pé noo gó Jesus ÿÿn, ta wakään sii hë m' rabana, Jesus raheg-'ääs. Du daa m' rakad'oo pé hajök do hyb n'aa ta w'oo hä hab'ëëh doo. ²⁰Ti m' rë tanyy ky hadoo ta hä:

—A ÿÿn, a wakään ta w'oo hä rabab'ëëh. Õm mä raheg'ääs —näng mäh.

²¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, ky dah'eeh doo, ti né hë ëën hadoo, ti né hë wakän haa hadoo —näng mäh.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

²²Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus baher'oot ta ma matëg sa hä:

—Ti bä, ër atsëg hóm karaj'aa tamyyj jé.

Ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó. ²³Ti m' rabatsëk bä kä m' Jesus aã sooh mäh. Ti m' bah'ood bana kân tak'ëp. Tewëëp mä maadaka. Marakate m' tetaa m'. Äm n'aa näng. P'eets mä marakate bagyyb jëë paawä.

²⁴Ti m' ta ma matëg ramebëë nyh, ti m' raky hadoo:

—Äã Wahë N'aa! —näk mäh. —Ër ag'yyp da! —näk mäh.

Ti m' tabas'ëëg geët, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wäd. Badatih däk mäh.

²⁵—Dooh hä ÿ bë h'yy kasadëë bä? —näng mäh.

Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, tak'ëp mä rameuuj bong. Ti m' rakaner'oot sa mab hë:

c 8.14 Ta ti hedoo do hä raty kanewad had'yyt hë. Rahyb n'aa tón had'yyt hë sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo. **d 8.18** Ta ti tawén kado hóm sa hä, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hä.

—Jaa ti h̄ȳ éh? Bah'ood, maadaka sii h̄e raky daheeh! —nāk mā sa kyyh.

Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hōm do panyyg n'aa hah̄ȳh

²⁶ Ti m' rakajaa Geras buuj sa h̄aj n'aa bā, karaj'aa tamyyj jé, Garirej h̄aj n'aa nu masee me. ²⁷ Ti m' Jesus gatsēg nyyh bā kā m', nyyw h̄e m' tabana ta wē aj'y y mera doo, karap'aar h'yyb h̄a n̄ang doo, ta tii bā babuuj. Bāp peej mā tabawāt ta si n'aa h̄e. Bāp peej d̄ag mā tanaā wāt tób yt h̄a. Pā gabaho doo gó, panang buuj deĵep do sa kamag n'aa radebong doo bā tabahe'ȳh. ²⁸ Ti m' Jesus tabahap̄ah bā m' tak'ep mā tageēēj wāt. Jesus matym gó m' tabadēē hyng. Tak'ep mā ta kyyh:

—H'ēed makarēn wē ȳy, Jesus, P'op Hagā Do T'aah, Sahōnh h̄e Bahānh Hadoo Do T'aah? Ȳ d' marejā manāh! —n̄ang m̄ah.

²⁹ Tii d' tawén edoo m̄ah, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hōm do hyb n'aa m'. Hajōō nuu me m' karap'aar h'yyb bejēng ta h̄a tamera doo. Haak sapuuw hadoo doo me né h̄e m' ramoo maw'yyd né paawā m', ratsyym mew'yyd hōm paawā m', hagā nyy né paawā m', tagahet'ēēh mā haak sapuuw hadoo doo. Tabanawāng hēnh daap mā tawajaah karap'aar h'yyb an'oo bā.

³⁰ Ti m' Jesus beanh ta h̄a:

—Nyy d' a h̄ad? —n̄ang m̄ah.

—“Hajōk Doo” āa h̄ad —n̄ang m̄ah.

Hajōk karap'aar h'yyb ta h̄a hanāng, tii d' ta h̄ad tawén hadoo. ³¹ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rets'ēē had'yyt mā Jesus h̄a tanah'eed hyng hyb n'aa tabanesaa hēnh.

³² Hajōng mā too yb tii b' habēēh karaj'aa takēēn h̄a, wajapēm doo bā. Tii b' mā sa waa rabahew'aa. Ti m' karap'aar h'yyb rabetsēē Jesus banoo hyb n'aa rabajēē pēē too yb h̄a. Ti m' Jesus banoo t'īi hēnh sa h̄a kā. ³³ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benā k̄an aj'y y h̄a hanāng do paah, too yb h̄a m' rabajēē pā k̄an. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wēēnh tame wajapēm doo hēnh, tame m' rakejāg bēēnh. Ti m' t'ōp mā rapehās.

³⁴ Ti m' too yb hagā n'aa rabahap̄ah bā m' ta tii, waj'aa bong m̄ah. Sa panang bā, panang nedaa bā na-āaj mā ramaher'oot sahōnh h̄e rahap̄ah doo.

³⁵ Ti m' t'īi hēnh buuj rabana t'īi hēnh rabaheg'āas hyb n'aa ky n'aa n̄ang doo. Ti m' Jesus wē rakajaa bā kā, rabahegāā k̄an aj'y y hajōng do karap'aar h'yyb nesaa do hanāng do paah. Asooh mā Jesus tsyym pa. Saroor n̄ang m̄ah, baad d̄ag mā ta h'yyb tym. Ti m' rabe'ȳm bong. ³⁶ Ti m', ta ti hap'ēēh do rabaher'ood k̄an han'aa do sa h̄a kā, ta ti aj'y y ky n'aa, Jesus ahub dāk do ky n'aa. ³⁷ Ti m' ta ti babuuj rabetsēē Jesus h̄a, tabahōm hyb n'aa sa h̄aj n'aa bā naa. Tak'ep mā rabe'ȳm bong rawén eanh tabahōm hyb n'aa. Ti m' Jesus gatsēg so k̄an marakate gó, ti m' tabahōm k̄an.

³⁸ Aj'y y kā m' karap'aar h'yyb nesaa do hadāk do paa m' betsēē Jesus h̄a, Jesus sii tabahōm hyb n'aa. Ti m' Jesus baher'oot ta h̄a tabahōm hyb n'aa. Hah̄ȳ da m' taky hadoo ta h̄a:

³⁹ —Abaaj hōm a tób hēnh, a wakāān rababong hēnh. Maher'ood sa h̄a sahōnh h̄e taw'āats h̄e hadoo do a h̄a P'op Hagā Do mo haj'aa, ōm tahuub dāk doo —n̄ang mā Jesus kyyh ta h̄a.

Ti m' aj'y y bahōm k̄an. Taher'oot mā sahōnh h̄e panang buuj hanām do Jesus mo haj'aa ta h̄a.

**Ÿynh has'oo dāk do ky n'aa, karapee h'yy ganä
dāk do ky n'aa daheeh hahŷh**

⁴⁰Ti m' Jesus batsëg hōm bā p'aa hēnh karaj'aa tamyyj jé, hajōk baad ragadoo. Jesus mā ragadaa b'ēēh. ⁴¹Ti m' aj'yy Jaj-Ro hād nāng do bana Jesus wē. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do sa wahē n'aa see m' tii. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy hāng ta wē. Ti m' tak'ēp mā tabetsēē ta hā ta tób hēnh tabahōm hyb n'aa ta sii. ⁴²Jāām né m' sét its mā ta toog. P'eets mā tadajēp. 12 m' ta hyb n'aa pé ta baab n'aa.

Ti m' Jesus bahōm ta sii. Tamahōm me m', hajōk do ta sii hah'ūūm do gatāt-'uuk mā ta hā. ⁴³Sa mahang ti awāt mā ŷynh. Majyyw mā ta nahēēh. 12 m' ta baab ta nahēē badāk. Dooh m' hajaa pé masa pé ta hā. ⁴⁴Ti m' Jesus jó gadāk hēnh mā tabana ta wē. Ta saroo noo hā m' tamoo dāng. Tii bā kā m', nyyw hē m', dooh wād mā ta hā ta nahēēh. Ti m' Jesus beaanh:

⁴⁵—Jaa hā ŷ moo dāng? —nāng mäh.

—ŷ ti dooh —nāk mā sahōnh hē ta pa hab'ēēh doo.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ma Matēg —nāng mäh. —Hajōk gatāt'uuk a hā. Hajōk a hā moo kajāk —nāng mäh.

⁴⁶Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Dooh. Hā ŷy pé ŷ hapäh hā ŷy moo dāng doo. Hā ŷ naa anyyh hejój ŷ ky gabuuj —nāng mäh.

⁴⁷Ti m' ŷynh hegāā bā kā du daa m' takejēn péh, ana mā Jesus wē. Kajajān mā ta ām n'aa gó m', tabahyy hāng mā ta wē ta taron nuu me. Sahōnh hē ramaa napäh bā m' tamaher'oot h'ēēd hyb n'aa tawēn moo dāng ta hā. Taher-'oot mā nyy d' tabahas'oo dāk nyyw hē. ⁴⁸Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Tok ŷy, ōm has'oo dāk P'op Hagä Do hā mah'yy ka'eēh do hyb n'aa. Ahōm kā h'yyb nām doo me —nāng mäh.

⁴⁹Jesus ber'oot nā bā m', takajaa aj'yy Jaj-Ro tób hēnh naa. Ti m' taky hadoo Jaj-Ro hā:

—A toog h'yy gakog hōm —nāng mäh. —Dooh mah'yyb panasā wād bā ma matēg —nāng mäh.

⁵⁰Jesus maa napäh bā m' ta kyyh, ta ky hadoo Jaj-Ro hā:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hā ŷ h'yy kasadēē. Tii bā da a toog da has'oo dāk! —nāng mäh.

⁵¹Ti m' Jaj-Ro tób bā rakajaa bā m', dooh m' Jesus an'oo bā hajōk rabahōm ta sii. Jāām né hē m' tanoo hajēē p'ēē Peed, Tsijaag, Jowāw, dajēp do yb, dajēp do ŷyn. ⁵²Séd dó m' tób yt hā rarāb bā rabē bā. A'oot mā ta wób. Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Jāām hē ti bē kyyh —nāng mäh. —Bē aód manäh. Karapee dooh tadajēb bā. Aŷh tii —nāng mäh.

⁵³Tii bā m' rakawew'aam ta kyyh. Dajēp né hē m' sa hā. ⁵⁴Ti hadoo né hē dooh m' Jesus hyb n'aa p'eed bā sa kyy hā. Ti m' karapee hā tamoo maso dāk, ti m' taky hadoo ta hā:

—As'ēēg g'ēēd tok ŷy! —nāng mäh.

⁵⁵Tii bā m' h'yy ganä dāk mā p'aa hēnh. Nyyw mā tabas'ēēg gēēt. Ti m' Jesus maher'oot sa hā rabanoo hyb n'aa maruus awa. ⁵⁶Tii bā m' ta yb, ta ŷyn

rameuuj bong mäh. Ti m' tak'ëp Jesus mejüü sa hä ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa.

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

9 ¹Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus naëenh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa, nahëë näng do rabaheso hyb n'aa na-ääj hë. ²Ti m' tamejüü mä rabahôm, ji P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa rabaher'ood hóm hyb n'aa, nahëë enäh do rabaheso hóm na-ääj né hë. ³Hahÿÿ da m' tamejüü:

—Dooh d' bë mahüüm péh. Ji tatu hadoo péh, pāw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta sām hadoo péh, bë saroor see hadoo péh —näng mäh. ⁴—Bë nu kajäk bā ta wób tób bā, tii bā da bë baym dó panang bë beréd hóm bā kǎ. ⁵Bë raganado bā, bë ahóm sa mahānh. Sa panang bā naa bë ahóm bā bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ääts. Tii da bë bad'oo, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bā P'op Hagä Do panyyg raky nadaheeh doo —näng mä ta kyyh sa hä.

⁶Ti m' rabahôm kǎn. Sét ken'yyh panang bā m' rabaher'oot mä P'op Hagä Do panyyg hanām doo. Jé pad'yyt hë heso hóm mä nahëë enäh doo.

⁷Ti m' Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napëë dāk mä tii. H'yyb manepëë wäd mä Eróts Jesus ky n'aa rahe'oot do hä.

—Jowāw nu gahem'uun do paa ti ta ti dejëp do mahang ganā wāt doo —nāk mā ta wób.

⁸—Eriij p'ooj ub hawät do paa kas'ee wāt do tii —nāk mā ta wób.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paa see ganā wāt do ti ta tii —nāk mā ta wób.

⁹Ti m' Eróts ky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun doo, ÿ mejüü paa ranu gahōg hóm. Jaa ti ta tii, hä ÿ ramaher'oot do ta ky n'aa? —näng mä Eróts kyyh.

Takarēn paawā m' taheg'ääs Jesus.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü doo, rababaa j nā bā m' Jesus wë, ramaher'oot mä ta hä sahōnh hë ramoo bok doo. Ti m' 12 hedoo do Jesus mahüüm sa m'aa hēnh kǎ, panang Betsaj-Da häd näng doo hēnh. ¹¹Ta wób, hajök doo, raky n'aa napäh bā m' n'yy hēnh Jesus rabahôm, ah'üüm mä sa jawén. Rakajaa bā Jesus gadoo mä hajök doo, ti m' tama metëëk sa hä ji P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa. Nahëë enäh do heso hóm mäh.

¹²Tüüh tabado dāk bā kǎ m' 12 hedoo do rabana Jesus wë, ti m' raky hadoo ta hä:

—Mamejō hóm hajök do panang tabanäng bā, sét ken'yyh rabaj'eenh hēnh na-ääj hë, sa waa rabetsëë hyb n'aa, t'īī hēnh raba'ÿÿh hyb n'aa. Dawëë hahÿ babā —nāk mā sa kyyh.

¹³Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né hë hanoo sa waa —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Dooh tahaja bā —nāk mäh. —Jääm hë ti hanyys ji ma poo oow pé pāw, pawóp its tah'ÿÿb —nāk mäh. —Makarēn āā bahóm āā betsëë hajök do sa waa? —nāk mäh.

¹⁴(5 miw ajyy tahyb n'aa pé m' tii bā hab'ēēh doo.) Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē mejō rabeħyy b'ēēh tūū, 50 ken'yħ ketyn hōm doo —nāng mäh.

¹⁵Ti m' Jesus mejūū doo da né hē m' rabad'oo. Sahōnh hē m' rabeħyy b'ēēh.

¹⁶Ti m' Jesus asog dāk mā pāw, tah'yīb na-āāj mäh. Hỹ pong jé taty dāng bā m', P'op Hagā Do hā taky hadoo:

—Ōm taw'āāts hē Ee. Man'oo dāk āā tā, man'oo dāk āā waa —nāng mäh.

Ti m' pāw, tah'yīb na-āāj né hē taganebāh bong mäh, tets'ēē hōm mā ta ma matēg sa hā, rabets'ēē hōm hyb n'aa hajōk do hā kā. ¹⁷Tii bā kā m', sahōnh hē m' rabawēē bong. Wog enā hōm mā sahōnh hē. Ti m' mad'aak doo m' ta ma matēg rata hōm mā kawaju gó. 12 m' kawaju gedē hōm mäh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahyĩh

¹⁸Ti m' ta see pé noo gó ta m'aa hēnh Jesus ky n'aa etsēē mäh. P'eets hē m' ta ma matēg rabab'ēēh. Ti m' tabahajaa bā kā m' taky n'aa etsēē doo, tabeaanh ta ma matēg sa hā:

—Jaa m' yĩh, sa nooh?

¹⁹Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' ōm mā Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' ōm mā Eriij makūūh. Ōm mā P'op Hagā Do ky n'aa rod p'ooj ub deĵēp do paa see ganā wāt do m', ta wób sa nooh —nāk mā sa kyyh ta hā.

²⁰—Bē hā ēnh? Jaa y bē hā ēnh? —nāng mā Jesus sa hā.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ōm ti Kristo, P'op Hagā Do H'yīb Dāng Doo —nāng mäh.

²¹Ti m' Jesus mejūū tak'ēp sa hā ranaher'oot hyb n'aa ta ti ta wób sa hā.

²²Ti m' taky hadoo:

—Yĩh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, hajōng da y ahoop. Ēr wahē n'aa, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa na-āāj da, Mosees ky n'aa jaw'yik do ma mehetēk do na-āāj hē y da rahyb n'aa wareem. Y da dajēp ran'oo bā. Tamawoob hē ta āh, y ganā wāt da p'aa hēnh —nāng mā ta kyyh.

²³Ti m' taky hadoo sahōnh hē sa hā:

—Jé karēn pé hēp y hata tabahadoo hyb n'aa, taw'āāts hē teréd hōm ta hā hē tah'y ka'eeh doo, taw'āāts hē teréd hōm ta hā hē tahyb n'aa newēē doo. Taw'āāts hē da tagado had'yit hē tahoop do hēp y n'aa. Taw'āāts hē tagadoo hēp y n'aa radajēēb bā na-āāj hē. Taw'āāts hē y taky daheeh, taw'āāts hē y bawāt doo da da ti bawāt. ²⁴Tii d' y wén edoo, badāk hahyĩh hā ji hawāt do tak'ēp kamahān doo, jé tahoop do hēp y n'aa jeỹm doo, dooh da P'op Hagā Do wē tanu dēē bā. Jé hēp y n'aa tahoop do gadoo péh, hēp y n'aa tadajēb bā, ta h'yīb tym da P'op Hagā Do wē da tanu dāng. ²⁵Hēd n'aa ji karēn sahōnh hē badāk hahyĩ ji ta danāh, ji h'yīb tym ta s'ee hēnh tahōm bā? —nāng mā ta kyyh.

²⁶Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Hēp y n'aa, y ma metēēk do hyb n'aa na-āāj hē nu mebyng péh, yĩh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, y d' nu mebyng ēnh ta hyb n'aa hejój yĩ hā y bahyng bā ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó, Ee hejój gó, āās tak'ēp baad hedoo do sa hejój gó na-āāj hē y bahyng noo gó —nāng mäh. ²⁷—Baad bē y

maher'oot. Ta wób babä ër mahang habong do rahapäh nä da ÿ du doo noo gó sahõnh hë ÿ bag'ääs P'op Hagä Do hejój me. Radejêp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' 8 ta hyb n'aa pé sa ä jawén paa bä m', Jesus mahüüm ta sii Peed, Tsijaag, Jowäw daheeh. Ti m' rabas'ëëg kân waëë jó taky n'aa etsëë hyb n'aa.

²⁹ Ti m' taky n'aa etsëë bä m', Jesus mamets kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh. Tak'êp mä ta saroor gabar'ëëng däk, hawyp do gabar'ëëh doo da. ³⁰ Ti m' pawóp hë ajyy, p'ooj ub habong do paah, Eriij, Mosees häd enäh do ³¹ rakas'ee b'ëëh sa matym gó, ta bag gabar'ëëh doo gó. Er'oot mä Jesus sii. Er'oot mä ta sii Jerusarënh bä Jesus dajêp do ky n'aa hä. ³² Ty jaw'yik mä Peed ta najiis daheeh. Ti hyb n'aa ää b'ëëh mäh. Ti m' raty gawëëj padëëk bä m', Jesus bag tak'êp gabar'ëëh do rabahapäh. Ti m' ajyy ta pa ab'ëëh mä rabahapäh. ³³ Ti m' ajyy rabahöm bä Jesus mahänh, Peed ky hadoo mä Jesus hä:

—Ma Matëg! —näng mäh. —Taw'ääts hë babä ër hä! —näng mäh. —Taw'ääts hë tamawoob hë ta tób n'aa ää temaa toonh. Sét hë a tób, sét hë Mosees tób, sét hë Eriij tób —näng mäh.

(Dooch m' tadoo wät pé tak'êp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.) ³⁴ Ti m' Peed ber'oot nä bä m' wë puh ganyyh. Sahõnh hë sa hä wë puh hadoo do badäng bä m' Jesus ma matëg rabeÿÿm bong mäh. ³⁵ Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, ÿ h'yyb däng doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

³⁶ Tii bä m', kyyh hadoo do ky dawuh bä m', rabaheg'ääs, dooh boo m' Jesus pa hab'ëëh doo. Ta mab hë m' tabayyw geët. Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm ta ti rahapäh doo, ramaa napäh doo. Dooch m' raheer'ood bä ta wób sa hä.

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷ Ti m' jati pé Jesus rabahyk bä kä m' waëë jó naa, hajök kataa sa hä. ³⁸ Ti m' hajök do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —Mahegää tah ÿÿ. Jääm né hë sét had'os do tah ÿÿ. ³⁹ Karap'aar h'yyb nesaa do ta hä adäk. Ta hä tadëë bä tak'êp tah ÿ geëënh, tak'êp tameraa wät, tüü takepëëd had'yyt hë, tsanamäts däk tan'oo bä. Dooch tahyb n'aa eréd bä, tak'êp tarejää —näng mäh. ⁴⁰ —ÿ eaaj wät a ma matëg sa hä rabahabëë hõm hyb n'aa. Dooch rahaja bä —näng mä ta kyyh Jesus hä.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hä h'yy kana'eëh do bëëh, da hë badäk hahÿÿ bä habok doo! Baad nado bë h'yyb tym —näng mäh. —Hajõõ nuu me ÿ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? ÿ häd h'yyb napan däg bë hä, hä ÿ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Mamana b'ëëp a t'aah —näng mä aj'yy hä.

⁴² Ti m' ramanaa bä m', karap'aar h'yyb nesaa do pahëew tadawäts jat tüü. Meraa wät mäh. Tüü m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do Jesus geäm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' pahëew tabahaso däk. Ti m' Jesus bahaëëj geët ta yb hä. ⁴³ Tak'êp mä sahõnh hë rameuunh P'op Hagä Do mo haj'aa hä.

Jesus mo haj'aa hã sahõnh hẽ rameuuj bong bã m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hã:

⁴⁴—Baad bẽ hyb n'aa matakä da bẽ ÿ maher'oot doo: ÿÿh, Aj'y'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó —näng mã Jesus ta ky n'aa hã.

⁴⁵Doooh m' rah'y'y genä bã ta ti Jesus edoo do sa hã. Doooh m' rahapëë bã ta ti tedoo do sa hã. Kejën do hadoo mã sa hã. H'y'yb e'ÿÿm mã rawén neaanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahãnh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶Ti m' ta ma matëg ky ked'aak mã ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahãnh. ⁴⁷Jesus h'y'yb hapëëh mã sa h'y'yb, ti hyb n'aa m' karapee t'aah ta moo takyg gëët ta pa. ⁴⁸Ti m' taky hadoo:

—Hëp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mãh. —ÿ gadoo péh, hã ÿ mejüü do tagadoo. Tii d' ÿ wén edoo, tak'ëp hyb n'aa sakog is do bẽ mahang, ti né da hyb n'aa jawyk P'op Hagä Do matym gó —näng mã Jesus sa hã.

⁴⁹Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Ma Matëg! —näng mãh. —Äã hapäh aj'y'y a häd tabesok bã tahebë karap'aar h'y'yb nesaa doo. Èr h'y'yb hata nado tii, ti hyb n'aa äã ge'ÿÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mã Jowāw kyyh Jesus hã.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bẽ geām manäh! —näng mãh. —Bẽ wẽ h'y'y kawanereem doo, bẽ h'y'yb hata tii —näng mãh.

Samarija buuj wób Jesus raganadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵¹Tabedaa däk bã m' p'aa hënh Jesus basëëk do hÿ pong jé, Jerusarënh hënh tabahôm tah'y'yb däng mãh, tahapëë né paawä m' rarejäã t'ïï hënh.

⁵²Ramahôm me m' tamejüü ta panäg n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa ta tii bã. Tamejüü mã Samarija häj n'aa panang s'ee hënh rabenäm hyb n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa tii bã. ⁵³Doooh m' panang buuj ragado bã, Jerusarënh hënh Jesus bahôm do hyb n'aa. ⁵⁴Ti m' Tsijaag Jowāw daheeh raky n'aa napäh bã Jesus raganadoo do ky n'aa, raky hadoo Jesus hã:

—Äã wahë n'aa —näk mãh. —Makarën p'op naa tëëg hõõ äã mejõ hyng ragawatsik hyb n'aa? —näk mãh, reaanh mãh.

⁵⁵Ti m' duu hënh Jesus ty kawareem wät, ti m' taky geām bong tii d' rahyb n'aa newëë do hyb n'aa. ⁵⁶Ti m' panang s'ee hënh kã Jesus bahôm kãn.

Jesus sii ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁷Ti m' ta tyw n'aa me ramahôm me aj'y'y see ky hadoo ta hã:

—Öm ÿ hadaa had'yyt hẽ mahahôm hënh —näng mãh.

⁵⁸Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Kanari tób näng, taw'ëed maag enäh. ÿÿh Aj'y'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp ÿÿ pé ÿ yd kameh'ääk péh —näng mãh.

⁵⁹Ti m' aj'y'y see Jesus bats'yyt:

—B'ëep ana si ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mãh.

Ti m' aj'y'y ky hadoo:

—Pooj jé dó ÿ abaaj hõm Ee wẽ ÿ bahag'ääs hyb n'aa. Tadajep jawén paa bã kã, ÿ dakä jëng jawén paa bã kã òm ÿ bahadaa kãn —näng mãh.

⁶⁰Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Na hä ŷ h'yy kana'eeh doo, dejëp do hadoo doo, dakëë sa da hadoo doo —näng mäh. —Öm tii kä, ŷ karën maher'ood ta wób sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mä Jesus.

⁶¹Ti m' aj'yy see ky hadoo:

—Öm da ŷ hada wahë ŷ n'aa. Pooj jé ŷ karën paawä ŷ babaaj hóm wakän haa, ee, ëën ŷ kedëë wät hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

⁶²Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:

—K'ääts wapën n'aa booj yb takyyk doo me du doo do moo wät doo, ta jawén p'aa hënh tahegää bä, nas'aa däg tamo haj'aa. Ti hadoo né hë jé du doo do ŷ hada doo, tii bä ta see hä tahyb n'aa newë bä, dooh tahaja bä tamoo wäd bä P'op Hagä Do bag'ääs do hä —näng mä Jesus kyyh.

Jesus mejüü 72 hadoo do ta ma matëg panyyg n'aa hahÿÿh

10 ¹Ti m' ta ti jawén paa bä 72 ta ma matëg wób Jesus asëew hóm mäh. Pawóp hë ken'yyh mä tamejüü ta pooj jé, ta wób sa panang hënh tabahóm doo hënh. ²Rabahóm do pooj jé taky hadoo sa hä, panyyg gó m' tamaher'oot:

—Hajōng ti anyy däg paawä joom ag wah'ëë dāk do ji ataa do pan'aa, pawóp its ta taa n'aa^e —näng mäh. —Ti hyb n'aa taw'ääts hë joom danäh hä, P'op Hagä Do hä, bë ky n'aa ets'ëë tamejō nā ta wób joom hä ramoo bok hyb n'aa. ³Sa mahang bë ŷ mejüü, b'ée tabanas'aa mahang habëeh do hadoo^f —näng mäh. ⁴—Dooh d' bë mahüüm dajëer hadoo doo, ta hood hadoo, tsyym suun ta gó bë gawät do jawén buuj hadoo doo —näng mäh. —Bë kehewad manä bë kedëng do hä ta hōō bä —näng mä sa hä.

⁵Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë nu kajäg bä ta wób tób bä, hahÿÿ da bë edëë ta yt hä haj'eenh doo: “Bë P'op Hagä Do h'yyb n'yyim”, denoo da. ⁶Tii bä haj'eenh do baad rado bä, hanäm gó bë ragado bä, P'op Hagä Do h'yyb n'yyim do aym sa wë bë kedëng doo. Hanäm gó bë raganado bä, dooh da P'op Hagä Do h'yyb enāw bä tii. ⁷Panang bä bë kajaa bä, bë kahÿÿd manä tób wób hënh. Bë ayyw jeej da bë gadoo do tób bä. Taw'ääts hë bë eëëk, bë awa, bë awëë bë hä ranoo doo. Taw'ääts hë moo bok do sa hä ramoo bok do sām ji banoo. Ti hyb n'aa, bë nu mebyy manä bë gadoo do hä —näng mäh.

⁸—Panang bä bë kajaa bä kä, bë ragado bä, bë hyb n'aa sëew manä bë waa. Taw'ääts hë bë awa, bë awëë bë hä ranoo doo. ⁹Nahëë enäh doo, bë nahëë sog hóm. Hahÿÿ da bë her'oot sa hä: “Edah bë hä P'op Hagä Do bag'ääs doo”, denoo da —näng mäh. ¹⁰—Panang bä bë kajaa bä, bë raganado bä, bë ahóm panang tyw n'aa me. Hahÿÿ da bë maher'ood sa hä: ¹¹“Ää tsyym suun ää tepyng padëëk bë panang k'ääts, P'op Hagä Do bë ganadoo do heen n'aa tii. Bë ää maher'oot hÿÿ kä: P'eets hë paawä P'op Hagä Do bag'ääs do bë wë, dooh paawä bë gado bä.” Tii da bë kyyh sa hä —näng mäh. ¹²—Baad bë ŷ maher'oot. Sahōnh hë badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy

e 10.2 Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh: Hajök ta hä h'yy ka'eeh do pan'aa paawä, pawóp its ta ky n'aa sa hä her'oot do pan'aa. f 10.3 Ta wób rakawajään da sa wë rakanarën do hyb n'aa P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem bä, tahanäng pé tii.

noo gó kã, Sodoma panang buuj sa sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da nesaa doo, bë ganadoo do panang buuj hã —nãng mäh.

¹³Ti m' panang Korasĩn, Betsaj-Da häd enäh do buuj ky n'aa taher'oot mäh:

—Nesaa do P'op Hagä Do anoo da bë hã Korasĩn, Betsaj-Da panang buuj. Hajõng ȳ pehuunh do paa bë mahang. Dooh ȳ bë ky dahé bã. Panang Tiir, Sidõn häd enäh doo bã ȳ pehuuj bã paawä bë mahang ȳ pehuuj wät doo, p'ooj ub paawä ti buuj nesaa do hã rat'yyd kamehĩĩn paawä, P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem paawä. P'ooj ub paawä saroor hebaan do hejoooh do rapada-däg né paawä. Rehaa paawä sa nuu hã tēeg ooj rat'yyd kamehĩĩn do heen n'aa paawä ti ta tii. ¹⁴Sahõnh hē badäk hahȳy hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kã, Tiir Sidõn buuj p'ooj ub habong do nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da bë hã nesaa doo, bë t'yyd kamehĩĩn do hyb n'aa, bë h'y kwanereem do hyb n'aa —nãng mäh.

¹⁵Bēeh, Kapar-Naũm panang buuj, hỹ pong jé has'ēek bë ed'oo g'eeh bēeh? Dooh. Tabanesaa hēnh bë bahyk da P'op Hagä Do an'oo bã —nãng mã Jesus.

¹⁶Ti m' ta ma matēg sa hã taky hadoo:

—Bë her'oot do maa new'ēē doo, ȳ né hē ti tamaa newēē. Bë ty n'aa ges'yyk doo, ȳ né hē ti taty n'aa ges'yyk. Ȳ ty n'aa ges'yyk doo, hã ȳ mejũũ do taty n'aa ges'yyk —nãng mäh.

¹⁷Tii bã m' 72 hadoo do rababaa j nã bã m' Jesus wē, h'yyb tseb'ee doo me m' ramaher'oot ta hã rabeboo nã do ky n'aa.

—Ma matēg —näk mäh. —Karap'aar h'yyb nesaa do sii hē m' āã raky daheeh a ky gabuuj gó —näk mã sa kyyh.

¹⁸—Ȳy. Ȳ hapäh —nãng mã Jesus. —Matym ȳy gó Nesaa Do Yb het'oom do hadoo tabadēē hyng ȳ hegāã bã. ¹⁹Bë hã ȳ an'oo däk bë bahajaa hyb n'aa aw'y, sēēj bë tseb'ee hyb n'aa. Bë hã ȳ an'oo däk bë bahajaa bë nes'ēēm hyb n'aa Nesaa Do Yb, ji majĩĩ. Dooh tahaja bã nesaa do tan'oo bã bë hã. ²⁰Taw-āãts hē bë tsebee manä karap'aar h'yyb nesaa do bë raky daheeh do hyb n'aa. Taw-āãts hē bë tsebē bë häd kerii däk do hyb n'aa hỹ pong jé, P'op Hagä Do karapee sa häd kerih do heen n'aa hã —nãng mã Jesus 72 hadoo do sa hã.

²¹Ti noo gó kã m', baad Jesus P'op Hagä Do Sahee h'yyb tsebee kãn. Tsebee gó m' taky hadoo:

—Ee, P'op Hagä Doo, a hã ȳ j'aa etsē. Sahõnh hē hỹ pong jé, badäk hahȳy hã hanãng do na-āāj hē mabag'āās. Majejēn hahȳy mamoo wät do haj'ap do sa mahãnh, tak'ēp ma kamet'ēēk do mahãnh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hã, baad h'y k'aeēh pé hã. Ta tii da magen'aak Ee —nãng mã Jesus.

²²Ti m' taky hadoo sa hã:

—Sahõnh hē Ee banoo ta hejój hã ȳy. Dooh baad hapäh pé ȳy, P'op Hagä Do T'aah. Jāām né hē Ee hapäh ȳy. Dooh Ee, P'op Hagä Do baad hapäh péh. Jāām né hē ȳy, ta T'aah hapäh. Jāām né hē sa hã ȳ metēēh do hapäh Ee —nãng mäh.

²³Ti m' ta ma matēg wē taty kawōōt. Ta m'aa hēnh tamaher'oot:

—Ky n'aa kedēng bēeh, hahȳy bë bahapäh do hyb n'aa. ²⁴Baad bë ȳ maher'oot: Rababong noo gó, hajök P'op Hagä Do ky n'aa rod makũũh, hajök sa wahē n'aa hedoo do makũũh, rakarēn paawä rahēg'āās bë hapäh doo, dooh paa rahapēē bã. Rakarēn paawä ramaa newēē bë maa newēē doo, dooh paa ramaa napēē booh —nãng mã Jesus ta ma matēg sa hã.

Samarija buuj ky en'yym do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁵Ti m' ta see pé noo gó baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do as'ëëg geët mä Jesus tametyy hyb n'aa.

—Ma matëg —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, hÿ pong jé P'op Hagä Do pa ÿ bawäd had'yyt hyb n'aa ÿ dajëp bä? —näng mäh.

²⁶Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ny hadoo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hä takerih ti ky n'aa? —näng mäh. —Nyy da ta hä maner'oot doo? —Jesus eanh mäh.

²⁷Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Hahÿÿ da takerii däk: “Taw'ääts hë tak'ëp bë kamahän Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ääts hë tak'ëp bë h'yyb padäg ta hä. Taw'ääts hë bë h'yyb tym gó naa né hë bë kamahän ta hä, sahönh hë bë hajaa doo me.”^g Hahÿÿ da na-ääj takerii däk —näng aj'yy: “Makamahän a da hadoo doo, a hä makamahän doo da”^h —näng mä aj'yy kyyh.

²⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad ub a kyyh, baad maky gadoo —näng mäh. —Taw'ääts hë tii d' né hë madoo, tii bä baad mabawäd kän hÿ pong jé kä —näng mä Jesus.

²⁹Ti m' aj'yy karën paawä tajejën ta h'yyb j'ooj madäk doo me m' ti takeaj wäd paawä. Ti hyb n'aa m' Jesus hä tabeanh ta seeh:

—Jaa tii da ÿ hadoo doo? —näng mä ta kyyh.

³⁰Ti m' panyyg ky n'aa me m' Jesus ky hadoo:

—Ti awät aj'yy panang Jerikó hënh hahöm doo. Jerusarënh bä naa tabana. Ta tyw n'aa me tamahöm me takataa moo nes'aa do sa hä. Ramaso däk, rara-hejää mäh. Rasaroor kabo nyyh mäh, rahewyyh mäh. Tii bä m' radejaad höm ta tyw n'aa noo däk bä. P'eets mä tadajëb paawä sa moo gó. ³¹Ti m' aj'yy P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do see tii me m' tamahöm. Aj'yy tabahapäh bä m', dawëë takenaa wät ta mahänh. Ta tyw n'aa nu masee me m' tatabës. Dooh m' tat'yyd mehīn bä. ³²Ti hadoo né m' ta seeh. Rewi häd näng do panaa né tii. Tii me né m' tamahöm tii d' ënh. Ti na-ääj mä dooh tat'yyd mehīn bä aj'yy tyw me hajad höm doo. ³³Ti m' tagadëëg ub aj'yy, Samarija buuj, bana. Ti m' ti t'yyd mehīn kän aj'yy. ³⁴Ta wë m' tabahöm, ti m' ta rog taty mebiin ta syj hadoo doo me, uwa s'ëëb hadoo doo me. Ti m' ta rog maw'yyd däk mäh. Ti m' aj'yy batóg sooh ta mas'ää jó. Ti m' tamahūm kän dawëë hena do tób n'aa bä. Tii bä m' aj'yy tabahagää kän. ³⁵Jati pé kä m' tets'ëë däk mä tób danäh hä pawóp hë moweed k'ääts hawak do s'ëëb. Ti m' taky hadoo ta hä: “Mahagää hahÿ aj'yy. Hÿ ta säm. Ta säm nahaja bä, ÿ matëëh bä sahönh hë ÿ ep'aak a hä”, näng Samarija buuj kyyh tób danäh hä —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabaher'oot ta tii hä.

³⁶Ti m' Jesus eanh:

—Ny hadoo do ky enyym a hä, ta ti rarejää do hä? Ny hadoo do ta da hadoo a hä? —näng mä Jesus.

³⁷Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh do ky hadoo:

—T'yyd mehīin doo —nāng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Ahōm nā, tii d' né hē mabadoo kăn a da hadoo do hā —nāng mäh.

Maah-Ta Marija daheeh Jesus heg'āās do panyyg n'aa hahȳȳh

³⁸Ti m' Jerusarēnh hēnh Jesus ramahōm me, panang see bā m' ranu kajāg kăn. Ta tii bā m' ȳynh Maah-Ta hād nāng do gadoo. Tats'yyt mā ta tób hēnh Jesus ta ma matēg daheeh. ³⁹Maah-Ta ānh, Marija hād nāng do asooh mäh. Jesus ma metēek do tamaa newēē mäh. ⁴⁰Maah-Ta m' ty kanewaat. Ta waa n'aa m' tamoo wāt Jesus rawa do pan'aa. Ti m' Jesus wē tabana ti m' taky hadoo:

—Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mäh. —Nepāh a hā, dooh ānh ȳy ȳ tamoo masaa bā? Mamaher'ood ȳ tamoo masa hyb n'aa —nāng mā Maah-Ta.

⁴¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Maah-Ta, —nāng mäh —hajōng do hā maty kanewaat. Tii hā mah'ȳyb dāk —nāng mäh. ⁴²—Mahyb n'aa tón manā ta tii hā. Jāām né hē sét hē ti taw'āāts hē. Ta tii hā Marija h'ȳyb dāk. Dooh da ȳ mejō bā ta ti teréd hōm —nāng mā Jesus Maah-Ta hā.

Jesus ma metēek ji ky n'aa etsēē do ky n'aa hahȳȳh

11 ¹Ti m' ta see pé noo gó Jesus ky n'aa etsēē mā P'op Hagā Do hā. Tabahajaa bā kă m' taky n'aa etsēē doo, ta ma matēg see ky hadoo ta hā:

—Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mäh. —Āā mama met'ēēg nyy da ěr ky n'aa etsēē, Jowāw nu gahem'uun do ta ma matēg tama metēek doo da —nāng mäh.

²Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē ky n'aa ets'ēē bā, taw'āāts hē hahȳȳ da d' bē kyyh:

“Ee, āā karēn sahōnh hē ōm rahyb n'aa jew'yyk.

Āā etsēē a hā, sahōnh hē mabag'āās do nayyw hē takajaa hyb n'aa āā wē.

³Man'oo had'yyt hē āā waa.

⁴Mamabaan hōm nesaa do āā moo bok do paah.

Āā na-ājā hē āā mabaan hōm āā wē moo bong do nesaa doo.

Man'oo manā nesaa do āā tah'ȳyb tatug”, nāk da bēēh, bē ky n'aa ets'ēē bā —nāng mā Jesus.

⁵Ti m' panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot sa hā ji ky n'aa etsēē do ky n'aa:

—Bē see ahōm bā atsēm ub ta najiis tób hēnh, pāw tets'ēē bā paawā ta wē, ta wē heg'āās do waa n'aa paawā, hahȳȳ da ta kyyh ta najiis hā: “Na a waa uuh, pāw uuh. Tamawoob hē paawā ȳ karēn. ⁶Najis ȳ kajaa nag'aap hē wē ȳy atsēm ub. Dooh wē ȳ ta waa péh”, nāng da.

⁷Tii bā da ta najiis tób gó ta gawakō gó hagā do ky gedak ta hā: “Ȳ maty hasyyg manāh. Baad tób noo gatsēē dāk ta tēg me. Āā a'jeenh tah haa daheeh. Dooh ȳ haja bā ȳ an'oo bā a hā metsēē doo”, nāng da ta najiis ta hā.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē ȳ maher'oot —nāng mäh. —Tii d' edo né paawā as'ēēg gēēt né hē, pāw tabanoo hyb n'aa ta najiis hā. Ta najiis tabadoo do hyb n'aa nado ti tabas'ēēg gēēt. Tawén s'ēēg g'ēēd kăn, tanaēēj had'yyt ta h'ȳyb.

⁹Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot: Bë ets'ëë, tii bë P'op Hagä Do anoo bë hä. Bë esóts, tii bë bë aw'yyt da.ⁱ Bë naëëj tób noo bë naa, tii bë da ta danäh noo gas'ëës.^j ¹⁰Jé hets'ëë do gadoo da P'op Hagä Do hanaa. Jé hesoos pé taw'yyt P'op Hagä Do hanaa. Jé tób noo bë naa naëënh péh, tób noo kas'ëës da ta hä P'op Hagä Do hanaa.

¹¹Ti m' Jesus eanh sa hä:

—Bë t'aah ets'ëë bë tah'yÿb, bë anoo ta hä aw'yy? ¹²Karaak tyb bë hä tets'ëë bë, sëëj bë anoo ta hä? Dooh. ¹³Nesaa do moo heb'ook do né paawä bëëh, baad hadoo do bë heno bë taah hä. Ti bahänh bë Yb hÿ pong jé hawät do anoo da ta Sahee, ta hä hets'ëë do hä —näng mä Jesus.

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴Ti m' ta see pé noo gó, karap'ar h'yyb nesaa do Jesus habëë hóm ner'oot do hä hadäk do paah. Aj'yy karap'ar h'yyb beréd hóm bë, aj'yy er'ood däg kän p'aa hënh. Hajök do t'ii hënh kat'aa do rahyb n'aa meuunh mäh. ¹⁵Ta wób raky sëm Jesus. Ti m' raky hadoo:

—Beresebu,^k karap'ar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti tabahebë karap'ar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

¹⁶Ta wób rakarën mä Jesus rametty, P'op Hagä Do hejój me tado bë tamoo wät doo. Ti hyb n'aa rabets'ëë mä Jesus hä, tapahuuj bë sa matym haj'aa wë hä.

¹⁷Jesus hapäh mä sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hä:

—Nesaa do Yb kyy gó ÿ hebë karap'ar h'yyb nesaa doo, bë nooh. Nyy d' tii éh? Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bë, gawatsik tii bë sahönh hë —näng mäh. —Sa wakään sa hä hë rahyb n'aa wareem bë, sahönh hë kahä jëng tii bë —näng mäh. ¹⁸—Ti hadoo ënh Nesaa Do Yb hä kä. Ta hä hë takawareem bë, ta karapee hä tahyb n'aa wareem bë, nanyw hë tabahëëj jëë paawä tii bë Nesaa Do Yb bag'ääs doo. Ta ti ÿ wén her'oot, Beresebu kyy gó ÿ hebë karap'ar h'yyb nesaa do bë her'oot do hyb n'aa. ¹⁹Bë her'oot doo da tado bë, Beresebu kyy gó ÿ hebëë bë paawä karap'ar h'yyb nesaa doo, jaa ky gabuuj bë karapee hebë do karap'ar h'yyb? Bë karapee né da bë raky n'aa etyy, daap bë menyih do hyb n'aa bë her'oot do hä. ²⁰P'op Hagä Do ky gabuuj gó né hë ti ÿ hebë do karap'ar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ääs do kaja doo kä bë wë, ta ti metëëh bë hä —näng mäh.

²¹Ti m' panyyg ky n'aa see me m' Jesus maher'oot sa hä:

—Aj'yy hejoonh do hajöng ta kuman yt hä ta tób tahagää bë, dooh ta ma hado hóm péh. ²²Ti aj'yy seeh, ta bahänh hejoonh do kajaa bë ta wë, ta sëm tam'aah tii, ta hä taj'aa ketsë. Ta kuman paa tasog hóm, ta mejój paah. Tii bë kä, ta ma paa tabasog hóm kän, tets'ëë bong ta wób hä kä' —näng mä Jesus.

²³—Hëp ÿ hata nadoo doo, majë ÿ tii. ÿ manasa doo, P'op Hagä Do wë ÿ ataa doo, dawëë rabehüüm tii bë tan'oo bë —näng mäh.

i 11.9 Baad ji hyb n'aa matakëë ji ky n'aa ets'ëë do hä tahanäng pé m' ti bë esóts, tii bë bë aw'yyt.

j 11.9 Ji ky padäg had'yyt hë P'op Hagä Do hä ji ets'ëë doo, tahanäng pé m' ti tób noo bë naa ji naëënh doo. k 11.15 Nesaa Do Yb né ti Beresebu. l 11.22 Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejoonh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejoonh do ma hado hóm do hadoo Jesus. Aj'yy hejoonh do ma, karap'ar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'ar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejoonh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahänh.

²⁴Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Karap'ar h'yyb nesaa do aj'yy hã, ȳynh hã hadäk do paa ahôm wäd bä ta mahãnh, tabanawäng hënh tabahew'ëët. Ta tób tabesoos takameh'ãäk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bä. Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “Ȳ abaaj hõm p'aa hënh ȳ hadäk do paa hã, tóp ȳ hënh”, näng. ²⁵Tii bä ta tób paa bä takajaa bä, yd kabak'ood däk tabahapäh, baad takabenäm ta hã.^m ²⁶Tii bä tats'yit 7 karap'ar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahãnh nesaa doo. Tii bä rabajëë pëë ta tób paa gó. Tii bä rabanyy kãn ta hã kã. Ta hã hanäng do paa bahãnh tii kã. Tak'ëp tii kã ta hã kã nesaa doo kã —näng mä Jesus.

²⁷Ti m' Jesus ber'oot bä m', hajök do mahang ȳynh see ky ganyyh:

—Ky n'aa kedëng ta ti a ȳyn òm haw'ëeh doo —näng mäh.

²⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta bahãnh ky n'aa kedëng, P'op Hagä Do kyyh maa newëë doo, ky daheeh doo —näng mä Jesus ta hã.

Jonas Jesus beh'üüm do ky n'aa hahȳȳh

²⁹Ti m' hajök do gatatuuk bä m' ta hã, Jesus ky hadoo:

—Da hë, badäk hahȳȳ hã habong doo, nes'aa sa h'yyb. Ti hadoo né hë, ȳ ramejüü ȳ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa.ⁿ Dooh da ȳ metä bä sa hã. Jãam né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hã kametëeh da. ³⁰Jonas hã P'op Hagä Do bad'oo do hã, Niniwéh buuj rah'yy genä hõm, P'op Hagä Do né ti mejüü. Ti hadoo né da hã ȳy, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do hã rah'yy genä hõm da, P'op Hagä Do né hë ti ȳ tamejüü doo. ³¹Seba häd näng do hãj n'aa sa wahë n'aa ȳynh, da hë, badäk hahȳȳ hã habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kã. Dawëë naa paa m' tabana tii, tamaa newëë hyb n'aa Saromãw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hã. Saromãw bahãnh ȳ ti hahȳȳh, bë hapäh doo. Ti hado né paawä, dooh bë karën bä bë maa newë bä hahȳȳh. ³²Niniwéh buuj na-ãaj da raky n'aa tapaa né tii da ênh ti noo gó kã, da hë badäk hahȳȳ hã habong doo. P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas sa hã taher'oot noo gó, rat'yyd kamehĩin nesaa do ramoo bok do hã. Nesaa do reréd hõm. Hahȳȳh, Jonas bahãnh ti ȳ h̄ȳh. Bë tii, dooh bë t'yyd kamehĩin bä nesaa do bë moo bok do hã, dooh bë eréd bä —näng mä Jesus hajök do sa hã.^o

Ji bag hadoo do panyyg n'aa hahȳȳh

³³Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh ji bag ji gataa bä ji jejën hyb n'aa. Dooh ji daso bä ji waa hood yt hã. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajëë p'ëë do rabahapäh hyb n'aa. ³⁴Ji h'yyb bag hadoo ji matym —näng mäh. —Baad tado bä ji matym, ta bag hado däk sahõnh hë ji hã. Baad tanado bä ji matym, badagyp hadoo ji hã. ³⁵Baad bë hyb n'aa matakä, ta bag hadoo bë hã hanäng bë ed'oo

m 11.25 Ta tób paah, aj'yy, ȳynh hã hadäk do paa tii. **n 11.29** Rawën karën Jesus pahuunh sa matym haj'aa, rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa Jesus tado bä. **o 11.32** Jonas, tah'ȳȳb haeh do wog gó tabasuun wät doo, tamawoob hë ta äh. Ti hadoo né hë Jesus, tamawoob hë né hë ta äh tabakä wät k'ääts gó. Tii da tahananäng pé m' ti Jesus her'oot do sa hã.

doo, badagyp do tanadoo hyb n'aa. ³⁶Bë h'yyb tym gó ta bag hadoo do baad tabawag däg bä, badagyp do hadoo do tanado wäd bä, sahönh hē tii bä tabawag däk ji hā, ta bag hadoo do mehānh ji hā^p —näng mä Jesus kyyh. Panyyg gó m' tabeh'ūūm.

J'ooj madäk do ky ken'yym do Jesus nabuuj gedoo do ky n'aa hahȳȳh

³⁷Ti m' Jesus baher'oot do bahānh bä kä, Pariséw see ats'yyt mäh, ta tób hēnh tabawēh hyb n'aa. Ti m' Jesus bahōm kån mä ta tób hēnh, ti m' tabasoo, sa sii tabawēh hyb n'aa. ³⁸Ti m' tób danāh hyb n'aa meuunh mä Jesus basoo do hyb n'aa, tabawa hyb n'aa ta si n'aa hē. Dooh m' ta moo tahetsyyd bä sa wahē makū rabahed'oo doo da. ³⁹Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Bë Pariséw —näng mäh. —Ji waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yyt do hadoo bëeh. Baad bë babok P'op Hagä Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madäk doo me tii. T'öp, bë h'yyb gó, tak'ēp bë karēn do jawēn bë babok. T'öp bë h'yyb tym gó, hajōng nesaa doo. ⁴⁰Bë h'yy gatamah —näng mäh. —Ji hub pahuunh doo, ji h'yyb tym na-āāj hē tapahuunh. ⁴¹Taw'ääts hē bë h'yyb gó naa, t'öp naa, bë masaa kas'uut do sa hā, tii bä kä, P'op Hagä Do hā baad ub tabanām sahönh hē bë hā^q —näng mäh.

⁴²—Baad nado bë hā da, Pariséw —näng mäh. —Bë waa ty gamabuuj uuh sii hē né paawä bë banoo P'op Hagä Do matym n'aa, dooh paawä baad hadoo do bë moo boo bä bë da hadoo do hā, bë mabaan P'op Hagä Do hā bë kamahānh doo. Taw'ääts hē paawä dooh bë mabaan bä ta tii. Taw'ääts hē P'op Hagä Do matym n'aa bë banoo na-āāj hē —näng mä Jesus.

⁴³—Baad nado bë hā da, Pariséw —näng mäh. —Bë gen'aak hyb n'aa jewyk do bat'oonh bä bë atooj bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä. Bë gen'aak bë redēng, bë raweh'ēeh, hajök do mahang rakahet'aa bä, rabahešām bä —näng mäh.

⁴⁴—Baad nado bë hā da, Pariséw —näng mäh. —Kamag hood ta jó ji tsab'eep bä ji nahapäh do hadoo bëeh^r —näng mä Jesus.

⁴⁵Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh do see ky hadoo ta hā:

—Ma matēg —näng mäh. —Ta ti mapes'āap doo, āa na-āāj hē mapes'āap —näng mäh.

⁴⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad nado bë hā da Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hap'ēeh doo —näng mäh. —Hajōng hejooñh do bë mejūū ta wób raky daheeh hyb n'aa. Ti bahānh bë bawēēd dāk Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hadoo né hē, dooh tabad'op hē bë masaa bä bë mejūū do rabahajaa hyb n'aa —näng mäh.

p 11.36 Ta bag ky n'aa nado ti Jesus hedoo. Panyyg ky n'aa me tabaher'oot. Ta wób sa hā dooh m' tagah'ood nā bä. Ti hyb n'aa rakarēn p'aa hēnh Jesus pahuunh, baad rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do T'aah tado bä. Sa hā kejēn Jesus hejój. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa eh'ūūm ta bag ky n'aa me tama metēek doo. Dooh kejēn do tado bä ti tametēek doo. Baad ji karēn bä baad hadoo do ji bahapäh bä, baad tagahoot ji h'yyb tym gó Jesus metēek doo. Ji hā ta bag hado dāk. Ji kanarēn bä baad hadoo do ji bahapēē bä, dooh tagah'ood bä ji hā Jesus metēek doo. Badagyp do hadoo ji hā. q 11.41 Hahȳȳ da na-āāj hē tahajaa ji tab'ēes ta tii: "Taw'ääts hē bë waa hood gó hanāng do bë anoo kas'uut do sa hā, tii bä kä baad ub tabanām sahönh hē bë hā, P'op Hagä Do hā."

r 11.44 Kamag hood banāng bä tsab'eep doo, hasuts dāk hadoo P'op Hagä Do hā, Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'ood bä. Ti hadoo né sa hā ēnh, Pariséw sii raboo bä. J'ooj madäk doo me raky ken'yym do hyb n'aa, dooh ji h'yy ganyy bä baad tanado bä sa h'yyb tym.

⁴⁷—Baad nado bë hä —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod, p'ooj ub habong do bë wahë makû radej'ëep do sa kamag n'aa hood pä s'ëëb, bë tema. ⁴⁸Ta ti tametëëh, bë wahë makû h'yyb hadoo bëëh. Bë wahë makû né hë dej'ëep P'op Hagä Do ky n'aa rod paah. Hÿÿ kä bë temaa toonh ji hyb n'aa esee do heen n'aa sa kamag n'aa hood jó.^s ⁴⁹Hahÿÿ d' né hë P'op Hagä Do baher'oot ta hapäh doo gó bë ky n'aa: “Sa mahang ÿ mejüü da këh ÿ n'aa rod, panäk ÿ na-ääj né hë. Sa wób né da radej'ëep, ta wób da rarejäa”, näng paa m' P'op Hagä Do kyyh —näng mä Jesus.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hä:

—Ti hyb n'aa da bë hä, da hë habong do hä kä, P'op Hagä Do ban'oo kân sahônñ hë ta ky n'aa rod radej'ëep do paa sãm kä. P'ooj ub, badäk hahÿ tadu dahäng jawén paa bä radej'ëep doo, ⁵¹Abéw Kaîh nabooñ noo gó du däk do né hë. Tii kä, tagadëëg ub, Sakarija radaj'ëep doo kä. Ti radaj'ëep paa m' rama ejuu do tynng, P'op Hagä Do tób n'aa ganahaang gó. Baad ÿ her'oot bë hä, da hë habong do sa hä kä P'op Hagä Do ban'oo kân sahônñ hë radej'ëep do sãm kä —näng mäh.

⁵²—Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh doo —näng mäh. —Dooh bë karën bä ta wób raky n'aa napëë bä P'op Hagä Doo. Tób noo tęg ji jejën do hadoo sa mahänñ, ranajëë p'ëë hyb n'aa hadoo bëëh. Bë né hë, dooh bë karën bä bë ajëëh, dooh P'op Hagä Do bë hapëë bä. Ta wób, karën do hajëng doo, bë ge'ÿÿm ranajëng hyb n'aa, P'op Hagä Do ranahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

⁵³Ti m' Jesus banyyh bä kä m', tak'ëp mä Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hë rakawajään ta wë. Hajök mä gatatug däk, tak'ëp mä rabeaanh. Kawaj'ään gó m' rabeaanh ta hä. ⁵⁴Rakarën paawä m' raw'yyt taher'oot do hä raganen'aak doo, raky n'aa tapaa hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä.

J'ooj madäk doo me raky ken'yym do panyyg n'aa hahÿÿh

12 ¹Ti noo gó m', hajök rakata b'ëëh mä Jesus wë. Hajök né hë ti kahet-
'aa doo. Hajök do hyb n'aa, ta wób sa tsyym mä rabep. Ti m' ta ma matëg sa hä Jesus ky hadoo:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw sa päw makuj n'aa mahänñ, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym do mahänñ, ÿ hanäng péh tii —näng mäh. ²—Dooh ji haja bä ji jejën bä ji h'yyb. Sahônñ hë ji h'yyb P'op Hagä Do hapäh. Ti awät da ti noo gó, sahônñ hë ji jejën doo P'op Hagä Do metëëh.^t ³Atsëm, kejën do hadoo ta wób ramaa nanapäh bë bë her'oot doo, adëb bë kä, sahônñ hë maa napäh bë takaher'oot da ta jawén, P'op Hagä Do an'oo bä. Kaja hë ta gawakô gó kahesëënh do ta see hä, tak'ëp da takaher'oot tii kä, sahônñ hë ramaa napäh hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa matakä ti bë her'oot doo!

⁴—Najis haa, bë jeÿÿm manä ji majiï ji daj'ëep do hä. Jääm né hë ji hub rahajaa radajëëb bä. Ji h'yyb tym dooh rahaja bä. ⁵ÿ maher'oot bëëh, ny

^s 11.48 Dooh sa wahë makû rapanyyg kadehé bä P'op Hagä Do ky n'aa hä, P'op Hagä Do ky n'aa rod rahe'oot do paah. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, rawehëë né paawä P'op Hagä Do ky n'aa rod maküüñ, dooh raky dahé bä sa kyyh paah. J'ooj madäk doo me raky kenäw ub tii. ^t 12.2 Tii d' Jesus wén her'oot, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym mahänñ Pariséw rabad'oo doo da.

hadoo do bë jeÿÿm. Taw'ääts hë P'op Hagä Do ji jeÿÿm. Ti ti hajaa ji tadaj'ëep do jawén paa bä, ji h'yyb tym taw'oong hóm kán tabanesaa hënh. Ti hyb n'aa, ji hyb n'aa jaw'yyk, ji jeÿÿm P'op Hagä Doo —näng mäh.

⁶—Ji moo oow pé taw'ëed taah, kanahën d'os hë rabesëem is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä, dooh sét had'os do sa see P'op Hagä Do mabaan bä. ⁷Ti hyb n'aa, bë eÿÿm manäh. Hajông taw'ëed takamahän do bahänh bë P'op Hagä Do kamahän. Sahönh hë ji sëen sii hë P'op Hagä Do betsén. Baad ji tabahag'ääs ÿ hanäng péh —näng mä Jesus.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Këh ÿ n'aa najejën pé ta wób sa hä, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Doo, ÿ na-ääj hë, dooh ÿ ky n'aa jejën bä ta tii, ääs P'op Hagä Do pa hab'ëeh do sa hä. ⁹Këh ÿ n'aa jejën péh, ÿ na-ääj da ÿ ky n'aa jejën tii d' ênh, ääs P'op Hagä Do pa hab'ëeh do sa matym gó. ¹⁰Jé Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Do ky n'aa rejää péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hä. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä, dooh tat'yyd mehīn bä kä tii kä —näng mäh.

¹¹—Bë ramoo maso däg bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh bë ramahūūm bä, sa wahë n'aa wób wë bë ramahūūm bä, hyb n'aa jewyk do wë na-ääj né hë, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot do hä bë ky n'aa.

¹²P'op Hagä Do Sahee anoo da bë her'oot do pan'aa —näng mä Jesus.

H'yy gatamah doo, tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' hajök do mahang ta see ky ganyyh:

—Ma matëg —näng mäh. —Mamaher'ood hăj ÿÿ, tabetyn hyb n'aa ää yb wë naa —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Najis ÿÿ, ÿ nado ti hetyn bë hä bë yb ma paah —näng mäh.

¹⁵Ti m' sahönh hë sa hä Jesus ky hadoo:

—Bë hyb n'aa matakä da, bë hyb n'aa nah'ūūm hyb n'aa bë ma, bë dajëer. Ji ma tak'ëp hajông do nado ji h'yy gadajang hanoo do babä ji awät bä —näng mäh.

¹⁶Ti m' panyyg ky n'aa gó m' tabeh'ūūm ta ti ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hÿ hadoo aj'yy tak'ëp wekâp doo. Baad ta gëew bä. Ti hyb n'aa baad né hë ta joom beaak. ¹⁷Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “N'yy d' ÿ bad'oo hÿÿ kä?”, näng, “Gedë hóm joom ag tób n'aa”, näng ta kyyh. “N'yy hënh hÿÿ kä ta wób ÿ bataa?”, näng ta h'yyb gó. ¹⁸Ti taky hado kân: “ÿ hapäh. Hahÿÿ da ÿ bad'oo”, näng ta kyyh. “ÿ apyn hóm dó joom ag tób n'aa”, näng ta kyyh. “P'aa hënh da ÿ tamaa sooh. Aeh da hÿÿ kä joom s'ëeb tób n'aa, ma ÿ tób n'aa na-ääj né hë”, näng. ¹⁹“ÿ bahajaa bä kä”, näng, “hahÿÿ da d' këh ÿÿ hä ÿÿ hë”, näng “Hajông wakâp ÿÿ. Dooh d' nanyw tahëej bä. Hajông da ta baab teh'ëenh wakâp ÿÿ hä”, näng. “Taw'ääts hë hÿÿ kä, ÿ kameh'ääk hÿÿ kä. Baad ÿ hÿÿ kä. Baad ÿ beëek hÿÿ kä, baad ÿ bawa hÿÿ kä, ÿ tsebë hÿÿ kä”, näng ta ti aj'yy h'yyb gó.

²⁰Ti P'op Hagä Do ky hadoo ta hä: “H'yy gatamaa ôm”, näng. “Badah atsëm da madajëp! Jaa wë tabayyw kân a ma paah?”, näng P'op Hagä Do kyyh aj'yy hä kä —tii d' mä Jesus baher'oot ji ma ky n'aa, ji dajëer ky n'aa.

²¹Ti m' Jesus ky hado kân sa hä:

—Ti hadoo né kä ta ti tak'ëp sa wak'aāb hyb n'aa h'üüm do hä, P'op Hagä Do dooh rahyb n'aa es'ee bä —näng mä Jesus.

Ji P'op Hagä Do kamahän do ky n'aa hahÿÿh

²²Ti m' ta ma matëg hä Jesus ky hadoo:

—Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Bë hyb n'aa tón had'yyt manä bë babok do hä, bë waa hä, bë saroor hä. ²³Tii d' ÿ wén edoo, ji awa do bahänh ti ji edëp doo. Ji saroor bahänh ji. ²⁴Bë hegäa taw'ëed. Dooh reloom bä joom tym. Dooh rata bä joom ag. Dooh sa waa tób n'aa rayd taa péh. Ti hado né paawä P'op Hagä Do anoo sa waa. Taw'ëed P'op Hagä Do kamahän do bahänh bë takamahän! ²⁵Tak'ëp bë hyb n'aa newë had'yyt né paawä, dooh bë haja bä bë aboo dawëd bä ta tii da. ²⁶Ta ti bë nahaja bä, nahejooj né paawä, h'ëed hyb n'aa bë hyb n'aa newë had'yyt hë ta wób.

²⁷—Bë hegäa tabawä n'aa ts'oooh —näng mäh. —Dooh né paawä ramoo boo bä, dooh né paawä sa saroor rages'yyb bä, Saromäw saroor anyyw né paawä, gabar'ëeng né paawä, ti bahänh tabanäm ti tabawä n'aa ts'oooh. ²⁸Tii da baad ub P'op Hagä Do adoo bä tabawä n'aa hä, nayyw hë tsawyy jëng do hä, ji gatang do hä, ti bahänh da P'op Hagä Do bahag'aās bëeh. Tanoo né da bë hä bë saroor. H'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do hä baad bë h'yy kana'eeh? ²⁹Bë hyb n'aa newë had'yyt manä bë eëëk doo, bë awa doo, bë awëh doo. Bë hyb n'aa tón had'yyt manä ta tii. ³⁰P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do ti tii, ti hä h'yyb pad'ëek doo. Bë ti dooh tii d' bë adoo bä. P'op Hagä Doo, bë Yb, hapäh bë wë bedoh doo. ³¹Taw'aāts hë baad bë h'yyb padäg bë Yb bag'aās do hä. Tii bä kä, tanoo da bë hä sahönh hë bë wë bedoh doo —näng mäh.

³²—Bë eÿÿm manä b'éé taah nahejooj is doo. Hanäm gó bë Yb, hÿ pong jé hawät do tabanoo bë hä, ta sii bë bag'aās hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bë eÿÿm manäh, ÿ wén näng. ³³Taw'aāts hë bë esëëm hõm bë wë hanäng doo. Kas'utut do hä bë banoo bë ma paa sām. Tii bä kä, bë ma näng hÿ pong jé kä. Ta ti dooh tahëëj bä. T'ī hënh dooh retsëëg bä kä bë ma. T'ī hënh dooh kamera rejä bä kä bë ma. ³⁴Ta tii d' ÿ wén her'oot, tak'ëp bë kamahän do banäng bä, tii bä bë h'yyb bawät —näng mä Jesus.

Baad ji gada do Jesus bahyng do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵Ti m' taky hadoo:

—Taw'aāts hë bë h'yy kahasaāb bë moo bok hyb n'aa, baad ub da bë gadaa had'yyt da, atsëm na-āāj hë bë gada, p'aa hënh ÿ bahyng bä. ³⁶Taw'aāts hë tób danäh karom, atsëm sa kariw n'aa raket'ëë hënh jām n'aa baad gad'aa do hadoo da bëeh. Ta bag ahõõ had'yyt hë ran'oo bä. Ty gapad'ëek ragada sa kariw n'aa, tanaëenh bä, nayyw hë ragas'ëes hyb n'aa tób, sa kariw n'aa bajëë suun hyb n'aa. ³⁷Baad da gad'aa do sa hä, sa kariw n'aa kajaa bä kä raty gapad'ëek do hyb n'aa —näng mä Jesus. —Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Sa kariw n'aa ats'yyt da, rabat'oonh, rabawëh hyb n'aa. Tii bä da ta saroor see tah'ÿÿt, tii bä sa tä, sa waa taban'oo kån sa hä. ³⁸Taw'aāts hë da sa kariw n'aa awyyd bä ty gapad'ëek do sa hä, atsëm ub takaja bä, tapaj'ëë bä takaja bä na-āāj hë —näng mäh.

³⁹Ti m' tabaher'oot ënh panyyg see ky n'aa me sa hä:

—Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Tób danäh hapëë bä paawä hets'ëëk do kajaa bä, dooh paawä tan'oo bä hets'ëëk do ta tób tanoo eë nä bä. Baad paawä

tagada. ⁴⁰Ti hadoo bë hä. Taw'aäts hë baad bë hyb n'aa matakä, baad bë gadaa ta pooj jé. Ta ti y wén her'oot, bë ganadaa bä Aj'y'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa da p'aa hënh —näng mä Jesus.

⁴¹Ti m' Peed beaanh ta hä:

—Ää wahë n'aa —näng mäh. —Ää hä ub ti mabaher'oot ta ti panyyg? Sahönh hä ti mabaher'oot? —näng mäh.

⁴²Ti m' Jesus ky gadoo panyyg see ky n'aa me m':

—Ta ti y maher'oot, sahönh hë bë mahang ta kaser n'aa baad had'yyt hë ta kariw n'aa mejüü do moo wät doo, h'yy ganäng do hadoo rabahadoo doo. Ta tii hä ta kariw n'aa banoo, ta karom tabahag'aäs hyb n'aa, sa waa tabetsëëh hyb n'aa sa hä, ta s'ee hënh ta kariw n'aa awäd nuuj jé. ⁴³Taw'aäts hë ta kaser n'aa hä, ta kariw n'aa awyyd bä ta mejüü do hä moo wät doo, ta kariw n'aa matëëh bä. ⁴⁴Ta kariw n'aa weh'ëëh da ta ti hadoo doo. Sahönh hë tahaëënh ta hä ta ma, ta ma hagä n'aa tabahado däk hyb n'aa kä. Né hup y né hë ta ti y her'oot doo. ⁴⁵Hÿy kä, baad ta kaser n'aa moo nawäd bä paawä, ta h'yyb gó taky hado bä: “Dooh nayyw hë kariw y n'aa kaja bä”, tanoo bä, karom wób tahewyh had'yyt bä kä, tatsebë do waa n'aa tamoo hewëëd bä, taoom bä jarakë hedoo do mahÿÿj, ⁴⁶ti taganada bä né kä ta kariw n'aa kajaa da. Tahyb n'aa napeet bä kä takajaa. Tii bä, tak'ëp da ta kariw n'aa rejä kân da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop, P'op Hagä Do ky nadah'eeh do nesaa do rahoop doo da.

⁴⁷—Jé karom ta kariw n'aa ganada doo, ta kariw n'aa karën do tamoo nawät doo, tahapëë né paawä baad ub ta kariw n'aa mejüü doo, tak'ëp da rabahewyyh ta mabaj. ⁴⁸Jé nesaa do moo wät doo, ta kariw n'aa mejüü do nahapäh doo, dooh denaa hë rahewyh ta mabaj. Ti hyb n'aa kä, ji hä P'op Hagä Do anoo do pénh, ti pénh né takarën ji moo wät ta wë. Hajöng do hä kahanoo doo, hajöng na-ääj takarën tamoo wät ta wë, hajöng takarën ta mabaj. Ta bahänh kahanoo do hä, ta pénh né ta mabaj.

Jesus hyb n'aa raketyn hõm do ky n'aa hahÿÿh

⁴⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hÿ pong jé naa y bahyng, tëëg hadoo y gahõ jat hyb n'aa, badäk hahÿÿ hä habong do sa mahang tetyn hõm hyb n'aa. Y karën paawä nayyw hë tabahõõ jat ti tëëg hadoo doo. ⁵⁰Tak'ëp da nesaa do y bahoop da. Tak'ëp y h'yy katón ta ti y bahajaa bä kä. ⁵¹Y ahyy wät babä, bë ed'oo apäh, h'yyb nyww gó badäk hahÿÿ hä habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wë, y an'oo bä do hyb n'aa. Tii d' bë hyb n'aa newë manäh. Y ahyy wät do hyb n'aa, hëp y n'aa raketyn bong da. ⁵²Hÿ jawén da, sa wakään hedoo do ketyn hõm da hëp y n'aa. Sa wakään tamawoob hë hadoo do ragadoo da këh y n'aa. Pawóp hë, dooh d' ragado bä. Ky kedak da hëp y n'aa. ⁵³Ta wób da, sa yb sa taah daheeh ketyn bong da hëp y n'aa. Ti hadoo né da sa yÿn sa toog daheeh, raketyn bong da hëp y n'aa. Sa mayyn sa takaanh na-ääj da —näng mä Jesus ta ma matëg hä.

⁵⁴Ti m' hajök do hä taky hadoo:

—Papÿÿj badëë hyng hënh naa naëng poo wäd bä, “Badah tabadoos”, näk bë kyyh. Te hub né hë, adoos né hë. ⁵⁵Ta karawaa me tagahëm bä, “Badah banäm”, näk bëëh. Te hub né hë, banäm né kä, baju né hë kä. ⁵⁶J'ooj madäk

doo me ky ken'yym do bëëh! Bë h'yy genä né paawä naëng hadoos do heen n'aa hä, banäm do heen n'aa hä, dooh bë h'yy genä bä, da hë kä, ta heen n'aa bë hä kametëëh do hä" —näng mäh.

⁵⁷—Hëd n'aa bë hyb n'aa nanewëë bë daaj hë, baad hadoo do ji moo wät doo? ⁵⁸Bë ky n'aa tapaa pé sii bë ahöm bä, hyb n'aa jawyk do wë òm taky n'aa etyy hyb n'aa, taw'ääts hë ta hōō bä, bë sii hōm do sii baad bë ber'oot, taberéd hōm hyb n'aa ta ti bë ky n'aa tamahūūm do hyb n'aa jawyk do wë. Tii d' bë nadoo bä, bë d' tamahūūm hyb n'aa jawyk do wë. Ta tii kä, warahén hä bë tabahaëënh, bë tadewäts bëëh hyb n'aa kä. ⁵⁹Baad bë y maher'oot: Dooh d' bë anä bä kä tii bä, sahōnh hë bë nepaag bä —näng mä Jesus."

Nesaa do ji neréd bä, ji da P'op Hagä Do rejää do ky n'aa hahȳȳh

13 ¹Ti noo gó m' ta wób rabana Jesus wë. Jesus mä ramaher'oot Pirato häd näng do warahén n'aa radej'ëëp do Garirej buuj wób, P'op Hagä Do hä rama ejuu bä. ²Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Garirej buuj wób sa mahānh nesaa do ramoo bok, rawén dejëp, bë ed'oo? ³Dooh. Tak'ëp nesaa do sa hä, ta wób sa mahānh hyb n'aa nado. Bë hä na-āāj hë da tabadäng P'op Hagä Do mo haj'aa nesaa do bë moo bok do sām, nesaa do bë neréd bä. Tabanesaa hēnh bë da tah'eed hōm. ⁴Ta ti 18 hedoo doo, Siroéh häd näng do tób yb sa jó hatëh hyng doo ēnh? Radejëp bë ed'oo g'eeh, tak'ëp ranesaa do hyb n'aa Jerusarēnh buuj wób sa mahānh? ⁵Dooh. Ti hyb n'aa nado. Bë hä na-āāj hë da tabadäng P'op Hagä Do mo haj'aa, nesaa do bë moo bok do sām, nesaa do bë neréd bä. Tabanesaa hēnh bë da tah'eed hōm —näng mä Jesus.

⁶Ti m', panyyg gó m' Jesus baher'oot nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hä, baad hadoo do ji moo nawäd bä. Ti m' taky hadoo:

—Hy hadoo aj'yy bejoom joom wiigo häd näng doo, uwa tyd mahang. Hajōō nuu me tabahōm tabahēg'āās hyb n'aa ta joom teag bä. Dooh tawyyd bä ta ag ta hä. ⁷Tii kä, tagadëëg ub, ta joom mahang moo wät do hä taky hadoo: "Tamawoob hë ta baab y gadaa wät teag bä. Dooh teag bä. Tabad'op hë ta ag y aw'yyt péh. Y karēn mabagëew jat", näng mäh. "Daap tabewaat", näng mäh. "Joom see ër ejoom paawä tabasooh bä", näng joom danäh ta sii moo wät do hä. ⁸Ti m' ta sii moo wät do ky hadoo: "Taw'ääts hë sét hë ta baab ër gamedaa wät", näng mäh. "Baad y bahag'āās hȳy kä", näng mäh. "Baad y w'oo eh'aa kēë k'ääts baad hadoo doo me", näng mäh. ⁹"Wät hahȳȳ hä ta baab teag bä, taw'ääts hë. Taneag bä kä, tii bä kä mamejō y bagëew hyng", näng aj'yy ta kariw n'aa hä —näng mä Jesus.

Ȳynh jadatog is do panyyg n'aa hahȳȳh

¹⁰Ti m' Saab hä kä, Judah buuj rakamehehāk bä kä m', tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä m' Jesus ma metëëk bä kä m', ¹¹tahapäh mä tii bä ȳynh jadatog is doo, karap'aar h'yyb nesaa do ta hä hadäk do haj'aa. Dooh

u 12.56 Näëng badoos do pooj jé, rahapäh ta heen n'aa. Tabanäm do pooj jé, rahapäh na-āāj hë ta heen n'aa. Hajōng Jesus pehuunh né paawä, dooh rah'yy genä bë P'op Hagä Do T'aah tado bä né hë. v 12.59 Ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa do ky n'aa had'yyt nado hahȳȳh. Hahȳȳ d' taha-näng pé na-āāj hë: Taw'ääts hë nayyw hë, ji hajaa nä bä, ji h'yyb tym ji benäm P'op Hagä Do wë, ta jawén ji tanarej'ää hyb n'aa.

m' tahaja tadajoow bä. ¹²Ti m' y̆ynh Jesus bahapäh bä, tanaëenh mä ta wë. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Tok y̆y, òm has'oo dāk! —näng mäh.

¹³Ti m' ta hä tamoo däng. Ta hä tamoo dëe sii hë m', takadajoow geët. Tak'ëp mä y̆ynh j'aa etsëe kân P'op Hagä Doo.

¹⁴Ti m', dooh m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa genaag bä Saab hä y̆ynh nahëe Jesus ado hõm doo.

—Ti anäng ji moo oow see pé ji moo wät do pan'aa ta äh —näng mä tób hagä n'aa tób gó kahet'aa do sa hä. —Taw'ääts hë tii hä bë bana, bë nahëe kado hõm hyb n'aa. Saab hä ti dooh! —näng mä ta kyyh.

¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—J'ooj madäk do ta ti bë h'yyb! —näng mäh. —Bë na-ääj hë bë moo bok Saab hä. Dooh g'eeh bë asood hõm bä bë masāäh booy yb, jumeto, sa tób n'aa yt hä habëeh do Saab hä, bë mahūūm hyb n'aa rabeheëk doo hënh? ¹⁶Dooh g'eeh taw'ääts hë tado bä, Saab noo gó y̆ asood hõm bä hahy̆ Abaraām panaa paa seeh, 18 ta baab takamawyyt do Nesaa Do Yb moo gó? —näng mä Jesus kyyh.

¹⁷Ta ti tabedoo bä kã m', ta majiī m' nu mebyy bong. Hajök do tii bä hab'ëeh do ratsebë mä sahõnh hë hanām doo, Jesus moo wät do hä.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahy̆ hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

¹⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Panyyg ky n'aa me y̆ her'oot bë hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh. ¹⁹—Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do hadoo né hë P'op Hagä Do bag'ääs doo, tadu doo noo gó. Motaad tym aj'y ejoom ta joom wób babëeh bä. Ti tabawëe kân, ti tabaee hëe kân. Tii hä kã taw'ëed batooj kân ta hä kã" —näng mä Jesus kyyh.

²⁰Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Panyyg see ky n'aa me y̆ her'oot bë hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh. ²¹—Pāw makuj y̆ynh ado dāk doo, tiriig s'ëeb hajõng do mahang tamekuuj dāk do hadoo né tii. Baad tabajöots dāk, baad takamekuuj wät hyb n'aa sahõnh hë tiriig s'ëeb mahang^x —näng mä Jesus panyyg gó m' tabeh'ūūm.

Hy pong jé, P'op Hagä Do panang bä, ji bajëe suun do panyyg n'aa hahy̆h

²²Ti m' Jesus bahõm Jerusarënh hënh. Ti m' tamahõm me, tama metëek panang ta hõh bë habong do sa hä. ²³Ti m' aj'y see eanah ta hä:

—Hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. —Jāām hë pawóp its g'eeh ked'ëep P'op Hagä Do wë? —näng mä aj'y kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä. Panyyg gó m' tabeh'ūūm:

²⁴—Noo nad'ëed its do hadoo hy pong jé ji bajëe suun doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hë tak'ëp bë hyb n'aa eréd manäh, bë bahajaa hyb n'aa bë bajëng do t'iī

w 13.19 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ääs do kah'ūūm, ny hadoo ta hä h'yy ka'eeh do kah'ūūm. x 13.21 Pāw makuj, jé pad'yyt hë tiriig s'ëeb mahang kamekuuj dāk doo da, jé pad'yyt hë badāk hahy̆ bä P'op Hagä Do bag'ääs do bawäd dāk da.

hēnh. Ta jawén, hajōk né paawā da karēn hajēē p'ēē, dooh da rahaja wād bā.
²⁵Tób danāh noo gatsēē dāg bā, dooh ji haja wād bā ji ajēē suun ta gó. Tób w'oo hā bē wób rababē hōm tii bā. Tak'ēp bē wób ranaēēnh da tagas'ēēs hyb n'aa: “Āā wahē n'aa, manoo gasēēs a tób, āā bajēē p'ēē hyb n'aa”, nāk da bē wób kyyh ti noo gó. Ti d' taky hadoo: “Jaa bēēh? Dooh bē y hapēē bā”, nāng da bē wób hā. ²⁶Ti d' bē wób raky gedak: “A sii paa āā beēēk, a sii paa āā bawa. Āā panang bā, ta tyw n'aa me, mama metēēk do paa āāh.” ²⁷Ti d' bē wób hā taky hadoo: “Dooh bē y hapēē bā. Bē ahōm mahānh ȳy, nesaa do moo heb'ooh doo”, nāng da ta kyyh —nāng mā Jesus ta hā h'yy kana'eēh do ky n'aa.

²⁸Ti m' taky hadoo:

—Tak'ēp bē wób ba'oot da. Sa tēg kamegēēj dāk da. Tak'ēp bē wén oot da, bē hapāh do hyb n'aa da h̄y pong jé P'op Hagā Do bag'āās bā Abaraām, Isak, Jakóh, sahōnh hē P'op Hagā Do ky n'aa rod, bēē kā, dooh ran'oo bā t'ī hēnh kā. ²⁹Badāk hahȳy hā jé pad'yyt hē naa rabena da, P'op Hagā Do bag'āās doo bā ratsebē do jām n'aa tyng n'aa jó rabat'oonh hyb n'aa. ³⁰Babā hyb n'aa sekog is do wób kā, ti noo gó kā, hyb n'aa jewyg kán da. Babā hyb n'aa jewyk do paa wób kā, ti noo gó kā, hyb n'aa sekog padāg its tii kā —nāng mā Jesus.

Jerusarēnh panang hyb n'aa Jesus h'yy katón do panyyg n'aa hahȳy

³¹Ti noo gó né hē m' Parisēw wób rabana Jesus wē. Ti m' raky hadoo:

—Ahōm ta s'ee hēnh. Ōm da Eróts daj'ēēp —nāk mā sa kyyh.

³²Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē ahōm nā. Bē maher'ood ta ti aj'yy ji rahejāā do yb. Bē her'ood ta hā, pawóp nā ta āh karap'aar h'yyb sa hā hanāng do y bahebē nā. Pawóp nā ta āh nahēē enāh do y asog hōm nā sa nahēēh. Tii bā kā, y haja kán da y moo wāt doo kā badāk hahȳy bā. Tii da bē kyyh ta hā. ³³Jerusarēnh bā né hē P'op Hagā Do ky n'aa rod ranaheb'ooh. Ti hyb n'aa, t'ī hēnh né hē y bahōm, y dajēp hyb n'aa sa nemuun —nāng mā Jesus ta ky n'aa hā.

³⁴Ti m' taky hadoo:

—Jerusarēnh, Jerusarēnh! A babuuj ranaheb'ooh P'op Hagā Do ky n'aa rod. Pā me ramahek'uat bē wē P'op Hagā Do mejūū doo, radejēp hyb n'aa. Hajōō nuu me y karēn paawā ȳy bataa a babuuj, nesaa do mahānh ȳy mo n'aa jesuu hyb n'aa sa hā, karaak ta taah ȳyn ta kēg yt hā tata bēēh do mo n'aa me. Tii da ȳy badoo paawā sa hā, dooh tii d' rakarēn bā. ³⁵Bē hegāā da Jerusarēnh buuj, P'op Hagā Do beréd hōm da bē panang. P'op Hagā Do mak'yyts dāk bē panang. Dooh da ȳy bē hapēē bā kā. Jāām né da p'aa hēnh ȳy bē bahapāh da, bē h'yy kawareem bā, hahȳy da bē her'ood bā: “Ky n'aa kedēng tii, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”

Saab hā Jesus nahēē do hōm do panyyg n'aa hahȳy

14 ¹Ti m', ta see pé noo gó Saab hā, Parisēw hyb n'aa jawyk do see tób bā Jesus bawēh bā m', baad mā Jesus ramatakēē. ²Tii bā m' ti anāng mā aj'yy nahēē nāng doo. Dehepung bēēh mā ta tsyym, ta mooh. Rakarēn mā raheg'āās Jesus ado hōm bā ta nahēē Saab hā, ratayy do hā. ³Ti m' Parisēw hā, Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hap'ēēh do hā na-āāj mā Jesus beaanh:

—Mosees ky n'aa jaw'yyk do anoo, nahëë näng do sa nahëë ji ado hõm Saab hã? Dooh g'eeh tan'oo bã? —näng mã Jesus.

⁴Dooh m' raky gedag bã. Bag hënh mã rabab'ëeh. Ti m' Jesus moo däng nahëë näng do hã. Ta nahëë do hõm. Ti m' tamejũũ tababaaj hõm hyb n'aa.

⁵Ti m' tabeaanh ta wób sa hã:

—Bë t'aah, bë mas'ãa booj yb t'aah, tadëë hyy bã t'õp naëng gajat doo gó Saab hã, dooh g'eeh nayyw hë bë ej'ooj nã bã, Saab hã né paawã? —näng mã Jesus.

⁶Dooh m' sa kyyh péh.

Jesus metëëk ji kanasab'ee do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷Ti m', sahõnh hë Pariséw atsyid wät do resoos mã ta tyng n'aa baad hadoo doo bã, ji weh'ëeh do tyng n'aa. Ta ti Jesus bahapäh bã m' taky hadoo, panyyg gó m' tabeh'ũum:

⁸—Ket'ëë do jãh n'aa hënh ji ratsyyd bã, bë esóts manã baad hadoo doo, hyb n'aa jawyk do tyng bë tyng. Hyb n'aa jawyk do tyng n'aa bë esóts bã, hyb n'aa jawyk do bë mahãnh tatsyyd wät do kajaa bã, ⁹kat'ëë do noo gana do ky hadoo da bë hã: “Man'oo hahÿÿ hã ta tyng majasooch doo”, näng da. Tii bã kã da, sa matym gó da bë da nu mebyy bong. Tii bã kã, bë kahÿÿd kãn ky n'aa nets'äs do tyng jó kã. ¹⁰Bë ratsyyd bã, taw'ãäts hë bë atooj dawë hã, hyb n'aa najewyk do tyng jó. Ti m' jãh no gana do kajaa bã, hahÿÿ da ta kyyh bë hã: “B'ëëp dana, p'eets hë, baad hadoo doo bã bë atooj.” Tii bã kã, tats'yyt do wób sa matym gó bë kawehëë däk da. ¹¹Jé ta daaj hë kaweh'ëeh doo, nu mebyy wät da, ta wób sa yd jé tanu gadäg hõm. Jé ta daaj hë kawaneh'ëeh doo, raweh'ëeh da, P'op Hagä Do an'oo bã —näng mã Jesus.

¹²Ti m' tób danäh hã Jesus baher'oot:

—A waa, a tä mamoo wäd bã a sii ratsebë, a sii rabawa hyb n'aa, matsyyd manã a najiis hedoo doo, a hÿÿj hedoo doo, a wakãän hedoo doo, a pa haj-
'eenh do tak'ëp ma enäh doo. Ti matsyyd bã, õm da rats'yyt ta mabaj. ¹³Taw-
'ãäts hë matsyyd kasuud is do hedoo doo, k'yy gedóm do hedoo doo, nabong do hedoo doo, ty tsehët do hedoo doo. ¹⁴Tii bã kã da õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Dooh né paawã rahaja bã rabaj bã, P'op Hagä Do tii kã hanoo a hã ta mabaj, baad habong do paa ragenã bong noo gó —näng mãh.

Hÿ pong jé jãh haeh do hadoo panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵Ti m' Pariséw ats'yyt do see Jesus her'oot do tamaa napäh bã m', taky hadoo:

—Ky n'aa kedëng da jé hÿ pong jé, P'op Hagä Do bag'ãäs do jãh n'aa bã ta waa n'aa tawa bã sa sii —näng mã aj'yy kyyh.

¹⁶Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo:

—Hÿ hadoo aj'yy ratsebë do waa n'aa, ta tä n'aa tamoo wät. Hajõk tats'yyt ta sii ratab'ëes hyb n'aa ta ti jãh. ¹⁷Sahõnh hë ta waa n'aa, ta tä n'aa, tabahaja däk bã, tamejũũ ta karom tabahõm, pooj jé tatsyyd bong do tabats'yyt hyb n'aa. ¹⁸Ti m' sahõnh hë tats'yyt do raky kamep'ëeh. Ta see ky hadoo: “Nag'aap hë ÿ bets'ëë hõm hëëj. ÿ karën ÿ heg'ãäs”, näng. “Dooh ÿ haja bã ÿ ahõm bã”, näng. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahõm péh”, näng ta kyyh.

¹⁹Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hë ÿ bets'ëë wät 10 booj yb. Hÿÿ kã ÿ metyy, baad rado bã. Ti hyb n'aa, dooh tahaja bã ÿ ahõm bã”, näng ta kyyh. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahõm péh”, näng ta kyyh.

²⁰Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hē y gat'ēē dāk ām yŷ. Dooh tahaja bā y ahōm bā”, nāng ta kyyh.

²¹Ti ta karom babaaj hōm kăn, tamaher'oot mā ta kariw n'aa sa kyyh. Tii bā kă, jām no gana do kawaj'āān wād kăn sa wē, ti taky hado kăn ta karom hā kă: “Nayyw hē, ahōm nă. Panang tyw n'aa me matsyyd hōm kas'uut doo, k'yy gedōm doo, ty tsehēt doo, nabong do sii hē”, nāng ta hā.

²²Ti tabahajaa bā sahōnh hē tamejūū doo, taky hadoo ta kariw n'aa hā: “Sahōnh hē y bahajaa mamejūū doo da. Ti hadoo né hē, ti anāng nă ta tyng n'aa, ti anāng nă ta waa n'aa”, nāng ta karom kyyh ta kariw n'aa hā.

²³Ti ta kariw n'aa ky hadoo ta hā: “Ahōm panang bahānh. Sahōnh maw'yyt do matsyyd. Y karēn tōp y gabad'ēē dāk. ²⁴Baad y her'oot a hā. Pooj jé katsyyd bong doo, dooh da y an'oo bā sa tā, dooh y an'oo bā sa waa”, nāng ta kariw n'aa kyyh* —nāng mā Jesus sa hā.

Nyy da ji bawāt Jesus h'yyb hata ji karēn bā ji hado bā do ky n'aa hahŷyŷh

²⁵Hajōk mā Jesus had'aa doo, Jerusārēnh hēnh tabahōm bā. Ti m' ta jawén p'aa hēnh taty kaw'ōōd dāk, ti m' taky hadoo:

²⁶—Bē karēn bā hēp y hata bē hado bā, taw'āāts hē bē yb, bē yŷn, bē yŷm, bē taah, bē hŷyŷj, bē ānh bē kamahān do bahānh y bē kamahān. Taw'āāts hē bē kamahān do bē hā bahānh y bē kamahān. Sahōnh hē sa bahānh y bē kamanahān bā, dooh bē haja bā hēp y hata bē do bā. ²⁷Jé hēp y n'aa tamo n'aa tahoop do tajeŷyŷm bā, h'yyb nahedoo do nemon yŷ, dooh tahaja bā hēp y hata tado bā —nāng mā Jesus.

²⁸Ti m', panyyg gó m' tabaher'oot, pooj jé m' baad mā ji hyb n'aa newēē, ji haja bā ta h'yyb hata ji ado bā. Ti taky hadoo:

—Tób pā s'ēēb haeh do tama doo, pooj jé dó taw'āāts hē tahyb n'aa newēē tahaja bā ta wē hanāng do ta sām, sahōnh hē tahaja so bā ta tób. ²⁹Daap tadu do bā, tanetsén nă bā ta sām, dooh ji hapēē bā ta baa bā tabawād dāk bā, ta sām bahēēj jēng. Tii bā ta wób rawajehēēt ta hā: ³⁰“Wāt ta ti tób tama doo. Ahēēj jēng ta wē ta sām, kanaja nă tób”, năk da.

³¹Hahŷ panyyg see bē maa newēē: Kaneb'oooh do du doo pooj jé, dooh g'eeh sa wahē n'aa hyb n'aa newē, rahaja bā sa majiī hā raj'aa ketsē, sa yd jé né paawā ta warahén n'aa? 20 miw ta majiī warahén n'aa, 10 miw ta warahén tanyy bā? ³²Tahyb n'aa newē bā tanahajaa doo, nayyw hē tamejūū rapanāk ta majiī wē, dawēē nă rababok nă ta majiī, raky n'aa her'oot rakananeb'oooh hyb n'aa —nāng mā Jesus.

³³Ti m' taky hadoo:

—Ti hyb n'aa, sahōnh hē ta wē hanāng doo, hēp y n'aa tanerét doo, dooh tahaja bā hēp y hata tado bā —nāng mäh.

³⁴Ti m' taky hado kăn:

—Taw'āāts hē ti jukiir. Ti hadoo né hē, tanadah'ēēd wād bā, taw'āāts hē nado wād.^a ³⁵Dooh hyb n'aa ji karēn wāt péh. Ji aw'oong hōm tii. Jé karēn pé y ma metēēk do tamaa newē bā, taw'āāts hē tamatakēē —nāng mā Jesus kyyh.

z 14.24 P'op Hagā Do bag'āās do jām n'aa hēnh, ji P'op Hagā Do bats'yyt do ky n'aa hahŷyŷh.

a 14.34 Jukiir nadah'ēēd wāt do hadoo, Jesus hā h'yy ka'eeh do h'yy gejē hōm doo.

B'éé kanapëë wät do panyyg n'aa hahÿÿh

15 ¹Ti m' Jesus ma metëëk bā m', sa wahë n'aa dajëër gedaag n'aa, nesaa do moo heb'ooh do na-āāj hē rabana, Jesus metëëk do ramaa newëë hyb n'aa. ²Ti hyb n'aa m', Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-āāj hē, raky hadoo:

—Hahÿ aj'yy nesaa do moo heb'ooh do tagadoo. Awëh na-āāj hē sa sii — nāk mā sa kyyh.

³Ti m' Jesus baher'oot panyyg sa hā:

⁴—Bë see tanyy bā 100 b'éé, ta masāāh, ti m' 100 hedoo do see takana-pëë wäd bā, dooh g'eeh teréd dó 99 hedoo do ta masāāh, kanapëë wät do tabesoos hyb n'aa? ⁵Ti tabaw'yyt bā kă, ratsebee wät do hyb n'aa tatóg sooh ta nu k'yy hā, tamajëëh hyb n'aa kă. ⁶Tób bā takajaa bā kă, tanaëënh da ta najiis, tanaëënh ta wób ta pa haj'eeh doo, ratsebé hyb n'aa ta sii, ta mas'āā see taw'yyt do hyb n'aa kă, kanapëë wät do paah. ⁷Bë ÿ maher'oot hahÿÿh —nāng mā Jesus: Ti hadoo né da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa habong doo, tak'ëp da ratsebé baad nadoo do paa see h'yy kawareem bā P'op Hagä Do hā. 99 hadoo baad habong doo, dooh hyb n'aa rah'yy kawereem pé sa hyb n'aa ratsebee né paawā, ta bahānh ratsebé, sét hē baad nadoo do paa P'op Hagä Do wë h'yy kawareem do hyb n'aa —nāng mā Jesus.

Moweed nepä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁸Ti m' tabaher'oot ënh panyyg see gó. Ti m' taky hadoo:

—ÿÿnh see wë tanyy bā 10 moweed k'āats tég hawak do s'ëëb, tii bā, ta see badoo wäd bā, tagataa dāk ta bag, tabakoot tób, baad tabesoos da. ⁹Taba-w'yyt bā kă, tanaëënh ta najiis, tanaëënh ta pa haj'eeh doo, ta sii ratsebé hyb n'aa moweed nepä wät do taw'yyt do hyb n'aa. ¹⁰Ta ti hadoo, P'op Hagä Do āas ta pa hab'ëëh do ratsebé nesaa do moo hew'ëët do paa see P'op Hagä Do hā tah'yy kawareem bā.

Aj'yy ta yb wë matëëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹Ti m' Jesus baher'oot ënh panyyg seeh. Ti m' taky hadoo:

—Ti awät aj'yy ma nāng doo. Pawóp hē ta taah. ¹²Ta see pé noo gó, ta t'aah tagad'oo hadoo do ky hadoo ta yb hā: “Na ÿ karën no n'aa ÿÿ, madajëb nuuj jé no n'aa paah. Nayw hē ÿ karën ÿ gadoo”, nāng ta t'aah. Tii bā sa yb betyn hōm ta ma ta taah sa hā.

¹³Dooh tahajōō nā bā ta āh, tagad'oo hadoo do bata hōm kăn sahōnh hē ta ma, ta yb mo haj'aa kă. Ti tabahōm kăn dawëë, hëëj s'ee hēnh. T'ii hēnh kă tabahāj kăn sahōnh hē ta wë hanāng do paah. Tah'yyb dāng do hā tabeh-ëënh. ¹⁴Ti bahānh kă ta dajëër bahëëj jëë kăn. Dooh wäd ta dajëër kă. Tii bā awäd kăn sah. Asa kăn. Dooh tadoo wät péh. ¹⁵Ti ta tyw n'aa esóts kăn tamoo wät doo. Ti awät aj'yy too yb masāāh nāng doo. Ti hā tabetsëë tamoo wät doo. Ti tamoo wäd kăn, too yb tahagāā kăn. Too yb tanejë kăn. ¹⁶Tak'ëp ta ti aj'yy basa kăn. Takarën paawā too yb waa tabawa. Dooh hanoo pé ta hā ta waa.

¹⁷Tii bā tat'yyd kamehīn kăn. Ta h'yyb gó taky hadoo: “Jajé, sahōnh hē ee sii moo bong doo, ee karom, dooh rasa bā. Anāng sa waa. Mad'aak né sa waa.

Ti y bas'as babä", näng. ¹⁸"Taw'äats hē y babaaj hōm ee wē", näng ta kyyh. "Y maher'oot ta ti ee", näng. "Ee", näng da kēh ȳy", näng, "nesaa do y moo wäd wät P'op Hagä Do hä, a hä na-äaj hē", näng da kēh ȳy", näng ta kyyh ta h'yyb gó. ¹⁹Ti tahiyy n'aa newēē ta h'yyb gó: "Y etsēē da y moo wät doo. 'A karom däg da ȳy. Dooch a t'aah y doo wäd bā", näng da ȳy", näng ta h'yyb gó. ²⁰Ti tababaaaj nā kán p'aa hēnh ká ta yb wē ká.

Takajaa bā ká ta yb wē, dawēē naa ta yb gadoo. Baad ta yb gadoo. Dawēē naa tabahapāh bā, tat'yid mehiin. Ti tawaj'aa dāk ta wē, takedēng hyb n'aa. Tawaké dāk, ta tapa tsanetsub wät takedēng do heen n'aa. ²¹Ti ta t'aah ky hadoo: "Ee", näng, "nesaa do y moo wäd wät P'op Hagä Do hä, a hä na-äaj hē", näng. "Dooch a t'aah y mamaneēēj wäd bā", näng ta kyyh.

²²Ti ta yb ky hadoo ta karom hā: "Nayyw hē, bē mana saroor tak'ēp hanām doo, ta hā bē dadäg. Ta ma poo heen n'aa, ta tsyym suun sii hē bē mana. ²³Bē naboh booy yb t'aah hepuh doo, ēr nejë häng doo, ēr tsebē do tā n'aa", näng. "Ēr tsebē da, p'aa hēnh tah y kajaa do hyb n'aa", näng. ²⁴"Dajēp do hadoo hahy tah ȳy. Edēb wät p'aa hēnh h̄y ká. Nepā wäd paah. H̄y ká kaw'yyt p'aa hēnh", näng ta yb kyyh ta karom hā. Tii ká ratsebee kán, rabajām kán ta hyb n'aa ká.

²⁵Ta t'aah seeh, wah'ēēh hadoo do moo wät sa joom banäng bā. Ti nuuj jé takajaa. Wah'ēēh hadoo do bajēng bā ká, tamaa newē dāk ketēn doo, kejām doo. ²⁶Ti tanaēēnh sa karom seeh. Tabeaanh hēd n'aa ta tii. ²⁷"A h̄y kaja nā p'aa hēnh", näng. "A yb mejū ā naboh jat booy yb t'aah hepuh doo, ēr tsebē do tā n'aa, baad takajaa do hyb n'aa", näng sa karom kyyh ta hā.

²⁸Ti wah'ēēh hadoo do kawaj'āan kán. Dooch takarēn bā tajēē suun tób gó. Ti ta yb banyyh tamaher'oot hyb n'aa, tabajēē suun hyb n'aa. ²⁹Dooch ta t'aah karēn bā tamaa newē bā ta ti taher'oot doo. "Hajōō ta baab tak'ēp y moo wäd wät a sii", näng ta yb hā. "Dooch noo gó ōm y ky nadaheeh péh", näng. "Dooch noo gó tabad'op hē man'oos pé b'éé t'aah, najis y daheeh ā tsebē do tā n'aa", näng ta kyyh. ³⁰"H̄y ká a t'aah mahanäng doo, ȳy hajōk sii he'ȳy do hā tabahāj jēng do a dajēē tababaaaj nā bā ká, mamejū ranabooh booy yb hepuh doo!", näng wah'ēēh hadoo do ta yb hā.

³¹Ti ta yb ky hadoo: "Tah ȳy", näng, "pa y had'yyt ti ōm bagā", näng ta yb kyyh. "Sahōnh hē wē y haym doo, a ma had'yyt né hē tii", näng. ³²"A h̄y ti h̄y dajēp do paa hadoo. H̄y ká edēb wät p'aa hēnh. Nepā wät do hadoo, p'aa hēnh takaw'yyt", näng. "Ti hyb n'aa, taw'äats hē né hē tii d' ēr tsebē, taw'äats hē né hē jām ji moo wät", näng ta yb kyyh wah'ēēh hadoo do hā —näng mā Jesus panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot.

Ta kaser n'aa kamatakēē do panyyg n'aa hahȳy

16 ¹Ti m' ta ma matēg hā Jesus maher'oot hahȳy panyyg:
—Ti awät aj'yy tak'ēp ma näng doo. Ta see pé noo gó ramaher'oot ta kaser n'aa ky n'aa. Dooch m' baad tanā ta kariw n'aa ma, tah'ēēnh mā ta ma. ²Ti hyb n'aa tanaēēj kán ta wē. Teaanh ta hā: "Nyy d' ti a ky n'aa y ky n'aa napāh doo?", näng. "Taw'äats hē maheen n'aa eta hōm dajēē n'aa hā, ma ȳy hā na-äaj hē. Dooch da kaser y n'aa mado wäd bā", näng ta kariw n'aa kyyh.

³Ti ta h'yyb gó ta kaser n'aa ky hadoo: "Nyy d' y bad'oo h̄y ká?", näng. "Kariw y n'aa dooch da takarēn wäd bā y moo wäd wät ta sii. Dooch y haja bā

tak'ëp hadoo do ÿ moo wäd bä. ÿ nu mebyng na-ääj ÿ ets'ëë ub bä dajëër", näng ta kyyh ta h'yyb gó. ⁴Ti taky hadoo ênh ta h'yyb gó: "ÿ hapëë däk hÿÿ kä nyy d' ÿ bad'oo, sa tób hënh ÿ ragadoo hyb n'aa, ÿ moo wät do bahëej jëng bä", näng ta kaser n'aa ta h'yyb gó.

⁵Ti tanaëënh ta wë sét ken'yyh ta kariw n'aa wë küüt enäh doo. Pooj jé kajaa do hä tabeaanh: "Nyy hë a küüt kariw ÿ n'aa wë?", näng.

⁶"100 ta hood joom syyj", näng aj'yy.

Ti ta kaser n'aa ky hadoo: "Hahÿ a küüt heen n'aa. Nayyw hë, merii däg ta heen n'aa papuuj", näng. "Merii däg a küüt 50", näng ta kyyh ta hä. ⁷Ta see hä tabeaanh ênh: "A küüt ênh kariw ÿ n'aa wë?", näng ta kaser n'aa. "100 wog tiriig s'ëëb", näng küüt näng do see kyyh. Ti ta kaser n'aa ky hadoo: "Hahÿ a küüt heen n'aa. Papuuj merii däg. 80 wog da merii", näng ta kyyh. Tii d' had'yyt tabedoo hõm ta wób sa hä.

⁸Tii bä ta kariw n'aa hyb n'aa meuunh ta hä, kamatakëë do hyb n'aa ta kaser n'aa paa kä, ta ma baad nan'yyh do paah —näng mä Jesus her'oot do panyyg.

—Te hub né hë —näng Jesus. —P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, baad rakamatakëë ta wób sa hä rabahed'oo do hä. P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do sa mahãnh rakamatakëë ta tii hä —näng mä Jesus.

⁹Ti m' Jesus baher'ood kãn ta ma matëg sa hä panyyg ky n'aa kä:

—Bë ÿ maher'oot —näng mäh. —Taw'ääts hë badäk hahÿÿ bä hanäng do hä bë wë hanäng doo me ta wób bë masaa, bë najiis rabahadoo hyb n'aa kä. Tii bä da, ta jawén, bë wë hanäng do badoo wät bä kä, ti anyy kãn bë gadoo do hÿ pong jé. P'op Hagä Do gadoo da bë t'ïi hënh —näng mäh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Kanhën d'os hë ji ma hedoo doo, ji dajëër hedoo doo, baad han'yyh doo, hajõng do na-ääj hë baad taban'yyh. Kanhën d'os hë hadoo do baad nan'yyh doo, hajõng do na-ääj hë dooh baad tanä bä. ¹¹Ti hyb n'aa, badäk hahÿÿ bä bë wë hanäng do baad bë nanä bä, dooh da P'op Hagä Do an'oo bä bë hä bë ma heh'äät do hÿ pong jé. ¹²Badäk hahÿÿ bä bë hä P'op Hagä Do anoo do baad bë nanä bä, dooh bë ma hanoo pé bë hä hÿ pong jé —näng mäh.

¹³Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Dooh sa karom haja bä pawóp ta kariw n'aa sii tamoo wäd bä séd noo gó. Tii d' tahado bä, ta kariw n'aa see dooh takamahãn bä, ta see ti takamahãn. Ta see wë da baad tamoo wät da, ta see taty n'aa ges'yyk da. Ti hadoo bë hä. Dooh bë haja bä bë h'yy keséj bä. Dooh bë haja bä P'op Hagä Do hä bë h'yyb däg bä, dajëër hä na-ääj hë bë h'yyb däng bä —näng mä Jesus.

¹⁴Parisëw dajëër mä ragen'aak. Ti hyb n'aa Jesus her'oot do ramaa napäh bä m', raky n'aa rejää mä Jesus. ¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—J'ooj madäk doo me bë ky ken'yym ta wób sa matym gó. Ti hado né paawä bë h'yyb, P'op Hagä Do hapäh bë h'yyb tym. P'op Hagä Do mak'yyts däk badäk hahÿÿ bä hanäng do tak'ëp rakamahãn doo.

P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hahÿÿh

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Jowãw nu gahem'uun do kajaa do pooj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa kametëëk paah. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do

bag'āas do ky n'aa hanām do kamet'ēēg dāg kăn. Hajōk tak'ēp rah'yyb hedoo, P'op Hagā Do bag'āas do karapee rabahadoo hyb n'aa. ¹⁷Ti hado né paawā, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tahēēj bā. Wē, badāk hahy hēēj gawatsig né paawā, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tagawatsig bā. Dooh ta bód had'os pé gawatsik péh. ¹⁸Ti hyb n'aa, jé ta ȳym heréd hōm doo, tii bā ȳynh see hā takat'ēē dāg bā, nesaa doo, P'op Hagā Do ganadoo do tamoo wāt. Ta see ȳym sii he'ȳyh do hado dāk tii. Aj'y'y see gat'ēē dāg bā ȳynh ta patug heréd hōm doo, nesaa doo, P'op Hagā Do ganadoo do tamoo wāt. Ta see ȳym sii he'ȳyh do hado dāk tii —nāng mā Jesus.

Tak'ēp ma nāng do Rasaro daheeh panyyg n'aa hahȳyh

¹⁹Ti m' panyyg gó m' Jesus tabeh'ūūm. Ti m' taky hadoo:

—Hy hadoo aj'y'y tak'ēp wekāp doo. Tak'ēp ky n'aa gebah, hetsooh, ta saroor ta hā hadāk doo. Tak'ēp hanām doo gó tabawād had'yyt hē. ²⁰Ta tób noo bā tabahāng aj'y'y kasuud is doo, ta waa hets'ēs doo. Nahēē nyy is ta tii. Rog manahuuh do tii. Rasaro ta hād. ²¹Tak'ēp takarēn paawā tabawēh, tak'ēp wekāp do tā hyyj kajāk do tūū. Awaar rahedēp ta rog, ta tii bā tabahēēs bā.

²²Ti aj'y'y hets'ēs do dajēp bā kā, āas ramasāg kăn ta h'yyb tym h̄y pong jé kā, Abaraām pa. Ti tak'ēp wekāp do dajēb kăn na-āāj hē. Ti radakā jēng, tabanesaa hēnh kā tabahōm. ²³Tabanesaa hēnh tak'ēp tabahoop bā kā nesaa doo, dawēē naa tabahapāh Abaraām, Rasaro hād nāng doo kā, ta pa. ²⁴Ti wekāp do ky hadoo Abaraām hā, tak'ēp ta kyyh: “Wahēh ȳy, Abaraām”, nāng, “ȳ mat'yyd mehīīn”, nāng ta kyyh. “Mamaher'ood Rasaro ta moo poo tadatu naēng tahēh'oos, nagat ȳ tadah'ēēm hyb n'aa”, nāng. “Tak'ēp ȳ bahoop baju doo, hahȳ tēēg hōh”, nāng wekāp do paa kyyh.

²⁵Ti Abaraām ky hadoo ta hā: “Tah ȳy”, nāng, “mahyb n'aa es'ee baad mabawāt do paah. Sahōnh paa tabanāng makarēn doo”, nāng. “Rasaro paa ti dooh. Nesaa do tagadoo paah. H̄ȳ kā baad ta hā kā. H̄ȳ kā h'yy gadajaa kăn. Ōm h̄ȳ kā hahoop nesaa doo”, nāng Abaraām kyyh. ²⁶“Ti anāng gaeh gadarong doo, t'ōp gajēng do ta baa besuu. Babā naa karēn pé t'īī hēnh tahōm bā, dooh tahaja bā. T'īī hēnh naa na-āāj hē, dooh tahaja bā ēnh”, nāng Abaraām kyyh tak'ēp ma nāng do paa hā.

²⁷Ti aj'y'y betsēē Abaraām hā tak'ēp, ti m' taky hadoo: “Wahēh ȳy”, nāng, “mamejō Rasaro tabahyng ee tób hēnh”, nāng. ²⁸“Ti abong nā ji ma poo oow pé wakān haa tii bā”, nāng ta kyyh. “Mamejō baad tamaher'oot, babā tak'ēp ji ahoop doo bā ranana hyb n'aa nemon ȳy”, nāng tak'ēp ma nāng do paa kyyh.

²⁹Tii bā Abaraām ky hadoo: “Dooh. Ti anāng Mosees erii wāt do paah, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerii bong do paah. Taw'āāts hē ti né ramaa newē raner'oot bā. Tii hā rapanyyg enā kăn”, nāng Abaraām.

³⁰“Dooh, wahē ȳ n'aa”, nāng aj'y'y. “Sét hē dejēp do mahang ganā wād bā, sa wē tahōm bā, tii bā kā da rah'yy kawereem P'op Hagā Do wē”, nāng aj'y'y kyyh.

³¹Ti Abaraām ky hadoo: “Mosees erii wāt do paah, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerii bong do paa ramaa nanewē bā, tii bā na-āāj da dooh ramaa newē bā ganā wāt doo”, nāng Abaraām kyyh tak'ēp wekāp do paa hā.

Nesaa do hã ta see ji h'yyb tatuk do ky n'aa hahÿÿh

17 ¹Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg hã:
 —Tany had'yyt né hẽ nesaa do hã ji tah'yyb tatuk doo. Ti hado né paawã da, P'op Hagã Do rejãã da nesaa do hã h'yyb tatuk do du n'aa doo —näng mäh. ²—Baad nado né paawã pä ta jawyyg n'aa ji hã ranu hüü däg bã, ji radawäts tu tame t'öp ji pahãs hyb n'aa, ti bahãnh tak'ëp baad nado ji hã da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hã ÿ h'yy ka'eeh doo, ji h'yyb tatug bã, nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh. ³—Ti hyb n'aa, baad bẽ hyb n'aa matakã, ji h'yyb tanatuk hyb n'aa ta seeh —näng mäh.

Ji hyb n'aa mabaan do ky n'aa hahÿÿh

—A da hadoo doo, hã ÿ h'yy ka'eeh do seeh nesaa do tamoo wäd bã, mageãm, tamoo nawät hyb n'aa baad nadoo doo. Nesaa do hã tat'yyd kame-hiĩn bã, taw'ãäts hẽ mahyb n'aa mabaan hõm ta hã tii bã. ⁴Séd noo gó né hẽ 7 nuu me nesaa do a wẽ tamoo wäd bã, 7 nuu me tets'ëẽ bã mamabaan hyb n'aa, taw'ãäts hẽ baad mahyb n'aa mabaan hõm né hẽ —näng mã Jesus.

Ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

⁵Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do raky hadoo ta hã:

—Tak'ëp man'oo magyys hẽ P'op Hagã Do hã ãã h'yy ka'eeh hyb n'aa —näk mäh.

⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Motaad häd näng do tym, nu nad'ëet do ta tym. Ti tahany bã paawã bẽ h'yy ka'eeh doo, tii b' bẽ haja paawã hahÿ b'aa bẽ mejüü takadawäts nyyh, takadawäts tu ta me akajar me. Bẽ paawã taky daheeh —näng mäh.

⁷Ti m' panyyg gó m' tabeh'üüm. Ti m' taky hadoo:

—Ji karom kanep'aak do gëew gó tamoo wät do jawén paa bã tabajëng bã kä, b'ée tahagãã wät do jawén paa bã tabajëng bã kä, dooh ta kariw n'aa an'oo nã bã nanyw hẽ ta waa tabawa. ⁸Tabawëh pooj jé ta kariw n'aa mejüü da tamoo wät ta tã n'aa, tii bã tamana kãn ta kariw n'aa tã kä. Tii bã kä, ta kariw n'aa bahajaa bã kä tawëh doo, tii bã kä ta karom bawëẽ kãn. ⁹Ta karom moo hew'ëet ub né tii. Ti hyb n'aa, “taw'ãäts hẽ” ta kariw n'aa naher'oot ta hã.

¹⁰Ti hado kãn bẽ hã kä. Sahõnh hẽ bẽ bahaja däk bã bẽ P'op Hagã Do mejüü doo, taw'ãäts hẽ hahÿÿ da da bẽ kyyh: “Äã moo heb'ooh do né hẽ tii. Dooh äã gahëen bã äã hã P'op Hagã Do j'aa etsë doo, tamejüü do äã bahajaa do hyb n'aa”, bẽ noo da —näng mã Jesus ta ma matëg sa hã.

Ajyy rog maneh'uuh do Jesus heso hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹Ti m' Jerusarënh hënh Jesus bahõm bã, Samarija häd näng do häj n'aa, Garirej häj n'aa baa besuu n'aa me tamahõm. ¹²Panang see bã takajaa bã kä, tamamuun 10 ajyy, rog maneh'uuh do sa nahëeh. Dawë mã rabab'ëeh. ¹³Ti m' tak'ëp mã ranaëënh:

—Jesus, äã Wahë N'aa —näk mäh. —Mat'yyd mehĩĩn ääh! —näk mäh.

¹⁴Ti m' Jesus bahapäh bã m' taky hadoo sa hã:

—Bẽ ahõm nã P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wẽ, bẽ hã raheg'ãas hyb n'aa bẽ heso padäg bã —näng mäh.

Ti m' rabahôm. Ramahôm me m' rameheso padëëk.

¹⁵Ti m' sét hē m' matēh nā Jesus wē, tahapāh do hyb n'aa has'oo dāk doo. Tak'ēp mā ta kyyh. P'op Hagā Do taj'aa etsēē kăn. ¹⁶Tūū takadawäts hyng Jesus bagēēt bā, taweh'ēēh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'āāts hē Jesus. Ȳ mahaso dāk! —nāng mäh.

Samarija buuj mā ta tii.

¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—N'yy hēnh ta wób? —nāng mäh. —Ȳ heso hōm sahōnh hē. Hēd n'aa sahōnh hē ranana? —nāng mäh. ¹⁸—Ta wób dooh ramatēh bā. Jāām hē hahȳ Judah buuj nadoo do matēēh p'aa hēnh, P'op Hagā Do hā taj'aa etsē hyb n'aa —nāng mā Jesus.

¹⁹Ti m' aj'yy hā taky hadoo:

—As'ēēg g'ēēd! Ōm has'oo dāk ȳ maky daheeh do hyb n'aa —nāng mäh.

P'op Hagā Do bag'āās do panyyg n'aa hahȳh

²⁰Ti m' ta see pé noo gó, Pariséw reaanh Jesus hā:

—Ny noo gó sahōnh hē P'op Hagā Do bag'āās do du dāk? —nāk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahōnh hē P'op Hagā Do bag'āās do du dāk doo, dooh da ji hapēē bā ji matym me ta heen n'aa —nāng mäh. ²¹—Doooh da raky hado bā: “Wāt nanāng, wāt hahȳh”, ranoo bā takajaa bā. Ji hapāh do nado ta ti ji matym me. Ji matym me ji wén napāh, ji h'yyb tym gó da P'op Hagā Do bag'āās do banāng —nāng mäh.

²²Ti m' taky hadoo ta ma matēg sa hā:

—Ti awät da ti noo gó tak'ēp nesaa do ji wē. Ti noo gó da tak'ēp da bē karēn ȳh, Aj'yy Hadoo Do Hȳ Pong Jē Hana Do bē bahapāh. Sét nuu me hadoo pé da bē karēn bē baheg'āās. Doooh da bē haja nā bā bē hegāā bā. ²³Ta wób da daap da bē rapanāk ȳ kajaa doo. “Wāt hahȳh”, nāk da ta wób. “Wāt nanāng”, nāk da ta wób. Bē ky dahé manā ta ti hedoo doo. ²⁴Ȳh, Aj'yy Hadoo Do Hȳ Pong Jē Hana Do kajaa bā, sahōnh hē da ȳ rabahapāh. Hawyp doo, wē hā naa jē pad'yyt hē sahōnh hē tabawag hōm do ji hapāh do hadoo da ȳ kajaa do raba-hapāh. ²⁵Ti pooj jē da ȳh, Aj'yy Hadoo Do Hȳ Pong Jē Hana Doo, hajōng da tak'ēp ȳ ahoop nāh. Badāk hahȳh bā da hē habong do ȳ raty n'aa ges'yyk da.

²⁶P'ooj ub, Nowéh häd nāng do hawät noo gó habong doo da né da rababok da ȳh, Aj'yy Hadoo Do Hȳ Pong Jē Hana Do kajaa do pooj jē. ²⁷Sahōnh hē tabag'yyyp do pooj jē, h'yy kanap'eed gó rababok. Ratsebē do waa n'aa reēēk, ratsebē do waa n'aa rawa. Rakehet'ēē doo da raketēē. Doooh rahyb n'aa peet péh. Tii d' né rabad'oo marakate gó Nowéh rabajēē p'ēē bā kă. Ti m' rabagyyyb kăn, ti m' sahōnh hē radejēb kăn.

²⁸Ti hadoo né hē m' Róh häd nāng do hawät noo gó ēnh. H'yy kanap'eed né hē m' ti noo gó ēnh. Ramoo heb'ooh paa m' ratsebē do wa n'aa, reēēk ratsebē do waa n'aa. Rahesām paa m', rahetsē paa m', rahejóm paa m', ratahem'aa sa tób. ²⁹Sa panang, Sodoma häd nāng do Róh beréd hōm bā kă m', tēēg hōō, saw'aak do mahȳhnh doo, kajāk sa jó. Ti mahȳh mā sahōnh hē ragawatsig hōm Sodoma panang buuj.

³⁰Ti hadoo né da, dooh rah'yy kap'eed bā, ȳh, Aj'yy Hadoo Do Hȳ Pong Jē Hana Do kajaa do pooj jē. ³¹Ti noo gó kă, p'op tób gadāk do jó hasooh péh,

taw'ääts hē da dooh tajēē suun bā tób gó, ta h'ēēd tabehēēn hyb n'aa paawā. Taw'ääts hē nayyw hē takejēn hōm, tabedēp hyb n'aa. Ti hadoo né da ta joom hood hēnh hawāt doo. Taw'ääts hē nayyw hē da takejēn hōm. Taw'ääts hē dooh tajēē bā, tehēēn bā ta h'ēēd hedoo doo. ³²Bē hyb n'aa newē Róh ȳym ti noo gó. ³³Jé badāk hahȳy hā ji hawāt do hā tak'ēp kamahān doo, ta ma hyb n'aa hawāt péh, dooh da P'op Hagā Do wē tanu dēē bā. Jé ta wē hanāng do heréd hōm péh, dooh ta hā tabaa es'īi bā, edēp da, P'op Hagā Do wē da tanu dāng. ³⁴Ȳ kajaa bā kā, pawóp hē ha'ȳy do sa see da ȳ mahūūm si ȳy, ta see da keréd hōm. ³⁵Pawóp hē hedoo pé ȳy tiriig ramoo bok do sa see da ȳ mahūūm si ȳy, ta see da ȳ eréd gēēt. [³⁶Pawóp hē hedoo pé ajyy gēew gó moo bok do sa see ȳ mahūūm, ta see dooh ȳ mahūūm bā —nāng mā Jesus.]^c

³⁷Ti m' ta ma matēg rabeaanh:

—Nyy bā ti bawāt maher'oot doo? —nāk mäh.

Ti m' panyyg gó m' Jesus ky hadoo:

—Dajēp do bajat bā, tii bā da kuruj-du rakata padēēk —nāng mā Jesus.^d

Patug tamah do panyyg n'aa hahȳy

18 ¹Ti m' panyyg gó m' Jesus ma metēēk ta ma matēg hā, raky n'aa ets'ēē had'yyt hyb n'aa, ranerét hyb n'aa raky n'aa ets'ēē doo. ²Ti m' taky hadoo: —Sa panang bā ti awāt aj'yy tak'ēp hyb n'aa jawyk doo, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa. Dooh P'op Hagā Do hā tah'yy kae bā ti aj'yy. Dooh tawehēē bā ta wób. ³Ti ȳynh patug tamah do tets'ēē had'yyt hē, tamasa hyb n'aa ta majīi ky n'aa.

⁴Pooj jé dó, dooh tahyb n'aa p'eed bā, dooh taky dahé bā ȳynh her'oot doo. Ti ta jawén kā, taky hadoo ta h'yyb gó: “Dooh né paawā P'op Hagā Do hā ȳ h'yy kae bā, dooh né paawā ta wób ȳ wehēē bā, ⁵ȳ masa dó h'ȳy kā, ȳ mo n'aa jesuu h'ȳy kā. Ȳ mo n'aa najesu bā, ȳ ky nap'eed bā, ȳ d' h'yyb napan dāg, ȳ tah'yyb panasā had'yyt do hyb n'aa”, nāng aj'yy hyb n'aa jawyk do kyyh ta h'yyb gó —nāng mā Jesus.

⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē hyb n'aa newē aj'yy ky n'aa kaher'oot do hā. Bē hyb n'aa newē ta ti kame-tēēk doo —nāng mäh. ⁷—Ky nes'aa né paawā ta ti aj'yy hyb n'aa jawyk doo, ta jawén kā tamasa kān. Ti bahānh P'op Hagā Do ky ennym. Baad P'op Hagā Do masa, baad tamo n'aa jesuu ta wē tasēēw hōm doo, ta hā had'yyt hē ky n'aa ets'ēē doo. Dooh bāp peej ji gadaa bā P'op Hagā Do an'oo bā. Nayyw hē tagadoo ji ky n'aa ets'ēē doo. ⁸Nayyw hē baad hadoo do tabanoo ji hā —nāng mäh.

Ti m' tabeaanh:

—Ȳy, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do kajaa bā, ȳ aw'yyt g'ee da badāk hahȳy bā hā ȳ h'yy ka'eeh doo? —nāng mā Jesus.

Parisēw, dajēer gahedak do daheeh panyyg n'aa hahȳy

⁹Ti m' Jesus ma metēēk do maa new'ēē do mahang ti abong mā ta wób, baad ub, P'op Hagā Do karēn doo da rababok red'oo doo, sa hā hē rahegāā bā. Kasab'ee do me ta wób ramakyy. Sa hā m' Jesus baher'oot hahȳy panyyg:

b 17.32 Róh ȳy wén dajēp, ta wak'āab takamahān do hyb n'aa! **c 17.36** Ta hā h'yy ka'eeh do tamahūūm, ta wób ta hā h'yy kana'eeh do rabaym da, tahanāng pé m' tii. **d 17.37** Wyt ta maab hē, ji bahapāh da ti ta tii, tahanāng pé m' Jesus her'oot doo.

¹⁰—Ti abong pawóp hē ajyy P'op Hagä Do tób n'aa hēnh hah'üüm doo, P'op Hagä Do hä raky n'aa etsēē hyb n'aa. Sét hē Pariséw, ta see sa wahē n'aa dajēēr n'aa gahedak doo.^e ¹¹Ti Pariséw, ta m'aa hēnh mä tabag'ēēd dāk, ti m' taky n'aa etsēē. “P'op Hagä Doo”, näng, “a hä ŷ h'yyb tsebē, dooh ta wób nesaa do moo heb'ooh do ŷ hado bä do hyb n'aa. Dooh wahed'ii do ŷ do bä. Dooh nesaa do moo hed'oo do ŷ do bä. Dooh ta wób sa ŷŷm sii he'ŷŷh do ŷ do bä. Dooh hahŷ dajēēr gahedak do hadoo ŷ hado bä”, näng. ¹²“Pawóp nuu me sét semaan ken'yyh ōm ŷ hyb n'aa esee ŷ noo kanawa doo me. Sahōnh hē ŷ gadoo do uuh ŷ an'oo had'yyt a hä”, näng Pariséw kyyh P'op Hagä Do hä.

¹³Dajēēr gahedak doo, dawēē tabagēēt. Dooh hŷ pong jé taty däg bä, rabahed'oo doo da raky n'aa etsēē bä. Ta h'yyb tagedyyk t'yyd kamehīin do ky n'aa. Ti taky hadoo: “P'op Hagä Doo, ŷ mat'yyd mehīin”, näng. “Nesaa do moo hew'ēēt do ŷŷh”, näng ta kyyh —näng mä Jesus panyyg gó tahe'oot doo.

¹⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē ŷ maher'oot baad ub —näng mäh. —Sa tób hēnh rababaaj hōm bä kä, dajēēr gahedak do ky n'aa etsēē do P'op Hagä Do gadoo. Ta ti tii, baad hado dāk ta h'yyb tym P'op Hagä Do an'oo bä. Pariséw, ti dooh P'op Hagä Do gado bä. Sahōnh hē sa daaj hē kaweh'ēēh doo, nu mebyy bong da, ta wób sa yd jé da ranu gapadäg hōm. Jé ta daaj hē kawaneh'ēēh doo, raweh'ēēh da P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jesus.

Karepé Jesus ky n'aa edēng do panyyg n'aa hahŷŷh

¹⁵Ti m' ta wób ramenaa sa taah ned'ēēd is do Jesus wē, sa hä Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edēng hyb n'aa. Ti m' ta ma matēg rage'ŷŷm mäh.

¹⁶Ti m' karepé Jesus naēēnh ta wē, ti m' taky hadoo ta ma matēg sa hä:

—Na ramena karepé wē ŷŷ. Bē geām manäh! Hahŷ karepé h'yy ka'ēeh do hadoo, ti né hē P'op Hagä Do bag'āās do karapee hedo padēēk doo —näng mäh.

¹⁷Ti m' taky hadoo ēnh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'āās do karapee tado bä da. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —näng mä Jesus.

Tak'ēp ma näng do panyyg n'aa hahŷŷh

¹⁸Ti m' aj'yy sa wahē n'aa see eanh mä Jesus hä. Ti m' taky hadoo:

—Baad ōm ma matēg! —näng mäh. —Nyy da ŷ bad'oo edēb had'yyt do gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ŷ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁹Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hēd n'aa baad ub hä ŷ mabanäng? —näng mäh. —Jāām hē P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Dooh ta see pé baad hadoo péh —näng mäh. ²⁰—Mahapäh hahŷ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: “Aā manä a ŷŷm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Manaboh manä a da hadoo doo. Etsēēg manäh. Daap hē maky n'aa tapa manä ta wób. Mawehēē a yb, mawehēē a ŷŷn”^f —näng Jesus ta hä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hä.

e 18.10 Dooh m' ragenaag bä dajēēr Roma buuj hä kan'oo dāk do gahedaag n'aa. **f 18.20** Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16-20

²¹—P'ooj ub, ỹ karapee noo gó ỹ panyyg kadeheeh né hē tii hā —nāng mā aj'yy Jesus hā.

²²Ti m' ta her'oot do Jesus maa napāh bā kā, taky hadoo ta hā:

—Sét hē ti hawāt a hā —nāng mäh. —Mesëem hōm sahōnh hē a wē hanāng doo. Man'oo ta sām paa kas'uut do sa hā. Tii d' madoo bā, hỹ pong jé magadoo da tak'ēp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén, ana wē ỹỹ, hēp ỹ hata mabahadoo hyb n'aa kā —nāng mā Jesus kyyh ta hā.

²³Ti m' ta hā Jesus her'oot do aj'yy maa napāh bā m', h'yy katón wāt mäh, tak'ēp tawekāp do hyb n'aa.

²⁴Ti m' Jesus ty gadāk ta wē, ti m' taky hadoo:

—Hejooñh né hē wekāp do sa hā P'op Hagä Do bag'āās do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —nāng mäh. ²⁵—Hejooj né paawä kameer hā tatabëej bā gats'uus doo gó, ta bahānh tabahejooñh wekāp do sa hā, P'op Hagä Do bag'āās do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —nāng mäh.

²⁶Tii bā m', ta ti maa nap'ëeh do raky hadoo:

—Jaa ěnh ti P'op Hagä Do wē hasëek ěnh? —nāk mäh.

²⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ji daaj hē ji nahaja bā paawä P'op Hagä Do wē ji as'ëeg bā, P'op Hagä Do hajaa ta wē ji tamasāk —nāng mäh.

²⁸Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahōnh hē āā wē hanāng do paa āā beréd hōm, a hataa āā bahadoo hyb n'aa —nāng mäh.

²⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Né hup ỹ né hē hahỹ ỹ her'oot doo: P'op Hagä Do bag'āās do hyb n'aa heréd hōm pé ta tób, heréd hōm do ta ỹym, ta wakāān, ta yb, ta ỹyn, ta taah, ³⁰ta bahānh hajōng da tagadoo badāk hahỹ bā ta mabaj. Ta jawén kā, hỹ pong jé kā tagadoo da edēb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da —nāng mā Jesus kyyh.

P'aa hēnh Jesus her'oot tadajēp do ky n'aa panyyg n'aa hahỹỹh

³¹Ti m' sa m'aa hēnh Jesus naēēnh 12 hedoo do ta ma matēg. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Ēr ah'ūūm Jerusarēnh hēnh —nāng mäh. —Sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do ky n'aa hā, kametä däg kån hỹỹ kā hā ỹỹ —nāng mäh. ³²—Ỗ da rahaëej dāk Judah buuj nadoo do sa moo gó —nāng mäh. —Ỗ da raky n'aa ej'ees. Ỗ da raky n'aa rejää. Ỗ da rahetsoos. Ỗ da rahewyyh. Ỗ da radajëeb kån —nāng mäh. ³³—Tama-woob hē āāh ỹ jawén paa bā, ỹ d' ganä wäd kån —nāng mā Jesus.

³⁴Dooh m' Jesus ma matēg rah'yy genä bā Jesus her'oot do hā. Kejēn Jesus hanāng pé ta ti sa hā. Dooh m' rah'yyb mepëē bā Jesus her'oot do hā.

Ty tamah do panyyg n'aa hahỹỹh

³⁵Ti m' panang Jerikó häd nāng doo bā Jesus kajaa bā kā m', ti ahāng mā ta tyw n'aa nabyy me ty tamah doo. Tahetsē mā dajëer ta tii me tebēs do sa hā. ³⁶Ti m' hajök do ta tii me m' tab'ëes do tamaa napāh bā m', teanh sa hā h'ëed ta tii. ³⁷Ti m' raky hadoo ta hā:

—Jesus, Nasaréh hēnh naa, ti ti tabēs —nāk mā ta hā.

³⁸Ti m' tageëej wät. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Mat'yyd mehiin ÿÿh, Jesus, Dawi panaa! —näng mäh.

³⁹Ti m' poo hēnh hah'üüm do raky ge'ÿÿm, bag hēnh tabahäng hyb n'aa. Raky geām né paawä m', tak'ēp tageëej wät tii bā:

—Mat'yyd mehiin ÿÿh, Dawi panaa! —näng mäh.

⁴⁰Ti m' Jesus baym. Ti m' tamejūū ramanaa ta wē. P'eets hē Jesus wē tabag-ēēd dāk bā m', Jesus beaanh ta hā:

⁴¹—H'ēēd ti makarēn ÿ moo wät a hā? —näng mäh.

—Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —ÿ karēn ÿ begāā dāk —näng mäh.

⁴²Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Mabegāā däg —näng mäh. —Hā ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa ōm has'oo dāk^g —näng mäh.

⁴³Ti m' nayyw hē m' tabahapēē dāk. Ti m' tabahōm kăn Jesus sa jawén. P'op Hagä Do hā m' taj'aa etsēē kăn. Hajōk do na-āāj mäh, rabahapäh bā m', raj'aa etsē né hē m' tii d' ēnh.

Sakéw häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

19 ¹Ti m' Jesus bajēē suun panang Jerikó häd näng do noo bā. Ti m' panang me m' tatabēs. ²Tii bā m' ti awät mā aj'yy Sakéw häd näng doo. Dajēēr gahed'aak do wahē n'aa see m' ta ti Sakéw. Tak'ēp mā ta ma näng. ³Takarēn paawä m' Jesus taheg'āās. Dooch m' tahaja bā, tūū tanu däg is do hyb n'aa, hajōk do raty gasuu do hyb n'aa m'. ⁴Ti m' sa pooj jé tawaj'aa hōm, b'aa hā m' tabas'ēeg sooh, tabaheg'āās hyb n'aa baad ub Jesus hana doo.

⁵B'aa basooch bā m' Jesus kajaa bā m', tabaheg'āās p'op b'aa hā, ti m' taky hadoo Sakéw hā:

—Nayyw hē ahyyh —näng mäh. —Badah a tób bā ÿ nu däng —näng mäh.

⁶Ti m' tabahy gēēt, h'yyb tsebē doo me tagadoo Jesus ta tób bā.

⁷Sahōnh hē m' rabahapäh bā m' ta tii, baad nadoo doo me m' ramaher'oot. Baad nado m' ti sa hā. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Nesaa do moo hew'ēēt do tób hēnh tabajēē suun. Tawēh ta sii —näk mäh.

⁸Ti m' Sakéw bas'ēeg gēēt, ti m' Jesus hā taky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. —ÿ anoo hÿÿ kā wakāp ÿ bód, ÿ gakook kas'uut do sa hā —näng mäh. —ÿ wad'ii bā ta wób, 4 nuu me ÿ banoo ÿ ab'aanh doo.

⁹Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Naga hē hahÿÿ bā tób bā haj'eenh do P'op Hagä Do bed'ēep, Abaraām panaa heh'äät, Abaraām karapee hahÿ aj'yy tabahadoo do hyb n'aa —näng mäh. ¹⁰—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ ahyng babā ÿ besooch hyb n'aa, ÿ bed'ēep hyb n'aa ta s'ee hēnh habong do paa P'op Hagä Do mahānh —näng mā Jesus kyyh.

g 18.42 Dawi makū panaa mahang ti ganyyh da ji h'yyb tym dēēb, P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa p'ooj ub Dawi hā. Jesus né hē tii, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa aj'yy ty tsahēt do ky daheeh. Ti hyb n'aa "ōm has'oo dāk hā ÿ mah'yy kae dāk do hyb n'aa", Jesus wén näng.

Ji moo sahōnh hē hadoo do karom panyyg n'aa hahȳȳh

¹¹ Ti m', ta ti taher'oot do maa napāh do hā Jesus baher'oot panyyg. Edaa dāk Jerusarēnh panang. Nanyw hē P'op Hagā Do bag'āās do tadu doo red'oo mäh. Ti hyb n'aa Jesus baher'oot sa hā hahȳ panyyg:

¹²—Ti awät aj'ȳy sa wahē n'aa t'aah. Dawēē, hāj n'aa s'ee hēnh takarēn tabahōm, t'ī hēnh hajōng hāj n'aa bagā n'aa ta hā tamejūū hyb n'aa, ta hāj n'aa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. Tii b' n'aa da tababaaj nā p'aa hēnh ta hāj n'aa hēnh. ¹³ Ti m', tabahōm pooj jé, tatsyyd bong ta wē 10 ta karom wób. Sét moweed k'āāts tēg gabarēēh do tabanoo sét ken'ȳy sa hā. Ti tamejūū ta tii me ramoo bok hyb n'aa, ta dajēēr kah'ūūm hyb n'aa ta s'ee hēnh tawād nuuj jé. Ti tabahōm kăn.

¹⁴ Ta karapee wób dooh ragenaa gā ba ta ti aj'ȳy. Ti hyb n'aa ramejūū ta rod n'aa, ta jawén rabahōm hyb n'aa, hajōng hāj n'aa bagā n'aa hā ramaher'oot hyb n'aa, rakanarēn do ta ti aj'ȳy sa wahē n'aa tado bā.

¹⁵ Tii kă m', ta wób dooh né paawā ragenaa gā, ti né sa wahē n'aa dāg. Ti ta hāj n'aa hēnh tababaaj hōm kăn. Takajaa bā kă tamejūū ranaēēnh ta wē ta karom, dajēēr tahanoo do paah, tahapāh hyb n'aa nyy da rabad'oo ta ti dajēēr kă.

¹⁶ Ti m' pooj jé hana do ky hadoo: “Wahē ȳ n'aa”, nāng, “a dajēēr jó ana 10”, nāng ta kyyh.

¹⁷ Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Baad ub mamoo wād wāt”, nāng. “Karom baad hadoo do ōm”, nāng. “Baad maban'ȳy, kanahēn d'os hē né paawā, ti hyb n'aa da ȳ anoo hȳy kă a hā 10 panang mabag'āās hyb n'aa”, nāng ta kariw n'aa kyyh.

¹⁸ Ti ta see bana ta wē, ti taky hadoo: “Wahē ȳ n'aa”, nāng, “a dajēēr jó ana 5”, nāng ta kyyh.

¹⁹ Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “A hā kă ȳ anoo 5 panang bagā n'aa ōm kă”, nāng.

²⁰ Ti ta see bana ta wē, ti taky hadoo: “Wahē ȳ n'aa”, nāng, “hȳ a dajēēr hā ȳ manoo do paah”, nāng. “Saroor me ȳ bahabēn dāk, ti ȳ benyyw dāk mamatēēh bā kă”, nāng. ²¹ “Tak'ēp mamejūū a karom sa hā. Ti hyb n'aa ōm ȳ jeŷȳm”, nāng. “Mado hōm a ma nadoo doo. Mataa joom manejoom doo”, nāng ta karom kyyh.

²² Ti ta kariw n'aa ky hadoo ta hā: “Karom ky nesaa do ōm”, nāng. “A kyy hyb n'aa ōm ȳ ky n'aa etyy hȳy kă”, nāng. “Mahapāh mā, a nooh, tak'ēp baad ȳ ban'ȳy karom ȳ moo bok doo, ma ȳ nadoo do ȳ ado hōm mäh, joom ȳ nejoom do ȳ ataa, a nooh”, nāng. ²³ “Mahapāh mäh, a nooh. Hēd n'aa dajēēr manan'oo dāk dajēēr me moo heb'ooh do sa hā? Tii bā kă, ȳ kajaa bā kă, ta bahānh paawā ȳ gadoo dajēr ȳy”, nāng ta kariw n'aa ta hā.

²⁴ Ti ta pa hab'ēēh do hā taky hadoo: “Bē ado hōm sét hē moweed ta wē hanāng doo. Bē an'oo 10 moweed wē nāng do hā”, nāng ta kyyh.

²⁵ Ti raky hadoo: “Āā wahē n'aa”, nāk. “Ti anyy dāk ēnh 10 ta wē.”

²⁶ Ti taky hadoo: “Bē ȳ maher'oot”, nāng. “Jé wē nāng do sa hā, ti bahānh takan'oo dāk sa hā.” Kanahēn d'os hē wē nāng doo, kanahēn had'os do sii hē

ta wë hanäng do kado hõm da”,ⁱ näng. ²⁷“Hÿÿ kä majë yÿ hä kä, y rakanarën do sa wahë n'aa y nahadoo hyb n'aa, bë manaa babä. Bë dajëëb matym yÿ gó”, näng hëëj wahë n'aa kyyh —näng mä Jesus panyyg gó m' tabeh'üüm sa hä.

Baad Jerusarënh bä Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸Ti m' Jesus bahajaa bä kä panyyg taher'oot doo, tabahõm kân mä Jerusarënh hënh. ²⁹Ti m' tabedaa däk bä panang Betapagéh, Betanija häd enäh doo, waëë joom oriib häd näng do banäng bä, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejüü mä sa pooj jé. Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hä:

³⁰—Bë ahõm panang hënh bë pooj jé badäk doo hënh ti nuuj jé. Bë kajaa bä, bë hapäh da jumeto t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hä da tabahäng —näng mäh. —Bë asood hõm da, bë mana wawëë hë —näng mäh. ³¹—“Hëd n'aa ti bë as'oot?”, ranoo bä, “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hä.

³²Ti m' rabahõm, ti m' Jesus maher'oot doo da né hë m' rabawyyd kân. ³³Ti m' rabas'oot bä kä m', ta danäh rabeaaj kân:

—H'ëed ti bë hab'ëeh? Hëd n'aa ti bë as'oot? —näk mäh.

³⁴Ti m' raky hadoo:

—Ää wahë n'aa karën —näk mäh.

³⁵Ti m' ramana kân Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hä padëëk do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' ramasa, Jesus bas'ëëg so kân ta jó. ³⁶Jumeto jó tabahõm me m', hajök do sa hatsë sa hä padëëk do paa rat'ëëg hõm ta tyw n'aa me, tamahõm doo me, raweh'ëëh hyb n'aa. ³⁷Ti m' ta tyw n'aa waëë Oriib häd näng doo hënh naa ta poo hyng bä kä rakajaa bä kä m', hajök do ta ma matëg h'yyb tsebë doo me P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsëë kân. Tak'ëp mä sa kyyh. Raj'aa etsëë kân, sahõnh hë Jesus pahuunh do paa rahapäh do hyb n'aa. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

³⁸—Ky n'aa kedëng hahÿ ër wahë n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana dool! —näk mäh. —Ää karën sahõnh hë hÿ pong jé h'yyb nyyw gó raky daheeh P'op Hagä Doo. —Hÿ pong jé hawät do hä ää j'aa etsë —näk mäh.

³⁹Ti m' Parisëw, sa mahang habong doo, raky hadoo:

—Ma matëg! —näk mäh. —Maky geãm a ma matëg —näk mäh.

⁴⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bag hënh rabë bä paawä, hä y raj'aa netsëë bä paawä, hahÿ pä paawä y raj'aa etsëë kân sa jawén buuj —näng mäh.

Jerusarënh hyb n'aa Jesus baoot do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴¹Ti m' tabedaa däk bä Jerusarënh hënh, panang tabahapäh bä m', Jesus p'ää oot mäh. ⁴²Ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp y karën paawä hahÿÿ hä, a babuj n'aa, rabahapäh hyb n'aa paawä nyy d' rabaw'yyt sa h'yyb näw. Dooh rah'yy genä bä ta hä. Kejën sa hä —näng mäh. ⁴³—Ti awät da a majiï ramoo bok do a hadë rabehaa doo, tii me ramajëë p'ëë hyb n'aa. Õm da ranu get'ëë däk. Õm da ranoo gatsëë hõm.

⁴⁴Õm da ranes'ëëm, a babuj n'aa radej'ëëp da. Dooh paa a babuj n'aa rakarën

i 19.26 Tii d' tawén hadoo, baad tanan'yyh do hyb n'aa ta hä kan'oo däk doo. Baad tamoo nawät do hyb n'aa. j 19.38 Saaw-Mo 118.26

ragado P'op Hagä Do mejüü do sa mahang. Ti hyb n'aa a maji da dooh da a babuuj tób n'aa pä hadoo pé rerét pé ta see jó. Sahõnh hê takepyy hyng — näng mã Jesus Jerusarênh hã.

**P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëem do Jesus
hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh**

⁴⁵Ti m' Jesus bajëë suun mã P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëë bong tii bã hes'ëem doo. ⁴⁶Ti m' taky hadoo: —Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ da, P'op Hagä Do hã ji ky n'aa etsëë do tób n'aa da”^k —näng mãh. —Hÿÿ kã baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bã! —näng mã Jesus sa hã.

⁴⁷Ti m' tama met'ëëg hadÿÿt hê m' P'op Hagä Do tób n'aa bã. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jawÿyk do ma mehetëk doo, ta wób sa wahë n'aa na-ääj mã rakarên mã Jesus radaj'ëëp. ⁴⁸Du daa m' rabad'oo pé hajök do Jesus manew'ëë do hyb n'aa m'.

Jesus hã reanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

20 ¹Ti m' ta see pé noo gó P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, panyyg hanäm do Jesus ma metëëk bã kã m', kajaa mã ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jawÿyk do ma mehetëk doo, na-ääj mã Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo. ²Ti m' raky hadoo ta hã:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj?^m —näk mã sa kyyh.

³Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ eanh bë hã ênh —näng mãh. —Bë her'ood hã ÿÿ —näng mãh. ⁴—Jaa kyy gó Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hê paah? —näng mãh.

⁵Tii bã m' sa m'aa hênh mã raky n'aa hajëëw bong. Hahÿÿ d' mã sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ër noo bã, teanh da ër hã tii bã: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ênh?”, näng da. ⁶Ajyy kyy gó ër noo bã, hajök do ër da rakut pä me ër dejëp hyb n'aa, sa hã m' P'op Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowāw —näk mã sa kyyh.

⁷Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hã:

—Dooh ää hapëë bã jaa kyy gó —ken'oooh mãh.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ na-ääj né hê dooh ÿ her'ood bã ky gabuuj näng do hã ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —näng mã ta kyyh sa hã.

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹Ti m' Jesus baher'ood kân panyyg ky n'aa me sa hã.” Hahÿÿ da m' tabaher'oot:

k 19.46 Isajas 56.7 I 19.46 Baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bã Jesus wén näng, tak'ëp taky n'aa gebah rabes'ëem do hyb n'aa. Tak'ëp rabetsëëg häng tii. m 20.2 Hes'ëem do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajök do tama metëëk do hyb n'aa na-ääj hê rawén eanh. Jesus hã he'aañh do sa kyy gó ta tii bã hes'ëem do rabehes'ëem. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bã Jesus bad'oo doo. n 20.9 Ta hã he'aañh do sa hã ti tabaher'oot.

—Hÿ hadoo aj'y'y bejoom hõm uwa häd näng do ta joom. Tii b' tabahaëj däk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hä. Ti ta s'ee hēnh ta danäh bahõm hajõõ ta baab n'aa. ¹⁰Joom ag wah'ëë däk bā kā, ta danäh mejüü ta sii moo wät do see ta kaser n'aa sa wē, tagadoo hyb n'aa joom ag wób. Ti takajaa bā kā, rabahewyh wät, ramejõ hõm p'aa hēnh bag hēnh. ¹¹Ti ta danäh mejüü ěnh ta seeh. Rahewyh wät né tii d' ěnh, rarahejāā, ramejõ hõm né tii d' ěnh bag hēnh. ¹²Ti tamejõ kán ta seeh. Rog näng sa mo haj'aa tii kā, ti radawäts nyh joom bahānh.

¹³Ti joom danäh ky hadoo ta h'yyb gó: “Nyy d' ÿ bad'oo hÿÿ kā”, näng mäh. “Tah ÿÿ, ÿ kamahān do ÿ mejüü hÿÿ kā. Tah ÿ apäh da raweh'ëeh”, näng mäh ta h'yyb gó.

¹⁴Ti tamejõ kán. Ta kaser n'aa rabahegāā däk bā kā, sa mab hē rakaner'oot. Hahÿÿ da sa kyyh: “Ta danäh t'aah hahÿÿh. Ti d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, nāk mäh. “Ti bā, ěr dajëëb! ěr ma däg da tii bā kā hahÿ joom banäng doo”, nāk mäh sa kyyh. ¹⁵Tii d' né kā, ramejõ hõm joom bahānh, ti ranaboh jad kán —näng mäh Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm sa hä.

Ti m' teanh sa hä:

—Nyy da joom danäh bad'oo hÿÿ kā sa hä? —näng mäh. ¹⁶—Ana da, tadej-ëep da ta kaser n'aa, ta wób hä da tabahaëēnh tii bā —näng mäh Jesus.

Ti m' maa new'ëë do raky hadoo:

—Doo paawā tii d' āā karēn P'op Hagä Do an'oo bā° —nāk mäh.

¹⁷Ti m' Jesus ty däng sa hä, ti m' tabeaañh:

—Nyy da bē hä ěnh hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pä tób n'aa them'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kā pä ta ba n'aa däg, mesoo n'aa däg”^p —näng mäh.

¹⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hē pä hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pä tadëë bā, sahõnh hē ji gawatsik —näng mäh Jesus.^q

¹⁹Tii bā kā m', Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahē n'aa na-āāj mäh, ratyw n'aa esoos mäh, nayyw hē ramaso däk hyb n'aa paawā m' Jesus. H'yy genäh mäh Jesus pes'āap mäh panyyg ky n'aa me sa hä. E'ÿÿm mäh hajõk do Jesus maa new'ëë do sa hä.

Jesus rano n'aa maso paawā ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰Ti m' baad mäh ramatakā had'yyt hē Jesus. Ti hyb n'aa m' ramejüü ta wób ky ken'yyim doo gó rake'aanh Jesus hä. Rakarēn paawā rano n'aa masoo taher'oot do hyb n'aa, rahaëēnh hyb n'aa Roma buuj ta tii bā hagä n'aa hä.

²¹Ti m' j'ooj madäk doo me raky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —nāk mäh. —Āā hapäh baad hadoo do né hē ti mama metëëk, baad hadoo do né hē ti maher'oot —nāk mäh. —Doo maky n'aa

o 20.16 Tii da maa new'ëë do rawén ky hadoo, rahapäh do hyb n'aa Jesus hanäng péh.

Judah buuj sa wahē n'aa hedoo do Jesus pes'āap. Ti né ti joom danäh kaser n'aa hadoo.

p 20.17 Saaw-Mo 118.22 **q 20.18** Ta ky n'aa hē né hē Jesus her'oot. Jesus né ti pä hadoo doo.

Judah buuj sa wahē n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do na-āāj, dooh rakarēn bā Jesus, tób them'aa do rakanarēn do hadoo nanäng pä. Rakanarēn né paawā, tak'ëp hyb n'aa jawyg däk Jesus, P'op Hagä Do an'oo bā.

ehÿÿd bã ta wób sa hã, séd gó mabaher'oot sahõnh hẽ sa hã. Ehüb né hẽ P'op Hagã Do karên do hã mama metëëk doo —näk mäh. —Ti hyb n'aa —näk mäh —ãã mamaher'ood. ²²Taw'ãäts hẽ a hã ji epaag bã Roma buuj sa wahẽ hã rahepak doo, Sesa hã? —näk mäh. —Ji ep'aak a hã? —näk mã sa kyyh.

²³Jesus hapäh mã ti sa h'yyb. J'ooj madäk doo me ti raky hadoo doo. Ti m' taky hadoo sa hã:

²⁴—Bẽ metäh hã ÿÿ moweed denaari ramaneëënh doo —näng mäh. —Jaa heen n'aa hahÿÿh? Jaa häd hahÿ kerih do ta hã? —näng mäh.

²⁵Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bẽ an'oo Sesa hã ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bẽ an'oo P'op Hagã Do hã ta no n'aa hẽr —näng mäh.

²⁶DooH m' raw'yyt pé ta hã ta s'ee hẽnh taher'oot pé hajök do maa napäh bã. Rahyb n'aa meuunh mã ta kyyh hyb n'aa, ti hyb n'aa dooh radoo wät péh. Bag hẽnh rababẽ hõm.

Saduséw Jesus hã rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷Ti m' rakajaa Jesus wẽ Saduséw häd enäh do wób, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hã m' dooh m' ji ganã wäd bã ji dajëb bã. ²⁸Ti m' raky hadoo Jesus hã:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa ër hã, aj'yy dajëb bã, ta ÿÿm teréd wäd bã tanetaa nã bã, tii bã m' ta hÿÿj mã gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makü panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh. ²⁹—Panyyg gó òm ãã maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy 6 ta hÿÿj. Tagat'ëë däk mã ta ÿÿm paah. DooH m' teta nã bã, aj'yy dajëp. ³⁰Tii bã ta hÿÿj seeh, ta jawén nãh, gat'ëë däk mã ta hÿÿj makü ÿÿm paah. ³¹Ta jawén mã ta hÿÿj seeh. Ti hadoo né m' ta wób ënh. Sahõnh hẽ m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahõnh hẽ m' dooh reta nã bã radejëp. ³²Tii kã m' ÿÿnh dajëb kãn —näk mã Saduséw panyyg gó m' rabeh'üüm Jesus hã.

³³Ti m' rabeaaj kãn Jesus hã:

—Ji genyyh bã kã ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kã ta ti ÿÿnh ti noo gó kã? Sahõnh hẽ paa ta ti ta pat'uuk —näk mã sa kyyh.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ji ketëë badäk hahÿÿ bã tii. ³⁵Tii d' nado hÿ pong jé hasëëk do hã. P'op Hagã Do anoo do ragenã bong doo, dooh raket'ëë boo bã. ³⁶Ääs kanetëë do hadoo da tii kã. P'op Hagã Do anoo ragenã bong hyb n'aa, ti hyb n'aa P'op Hagã Do taah kã —näng mäh. ³⁷—Mosees mo haj'aa kerih do hã, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganã wät Mosees metëëk. Hahÿÿ da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh Mosees erii wät do hã: “P'op Hagã Doo, Abaraãm hagã n'aa, Isak hagã n'aa, Jakóh hagã n'aa ÿ ti hÿÿh.” ³⁸DooH, “Abaraãm makü hagã, Isak makü hagã, Jakóh makü hagã” tanoo bã. P'op Hagã Do hã ti edëp. Dejëp do hagã n'aa nado P'op Hagã Doo. Hedëp do sa hagã n'aa tii —näng mã Jesus kyyh.

³⁹Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób raky hadoo:

—Baad mabaher'oot, baad a kyyh, ma matëg! —näk mäh.

⁴⁰Ti bahānh kā m' dooh m' reaa j boo bā kā. H'yyb e'ŷŷm mā reaa j bā kā.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahŷŷh

⁴¹Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Dawi panaa mā ti Kristo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo, sa nooh. Nyy da tii? ⁴²Hahŷŷ da paa m' Dawi kyyh Saaw-Mo hā: “Wahē ŷ n'aa hā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ky hadoo, 'Aso hup ŷŷ hēnh, ⁴³si ŷ mabag'aās hyb n'aa a majī ŷ nes'ēem bā kā' ”, ⁴⁴nāng paa Dawi. ⁴⁴Hŷŷ kā, “Wahē ŷ n'aa” Dawi maneēē j bā ti Kristo, nyy da ti ta t'aah tabahadoo?” —nāng mā Jesus.

⁴⁵Ti m' sahōnh hē maa new'ēē bā m', Jesus ky hadoo ta ma matēg sa hā:

⁴⁶—Baad da bē kanā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo da bē nad'oo hyb n'aa —nāng mäh. —Baad ub da raken'yym, baad rakametēēh saroor henyym doo me, ky n'aa gebah doo me —nāng mäh. —Rakarēn ji bedēng hajōk do sa mahang —nāng mäh. —Tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo bā ragen'aak ratooj bā hyb n'aa jewyk do rabahetōnh bā. Ratsebē do tā n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsēēh do rabahetōnh bā ratooj bā —nāng mäh. ⁴⁷—Patug tema bong do sa wē hanāng do bē esok. Ti bāp pee j hadoo doo me bē ky n'aa etsēē, bē hā ta wób raj'aa etsē hyb n'aa. Ta ti hedoo do ta bahānh tak'ēp P'op Hagā Do rajāā da —nāng mā Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do ky n'aa.

P'op Hagā Do matym n'aa patug tamah do an'oos do panyyg n'aa hahŷŷh

21 ¹Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa bā Jesus bagēēt bā, tahapāh tak'ēp dajēēr enāh do radatoonh do dajēēr, tób P'op Hagā Do rahyb n'aa esee do dajēēr n'aa. ²Ti m' tabana ŷŷnh, patug tamaa wād is doo. Tadatooj is mā pawóp its moweed. Kanahēn its mā tii. ³Ti m' Jesus bahapāh bā ta tii, taky hadoo:

—Hahŷ ŷŷnh, patug tamaa wād is doo, sahōnh hē sa bahānh tabanoo. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —nāng mäh. ⁴—Sahōnh hē ta wób ranoo do tii, hajōng do sa wē mad'aak do uuh —nāng mäh. —Hahŷ ŷŷnh, kasuud its né paawā, sahōnh hē taban'oo dāg is ta wē hanāng do paats —nāng mā Jesus.

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahŷŷh

⁵Ti m' Jesus ma matēg wób raher'oot mā pā s'ēēb P'op Hagā Do tób n'aa. Hetsooh mā sa hā. Raher'oot na-āā j mā ta wób sa mo haj'aa ta hetsó wób, P'op Hagā Do matym n'aa retsēēh doo. Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

⁶—Ti awät da ti noo gó kā, ta ti pā jé pad'yyt hē takajāg jēng. Doo da ta see jó haso wāt pé hahŷ bē hapāh do pā. Sahōnh hē da rabakud bēēh tüū —nāng mäh.

⁷Ti m' ta ma matēg rabeaanh:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu dāk? H'ēēd hado da tabedaa dāk do heen n'aa? —nāk mäh.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Baad bē matakā da, bē rawanadii hyb n'aa. Hāt ŷŷ gó rabana, sa nooh. “ŷ Kristo”, nāk da sa kyyh. “Edaa dāk sahōnh hē tagawatsik doo”, nāk da.

Bê ky dahé manä tii —näng mäh. ⁹—Bê eÿÿm manä da kaneb'oooh do bê ky n'aa napäh bä, ta wób sa wahë n'aa wë rah'yÿ kawereem do bê ky n'aa napäh bä na-ääj hë. Badäk hahÿ gawatsik do pooj jé, ti hadoo né da. Ti hado né hë paawä, dooh nayyw hë takaja bä badäk hahÿ bahëej jëng doo —näng mäh.

¹⁰ Ti m' taky hadoo ênh sa hã:

—Häj n'aa see babuuj rakaneb'oooh da hã n'aa see babuuj sa daheeh. Hã n'aa sa wahë n'aa, rah'yÿ kawereem da hã n'aa see sa wahë n'aa wë. ¹¹ Hajông hã n'aa hënh da tak'ëp né da hëej katajuus. Sah na-ääj da anäng. Hajök da tak'ëp ranahëe enäh da. Äm n'aa näng do ti awät da. Äm n'aa näng do heen n'aa ganyyh da wë hã. ¹² Ti pooj jé da bê da rano n'aa masoo. Bê da rarejäa. Bê da rahaëenh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa sa moo gó, bê raky n'aa etyy hyb n'aa. Bê da radewäts b'ëeh. Bê da ramahüüm hëej bagä n'aa sa wë, sa wahë n'aa wób wë na-ääj hë, bê raky n'aa tapaa hyb n'aa sa hã. Hëp ÿ n'aa tii da rabad'oo da bê hã —näng mäh. ¹³—Këh ÿ n'aa bê her'ood kân da tii bä sa hã —näng mäh. ¹⁴—Bê hyb n'aa tón manäh, bê ky n'aa sa hã bê her'oot do hã. ¹⁵ ÿ anoo da bê hã bê er'oot do pan'aa. Tak'ëp da bê ÿ h'yÿ gan'yÿh. Ti hyb n'aa bê majiï dooh da bê rahaja bä, dooh d' sa kyy péh —näng mäh. ¹⁶—Bê yb, bê ÿÿn, bê wakään, bê najiis na-ääj né hë bê né rahaëej padëek bê majiï sa hã. Radej'ëep da bê wób. ¹⁷ Tak'ëp da sahõnh hë rakawajään da bê wë, hëp ÿ n'aa. ¹⁸ Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagä Do mabaan bëeh. Sahõnh hë bê hã tahapäh. ¹⁹ Bê h'yÿ kaneréd bä hã ÿ bê h'yÿ ka'eeh do hã, P'op Hagä Do wë da bê baboo had'yÿt hë kä —näng mä Jesus.

²⁰ Ti m' taky hadoo ênh:

—Jerusarënh nu kat'ëë däk ta majiï warahén n'aa ran'oo bä bê bahapäh bä, edaa däk da bê bahapëë kân tagawatsik doo. ²¹ Tii bä da taw'ääts hë Judah hã n'aa bä haj'eenh do rakejën hõm da waëë banäng hënh. Jerusarënh bä haj'eenh do taw'ääts hë rakejën hõm sa panang bä naa. Panang bahänh habong do taw'ääts hë da dooh rana bä p'aa hënh panang hënh. ²² Ti noo gó da P'op Hagä Do anoo da Isaraéw buuj ta sãm baanh. Sahõnh hë P'op Hagä Do kyy kerih do kametä kân sa hã kä —näng mäh. ²³—Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hã kä ti noo gó kä!" Tak'ëp nesaa do rabahoop Isaraéw hã n'aa bä. Tak'ëp da P'op Hagä Do banoo sa hã nesaa doo —näng mäh. ²⁴—Ta wób da dejëp sa majiï kuman haj'aa. Ta wób da ramoo maw'yÿd hõm ta s'ee hënh, jé pad'yÿt hë hã n'aa hënh. Panang kä, Jerusarënh, rababep da Judah buuj nadoo do hã. Tii da rabad'oo P'op Hagä Do h'yÿb däng do peej kä —näng mä Jesus.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta jawén, papÿÿj hã, kamarab hã, sagõöh sa hã ji hapäh da meuj n'aa näng do heen n'aa, äm n'aa näng do heen n'aa. Sahõnh hë hã n'aa babuuj rahyb n'aa tón da, h'yÿ gabedo bong da, hewëeh do hyb n'aa akajar maadaka, tak'ëp hadoo do hyb n'aa akajar maadaka kyyh. ²⁶ Tak'ëp rajeÿÿm do hyb n'aa da ti noo gó, ta wób degön jëng da. H'yÿb eÿÿm bong da, tak'ëp nesaa do ti hawät do hã rahyb n'aa newëë do hyb n'aa. Wë hã habong do ta bag keh'yÿt da jé pad'yÿt hë, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bä. ²⁷ Ti noo gó kä da sahõnh hë rabahapäh da ÿÿh, Aj'yÿ Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo kä, ÿ bahyng bä kä wë puh mahang. ÿ

ahyng da P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo doo gó —näng mäh. ²⁸—Bë h'y'y kahasaäb kä ta ti ta heen n'aa bë bahapäh bä kä, edaa däk do hyb n'aa kä bë P'op Hagä Do ed'ëep do nesaa do mahänh —näng mä Jesus.

²⁹Ti m' panyyg gó m' tabahe'oot sa hä. Ti m' taky hadoo:

—Ta heen n'aa y her'oot doo, joom wiigo häd näng doo, joom wób ky n'aa hadoo na-ääj hē tii —näng mäh. ³⁰—Joom tadu doo bä tagajewäng doo, baad bë bahapäh, edaa däk tabanyyw. ³¹Ti hadoo né da, sahönh hē ta ti bë y maher'ood wät do kaja däk bë bahapäh bä, edaa däk P'op Hagä Do bag'aäs doo —näng mäh.

³²Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup y né hē hahy y her'oot doo: Da hē habong do rahapäh nä da sahönh hē y her'ood wät do bawäd kän. ³³Badäk hahy'yh, wē na-ääj da, ahēēj jēē né paawä, kēh y'y da dooh tahēēj bä —näng mäh.

³⁴Ti m' Jesus ky hado kän:

—Bë hyb n'aa matakä da, ta s'ee hēnh bë h'y'yb nawät hyb n'aa. Bë h'y'yb padäg manä jarakē hedoo do hä. Bë an'oo manä badäk hahy'y hä ji hyb n'aa tón do bë hyb n'aa hüüm bä, ta s'ee hēnh bë h'y'yb nawät hyb n'aa. Taw'äats hē bë hyb n'aa matakä bë h'y'y ganatemah hyb n'aa y kajaa bä. ³⁵Y kajaa do heen n'aa, nanyw hē da, raganada bä, takajaa sahönh hē badäk hahy'y hä habong do sa wē —näng mäh. ³⁶—Taw'äats hē bë hyb n'aa matakä had'yyt hē. Bë ky n'aa ets'ëe P'op Hagä Do hä, bë ked'ëep hyb n'aa ta ti y her'oot do paa nesaa do mahänh. Bë ky n'aa ets'ëe na-ääj hē, bë bahajaa hyb n'aa matym y'y gó, Aj'y'y Hadoo Do Hy Pong Jé Hana Do matym gó, bë bab'ëeh hyb n'aa, baad bë y gadoo hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

³⁷Jesus ma met'ëeg had'yyt mä P'op Hagä Do tób n'aa bä. Tug bä hadoo tabaheh'üüm panang bahänh, waëë Oriib häd näng doo hēnh, t'i'i hēnh mä tabahe'y'yh hyb n'aa. ³⁸Bäp paa m' hajök do rabaheh'üüm, ramaa newëe hyb n'aa Jesus P'op Hagä Do tób n'aa yt hä.

Judas taky n'aa enooh Jesus tahaëenh do ky n'aa hahy'yh

22 ¹Ti m', edaa däk Pas-kowa häd näng do bawät, pāw makuj tamah do rabawa noo gó. ²Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetēk do na-ääj mä ratyw n'aa esoos mä Jesus radaj'ëep hyb n'aa. Rahyb n'aa newëe nyy d' rabad'oo, hajök do raka-waj'ään bä sa wē raje'y'm do hyb n'aa. ³Ti m' Judas Ikarijot häd näng do h'y'yb gó Nesaa Do Yb bajëe suun. ⁴Ti m' Judas bahöm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahē n'aa wē, P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa sa wahē n'aa wē na-ääj hē, sēd hä rakaner'oot hyb n'aa nyy da sa hä Jesus tabahaëenh. ⁵Ti m' rah'y'y gadejah Judas Ikarijot kyy hä. Ti m' ta sām raky kajäk ta hä. ⁶Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esós kän, tabahaëenh hyb n'aa kä sa hä rabanahajök bä.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahy'yh

⁷Ti m' pāw makuj n'aa tamah do rataheb'ëes do du däk. Ti noo gó b'éé t'aah aj'y'y ranaheb'oooh P'op Hagä Do matym n'aa, Pas-kowa rahyb n'aa esee do hyb n'aa. ⁸Ti m' Jesus mejüü Peed Jowāw daheeh, ti m' taky hadoo sa hä:

w 21.32 Sahönh hē Jerusarēnh ky n'aa sa hä Jesus maher'ood wät do né hē tii, ti noo gó habong do rahapäh doo. Dooh badäk hahy bahēēj jēng do tado bä rahapäh doo.

—Bë ahôm nă Pas-kowa tă n'aa bë moo bok hyb n'aa, ër tab'ëës hyb n'aa —năng mäh.

⁹Ti m' rabeaanh ta hă:

—Nyy bă makarên âă benăm Pas-kowa tă n'aa? —năk mäh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ahôm nă panang hênh. Panang bă bë kajaa bă, bë kataa da aj'yy hă, naëng hes'ooh do hă. Ta jawén bë ahôm da. Ta ti bajëë suun bă tób gó, ¹¹bë eaaj da tób danăh hă hahÿÿ da: “Ăă ma matëg mejüü âă beaanh, nyy bă tagadăk ta gawakô, tatab'ëës hyb n'aa Pas-kowa, ta ma matëg sa daheeh”, denoo da. ¹²Tii bă da ta gawakô gaeh doo, p'op gadăk doo, tametëeh da bë hă. Ta tii bă tyng n'aa năng da. Kabenyyw dăk da —năng mäh. —Tii bă bë moo boo Pas-kowa tă n'aa, ta waa n'aa —năng mäh Jesus sa hă.

¹³Ti m' rabahôm kăn. Rakajaa bă m' panang bă, Jesus her'oot do hadoo né kă m'. Ti m' ramoo boo kăn tii bă kă Pas-kowa tă n'aa kă.

¹⁴Ti m' Pas-kowa tă n'aa kajaa bă kă m', Jesus bahyy sooh mă 12 hedoo do tamejüü do sii hë sa waa tyng pa. ¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hă:

—Baad ÿ h'yyb dăng né hë hahÿ ÿ awëh bë daheeh, ÿ rarejăă do ÿ ahoop do pooj jé —năng mäh. ¹⁶—Dooh ÿ awëë wăd bă kă hahÿ ta jawén. Séd debaa hë ÿ bawëë kăn Pas-kowa heh'ăăt doo kă hÿ pong jé, P'op Hagă Do bag'ăăs bă kă —năng mäh.

¹⁷Ti m' tabado dăk uwa bëeh hood, ti m' P'op Hagă Do hă ta ky hadoo:

—Taw'ăăts hë ôm, Ee. Man'oo dăk uwa bëeh âă hă —năng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hă:

—Bë gadoo, bë ets'ëeh bë hă —năng mäh. ¹⁸—Hahÿÿ d' bë ÿ maher'oot: Hÿ jawén dooh ÿ eëg wăd bă uwa s'ëeb. Jăăm hë p'aa hênh ÿ eëek da P'op Hagă Do bag'ăăs do kajaa bă kă —năng mäh.

¹⁹Ti m' tabado dăk păw, ti m' P'op Hagă Do hă taky hadoo:

—Taw'ăăts hë ôm, Ee. Man'oo dăk păw âă hă —năng mäh.

Ti m' taganabăh dăk, tan'oo dăk mă ta ma matëg sa hă. Ti m' taky hadoo:

—Hup ÿÿ, bë hyb n'aa ÿ an'oo dăk do heen n'aa hahÿÿh —năng mäh. —Hÿ jawén hahÿÿ d' bë bad'oo, ÿ bë hyb n'aa esee do hyb n'aa —năng mäh.

²⁰Ti hadoo ênh, rabawëh, rabawa do jawén paa bă, Jesus bado dăk ênh uwa bëeh hood, ti m' taky hadoo:

—Majyw ÿÿ, ÿ anoo do ÿ dajëp noo gó bë hyb n'aa heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahônĥ hă P'op Hagă Do ky n'aa enooh do tii kă. Hÿ jawén majyw ÿ hyb n'aa ji tagadoo, P'op Hagă Do ky dăng^x —năng mäh Jesus.

²¹Ti m' taky hadoo ênh:

—Bë maa newë! —năng mäh. —Ër mahang ti asooh majë ÿ moo gó ÿ tahaëênĥ doo —năng mäh. ²²—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagă Do kyy kerih do her'oot doo da né hë —năng mäh. —Ti hadoo né hë, baad nado da aj'yy hă, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majiĩ moo gó han'oo dăk do hă! —năng mäh.

²³Ti m' sa mahang rabeaanh:

—Jaa g'eeh tii? —năk mäh.

^x 22.20 P'ooj ub Moses sa hă P'op Hagă Do ky n'aa enooh doo, b'éé majyw ta heen n'aa. Papuuj hahÿ ji hă P'op Hagă Do ky n'aa enooh doo.

²⁴Ti m' sa bahānh hadoo do p'āā m' raky ked'aak. ²⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Judah buuj nadoo do sa wahē n'aa, hyb n'aa jowyk hedoo doo, tak'ēp ramejūū sa karapee n'aa. “Sa masa n'aa” sa daaj hē rakamaneēēnh —nāng mäh. ²⁶—Bē mahang taw'āāts hē dooh tii d' tahado bā —nāng mäh. —Bē mahang karēn pé ta wób sa bahānh hyb n'aa jawyk péh, taw'āāts hē da ta wób sa yd jé da tanu gadāk. Bē wahē n'aa hadoo doo, taw'āāts hē ta wób sa karom hado dāk —nāng mäh. ²⁷—Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng n'aa jó hasooh doo, ta tyng jó hasoo do waa manaa doo? Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng jó hasooh do né hē —nāng mäh. —Ÿ tii, dooh tii da Ÿ adoo bā. Sa karom sa tā manaa do hadoo Ÿ bē mahang, Ÿ hyb n'aa jawyg né paawā bē bahānh —nāng mäh. ²⁸—Hēp Ÿ hata had'yyt hē bēēh, nesaa do Ÿ ahoop noo gó. ²⁹Ti hyb n'aa hā Ÿ Ee banoo do hadoo Ÿ bag'āās doo, tii da ēnh bē Ÿ banoo bē bag'āās si ŸŸ. ³⁰Ti hyb n'aa bē awēh da, bē ēēk da si ŸŸ, Ÿ bag'āās do noo gó, bē Ÿ weh'ēēh do ky n'aa. Bē da at'oonh wahē n'aa tyng jó, 12 hedoo do Isaraéw taah panaa bē bag'āās hyb n'aa, bē ky n'aa etyy hyb n'aa —nāng mā Jesus.

³¹Ti m' Jesus ky hadoo Peed hā:

—Simaw, Simaw —nāng mäh. —Nesaa Do Yb ets'ēē wāt tak'ēp bē tametty hyb n'aa. Takarēn paawā bē beréd hōm hā Ÿ bē h'yy ka'eeh doo. ³²Ti hado né paawā, P'op Hagā Do hā Ÿ ky n'aa ets'ēē wāt ōm, manerét hyb n'aa hā Ÿ mah'yy ka'eeh doo —nāng mäh. —Mah'yy kawareem bā, p'aa hēnh tak'ēp hā Ÿ mah'yy kae bā, mah'yyb enāw ta wób hā Ÿ h'yy ka'eeh doo —nāng mā Jesus Peed hā.

³³Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo —nāng mäh. —Dooh Ÿ h'yy keréd bā a hā —nāng mäh. —Ÿ radawāts g'ēēd bā, na radawāts g'ēēd Ÿ a sii. Ÿ radajēēb bā, na Ÿ radajēēb a nemuun, nāng mäh.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Baad ōm Ÿ maher'oot Peed —nāng mā —Badah, atsēm, karaak bahŸŸh do pooj jé, tamawoob nuu me da Ÿ maky n'aa jejēn da —nāng mā Jesus Peed hā.

³⁵Ti m' Jesus beaanh ta ma matēg sa hā:

—Bē Ÿ mejūū noo gó P'op Hagā Do ky n'aa bē baher'ood hōm hyb n'aa, dooh Ÿ an'oo bā bē mahūūm pé dajēēr hadoo péh, ta hood hadoo péh, bē tsyym suun bē wareem péh. Bedoh bē wē ti noo gó? —nāng mäh.

—Dooh —nāk mäh. —Dooh badoh pé āā wē —nāk mā sa kyyh.

³⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—HŸŸ kā bē mahūūm bē wē tanyy bā dajēēr, bē h'ēēd hood na-āāj hē. Bē wē tananyy bā bē kuman mariij, taw'āāts hē bē esēēm hōm bē hatsē bē hā hadāk doo, bē kuman bē betsēē hyb n'aa ta sām^y —nāng mäh. ³⁷—HahŸŸ da P'op Hagā Do kyy kerih do kēh Ÿ n'aa hā: “P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do

y 22.36 Kuman ky n'aa nado ti Jesus her'oot. Kuman ky n'aa me tamaher'oot. Kaneb'ooh do du doo do pooj jé ji benām ji kuman, baad ji gada hyb n'aa ji wē ji majiī kajaa bā. Ti noo gó né tadu doo Jesus, ta ma matēg na-āāj hē rano n'aa masoo doo. Ti hyb n'aa ta ma matēg Jesus maher'ood wāt, baad rahyb n'aa matakēē hyb n'aa baad nadoo do hā, sa h'yyb rabenām hyb n'aa, edaa dāk do hyb n'aa sa hā rarejāā doo.

ky nadah'eeh do h'yyb hata dāk ran'oo bā P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo",^z näng P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mǎ Jesus. —Sahōnh hē kēh y' n'aa kerih doo gó her'oot doo, ta ti hadoo né kǎ —näng mǎ Jesus.

³⁸ Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hǎ:

—Ma matëg! —nāk mǎh. —Pawóp hē āā wē kuman mariij —nāk mǎh.

—Jāām tii —näng mǎh.^a

Getsemani bā Jesus ky n'aa ketsēē do panyyg n'aa hahȳȳh

³⁹ Ti m' tabahed'oo doo da, waēē joom oriib banäng doo hēnh Jesus bahōm kǎn. Ta ma matëg had'aa mǎh. ⁴⁰ Rakajaa bā m' Jesus ky hadoo sa hǎ:

—P'op Hagä Do hǎ bē ky n'aa ets'ēē, nesaa do h'yyb tatug mahǎnh bēēh, y' bē éréd hōm mahǎnh —näng mǎh.

⁴¹ Ti m' tabahōm dawē hǎ. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, ti m' taky n'aa etsēē P'op Hagä Do hǎ. Hahȳȳ da m' ta kyyh:

⁴² —Ee, —näng mǎh —makarēn bā mado hōm mahǎnh ȳy wät hahȳ y' ahoop do pan'aa. Ta tii d' né hē y' bets'ēē paawā, makarēn doo da né hē mabad'oo, y' karēn doo da nado —näng mǎh.

[⁴³ Ti m' h̄y pong jé naa āās see kasee ta hǎ, tah'yyb hej'oonh hyb n'aa. ⁴⁴ Ti m' tak'ëp mǎ taky n'aa etsēē, tak'ëp tah'yy katón do hyb n'aa. Baad nado ta h'yyb tym. Majyyw hadoo mǎ tahehud. Tūū m' tabatōōm.] ⁴⁵ Ti m' tabas'ēēg gēēt jawén paa bā m', taky n'aa etsēē do jawén paa bā, tabahōm ta ma matëg rahab'ēēh hēnh. Āā b'ēēh mǎ tii. Tak'ëp mǎ raty jewyk rah'yy ketón do hyb n'aa. ⁴⁶ Ti m' taky hadoo sa hǎ:

—Hēd n'aa bē ba'ȳȳh? —näng mǎh. —Bē as'ēēg bēh! P'op Hagä Do hǎ bē ky n'aa ets'ēē, bē nesaa do h'yyb tatug mahǎnh, y' bē éréd hōm mahǎnh —näng mǎh.

Jesus ramaso dāk do panyyg n'aa hahȳȳh

⁴⁷ Jesus ber'oot nǎ bā m', rakaja kǎn hajōk do ta wē. Judas, ta ma matëg 12 hedoo do see paah, sa pooj jé tabana. Ti m' Jesus wē Judas bana. Ta tapa tsanetsub wät. Kedēng do ky n'aa né paawā tii. ⁴⁸ Ti m' Jesus beaanh ta hǎ:

—Judas, —näng mǎh —matsanetsup doo me ȳȳh, Aj'ȳy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do maban'oo dāk? —näng mǎ Jesus Judas hǎ.^b

⁴⁹ Ti m' Jesus sii habok do rabahapāh bā m' hajōk do rakarēn ramasoo, raky hadoo ta hǎ:

—Makarēn ēr gadoo kuman me?

⁵⁰ Ti m' Jesus sa hata see tekyyt mǎ P'op Hagä Do tób n'aa yt hǎ moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'āāt do karom. Ta nabuuj hub hēnh hadāk do tagakyd hōm mǎh. ⁵¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ti moo hado manāh —näng mǎh.

Ti m' Jesus moo däng aj'ȳy rog hǎ. Has'oo dāk mǎh.

⁵² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hǎ moo heb'ooh do sa wahē n'aa hǎ, P'op Hagä Do tób n'aa hagā n'aa sa wahē n'aa hǎ, Judah buuj sa wahē n'aa hǎ

z 22.37 Isajas 53.12 a 22.38 "Jāām tii" Jesus wén her'oot, dooh ta ti tado bā do hyb n'aa taha-näng doo. Dooh kuman ky n'aa tado bā sa hǎ tamaher'oot doo. b 22.48 Tsanetsup doo me Judas metēēh ta wób sa hǎ Jesus, ti né hē ramaso dāk hyb n'aa.

na-āāj hē, Jesus ramaso dāk hyb n'aa ta no n'aa han'aa do sa hā Jesus ky hadoo:

—Ēr wahē n'aa wē h'yy kawereem do sa h'yyb mahūūm n'aa bē ed'oo g'eeh ŷȳh, bē wén n'aa wē ŷȳ sēn-jeer yt hā, boh yt hā? —nāng mäh. ⁵³—P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ŷ awäd had'yyt hē bē sii. Dooh ēnh ŷ bē maso bā tii bā ēnh? —nāng mäh. —Hŷȳ kă, taw'āāts hē —nāng mäh. —ŷ hapäh, da hē né kă ŷ bē bahajaa. Da hē né hē Nesaa Do Yb mejüū —nāng mäh Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejēn do panyyg n'aa hahŷȳh

⁵⁴Ti m' ramaso dāk Jesus, ti m' ramahūūm kăn P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'āāt do tób hēnh kă. Peed bahōm sa jawén. Dawēē m' tagadāk. ⁵⁵Ti m' warahén ragahō jat tēēg tób w'oo hā, ti m' rabehyy b'ēēh tēēg noo pa. Sa pa m' Peed bahyy hāng. ⁵⁶Ti m' ŷȳnh, sa karom, bahapäh Peed tēēg bag hā m' tabahāng bā. Ti m' baad tabahēg'āas ta hā. Ti m' taky hadoo:

—Hahŷȳ Jesus hata seeh —nāng mäh.

⁵⁷Ti m' Peed ky n'aa jejēn wät.

—Dooh ŷ hapēē bā ta ti aj'yy —nāng mäh.

⁵⁸Badah peej däg kă m', ta see baheg'āas Peed hā, ti m' taky hadoo:

—Ta hata see né hē ōm —nāng mäh.

—Dooh. Dooh sa see ŷ do bā —nāng mäh Peed.

⁵⁹Badah peej däg kă m', sét oor tabahado dāk bā m', ta see ky hadoo:

—Jesus ma matēg see né ti hŷȳh. Garirej buuj né ti hŷȳh —nāng mäh.

⁶⁰Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooh ŷ hapēē bā ta ti maher'oot doo —nāng mäh.

Ti m' nayyw hē, taher'oot nā bā m', karaak ky ganā kăn, tabahŷȳ kăn. ⁶¹Ti m' Jesus ty kaw'ōōd dāk Peed wē. Tii bā m' Peed hyb n'aa newē däg kăn Jesus her'oot do paa ta hā kă: “Karaak bahŷȳh do pooj jé da ŷ maky n'aa jejēn tamawoob nuu me.” Tii d' né paa kă m', Jesus her'oot do paa kă ta hā. ⁶²Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ēp tabaód g'ēēd kăn mäh, taky n'aa jejēn do hyb n'aa Jesus.

Jesus warahén rarejāā do panyyg n'aa hahŷȳh

⁶³Ti m', warahén Jesus hag'āas do raky n'aa ejeets kăn mäh, rarejāā mā tak'ēp. ⁶⁴Ti m' raty maw'yyd dāk, tanahapäh hyb n'aa. Ti m' rabahewyyh bā m' raky hadoo:

—Maher'ood mahapēē bā! Jaa mo haj'aa? —nāk mäh.

⁶⁵Hajōng nā m' sa kyyh, raky n'aa rejāā doo.

Judah buuj sa wahē n'aa Jesus hā rake'aanh do panyyg n'aa hahŷȳh

⁶⁶Ti m', bāp paa m', rakata padēēk Judah buuj sa wahē n'aa hedoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo. Ti m' ramahūūm kăn Jesus sa wē, ⁶⁷ti m' raky hadoo:

—Mamaher'ood āā hā, ōm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do mado bā —nāk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē ŷ maher'ood bā paawä, dooh paawä ŷ bē ky dahé bā. ⁶⁸Bē ŷ eaaj bā, dooh bē ky gedag bā —nāng mäh. ⁶⁹—Ti tahado né paawä, hŷ jawén Aj'yy

Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do asooh da P'op Hagä Doo, Sahõnh Sa Bahãnh
Hado Do hub hẽnh, ta hã P'op Hagä Do weh'ẽeh doo bã —nãng mã Jesus.

⁷⁰ Ti m' sahõnh hẽ kata dăk do raky hadoo:

—Õm mã P'op Hagä Do T'aah, a nooh? —năk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bẽ né tii, ti tii d' her'oot. Baad ub ti bẽ kyyh —nãng mäh.

⁷¹ Ti m' raky hadoo:

—Dooh hyb n'aa wăt pé ta ky n'aa her'oot pėh. Ta daaj né hẽ ti taky n'aa kaher'oot —năk mäh.

Pirato hăd năng do wẽ Jesus ramahũũm kăn do panyyg n'aa hahỹyħ

23 ¹ Ti m', sahõnh hẽ ajyy kata dăk do ramahũũm kăn Jesus Pirato hăd
năng do wẽ. ^c ² Ti m' radu doo Jesus raky n'aa tapaa Pirato hă. Hahỹy
da m' sa kyyh:

—Hahỹ aj'yy h'yyb mahũũm Judah buuj, raky nadahé wăt hyb n'aa sa wahẽ
n'aa, Roma buuj. Tamoo ge'yĩm ranep'aak hyb n'aa Sesa hã ji hepak doo,
Roma buuj sa wahẽ n'aa hã ji hepak doo. “Ỹ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dăng
Doo. Hăj n'aa wahẽ n'aa yĩh”, năng mã ta kyyh —năk mã ta ti ajyy Pirato hă.

³ Ti m' Pirato beanh Jesus hă:

—Õm né Judah buuj sa wahẽ n'aa? —năng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ỹy. Tii d' né hẽ, maher'oot doo da né hẽ —năng mã Jesus.

⁴ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa hă, hajõk
do t'ĩĩ hẽnh kat'aa do hã na-ăăj mã Pirato ky hadoo:

—Dooh ỹ aw'yyt pé ta hã ta sãm ỹ anoo pėh —năng mã Pirato.

⁵ Ti m' raky kah'ũũm Pirato hă:

—Sahõnh Judah hăj n'aa bã, sa wahẽ n'aa wẽ rah'y y kawereem tan'oo bã
tama metėek do hă. Garirej hăj n'aa bã tadu doo tama metėek doo. Hỹy kă
babă Jerusarėnh bã tama met'ėeg kăn —năk mã sa kyyh.

Eróts hăd năng do wẽ Jesus ramahũũm do panyyg n'aa hahỹyħ

⁶ Garirej hăj n'aa bã Jesus du doo paa tama metėek do Pirato ky n'aa napăh
bă m', teaaj wăt sa hă:

—Garirej hăj n'aa babuuj ti hỹ aj'yy? —năng mäh.

⁷ Ti m' Pirato ky n'aa napăh bã m' Jesus t'ĩĩ hẽnh naa, tamejũũ ramahũũm
Eróts Ān-Tipas hăd năng do wẽ, Garirej hăj n'aa wahẽ n'aa tabadoo do hyb
n'aa. Jerusarėnh panang bã Eróts bag'ăās dó ti noo gó.

⁸ Ti m' Eróts tsebee wăt Jesus tahapăh bã. P'ooj né hẽ m' takarėn paawă m'
Jesus tabahapăh. Ta ky n'aa napėe dăk paa m' Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa m'
takarėn paawă m' tabaheg'ăās Jesus pahuunh doo. ⁹ Ti m' Jesus ramanaa bã
m', hajõng mã teanh ta hă. Dooh m' Jesus ky gedag bã. ^d ¹⁰ Ti m' P'op Hagä
Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa, Mosees ky n'aa jaw'y yk do ma
mehetėk do na-ăăj hẽ, tak'ėp mã raky n'aa tapaa ta ky n'aa Eróts hă. ¹¹ Ti m'
Eróts, Eróts warahén n'aa sii hẽ m' raky n'aa ej'ees mäh, raky n'aa rejăă mã

c 23.1 Pirato hăd năng doo, Roma buuj ta ti Judah hăj n'aa bagă n'aa. **d 23.9** Jesus wén ky
ganadoo Eróts, j'ooj madăk doo me Eróts eanh do hyb n'aa.

Jesus. Ti m' radadäk ta hä saroor tak'ëp hanäm doo, sa wahë n'aa hedoo do saroor n'aa, raweh'ëëh doo gó m' raky n'aa manes'uunh hyb n'aa. Ti m' Jesus Eróts mejō hōm p'aa hēnh Pirato wē. ¹²Ti pooj jé m' Eróts Pirato daheeh ta majiī dó m'. Ti noo gó kã m' ta najiis hado däg kãn mäh.

¹³Ti m' Pirato mejüü P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa, hajök do na-ääj rakataa hyb n'aa ta wē. ¹⁴Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë mana wät hahÿ aj'yy wē ÿÿ —näng mäh. —“Hahÿ aj'yy h'yyb mahüüm Judah buuj raky nadahé wät hyb n'aa sa wahë n'aa, Roma buuj”, bë nooh —näng mäh. —Baad ÿ beaaj wät bë matym gó ta ky n'aa bë her'oot doo. Dooh ÿ aw'yyt pé ta hä nesaa do bë her'oot doo. ¹⁵Ti hadoo né hē Eróts. Dooh taw'yyt pé nesaa do ta hä, ti hyb n'aa tamejüü p'aa hēnh ää wē —näng mäh. —Dooh tamo haj'aa pé ta p'ää dajëp péh. ¹⁶Ti hyb n'aa ÿ mejüü da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da ÿ eréd hōm tabahōm hyb n'aa —näng mä Pirato kyyh.

[¹⁷Pas-kowa noo gó né m' Pirato mahen'yyh radewëës do seeh, hajök do retsëë doo.] ¹⁸Ti m' hajök doo, séd hä m' raky hadoo, tak'ëp mä sa kyyh:

—Manaboh hÿ aj'yy. Ää karēn maberéd hōm Barabas häd näng doo —näk mä sa kyyh.

¹⁹Ragadahewëës doo gó m' tabagëët ta ti Barabas häd näng doo, Jerusarēnh panang bä Roma buuj sa hä tah'yy kawareem do hyb n'aa ta h'yyb hataa sa daheeh, ta see tadajëëp do hyb n'aa na-ääj mäh. ²⁰Pirato karēn paawä taberéd hōm Jesus, ti hyb n'aa p'aa hēnh taky kah'üüm sa hä. ²¹Ti m' rageëëj bong:

—Mepëëm däg! Mepëëm däg! Mepëëm däg! —näk mä hajök do sa kyyh.

²²Ti m' tamawoob nuu me däg mä Pirato ky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa? —näng mäh. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh. —Dooh ÿ aw'yyt pé ta hä ta p'ää dajëp péh. Ti hyb n'aa ÿ mejüü da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da ÿ eréd hōm tabahōm hyb n'aa —näng mä Pirato kyyh.

²³Ti m' raky kah'üüm Pirato hä. Tak'ëp rageëëj bong, Jesus tabepëëm hyb n'aa. Ti m' sa kyy me m' rahaja kãn Pirato. ²⁴Ti hyb n'aa kã m' Pirato ban'oo kãn rakarēn doo da. ²⁵Tado nyh mä Barabas, Jerusarēnh panang bä Roma buuj sa wē tah'yy kawareem do hyb n'aa radawäts gëët do paah, ta see tadajëëp do paah. Ti né m' ti retsëë Pirato hä. Ti m' Pirato mejüü Jesus rabepëëm däk b'aa hä, rakarēn doo d' né hē m'.

Jesus rabepëëm däk do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶Jesus warahén ramahüüm bä rabepëëm hyb n'aa, ramaso däk mä aj'yy Simaw häd näng doo. Panang Sirené häd näng doo bä naa m' tii. Jerusarēnh panang hēnh tabajëë paawä. Ti m' warahén ramejüü mä tabes'oooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëëm däk do b'aa n'aa. Ti m' ramejüü Jesus jawén tabahōm. ²⁷Hajök mä hah'üüm sa jawén. ÿÿj na-ääj mä ah'üüm sa sii. A'oot mäh. Sa h'yyb mä ragedyyk. Rah'yy ketón do ky n'aa m' ta tii. ²⁸Ti m' Jesus ty kawööd däk sa wē, ti m' taky hadoo sa hä:

—ÿÿj, Jerusarēnh buuj —näng mäh. —ÿ had'yyt nado bë p'ää ód. Bë daaj hē bë p'ää kaód, bë taah na-ääj hē bë p'ää ód, tak'ëp nesaa do bë wē hana do hyb n'aa. ²⁹Ti awät da ti noo gó hahÿÿ da d' bë kyyh: “Taw'ääts hē ÿÿj taah nanäng do hä, ÿÿj netaah do hä, ÿÿj nanebii do hä”, tak'ëp nesaa do

taah enäh do rabahoop do hyb n'aa. ³⁰Ti noo gó Judah buuj raky hadoo da waëë hā: “Keréd hyy āā jó, nayyw hē ēr dejēp hyb n'aa.” Wajapēm do hā raky hadoo da: “Āā jó wamii hyyh”,^e nāk da. ³¹Hahỹ da hā y ran'oo bā, b'aa tsahē do hadoo do ȳyh, nesaa do nahanäng doo, ta bahānh da ti P'op Hagä Do bad'oo sa hā, b'aa hawoonh do hadoo, hajōng nesaa sa hā hanäng doo. Sahōnh hē haooj jēng do hadoo sa hā —näng mā Jesus ȳyj sa hā.

³²Pawóp hē ajyy moo nesaa do ramahūūm, Jesus sii rabepēm padēek hyb n'aa sa moo p'āā. ³³Ti m' rakajaa Ji Nu Gabóg K'yy ramaneēēnh doo bā. Ti m' rabepēm dāk Jesus b'aa kajatsēk do hā kā. B'aa kajatsēk do wób hā rabepēm padēek moo nesaa do Jesus pa. Ta hub hēnh ta see hahäng, s'ȳy hēnh ta see hahäng.

³⁴[Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ee, —näng mäh —mamabaan sa hā hahỹ nesaa doo, hā y ramoo bok doo. Dooh rah'yy genā bā ramoo bok do hā' —näng mā Jesus.]

Ti m' warahén ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wē ym doo.

³⁵Hajōk do rabaheg'āās bā m', Judah buuj sa wahē n'aa raky n'aa ej'ees mäh, rakawew'aam mā Jesus. Hahỹ da m' sa kyyh:

—Ta wób ted'ēep —nāk mäh. —Taw'āāts hē ta daaj hē taked'ēep Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do asēw hōm do tado bā? —nāk mā sa kyyh.

³⁶Ti ky hadoo né hē m' warahén ēnh. Ramenoo ta hā uwa s'ēēb oow, ramanes'uunh do heen n'aa. ³⁷Ti m' raky hadoo:

—A daaj hē kedēēb, Judah buuj sa wahē n'aa mado bā! —nāk mā sa kyyh.

³⁸P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepēm dāk kerih doo. Hahỹ da m' kerih do hā: “Judah buuj sa wahē n'aa hahỹh”, näng mā kerih do hā.

³⁹Ti m' moo nesaa do see Jesus pa hahäng do ky n'aa rejāā mā Jesus. Hahỹ da m' taky n'aa ej'ees:

—Ōm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ōm? Ti bā, a daaj hē kedēēb, āā na-āāj né hē! —näng mā ta kyyh.

⁴⁰Ti m' ta see ky geām wāt:

—Dooh P'op Hagä Do majeȳym bā? Ōm na-āāj né da dajēp ta nemuun —näng mā ta hā. ⁴¹—Taw'āāts hē ti āā radej'ēep, nesaa do āā moo bok do hyb n'aa —näng mäh. —Hahỹ aj'yy dooh nesaa pé tamo haj'aa —näng mā ta hā.

⁴²Ti m' Jesus hā kā taky hadoo:

—Mahyb n'aa es'ee ȳyh, mabag'āās doo hēnh, hỹ pong jé makajaa bā —näng mäh.

⁴³Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Né hup y né hē hahỹ a hā y her'oot doo: Badah mabasēek da si ȳy hỹ pong jé, P'op Hagä Do wē —näng mā Jesus.

Jesus dajēp do panyyg n'aa hahỹh

⁴⁴Wasyg dāk mā ti nuuj jé. Ti m' ta bag badoo wāt, badagyb dāk mā badāk hahỹ hā. Jāām hē tug bā tabawag dāk p'aa hēnh. ⁴⁵Dooh m' papỹy bag wāt

e 23.30 P'op Hagä Do ky n'aa rod pooj jé hawät doo, Osejas häd näng do erih do hā Jesus ky däng. Osejas 10.8 hā takerii dāk tii. f 23.34 Dooh rah'yy genā P'op Hagä Do T'aah tado bā ti radaj'ēep doo.

péh. Tii bā m', P'op Hagā Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsē hebaan do kas'ēēd hyng mäh. ⁴⁶Tii bā m' tak'ēp mā Jesus geēēj wāt:

—Ee, —näng mäh —a moo gó ŷ banoo hēp ŷ tym —näng mäh.

Ti m' ta ti taky hadoo bā m', tadajēb kän mäh.

⁴⁷Ti m' sahōnh hē ta ti warahén sa wahē n'aa hapäh bā m', P'op Hagā Do hā taj'aa etsēē kän. Hahŷŷ d' mā ta kyyh:

—Te hub né hē, —näng mäh —baad hadoo do né paa ti hŷ aj'yŷ —näng mäh.

⁴⁸Ti m' hajök doo, kepēēm do heg'āās doo, sahōnh hē ta ti rabahapäh bā m', sa h'yyb ragedyyk rabajēk, rah'yŷ ketón do heen n'aa. ⁴⁹Dawēē naa m' Jesus najiis rabaheg'āās. Sa mahang mā ab'ēēh mā ŷŷj Garirej hāj n'aa bā naa, Jesus hataa paah.

Jesus radakā jēng do pā gó panyyg n'aa hahŷŷh

⁵⁰⁻⁵¹Ti awät mā aj'yŷ ky enyym doo, P'op Hagā Do karēn doo da hawät doo, Judah hāj n'aa, panang Arimatsija häd näng doo bā naa. Joséh mā ta häd. Tagada né hē m' P'op Hagā Do bag'āās do du dāk. Judah buuj sa wahē n'aa see né paawā m' tii, dooh m' ta h'yyb hēdo bā sa sii, Jesus hā rabad'oo do hā.

⁵²Ti m' ti Joséh bahōm Pirato wē, Jesus kamag n'aa tabetsēē hyb n'aa. ⁵³Ti m' tabado hyy kän Jesus kamag n'aa, ti m' tahabēn dāk mā pāan hawak doo me rino häd näng do s'ēēb. Ti m' tadasuun jēng pā gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots dāk doo gó. Papuuj mā ta ti kamag hood. ⁵⁴Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé né hē m' ta ti Judah buuj rabahenyŷw hōm, Saab hā rakame-hehāk hyb n'aa. Tüüh däg mā papŷŷj. Edaa dāk Saab du dāk doo.^g

⁵⁵ŷŷj Garirej hāj n'aa bā naa, Jesus had'aa do paah, rabahōm Joséh jawén. Rahapäh mā gabaho doo. Rahapäh mā na-āāj hē ragadakā jēng do Jesus kamag n'aa. ⁵⁶Ti m' rabajēk myyj hēnh. Ti m' rabenyŷw dāk bag'aad, buu benyym do bēēh, Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m'. Rabenyŷw dāk do raba-hajaa bā m', Saab däg mäh. Ti hyb n'aa ragada mā Saab tabēēj hōm hyb n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yŷk mejūū doo da.

Jesus ganā wāt do panyyg n'aa hahŷŷh

24 ¹Ti m' bāp paah, met'uuh hā, ŷŷj rabahōm kän pā gabaho doo hēnh, Jesus kamag n'aa radasuun jēng hēnh. Buu benyym do renyŷw dāk do paa ramahūūm. ²Kepēēd hōm mā pā gabaho do ty gatsē paah, rakajaa bā. ³Ti m' rabajēē p'ēē ta gó. Dooh m' tii bā Jesus kamag n'aa. ⁴Rahyb n'aa newē b'ēēh bā m', nyyw hē kasee sa pa pawóp hē ajyy. Gabarēēh mā sa saroor, hawyp do gabarēēh doo da. ⁵Tak'ēp mā ŷŷj rah'yŷb e'ŷŷm bong. Ti hyb n'aa, tüū rabehyy b'ēēh. Ti m' āās raky hadoo sa hā:

—Hēd n'aa hawät do bē esoos dejēp do mahang? —nāk mäh. ⁶—Dooh wäd bā. Ganā wāt! Dooh bē hyb n'aa es'ee wäd bē hā taher'oot do Garirej hāj n'aa bā? ⁷Hahŷŷ d' paa ta kyyh bē hā: “Ran'oo dāk da Aj'yŷ Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ook do sa moo gó, rabepēēm dāk hyb n'aa. Tamawoob däg bā kā ta āh, ganā wāt da p'aa hēnh”, näng bē hā —nāk mā āās kyyh sa hā.

g 23.54 Judah buuj sa hā, papŷŷj badēē hyng do jawén paa bā Saab du däg dāk.

⁸Ti m' rahyb n'aa es'ee kân Jesus her'oot do paa kä. ⁹Ti m' rabajëk, 11 hedoo do Jesus mejüü do hä, ta wób na-ääj hä, rapanäk hyb n'aa. ¹⁰Marija Madarën, Jowân, Marija Tsijaag yÿn, yÿj wób mä na-ääj hë m', ti panäk do sa hä. ¹¹Dooch m' Jesus ma matëg raky dahé bä. Daap hë red'oo mä ti yÿj rahe'oot doo. ¹²Ti hadoo né hë m', Peed as'ëeg geët, ti m' waj'aa hóm Jesus kamag n'aa hood gadäk hënh. Gabaho do tageg'ääs bä m', jãam né hë m' pãan hawak do rino häd näng do s'ëeb tahapäh. Ti m' tabajëng. Tahyb n'aa newëë mä ta tii.

Pawóp hë ajyy hä Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿh

¹³Ti noo gó né hë, pawóp hë Jesus ma matëg wób rabahóm panang Emaus häd näng doo hënh. Dawëë péj tii, Jerusarënh bä naa. ¹⁴Ramahóm me rahe'oot mä Jesus dajëp do ky n'aa. ¹⁵Ti bahãnh mä Jesus kataa sa hä. Sa sii m' tabahóm. ¹⁶Dooch m' rah'yy genä bä Jesus tado bä, P'op Hagä Do an'oo bä. ¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—H'ëed ti bë her'oot? —näng mäh.

Ti m' rabayyw b'ëeh dó. Rahyb n'aa tón mäh. ¹⁸Ti m' sa seeh, Kerew-Pas häd näng do ky hadoo:

—Jãam né hë òm Jerusarënh bä heg'ääs do ky n'aa nanapäh do t'ii hënh hawäd wät doo? —näng mä ta kyyh.

¹⁹—H'ëed ky n'aa? —näng mä Jesus.

—Nasaréh buuj, Jesus häd näng do ky n'aa —näk mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod né tii. Tak'ëp ta hejój gó tama metëëk, tapehuunh na-ääj hë. Baad ub ti P'op Hagä Do matym gó. Baad ub na-ääj hë ta wób sa matym gó —näk mäh. ²⁰—Tii bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahë n'aa, ër wahë n'aa wób na-ääj hë, raban'oo kân Roma buuj sa moo gó, radaj'ëep hyb n'aa. Tii bä rabepëëm däk b'aa hä —näk mäh. ²¹—Kristo, ër majiï moo gó naa ëer, Isaraéw buuj ted'ëep do paawä, ää ed'oo. Tamawoob däg mä ta äh tadajëp —näk mäh. ²²—Ti anäng nä ta ky n'aa —näk mäh. —Bäp paa yÿj wób, ää h'yyb hataa, rabeboo nä Jesus kamag n'aa hood hënh. Ää h'yyb gabedo bong ran'oo bä. ²³Dooch wäd mä ta kamag n'aa ta gó, sa nooh. Ääs kas'ee bong mä sa hä, sa nooh. Jesus mä ganä wät ääs her'ood bä, yÿj sa nooh. ²⁴Tii bä ää wób rawaj'aah rabaheg'ääs hyb n'aa. Se hub né hë m' yÿj sa kyyh. Dooch wäd mä Jesus kamag n'aa tii bä. Dooch né hë m' rahapëë bä Jesus —näk mä ajyy kyyh.

²⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—H'yy gatamah bëeh! —näng mäh. —Nayyw hë nado bë ky daheeh sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod rahe'oot do paah —näng mäh. ²⁶—Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ahoop do pan'aa né hë sahõnh hë ta tii, hÿ pong jé, raweh'ëeh hënh, tabasëëk do pooj jé. Baad né hë P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong paa ta tii —näng mä Jesus sa hä.

²⁷Ti m' Jesus ma met'ëeg wät mä sa hä sahõnh hë ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do hä hanäng doo. Mosees erii wät do hä tadu doo ta ky n'aa tama metëëk doo. Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do ta ky n'aa, Jesus her'oot né m' tii kä.

²⁸Ti m' edaa däk mä panang Emaus häd näng doo. Panang bahãnh mä Jesus kateb'ëes. ²⁹Ti m' tak'ëp rabetsëë sa pa tabaym hyb n'aa, tũuh däg do

hyb n'aa papÿÿj. Badajuu däk mäh. Ti m' Jesus bahôm kân sa sii. Sa pa m' tabayyw kân. ³⁰Rabehyy t'oonh bä kä rabawa hyb n'aa kä, Jesus bado däk pāw, ti m' P'op Hagä Do hä taky n'aa etsēē ta hyb n'aa, ti m' taganabäh hōm, ti m' tabanoo sa hä kä. ³¹Tii bä kä m', rah'yy kadaw'uuh Jesus hä. Rah'yy kada-wuung sii hē m' Jesus dawuh.

³²Ti m' sa daaj hē rakaner'oot. Ti m' raky hadoo:

—Mahapäh né hē, ti baad ēr h'yyb tym tsebē do hadoo ēr sii taber'oot bä, P'op Hagä Do kyy kerih do hä ēr tamaher'oot bä ēr mana me —näk mä sa kyyh.

³³Ti m' nayyw hē kä rabajēē kân Jerusarēnh hēnh, 11 hedoo do Jesus ma matēg, ta wób na-āāj hē rakata padēēk bä. Rakajaa bä kä m', kata b'ēēh do raky hadoo sa hä:

³⁴—Se hub né hē. Ganä wät né hē ēr Wahē N'aa! —näk sa kyyh. —Simaw hä takas'ee wät! —näk mä kata b'ēēh do sa kyyh.

³⁵Ti m', panang Emaus häd näng doo hēnh naa han'aa do rabaher'oot sa hä nyy da Jesus kasee sa hä ta tyw n'aa ramahōm me, nyy da rah'yy kadaw'uuh ta hä pāw taganebēēh bä.

³⁶Tii bä kä m', rabaher'oot nä bä m', Jesus ganä g'ēēd kân mä sa mahang. Ti m' takedēng sa hä:

—Taw'āāts hē bē P'op Hagä Do h'yyb en'yym —näng mäh.

³⁷Ti m' tak'ēp rabeÿÿm bong. H'yy gabedo bong mäh. Maēts red'oo mäh.

³⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hēd n'aa bē beÿÿm? —näng mäh. —Hēd n'aa bē panyyg ky nadaheeh hahÿ bē hapäh do hä? —näng mäh. ³⁹—Bē hegāā moh ÿÿ, tsym ÿÿ, atapuwa tyw n'aa paah. ÿ né ti hÿÿh. Maēs ÿ nado ti hÿÿh. Bē mep'aa hä ÿÿ, maēts nado ÿÿh, bē bahapäh hyb n'aa. Maēts dooh ta dab nyy bä, dooh ta k'yy nyy bä, baad bē hapäh do ÿÿh —näng mä Jesus sa hä.

⁴⁰Ti m' tametä däg kân mä sa hä ta mooh, ta tsyym. ⁴¹Dooch m' raky dahē nä bä, tak'ēp rah'yyb tsebē do hyb n'aa, tak'ēp rah'yyb meuunh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus ky hadoo sa hä:

—Ti anyy ji awa péh? —näng mäh.

⁴²Ti m' rabanoo tah'ÿÿb dab. ⁴³Ti m' tabawēē kân sa matym gó.

⁴⁴Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bē mahang ÿ bawät nä bä, ÿ dajēp do pooj jé, “Kametä däk da hä ÿ sahōnh hē kēh ÿ n'aa Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Saaw-Mo hä kerih do na-āāj hē”, bē ÿ maher'ood bong paah —näng mäh.

⁴⁵Ti m' rah'yy genä padēēk P'op Hagä Do kyy kerih do hä, Jesus an'oo bä. ⁴⁶Ti m' taky hadoo ēnh sa hä:

—Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do kēh ÿ n'aa: Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ahoop né da dajēb. Ta jawén kä da, tamawoob hē ta āh tabado däk bä, taganä wät da p'aa hēnh. ⁴⁷Kristo ky gabuuÿ sahōnh hē häÿ n'aa babuuÿ sa hä rabaher'ood hōm da hahÿ ky n'aa: P'op Hagä Do awug hōm da sahōnh hē nesaa do ji moo wät do paah, ta hä ji h'yy kawareem bä. Jeru-sarēnh bä naa da radu doo raher'ood hōm doo —näng mä Jesus.

⁴⁸Ti m' taky hadoo ēnh:

—Bē hapäh sahōnh hē ta ti nesaa do ÿ ahoop doo, ÿ dajēp doo, ÿ ganä wät doo, ti hyb n'aa ÿ karēn bē baher'oot ta ti kēh ÿ n'aa ta wób sa hä —näng

mäh. ⁴⁹—Ỡ mejüü da bë wë P'op Hagä Do Sahee, Ee ky n'aa enooh doo —
näng mäh. —Ti hyb n'aa bë ayyw dó Jerusarēnh bã, bë gado dāk bã kã p'op
naa P'op Hagä Do Sahee hejój —näng mã Jesus.

Hỹ pong hēnh Jesus basēēk do ky n'aa hahỹh

⁵⁰Ti m' ta ma matēg Jesus mahūūm kãn panang bahānh, panang Betanija
häd näng doo hēnh. Ti m', p'op ta moo tagadabē sēēk, ti m' taky n'aa edēē
bong sa hã. P'op Hagä Do hã taky n'aa etsēē sa hyb n'aa. ⁵¹Ta ky n'aa edēng
bã m', P'op Hagä Do masäg kãn hỹ pong jé. ⁵²Ti m', sa taron nu paa me m' ta
ma matēg ramehyy b'ēēh, Jesus raweh'ēēh do ky n'aa, Jesus hã raj'aa etsē hyb
n'aa. Ti m' tak'ēp rah'yy gadejah doo gó m', rah'yyb tsebé doo gó m' rabajēk.
⁵³P'op Hagä Do tób n'aa bã m' P'op Hagä Do hã raj'aa etsēē had'yyt hē m'.
Jāām hē kã hahỹ Jesus panyyg.

Jowāw

Jesus ky n'aa Jowāw erih do hahỹỹh

P'op Hagä Do kyyh Jesus hä takesok do ky n'aa hahỹỹh

1 ¹P'ooj ub, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, tawäd né hẽ P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo.^a P'op Hagä Do sii tabawät. P'op Hagä Do né hẽ tii. ²Sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, P'op Hagä Do sii tabawät tii. ³Sahõnh hẽ tamo haj'aa hanäng doo. Dooh tapanahuunh péh. ⁴Ji edëb had'yyt up doo, P'op Hagä Do Kyyh häd näng do hä né hẽ tabana. Ji h'yyb tym bag hadoo né hẽ ta ti edëb had'yyt ub doo. ⁵Badagyp doo gó, nesaa do badäk hahỹỹ hä hanäng doo gó ta ti bag kadaw'uuh. Dooh badagyp do haja bã ta hä.

⁶Ti m' ti awät mä aj'yy P'op Hagä Do kyy gó hana doo. Ta häd mä Jowāw.^b ⁷P'op Hagä Do mejũũ ta hä, ta wób tamaher'oot hyb n'aa ta ti ji h'yyb tym bag ky n'aa, ta tii hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ⁸Dooh Jowāw tado bã ta ti ji h'yyb tym bag. Ta bag ky n'aa rod ub ti Jowāw. ⁹Ahy kãn badäk hahỹỹ bã, ta bag heh'äät ub doo, Jesus Kristo, sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hä habong do sa h'yyb tym bag.^c

¹⁰Badäk hahỹỹ bã paa tabawäd wät. Badäk hahỹỹ hä habong do tapehuuj né paawä, dooh ragado bã tii, dooh rah'yy genä bã ta hä. ¹¹Ta karapee, Isaraéw buuj wẽ tabahyng, ti hadoo né hẽ, dooh ragado bã. ¹²Sahõnh hẽ gad'oo doo, ta hä h'yy ka'eeh do sa hä P'op Hagä Do banoo ta taah rabahadoo hyb n'aa. ¹³P'op Hagä Do taah ti rawén hedo padëëk, aj'yy karên do jawén nado, aj'yy panaa ji bahadoo do hyb n'aa nado. P'op Hagä Do taah rawén hedo padëëk, P'op Hagä Do tii d' tabanoo do hyb n'aa sa hä. Sa yb hado däk P'op Hagä Doo.

¹⁴Ti m' aj'yy gó P'op Hagä Do Kyyh häd näng do kesok. Äã mahang paa tabawäd wät. Äã hapäh né hẽ tak'ëp hadoo do ta hejój, sét ub P'op Hagä Do T'aaah tak'ëp hadoo do hejój. Tak'ëp né hẽ taky enyym. Heh'äät ub had'yyt né hẽ ta tii.

¹⁵Baad ub Jowāw nu gahem'uun do paa baher'oot paa ta ti ky n'aa. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—Hahỹ ti ỹ ky n'aa her'oot doo, hahỹỹ da ỹ baher'oot bã: “Jawén ỹ hana doo, hyb n'aa jawyk ti bahãnh ỹỹ, tawäd däg né hẽ pój ỹỹ jé do hyb n'aa” — näng mä Jowāw kyyh.

a 1.1 Jesus né ti P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo. **b 1.6** Jowāw nu gahem'uun do tii. Hajök ti noo gó Jowāw häd enäh doo. Hahỹ Jesus panyyg hanäm do herii wät doo, Jowāw seeh, Jesus ma matëg seeh. **c 1.9** Jesus ji tah'yy gan'yyh baad hadoo do hä, P'op Hagä Do karên do hä, taha-näng pé m' ti ji h'yyb tym bag.

¹⁶Tak'ëp né hê P'op Hagä Do Kyyh häd näng do ky enyym. Ti hyb n'aa ër hä taky enyww had'yyt hê. Baad hadoo do ër hä tametä had'yyt hê. ¹⁷Mosees makû anoo paa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Jesus Kristo kä metä kân P'op Hagä Do ji takamahän doo, ky n'aa heh'äät ub do na-ääj hê. ¹⁸Dooh noo gó hapäh pé P'op Hagä Doo. Tii d' né paawä, jāām né sét hadoo do ta T'aah, ta da hadoo doo, ta pa hawät doo, ër tamaher'oot ta ky n'aa. Ta hä hê takametëeh P'op Hagä Doo.

Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa hahÿÿh

¹⁹Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa panang Jerusarënh bä habong do ramejũ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do wób, t'ii hënh ramoo heb'ook do Rewi panaa wób na-ääj hê, Jowāw hä rabeaanh hyb n'aa Kristo, P'op Hagä Do Ky Däng Do tado bä. ²⁰Baad ub mä Jowāw baher'oot sa hä, dooh taky n'aa jejen bä. Hahÿÿ da m' Jowāw kyyh sa hä:

—Dooh Kristo,^d P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ÿ do bä —näng mä sa hä.

²¹Ti m' rabeaanh:

—Öm Eriij, p'ooy ub hawät do paah? —näk mäh.

—Dooh —näng mä Jowāw.

P'aa hënh mä rabeaaj wät ënh:

—Öm nanäng P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng doo? —näk mäh.

—Dooh ÿ ti tado bä —näng mäh.

²²Ti m' tagadëg ub rabeaanh:

—Jaa ti öm? —näk mäh. —Ää mamaher'ood, ää panäk hyb n'aa ää hä mejũ doo. Jaa öm, a nooh? —näk mä sa kyyh.

²³Ti m' Jowāw ky hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod, Isajas häd näng do her'oot doo da:

—“ÿ né hê hahÿÿ da tabanawäng bä her'oot doo: Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.”^e

²⁴Ti m' sa wób, Parisëw ramaneëenh doo, ²⁵rabeaaj wät ta hä:

—Hëd n'aa manu gemuun, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nadoo do öm? Hëd n'aa manu gemuun Eriij p'ooy ub hawät do paa nadoo do öm, nanäng P'op Hagä Do ky n'aa rod nadoo do na-ääj hê öm? —näk mä sa kyyh.

²⁶Ti m' Jowāw ky hadoo:

—ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naëng me —näng mäh. —Ti awät bë mahang bë nahapäh doo. ²⁷Ti né ti jawén ÿ hana doo, tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahänh ÿÿ. Hä ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa ÿ do bä —näng mäh.

²⁸Ta ti reaanh doo, panang Betanija häd näng doo bä tii, tamii Joradän häd näng do ta myyj jé. Tii bä m' Jowāw nu gemuun bong mä ta wë han'aa doo.

Jowāw nu gahem'uun do her'oot do Jesus ky n'aa hahÿÿh

²⁹Ti m' jati péh, Jesus Jowāw nu gahem'uun do hapäh ta wë hana doo. Ti m' Jowāw ky hadoo:

d 1.20 Ji h'yyb tym dëeb, p'ooy ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëenh Mesijas. Gereg kyy me ramaneëenh Kristo. “P'op Hagä Do h'yyb däng doo”, tahananäng pé m' ti.

e 1.23 Isajas 40.3

—Bē hegāā, —nāng mäh —P'op Hagä Do mas'ää b'éé t'aah hadoo, badäk hahÿÿ hä habong do nesaa do sa hä hanäng do hado hōm doo^f —nāng mäh Jowāw Jesus ky n'aa hä. ³⁰—Hahÿ né hē ta ti ÿ her'oot do paa kä, hahÿÿ da ÿ baher'oot noo gó: “Jawén ÿ hana doo, hyb n'aa jawyk ti bahānh ÿÿ, tawäd däg né hē póÿ ÿÿ jé do hyb n'aa”, ÿ hanäng do paah. ³¹—Dooch paa ÿ hapēē nā bā nanäng hyb n'aa jawyk do hahÿ tado bā. Ý wén nu gemuun bong tame, takametēēh hyb n'aa Isaraéw buuj sa hä —nāng mäh Jowāw.

³²Ti m' Jowāw ky hado kán:

—P'op Hagä Do Sahee ÿ hapäh hÿ pong jé naa tabahyng ta wē gurii-i hadoo. Ta hä tabaym. ³³Pooj jé, dooh ÿ hapēē nā bā ti tado bā. Hahÿÿ da paa ÿ P'op Hagä Do maher'oot, ÿ paa tamejūū tame ÿ nu gemuun hyb n'aa: “Aj'yy wē Sahé ÿ ahyy bā, ta wē tabaym mabahapäh bā”, nāng P'op Hagä Doo, “ti né hē tii kä tabanoo sa hä Sahé ÿÿ kä sa h'yyb tym gó tabajēē suun hyb n'aa, Sahé ÿÿ h'yyb mahūūm hyb n'aa kä sa hä”, nāng P'op Hagä Do hä ÿÿ. ³⁴ÿ hapäh ta ti Jesus wē kä. Ti hyb n'aa baad ÿ baher'oot ta ky n'aa kä: P'op Hagä Do T'aah né hē ti hÿÿh —nāng mäh Jowāw nu gahem'uun doo.

Pooj jé Jesus sii habok do sa ky n'aa hahÿÿh

³⁵Ti m' jati péh, p'aa hēnh mäh Jowāw nu gahem'uun do tii bā tabawät. Pawóp hē m' ta ma matēg rahada. ³⁶Jesus tabēs bā Jowāw bahapäh bā m', taky hadoo ta ma matēg sa hä:

—Bē hegāā! P'op Hagä Do mas'ää b'éé t'aah hadoo —nāng mäh Jowāw.

³⁷Ti m' ta ma matēg ramaa napäh bā m' Jowāw her'oot doo, Jesus sii m' rababoo kán. ³⁸Ta jawén p'aa hēnh Jesus baheg'ääs bā m', ta jawén han'aa do tabahapäh bā m', tabeaanh sa hä:

—H'ēēd bē karēn? —nāng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Rabi^g —näk mäh, —nyy bā mabagä? —näk mäh sa kyyh.

³⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—B'ēēp, bē hegāā —nāng mäh.

Ti m' rabahōm ta sii, ti m' rabaheg'ääs tabahe'ÿÿh doo. Ti m' rabaym ta pa, tüūh däg do hyb n'aa papÿÿj, 4 oor m'.

⁴⁰Aj'yy Ān-Deréh häd nāng doo, Simaw Peed häd nāng do hÿÿj, Jowāw nu gahem'uun do her'oot do maa napäh do seeh, Jesus sii hawäd dāk do seeh.

⁴¹Ti m' nawayw hē Ān-Deréh bahōm ta hÿÿj tesoos, Simaw. Ti m' tabaw'yyt bā kä, taky hadoo ta hä:

—Āā aw'yyt Mesijas rahanäng doo —nāng mäh. (Kristo, P'op Hagä Do h'yyb dāng doo, tahanäng pé ti Mesijas.)

⁴²Ti m' Ān-Deréh mahūūm kán Simaw Jesus wē kä. Ti m' Jesus begāā dāk Simaw wē, ti m' taky hadoo ta hä:

f 1.29 P'ooj ub, Jesus hewäd hyng do pooj jé, P'op Hagä Do mejūū b'éé t'aah radaj'ēēp nesaa do sa mo haj'aa sām. B'éé t'aah majyyw hyb n'aa P'op Hagä Do mabaan hōm nesaa do ramoo bong do paah. B'éé t'aah jawén buuj däg Jesus. Jesus dajēp nesaa do ēr moo bok do hyb n'aa. Ta majyyw hyb n'aa kä P'op Hagä Do bawug hōm sahōnh hē nesaa do ēr moo bok doo. Ti hyb n'aa, b'éé t'aah gó Jowāw wén eh'ūūm Jesus ky n'aa. **g 1.38** “Āā ma matēg” rahanäng pé m' ti Rabi. Raweh'ēēh do ky n'aa tii.

—Ōm né Simaw. Jowāw häd näng do t'aah ōm^h —näng mäh. —Hỹ jawén Sepas a häd kă —näng mäh. (Peed rahanäng pé ti ta tii, sa kyy me ti Sepas. “Pä” rahanäng pé m' tii.)

Pirip, Natanajéw daheeh Jesus naëenh do panyyg n'aa hahỹyh

⁴³Ti m' jati pé Jesus h'yyb däng Garirej häj n'aa hēnh tabahōm. Tabahōm pooj jé tahapäh mǎ aj'yy Pirip häd näng doo.

—Hata ỹ ōm hỹ kă —näng mǎ Jesus ta hǎ.

⁴⁴Betsaj-Da panang häd näng doo bǎ naa ti Pirip. Ti né hē na-āāj hē Ān-Deréh Peed sa panang. Sét panang buuj né tii. ⁴⁵Ti m' aj'yy seeh, Natanajéw häd näng do hǎ Pirip kataa. Ti m' taky hadoo ta hǎ:

—Āā awyyd kǎn Mosees erii wāt do paa gó kaher'oot doo kǎ, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerii bong do paa gó kaher'oot do na-āāj hē —näng mäh. —Jesus né ti ta tii, Nasaréh häd näng do panang hēnh naa, Joséh t'aah —näng mǎ Pirip Natanajéw hǎ.

⁴⁶—Nasaréh hēnh naa? —näng mǎ Natanajéw. —Nasaréh bǎ naa dooh baad hadoo do ana bǎ —näng mǎ Natanajéw.

Ti m' Pirip ky hadoo ta hǎ:

—Hamäh, ēr hegāā —näng mǎ Pirip.

⁴⁷Ti m' rabahōm. Ti m' Jesus bahapäh bǎ Natanajéw kaja nǎ bǎ, taky hadoo:

—Wāt ta ti Isaraéw buuj heh'āāt ub doo. Dooh tawad'ii bǎ, dooh tajejēn bǎ —näng mäh.

⁴⁸Ti m' Natanajéw ky hadoo:

—Nyy d' ỹ mabahapäh? —näng mǎ Jesus hǎ.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hǎ:

—Ōm Pirip aw'yyt do pooj jé, ōm ỹ bahapäh joom wiigo häd näng do yt hǎ —näng mǎ Jesus.

⁴⁹Ti m' Natanajéw hyb n'aa meuuj wāt, ti m' taky hadoo:

—Ma matēg! —näng mäh —Ōm né P'op Hagā Do T'aah. Ōm né hē Isaraéw buuj sa wahē n'aa —näng mäh.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo ta hǎ:

—Hǎ ỹ mah'yy ka'eeh, joom wiigo yt hǎ ōm ỹ bahapäh ỹ banäng do hyb n'aa? —näng mäh. —Ti bahǎnh da mabahapäh da meuuj n'aa näng doo —näng mäh.

⁵¹Ti m' Jesus ky hado kǎn:

—Né hup ỹ né hē hahỹ ỹ her'oot doo: Wē gasēēts hōm do bē bahapäh da. P'op Hagā Do āās rabehyng rabesēēk Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do wē, bē hapäh da —näng mǎ Jesus sa hǎ.

Naëng kawapēen dāk do panyyg n'aa hahỹyh

2 ¹Ti m', jati hawāt hadoo hǎ, panang Kanah häd näng doo bǎ, Garirej häj n'aa bǎ, ramoo bong ket'ēē do jām waa n'aa, ta tā n'aa. Jesus ỹyn awāt tii bǎ, raket'ēē do jām noo gó. ²Jesus, ta ma matēg sii hē, rabats'yyt jām hēnh. ³Ti bahǎnh, tabahēj jēng uwa bēeh hejoonh doo. Ti m' Jesus ỹyn ky hadoo Jesus hǎ:

h 1.42 Jowāw see ta ti Simaw yb. Dooh Jowāw nu gahem'uun do paa tado bǎ. Dooh na-āāj hē ti Jesus ma metēēk do seeh, Jowāw häd näng do tado bǎ. Hajōk Jowāw häd enǎh doo.

—Ahëej jëng uwa bëëh hejooñh doo —näng mã Jesus y̆yñ.

⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hëd n'aa tii hã y̆ mamaher'oot? —näng mãh. —Dooh takaja nã bã hejój y̆y y̆ metëëh doo —näng mãh.

⁵Tii bã m', ta ti tób yt moo bo n'aa hã m' Jesus y̆yñ ky hadoo:

—Bë moo boo da sahõnh hë bë tamejũũ doo —näng mã ta y̆yñ kyyh sa hã.

⁶Tób yt hã ti abëëh ji ma poo oow see pé naëng hood pã s'ëëb. Sa moo hetsyd, sa waa hood getsyd naëng n'aa. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do ky n'aa né tii. Tamawoob hë raat ken'yyh tahyb n'aa pé ta ti ta gabuuj. ⁷Ti m', tii b' moo heb'ooh do sa hã Jesus ky hadoo:

—Bë gedu bëh naëng ta hood gó —näng mã Jesus.

Ti m' ragedu bëh sahõnh hë. ⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë agób ta uuh. Bë mahũũm jãh kaser n'aa wë —näng mã ta kyyh.

Ti m' ramahũũm kãn ta wë ta uuh. ⁹Ti m' jãh kaser n'aa tameëëk naëng paah, uwa bëëh hejooj dāk doo. Dooh tahapëë bã n'yy hënh naa tii. Tii bã moo heb'ooh doo, ti rahapãh ta tii. Ti m' dawë hã aj'yy katëë do tanaëënh, ¹⁰ti taky hadoo ta hã:

—Pooj jé ji heno uwa bëëh hejooñh do baad hadoo doo. Ta jawén, baad rabeëg bong bã kã, rahãd kanahapëë bong bã kã, ji heno baad nadoo doo. Òm tii, dooh tii d' madoo bã. Menyyw hõm baad had'op do tagadëëg ub —näng mã ta kaser n'aa kyyh aj'yy katëë do hã.

¹¹Pooj jé Jesus du doo do tapahuunh do ta tii. Ta tii hã kã tametã kãn tak'ëp hadoo do ta hejój, ti hyb n'aa ta ma matëg ta hã rah'yy kae padãg kãn. Panang Kanah hãd nãng doo bã, Garirej hãj n'aa bã ti ta tii.

**P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó hes'ëëm do Jesus
hebëë bong do panyyg n'aa hahy̆yñ**

¹²Ti jawén mãh, panang Kapar-Naũm hãd nãng doo hënh Jesus rabahõm ta y̆yñ, ta hy̆yñ, ta ma matëg sa daheeh. T'iĩ hënh mã tabaym pawóp hë ta ãh.

¹³Tabedaa dāk bã Pas-kowaⁱ hãd nãng do Judah buuj rahyb n'aa esee doo, Jesus bahõm kãn mã Jerusarënh hënh. ¹⁴P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, kahadë doo gó, wahoo gó, tabahapãh mã booj yb, b'éé, gurii-i hes'ëëm doo. Dajëër meb'aanh doo, tii b' né rabat'ooh, Jesus hapãh. ¹⁵Ti m' tabarig dāk ta tyd tamehewyyh hyb n'aa. Ti m' tabahabëë bong booj yb, b'éé sii hë. Ti m' tabaũũj bëëh mã dajëër rabaheb'aanh do tyng n'aa. Jé pad'yyt hë taparara bong mã moweed, Jesus mo haj'aa. ¹⁶Ti m' taky hadoo gurii-i hes'ëëm do hã:

—Bë manã ti j'eepl! —näng mãh. —Ji es'ëëm do tób n'aa bë adoo manã Ee tób! —näng mã Jesus kyyh sa hã.

¹⁷Ti m' ta ma matëg rahyb n'aa es'ee däg kãn P'op Hagä Do kyy kerih do hã kerih doo: “Y̆ gawats'iik da tak'ëp y̆ kamahãñ do hyb n'aa a tób n'aa.”^j

¹⁸Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa rabana Jesus wë, ti m' raky hadoo ta hã:

i 2.13 Pas-kowa ramaneëënh doo, Isaraéw buuj rahyb n'aa esee do P'op Hagä Do t'yyd mehiĩn doo, rabah'ũũm do Esit bã naa. Pas-kowa ratab'ëës noo gó m' ranaheb'ooh mã b'éé t'aah aj'yy. Rahyb n'aa esee do heen n'aa m' tii. Ti noo gó m' ratab'ëës né hë m' pãw makuj tamah doo. Séd hã m' rataheb'ëës. j 2.17 Saaw-Mo 69.9 hã takerii dāk tii. Dawi kyy gó Jesus beh'ũũm. Tak'ëp Jesus kamahãñ P'op Hagä Do tób n'aa. Baad takarën P'op Hagä Do rahyb n'aa esee ta ti yt hã. Dooh tagenaag bã ta see hyb n'aa tii bã ramoo bong doo.

—Jaa kyy gó hahỹ d' mabad'oo? —näk mä sa kyyh. —Mametä ää hä meuj n'aa näng do heen n'aa, P'op Hagä Do ky gabuuj tado bä —näk mä sa kyyh.

¹⁹—Ej —näng mä Jesus. —Bë karën bä, bë apyn hõm hahỹ P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob hë tabado däk bä ta äh, ỹ tamaa sooh p'aa hënh —näng mä Jesus.

²⁰—Nyy d' ti ta tii? —näk mä Judah buuj wahë n'aa sa kyyh. —46 ta baab ramoo bok rabahaja sooh hyb n'aa. Tamawoob mä ta äh matamaa sooh p'aa hënh? —näk mä sa kyyh Jesus hä.

²¹Dooh P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarënh bä hasooh do paa tado bä, Jesus hanäng péh. Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë ti taher'oot. ²²Ta jawén, Jesus ganä wät jawén paa bä kä m', ta ma matëg rahyb n'aa newë kân ta ti taher'oot doo. Tii bä kä m' raky dahé kân Jesus her'oot do paa kä. Raky daheeh na-ääj hë P'op Hagä Do kyy kerih doo kä.

²³Ti m', Pas-kowa rahyb n'aa esee noo gó, Jerusarënh bä Jesus baym bä, hajök h'yy kae kân ta hä, hajõng tapehuunh do rahapäh do hyb n'aa. ²⁴Dooh Jesus h'yyb dahé bä sa hä, baad tabahapäh do hyb n'aa sa h'yyb. ²⁵Dooh hyb n'aa rabaher'oot pé Jesus hä badäk hahỹ hä habong do sa ky n'aa, baad Jesus bahapäh do hyb n'aa sa h'yyb.

Aj'yy Nikodēm häd näng do sii Jesus ber'oot do panyyg n'aa hahỹh

3 ¹Ti m', ti awät mä aj'yy Nikodēm häd näng doo, Pariséw sa seeh, Judah buuj sa wahë n'aa see m'. ²Atsēm tabana Jesus wë, ti taky hadoo ta hä: —Ma matëg, —näng mäh —ää hapäh, õm P'op Hagä Do mejüü, ää mama metëëk hyb n'aa. Ta ti ää wén hapäh, dooh hajaa pé ta tii d' mapahuunh doo da P'op Hagä Do nawäd bä ta sii —näng mä Nikodēm kyyh.

³Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Dooh hajaa pé P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji do bä, p'aa hënh ji nenyi bä. Né hup ỹ né hë ta ti ỹ her'oot doo —näng mä Jesus Nikodēm hä.

⁴Ti m' Nikodēm ky hadoo:

—Nyy d' tii? —näng mäh. —Nyy da p'aa hënh ji benäng, wah'ëë däk do ji? Ny daa p'aa hënh ji bajëë suun ji ỹyn wog gó, p'aa hënh ji benäng hyb n'aa? —näng mä Nikodēm kyyh.

⁵Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh ji haja bä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji do bä, ji h'yyb ji nenyiw bä nesaa do mahänh, P'op Hagä Do Sahee ji h'yyb gó tanajëë suun bä na-ääj hë.^k Né hup ỹ né hë ta ti ỹ her'oot doo —näng mäh. ⁶—Aj'yy hä hana doo, ta da hadoo né hë tii. P'op Hagä Do Sahee hä hana doo, P'op Hagä Do taah hedo padëëk tii. ⁷Ti hyb n'aa mahyb n'aa meuij manäh, “Taw'ääts hë p'aa hënh bë benäng do hadoo”, ỹ hanäng do hä —näng mä Jesus.

⁸Ti m' taky hadoo:

—Tabahëm do ky n'aa gó õm ỹ maher'oot p'aa hënh ji benäng do ky n'aa. Tabahëm do tabahëm takarën hënh. Ji maa napëë né paawä ta kyyh, dooh ji

k 3.5 Hahỹ d' Gereg kyy me, Jowāw erih doo me: “Dooh ji haja bä P'op Hagä Do bag'ääs doo gó ji ajëë suun bä, näng me ji nenyi bä, P'op Hagä Do Sahee me ji nenyi bä na-ääj hë.” Hahỹ da ta ti näng ky n'aa: Ji kahetsyid wät do hadoo näng me hasus do mahänh, ji h'yyb ji benäm nesaa do mahänh.

hapëë bä n'yy hënh tahana, dooh ji hapëë bä nyy bä tabaym. Ti hadoo P'op Hagä Do Sahee gó p'aa hënh henäk do sa hä' —näng mä Jesus Nikodëm hä.

⁹Ti m' Nikodëm ky hadoo:

—Nyy d' tii?

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Isaraëw buuj sa ma matëg né paawä òm, dooh tagah'ood bä a hä? —näng mäh. ¹¹—Né hup ÿ né hë hahÿ òm ÿ maher'oot doo: Ää her'oot ää hapäh do ky n'aa, ää hapäh do ää matym me na-ääj hë. Ti hadoo né hë, dooh bë gado bä ää her'oot doo —näng mäh. ¹²—Òm ÿ maher'ood wät badäk hahÿÿ bä ky n'aa, dooh ÿ maky dahé bä. Nyy da da ÿ bë ky daheeh hÿ pong jé ky n'aa ÿ her'ood bä? —näng mäh. ¹³—Dooh hewäd sëëk pé hÿ pong jé. Dooh ta ky n'aa her'oot péh. Jääm né hë hawät t'îi hënh Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo. ¹⁴P'ooj ub, tabanawäng bä, aw'yy heen n'aa Mosees gadahäng p'op, b'aa hä, ta wë rahegää bä ranadejëp hyb n'aa. Ti hadoo né da b'aa hä, p'op, rabe-pëëm däk da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ¹⁵sahõnh hë ta hä h'yy ka'eëh do redëb had'yyt hyb n'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. ¹⁶Tak'ëp badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do kamahän. Ti hyb n'aa taban'oo däg kän sét hadoo do ta T'aah, sahõnh hë ta hä h'yy ka'eëh do tabanesaa hënh ranahõm hyb n'aa, rabadëb had'yyt hyb n'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do pa kä. ¹⁷Taky n'aa etyy hyb n'aa nado nesaa do sa hä P'op Hagä Do wén mejõ hyng ta T'aah badäk hahÿÿ bä. Tawén mejõ hyng, ta hä rabadëp hyb n'aa nesaa do mahänh —näng mä Jesus kyyh.

¹⁸Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Dooh P'op Hagä Do ky n'aa ety bä nesaa doo hënh, ta T'aah hä h'yy ka'eëh doo. P'op Hagä Do h'yyb gó tabanyy däk taky n'aa etyy do sa hä nesaa doo hënh, ta T'aah hä h'yy kana'eëh do sa hä. Ta wén ky n'aa etyy nesaa doo hënh sa hä, sét had'os do ta T'aah hä rah'yy kana'eëh do hyb n'aa —näng mäh. ¹⁹—Hahÿ hyb n'aa P'op Hagä Do rejää da sa hä: Ta t'aah, ji h'yyb tym bag, baad hadoo do P'op Hagä Do gen'aak do ji hä tametëëh doo, kajaa badäk hahÿÿ hä habong do sa mahang. Ti hado né paawä, dooh rakamahän bä ta ti bag. Rakamahän badagyp do hadoo doo, nesaa do ramoo bong do hyb n'aa. ²⁰Nesaa do moo heb'ook doo, dooh rakamahän bä ta bag. Dooh rakarën bä ta bag hadoo doo gó rabooh, nesaa do ramoo bok do kamanetëëh hyb n'aa. ²¹Baad hadoo do ky n'aa P'op Hagä Do metëëk doo da habok doo, tabawak bä hadoo doo gó rababok, P'op Hagä Do ky gabuuj né ta ti ramoo bong doo, takametä däk hyb n'aa —näng mä Jesus Nikodëm hä.

Jesus ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

²²Ta jawén mäh, Jesus, ta ma matëg daheeh raberéd hõm mä Jerusa-rënh panang. Panang bahänh, Judah häj n'aa bä tabaym dó ta ma matëg daheeh. Ta tii bä tanu gemuun bong ta wë han'aa doo. ²³Ti noo gó Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät panang Anon häd näng doo bä, panang Sarim häd näng do nedaa bä, tamii maeh do hyb n'aa tii bä. Hajök Jowāw wë han'aa ranu kemuun hyb n'aa. ²⁴(Jowāw nu gahem'uun do radawäts gëët do pooj jé

1 3.8 Hahÿÿ d' tihanäng pé tii: Dooh né paawä ji hapëë bä nyy d' ti p'aa hënh rabenäng do hadoo, wyt ta maab hë sa h'yyb tym kawareem kän P'op Hagä Do Sahee an'oo bä.

tii.) ²⁵Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg raky ked'aak Judah buuj see sii. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do mejüü nyy da ji behop ji h'yyb enyyw däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti p'ää raky ked'aak. Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hã:

²⁶—Äã ma matëg —näk mä Jowāw hã. —Aj'yy tamyyj däk hã makahataa doo, maky n'aa her'oot do paah, ta ti na-ääj hë nu gemuun hÿÿ kä. Sahõnh hë rabahõm kãn ta wë. Dooh äã wë rana boo bä —näk mä Jowāw nu gahem'uun do ma matëg ta hã.

²⁷Ti m' Jowāw ky hadoo ãnh:

—P'op Hagä Do né hë ti hanoo ji hã ji moo wät do pan'aa. P'op Hagä Do ky gabuuj né hë ti tamoo wät doo. ²⁸Bë hapäh né hë, bë maa napäh né hë bë hã ÿ her'oot do paah. P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nado ÿ hÿÿh, näng paa ÿÿh. P'op Hagä Do mejüü ÿ ta pooj jé, näng paa ÿÿh. ²⁹—Raketëë do jam n'aa rabajäm noo gó, ta patug pan'aa wë né ta ÿÿm pan'aa bahõm. Aj'yy najiis, jam h'yyb mahüüm n'aa, tsebee kãn katëë do pan'aa kyyh hã. Katëë do najiis tsebé do hadoo ÿ hÿÿh —näng mä Jowāw. —Baad ÿ tsebee kãn sahõnh hë rabahõm do hyb n'aa ta wë. ³⁰Taw'ääts hë rahyb n'aa jawyyg magyys hë ta tii. Ti yd jé taw'ääts hë ÿ rahyb n'aa sakog magyys hë —näng mä Jowāw.

³¹Ti m' Jowāw ky hadoo ãnh:

—Hÿ pong jé hana doo, sahõnh hë sa bahãnh ta tii. Badäk hahÿÿ bä naa ÿ ti hÿÿh. Badäk hahÿÿ bä naa ti ÿ hajaa ÿ her'ood bä. Hÿ pong jé hana doo, sahõnh hë bahãnh hadoo doo, ³²ti né hë sahõnh hë tabaher'oot t'iï hënh tahapäh doo, tamaa napäh do ky n'aa. Ti hado né paawä, dooh ragado bä taher'oot doo. ³³ÿ gadoo ti hÿ pong jé hana do her'oot doo. Te hub né hë P'op Hagä Doo, baad ÿ ky däng. ³⁴ÿ P'op Hagä Do mejüü ta ky n'aa ÿ baher'oot hyb n'aa. Baad tabanoo hã ÿ ta Sahee. Ti hyb n'aa, te hub né hë bë hapäh Jesus ky n'aa ÿ her'oot doo. ³⁵—P'op Hagä Do kamahãnh ta T'aah. Sahõnh hë bagã n'aa tabahadoo ta Yb an'oo bä. ³⁶P'op Hagä Do T'aah hã h'yy ka'eeh doo, edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa hÿ pong jé. Nabuj keh'üüm doo, ta hã h'yy kana'eeh doo, dooh da t'iï hënh raboo bä. Rahob had'yyt hë da nesaa doo, P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jowāw kyyh.

Samarija häj n'aa buuj ÿÿnh panyyg n'aa hahÿÿh

4 ¹Ti m', hajõõ däk Jesus ma matëg, Jowāw nu gahem'uun do ma matëg bahãnh däg, Jowāw bahãnh däg na-ääj hë Jesus ranu gemuun doo, Parisëw raky n'aa napëë kãn. ²(Dooh m' Jesus nu gemuun bä. Ta ma matëg ti nu gemuun Jesus wë han'aa doo.) ³Jesus heen n'aa nyy däk bä m', Parisëw raky n'aa napäh bä kä, teréd hõm Judah häj n'aa. Garirej häj n'aa hënh tabahõm kãn p'aa hënh. ⁴Ta tyw n'aa Samarija häj n'aa tabës doo me m' tabahõm.

⁵Ramahõm me m', rakajaa panang Sikar häd näng doo bä, Samarija häj n'aa bä. Hëej Jakóh ta t'aah Joséh hã tanoo do paa nedaa hënh ti panang. ⁶Tii bä ti majat mä naëng Jakóh gagots däk do paah. Jesus akaaj däk mäh, dawëë rababok do hyb n'aa. Ti m' Jesus baso däk naëng majat do pa. Wasyg këë mäh.

⁷⁻⁸Ti nuuj jé ta ma matëg rabahõm panang hënh, sa waa rabetsëë hyb n'aa. Ti m' naëng majat bä ÿÿnh, Samarija buuj, kajaa mä naëng tabagóp hyb n'aa. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Na ŷ eëg naëng uuh —näng mäh.

⁹Ti m' ŷŷnh hyb n'aa newëë teaañh do hyb n'aa. Dooh Judah buuj raherod bā Samarija buuj sa sii.^m Ti hyb n'aa m' taky hadoo:

—H'ëed hyb n'aa mabetsëë hā ŷ naëng? —näng mäh. —Ôm Judah buuj, ŷ ti Samarija buuj —näng mäh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Mahapëë bā paawā ji matym n'aa P'op Hagā Do anoo do ji hā, mahapëë bā paawā hahŷ naëng hetsëë do a hā, metsëë paawā ta hā naëng. Ji h'yyb ed'ëep do naëng n'aa paawā tanoo a hā —näng mäh Jesus.

¹¹Ti m' ŷŷnh ky hadoo:

—Ny ta hood? T'öp hahŷ naëng majat. N'yy hënh naa mabagóp ti naëng menooh doo? —näng mäh. ¹²—Ër wahë makū Jakóh gagots jat hahŷ naëng. Ti mo haj'aa paah, ti ti hanoo paa āā hā. Ti ti heëëk paah, ta taah reëëk paah, ta masāāh reëëk paa hahŷ naëng. Ër wahë makū bahāñh g'eeh ôm? —näng mäh ŷŷnh kyyh.

¹³Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Majat hahŷ naëng heëëk doo, p'aa hënh da tahoo kaaj dāk —näng mäh.

¹⁴—Naëng ŷ anoo do heëëk doo, dooh da tahoo kaaj wäd bā. Naëng ŷ anoo do tawäd had'yyt hē da sa h'yyb tym gó.ⁿ Tanoo sa hā hŷ pong jé, P'op Hagā Do pa sa h'yyb tym edëb had'yyt hē —näng mäh Jesus.

¹⁵Ti m' ŷŷnh ky hadoo:

—Na ta ti naëng ŷ karën, ŷ hoo nakaaj wät hyb n'aa, ŷ nana wät hyb n'aa, ŷ nagób wät hyb n'aa hahŷ naëng —näng mäh ŷŷnh kyyh.

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Abaaj hōm! Mahahëën nā a patug —näng mäh Jesus.

¹⁷—Dooh ŷ patug nyy bā —näng mäh ŷŷnh kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hē ôm, “Dooh ŷ patug nyy bā”, hanäng do ôm —näng mäh.

¹⁸—Ji ma poo oow pé paa a pat'uuk. Hŷŷ kā mapa gä doo, dooh né hē a patug tado bā. Ehub né hē ôm ti hedoo doo —näng mäh Jesus.

¹⁹Ti m' ŷŷnh ky hadoo êñh ta hā:

—P'op Hagā Do ky n'aa rod ti ôm —näng mäh. ²⁰—Sooñ nanäng waëë jó āā wahë makū rahyb n'aa jew'yyk P'op Hagā Doo. Bëëh, Judah buuj, Jerusa-rëñh bā m' ji hyb n'aa jaw'yyk, bë nooh. Nyy da a hā? —näng mäh.

²¹Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Baad ŷ baher'oot a hā, ŷ maky dahé. Ti awät da ti noo gó, dooh da P'op Hagā Do ji Yb ji hyb n'aa jew'yyg wäd bā nanäng waëë jó, Jerusarëñh bā na-āāj né da —näng mäh. ²²—Bëëh, Samarija buuj, dooh bë hapëë bā ta ti bë hyb n'aa jew'yyk doo. Āā hahŷ Judah buuj, āā hapäh ta ti āā hyb n'aa jew'yyk doo. Āāñ, Judah buuj, āā mahang né hē ti taganyyh sahōñh hē sa h'yyb tym dëëb —näng mäh. ²³—Ti awät da ti noo gó kā, da hē né hē ta du dāk, baad P'op Hagā Do ji Yb hyb n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagā Do Sahee hejój gó, tak'ëp

m 4.9 Dooh Judah panaa heh'äät do Samarija buuj rado boo bā. Ti hyb n'aa, dooh Judah buuj ragado bā sa mahang, dooh raherod bā sa sii. Dooh Judah buuj ragenaag bā Samarija buuj. Dooh na-āāj hē Samarija buuj ragenaag bā Judah buuj. **n 4.14** P'op Hagā Do Sahee tii, naëng hadoo do Jesus anoo doo.

baad hadoo doo gó na-āāj hē rahyb n'aa jew'yyk da. Ta ti hedoo do P'op Hagä Do ji Yb karēn. ²⁴Sahee né hē ti P'op Hagä Doo. Ti hyb n'aa taw'āāts hē ta hā hyb n'aa jew'yyk doo, ta Sahee hejój gó, tak'ēp baad hadoo doo gó na-āāj hē P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk —näng mä Jesus ȳynh hā.

²⁵Ti m' ȳynh ky hadoo:

—Y ky n'aa napäh ti awät da Mesijas (Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ramaneēēnh doo) —näng mäh. —Takajaa bä, sahōnh hē da ēr tamaher'oot —näng mä ȳynh kyyh.

²⁶Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Y né ti h̄y Mesijas, a sii her'oot do né hē —näng mä Jesus.

²⁷Tii bä kä m', Jesus ma matēg rakajaa. Rahyb n'aa meuunh mä ȳynh sii Jesus ber'oot do hyb n'aa. Rahyb n'aa meuuj né paawä, dooh m' reaa j bä ta hā ȳynh hā taher'oot doo.

²⁸Ti m' ȳynh beréd häng ta näeng hood, myyj hēnh tabajēng. Takajaa bä m' tabaher'ood kän myyj bä haj'eenh do sa hā. Ti m' taky hadoo:

²⁹—Hamäh, ēr hegāā aj'yy sahōnh hē ȳ moo wät do paa ȳ tamaher'oot doo —näng mäh. —Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hyb n'aa hadoo ti ta tii —näng mäh.

³⁰Ti m' rabahōm kän rabaheg'āās hyb n'aa kä.

³¹Ti nuuj jé Jesus ma matēg ramejō bong tabawa wät hyb n'aa ta waa:

—Mawa wäd a waa, ma matēg! —näk mä sa kyyh.

³²Ti Jesus ky hadoo sa hā:

—Ti anäng wa ȳ bē nahapäh doo —näng mä ta kyyh.

³³Ti m' sa da hadoo do hā ta ma matēg rabeaanh:

—Ramana wät g'eeh ta waa? —näk mä sa kyyh.

³⁴Ti m' Jesus baher'oot sa hā:

—Ta ti hā ȳ mejō hyng do karēn do ȳ moo wät. Ȳ karēn ȳ bahajaa hā ȳ tamejūū doo. Ti né hē wa ȳ hadoo doo, ȳ hanäng doo. Ti né hē hēp ȳ hejój —näng mäh. ³⁵—Hahȳy da bē ky hetēg: “4 nā ta kamarab n'aa takata dāk hyb n'aa joom tym”, bē nooh. —Bē hegāā, bok ta ti hajōk wē ȳ han'aa doo. Joom ag hahōō dāk do hadoo tii. Kaja kän ji ataa P'op Hagä Do wē, joom ag ji ataa do hadoo. ³⁶Ta ti wē ȳ hataa do gadoo da tamoo wät do sām. H̄y pong jé, P'op Hagä Do pa ragadoo da edēb had'yyt doo, wē ȳ hata dāk doo. Jé P'op Hagä Do kyyh sa h'yyb tym gó hejoom do hadoo doo, hā ȳ h'yy ka'eeh do taa n'aa na-āāj né hē, séd hā da rah'yy gadejah. ³⁷Te hub né hē hahȳ sa ky hetēg: “Ta see tejóm n'aa, ta see tataa n'aa.” ³⁸Tii da da bē hā kä. Bē ȳ mejūū bē bataa hyb n'aa bē nejoom doo. Ta wób ti moo bong tii.° Ta wób ramoo bok do sām bē gado kän —näng mä Jesus ta ma matēg hā.

Hajōk Samarija buuj Jesus hā h'yy kae padēēk do ky n'aa hahȳy

³⁹Ti m', hajōk Samarija buuj, ta ti panang buuj, rah'yy kae padäg kän mä Jesus hā, ȳynh maher'oot do hyb n'aa sa hā. Hahȳy d' mä ȳynh kyyh sa hā: “Sahōnh hē ȳ tamaher'oot ȳ moo wät do paah”, näng paa m' ȳynh sa hā. ⁴⁰Ti m', Jesus wē panang buuj rakajaa bä, rabetsēē ta hā sa panang bä tabaym hyb n'aa. Tii bä kä, pawóp hē ta āh tabayyw wät. ⁴¹Ti bahānh kä, hajōk panang

o 4.38 Ta wób paa ti rer'oot sa hā P'op Hagä Do kyyh, tahanäng pé tii.

buuj rah'yy kae kăn, sa hă Jesus her'oot do hyb n'aa. ⁴²Ti m' ȳynh hă raky hadoo:

—Maher'oot do hyb n'aa nado wăd ăă wén ky daheeh. ăă wén ky daheeh h̄y kă, ta kyyh ăă maa napăh do hyb n'aa. Sahôn̄h hē badăk hah̄y hă habong do sa h'yyb tym dēēb né hē ti hah̄y kă, ăă hapăh h̄y kă —năk mă sa kyyh ȳynh hă.

Aj'yy hyb n'aa jawyk do t'aah nahēē năng do panyyg n'aa hah̄ȳh

⁴³Pawóp dăg kă m' ta ă kă sa panang bă tatab'ēēs doo, Jesus bahôm kăn Garirej hăj n'aa hēnh. ⁴⁴Hah̄y d' mă Jesus her'oot do paah: “Ta hăj n'aa bă dooh ragado bă P'op Hagă Do ky n'aa rod.” ⁴⁵Ti m', Garirej hăj n'aa bă takajaa bă, ragadoo Jesus. Rawén gadoo, sahôn̄h hē Jesus pahuunh doo, Pas-kowa Jerusarēnh bă ratab'ēēs noo gó, rabahapăh do hyb n'aa paah.

⁴⁶P'aa hēnh mă Jesus bahôm ēnh panang Kanah hăd năng doo hēnh, năng, uwa bēēh matsing do tawareem paa bă. Ti awăt aj'yy hyb n'aa jawyk doo, sa hăj n'aa wahē n'aa kaser n'aa. Nahēē năng ta t'aah. Kapar-Naūm panang bă m' tabagă ti ta t'aah. ⁴⁷Ti m' aj'yy ky n'aa napăh bă Jesus kajaa do Garirej hăj n'aa bă, Judah hăj n'aa bă naa, panang Kanah hēnh tabahôm Jesus wē. Ti m' Jesus hă tabetsēē ta sii tabahôm, ta t'aah nahēē tabahahēēn hōm hyb n'aa. P'eets mă ta t'aah dajēb paawă.

⁴⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hă:

—Bē nahapēē bă tak'ēp hadoo do ji pehuunh doo, dooh né da bē ky dahé bă ēnh —năng mă Jesus kyyh.

⁴⁹—Hyb n'aa jawyk doo, —năng mă aj'yy —hamă si ȳy, tah ȳ nadajēp hyb n'aa —năng aj'yy kyyh.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo ta hă:

—Abaaj hōm. Has'oo dăk da a t'aah. Nadajēb da a t'aah —năng mă Jesus.

Aj'yy ky dahé kăn Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa tababaaj hōm kăn. ⁵¹Ti m' ta tyw n'aa me, ta hōō bă, takata dăk mă ta karom sa hă, ta tób hēnh han'aa doo.

—Has'oo dăk a t'aah —năk mă ta hă.

⁵²Ti m' tabeaanh sa hă:

—Nyy b' akēē pap̄ȳj, ta nahēē badoo wăt? —năng măh.

—Tsém né hē, atēh kēē —năk mă sa kyyh.

⁵³Ti m' aj'yy hyb n'aa newēē, tii b' akă dăk né hē m' Jesus baher'oot ta hă: “Has'oo dăk da a t'aah”, tabanăng. Ti m' aj'yy, ta tób yt hă haj'eenh do na-ăăj mă rah'yy kae padăg kăn Jesus hă.

⁵⁴Pawóp dăg kă m' Jesus pahuunh do Garirej hăj n'aa bă takajaa bă, Judah hăj n'aa hēnh naa.

Aj'yy nawăt do Jesus haso dăk do panyyg n'aa hah̄ȳh

5 ¹Ti m', ta jawén Jesus bahôm kăn Jerusarēnh hēnh, Judah buuj rahyb n'aa esee do ratab'ēēs hyb n'aa. ²Kahadē panang Jerusarēnh hăd năng doo. Panang noo seeh, B'éé Sa Tyw N'aa hăd năng do pa ti majat karaj'aa bă mahan'yyts its. Betés-Da mă karaj'aa hăd. Eberew^p kyy me tii. Ta w'oo hă 4

p 5.2 Judah buuj sa kyyh ji maneēēnh Eberew. Badăk hah̄y hă Jesus bawăt noo gó, tamawoob hē kyyh rahe'ood Judah hăj n'aa bă: Eberew kyyh, Aramew kyyh, Gereg kyyh. Eberew kyyh ti sa kyyh heh'ăat doo.

tób hatoonh kawōōt doo, sét hē ta hoo gad'oo bā hasooh. ³Ta ti yt hā hajōk nahēē enāh. Sa mahang ty temah doo, nabong doo, k'y'y gedóm doo. [Ta tii bā ragada mā naēng ketaam doo. ⁴Ta see pé noo gó m' P'op Hagä Do āās bahyng mäh, tabetaam hyb n'aa naēng. Tabetaam jawén paa bā, pooj jé tame hahop do has'oo dāk mā nahēē näng do paah.] ⁵Nahēē enāh do sa mahang ti asooh mā aj'y'y, 38 däg ta baab ta nahēēh. Nawäd tii. ⁶Ti m' Jesus bahapäh bā aj'y'y hasooh doo, taky n'aa napäh bā p'ooj däg ta nahēēh taky hadoo ta hā:

—Makarēn mabahas'oo dāk? —näng mäh.

⁷Ti m' aj'y'y ky hadoo:

—Dooh ȳ haja bā —näng mäh. —Dooh ȳ masa pé naēng ketaam jawén paa bā, ȳ bahop hyb n'aa. Ȳ kakoon nuuj jé, ta see bahop pój ȳy jé. Ti hedoo had'yyt hē —näng mā aj'y'y kyyh.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—As'ëëg g'ëëd! —näng mäh. —Mado däg a tyng. Awäd däg —näng mā Jesus kyyh aj'y'y hā.

⁹Nayyw hē m' tabas'ëëg g'ëëd kän, tado dāk ta tyng kă, awäd däg kän mäh.

Saab noo gó m' ta tii, Judah buuj rakamehehāk do hā. ¹⁰Ti hyb n'aa Judah buuj sa wahē n'aa raky hadoo aj'y'y hā:

—Saab naga hē. Dooh ër ky n'aa jaw'y'yk do an'oo bā ji tyng ji atón bā Saab hā —näk mā sa kyyh.

¹¹Ti m' aj'y'y ky hadoo sa hā:

—Aj'y'y ȳ haso dāk do ky hadoo hā ȳy: “Mado däg a tyng. Awäd däg”, näng hā ȳy —näng mā aj'y'y.

¹²Ti m' raky hadoo ta hā:

—Jaa ti ta ti a hā hedoo doo? —näk mäh.

¹³Dooh m' aj'y'y hapēē bā. Dooh wäd mā tii bā Jesus. Hajōk do mahang tabawäd dāk.

¹⁴Ti noo gó né hē m', badawäd dāk, Jesus hapēē kän aj'y'y P'op Hagä Do tób n'aa bā. Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Mahegāā. Ōm has'oo dāk —näng mäh. —Mamoo wäd wäd manā nesaa doo, ti bahānh tanahadoo hyb n'aa nesaa do a hā —näng mā Jesus kyyh aj'y'y hā.

¹⁵Ti m' aj'y'y bahōm kän. Tamaher'oot mā Judah buuj sa wahē n'aa sa hā, Jesus ta ti haso dāk doo.

¹⁶Tii bā kă m' Jesus raky n'aa hajēēw kän, ranu mer'ood kän, Saab hā tahaso dāk do hyb n'aa aj'y'y. ¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Ee moo wäd had'yyt hē. Ȳ na-āāj né hē ȳ moo wäd had'yyt hē —näng mäh.

¹⁸Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa, tak'ëp kă Judah buuj sa wahē n'aa rakarēn radajēēb kän. Pooj jé, dooh Saab tatay bā sa hā, ta jawén kă P'op Hagä Do m' ta yb mäh, tanooh. Sa hā, P'op Hagä Do hadoo mäh, tanooh.

P'op Hagä Do T'aah hyb n'aa jawyk do ky n'aa hahȳh

¹⁹Ti m' Jesus ky hadoo Judah buuj sa wahē n'aa hā:

—Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Ȳyh, P'op Hagä Do T'aah, dooh daj ȳy hē ȳ hajaa péh. Jāām né hē ȳ moo wät Ee, P'op Hagä Do moo wät do ȳ hapäh doo. Ee moo wät do né hē ti ȳ moo wät. ²⁰Ee, P'op Hagä Doo, ȳ takamahān.

Sahōnh hē tamoo wāt doo, hā ȳ tametēēh. Hahȳ aj'y ȳ haso dāk do bahānh da, hā ȳ P'op Hagā Do banoo ȳ moo wāt hyb n'aa. Bē hyb n'aa meuunh da ta tii. ²¹Dejēp do genā bong, Ee an'oo bā. Rabedēb had'y ȳt doo kā, tanoo. Ti hadoo né ȳȳh, P'op Hagā Do T'aah, ȳ anoo rabedēp, ȳ h'y ȳb dāng do sa hā. ²²Ee nado ta wób ky n'aa etyy. Hā ȳȳ, T'aah hā, Ee banoo sahōnh hē ȳ ky n'aa etyy hyb n'aa. ²³Ta tii d' tawén d'oo ȳ raweh'ēēh, ȳ rahyb n'aa jew'y yk hyb n'aa ta hā raweh'ēēh doo da, ta hā rahyb n'aa jew'y yk doo da. P'op Hagā Do T'aah waneh'ēēh doo, dooh né hē tawehēē bā ēnh Ee P'op Hagā Doo, hā ȳ mejō hyng doo —nāng mā Jesus sa hā.

²⁴Ti m' taky hadoo ēnh:

—Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Ȳ her'oot do gad'oo doo, hā ȳ mejūū do hā h'y ȳ ka'eeh doo, edēb had'y ȳt do ta hā dāg, tawād had'y ȳt hē da h̄y pong jé P'op Hagā Do pa. Dooh nesaa do hā taky n'aa kety dāk da. Dooh banesaa doo hēnh tahōm wād bā. Edēb had'y ȳt hē kā ta h'y ȳb tym. P'op Hagā Do pa da tabawād had'y ȳt hē kā —nāng mā ta kyyh.

²⁵Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Ti awāt da ti noo gó, da hē né hē tadu dāk, P'op Hagā Do hā h'y ȳ gatamah doo, dejēp do hadoo doo, ramaa napāh da kēh ȳȳ, P'op Hagā Do T'aah kyyh. Kēh ȳ ky dah'eeh doo, edēb had'y ȳt hē da sa h'y ȳb tym. ²⁶Ee, P'op Hagā Do hanaa né hē ji edēp doo. Ti hadoo né hē ta T'aah hā hana doo, P'op Hagā Do an'oo bā. ²⁷Hā ȳȳ, T'aah hā P'op Hagā Do banoo ȳ hyb n'aa jawyk hyb n'aa, sahōnh hē sa hā ȳ ky n'aa etyy hyb n'aa, Aj'y y Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do ȳ bahadoo do hyb n'aa. ²⁸Bē hyb n'aa meuuj manā ta ti ȳ her'oot do hā. Ti awāt da ti noo gó, P'op Hagā Do T'aah kyyh sahōnh hē dejēp do paa ramaa napāh da. ²⁹Tii bā da ragenā bong. Baad hadoo do moo heb'oooh do paah, h̄y pong jé da, P'op Hagā Do pa raboo had'y ȳt hē da. Nesaa do moo heb'oooh do paah, tabanesaa hēnh da raky n'aa kety dāk.

³⁰Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Dooh ȳ hajaa pé ti daj ȳȳ hē. P'op Hagā Do ȳ tamaher'oot doo da né hē ȳ bad'oo sa hā. Ti hyb n'aa baad ub had'y ȳt hē ta ti sa hā ȳ ky n'aa etyy doo. Hā ȳ mejūū do karēn doo da ȳ bad'oo. Ȳ karēn do jawén nado —nāng mā Jesus.

³¹Ti m' Jesus ky hadoo ēnh Judah buuj wahē n'aa sa hā:

—Daj ȳȳ hē kēh ȳ n'aa ȳ her'ood bā paawā, dooh paawā baad tado bā tii. ³²Ti awāt nā ta seeh baad ub kēh ȳ n'aa her'oot doo. P'op Hagā Do né tii. Te hub né hē kēh ȳ n'aa taher'oot doo, ȳ hapāh. ³³Bē mejūū paa raky n'aa eanh Jowāw wē. Baad Jowāw nu gahem'uun do baher'oot sa hā kēh ȳ n'aa. ³⁴Dooh hyb n'aa ȳ karēn pé badāk hahȳȳ bā nāa kēh ȳ n'aa rod, tii d' ȳ wén her'oot. Ȳ wén ky dāng Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paa hā kēh ȳ n'aa, taher'ood wāt do bē ky daheeh hyb n'aa, bē h'y ȳb tym bedēp hyb n'aa nesaa do mahānh. ³⁵Ji bag bawag dāk do hadoo Jowāw nu gahem'uun do ma metēēk doo. Pooj jé dó, bē tsebee bong tama metēēk do hā —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

³⁶Ti m' taky hadoo:

—Baad ub né paawā Jowāw nu gahem'uun do baher'ood wāt kēh ȳ n'aa, ti anāng ta bahānh hadoo do kēh ȳ n'aa metēēh doo. Hā ȳ Ee P'op Hagā Do

anoo do ȳ pehuunh do pan'aa né tii. Ȳ pehuunh do hā ji bahapäh ȳ P'op Hagä Do mejō hyng do ȳ ti hỹh. ³⁷Ee, P'op Hagä Doo, hā ȳ mejō hyng doo, baad ub na-āāj hē taher'oot kēh ȳ n'aa. Dooh noo gó bē maa napäh pé ta kyyh. Dooh noo gó ta mamets bē ty gahapäh péh. ³⁸Dooh bē h'yyb tym gó tayyw bā ta kyyh, tamejūū do hā bē ky nadaheeh do hyb n'aa. ³⁹Baad né paawā bē ma kametēēk P'op Hagä Do kyy kerih do hā. Tii d' bē wén ma kametēēk, tii hā bē aw'yyt bē ed'oo bē edēb had'yyt do P'op Hagä Do wē. Hajōō nuu me né hē bē ner'ood paawā, dooh bē h'yy ganyy bā kēh ȳ n'aa hā ta hā taher'oot do hā! ⁴⁰Kēh ȳ n'aa ti taher'ood né paawā, dooh bē ana bā wē ȳy, edēb had'yyt do ȳ banoo hyb n'aa bē hā.

⁴¹Ti m' taky hadoo:

—Ȳ raj'aa etsē do jawén nado ȳ bawät. ⁴²Ȳ h'yyb hapäh bēēh! Dooh bē kamahān bā P'op Hagä Do bē h'yyb gó. ⁴³Ee kyy gó né paawā ȳ bahyng, dooh ȳ bē gado bā. Ta seeh, ta daaj hē ta ky gabuuj gó hana doo, ti paawā bē gadoo. ⁴⁴Bē gen'aak bē da hadoo do bē hā raj'aa etsēē bā. Dooh bē hyb n'aa p'eed bā bē ky n'aa, P'op Hagä Doo, sét had'op do her'oot do hā. Ti hyb n'aa bē nahajaa hā ȳ bē h'yy ka'eēh doo.

⁴⁵—Bē ȳ ky n'aa tapaa bē edoo manā Ee, P'op Hagä Do wē. Ȳ nado tii, bē hā ky n'aa tapaa doo. Mosees hā ti bē h'yy kejäg ub. Ti né hē da bē taky n'aa tapaa. ⁴⁶Mosees bē ky dahē bā paawā, ȳ né paawā bē ky daheeh. Mosees né hē kēh ȳ n'aa herih do paah. ⁴⁷Dooh bē ky dahē bā ti terih do paah. Ti hyb n'aa bē wén ky nadaheeh ȳ her'oot doo —näng mā Jesus kyyh Judah buuj sa wahē n'aa sa hā.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahỹh

6 ¹Ta jawén ká m', karaj'aa Garirej häd näng do Jesus batsēg hōm. Tiberijas karaj'aa häd seeh. ²Hajōk Jesus jawén habok, hajōng tapehuunh doo, nahēē enäh do taheso padēēk do na-āāj hē rabahapäh do paa hyb n'aa. ³Ti m', Jesus ta ma matēg daheeh rabasēēk waēē hā. Tii b' rabaym, ti m' rabehyy b'ēēh. ⁴Eada dāk mā Judah buuj Pas-kowa rataheb'ēēs doo. ⁵Ti m' Jesus baheg'āas, hajōk ti han'aa doo. Ti m' Pirip hā taky hadoo:

—N'yy hēnh da ēr betsēē hajōk do sa waa? ⁶—näng mā Jesus, Pirip tametyy hyb n'aa. Jesus hapäh ta h'yyb gó nyy d' tabad'oo.

⁷Ti m' Pirip ky hadoo:

—8 kamarab ji moo wät do sām dooh tahaja nā bā sa waa sām —näng mā Pirip.

⁸Ti m' ta ma matēg seeh, Ān-Deréh, Simaw Peed hỹjy, ky hadoo mäh:

⁹—Gēēt hỹ karapee. Ti näng ta wē its ji ma poo oow pé pāw ned'ēēd is doo, sewada häd näng do s'ēēb. Tah'ỹyb pawóp hē. Tahaj'as mā ti hajōk do hā? —näng mā ta kyyh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē mejō rabehyy b'ēēh jawii jó —näng mäh.

Baeh jawii tii bā. Ti m' rabehyy b'ēēh. 5 miw ajyy tahyb n'aa pé tii bā hab'ēēh doo. ¹¹Ti m' Jesus basog dāk pāw, P'op Hagä Do hā taky hadoo:

—Ōm taw'āāts hē Ee. Man'oo dāk āā waa —näng mäh.

Ti m' taban'oo kán hab'ēēh do sa hā. Ti hadoo né tah'ỹyb ēnh. Wog enā hōm mā sahōnh hē. ¹²Rabahajaa bā ká rawēh doo, Jesus ky hadoo:

—Bē ata dāg mad'aak doo, takanerejāā hyb n'aa —nāng mā Jesus.

¹³Ti m' mad'aak do ta ma matēg rata hōm kǎn kawaju gó. 12 m' kawaju gedē hōm doo. Ji ma poo oow hadoo do paa madaag kǎn hajōng pāw bód.

¹⁴Ti m' hajōk do rabahapāh bā Jesus pahuunh doo, raky hadoo:

—Hahȳ né hē P'op Hagä Do ky n'aa rod badāk hahȳ hēnh hana doo, kerih do hā taher'oot doo —nāk mā sa kyyh.

¹⁵Jesus h'yyb gó tabahapāh bā, tak'ēp rah'yyb tatug paawä sa hāj n'aa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa, ta mab hē kǎ p'op tabasēek waēē jó sa mahānh.

Tamii pong jé Jesus bawät do panyyg n'aa hahȳh

¹⁶Tūūh dāg kǎ m', Jesus ma matēg rabawēēj kǎn karaj'aa hēnh. ¹⁷H'oo gó m' ragatsēg t'oonh, Kapar-Naūm hād nāng do panang nemuun rabatsēg paawä. Badajuu dāk mäh. Dooh m' Jesus awēēj nā bā sa wē. ¹⁸Ti m', tak'ēp bah'ood ty gahēm. Tewēep maadaka. ¹⁹Dawēē péj rababoo dāk bā kǎ, Jesus rahapāh. Tamii pong jó tabana sa wē. Ti m' tak'ēp rabeŷym bong. ²⁰Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē eŷym manäh! ŷ ti hŷyh —nāng mäh.

²¹Ti m' rah'yyb tsebee kǎn tagatsēg sooh bā sa sii. Ti m', nayyw hē rakaja kǎn jajé raty gapad'ēek hēnh.

Ji h'yyb tym dēēb panyyg n'aa Jesus hanāng do hahȳh

²²Ti m' jati péh, hajōk do tamyyj dāk hā ha'yy m' do Jesus mā resoos. Tsém hadoo, sēt né h'oo tii bā hajāt. Ti gó né hē Jesus ma matēg rabatsēg hōm. Dooh m' Jesus gatsēg so bā sa sii, sa hā. Ti hyb n'aa m' tii bā aym, red'oo. ²³Ti noo gó né hē panang Tiberijas hād nāng doo bā naa marakate wób ranu kajāk, pāw rabawa p'aa hēnh tabanāng hēnh. Tsém hadoo pāw rabawa do paah, Jesus P'op Hagä Do hā taky n'aa etsēē do jawén paa bā. ²⁴Ti m' rah'yy kadaw'uuh, dooh né hē m' Jesus tii bā, dooh ta ma matēg tii bā. Ti m' ragatsēg tooj kǎn marakate gó. Panang Kapar-Naūm tabanāng hēnh rabatsēg hōm kǎn mäh, t'ī hēnh Jesus rabesoos hyb n'aa.

²⁵Karaj'aa ta myyj jé Jesus rabaw'yyt bā kǎ m' raky hadoo ta hā:

—Ma matēg, —nāk mäh —nyy b' akā makajaa? —nāk mäh.

²⁶Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Né hup ŷ né hē hahȳ ŷ her'oot doo: ŷ pehuunh do hā bē h'yy genä dāk do hyb n'aa nado ŷ bē wén esoos. ŷ bē wén esoos, pāw hā bē wog enä padēek do hyb n'aa. ²⁷Taw'āats hē dooh bē waa hā had'yyt hē bē h'yyb padäg. Nayyw hē takarejāā tii. Taw'āats hē bē h'yyb padäg had'yyt hē ji h'yyb tym edēb had'yyt do hanoo do hā. Kanarejā tii. ŷyh, Aŷyy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, ŷ né hē bē hā hanoo tii. Ee, P'op Hagä Do ky gabuuj gó ŷ moo wät —nāng mā Jesus sa hā.

²⁸Ti m' rabeaanh Jesus hā:

—H'ēēd ti P'op Hagä Do karēn āā moo bok? —nāk mā sa kyyh.

²⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hahȳ da P'op Hagä Do karēn bē hā: Takarēn bē h'yy ka'eeh tamejō hyng do hā —nāng mā Jesus.

³⁰Ti m' raky hadoo:

—Āā karēn mametä ta heen n'aa. Mapahuunh do āā bahapāh bā kǎ, ōm āā ky daheeh. H'ēēd mametēeh āā hā? ³¹Ēr wahē makū na-āāj hē rawa paa pāw

hadoo do Manah häd näng doo, tabanawäng hēnh rahabok noo gó. Hahỹy da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ky n'aa hä: “Tanoo sa hä hỹ pong jé hana do pāw.”^r Ti bahānh ti āā karēn mametēēh —nāk mā sa kyyh Jesus hä.

³² Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Né hup ỹ né hē hahỹ ỹ her'oot doo: Mosees nado ti hanoo ta ti pāw hỹ pong jé hana doo. Ee mo haj'aa ti ta ti pāw. Ee né hē ti hỹh, bē hā han'oo kǎn pāw heh'āāt do hỹ pong jé hana doo. ³³ Badāk hahỹy bā hahyng doo, badāk hahỹy hā habong do sa h'yyb hed'ēēp doo, ti né kǎ ta ti Pāw heh'āāt kǎ P'op Hagä Do anoo doo.

³⁴ Ti m' raky hadoo Jesus hä:

—Man'oo had'yyt hē ta ti āā hā, maky dāng doo —nāk mā sa kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Ỹ né ti pāw hadoo do edēb had'yyt hē hanoo doo. Wē ỹ hana doo, dooh tasa wād bā. Hā ỹ h'yy ka'eēh doo, dooh tahoo kaaj wād bā —nāng mǎh.

³⁶ —Ỹ her'ood wāt né paa bē hā, dooh hā ỹ bē h'yy kae bā, ỹ bē hapēē né paawā. ³⁷ Ti hadoo né hē, wē ỹ rabana da sahōnh hē Ee anoo do hā ỹy. Dooh da ỹ mak'yyts bā wē ỹ han'aa doo. ³⁸ Baad ỹ wén gadoo sa hä, P'op Hagä Doo, hā ỹ mejō hyng do karēn do ỹ moo wāt hyb n'aa. Dooh daj ỹy hē ỹ karēn do jawén nado. ³⁹ Hahỹy da P'op Hagä Do karēn hā ỹy: Dooh takarēn bā hā ỹ tanoo do see tabanesaa hēnh tahōm bā, ỹ an'oo bā. Takarēn ỹ genyy bong sahōnh hē hā ỹ tanoo doo, hỹ pong jé, P'op Hagä Do pa rababoo had'yyt hyb n'aa, sahōnh hā ta sām tabanoo noo gó. ⁴⁰ Ee P'op Hagä Do karēn sahōnh hē ta T'aah hā h'yyb padēēk doo, ta T'aah hā ky dah'eēh doo, redēb had'yyt hē kǎ hỹ pong jé ta pa. Sahōnh hē ta sām ragadoo bā kǎ, ỹ genyy boo kǎn P'op Hagä Do wē, hā ỹ h'yy ka'eēh doo —nāng mā Jesus.

⁴¹ Ti m' hajōk do raky n'aa hajēm, “Ỹ pāw hadoo doo, hỹ pong jé naa hahyng doo”, tahananāng do hyb n'aa. ⁴² Hahỹy d' mā sa kyyh rabaher'oot bā:

—Hahỹ ta see nado ti hỹh. Joséh t'aah né hē ti hỹh —nāk mǎh. —Āā hep'ēēh ti ta yb, āā hep'ēēh ti ta ỹyn. H'ēēd hyb n'aa, “Hỹ pong jé naa ỹh”, tabanāng? —nāk mā sa kyyh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Jāām ti bē kyyh, bē ky kak'ēē doo —nāng mǎh. ⁴⁴ —Dooch hajaa pé wē ỹ hana péh, hā ỹ h'yy ka'eēh péh, Ee, mejō hyng do ỹh, wē ỹ tanatsyyd bā sa h'yyb tym. Jāām hē hajaa wē ỹ rana bā, Ee h'yyb tatug bā wē ỹy. Hā ỹ h'yy ka'eēh do ỹ genyy bong da, P'op Hagä Do wē ranu kajāk hyb n'aa, sahōnh hā ta sām ỹ banoo noo gó. ⁴⁵ Hahỹy da P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong paa ji ta h'yyb tatuk do ky n'aa: “Sahōnh hē sa hā P'op Hagä Do ma metēēk da.”^s Ti hyb n'aa, sahōnh hē Ee ma metēēk do maa new'ēē doo, sa h'yyb gó renām doo, wē ỹy da rabana, hā ỹy da rah'yy ka'eēh. ⁴⁶ Dooch hapāh pé Ee, P'op Hagä Doo. Jāām né hē ỹh, P'op Hagä Do wē naa hahyng do hapēē wāt —nāng mā Jesus hajōk do sa hä.

⁴⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Né hup ỹ né hē hahỹ ỹ her'oot doo: Hā ỹ ky dah'eēh do redēb had'yyt da hỹ pong jé, P'op Hagä Do pa. ⁴⁸ Ỹ né ti pāw hadoo do edēb had'yyt hē hanoo doo. ⁴⁹ Tabanawäng hēnh pāw hadoo Manah häd näng do bē wahē makū

rawa né paawä, dejëp né hë. ⁵⁰Hahÿ pāw hadoo do hÿ pong jé naa hahyng do hawa doo, dooh tadajëb bä ta h'yyb tym, dooh tabanesaa hënh tahöm bä. ⁵¹ÿ né hë ta ti pāw hadoo do ji hed'ëëp doo, hÿ pong jé naa hahyng doo. Sahönh hë hahÿ pāw hawa doo, raboo had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. Hup ÿ ta ti pāw ÿ anoo do ÿ dajëp bä, badäk hahÿÿ hā habong do hÿ pong jé rabadëb had'yyt hyb n'aa P'op Hagä Do pa —näng mä Jesus.

⁵²Ti m' tak'ëp Judah buuj raky kakä bong, tii da Jesus edoo do hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Nyy da hahÿ aj'yy banoo ër bawëh hyb n'aa ta dab? —näk mä sa kyyh.

⁵³Ti m' Jesus ky hadoo:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do dab bë nawëë bä, ta majyyw bë neëg bä, dooh bë haja bä hÿ pong jé bë nu kajäg bä P'op Hagä Do pa. ⁵⁴Jé dap ÿ hawëh doo, majyw ÿ heëëk doo, hÿ pong jé edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa. ÿ ganyy wät da P'op Hagä Do wë, sahönh hā ta sām ÿ banoo noo gó kä. ⁵⁵Tanawë heh'äät hadoo dap ÿÿ. Ji heëk do heh'äät hadoo majyw ÿÿ. ⁵⁶Jé dap ÿ hawëh doo, majyw ÿ heëëk doo, séd hā däg ta h'yy kata däk hā ÿÿ. ÿ na-äaj da ta h'yyb gó ÿ bawäd kän. ⁵⁷Ee hā tabana hedëp doo. Ti né hë ÿ tamejüü. Ta hyb n'aa ÿ bedëp. Ti hadoo né hë, hā ÿ h'yy kamasoo doo, edëp da hëp ÿ n'aa. ⁵⁸Gëët hahÿ pāw hadoo do hÿ pong jé hana doo. P'ooj ub bë wahë makü rawa do paa nahado ti hÿÿh. Rawa né paawä ti dejëp. Hahÿ pāw hawa doo, tawäd had'yyt hë da P'op Hagä Do pa ⁵⁹—näng mä Jesus, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā tama metëëk noo gó, Kapar-Naüm panang bä.

Hajök Jesus heréd hōm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁰Ta ti Jesus her'oot do ramaa newë däk bä, hajök Jesus ma matëg wób raky hadoo mäh:

—Ti bahānh hëh ta ti taheer'oot doo. Dooh ky daheeh pé ta ti hedoo doo —näk mä sa kyyh.

⁶¹Ta ma matëg wób kawaj'āan gó rabaher'oot ta kyyh p'āa Jesus bahapäh bä m' ta h'yyb gó m', taky hadoo sa hā:

—ÿ her'oot do hā bë h'yy kejäg bong? ⁶²Bë h'yy kejäg bong tan'oo bä, nyy da da bë baher'oot ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bë bahapäh bä, p'aa hënh hÿ pong jé tabasëëk bä? ⁶³P'op Hagä Do Sahee ti ji h'yyb tym hed'ëëp doo. Ji daaj hë ji hejój me dooh ji hajaa péh. P'op Hagä Do Sahee hā naa né hë ti ta ti këh ÿÿ, bë hā ÿ her'oot doo, hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa ji edëb had'yyt hë hanoo doo. Te hub né hë këh ÿÿ. ⁶⁴Ti hadoo né hë, bë mahang dooh raky dahé bä —näng mä Jesus.

Ta tii da Jesus wén her'oot, pooj jé Jesus hapëë däk do hyb n'aa ta h'yyb gó sa mahang ky nadah'ëeh doo. Tahapëë däk né hë ënh ta majī moo gó haëënh do pan'aa.

⁶⁵Ti m' Jesus ky hado kän:

—Ti hyb n'aa bë hā ÿ bedoo, dooh hajaa pé wë ÿ hana pé Ee natatug bä —näng mä Jesus.

⁶⁶Ti noo gó né kä m' hajök heréd hōm Jesus. Dooh ta sii raboo boo bä. ⁶⁷Ti m' 12 hedoo do ta ma matëg hā Jesus beaaj wät:

—Bë na-äaj bë karën bë bahōm mahānh ÿÿ? —näng mäh.

⁶⁸Ti m' Simaw Peed häd näng do ky hadoo ta hä:

—Hyb n'aa jawyk doo, —näng mäh —jaa sii ää bahöm kän? Õm ti her'oot ji h'yyb tym hedëb had'yyt do ky n'aa hä. ⁶⁹Õm né hë baad had'op doo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ää ky daheeh. Ää hapëë däk né hë tii —näng mä Peed kyyh.

⁷⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hë, bëëh, 12 hedoo doo, wë ÿÿ ÿ asëëw hõm doo. Sét hë bë mahang Dijab' karom!

⁷¹(Judas, Simaw Ikarijot häd näng do t'aah ky n'aa ti taheer'oot. 12 hedoo do see né tii, ta jawén Jesus taky n'aa her'ood däk do pan'aa kä majiï hä.)

**Judah buuj rahyb n'aa esee do rataheb'ëës doo
hënh Jesus bahõm do ky n'aa hahÿÿh**

7 ¹Ta jawén kä Jesus bawäd kän mä Garirej häj n'aa hënh. Dooh m' takarën tahõm bä Judah häj n'aa hënh, ta tii bä wahë n'aa rakarën rada'jëp do hyb n'aa. ²Tabedaa däk bä m', bag'aad me tób Judah buuj raba-hemak do rataheb'ëës doo, ³Jesus hÿÿj raky hadoo mä ta hä:

—Ayyw manä babä. Taw'ääts hë Judah häj n'aa hënh mabahõm, mapahuunh do a hataa rabahapäh hyb n'aa. ⁴Ji karën bä ji raky n'aa ets'ëëh, dooh ji jejën bä ji moo wät doo. Taw'ääts hë sahõnh hë rabaheg'ääs ti mapahuunh doo —näk mä sa kyyh.

⁵Ta hÿÿj na-ääj hë dooh m' rah'yy kae bä ta hä, tii d' rawén edoo.

⁶Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooh takaja nä bä ti noo gó ÿ bahõm doo. Bëëh, bë h'yyb karën do noo gó né hë bë bahõm. ⁷Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana-'eeh doo, dooh bë hä rakamajë bä. Wë ÿ rawén kamaj'iï, nesaa do ramoo heb'oooh do ky n'aa, nesaa do rahyb n'aa nahew'ëë do ky n'aa ÿ her'oot do hyb n'aa. ⁸Bë ahõm ta ti rataheb'ëës hënh. Dooh ÿ ahõm nä bä ta t'iï hënh. Dooh takaja nä bä ti noo gó ÿ bahõm doo —näng mä Jesus kyyh ta hÿÿj sa hä.

⁹Ta ti taheer'oot do jawén paa bä m', Jesus baym dó Garirej häj n'aa bä.

¹⁰Ti m', ta hÿÿj rabahõm jawén paa bä, Jesus bahõm kän. Kejën do hadoo tabahõm, ta wób ranahapäh bä. ¹¹Ti m' rahyb n'aa esee do rataheb'ëës hënh Judah buuj sa wahë n'aa resoos mä Jesus. Rabesoos bä m' rabeaanh n'yy hënh Jesus.

¹²Jé pad'yyt hë hajök do wób raheer'oot mä Jesus ky n'aa hä.

—Ky enyym —näk mä ta wób.

—Dooh —näk mä ta wób. —Ji tawadii tii —näk mäh.

¹³Kaja hë m' rabahesëënh ta ky n'aa, sa wahë n'aa rajeÿÿm do hyb n'aa.

¹⁴Rataheb'ëës do hõõ bä, 4 ta ä däg, Jesus bahõm kän mä P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Tii bä tama met'ëëg kän. ¹⁵Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa rahyb n'aa meuunh, ti m' raky hadoo:

—Nyy d' hajõng tabahajaa, ma kamanet'ëëg né paawä hahÿ aj'yy? —näk mä sa kyyh.

t 6.70 Gereg kyy me ramaneëënh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng péh ti Dijab. u 7.2 Sét ta baab ken'yyh Judah buuj rabahemak tób bag'aad me, tabanawäng hënh sa wahë makü rababok do paa rahyb n'aa esee hyb n'aa.

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Hā ŷ naa nado ti ŷ ma metēek doo. Hā ŷ mejūū do hanaa né tii. ¹⁷P'op Hagä Do gen'aak do karēn moo wät doo, ti tahapäh da ta h'yyb gó, P'op Hagä Do hanaa tado bä, hana ŷ tado bä ŷ ma metēek doo. ¹⁸Jé ta daaj hē, ta ky gabuuj her'oot doo, ta hā raweh'ēeh do hyb n'aa tii. Ti hadoo nado ta hā mejūū do raweh'ēeh karēn doo. Dooh ji tawad'ii bä ta tii hā. Dooh j'ooj madāk do tado bä ta h'yyb. Baad had'op do tii —näng mä Jesus.

¹⁹Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Mosees né hē bē hā hanoo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hado né paawä, dooh bē ky dahé bä. H'ēed hyb n'aa ti bē karēn ŷ bē daj'ēep? Ta ky n'aa bē ky dahé bä paawä, dooh paawä bē karēn bä ŷ bē daj'ēeb bä —näng mä Jesus kyyh Judah buuj sa wahē n'aa sa hā.

²⁰Ti m' ta wób raky hadoo:

—Karap'aar h'yyb nesaa do a hā anäng! Dooh ōm daj'ēep péh —näk mä sa kyyh.

²¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sét hē ŷ pahuunh do hyb n'aa Saab hā, bē h'yy kejäg bong. ²²Bē na-āāj né hē Saab hā né bē moo bok. Bē taah masuuj noo byyh kahök do heen n'aa Saab noo gó tado bä, tii hā né hē bē moo bok, Mosees mejūū do hyb n'aa. (Mosees nado du n'aa tii. Mosees pooj jé habong do paa ēr wahē makūūh, ti ti du n'aa.) ²³Hŷy kă bē hā ŷ beanh: Saab hā bē an'oo bä ji t'aah masuuj noo byyh ji gahög bä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, h'ēed hyb n'aa ti bē kawajään wē ŷy, Saab hā a'jyy baad ŷ ahub dāk do hyb n'aa? ²⁴Daap hē ŷ bē ky n'aa ety manäh. Taw'āats hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hā bē baheg'āas ta ky n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hā.

Rahyb n'aa newēē P'op Hagä Do H'yyb Däng do Jesus tado bä ky n'aa hahŷy

²⁵Ti m' Jerusarēnh panang buuj wób raky hadoo:

—Hahŷ nado a'jyy radaj'ēep rahanäng doo? ²⁶Ti babä tabagēēt ēnh. Hajōō mahang tabaher'ood né paawä, dooh sa kyy pé ta hā. Ēr wahē n'aa rahyb n'aa newē dāk apäh, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Kristo häd näng do tado bä tii? ²⁷Nyy d' ti hŷy éh? Āā hapäh ti hahŷ a'jyy n'yy hēnh naa. Kristo häd näng do kajaa bä, dooh ji hapēē bä n'yy hēnh tahana —näk mä sa kyyh.

²⁸Ti hyb n'aa m', P'op Hagä Do tób n'aa bä Jesus ma metēek bä taky hadoo, tak'ēp mä ta kyyh:

—Bē hapäh mä ŷy, bē nooh. Bē hapäh mä n'yy hēnh naa ŷy, bē nooh. Dooh kēh ŷ gabuuj tado bä hŷ ŷ bahyng. Ti awät né hē ta ti hā ŷ mejō hyng doo. Te hub né hē ta tii. Tahajaa ji h'yy kasadēē bä taky däng do hā. Ti dooh bē hapēē bä. ²⁹ŷ ti hapäh. ŷ wén hapäh, ta wē naa ŷ bahyng. ŷ tamejō hyng —näng mä Jesus sa hā.

³⁰Tii d' tabedoo do hyb n'aa m', sa wahē n'aa rakarēn ramoo maso däg paawä. Dooh hajaa pé ta hā, dooh nā tadajēp do noo gó tado nā bä do hyb n'aa. ³¹Sa wahē n'aa rakarēn ramaso däg né paawä, hajök mä ta hā h'yy kae padēek. Hahŷy da m' sa kyyh:

—Kristo, P'op Hagä Do Ky Däng Do kajaa bä, dooh tapehuuj da hahŷy pehuunh do bahānh —näk mä sa kyyh.

³²Ti m' Pariséw ramaa napäh bä ta tii da Jesus ky n'aa rabaher'oot bä, P'op Hagä Do töb n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa daheeh ramejüü, P'op Hagä Do töb n'aa warahén n'aa Jesus ramasoo hyb n'aa.

³³Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ aym nä bë pa, ta jawén ÿ babaaj hóm hä ÿ mejö hyng do wë. ³⁴ÿ da bë esoos tii bä. Dooh da ÿ bë awyyd bä, bë nahajaa do hyb n'aa bë ahóm bä ÿ hawät hénh —näng mä Jesus.

³⁵Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa rabaher'oot ta tii d' tedoo do ky n'aa. Dooh tagah'ood nä bä sa hä taher'oot doo. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—N'yy hénh g'eeh tabahóm ää naw'yyt, tahanäng doo? Gereg sa panang hénh g'eeh ti tahahóm, ër wakään wób rahabong hénh? Gereg buuj g'eeh tama met'ëëg kân? ³⁶Nyy d' tahanäng pé ti: “ÿ da bë esoos tii bä. Dooh da ÿ bë awyyd bä, bë nahajaa do hyb n'aa bë ahóm bä ÿ hawät hénh”, tahanäng doo? —näk mä sa kyyh.

³⁷Tagadëëg ub rataheb'ëës do ä n'aa, tak'ëp rahyb n'aa jew'yyk. Tii bä kä m', ti noo gó kä m' Jesus bas'ëëg gëët. Ti m' taky hadoo, tak'ëp mä ta kyyh:

—Taw'ääts hë hoo kaanh do hadoo do ta hä, wë ÿ tabana tabeëëk do hadoo hyb n'aa. ³⁸Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Hä ÿ h'yy ka'eeh do h'yyb gó naa ganyyh da ji h'yyb bed'ëëp do naëng n'aa” —näng mä Jesus.

³⁹P'op Hagä Do Sahee tahanäng pé tii, Jesus hä h'yy ka'eeh do ta jawén ragadoo doo kä. Dooh Jesus an'oo nä bä ti noo gó P'op Hagä Do Sahee, dooh tadajëb nä bä, dooh taganä wäd nä bä, dooh P'op Hagä Do wë takawehëë däk doo hénh tas'ëëg nä bä do hyb n'aa.

⁴⁰Jesus her'oot do ta wób ramaa napäh bä m', raky hadoo:

—Hahÿ né ti P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do Ky Däng Doo —näk mä sa kyyh.

⁴¹Ta wób mä raky hadoo:

—Hahÿ né hë Kristo häd näng doo —näk mä sa kyyh.

—Dooh. Garirej häj n'aa hénh naa nado Kristo bana —näk mä ta wób. ⁴²—Dawi panaa da ta ti Kristo. Panang Berénh häd näng doo bä naa, Dawi panang paa bä naa Kristo bana da, näng P'op Hagä Do kyy kerih do hä” —näk mä sa kyyh.

⁴³Sa h'yyb retyn hóm kân mä Jesus ky n'aa hä. ⁴⁴Ta wób rakarën paawä Jesus ramaso däk. Ti hadoo né hë m', dooh ta hä moo däng péh.

⁴⁵Ti m' P'op Hagä Do töb n'aa warahén n'aa, ramejö nä do Jesus ramasoo hyb n'aa paawä, abaaj h'üüm P'op Hagä Do töb n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa sa wë, Pariséw sa wë na-ääj hë. Ti m' rabeaanh sa hä:

—Hëd n'aa bë manana wät? —näk mä sa kyyh warahén sa hä.

⁴⁶Ti m' warahén raky hadoo:

—Dooh noo gó her'oot pé ta ti aj'yy her'oot doo da —näk mä sa kyyh.

⁴⁷Ti m' Pariséw raky hadoo warahén sa hä:

—Bë na-ääj hë tawadii? —näk mäh. ⁴⁸—Dooh ër wahë n'aa raky dahé bä ta hä. Ää Pariséw, ää na-ääj hë dooh ää ky dahé bä ta hä. ⁴⁹H'yy gatamah ti

w 7.42 Se hub né hë raher'oot doo. Berénh panang bä né hë Kristo häd näng do benäng. P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng. Rawén ky nadah'eeh, dooh rahapëë bä do hyb n'aa Berénh panang bä né hë Jesus benäng. Sa hä m' Garirej häj n'aa bä naa Jesus, tii bä tabawëë gëët do hyb n'aa.

hajōk do ta hā ky dah'eeh doo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do rahapëë bā, ti rawén süüt. P'op Hagä Do was'ee bong ti ta ti hajōk doo —nāk mā Pariséw sa kyyh warahén sa hā.

⁵⁰Ti m' sa seeh, Nikodēm häd näng doo, Jesus wë hegāā wät doo, ky hadoo ta wób sa hā:

⁵¹—Dooh ër ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā daap hë ër ky n'aa ety bā ër da hadoo doo. Taw'ääts hë pooj jé ër beaanh ta hā tamoo wät doo, tama metëëk doo, ër ky n'aa napäh hyb n'aa —näng mā Nikodēm.

⁵²Ti m' ta wób raky n'aa rejā kän, ti m' raky hadoo ta hā:

—Öm na-ääj né hë apäh Garirej hënh naa? —nāk mäh. —P'op Hagä Do kyy kerih do hā mahegāā bā, mabahapäh, P'op Hagä Do ky n'aa rod dooh Garirej hāj n'aa hënh naa tana bā —nāk mā sa kyyh Nikodēm hā.

[⁵³Ti m' sahōnh hë rabahōm sa tób hënh.

**ÿynh ta patug nadoo do sii haÿÿh do raky
n'aa tapaa do panyyng n'aa hahÿÿh**

8 ¹Ti m' Jesus baym panang bahānh péj, waëë Oriib häd näng doo bā. ²Jati péh, bāp paah, Jesus bahōm ënh p'aa hënh P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Hajōk kata dāk ta wë, P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hā. Ti m' tabahyy sooh, ti m' tama met'ëëg kän. ³Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Pariséw sa daheeh, ramanaa ÿynh ta patug nadoo do sii haÿÿh doo, ta wób raw'yyt doo. Ti m' ÿynh ramejüü hajōō gó tabag'ëëd dāk hyb n'aa. ⁴Ti m' Jesus hā raky hadoo:

—Ma matëg, —nāk mäh —hahÿ ÿynh raw'yyt ta patug nadoo do sii tabaÿÿh bā —nāk mäh. ⁵—Ër ky n'aa jaw'yyk do hā ër Mosees mejüü, pä me ji daj'ëëp ta ti hedoo do hyb n'aa. Nyy da a hā pé ji bad'oo? —nāk mā sa kyyh.

⁶Ta tii da rawén ke'aanh, rakarën Jesus kyyh hā rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ky n'aa. Ti m' Jesus nu wajakoo sooh, tama poo me tüü taberih. ⁷Raky n'aa h'üüm do hyb n'aa, as'ëëg geët, ti m' taky hadoo sa hā:

—Taw'ääts hë bë mahang nesaa do h'yyb gó nanäng doo, ti pooj jé hakut pä me —näng mā Jesus sa hā.

⁸Ti m' p'aa hënh tanu wajakoo sooh ënh. Tüü m' taberih p'aa hënh. ⁹Ta tii d' Jesus bedoo bā sa hā, rabahōm kän sét kenäh hōm. Wahëh hedoo do ti pooj jé hah'üüm. Jāām né hë haym Jesus. ÿynh hayyw geët ta pa. ¹⁰Ti m' Jesus as'ëëg geët, ti m' ÿynh hā taky hadoo:

—N'yy hënh ta wób? Dooh öm ky n'aa etyy péh? —näng mā Jesus ta hā.

¹¹—Dooh. Tabad'op hë —näng mā ÿynh kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—ÿ na-ääj hë, dooh öm ÿ ky n'aa ety bā. Ahōm kă. Meréd hōm hÿÿ kă nesaa do sahōnh hë —näng mā Jesus ta hā.]

Jesus badāk hahÿÿ bā habong do sa h'yyb tym bag hadoo do ky n'aa hahÿÿh

¹²Ti m' p'aa hënh Jesus baher'oot kata b'ëëh do sa hā. Hahÿÿ d' mā ta kyyh:

—Badāk hahÿÿ hā habong do sa h'yyb bag hadoo ÿÿh. Hā ÿ ky dah'eeh doo, dooh tabad'op hë badagyp do hadoo doo gó, nesaa doo gó, raboo bā tii. Ti anäng da sa wë sa h'yyb bag, P'op Hagä Do wë ji ted'ëëp doo, ta pa ji bawäd had'yyt hë hanoo doo —näng mā Jesus kyyh.

¹³Ti m' Pariséw raky hadoo ta hã:

—A mab hẽ, a daaj hẽ maky n'aa her'oot a ky n'aa —näk mäh. —Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bã ji mab hẽ, ji daaj hẽ, ji ky n'aa ji her'ood bã. Ti hyb n'aa taw'ääts hẽ nado ta ti maher'oot doo —näk mã sa kyyh.

¹⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Map ȳy hẽ, daj ȳy hẽ, kẽh ȳ n'aa ȳ her'ood né paawä, né hup ȳ né hẽ ta ti ȳ her'oot doo. Ȳ hapäh ti n'yy hẽnh ȳ bana, ȳ hapäh ti n'yy hẽnh ȳ bahôm, né hup ȳ né hẽ ȳ wén nãng. Bẽ tii, dooh bẽ hapëë bã n'yy hẽnh ȳ hana, n'yy hẽnh ȳ bahôm. ¹⁵Ȳ bẽ ky n'aa tapaa j'ooj hanãng do hã bẽ hapäh do hã. Ȳ dooh ȳ ky n'aa tapaa péh. ¹⁶Sa hã ȳ ky n'aa ety bã paawä, baad paawä ȳ ky dãng sa hã, map ȳy hẽ nadoo do hyb n'aa ȳ ky n'aa etyy. Ti anãng hã ȳ ky masa doo. Ee, hã ȳ mejô hyng doo, ti né hẽ ȳ taky masa —nãng mäh. ¹⁷—Pawóp hẽ ajyy sэд demuun raheer'ood bã, baad ub tii, ji ky daheeh sa kyyh, bẽ ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo. ¹⁸Tii d' né hẽ ää bad'oo. Ȳ her'oot kẽh ȳ n'aa. Ee, hã ȳ mejô hyng doo, ȳ taky masa kẽh ȳ n'aa hã —nãng mã Jesus kyyh Pariséw sa hã.

¹⁹Ti m' rabeajj kãn:

—N'yy hẽnh a yb? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh ȳ bẽ hapëë bã. Dooh né hẽ Ee bẽ hapëë bã ěnh —nãng mäh. —Ȳ bẽ hapëë bã paawä, Ee na-ääj hẽ paawä bẽ hapäh —nãng mã Jesus kyyh.

²⁰P'op Hagä Do matym n'aa rabeheho do hood basoo do pa Jesus baher'oot tii, tama met'ëek bã P'op Hagä Do tób n'aa yt hã. Rakarên né paawä ramasoo, dooh ta hã moo dãng péh. Rawén moo nadãng, dooh takaja nã bã tadajëp do heen n'aa kã.

²¹Ti m' p'aa hẽnh Jesus baher'ood wät sa hã:

—Ȳ da ahôm bẽ mahãnh. Ȳ d' bẽ esoos. Nesaa do anãng nã da bẽ hã bẽ dejëp. Ȳ hahôm hẽnh, dooh bẽ haja bã bẽ ahôm bã —nãng mã Jesus.

²²Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa rakeajj kãn mã sa hã hẽ né hẽ. Hahȳy d' mã sa kyyh:

—Nyy d' tahanãng pé g'eeh: “Ȳ hahôm hẽnh dooh bẽ haja bã bẽ ahôm bã”, tahanãng doo? Ta daaj hẽ g'eeh takadaj'ëep? —näk mã sa kyyh.

²³Ti m' Jesus ky hadoo ěnh sa hã:

—Babä naa bẽ ti hỹȳh. P'op naa ȳ ti hỹȳh. Badäk hahȳy bã naa bẽ ti hỹȳh. Ȳ ti dooh. Dooh badäk hahȳy bã naa tado bã ȳȳh. ²⁴Nesaa do anãng nã da bẽ hã bẽ dejëp, nãng ȳȳh. Ȳ né hẽ ti hawäd had'yyt do bẽ ky nadahé bã, bẽ da dejëp né hẽ nesaa do bẽ h'yyb tym gó anãng nã —nãng mã Jesus.

²⁵Ti m' raky gakog hõm:

—Jaa ěnh õm? —näk mã sa kyyh.

—Pooj jé bẽ ȳ maher'oot do né hẽ —nãng mã Jesus.

²⁶Ti m' taky hadoo ěnh:

—Ti anãng nã wẽ ȳȳ hajõng nã bẽ ȳ ky n'aa tapaa do pan'aa —nãng mäh. —Te hub né hẽ hã ȳ mejô hyng do her'oot doo. Tahajaa ji h'yy kasadëë bã taky dãng do hã. Ȳ tamaher'oot do né hẽ ti ȳ her'oot do badäk hahȳy hã habong do sa hã —nãng mã Jesus.

²⁷Dooh m' rah'yy genä bã ta Yb ky n'aa Jesus her'oot bã. ²⁸Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo sa hã:

—P'op, b'aa hā Aj'y y Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do bē basāg hāng do jawén paa bā, ỹ né hē ti hawād had'y y t do tii bā bē h'y y genā kăn. Dooh daj ỹỹ hē ỹ moo wāt péh, ỹ her'oot péh, ti noo gó kă bē bahapāh. Ti noo gó kă bē bahapēē kăn hahỹh: Jāām hē ỹ her'oot bē hā, Ee ỹ tama metēēk doo. ²⁹Hā ỹ mejō hyng do awād had'y y t hē si ỹỹ. Dooh ỹ teréd bā, tagen'aak do ỹ moo wād had'y y t do hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh.

³⁰Ta ti tabaher'oot bā m', hajōk h'y y kae padāg kăn ta hā.

Nesaa do moo wāt doo, nesaa do karom, ky n'aa hahỹh

³¹Ti m' Judah buuj ta hā h'y y kae padēēk do hā Jesus ky hadoo:

—Ỹ ma metēēk do bē ky dahé had'y y t bā, hēp ỹ hata heh'āāt padāg bē tii bā. ³²Bē hapāh da tii bā baad hadoo do ky n'aa. Baad hadoo do ky n'aa bē da ted'ēep, baad bē babok hyb n'aa kă —nāng mā Jesus sa hā.

³³Ti m' raky hadoo:

—H'ēēd hyb n'aa tii da mabaher'oot? Abaraām panāa né hē ti āāh. Dooh noo gó ta wób sa karom kanep'aak do āā ado bā. Nyy d' mahanāng pé ta ti maher'oot doo? —nāk mā sa kyyh.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Né hup ỹ né hē hahỹ ỹ her'oot doo: Nesaa do moo wāt doo, nesaa do karom né kă tii. ³⁵Dooh da ta kariw n'aa tób yt hā ta karom awād had'y y t hē. Jāām né hē ta t'aah hadoo do ti haym ta tób bā. ³⁶Ti hyb n'aa, P'op Hagā Do T'aah bē tedēēb bā, baad né tii bā bē baboo kăn, nesaa do karom nado boo bēēh —nāng māh. ³⁷Ỹ hapāh, Abaraām panāa né ti bēēh. Ti hado né paawā, ỹ bē karēn ỹ bē daj'ēep, baad takanejāk do hyb n'aa bē h'y y b gó ỹ ma metēēk doo. ³⁸Bē ỹ ma metēēk Ee metēēk do hā ỹỹ. Bē tii, bē yb wē bē ma kametēēk doo, ti bē moo bok —nāng mā Jesus sa hā.

³⁹Ti m' raky hadoo:

—Abaraām ti āā wahē makūūh —nāk mā sa kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Abaraām panāa bē do bā paawā, Abaraām bad'oo doo da paawā bē bad'oo —nāng mā Jesus. ⁴⁰—Baad hadoo do ky n'aa, hā ỹ P'op Hagā Do an'oo dāk do bē ỹ maher'oot. Tii d' né paawā ỹ metēēk bē hā, bē karēn ỹ bē daj'ēep. Dooh paa ta tii da Abaraām adoo bā. ⁴¹Bē yb moo wāt do ti ta ti bē moo bok doo —nāng mā Jesus sa hā.

Ti m' raky hadoo:

—Āā yb daap nado. Jāām né hē P'op Hagā Do āā Yb. Ta taah heh'āāt āā —nāk mā sa kyyh.

⁴²Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—P'op Hagā Do tado bā paawā bē Yb, bē kamahān paawā ỹỹ, P'op Hagā Do wē ỹ bana do hyb n'aa. Dooh kēh ỹỹ gó tado bā ỹ bahyng. Ti né hē ti hā ỹ mejō hyng doo. ⁴³Hēd n'aa ti taganahoot bē hā, ỹ her'oot doo? Bē h'y y b gó tawén ganahoot, kēh ỹ bē ganadoo do hyb n'aa. ⁴⁴Dijab taah bēēh. Takarēn do bē karēn bē moo bok. P'ooj ub, tadu dāk noo gó, dahej'ēep do né paa tii. Dooh baad hadoo doo, heh'āāt ub do ky n'aa tagenaag bā. Dooh baad hadoo do ky n'aa ta h'y y b gó tabawād bā. Daap tamenyyh bā, ta kyyh né hē ti taher'oot doo. Daap menyyh do tii. Daap menyyh do yb né tii. ⁴⁵Baad hadoo doo, heh'āāt ub do ky n'aa ỹ her'oot do hyb n'aa ỹ bē ky nadaheeh. ⁴⁶Jaa bē

mahang hajaa pé nesaa do hā y taky n'aa tapa bā? Baad hadoo do ky n'aa y her'oot. H'ëed hyb n'aa y bë ky nadaheeh? ⁴⁷P'op Hagä Do taah hedoo do ramaa newëë P'op Hagä Do her'oot doo. Bë tii, dooh P'op Hagä Do taah bë do bā, ti hyb n'aa bë wén maa nanewëë ta kyyh —näng mä Jesus kyyh sa hā.

⁴⁸Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo Jesus hā:

—Baad né āa ky kajäk. Samarija buuj né òm!^x Karap'aar h'yyb nesaa do a hā adäk! —näk mä sa kyyh Jesus hā.

⁴⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Dooh karap'aar h'yyb nesaa do adäg bā hā yÿ —näng mäh. Y ti hÿy, y weh'ëeh Ee. Bë tii, y bë ky n'aa rejää. ⁵⁰Dooh y as'üüd bā y raweh'ëeh doo. Sét hē ti hawät y raweh'ëeh karēn doo. Ti né hē ti taky däng ji hā baad ji hado bā, baad ji nado bā. Bë nado ti ky kajäk doo. ⁵¹Né hup y né hē hahÿ y her'oot doo: Y ma metëëk do ky daheeh doo, dooh tadajëb wäd bā —näng mä Jesus sa hā.

⁵²Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo:

—Āa hapäh né hē hÿy kă, karap'aar h'yyb nesaa do a hā adäk né hē —näk mäh. —Abaraām dajëp paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod dajëp né paah, ti hadoo né hē, jé mama metëëk do ky daheeh doo, dooh tadajëb bā, näng òm. ⁵³Āa wahë makū Abaraām bahānh g'eeh òm? Abaraām dajëp paah, ti hadoo ënh P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paah. Jaa òm a hā péh? —näk mä sa kyyh.

⁵⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Daj yÿ hē y kawehëë bā paawä, dooh taw'ääts hē tado bā ta tii. Ee, bë h'yy kaha'ëeh bë hanäk doo, ti né ti y taweh'ëeh. ⁵⁵Dooh bë hapëë bā tii. Y ti hapäh. “Dooh y hapëë bā”, y noo bā paawä, y paawä noo kanesa bë nemuun. Y hapäh né hē ti P'op Hagä Doo. Y ky daheeh ta kyyh. ⁵⁶Abaraām, bë wahë makūh, tsebee wät y kajaa noo gó tabahapäh bā. Tahapäh né paah^y —näng mä Jesus.

⁵⁷—Ōm ky kew'oonh ta ti maher'oot do hā —näk mä Judah buuj sa wahë n'aa. —Dooh mawah'ëë nä bā, dooh 50 ta baab mado nä bā, mahapäh mä Abaraām a nooh —näk mä sa kyyh.

⁵⁸Ti m' Jesus ky hado kân:

—Né hup y né hē hahÿ y her'oot doo: Abaraām benäng do pooj jé y awäd däg né hē! —näng mä Jesus sa hā.

⁵⁹Ti m' ta ti ramaa napäh bā, rabasog padëëk pä, ta hā radewëës hyb n'aa paawä, radajëëb paawä. Ti Jesus kejën hōm. Ahōm P'op Hagä Do tób n'aa bā naa.

Ty tamah do panyyg n'aa hahÿh

9 ¹Tamahōm me tabahapäh aj'yy ty tamah doo. Ta hā d' né hē m' tabe-näng bā. ²Ti m' ta ma matëg rabeaanh:

—Ma matëg —näk mäh. —H'ëed hyb n'aa hahÿ aj'yy tawén ty tamah tabe-näng? Ta yb, ta yÿn nesaa do ramoo bok do hyb n'aa, ta daaj hē apäh nesaa do tamoo wät do hyb n'aa? —näk mä sa kyyh.

x 8.48 Sa majií hadoo Samarija buuj. Dooh ragenaag bā Samarija buuj. *Samarija buuj né òm* Jesus hā rawén her'oot, raky n'aa ej'ees hyb n'aa. **y 8.56** 2.000 ta baab Jesus bewäd hyng do pooj jé Abaraām bawät paah. P'op Hagä Do metëëh paa Abaraām hā, badäk hahÿy bā tabawät nä bā.

³Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh, ti hyb n'aa nado ti hahy tabahadoo —näng mäh. —Ty tamaa gó tawén enäng, ta hä P'op Hagä Do hejój kametëëh hyb n'aa —näng mäh. ⁴—Taw'ääts hē tabawak nä bä ër moo bok, hä y mejō hyng do karēn doo. Ti awät tabadajuuh, du daa d' ji moo wät péh.^z ⁵Badäk hahy hā habong do sa h'yyb tym bag hadoo yhy, badäk hahy hā y bawät nä bä —näng mä Jesus kyyh.

⁶Ta ti taky hadoo do jawén paa bä, tüü tabetsós wät. K'ääts me tamekuuj wät, ti m' aj'yy matym hā tahawug hōm mā ta uuh.

⁷—Ahōm kă —näng mā aj'yy hā. —Mahetsyyd a matym naëng majat do Siroéh häd näng doo me —näng mā Jesus aj'yy hā.

(“Mejūū doo”, tahanäng pé ti Siroéh.) Ti m' aj'yy bahōm kăn, tahetsyyd wät mäh, tabahapëë däg kăn mäh. Ti m' tababaa j hōm kăn ta tób hēnh.

⁸Ti m', ta tób pa haj'eenh doo, pooj jé dajëër tabehetsē bä hep'ëëh do paa m' rahapäh mā aj'yy. Ti m' raky hadoo:

—Hahy nado dajëër hetsē do paah? —näk mā sa kyyh.

⁹Ti né m' ta wób sa hā. Ta wób raky hadoo:

—Dooh ti tado bä —näk mäh. —Ta da hed'op —näk mäh.

—Y né tii —näng mā aj'yy ty tamah do paa kyyh.

¹⁰Ti m' rabeaaj kăn:

—Nyy da mabahapëë däk? —näk mā sa kyyh.

¹¹Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Aj'yy, Jesus ramaneëenh doo, mekuuj wät k'ääts, tii bä matym yhy hā tahawug hōm ta uuh. Siroéh hēnh y tamejūū, y bahetsyyt hyb n'aa. Y ahōm, y hetsyyd wät, ti y bahapëë däg kăn —näng mā aj'yy kyyh.

¹²—Ny tawät ti aj'yy? —näk mā ta hā.

—Dooh y hapëë bä —näng mā aj'yy kyyh.

Pariséw rabeaanh do aj'yy ty tamah do paa hā ky n'aa hahy hā

¹³Ti m' ramahūūm mā aj'yy ty tamah do paa Pariséw sa wē. ¹⁴Saab né hē paa m' k'ääts Jesus mekuuj wät, aj'yy taty nä dāk. ¹⁵Ti m' aj'yy hā Pariséw rabeaanh nyy da ta matym nyy däg kăn. Ti m' aj'yy ky hadoo:

—K'ääts me matym y tabahawug wät. Y hetsyyd wät. Hyy kă y bahapëë dāk —näng mäh.

¹⁶Ti m' Pariséw wób raky hadoo:

—Dooh P'op Hagä Do mejūū do tado bä ta ti aj'yy. Dooh Saab hā ky n'aa kajew'yyk do taky dahé bä —näk mā sa kyyh.

Ti m' ta wób raky gadoo:

—Nesaa do moo hew'ëët do tado bä paawä, dooh paawä tahaja bä hahy hadoo do meuj n'aa näng do tapahuuj bä —näk mā ta wób sa kyyh.

Séd h'yyb nehedo boo m' Jesus hā.

¹⁷Ti m' p'aa hēnh rabeaaj wät aj'yy hā:

—Nyy d' mabaher'oot ta ti aj'yy ky n'aa? Ōm né ti tamatym nä dāk —näk mā sa kyyh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa rod né hē tii —näng mäh.

z 9.4 Taw'ääts hē ji moo wät ji bahajaa nä bä, tahanäng pé m' tii.

¹⁸Dooh nä Judah buuj sa wahë n'aa raky dahé nä bã aj'yy ty tamah doo, dooh né hë m' raky dahé nä bã aj'yy ty nyy dāk doo. Ti hyb n'aa m' ta yb, ta yŷn ranaëëj kăn. ¹⁹Ti m' rabeaanh sa hã:

—Bë t'aah né hahŷŷh? —näk mäh. —Hahŷ né hë ti ty tamah do bë hanäk doo, tabenäng noo gó? Nyy da tabahapëë dāk hŷŷ kã? —näk mã sa kyyh ta yb sa hã.

²⁰Ti m' ta yb raky hadoo:

—Äã t'aah né ti ta tii. Ta hã d' né hë tabenäng —näk mäh. ²¹—Dooh äã hapëë bã nyy da taty nyy dāk, jaa ty nä dāk. Ta hã bë eaaj. Wah'ëë tii, karapee nado. Tahajaa taher'ood bã ta daaj hë ta ky n'aa —näk mã sa kyyh.

²²Hahŷŷ d' paa m' Judah buuj sa wahë n'aa sa kyyh: “Äã ado nyh da, Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hanäng doo. Dooh da äã gado wäd bã tób P'op Hagä Do panyyg äã yd naherot do yt hã”, näk mã sa kyyh. Ti hyb n'aa m' ta yb tii da rawën edoo. Judah buuj sa wahë n'aa rajeŷŷm. ²³Ti hyb n'aa m', “Wah'ëë däg. Ta daaj hë tabaher'oot”, rawën näng.

²⁴Ti m' p'aa hënh ënh ranaëënh sa wë ty tamah do paah. Ti m' raky hadoo ta hã:

—P'op Hagä Do hã maky dëë te hub tado bã! Baad maher'ood! —näk mäh. —Äã hapäh né hë, nesaa do moo hew'ëët do ti ta ti aj'yy —näk mã sa kyyh.

²⁵Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Dooh ŷ hapëë bã nesaa do moo hew'ëët do tado bã, nesaa do moo hew'ëët do tanado bã. Sët hë ti ŷ hapäh: Ty tamaa né paa yŷh, ŷ taty nä dāk —näng mã aj'yy Parisëw sa hã.

²⁶Ti m' p'aa hënh rabeaanh ënh:

—Nyy da tabad'oo? Nyy da òm taty nä dāk? —näk mäh.

²⁷—Bë ŷ maher'ood wät. Dooh ŷ bë ky dahé bã. Hëd n'aa bë karën p'aa hënh ŷ baher'oot? Bë na-äaj né hë bë karën ta ma matëg bë bahadoo? —näng mã aj'yy sa hã.

²⁸Ti m' raky n'aa rejää aj'yy. Ti m' raky hadoo ta hã:

—Òm ti ta ma matëg! Mosees ma metëëk do äã ti hŷŷh! ²⁹P'op Hagä Do her'oot paa Mosees hã. Ti ti äã hapäh, äã ky n'aa napäh. Ta ti aj'yy, dooh äã hapëë bã n'yy hënh naa tii —näk mã sa kyyh.

³⁰Ti m' aj'yy ky hadoo:

—B'ës ky kewooj ëh. ŷ né matym nyy däg paawä tamo haj'aa, dooh m' bë hapëë bã, bë nooh. ³¹Ji hapäh né ti hahŷŷh: Dooh P'op Hagä Do maa newë bã nesaa do moo heb'ooh doo. P'op Hagä Do weh'ëëh doo, takarën do moo heb'ooh doo, ti né hë ti tamaa newëë. ³²Pooj jé tadu dahäng noo gó, dooh ji ky n'aa napäh pé ty tamah doo gó henäng do hapëë dāk doo —näng mäh. ³³—P'op Hagä Do wë naa tanado bã paawä, dooh paawä tahajaa péh, tabad'op hë —näng mã aj'yy kyyh sa wahë n'aa sa hã.

³⁴Ti m' raky gadoo:

—Nesaa do a hã anäng mabenäng, äã mama metëëk? —näk mã sa kyyh aj'yy hã.

Ti m' rah'eed nyh mã P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bã naa. Dooh m' ran'oo wäd bã tajëë wäd bã p'aa hënh t'ii hënh.

H'yy ganehot do sa ky n'aa hahŷŷh

³⁵Ti m' Jesus ky n'aa napäh aj'yy rah'eed nyh doo. Aj'yy tamamuun bã, taky hadoo ta hã:

—Ōm h'yy ka'eeh Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Do h̄a? —teanh m̄a ta h̄a.

³⁶Ti m' aj'yy ty tamah do paa ky hadoo:

—Jaa tii? Ȳ mamaher'ood, ta h̄a ȳ h'yy ka'eeh hyb n'aa —n̄ang m̄a ta kyyh.

³⁷Ti m' Jesus ky hadoo ta h̄a:

—Mahap̄ah paah. Ȳ tii, a sii her'oot doo —n̄ang m̄ah.

³⁸Ti m' aj'yy ky hadoo:

—A h̄a ȳ h'yy kae d̄ag k̄an, hyb n'aa jawyk doo —n̄ang m̄ah.

Ti m' ta taron nuu me m' aj'yy bahyy h̄ang Jesus w̄e, Jesus taweh'ēeh hyb n'aa.

³⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ȳ w̄en hyng bab̄a, ȳ ky n'aa etyy hyb n'aa sa h̄a, ty temah do ȳ ty n̄a padēek hyb n'aa, matym en̄ah do ranahap̄ah hyb n'aa, rah'yy ganahoot hyb n'aa —n̄ang m̄a Jesus kyyh.

⁴⁰Ti m' Paris̄ew w̄ob ta sii habong do ramaa nap̄ah tahe'oot doo. Ti m' rabeaanh ta h̄a:

—Nyy d' mahan̄ang pé tii? Ā̄a sii h̄e ty temah mahan̄ang? —n̄ak m̄a sa kyyh.

⁴¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ty temah do b̄e hado b̄a paaw̄a, b̄e h'yy ganah'ood b̄a paaw̄a, b̄e h'yyb haj'aa h̄e nado tii, h̄a ȳ b̄e h'yy kana'eeh doo —n̄ang m̄ah. “Ā̄a hap̄ah, ā̄a h'yy gan̄ang a h̄a”, b̄e han̄ak do hyb n'aa, b̄e h'yyb haj'aa h̄e né h̄e h̄a ȳ b̄e h'yy kana'eeh doo —n̄ang m̄a Jesus kyyh Paris̄ew sa h̄a.

B'éé haḡa n'aa heh'āät do panyyg n'aa hah̄ȳh

10 ¹Ti m' Jesus ky hadoo ēnh, panyyg ky n'aa gó tabenaa w̄at:

—Né hup ȳ né h̄e hah̄y ȳ her'oot doo: B'éé hood kahad̄e do noo me najēē suun doo, ta had̄e pong jé gats̄ek doo, barets̄ek do tii, kamaj'īī do tii.

²Ta noo me hajēē suun doo, ti né h̄e ta mas̄āh b'éé haḡa n'aa. ³B'éé haḡa n'aa kajaa b̄a k̄a, ta noo haḡa n'aa tagas'ēēs ta nooh tabajēē suun hyb n'aa. Ta mas̄āh h̄a ramaa nap̄ah ta kyyh, s̄et ken'yyh tanaēēnh b̄a sa h̄ad me. Ti tamahūūm k̄an ta mas̄āh ta w'oo h̄a. ⁴Sahōnh h̄e ta mas̄āh tamanyh do jawén paa b̄a k̄a, sa pooj jé tabahōm, tamahūūm k̄an. Ta mas̄āh ah'ūūm sa haḡa n'aa jawén, ta kyyh ramep̄ah do hyb n'aa. ⁵Tabad'op h̄e rahōm ramane-p̄ah do jawén. Waj'aa bong ta mah̄anh, raky manep̄ah do hyb n'aa.

⁶Ta ti ky n'aa me Jesus baher'oot sa h̄a. Dooh m' tagah'ood b̄a Paris̄ew sa h̄a taser'oot doo. ⁷Ti hyb n'aa m', p'aa h̄enh Jesus ky hadoo sa h̄a:

—Né hup ȳ né h̄e hah̄y ȳ her'oot doo: Ȳ né h̄e b'éé hood noo hadoo.

⁸Sahōnh h̄e pój ȳ jé heboo n̄a doo, ma mat̄eg oow hedoo doo, P'op Haḡa Do H'yyb D̄ang do han̄ak do na-ā̄j, barets̄eg paa tii, kamaj'īī paa tii.^a Dooh paa raky dahé b̄a sa kyyh, b'éé ky nadah'eeh do hadoo sa haḡa n'aa nadoo doo. ⁹Ȳ né h̄e b'éé hood noo hadoo. W̄e ȳ nu d̄ang doo, ed̄eb had'yyt h̄e k̄a nesaa do mah̄anh. P'op Haḡa Do w̄e da tanu d̄ang. Baad tabaj̄eng, baad tabanyh, tawyyd had'yyt h̄e baad hadoo doo, sa waa b'éé raw'yyt do hadoo. H'yyb

a 10.8 Jesus ew̄ad hyng do pooj jé, hajōk rawad'ii paaw̄a Judah buuj. “Ȳ ti Kristo, P'op Haḡa Do H'yyb D̄ang Doo”, n̄ak paa sa kyyh. Daap ramenyyh tii. Sa ky n'aa né h̄e Jesus her'oot hah̄ȳh h̄a.

nyyw gó, neŷŷm doo gó, tabawäd kân P'op Hagä Do matym gó kä. ¹⁰Hets'ëëk do rabana rabets'ëëk hyb n'aa, radej'ëëp hyb n'aa, ragawats'iik hyb n'aa. Ti no n'aa rabana. Dooch ti ŷ hado bä. ŷ ahyng babä ŷ bed'ëëp hyb n'aa, baad hadoo doo gó rababoo had'yyt hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' taky hadoo ênh:

—ŷ né hē b'éé hagā n'aa baad hadoo doo. B'éé hagā n'aa baad hadoo do kan'oo dāk da, tadajëp ta masāāh hyb n'aa. ¹² Sa karom, b'éé tabahag'āās ramejūū doo, ta sām tagadoo hyb n'aa, dooh b'éé hagā heh'āāt tado bä. B'éé danāh nado tii. Eŷŷm wāt tii, waj'aa wāt tabanas'aa b'éé hek'ook do tabahapāh bä. Teréd bëeh b'éé. Tii bä awad japuk b'éé seeh, tii bä ta wób jé pad'yyt hē rawaj'aa bong ta ti hyb n'aa. ¹³ Ta sām hyb n'aa paa ti sa karom bahag'āās b'éé. Dooch b'éé tahyb n'aa p'eed bä. Ti hyb n'aa tawajaah. ¹⁴⁻¹⁵ ŷ ti hŷŷh, b'éé hagā n'aa heh'āāt hadoo. Ee, P'op Hagä Doo, ŷ tamepāh, ŷ na-āāj hē ŷ mepāh Ee, P'op Hagä Doo. Ti hadoo né hē baad ŷ mepāh masāh haa. Masāh haa na-āāj né hē, baad né hē ŷ ramepāh. Daj ŷŷ hē ŷ kan'oo dāk, ŷ dajëp hyb n'aa masāh haa sa hyb n'aa. ¹⁶ Ti abong nā masāh haa hedoo do wób, bong hahŷ wób nado tii.^b Ti na-āāj né da ŷ manaa wē ŷŷ. Raky daheeh né da ŷŷh. Séd hā dāg da rakata pad'ëëk, hā ŷ h'yy ka'eeh doo. Sét né hē da ŷŷh, sa hagā n'aa. ¹⁷ ŷ Ee kamahān. ŷ tawén kamahān, daj ŷŷ hē ŷ kan'oo dāk ŷ dajëp hyb n'aa, p'aa hēnh ŷ bed'ëb wāt hyb n'aa. ¹⁸ Dooch hajaa pé ŷ daj'ëëp péh. Daj ŷŷ hē ti ŷ kan'oo dāk dajëb hā. ŷ hajaa ŷ kan'oo dāg bä dajëb hā. ŷ hajaa p'aa hēnh ŷ ganā wāt p'aa hēnh ŷ ed'ëb wāt hyb n'aa. Tii d' né hē Ee mejūū ŷ bad'oo —näng mä Jesus kyyh.

¹⁹ Ti m' p'aa hēnh séd h'yyb nehedo boo Jesus hā, Jesus kyyh hyb n'aa.

²⁰ Hahŷŷ da hajök do wób sa kyyh:

—Karap'ar h'yyb nesaa do ta hā adāk. Baad h'yyb nado. Héd n'aa bë maa newëë ti ta kyyh? —näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Dooch. Dooch ti taky hado bä karap'ar h'yyb nesaa do hadāk doo. Dooch karap'ar h'yyb ta ti hadoo do taher'ood bä. Dooch karap'ar h'yyb haja bä ty tsehët do raty nā padäg bä —näk mä ta wób sa kyyh.

Jesus kyyh raganadoo do ky n'aa hahŷŷh

²² Ti m', Jerusarēnh bä P'op Hagä Do tób n'aa hyb n'aa ratsebé do rataheb'ëës do kajaa. Tabahahëēm bawät noo gó m' tii. ²³ Jesus awät P'op Hagä Do tób n'aa yt hā, Saromāw häd näng doo bä. ²⁴ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa ranu get'ëë dāk Jesus. Ti m' raky hadoo ta hā:

—Jāām hē, āā mah'yyb manepā wäd manāh! Baad ub āā mamaher'ood hŷŷ kä ōm P'op Hagä Do H'yyb Däng Do mado bä —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē ŷ maher'ood wāt, dooh bë ky dahé bä —näng mäh. —Ee ky gabuuj ta ti ŷ pehuunh doo. Ti ti met'ëeh këh ŷ n'aa. ²⁶ Baad këh ŷ n'aa rametä né paawä bë hā, dooh bë ky dahé bä. Bē wén ky nadaheeh, dooh masāh haa b'éé wób bë doo bä. ²⁷ Masāh haa b'éé raky daheeh ŷŷh. ŷ mepāh masāh haa. ŷ rahadaa had'yyt hē. ²⁸ Sa hā ŷ banoo ed'ëb had'yyt do P'op Hagä Do pa. Tabad'op hē

^b 10.16 Judah buuj wób nadoo doo, ta jawén ta hā h'yy ka'eeh do tii.

rahob bā tabanesaa hēnh. Dooh hajaa pé masāh haa moh ȳy gó naa tado hōm bā. ²⁹Ee, masāh haa hanoo doo, tak'ēp takabaj'aa sahōnh hē sa bahānh. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé masāh haa tado hōm bā Ee moo gó naa. ³⁰Ȳy, Ee, sēt āā —nāng mā Jesus.

³¹Ti m', p'aa hēnh Judah buuj wób, Jesus majīi hedoo doo, rabasog padēek pā, ta hā radewēes hyb n'aa paawā, tadajēp hyb n'aa paawā. ³²Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hajōng baad hadoo do Ee ky gabuuj ȳ pehuunh do ȳ metā wāt bē hā. Ny hadoo do ȳ pahuunh do p'āā bē karēn ȳ bē daj'ēep? —nāng mā Jesus sa hā.

³³Ti m' Judah buuj wahē n'aa raky hadoo:

—Baad hadoo do mamoo wād wāt do hyb n'aa nado ōm āā daj'ēep pā me. Ōm a wén kut pā me, P'op Hagā Do maky n'aa rejāā do hyb n'aa. Aj'y y né paawā ōm, “Ȳ P'op Hagā Doo”, mabanāng —nāk mā sa kyyh.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Hahȳ da P'op Hagā Do her'oot paa sa hā, bē ky n'aa jaw'y yk do hā takerih: “P'op Hagā Do hadoo bēeh.”^c ³⁵Ti né hē P'op Hagā Do kyyh. Bē hapāh né hē, dooh P'op Hagā Do kyy kerih do ji haja bā ji ah'ȳd bā. Ti hyb n'aa, aj'y tamejūū do hā P'op Hagā Do ky n'aa hadoo ta hād n'oo dāg bā, ³⁶hēd n'aa, “P'op Hagā Do maky n'aa rejāā”, bē banāng hā ȳy, “Ȳ P'op Hagā Do T'aah”, ȳ hanāng do hyb n'aa? Ȳ né hē, Ee P'op Hagā Do asēew hōm doo, tah'y yb dāng doo, wawēē hē tamejō hyng doo. ³⁷Ȳ moo nawād bā paawā Ee, P'op Hagā Do moo wāt doo, bē ky dahē manā ȳy. ³⁸Ee moo wāt do ȳ moo wād bā, ȳ bē ky nadahē nā bā, taw-'āats hē bē ky daheeh ȳ pehuunh do metēeh do hā, hēp ȳy gó Ee bawāt, Ee h'y yb gó ȳ bawāt, baad bē bahapāh hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

³⁹Ti m' p'aa hēnh rakarēn ramoo maso dāk Jesus ta kyyh p'āā. Dooh m' rahaja bā. Jesus ahōm sa mahānh.

⁴⁰Ti m' Jesus batsēg hōm p'aa hēnh tamii Joradān hād nāng do ta myyj jé. Ta myyj dāk hā, Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wāt paa bā tabaym dó.

⁴¹Hajōk an'aa ta wē. Ti m' raky hadoo:

—Doo né paawā Jowāw nu gahem'uun do pehuuj bā, te hub né hē sahōnh hē hahȳ aj'y y ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paah —nāk mā sa kyyh.

⁴²Tii bā m', hajōk rah'y y kae dāk Jesus hā.

Aj'y y Rasaro hād nāng do panyyg n'aa hahȳy

11 ¹Ti m', ti awāt aj'y y Rasaro hād nāng doo. Nahēē nāng mā Rasaro. Panang Betanija hād nāng doo bā tabawāt ta ānh Maah-Ta, Marija daheeh. ²Ta ti né hē Marija, Jesus tsyym hah'ook do buu benyym doo me, ta sēen me tahawug hōm doo. ³Ti m', Rasaro ānh ramejūū Jesus rapanāk. Hahȳ d' mā sa kyyh:

—Mahegāā, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk doo. Nahēē nāng a najiis makamahān doo —nāk māh.

⁴Ti m' Jesus maa napāh bā kā ta ky n'aa taky hadoo:

—Rasaro madajēp do nado ti ta nahēeh. Rasaro wén nahēē nāng, P'op Hagā Do kabaj'aa do kametēeh hyb n'aa, P'op Hagā Do T'aah kabaj'aa do kametēeh hyb n'aa na-āāj hē da ta hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh.

⁵Maah-Ta, Maah-Ta ānh, Rasaro, Jesus kamahān né paawā, ⁶dooch nayyw hē tahyb n'aa jóh bā. Pawóp nā ta āh tatab'ēēs, Rasaro nahēē nāng do taky n'aa napāh bā. ⁷Ta jawén ká Jesus ky hadoo ta ma matēg sa hā:

—Hamāh, p'aa hēnh ēr bah'ūūm Judah hāj n'aa hēnh, Rasaro rahabok hēnh —nāng mā Jesus kyyh.

⁸Ti m' Jesus ma matēg raky hadoo ta hā:

—Ma matēg, —nāk mäh —nag'aap hē Judah buuj sa wahē n'aa rakarēn ōm radaj'ēēp. Hēd n'aa t'īi hēnh makarēn mababaaj hōm? —nāk mā sa kyyh.

⁹Ti m' panyyg gó Jesus ky hadoo:

—Badawēēt adēb bā tabawag. Adēb bā ji awād bā, baad ji bawāt. Dooch ji tsyym poo dāng péh, badāk hahy bag n'aa yt ji bawāt do hyb n'aa —nāng mäh. ¹⁰—Badagyp doo gó ji awād bā, daap ji tsyym poo kejāk, ta bag badoh do hyb n'aa ta hā —nāng mā Jesus kyyh.⁴

¹¹Ti m', ta ti Jesus her'oot do jawén paa bā, taky hadoo ēnh:

—Ēr najiis Rasaro āā jēng. Y' ahōm dó t'īi hēnh y' mebeē nyy hyb n'aa —nāng mā Jesus.

¹²Ti m' ta ma matēg raky hadoo:

—Āā wahē n'aa, —nāk mäh —tabayy' bā, has'oo dāk da —nāk mā sa kyyh.

¹³Dajēp né hē Rasaro, nāng Jesus. Ayyh ta ma matēg red'oo. ¹⁴Ti m' baad ub Jesus baher'ood kán sa hā:

—Dajēp Rasaro y' hanāng doo —nāng mäh. ¹⁵—Baad tanyy y' badoh t'īi hēnh tadajēp do hā, hā y' bē h'yy kae kán hyb n'aa ká —nāng mäh. —Hamāh, ēr ah'ūūm t'īi hēnh —nāng mā Jesus kyyh.

¹⁶Ti m', Toméh, “Kawareeh” ramaneēēnh doo, ky hadoo ta wób sa hā:

—Hamā ta sii, ta sii ēr dejēp hyb n'aa^e —nāng mā Toméh kyyh.

¹⁷Ti m' panang Betanija bedaa dāk bā, Jesus ky n'aa napāh, ji meheet pé dāg mā ta āh Rasaro pā gabaho doo gó radakā jēng doo.

¹⁸Edah panang Betanija, Jerusarēnh bā naa. ¹⁹Ti hyb n'aa hajōk Judah buuj sa wahē n'aa hedoo doo, ta wób na-āāj mā an'aa Maah-Ta wē, Marija wē rah'y'yy en'yym hyb n'aa, rahyb n'aa natón hyb n'aa sa hyyj makūūh. ²⁰Ti m' Maah-Ta ky n'aa napāh bā Jesus kajaa, anyyh mā ta tób bā naa, ahōm ta wē. Marija ahāng mā sa tób yt hā.

²¹Ti m' Maah-Ta kajaa Jesus wē ká, ti m' taky hadoo ta hā:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —babā magēē bā paawā, dooh paawā hāj y' dajēb bā —nāng mäh. ²²—Ti hadoo né hē paawā, y' hapāh, P'op Hagā Do anoo né da a hā sahōnh hē ta hā maky n'aa etsēē doo —nāng mā Maah-Ta kyyh.

²³Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Ganā wāt da a hyyj —nāng mäh.

²⁴Ti m' Maah-Ta ky hadoo:

d 11.10 Dooch Jesus majiī rahaja bā, dooh na-āāj hē Nesaa Do Yb haja bā Jesus hā raj'aa ketsēē bā Jesus moo wāt do nahānh nā bā, tahanāng pé m' tii. Ta see ky n'aa Jesus her'oot na-āāj hē ta tii da. Jesus né ti badāk hahy hā habong do bag n'aa hadoo. Jesus sii ji nawād bā, gadagyp doo gó hawāt do hadoo ji. Nesaa do j'aa ketsē tii bā ji hā. e 11.16 Dooch tahajōō nā bā ta āh, t'īi hēnh Jesus majiī rakarēn radaj'ēēp Jesus. T'īi hēnh Jesus matēēh do hyb n'aa, Jesus radaj'ēēp Toméh ed'oo. Ti hyb n'aa tii da tawén edoo sa hā.

—Ŷ hapäh, ganä wät né da sahõnh hē ragenä bong do hä kä P'op Hagä Do betyn bong do hä kä banäm doo hēnh, banesaa doo hēnh —näng mä Maah-Ta.

²⁵Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ŷ né da hanoo ta ti genyy bong doo. Ŷ né ti hedēb had'yyt hanoo doo. Hä Ŷ h'yy ka'eeh doo, dajēb né paawä, tawäd had'yyt hē da hŷ pong jé P'op Hagä Do pa. ²⁶Hahŷ hedēp nä doo, hä Ŷ h'yy ka'eeh doo, tabad'op hē da tadajēp ta h'yyb tym. P'op Hagä Do pa had'yyt hē da tabawäd kän —näng mä Jesus.

Ti m' Maah-Ta hä tabeaaj kän:

—Maky daheeh ta ti Ŷ her'oot doo? —näng mäh.

²⁷—Ŷŷ, Hyb N'aa Jawyk Doo. Ŷ ky daheeh õm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah —näng mä Maah-Ta kyyh Jesus hä.

²⁸Ti m' ta ti tabaher'oot do jawén paa bä kä m' Maah-Ta bahõm, ta änh Marija tanaēēnh hyb n'aa. Ta m'aa hēnh mä tanaēēnh, ti m' taky hadoo:

—Ma matēg kajaa. Ta kyy gó õm Ŷ naēēnh —näng mä Maah-Ta ta änh hä.

²⁹Ti m', Marija maa napäh bä ta tii, nayyw hē m' tabas'ēēg gēēt, ahõm kän mä Jesus wē. ³⁰Dooh Jesus ajēē suun nä bä panang bä. Ta hä Maah-Ta mamuun doo bä tabagēēt nä. ³¹Ti m' Judah buuj tób bä hat'ooh doo, Marija h'yyb en'yyim doo, rabahapäh bä nayyw hē Marija bas'ēēg gēēt bä, tabanyyh bä, rabahõm kän ta jawén. Kamag hakēē hēnh hahõm red'oo mäh. T'ĩ hēnh haoot red'oo mäh.

³²Ti m', Marija kajaa bä kä Jesus bagēēt bä, ta taron nu paa me tabahyy häng ta wē. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —babä magēē bä paawä, hăŷ ŷ dooh paawä tadajēb bä —näng mäh.

³³Ti m' Jesus bahapäh bä Marija haoot doo, Judah buuj Marija sii han'aa do na-äāj hē ha'oot doo, baad nado wäd ta h'yyb, tak'ēp tahyb n'aa tón wät. Tahyb n'aa esów wät. ³⁴Ti m' tabeaaj kän:

—Nyy bä bē dakä jēng? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—B'ēēp, mahegāā, Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mä sa kyyh.

³⁵Ti m' Jesus baód wät.

³⁶Ti m' Judah buuj raky hadoo:

—Bē hegāā, tak'ēp paa takamahān —näk mä sa kyyh.

³⁷Ti m' ta wób raky hadoo:

—Ty tamah do taty nä dāk, tanoo. Hēd n'aa tananooh hahŷ tanadajēp hyb n'aa? —näk mä sa kyyh.

³⁸P'aa hēnh ēnh baad nado wäd Jesus h'yyb. Tak'ēp tahyb n'aa tón takajaa bä kamag basuun bä. Pā gabaho doo gó radakä jēng. Pā gatsabak doo me ranoo gatsēē dāk. ³⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē noo gatsē do hõm —näng mäh.

Ti m' Maah-Ta, dajēp do änh, ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —buu banes'aa däg. Ji meheet pé däg ta äh tadajēp —näng mä Maah-Ta kyyh.

⁴⁰Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hā ȳ mah'yy kae bā, mahapāh da P'op Hagā Do kabaj'aa doo —nāng mā Jesus Maah-Ta hā.

⁴¹Ti m' ranoo gasëets hōm kăn. Ti m', p'op Jesus ty dëe wāt taky n'aa etsëe hyb n'aa P'op Hagā Do hā. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hē Ee. Mamaa napāh, maky daheeh ȳ ky n'aa etsëe doo. ⁴²Ȳ hapāh né hē ȳ mamaa napāh, ȳ maky dahé had'yyt hē. Ta tii d' ȳ wén edoo, babā hab'ëeh do sa hyb n'aa, òm né hē ti ȳ mejō hyng do raky daheeh hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh P'op Hagā Do hā.

⁴³Ti m' ta ti tabedoo do jawén paa bā kă, tak'ëp tanaëëj kăn mäh:

—Rasaro! —nāng mäh. —Anäh! —nāng mäh.

⁴⁴Ti m' dajëp do paa anä kăn. Kahapōōs ta mooh, ta tsyym sii hē pään hawak doo me. Ta matym na-āj mā kahabën pään me.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë apyn hōm pään, baad tabahōm hyb n'aa kă —nāng mā Jesus.

⁴⁵Ti m' hajōk Judah buuj Marija heg'ääs do Jesus pahuunh do hapāh doo, ta hā rah'yy kae padäg kăn. ⁴⁶Ta wób ah'üüm mā Pariséw sa wë, ramaher'oot mā Jesus mo haj'aa ky n'aa hā.

Jesus hā Pariséw rakamaj'īī do panyyg n'aa hahȳh

⁴⁷Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw daheeh ratsyyd bong Sinedirijo ajyy n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, séd hā rakata padëek hyb n'aa. Rakata dāk bā kă m', raky hadoo mäh:

—Nyy d' ër bad'oo? Bë hegāā! Hajōng hahȳ aj'yy pehuunh doo. ⁴⁸Ër hyb n'aa nap'eed had'yyt bā tapehuunh do hā, sahōnh hē da rah'yy kae padëek ta hā, sa wahë n'aa tabahado dāk hyb n'aa. Roma buuj warahén n'aa kamajë bong da āā hā tii bā. Rado hōm da P'op Hagā Do tób n'aa. Rado hōm da āā hāj n'aa —nāk mā sa kyyh.

⁴⁹Ti m' sa seeh, Kajapas häd nāng doo, ti noo gó P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ky hadoo sa hā:

—Dooh bë hapāh péh —nāng mäh. ⁵⁰—Dooh bë h'yy genä bā? Taw'ääts hē ta ti sét né hē dajëp, sahōnh hē Judah buuj ranadejëp hyb n'aa —nāng mā Kajapas kyyh.

⁵¹Ta daaj hē tahajaa do hyb n'aa nado ta tii d' tabaher'oot. P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tado hyb n'aa, P'op Hagā Do banoo ta hā ti tabaher'oot hyb n'aa, ta pooj jé Jesus ky n'aa hā. Jesus dajëp da Judah buuj sa hyb n'aa tahanäng pé m' tii d' taher'oot doo. ⁵²Tadajëp Judah buuj sa hyb n'aa had'yyt nado. Tata dāk séd hā da na-āj hē sahōnh hē P'op Hagā Do taah hedoo do jé pad'yyt hē habong doo.

⁵³Ti jawén paa bā kă m', Kajapas her'oot jawén paa bā kă m', Judah buuj wahë n'aa rabaher'ood kăn nyy da da Jesus radaj'ëep.

⁵⁴Ti hyb n'aa, dooh Jesus awäd wāt bā sahōnh hē mahang kă. Ti hyb n'aa ahōm kăn mā ta ma matëg sa sii kă panang Eparajīm häd nāng do tabanäng hēnh, tabanawäng do nab'yy hēnh kă. T'īī hēnh rabaym dó.

⁵⁵Tabedaa dāk bā Pas-kowa häd nāng do Judah buuj rataheb'ëes doo, hajōk hah'üüm mā Jerusarēnh hēnh, t'īī hēnh ratheb'ëes hyb n'aa. Pas-kowa pooj jé

rabahōm, sa h'yyb rabenām hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad ratab'ëës hyb n'aa.^{f 56} Jesus mä resoos P'op Hagä Do tób n'aa yt hä rabab'ëëh bä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Nyy da bë hä? Ana g'eeh da Pas-kowa ër tab'ëës bä? —näk mäh.

⁵⁷Tii da rawén edoo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Pariséw sa daheeh ramejüü do hyb n'aa ramaher'oot hyb n'aa Jesus rahapëë bä. Rakarën paawä ramaher'oot ramaso däk hyb n'aa.

Buu benyym do Marija ah'ook do Jesus tsyym hä panyyg n'aa hahÿÿh

12 ¹Ji moo oow see pé ta äh Pas-kowa häd näng do pooj jé, Jesus matëh kän panang Betanija häd näng doo hënh, Rasaro taganyy wät do panang bä. ²Takajaa bä kä m', Jesus najiis ramoo bok Jesus raweh'ëëh do tä n'aa. Maah-Ta manaa ti hat'oonh do sa waa, sa tä. Rasaro asooh sa mahang. ³Ti m' Marija bado däk buu benyym do hood. Häd eh ta hood.^g Tak'ëp ky n'aa gebah, heh'äät, joom nah-do häd näng do s'ëëb ti buu benyym doo. Ti m' taba-hah'ook Jesus tsyym hä. Ti m' tatsyym hawug hōm ta sëën me. Jé pad'yyt hë däg tób yt hä buu benyym do buu bewäd däk.

⁴Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, Jesus ma matëg seeh, ta jawén Jesus tahaëëj däk doo, ky hadoo:

⁵—Hëd n'aa buu benyym do takanes'ëëm? 300 moweed k'ääts tég hawak paawä ta sām. Ta sām ji an'oo paawä kas'uut do sa hä —näng mä Judas kyyh.

⁶Kas'uut do tat'yyd mehīin do hyb n'aa nado ta tii da tawén her'oot. Baretsëg tii. Jesus sa dajëër hagä n'aa Judas. Tahes'ook mä ta gó rada-hep'ëë doo.

⁷Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Na magëd ti ÿÿnh. ÿ radakä jëng noo gó buu benäw n'aa tii d' tabad'oo.

⁸Kas'uut do aboo had'yyt hë bë mahang. ÿ ti hÿÿh, dooh bë mahang ÿ awäd wäd bä had'yyt hë —näng mä Jesus Judas hä.

⁹Ti nuuj jé m' hajök Judah buuj raky n'aa napëë däk Betanija bä Jesus bawäd däk doo. Ti m' rabana kän Jesus rabaheg'ääs hyb n'aa. Rasaro, dajëp do paah, Jesus ganyy wät do rabaheg'ääs hyb n'aa na-ääj né hë. ¹⁰⁻¹¹Rasaro hyb n'aa hajök Judah buuj rahyb n'aa eréd hōm sa wahë n'aa. Jesus hä m' rah'yy kae padäg kän. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa Rasaro sii hë rakarën radaj'ëëp.

Baad Jesus ragadoo Jerusarënh bä panyyg n'aa hahÿÿh

¹²Ti m', jati pé hajök doo, Pas-kowa hyb n'aa Jerusarënh hënh han'aa doo, Jesus raky n'aa napäh hana do Jerusarënh hënh. Ta hōō bä tabawäd däk.

¹³Madyyk g'aad hadoo do rakekyyt mäh, an'yyh mä panang bä naa, Jesus ragadoo hyb n'aa. Ti m' raky hadoo, tak'ëp sa kyyh:

—P'op Hagä Do ää j'aa etsë! —näk mäh. —Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp

Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!^h —näk mäh. —Ky n'aa kedëng,

Isaraéw buuj sa wahë n'aa! —näk mä sa kyyh.

f 11.55 Tii da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü paah. **g 12.3** Riit gó ji ety bä, ta baa bä tagadäk. **h 12.13** Saaw-Mo 118.25-26

¹⁴ Ti m' jumeto t'aah jó Jesus baso kăn. Tii d' né paa ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih doo. Hahÿÿ da takerih:

¹⁵ “Bë eÿÿm manä Sijônⁱ buuj.
Bë hegäa! Bë wahë n'aa ti awät da.
Jumeto t'aah jó tabana.”^j

¹⁶ Pooj jé dó, dooh Jesus ma matëg rah'yy genä nä bā ta ti P'op Hagä Do kyy kerih do Jesus hā kametä wät ti noo gó. Ta jawén, Jesus dajëp, Jesus ganä wät, Jesus basëek do jawén paa bā kă, rahyb n'aa es'lee däg kăn ta ti ta ky n'aa kerih doo, ta hā kametëeh doo.

¹⁷ Ti m' hajök do wób, hap'ëeh do Rasaro Jesus ganyy wät doo, raher-'oot mā ta wób sa hā. ¹⁸ Ti hyb n'aa kă m', ta ti Jesus pahuunh do raky n'aa napäh do hyb n'aa, hajök an'yyh panang bā naa Jesus ragadoo hyb n'aa. ¹⁹ Ti m' Pariséw raky n'aa jōg bong sa da hadoo do hā. Hahÿÿ d' mā sa kyyh:

—Bë hegäa! Dooh āā haja bā hahÿÿh. Sahōnh hē ta wē rabahōm kăn —nāk mā sa kyyh.

Gereg buuj wób rakarën do raheg'āas Jesus panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Ti m' Pas-kowa noo gó, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa han'aa do sa mahang ti abong mā Gereg buuj wób. ²¹ Pirip wē rabana. Betsaj-Da panang bā, Garirej hāj n'aa bā naa ti Pirip. Ti m' raky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk doo, —nāk mäh —āā karën Jesus āā bahegāa paawā —nāk mäh.

²² Ti m' Pirip ahōm Ān-Deréh wē, tamaher'oot hyb n'aa. Ti m' Ān-Deréh bahadaa hōm Pirip. Jesus wē rabahōm ramaher'oot hyb n'aa Gereg buuj rakarën doo. ²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Kaja dāk hÿÿ kă ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do dajëp doo, baad ÿ P'op Hagä Do wén weh'ëeh da —näng mäh. ²⁴ —Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her'oot doo: Tiriig ag k'āats gó takanajäg bā, k'āats gó ta bóg nadajëb bā, ta mab hē, sét hē had'yyt hē tabaym ti ta ag. Ta bóg dajëb bā, papuuj ganyyh bā, tii bā hajōng ta ag ganä kăn ta hanaa^k —näng mäh. ²⁵ —Jé badāk hahÿÿ hā ji hawät do hā tak'ëp kamahān doo, dooh da tanu dëë bā P'op Hagä Do wē. Badāk hahÿÿ hā ji hawät do hā kamanahān doo, edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa. ²⁶ Jé karën pé wē ÿ moo wät péh, taw'āats hē hëp ÿ hata had'yyt hē. ÿ bawät bā tabawäd had'yyt hē da wē ÿ moo wät doo. Ee weh'ëeh da tii —näng mäh.

²⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿ kă, taw'āats hē nado hëp ÿÿ. Nyy da da këh ÿÿ P'op Hagä Do hā? “Ee, ÿ medëeb nesaa do ÿ ahob mahānh, ÿ dajëb mahānh”, näng g'ee d' ÿÿh? Dooh. ÿ dajëp hyb n'aa né hē ÿ bahyng —näng mā Jesus.

i 12.15 Jerusarënh panang ti Sijôn. Isaraéw buuj na-āāj hē kă ramaneëëj kăn Sijôn.

j 12.15 Sakarija 9.9 k 12.24 Ta ky n'aa hā né hē Jesus her'oot ta tii. Jesus né hē tiriig ag hadoo. Jesus nadajëb bā paawā, dooh takahūum boo tii bā ta hā h'yy ka'eeh doo, tahanäng pé tii.

²⁸Ti m' Jesus ky hadoo P'op Hagä Do hä:

—Ee, mametä baad had'op do öm, tak'öp kabaj'aa do sahönh hä —näng mä Jesus kyyh.

Ti m', hÿ pong jé naa tamaa ena kyyh. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—ÿ metä wät. P'aa hēnh da ÿ metēēh ēnh —näng mäh.

²⁹Darung mä hajök do tii bä hab'ēēh do sa hä.

—Ääs ti her'oot ta sii —näk mä ta wób sa kyyh.

³⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hēp ÿ n'aa nado ti kyy ber'oot. Bē hyb n'aa ti taber'oot, bē ky daheeh hyb n'aa —näng mä Jesus.

³¹Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hÿÿ kä kajaa dāk P'op Hagä Do ky n'aa etyy do badāk hahÿÿ hä habong do ta hä h'yy kana'eeh doo. Da hē kä Nesaa Do Yb, badāk hahÿÿ hä habong do hä mejüü do kahabēē hōm kän. ³²ÿÿ kä, p'op kajatsēk do hä, b'aa hä, ÿ radahēē dāk bä, ÿ naēēnh da wē ÿÿ sahönh hē badāk hahÿÿ hä habong doo —näng mä Jesus.

³³Ta tii d' tawén her'oot, tametēēh hyb n'aa nyy da tadajēp.

³⁴Ti m' hajök do raky hadoo:

—Ää ky n'aa napäh P'op Hagä Do kyy kerih doo. Kristo häd näng doo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, awäd had'yyt hē m', dooh tadajēb bä takerih doo gó tاهر'ood bä. Hēd n'aa Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do p'op rada-häng, mabanäng? —näk mä sa kyyh.

³⁵Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hä:

—Kana'hēn doo nä ta bag bawät nä bē mahang.¹ Taw'ääts hē bē babok tabawak nä bä, badajung do^m adēē pooj jé bē hä. Ta tii d' ÿ wén her'oot bē hä, tabadajuu gó hawät doo, dooh tabahapēē bä do hyb n'aa n'yy hēnh tahahōm.

³⁶Bē mahang ta bag bawät nä bä, taw'ääts hē bē h'yy ka'eeh ta hä tabahajaa nä bä, ta bag taahⁿ bē bahadoo hyb n'aa —näng mä Jesus hajök do sa hä.

Ta ti tاهر'oot do jawén paa bä kä m', Jesus bahōm kän hajök do sa mahänh. Ta m'aa hēnh mä tabawäd dāk, ta ma matēg ta sii.

Hēd n'aa Jesus hä rah'yy kana'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷Hajōng ta metēē n'aa Jesus pehuuj né paawä sa matym gó, ta wób dooh rah'yy kae padäg bä ta hä. ³⁸Rawén h'yy kana'eeh, Isajas, P'op Hagä Do ky n'aa rod makū her'oot do paa kametēēh hyb n'aa. Hahÿÿ da Isajas baher'oot paa P'op Hagä Do H'yyb Däng Do kyyh:

“Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo,
dooh raky dahé bä ēr her'oot doo.

Dooh rah'yy genä bä Tak'öp Hyb N'aa Jawyk do hejój sa hä kametēēh doo.”^o

³⁹Rawén nahajaa rah'yy ka'eeh, hahÿÿ da Isajas erii wät do paa hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh:

¹ 12.35 Ta daaj hē, ta ky n'aa né hē ti tاهر'oot. Jesus né hē ti ji bag hadoo. **m** 12.35 Tabadajung doo, Nesaa Do Yb hejój ji tamasoo doo. Jesus, sa bag hadoo, edaa dāk ti noo gó takado hōm, P'op Hagä Do wē tamatēēh. Jesus hä rah'yy kanae bä, Nesaa Do Yb moo gó rababok tii bä. Tabadajuu gó ji bawät do hadoo tii. **n** 12.36 Jesus né hē ti ta bag hadoo. Ta hä h'yy ka'eeh doo, ta karapee, ta bag taah. **o** 12.38 Isajas 53.1

⁴⁰ “P’op Hagä Do gatsëë däk sa matym, ranahapäh hyb n’aa.

P’op Hagä Do gatsëë däk sa h’yyb tym,

rah’yy kanadaw’uuh hyb n’aa,

rah’yy kawanareem hyb n’aa.

Rah’yy kadawuung bä paawä hä yÿ,

rah’yy kawereem bä paawä,

ÿ h’yyb wareem paawä, baad rababok hyb n’aa kä.”^p

⁴¹ Ta tii da Isajas wén her’oot paah, Jesus hejój, Jesus bag tak’ëp gabarëeh do tabahapäh do hyb n’aa dawëë naa. Ti m’ ta ky n’aa né m’ ti ta her’oot, Isajas hä.

⁴² Dooh né paawä hajök do raky dahé bä, hajök Judah buuj wahë n’aa sii hë rah’yy kae padäg kän Jesus hä. Dooh ra her’ood bä Jesus hä rah’yy ka’eeh doo, Parisëw rajeÿÿm do hyb n’aa. Rahabëë nyyh tii bä sa h’yyb, tób P’op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Sa h’yyb gó ub rah’yy ka’eeh. ⁴³ Sa hä baad ub sa da hadoo rawehëë bä sa hä. Dooh denaa hë ragenaa bä P’op Hagä Do ji taweh’ëeh do hä.^q

⁴⁴ Ti m’ Jesus ky hadoo, tak’ëp ta kyyh:

—Jé hä ÿ h’yy ka’eeh doo, hä ÿ had’yyt nado tah’yy ka’eeh. Hä ÿ mejüü do hä né hë tah’yy ka’eeh tii. ⁴⁵ ÿ hapäh doo, hä ÿ mejüü do na-ääj né hë tahapäh. ⁴⁶ Hÿ pong jé naa ÿ bahyng, badäk hahÿÿ hä habong do sa h’yyb bag ÿ bahadoo hyb n’aa, sahõnh hë hä ÿ h’yy ka’eeh do badagyp doo gó ranaym hyb n’aa. ⁴⁷ Dooh ÿ tado bä hä ÿ ky nadah’eeh do ky n’aa etyy doo. ÿ wén hyng babä, nesaa do ÿ ky n’aa etyy do jawén nado badäk hahÿÿ hä habong do sa hä. ÿ wén hyng ÿ bed’ëep hyb n’aa nesaa do mahãnh. ⁴⁸ Ti anäng né hë ÿ ty n’aa ges’yyk doo, ÿ her’oot do ganadoo do sa ky n’aa etyy n’aa. Këh yÿ, sa hä ÿ her’ood wät do né hë ti sa ky n’aa etyy n’aa. Këh yÿ, sa hä ÿ her’ood wät do paa ky n’aa etyy sa hä, P’op Hagä Do banoo noo gó sahõnh hä ta sãm. ⁴⁹ Ta ti ÿ ma metëek doo, këh ÿ gabuuj nado. Ee, ÿ mejö hyng doo, ti né hë hanoo hä yÿ, ÿ tamejüü ÿ her’oot doo. Ti hyb n’aa, “sa ky n’aa etyy n’aa däg, ÿ her’ood wät doo”, ÿ wén näng. ⁵⁰ ÿ hapäh né hë hahÿÿh: Ee kyyh ji ted’ëep, ji bawäd had’yyt hë hyb n’aa. Ti hyb n’aa ÿ tamejüü do ÿ her’oot do pan’aa, ti né hë ÿ her’ood had’yyt hë.

Ta ma matëg sa tsyym Jesus hets’yyt do panyyg n’aa hahÿÿh

13 ¹ Ti m’ sét wäd Pas-kowa ratab’ëes do äh. Jesus hapäh ta h’yyb gó, kaja däk ti noo gó taberéd däk hyb n’aa badäk hahÿÿh, ta Yb wë tabasëek hyb n’aa kä. Jesus kamahãn bong né paa ta ma matëg badäk hahÿÿ hä ta sii habok doo. Ta tii d’ né kä m’ tametëeh sa hä tak’ëp takamahãn doo.

² Atsëm mä Pas-kowa tä n’aa rabawëh. Dijab h’yyb tatug däk mä Simaw t’aah, Judas Ikarijot, Jesus tabahaëenh hyb n’aa. ³ Jesus hä ta Yb an’oo däk sahõnh hë ta hejooj, Jesus hapäh. P’op Hagä Do hä tabana, p’aa hënh tama-tëeh ta wë Jesus hapäh na-ääj hë. ⁴ Ti m’ Jesus bas’ëeg gëet, tado nyyh ta saroor j’ooj hadäk doo. Tawaho däk mä ta baa bä pään ji kamehewuuk doo.

p 12.40 Isajas 6.10 q 12.43 Ti hyb n’aa rajeÿen Jesus hä rah’yy ka’eeh doo, ta wób rakawana-jään hyb n’aa sa wë.

⁵Ti m' naëng tagedu jat ta hood gó, ti m' ta ma matëg sa tsyym tahetsyyd kân. Ti m' tabawug hõm ta hã hadäk doo me.

⁶Simaw Peed wë takajaa bã kã m', Peed ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —tsym ÿ sii hë mabahets'yyt?
—näng mäh.

⁷Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Doo mah'yy ganny nã bã hahÿ ÿ moo wät doo. Ta jawén da mabaha-päh —näng mäh.

⁸Ti m' Peed ky hadoo:

—Doo. Tabad'op hë tsym ÿ mahetsyyd' —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—A tsyym ÿ nahetsyyd bã, dooh hëp ÿ hata mado wäd da —näng mã Jesus ta hã.

⁹Ti m' Simaw Peed ky hadoo kân:

—Tii d' madoo bã, ÿ karën paawã sahõnh hë ÿ mabahets'yyt! —näng mã Peed kyyh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hehob wät doo, baad däg ta hã sahõnh hë. Jããm né hë ta tsyym tahets'yyt nã. Baad däg bë hã. Jããm né hë sét hë bë see baad nadoo —näng mã Jesus.

¹¹Jesus hapäh mã ta hã haëënh doo. Ti hyb n'aa, “Doo sahõnh hë baad tado bã”, tawén näng.

¹²Jesus bahaja däk bã sa tsyym tahets'yyt doo, p'aa hënh tadamäc ta saroor j'oj hadäk doo, ahyy sooh p'aa hënh, ti m' taky hadoo:

—Bë hapäh nyy d' tahanäng pé ta ti ÿ moo wät do bë hã? —näng mäh. ¹³—ÿ bë maneeënh “Ma matëg”, “Hyb N'aa Jawyk Doo”, nãk bëëh. Baad né ti bë kyyh. Ti né hë ÿÿh. ¹⁴ÿÿh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, bë ma matëg né paawã, bë tsyym ÿ hetsyyd wät. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë na-ääj hë da bë hetsyyd bë h'yy kanatëë tsyym. ¹⁵Taw'ääts hë ÿ metä wät doo da da bë bad'oo. ¹⁶Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Doo sa karom sa kariw n'aa bahãnh tanu gadäg bã. Doo sa panäg sa hã mejüü do sa bahãnh tado bã. ¹⁷Bë hapëë däg kân ta tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do bë taky n'aa edëng da ta tii da bë moo hedo bã.

Ta majiï moo gó rahaëënh do ky n'aa Jesus her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Doo sahõnh hë bë ky n'aa had'yyt tado bã ta ti ÿ her'ood wät doo. ÿ hapäh ta ti sahõnh hë ÿ asëëw däk doo. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do ÿ asëëw hõm do see ky n'aa: “Si ÿ hawa do ÿ tahyb n'aa wareem däk.”^u Kametä kân ta ti kerih doo gó ta ky n'aa kã. ¹⁹Ta pooj jé ta ti bë ÿ maher'oot, kametëëh do pooj jé, takametä däg bã, ÿ né hë Hawäd Had'yyt Do bë ky daheeh hyb n'aa. ²⁰Jé ÿ mejüü do gadoo doo, ÿ na-ääj né hë tagadoo. ÿ gadoo doo, hã ÿ mejüü do tagadoo. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

r 13.8 Peed wén ganadoo paawã, ji karom moo heb'oooh do mo n'aa me Jesus bad'oo sa hã. Hyb n'aa jawyk Jesus, Peed matym gó. **s 13.15** Ji da hadoo do ji masa, tahanäng pé tii. Doo ji daaj hë ji kawehëë bã. Doo hahÿÿ da ji kyyh: “Doo ta ti ÿ moo wäd bã. Ta karom nado ÿÿh.” Doo tii da ji kyyh. Ji da hadoo do ji masa sahõnh hã. **t 13.16** Doo Jesus bahãnh rado bã, tahanäng pé tii. **u 13.18** Saaw-Mo 41.9

²¹ Jesus bahajaa bā kā m' ta ti tahe'oot doo, baad nado wād ta h'yyb. Ti m' baad tabahe'oot sa hā:

—Bē see ŷ tahaēēnh da majīī moo gó. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —nāng mā Jesus sa hā.

²² Ti m' sa daaj hē ta ma matēg raky kakā bong. Dooh rahapēē bā jaa ky n'aa ta ti tahe'oot doo. ²³ Sa kanatēē, Jesus tak'ēp kamahān do asooh p'eets hē Jesus pa. ^v ²⁴ Ti m' ta moo me Simaw Peed hād nāng do beheet, p'eets hē hasooh do hā tabeaanh hyb n'aa ta hā jaa ti tahedoo doo. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Mameaaj ta hā jaa péh —nāng mā Peed kyyh.

²⁵ Ta ti Peed mejūū doo, p'eets hē takatahā dāk ta hā, tabeaanh hyb n'aa. Ti m' tabeaanh:

—Jaa tii, Hyb N'aa Jawyk Doo? —nāng mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hahŷ pāw ŷ heh'oos do ŷ hanoo doo. Ti né kā —nāng mā Jesus. ^w

Ti m' tabehoots kán, tan'oo kán Judas Ikarijot hā, Simaw t'aah hā kā. ^x

²⁷ Judas gado dāg sii hē m', Nesaa Do Yb bajēē suun ta h'yyb tym gó.

Ti m' Judas hā Jesus ky hadoo:

—Nayyw hē mamoo wād mamoo wāt doo kā —nāng mā Jesus kyyh ta hā.

²⁸ Tii bā hat'oonth doo, dooh m' rah'yy genā bā tii d' Jesus bedoo do Judas hā. ²⁹ Sa dajēēr wē nāng do ta ti Judas. Ti hyb n'aa Jesus mejō hōm Pas-kowa waa n'aa hata hetsēē, red'oo mäh. Kasuud is do sa hā dajēēr tanoo, ta wób red'oo mäh. ³⁰ Ti m', pāw tagadoo do jawén paa bā, Judas bahōm kán. Badajuu dāk.

Papuu ky n'aa jawyk do ky n'aa hahŷŷh

³¹ Judas banyyh do jawén paa bā kā Jesus ky hadoo ta wób sa hā:

—Kametā dāg kán hŷŷ kā Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do tak'ēp hadoo do ta kabaj'aa doo, tak'ēp raweh'ēēh doo. P'op Hagā Do tak'ēp ta kabaj'aa doo, raweh'ēēh doo, kametā dāk Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do hyb n'aa.

³² P'op Hagā Do tak'ēp ta kabaj'aa doo, raweh'ēēh doo, ta hyb n'aa kametā dāg bā, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do tak'ēp ta kabaj'aa doo, raweh'ēēh doo, kametā dāk da P'op Hagā Do an'oo bā. Nayyw hē ŷ P'op Hagā Do weh'ēēh.

³³ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Tah haa hedoo doo, dooh tabadawēd wād bā bē mahang ŷ bawāt doo. Bē esóts né paawā da ŷŷh, dooh bē haja nā bā bē ahōm bā ŷ hawāt hēnh. Tii d' né hē ti ŷ her'oot do paa Judah buuj sa wahē n'aa hā —nāng mäh. ³⁴ Papuu ky n'aa jawyk do bē hā ŷ mejūū: Taw'āäts hē bē kamahān ta wób. Taw'āäts hē bē ŷ kamahān doo da bē kamahān ta wób. ³⁵ Ta wób bē kamahān do hā, ma matēk ŷŷ bēēh, tii hā da sahōnh hē rabahapāh —nāng mäh.

³⁶ Ti m' Simaw Peed ky hadoo ta hā:

—N'yy hēnh mabahōm, Hyb N'aa Jawyk Doo? —nāng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

v 13.23 Jowāw tii. w 13.26 Kaja hē apāh Jesus her'oot ta ti Jowāw hā. Ta wób apāh dooh ramaa napēē bā Jowāw hā Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa dooh rah'yy genā bā Jesus bedoo do Judas hā. x 13.26 Simaw see ti Judas Ikarijot yb. Simaw Peed nado.

—Dooh tahaja nā bā ȳ hahōm hēnh mahōm bā nag'aap hē. Ta jawén da, jawén ȳ mabana kân —näng mǎ Jesus Peed hā.

³⁷Ti m' Peed ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mǎh —hēd n'aa tanahajaa nayyw hē ȳ ahōm bā a sii? —näng mǎh. —Ȳ radajēeb bā a hyb n'aa, na madajēeb its ȳȳh. A hyb n'aa né hē ȳ kan'oo dāk —näng mǎ Peed.

³⁸—Ōm dajēp né da hēp ȳ n'aa? —näng mǎ Jesus. —Karaak bahȳȳh do pooj jé, tamawoob nuu mé da ȳ maky n'aa jején da. Né hup ȳ né hē ta ti ȳ her'oot doo —näng mǎ Jesus kyyh Peed hā.

Ta ma matēg Jesus h'ȳyb en'yym do panyyg n'aa hahȳȳh

14 ¹Ti m' sahōnh hē ta ma matēg sa hā Jesus ky hadoo:

—Bē hyb n'aa tón manāh. Taw'āats hē bē h'ȳy kae had'ȳyt hē P'op Hagā Do hā. Hā ȳ na-āāj hē taw'āats hē bē h'ȳy kae had'ȳyt hē. ²Hỹ pong jé, Ee tób bā, tabawāt bā, ti anäng hajōng bē baym doo. T'īi hēnh ȳ basēek bē pooj jé, ȳ benām hyb n'aa bē baym do hood. Tii d' tanado bā paawā ȳ her'oot paawā bē hā. ³Ȳ basēek bē tyw n'aa ȳ benām hyb n'aa. Tii bā ȳ matēeh da bē ȳ mahūum hyb n'aa wē ȳȳ, ȳ bawāt bā bē babok hyb n'aa na-āāj hē. ⁴Bē hapāh né hē ta tyw n'aa ȳ mahōm doo —näng mǎ Jesus kyyh.

⁵Ti m' Toméh ky hadoo ta hā:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mǎh —dooh āā hapēē bā n'ȳy hēnh mabahōm. Ti hyb n'aa nyy da āā bahapāh ta ti ta tyw n'aa? —näng mǎ Toméh kyyh.

⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ȳ né hē ta tyw n'aa, ȳ né hē ta hub her'oot doo, ȳ né hē hanoo hedēb had'ȳyt do P'op Hagā Do pa. Jāām né hē hēp ȳ n'aa Ee wē ji nu däng. ⁷Baad ub ȳ bē mepēē bā, bē mepāh na-āāj hē Ee. Sét né hē āāh. Hỹ kǎ bē mepēē dāk, bē ty gepēē dāk na-āāj hē Ee —näng mǎ Jesus sa hā.

⁸Ti m' Pirip ky hadoo:

—Mametā āā hā a Yb. Jāām né ti āā karēn, Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mǎ Pirip.

⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bāp peej né paawā ȳ bawād dāk bē sii, dooh ȳ mamepēē nā bā, Pirip? —näng mǎh. —Tahapēē dāk do ȳȳh, Ee na-āāj hē tahapēē dāk. H'ēed hyb n'aa ti mabedoo, “Mametā āā hā a Yb”, mabanäng? ¹⁰Dooh maky dahé bā? Ee h'ȳyb gó ȳ bawāt, hēp ȳȳ gó Ee bawāt. Bē hā ȳ her'ood wāt doo, kēh ȳ gabuuj had'ȳyt nado tii. Ee kyyh né hē tii. Ȳ moo wāt doo, Ee, hēp ȳȳ gó had'ȳyt hawāt doo, ti né hē moo wāt tii. ¹¹Taw'āats hē bē ky daheeh, Ee h'ȳyb gó ȳ bawāt, hēp ȳȳ gó Ee bawāt, ȳ hanäng doo. Bē ky nadahé nā bā, taw'āats hē bē ky daheeh ȳ pehuunh do hyb n'aa. ¹²Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Hā ȳ h'ȳy ka'e'h do tamoo wāt da ȳ moo wāt do paah. Ȳ moo wāt do paa bahānh da tamoo wāt tii kǎ, Ee wē ȳ basēek do hyb n'aa kǎ. ¹³Sahōnh hē hāt ȳȳ gó

y 14.12 Ta yb wē Jesus basēek do jawén paa bā, tamejō hyng P'op Hagā Do Sahee, ta hā h'ȳy ka'e'h do h'ȳyb tym gó tabawāt hyb n'aa. Jé pad'ȳyt hē rabaheer'ood hōm kân Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajōk h'ȳy kae padāg kân Jesus hā, P'op Hagā Do Sahee an'oo bā. Ti hyb n'aa, ȳ moo wāt do paa bahānh da tamoo wāt tii kǎ, Jesus wén näng.

bě etsēē do ŷ moo wāt da bě hā, ŷ moo wāt do hā Ee kawehēē dāk hyb n'aa.
 14 Sahōnh hē hāt ŷŷ gó hā ŷ bě etsēē bā, ŷ ky daheeh né hē, ŷ anoo né hē.

P'op Hagā Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do panyyng n'aa hahŷŷh

15 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—ŷ bě kamahān bā, bē ky daheeh da ŷ mejūū doo —nāng mäh. 16-17—Ee hā ŷ etsēē da, tii bā da bē hā taban'oo kán bē masa n'aa seeh, bē sii tabawād had'yyt hyb n'aa. P'op Hagā Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēēh do né tii. Badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do dooh rahaja bā ragado bā ta Sahee, ranahapāh do hyb n'aa, ramaa nanapāh do hyb n'aa na-āāj hē. Bē ti bē mepāh, bē sii tabawāt do hyb n'aa, ta jawén ká bē h'yyb gó tabajēē suun kán. 18 Dooh bē ŷ eréd bā. Dooh da kabarii boo bē do bā. P'aa hēnh da ŷ bana bē wē.^z 19 Dooh tabadawēd nā bā, tii bā badāk hahŷŷ hā dawēē P'op Hagā Do mahānh habong do dooh ŷ rahapēē wād bā. Bē hapāh da ŷ tii. ŷ awād had'yyt do hyb n'aa, bē na-āāj hē bē aboo had'yyt hē da. 20 ŷ ganā wāt noo gó, Sahé ŷŷ ŷ mejūū noo gó, tii bā da bē bahapāh Ee h'yyb gó ŷ bawāt. Hēp ŷŷ gó bē babok, bē h'yyb gó ŷ bawāt bē bahapāh na-āāj né hē ti noo gó. Séd ēr h'yyb hedoo. 21 Kēh ŷ gadoo doo, ky daheeh doo, ti né hē ta ti hā ŷ kamahān doo. Hā ŷ kamahān doo, Ee kamahān da. ŷ na-āāj hē ŷ kamahān tii. Ta hā ŷ banoo, tah'yy gahoot hyb n'aa hā ŷŷ.

22 Ti m' Judas see (Ikarijot nadoo doo), ky hadoo ta hā:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —h'ēēd hyb n'aa āā hā had'yyt hē mabanoo a hā ji h'yy ganāng doo, ta wób sa hā dooh? —nāng mā Judas see kyyh.

23 Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hā ŷ kamahān do ky daheeh né hē ŷ ma metēēk doo. Ee kamahān ti ta tii. Āā an'aa da ta wē. Ta h'yyb tym gó da āā babok. Jāām hē hā ŷ kamahān do hā ŷ banoo tah'yy ganāng hyb n'aa hā ŷŷ. 24 Hā ŷ kamanahān doo, dooh taky dahé bā ŷ ma metēēk doo. Ti hyb n'aa, dooh sa hā ŷ an'oo bā hā ŷ rah'yy genāh hyb n'aa. Kēh ŷ nado ta ti bē maa newēē doo. Ee, hā ŷ mejūū do kyy né tii.

25 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Ta ti bē ŷ maher'ood wāt, babā bē sii ŷ bawāt nā bā. 26 Bē masa n'aa, P'op Hagā Do Sahee, kēh ŷŷ gó Ee P'op Hagā Do mejūū doo, ti né da bē tama metēēk sahōnh hā. Sahōnh hē bē hā ŷ her'ood wāt do paah, bē hyb n'aa newēē tan'oo bā bē hā.

27 H'yyb n'yyim do ŷ banoo bē hā. Bē wē da tabaym. ŷ anoo hēp ŷ nāw bē hā. Badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do nahapāh do ranoo do nahado tii. Bē h'yy ketón manāh. Bē eŷŷm manāh —nāng mā Jesus kyyh.

28 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Bē maa napēē bok hahŷ bē hā ŷ her'ood wāt doo: “ŷ da ahōm, tii bā p'aa hēnh ŷ bana bē wē”, nāng ŷŷh. ŷ bē kamahān bā paawā, bē paawā tseb'ee Ee wē ŷ basēēk do hyb n'aa. ŷ hyb n'aa jawyk do bahānh Ee hyb n'aa jawyk. 29 Ta pooj jé bē ŷ maher'ood wāt, tametēēh bā ká bē h'yy ka'eeh hyb n'aa hā ŷŷ. 30 P'eets dāg Nesaa Do Yb, badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do hā

^z 14.18 P'op Hagā Do Sahee gó Jesus bana sa wē p'aa hēnh, tahanāng pé m' tii.

mejūū doo. Ti hyb n'aa, dooh tabadawēd wād bā y her'oot bē hā. Dooh Nesaa Do Yb haja bā hā ȳy. ³¹ Daj ȳy hē y kan'oo dāk dajēb hā, sahōnh hē hā ȳy Ee mejūū do ȳ ky daheeh do hyb n'aa, Ee ȳ kamahān do hyb n'aa. Taw'āats hē sahōnh hē dawēē P'op Hagā Do mahānh habong do rabahapāh ȳ ky daheeh Ee, ȳ kamahān Ee.

Ti m' Jesus ky hado kən:

—Hamāh, ēr ah'ūūm ta s'ee hēnh.

Jesus joom uwa hād nāng do hadoo do ky n'aa hahȳh

15 ¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Joom uwa patuuh heh'āat hadoo ȳh. Ee, uwa danāh, ta hā moo wāt doo. Uwa tyd hadoo hā ȳ h'yy ka'eēh doo. ² Uwa tyd, tyt ȳ hadoo do neaak do Ee gakyd hōm da. Uwa tyd, tyt ȳ heaak do baad taban'ȳh. Ta poo gekyd hōm, baad tabeak hyb n'aa ta bahānh kā. ³ Baad dāg bēēh. Tabenyw dāk bēēh, bē ȳ ma metēēk do hyb n'aa. ⁴ Ȳ karēn sēd hā bē h'yy kata dāg had'ȳyt hā ȳy, tii bā ȳ h'yy kata dāg had'ȳyt hē bē hā kā. Dooh uwa tyd haja bā ta m'aa hēnh teag bā. Taw'āats hē ta patuuh hā tadāg had'ȳyt hē. Ti hadoo bē hā. Dooh bē haja bā joom heaak do bē hado bā, dooh bē haja bā P'op Hagā Do gen'aak do bē moo boo bā, hā ȳ bē h'yy kanata bā.

⁵ —Ȳ né hē uwa patuuh hadoo. Tyt ȳ hadoo bēēh. Hā ȳ had'ȳyt h'yy kata dāk doo, ta hā ȳ h'yy kata dāk doo, ti ti ta ti baad heaak do hadoo. Ta tii d' ȳ wén her'oot, dooh bē daaj hē bē hajaa péh. Hā ȳ bē nayyw bā, dooh bē hajaa péh. ⁶ Hā ȳ h'yy kanata wāt doo, uwa tyd kaw'oong hōm, tsawyy bēēh do hadoo da tii. Ti hedoo do rabataa, tēēg hōō gó radewāts toonh, tii bā tabahōō jēng. ⁷ Hā ȳ had'ȳyt hē bē h'yy kata dāg bā, ȳ ma met'ēēg wāt do bē h'yyb gó tayyw bā, bē ky dahé bā, bē ky n'aa ets'ēē bē karēn do né hē, tii bā bē gadoo né hē. ⁸ Baad bē beaak do hadoo do hā Ee kaweh'ēēh. Bē eaak do hadoo do hā bē kametēēh hēp ȳ hata hadoo bēēh.^a

⁹ —Ee ȳ takamahān doo da bē ȳ kamahān. Taw'āats hē ȳ kamahān do bē h'yyb gó tabawād had'ȳyt hē. Bē eréd manā tii hā. ¹⁰ Bē hā ȳ mejūū do bē ky dahé bā, ȳ kamahān do awād had'ȳyt da bē h'yyb tym gó. Dooh bē eréd bā tii bā. Bē gado had'ȳyt hē tii bā bē ȳ kamahān doo. Taw'āats hē ȳ bad'oo doo da bē bad'oo: Hā ȳ Ee mejūū do ȳ ky daheeh. Ti hyb n'aa Ee kamahān do awād had'ȳyt hē hēp ȳ tym gó. Ti hyb n'aa, dooh ȳ eréd bā takamahān do hā. ¹¹ Ta ti bē hā ȳ her'ood wāt, ȳ tsebé doo da bē tsebé hyb n'aa, baad bē tsebee had'ȳyt hē hyb n'aa. ¹² Hahȳ ti ȳ mejūū doo: Bē kamahān bē da hadoo doo, bē ȳ kamahān doo da. ¹³ Jāām né hē tak'ēp kamahān doo, jé ta najiis sa hyb n'aa dajēp doo, ȳ bad'oo doo da. ¹⁴ Najis haa né hē bēēh, ȳ mejūū do bē ky dahé bā. ¹⁵ Dooh “karom ȳy” ȳ maneēēj wād bēēh. Dooh sa karom rahapēē bā sa kariw n'aa h'yyb. “Najis haa” bē ȳ wén maneēēnh, sahōnh hē hā ȳ Ee maher'oot do ȳ tabēj dāk do hyb n'aa bē hā. ¹⁶ Bē nado ti ȳ hasēēw wāt doo. Ȳ ti hasēēw bong bēēh. Bē ȳ wén sēēw hōm, ȳ mejūū joom heaak do hadoo bē bahadoo hyb n'aa. Joom ag kanarejāā do hadoo ti ȳ karēn bē hā.^b Tii bā da

a 15.8 Ji da hadoo do ji masa, ji da hadoo do ji kamahān, P'op Hagā Do karēn do ji moo wāt, ji heaak do ky n'aa. **b 15.16** Hahȳ joom ag kanarejāā do hedoo do ji hā: Ji da hadoo do ji kamahān doo, ji tsebé doo, baad ji bawāt doo, P'op Hagā Do karēn do ji moo wāt doo. P'op Hagā Do matym gó dooh tahēēj bā tii.

sahōnh hē hāt ȳy gó bē ky n'aa etsēē doo, Ee anoo da bē hā. ¹⁷Bē ȳ mejūū bē kamahān bē da hadoo doo.

¹⁸Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Badāk hahȳy hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do bē wē rakamajē bā, bē hyb n'aa es'ee, pooj jé hā ȳ rakamajē bong. ¹⁹Badāk hahȳy hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do wób bē ado bā paawā, bē paawā rakamahān, sa da hadoo do rakamahān doo da. Dooh sa wób bē ado boo bā. Bē ȳ asēēw hōm sa mahānh. Ti hyb n'aa bē hā rakamajīī. ²⁰Bē hyb n'aa es'ee bē hā ȳ her'oot do paah. Dooh sa karom ta kariw n'aa bahānh tanu gadāg bā, nāng paa ȳ bē hā. Ta wób ȳ rano n'aa masoo paah. Bē na-āāj né da rano n'aa masoo né da. Ta wób, kēh ȳ raky dahé wāt paah. Bē na-āāj da raky daheeh. ²¹Hēp ȳ n'aa da bē rano n'aa masoo, hā ȳ mejō hyng do ranahapāh do hyb n'aa. ²²Ȳ nahyy bā paawā, sa hā ȳ naher'ood bā paawā, dooh P'op Hagā Do ky n'aa ety bā sa hā nesaa do sa mo haj'aa hyb n'aa. Hyȳ kā, ȳ ahyy wāt do hyb n'aa, panyyg hanām do ȳ maher'ood wāt do hyb n'aa sa hā, dooh da sa kyy pé sa hā P'op Hagā Do ky n'aa ety noo gó. Sa h'yyb haj'aa hē tii d' rabad'oo. ²³Hā ȳ kamajīī doo, Ee hā na-āāj hē takamajīī. ²⁴Sa mahang tak'ēp ȳ pehuuj wāt. Dooh hajaa pé ta tii da pehuunh péh, ȳ pehuunh doo. Ta ti ȳ panehuu bā paawā, dooh paawā P'op Hagā Do ky n'aa ety bā sa hā, nesaa do sa mo haj'aa hyb n'aa. Hyȳ kā, rahapēē wāt né hē ȳ pehuunh doo. Ti hadoo né hē hā ȳy, Ee hā na-āāj hē rakamajē bong. ²⁵Ta tii da rawén d'oo, P'op Hagā Do kyy kerih do kametā dāk hyb n'aa. Hahȳy da takerih: “Daap hē hā ȳy rakamajē dāk”,^c nāng mā kerih doo gó.

²⁶Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē masa n'aa, P'op Hagā Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēēh do kajaa bā kā, taher'oot da kēh ȳ n'aa. Ee hanaa ȳ mejūū da bē wē. ²⁷Bē na-āāj hē ȳ karēn bē her'ood hōm kēh ȳ n'aa, pooj jé, ȳ du doo noo gó bē baboo had'yyt do hyb n'aa si ȳy.

16 ¹—Sahōnh hē ta ti bē hā ȳ wén her'oot, bē h'yy kanerét hyb n'aa hā ȳ bē h'yy ka'eeh doo. ²Bē da rahabēē nyh tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo bā naa. Ta ti bahānh da ti awāt nā. Ti awāt ti noo gó, P'op Hagā Do rah'yyb en'yyim red'oo da bē radejēēb bā. ³Ta ti hedoo do ramoo bong da, Ee daheeh ȳ ranahapāh do hyb n'aa sa h'yyb gó. ⁴Hahȳ ȳ wén her'ood wāt bē hā, takametā wāt bā kā, bē hyb n'aa esee hyb n'aa bē ȳ maher'ood wāt do paah. Ȳ wén naher'oot nā paah, ȳ awāt nā do hyb n'aa bē sii.

P'op Hagā Do Sahee ji hā metēēh do ky n'aa hahȳy

⁵Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hyȳ kā ȳ basēēk hā ȳ mejō hyng do wē. Ti hado né paawā, dooh ȳ bē eaaj bā n'yy hēnh ȳ bahōm. ⁶Bē h'yy ketón up ta ti bē hā ȳ her'ood wāt do hyb n'aa. ⁷Né hup ȳ né hē hahȳ bē ȳ maher'oot doo: Baad tanyy bē hā Ee wē ȳ basēēk. Ȳ nas'ēēg bā, dooh paawā bē masa n'aa, P'op Hagā Do Sahee ana bā bē wē. Ȳ basēēk bā kā ȳ mejō hyng bē wē. ⁸Takajaa bā kā, badāk hahȳy hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do hā baad tametēēh ta s'ee hēnh rahy bā n'aa newēē nesaa do ramoo bok do hā. Tametēēh da ta s'ee hēnh rahy bā

n'aa newëë baad had'op do hā. Tametëeh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newëë sa hā P'op Hagä Do ky n'aa etyy do hā sa mo haj'aa p'ää. ⁹Ta s'ee hēnh rahyb n'aa newëë nesaa do ramoo bok do hā, hā ŷ rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. ¹⁰P'op Hagä Do Sahee metëeh da sa hā, ta s'ee hēnh rahyb n'aa newëë baad had'op do hā, Ee wë ŷ basëek hyb n'aa, ŷ bë nahapäh hēnh kä. ¹¹P'op Hagä Do Sahee metëeh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newëë sa hā P'op Hagä Do ky n'aa etyy do hā sa mo haj'aa p'ää, Nesaa Do Yb, sa hā mejüü do hā, P'op Hagä Do ky n'aa ety däg kän do hyb n'aa nesaa doo.

¹²Ti m' taky hadoo ênh:

—Hajōng nā paawä ŷ her'oot bë hā, dooh bë haja nā bă bë gado bă. ¹³P'op Hagä Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metëeh do kajaa bă kä, sahōnh hē baad hadoo do ky n'aa bë da tametëek. Dooh ta ky gabuuj tado bă tahe'oot doo. Hana ŷ nā tamaa napäh do bë d' tamaher'oot. Taher'oot na-ääj da ta jawén hana do ky n'aa. ¹⁴ŷ da tahyb n'aa jaw'yyk. ŷ tawén hyb n'aa jaw'yyk, hana ŷŷ tagadoo, tatab'ëes hyb n'aa bë hā. ¹⁵Sahōnh hē Ee wë hanäng doo, ma ŷ had'yyt hē. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee gadoo ma ŷŷ, bë hā tatab'ëes hyb n'aa, ŷ wén näng —näng mã Jesus kyyh.

¹⁶Ti m' taky hadoo ênh:

—Nayyw hē denaa hē, dooh da ŷ bë hapëë wäd bă kä. Nayyw hē denaa hē da, p'aa hēnh ŷ bë bahapäh ênh —näng mã Jesus.

¹⁷Ti m' ta ma matëg wób raky hadoo sa da hadoo do sa hā:

—Nyy d' tahananäng pé tii éh, “Nayyw hē denaa hē m', dooh da ŷ bë hapëë wäd bă kä. Nayyw hē denaa hē da, p'aa hēnh ŷ bë bahapäh ênh”, tahananäng doo? Nyy d' tahananäng péh, “Ee wë ŷ basëek hyb n'aa”, tahananäng doo? —näk mã sa kyyh.

¹⁸Ti m' sa m'aa hēnh rakaner'ood kän:

—Nyy d' tahananäng pé g'eeh, “Nayyw hē denaa hē”, tahananäng doo? Dooh ää h'yy mepëë bă ti tahe'oot do hā —näk mã sa kyyh.

¹⁹Jesus hapäh rakarēn reaanh ta hā. Ti m' taky hado kän:

—Bë karēn paawä bë eanh ta ti ŷ her'oot do hā? Hahŷŷ da paawä bë kyy bë h'yy gó: “Nyy d' tahananäng pé tii éh, ‘Nayyw denaa hē dooh da ŷ bë hapëë wäd bă kä. Nayyw hē denaa hē da p'aa hēnh ŷ bë bahapäh ênh’, tahananäng doo”, näk bë kyyh. ²⁰Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Bë da a'oot, bë da h'yy ketón. Badäk hahŷŷ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do tseb'ee da ti noo gó kä. Bë h'yy ketón né paawä da, bë h'yy katón do kawareem da tsebé do hā. ²¹ŷŷnh wog mahŷŷnh ajān henäng doo kä, kajaa do hyb n'aa ti noo gó tabenäng doo. Ta t'aah henäng do jawén paa bă kä, tamabaan hōm tak'ëp ta mahŷŷj tahoop do paah, tak'ëp tatsebé do hyb n'aa kä. ²²Ti hadoo né da bë hā: Hŷŷ kä bë d' h'yy ketón. ŷ bë bahapäh bă p'aa hēnh kä, tii bă bë tsebee kän. Dooh hado hōm pé ta ti bë tsebé doo. ²³Ti noo gó kä, dooh hā ŷ bë ets'ëë wät péh. Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Ee, P'op Hagä Do banoo da bë hā sahōnh hē hāt ŷŷ gó bë etsëë doo. ²⁴Dooh bë etsëë nā pé hāt ŷŷ gó. Bë ets'ëë da. Bë gadoo né hē da, tii bă baad da bë tsebee kän.

²⁵Ti m' taky hadoo ênh:

—Panyyg ky n'aa gó bë ŷ maher'ood bong paah. Ti awät da ti noo gó, dooh da bë ŷ maher'ood wäd bă ta tii da. Baad ub, kejēn do hadoo nado da bë ŷ maher'ood kän Ee ky n'aa hā. ²⁶Ti noo gó bë etsëë da hāt ŷŷ gó. Dooh hyb

n'aa da bë y ky masa pé ta hā. ²⁷Ta daaj hē bë Ee kamahān. Ti hyb n'aa, dooh hyb n'aa bë y ky masa péh, y wén nāng. Bë Ee wén kamahān, y bë kamahān do hyb n'aa, P'op Hagä Do hanaa y bahyng bë ky daheeh do hyb n'aa na-āāj hē. ²⁸Ee, P'op Hagä Do wē naa y bahyng badāk hahȳy bā. Badāk hahȳy hā y bawād wāt. Hȳy kă y beréd dāk badāk hahȳy. Ee wē y basëek p'aa hēnh —nāng mā Jesus kyyh.

²⁹Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo:

—Baad hȳy kă mabaher'ood wāt. Panyyg gó nado wād. ³⁰Sahōnh hē mabapäh, āā hapäh hȳy kă. Ji eanh do pooj jé mabahapëe dāk ji karēn do ji eanh doo. P'op Hagä Do hanaa om tii hā āā bahapäh, āā wén ky daheeh —nāk mā sa kyyh.

³¹Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bë ky dahé däg né hȳy kă. ³²Ti awät da ti noo gó, kaja kăn, bë waj'aa bong doo kă bë tób hēnh. Map ȳy hē da y bë beréd wāt. Tii d' né paawā, map ȳy hē nawād ȳy. Ee si y awät. ³³Ta ti P'op Hagä Do Sahee ky n'aa bë y wén maher'ood wāt, h'yyb nyyw gó bë babok hyb n'aa, si ȳy séd bë h'yyb hedoo do hyb n'aa. Badāk hahȳy hā bë ahoop né da nesaa doo. Ti hado né paawā, bë h'yy gadeja da, badāk hahȳy hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do hā y j'aa ketsë do hyb n'aa.⁴

Jesus ky n'aa etsëe do panyyg n'aa hahȳy

17 ¹Ti m' Jesus bahajaa bā kă ta ti taheer'oot doo, wē hā taty däg, ti m' P'op Hagä Do hā taky n'aa ets'ëe kăn:

—Ee, —nāng mäh —kaja kăn y dajëp doo kă sahōnh hē sa hyb n'aa. Mametä a T'aah tak'ëp ta makamabaj'aa doo. Y mawehëe, om a T'aah weh'ëeh hyb n'aa, makabaj'aa do tametëeh hyb n'aa. ²Hā y maban'oo dāk sahōnh hē badāk hahȳy hā habong do y bag'āās hyb n'aa, y bedëeb had'yyt hē hyb n'aa a wē, hā y manoo doo. ³Hahȳy hedëb had'yyt hadoo do rawén gadoo: Om, jāām hē sét had'op doo, P'op Hagä Do heh'äät do rabahapäh do hyb n'aa. Jesus Kristo, mamejō hyng do rabahapäh do hyb n'aa na-āāj né hē. ⁴Y haja dāk sahōnh hē hā y mamejūū doo. Tii hā om y wehëe dāk badāk hahȳy bā. ⁵Hȳy kă Ee, man'oo tak'ëp y kabaj'aa hyb n'aa a matym gó, p'ooj ub, badāk hahȳy madu dahäng do pooj jé, a pa y bawät noo gó, y kabaj'aa doo da.

⁶A ky n'aa y metä wāt badāk hahȳy hā habong do wób hā, hā y manoo do sa hā. A karapee paa tii, ti man'oo dāk do hā ȳy. A ky n'aa raky dahé dāk. ⁷Sahōnh hē hā y man'oo dāk doo, a hanaa né ti rabahapëe dāk hȳy kă. ⁸Ti rawén hapäh, sa hā y tab'ëes do hyb n'aa a kyyh hā y manoo do paah, ti ragadoo. Baad rabahapäh, a wē naa né hē ȳy. Om né hē y mejō hyng doo, raky daheeh.

⁹A hā y ky n'aa etsëe sa hyb n'aa. Dooh y ky n'aa ets'ëe bā badāk hahȳy hā dawëe a mahānh habong do sa hyb n'aa. Hā y manoo do sa hyb n'aa y ky n'aa etsëe, a karapee rabahadoo do hyb n'aa. ¹⁰Sahōnh hē karapé haa, a karapee né tii. A karapee, karapé haa. Sa hyb n'aa y kawehëe dāk. ¹¹Dooh da badāk hahȳy bā y ayyw wād bā, a wē da y bas'ëeg kăn. Ti d' hayyw kăn badāk

d 16.33 Badāk hahȳy hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do hā Jesus j'aa ketsëe kăn. Nesaa do Yb hā, sa hā mejūū do hā Jesus j'aa ketsëe kăn na-āāj hē.

hahȳy bā. Ti hyb n'aa, Ee, tsyt hē hawät do òm nesaa do mahānh, mamō n'aa jesu da a hejój me, hā ȳ manoo doo me né hē, séd hā rah'yib hedoo hyb n'aa, séd hā ēr h'yib hedoo doo da. ¹²Sa mahang ȳ hawät noo gó, ȳ mo n'aa jesu bong a hejój me, hā ȳ manoo doo me. Dooh h'y y kawareem pé nesaa do hā. Jāām hē sét hē nesaa do hā h'y y kawareem. Karejāā do pan'aa né tii. Ti tawén hadoo, a kyy kerih do kametēēh hyb n'aa. ¹³Hỹ kã da, dooh sa mahang ȳ awäd wät bā kã. A wē da ȳ bas'ēēg kã. Badāk hahȳy bā ȳ bawät nã bā ȳ her'oot nã ta tii, ȳ tsebē do baad sa h'yib gó tabawät hyb n'aa. ¹⁴Ȳ an'oo dāk sa hā a kyyh. Badāk hahȳy hā habong do a hā h'y y kana'eēh do kamajē dāk sa hā, sa wób ranahado bong do hyb n'aa, sa see ȳ nahadoo do hadoo né tii. ¹⁵Dooh ȳ ets'ēē bā mabasog hōm hyb n'aa badāk hahȳy bā habong do sa mahānh. Jāām né hē ȳ etsēē a hā, mamō n'aa jesuu hyb n'aa Nesaa Do Yb mahānh. ¹⁶Badāk hahȳy hā habong do a hā h'y y kana'eēh do wób nado tii, ta ti see ȳ nahadoo doo da. ¹⁷Tsy t hē mabetyn dāk hanām do ky n'aa me, magen'aak do ramoo bok hyb n'aa. A kyyh né hē ti hanām do ky n'aa. ¹⁸Badāk hahȳy bā mamejō hyng doo da ȳȳh, tii da ȳ mejūū sa hā badāk hahȳy hā habong do sa mahang. ¹⁹Sa hyb n'aa ȳ kan'oo dāk, tsyt hē magen'aak do ȳ moo wät hyb n'aa, ta ti na-āāj hē baad tsyt hē magen'aak do ramoo bok hyb n'aa. ²⁰Sa hyb n'aa had'yyt nado ȳ ky n'aa etsēē. Ȳ ky n'aa etsēē na-āāj né hē ta jawén hā ȳ h'y y ka'eēh do sa hyb n'aa, hahȳ sa kyyh hyb n'aa h'y y ka'eēh do sa hyb n'aa. ²¹Ȳ ky n'aa etsēē sahōnh hē hā ȳ h'y y ka'eēh doo, séd hā rah'yib hedoo hyb n'aa, séd hā ēr h'yib hedoo doo da. Hēp ȳȳ gó mabawät, a h'yib gó ȳ bawät doo da. Ȳ karēn séd hā rah'y y kata dāk ēr hā, badāk hahȳy hā habong do rabahapāh hyb n'aa òm né hē hā ȳ mejō hyng doo. ²²Tak'ēp baad hadoo do hā ȳ man'oo dāk do paa ȳ an'oo dāk né sa hā, séd hā rah'yib hedoo hyb n'aa, séd hā ēr h'yib hedoo doo da. ²³Sa h'yib gó ȳ bawät. Hēp ȳȳ gó mabawät. Ȳ karēn baad ub, séd hā rah'yib hedoo, ȳ mamejō hyng ta wób rabahapāh hyb n'aa, hā ȳ h'y y ka'eēh do hā makamahān ȳ makamahān do hadoo, ta wób rabahapāh hyb n'aa —nāng mā Jesus taky n'aa etsēē bā.

²⁴Ti m' taky hado kã ta yb hā:

—Ee, —nāng mäh —ȳ karēn ȳ bawät bā rababok hā ȳ manoo doo. Ȳ karēn rabahapāh ȳ kabaj'aa doo, bak ȳ tak'ēp gabarēēh doo, badāk hahȳ madu dahāng noo gó pooj jé, ȳ makamahān do hyb n'aa hā ȳ man'oo dāk do paah. ²⁵Ee, baad had'op do had'yyt moo wät do òm. Badāk hahȳy hā dawēē a mahānh habong doo, dooh né paawā òm rahapēē bā sa h'yib gó, ȳ ti hapāh òm. B'ēēh hahȳ rahapāh ȳ mamejō hyng doo. ²⁶A ky n'aa ȳ metā wät sa hā. A ky n'aa ȳ metā had'yyt hē da sa hā, ȳ makamahān do sa h'yib gó tabawät hyb n'aa, ȳ na-āāj hē sa h'yib gó ȳ bawät hyb n'aa.

Jesus ramaso dāk do panyy n'aa hahȳy

18 ¹Ti m', Jesus bahajaa bā kã taky n'aa etsēē doo, ahōm kã mā ta ma matēg sa daheeh. Kapỹȳj madarong doo, Kidorōn häd nāng do rabatsēg hōm. Tii bā tabanāng joom Oriib häd nāng doo. Tii bā, joom banāng bā Jesus baym.

²Judas, Jesus haēēj dāk do tahapāh mā Jesus bahe'yym doo. Hajōō nuu me ta tii bā Jesus bahew'ēēt ta ma matēg sa daheeh. ³Ti m' Judas bahōm kã joom banāng bā. Warahén, ta wób P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh

do sa wahë n'aa ramejüü doo, Pariséw ramejüü do na-āāj hē tamanaa. Bag enäh rabana. Kuman yt hä m' rabana.

⁴ Jesus hapäh ta h'yyb gó sahõnh hē ta hä rabad'oo doo. Ti hyb n'aa m' sa wë tabahõm, ti m' tabeajj kân:

—Jaa no n'aa bë ban'aa? —näng mäh.

⁵ Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —näk mä sa kyyh.

—ÿ né hÿyh —näng mä Jesus sa hä.

(Sa mahang Judas, ky ken'yym doo gó haëej däk do bagëët.) ⁶ “ÿ né hÿyh” Jesus her'ood sii hē, sa jawén p'aa hēnh rakajäk tüü.

⁷ Ti m' Jesus beaanh ênh p'aa hēnh:

—Jaa no n'aa bë ban'aa? —näng mäh.

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —näk mäh p'aa hēnh sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hÿyh, ÿ hanäng do bë hä —näng mäh. —No na ÿ tado bä, bë an'oo hata haa rabahõm hyb n'aa —näng mä Jesus sa hä.

⁹ (Ta tii d' Jesus wén edoo, “Dooh h'yy kawareem pé nesaa do hä”, ta yb hä taher'ood wät do paa kameteëh hyb n'aa.) ¹⁰ Ti m' Simaw, Peed häd näng do bado däk ta sën-jeer, ta nabuuj hub hēnh hadäk do tagakyd hõm mä aj'yy Maw-Kó häd näng doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom tii. ¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo Peed hä:

—Menyyw däg a sën-jeer. Dooh g'eeh ÿ gado bä ÿ ahoop doo, Ee anoo doo? —näng mä Jesus ta hä.

Anas wë Jesus ramahüüm do ky n'aa hahÿyh

¹² Ti m' warahén sa wahë n'aa, ta warahén n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sii hē ramaso däk Jesus. Ramoo maw'yyd däg kân, ¹³ tii bä pooj jé ramahüüm aj'yy Anas häd näng do wë. Kajapas mayb ti Anas. Ti noo gó P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti Kajapas. ¹⁴ Ta ti Kajapas né hē ta ti her'oot do paa Judah buuj sa wahë n'aa sa hä, “Taw'äats hē sét hē dajëp sahõnh sa hē hyb n'aa”, hanäng doo.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿyh

¹⁵ Simaw, Peed häd näng doo, Jesus ma matëg see sii tabahõm warahén sa jawén. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do hep'ëeh do ta ti ta ma metëek do seeh. Ti hyb n'aa rabanoo tabajëë suun tób wahoo gó, kahadë doo gó, Jesus ramajë sun doo gó. ¹⁶ Peed gada ta noo bä. Jesus ma matëg seeh, tób danäh hep'ëeh doo, anyyh p'aa hēnh maruus ta noo hagä n'aa wë tabetsëë hyb n'aa Peed bajëë suun hyb n'aa. Ti m' tamajë sun kân Peed.

¹⁷ Ti m' maruus, ta hadë noo hagä n'aa ky hadoo Peed hä:

—Nanäng aj'yy ma matëg see nado òm? —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooh ta ma matëg see ÿ do bä —näng mäh.

¹⁸ Takëp tabahahëëm ti atsëm. Ti hyb n'aa tób danäh karom, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sii hē ragahõ sooh tëëg sēh. Tëëg noo pa rabab'ëeh raka-tëng hyb n'aa. Peed agëët katëng sa pa.

Sa wahë n'aa Jesus hã teanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹Ti nuuj jé m', tób gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do eanh mä Jesus ta ma matëg ky n'aa, tametëëk do ky n'aa na-ääj hë. ²⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë ramaa napëë had'yyt hë ÿ her'ood wät doo —näng mäh. —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë, P'op Hagä Do tób n'aa yt hë na-ääj hë ÿ ma met'ëëg wät paah. Dooh kejën gó ÿ her'ood bã —näng mäh. ²¹—Hëd n'aa hã ÿ bë beaanh? Bë eaaj këh ÿ maa new'ëë do sa hã. Ta ti rahapäh ÿ her'ood wät doo —näng mäh Jesus kyyh.

²²Ta tii d' Jesus baher'oot do hyb n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa see Jesus ta tapa ewyh wät, ti taky hadoo:

—Tii da ji kyyh P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do hã? —näng mäh.

²³Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mametä nesaa do ky n'aa ÿ her'ood bã. Baad hadoo do ÿ her'oot do p'ää ÿ matapa ewyyh? —näng mäh Jesus ta hã.

²⁴Ti m' Anas mejüü mä ramahüüm Jesus, Kajapas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do wë. Moo kamewyyt nä m' Jesus.

P'aa hënh Peed ky n'aa jejën do Jesus panyyg n'aa hahÿÿh

²⁵Ti m' tëëg noo pa Peed katëng bã, rabeaj kân mä ta hã:

—Ta ma matëg see nado òm? —näk mäh.

Ti m' Peed ky n'aa jejën:

—Dooh. Ta ma matëg see nado ÿÿh —näng mäh.

²⁶Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom seeh, Peed nabuuj gakyd hõm do wakään ky hadoo:

—Õm nado ta ti ÿ hapäh do ta sii, joom mahang? —näng mäh ta kyyh.

²⁷Ti m' p'aa hënh Peed ky n'aa jejën ënh. Tii bã karaak ky ganä kân, taba-h'ÿÿ kân.

Pirato häd näng do wë Jesus ramahüüm kân do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸Ti m', Kajapas tób bã naa ramahüüm kân Jesus aj'yy Roma buuj Judah hãj n'aa bagä n'aa tób hënh, Pirato häd näng do wë. Jati pé bap paa m' tii. Judah buuj wahë n'aa Jesus man'aa doo, dooh rajëë pä bã Roma buuj tób gó. Rakarën mä baad ratayy rabawëh nä do hyb n'aa Pas-kowa tä n'aa.^e ²⁹Ti hyb n'aa Pirato banyyh sa wë, ti m' taky hadoo:

—H'ëëd p'ää bë ky n'aa tapaa hahÿ aj'yy? —näng mäh.

³⁰Ti m' raky hadoo:

—Moo nesaa do tanado bã, dooh paawä ää haëëj bã a hã —näk mäh sa kyyh.

³¹Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bë né hë ky n'aa etyy ta hã bë ky n'aa jaw'yyk do banoo doo da —näng mäh.

e 18.28 Dooh Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bã, Judah buuj nadoo do tób bã rabajëë pä bã. Hasus do hadoo sa hã P'op Hagä Do matym gó red'oo, tii d' radoo bã. Ta ti hedoo doo, dooh rahaja bã Pas-kowa tä n'aa rawëë bã.

—Dooh āa haja bā āa dajēeb bā. Dooh Roma buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā —nāk mā sa kyyh Pirato hā.

³² Tii d' tawén hado kán, nyy d' tadajēp Jesus her'ood wāt do paa kametā wāt hyb n'aa.^f

³³ P'aa hēnh Pirato bajēē suun tób gó, Jesus tanaēēnh mā ta wē, teaaj kán: —Ōm Judah buuj sa wahē n'aa? —nāng mäh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—A ky gabuuj hē ti meanh? Ōm ta wób ramaher'oot do kēh y n'aa hyb n'aa mabeanh? —nāng mā Jesus.

³⁵ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Judah buuj nado y hyyh —nāng mäh. —A wakāān, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa ti ōm haēēnh hā yy. H'ēēd p'āā? —nāng mā Pirato.

³⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Badāk hahyy bā nado y bag'āās doo. Badāk hahyy bā tado bā paawā, karapē haa y ramo n'aa jesu paawā Judah buuj sa wahē n'aa sa mahānh. Badāk hahyy bā nado y bag'āās doo —nāng mäh.

³⁷ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bā, ōm né hē hāy n'aa wahē n'aa? —teanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hē ōm tii d' hanāng. Baad hadoo doo, heh'āāt do ky n'aa y her'oot hyb n'aa y benāng, ti hyb n'aa né hē y bahyng badāk hahyy bā. Baad hadoo do ky n'aa gen'aak do ky daheeh y her'oot doo —nāng mā Jesus Pirato hā.

³⁸ Ti m' Pirato ky hadoo:

—H'ēēd ti baad hadoo do mahanāng? —nāng mäh.

Ti m' nayyw hē Pirato banyyh Judah buuj sa wē. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Dooh y aw'yyt pé ta hā ky n'aa ketyy doo —nāng mäh. ³⁹ —Pas-kowa bē teheb'ēēs do hā bē mehejō y bado nyh y dawāts gēēt do seeh. Bē karēn y ado nyh bē matym n'aa Judah buuj wahē n'aa ramaneēēnh doo? —nāng mäh.

⁴⁰ Ti m' raky hadoo, tak'ēp mā rageēēnh:

—Ta ti nado āā karēn! —nāk mäh. —Barabas hād nāng do ti āā karēn! —nāk mäh.

Roma buuj wē h'yy kawereem do see paa ti Barabas.

Jesus raky n'aa ety dāk do b'aa hā tadajēp hyb n'aa panyyg n'aa hahyyh

19 ¹ Ti m' Pirato mejūū Jesus rabahewyyh. ² Ti m' hetēk do moo m' warahén ramap'ōōd dāk, ta nuu gó m' radaso kán. Ti m' radasuun jēng ta hā ta hatsē hahiin doo.^s ³ Ti m' hajōō nuu me m' rabena ta wē raky n'aa ej'ees hyb n'aa. Hahyy d' mā sa kyyh:

—Kaweh'ēēh Judah buuj sa wahē n'aa! —nāk mäh.

Ti m' ratapa ewyyh hajōō nuu me.

f 18.32 Judah buuj radajēeb bā paawā, pā me paawā ramakut. Roma buuj radej'ēēp, b'aa kajatsēk do hā rabepēm dāk. B'aa kajatsēk do hā Jesus dajēp, ta daaj hē paa tabaher'oot.

g 19.2 Raky n'aa mes'uunh do ky n'aa m' ti hetēk do moo ramap'ōōd dāk do ta nuu gó radasuoh doo. Sa wahē n'aa soog ky n'aa ti ta tii. Ti hadoo né hē ēnh ta hatsē hahiin doo. Sa wahē n'aa hatsē ky n'aa né ti ta tii ēnh.

⁴Ti m' p'aa hēnh Pirato ber'oot Judah buuj sa sii:

—Ŷ manyyh da hỹy kã bẽ wẽ ta w'oo hã, dooh ŷ aw'yyt pé ta hã ky n'aa ketty do hã bẽ bahapäh hyb n'aa —näng mäh.

⁵Ti m' ta nu gaheen n'aa hetëk do mooh, ta hatsë hahiin doo gó tabanyyh bã, Pirato ky hadoo sa hã:

—Bẽ hegãã! Gëët hahỹ aj'yy —näng mäh.

⁶Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa Jesus rabahapäh bã, nayyw hẽ rageëej bong:

—Mepëëm däg, mepëëm däg! —näk mäh.

Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bẽ né hẽ hepëëm däk. Ŷ ti dooh ŷ aw'yyt pé ta hã ky n'aa ketty do hã —näng mã Pirato.

⁷Ti m' Judah buuj wahë n'aa raky kah'üüm ta hã:

—Ãã ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hyb n'aa taw'ääts hẽ tadajëp né hẽ, P'op Hagä Do T'aah tabanäng do hyb n'aa —näk mã sa kyyh.

⁸Pirato maa newë däk bã tii da, tak'ëp mã tabeyym tii bã kã. ⁹Ti m' p'aa hēnh tabajëë suun tób gó, ti m' Jesus hã tabeaanh:

—N'yy hēnh naa òm? —näng mäh.

Jesus kawanaj'ään né paawä, dooh m' taky gado bã. ¹⁰Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

—Dooh maky gado bã? Mahapäh né hẽ, ŷ hajaa ŷ mejõ bã òm raberéd hõm hyb n'aa, ŷ hajaa na-ääj hẽ ŷ mejõ bã òm rabepëëm däk —näng mã Pirato.

¹¹Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Dooh paawä mahaja bã hã ŷy, P'op Hagä Do nan'oo bã. Ti hyb n'aa, ŷ haëëj däk do sa hã, a hã hanäng do nesaa do bahänh sa hã —näng mã Jesus Pirato hã.

¹²Ti m' ta ti Pirato maa newë däk bã takarën paawä taberéd hõm Jesus. Tak'ëp mã Judah buuj rageëej had'yyt hẽ tii bã:

—Ta ti aj'yy meréd hõm bã, dooh Sesa, sahõnh hẽ bã wahë n'aa h'yyb hata mado bã. Hãj n'aa wahë n'aa hanäng doo, Sesa tahyb n'aa wareem —näk mã sa kyyh.

¹³Ti m' Pirato maa napäh bã m' ta tii, tamanyyh Jesus, ahyy sooh mã ji ky n'aa etyy n'aa tyng jó. Pã ta yt ta tii bã. (Eberew kyy me ramaneëēnh ta ti Gabatah.) ¹⁴Pas-kowa rataheb'ëës do pooj jé noo gó m' tii. Wasyk mäh. Ti m' Pirato ky hadoo Judah buuj sa hã:

—Gëët hahỹ bẽ wahë n'aa —näng mäh.

¹⁵Ti m' raky hadoo tak'ëp:

—Mado hõm, mado hõm, mepëëm däg! —näk mäh.

—Bẽ wahë n'aa ŷ epëëm däk g'eeh? —näng mã Pirato.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa raky hadoo:

—Jääm né hẽ sét hẽ äã wahë n'aa, Sesa! —näk mäh.

¹⁶Ti m' tagadëëg ub kã, Jesus Pirato bahaëëj däg kãn sa hã takepëëm däk hyb n'aa.

Jesus rabepëëm däk do panyyg n'aa hahỹh

Ti m' warahén sa hã kã takahaëëj däk Jesus. ¹⁷Ta daaj hẽ Jesus besoo hõm b'aa rahepëëm däk do pan'aa ta hã. Ji Nu Gabóg K'yy ramaneëēnh doo

hēnh ramahūūm. (Eberew kyy me ramaneēēnh ta tii bā Gogota.) ¹⁸Tii bā rabepēēm dāk b'aa kajatsēk do hā kā. B'aa kajatsēk do wób hā rabepēēm dāk na-āāj hē pawóp hē ajyy. Hub hēnh ta see hahāng, s'ỹỹ hēnh ta see hahāng. Hōō gó Jesus kahepēēm dāk do bahāng.

¹⁹Pirato kyy gó raberii bong ta heen n'aa, ti m' p'op, Jesus nu gad'oo pong jé, rabepēēm dāk. Hahỹỹ da m' takerih ta hā: “Jesus, Nasaréh buuj, Judah buuj wahē n'aa hahỹỹh.” ²⁰Edah tii, Jerusarēnh bā naa. Ti hyb n'aa hajōk ner'ood bong kerih doo. Tamawoob hē kyyh takamerih doo: Eberew kyy me, Ratīn kyy me, Gereg kyy me. ²¹Ti m' P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa rabahōm kán Pirato wē, ti m' raky hadoo:

—Merii manāh: “Judah buuj sa wahē n'aa”, hanāng doo da. Taw'āāts hē merii: “Ta daaj hē Judah buuj sa wahē n'aa tabanāng hahỹ ajyy” —nāk mā sa kyyh.

²²Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'āāts hē ỹ erii wāt doo. Dooh ỹ ahỹỹd wād bā —nāng mā sa hā.

²³Ti m' Jesus warahén rabepēēm dāk do jawén paa bā m', rabasog hōm ta saroor. Retyn hōm ji meheet pé hadoo do sa hā. Sét hē, ta hatsē, mad'aak kanasuuh doo. ²⁴Ti m' raky hadoo:

—Dooh ēr as'ēēd bā hahỹỹh. Hamāh, masuuj ēr moo bong ēr bahapāh hyb n'aa jaa wē tabaym —nāk mā sa kyyh.

Ti tawén hadoo, P'op Hagā Do kyy kerih do kametēēh hyb n'aa. Hahỹỹ da takerih ta ti ky n'aa:

“Rabetyh hōm sa hā hē saror ỹỹ.

Masuuj ramoo bong saror ỹ hyb n'aa.”^h

Tii da né hē warahén ramoo boo kán.

²⁵B'aa kajatsēk do Jesus hadāk do dewē hā, ti ab'ēēh ta ỹỹn, ta kaat, Keropas hād nāng do ỹỹm Marija hād nāng doo, Marija Madarēh hād nāng do daheeh. ²⁶Ti m' Jesus bahapāh bā ta ỹỹn, ta ma matēg seeh, tak'ēp takamahān do rabab'ēēh bā, Jesus ky hadoo ta ỹỹn hā:

—Gēēt ta ti a t'aah —nāng mäh.

²⁷Ti m' ta ma matēg hā m' taky hadoo:

—Gēēt ti a ỹỹn —nāng mā Jesus ta ỹỹn ky n'aa hā.

Tii bā kā, ta ti tagado kán Jesus ỹỹn ta tób bā kā, tabahag'āās hyb n'aa kā.

Jesus dajēp do panyyg n'aa hahỹỹh

²⁸Ta jawén kā, sahōnh hē tabahaja dāk bā kā tamoo wāt do paah, P'op Hagā Do kyy kerih do kametēēh hyb n'aa kā taky hado kán: “Ỹ hoo kaanh”, nāng mäh. ²⁹Ti asooh tii bā uwa s'ēēb oow. Ti m' raheh'oos sapum doo, Jesus hā rabanoo hyb n'aa. B'aa isop hād nāng do hā radadāk, ti rabanoo p'op, Jesus beēēk hyb n'aa ta naēng hadoo. ³⁰Jesus beēēk do jawén paa bā, taky hadoo:

—Jāām né kā ỹ moo wāt doo —nāng mäh.

Ti m' ta nu wakoo dāg kán, ti m' h'yy keréd hōm mäh.

³¹Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé né hē m' ta ti Judah buuj rabahe-nyyw hōm Saab hā rakamehehāk hyb n'aa. Tak'ēp ratayy ti noo gó, Pas-kowa

noo gó tabadoo do hyb n'aa. Dooh Judah buuj rakarēn bā Saab hā rapadāg nā bā kepēēm padēēk doo. Ti hyb n'aa rabetsēē Pirato hā tamejūū hyb n'aa warahén ragetēh bong hyb n'aa sa tsyym k'yy, nayyw hē radejēp hyb n'aa. Rabetsēē rasog hyk hyb n'aa sa kamag Saab du doo do pooj jé. ³²Ti m' Pirato mejūū warahén sa tsyym k'yy ragetēh bong hyb n'aa. Ti m' Jesus pa hadāk do ragetēh bong ta tsyym k'yy, ta jawén mā ta see tsyym k'yy. ³³Jesus tsyym k'yy ragetēh paawā, tii bā rabahapāh Jesus dajēp. Dooh Jesus ratsyym k'yy getēh boo bā. ³⁴Ti warahén bejók kán ta baa bā. Ti m' majyyw banyyh naēng mahang. Dajēp né kā m'. ³⁵Aj'yy ta ti hapāh doo, baad tabahe'oot ta ti ky n'aa. Dooh daap tamenā bā. Ta ti aj'yy hapāh né hē, te hub né hē taha'oot doo. Ta ti tawén erii wāt hahȳ hā, bē na-āāj bē ky daheeh hyb n'aa, bē h'yy ka'eeh hyb n'aa. ³⁶Jesus tsyym wén ganetēēh, P'op Hagā Do kyy kerih doo gó kerih do kametēēh hyb n'aa. Hahȳ d' paa m' takerih ta ky n'aa: “Dooh da ta k'yy gatēh is péh.”³⁷Rawén baa ejoo, hahȳ kerih do paa kametēēh hyb n'aa: “Rahegāās da rabaa ejoo do wē.”^j

Jesus radakā jēng do pā gó panyyg n'aa hahȳh

³⁸Tii bā kā, Jesus kamag n'aa paa Joséh, panang Arimatsija hād nāng do buuj hadoo doo, bet'sēē kán Pirato hā. Jesus h'yyb hata ta ti Joséh. Dooh tametā bā ta h'yyb, ta hā tah'yy ka'eeh doo, tajeŷȳm do hyb n'aa Judah buuj sa wahē n'aa wób. Ti m' Pirato bahaēēj dāk ta hā. Ti m' Joséh bana, tado hyy kán mā Jesus kamag n'aa paah. ³⁹Nikodēm Joséh hata. Nikodēm né hē tii, p'ooj ub Jesus heg'āās do atsēm. Nikodēm manaa mā 35 m' ta nu jawyg b'aa s'ēēb buu benyym doo. Aroé ramaneēēnh do s'ēēb, miir ramaneēēnh do s'ēēb ta ti buu benyym. ⁴⁰Ti m' Jesus kamag n'aa paa rahabēn dāk pān me, hawak doo me, rino hād nāng do s'ēēb. Buu benyym mā ta hā. Judah buuj rabahed'oo doo da né hē rabad'oo Jesus kamag n'aa hā. ⁴¹Jesus rabepēēm dāk doo bā ti anāng joom. Ti mahang tagadāk papuuj kamag hood, pā gó raga-gots dāk doo. ⁴²Saab pooj jé, Judah buuj rabahenyww hōm noo gó tado hyb n'aa, p'eets hē ta ti kamag n'aa hood tagadāk do hyb n'aa na-āāj hē, tii b' né radasuun jēē kán Jesus kamag n'aa.

Jesus ganā wāt do panyyg n'aa hahȳh

20 ¹Ti m' bāp paah, met'uuh hā, badajung nā, Marija Madarēn hād nāng do bahōm kán pā gabaho doo hēnh, Jesus kamag n'aa radasuun jēng hēnh. Tahēg'āās mäh, noo gasēēts hōm gabaho do ty gatsē. ²Ti m' tawaj'aa jēng Peed, Jesus ma matēg baad Jesus kamahān do daheeh rabab'ēēh hēnh. Ti m' taky hadoo pawóp hadoo do sa hā:

—Rado nyh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kamag n'aa. Dooh āā hapēē bā n'yy hēnh ramahūūm —nāng mā ta kyyh.

³Ti m' Peed, Jesus ma matēg see daheeh ah'ūūm mā Jesus kamag n'aa hood gadāk hēnh. ⁴Waj'aa h'ūūm. Tak'ēp Jesus ma matēg see wajaah ta pooj jé. Peed pooj jé takajaa. ⁵Ta noo bā takajaa bā, dooh tajēē suun bā. Nu hyy dāk,

i 19.36 Esodo 12.46, Numeros 9.12, Saaw-Mo 34.20 j 19.37 Sakarija 12.10 hā takerii dāk tii. Dooh warahén raky n'aa napēē bā ta ti kerih doo. P'op Hagā Do né hē hanoo, kerih do kametēēh hyb n'aa.

tabaheg'āās ta gó. Tahapäh pään hewak doo, rino häd näng do s'ëëb. ⁶Ti m' Peed, duu hënh hana do kaja nä. Gabaho doo gó tabajëë suun. Pään hewak doo, Jesus kamag n'aa ramahabën däk do paah, tahapäh. ⁷Pään hawak doo, ta mamets jesuu n'aa paah, tahapäh na-ääj hë. Ti asooh tsyt hë, baad takama-tëh däk. ⁸Tii bā m' Jesus ma matëg seeh, pooj jé kajaa doo, bajëë suun kăn. Ta ti tabahapäh bā kă, Jesus gană wăt do taky dahé kăn. ⁹(Dooh tagah'ood nă bā sa hā P'op Hagă Do kyy kerih doo gó tahe'oot doo, Jesus gană wăt da hanäng doo.)

Marija Madarën hā Jesus kasee do panyyg n'aa hahy̆y̆h

¹⁰Ti m' rabajëk sa tób hënh. ¹¹Marija Madarën baym kamag hood paa noo bā. Aoot mäh. Ta ód gó tanu hyy dāk gabaho doo gó tageg'āās hyb n'aa. ¹²Tii bā m' pawóp hë āās tabahapäh. Hewak mā sa saroor. At'oonh mā Jesus kamag n'aa basooh do paa bā m'. Ta nuu hënh tabanäng hënh mā ta seeh, ta tsyym tabanäng hënh ta seeh. ¹³Ti m' āās rabeaanh ta hā:

—H'ëed p'āā mabaoot? —nāk mäh.

Ti m' taky hadoo:

—Rado hōm wahë y̆ n'aa. Dooh y̆ hapëë bā n'yy hënh rahed'oo —näng mā Marija Madarën.

¹⁴Ti m' ta jawén p'aa hënh tabegāā wăt. Tahëg'āās mā Jesus tii bā hagëët. Dooh m' tah'y̆y ganyy bā Jesus tado bā. ¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—H'ëed p'āā mabaoot? Jaa ta ti mesoos doo? —näng mäh.

Ta tii bā joom mahang moo hew'ëët do ted'oo mäh. Ti hyb n'aa taky hadoo ta hā:

—Ōm tado bā ti hado nyh, maher'ood hā y̆ n'yy hënh mamahūūm, y̆ behëen hyb n'aa ta kamag n'aa —näng mā Marija Madarën.

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Marija! —näng mäh.

Ti m' Marija ty kaw'ōōd dāk ta wë, ti m' Eberew kyy me^k taky hadoo:

—Raboni! —näng mäh. (“Ma matëg”, tahanäng pé m' tii.)

¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Moo dëë manā hā y̆y —näng mäh. —Dooh Ee wë y̆ ewäd s'ëëg nă bā. Ahōm hāj haa hedo padëëk do sa wë. Hahy̆y da maher'ood sa hā kēh y̆ n'aa: “Y̆ asëëk Yp y̆ wë, bē Yb na-ääj, P'op Hagă Do y̆ h'yy kaha'eeh doo, bē h'yy kaha'eeh do wë”, tii da a kyyh —näng mā Jesus ta hā.

¹⁸Ti m' Marija Madarën bajëng Jesus ma matëg sa wë. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do tahapäh mā tanooh. Tapanāk sa hā Jesus kyyh.

Ta ma matëg hā Jesus kasee do panyyg n'aa hahy̆y̆h

¹⁹Ti noo gó né hë m', met'uuh hā, atsëm, séd hā Jesus ma matëg rakata padëëk. Baad ranoo gatsëë dāk ta tęg me tób nooh, sa wahë n'aa rajeŷy̆m do hyb n'aa. Ti m' Jesus kas'ee g'ëed kăn sa mahang, ti m' takedëng sa hā:

—Taw'āāts hë bē P'op Hagă Do h'yyb en'yym —näng mäh.

²⁰Takedëng do jawén paa bā tametëeh sa hā ta mooh, ta baa. Tak'ëp ta ma matëg ratsebee bong Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rabahapäh bā kă.

²¹ P'aa hēnh Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē P'op Hagä Do h'yyb en'yyim —näng mäh. —Ee ȳ tamejūū doo da, bē ȳ mejūū h̄ȳ kă —näng mäh.

²² Ti m' tapahuunh sa wē, ti m' taky hadoo:

—Bē gado P'op Hagä Do Sahee —näng mäh. ²³ —Bē hyb n'aa mabaan bā nesaa do sa mo haj'aa, P'op Hagä Do mabaan né sa hā. Bē hyb n'aa manabaan bā sa hā, dooh P'op Hagä Do mabaan bā sa hā —näng mäh.

²⁴ 12 hedoo do sa seeh, Toméh häd näng doo, “Kawareeh” ramaneēēnh doo, dooh sa mahang Jesus kasee bā. ²⁵ Ti m' ta wób rabaher'oot bā Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do rahapäh doo, dooh taky dahé bā.

—Atapuwa tyw n'aa ȳ nahapēē bā ta moo hā, moh ȳy me ȳ manep'aa bā tapuwa tyw n'aa ta moo hā, ta baa rejooh do tyw n'aa na-āā hē, dooh ȳ ky dahé bā! —näng mäh Toméh.

²⁶ Ti m' met'uuh see hā, p'aa hēnh ta ma matēg rakata p'ēē tób gó. Toméh sa sii kă. Noo gatsēē né paawā tób, Jesus kas'ee g'ēēd kăn sa mahang, ti m' takedēng sa hā:

—Bē P'op Hagä Do h'yyb en'yyim —näng mäh.

²⁷ Ti m' Toméh hā taky hadoo:

—Mamep'aa hahȳh —näng mäh. —Mahegāā moh ȳy. Magadahēē a mooh, mamep'aa bah ȳy bā —näng mäh. —Maky sēēw manäh! Maky dahé! —näng mäh Jesus Toméh hā.

²⁸ Ti m' Toméh ky hadoo:

—Wahēh ȳ n'aa, P'op Hagä Do ȳ h'yy kaha'eeh do ōm! —näng mäh Toméh kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Ȳ mahapäh do hyb n'aa mawén ky daheeh. P'op Hagä Do ky n'aa edēng da jé ȳ ranahapēē né paawā ky dah'eeh doo —näng mäh Jesus.

³⁰ Hajōng nā Jesus pehuunh ta ma matēg rabahapäh bā. Dooh ta ti takerii bā hahȳy hā. ³¹ Hahȳy hā kerih do wén kerii wät, Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dāng Doo, P'op Hagä Do T'aah bē ky daheeh hyb n'aa. Ta hā bē h'yy kae bā, bē d' edēb had'yyt hē P'op Hagä Do wē Jesus hyb n'aa.

Karaj'aa nabyy hā Jesus kas'ee wät do panyyg n'aa hahȳy

21 ¹ Ta jawén Jesus kas'ee wät p'aa hēnh ta ma matēg sa hā karaj'aa Tiberijas' häd näng do nabyy me. Hahȳy d' paah: ² Simaw Peed häd näng doo, Toméh (“Kawareeh” ramaneēēnh doo), Natanajēw häd näng doo (panang Kanah, Garirej hā n'aa bā hana doo), Sebedew häd näng do taah, pawóp hē Jesus ma matēg wób, séd hā rababoo dāk. ³ Ti m' Simaw Peed ky hadoo sa hā:

—Tah'ȳyb ȳ es'aak —näng mäh.

—Ej. A sii āā bah'ūūm —näk mäh ta wób sa kyyh.

Ti m' rabaw'ēēnh. H'oo yb gó ragatsēg t'oonh. Ti m' rabesaag kăn. Resaag had'yyt hē paawā atsēm, dooh sa mo haj'aa péh.

⁴ Bāp paa Jesus bag'ēēd kăn karaj'aa takēēn hā. Dooh ta ma matēg rah'yy genā bā Jesus tado bā.

⁵Ti m', tii b' naa Jesus naëenh:

—Najis haa —näng mäh. —Äkä, bë mo haj'aa? —näng mäh.

—Tabad'op hë ää mo haj'aa —näk mä sa kyyh.

⁶Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hë hub hënh tabanäng hënh bë datu karahi, tii bä bë mo haj'aa enäh da —näng mäh.

Tii d' rabad'oo bä kä, hajōng tah'yīb karahi gó. Doo rahaja bä rej'ooj nä bä, tak'öp hajōng do hyb n'aa tah'yīb.

⁷Ti m' Jesus ma matëg baad Jesus kamahän do ky hadoo Peed hä:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do né tii —näng.

Ti m' Simaw Peed häd näng do maa napäh bä kä Jesus tii, tahananäng doo, nayyw hë tadadäg däk ta hatsë pooj jé tado nyh dó. Ti tabahop tame, Jesus wë tabatsóm hóm hyb n'aa. ⁸Ta wób ah'üüm ta jawén h'oo gó. Edah ta nabyh. 100 meet tahyb n'aa péh. Ti hyb n'aa karahi rabejoonh tame naa. ⁹Rakajaa bä kä ta naby me, tëeg sëh hahōng do rahapäh. Tah'yīb kejä ta jó. Pawóp na-ääj pāw tii b' hatoonh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë mana tah'yīb bë mo haj'aa wób —näng mäh.

¹¹Ti m' Simaw Peed gatsëk h'oo gó. Tii b' naa tabej'ooj nä kän karahi. Hajōng tah'yīb hew'öp do ta gó. 153 tah'yīb. Jawyg né paawä, dooh karahi gekog boo bä. ¹²Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—B'ëep bë ana, bë awëeh —näng mäh.

H'yyb e'yīm “Jaa òm?” rawén neaanh. Jesus, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do né sa hä. ¹³Ti m' Jesus bado däk pāw, tah'yīb daheeh, ti m' taban'oo däk sa hä. ¹⁴Tamawoob nuu me däg tii, Jesus kasee do sa hä, taganä wät do jawén paa bä.

Peed sii Jesus her'oot do panyyg n'aa hah'yīb

¹⁵Rabahaja däk bä rawëh doo, Jesus ky hadoo mä Simaw Peed hä:

—Simaw, Jowāw t'aah, ta wób y rakamahän do bahänh y makamahän? —näng mäh.

—Yy —näng mä Peed. —Mahapäh né hë òm y gen'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagā masāh y b'éé taah hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁶P'aa hënh Jesus beaanh ta hä:

—Simaw, Jowāw t'aah, y né makamahän? —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Yy —näng mäh. —Mahapäh né hë òm y gen'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagā masāh y b'éé hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁷Ti m' tamawoob nuu me däg kä tabeaanh ënh:

—Simaw, Jowāw t'aah, y né magen'aak? —näng mäh.

Peed hyb n'aa tón wät mä tamawoob nuu me, “Y makamahän?” tahananäng do hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —sahōnh hë mabahapäh. Mahapäh né hë òm y gen'aak doo —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagāā masāh ȳ b'éé hedo padēēk doo —nāng mäh. ¹⁸—Né hup ȳ né hē hahȳ ȳ her'oot doo: Mapapunh nā bā mabeheh'ȳȳh, mabaheh'ūūm mah'ȳȳb dāng doo hēnh. Mawah'ēē dāk bā kā, madajoom da a mooh, ōm da rama-w'ȳyd dāk, makanarēn hēnh ōm da ramahūūm —nāng mā Jesus ta hā.

¹⁹(Ta tii d' tawén her'oot, tametēēh hyb n'aa nyy da Peed dajēp, tadajēp do hā P'op Hagā Do kawehēē dāk hyb n'aa.)

Ti m' Jesus ky hadoo Peed hā:

—Hamäh, jawén ȳ ahōm —nāng mäh.

Jesus ma matēg baad Jesus kamahān do panyyg n'aa hahȳȳh

²⁰Dawē hā Jesus sii Peed bawāt bā kā, ta jawén p'aa hēnh tabegāā wāt. Tahapāh Jesus ma matēg baad Jesus kamahān do sa jawén hana doo. (Ti né hē ta ti Jesus ma matēg Pas-kowa tā n'aa rabawēh noo gó p'eets hē takatahā dāk Jesus hā, “Jaa ti ōm haēēnh doo, Hyb N'aa Jawyk Doo”, heaanh doo.)

²¹Ta ti Peed bahapāh bā, tabeaanh mā Jesus hā:

—H'ēēd hado da ēr jawén hana do hā? —nāng mäh.

²²Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ȳ karēn bā paawā tanadajēb bā, p'aa hēnh h̄ȳ pong jé naa ȳ bahyng bā kā, hēd n'aa ti a hā? Ȳ karēn ti ōm hēp ȳ hata had'ȳyt hē —nāng mā Jesus Peed hā.

²³Ta tii d' Jesus her'oot do hyb n'aa, raheh'ood hōm kăn Jesus ma matēg sa mahang, dooh m' ta ti Jesus ma matēg dajēb bā. Dooh tii d' Jesus edo bā. Jāām hē hahȳȳ da Jesus kyyh: “Ȳ karēn bā paawā tanadajēb bā, p'aa hēnh h̄ȳ pong jé naa ȳ bahyng bā kā, hēd n'aa ti a hā”, nāng paa m' Jesus ta hā.

²⁴Ȳ né hē ti ta ti ta ma matēg. Ȳ né hē ta ti Jesus ky n'aa her'oot doo. Ȳ né hē hahȳ ta ky n'aa herii wāt doo. Baad ȳ bahapāh, te hub né hē sahōnh hē ta ky n'aa ȳ erii wāt doo.

²⁵Hajōng Jesus moo wād wāt do ȳ nerii wāt doo. Hā ȳȳ, ji erii bā paawā sahōnh hē, dooh paawā badāk hahȳ tahaja wād bā ta tyw n'aa, ji erii bā sahōnh hē. Jāām hē kā.

Atos

Jesus mejũũ do ramoo bok do paa panyyg n'aa hahỹỹh

P'op Hagä Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do panyyg n'aa hahỹỹh

1 ¹⁻² Teopiro, õm ti ỹ ma erih. Pooj jé ỹ erii wät doo gó, ỹ erii wät sahõnh hẽ Jesus mo haj'aa paah, tama metëëk do paa na-ãaj hẽ, hỹ pong jé Jesus bas'ëëg kãn P'op Hagä Do an'oo bã. Hỹ pong jé tabasëëk do pooj jé, P'op Hagä Do Sahee kyy gó, tamejũũ do sa hã, tasëew hõm do sa hã, Jesus maher'ood hõm nyy d' rabad'oo da. Sahõnh hẽ ti ỹ erii wät, pooj jé ỹ erih do hã.^a

³ Ti m' Jesus dajëp jawén paa bã kä m', Jesus kas'ee wät sa hã. Baad takas-ee wät sa hã. Baad tametëëh sa hã rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa, edëb wät né hẽ rabahapäh hyb n'aa. Hajõõ nuu me takametëëh sa hã. 40 m' ta ãh takas'ee wät sa hã. Taher'oot mã sa hã ji P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa, ji tah'yyb mahũũm do ky n'aa. ⁴ Ti m', ta see pé noo gó m', sa sii tabawëh noo gó m', hahỹỹ d' mã tamejũũ sa hã:

—Panang Jerusarënh bã bẽ ayyw dó. T'ĩĩ hẽnh da bẽ gada Ee ky n'aa enooh doo, ta Sahee, bẽ hã ỹ her'oot do paah. ⁵ Hahỹ né hẽ ti ỹ her'oot do paah: “Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Dooh ta ãh hajõõ bã, bẽ hã P'op Hagä Do banoo ta Sahee bẽ h'yyb tym gó, bẽ tah'yyb mahũũm hyb n'aa” —näng mã Jesus ta mejũũ do sa hã.

⁶ Ti m' ta see pé noo gó, rakata padëëk bã séd hã, tamehej'ũũ do reanh Jesus hã. Hahỹỹ d' mã sa kyyh:

—Hahỹỹ hã mabanoo ãã hã, Isaraéw buuj hã, ãã wahë n'aa, ãã tabahag'ääs hyb n'aa? —näk mã sa kyyh ta hã.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bẽ panyyg enäh do jawén tado bã, Ee ky däng do heen n'aa ta hejój hã. Dooh ti hyb n'aa tado bã. ⁸ P'op Hagä Do Sahee bajëë suun bã bẽ h'yyb tym gó, tii bã da bẽ h'yyb tym hejooñh, kẽh ỹ n'aa bẽ baher'oot hyb n'aa. Kẽh ỹ n'aa bẽ her'ood da panang Jerusarënh bã, Judah häj n'aa bã, Samarija häj n'aa bã na-ãaj da. Badäk hahỹ haw'ääts hẽ da bẽ baher'oot kẽh ỹ n'aa —näng mã Jesus kyyh sa hã.

⁹ Ti m' ta ti taher'oot do jawén paa bã kä m', P'op Hagä Do masäg kãn hỹ pong jé. Sa matym gó né hẽ tabasëëk. Wẽ puh ejën wät mã rawén nahapëë

a 1.1-2 Rukas ti mo haj'aa hahỹ kerih doo. Jesus ky n'aa hanäm do tii, pooj jé terii wät doo.

wäd kän. ¹⁰Rabahag'ääs bä Jesus hasëëk doo, nayyw hē m' rakasee pawóp hē ajyy sa pa. Hewak mä sa saroor. Ääs mä tii. ¹¹Ti m' ääs raky hadoo sa hä: —Hēd n'aa babä bē bab'ëeh, wē hä bē baheg'ääs, Garirej buuj? —näk mäh. —Ti né hē Jesus bē mahang hawät doo, h̄y pong jé hasëëk doo, ti né hē da paa me hahyng. Bē hapäh do hadoo tabasëëk, ti hadoo né da tabahyng p'aa hēnh —näk mä ääs sa kyyh sa hä.

Judas Ikarijot jawén buuj resoos do panyyg n'aa hahÿÿh

¹²Ti m', tii b' naa, waëë joom oriib banäng doo bä naa, rababaa nā Jerusarēnh panang hēnh. Dawëë nado m' tii. Judah buuj sa hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do tanoo do rabeheb'oooh do Saab hä, ti pénh mä tii. ¹³Ti m' rakajaa bä m', rabajëë p'ëë mä ta gawakó p'op gadäk doo gó, rabahej'eenh doo hēnh. Hahÿÿ d' paa m' kata j'eenh do sa häd: Peed, Jowāw, Tsijaag, Än-Deréh, Pirip, Toméh, Batoroméw, Matew, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw Serot, Judas Tsijaag t'aah. ¹⁴Sahōnh hē ta ti rakahet'aa, Jesus wakāän, Marija (Jesus ÿÿn), ÿÿj wób sa sii, séd hä raky n'aa etsëë hyb n'aa.

¹⁵⁻¹⁶Ti m', ta see pé noo gó Jesus hä h'yy ka'eeh do rakataa séd hä. (120 hyb n'aa hadoo mä ti kata pad'ëëk doo.) Ti m' Peed bas'ëëg gëët sa mahang, ti m' taky hadoo sa hä:

—Bē maa newë këh ÿÿ, wakān haa —näng mäh. —P'ooj ub ër wahë makū Dawi häd näng doo, P'op Hagä Do Sahee kyy gó tahe'oot Judas Ikarijot makū ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do paa gó. Dawi erih do paah, P'op Hagä Do kyy kerih doo gó, ti d' né paa Judas ky n'aa. Jesus maso däk do metëë n'aa ti Judas Ikarijot. ¹⁷Ää see paa né tii, ää kanatëë paah. ¹⁸(Jesus maji sa moo gó tan'oo däk do sām n'aa me tamets'ëë hōm tób hood pan'aa. Ti m' ta jawén tabadëë hyng p'op naa ta nuu paa me. Sahōnh mä taganabäh hōm. Ta j'aa tyd mä gatsëk. ¹⁹Ti m' sahōnh hē Jerusarēnh buuj raky n'aa napäh bä m', ta häd ramaneëēnh “ta majyyw hood” ta tób hood paah. Sa kyy me ramaneëēnh Akaredām) —näng mä Peed kyyh.

²⁰Ti m' taky hadoo ënh:

—P'op Hagä Do kyy kerih do paa hä, Saaw-Mo hä, takerii däk Judas Ikarijot ky n'aa. Hahÿÿ da takerii däk:

“Ta tób paah, dooh ta yt hagëë wät pé.”^b

Saaw-Mo see hä takerii däk hahÿÿ da:

“Taw'ääts hē ta see ta jawén buuj”,^c näng mä Peed kyyh, P'op Hagä Do kyyh tahe'oot do Saaw-Mo hä.

²¹⁻²²Ti m' Peed ky hadoo:

—Ti hyb n'aa, taw'ääts hē ër esoos hapäh do seeh, Jesus Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun noo gó, Jesus hawät noo gó ää mahang, tabasëëk jawén paa bä hapäh doo. Ti né hē da ää ky hata. Ää sii her'oot do pan'aa, Jesus ganä wät do tadajëp jawén paa bä ky n'aa —näng mä Peed kyyh sa hä.

²³ Ti m' rah'yy kajäk pawóp hē ajyy. Hahỹỹ d' paa m' sa häd: Joséh, Bar-Saba ramaneëñh doo (ta häd see ramaneëñh Jus-To). Ta see häd mã Matsijas. ²⁴⁻²⁵ Ti m' hahỹỹ da Jesus hã h'yy ka'eelh do raky n'aa etsëe:

—Jesus, baad mah'yyb hapäh äã sahõnh hē —näk mäh. —Mametä jaa ta ti masëew däk do Judas jawén buuj, mamejüü do see tabadoo hyb n'aa ta jawén buuj. Dooh Judas maküü mamejüü do see tado wäd bä. Ahöm nesaa do tamoo wät do sãm tagadoo hënh —näk mã sa kyyh Jesus hã.

²⁶ Ti m' pä taah hã raberii padëek sa häd. Ti m' ramekuuj bong pä taah, ti m' pä taah adëe hyng tüü. Ti m' rabaheg'ääs. Matsijas häd mã ta hã. Ti hyb n'aa 12 rabado däg kãn p'aa hënh Jesus mejüü doo.

**Jäm Pën-Tekos häd näng do noo gó P'op Hagä Do
Sahee bahyng do panyyng n'aa hahỹỹh**

2 ¹ Ti m', jäm Pën-Tekos häd näng do noo gó m', säd hã m' sahõnh hē Jesus hã h'yy ka'eelh do rakata padëek sét tób yt hã. ² Ti m' nanyw hē, hỹ pong jé naa ky ganä däk bah'ood tak'ëp hana do ky hadoo mäh. Tób rayd t'oonh do haw'ääts hē m' maa ena ta ti kyyh. ³ Ti m' rabahapäh, tëeg hõo hadoo mã tabehüüm sa hã. ⁴ Ti m' sahõnh hē kat'aa do sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng, tabanyy däk hyb n'aa. Baad mã sa h'yyb tamahüüm. Ti m' radu doo ta wób sa kyy me rer'oot doo. P'op Hagä Do Sahee anoo do hadoo sa hã, ti hadoo né m' rer'oot.

⁵ Ti noo gó m' ti abong mã Jerusarënh panang bä Judah buuj, P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk doo, badäk hahỹ haw'ääts hē hãj n'aa bä naa han'aa doo. ⁶ Ti m' bah'ood hadoo do kyyh ramaa napäh bä m', säd hã m' rakata padëek. Ramaa napäh Jesus hã h'yy ka'eelh do ramer'oot mã sa kyy me. Sahõnh hē hãj n'aa s'ee hënh han'aa do sa kyy me m' ramer'oot. Ti hyb n'aa m' rameuuj bong. ⁷ Tak'ëp rameuuj bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hado hỹỹ eh? —näk mäh. —Sahõnh hē her'oot doo, Garirej hãj n'aa buuj né ti hỹỹh —näk mäh. ⁸ —H'ëed hyb n'aa ti rabahajaa sahõnh hē er kyyh rer'ood bä? Er maa napäh rer'oot do er kyyh —näk mã sa kyyh. ⁹ —Er mahang ti abong Par-Tos hãj n'aa babuj n'aa, Medija hãj n'aa bä naa, Mesopotâm babuj n'aa, Judah hãj n'aa bä naa, Kapados hãj n'aa babuuj, Pôn-Tus hãj n'aa babuuj, Asija hãj n'aa babuuj, ¹⁰ Pirikija hãj n'aa bä naa, Pam-Pirija hãj n'aa bä naa, Esit hãj n'aa bä naa, Ribija hãj n'aa Sirené nedaa bä naa ta wób —näk mäh. —Ti abong na-ääj hē panang Roma häd näng doo bä naa ta wób. ¹¹ (Er mahang ti abong Judah buuj heh'äat ub doo. Ta wób Judah buuj nadoo do né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh Judah buuj rabahed'oo doo da.) Tsyt dëeg hã, Keret häd näng doo bä naa ta wób. Arab hãj n'aa babuuj ta wób. Er sahõnh hē er maa napäh er kyy me P'op Hagä Do tak'ëp haj'ap do mo haj'aa rer'oot doo —näk mã sa kyyh.

¹² Ti m' sahõnh hē rah'yyb manepëe bong. Rameuuj bong mäh. Ti m' sa da hadoo do hã rabeaanh:

—H'ëed hado hahỹỹ eh? —näk mäh.

¹³ Dooh. Ti aoom sa h'yyb —näk mã ta wób. Raky n'aa ej'ees mäh.

¹⁴ Ti m' Peed, 11 hedoo do Jesus mejüü do wób, sa sii tabas'ëeg gëet. Ti m' kata pad'ëek do sa hã tabaher'oot. Tak'ëp mã ta kyyh. Ti m' taky hadoo:

—Judah buuj, wakân haa, Jerusarënh buuj na-ääj hē, baad bë maa newë bë y maher'oot doo —näng mäh. —Y her'oot bë hã hahỹ bë hapäh do ky n'aa

—näng mäh. ¹⁵—Ha'oom doo, bë ed'oo hahÿ ajyy. Dooch raoom bã. Băp paa nă. Dooch ji aoom bã nayyw hē băp paah. ¹⁶Hahÿ bë hapăh doo, P'op Hagă Do ky n'aa rod Jowéw hăd năng do her'oot do paah. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

¹⁷ “Sahônĥ hē tagawatsig pooj jé,
năng mă P'op Hagă Doo,
ÿ anoo da Sahé ÿÿ sahônĥ hē badăk hahÿ haw'ăăts hē habong do sa hă.
Bē taah, bë toog na-ăăj hē raĥer'oot da ta jawén ganyyh do ky n'aa.
S'ēēĥ hadoo da pahēēw sa hă.
Wahēĥ s'ēēĥ enăĥ da.

¹⁸ Wē ÿ moo bok do sa hă né da ÿ banoo da ti noo gó Sahé ÿÿ.
ÿ anoo ajyy sa hă, ÿÿj sa hă na-ăăj hē.
Ti hyb n'aa ta jawén ganyyh do pan'aa raĥer'oot da.

¹⁹ Wē hă ÿ pehuunĥ da tak'ēp had'op doo.
Tūū ta heen n'aa ÿ metēēĥ da.
Majyyw, tēēg hōōĥ, atsyg na-ăăj hē ÿ metēēĥ da.

²⁰ Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ahyng do pooj jé,
ti noo gó né hē, papÿÿj badagyb dăk da.
Kamarab ty hahiin majyyw hado dăk da.
Tak'ēp da tabanăm, hetsooh né hē da,
gabarēēĥ do bag hadoo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hahyng noo gó.

²¹ Sahônĥ hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hă ky n'aa etsēē doo,
wē ÿÿ da sa h'yyb tym edēp ÿ an'oo bã.”^d

²² Ti m' Peed ky hadoo ênh:

—Isaraéw buuj, bë maa newē hahÿÿĥ —năng mäh. —Jesus Nasaréĥ buuj pehuunĥ tak'ēp hadoo doo. Tametēēĥ P'op Hagă Do hejój. P'op Hagă Do né hē ti hanoo ta ti ta hă, baad P'op Hagă Do h'yyb dăng ta hă ji bahapăĥ hyb n'aa. Bē hapăĥ né hē tii. ²³Ti né hē Jesus ran'oo dăk do bë moo gó, p'ooj ub P'op Hagă Do h'yyb dăng do hadoo né hē. Ti né hē Jesus bë daj'ēēp doo, bë epēēm dăk doo. Ajyy P'op Hagă Do ky n'aa jaw'yÿk do ky nadah'eeĥ do bë mejūū repēēm dăk. ²⁴Tii da bë badoo né paawă, Jesus gană wăt dejēp do mahang P'op Hagă Do an'oo bã. Tadaĵēp jawén paa bã, edēb wăt P'op Hagă Do an'oo bã. Tii d' tawén d'oo, dooh dajēb haja bã taj'aa ketsēē bã Jesus hă. ²⁵Hahÿÿ da ěr wahē makū Dawi her'ood dăk do paa Jesus ky n'aa:

“Matym ÿÿ gó Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ÿ hapăĥ had'yÿt hē,
pój ÿÿ jé tabahôm. Hup ÿÿ hēnh tabawăt do hyb n'aa, dooh ÿ h'yyb eÿÿm bã.

²⁶⁻²⁷ Ti hyb n'aa ÿ h'yy gadajang,
ti hyb n'aa ÿ ma ejăm ÿ tsebé do hyb n'aa.
Dooch kamak ÿ n'aa meréd bã ÿ radakă jěng doo hēnh.
Dooch man'oo bã a karom tsyt hē a wē moo wăt do ta kamag n'aa kareĵă bã.
Ti hyb n'aa, dooh ÿ eÿÿm bã ÿ dajēb né paawă.

²⁸ Hã ÿ mametëeh ta tyw n'aa hỹ pong jé hahôm doo,
ji awäd had'yyt doo hënh.

Tak'ëp ÿ tsebé a matym gó man'oo bã",^e näng mä Dawi Jesus ky n'aa hã.

²⁹ Ti m' Peed baher'oot ênh sa hã:

—Wakân haa —näng mäh. —Wyt ta maab hë ti ÿ her'oot do bë hã. Êr wahë makû Dawi, ta ti her'oot do paah, dajëp. Radakä jëng. Da hë ti anäng nã êr panang bã ta kamag n'aa paa hood. ³⁰ Noo ese ti Dawi makûüh, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh. Dooh ta daaj hë ta ky n'aa taher'ood bã. Tahapäh né hë ky kaneh'ÿyt doo me P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa ta hã. Ti awät, P'op Hagä Do ky n'aa enooh ta hã, Dawi panaa see êr wahë pan'aa tabahadoo hyb n'aa ta jawén buuj. ³¹ Ta jawén hawät do tahapäh do hyb n'aa Dawi makû wén her'ood däk, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa, Kristo dajëp do jawén paa bã ganä wät do ky n'aa. Dooh P'op Hagä Do H'yyb Däng Do radakä jëng doo hënh tayyw bã, tanooh. Dooh ta kamag n'aa karejä bã, tanooh. ³² Ta ti Jesus, ta ky n'aa bë hã ÿ her'oot doo, ti né hë P'op Hagä Do an'oo bã edëb wät p'aa hënh. Taganä wät jawén paa bã, ää sahõnh hë ää bahapäh, ta ky n'aa ää wén maher'oot. ³³ Hỹ pong jé tabasëek P'op Hagä Do an'oo bã. P'op Hagä Do hub hënh tabasoo P'op Hagä Do an'oo bã, ta sii tabag'äas hyb n'aa. Tii bã ta Yb an'oo däk ta Sahee ta hã, êr hã taky n'aa enooh do paah. Ti né hë hỹ kã tanoo do ää hã kã. Ti né hë ti bë maa newëë doo, babä bë hapäh doo. ³⁴ Dooh Dawi makû hỹ pong jé hasëek do tado bã. Ti hadoo né hë hahỹ da ta kyyh:

“Wahëh ÿy hã P'op Hagä Do ky hadoo:

‘Aso hup ÿy hënh, si ÿ mabag'äas hyb n'aa.

³⁵ Tii bã kã da a maji da ÿ nes'ëem,
ôm da raky daheeh ÿ an'oo bã.’ ”^f

Tii da né Peed kyyh Dawi erih do paa hã P'op Hagä Do kyyh.

³⁶ Ti m' Peed ky hado kân sa hã:

—Isaraëw buuj, wakân haa, bë ÿ maher'oot baad ub, bë sahõnh hë baad bë bahapäh hyb n'aa ti hahỹh: Ta ti Jesus, bë epëem däk doo, P'op Hagä Do an'oo däk tak'ëp hyb n'aa jawyk tabado däk hyb n'aa, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do tabado däk hyb n'aa na-ääj hë —näng mä Peed kyyh.

³⁷ Ti m' kat'aa do ramaa napäh bã m' Peed kyyh, tak'ëp mã rah'yy ketón bong. Ti m' rabeanh Peed sa hã:

—Wakân haa, —näk mäh —nyy da êr bad'oo hỹ kã?

³⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Taw'äats hë bë h'yy kawareem P'op Hagä Do wë. Taw'äats hë Jesus Kristo häd gó bë ranu gemuun hõm, ta ti heen n'aa. Tii da nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do awug hõm da. Tii bã da tanoo da ta Sahee bë hã —näng mäh. ³⁹ —Bë hã, bë panaa hã, ta wób hã na-ääj hë dawëë habong do P'op Hagä Do mahãnh taky n'aa enooh paa ta Sahee. Sahõnh hë tanaëenh do sa hã taky n'aa enooh ta tii —näng mä Peed kyyh kata padëek do sa hã.

⁴⁰Ti m' hajōng Peed her'oot nā sa hā. Tak'ēp tabetsēē sa hā rah'yy kawereem hyb n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Bē kedēēb, ky nes'aa do sa nemuun bē P'op Hagā Do narejāā hyb n'aa —nāng mäh.

⁴¹Ti m' ranu gemuun hōm mā Peed her'oot do gad'oo doo. Kata dāg kām mā P'op Hagā Do hā h'yy ka'eēh do sa hā. Kata dāk doo kā ti noo gó tahyb n'aa pé 3 miw. ⁴²Baad mā rahyb n'aa matakēē 12 hedoo do Jesus mejūū do rama metēēk do hā. Séd hā had'yyt hē rababong. P'op Hagā Do sii raber'oot, ta hā raky n'aa etsēē. Raganebāh hōm pāw, sahōnh hē rabawa, Jesus sa hyb n'aa dajēp do rahyb n'aa esee hyb n'aa.

⁴³Hajōk do rameuuj bong mā Jesus mejūū do rametēēk doo, rapehuunh do hyb n'aa. Tak'ēp né hē rapehuunh mäh. ⁴⁴Séd hā rababok Jesus hā h'yy ka'eēh doo. Sahōnh hē sa ma sa hā né hē rabetyn. ⁴⁵Ti m' res'ēēm sa ma sa wē hanāng doo. Ta sām retyn hōm mā sahōnh hā, wē bedoh do sa hā. ⁴⁶P'op Hagā Do tób n'aa wahoo gó, séd hā Jesus hā h'yy ka'eēh do rakahet'aa had'yyt hē. Sa tób yt hā séd hā sa tā rabawēh, sa waa rabawa, rah'yyb tsebē do hyb n'aa, baad tabahadoo do hyb n'aa sa h'yyb. ⁴⁷P'op Hagā Do rama ejām, P'op Hagā Do raj'aa etsē do ky n'aa rahe'oot. Sahōnh hē ta wób ragen'aak Jesus hā h'yy ka'eēh doo. Ti m' Jesus an'oo bā ta hā h'yy ka'eēh do kahūūm magyys hē.

K'yy gadóm do Peed haso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

3 ¹Ti m' ta see pé noo gó, tug bā, Peed Jowāw daheeh rabah'ūūm P'op Hagā Do tób n'aa hēnh, P'op Hagā Do hā Judah buuj raky n'aa hetsē do heen n'aa gó m'. ²Tób wahoo n'aa hadē noo bā aj'yy k'yy gadóm do bahāng. Ta hā d' né hē takenāng noo gó. Ta noo “Hanām Doo” ramaneēēnh doo bā tabahāng. T'īī hēnh ramana had'yyt hē, dajēē tabetsēē hyb n'aa hejēng do sa hā. ³Ti m' tabahapāh bā Peed Jowāw daheeh hajēē p'ēē doo, tetsēē mā sa hā.

⁴Ti m' rabaheg'āās ta hā, ti m' Peed ky hadoo:

—Mahegāā āā wē —nāng mäh.

⁵Ti m' aj'yy hyb n'aa matakā dāk mäh. Ranoo ted'oo dajēē ta hā. ⁶Ti m' Peed ky hadoo ta hā:

—Doooh wē ÿ hanāng pé k'āāts tēg gabarēēh doo, hewak do na-āāj hē. Wē ÿ hanāng do ÿ anoo da Jesus Kristo, Nasaréh buuj ky gabuuj: Awād dāg! —nāng mäh.

⁷Tii bā m' Peed moo ej'ooj sēēk mäh. Ta hub me m' tamoo ej'ooj sēēk. Ti m' nanyw hē ta tsyym bahub dāk. ⁸Tabas'ēēg gēēt bā getsēg wāt mäh. Ti m' tadu doo tabawād dāk. Ajēē suun kām mā sa sii P'op Hagā Do tób n'aa wahoo gó, awād dāk mäh, getsēk mā tawād bā. P'op Hagā Do m' taj'aa etsēē wāt. ⁹Ti m' sahōnh hē rabahapāh bā hawād dāk doo, P'op Hagā Do taj'aa etsēē dāk bā, ¹⁰raky hadoo:

—Ti né paa ēr hep'ēēh doo, tób noo bā “Hanām Do” hād nāng doo bā hahāng doo, dajēē hetsē doo —nāk mā sa kyyh.

Ti m' rahyb n'aa meuuj bong mā hawād dāk do hyb n'aa.

¹¹Ti m' ta tii kā aj'yy hawād dāk doo, dooh m' teréd bā Peed Jowāw daheeh. Ti m' sahōnh hē t'īī hēnh rawaj'aa padēēk, raheg'āās hyb n'aa. Saromāw hād nāng doo bā rabab'ēēh. ¹²Ti m' Peed rabab'ēēh bā m' ranu sabug dāk. Ti hyb n'aa m' Peed ky hadoo sa hā:

—Isaraéw buuj —näng mäh. —H'ëed hyb n'aa bë meuunh? H'ëed hyb n'aa ää wë bë baheg'äas? Ää ky gabuuj bë ed'oo, baad P'op Hagä Do hä ää h'yy kasadä do hyb n'aa bë ed'oo, ti aj'yy bawäd däk —näng mäh. ¹³—P'op Hagä Doo, Abaraäm, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo, èr wahë makü rah'yy kaha'eeh doo, ti hanoo tak'ëp Jesus kawehëë däk hyb n'aa. Ti né hë bë an'oo däk paa ta wób sa moo gó tadajëp hyb n'aa. Baad né paawä Pirato beréd hõm tabahõm, bë ty n'aa ges'yyk. ¹⁴Bë h'yy kawareem baad had'op do wë, P'op Hagä Do karèn doo da hawät do wë. Bë mejüü Pirato beréd hõm ta da hadoo do dahej'ëëp doo, Jesus jawén buuj. ¹⁵Bë daj'ëëp paa ji hed'ëëp doo. Ti hadoo né hë, P'op Hagä Do an'oo bä taganä wät p'aa hënh. Ää sahõnh hë, baad ub ää bahapäh ta tii, ta ky n'aa ää wén maher'oot. ¹⁶Jesus häd gó ää h'yy ka'eeh do hyb n'aa, hahy aj'yy bë hep'ëeh do wén k'yy hub däk. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus häd gó né hë tawén has'oo däk, baad ub bë bahapäh doo kä —näng mä Peed sa hä.

¹⁷Ti m' taky hadoo ënh:

—Wakän haa —näng mäh. —Y hapäh, dooh bë h'yy ganny bä, bë wahë n'aa na-ääj hë, tii da bë bad'oo do paa Jesus bë rejää noo gó. ¹⁸Tii da né hë takaja däk P'op Hagä Do an'oo bä, ta pooj jé sahõnh hë ta ky n'aa rod raher'oot do paa Kristo ky n'aa hä. Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ahoop mä da dajëb, raher'oot paah. ¹⁹Ti hyb n'aa, taw'ääts hë bë t'yyd kamehiiin bë bad'oo do hä. Bë h'yy kawareem, P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh, nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bë tah'yyb en'ym hyb n'aa, ²⁰Jesus, Kristo, pooj ub bë hyb n'aa tasëm do P'op Hagä Do mejüü hyb n'aa bë mahang —näng mäh.

²¹Ti m' Peed ky hadoo ënh:

—Hy pong jé Jesus bagä nä, takajaa bä kä sahõnh hë P'op Hagä Do benäm doo. Tii da né hë p'ooj ub taky däng tabad'oo ta ky n'aa rod tsyt hë ta wë kasëew bong do raher'oot do hä. ²²Hahy da m' taky n'aa enooh do Mosees her'oot do hä: “P'op Hagä Do ky n'aa rod y hadoo doo da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do bë h'yy kaha'eeh do an'oo bä bë mahang gannyh da. Bë ky dahé da ta kyyh taher'oot doo. ²³Jé ta hä ky nadaheeh doo, dooh né hë P'op Hagä Do gado wäd bä ta karapee mahang”,^g näng Mosees kyyh —näng mä Peed.

²⁴Ti m' Peed ky hadoo ënh:

—Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod, Samuéw, P'op Hagä Do ky n'aa rod wób na-ääj hë Samuéw jawén her'oot doo, raher'oot paah, da hë èr mahang Jesus bad'oo doo. ²⁵Bë né hë ti gadoo do pan'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa ta ky n'aa rod sa hä. Bë né hë ti gadoo do pan'aa èr wahë makü sii P'op Hagä Do kaner'oot doo. Hahy da P'op Hagä Do ky däng do paa èr wahë makü Abaraäm hä: “Sahõnh hë badäk hahy hã habong do raky n'aa kedëng da a panaa see^h hyb n'aa”,ⁱ näng mäh.

²⁶Ti m' taky hado kân:

—Ta t'aah P'op Hagä Do ganny wät jawén paa bä, pooj jé tamejüü bë wë, bë taky n'aa edëng hyb n'aa, bë tah'yyb wareem hyb n'aa nesaa do bë moo bok do mahãnh.

g 3.23 Dew-Teronom 18.15, 18, 19 h 3.25 Jesus né hë ti *Abaraäm panaa see*, taky däng doo.
i 3.25 Genesis 22.18, 26.4

**Sinedirijo ajyy n'aa raky ge'ŷŷm do Peed
Jowāw daheeh panyyg n'aa hahŷŷh**

4 ¹Ti m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh doo, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa, Sadusëw häd enäh do na-ääj hë, an'aa Peed Jowāw daheeh rabaher'oot bā hajök do mahang. ²Tii kã m', han'aa do tak'ëp mǎ rakawajään, Peed Jowāw daheeh rama metëëk do hyb n'aa ti Jesus edëb wät dajëp do paa P'op Hagä Do an'oo bǎ.^j ³Ti m' rameso padëëk Peed Jowāw daheeh. Tüüh dǎg mǎ papŷŷj rawén dewäts bëëh dó, jat'iip hadoo rabaher'oot hyb n'aa. ⁴Ti hadoo né hë, hajök raky daheeh Jesus ky n'aa Peed raheer'oot doo. Kahüüm magyys hë Jesus hā h'yy ka'eëh doo. ⁵miw dǎk mǎ tahyb n'aa péh.

⁵Ti m' jati pé Judah buuj sa wahë n'aa, sa wahë n'aa wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hë, Jerusarënh bā rakata padëëk rabaher'oot hyb n'aa. ⁶Ti abok sa mahang P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do Anas häd nǎng doo, Kajapas, Jowāw, Aresān, ajyy wób na-ääj hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa wakāän. ⁷Ti m' ramejüü ramena b'ëëh Peed Jowāw daheeh sa wë. Ti m' radu doo reaanh doo. Hahŷŷ da m' sa kyyh:

—H'ëëd hejój me, jaa kyy gó aj'yy k'yy gadóm do bë haso dǎk? —nǎk mǎ sa kyyh.

⁸Ti m' baad mǎ Peed P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm. Ti m' Peed ky gadoo:

—Bëëh, Judah buuj bag'āās doo, bëëh, sa wahë n'aa hedoo doo —nǎng mǎh ⁹—āā bë eanah nahëë nǎng do hā baad āā moo bok do ky n'aa. Bë karën mǎ bë bahapäh nyy da tabahas'oo dǎk. ¹⁰Ÿ her'oot baad ub bë hā, baad bë bahapäh hyb n'aa, sahōnh hë Isaraëw buuj na-ääj hë: Jesus Kristo, Nasaréh buuj, bë epëëm dǎk do paah, P'op Hagä Do an'oo bǎ ganǎ wät do hejój gó né hë tabahas'oo dǎk hahŷ aj'yy bë mahang hag'ëëd dǎk doo —nǎng mǎh. ¹¹—Jesus né hë ti pä hadoo, bëëh, tób n'aa tehem'aa do hedoo do ty n'aa ges'yyk doo, hŷŷ kǎ pä ta ba n'aa, mesoo n'aa hado dǎk doo —nǎng mǎ Peed kyyh, P'op Hagä Do kyy kerih do paa hǎ.^k

¹²Ti m' taky hadoo ênh:

—Jǎām hë Jesus häd gó ji P'op Hagä Do bed'ëëp nesaa do mahǎnh ta wë ji basëëk hyb n'aa. Dooh ta see pé badǎk hahŷ haw'ääts hë ji h'yyb tym hed'ëëp doo —nǎng mǎh.

¹³Ti m' sa wahë n'aa rameuuj bong, h'yyb neŷŷm doo me Peed Jowāw daheeh raheer'oot rabahapäh bǎ, dooh né paawǎ tak'ëp rama kamet'ëëg bǎ, ky n'aa netsǎ né paawǎ. Peed raheer'oot do hǎ, Jesus sii rababong do paa sa wahë n'aa rahapäh. ¹⁴Sa mahang né hë aj'yy has'oo dǎk do bagëët. Baad rabahapäh ti has'oo dǎk né hë, ti hyb n'aa dooh sa kyy péh. ¹⁵Ti m' ramejüü Peed Jowāw daheeh raban'yyh dó. Ti m' sa wahë n'aa rakaner'oot nyy d' rabad'oo. ¹⁶Ti m' raky hadoo:

—Nyy d' ër bad'oo sa hǎ? Sahōnh hë Jerusarënh buuj raheen n'aa enǎ hahŷ baad rapahuunh doo. Dooh tahaja bǎ ër ky n'aa jejen bǎ —nǎk mǎh.

j 4.2 Sadusëw sa hǎ ji dajëp jawén paa bǎ, dooh ji ganǎ wäd bǎ p'aa hënh. k 4.11 Saaw-Mo 118.22 hǎ takerii dǎk tii, Peed ky dǎng doo.

¹⁷—Taw'ääts hē ēr meduuk sa hā, ranaher'ood bong hyb n'aa ta wób sa hā Jesus hād gó, rapahuunh do ky n'aa kanah'üüm hyb n'aa —nāk mā Judah buuj sa wahē n'aa sa kyyh, sa daaj hē rakaner'ood bā.

¹⁸Ti m' ramejūū Peed Jowāw daheeh rabajēē p'ēē p'aa hēnh. Ti m', tak'ēp ramejūū sa hā ranaher'oot hyb n'aa, rama manetēēk hyb n'aa Jesus hād gó.

¹⁹Ti m' Peed raky hadoo:

—Bē daaj hē bē hyb n'aa newē baad hadoo do P'op Hagā Do matym gó. Bē mejūū do hā āā ky daheeh, P'op Hagā Do mejūū do hā āā ky daheeh? ²⁰Dooch āā haja bā āā ky n'aa eréd bā āā her'oot do āā maa napāh do hā, āā hapāh do hā —nāk mā Peed sa kyyh.

²¹Ti m' p'aa hēnh rage'ŷŷm sa hā. Rage'ŷŷm jawén paa bā m', raberéd hōm rabah'üüm hyb n'aa. Dooch rahapēē bā nyy d' rabad'oo Peed Jowāw daheeh rarejāā hyb n'aa, hajōk do P'op Hagā Do raj'aa etsē do hyb n'aa, aj'yy has'oo dāk do hyb n'aa. ²²Aj'yy has'oo dāk doo, 40 bahānh dāg ta baab n'aa.

Jesus hā h'yy ka'eeh do raky n'aa etsēē do panyyg n'aa hahŷŷh

²³Ti m' Peed Jowāw daheeh raberéd hōm jawén paa bā kā m', rabahōm sa najiis hedoo do sa wē, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wē. Ti m' rabaher'oot sa hā sahōnh hē P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooch do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa wób sa kyyh. ²⁴Ti m' raky n'aa napāh bā m', séd hā m' raky n'aa etsēē P'op Hagā Do hā. Hahŷŷ da m' sa kyyh:

—Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahōnh hē mabag'āās doo —nāk mäh. —A mo haj'aa sahōnh hē badāk hahŷŷh, wē, akajar na-āāj hē, sahōnh hē ta hā habong do na-āāj hē. ²⁵Hahŷŷ da maher'ood wāt paa a Sahee kyy gó, a karom kyy hā, Dawi, āā wahē makū kyy hā, a wē rah'yy kawapēēn do ky n'aa:

“H'ēēd hyb n'aa badāk hahŷ haw'ääts hē habong doo,

Judah buuj nadoo doo, rakawajāān?

H'ēēd hyb n'aa daap hē rahyb n'aa newēē

nyy d' rah'yy kawereem P'op Hagā Do wē,

ta hā raky nadaheeh hyb n'aa.

²⁶Badāk hahŷ haw'ääts hē hāj n'aa sa wahē n'aa rakataa séd hā,

Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē,

Kristo, Tah'yyb Däng Do wē na-āāj hē,

rakamaj'īī hyb n'aa.”¹

²⁷—Te hub né hē —nāk mäh. —Babā panang bā, āā wahē n'aa Eróts hād näng do kataa Pirato sii, Isaraéw buuj nadoo do sii, Isaraéw buuj sii na-āāj hē rah'yy kawapēēn hyb n'aa a karom tsyt hē a wē kasēēw dāk do wē, Jesus wē, mah'yyb däng do wē. ²⁸P'ooj ub maky däng do paa hadoo doo da né hē rabad'oo. ²⁹Mahapāh né hē āā rage'ŷŷm doo. A karom né hē āāh. Man'oo baad ub, h'yyb neŷŷm doo me, a ky n'aa āā baher'oot hyb n'aa. ³⁰Man'oo āā hā a hejój, nahēē enāh do āā baheso hyb n'aa, āā pehuunh hyb n'aa, āā moo bok hyb n'aa ji hyb n'aa meuunh doo, Jesus a karom tsyt hē a wē kasēēw dāk do hād gó —nāk mā sa kyyh raky n'aa etsēē bā.

³¹Rabahajaa bā raky n'aa etsēē doo, rabab'ēēh bā katajus wāt mā k'āāts. Tii bā k'ā m', P'op Hagā Do Sahee sahōnh hē sa hā tak'ēp mā sa h'yyb tamahūūm. Ti m' h'yyb neŷŷm doo me rabaher'ood k'ān P'op Hagā Do ky n'aa.

Séd rah'yyb hedoo padēēk do panyyg n'aa hahŷŷh

³²Ti m', séd rah'yyb hedoo sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Jé ma enāh do ky en'yyim ta wób sa hā. Dooh sa mab hē sa ma tado bā, sahōnh hē sa ma hadoo. ³³Tii k'ā m' 12 hedoo do Jesus mejūū doo, P'op Hagā Do hejój me raheer'oot mā Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do ganā wāt do ky n'aa. Baad P'op Hagā Do moo wāt sa hā, baad tabahag'āās sa hā. ³⁴Dooh kas'uut pé sa mahang. Ta see pé noo gó ken'yyh, jé tób see enāh doo, tób hood pan'aa enāh do na-āāj hē, resēēm hōm mā tii. ³⁵Ta sām ramanaa Jesus mejūū do sa wē, rabets'ēē hōm hyb n'aa wē bedoh do sa hā.

³⁶Sa mahang ti awāt Rewi panaa, tsyt dēēg hā Tsi-Peré hād nāng doo bā henāng doo. Joséh mā ta hād. Jesus mejūū do rahād n'oo dāk Béh-Nabéh. ("Ji h'yyb en'yyim doo", tahanāng pé ti Béh-Nabéh.) ³⁷Béh-Nabéh besēēm hōm tób hood pan'aa ta ma paah, ti m' ta sām tamanaa Jesus mejūū do sa wē, rah'yyb dāng doo da rabad'oo hyb n'aa ta me.

Ananijas Sapira daheeh rawad'ii paawā do panyyg n'aa hahŷŷh

5 ¹Sa mahang ti awāt mā aj'yy seeh. Ta hād mā Ananijas. Ta ŷŷm Sapira hād nāng do daheeh resēēm hōm mā na-āāj hē tób hood pan'aa, sa ma paah. ²Ta ŷŷm daheeh rakaner'oot jawén paa bā m', Ananijas manaa mā ta sām uuh Jesus mejūū do sa wē. Ta uuh sa wē tabaym.

³Ti m' Peed ky hadoo ta hā:

—Ananijas, —nāng mäh —ny hadoo Satanas, Nesaa Do Yb, ōm tah'yyb mahūūm P'op Hagā Do Sahee mawadii hyb n'aa paawā? A wē tabaym tób hood pan'aa a ma paa sām, a hā rep'aak do uuh. ⁴A h'ēēd né hē paa ti tób hood pan'aa. Ta sām, mesēēm hōm do jawén paa bā, a ma né hē paawā. H'ēēd hyb n'aa, sahōnh hē a hā rep'aak do mets'ēē dāk maken'ooh? Dooh āā tado bā ti mawadii doo, P'op Hagā Do ti mawad'ii paawā —nāng mā Peed kyyh ta hā.

⁵Ananijas maa napāh bā m' Peed her'oot doo, adēē hyng mā tüū, dajēp mäh. Ti m' sahōnh hē raky n'aa napāh bā m' ta tii, rajeŷŷm bong mā tak'ēp.

⁶Ti m' pahēēw wób rabana, rahabēn dāk mā ta hub, ti m' radakā jēng mäh.

⁷Nayyw hē denaa hē Ananijas makū ŷŷm bajēē suun mā tób gó, Peed rabab'ēēh bā. Dooh m' ta heen n'aa nyy bā ta patug dajēp doo. ⁸Ti m' Peed eanh ta hā:

—Baad maher'ood hā ŷŷ —nāng mäh. —Jāām né hē hahŷ tób sām, a patug daheeh bē gadoo doo? —nāng mäh.

—ŷŷ. Ti né hē ta sām —nāng mā ŷŷnh.

⁹Ti m' Peed ky hadoo ta hā:

—H'ēēd hyb n'aa bē kaner'oot bē metyy hyb n'aa P'op Hagā Do Sahee? —nāng mäh. —Mahegāā, bok ta ti a patug dakā jēk doo. Ōm da ramahūūm hŷŷ k'ā —nāng mā Peed Sapira hā.

¹⁰Ti m' Sapira badēē hyng Peed bagēēt bā, dajēp mäh. Pahēēw hedoo do rabajēē p'ēē bā, rahapāh mā Sapira dajēp doo. Ti m' ramanyyh, radakā jēng ta patug makū pa. ¹¹Ti m' sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ta wób heen n'aa enāh do na-āāj hē rajeŷŷm bok mäh.

Jesus mejũũ do hajõng ranahẽẽ esog hõm do panyyg n'aa hahỹỹh

¹² Ti m' Jesus mejũũ doo, 12 hedoo doo, hajõng mã rapehuunh. Meuj n'aa nãng do ramoo bok hajõk do sa mahang. Jesus hã h'yy ka'eeh do rakahet'aa mã tób P'op Hagã Do rayd hyb n'aa esee do yt hã, Saromãw hãd nãng doo bã. ¹³ Ta wób, ragenaa né paawã Jesus hã h'yy ka'eeh doo, dooh sa sii rakata bã, h'yyb e'ỹm do hyb n'aa. ¹⁴ Ti hadoo né hẽ m' ajyy, ỹỹj, Jesus hã h'yy ka'eeh do ka'oot. ¹⁵ Ti m' nahẽẽ enãh do ramena tyw n'aa hahãd hã. Sa tyng jó m' rada-toonh, Peed tabës bã, ta wób sa hã ta maëts badãng hyb n'aa. ¹⁶ Hajõk panang Jerusarẽnh nedaa bã haj'eenh do han'aa. Ramena nahẽẽ enãh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahad'ẽẽk do na-ããj hẽ. Ti m' sahõnh hẽ rabaheso hõm.

Jesus mejũũ do Judah buuj wahẽ n'aa rarejãã do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁷ Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'ãat doo, Sadusẽw hãd enãh do ta sii habong do na-ããj hẽ rah'yy kajewẽẽts kãn Jesus mejũũ do sa wẽ. ¹⁸ Ti m' rameso padẽẽk, ti m' ragadahew'ẽẽs doo gó m' radewãts b'ẽẽh. ¹⁹ Ti m' atsẽm, Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk do ããs tanoo gasẽẽts nyh mã Jesus mejũũ doo. ²⁰ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bẽ ahõm nã P'op Hagã Do tób n'aa w'oo hã. T'ĩĩ hẽnh bẽ her'ood hajõk do sa hã hahỹ ji bawãt do papuuj ky n'aa, ji h'yyb nãm do Jesus an'oo dãk do ky n'aa. Sahõnh hẽ bẽ her'ood sa hã —nãng mã ããs kyyh.

²¹ Ti m' tabawag hõm bã kã rabahõm P'op Hagã Do tób n'aa w'oo hã, ããs mejũũ doo da sa hã. Ti m' radu doo rama metẽẽk doo.

Ti nuuj jẽ m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'ãat doo, ta sii habong doo, ranaẽẽnh sahõnh hẽ Isaraẽw buuj sa wahẽ n'aa, sэд hã rakata padẽẽk hyb n'aa. Sahõnh hẽ sa wahẽ n'aa ramaneẽẽnh Sinedirijo. Tii bã m' ramejũũ rahahẽẽnh Jesus mejũũ do radewãts b'ẽẽh do paa bã. ²² Ti m' warahén rakaja hõm bã t'ĩĩ hẽnh, dooh m' rawyyd bã. Ti m' raba-baaj nã, raky n'aa manaa. ²³ Ti m' raky hadoo:

—Ãã kaja hõm bã, baad tanoo katsẽ. Ta noo bã warahén rabab'ẽẽh. Ãã noo gasẽẽts hõm bã, dooh ta gó hab'ẽẽh pẽh! —nãk mã sa kyyh.

²⁴ P'op Hagã Do tób n'aa hagã n'aa sa wahẽ n'aa, P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa wób raky n'aa napãh bã m' tii, h'yyb manepẽẽ boo m'. Ti m' rakaner'oot:

—Nyy d' tii eh? —nãk mãh.

²⁵ Ti nuuj jẽ m' ta see kajaa, ti m' taky hadoo:

—Ajyy bẽ dewãts b'ẽẽh do paa ti ab'ẽẽh P'op Hagã Do tób n'aa w'oo hã. Hajõk do hã rama metẽẽk —nãng mãh.

²⁶ Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa hagã n'aa sa wahẽ n'aa, ta sii moo bok do daheeh rahahẽẽnh mã 12 hedoo do Jesus mejũũ doo. Rakaja hõm bã, baad raber'oot sa sii, dooh m' rarahejã bã. Rajeỹm hajõk doo, Jesus mejũũ do sa kyyh maa new'ẽẽ doo. Pã me ramakut red'oo do hyb n'aa, 12 hedoo do rarahejã bã paawã. ²⁷ Ti m' rakaja hõm bã, ramena Sinedirijo ajyy n'aa rabat'oonh bã, P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'ãat do beaanh hyb n'aa sa hã. Ti m' ta ti ky hadoo sa hã:

²⁸ —Tak'ẽp bẽ ãã mejũũ paa ãã ky n'aa jaw'yyk doo me, bẽ ma manetẽẽk hyb n'aa ta ti aj'yy ky n'aa. “Tabad'op hẽ da bẽ her'ood”, nãk paa ãã kyyh bẽ

hã. Ti hadoo né hê bë nabuj keh'üüm. Sahõnh hê Jerusarênh buuj sa hã bë met'ëëg hõm nanäng Jesus ky n'aa. Äã daj'ëep ta ti aj'y'y bë ky n'aa h'üüm. Äã hã bë ky n'aa tapaa —näng mã ta kyyh.

²⁹Ti m' Peed, ta wób Jesus mejüü do na-ääj hê raky hadoo:

—Taw'ääts hê P'op Hagä Do kyyh ti äã ky daheeh. Dooh tahaja bä ajyy sa kyyh äã ky dahé bã, äã hã ramejüü do baad tanu nadëë bã P'op Hagä Do mejüü do hã —näk mãh. ³⁰—P'op Hagä Doo, êr wahë makü rah'y'y kaha'eeh doo, Jesus ganä wät dejëp do sa mahang tan'oo bã. Ti d' né hê Jesus bë epëëm däk do paa b'aa kajatsëk do hã. ³¹P'op Hagä Do wehëë däk tii. Hÿ pong jé tabasëëk tan'oo bã. P'op Hagä Do hub hënh tabasoooh ta sii sahõnh hê tabag-ääs hyb n'aa tan'oo bã. Ji h'y'yb tym dëëb tabahadoo P'op Hagä Do an'oo bã, P'op Hagä Do hã Israaëw buuj rah'y'y kawereem hyb n'aa Jesus an'oo bã, nesaa do sa h'y'yb gó hanäng doo tabasog hõm hyb n'aa. ³²Äã sahõnh hê äã bahapäh ta tii. P'op Hagä Do Sahee, ta hã ky dah'eeh do sa hã P'op Hagä Do an'oo däk doo, ti na-ääj hê tahapäh sahõnh hê tii —näk mã Peed sa kyyh.

³³Ti m' ramaa napäh bã m' Peed raheer'oot doo, tak'ëp mã rakawajään. Rakarên mã radej'ëep. ³⁴Ti m' Parisëw see sa mahang hawät do as'ëëg gëet mãh. Ti m' tabaheer'oot sa hã. Gamarijéw mã ta häd. Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetëk do seeh. Hyb n'aa jawyk Israaëw buuj sa mahang. Ti m' tamejüü 12 hedoo do raman'y'yh dó. ³⁵Ti m' taky hadoo ta da hadoo do sa hã:

—Bë maa newë këh ÿÿ, Israaëw buuj —näng mãh. —Baad bë hyb n'aa newë bë bad'oo do sa hã —näng mãh. ³⁶—Bë hyb n'aa newë p'ooj ub du n'aa doo, Tew-Das häd näng doo. Ky n'aa etsëëh paa m', tanoooh. 400 ajyy tahyb n'aa pé ta sii habok do paah. Ti m' radajëëb kân. Radaj'ëep jawén paa bã m', ta sii habok do paa ketyn bong. Tadajëp bã, ahëëj jëng sahõnh hê. ³⁷Ta jawén, sahõnh hê hãj n'aa babuuj rabetsén noo gó, du n'aa do ta see Judas häd näng doo, Garirej buuj. Ti hadoo né hê tii. Ta wób ta sii rababok. Ti na-ääj hê rada-jëëb kân. Ti m' ta sii habok do paa ketyn bong mã na-ääj hê. ³⁸Ti hyb n'aa ÿ baher'oot bë hã: Na maboh. Bë eréd rabahõm hyb n'aa. Aj'y'y du n'aa do tado bã ti rametëëk doo, ti ramoo bok doo, tii b' gawatsik da —näng mãh. ³⁹—P'op Hagä Do du n'aa do tado bã, dooh bë haja bã bë medug bã sa hã —näng mãh. —Baad bë matakã, ji hapäh mã ti P'op Hagä Do hã bë kamaj'ïi —näng mã Gamarijéw kyyh sa hã.

⁴⁰Ti m' raky daheeh ta kyyh. Ti hadoo né hê, 12 hedoo do ramenaa, ti m' ramejüü rabaheyyh. Ti m' ramejüü mã sa hã ranaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Ti m' raberéd hõm rabahõm hyb n'aa.

⁴¹Ti m' Jesus mejüü do raban'y'yh Sinedirijo sa mahang hab'ëëh do paah. Tseb'ee mã rabahewyyh jawén paa bã, P'op Hagä Do hyb n'aa gadoo rabahoop hyb n'aa Jesus hyb n'aa. ⁴²Ti m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hã, sa tób hënh na-ääj hê raheer'oot ta äh hã had'y'yt hê, rama metëëk Jesus, P'op Hagä Do H'y'yb Däng Do ky n'aa.

Resoos do 7 ajyy Jesus mejüü do ramoo masa hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

6 ¹Ti noo gó Jesus hã h'y'y ka'eeh do kah'üüm. Sa mahang ti abong mã Judah buuj, ta s'ee hënh hena doo, Gereg kyyh her'oot doo. Ta ti m' ramaher'oot mã Jesus mejüü do sa hã ta tii bã babuuj sa ky n'aa. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Patug tema bong do sa waa rabahetsëh doo bä, dooh ran'oo bä ää sii habok do sa hä —näk mä sa kyyh.

²Ti m' 12 hedoo do ramejüü sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do rakata padëek séd hä, sa hä rabaher'oot hyb n'aa. Ti m' raky hadoo:

—Dooh baad tado bä ää eréd bä P'op Hagä Do kyyh ää metëek doo, sa waa ää betsëeh hyb n'aa paawä. ³Ti hyb n'aa, wakän haa, ää karën bë esoos bë mahang ajyy bë hep'ëeh do h'yy genäh doo, P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm doo. Ti ää mejüü sa hä rabetsëeh hyb n'aa sa waa. ⁴Ää né hë, ää ky n'aa etsëe, P'op Hagä Do sii ää ber'oot. Ää né hë ää ma metëek P'op Hagä Do ky n'aa —näk mä sa kyyh.

⁵Ti m' baad mä sa hä raher'oot doo. Tii bä m' rasëm mä Es-Tew häd näng doo. Tak'ëp paa m' tah'yy ka'eeh P'op Hagä Do hä. Baad P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm mä tii. Hahÿÿ d' mä rasëm do wób sa häd: Pirip, Porokoro, Nikanõh, Timom, Paramenas, Nikoraw. Än-Tijoka panang häd näng doo hënh naa ta ti Nikoraw. Jesus hä tah'yy ka'eeh do pooj jé, Judah buuj nado né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do taky dahé däk Judah buuj rabahed'oo doo da. ⁶Ti m' rabasëm jawén paa bä, ramehüüm kän mä Jesus mejüü do sa wë. Tii bä kä m', Jesus mejüü do sa moo radatoonh sa nuu gó, raky n'aa etsëe sa hyb n'aa.

⁷Ti m' P'op Hagä Do ky n'aa kah'üüm. Nayyw hë Jerusarënh bä takah'üüm Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Hajök P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do wób rah'yy kae kän Jesus hä.

Es-Tew ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁸Ti m', baad mä P'op Hagä Do hejój awät Es-Tew häd näng do h'yyb gó. Baad mä P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Es-Tew pehuunh, meuj n'aa näng do heen n'aa tamoo wät hajök do sa mahang. ⁹Ti m' Judah buuj wób, ta wób sa karom paah, radu doo Es-Tew raky gedak. Ti asooh tsyt hë sa tób P'op Hagä Do panyyg ti rayd naherot do yt hä. Sa sii ti abong Sirené panang buuj wób, Aresän-Dirija panang buuj wób, Siris häj n'aa buuj wób, Asija häj n'aa buuj wób. ¹⁰Es-Tew mä raky hüüm paawä, dooh m' rahaja bä. Es-Tew P'op Hagä Do Sahee h'yy gan'yyh do hyb n'aa rawén nahajaa.

¹¹Ti m' ramaher'oot ajyy wób sa hä, daap ramenyyh hyb n'aa Es-Tew ky n'aa. —Hahÿÿ da bë her'ood —näk mäh. —“Ää maa napäh Mosees, P'op Hagä Do na-ääj hë Es-Tew ky n'aa rejää doo”, denoo da —näk mä sa kyyh.

¹²Ti m' Judah buuj, Judah buuj sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hë rakawajään Es-Tew wë ta ti ajyy sa kyyh hyb n'aa. Ti m' ramaso däk, ti m' ramahüüm Sinedirijo ajyy n'aa sa wë, sa wahë n'aa wë. ¹³Ti m' ramejüü ta wób, noo kanesa doo, daap ramenyyh hyb n'aa Es-Tew ky n'aa sa wahë n'aa hä. Ti m' daap mehen'yyh do raky hadoo:

—Dooh hahÿ aj'yy eréd bä taky n'aa rejää do P'op Hagä Do tób n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do na-ääj hë —näk mäh. ¹⁴—Ää maa napäh ta kyyh. P'op Hagä Do tób n'aa Jesus Nasaréh buuj ahäj jëng da, tanooh. Ky n'aa jaw'yyk do Mosees metëek do Jesus ahÿÿd hõm da, tanooh —näk mä noo kanesa do sa kyyh.

¹⁵Ti m' sahõnh hë Sinedirijo ajyy n'aa, t'ĩĩ hënh hat'oonh doo, baad mä raty padëek Es-Tew wë. Ta mamets, ääs mamets hado däk mä sa hä.

Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hā panyyng n'aa hahȳȳh

7 ¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'läǟt do eaanh Es-Tew hā:

—Äkä, se hub né hē ta ti rahe'r'oot do a ky n'aa? —näng mäh.

² Ti m' Es-Tew ky hadoo:

—Wakān haa, yp ȳ hyb n'aa hed'oo doo, bë maa newë këh ȳȳ —näng mäh.
—P'op Hagä Doo, sahõnh hē sa bahānh hadoo doo, kas'ee wät ër wahë makū Abaraām hā, Mesopotām häd näng do häj n'aa bā Abaraām bawät nā bā, Arān panang hēnh takahȳȳd gā do pooj jé. ³ Hahȳȳ d' paa m' P'op Hagä Do kyyh ta hā: “Maberéd däg mabawät do paah, a wakān, a yb tób paah. Ahõm da hēj s'ee hēnh, õm ȳ metēeh hēnh”,^m näng mā P'op Hagä Do ta hā. ⁴ Ti m' taberéd dāk Kaw-Dew sa häj n'aa, Mesopotām häd näng doo, ti m' tabahõm Arān panang häd näng doo hēnh. Ta yb dajëp do jawén paa bā, P'op Hagä Do manaa wawëe hē ër babong do häj n'aa bā. ⁵ Doooh P'op Hagä Do an'oos pé ta hā, hēj uuh hadoo pé paawā, taky n'aa enooh né hē paawā hahȳ hēj ta panaa pan'aa sa häj n'aa pan'aa, Abaraām dajëp jawén paa bā. Tii d' taky n'aa enooh ta hā, dooh nā né paawā Abaraām t'aah nyy nā bā ti noo gó. ⁶ Hahȳȳ da P'op Hagä Do kyyh ta hā: “Sa häj n'aa nadoo hēnh da a panaa rababok da. Tak'ëp da ramejūū sa hā 400 ta baab noo gó. Ta si n'aa hē da ramoo bok da t'īī hēnh. Rarahejāā da t'īī hēnh a panaa. ⁷ Ȳ abaanh da ta sām ta tii d' moo hed'oo do sa hā. Ȳ rahejāā da. Ti jawén paa bā, tii b' naa a panaa rababaa j nā bā wawëe hē. Babā ȳ rahyb n'aa jew'ȳyk da”,ⁿ näng mā P'op Hagä Do kyyh Abaraām hā —näng mā Es-Tew kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ti m' Abaraām P'op Hagä Do mejūū sa taah ramasuu j noo byyh ehõk, P'op Hagä Do karapee rabahadoo do heen n'aa. Ti hyb n'aa m' Abaraām t'aah, Isak häd näng doo, ⁸ tabado dāk bā ta āh, Abaraām masuu j noo byyh hõg hõm. Tii d' né hē kã Isak Jakóh yb. Jakóh kã, ta häd see Isaraéw, 12 hedoo do radu na do Isaraéw buuj sa panaa. ⁹ Ti né hē Jakóh taah, ër wahë makūūh, rahyb n'aa jewës do sa hȳȳ Joséh. Ti hyb n'aa rabesëem hõm Esit häj n'aa hēnh, ta si n'aa hē tamoo wät hyb n'aa t'īī hēnh. Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do hagāā had'yyt hē Joséh. ¹⁰ Joséh P'op Hagä Do ed'ëep sahõnh hē nesaa do mahānh. Tah'y y gan'y yh. Baad Esit häj n'aa wahë n'aa, Paraóh ramaneëenh do gadoo, P'op Hagä Do an'oo bā. Ti hyb n'aa Paraóh an'oo bā kã sahõnh hē Esit häj n'aa hagä n'aa, ta tób hagä n'aa na-āaj hē tabahadoo hyb n'aa. ¹¹ Ta jawén ji hasaah do bawäd kãn Esit häj n'aa bā, Kanaāh häj n'aa bā na-āaj hē. Sahõnh hē m' raba-hoop sah. Doooh m' ër wahë makū sa waa rawyyd bā. ¹² Tii bā kã, Jakóh ky n'aa napāh bā joom s'ëeb Esit bā hanäng doo, tamejūū ër wahë makū t'īī hēnh sa waa rabetsëe hyb n'aa. ¹³ Ti m', ta jawén, p'aa hēnh t'īī hēnh rabahõm bā kã sa waa hets'ëe doo, Joséh baher'ood kãn sa hā sa hȳȳ né hē. Tii bā Paraóh na-āaj hē heen n'aa nyy dāk Joséh wakān hā, Joséh yb hā. ¹⁴ Tii bā kã m', Joséh mejūū ramanaa ta yb, ta wakān had'yyt hē Esit hēnh. ⁷⁵ sahõnh hē han'aa do paah. ¹⁵ Ti m' Jakóh rakahȳȳd j'eenh Esit bā. T'īī hēnh tadajëb kãn. Tii b' né paa m' ër wahë makū radejëb kãn. ¹⁶ Sa kamag paa ramahūūm p'aa hēnh

Sikēm panang hēnh. Gabaho doo gó, Sikēm bā Amoor taah sa hā Abaraām ets'ēē hōm do paa radaboo jēng sa kamag n'aa —nāng mā Es-Tew kyyh.

¹⁷Ti m' taky hadoo ēnh:

—Tabedaa dāk bā kā Abaraām hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do kajaa doo, tak'ēp ēr wahē makū panaa rakaood bong Esit hāj n'aa bā. ¹⁸Ti m' ta see pé noo gó Esit hāj n'aa wahē n'aa see tadu doo tabag'āās doo. Dooh m' ta ti ky n'aa napēē bā Joséh makūūh. ¹⁹Ta ti sa wahē n'aa tawedii ēr wahēh makūūh, tarejāā na-āāj hē. Tamejūū sa taah papuuj henyys do raberéd is, radejēp hyb n'aa. ²⁰Ti noo gó m' tabenāng Mosees hād nāng doo. Anām ti karapee. Ta yb, ta ŷyn rawā wāt, rejēn sa tób bā tamawoob hē kamarab. ²¹Ranahaja wād bā rejēn doo, raberéd tu ta hood gó jawii mahang. Tii bā kā, Paraóh toog rabawyyd kán, taw'ēēh mäh, ta t'aah hadoo tan'oo bā. ²²Sahōnh hē Esit buuj rahajaa do rama metēēk ta hā. Tak'ēp tii bā kā tahyb n'aa jawyk taher'oot do hā, tamoo wāt do hā. ²³40 ta baab Mosees bahado dāk bā, takarēn tabah-eg'āās ta wakāān, Isaraéw buuj. ²⁴Takajaa bā, tahapäh ta wakāān see Esit buuj see rejāā. Ti hyb n'aa ta sām baanh. Tanaboh jat Esit buuj. ²⁵Ta h'yyb gó Mosees ed'oo, ta wakāān raheen n'aa enāh P'op Hagā Do ti mejūū tabed'ēēp sa hā Esit buuj sa moo gó naa. Dooh rah'yy genā bā. ²⁶Jat'iip hadoo tabahapäh pawóp hē Isaraéw buuj kep'uuk doo. Mosees karēn paawā dooh ti d' radoo bā. “Wakāān haa”, nāng, “bē wakāān had'yyt hē. H'ēēd hyb n'aa bē kamaj'īi?”, nāng. ²⁷Ta see rejāā do aūūj hōm mā Mosees, ti m' taky hadoo ta hā: “Jaa g'eeh hanoo āā wahē n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa? ²⁸ŷ makarēn manaboh jat Esit buuj tsém hē manaboh jat doo da?”, nāng mäh. ²⁹Ti m' aj'yy kyyh Mosees maa napäh bā, kejēn hōm Midijān hāj n'aa hēnh. T'īi hēnh tabag'ēēd däg kán ta wakāān nadoo do sa mahang. T'īi hēnh takat'ēē dāk. Pawóp hē ta taah.

³⁰Ti m' Es-Tew ky hadoo ēnh:

—40 ta baab jawén paa bā P'op Hagā Do āās kasee Mosees hā tēēg hōō gó, b'aa tūū nu däg is do kadoo doo gó naa. Banawäng bā, waēē Sinaih hād nāng do nedaa bā tii. ³¹B'aa kado né paawā, dooh m' taooj jēē bā Mosees bahapäh bā, tahyb n'aa meuunh mäh. T'īi hēnh tabahōm bā, p'eets hē tabah-eg'āās hyb n'aa, tamaa napäh mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh her'oot do ta hā: ³²“ŷ né hē P'op Hagā Doo, a yb h'yy kaha'eeh doo. ŷ né hē P'op Hagā Doo, Abaraām, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo”,^p nāng mäh. Mosees kajajān wāt mā tak'ēp tabeŷŷm wāt do hyb n'aa. Dooh tahegāā bā t'īi hēnh, eŷŷm wāt do hyb n'aa m'. ³³Ti m' P'op Hagā Do ky hadoo ta hā: “Makabo nā a tsyym suun, majó gēēt do k'āāts ma ŷ hadoo do hyb n'aa, tsyt hē takasēēw dāk ti wē ŷŷ. ³⁴ŷ hapäh né hē ny hadoo karapé haa rarejāā do Esit hāj n'aa bā. ŷ maa napäh sa kyyh rah'yy kame'oot doo. Ti hyb n'aa hŷ pong jé naa ŷ bahyng ŷ bed'ēēp hyb n'aa Esit buuj sa moo gó naa. Ti hyb n'aa kā, Esit hēnh ōm ŷ mejūū, karapé haa t'īi hēnh naa mabasog nyhyb n'aa”,^q nāng mā P'op Hagā Do kyyh Mosees hā, nāng mā Es-Tew.

³⁵Ti m' Es-Tew ky hadoo ēnh:

—Ti né hē ti Mosees ta wakāān raty n'aa ges'yyk do paah. “Jaa hanoo āā wahē n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa?”, nāk

paa sa kyyh ta hä. Ääs b'aa kadoo doo gó Mosees hä kasee do kyyh hä P'op Hagä Do mejüü sa wahë n'aa pan'aa Mosees bahadoo hyb n'aa, Esit buuj sa moo gó naa ta wakään tabed'ëep hyb n'aa. ³⁶Ti né hë Mosees ër wahë makû manyyh do Esit häj n'aa bä naa. Tapahuunh paa m', hyb n'aa meuj n'aa näng do tametëeh Esit bä, akajar Hahiin Do häd näng doo bä, tabanawäng bä na-ääj hë 40 ta baab noo gó m'. ³⁷Ti né hë ti Mosees hahÿÿ da Isaraéw buuj hä ky hadoo doo: "P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿ hadoo do P'op Hagä Do an'oo bä bë mahang ganyyh da." ³⁸Ti né hë ti Mosees Isaraéw buuj sa mahang hawät do paa tabanawäng bä rakata padëek noo gó, waëë Sinaih häd näng doo bä ääs her'oot do gadoo doo. Ti né hë ti ër wahë makû sa mahang hawäd wät doo. Ti né hë gadoo do paa P'op Hagä Do kyyh ji edëb had'yyt hë hanoo doo, ër wahë makû sa hä tama metëek hyb n'aa. ³⁹Ti hadoo né paa m', dooh paa m' ër wahë makû raky dahë bä Mosees. Raty n'aa gesyyg wät mä Mosees. Rakarën mä rababaaj hóm p'aa hënh Esit hënh. ⁴⁰Ti m' ta hÿÿj hä, Aräw häd näng do hä ramejüü: "Mamoo wäd ër h'yy kaha'eeh do pan'aa, ër pooj rababok hyb n'aa. Dooh ji hapëë bä h'ëed hado ta ti aj'yy Mosees hä, Esit häj n'aa bä naa ër manyyh doo",^s näk mä sa kyyh. ⁴¹Ti noo gó m' ramoo wäd kän kabariih, booj yb t'aah heen n'aa. Tii bä m' sa masāāh wób raneboh bëeh, raju toonh kabarii sa mo haj'aa raweh'ëeh hyb n'aa. ⁴²Ti hyb n'aa m' dawë hä P'op Hagä Do wén kanä dāk sa mahānh. Tanoo mä wë hä habong do rahyb n'aa jew'yyk. Ti hadoo né hë takerii dāk P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hä:

"Isaraéw buuj,
hä ÿ g'eeh ti bë banoo ta ti bë ejuu doo
40 ta baab banawäng hënh bë babok noo gó"
⁴³Hä ÿ nado ti bë banoo.
Bë kabarii Morók häd näng do tób n'aa its ti bë mahang bë manaa doo.
Kabarii Repā häd näng do sagōōh n'aa hä bë h'yy kaha'eeh.
Ta ti né hë kabarii bë mo haj'aa, sa hä bë h'yy ka'eeh hyb n'aa.
Ti hyb n'aa bë ÿ ah'eed n'yyh da bë häj n'aa bä naa.
Bë ÿ mejüü da Babirōn panang bahānh."^t

Tii da né hë P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hä —näng mä Es-Tew kyyh.

⁴⁴Ti m' Es-Tew ky hadoo ënh:

—Tabanawäng bä ër wahë makû rababok noo gó, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa ramahüüm mä sa sii. P'op Hagä Do mejüü doo da Mosees hä, P'op Hagä Do metëeh do hadoo ta hä waëë hä, tii d' né paa ratama. ⁴⁵Josuwéh sa wahë n'aa tabahadoo noo gó, ër wahë makû ramanaa sa sii ta ti tób hahÿ häj n'aa bä. Ti noo gó Josuwéh bado hóm ta wób sa häj n'aa, P'op Hagä Do habëë n'yyh do sa häj n'aa. Tii bä kä, ta ti tób ër häj n'aa bä aso had'yyt hë. Asooh nä paa m' na-ääj hë Dawi ër wahë makû sa wahë n'aa tabahadoo noo gó. ⁴⁶Baad P'op Hagä Do hyb n'aa gadoo mä Dawi. Ti tetsëë mä P'op Hagä Do hä, tanoo hyb n'aa P'op Hagä Do Jakóh panaa rah'yy kaha'eeh do tób n'aa pä s'ëeb tatamaa

sooh hyb n'aa. ⁴⁷Tii d' Dawi karēn né paawä, ta t'aah Saromāw häd näng do tii, P'op Hagä Do tób n'aa tatamaa sooh doo. ⁴⁸Ta tób n'aa tamoo wäd né paawä, dooh P'op Hagä Do Sahōnh Hē Sa Bahānh Hadoo Do agēē bā tób ji tamaa sooh do yt hā. Tii d' né hē ta ky n'aa rod see her'ooot paa P'op Hagä Do kyyh:

⁴⁹ “Wē, y bag'aās do tyng.

Badāk hahy hēēj, tsym y tyng hadoo.

Tii d' tahadoo do hyb n'aa,

ny hadoo pé tōp y pan'aa ti bē karēn ti bē tamaa sooh doo?

Ny yt hā bē ed'oo y kameh'āāk?

⁵⁰ Y né hē sahōnh hē mo haj'aa näng doo”, “ näng mā P'op Hagä Do kyyh, näng mā Es-Tew.

⁵¹ Ti m' Es-Tew ky hado kän Sinedirijo ajyy n'aa sa hā:

—Nabuj keh'ūūm bēēh! Ganah'ood bē hā. P'op Hagä Do hā h'yy kana'eēh do h'yyb hadoo bē h'yyb. P'op Hagä Do hā h'yy kana'eēh doo, ta kyyh maa nanapäh do hadoo bēēh. Bē wahē makū hadoo né bēēh. P'op Hagä Do Sahee hā bē kamaj-
'tī, bē wahē makū rabad'oo do paa hadoo né hē. ⁵²Sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do bē wahē makū rarejāā. P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do karēn doo da hawät do kajaa do ky n'aa her'ooot doo, bē wahē makū radej'ēēp paah. H'y y kă, Baad Had'op Do kajaa bā kă, bē h'yy kawareem ta wē, bē daj'ēēb kän. ⁵³ Aās an'oo däg né paawä bē hā P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, dooh bē ky dahē bā —näng mā Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hā.

⁵⁴ Ti m' Es-Tew kyyh ramaa napäh bā m', tak'ēp mā rah'yy gaēēj bong. Kawaj'āān bong mā ta wē. ⁵⁵ Ti m' Es-Tew P'op Hagä Do Sahee baad tah'yyb mahūūm. Ti m' wē hā tabahēg'āās, ti m' tabahapäh P'op Hagä Do hejój, ta bag tak'ēp gabarēēh do hadoo doo. Tahapäh Jesus hageēt do P'op Hagä Do hub hēnh, takaweh'ēēh doo bā. ⁵⁶ Ti m' taky hadoo:

—Bē hegāā! —näng mäh. —Wē kas'ēēs do y hapäh. Aj'yy Hadoo Do H'y Pong Jé Hana Do y hapäh na-āāj hē, P'op Hagä Do hub hēnh —näng mäh.

⁵⁷ Ti m' sa nabuuj ragetsēē padēēk sa moo me. Tak'ēp mā rageēēnh. Ta wē m' rawaj'aa padēēk. ⁵⁸ Ti m' Es-Tew rabado nyh panang bā naa. Ti m' rabakut pä me, tadajēp hyb n'aa. Ti m' Es-Tew ky n'aa daap menyh do sa hatsē hebaan doo, sa hā padēēk doo, rakebo bēēh rabakut hyb n'aa pä Es-Tew hā. Aj'yy wanehēh nā doo, Saw-Ru häd näng doo, enām ti nuuj jé sa saroor hebaan doo.

⁵⁹ Ti m' rabakut bā, Es-Tew ky n'aa etsēē mäh. Hahy y d' mā ta kyyh:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, magado hēp y tym —näng mäh.

⁶⁰ Ti m' ta taron nu paa me tabahy häng. Ti m' tak'ēp mā taky hadoo:

—Jesus hyb n'aa jawyk doo, sām y mabaaj manā sa hā —näng mäh.

Ti m' tadajēb kän.

8 ¹Taw'āāts mā Saw-Ru hā Es-Tew dajēp doo.

Jesus hā h'yy ka'eēh do Saw-Ru rejāā do panyyg n'aa hahy y h

Ti noo gó né hē m' radu doo rarejāā do Jesus hā h'yy ka'eēh doo, Jerusa-rēnh panang bā. Ti hyb n'aa m', sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eēh do raketyn

bong Judah häj n'aa bä, Samarija häj n'aa bä na-ääj hē. Jāām hē Jerusarēnh bä ha'yym 12 hedoo do Jesus mejüü doo. ²Ti m', Es-Tew radaj'ēep jawén paa bä m', ta wób P'op Hagä Do weh'ēeh do rabahôm, radakä jëng hyb n'aa Es-Tew kamag n'aa. Tak'ëp mä rabaód bong ta hyb n'aa. ³Saw-Ru kä, tarahejää Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Sahôn hē tabaheg'ääs tób yt hä, Jesus hä h'yy ka'eeh do tabesoos hyb n'aa. Tamejüü mä radewēēs Jesus hä h'yy ka'eeh doo, ajyy y'yj sii hē.

Samarija buuj raky n'aa napäh do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahy'yh

⁴Ti m' ketyn bok do rabaher'oot Jesus ky n'aa ramahôm me. ⁵Ti m' sa seeh, Pirip häd näng doo, bahôm kân panang hēnh Samarija häd näng do häj n'aa bä. T'īi hēnh tabaher'oot sa hä Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa. ⁶Ti m' panang buuj rabahapäh bä Pirip pehuunh doo, baad mä ramatakēē ta kyyh. ⁷Pirip hebē karap'ar h'yyb nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo. Rabenyyh bä sa hä hanäng doo, tak'ëp mä rageēēnh. Hajök k'yy gedóm doo, seäk do heso hóm. ⁸Ti hyb n'aa tak'ëp panang buuj ratsebé.

⁹Pirip kaja pooj jé sa mahang ti awät aj'yy Simaw häd näng doo, mehēm do paah. Hajök mä tawahed'ii Samarija buuj. Ta daaj hē, ta hä hē takasab'ee, ta hä hē tahyb n'aa jawyk do hyb n'aa. ¹⁰Sahôn hē, hyb n'aa jewyk doo, hyb n'aa sekog is do na-ääj hē raky daheeh mä ta kyyh. Hahy'y d' mä sa kyyh ta ky n'aa:

—Ta ti aj'yy gó P'op Hagä Do hejój tak'ëp hadoo do kametēēh —sa nooh.

¹¹Bäp peej däg tamehēm doo me panang buuj Simaw wedii, rawén ky süüt. ¹²Pirip kajaa bä kä, taher'oot mä sa hä P'op Hagä Do ji tabag'ääs do ky n'aa hanäm doo, Jesus Kristo ky n'aa hanäm do na-ääj hē. Ti m' raky daheeh bä Jesus ky n'aa, ranu gemuun hóm ajyy y'yj na-ääj hē. ¹³Mehēm do paa na-ääj hē taky daheeh Jesus ky n'aa. Ti sii hē ranu gemuun wät. Ti m' jé pad'yyt hē tabawäd däg kân Pirip sii. Tameuunh tak'ëp Pirip pehuunh doo, hyb n'aa meuj n'aa näng do tahapäh do hyb n'aa.

¹⁴Ti m' Jesus mejüü do Jerusarēnh bä haj'eenh do raheen n'aa enäh bä m' Samarija buuj raky daheeh do P'op Hagä Do ky n'aa, ramejüü mä Peed Jowāw daheeh, t'īi hēnh rabaheg'ääs hyb n'aa. ¹⁵Rakaja hóm bä t'īi hēnh, raky n'aa etsēē Samarija buuj Jesus hä rah'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do banoo hyb n'aa ta Sahee sa h'yyb gó. ¹⁶Dooch nä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó, ranu gemuun up Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do häd gó. ¹⁷Ti m' Peed Jowāw daheeh moo tooj wät mä sa nuu gó. Ti m' P'op Hagä Do Sahee bajēē suun kân mä sa h'yyb tym gó.

¹⁸Ti m' Simaw mehēm do paa bahapäh bä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb tym gó hajëng do ramoo toonh bä sa nuu gó, takarēn paawä m' tanoo sa hä dajëēr, tii d' ranoo tabahajaa hyb n'aa. ¹⁹Hahy'y d' mä ta kyyh Peed sa hä:

—Bē an'oo hä y'y, tii da y bahajaa hyb n'aa, y moo sooh bä sa nuu gó, P'op Hagä Do Sahee bajëng hyb n'aa sa h'yyb tym gó —näng mä mehēm do paa kyyh.

²⁰Ti m' Peed ky hadoo:

—Taw'ääts hē paawä öm a dajëēr daheeh P'op Hagä Do aw'oong hóm baad tanadoo hēnh, ji matym n'aa ji hä P'op Hagä Do anoo do makarēn metsēē do hyb n'aa dajëēr me —näng mäh. ²¹Baad nado a h'yyb tym P'op Hagä Do

matym gó. Ti hyb n'aa dooh ää sii mamoo wäd bä —näng mäh. ²²—Meréd hõm ta ti nesaa doo, tii d' mabahed'oo doo da. Maky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä. Tii bä da apäh õm tat'yyd mehīn, tii bä da apäh nesaa do mahyb n'aa newëë do tado hõm. ²³ÿ hapäh né hē a h'yyb gó hanäng doo. Õm h'yy gaēēh mah'yy kajew'ëes do hyb n'aa. Nesaa do õm tah'yyb mahūūm.

²⁴Ti m' Simaw ky hadoo:

—ÿ karēn paawä bë ky n'aa ets'ëë hëp ÿ n'aa, bë her'oot do tanadäng hyb n'aa hä ÿÿ —näng mäh.

²⁵Ti m' Jesus ky n'aa rahe'oot jawén paa bä, P'op Hagä Do kyyh rame-tëek jawén paa bä, Peed Jowāw daheeh rababaaj hõm kån Jerusarēnh hēnh. Samarija buuj sa panang bä ramabaaj hõm me, ranu kejāk doo bä, rahe'oot Jesus panyyg hanām doo.

Etsijop häj n'aa buuj hä Pirip her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶Ti m', ta jawén Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ääs see her'ood kån mä Pirip hä. Ti m' ääs ky hadoo:

—Ahõm banawäng do tyw n'aa me Gasa hēnh hahyng do Jerusarēnh bä naa —näng mäh.

²⁷Ti m' Pirip bahõm kån. Ta tyw n'aa me takataa mä aj'yy hä, Etsijop häj n'aa buuj. Hyb n'aa jawyk ti aj'yy. Etsijop buuj sa wahë n'aa ÿÿnh, Kån-Das häd näng do kaser n'aa. Sa wahë n'aa dajëēr hagä n'aa ti aj'yy. Jerusarēnh hēnh tahewäd nä, P'op Hagä Do tahyb n'aa esee do hyb n'aa. ²⁸Tamabaaj nä me kä, ta hood gó kawaaro takyyk doo gó tabasooḥ bä, taner'oot P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do erih do paah. ²⁹Ti m' P'op Hagä Do Sahee ber'oot Pirip h'yyb gó:

—Ahõm nä ta wë —näng mäh.

³⁰Ti m' takata dāk bä ta hä, tamaa napäh taner'oot do Isajas erih do paah. Ti m' tabeaanh ta hä:

—Äkä, mamaa napäh ti maner'oot doo? —näng mäh.

³¹Ti m' aj'yy hadoo do ky hadoo Pirip hä:

—Nyy da ti ÿ maa napäh? Dooh metëek pé hä ÿ ta ky n'aa —näng mäh.

Ti m' tabatsyyd kån Pirip gatsëg sooh hyb n'aa ta pa.

³²Hahÿÿ d' ti aj'yy ner'oot doo:

“B'éé radaj'ëep do hadoo ta tii.

B'éé t'aah hadoo, dooh ta kyy pé ta wii ragekāā bä.

Ti hadoo tii. Dooh ter'ood bä.

³³Rarejāā, rej'ees ta ky n'aa.

Sahõnh hē tak'ëp baad nadoo do ramoo bok ta hä.

Dooh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo da tado bä ti ramoo bok ta hä.

Dooh da her'oot pé ta panaa ky n'aa, radaj'ëep do hyb n'aa.”

³⁴Ti m' aj'yy beaanh Pirip hä:

—Jaa ky n'aa Isajas her'oot? Ta daaj hē ta ky n'aa, ta see ky n'aa apäh? —näng mäh.

³⁵Ti m' Pirip du doo taheer'oot do taner'oot do hã, P'op Hagä Do kyyh see hã, sahõnh hẽ Jesus panyyg hanãm do ky n'aa. ³⁶Ti m' ratabës bã naëng banãng bã aj'y ky hadoo:

—Babä ti majat naëng —nãng mäh. —Tahajaa ÿ manu gemuun? —nãng mäh.

[³⁷Ti m' Pirip ky hadoo:

—Tak'ëp mah'yy kae bã, tahajaa —nãng mäh.

Ti m' aj'y ky hadoo:

—ÿ ky daheeh. P'op Hagä Do t'aah né hẽ Jesus Kristo —nãng mäh.]

³⁸Ti m' aj'y mejũũ ta sii habok do rabaym hyb n'aa. Tii bã kã m', rabawëëj bëëj kãn tame. Ti m' Pirip nu gemuun wäd kãn. ³⁹Ti m' rabas'oob n'yyh bã tame naa Pirip P'op Hagä Do Sahee mahũũm kãn. Dooh aj'y hapëë wäd bã. Ahõm kãn mã tahahõm hënh. Tsebë mã tahõm bã. ⁴⁰Ti m' Pirip ganä wät panang Asot häd nãng doo bã. Ti m' tabahõm kãn Sesareja hënh. Tamahõm me m' taheer'oot Jesus panyyg hanãm do sahõnh hẽ panang bã.

Saw-Ru hã Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

9 ¹Ti noo gó né hẽ Saw-Ru h'yy kaneréd tahehõ Jesus hã h'yy ka'eeh doo, tadej'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'äät do hã ²tetsëë rerih do raky n'aa jaw'yky doo, tabahõm hyb n'aa panang Damas-Ko häd nãng doo hënh. T'iĩ hënh takarën paawä tametëeh kerih doo, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã, tamoo mesoo hyb n'aa paawä, tamanaa hyb n'aa paawä Jesus hã h'yy ka'eeh do Jerusarënh hënh. Takarën paawä tamanaa ajyy ÿÿj sii hẽ. ³Ti m' tabedaa däk bã Damas-Ko, tii bã gabarëeh do ta bag p'op naa gabar'ëeng wät ta hahäd hã. ⁴Tũũ m' tabadëë jat tii bã. Ti m' tamaa napäh kyyh ta hã her'oot doo:

—Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ÿ marejää?

⁵—Jaa õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo? —nãng mã Saw-Ru.

—ÿ né hẽ, Jesus marejää doo —nãng mäh. ⁶—As'ëëg g'ëed! Ahõm nã panang hënh. T'iĩ hënh rabaher'oot a hã nyy da mabad'oo do pan'aa —nãng mã Jesus kyyh.

⁷Ta sii habok do ramaa napëë né paawä ta ti kyyh, dooh m' rahapäh péh. Ti hyb n'aa rah'yyb panado bong. ⁸Tii bã m' Saw-Ru as'ëëg gëët. Tahegää paawä, dooh tahapëë wäd bã. ⁹Ti hyb n'aa ramoo maso hõm tabawät hyb n'aa. Ti m' ramahũũm kãn Damas-Ko panang hënh. ⁹T'iĩ hënh nawa wäd, neëg wäd, ty tamaa wäd, tamawoob hẽ m' ta äh.

¹⁰Ti m', Damas-Ko bã ti awät mã Jesus hã h'yy ka'eeh do seeh, Ananijas häd nãng doo. Ti m' Jesus kasee ta hã ta s'ëeh hadoo doo gó. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ananijas —nãng mäh.

—H'ëed? Bã agëët ÿÿh, Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo —nãng mäh.

¹¹Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ahõm aj'y Judas häd nãng do tób hënh. Ta tyw n'aa “Dajang Doo” häd ramaneëh do hahäd hã ta tób basooh. T'iĩ hënh mameaaj aj'y Saw-Ru häd nãng doo, Tas hënh naa. P'op Hagä Do hã taky n'aa etsëë. ¹²Ta s'ëeh

hadoo doo gó tahapäh aj'yy Ananijas häd näng do hajëë suun doo, ta nuu gó ta mooh tadasooh doo, p'aa hënh tabahapëë däk hyb n'aa —näng mä Jesus Ananijas hä.

¹³Ti m' Jesus kyyh tamaa napäh bä m', Ananijas ky hadoo:

—Wahëh y n'aa, hajöng ta ky n'aa rahe'oot hä yÿ. Sahönh hë y ky n'aa napäh nesaa do tamoo wät do Jerusarënh bä, a hä h'yy ka'eeh do sa hä —näng mäh. ¹⁴—Wawëë hë tabana hÿy kä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa raky n'aa jaw'y'yk doo me tabana, tadewärts bëeh hyb n'aa a häd gó h'yy ka'eeh doo —näng mä Ananijas kyyh.

¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahöm nä. Ahöm né hë t'iï hënh. Y asëew däk panäk y n'aa tabahadoo hyb n'aa, këh y n'aa tabahe'oot hyb n'aa Judah buuj nadoo do sa hä, sa wahë n'aa sa hä, Isaraëw buuj sa hä na-ääj hë —näng mäh. ¹⁶—Y metëeh da ta hä tak'ëp tabahoop do pan'aa hëp y n'aa —näng mä Jesus.

¹⁷Ti m' Ananijas bahöm kân Saw-Ru yt gä doo hënh. Tabajëë suun jawén paa bä m', ta moo tadasooh Saw-Ru nuu gó. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Saw-Ru, wakân y hado däk öm hÿy kä —näng mäh. —Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, ta tyw n'aa me a hä kasee doo, ti né hë y tamejüü a wë y bana hyb n'aa, p'aa hënh mabahapëë däk hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee a h'yyb tym gó tabajëng hyb n'aa —näng mäh.

¹⁸Ti m' nawayw hë m' Saw-Ru matym gó naa kajäg bëeh tah'yÿb päd hadoo. Ti m' p'aa hënh tabahapëë däg kân. Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' ranu gemuun wät. ¹⁹Ti m' tabawëh jawén paa bä m', h'yyb hejooj däg kân p'aa hënh. Ti m' Damas-Ko panang bä tabaym dó Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang.

²⁰Ti m', nawayw hë Saw-Ru du doo tahe'oot do tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä. P'op Hagä Do T'aah né hë Jesus, tamaher'oot mä kat'aa do sa hä. ²¹Sahönh hë maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mäh. Hahÿy d' mä raky n'aa her'ood bong:

—Ti né pa doo aj'yy Jesus häd gó h'yy ka'eeh do rejää do Jerusarënh bä. Ti né paa wawëë hë hana doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh hënh tamahüüm hyb n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa moo gó tahaënh hyb n'aa? —näk mäh.

²²Ky n'aa jawyk doo me Saw-Ru her'ood magyys hë tii bä sa hä. Jesus né hë ti P'op Hagä Do Ky Däng Doo, baad ub tametëeh sa hä. Ti hyb n'aa Judah buuj Damas-Ko bä haj'eenh do h'yyb manepëë bong ta kyyh hä.

²³Ti m', hajöo ta ä jawén paa bä Judah buuj rakaner'oot radaj'ëep hyb n'aa Saw-Ru. ²⁴Ti hadoo né hë, Saw-Ru ky n'aa napäh rakaner'oot doo. Adëb bä, atsëm na-ääj hë ta majiï ragada sa panang tyw n'aa noo bä, radaj'ëep hyb n'aa paawä m'. ²⁵Ti m' Saw-Ru Jesus hä h'yy ka'eeh do rabah'y'yy ta hadë n'aa hä naa arook gó. Tii bä kä m' tabahöm kân.

²⁶Takaja höm bä Jerusarënh hënh, takarën paawä m' Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang tabawäd däk. Sahönh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do rajeÿÿm mä ta hä. Dooh raky dahë bä te hub tado bä Jesus hä Saw-Ru h'yy ka'eeh doo.

²⁷Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Béh-Nabéh häd näng doo, mahüüm mä Saw-Ru, tametëeh hyb n'aa Jesus mejüü do sa hä. Béh-Nabéh her'oot sa hä Jesus kasee do Saw-Ru hä ta tyw n'aa me Damas-Ko hënh tahahöm noo gó ky n'aa, Saw-Ru hä Jesus her'oot do ky n'aa na-ääj hë. Béh-Nabéh her'oot

na-āāj hē sa hā, nyy da h'yyb neŷm doo me Jesus ky n'aa Damas-Ko bā Saw-Ru her'ood wāt. ²⁸Ti m' Saw-Ru bayyw kăn Jerusarēnh hēnh. Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang tabawād dāg kăn. Neŷm doo me Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk do hād gó tabahe'oot Jesus ky n'aa. ²⁹Ti m' tabahe'oot Judah buuj ta s'ee hēnh hena doo, Gereg kyyh her'oot do sa hā. Ky kedak sa sii. Ti m' rakarēn paawā m' radaj'ēep. ³⁰Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do raky n'aa napāh bā radaj'ēep rakarēn doo, ramahūum kăn Saw-Ru panang Sesareja hād nāng doo hēnh. Tii b' naa ramejūū panang Tas hād nāng doo hēnh.

³¹Ti m' baad rababok Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Judah hāj n'aa bā, Garirej hāj n'aa bā, Samarija hāj n'aa bā habong doo. Dooh rarejā bā. Ti m' baad rah'yy kae kăn, dooh rah'yyb eŷm bā P'op Hagā Do Sahee an'oo bā. Jesus hā h'yy ka'eeh do kah'ūum P'op Hagā Do Sahee an'oo bā. P'op Hagā Do hā raweh'ēeh baad rababok do hā.

Eneas Peed haso dāk do panyyg n'aa hahŷh

³²Ti m' sahōnh hē panang Peed beg'āās, Jesus hā h'yy ka'eeh do tabahehēen hyb n'aa. Tamahōm me tabeg'āās Jesus hā h'yy ka'eeh doo, panang Rida hād nāng do bā habong doo. ³³Ti m' hēnh tamamuun aj'yy Eneas hād nāng doo. K'yy gadóm mā tii. 8 ta baab tabasooch ta tyng jó. ³⁴Ti m' Peed ky hadoo ta hā:

—Eneas, Jesus Kristo ōm tahaso dāk —nāng mäh. —As'ēeg g'ēed, menyyw a tyng majasooch doo —nāng mäh.

Ti m' nyyw hē Eneas bas'ēeg g'ēet. ³⁵Ti m' Rida panang buuj, Sarōn panang buuj na-āāj hē, rabahapāh bā kă Eneas has'oo dāk doo, rah'yy kae kăn Jesus hā.

Doh-Kas panyyg n'aa hahŷh

³⁶Ti noo gó, panang Jopéh hād nāng doo bā, ti awāt ŷŷnh Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Ta hād mā Tabita. Gereg kyyh ramaneēēnh mā Doh-Kas. Baad mā tamoo wāt, tamasaa had'yyt hē kas'uut doo. ³⁷Ti noo gó kă ta nahēē nāng, ti tadajēp. Ti m' rabahets'yyt ta kamag n'aa paah, ti m' ramasāg kăn ta gawakō p'op gadāk doo gó. ³⁸Ti m' Rida panang bā Peed bawāt Jopéh buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do raky n'aa napāh bā, ramejūū pawóp hē aj'yy Peed rabats'yyt hyb n'aa. Jopéh nedaa bā ti Rida panang. Ti m' rakajaa bā raky hadoo Peed hā:

—Nayyw hē āā karēn mabahōm Jopéh hēnh —nāk mäh.

³⁹Ti m' Peed bahōm kăn sa sii. Takajaa bā m' ramasāg kăn kamag hasooch hēnh. Ti m' ŷŷj patug tema bok do Peed hā ranu sabug dāk. Raba'oot bā m' rametēēh ta hā tamo haj'aa paa sa saroor tahedēp noo gó. ⁴⁰Ti m' Peed mejūū mā raban'yyh dó. Ta taron nu paa me m' tabahyy hāng, taky n'aa etsēē mäh. Taheg'āās kamag wē, ti m' taky hadoo:

—Tabita, as'ēeg g'ēed! —nāng mā Peed.

Tabita begāā dāk mā tii bā. Peed tabahapāh bā, nu gas'ēeg sooh. ⁴¹Ti m' Peed moo ej'ooj sēek. Ti m' tanaēēj kăn mā Jesus hā h'yy ka'eeh doo, patug tema bok doo. Tametēēh sa hā tabedēb dāk bā kă. ⁴²Jé pad'yyt hē Jopéh panang bā raky n'aa napāh ta tii, ti hyb n'aa m' hajōk rah'yy kae kăn mā Jesus hā. ⁴³Ti m' Peed bayyw g'ēed kăn hajōng ta āh ta ti panang bā, Simaw, sa masāāh byyh s'ēeb tahem'aa do tób bā.

Aj'y Kóh-Nerijo häd näng do panyyg n'aa hahȳȳh

10 ¹Panang Sesareja häd näng doo bä m' ti awät mä aj'y Kóh-Nerijo häd näng doo. Isaraéw buuj nado m' tii. Roma buuj warahén n'aa 100 hadoo do sa wahé n'aa. Itarija warahén n'aa t'ī hēnh kat'aa do sa häd. ²P'op Hagä Do hä Kóh-Nerijo h'y ka'eesh, Judah buuj rah'y ka'eesh do hadoo. Sahōnh hē ta tób yt hajeen do rah'y ka'eesh na-āāj hē P'op Hagä Do hä. Kóh-Nerijo heno mä dajēer kas'uut do Judah buuj sa mahang habong do sa hä. P'op Hagä Do hä m' taky n'aa hetsē. ³Ti m', ta see pé noo gó m', tug bá m', ta s'ēeh hadoo do tabahapäh. Ta s'ēē gó baad mä tabahapäh P'op Hagä Do āas ta wē hana doo. Hahȳȳ d' āas kyyh ta hä:

—Kóh-Nerijo —näng mäh.

Ti m' h'yyb ēȳm doo me Kóh-Nerijo heg'āas āas wē, ti m' taky hadoo:

—H'ēēd, tak'ēp hyb n'aa jawyk doo? —näng mäh.

⁴Ti m' āas ky hadoo:

—P'op Hagä Do gadoo a kyyh ta hä maky n'aa hetsē doo. Tahapäh na-āāj hē kas'uut do sa matym n'aa sa hä maheno doo —näng mäh. ⁵—Mamejō a sii moo heb'ooh do wób Jopéh hēnh rabahōm hyb n'aa, aj'y Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. ⁶Simaw, sa masāāh byy s'ēēb tahem'aa do tób bá tabagä. Akajar nabyy me ta tób basooh —näng mä āas kyyh ta hä.

⁷Ti m' āas dawuh jawén paa bá ká m', Kóh-Nerijo naēēnh pawóp hē ta sii moo heb'ook doo, warahén see sii hē P'op Hagä Do hä h'y ka'eesh doo. Ta karom see né hē m' ti warahén. ⁸Ti m' taher'oot sa hä sahōnh hē tahapäh doo. Ti m' tamejū Jopéh panang hēnh rabahōm hyb n'aa.

⁹Ti m' jati péh, Kóh-Nerijo mejū do rabadā dāk bá Jopéh hēnh, Peed basēek tób jó, basatē doo bá, taky n'aa etsēē hyb n'aa. Wasyk mäh. ¹⁰Asa dāk mäh. Takarēn paawā m' ta tā tabawēh. Ta tā ramoo boo nuuj jé m' s'ēēh hadoo tahapäh. ¹¹Ti m' ta s'ēēh hadoo doo gó m' tahapäh wē noo kas'ēēs doo. Ti m' h̄y pong jé naa ta hood pāān hadoo do bahyng tabagēēt bá. Ta sasu hä ta hood pāān kamewyyt. ¹²Ta gó tabanäng mä har'ēēng, tababo n'aa, taw'ēēd sii hē. Ta mahang ti anäng Judah buuj raky n'aa jaw'ykyk do hyb n'aa ranawēh doo. ¹³Ti m' tamaa napäh kyyh her'oot do ta hä:

—As'ēēg g'ēēd. Manaboh a tā —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

¹⁴—Dooh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo. Dooh ȳ hewē bá nesaa doo, maganen'aak doo —näng mäh.

¹⁵Ti m' kyyh ber'oot p'aa hēnh:

—Mamaneēj manā nesaa doo me, baad tabahado dāk P'op Hagä Do anoo doo —näng mäh.

¹⁶Tamawoob nuu me m' ta ti kyy ber'oot ta hä. Ti m' nayyw hē h̄y pong jé pāān hadoo do basēek p'aa hēnh. ¹⁷Ti m' Peed hyb n'aa newēē nyy d' tahananäng pé ti ta s'ēēh. Ti nuuj jé né hē m' Kóh-Nerijo mejū do rakajaa Simaw häd näng do tób noo bá. Ramana me m' rabeaanh Simaw tób. ¹⁸Ti m' rabeaaj kán Peed tagēē bá.

¹⁹Ti m' Peed hyb n'aa newēē ná bá ta s'ēēh hadoo doo, P'op Hagä Do Sahee ky hadoo ta hä ta h'yyb gó:

—Tamawoob hē ajyy ōm resoos —näng mäh. ²⁰—As'ēēg g'ēēd, ahyy sa wē. Ahōm né hē sa sii, ȳ né hē mejū a wē rabana hyb n'aa —näng mä P'op Hagä Do Sahee.

²¹Ti m' Peed bahyy kân sa wê. Ti m' taky hadoo sa hã:

—ÿ né hê bẽ eanh doo —nâng mäh. —H'ëed hyb n'aa bẽ wén n'aa? —nâng mäh.

²²Ti m' ajyy raky hadoo:

—Kóh-Nerijo häd näng doo, 100 hedoo do warahén sa wahẽ n'aa seeh, ää tamejüü —näk mäh. —P'op Hagä Do hã tah'yy ka'eeh. Baad hadoo do moo hew'ëet do ta ti aj'yy. Sahõnh hẽ Judah buuj raj'aa etsẽ ta hã. P'op Hagä Do ääs see kas'ee wät mã ta hã. Ta hã tamejüü mã òm ranaëènh hyb n'aa, ta tób hẽnh mabeg'äas hyb n'aa, ta hã mabaher'oot hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa —näk mã sa kyyh.

²³Ti m' Peed batsyyd kân tób hẽnh, t'ĩĩ hẽnh rabawëh, raba'ÿÿh hyb n'aa. Ti m' jati pé Peed bahõm kân sa sii. Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, Jopéh panang bã habong do rahada mäh.

²⁴Ti m' jat'iip hadoo rakajaa Sesareja panang bã. T'ĩĩ hẽnh Kóh-Nerijo, ta wakään, ta najiis tats'yyt do ragada mäh. ²⁵Ti m' Peed kajaa bã Kóh-Nerijo tób bã, Kóh-Nerijo ahyy häng tũũ ta taron nu paa me, Peed taweh'ëeh hyb n'aa. ²⁶Ti m' Peed mejüü tabas'ëeg gëet hyb n'aa, ti m' taky hadoo ta hã:

—As'ëeg g'ëed! —näng mäh. —Aj'yy ÿÿh. A da hadoo do né hê ÿÿh. P'op Hagä Do nado ÿ hÿÿh —näng mäh.

²⁷Ti m' Peed ber'oot bã m' ta sii, ajëe suun mã tób gó. Ti m' hajõk do t'ĩĩ hẽnh kat'aa do tabahapäh. ²⁸Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bẽ hapäh né hẽ, Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bã Judah buuj nadoo do mahang Judah buuj raboo bã. Dooh tan'oo bã sa tób yt hã Judah buuj ajëe suun bã. Ti hadoo né hẽ, s'ëeh hadoo doo gó ÿ P'op Hagä Do metëek ÿ mananeëènh hyb n'aa baad nadoo doo, P'op Hagä Do ganadoo doo, ta wób —näng mäh. ²⁹—Ti hyb n'aa ÿ ranaëej bã, ÿ gadoo ÿ rats'yyt doo. Nayyw hẽ ÿ bana —näng mäh. —Maher'ood h'ëed hyb n'aa ÿ maneëènh —näng mã Peed kyyh.

³⁰Ti m' Kóh-Nerijo ky hadoo:

—Ji meheet pé ta ä däg, da hẽ, tug bã ÿ ky n'aa etsëe bã, tii bã pój ÿÿ jé takasee aj'yy. Gabarëeh ta saroor. ³¹Ti taky hadoo hã ÿÿ: “P'op Hagä Do maa napäh a kyyh ta hã maky n'aa hetsẽ doo. Tahapäh na-ääj hẽ kas'uut do sa matym n'aa sa hã maheno doo”, näng. ³²“Mamejõ a sii moo heb'oooh do wób Jopéh hẽnh rabahõm hyb n'aa, aj'yy Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. Simaw, sa masääh byy s'ëeb tahem'aa do tób bã tabagä. Akajar nabyy me ta tób basoooh”, näng ääs kyyh hã ÿÿ. ³³Ti hyb n'aa nayyw hẽ ÿ mejüü òm ranaëènh hyb n'aa. Baad tanyy né hẽ ti mabana —näng mäh. —Sahõnh hẽ ää kata däk P'op Hagä Do matym gó, ää matakëe hyb n'aa P'op Hagä Do mejüü do maher'oot do ää hã —näng mã Kóh-Nerijo kyyh.

³⁴⁻³⁵Ti m' Peed du do kân taher'oot do sa hã:

—Baad ÿ bahapäh hÿÿ kä, sahõnh hẽ badäk hahÿ haw'ääts hẽ häj n'aa babuuj ta hã h'yy ka'eeh doo, baad hadoo do moo b'ook do P'op Hagä Do gadoo. Séd hã ji P'op Hagä Do gadoo —näng mã Peed.

³⁶Ti m' taky hadoo ênh:

—Bẽ ky n'aa napäh P'op Hagä Do taher'oot do ää hã, Isaraéw buuj sa hã: Jesus Kristo dajëp ji hyb n'aa. Ti hyb n'aa dooh P'op Hagä Do majiĩ ji do boo bã. Tahajaa ta najiis ji hado däg bã hÿÿ kä. Sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã

habong do sa wahêh ti Jesus. ³⁷Bê ky n'aa napâh né hê Jesus moo wäd wät do Judah häj n'aa bâ, Jowâw nu gahem'uun do her'oot do jawén paa bâ Garirej häj n'aa bâ ji nu gemuun hõm do ky n'aa. ³⁸P'op Hagä Do hejój, ta Sahee na-ääj hê Jesus Nasaréh buuj tah'yib mahûüm, P'op Hagä Do an'oo bâ. Jé pad'yyt hê baad hadoo do Jesus moo wäd wät. Taheso sahõnh hê Dijab* rejää doo. Sahõnh hê ta ti Jesus bahajaa, ta sii P'op Hagä Do bawät do hyb n'aa. Bê ky n'aa napâh né hê ta tii. ³⁹Baad ää bahapâh sahõnh hê Jesus moo wäd wät do Judah buuj sa häj n'aa bâ, Jerusarênh panang bâ na-ääj hê. Ti hyb n'aa ää wén her'oot ää hapâh doo. Ta jawén kä rabepëëm däk b'aa hâ kajatsëk do hâ, tadajëp hyb n'aa. ⁴⁰Tadajëp jawén paa bâ, tamawoob däg ta äh, taganä wät P'op Hagä Do an'oo bâ. Ta jawén takas'ee kân ää hâ P'op Hagä Do an'oo bâ. ⁴¹Dooh sahõnh hê Judah buuj sa hâ takas'ee bâ. Jääm hê ää hâ takasee, ääh, P'op Hagä Do asëew bong doo, ta t'aah ky n'aa ää baher'oot hyb n'aa. Ää awëë bong, ää eëg bong Jesus sii taganä wät do jawén paa bâ —näng mä Peed.

⁴²Ti m' taky hadoo ênh:

—Ää tamejüü ta ky n'aa ää baher'oot hyb n'aa ta wób sa hâ. Ää tamejüü ää maher'oot hyb n'aa, ti né hê ti sahõnh hê hedëp doo, dejëp do paa na-ääj hê sa ky n'aa etyy n'aa P'op Hagä Do an'oo bâ. ⁴³Sahõnh hê P'op Hagä Do ky n'aa rod rahe'ood wät paa ta ky n'aa. Hahÿÿ da rahe'oot doo: Jé ta hâ h'yy ka'eëh do sa h'yyb tym gó hanäng do nesaa do P'op Hagä Do awug hõm da, sa hyb n'aa Jesus dajëp do hyb n'aa.

⁴⁴Ti m' Peed er'oot nä m', sahõnh hê ta kyyh maa new'ëë do sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng. ⁴⁵Ti m' Judah buuj Jesus hâ h'yy ka'eëh doo, Peed sii han'aa doo, rameuuj bong mäh, P'op Hagä Do Sahee Judah buuj nadoo do sa h'yyb gó tabajëng do hyb n'aa. ⁴⁶Ramaa napâh mä kyy wób me rer'oot doo, P'op Hagä Do raj'aa etsë doo. ⁴⁷Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooh hewaata pé ranu kemuun hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee bajëng do hyb n'aa sa h'yyb gó, ër hâ tabajëng do hadoo —näng mä Peed.

⁴⁸Ti m' Peed mejüü ranu gemuun hyb n'aa Jesus Kristo häd gó. Ti m' retsëë sa sii Peed baym hyb n'aa dó.

Peed maher'oot do Jesus hâ h'yy ka'eëh do sa hâ ky n'aa hahÿÿh

11 ¹Ti m', Jesus mejüü doo, Jesus hâ h'yy ka'eëh do Judah häj n'aa bâ habok do na-ääj hê raky n'aa napâh Judah buuj nadoo do na-ääj hê ragadoo do P'op Hagä Do panyyg. ²Ti m' Peed kaja hõm bâ kä Jerusarênh hênh, Judah buuj wób Jesus hâ h'yy ka'eëh doo, masuuj noo byyh kehök doo, ranabuuj gedoo mä Peed. ³Hahÿÿ d' mä sa kyyh ta hâ:

—Hêd n'aa mabajëë suun Judah buuj nadoo do sa tób gó? Hêd n'aa mabawëh sa sii? —näk mäh.

⁴Ti m' baad Peed baher'oot sa hâ sahõnh hê tahapâh do tahewäd nä hênh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

⁵—Panang Jopéh häd näng doo bâ ÿ bagëë wät bâ, ÿ ky n'aa etsëë bâ, s'ëëh hadoo hâ ÿÿ. ÿ hapâh hÿ pong jé naa tabahyng, ÿ bagëët bâ, ta hood pään hadoo doo. Ta sasu hâ pään kamewyyt. ⁶Baad ÿ baheg'ääs h'ëëd ta gó

x 10.38 Gereg kyy me ramaneëënh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, taha-näng pé ti Dijab.

hanäng péh. Tii bá har'ëëng, tababo n'aa, taw'ëëd sii hē y hapäh ta gó. Ta mahang ti anäng ér ky n'aa jaw'yryk do hyb n'aa ér nawëh doo. ⁷Ti y maa napäh kyyh her'oot do hä yÿ: "As'ëëg g'ëëd. Manaboh a tä", näng mä hä yÿ. ⁸Ti y ky hadoo: "Dooh Tak'ëp Hyb N'aa Jawryk Doo. Dooh y hewë bá nesaa doo, maganen'aak doo", näng këh yÿ. ⁹Tii bá hÿ pong jé naa kyyh her'oot p'aa hënh hä yÿ: "Mamaneëëj manä nesaa doo me, baad tabahado däk P'op Hagä Do anoo doo", näng mä ta kyyh. ¹⁰Tamawoob nuu me ta ti kyyh ber'oot hä yÿ. Ti m' nayyw hē hÿ pong jé pään hadoo do basëëk p'aa hënh. ¹¹Ti noo gó né hē tamawoob hē ajyy, Sesareja hënh naa ramejüü doo, rakajaa y bagä bä. Y rahahëen rawén n'aa. ¹²Tii bá P'op Hagä Do Sahee y tamejüü sa sii né hē y bahôm hyb n'aa. Ti ää bahôm kän. B'ëëh hahÿ ji ma poo oow see pé ajyy ér hÿÿj hedoo doo, si y rabahôm. Séd hä ää bajëë p'ëë ajÿy tób yt hä. ¹³Ti ajÿy baher'oot ää hä ta tób yt tahapäh do ääs, hahÿÿ da m' ta sii her'oot doo: "Mamejō Jopéh panang hënh Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. ¹⁴Taher'oot da a hä nyy da bë P'op Hagä Do bed'ëep nesaa do mahänh, ta sii bë baboo had'yyt hyb n'aa hÿ pong jé, öm, a tób yt haj'eenh doo", näng ääs ta hä —näng mä Peed kyyh tamaher'oot do sa hä.

¹⁵Ti m' ahôm nä Peed kyyh:

—Y du doo bá y her'oot do sa hä, sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng, pooj jé ér h'yyb gó tabajëng do hadoo. ¹⁶Ti y hyb n'aa esee Jesus her'oot do paah: "Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Hÿÿ kä bë hä P'op Hagä Do anoo da ta Sahee bë h'yyb tym gó." ¹⁷Sa hä P'op Hagä Do an'oo däk ta Sahee, ér hä tan'oo däk doo da, Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawryk Do hä ää h'yy ka'eeh noo gó. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do hä y hajëm g'eeh tamo haj'aa hadoo do hyb n'aa? —näng mä Peed sa hä.

¹⁸Ti m' ramaa napäh bá m' Peed her'oot doo, dooh m' ranabuuj gedo boo bä kä. Ti m' radu doo P'op Hagä Do raj'aa etsë. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Judah buuj nadoo do hä na-ääj hē P'op Hagä Do anoo ta hä rah'yy kawa-pëen, ta hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa, edëb had'yyt do ragadoo hyb n'aa kä P'op Hagä Do pa —näk mä sa kyyh.

Än-Tijoka bä habong do Jesus hä h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹Jesus hä h'yy ka'eeh do rarejäa doo, Es-Tew radaj'ëep noo gó, raketyn bong. Sa wób Penisija häd näng do häj n'aa hënh rabahôm, ta wób tsyt dëëg hä Tsi-Peré häd näng doo hënh rabahôm, ta wób panang Än-Tijoka häd näng doo hënh rabahôm. T'ii hënh jääm hē Judah buuj hä ramaher'oot Jesus ky n'aa. ²⁰Ti hadoo né hē, Jesus hä h'yy ka'eeh do wób, Tsi-Peré, Sirené häd enäh doo bä naa, ah'üüm Än-Tijoka hënh. T'ii hënh rabaher'oot Jesus, Hyb N'aa Jawryk Do ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hä kä. ²¹P'op Hagä Do hejój sa hä tabawät, ti hyb n'aa hajök raky dahé däk panyyg hanäm doo. Jesus hä rah'yy kae padäg kän.

²²Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do raky n'aa napäh bá ta tii, ramejüü Béh-Nabéh, Än-Tijoka hënh tabahég'äas hyb n'aa. ²³Ti m', t'ii hënh Béh-Nabéh kajaa bä, tahapäh P'op Hagä Do ky n'aa edëe bong hanäm doo me Judah buuj nadoo doo. Ti hyb n'aa tatsebee wät. Ti m' baad tabaher'oot sa hä, t'öp madäk doo me rahy n'aa hüüm had'yyt hē hyb n'aa Jesus. ²⁴Ky enyym mä ti Béh-Nabéh. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb

mahūūm, baad tah'yy ka'eeh Jesus hā. Hajōk t'ī hēnh rah'yy kae kăn Jesus hā.

²⁵Ti m' Béh-Nabéh bahōm kăn Tas hēnh, Saw-Ru hesoos doo. ²⁶Tabaw'yyt bā m' tamana kăn Ān-Tijoka panang hēnh. Ti m' sét ta baab rababoo kăn ta tii bā Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang. Hajōk do sa hā rama metēek Jesus ky n'aa. Ān-Tijoka bā né kă pooj jé radu doo ramaneēēnh do Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Kristo karapee.

²⁷Ti noo gó P'op Hagā Do ky n'aa rod rabana Ān-Tijoka hēnh, Jerusarēnh hēnh naa. ²⁸Sa seeh, Agab hād nāng doo, as'ēeg gēet, P'op Hagā Do Sahee kyy gó taher'oot sa hā, ana ji hasaah do pan'aa sahōnh hē hēēj Roma buuj rabag-āās doo bā. Te hub né hē, Roma buuj sa wahē n'aa Karaw-Dijo hād nāng do bag'āās noo gó rabas'aah né hē. ²⁹Tii kă m', Jesus hā h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka bā habok do ramasa kăn Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Judah hāj n'aa bā habong doo. Sahōnh hē ranoo rahajaa do pénh. ³⁰Ti m' ramejūū Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh ramahūūm ramasa doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do Judah hāj n'aa bā habong do sa wahē n'aa wē.

Eróts mejūū radaj'ēep paawā Peed panyyg n'aa hahŷŷh

12 ¹Ti m', ti noo gó Judah buuj sa wahē n'aa Eróts hād nāng do du doo tarejāā do Jesus hā h'yy ka'eeh do wób. ²Tamejūū mā radaj'ēep Tsijaag sēn-jeer me. Jowāw hŷŷj mā ti Tsijaag. ³Ti m' Eróts bahapāh bā kă ti Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh do ragen'aak Tsijaag tadaj'ēep doo, tamejūū na-āāj hē ramaso dāk Peed. Pāw makuj temah do rabawa do ratab'ēēs noo gó m' tii. ⁴Ti m' ramaso dāk jawén paa bā tamejūū radawāts gēet. Ti m' tamejūū 16 warahén, ji meheet pé ken'yyh rakety n hōm, rabahag'āās hyb n'aa Peed. Takarēn né paawā Pas-kowa ratab'ēēs jawén paa bā tamejūū Peed ramanaa, hajōk do sa matym gó ta hā taky n'aa etyy hyb n'aa. ⁵Ti m' ragadahew'ēēs doo gó Peed ag'ēed nuuj jé, tak'ep né hē Jesus hā h'yy ka'eeh do P'op Hagā Do hā raky n'aa etsēē ta hyb n'aa.

⁶Ti m' atsēm, Eróts ky dāng do pooj jé, hajōk do sa matym gó Peed taky n'aa etyy do paawā, Peed aŷŷh mā warahén sa hōō gó. Hub hēnh warahén seeh, s'ŷŷ hēnh ta seeh. Pawóp hē haak sapuuw hadoo doo me Peed ramoo maw'yyd dāk. Warahén sa hā taty d padēek. Warahén wób ragadahew'ēēs do noo bā rabab'ēēh rabahag'āās hyb n'aa. ⁷Ti m', nanyw hē m' P'op Hagā Do āās kas'ee wāt. Ragadahew'ēēs doo gó m' ta bag ganyyh. Ti m' āās me bē Peed karapa hā, taty gawēēj dāk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Nanyw hē, h'yy kabawaad wād! As'ēeg g'ēed! —nāng mäh.

Ti m' nanyw hē haak sapuuw hadoo doo, ta moo hā padēek do paah, keréd bēeh tüū. ⁸Ti m' āās ky hadoo ta hā:

—Madadāg a saroor, a tsyym suun —nāng mäh.

Ti m' Peed dadāk ta saroor, ta tsyym suun. Ti m' āās ky hadoo ēnh:

—Madadāg a hatsē a hā, jawén ŷ ana! —nāng mäh.

⁹Ta jawén Peed banā kăn ragadahew'ēēs doo gó naa. Dooh tah'yy ganyy bā te hub tado bā né hē āās moo wāt doo. Ta s'ēēh hadoo tahapāh ted'oo.

¹⁰Ratab'ēēs pooj jé hab'ēēh do warahén. Ta jawén hab'ēēh do ratab'ēēs né hē m' tii d' ēnh. Ti m' rakajaa bā ta noo sapaar s'ēēb ty katsē doo, panang hēnh ji bahōm bā kă, ta daaj hē tanoo kasēēts hōm. Ti m' ratab'ēēj nā kăn mäh. Dawēē péj rababoo dāk bā kă m', āās badoo wād kăn, ta pooj jé hawāt doo.

¹¹ Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh. Ta h'yyb gó m' taky hadoo:

—Hÿÿ kã baad ub ÿ bahapëë kãn. P'op Hagã Do mejüü ta ääs ÿ tabed'ëep hyb n'aa Eróts moo gó naa, ÿ rarejãã do paawã Judah buuj sa mahãnh —nãng mã ta h'yyb gó.

¹² Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh bã m', tabahôm Marija häd nãng do tób hënh. T'iĩ hënh hajök kata b'ëeh raky n'aa etsëë hyb n'aa. Marija häd nãng doo, Jowãw Maah-Ko häd nãng do ÿÿn. ¹³ Ti m' sa tób nooh, ta tyw n'aa tabës bã nasooh doo me Peed naëenh. Tanoo edas mãh. Ti m' maruus, sa karom Rode häd nãng do banyyh tabahëg'äãs hyb n'aa. ¹⁴ Tamaa napäh bã Peed noo ged'op, tsebee wät do hyb n'aa p'aa hënh tamatëh hõm tapanäk hyb n'aa ta wób sa hã Peed ti agëët tób noo bã. H'yyb manepëë wät do hyb n'aa, dooh m' tanoo gasëëts wäd tób nooh. ¹⁵ Ti m' ta wób raky hadoo maruus hã:

—Ôm ky kew'ooh —näk mãh.

—Dooh. Né hup ÿ né hë. Peed né hë —nãng mã maruus.

—Dooh Peed tado bã —näk mãh. —Ääs ta hã hag'äãs do apäh —näk mãh.

¹⁶ Ti nuuj jé m' Peed naëenh nä tób noo bã. Ti m' ranoo gasëëts kãn, ti m' Peed rahapäh, ti m' h'yy gabedo bong mãh. ¹⁷ Ta moo me m' Peed meduuk, bag hënh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' taher'oot sa hã ny hadoo P'op Hagã Do manyyh ragadahew'ëës doo gó naa. Ti m' taky hadoo:

—Bë maher'ood Tsijaag, ta wób Jesus hã h'yy ka'eeh do sii hë —nãng mãh.

Ti m' sa hã tabaher'oot jawén paa bã, ahôm kãn ta s'ee hënh.

¹⁸ Ti m' tabawag hõm bã kã, tak'ëp warahén rah'yyb manepëë bong, h'yyb e'ÿÿm b'ëeh mã Peed badoo wät do hyb n'aa m'. ¹⁹ Ti m' Eróts mejüü rabesoos hyb n'aa. Dooh m' rawyyd bã. Ti m' hajõng Eróts eanh warahén sa hã, ti m' tamejüü radej'ëep sahõnh hë warahén hag'äãs do paah.' Ti m' ti jawén paa bã Eróts beréd däk dó Judah häj n'aa. Sesareja panang hënh tabeg'äãs dó.

Eróts dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Eróts paa kamajë wät Tiir panang, Sidõn panang babuj n'aa sa hã. Ti m' Tiir panang, Sidõn panang babuj n'aa, baad ub rakaner'oot rabaher'oot hyb n'aa Eróts sii, Eróts kamanajë wät hyb n'aa sa hã. Tii d' rawén d'oo sa waa hyb n'aa, Eróts häj n'aa bã retsëë do hyb n'aa. Ti m' pooj jé rakaner'oot Baras häd nãng do sii, Eróts hã tabetsëë hyb n'aa tan'oo bã ta sii raber'oot hyb n'aa. Eróts karom, ta masa n'aa Eróts weh'ëeh do ti Baras. ²¹ Ti m' Eróts ky däng sa hã, ta sii raber'oot hyb n'aa. Ti m' ti noo gó tadadäk sa wahë n'aa saroor n'aa, ti m' tabaher'oot hajök do sa hã. ²² Ti m' maa new'ëë do tak'ëp mã sa kyyh:

—Ta ti her'oot doo, dooh aj'yy tado bã! P'op Hagã Do hadoo né hë tii! —näk mã sa kyyh.

²³ Ti m' Eróts gadoo sa kyyh, “P'op Hagã Do õm”, hanäk doo. Tsebee wät ti hyb n'aa. Dooh tawehëë bã P'op Hagã Doo. Ti hyb n'aa ti noo gó né hë kã, nyyw hë, P'op Hagã Do ääs an'oo bã ta nahëë nyy kãn. Tii bã m', tadajëb kãn as'ood no haj'aa.

²⁴ P'op Hagã Do ky n'aa ahôm tii bã. Jé pad'yyt hë tii bã rabaher'oot.

y 12.19 Hajõng Eróts wén eanh sa hã, tahapäh hyb n'aa ranoo kanesa bã. Peed ramasa ragadahew'ëës doo gó tabanyyh ted'oo apäh. Ti noo gó radej'ëep né hë ragadahew'ëës doo gó hagëët do hagã n'aa, ta see kejën nä bã sa mahãnh.

²⁵ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh rabahaëëj däk jawén paa bä dajëër Ān-Tijoka buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do mejüü doo, rababaaj nä kä Ān-Tijoka hēnh. Sa sii ramahūūm kǎn Jowāw Maah-Ko häd näng doo.

Jesus ky n'aa mahūūm do rasēm do panyyg n'aa hahÿÿh

13 ¹ Ti m' Ān-Tijoka bä, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang ti anäng P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do kyyh ma metëëk doo. Hahÿÿ da m' sa häd: Béh-Nabéh, Simijāw “byyh hasus doo” ramaneëēnh doo, Rusijo (panang Sirené häd näng doo hēnh naa), Manaēn (Eróts Garirej häj n'aa wahë n'aa daheeh hawäng do paah), Saw-Ru kä. ² Ti m' ta see pé noo gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rahyb n'aa jew'yyk bä, ranoo kanawa doo me Jesus rahyb n'aa esee bä, P'op Hagä Do Sahee ky hadoo sa h'yyb gó:

—Tsyt hē, wē ÿÿ bē asëëw Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh. Ti anäng ÿ karēn do ramoo bok doo, ÿ wén naëēnh —näng mä P'op Hagä Do Sahee.

³ Ti m' raky n'aa etsëë jawén paa bä, ratayy do ji noo kanawa doo me Jesus ji hyb n'aa esee hyb n'aa jawén paa bä, sa moo radatooj kǎn Béh-Nabéh Saw-Ru^z sa nuu gó.^a Ti m' raky n'aa edëë wät rabahōm hyb n'aa kä.

Tsyt dëëg hä Jesus ky n'aa raheer'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh rabahōm kǎn P'op Hagä Do Sahee mejüü doo da. Ti m' panang Serew-Sija häd näng doo hēnh rabaw'ëēnh. Tii b' naa ragatsëg t'ooh marakate gó rabatsëg hōm hyb n'aa tsyt dëëg hä Tsi-Peré häd näng doo hēnh. ⁵ Rakaja hōm bä panang Saramin häd näng doo bä, raheer'oot mä P'op Hagä Do panyyg tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hä. Jowāw Maah-Ko sa sii m' tabawät, tamasa hyb n'aa sa hä.

⁶ Ti m' tsyt dëëg ratabëëj däk, Pap panang bä rakajaa. T'ii hēnh ramamuun mä sëëw oow, Judah buuj seeh. Bar-Jesus mä ta häd. Gereg sa kyy me Erimas ramaneëēnh. P'op Hagä Do panyyg rod mä tanooch. Noo kanesa do tii. ⁷ Sesijo Paw-Ro, tsyt dëëg hä buuj sa wahë n'aa sii tamoo wät. H'yy ganäng mä ti sa wahë n'aa Sesijo Paw-Ro häd näng doo. Ti m' tamejüü ta wē ranaëēnh hyb n'aa Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh, ta hä rabaher'oot hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh. ⁸ Ti m' ta ti aj'yy sëëw oow, Erimas häd näng doo, dooh tagenaag bä raheer'oot doo. Takarēn paawä dooh sa wahë n'aa h'yy kae bä Jesus hä. ⁹ Ti m' baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahūūm Saw-Ru, Paw-Ro ramaneëēnh doo. Ti m' baad Paw-Ro baheg'āas sëëw oow wē. ¹⁰ Ti m' taky hadoo ta hä:

—Dijab t'aah ōm! Baad hadoo do ganen'aak do ōm. Ky nesaa ōm, noo kanes'ats ōm —näng mäh. —Mawareem had'yyt hē g'eeh baad hadoo do Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do metëëk doo? —näng mäh.

¹¹ Ti m' taky hadoo ēnh ta hä:

—A wē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb wareem däk. Ōm da ty tamaa wät dó. Ti noo gó dooh mahapëë wäd bä papÿÿj bag —näng mä Paw-Ro kyyh.

Ti m' nyyw hē Erimas ty tamaa wäd kǎn. Tesóts wät mä nyyw hē moo takyyk do pan'aa. ¹² Ti m' sa wahë n'aa bahapäh bä aj'yy ty tamaa wät doo, Jesus hä tah'yy kae däg kǎn. Tameuuj wät mä Jesus ky n'aa hä.

^z 13.3 Saw-Ru häd see Paw-Ro. ^a 13.3 Sa moo radatooj bong, P'op Hagä Do Sahee hejój sa sii tabawät hyb n'aa.

Ān-Tijoka s'ee hēnh raheboo nā do panyyg n'aa hahỹỹh

¹³Ti m' Pap bā nāa Paw-Ro rabatsēg hōm tamyyj dāk hā, Peh-Ke hād nāng doo hēnh, Pam-Pirija hāj n'aa bā. Ti m' panang Peh-Ke hād nāng doo bā rakajaa bā, Jowāw Maah-Ko eréd bong mā Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh, Jerusarēnh hēnh tababaaj hōm hyb n'aa. ¹⁴Peh-Ke bā nāa Paw-Ro rabahōm panang Ān-Tijoka s'ee hēnh, Pisidija hāj n'aa bā. Ti m' Saab hā, Judah buuj rakamehehāk do hā, rabahōm tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo hēnh. Ta yt hā m' rabat'oonh. ¹⁵Ti m' tób yt hā kat'aa do see taner'oot mā P'op Hagā Do ky n'aa jaw'ỹyk do kerih do bód, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerih do bód na-āāj hē. Taner'ood wāt do jawén paa bā, tób sa wahē n'aa rabats'yyt Paw-Ro rahe'oot hyb n'aa rakarēn bā. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Āā wakāān —nāk mäh. —Tanyy bā bē wē bē her'oot pé babā hat'oonh do ratsebé hyb n'aa, bē her'ood —nāk mäh.

¹⁶Ti m' Paw-Ro bas'ēēg gēēt. Ta moo me m' tameduuk, bag hēnh rabab'ēēh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Bē maa newē kēh ỹy, Isaraéw buuj, Isaraéw buuj nadoo do na-āāj hē P'op Hagā Do hā hyb n'aa es'ee doo —nāng mäh. ¹⁷—P'op Hagā Do Isaraéw buuj rah'ỹy kaha'eeh do tasēēw hōm paa ēr wahē makūūh. Tak'ēp rakaood bong P'op Hagā Do an'oo bā Esit bā, sa wakāān nadoo do sa mahang rababong noo gó. Ti m' t'īī hēnh hāj n'aa bā nāa ta hejój me ēr wahē makū taman'ỹy. ¹⁸40 m' ta baab rababong tabanawäng bā, P'op Hagā Do baad taheg'āās sa hā. ¹⁹Hēēj Kanaāh hād nāng doo bā 7 t'īī hēnh habong do paa sa wahē n'aa sa karapee sii hē ēr wahē makū nu gad'eet, P'op Hagā Do an'oo bā. Ēr wahē makūū hā tan'oo dāk sa hāj n'aa paah. ²⁰450 ta baab tabado dāk bā kā ēr wahē makū tasēēw hōm do jawén paa bā tii.

—Ta jawén P'op Hagā Do anoo sa hā ajyy ky n'aa etsēēh do sa mahang ky n'aa etyy doo. Tii d' tabahadoo, P'op Hagā Do ky n'aa rod Samuéw bawäd däg bā kā. ²¹Ti m' ēr wahē makū rabetsēē, P'op Hagā Do anoo hyb n'aa sa wahē n'aa pan'aa. Ti m' P'op Hagā Do banoo né hē Sauh hād nāng doo, Kis hād nāng do t'aah, sa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. Bēn-Jamih hād nāng do panaa ti Sauh. 40 ta baab Sauh bag'āās. ²²Ta jawén tado hōm Sauh, Dawi ta jawén buuj P'op Hagā Do an'oo bā, sa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. Hahỹỹ da m' P'op Hagā Do kyyh Dawi ky n'aa: “Ỹ karēn doo da Dawi bawāt ỹ hapäh. Tamoo wāt da sahōnh hē ỹ karēn doo”, nāng mā P'op Hagā Do kyyh Dawi ky n'aa hā —nāng mā Paw-Ro kyyh.

²³Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dawi panaa see P'op Hagā Do mejō kăn, Isaraéw buuj sa h'ỹyb tym dēēb, taky n'aa enooh do paa hadoo. Jesus né hē tii. ²⁴Jesus du doo do pooj jé P'op Hagā Do ky n'aa tahe'oot doo, Jowāw nu gahem'uun do hād nāng do her'oot sahōnh hē Isaraéw buuj sa hā, raberéd hōm hyb n'aa ta ti nesaa doo. Tanu gemuun hōm nesaa do raberéd hōm do heen n'aa. ²⁵Sahōnh hē ta hā P'op Hagā Do mejūū do tametēēk do pan'aa tabahajaa bā, Jowāw nu gahem'uun do ky hadoo: “Jaa ỹ bē hā?”, nāng mäh. “Dooh bē hyb n'aa newēē do tado bā ỹỹh. Dooh P'op Hagā Do H'ỹyb Dāng Do tado bā ỹỹh. Ti awāt da jawén ỹỹ. Ỹ hyb n'aa sakog its ta hā. Ti hyb n'aa, dooh ỹ haja bā ta tsyym suun ỹ kabo nā bā”, nāng mā Jowāw nu gahem'uun do kyyh —nāng mā Paw-Ro sa hā.

²⁶ Ti m' ahôm nâ Paw-Ro kyyh:

—Wakân haa, Abaraâm panaa, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do hä hyb n'aa hesé doo, bë na-ääj hê, bë sahônñ hê bë maa newë. Êr hä né hê P'op Hagä Do an'oo däk êr panyyg näng hyb n'aa nyy da ji h'yyb tym Jesus bed'ëep. ²⁷ Jerusarêñ panang buuj, sa wahë n'aa na-ääj hê, dooh rah'yy ganyy bā jaa ti Jesus. Dajëb hä Jesus raky n'aa ety dāk. Tii da takajaa Saab hä had'yyt hê tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä P'op Hagä Do ky n'aa rod sa kyy kerih do raner'oot doo.^b ²⁸ Dooh rawyyd bā né paawä dajëb hä Jesus raky n'aa etyy hyb n'aa, retsëê Pirato hä tamejüü radaj'ëep hyb n'aa. ²⁹ Sahônñ hê ta ky n'aa kerih do paa P'op Hagä Do kyy kerih do hä ta hä rabad'oo do jawén paa bā, rabado hyy kân Jesus hub b'aa hä naa. Ti m' radasuun jëng pā gabaho doo gó. ³⁰ Ti m' taganä wäd kân p'aa hênñ, P'op Hagä Do an'oo bā. ³¹ Tadajëb pooj jé, hajök ta sii hah'üüm Garirej häj n'aa bā naa Jerusarêñ hênñ. Sa hä né hê Jesus kas'ee wät hajông ta äñ, taganä wät do jawén paa bā. Ti né hê rahapäh doo, hÿÿ kâ raher'oot Jesus ky n'aa Isaraéw buuj sa hä —näng mǎ Paw-Ro kyyh.

³²⁻³³ Hahÿ panyyg hanäm do ää her'oot bë hä. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do êr wahë maküü hä, ti né hê hÿÿ kâ tan'oo dāk êr sa panaa paa hä. Ti d' né hê tabad'oo Jesus ganä wät tan'oo bā kâ. Hahÿ hadoo ta ky n'aa kerih do Saaw-Mo 2 hä:

“Tah ÿ öm. A yb ÿ hado dāk naga hê.”^c

³⁴ Ta pooj jé P'op Hagä Do her'ood dāk ta t'aah ganä wät do ky n'aa, ta kamag karejā mahāññ. Hahÿÿ da takerii dāk ta ti ky n'aa:

“Öm ÿ ky n'aa edëng, baad had'op doo me,
ky kaneh'ÿÿt doo me, Dawi hä ÿ ky n'aa enooh do paa me.”^d

³⁵ Hahÿÿ da na-ääj hê takerii dāk P'op Hagä Do kyyh see hä:

“Dooh man'oo bā a karom,
tsyt hê a wë moo wät do ta kamag n'aa karejā bā.”^e

³⁶ Dooh Dawi ta daaj hê ta ky n'aa tado bā ti taher'oot doo. P'op Hagä Do karên doo da né hê sahônñ hê Dawi moo wät tahawät noo gó. Ta jawén tadajëb kân. Ta wahë makü rahabong hênñ tabas'ëëg kân. Karejā dāk ta kamag n'aa. ³⁷ Tii d' nado dejëp do mahang ganä wät P'op Hagä Do anoo do hä. Dooh ta ti ta kamag n'aa karejā bā.

³⁸ —Ti hyb n'aa wakân haa, —näng mǎh —baad ÿ karên bë heen n'aa nyy dāk hahÿ ÿ her'oot do bë hä: Jesus dajëp do hyb n'aa, taganä wät do hyb n'aa, P'op Hagä Do awug hōm da sahônñ hê nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng doo.

b 13.27 Raneherod né paawä P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji h'yyb tym deëb ky n'aa, nyy da rarahejää, nyy da radaj'ëep, dooh rah'yy genä bā. Jesus radaj'ëep noo gó kaja dāk P'op Hagä Do maher'oot do paah. **c** 13.32-33 Saaw-Mo 2.7 **d** 13.34 Isajas 55.3 **e** 13.35 Saaw-Mo 16.10

³⁹Mosees ky n'aa jaw'y'yyk doo, dooh tahaja bā baad ji hado dāg bā tan'oo bā P'op Hagā Do matym gó. Jé h'yy ka'eeh do Jesus hā, baad tabahado dāk h'yy ká P'op Hagā Do matym gó —nāng mäh. ⁴⁰—Baad bē hyb n'aa matakā bē hā takanajaa hyb n'aa P'op Hagā Do ky n'aa rod rahe'oot do paah. Hah'yy d' paa rahe'oot P'op Hagā Do kyyh:

⁴¹“Bē maa newē kēh y ty n'aa ges'y'yyk doo.

Bē meuuj da! Bē dejēb ká!

Y moo wāt da bē habong do noo gó sēt hadoo doo,

tabad'op hē da bē ky dahé, bē rapanāg né hē paawā ta ky n'aa.”^f

—Tii d' né hē P'op Hagā Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hā —nāng mā Paw-Ro tób yt hat'oonh do sa hā, Jesus ky n'aa raky nasēm hyb n'aa.

⁴²Ti m' Paw-Ro bahajaa bā taher'oot doo, anā kán mā Béh-Nabéh daheeh. Raban'y'yyh bā m' tób gó naa, t'īi hēnh hat'oonh do rabatsyyd kán, Saab see hā p'aa hēnh rabaher'oot hyb n'aa ta ti panyyg. ⁴³Tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot do wahē n'aa kat'aa do hā rakedēē hōm jawén paa bā, sahōnh hē raban'y'yyh do jawén paa bā, hajōk Judah buuj, Judah buuj nadoo do P'op Hagā Do hyb n'aa jew'y'yyk do na-āāj hē, rahadaa hōm Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky n'aa jebaanh sa sii hah'ūūm do sa hā, rahyb n'aa nerét hyb n'aa P'op Hagā Do ky enyym do ky n'aa ramaa napēē wāt doo.

⁴⁴Ti m' Saab see hā ká, hajōk panang buuj kat'aa, P'op Hagā Do ky n'aa maa new'ēē doo. ⁴⁵Ti m' Judah buuj rabahapāh bā m' hajōk do kat'aa doo, h'yy kajewēēts bong Paw-Ro sa hā. Ti m' raky hadoo:

—Dooh te hub tado bā Paw-Ro rahe'oot doo —nāk mäh. —Noo kanesa tii —nāk mā sa kyyh.

Raky n'aa rejāā mā Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh. ⁴⁶Ti m' h'yyb ne'y'ym doo me Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky gadoo:

—Āā her'ood wāt P'op Hagā Do panyyg pooj jé bē hā. Dooh bē karēn bā bē gado bā. Dooh bē karēn bā bē h'yyb tym hedēb had'y'yt doo. Ti hyb n'aa h'yy ká āā bahōm kán, āā baher'ood kán Judah buuj nadoo do sa hā ká —nāk mäh. ⁴⁷—Tii d' né hē āā P'op Hagā Do mejūū kerih do hā:

“Y an'oo bā ōm sahōnh hē Judah buuj nadoo do sa h'yy ganā n'aa mabahadoo hyb n'aa.

Tii d' y bad'oo, mamahūūm hyb n'aa kēh y n'aa dawēē habong do sa hā, y bed'ēēp hyb n'aa sa hā nesaa do mahānh, si y had'y'yt hē rababok hyb n'aa ká.”^g

⁴⁸Ti m' Judah buuj nadoo do ramaa napāh bā ta tii, ratsebee bong.

—Baad ub P'op Hagā Do ky n'aa —nāk mā sa kyyh.

Ti m' sahōnh hē P'op Hagā Do asēēw hōm doo, edēb had'y'yt do ragadoo hyb n'aa ta pa, raky dahé kán Jesus ky n'aa. ⁴⁹Ti m' rahe'ood kán Jesus ky n'aa panang bā, panang nedaa bā haj'eenh do sa hā na-āāj hē. ⁵⁰Ti m' Judah

buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do rabahôm kân yÿj ky n'aa etsëeh doo, P'op Hagä Do hyb n'aa esee do wë, panang bä ky n'aa etsëeh do ajyy n'aa sa wë na-ääj hë. Raheer'ood had'yyt hë sa hä rah'yy kawereem hyb n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh sa wë, rabah'eed h'üüm hyb n'aa ta s'ee hënh. Ti m' tii d' né hë rabad'oo. Rah'eed n'yyh sa panang bä naa. ⁵¹Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh ratapyng hóm k'ääts sa tsym suun hä padëek doo. Tii d' rawén d'oo baad nado ta wób sa mo haj'aa sa hä, rahanäng péh. Ti m' rabahôm kân panang Ikonijo häd näng doo hënh. ⁵²Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do ratsebee bong. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm kân.

14 ¹Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh rakajaa bä panang Ikonijo häd näng doo bä, rabahôm tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hä, rabahed'oo doo da. Baad rabaher'oot t'iï hënh Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajök Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hë, raky daheeh Jesus ky n'aa. ²Ti m' Judah buuj Jesus ky n'aa ganadoo doo, rah'yyb metsëeh Judah buuj nadoo doo, rah'yy kawereem hyb n'aa Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wë. ³Ti hyb n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabaym ta tii bä hajöng ta äh. H'yyb neÿÿm doo me rabaher'oot Jesus ky n'aa. Ti m' Jesus anoo sa hä rabahajaa hyb n'aa rapehuunh doo, ji hyb n'aa meuunh doo, sahönh hë rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do kyy gó né hë ti P'op Hagä Do ky ennym do ky n'aa raheer'oot doo. ⁴Ti m' panang buuj wób raky daheeh Paw-Ro raheer'oot doo, ta wób raky daheeh Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh doo. ⁵Ti m' Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh doo, Judah buuj nadoo doo, sa wahë n'aa sii hë rakaner'oot Paw-Ro Béh-Nabéh rarejää hyb n'aa, pä me rabakut hyb n'aa. ⁶Ti m' Paw-Ro raky n'aa napäh bä m' tii, rakejën hóm hëej bód Rikonikas häd näng doo hënh, panang Ris, Derebé häd enäh doo hënh, ta tii bä häj n'aa hënh. ⁷T'iï hënh na-ääj mä raheer'oot Jesus ky n'aa hanäm doo.

Paw-Ro rakut do pä me panyyg n'aa hahÿÿh

⁸Ti m', Ris bä Paw-Ro her'oot do maa new'ëë do sa mahang aj'yy k'yy gadóm do bahäng. Ta hä d' né hë tahenäng noo gó. Dooh noo gó tabawäd bä. ⁹Tamaa new'ëë mä Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro baheg'ääs ta wë. Tah'yyb hapäh né hë, aj'yy h'yy ka'eeh Jesus hä tabahub däk hyb n'aa. ¹⁰Ti m' taky hadoo ta hä:

—As'ëëg g'ëed! —näng mäh.

Ti m' nayyw hë tabas'ëëg geët mäh. Ti m' tadu doo hawäd däk doo.

¹¹Ti m' hajök do rahapäh bä Paw-Ro mo haj'aa, tak'ëp mä raky kakä bong. Sa kyy me raky hadoo:

—P'op habong doo, ër h'yy kaha'eeh do ahyy b'ëëh. Ajyy gó rakesok —näk mäh.

¹²Béh-Nabéh ramaneëënh Sewus häd me, rah'yy kaha'eeh doo. Paw-Ro ramaneëënh Er-Mes häd me, rah'yy kaha'eeh do seeh, Paw-Ro ti her'ood ub do hyb n'aa. ¹³Ti m' tób Sewus rahyb n'aa esee do yt hä moo hew'ëët do tamanaa booj yb, b'aa ts'ooh sii hë, sa panang noo bä. Panang babuj n'aa sii hë takarën paawä tajuu booj yb, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa. Panang nedaa bä tób Sewus rahyb n'aa esee do basooh.

¹⁴Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabahapäh bä m', ras'ëëd hóm sa daaj hë sa saroor tii da raganen'aak do heen n'aa. Ti m' rawaj'aa bong sa mahang. Rawaj'aah bä m' tak'ëp mä rageëënh:

¹⁵—H'ëäd hyb n'aa tii d' bē bad'oo? —näk mäh. —Ajyy né hē āäh, bē da hadoo doo! —näk mäh. —Bē āā panäk āā wén na, bē beréd hōm hyb n'aa hah̄y daap hē bē h'yy kaha'eeh doo. Dooch redēb bā tii. Taw'āäts hē P'op Hagä Do hā, hedēp do hā bē h'yy kawareem, sahōnh hē pahuunh do hā bē h'yy ka'eeh hyb n'aa. Sahōnh hē badäk hah̄ȳh, wē, akajar na-āāj hē, sahōnh hē ta hā habong do na-āāj hē P'op Hagä Do mo haj'aa. ¹⁶P'ooj ub rakarēn doo da paa P'op Hagä Do banoo rababok sahōnh hē badäk hah̄y haw'āäts hē hāj n'aa babuuj. ¹⁷Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do ta daaj hē takametēēh sa hā. Tametä had'yyt hē baad had'op do sa hā tanoo doo me. Ti né hē mejūū naēng badoos doo. Ti né hē hanoo bē joom baad tawén eaak. Ti né hē bē waa hanoo. Ti né hē bē h'yyb tsebē tan'oo bā —näk mā Paw-Ro sa kyyh.

¹⁸Ti m' rahe'ood wäd né paawä, p'ets ub paawä raky nadaheeh. P'ets ub paawä rabajuu né hē booj yb sa hyb n'aa. ¹⁹Ti m' rabaher'oot nā bā, Paw-Ro sa majiī, Judah buuj, kaja nā. Ān-Tijoka, Ikonijo panang hād enāh doo bā naa rabana. Ti m' rahe'oot hajōk do sa hā, rah'yy kawapēēn hyb n'aa Paw-Ro sa wē. Ti m' hajōk do rakawaj'āān bong Paw-Ro sa wē. Paw-Ro rakud kän pä me. Dajēp red'oo rawén takyg hōm panang bahānh. Tii b' raberéd jat. ²⁰Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do kata b'ēēh mā Paw-Ro pa. Ti m' Paw-Ro bas'ēēg gēēt. P'aa hēnh tabahōm ēnh panang hēnh. Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabahōm kän panang Derebé hād nāng doo hēnh.

Paw-Ro rababaaj hōm do Ān-Tijoka hēnh panyyg n'aa hah̄ȳh

²¹Ti m', ta ti panang bā rahe'oot Jesus ky n'aa hanām doo. Hajōk mā Jesus hā h'yy kae kän rahe'oot do hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rababaaj hōm kän Ris bā, Ikonijo hēnh, Ān-Tijoka hēnh. ²²Ti m' ramabaaj nā me, panang buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā baad raky n'aa edēē dāk, ranerét hyb n'aa Jesus hā rah'yy ka'eeh doo. Baad rabaher'oot ratsebē hyb n'aa. Hah̄ȳ d' mā na-āāj hē ramaher'oot sa hā: “Hajōng né da ji ahoop P'op Hagä Do bag'āās do karapee ji bahadoo hyb n'aa.” ²³Sahōnh hē panang ramatebēs me, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rasēēw hōm Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa. Ti m' raky n'aa etsēē sa hyb n'aa. Ranoo kanawa doo me m' Jesus rahyb n'aa esee. Hah̄ȳ d' mā sa kyyh:

—Baad mahagāā hah̄y a hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa, baad ramoo bok hyb n'aa a hā h'yy ka'eeh do sa hā —näk mäh.

²⁴Ti m' ratabēs Pisidija hāj n'aa bā. Ti m' rakajaa Pam-Pirija hāj n'aa bā. ²⁵Ti m' panang Peh-Ke hād nāng doo bā rahe'oot Jesus ky n'aa. Tii b' naa rabaw'ēēnh mā panang Atarija hād nāng doo hēnh. ²⁶Tii bā ragatsēg tooj kän marakate gó. Ti m' rabatsēg hōm kän Ān-Tijoka hēnh, rahana doo hēnh. Ān-Tijoka bā né hē Jesus hā h'yy ka'eeh do raky n'aa etsēē wāt do paa Paw-Ro sa hyb n'aa, baad P'op Hagä Do bahag'āās hyb n'aa sa hā. Tii b' naa né hē ti ramejūū do paah, jé pad'yyt hē rabaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Paw-Ro rabahajaa do hyb n'aa rababaaj nā kän. ²⁷Rakajaa bā ká m' Ān-Tijoka bā, ramejūū Jesus hā h'yy ka'eeh do rakata padēēk hyb n'aa. Ti m' rahe'oot sa hā sahōnh hē P'op Hagä Do mo haj'aa sa hā raheboo nā hēnh. Rahe'oot na-āāj hē m', Judah buuj nadoo do sa hā Jesus an'oo dāg kän ta hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ²⁸Ti m' hajōng ta āh Ān-Tijoka bā Paw-Ro rabaym Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang.

Jerusarēnh bā Jesus hā h'yy ka'eeh do rakaner'oot do panyyg n'aa hahȳȳh

15 ¹Ti m', ti noo gó ajyy wób rakajaa Ān-Tijoka bā, Judah hāj n'aa hēnh naa. Ti m' radu doo rama metēek Judah buuj nadoo do hā, Jesus hā h'yy ka'eeh do hā. Hahȳȳ da m' sa kyyh:

—Taw'āats hē bē masuuj noo byyh ehōk Mosees ky n'aa jaw'yyk do metēek doo da. Tii da bē moo naboo bā, dooh bē P'op Hagā Do edēeb bā ta wē —nāk mäh.

²Doo Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh ragenaag bā raheer'oot doo. Ky kedag bok sa sii ta ti hyb n'aa. Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka bā habong do rabasēew hōm Paw-Ro, Béh-Nabéh, Jesus hā h'yy ka'eeh do wób, Jerusarēnh hēnh rabahōm hyb n'aa. T'īi hēnh ramejūū rabahōm, masuuj noo byyh kahōk do ky n'aa rabeaanh hyb n'aa 12 hedoo do Jesus mejūū do sa hā, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa t'īi hēnh habong do sa hā.

³Ti m' rabahōm kăn. Ramahōm me m', Penisija hād nāng do hāj n'aa bā, Samarija hād nāng do hāj n'aa bā na-āāj hē raheer'oot Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā nyy da Judah buuj nadoo do wób h'yy kae padēek P'op Hagā Do hā. Jesus hā h'yy ka'eeh do panang bā habok do raky n'aa napāh bā tii, tak'ēp ratsebee bong.

⁴Ti m' Paw-Ro rakaja hōm bā kā Jerusarēnh hēnh, Jesus hā h'yy ka'eeh doo, sa wahē n'aa na-āāj hē, 12 hedoo do Jesus mejūū do na-āāj hē baad ragadoo. Ti m' Paw-Ro raheer'oot mā sa hā sahōnh hē ramoo bok do hā P'op Hagā Do mo haj'aa do ky n'aa raheboo nā hēnh. ⁵Ti m' Parisēw wób Jesus hā h'yy ka'eeh do raky hadoo:

—Taw'āats hē ji mejūū Judah buuj nadoo do Jesus hā h'yy kae padēek do sa hā, sa masuuj noo byyh ehōg hōm. Taw'āats hē na-āāj hē Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh —nāk mā sa kyyh.

⁶Ti m', ti hyb n'aa m' 12 hedoo do Jesus mejūū doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa na-āāj hē rakata b'ēeh rabaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. ⁷Ti m' bāp peej dāg raky n'aa her'oot do jawén paa bā, Peed as'ēeg gēēt, ti m' taky hadoo:

—Wakān haa —nāng mäh. —Bē hapāh né hē p'ooj ub ȳ P'op Hagā Do asēm do ȳ baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hā, rah'yy ka'eeh hyb n'aa Jesus hā. ⁸P'op Hagā Doo, ji h'yyb tym hapāh doo, tame-tēeh tagadoo na-āāj hē Judah buuj nadoo doo. Tanoo ta Sahee sa h'yyb tym gó tabajēng doo, ēr hā tanoo do hadoo. ⁹Doo ta see hadoo pé ēr hā, sa hā na-āāj hē. P'op Hagā Do awug hōm sa h'yyb tym gó hanāng doo, Jesus hā rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, ēr h'yyb tym gó hanāng do P'op Hagā Do awug hōm do hadoo, ēr h'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus hā. ¹⁰Ti hyb n'aa, h'ēed hyb n'aa bē gahēen Judah buuj nadoo do Jesus hā h'yy kae padēek do ramoo bok hyb n'aa ta ti ēr nahajaa doo, ēr wahē makū na-āāj hē ranahajaa doo? H'ēed hyb n'aa bē karēn P'op Hagā Do bē metyy? ¹¹Doo taw'āats hē tado bā —nāng mäh. —Doo ēr moo bok do hyb n'aa tado bā ēr h'yyb tym P'op Hagā Do bed'ēep. Jesus hyb n'aa, ēr Jesus kamahān do hyb n'aa tii. Ti hadoo né hē sa hā, Judah buuj nadoo do sa hā —nāng mā Peed kyyh.

¹²Ti m' sahōnh hē bag hēnh rababē hōm ramaa newēē bā Béh-Nabéh Paw-Ro daheeh raheer'oot doo. Paw-Ro raheer'oot mā rapehuunh doo, ji hyb

n'aa meuunh doo, P'op Hagä Do hejój me ramoo bok doo, Judah buuj nadoo do sa mahang. ¹³Rabahajaa bä rahe'oot doo, Tsijaag ky hadoo mäh:

—Bë maa newë këh ÿÿ, wakän haa —näng mäh. ¹⁴—Peed her'ood wät nyy da P'op Hagä Do t'yyd mehīn wät Judah buuj nadoo doo, sa mahang P'op Hagä Do karapee rabadoo hyb n'aa. ¹⁵Ta ti tahe'oot do baad tanu däng P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa hä. Hahÿÿ da takerii däk:

¹⁶ “Ta ti jawén ÿ matëeh da.

Hajōō ta baab né paawä dooh Dawi panaa rabagää boo bä,
p'aa hēnh Dawi panaa see sa wahë n'aa tabahado däk ÿ an'oo bä da.”^h

¹⁷⁻¹⁸ Tii da ÿ wén d'oo, Judah buuj wób,
sahōnh hē Judah buuj nadoo do sii hē,
karapé haa pan'aa hedoo doo,
ÿ rabesoos hyb n'aa', näng mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
p'ooj ub taky däng do moo wät doo.”ⁱ

¹⁹—Ti hyb n'aa, —näng mä Tsijaag —hä ÿÿ péh, taw'ääts hē dooh ta bahānh ēr mejō bä Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hä h'yy kae padëek do sa hä. ²⁰Taw'ääts hē ēr erih ranawēh hyb n'aa P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ëeh do tä n'aa. Taw'ääts hē ēr erih ranaÿÿh hyb n'aa sa ÿÿm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii. Ranawēh hyb n'aa sa masāāh dab, har'ëeng dab, ranaboh bä ta majyyw gatsëe däk doo. Taw'ääts hē ēr erih na-āāj hē ranawēh hyb n'aa majyyw. ²¹Tii d' ēr wén erih, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raner'ood had'yyt hē däg panang haw'ääts hē Saab hä had'yyt hē, tób P'op Hagä Do panyyg rayd nahe'ot do yt hä. Ti hyb n'aa raheen n'aa nyy däk né hē Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä —näng mä Tsijaag kyyh sa hä.

Judah buuj nadoo do rama erih do panyyg n'aa hahÿÿh

²²Ti m' 12 hedoo do Jesus mejūū doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, sahōnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh doo, rasëew hōm sa wób, ramejūū hyb n'aa Béh-Nabéh Paw-Ro sa sii, Ān-Tijoka hēnh. Rasēm do häd hahÿÿh: Judas Bar-Saba häd näng doo, Siras daheeh. Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa wób tii. ²³Ti m' sa hä ramejūū rerih doo kä. Hahÿ ti rama erih doo:

“Āāh, 12 hedoo do Jesus mejūū doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa na-āāj hē, bë wakāān hedoo āāh. Bëeh, Judah buuj nadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka panang bä habong doo, Sirija häj n'aa bä, Siris häj n'aa bä habok do na-āāj hē āā ma erih. Āā edëng bëeh.

²⁴“Āā heen n'aa enäh babä naa t'īī hēnh heboo nä doo. Āā heen n'aa enäh, ajyy rahe'oot doo me baad nado wäd bë h'yyb ran'oo bä. Bë h'yyb manepëe boo ran'oo bä. Dooh āā kyy gó tado bä ta ti rama metëek doo. ²⁵Ti hyb n'aa baad ub babä āā kaner'oot, bë wë āā mejūū hyb n'aa āā wób, Paw-Ro

h 15.16 Tób hadëe hyng do paah, p'aa hēnh ji tama sooh do ky n'aa gó tabeh'üüm Gereg kyy me Dawi panaa ky n'aa. P'op Hagä Do hä Judah buuj raky nadaheeh do hyb n'aa, hajōō ta baab noo gó dooh Dawi panaa rabagää boo bä paa Judah häj n'aa bä. Tii bä kä, ta ky n'aa rod rahe'oot do hä, ti awät da Dawi panaa seeh, p'aa hēnh sa hä tabag'ääs doo, P'op Hagä Do ky däng. Jesus né ti ta ti Dawi panaa P'op Hagä Do ky däng doo. **i 15.17-18** Amos 9.11-12

Béh-Nabéh ər najiis bë mejüü do sa sii rabahôm hyb n'aa. ²⁶P'eets ub rade-jëëb paawä Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa rabaher'ood hóm do hyb n'aa, dooh Paw-Ro Béh-Nabéh rah'yyb eÿým bã, dooh rah'yy gejë hóm bã. ²⁷Äã mejüü Judas Siras daheeh raky masa hyb n'aa äã erih do hä. ²⁸Baad ub né hë P'op Hagä Do Sahee metëëh äã hä, äã ganahëën hyb n'aa bë hä tak'ëp hejooñh doo. Äã hä na-äaj hë baad ub P'op Hagä Do Sahee metëëh doo. Jääm hë bë tayy hahÿ äã her'oot do bë hä: ²⁹Taw'ääts hë bë nawëh P'op Hagä Do hä h'yy kana'eëh do sa kabarii raweh'ëëh do tä n'aa. Taw'ääts hë bë nawëh bë masääh dab, har'ëëng dab bë naboh bã ta majyyw gatsëë däk doo. Bë awëë manä ta majyyw. Bë äã manä bë ÿým nadoo do sii, bë patug nadoo do sii. Ta ti bë ky dahé bã, taw'ääts hë. Jääm hë kä äã erih doo."

³⁰Ti m' Jesus mejüü doo, Jesus hä h'yy ka'eëh do sa wahë n'aa daheeh ramejüü Paw-Ro, Béh-Nabéh, Judas, Siras daheeh rabahôm hyb n'aa. Ti m' rabahôm kân. Ti m' rakajaa bã Än-Tijoka bã, ramejüü sahônñ hë Jesus hä h'yy ka'eëh do séd hä rakata padëëk hyb n'aa. Ti m' ranoo sa hä 12 hedoo do rama erih doo. ³¹Ti m' Jesus hä h'yy ka'eëh do t'ïi hëñh kata däk do raner'ood bong kerih doo. Ti m' ratsebee bong ta ky n'aa hyb n'aa. ³²Ti m' Judas, Siras daheeh, baad mä ramaher'oot Jesus hä h'yy ka'eëh doo, baad ub, tsebë doo gó rababok hyb n'aa, rah'yy ganjë hóm hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa rod né hë m' ti Judas, Siras daheeh. ³³Ti m', hajōng ta äñ t'ïi hëñh rabaym do jawén paa bã m', Jesus hä h'yy ka'eëh do kedëë bong, rababaaj hóm hyb n'aa Jerusarëñh hëñh. Sa hä rakedëë bong bã m' raky hadoo:

—Baad tanyy né hë ti bë bana. Baad äã karën P'op Hagä Do bë taky n'aa edëng. H'yyb näm doo me äã karën bë babaaj hóm —näk mäh.

Ti m' ta wób rababaaj hóm kân. [³⁴Siras aym dó.] ³⁵Ti m' Paw-Ro, Béh-Nabéh rabaym Än-Tijoka bã. T'ïi hëñh rama metëëk ta wób sa sii Jesus ky n'aa.

**Jesus hä h'yy ka'eëh do rabeg'ääs panang raheboo
nä doo hëñh panyyg n'aa hahÿh**

³⁶Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ky hadoo Béh-Nabéh hä:

—Hamäh, ər ah'üüm p'aa hëñh ər heboo nä do paa hëñh. Jesus hä h'yy ka'eëh do ər heg'ääs, jé pad'yyt hë Jesus ky n'aa ər her'oot do paa hëñh. Ǝr heg'ääs baad raboo bã —näñg mäh.

³⁷Ti m' Béh-Nabéh karën paawä Jowāw Maah-Ko bahóm sa sii. ³⁸Paw-Ro hä dooh baad tado bã, Pam-Pirija bã Jowāw Maah-Ko, sa sii hawät do paah, teréd bong do hyb n'aa. ³⁹Dooñ rah'yyb däng do tado bã, ti hyb n'aa raketyn bong. Béh-Nabéh, Jowāw Maah-Ko daheeh rabatsëg hóm tsyt dëëg hä Tsi-Peré häd näñg doo hëñh. ⁴⁰Ti m' Paw-Ro hata kä Siras. Ti m' ratsyyw kasok bã m' Jesus hä h'yy ka'eëh do Än-Tijoka bã habong do raky hadoo sa hä:

—Baad ub bë P'op Hagä Do kamahän. Baad ub bë tabahag'ääs —näk mäh.

⁴¹Ti m' Sirija häd näñg do häj n'aa bã, Siris häd näñg do häj n'aa bã rakajetsëg hóm. Rakajetsëk me Paw-Ro maher'oot Jesus hä h'yy ka'eëh do panang bã habong do sa hä, baad rababok hyb n'aa, ratsebë hyb n'aa, rah'yy kae magyys hë hyb n'aa.

16 ¹Ti m' panang Derebé häd näng doo hënh Paw-Ro rabeboo nä jawén paa bä, rabahôm panang Ris häd näng doo hënh. Tii bä tamamuun Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Tsimoot häd näng doo. Ta yÿn mä Judah buuj. Ta yb mä Gereg buuj. ²Jesus hä h'yy ka'eeh do Ris bä habong doo, Ikonijo bä habong do na-ääj hë, baad mä rabaher'oot Tsimoot ky n'aa. ³Ti m' Paw-Ro karën Tsimoot ahôm sa sii. Pooj jé tamejüü ta masuuj noo byyh kahög hóm, Judah buuj t'ii hënh häj n'aa bä habong do sa hyb n'aa, sahônñ hë rahapäh do hyb n'aa Gereg buuj Tsimoot yb. Dooh takarën bä Judah buuj rakawajään ta hyb n'aa. ⁴Ti m' sahônñ hë panang ramatebës me raheer'oot rama erih do ky n'aa 12 hedoo do Jesus mejüü doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa na-ääj hë Jerusarëñh bä habong doo, rerih doo. ⁵Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh doo, panang haw'ääts hë habong doo, tak'ëp mä rah'yy kae kân Jesus hä. Jesus hä h'yy ka'eeh do kahüüm had'yyt hë.

Paw-Ro s'ëëh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶Ti m', dooh P'op Hagä Do Sahee an'oo bä raheer'oot Jesus ky n'aa Asija häj n'aa bä. Ti hyb n'aa m' ratabës Pirikija, Garata häd enäh do häj n'aa. ⁷Misija häj n'aa bahëej jëng bä, rakarën paawä Bitinija häj n'aa hënh rabahôm. Ti hadoo né hë dooh m' Jesus Sahee an'oo bä. ⁸Ti hyb n'aa Misija häj n'aa bä rakajetsëg w'ëëñh. Panang Torowas häd näng doo hënh mä rabaw'ëëñh. ⁹Tii bä, panang bä, atsëm, Paw-Ro s'ëëh hadoo mä ta hä. Ta s'ëë gó tahapäh mä aj'yy hagëët doo, Paw-Ro hats'yyt doo. Hahÿÿ d' mä aj'yy hagëët do kyyh: "B'ëep Masedonija häj n'aa hënh. Ää mamasaa", näng mäh. ¹⁰Paw-Ro s'ëëh hadoo do tahapäh do jawén paa bä, nayyw hë ää benyyw hóm ää h'ëëd, ää tsyym kasok hyb n'aa Masedonija hënh hah'üüm doo. Ää hä, P'op Hagä Do ti ää naëëñh doo, Masedonija babuj n'aa hä ää baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa.^k

Yÿñh Ridija häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹Ti m', tii b' naa ää gatsëg t'oonh marakate gó. Ti m' nayyw hë ää batsëg hóm tsyt dëëg hä Samotaras häd näng doo hënh. Ti m' jat'lip hadoo ää kajaa panang Newaporis häd näng doo bä. ¹²Tii b' naa ää bahôm kân panang Pirip häd näng doo hënh. Jääm né hë ky n'aa etsëëh ta ti panang Masedonija häj n'aa bä. Hajök Roma buuj t'ii hënh rababong. Tii bä ää baym pawóp hë ta äh. ¹³Ti m' Saab hä, Judah buuj rakamehehāk do hä, panang bahänñ ää babok. Tamii me ää baw'ëëñh. Ää hä, tamii takëen hä Judah buuj rakat'aa P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëë hyb n'aa.^l Ta tii bä kata b'ëëh do ää mamuun bä, tüü ää bab'ëëh sa pa. Ti m' ää du doo ää her'oot do Jesus ky n'aa, yÿj tii bä kata b'ëëh do sa hä. ¹⁴Sa mahang ti ahäng yÿñh Ridija häd näng doo, Panang Tijatira häd näng doo bä naa. Pään hebaan do hahiin do hesäm do tii. Judah buuj nado né paawä, P'op Hagä Do tahyb n'aa jaw'yyk. Ti m' baad tahyb n'aa gadoo Paw-Ro her'oot doo, Jesus an'oo bä. ¹⁵Ti m' ranu gemuun wät ta wakään daheeh. Ti m' ää tabats'yyt sa tób hënh. Ti m' Ridija ky hadoo:

j 16.7 Sa h'yyb gó m' rabahapäh tii. k 16.10 Rukas ti hahÿÿ erii wät doo. Masedonija hënh Paw-Ro rabahôm do pooj jé Rukas kata däk sa hä. Sa sii tabawäd kân. l 16.13 Pawóp its rado bä Judah buuj ta wób sa panang bä haj'eenh doo, dooh ratamaa bä P'op Hagä Do panyyg ranehe-
rót do tób n'aa. Tamii nabyy me rakahet'aa, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

—Bê hã ÿ h'yy kae bã né hê Jesus hã, ÿ karên paawã bê ayyw dó tóp ÿ yt hã —näng mäh.

Ky kah'ũum ãã hã, ãã wén ym.

Paw-Ro, Siras daheeh, radewäts b'ëeh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶Ti m' ta see pé noo gó Judah buuj raky n'aa hetsê hênh ãã bahôm bã, ãã mamuun maruus. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk. Noo ese karap'aar h'yyb nesaa do an'oo bã. Taher'oot ta wób sa hã h'ëed hado ta jawén rababok doo. Ti hyb n'aa ta kariw n'aa hajông dajëêr ragedak. ¹⁷Paw-Ro sii hê, ãã sii hê, ta ti maruus bawäd had'yyt hê. ãã sii tabawät bã tak'ëp tageënh:

—P'op Hagä Doo, Sahôn timer hê Bahãnh Hadoo Do wê moo heb'ook do hahÿ ayy. Rahe'oot bê hã nyy da P'op Hagä Do bê tabed'ëep nesaa do mahãnh, ta wê bê basëek hyb n'aa! —näng mã maruus.

¹⁸Hajông ta ãh tii da tabed'oo. Ti m' Paw-Ro tah'yyb panas'ëeh do hyb n'aa taher'oot do hã, Paw-Ro ty kaw'ööd däk ta wê, ti m' taky hadoo karap'aar h'yyb nesaa do hã:

—Jesus Kristo häd gó òm ÿ mejũ mabanyyh hyb n'aa maruus hã hadäk doo —näng mäh.

Ti m', nyyw hê karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa anä kãn.

¹⁹Ti m' ta kariw n'aa rabahapäh bã m', dooh ragedag wäd bã dajëêr, rameso padëek Paw-Ro, Siras daheeh. Ti m' ramahũm panang buuj rakahet'aa bã, hyb n'aa jew'yyk do sa wê. ²⁰Hyb n'aa jew'yyk doo, ji ky n'aa etyy do sa matym gó raky n'aa tapaa sa hã. Hahÿÿ d' mã sa kyyh:

—Hahÿ Judah buuj rametëek êr panang buuj sa hã rakamaj'ĩ hyb n'aa. ²¹Rametëek na-ããj hê rabahed'oo doo da êr nahajaa doo. Dooh taw'ãäts hê tado bã êr gado bã. Roma buuj ëêr —näk mã sa kyyh.

²²Ti ky hedoo né hê hajök do sa kyyh. Tii bã kã m', hyb n'aa jew'yyk do ramejũ rakebo bëeh Paw-Ro Siras sa saroor rabahewyyh hyb n'aa. ²³Ti m' tak'ëp rabahewyyh do jawén paa bã, ramejũ radewäts b'ëeh. Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa hã ramejũ, baad tabahag'ãas Paw-Ro Siras daheeh. ²⁴Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa dewäts b'ëeh t'öp gadäg ub doo gó. Ti m' b'aa gó ji tsyym tyw n'aa ragegots padëek doo gó tadabong sa tsyym.

²⁵Ti m' atsëm ub, gawak'aap, Paw-Ro Siras daheeh raky n'aa etsëe mäh, P'op Hagä Do hã rama ejãm mäh. Ta wób radewäts bëeh do ramaa newëe sa kyyh. ²⁶Tii bã, nyyw hê, tak'ëp tabana k'ãäts katajuus doo. Pã ragadahew'ëes do mesoo n'aa katajus wät na-ããj hê. Ti m' ragadahew'ëes do nooh, noo kasëets hóm ta daaj hê katajuus do hyb n'aa. Haak sapuww hedoo do radewäts b'ëeh do sa moo hã padëek do paah, kajäg bëeh tũ. ²⁷Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa ty gawëej däk bã, tahapäh bã ragadahew'ëes do noo gasëets hóm doo, tado däk sën-jeer ta daaj hê takadaj'ëep hyb n'aa paawã. Sahôn timer hê raba-n'yyh ted'oo. ²⁸Ti m' tak'ëp Paw-Ro bëehnh:

m 16.19 Noo ese do paa hyb n'aa, ta wób rabena maruus wê, tamaher'oot hyb n'aa sa hã ny hadoo sa pooj jê hawät doo. Maruus kariw n'aa hã rep'aak sa hã tamaher'oot hyb n'aa. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa anä kãn do jawén paa bã, dooh maruus noo ese wäd bã. Ti hyb n'aa né hê ta kariw n'aa rakawajãan Paw-Ro sa wê.

—Kadajëeb manä a daaj hë! —näng mäh. —Sahönh hë ääh, babä ää bab'ëeh —näng mäh.

²⁹Ti m' aj'yy betsëe ta bag, ti m' tawaj'aa suun, ti m' ahyh häng ta taron nu paa me Paw-Ro Siras sa wë. ³⁰Ti m' taman'yyh ragadahew'ëes doo gó naa. Teanh mä tii bä:

—Nyy d' y bad'oo hëp y tym P'op Hagä Do bed'ëep hyb n'aa nesaa do mahänh, ta wë y basëek hyb n'aa? —näng mäh.

³¹Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do hä mah'yy kae. Tii bä a h'yyb tym P'op Hagä Do ed'ëep da, ta wë mabawät hyb n'aa da, öm a tób yt hä haj'eenh do na-ääj hë —näk mäh.

³²Ti m' rahe'oot ta hä, ta tób yt habong do sa hä na-ääj hë Jesus ky n'aa.

³³Ti m' ti noo gó né hë, atsëm ub, Paw-Ro Siras sa rog rahewyyh do haj'aa paah, ragadahew'ëes do hagä n'aa hetsyyd höm. Ti m' nyyw hë ranu gemuun wät ta wakään daheeh. ³⁴Ti jawén Paw-Ro Siras daheeh tamahüüm mä ta tób hënh. Ti m' tanoo sa waa. Ti m' tak'ëp tatsebee kän ta wakään daheeh, P'op Hagä Do hä rah'yy kae däk do hyb n'aa.

³⁵Ti m' jati péh, hyb n'aa jew'yyk do ramejüü warahén wób, ragadahew'ëes do hagä n'aa wë, tabasog nyh hyb n'aa ragadahew'ëes doo gó hab'ëeh do paah, Paw-Ro Siras daheeh raban'yyh hyb n'aa. ³⁶Ti m' ragadahew'ëes do hagä n'aa her'oot Paw-Ro hä:

—Hyb n'aa jew'yyk do y ramejüü, öm Siras daheeh y basog nyh ragadahew'ëes doo gó naa, baad bë bah'üüm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hyb n'aa bë anäh, h'yyb nyyw gó bë ahöm —näng mäh.

³⁷Ti m' Paw-Ro baher'oot warahén panäk do sa hä:

—Bë hapäh né hë Roma buuj ky n'aa jaw'yyk doo. Dooh tahaja bä Roma buuj rahewyyh bä ranaher'oot nä bä raky kes'ëem do ky n'aa. Roma buuj né paawä ääh, ää rahewyyh sahönh hë sa matym gó, dooh né paawä ää hä ran'oo bä ää her'oot ää ky n'aa. Ää radewäts b'ëeh tii bä ragadahew'ëes doo gó. Tii d' rabad'oo do jawén paa bä ää hä, h'y kà rakarën kejën do hadoo ää bahöm. Dooh baad tado bä. Ää karën rabana wawëe hë, sa daaj hë ää ramanyh hyb n'aa —näng mä Paw-Ro kyyh panäk do sa hä.

³⁸Ti m' warahén rabahöm kän, rahe'oot mä sa hä. Ti m' hyb n'aa jew'yyk do raky n'aa napäh bä, Paw-Ro Siras daheeh Roma buuj, tak'ëp mä rabej'ym bong." ³⁹Ti m' rabahöm Paw-Ro sa wë, raber'oot hyb n'aa sa sii. Ti m' raky hadoo:

—Ää karën bë hyb n'aa mabaan höm ää mo haj'aa bë hä. Bë kawaj'ään manä ää wë —näk mä sa kyyh.

Ti m' baad hadoo doo me retsëe rabahöm hyb n'aa sa panang bä naa.

⁴⁰Paw-Ro raban'yyh bä ragadahew'ëes doo gó naa, Ridija tób hënh rabahöm. T'i hënh rakat'aa Jesus hä h'yy k'eeh do sa sii. Baad ub mä rabaher'oot sa hä, rah'yyb nej'ym doo me Jesus hä rah'yy k'eeh hyb n'aa. Ti m' rabahöm kän.

n 16.38 Rawén jej'ym bong, rabahewyyh bä, dooh rahapëe bä Roma buuj rado bä. Daap hë ramejüü rabahewyyh. Daap hë radewäts b'ëeh. Dooh tii da Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bä Roma buuj hä radoo bä.

Jesus hã h'yy kana'eeh do radu n'aa kamaj'i do panyyg n'aa hahÿh

17 ¹Ti m', Paw-Ro ramahôm me ratabës Æm-Piporis häd näng do panang, Aporonija häd näng do panang na-ääj hë. Kaja hôm kãn mã panang Tesaronika häd näng doo bã. Tii bã ti asooh tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo. ²⁻³Ti m', t'i hënh Paw-Ro rabahôm Judah buuj raka-mehehãk do hã, rabahed'oo doo da. Tamawoob hë Saab noo gó P'op Hagä Do kyy kerih do paa hã Paw-Ro metëeh sa hã, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa. Tamaher'oot mäh, tametëeh Kristo dajëp né hë, ganä wät né hë tadajëp jawén paa bã, ta ky n'aa kerih däk doo da né hë. Ti m' taky hadoo:

—Jesus, ta ky n'aa ÿ her'oot do bë hã, ti né hë Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo —näng mäh.

⁴Ti m' Judah buuj wób raky daheeh Jesus ky n'aa. Séd rah'yyb hedo däg kãn Paw-Ro sa hã. Hajöng Gereg buuj P'op Hagä Do hyb n'aa hes'ee do na-ääj hë raky dahé kãn Jesus ky n'aa. Ti hadoo ënh hajök ÿÿj ky n'aa etsëeh doo.

⁵Ti hyb n'aa m' Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do rah'yy kajewëets kãn. Rah'yy kajewëes do hyb n'aa rabats'yyt panang bã habong do moo nesaa doo, ti m' radu n'aa kamaj'i do panang bã. Ti m' rawaj'aa hôm Jasôn häd näng do tób hënh. Rakarën paawä Paw-Ro Siras daheeh tii bã haj'eenh do ramesoo, ramahüüm hyb n'aa panang buuj rakahet'aa bã. ⁶Ti m' dooh rawyyd bã Paw-Ro Siras daheeh. Ti hyb n'aa ramaso däk Jasôn, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób na-ääj hë. Ramahüüm mã panang wahë n'aa sa wë. Tak'ëp mã rageëenh:

—Hahÿ ajyy badäk hahÿ haw'ääts hë kamaj'i doo, hÿÿ kã babä rakaja nã —näk mäh. ⁷—Gëet hahÿ Jasôn ats'yyt, ta tób yt hã rabaj'eenh hyb n'aa. Sahôn hë hahÿ ajyy dooh raky dahé bã Sesa.^o Sa noo m' ti anäng ji wahë n'aa seeh, Jesus ramaneëenh doo —näk mäh.

⁸Ti m' ramaa napäh bã ta tii, hajök do t'i hënh kat'aa doo, panang wahë n'aa na-ääj hë rah'yy ganapõ kãn. ⁹Ti m' ramejüü Jasôn, ta wób na-ääj hë, rep'aak raberéd hôm hyb n'aa. Reréd hôm mã tii bã.

Bereja häd näng doo hënh Paw-Ro rabahôm do panyyg n'aa hahÿh

¹⁰Ti m' atsëm, Jesus hã h'yy ka'eeh do tii bã habong do sa kyyh gó Paw-Ro rabah'üüm Bereja hënh. Rakajaa bã, rabahôm tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hënh. ¹¹Ti m', Judah buuj Bereja bã habong do ky en'yyim Tesaronika habong do sa mahänh. Baad ragadoo Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. P'op Hagä Do kyy kerih do hã raner'ood had'yyt hë, rabahapäh hyb n'aa te hub tado bã sa hã Paw-Ro her'oot doo. ¹²Ti m' hajök Judah buuj rah'yy kae kãn Jesus hã. Hajök ÿÿj Gereg buuj ky n'aa etsëeh doo, ajyy na-ääj hë Gereg buuj, h'yy ka'eeh né hë tii da ënh. ¹³Ti m' Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh doo, panang Tesaronika habong doo, raky n'aa napäh bã Paw-Ro her'oot do P'op Hagä Do ky n'aa Bereja däg bã, Bereja hënh rabana. Ti m' radu n'aa Bereja buuj rakamaj'i hyb n'aa Paw-Ro sa wë. ¹⁴Ti m' nayyw hë Jesus hã h'yy ka'eeh do ramejüü Paw-Ro bawëenh akajar nabyy me. Ti hadoo né hë, Siras Tsimoot daheeh rabaym dó Bereja bã. ¹⁵Paw-Ro sii hah'üüm do paah, had'aa doo, panang Atën häd näng doo bã rabebë nã. Tii

b' naa rababaa j nã. Rakajaa bã raheer'oot Paw-Ro kyyh Siras, Tsimoot sa hã, nanyw hẽ rabah'ũum hyb n'aa, Atẽn bã rakataa hyb n'aa Paw-Ro hã.

Atẽn bã Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶Ti m' Paw-Ro gadaa nuuj jẽ Atẽn bã, h'yy katõn wãt mã tahapãh do hyb n'aa hajõng Atẽn buuj sa kabariih. Sa panang haw'ããts hẽ anyy had'yyt hẽ. ¹⁷Ti hyb n'aa m' tób P'op Hagã Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hã Paw-Ro ky wõnh Judah buuj, Gereg buuj P'op Hagã Do hã hyb n'aa hes'ee do na-ããj hẽ. Panang buuj rakahet'aa bã, rabaheb'ëeh bã, Paw-Ro ky wõnh ta ãh hã had'yyt hẽ t'ĩĩ hẽnh kat'aa doo. ¹⁸Ti m' Epikurẽw hãd enãh do ma matẽg wób, Es-Toj-Ko hãd enãh do ma matẽg wób raky ked'aak mã Paw-Ro hã. Ti m' ta wób raky n'aa rejãã. Hahÿÿ d' mã reaanh:

—H'ëed hahÿ tar'ood ÿyn karẽn taheer'oot? —nãk mãh.

Ti m' ta wób raky hadoo:

—Hãj n'aa s'ee hẽnh rah'yy kaha'eeh do sa ky n'aa taheer'oot. Ta ti sa hã ji h'yy ka'eeh takarẽn, tahyb n'aa pẽh —nãk mãh.

Tii d' rawẽn her'oot, Jesus ky n'aa hanãm doo, Jesus ganã wãt do ky n'aa na-ããj hẽ Paw-Ro maher'oot do hyb n'aa sa hã.

¹⁹Ti m' Paw-Ro rabatsyyd hõm Arejopak hãd nãng doo hẽnh, ma matẽg sa wahẽ n'aa rakahet'aa doo hẽnh. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hã:

—Ãã karẽn paawã ãã bahapãh mama metëek do ky n'aa. Dooh ãã ky n'aa napëẽ nã bã ta tii —nãk mãh. ²⁰—Õm ky kew'oonh maher'oot do hã. Ãã karẽn ãã hapãh h'ëed ky n'aa tii —nãk mãh.

²¹(Atẽn buuj, ta s'ee hẽnh naa hena do panang bã habong do na-ããj hẽ maa kereed had'yyt hẽ papuuj hadoo do ky n'aa ramaa newẽ bã, raheer'ood bã na-ããj hẽ. Ti hado had'yyt hẽ. Dooh ramoo boo bã. Ti hyb n'aa m' Paw-Ro rabats'yyt.)

²²Ti m' Paw-Ro bas'ëeg gëet Arejopak bã, ti m' taky hadoo sa hã:

—Atẽn buuj —nãng mãh. —ÿ hapãh ti bẽ maa ker'et bẽ wehëẽ bã bẽ h'yy kaha'eeh doo —nãng mãh. ²³—ÿ hawãt noo gó bẽ panang bã, ÿ hapãh sahõnh hẽ bẽ kabariih. ÿ hapãh na-ããj hẽ bẽ h'yy kaha'eeh do hã bẽ ma heju do tyng n'aa. ÿ hapãh sa mahang bẽ ma heju do tyng n'aa seeh, hahÿÿ da ta hã kerih doo: “P'op Hagã Do Ji Nahapãh Do Ji Ma Heju Do Tyng N'aa Hahÿÿh.” Ta ti nẽ hẽ P'op Hagã Doo, bẽ hyb n'aa esee doo, dooh nẽ paawã bẽ hapëẽ bã, ti ky n'aa nẽ hẽ ti ÿ her'oot bẽ hã —nãng mãh.

²⁴—P'op Hagã Doo, sahõnh hẽ badãk hahÿ mo haj'aa nãng doo, badãk hahÿ hã habong do tamoo haj'aa. Sahõnh hẽ badãk hahÿ haw'ããts hẽ habong do sa wahẽ n'aa tii. Sahõnh hẽ tabag'ããs. Dooh ta ti tagëẽ bã tób ji tama doo, ji yd hyb n'aa esee do yt hã. ²⁵Dooh hyb n'aa ta hã ji masa pẽh, sahõnh hẽ ji bahãnh tabahadoo do hyb n'aa. Ti nẽ hẽ ti hanoo ër hã ër bedëp hyb n'aa. Ti nẽ hẽ ti sahõnh hẽ hanoo do ër hã. ²⁶Sët hẽ aj'yy du na do sahõnh hẽ badãk hahÿ hãj n'aa bã habong do P'op Hagã Do an'oo bã, badãk hahÿÿ hã rababong hyb n'aa. P'op Hagã Do nẽ hẽ hanoo ny noo gó rababong doo, sa panang rababong do pan'aa na-ããj hẽ. ²⁷P'op Hagã Do wẽn d'oo tii da, P'op Hagã Do baad ji esõts bã nẽ hẽ, apãh ji baw'yyt, baad ji hyb n'aa newẽ bã nẽ hẽ tii. Dooh nẽ paawã dawëẽ P'op Hagã Do awãd bã ër mahãnh. ²⁸P'op Hagã Do hyb n'aa ër bedëp. P'op Hagã Do hyb n'aa nẽ hẽ ër babok. Tii d' nẽ hẽ bẽ see erih do paah: “P'op Hagã Do panaa ëer”, nãng mãh.

²⁹Ti m' Paw-Ro ky hadoo ênh:

—P'op Hagä Do panaa hadoo do hyb n'aa ëër, ti hyb n'aa dooh taw'ääts hê tado bä kabarii hadoo ji ed'oo P'op Hagä Doo. Dooh kabarii ji daaj hê ji moo wät do tahado bä. Dooh kabarii k'ääts tæg gabarëeh do s'ëëb, k'ääts tæg hawak do s'ëëb, pä s'ëëb hadoo do tahado bä P'op Hagä Doo. ³⁰P'ooj ub P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan hõm tii da ji adoo bä. Hÿÿ kä ti dooh. Hÿÿ kä tamejüü sahõnh hê badäk hahÿ haw'ääts hê habong do reréd hõm nesaa doo, ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä. ³¹Tii da tawén mejüü, taky däng do hyb n'aa ti awät nä. Ti awät ti noo gó taky däng, sahõnh hê badäk hahÿÿ hã habong do ta matym gó rakata b'ëëh bä. Ti noo gó kä tamejüü da aj'yy, tah'yyb däng doo, taky n'aa etyy hyb n'aa sahõnh hê badäk hahÿ haw'ääts hê habong doo. Baad ub né hê da tabaheer'oot. Dooh tesõots bä. Ti né hê ti ta h'yyb däng doo, sahõnh hê ky n'aa etyy doo, P'op Hagä Do metëeh sahõnh hê sa hã. Hahÿÿ da P'op Hagä Do metëeh ta tii: Tah'yyb Däng Do ganä wät dejëp do mahang, tan'oo bä —näng mä Paw-Ro kyyh.

³²Ti m' ganä wät do ky n'aa ramaa napäh bä tadajëp jawén paawä, ta wób raky n'aa ej'ees mä Paw-Ro. Ta wób kä raky hadoo:

—Taw'ääts hê. Jääm hê dó —näk mäh. —Ää karën ta jawén ää mamaher'oot p'aa hënh ta ti ky n'aa —näk mäh.

³³Ti m' Paw-Ro bahõm panang buuj ma mehetëk do sa wahë n'aa rakahet'aa doo bä naa. ³⁴Ta wób raky daheeh taheer'oot doo, ti m' rahadaa hõm mä Paw-Ro. Sa mahang ti awät mä ma mehetëk do sa wahë n'aa seeh, Dijonis häd näng doo. Sa mahang ti awät mä na-ääj hê ÿÿnh, Damaris häd näng doo, ta wób na-ääj hê.

Korin bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

18 ¹Ti m', ti jawén paa bä, Paw-Ro bahõm kän Atën bä naa Korin hënh. ²Ti m', t'ïï hënh mä takataa Judah buuj seeh hã, Akira häd näng do hã. Panang Põn-Tus häd näng doo bä tabenäng paa tii. Akira, ta ÿÿm Pisiir häd näng do daheeh, papuuj nä rakajaa Itarija häj n'aa hënh naa. Itarija bä naa rawén n'yyh, Roma buuj sa wahë n'aa, Karaw-Dijo häd näng do ah'eed h'üüm do hyb n'aa sahõnh hê Judah buuj, Roma bä habong doo. Ti m' Paw-Ro beg'ääs sa wë. ³Ramoo bok doo péh, ti né hê Paw-Ro moo wät. Ti hyb n'aa sa pa tabagä, séd hã ramoo bok hyb n'aa. Tób pan'aa pään s'ëëb, ji kah'ÿÿt bä ji mahüüm do ji sii, ratema. ⁴Ti m' Saab had'yyt hê Paw-Ro ahõm had'yyt hê tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hënh. T'ïï hënh taky wõnh Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hê. Takarën né paawä Jesus hã rah'yy ka'eeh.

⁵Ti m' Siras Tsimoot daheeh rakaja nä bä m' Masedonija häj n'aa hënh han'aa doo, Paw-Ro moo yw kän tamoo wät do paah, Jesus ky n'aa hanäm do tama met'ëëg had'yyt hê hyb n'aa. Judah buuj sa hã taheer'ood had'yyt hê, sa hã tame-tëeh Jesus né hê ti P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. ⁶Ti hadoo né hê m', dooh Judah buuj rakarën bä ramaa newë bä. Radu doo rakamaj'ïï do ta hã. Raky n'aa rejää mäh. Ti hyb n'aa ta tsapoog ta hã hadäk do tatapyng wät sa wë, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bä tii d' rad'oo do heen n'aa. Ti m' ta ky hadoo sa hã:

—Bë h'yyb haj'aa hê né hê ti dawëë bë baboo hõm P'op Hagä Do mahänh. Këh ÿ gabuuj nado —näng mäh. —ÿ her'ood wät baad ub bë hã. Hÿÿ kä ÿ her'oot Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hã kä —näng mä Paw-Ro kyyh.

⁷Ti m' Paw-Ro banä kăn tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä naa. Ti m' tabahöm kăn aj'yy Tisijo-Jus häd näng do tób hēnh. Judah buuj nado m' tii. P'op Hagä Do m' tahyb n'aa esee tii hä. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do pa ta tób basooh. ⁸Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahē n'aa, Kiris-Po häd näng do h'yy kae kăn Jesus hä. Ti hadoo né hē m' sahōnh hē ta tób yt haj'eenh doo. Ti m' hajök na-āāj hē Korīn babuj n'aa Jesus hä rah'yy ka'eeh, ta ky n'aa ramaa napāh jawén paa bä. Ti m' ranu gemuun bong.

⁹Ti m' ta see pé noo gó, atsēm, s'ēēh hadoo Paw-Ro hä. S'ēēh hadoo doo gó Jesus ber'oot Paw-Ro sii. Hahỹ d' mā ta kyyh Paw-Ro hä:

—Eỹm manäh. Maher'ood had'yyt hē kēh y n'aa. Maky n'aa eréd manäh.

¹⁰Y awād had'yyt hē a sii. Dooh da a hä moo däng péh. Dooh da om rarejā bä. Babā babuj n'aa sa mahang hajök y raky daheeh da —näng mā Jesus kyyh Paw-Ro hä.

¹¹Ti hyb n'aa sét hē ta baab, ji ma poo oow see pé ta kamarab n'aa ta jó, Paw-Ro bayyw kăn Korīn bä, P'op Hagä Do kyyh tama metēēk hyb n'aa.

¹²Ti m', aj'yy Garijo häd näng doo, Akaja häj n'aa bä wahē n'aa noo gó, Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do rakamaj'ī Paw-Ro hä. Ti m' Paw-Ro ramaso dāk, ramahūūm mā sa häj n'aa wahē n'aa Garijo häd näng do wē. Rakarēn paawā m' Garijo ky n'aa etyy Paw-Ro. ¹³Ti m' Garijo hä raky hadoo:

—Hahỹ aj'yy ky kah'ūūm ēr panang bä habong do sa hä, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa āā ky n'aa jaw'yyk do nanoo doo da —nāk mäh.

¹⁴Ti m' Paw-Ro du do paawā taher'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa, Garijo ky hadoo Judah buuj sa hä:

—Tamo haj'aa kadoo bä paawā, tak'ēp nesaa do tamoo wād wād paawā, y maa newē né paawā bē kyyh, Judah buuj. ¹⁵Jāām hē kyyh p'āā, sa häd p'āā, bē ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa p'āā bē ky ked'aak. Ti hyb n'aa bē daaj hē bē hyb n'aa newē nyy d' bē bad'oo. Dooh y ky n'aa ety bä ta ti hedoo doo —näng mäh.

¹⁶Ti m' tabah'eed n'yyh Judah buuj. ¹⁷Ti m' aj'yy Sotenés, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahē n'aa see wē rah'yy kawereem, rahewyh wāt mā Garijo moo hew'ēēt do tób n'aa w'oo hä. Dooh Garijo hyb n'aa p'eed bä rabaheyyh bä.

Ān-Tijoka hēnh Paw-Ro babaaj hōm do panyyg n'aa hahỹh

¹⁸Ti m' ti jawén Paw-Ro aym nā hajōng ta āh Korīn bä. Ti m' Paw-Ro kedēē wāt Jesus hä h'yy ka'eeh do Korīn bä habong do sa hä. Ti m', Pisiir Akira sa daheeh ragatsēg t'oonh marakate gó häj n'aa Sirija häd näng doo hēnh hahōm doo. Marakate atsēg pooj jé, Paw-Ro ahoo bēēh ta sēēn, panang Sēn-Kerej häd näng doo bä. Bāp peej dāk tanahoh ta sēēn, P'op Hagä Do hä taky däng do paa hyb n'aa.^p ¹⁹Ti m' atsēg hōm kăn. Ti m' rakajaa panang Epeso häd näng doo bä. T'īī hēnh Pisiir Akira daheeh rabayyw kăn. Paw-Ro kā ahōm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh. Ti m' taky wōnh Judah buuj t'īī hēnh kat'aa doo. ²⁰Ti m' rabats'yyt bä sa sii tabaym dó, dooh m' takarēn bä. ²¹Tób yt naa tabanyyh bä taky hadoo sa hä:

p 18.18 Tabēēj dāk ta ky däng do heen n'aa, tawén hoo bēēh ta sēēn.

—P'aa hēnh da ȳ bana P'op Hagä Do karēn bā —nāng mäh.

Ti m' tagatsēg sooh marakate hatsēk doo gó, hāj n'aa Sirija häd nāng doo hēnh hahōm doo gó. ²²Panang Sesareja häd nāng doo bā rakaja hōm bā, Paw-Ro gatsēg nyh. Ti m' tabas'oob kăn Jerusarēnh hēnh, Jesus hā h'yy ka'eēh do t'īi hēnh habong do taheg'āās hyb n'aa m'. Tii b' naa Ān-Tijoka hēnh mā tabahōm. ²³Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ahōm Pirikija, Garata häd enäh do hāj n'aa hēnh. Tamahōm me, panang banāng bā taheg'āās sahōnh hē panang buuj Jesus hā h'yy ka'eēh doo. Tah'yyb en'yyim mā sa hā. Taher'oot mā sa hā, baad ub Jesus hā rah'yy ka'eēh hyb n'aa.

Aj'yy Aporos häd nāng do panyyg n'aa hahȳȳh

²⁴Ta see pé noo gó, aj'yy, Judah buuj, Aporos häd nāng do kajaa panang Epeso häd nāng doo bā, panang Pisiir Akira daheeh rabaym do paa bā. Panang Aresān-Dirija häd nāng doo bā tabenāng paa ti Aporos. Ky mepäh ter'ood bā. Baad tabahapäh P'op Hagä Do kyy kerih doo. ²⁵Heen n'aa nāng né hē Jesus ky n'aa. Tak'ēp h'yyb hedoo doo me tabaher'oot sa hā, baad tama metēēk Jesus ky n'aa na-āāj hē, jāām né hē paawā tahapēē paawā Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun do ky n'aa. ²⁶Ti m' neȳym doo me tabaher'oot Jesus ky n'aa, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā. Ti m' taher'oot do Pisiir Akira daheeh ramaa napäh bā m', rabatsyyd kăn sa tób hēnh. T'īi hēnh rabaher'oot baad ub né hē P'op Hagä Do ky n'aa ta hā, tanahapäh nā doo.

²⁷Ti m' ta see pé noo gó Aporos karēn tabatsēg hōm Akaja hāj n'aa hēnh. Ti m' Jesus hā h'yy ka'eēh do Epeso bā habong do raky hadoo:

—Taw'āāts né hē mabahōm —nāk mäh.

Ti m' Jesus hā h'yy ka'eēh do Akaja bā habong do hā rama erih, baad ragadoo hyb n'aa Aporos. Ti m' takajaa bā t'īi hēnh Aporos masa Jesus hā h'yy ka'eēh doo. Jesus hā rah'yy kae padēēk tii, P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa sa wē. ²⁸Aporos ky wōnh Judah buuj. Sahōnh hē ramaa napäh bā baad tabaher'oot, baad tametēēh Judah buuj sa hā, Jesus né hē ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dāng Doo. P'op Hagä Do kyy kerih do hā tametēēh tii. Ti hyb n'aa, dooh Judah buuj sa kyy pé taher'oot do hā.

Epeso bā Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahȳȳh

19 ¹Ti m', Korīn bā Aporos bawāt noo gó, Paw-Ro bahōm panang Epeso häd nāng doo hēnh. Ta tyw n'aa waēē me tabēs doo me tamahōm. T'īi hēnh tamamuun Jesus ky n'aa ky dah'eēh do wób. ²Ti m' teanh sa hā:

—Ākā, bē gado dāk P'op Hagä Do Sahee bē du doo noo gó bē ky daheeh doo? —nāng mā Paw-Ro.

Ti m' raky hadoo:

—Dooh āā ky n'aa napēē nā bā tanyy bā P'op Hagä Do Sahee —nāk mäh.

³Ti m' Paw-Ro eanh mā sa hā:

—H'ēēd hadoo doo me ti bē ranu gemuun bong? —nāng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun doo da —nāk mäh.

⁴Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Jowāw nu gemuun doo, nesaa do ji berēd hōm do heen n'aa, P'op Hagä Do hā ji h'yy ka'eēh do heen n'aa. Jowāw nu gahem'uun do maher'oot paa

maa new'ëë do sa hä, ta jawén hana do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa, Jesus hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä Paw-Ro.

⁵Ti m' raky n'aa napäh bä Paw-Ro her'oot doo, ranu gemuun hóm kán mä Jesus häd gó kä. ⁶Ti m' Paw-Ro dasooh ta moo sa nuu gó, ti m' P'op Hagä Do Sahee bajëë kán sa h'yyb tym gó. Ti hyb n'aa kyy wób rer'ood wät dó. P'op Hagä Do ky n'aa m' rahe'oot na-ääj hë. ⁷12 m' ajyy tahyb n'aa pé m' tii.

⁸Tamawoob hë ta kamarab Paw-Ro ahóm had'yyt hë tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. H'yyb neÿÿm doo me baad tabahe'oot sa hä P'op Hagä Do ji tabag'ääs do ky n'aa.

⁹Ti m' sa mahang ti abong nabuj keh'üüm doo. Dooh m' rakarën bä raky dahé bä Jesus ky n'aa. Ti m' ta wób maa napäh bä, raky n'aa rejää Jesus ky n'aa, papuuj hadoo do ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro ahóm sa mahänh. Ti m' tatsyid h'üüm Jesus hä h'yy ka'eeh doo, tób Tirän häd näng do yd ma mehetëk doo hënh. T'ii hënh tabahe'ood had'yyt hë sa hä Jesus ky n'aa.

¹⁰Pawóp mä ta baab tabahe'oot t'ii hënh. Ti hyb n'aa m', sahönh hë Judah buuj, Judah buuj nadoo do Asija häj n'aa bä habong doo, raky n'aa napäh Jesus ky n'aa. ¹¹P'op Hagä Do an'oo bä tak'ëp Paw-Ro pehuunh. ¹²Paw-Ro saroor tapadedëëk do sii hë radaso bä nahëë näng do hä, has'oo däk tan'oo bä. Karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk do sii hë tabahebë Paw-Ro saroor hä.

¹³Ti m' Judah buuj wób, jé pad'yyt hë karap'aar h'yyb nesaa do hebë doo, rakarën paawä karap'aar h'yyb nesaa do rahebë Jesus häd gó. Hahÿÿ da m' sa kyyh karap'aar h'yyb nesaa do sa hä:

—Jesus, Paw-Ro ky n'aa her'oot do häd gó, òm ää mejüü maberéd hóm hyb n'aa mahadäk doo —näk mäh.

¹⁴Tii d' hed'oo do 7 ajyy, Judah buuj Sewah häd näng do taah. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa see m' ti Sewah. ¹⁵Ti m' ta see pé noo gó karap'aar h'yyb nesaa do see ky gadoo mä sa hä:

—ÿ hapäh ti Jesus. ÿ ky n'aa napäh ta ti Paw-Ro —näng mäh. —Bë ti dooh. Dooh ÿ mepëë bä bëëh —näng mäh.

¹⁶Ti m' ajyy, karap'aar hä hadäk do her'oot doo, sa hä tawaj'aa däk. Tak'ëp tabahejoonh karap'aar h'yyb nesaa do ta hä adäk do hyb n'aa, ti hyb n'aa taj'aa ketsë sa hä. Tarejää tak'ëp sa hä, ti hyb n'aa rawaj'aa n'yyh bag hënh tób gó naa. Majyyw ratag nyyh raban'yyh bä. ¹⁷Ti m' sahönh hë Epeso bä habong do Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hë raky n'aa napäh bä m' rabeÿÿm bong. Raweh'ëëh mä tak'ëp Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹⁸Ti m' hajök Jesus hä h'yy ka'eeh do wób, sahönh hë ramaa napäh bä raka-woom nesaa do sa mo haj'aa. ¹⁹Hajök mehëm do paa ramenaa sa h'ëëd kerih doo. Ta hä tabanäng ramehëm do ky n'aa paah. Ti m' sahönh hë rabahapäh bä m' rabaju toonh sahönh hë ta ti hedoo do kerih doo. Ta hyb n'aa pé 50 miw moweed k'ääts tég hawak do s'ëëb raju toonh do säm paah. ²⁰Tii bä kä m', ky n'aa etsä däg kán mä Jesus ky n'aa. Jé pad'yyt däg kä ta ky n'aa tii bä. Hajök h'yy ka'eeh doo kä Jesus hä.

²¹Ta ti jawén paa bä Paw-Ro h'yyb däng tabeg'ääs Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa hënh. Tii b' naa takarën Jerusarënh hënh tabahóm. Ti m' taky hadoo:

—Jerusarënh hënh ÿ bewäd nä jawén paa bä, ÿ beg'ääs nä Roma panang —näng mäh.

²²Ti m' ta sii moo bok do wób, Tsimoot, Eras häd enäh do tamejüü Masedonija häd näng do häj n'aa hēnh rabahōm hyb n'aa ta pooj jé. Ti nuuj jé m' Paw-Ro baym dó Asija häj n'aa bä.

Demeet du n'aa do rakamaj'ī do Paw-Ro sa wē panyyg n'aa hahýŷh

²³Ti m' ti noo gó Epeso bä hajök kamaj'ī Jesus ky n'aa hyb n'aa. ²⁴Aj'yy Demeet häd näng do du n'aa rakamaj'ī doo. K'äats tēg hawak do moo hew'ēēt do tii. Tób taah its sa kabarii Dijāān^q häd näng do tób n'aa mo n'aa me tatema tób taah its. Demeet, ta moo hataa daheeh ratehem'aa sa kabarii tób n'aa its. Hajōng ta sām ragedak. ²⁵Ti m' Demeet maher'oot ta sii moo heb'ook doo, ta wób na-āāj hē k'äats tēg hawak do s'ēēb moo heb'ooh doo. Hahýŷ d' mā ta kyyh sa hā:

—Bē hapäh né hē ti baad ub ēr gedak ēr moo bok do sām —näng mäh.

²⁶—Bē ky n'aa napäh na-āāj hē Paw-Ro häd näng do her'oot do hā. Taher'oot sa hā, kabarii ji moo wät doo, dooh ji h'yy kaha'eēh do pan'aa tado bä. Hajök ky dah'eēh ta kyyh hā, Epeso panang buuj had'yyt hē nado. Asija häj n'aa bä, jé pad'yyt hē da raky daheeh ta kyyh —näng mäh. ²⁷—Ji ām n'aa hoop da taher'oot do hā. Hajōō magyys hē ky dah'eēh da ta kyyh hā, dooh da ēr moo bok do hā raky dahé wäd bä. Dooh da na-āāj hē Dijāān tób n'aa, tak'ēp haj'ap doo, rawehēē wäd bä. Dijāān, Asija häj n'aa bä, sahōnh hē häj n'aa bä rah'yy kaha'eēh doo, ti na-āāj hē, dooh da rah'yy kae wäd bä, dooh da rawehēē wäd bä. Ta häd ky n'aa etsēēh do paa ahēēj jēng da —näng mā Demeet kyyh.

²⁸Ti m' Demeet her'oot do ramaa napäh bä m', tak'ēp mā rakawajāān Paw-Ro wē. Ti m' radu doo rageēēnh doo:

—Tak'ēp haj'ap do Dijāān, Epeso buuj hag'āās doo! Tak'ēp haj'ap do Dijāān, Epeso buuj hag'āās doo! —näk mā sa kyyh.

²⁹Ti m' ti hyb n'aa, nayyw hē sahōnh hē Epeso buuj rageēēnh mäh. Ky kak'ēē mā tak'ēp. Ti m' rameso padēēk ajyy Gajo, Aris-Tako häd enäh doo, Masedonija häj n'aa bä naa Paw-Ro had'aa doo. Ti m' Epeso buuj ramahūūm rakahet'aa doo bä. ³⁰Ti m' Paw-Ro karēn paawā t'īī hēnh tabahōm, hajök do hā tabaher'oot hyb n'aa. Ti hadoo né hē, dooh m' Jesus hā h'yy ka'eēh do ran'oo bä tahōm bä t'īī hēnh, ām n'aa näng do hyb n'aa. ³¹Ta ti häj n'aa wahē n'aa wób sii hē, Paw-Ro najiis, rapanäk ta hā tanahōm hyb n'aa, takamanew'aa hyb n'aa sa mahang.^r ³²Daap hē kat'aa do rageēēnh. Ta see hadoo ta wób sa kyyh, ta see hadoo ta wób sa kyyh. Hajök sa mahang dooh rahapēē bä h'ēēd hyb n'aa t'īī hēnh rakata padēēk daap hē. ³³Ti m' Judah buuj sa mahang kata padēēk do ramejüü aj'yy Aresān häd näng doo, hajök do hā tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' kata dāk do wób raher'oot Aresān hā nyy da ta kyyh sa hā. Ti m' Aresān moo me tamedug paawā, bag hēnh rabab'ēēh hyb n'aa, sa hā tamaher'oot hyb n'aa paawā. ³⁴Ti m' Judah buuj rabahapäh bä Aresān, radu doo rageēēnh doo:

—Tak'ēp haj'ap do Dijāān, Epeso buuj hag'āās doo! Tak'ēp haj'ap do Dijāān, Epeso buuj hag'āās doo! —näk mā sa kyyh.

Séd ky hedoo mā rageēēnh, pawóp oor. Dooh rakarēn bä ramaa newē bä sa hā Aresān maher'oot do paawā.

q 19.24 Ta ti *Dijāān* häd näng doo, Epeso buuj sa kabarii rah'yy kaha'eēh doo.

r 19.31 Rajeyŷm mā Paw-Ro radajēē bä, kata b'ēēh doo hā.

³⁵Ti m' panang wahë n'aa hyb n'aa jawyk do medug kân. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë maa newë këh ÿÿ, Epeso buuj —näng mäh. —Sahõnh hë häj n'aa buuj rahapäh ti Dijãän tób n'aa hagã n'aa ër panang buuj. Ër hag'ãas na-ãäj hë ta heen n'aa hadoo doo, pä s'ëëb, wë hã naa hadëë jat doo. ³⁶Sahõnh hë raky n'aa napäh ta tii. Dooh ta ky n'aa jejën péh. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë bag hënh bë bab'ëëh. Ti hyb n'aa dooh bë hyb n'aa jöh bã bë moo bok do hã sa hã. ³⁷Hahÿ ajyy bë manaa doo, dooh Dijãän tób n'aa yt hã retsëëg hõm péh. Dooh raky n'aa rejã bã ër h'yy kaha'eeh doo —näng mäh. ³⁸—Demeet wë, ta hataa ta sii moo b'ook do sa wë tanyy bã ta wób raky n'aa tapaa do ky n'aa, taw'ãäts hë hyb n'aa jewyk do ji ky n'aa etyy n'aa wë rabahõm. Ti anäng na-ãäj hë Roma buuj sa wahë n'aa seeh. Taw'ãäts hë sa hã rabaher'oot. ³⁹Tanyy nã bã bë her'oot do seeh, taw'ãäts hë bë her'oot sahõnh hë Epeso buuj rakahet'aa noo gó ër ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da. ⁴⁰Äm n'aa näng Roma buuj sa wahë n'aa ër raky n'aa tapaa, hajõ gó bë ky ked'aak doo. Ër reaaj bã h'ëëd hyb n'aa tak'ëp bë geëënh, dooh ër her'oot péh, dooh hyb n'aa péh —näng mäh.

⁴¹Ti m' taky hado kân sa hã:

—Jãam hë. Taw'ãäts hë bë abaaj h'üüm —näng mäh.

**Masedonija häj n'aa hënh, Keres häj n'aa hënh
Paw-Ro bahõm do panyyg n'aa hahÿÿh**

20 ¹Ti m' kawejän do paa rababaa hõm jawén paa bã sa tób hënh, Jesus hã h'yy ka'eeh do Paw-Ro ats'yyt mã ta wë rabana hyb n'aa. Ti m' baad tabaher'ood däk sa hã, h'yyb neÿÿm doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti m' takedëë hõm sa hã. Ahõm kân mã tii bã Masedonija häj n'aa hënh. ²Tamahõm me panang bã taher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã, h'yyb neÿÿm doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Hajõng baad hadoo do taher'ood däk sa hã. Ti m' Gereg buuj sa häj n'aa bã takajaa. ³Tamawoob hë kamarab tabaym dó tii bã. Ti m' takarën tagatsëg so paawã marakate gó Sirija häj n'aa hënh hahõm doo gó. Tagatsëg so pooj jé, heen n'aa nyy däk Judah buuj rano n'aa masoo do hã. Ti hyb n'aa tahyb n'aa newë däk tababaa hõm Masedonija häj n'aa bã tabës doo me ta tyw n'aa. ⁴Ta sii habaa h'üüm do sa häd hahÿÿ da: Sopater (panang Bereja häd näng doo bã naa, Piho häd näng do t'aah), ta see Aris-Tako, ta see Sekün (panang Tesaronika häd näng doo bã naa), ta see Gajo (panang Derebé häd näng doo bã naa), ta see Tsimoot, ta see Tikiko, ta see Toropimo (Asija häj n'aa hënh naa). ⁵Äã pooj jé rabahõm ti nuuj jé. Äã ragadaa kân panang Torowas häd näng doo bã. ⁶Tii bã, päw makuj n'aa tamah do äã tab'ëës jawén paa bã, äã gatsëg t'oonh Pirip bã naa marakate gó. Ji moo séd hënh ta äã jawén paa bã, äã kataa sa hã panang Torowas häd näng doo bã. ⁷ta äã baym dó tii bã.

Hadëë hyng do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷Ti m' met'uuh hã äã kata b'ëëh Jesus hã h'yy ka'eeh do sa sii, päw äã ganebäh hõm hyb n'aa, Jesus äã hyb n'aa esee hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro baher'ood kân Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã. Jati pé tatsyym kadoo do hyb n'aa, taher'oot do dawëët. ⁸Äã kata däk tób gó p'op gadäk doo gó, ta bag banäng hënh. ⁹Ti m' atsëm ub, gawak'aap, pahëëw Ew-Tiko häd näng doo, tób noo bã

hasooh doo, aã jëng tabasooh bã, Paw-Ro her'oot do dawëët do hyb n'aa, ty jawyg dāk do hyb n'aa m'. Ti m' tabadëë hyng p'op naa. Dajëp. ¹⁰Ti m' Paw-Ro bahyng, ahyy häng, tawaké dāk dajëp do hã. Ti m' taky hadoo:

—Bë eỹm manäh. Edëp! —näng mäh.

¹¹Ti m' Paw-Ro rabas'ëëg kăn p'aa hënh tób gawakō p'op gadāk doo gó. Tii bã ää hã Paw-Ro ganebäh hōm kăn pāw, sahōnh hë ää bawa. Ti m' p'aa hënh tabaher'oot, tabawag hōm bã kã taky yyw dāk. Ti m' tatsyym kadoo. ¹²Ti m' marahud hadëë hyng do paa ramahüüm kăn ta tób hënh. Edëp tabahōm. Sahōnh hë rah'yy gadejah.

Epeso buuj sa hã Paw-Ro kedëë wät do panyyg n'aa hahỹh

¹³Ta pooj jé tii bã ää bah'üüm marakate gó. Panang Asós häd näng doo hënh ää bah'üüm. Tii bã ää gada Paw-Ro, tagatsëg sooh hyb n'aa ää sii. Tii da ta kyyh ää hã. Takarën mã takanaa hëëj hã. ¹⁴Asós bã takajaa bã, ää mahüüm kăn marakate gó. Panang Mitirën häd näng doo hënh ää bahōm.

¹⁵Jat'iip hadoo ää tsyym kasok ënh, ää kaja hōm kăn tsyt dëëg hã Kiw häd näng do nedaa bã. Jat'iip hadoo ää batsëg hōm kăn tsyt dëëg hã, Samos häd näng doo hënh. Jati pé ää kaja hōm kăn panang Mirét häd näng doo bã kã. ¹⁶Dooch Paw-Ro karën bã Epeso bã ää nu kajäg bã. Nayyw hë takarën mã takaja hōm Jerusarënh hënh. Tahaja bã m' takarën Pën-Tekos ratab'ëës do pooj jé takajaa Jerusarënh hënh. ¹⁷Ti m', Mirét bã naa Paw-Ro mejüü ranaëënh hyb n'aa Epeso bã habong do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa.

¹⁸Ti m', Mirét bã rakajaa bã, Paw-Ro ky hadoo sa hã:

—Bë hapäh né hë nyy da ỹ bawäd had'yyt hë bë mahang Asija häj n'aa bã ỹ kajaa noo gó naa —näng mäh. ¹⁹—Jesus hã ỹ moo wäd had'yyt hë, ta ky n'aa ỹ her'ood had'yyt hë. Dooch né ỹ h'yy kasabé bã. Jesus ky n'aa ỹ her'oot bã, hajōō nuu me ỹ h'yy heoot Jesus hã rah'yy ka'eeh tak'ëp ỹ karën do hyb n'aa. Tii da né hë ỹ bad'oo, hajōō nuu me né hë paawä ỹ bahoop Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do sa moo gó. ²⁰Dooch ỹ ky n'aa eréd bã ỹ her'oot do baad hadoo do ky n'aa bë hã. Sahōnh hë baad hadoo do bë ỹ ma met'ëëg wät. Bë tób yt hã bë ỹ metëëk, sahōnh hë ramaa napäh. ²¹Judah buuj, Judah buuj nadoo do sa hã na-ääj hë ỹ baher'oot nesaa do raberéd hōm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem hyb n'aa, Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ²²Jerusarënh hënh ỹ bahōm hỹ ỹ kã ỹ P'op Hagä Do Sahee mejüü. Dooch ỹ hapëë bã h'ëëd hado hã ỹ t'ĩ hënh. ²³Jääm né hë ỹ hapäh, sahōnh hë panang ỹ bewäd nä hënh, ỹ P'op Hagä Do Sahee maher'oot ỹ da radawäts gëët, tak'ëp da ỹ bahoop, tanooh. ²⁴Ti hadoo né hë paawä, dooch ỹ h'yy n'aa p'eed bã ỹ hedëp do hã. Jääm hë ỹ karën ỹ bahajaa, Jesus Hyb N'aa Jawyk Do hã ỹ tamejüü doo. Ỹ tamejüü ỹ baher'oot hyb n'aa sahōnh hë sa hã P'op Hagä Do kamahän do ky n'aa —näng mã Paw-Ro kyyh.

²⁵Ti m' taky hadoo ënh:

—Ỹ hapäh baad ub, dooch da ỹ bë hapëë wäd bã bë mahang her'oot do paa P'op Hagä Do ji tabag'ääs do ky n'aa —näng mäh. ²⁶—Ti hyb n'aa baad ỹ baher'oot bë hã. Këh ỹ gabuuj nado tii, ta wób sa h'yyb tym P'op Hagä Do wë tanas'ëëg bã. ²⁷Sahōnh hë bë hã ỹ her'ood wät sahōnh hë P'op Hagä Do karën doo. Dooch ỹ ky n'aa jejën péh. ²⁸Ti hyb n'aa, taw'ääts hë baad ub bë bahag'ääs bë daaj hë, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã na-ääj hë, sa wahë n'aa bë

bahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Taw'ääts hē bē hagāā baad ub P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh doo. Sa hyb n'aa paa Jesus kan'oo dāk, tadajēp sa hyb n'aa, ta karapee rabahado padēēk hyb n'aa. ²⁹Ÿ hapäh hahŷŷh: Ÿ bahōm jawén paa bä, bē mahang an'aa da ta wób. Tabanas'aa b'éé hek'ook do hadoo da. Dooh da rat'yyd mehiin bä Jesus hä h'yy ka'eeh doo. ³⁰Bē mahang na-āāj né hē ta wób radu doo da rawareem do P'op Hagä Do kyyh, sa hä kă Jesus hä h'yy ka'eeh do raky süüt hyb n'aa. ³¹Ti hyb n'aa, baad bē hyb n'aa matakä da! Bē hyb n'aa es'ee nyy da tamawoob hē ta baab noo gó had'yyt hē ŷ ky n'aa jebaanh sahōnh hē bē hä sét ken'yyh. Ta see pé noo gó ŷ h'yyb heoot doo me ŷ ky n'aa jebaanh, baad ŷ karēn do hyb n'aa paawä bē h'yy ka'eeh Jesus hä —näng mä Paw-Ro sa hä.

³²Ti m' taky hado kăn:

—Ÿ karēn P'op Hagä Do bē tahag'āas. Ÿ karēn P'op Hagä Do ji wē ky enyym do panyyg n'aa bē h'yyb gó tawäd had'yyt hē. Ti né hē tan'oo bä baad bē h'yy kae magyys hē Jesus hä. Tan'oo dāk da bē hä baad hadoo doo, ta karapee tasēew hōm do sa hä taky däng doo —näng mäh. ³³—Dooh hēp ŷŷ gó ŷ karēn pé paa ta wób sa dajēer, ta wób sa saroor —näng mäh. ³⁴—Bē hapäh né hē ny hadoo ŷ moo wät daj ŷŷ hē, ma ŷ sām hä, hata ŷ ma sām hä. ³⁵Sahōnh hē ŷ bad'oo do hä ŷ metēeh bē hä, bē bahapäh hyb n'aa, tak'ēp né hē ji moo wät ji masa hyb n'aa kas'uut doo. Bē hyb n'aa es'ee Jesus kyyh: “Ji tsebee né paawä ji hä ran'oo bä ji karēn doo, ta bahānh ji tsebé da ta wób hä ji an'oo bä rakarēn doo”, näng mä Jesus —näng mä Paw-Ro kyyh.

³⁶Ta ti Paw-Ro her'oot do jawén paa bä m', ahyy häng ta taron nuu me, ta wób na-āāj hē m'. Ti m' taky n'aa etsēē. ³⁷Sahōnh hē rabaód bong, rawaké wät, redēē wät. ³⁸Tak'ēp rawén h'yy ketón bong Paw-Ro her'oot do hä, dooh raty gepēē wäd bä tahe'oot do hyb n'aa. Ti m' rabahadaa wēēnh marakate gó tagatsēg sooh bä.

21 ¹Ti m', āā kedēē bong jawén paa bä Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa Epeso bä naa han'aa do sa hä, āā gatsēg tooj kăn marakate gó. Āā gagēd hōm ub tsyt dēēg hä, Kos häd näng doo hēnh. Jat'iip hadoo āā bahōm tsyt dēēg hä, Rodes häd näng doo hēnh. Tii b' naa āā bahōm panang Pataar häd näng doo hēnh. ²Pataar bä āā baw'yyt marakate Penisija häj n'aa hēnh hahōm doo. Ti m' āā gatsēg tooj kăn ta gó. ³Āā matsēk me āā hapäh tsyt dēēg hä, Tsi-Peré häd näng doo, ji s'ŷŷ hadāk hēnh. Āā ahōm kăn Sirija häj n'aa hēnh. Marakate gabuuj ramesób nuuj jé, āā as'oop panang Tiir häd näng doo hēnh. ⁴Tii bä āā mamuun Jesus hä h'yy ka'eeh do tii bä habong doo. 7 ta āā baym dó sa pa. Ti m' P'op Hagä Do Sahee baher'oot Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä nyy d' rabad'oo Paw-Ro hä Jerusarēnh hēnh. Ti hyb n'aa m' raky hadoo Paw-Ro hä:

—Ahōm manä Jerusarēnh hēnh —näk mäh.

⁵Ti m', 7 ta āā tabado dāk bä, āā bawēj kăn. Jesus hä h'yy ka'eeh do ajyy, sa ŷŷm, sa taah āā rahadaa wēēnh hood jó. Hood jó āā behyy bēēh āā taron nu paa me, ti āā ky n'aa etsēē. ⁶Ti m' āā kedēē bong sa hä. Ti m' āā gatsēg tooj kăn marakate gó. Tii bä āā hadaa wēēnh do rabas'oob kăn sa tób hēnh.

⁷Tiir bä naa marakate bahōm, Toremajida bä tanu däng. Ta tii bä āā beg'āas Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wē. Sét adēb bä āā tab'ēēs sa sii. ⁸Jat'iip hadoo āā kaja hōm panang Sesareja häd näng doo bä. Pirip, Jesus ky n'aa rod tób bä āā

ba'yym. 7 ajyy Jesus mejüü do sa hata see ti Pirip. ⁹Ji meheet pé Pirip toog, marahud. Rahajaa rahe'ood bä ta jawén hawät doo, P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. ¹⁰Hajöõ däk ää äh Pirip tób bä, takaja nä Judah häj n'aa hēnh hana doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Agab häd näng doo. ¹¹Ää pa tabana geēt bä, tapyn hōm Paw-Ro baa wyd. Ti m' ta daaj hē ta mooh, ta tsyym takama-w'yyd geēt ta me. Ti m' taky hadoo:

—Hahy baa wyd näng do danäh, hahy da da Judah buuj ramaw'yyd däk Jerusarēnh bä. Ran'oo däk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, P'op Hagä Do Sahee her'oot —näng mä Agab kyyh.

¹²Ta ti ää maa napäh bä, ta wób na-ääj hē ta tii bä hab'ēeh doo, ää sahōnh hē ää ky kah'üüm Paw-Ro hä, tanahōm hyb n'aa Jerusarēnh hēnh. ¹³Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Hēd n'aa bē ba'oot? Tak'ēp y h'yy katón bē an'oo bä —näng mäh. —Dooh y eỹm bä y ramaw'yyd däk do hä. Rakarēn bä y radajēeb bä Jerusarēnh bä, y dajep né hē Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa. Dooh y eỹm bä —näng mäh.

¹⁴Dooh ää taky dahé bä. Ti hyb n'aa dooh ää ky kahüüm boo bä ta hä. Ti m' ää ky hadoo:

—Na manä Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb däng do hadoo ta hä —näk ääh.

¹⁵Ti m' ää benyww hōm ää h'ēed, ti m' ää tsyym kasog kän Jerusarēnh hēnh hah'üüm doo. ¹⁶Jesus hä h'yy ka'eeh do wób, Sesareja bä habong doo, ah'üüm ää sii. Ää ramahüüm ajyy bap peej Jesus hä h'yy kae däk do tób hēnh, t'ii hēnh ää ba'yh hyb n'aa. Ta häd Masōn. Tsyt dēeg hä Tsi-Peré häd näng doo bä tabana.

Tsijaag wē Paw-Ro beg'äas do panyyg n'aa hahyäh

¹⁷Ti m' ää kaja hōm bä kä Jerusarēnh bä, baad Jesus hä h'yy ka'eeh do ää ragadoo. ¹⁸Jat'iip hadoo ää beg'äas Paw-Ro sii Tsijaag tób hēnh. T'ii hēnh rakata b'ēeh sahōnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa. ¹⁹Ti m' Paw-Ro kedēng sa hä. Baad ub tabaher'oot sa hä sahōnh hē tamoo wät do hä P'op Hagä Do mo haj'aa Judah buuj nadoo do mahang. ²⁰Ta ti ramaa napäh bä m', raj'aa etsē P'op Hagä Do hä. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hä:

—Mahapäh né hē, ää wakāän, hajök Judah buuj babä rah'yy kae padēek Jesus hä. Ti hadoo né hē sahōnh hē raky kah'üüm Mosees ky n'aa jaw'yyk doo da ji bad'oo hyb n'aa. ²¹Rahe'oot mä sa hä, mametēek mä jé pad'yyt hē habong do Judah buuj sa hä, Judah buuj nadoo do sa mahang habong do sa hä, Mosees kyy kerih do raky nadaheeh hyb n'aa. Rahe'oot mä sa hä, dooh m' makarēn bä sa taah masuuj noo byyh ranoo ehōg hōm. Rahe'oot mä na-ääj hē, maher'oot mä sa hä ti dooh er bad'oo doo da radoo bä —näk mä Tsijaag sa kyyh.

²²Ti m' raky hadoo ēnh:

—Taw'äats hē er hyb n'aa newēē nyy da er bad'oo. Raky n'aa napäh da om kaja nä doo. ²³Ti hyb n'aa taw'äats hē ää her'oot doo da mabad'oo —näk mä Paw-Ro hä. —Ti abong ji meheet pé ajyy ää mahang sa sēen hehoh doo, P'op Hagä Do hä raky däng do ahēj jēng do heen n'aa. ²⁴Sa sii ahōm P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Mamoo wäd sa sii er ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da, bē

h'yyb bē benām hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Taw'ääts hē sa hyb n'aa mepaag hōm rama ejuu do pan'aa, sa sēēn rabehoh hyb n'aa. Tii d' madoo bā, sahōnh hē rabahapäh da rahe'oot do a ky n'aa dooh se hub tado bā. Rahapäh da maky daheeh né hē Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. ²⁵ Judah buuj nadoo doo kã, ää ma erii wät nyy da rabad'oo do pan'aa. Hahÿÿ da ää kyy kerih doo: "Taw'ääts hē bē nawēh P'op Hagä Do hā h'yy kana'eēh do sa kabarii raweh'ēēh do tā n'aa. Taw'ääts hē bē nawēh bē masāāh dab, har'ēēng dab, bē naboh bā ta majyyw gatsēē dāk doo. Bē awēē manā ta majyyw. Bē äā manā bē ÿym nadoo do sii, bē patug nadoo do sii" —nāk mā Tsijaag tób bā kata b'ēēh do sa kyyh.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hā Paw-Ro ramaso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶ Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro mahūūm ta ti ajyy. Tamoo wät sa sii Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejiūū doo da, sa h'yyb rabenām hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti m' tabahōm P'op Hagä Do tób n'aa hēnh, tapanāk hyb n'aa ta tii bā moo b'ook do sa hā, ny noo gó tabahānh P'op Hagä Do matym gó sa h'yyb rabenām doo. Tapanāk mā na-āāj hē sa hā ny noo gó P'op Hagä Do hā rama ejuu doo.

²⁷ P'eets ub paawä m' tabahēēj jēng bā ta ti 7 ta āh, Paw-Ro rabenyww bong do ā n'aa, Judah buuj wób, Asija hāj n'aa hēnh han'aa doo, rabahapäh mā Paw-Ro P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ti m' hajōk do t'ii hēnh kata b'ēēh do rah'yyb tatuk Paw-Ro wē rakamaj'ii hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro wē rawaj'aa padēēk. ²⁸ Rageēēnh bā m' raky hadoo:

—Ää bē masaa Isaraéw buuj! —nāk mäh. —Hahÿ né hē aj'yy jé pad'yyt hē hawät doo, tametēēk do kamaj'ii ää hā, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hā na-āāj hē, hahÿÿ hā na-āāj hē P'op Hagä Do tób n'aa hā. Hÿÿ kã na-āāj hē tamanaa Judah buuj nadoo do wawēē hē, P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ta yd rejää tan'oo bā —nāk mā sa kyyh.

²⁹ Tii da rawén ky hadoo, pooj jé rabahapäh Paw-Ro sii Epeso buuj, Toro-pimo häd näng doo, panang bā rababong bā. Paw-Ro mahūūm red'oo P'op Hagä Do tób n'aa yt hā.

³⁰ Ti m' sahōnh hē panang buuj rakawajää. Jé pad'yyt hē rabana, rawaj'aa padēēk P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ramaso däg kãn mā tii bā Paw-Ro, ramahūūm mā P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hā. Ti m' nyyw hē ranoo gatsēē dāk ta nooh. ³¹ Ranaboh nuuj jé paawä Paw-Ro, Roma buuj warahén n'aa wahē n'aa hā rapanāk mā Jerusarēnh buuj kamaj'ii do ky n'aa. ³² Ti m' warahén sa wahē n'aa tanaēēnh mā warahén wób, warahén sa wahē n'aa wób na-āāj hē. Ti m' rawaj'aa Jerusarēnh buuj sa wē. Rabahapäh bā m' warahén sa wahē n'aa sa sii han'aa doo, moo yyw padēēk mā Paw-Ro rejää doo. ³³ Ti m' warahén sa wahē n'aa kaja nā bā tamaso dāk Paw-Ro, ti m' tamejiūū ramoo maw'yyd dāk haak sapuww hadoo doo me. Ti m' teanh mäh:

—Jaa hahÿ aj'yy? H'ēēd hado tamo haj'aa? —näng mäh.

³⁴ Ti m' ta see hadoo ta wób rageēēnh, ta see ky n'aa hadoo ta wób sa kyyh. Dooh m' warahén sa wahē n'aa h'yyb mepēē bā ta ky n'aa hā, tak'ēp rageēēnh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa tamejiūū ramahūūm warahén tób n'aa yt hā. ³⁵ T'ii hēnh rakaja hōm bā, tób gó ji basēēk do tyng n'aa jó, warahén ratóg sēēk mā Paw-Ro, hajōk do ta hā rapahuut do hyb n'aa. ³⁶ Ti m' hajōk do rageēēj nā:

—Ji daj'ēēp, ji daj'ēēp! —nāk mäh.

³⁷Ti m' warahén ramajëë suun pooj jé Paw-Ro beanh sa wahë n'aa hã Gereg kyy me:

—ÿ karën paawä ÿ her'oot a hã —näng mäh.

Ti m' warahén sa wahë n'aa eanh:

—Mer'oot Gereg kyyh? —näng mäh. ³⁸—Öm nado Esit buuj kamaj'ī do du n'aa do nag'aap hë denaa hë? Öm nado ti mahūūm do 4 miw heb'ooh do banawäng doo hënh? —näng mäh.

³⁹Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Doo. ÿ nado tii —näng mäh. —Judah buuj ÿ ti hÿÿh. Panang Tas häd näng doo bä naa, Siris häj n'aa bä naa ÿÿh. Panang ky n'aa etsëëh do buuj ÿÿh —näng mäh. —ÿ karën paawä man'oo ÿ baher'oot hyb n'aa sa hã —näng mäh.

⁴⁰Ti m' warahén sa wahë n'aa an'oo kã tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro bag'ëëd däk tsyym tyng n'aa jó. Ti m' tameduuk ta moo me, bag hënh rababë däk hyb n'aa. Ti m' bag hënh rababë däk bä, tadu doo taher'oot do Eberew kyy me.⁵ Ti m' taky hadoo:

22 ¹—Wakã haa, yp ÿ hyb n'aa hedoo doo. Bë maa newë këh ÿÿ. Hã ÿ rakamaj'ī do ky n'aa ÿ her'oot —näng mäh.

²Ti m' ramaa napäh bä m' ter'oot do Eberew kyy me, sa kyy me, bag hënh rababë däg magyys hë tii bä. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

³—Judah buuj né ÿ hÿÿh. Panang Tas häd näng doo bä, Siris häj n'aa bä ÿ benäng. Babä Jerusarënh bä ÿ bawäng. Gamarijéw' baad ub né hë ÿ tama metëëk ër wahë makū ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa. Baad ub né hë ÿ karën paa ÿ h'yyb n'yyim P'op Hagä Doo, da hë bë bad'oo doo da né hë. ⁴ÿ rejää né paa Jesus hä h'yy ka'eeh doo, radejëp hyb n'aa. ÿ mesoo paa ÿÿj, ajyy, ÿ dewëës ragadahewëës doo gó. ⁵P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät doo, ër wahë n'aa na-ääj hë rahapäh tii. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot do bë hã. Hã ÿ raban'oo däk paa kerih doo, ramejūū do ky n'aa, ÿ banoo hyb n'aa ër wakään, Judah buuj, panang Damas-Ko häd näng doo bä habong do sa hã. Ti t'ī hënh ÿ bahôm paah, ÿ mena paawä Jesus hä h'yy ka'eeh doo, rarejää hyb n'aa Jerusarënh hënh —näng mä Paw-Ro sa hã.

⁶Ti m' taky hadoo ënh:

—Ti, wasyk, ÿ bedaa däk bä Damas-Ko, tii bä wë hã naa gabarëëh do ta bag gabar'ëëng wät hahät ÿÿ. ⁷Tūū ÿ badëë jat tii bä. Ti ÿ maa napäh kyyh, hã ÿ her'oot doo: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëëd hyb n'aa ÿ marejää?”, näng mä kyyh hã ÿÿ. ⁸“Jaa öm?”, näng ÿÿh. “ÿ né hë Jesus, Nasaréh buuj marejää doo”, näng mäh. ⁹Si ÿ habok do rahapëë né paawä ta bag, dooh rah'yy ganyy bä kyyh hã, hã ÿ her'oot do hã. ¹⁰ÿ eanh tii bä: “Nyy d' ÿ bad'oo, Hyb N'aa Jawyk Doo?”, näng ÿÿh. Ti taky hadoo hã ÿÿ: “As'ëëg g'ëëd. Ahôm nã panang hënh. T'ī hënh rabaher'oot a hã nyy da mamoo wät do pan'aa hã ÿÿ”, näng mä Jesus kyyh hã ÿÿ. ¹¹ÿ hapäh ta bag tak'ëp gabarëëh do hyb n'aa ÿ wén ty tamaa wät. Ti hyb n'aa hata haa ÿ ramoo maso hóm Damas-Ko hënh ää bah'ūūm hyb n'aa.

s 21.40 Judah buuj sa kyyh heh'äät do ramaneëënh Eberew kyyh. Judah buuj na-ääj hë rer'oot Aramew kyyh. Sa wób na-ääj hë rahajaa rer'ood bä Gereg kyyh. t 22.3 Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky n'aa etsëëh do ti Gamarijéw. Atos 5.34 hã takerii däk ta ky n'aa.

¹²—Aj'yy Ananijas häd näng do ȳ taheg'ääs. Baad ta ti Ananijas ky dahé had'ytyt hē Mosees ky n'aa jaw'y'yk doo. Ta ti panang bā habong do Judah buuj raweh'ēēh ti Ananijas. ¹³Pa ȳ tabag'ēēd dāk bā taky hadoo: “Wakān ȳy, Saw-Ru, mabegāā dāk p'aa hēnh!” näng mäh. Ȳ bahapēē däg kăn nanyw hē tii bā. ¹⁴Ti m' taky hadoo ēnh hā ȳy: “P'op Hagā Do ēr wahē makū rah'yy kaha'eeh doo, ti né hē hasēēw wāt ōm, mabahapāh hyb n'aa takarēn doo, mabahapāh hyb n'aa P'op Hagā Do karēn doo da hawāt doo,” maaaa napāh hyb n'aa ta ti ta kyyh. ¹⁵Ōm né hē da Baad Had'op Do rod n'aa sahōnh hē sa hā. Maher'ood da maaaa napāh doo, mahapāh do ky n'aa”, näng mā ta kyyh hā ȳy. ¹⁶Ti m' taky hadoo: “Magadaa wād manāh. Ahōm nā ōm ranu gemuun wāt hyb n'aa. Ōm ranu gemuun bā, Jesus hā mabetsēē a hā hanāng do nesaa do tabawug hōm hyb n'aa”, näng ta kyyh hā ȳy.

¹⁷Ti m' Paw-Ro ky hadoo ēnh:

—Jerusarēnh hēnh ȳ babaaj nā bā, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā ȳ bahōm ȳ ky n'aa etsēē hyb n'aa. Ta tii bā s'ēēh hadoo hā ȳy. ¹⁸S'ēēh hadoo doo gó ȳ hapāh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo. Hahȳy da ta kyyh hā ȳy: “Nanyw hē! Ahōm nā Jerusarēnh bā naa. Dooh da raky dahé bā kēh ȳ n'aa maher'oot doo”, näng mā hā ȳy. ¹⁹Ti ȳ ky gadoo: “Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahōnh hē ajyy babā habong do rahapāh nyy da ȳ bahōm do paa sahōnh hē tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot do yt hā, a hā h'yy ka'eeh do ȳ dewēēs hyb n'aa, ȳ rejāā hyb n'aa. ²⁰Radaj'ēēp noo gó a ky n'aa rod paa Es-Tew häd näng doo, ȳ na-āāy hē sa da h'yyb hadoo. Ȳ né paa pā me hakut do sa saroor henām”, näng kēh ȳ ta hā. ²¹Ti taky hadoo hā ȳy: “Ahōm nā, ōm ȳ mejūū dawēē, Judah buuj nadoo do sa mahang”, näng mäh.

²²Ti m', jāām né hē ramaa newēē do Paw-Ro her'oot doo. Judah buuj nadoo do sa mahang Paw-Ro Jesus mejūū Paw-Ro her'oot hyb n'aa, radu doo mā rageēēnh doo:

—Dooh taw'āāts hē tado tawād bā badāk hahȳy hā! Taw'āāts hē tadajēp! —nāk mā Paw-Ro majīī sa kyyh.

²³Ti m' rageēēnh. Sa hatsē sa hā padēēk do ratepyh, rakawajāān do heen n'aa. K'āāts rehaa p'op. ²⁴Ti hyb n'aa, warahén sa wahē n'aa mejō kăn Paw-Ro ramajēē suun warahén tób n'aa yt hā. Tamejūū mā rahewyyh. Tamejūū mā reaanh ta hā h'ēēd hyb n'aa ta majīī tii da rawén geēēnh. ²⁵Ti m' ramaw'y'yd dāk bā rahewyyh do pan'aa paawā, Paw-Ro eanh warahén wahē n'aa see hā:

—Roma buuj raky n'aa jaw'y'yk do anoo g'eeh bē hewyh bā Roma buuj seeh, bē nahapēē nā bā tamo haj'aa kadoo bā? —näng mäh.

²⁶Ti m' warahén sa wahē n'aa see maa napāh bā Paw-Ro her'oot doo, nanyw hē tabahōm kăn warahén sa wahē n'aa heh'āāt ub do wē. Ti m' teaanh ta hā:

—Nyy da mabad'oo hahȳ aj'yy hā? Roma buuj né hē ti hȳy —näng mäh.

²⁷Ti m' sa wahē n'aa heh'āāt ub do bahōm Paw-Ro wē. Ti m' tabeaanh:

—Te hub né hē, Roma buuj né hē ōm? —näng mäh.

—Ȳy. Roma buuj né hē ȳy —näng mā Paw-Ro kyyh.

²⁸Ti m' warahén sa wahē n'aa heh'āāt ub do ky hadoo:

—Tak'ēp ȳ bepaag hōm paah, Roma buuj ȳ bahadoo hyb n'aa —näng mäh. Ti Paw-Ro ky hadoo ta hā:

—Roma häj n'aa bä ŷ benäng, ti hyb n'aa ŷ benäng noo gó naa Roma buuj né ŷ hÿŷh —näng mäh.

²⁹Ti m' hewyyh do paawä nayyw hē m' raberéd gëet Paw-Ro. Sa wahē n'aa eÿŷm wät tah'yy ganyy bä Roma buuj né ti tamejũũ ramoo maw'yyd dāk do haak sapuuw hadoo doo me.'

Sinedirijo ajyy n'aa hā Paw-Ro her'oot do ky n'aa hahÿŷh

³⁰Ti m' jati pé warahén sa wahē n'aa heh'äät ub do mejũũ ramanyyh Paw-Ro. Takarēn mā ta heen n'aa näng baad ub h'ëed p'āā Judah buuj Paw-Ro hā raky n'aa tapaa. Ti m' tamejũũ P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa wób, rakata b'ëeh hyb n'aa, Sinedirijo häd enäh doo. Ti m' Paw-Ro tamanaa rabab'ëeh bä.

23 ¹Ti m' baad ub mā Paw-Ro baheg'āās Sinedirijo ajyy n'aa sa wē, ti m' taky hadoo sa hā:

—Wakān haa —näng mäh. —P'ooj ub ŷ bawät do hadoo né hē ŷ da hē. Baad ub hēp ŷ tym P'op Hagä Do matym gó —näng mäh.

²Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät doo, Ananijas häd näng doo, mejũũ mäh, Paw-Ro pa hab'ëeh do Paw-Ro ranoo gewyyh hyb n'aa. ³Ti m' Paw-Ro ky hadoo ta hā:

—P'op Hagä Do òm hewyyh da! Ta hadē hawak doo me j'ooj hē rep'ees do hadoo òm!*" Òm tii bä hasooh ŷ maky n'aa etyy hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo da. Ti hadoo né hē, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do maky dahé bä, ŷ mamejũũ ŷ rabahewyyh hyb n'aa. Dooh tii da Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä —näng mā Paw-Ro kyyh ta hā.

⁴Ti m' Paw-Ro pa hab'ëeh do raky hadoo Paw-Ro hā:

—Òm ky neÿŷm maky n'aa rejā bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät doo! —nāk mäh.

⁵Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Wakān haa, dooh ŷ hapëē bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do tado bä. P'op Hagä Do kyy kerih do hā hahÿŷ da takerih: "Maky n'aa rejā manā bē wahē n'aa"* —näng mäh.

⁶Ti m' Paw-Ro hapäh do hyb n'aa ti anäng ta wób Saduséw, ta wób Pariséw sa mahang, taky hadoo kat'aa do sa hā:

—Wakān haa, —näng mäh —Pariséw né ti ŷ hÿŷh. Pariséw t'aah ŷŷh —näng mäh. —Hā ŷ rawén ky n'aa tapaa, ŷ gada do hyb n'aa dejëp do ragenä bong doo —näng mäh.

⁷Tii da tahe'oot do hyb n'aa, radu doo raky ked'aak do Pariséw Saduséw sa mahang. Ti hyb n'aa raketyn b'ëeh mā sa wahē n'aa ta tii bä kata padëek doo. ⁸(Saduséw sa hā ji dajëp jawén paa bä, dooh ji ganä wäd bä. Sa hā, dooh āās. Sa hā dooh na-āāj sahee péh. Pariséw sa hā kā, ji dajëp jawén paa bä ji ganyyh nā p'aa hēnh. Ti anäng na-āāj hē sa hā āās, sahee na-āāj hē.)

v 22.29 Dooh Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bä Roma buuj see ramaw'yyd bä ranahapäh nā bä tamo haj'aa kadoo bä. Ti hyb n'aa warahén sa wahē n'aa wén eÿŷm wät. w 23.3 J'ooj madāk do ta h'yyb tym, Paw-Ro hanäng pé panyyg ky n'aa gó tahe'oot doo. x 23.5 Esodo 22.28

⁹Ti hyb n'aa raky ked'aak mā ta ti p'āā. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, Pariséw wób as'ëëg b'ëeh mäh. Tak'ëp mā sa kyyh. Hahÿÿ d' mā sa kyyh:

—Dooh hahÿ aj'yy nesaa do tamoo wäd bä. Ji hapäh mā ääs her'ood bä ta hä. Ji hapäh mā tii, sahee her'ood bä ta hä —näk mā sa kyyh.

¹⁰Ti m' Pariséw Saduséw kamajë däg mā tak'ëp. Ti m' warahén sa wahë n'aa beyÿm wät, rejes wät ted'oo Paw-Ro. Ti hyb n'aa tamejüü warahén rabahöm rabej'ooj nyhy hyb n'aa Paw-Ro, warahén tób hënh ramahüüm hyb n'aa p'aa hënh.

¹¹Ti m' atsëm kä, Jesus kasee Paw-Ro hä. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Eÿÿm manäh! —näng mäh. —Maher'oot do hadoo këh ÿ n'aa babä Jeru-sarënh bä, ti hadoo né hë da maher'ood panang Roma häd näng doo bä —näng mā Jesus ta hä.

Paw-Ro Judah buuj wób radajëëb paawä panyyg n'aa hahÿÿh

¹²Ti m' jati péh, Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do wób rakaner'oot Paw-Ro radajëëp hyb n'aa. P'op Hagä Do hä raky däng radajëëp né hë. Ti m' raky hadoo:

—Dooh d' ër awa bä, dooh d' ër eëg bä ër nanaboh nä bä Paw-Ro —näk mā sa kyyh.

¹³Tahyb n'aa pé 40 ajyy ti h'yyb hedoo doo. ¹⁴Ti m' rabahöm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wë na-ääj hë. Ti m' raky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do hä ää ky däng, dooh ää awa bä, dooh ää eëg bä Paw-Ro ää nanaboh nä bä —näk mäh. ¹⁵—Ää karën paawä Sinedirijo ajyy n'aa sii hë bë ky n'aa etsëë warahén sa wahë n'aa hä, Paw-Ro tamanaa hyb n'aa bë bab'ëeh bä. Taw'ääts hë bë her'oot bë karën baad bë ky n'aa napäh ta ky n'aa, bë keno da —näk mäh. —Ää gadaa däk da ta baa bä, ää daj'ëëp hyb n'aa bë hab'ëeh hënh takajaa do pooj jë —näk mā sa kyyh.

¹⁶Ti m' Paw-Ro s'aah ky n'aa napäh raheer'oot doo. Ti m' tabahöm kän warahén sa tób hënh, Paw-Ro tapanäk hyb n'aa. ¹⁷Ti m' Paw-Ro naëënh warahén sa wahë n'aa seeh. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Mamahüüm hahÿ pahëew bë wahë n'aa wë. Ti anäng panyyg taher'oot pé ta hä —näng mā Paw-Ro.

¹⁸Ti m' warahén wahë n'aa see mahüüm kän pahëew sa wahë n'aa heh'äät ub do wë. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Paw-Ro, ër maso geët doo, ÿ tanaëëj nä, taher'oot hä ÿÿ, ÿ manaa hyb n'aa hahÿ pahëew a wë. Ti anäng mā panyyg taher'oot pé pan'aa a hä —näng mäh.

¹⁹Ti m' pahëew warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do moo takyng höm ramaa nanapäh hënh. Teaanh mäh:

—H'ëed ti makarën maher'oot hä ÿÿ? —näng mäh.

²⁰Ti m' pahëew ky hadoo:

—Judah buuj kaner'ood bong a hä raky n'aa her'oot hyb n'aa Paw-Ro mamahüüm hyb n'aa Sinedirijo ajyy n'aa rakahet'aa hënh. Rakarën mā paawä raky n'aa napëë magyys hë Paw-Ro ky n'aa, ken'ooh da. ²¹Maky dahé manä da. 40 ajyy tahyb n'aa pé ragadaa däk radajëëp hyb n'aa. Kejën rabë bä. P'op

Hagä Do hä raky däng dooh rawa bä, dooh reëg bä rananaboh nä bä Paw-Ro. Da hē ti abē padēēk. Ragadaa dāk maher'oot do pan'aa sa hä —näng mä Paw-Ro s'aaah kyyh warahén sa wahē n'aa heh'äät ub do hä.

²² Ti m' warahén sa wahē n'aa heh'äät ub do edēē wät pahēēw. Ti m' taky hadoo:

—Maher'ood manä y mapanäk doo —näng mäh.

²³⁻²⁴ Ti m' warahén sa wahē n'aa heh'äät ub do naēēnh pawóp hē warahén sa wahē n'aa. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bē etyn hōm da 200 warahén tsyym me hah'ūūm péh, 70 kawaaro jó hah'ūūm do ta wób, 200 jook yt hä hah'ūūm doo, kawaaro Paw-Ro jahōm pé sii hē da, atsēm rabahōm hyb n'aa panang Sesareja häd näng doo hēnh —näng mä ta kyyh.

Ti m' tamejūū baad ub ramahūūm hyb n'aa Paw-Ro, sa wahē n'aa Peris häd näng do wē. ²⁵ Tamejūū sa hä tama erih do Peris. Terih doo, hah'yē da m':

²⁶ “Y, Karaw-Dijo Risijas, y edēng ōm Peris, hyb n'aa jawyk doo, Sesa kyy gó babä bag'ääs do ōm. ²⁷ Ōm y panäk hah'yē da: Judah buuj ramaso dāk hah'yē aj'yy. Rakarēn paawä radaj'ēep. Ti y ky n'aa napäh bä Roma buuj tado bä, y bahōm warahén sii hē y bed'ēep hyb n'aa sa moo gó naa. ²⁸ Y karēn paawä y heen n'aa näng h'ēēd hyb n'aa rakamaj'iī ta hä, ti hyb n'aa y wén mahūūm paa Judah buuj wahē n'aa sa wē. ²⁹ Tii bä y heen n'aa nyy dāk raky n'aa jaw'y'yk do hyb n'aa raky kes'ēēm. Dooh tamo haj'aa kadoo bä ji daj'ēep hyb n'aa paawä. Dooh tamo haj'aa kadoo bä na-āāj hē ji dawäts geēt hyb n'aa. ³⁰ Tii bä y ky n'aa napäh rakarēn radaj'ēep. Ti hyb n'aa nayyw hē y mejō hōm a wē. Y maher'oot da ta maj'iī, a wē rabahōm a sii raber'oot hyb n'aa ta ky n'aa”, näng mä terih do hä.

³¹ Ti m' warahén sa wahē n'aa mejūū doo da rabadoo kän. Ramahūūm kän mä atsēm Paw-Ro. Ti m' panang An-Tiparis häd näng doo bä rakajaa. ³² Tii b' naa, jati péh, warahén tsyym me hah'ūūm do rababaaj nä p'aa hēnh sa tób hēnh. Kawaaro jó hah'ūūm do ramahūūm kän tii bä Paw-Ro. ³³ Rakaja hōm bä Sesareja bä, ran'oo däg kän sa wahē n'aa ma erih do Peris hä. Ti m' rahaēēnh Paw-Ro ta hä. ³⁴ Ti m' Peris ner'ood kän kerih doo, ti m' teanh mä Paw-Ro hä ny hado tabanäng hēnh tabana, Roma häj n'aa. Siris hēnh naa tabana Paw-Ro her'oot bä m', ³⁵ Peris ky hadoo ta hä:

—Y maa newēē da a ky n'aa a hä kamaj'iī do rakaja nä bä —näng mäh.

Ti m' tamejūū Erōts, Judah buuj sa wahē n'aa tób haeh do yt hä warahén rabahag'ääs hyb n'aa Paw-Ro.

Peris hä Paw-Ro her'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa panyyg n'aa hah'yēh

24 ¹ Ti m' 5 ta ä jawén paa bä, Ananijas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do kajaa nä Sesareja bä. Ta sii tamanaa mä Judah buuj sa wahē n'aa wób, sa ky n'aa rod Ter-Turus häd näng do na-āāj hē. Ti m' raky n'aa tapa kän Paw-Ro ta ti häj n'aa bagä n'aa matym gó. ² Ti m' Paw-Ro ramana geēt bä, Ter-Turus häd näng do du doo tahe'oot do Peris hä. Paw-Ro taky n'aa tapaa. Hah'yē d' mä ta kyyh:

—Baad tanyy né hē, a hyb n'aa baad ub ää hä ää häj n'aa bä. Dooh kamaj'iī péh. Ōm h'yy ganäng do hyb n'aa, baad tawén hadoo ää hä, ää häj n'aa bä.

³ Jē pad'yyt hē ää häj n'aa bä ää h'yy gadajang a mo haj'aa hyb n'aa, Peris,

tak'ëp hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. ⁴—Dooch ää karën bä öm ää h'yyb panasä bä. Ti hyb n'aa ää karën paawä kanahën d'os hë mamaa newë ää her'oot doo. ⁵Gëët hahÿ aj'y, kamaj'i do du na do tii, ää hä. Jé pad'yit hë badäk hahÿy bä Judah buuj rakamaj'i sa hä hë tan'oo bä. Aj'y Nasaréh buuj ky s'üüt doo, ta wób sa wë h'yy kawereem hóm do sa wahë n'aa see hahÿy. ⁶Takarën paawä tan'oo bä baad tanado wät P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do tób n'aa. Ti hyb n'aa ää wén maso däk. [⁷Ää karën paawä ää ky n'aa etyy ää ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da. Ti nuuj jé warahén sa wahë n'aa, Risijas häd näng doo, ta warahén sii hë tabana. Ää hä rawaj'aa padëek, Paw-Ro rabe'ooj hóm hyb n'aa ää mahänh. ⁸Tamejüü ta hä ky n'aa tapaa do a wë rabahóm.] Baad hahÿ aj'y hä meaaj bä, maheen n'aa näng da ää ehüb né hë ää ky n'aa tapaa do hä —näng mä Ter-Turus kyyh Peris hä.

⁹Ti m' Judah buuj, Jerusarënh bä han'aa doo, raky masa Ter-Turus. Raky n'aa tapaa ënh Paw-Ro. Te hub né hë m' Ter-Turus her'oot doo, sa nooh.

¹⁰Ti m' sa wahë n'aa Peris häd näng do mejüü Paw-Ro ber'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Hajöo däg ta baab ää häj n'aa bä baad maky n'aa etyy. Ti hyb n'aa h'yyb neÿÿm doo me ÿ her'oot a hä këh ÿ n'aa hä ÿ raky n'aa tapaa do ky n'aa hä —näng mäh. ¹¹—¹²ta ää n'ä ÿ kaja nä Jerusarënh bä, P'op Hagä Do ÿ hyb n'aa esee hyb n'aa. Makarën bä mameaaj ÿ kajaa noo gó ÿ rahapäh doo, te hub né hë ta ti ÿ her'oot do mabahapäh hyb n'aa. ¹²B'ëh hahÿy hä ÿ kamaj'i doo, dooh noo gó ÿ rahapëë bä ÿ ky kedag bä P'op Hagä Do tób n'aa bä. Dooch noo gó ÿ rahapëë bä ÿ kamajë bä tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä, panang bä na-ääj hë. ¹³Hahÿ ajyy dooh rahaja bä rametä bä te hub tado bä hä ÿ raky n'aa tapaa do ky n'aa.

¹⁴Hÿy kä, dooh ÿ ky n'aa jejen bä, ÿ hyb n'aa jaw'yyk né hë P'op Hagä Doo, ää wahë makü rah'yy kaha'ëeh doo. Ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë ky n'aa ÿ ky daheeh. Ta wób wë ää h'yy kawareem hóm ramaneëëj né paawä ta tyw n'aa papuuj, sahönh P'op Hagä Do kyy kerih do ÿ ky daheeh. P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ÿ ky daheeh. ¹⁵Hä ÿ kamaj'i do ragada do hadoo né hë ÿ gada dejëp do ragenä bong doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. P'op Hagä Do karën doo da habong do paah, baad nabok do paa na-ääj hë da ää gada ragenä bong doo. ¹⁶Sahönh hë da ragenä bong do hyb n'aa, baad ub had'yit hë ÿ karën ÿ bawät, hëp ÿy gó baad had'yit hë tabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hä, ta wób sa hä na-ääj hë —näng mä Paw-Ro.

¹⁷Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—Hajöng ta baab häj n'aa s'ee hënh ÿ bewäd nä. Ta jawén ÿ babaaj hóm p'aa hënh Jerusarënh hënh, kasuud is do Judah buuj sa mahang habong do sa matym n'aa ÿ tajooch hyb n'aa, P'op Hagä Do hä ÿ ma ejuu do hyb n'aa na-ääj hë. ¹⁸⁻¹⁹Ti né hë ÿ bad'oo P'op Hagä Do tób n'aa yt hä, sahönh hë ÿ bahajaa jawén paa bä ää ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da ji h'yyb banyyw däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Dooch hajök do tado bä si ÿ habok doo. Dooch na-ääj hë ÿ kamajë bä ta wób sa wë. Daap ramenyyh hä ÿ raky n'aa tapaa doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä né hë ÿ bag'ëed däk Judah buuj wób Asija

hāj n'aa hēnh naa ỹ rabahapäh bä. Taw'ääts hē né hē paawä ta ti né hē ajyy wawēē hē rabana, hā ỹ raky n'aa tapaa hyb n'aa tanyy bä sa wē hā ỹ raky kes'ëēm péh. Ti né hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hā ỹ raky n'aa tapaa do paah.

²⁰ Ta ti ranan'aa do hyb n'aa, na b'ëēh hahỹ rahe'ood ny hadoo pé rahapäh ỹ mo haj'aa kadoo bä Sinedirijo ajyy n'aa raky kes'ëēm do hā ỹỹ. ²¹ Jääm né hē hahỹỹ da kēh ỹỹ Sinedirijo ajyy n'aa sa hā: “Dejēp do ragenä bok do ỹ gada do hyb n'aa, hā ỹ raky n'aa etyy bē matym gó”, nāng paa kēh ỹ sa hā. Nepäh ta tii hā rawyyd bä sa hā baad nadoo do mo haja ỹỹ —nāng mã Paw-Ro kyyh.

²² Ti m', baad Peris ky n'aa napäh né hē Jesus ky n'aa, ta tyw n'aa papuuj ramaneēēnh doo. Paw-Ro her'oot do jawén paa bä taky hadoo:

—Jääm hē dó —nāng mäh. —Warahén sa wahē n'aa Risijas häd nāng do kajaa bä, ỹ baher'oot da nyy da ỹ bad'oo òm raky n'aa tapaa do hā —nāng mã Peris kyyh.

²³ Ti m' Peris mejüü warahén sa wahē n'aa see rabaheg'ääs nä Paw-Ro. Hahỹỹ da m' ta kyyh sa hā:

—Taw'ääts hē bē eréd tabawät hyb n'aa, tabeg'ääs hyb n'aa. Bē an'oo na-ääj hē ta najiis rabeg'ääs ta wē rabanoo hyb n'aa takarēn doo —nāng mäh.

²⁴ Ti m' ta jawén, p'aa hēnh Peris bana Paw-Ro wē. Ta ỹým sii hē tabana. Dusir mã Peris ỹým häd. Judah buuj mã ti ta ỹým. Ti m' tamejüü Paw-Ro ranaēēnh. Tamaa newēē mã Paw-Ro her'oot doo, ji h'yy ka'eeh do Kristo Jesus hā ky n'aa. ²⁵ Ti m' Paw-Ro baher'oot bä baad ub ji bawät do ky n'aa, ji h'yy keb'aah do ky n'aa, ta jawén ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa na-ääj hē, Peris eỹým wät mäh. Ti m' taky hadoo:

—Jääm hē dó. Ahóm nä. Ỹ karēn bä, ỹ mejüü da òm ranaēēnh p'aa hēnh —nāng mã ta kyyh Paw-Ro hā.

²⁶ Peris karēn paawä Paw-Ro anoo dajēēr ta hā, taberéd hóm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' hajōō nuu me tanaēēnh ta wē Paw-Ro sii taber'oot hyb n'aa. ²⁷ Ti m' pawóp hē ta baab tabahado dāk bä, Posijo-Pes Peris jawén buuj däg. Peris sa wahē n'aa tabadoo do paa tabanyyh bä, teréd gēēt Paw-Ro, Judah buuj tah'yyb en'yyim hyb n'aa.

Roma buuj sa wahē n'aa see sii Paw-Ro ber'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

25 ¹ Ti m' tamawoob hē tabahado däg bä ta äh Pes Peris jawén buuj tabahado däg bä, Jerusarēnh hēnh tabahóm kän Sesareja panang häd nāng doo bä naa. ² Ti m' Jerusarēnh bä takajaa bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa wób na-ääj hē, rabahóm ta wē. Paw-Ro raky n'aa tapaa ta matym gó. ³ Ky kah'üüm mã ta hā, rakarēn doo da tabad'oo hyb n'aa. Rakarēn né paawä Pes mejō nä Paw-Ro Jerusarēnh hēnh. Rakarēn né paawä radajēēp Paw-Ro tana bä ta tyw n'aa me. ⁴ Ti m' Pes ky hadoo:

—Dooh —nāng mäh. —Sesareja bä Paw-Ro bagēēt. T'ĩĩ hēnh da ỹ babaaj hóm p'aa hēnh nayyw hē. ⁵ Taw'ääts hē né paawä bē wahē n'aa wób rabah-üüm si ỹỹ, t'ĩĩ hēnh raky kes'ëēm hyb n'aa tamo haj'aa kadoo bä —nāng mäh.

⁶ Ti m' ji moo sahōnh hē ta ä jawén paa bä, Pes babaaj hóm kän Sesareja hēnh. Ti m' jat'iip hadoo Pes bana sooh ji hā raky kes'ëēm do ky n'aa raba-herot bä. Ti m' tamejüü ranaēēj nä Paw-Ro. ⁷ Paw-Ro bana gēēt bä, Judah buuj, Jerusarēnh bä naa han'aa do ranu sabug dāk tabagēēt bä. Ti m' radu

doo tak'ëp Paw-Ro raky n'aa tapaa. Hajōng mā nesaa do tamo haj'aa, sa nooh. Daap mā ramenyyh. Dooh m' rahaja bā rametā bā se hub tado bā ti rahe'oot doo.

⁸Ti m' ta daaj hē Paw-Ro ky n'aa kaher'oot sa hā:

—Dooh ŷ mo haj'aa kad'oo pé Judah buuj raky n'aa jaw'yik do hā. Dooh ŷ mo haj'aa kadoo bā P'op Hagā Do tób n'aa hā. Dooh ŷ mo haj'aa kadoo bā Sesa, Roma buuj sa wahē n'aa heh'äät ub do hā —näng mā Paw-Ro kyyh.

⁹Ti m', Pes h'yyb enāw paawā Judah buuj. Ti hyb n'aa hah'ŷy da m' ta kyyh Paw-Ro hā:

—Makarēn mabahōm Jerusarēnh hēnh, t'īī hēnh ŷ maa newēē hyb n'aa ōm raky n'aa tapaa doo, ōm ŷ ky n'aa etyy hyb n'aa? —näng mäh.

¹⁰Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Babā ŷ bagēēt h'ŷy kā, raky kes'ēēm do ky n'aa rabaherot bā. Babā né hē ji ky n'aa etyy Sesa kyy gó, Roma buuj sa wahē n'aa heh'äät ub do kyy gó. Babā né hē ŷ maky n'aa etyy. Baad mabahapāh né hē, dooh ŷ mo haj'aa kadoo bā Judah buuj sa hā. ¹¹ŷ mo haj'aa kadoo bā paawā, dajēb hā ŷ maky n'aa ety bā ta hyb n'aa, ŷ gadoo né da ŷ radaj'ēep doo. Se hub tanado bā hā ŷ raky n'aa tapaa doo, dooh Roma buuj raky n'aa jaw'yik do an'oo bā sa moo gó ŷ rahaēēnh. ŷ karēn Sesa né hē ŷ taky n'aa etyy —näng mā Paw-Ro kyyh.

¹²Ti m' Pes beanh ta hā masa do sa hā nyy d' rabad'oo. Ti m' rakaner'oot do jawén paa bā Pes ky hadoo Paw-Ro hā:

—Makarēn mā Sesa ōm taky n'aa etyy. Ti hyb n'aa t'īī hēnh né da mabahōm ta wē —näng mäh.

**Judah buuj sa wahē n'aa hā Pes her'oot do
Paw-Ro ky n'aa panyyng n'aa hah'ŷh**

¹³Ti m' ta jawén, ta see pé noo gó, Judah buuj sa wahē n'aa heh'äät ub do Agaripa hād näng doo, ta ānh Berenis hād näng do daheeh rabana, Sesareja hēnh rabeg'āās hyb n'aa Pes wē. ¹⁴Hajōō ta āh t'īī hēnh rabajeej bong. Ti hyb n'aa Agaripa hā Pes baher'oot Paw-Ro ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Ti agēēt babā aj'y Peris eréd gēēt do paah —näng mäh. ¹⁵—Jerusarēnh hēnh ŷ bewād nā noo gó, P'op Hagā Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa na-āāj hē rahe'oot hā ŷy ta hā raky kes'ēēm do ky n'aa. Rakarēn né paawā dajēb hā ji ky n'aa etyy —näng mäh.

¹⁶—ŷ her'oot sa hā, dooh Roma buuj ramejō bā rarejā bā nayyw hē ji hā. Pooj jé ji ky naa etyy n'aa an'oo bā ta matym gó ji hā ky n'aa tapaa do ji ky gadoo. Tii d' né kēh ŷ sa hā. ¹⁷Ti m' wawēē hē rakaja nā bā, nayyw hē, jati péh, ŷ mejūū Paw-Ro ramanaa, ta hā ky kes'ēēm do rabab'ēeh bā. ¹⁸Ta hā raky n'aa tapaa bā, dooh ŷ h'yyb dāng do tado bā raky n'aa tapaa doo. ¹⁹Raky n'aa hajēm rah'y kaha'eēh do ky n'aa hā. Raky n'aa hajēm na-āāj hē dajēp do ky n'aa, Jesus hād näng doo. Paw-Ro her'ood bā edēp mäh, tanooh. ²⁰Dooh ŷ hapēē bā nyy da ŷ bad'oo ta ti hedoo do hā. Ti hyb n'aa ŷ beanh ta hā takarēn bā Jerusarēnh hēnh tabahōm, t'īī hēnh raky n'aa etyy hyb n'aa. ²¹Ti m' Sesa hā Paw-Ro ky dāng. Takarēn mā Sesa ky n'aa etyy ta hā. Ti hyb n'aa ŷ mejūū rabahag'āās nā Sesa wē ŷ manejō nā bā —näng mā Pes kyyh.

²²Ti m' Agaripa ky hadoo:

—ŷ karēn paawā ŷ maa newēē ta ti aj'y her'oot doo —näng mäh.

—Taw'ääts hē. Jat'iip né da mamaa newëë ta her'oot doo —näng mä Pes.

²³Ti m' jat'iip hadoo Agaripa, Berenis daheeh rabajëë p'ëë ta gawakō gaeh doo gó, raky n'aa tapaa do ky n'aa rabaherot bá. Rabajëë p'ëë bá, baad ub t'iī hēnh kat'aa do raweh'ëēh Agaripa, Berenis daheeh. Sa sii m' rabajëë p'ëë warahén sa wahē n'aa ky n'aa etsëēh doo, ajyy panang buuj ky n'aa etsëēh do na-āāj hē. Ti m' Pes hād nāng do mejūū Paw-Ro ramanaa hyb n'aa. ²⁴Ti m' Pes ky hadoo:

—Agaripa, Judah buuj sa wahē n'aa heh'äät ub doo, bëēh, āā mahang kata b'ëēh doo, bë hegāā hah'ý aj'yy —näng mäh. —Jerusarēnh hēnh, babä Sesa-reja bá na-āāj hē sahōnh hē Judah buuj hā ý raky n'aa her'oot ý daj'ëep hyb n'aa. Tak'ep sa kyyh rabetsëē hā ýý —näng mäh. ²⁵—Hā ýý, dooh tamo haj'aa pé tadajëb bá. Ti hadoo né hē, Sesa ky n'aa etyy ta hā taky dāng do hyb n'aa, ý h'yyb dāng Roma hēnh, Sesa wē né hē ý mejūū. ²⁶Tii da né da ý bad'oo. Ti hadoo né hē, dooh wē ý ta ky n'aa ý ma erih pé Sesa hā. Ti hyb n'aa ý mana gëēt bë matym gó. A wē né hē ý mana gëēt Agaripa, hajōng ta hā ér eanh do jawén paa bá, ý bahapäh hyb n'aa h'ëed ý ma erih pé ta ky n'aa hā. ²⁷Dooh taw'ääts hē tado bá ta si n'aa hē ý mejō bá Paw-Ro, ta hā ky n'aa tapaa do ky n'aa tamah doo me —näng mä Pes kyyh Agaripa sa hā.

26 ¹Ti m' Agaripa ky hadoo Paw-Ro hā:

—Maher'ood a daaj hē a ky n'aa —näng mäh.

Ti m' Paw-Ro meduuk ta moo me, bag hēnh rabab'ëēh hyb n'aa. Ti m' ta du doo ta her'oot doo:

²—Ý h'yy gadajang né hē Agaripa, naga hē ý her'oot do hyb n'aa Judah buuj hā ý raky n'aa tapaa do ky n'aa mamaa napäh bá —näng mäh. ³—Ý h'yy gadajang na-āāj hē, baad mabahapäh do hyb n'aa nyy da ëēr, Judah buuj, ér bahed'oo doo da. Mahapäh né hē h'ëed p'āā ëēr, Judah buuj, ér ky ked'aak. Ti hyb n'aa ý karēn paawä h'yyb jawyk doo me da ý mamaa newëë —näng mäh.

⁴Ti m' taky hadoo ēnh:

—Sahōnh hē Judah buuj rabahapäh nyy da ý bawäd wät ý karapee noo gó naa hāj ý n'aa bá ý bawāng doo bá, Jerusarēnh bá na-āāj hē. ⁵Bāp peej dāg ý rabahapäh né hē. Rakarēn bá rahajaa raheer'ood bá nyy da ý bawät paah. Baad had'op, ta wób sa bahānh Pariséw raky daheeh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ér mahang. Pariséw sa see né hē paa ýýh. Rababok doo da ý bawäd wät paah. ⁶Hýý ká hā ý raky n'aa etyy, ý gada do hyb n'aa ér wahē makūū hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. ⁷Isaraéw taah 12 hedoo do du na do sa panaa ragada P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, P'op Hagä Do rawén hyb n'aa jewyyg had'yyt hē. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ý gada do hyb n'aa né hē Judah buuj hā ý rawén ky n'aa tapaa —näng mäh.

⁸Ti m' teanh mäh:

—H'ëed hyb n'aa bë mahang habong do sa hā dooh P'op Hagä Do haja bá dejëp do ragenä boo bá p'aa hēnh tan'oo bá? —näng mä ta kyyh.

⁹—P'ooj ub ý na-āāj hē sa da hadoo né paa ýýh. Ti noo gó hā ý taw'ääts hē sahōnh hē ý hajaa doo me ý karēn ý rejāā Jesus Nasaréh buuj hād. ¹⁰Tii d' né paa ý bad'oo Jerusarēnh bá. P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa kyy gó hajök Jesus hā h'yy ka'eeh do ý dewäts b'ëēh. Radejëb bá, ý karēn né hē paa radejëp. ¹¹Hajōō nuu me jé pad'yyt hē tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do basoooh hēnh ý bahōm paah, ý rejāā hyb n'aa Jesus

hã h'yy ka'eeh do sa mahang habong doo. Ỹ rejãã doo me ỹ karên né paawã Jesus hã raky n'aa rejãã. Tak'ëp né hẽ ỹ kawajãã paa sa wẽ. Ti hyb n'aa ỹ bahôm panang s'ee hênh, Judah buuj hãj n'aa tanadoo hênh, ỹ rejãã hyb n'aa t'ĩ hênh —näng mäh.

¹²—Ti ta see pé noo gó ỹ bahôm Damas-Ko hênh. P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa kyy gó ỹ bahôm t'ĩ hênh, Jesus hã h'yy ka'eeh do ỹ rejãã hyb n'aa paawã. ¹³Ti m' wasyk, ta tyw n'aa me ỹ bahôm bã, tii bã ỹ bahapäh wẽ hã naa ta bag tak'ëp gabarëeh do hahât ỹỹ hã, hata haa sa hã na-ããj hẽ. Papÿÿj gabarëeh do bahãnh ta ti bag. ¹⁴Tũũ ãã kajãg b'ëeh tii bã. Ti ỹ maa napäh kyyh, hã ỹ her'oot do Eberew kyy me: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ỹ marejãã? A daaj né hẽ maker'ook ỹ maky nadahé bã, booj yb gasoôm do hã tedats bã ta jawén p'aa hênh hadoo.” ¹⁵Ti ỹ eanh ta hã: “Jaa òm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo?”, näng ỹÿh. Ti taky hadoo: “Ỹ né hẽ Jesus, marejãã doo. ¹⁶As'ëëg g'ëed! A hã ỹ wén kas'ee wät òm ỹ asëew wät do hyb n'aa. Òm ỹ asëew wät, hëp ỹ n'aa mamoo wät hyb n'aa, ta wób sa hã maba-her'oot hyb n'aa mahapäh do ỹ hÿÿ kã. Maher'ood sa hã na-ããj hẽ ỹ metëek nã do a hã ky n'aa. ¹⁷Òm da ỹ ed'ëep Judah buuj, Judah buuj nadoo do sa moo gó naa òm rarejã bã. Judah buuj nadoo do sa mahang òm ỹ mejũũ hÿÿ kã, ¹⁸mamaher'oot hyb n'aa sa hã. Ty temah do hadoo, gadagyp do hadoo doo gó habok do hadoo tii. Ỹ karên maba-her'oot sa hã kèh ỹ n'aa, rah'yy kadaw-uuh hyb n'aa, gadagyp do hadoo doo gó ranaboo bong hyb n'aa, Nesaa Do Yb manejõ wät hyb n'aa sa hã, P'op Hagã Do karên doo da rababok hyb n'aa, ta bag näng hênh hadoo gó rababoo däk hyb n'aa, hã ỹ rah'yy ka'eeh hyb n'aa, nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng do ỹ bawug hõm hyb n'aa. Tii bã da P'op Hagã Do karapee, hã ỹ rah'yy ka'eeh do hyb n'aa tsyt hẽ ta wẽ tasëew hõm do rabahado padëek hyb n'aa da”, näng Jesus kyyh hã ỹÿ.

¹⁹Ti m' Paw-Ro ky hadoo ênh:

—Ti hyb n'aa, nayyw né hẽ ỹ ky daheeh Jesus mejũũ do wẽ hã naa, hã ỹ takasee bã. ²⁰Nayyw hẽ kã ỹ baher'ood kãn Jesus ky n'aa Damas-Ko bã habong do sa hã, ta jawén Jerusarênh bã habong do sa hã, sahõnh hẽ Judah hãj n'aa bã habong do sa hã kã. Ỹ maher'oot na-ããj hẽ Judah buuj nadoo do sa hã. Sa hã ỹ her'oot nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagã Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã. Ỹ her'oot sa hã, baad rababok hyb n'aa, baad ub ji bahapäh hyb n'aa nesaa do reréd hõm doo, P'op Hagã Do hã rah'yy kae däk doo. ²¹Ti hyb n'aa né hẽ, Jesus mejũũ do ỹ moo wät do hyb n'aa, ỹ Judah buuj ramaso däk P'op Hagã Do tób n'aa w'oo hã kahadë doo gó, ti ỹ radajëeb paawã.

²²Ti hadoo né hẽ ỹ P'op Hagã Do masaa had'yyt hẽ, da hẽ na-ããj hẽ. Ti hyb n'aa né hẽ babã ỹ wén gëet, ta ky n'aa ỹ baher'oot hyb n'aa ky n'aa etsëeh do sa hã, ky n'aa netsëeh do sa hã na-ããj hẽ. Dooh P'op Hagã Do ky n'aa rod makũ rer'oot do paa bahãnh, Mosees her'oot do paa bahãnh ỹ her'ood bã. ²³Ti ra-her'oot né hẽ P'op Hagã Do H'yyb Däng Do dajëp do ky n'aa. Jããm né hẽ pooj jé dejëp do mahang taganã wät do hyb n'aa, tamaher'oot da Judah buuj sa hã, Judah buuj nadoo do sa hã na-ããj hẽ, nyy da ta bag hadoo doo gó rababok hyb n'aa —näng mã Paw-Ro kyyh.

²⁴Ti m' Pes ky gakog hõm Paw-Ro. Ti m' taky hadoo:

—Òm ky bawad däk tak'ëp mama kametëek do haj'aa! —näng mã Pes kyyh Paw-Ro hã.

²⁵ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dooh —näng mäh. —Dooh ÿ ky bawad bä. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo. Baad tabadäng ji h'yyb gó baad ji hyb n'aa newē bä —näng mäh. ²⁶ —Mameaaj paawä Agaripa hä. Baad ub tabahapäh ÿ her'oot do ky n'aa. Ti hyb n'aa tahajaa baad ÿ baher'oot ta hä. Hä ÿÿ, ta heen n'aa näng né hē ÿ her'oot do ky n'aa hä. Dooh kejēn doo gó tawäd wäd hahÿ Jesus ky n'aa ÿ her'oot doo. Sahōnh hē raheen n'aa enäh —näng mä Paw-Ro.

²⁷ Ti m' Paw-Ro beaanh Agaripa hä:

—Maky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa rod n'aa raheer'oot do paah? —näng mäh. —Maky daheeh né hē, hä ÿÿ —näng mäh.

²⁸ Ti m' Agaripa ky hadoo:

—Nayyw hē med'oo g'eeh mahajaa ÿ mah'yyb tatug bä Kristo hä h'yy ka'eeh do see ÿ bahado däk hyb n'aa? —näng mäh.

²⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Nayyw hē tado bä, nayyw hē tanado bä, P'op Hagä Do hä ÿ ky n'aa etsēē ōm, ta wób ÿ ramaa newēē do na-āāj hē, da ÿ rabahado padēēk hyb n'aa. Dooh hahÿÿ da, ÿ moo kamewyyt doo da tado bä —näng mä Paw-Ro.

³⁰ Ti m' Agaripa, Pes, Berenis, sahōnh hē sa pa hab'ēēh do as'ēēg b'ēēh. ³¹ Ti m' raban'yyh ta gawakō gó naa. Sa m'aa hēnh rakaner'oot bä raky hadoo:

—Dooh tamo haj'aa kadoo bä ji dajēēb bä. Dooh hyb n'aa ji dawäts gēēt péh —näk mäh.

³² Ti m' Agaripa ky hadoo Pes hä:

—Taky nahado bä paawä Sesa ky n'aa etyy hyb n'aa ta hä raky n'aa tapaa do ky n'aa hä, taw'ääts hē paawä ji eréd hōm tabahōm hyb n'aa —näng mäh.

Paw-Ro ramejō hōm do Roma hēnh panyyg n'aa hahÿÿh

27 ¹ Ti m' Itarija häj n'aa hēnh, Roma panang hēnh āā ramejūū raky däng do jawén paa bä, rahaēēj däk Paw-Ro, radewäts b'ēēh do wób na-āāj hē warahén sa wahē n'aa see Jurijo häd näng do moo gó, Roma hēnh Paw-Ro tamahūūm hyb n'aa. “Sesa warahén n'aa” ramaneēēnh do sa see ti Jurijo. ² Ti m' panang Adaramit häd näng doo bä naa āā gatsēg t'oonh marakate gó, Asija häj n'aa hēnh hahōm doo gó. Āā sii hahōm na-āāj hē aj'yy Aris-Tako häd näng doo. Masedonija häj n'aa bä, panang Tesaronika häd näng doo bä naa tii. ³ Ti m' jati pé āā kajaa panang Sidōn häd näng doo bä. Āā kajaa bä Sidōn bä, Jurijo ky enyym Paw-Ro hä. Tanoo tabeg'āās hyb n'aa pong hēnh ta najiis sa wē, ta hä rabanoo hyb n'aa ta wē badoh doo. ⁴ Āā tsyym kasok bä, āā habok hēnh bah'ood ty gahēm. Ti hyb n'aa tsyt dēēg hä, Tsi-Peré häd näng do nu masee me āā kenaa bong. ⁵ Ti m' āā batsēk bä āā tabēs Siris, Pam-Pirija häd enäh do häj n'aa. Ti m' āā kaja hōm panang Mira häd näng doo bä, Risija häj n'aa bä.

⁶ Ta tii bä warahén sa wahē n'aa baw'yyt marakate panang Aresān-Dirija häd näng doo bä naa, Itarija häj n'aa hēnh hahōm doo. Ti m' tamejūū āā gatsēg t'oonh, tii gó āā bah'ūūm hyb n'aa. ⁷ Ti m', hajōng ta āh kaja hē āā bahōm séd bä āā karip do hyb n'aa, bah'ood āā habok hēnh taty gahēm do hyb n'aa. Tak'ēp né hē marakate gó moo b'ook do ramoo bok āā kaja hōm hyb n'aa panang Kinid häd näng do nedaa bä. Dooh bah'ood an'oo bä āā ty gahōm hēnh āā ahōm bä. Ti hyb n'aa s'ÿÿ tabanäng hēnh āā bah'ūūm. Tsyty dēēg hä

Keret, Saramone häd enäh do hoo gad'oo bä ää tabës. Tii da ää wén d'oo, tsyt dëëg hä Keret häd näng do nu masee me ää kenaa bong hyb n'aa. ⁸Kaja hē ää bahōm is Keret nabyy me. Tak'ëp né hē marakate gó moo b'ook do ramoo bok marakate bahōm hyb n'aa. Ti m' ää kaja hōm kân Datyyw Banäm Do häd näng doo bä. Panang Raseja häd näng do nedaa bä däg tii.

⁹Tabëej hōm ta äh rakahej'aa do paawä Itarija häj n'aa hēnh. Tabëej hōm Jōm Kipur^z rataheb'ëës doo. Äm n'aa nyy däk ji atsëg bä akajar, edaa däk do hyb n'aa tabahahëëm do bawät doo. Tabahahëëm do noo gó tak'ëp bah'ood bana. Ti hyb n'aa Paw-Ro ky hadoo mä sa hã:

¹⁰—Hã ȳy pé da, dooh da baad tado bä ër hahy hah'üüm doo. Ër da ta see hadoo, ër da kamana'uuh marakate hã, ta gabuuj hã, ër na-ääj hē da. Taw'ääts hē babä ër ba'yym dó —näng mä Paw-Ro.

¹¹Paw-Ro maher'ood né paawä sa hã, dooh warahén sa wahë n'aa karén bä tamaa newë bä ta kyyh. Taky daheeh marakate poo masoo n'aa, marakate danäh daheeh. ¹²Dooh baad tado bä ratabëej bä tabahahëëm do noo gó “Datyyw Banäm Do” häd näng doo bä. Ti hyb n'aa hajök do rakarén rabah'üüm, rakajaa hyb n'aa paawä panang Pënis häd näng doo bä, t'ii hēnh ratabëës hyb n'aa paawä tabahahëëm do noo gó. Pënis bä marakate ranu kahej'ëek, tsyt dëëg hä Keret häd näng doo bä. T'ii hēnh dooh tabahēm bä tagajaroj hyb n'aa.

¹³Tii bä, tadu doo bä tabahēm do raty gahōm hēnh, ratsebee bong, h'yy kahasē bong. Rah'yib däng doo da né hē red'oo mäh. Ti m' resäg toonh marakate mesoo n'aa. Ti m' rabahōm kân tsyt dëëg nabyy me. ¹⁴Dawë péj rababoo däg bä kã tak'ëp bah'ood bana kân. Tsytt dëëg hadäk hēnh naa tabana. Rahepëë däk ti bah'ood tak'ëp hen'aa doo. ¹⁵Ti m' marakate bah'ood bahēm hōm. Dooh ää haja bä ää ahōm bä bah'ood gó. Ti hyb n'aa ää beréd hōm bah'ood marakate tamahüüm hyb n'aa. ¹⁶Ti m', tsyt dëëg nad'ëed is doo, Kaw-Da häd näng do nu masee me ää kenaa bong bä bah'ood an'oo bä, tii bä ää bahaja kân ää ej'ooj nã kân h'oo yb marakate duu me hadäk doo. T'ii hēnh dooh denaa hē né paawä bah'ood tabahēm bä, ti hadoo né hē tak'ëp ää bej'ooj nã kân. ¹⁷Ti m' ta gó rabatóg so kân h'oo marakate agyyb jëë bä hood n'aa. Ti m' ta mawyd n'aa hewëëh doo me ramew'yyd hōm marakate hã tagananabëëh hyb n'aa, maadaka tak'ëp hejoonh do hyb n'aa. Raje'yym na-ääj hē marakate adëë kã bä hood jó, hood Sirit häd näng do jó. Ti hyb n'aa rabaw'oong bëënh marakate yb mesoo n'aa sekeek doo. Tii bä raberéd hōm bah'ood ty gahēm hēnh marakate bahōm. ¹⁸Ti m', tak'ëp ketaam do hyb n'aa maadaka marakate hã, jat'iip hadoo rakud bëënh marakate gabuuj tagasakog däk hyb n'aa. ¹⁹Tamawoob hē tabado däg bä ta äh, sa daaj hē rabaw'oong bëënh marakate gó ramoo mabok do nahëë paah. ²⁰Poo hajëë had'ytt hē. Dooh pap'yj ty ganä wäd bä, sagōöh dooh ji hapëë boo bä, ny nemuun ää bahōm ää bahapäh hyb n'aa paawä. Kaneréd bah'ood. Ti hyb n'aa sahōnh hē ää dejëp ää ed'oo.

²¹Hajōō däg ta äh ranawa bong do jawén paa bä, Paw-Ro bas'ëëg geët tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hē né paawä ȳ bë ky dahé ȳ baher'ood wät bä ër nahōm hyb n'aa paawä Keret bä naa. Ȳ bë ky dahé bä paawä, dooh né hē paawä bë

z 27.9 Jōm Kipur häd näng do Judah buuj rataheb'ëës, nesaa do kawug hōm do rahyb n'aa esee hyb n'aa.

kamanau bā bē aw'oong bēēnh do hā —nāng mäh. ²²—Ti hadoo né hē paawā, bē h'yy ketón manäh. Dooh da dajēp pé ēr seeh. Jāām hē marakate karejā hōm da —nāng mäh. ²³—Naga hē, atsēm, P'op Hagā Doo, ŷ hyb n'aa jaw'yyk doo, mejūū āās, ta karom seeh, hā ŷ takasee hyb n'aa. ²⁴Hahŷŷ da āās kyyh: “Eŷŷm manā Paw-Ro. Sesa hā da makametēēh nā. A hyb n'aa da P'op Hagā Do bed'ēēp sahōnh hē marakate gó habok doo”, nāng mā āās kyyh. ²⁵Ti hyb n'aa bē tsebee, bē h'yy kahasē. ŷ h'yy ka'eēh né hē P'op Hagā Do hā. ŷ hapāh baad ub, hā ŷ āās her'oot do hadoo né hē da ēr hā. ²⁶Hood jó, tsyt dēēg hā bah'ood tapooh da marakate —nāng mā Paw-Ro.

²⁷Ti m' 14 däg āā āh, āā bah'ood mahūūm akajar Adirijat hād nāng doo bā. Ti atsēm ub, edaa dāk hēēj badāk marakate gó moo b'ook do rahyb n'aa hapāh. ²⁸Ti m' rametyy tetty n'aa me. 36 meet mā tahajaa rametyy bā. Ta bahānh rametyy p'aa hēnh. Ta yd jé däg: 27 meet däg mäh. ²⁹Rajeŷŷm mā pā hā tatapóh bā. Ti hyb n'aa ji meheet pé raw'oong bēēnh marakate mesoo n'aa, ta duu hēnh kanehō doo. Ti m' raky n'aa etsēē nayyw hē tabawag hōm hyb n'aa paawā. ³⁰Ti m' marakate gó moo b'ook do radawäts tuu paawā h'oo yb. Marakate poo hā rabahō ta mesoo n'aa ken'ooh. Rakarēn paawā rakejēn hōm sa mahānh. ³¹Tii bā warahén sa wahē n'aa hā, warahén sa hā na-āāj hē Paw-Ro ky hadoo mäh:

—Marakate gó moo b'ook do ranayyw bā, dooh da bē edēb bā —nāng mäh.

³²Ti m' warahén ragekyd bong h'oo mesoo n'aa. Tame tabahop ran'oo bā.

³³Ti m' tapaj'ēē bā däg, Paw-Ro etsēē sahōnh hē rabawa hyb n'aa. Hahŷŷ d' mā ta kyyh:

—14 āā ā däg dooh bē awa boo bā, bē h'yy ketón padēēk do hyb n'aa. ³⁴Ti hyb n'aa, tak'ēp ŷ betseē bē hā bē bawa hyb n'aa bē waa. Taw'āāts hē bē h'yyb hejooj padäg bē bedēp hyb n'aa —nāng mäh. —Edēp da bēēh, baad ub da sahōnh hē —nāng Paw-Ro.

³⁵Ti m' Paw-Ro baher'ood wāt jawén paa bā sa hā, tado dāk pāw, ti m' taky n'aa ets'ēē wāt P'op Hagā Do hā sahōnh hē ramaa napāh bā. Taganabāh hōm tii bā, tii b' tabawa kán. ³⁶Ti m' ta wób rah'yy kahasē bong, rabawa kán tii bā. ³⁷Sahōnh hē marakate gó habok do 276 ajyy. ³⁸Ti m' rah'yy kajäk do pénh sahōnh hē rabawa bong do jawén paa bā, radewäts bēēnh tiriig, marakate hād gasakog dāk hyb n'aa.

³⁹Ti m' tabawag hōm bā ká, marakate gó moo b'ook doo, dooh rahapēē bā tsyt dēēg. Tii b' rahapāh tagajarah yb hood banāng bā. Rah'yy kajäk t'īi hēnh marakate badāng hyb n'aa paawā. ⁴⁰Ti m' ragekyd bong ta mesoo n'aa. Ti m' rapyn hōm ta du ewōd n'aa ramaw'yyd dāk do paah. Ti m' ragaj'eej däg kán pāān gaeh do tahūūm doo, ta poo bā hadāk doo. Tii bā ká, marakate bahōm kán hood hanāng hēnh. ⁴¹Ti m' hood wajau do hā marakate badēē kēē. Hood jó ta poo baa kēē. Ti hyb n'aa ta duu hēnh takameb'ood wāt maadaka an'oo bā.

⁴²Tii bā ká, warahén rakarēn radejēēb paawā radewäts b'ēēh do paa rama-hūūm do sa sii, ranatsóm hōm hyb n'aa sa mahānh. ⁴³Ti hadoo né hē dooh sa wahē n'aa an'oo bā radejēēb bā, Paw-Ro tat'yyd mehiīn do hyb n'aa. Ti m' warahén sa wahē n'aa mejūū jé hatsóm do rakajäk hyb n'aa tame, rabatsóm hōm hyb n'aa hood hakēē hēnh. ⁴⁴Ta wób, nats'oom do tamejūū seekē do hā rakamesoo hyb n'aa, rabahōm hyb n'aa hood hakēē hēnh. Tii da né hē ká sahōnh hē āā kaja nā kán hēēj hā.

Tsyt dëeg hā Maw-Ta hād nāng doo bā rabaym dó panyyg n'aa hahȳh

28 ¹Sahōnh hē āā babē padëek bā ta nabyy me, āā heen n'aa enā dāg Maw-Ta ta ti tsyt dëeg hād. ²Ti m' tsyt dëeg bā habong do ky en'yym sahōnh hē āā hā. Ti m' naēng adoos do hyb n'aa, bahahëem do hyb n'aa, ragahō jat tëeg, āā rats'yyt āā katēng hyb n'aa. ³Paw-Ro kab'ood dāk tëeg. Tadawāts toonh bā hahōng doo me, batëē dāk do hyb n'aa aw'y y bana tadawāts toonh do mahang, ta moo hā tabegëē dāk bā adāg dāk. ⁴Ti m' tsyt dëeg bā habong do rabahapāh bā aw'y y ta moo hā kas'ëē dāk doo, rahe'oot rabab'ëeh bā:

—Hahȳ aj'y y tahyb n'aa pé ji naheb'ooh doo. Kedëeb wād né hē paawā akajar me naa, hȳy ká da tadajëb kán ji sām heb'aanh do an'oo bā —nāk mäh.

⁵Ti m' aw'y y Paw-Ro tsawyh wāt tëeg hōo me ta moo hā kas'ëē dāk doo. Dooh tadateej bā ta hā, baad tabawāt. ⁶Ti m' tsyt dëeg buuj ragada ta moo dap'uung s'ëeg bā, ragada na-āāj hē tadagōn jëē bā. Bāp peej ragada ta hā. Dooh tadateej bā ta hā, ti hyb n'aa m' ta see hado dāk rahyb n'aa newē dāk ta hā. Tak'ëp haj'ap do red'oo mäh.

⁷Ta tii bā pëets hē ti anāng hëēj uuh, Pubirijo hād nāng do ma. Tsyt dëeg buuj sa wahē n'aa tii. Baad āā tagadoo ta tób bā. Tamawoob hē āā āh ta tii bā. ⁸Ta yb nahëē nāng tagëē bā. Oom ta hā, w'oo gatsëg ta hata. Ti m' Paw-Ro beg'āas tahagā hēnh. Ti m' taky n'aa etsëē P'op Hagā Do hā ta nahëē hyb n'aa. Taky n'aa ets'ëē wāt jawén paa bā ta moo tadasooh ta nuu gó. Ti m' aj'y y bahas'oo dāk. ⁹Ti jawén paa bā tsyt dëeg hā hajëenh doo, nahëē en'ȳh doo, an'aa Paw-Ro wē. Heso hōm né m' tii d' ēnh. ¹⁰Baad ub āā tsyt dëeg buuj raweh'ëeh. Ta jawén ká, āā tsyym kasok bā, āā hā rabanoo sahōnh hē āā mahūūm doo, āā batsëg hōm do waa n'aa na-āāj hē.

¹¹Tamawoob hē kamarab tsyt dëeg hā āā baj'eenh do jawén paa bā, āā gatsëg t'oonh marakate gó Aresān-Dirija hēnh hana doo gó, tsyt dëeg hā tabahahëem noo gó tab'ëes doo. Marakate poo hā sa kabarii kawareeh do sa heen n'aa badāk, Kas-Tor, Porus hād enāh doo. ¹²Ti m' āā kajaa panang Sirakus hād nāng doo bā. Tamawoob hē āā āh tii bā āā tab'ëes. ¹³Tii b' naa āā bahōm ta nabyy me had'y y hē. Ti m' āā kajaa panang Resijo hād nāng doo bā. Jati pé bah'ood bana, āā ty gahōm hēnh tabahēm. Ti m' jat'iip hadoo āā kaja hōm panang Putewori hād nāng doo bā. ¹⁴Tii bā āā kat'aa Jesus hā h'y y ka'eeh do sa hā. Āā rats'yyt āā baym hyb n'aa dó 7 ta āh sa pa. Tagadëeg ub ká Roma bā āā kaja hōm kán. ¹⁵Jesus hā h'y y ka'eeh do Roma bā habong do heen n'aa enā dāk né hē āā ky n'aa hā. Ti hyb n'aa rawén na, āā ragadoo hyb n'aa panang Apijo hād nāng doo bā, panang buuj rakahet'aa doo bā. Ta wób āā ragadaa dāk Tamawoob hē Taber-Nas hād nāng doo bā. Ti m' Jesus hā h'y y ka'eeh do Paw-Ro bahapāh bā, tatsëbee wāt, ti m' P'op Hagā Do hā taky hadoo:

—Taw'āāts hē mamejō nā do hyb n'aa Jesus hā h'y y ka'eeh doo —nāng mā ta kyyh.

¹⁶Āā kaja hōm bā Roma bā, ranoo ta m'aa hēnh Paw-Ro bagā. Sét hē warahén ta hagā n'aa.

Roma bā Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahȳh

¹⁷Ti m' tamawoob hē dāg mā ta āh, Paw-Ro mejūū ranaëenh hyb n'aa sahōnh hē Judah buuj sa wahē n'aa, Roma bā habong doo. Ti m' rabana bā, Paw-Ro ky hadoo sa hā:

—Wakān haa —nāng mäh. —Dooh ȳ mo haj'aa kad'oo pé ər wakān sa hā, ər wahē makū rabahed'oo do paa hā na-āāj hē. Ȳ ramaso dāk Jerusarēnh bā, tii bā ȳ ran'oo dāk Roma buuj sa moo gó. ¹⁸Hā ȳ rabeanh jawén paa bā, rakarēn né hē paawā ȳ raberéd hōm. Dooh ȳ mo haj'aa kadoo bā ta hyb n'aa ȳ radaŋ'ēep hyb n'aa paawā, ti hyb n'aa rakarēn ȳ raberéd hōm. ¹⁹Dooh Judah buuj, ər wakān, rakarēn ȳ reréd hōm bā. Ti hyb n'aa ȳ betsēē, Sesa hā ȳ taky n'aa etyy, hā ȳ raky tapaa do ky n'aa hā. Ȳ ti dooh ȳ ky kes'ēem pé ər wakān sa hā. ²⁰Ti hyb n'aa ȳ mejūū bē ranaēēnh ȳ baher'oot hyb n'aa bē hā —nāng mäh. —Isaraéw buuj sa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do ragada do ȳ gada hyb n'aa né hē babā ȳ wén gēēt ȳ moo kamewyyt haak sapuuw hadoo doo me —nāng mā Paw-Ro.

²¹Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa Roma bā habong do raky hadoo Paw-Ro hā:

—Dooh āā gadoo pé kerih do Judah hāj n'aa bā naa a ky n'aa. Dooh na-āāj hē ər wakān t'iī hēnh naa han'aa do rer'ood bā baad nadoo pé a ky n'aa —nāk mäh. ²²—Āā karēn paawā āā maa napāh h'ēēd hado a hā pé papuuj hadoo do ky n'aa. Jé pad'ytyt hē baad nadoo doo me rabaher'oot ta ti papuuj ky n'aa hā —nāk mäh.

²³Ti m' raky kajäg dāk Paw-Ro her'oot do pan'aa hā. Raky kajäk do noo gó hajōk mā kat'aa Paw-Ro hagā hēnh. Tabaher'oot bā, bāp paa tadu doo, tug bā taky keréd hōm mäh. Taher'oot mā sa hā ji P'op Hagā Do bag'āas do ky n'aa. Baad ub mā tabaher'oot sa hā. Mosees erii wāt do paa mahang, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerih do paa mahang na-āāj hē taner'oot sa hā, Jesus né hē P'op Hagā Do H'yby Däng Doo, raky daheeh hyb n'aa. ²⁴Sa mahang raky daheeh mā Paw-Ro her'oot do hā. Ta wób mā dooh raky dahé bā. ²⁵Séd h'yby nahedoo maa new'ēē do sa mahang. Paw-Ro her'oot do jawén paa bā Isajas erih do paa P'op Hagā Do Sahee kyyh, radu doo hah'ūūm doo. Hahȳy d' mā Paw-Ro her'oot sa hā P'op Hagā Do Sahee kyyh Isajas hā:

²⁶“Ahōm da sa wē. Hahȳy da da mamaher'ood sa hā:

‘Bē maa napēē né paawā, dooh bē maa newē bā.

Bē hegāā né paawā, dooh bē hapēē bā’, noo da sa hā.

²⁷Sa h'yby tym gó abaa padēēk do hado dāk.

Dooh d' rah'yy kadawuung wād bā.

Sa nabuuj ragetsēē hōm.

Sa matym ty kajaā hōm.

Tii da tanado bā paawā,

rabahapāh né paawā,

ramaa napēē né paawā,

h'yy kadewuung né paawā,

wē ȳy rah'yy kawereem né paawā

hā ȳ rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Hā ȳy rah'yy kasadēē bā paawā ȳ t'ytyd mehīn sa hā.”^a

²⁸Ti m' Paw-Ro ky hadoo ēnh:

—Ÿ karēn bē heen n'aa enāh hahŷŷ hā: Hŷŷ kā da, ji P'op Hagā Do ed'ēēp do ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hā da takaher'oot. Ti raky daheeh da — nāng mā Paw-Ro.

[²⁹Ti m' ta tii da Paw-Ro baher'oot jawén paa bā sa hā, ah'ūūm mäh. Ky ked'aak mā ramahōm me sa da hadoo do hā.]

³⁰Ti m' pawóp hē ta baab sa tób bā Paw-Ro bagēē wāt. Tēpaag had'yyt mā ta sām tób danāh hā. Baad mā tagadoo sahōnh hē ta wē heg'āās doo. ³¹H'yyb neŷŷm doo me taher'oot P'op Hagā Do bag'āās do ky n'aa. Dooh hewaat péh ta hā. Tametēēk mā Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa. Jāām hē kā hahŷ panyyg.

Roma

Jesus hã h'yy ka'eeh doo, panang Roma häd näng doo bä habong do hã, Paw-Ro ma erih do hahỹỹh

1 ¹Paw-Ro, Kristo Jesus karom ỹ ti hỹỹh. Hã ỹ P'op Hagä Do h'yyb däng, Jesus mejũũ do ỹ bahadoo hyb n'aa. Tsyt hẽ ỹ P'op Hagä Do asẽew däk, ta panyyg hanäm do panäg n'aa ỹ bahadoo hyb n'aa. ²⁻⁴Ta T'aah, Jesus Kristo, ẽr Wahẽ N'aa ky n'aa né hẽ ta ti panyyg hanäm doo. Jesus kajaa do pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do hã P'op Hagä Do ky n'aa eno däk paa ta ti ta panyyg hanäm doo. Tak'ẽp hanäm do ta kyy kerih do hã rerih paa ta tii. Ji da hadoo Jesus bahado däk noo gó, Dawi panaa né paa tii. P'op Hagä Do T'aah kabaj'aa do na-ãäj hẽ Jesus, P'op Hagä Do Sahee, tak'ẽp hanäm do metä wät. Dejẽp do mahang Jesus ganä wät do hã tametä wät tii. ⁵Jesus hyb n'aa P'op Hagä Do ky enyym wẽ ỹỹ. Ta hyb n'aa, hã ỹ taban'oo däk na-ãäj hẽ Jesus mejũũ do ỹ bahadoo hyb n'aa, Judah buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ỹ maher'oot hyb n'aa, ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus raky daheeh hyb n'aa kä. ⁶Ti sa wób né hẽ bẽeh, P'op Hagä Do naẽej wät doo, Jesus Kristo karapee rabahadoo hyb n'aa. ⁷Ỹ edẽng bẽ sahõnh hẽ, panang Roma häd näng doo bä habong doo, P'op Hagä Do kamahän doo, P'op Hagä Do naẽej wät doo, tsyt hẽ ta wẽ bẽ babok hyb n'aa. Ỹ karẽn P'op Hagä Do ẽr Yb, Jesus Kristo Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do na-ãäj hẽ ky en'yym bẽ hã. Ỹ karẽn baad ub Kristo bẽ rah'yyb en'yym.

⁸Pooj jé ỹ ky däng do hahỹỹh: Jesus Kristo häd gó, P'op Hagä Do ỹ h'yy kaha'eeh do hã ỹ j'aa etsẽ, jé pad'yyt hẽ badäk hahỹỹ bä rabaher'oot do hyb n'aa nyy da baad ub P'op Hagä Do hã bẽ h'yy ka'eeh. ⁹⁻¹⁰Bẽ ỹ ky n'aa ets'ẽẽ had'yyt hẽ. P'op Hagä Do hapäh ỹ ky n'aa etsẽẽ bẽeh. Ta wẽ t'õp hẽp ỹỹ gó naa ỹ moo wät, ta T'aah ky n'aa ỹ maher'ood hõm. Ta hã ỹ ky n'aa etsẽẽ, takarẽn bã tabanoo hyb n'aa ta tyw n'aa, bẽ ỹ bahehẽen hyb n'aa. ¹¹Ta ti ỹ wén her'oot, tak'ẽp ỹ karẽn do hyb n'aa bẽ ỹ bahapäh, P'op Hagä Do Sahee hã hana doo me bẽ ỹ masa hyb n'aa baad bẽ h'yy kae had'yyt hẽ hyb n'aa. ¹²Hahỹỹ d' ỹ hanäng pé tii: Ỹ karẽn bẽ ỹ h'yyb en'yym, baad ỹ h'yy ka'eeh do bẽ bahapäh bã. Ỹ karẽn na-ãäj hẽ ỹ bẽ h'yyb en'yym bẽ h'yy ka'eeh doo me, séd demuun ẽr h'yyb tsebẽ hyb n'aa kä. ¹³Wakän haa hedoo doo, ỹ karẽn bẽ bahapäh, hajõõ nuu me paa ỹ h'yyb däng bẽ ỹ bahehẽen, baad Kristo hã bẽ panang buuj wób rah'yy ka'eeh ỹ anoo hyb n'aa, ta wób Judah buuj nadoo do mahang ỹ bad'oo do paa hadoo. Hajõõ nuu me ỹ paa h'yyb däng bẽ ỹ

bahehëen paawä, dooh ȳ haja nä bä bē wē ȳ ahöm bä. Ti anyy had'yyt hē ȳ tahewaat doo.

¹⁴Hä ȳ kamejō dāk, sahōnh hē sa hä Kristo ky n'aa ȳ baher'oot hyb n'aa, panang bä haj'eenh do rado bä, daap habong do rado bä, ma kamet'ëek do rado bä, ma kamanet'ëeg do rado bä na-ääj hē. ¹⁵Ti hyb n'aa, tak'ëp ȳ h'yyb hedoo, bē hä na-ääj hē Kristo ky n'aa hanäm do ȳ maher'oot hyb n'aa, bēeh, Roma bä haj'eenh do hä.

¹⁶Dooh ȳ nu mebyy bä Kristo ky n'aa hä. Ȳ wén nu manebying, ta ky n'aa hä kametä dāk do hyb n'aa P'op Hagä Do hejój. Ta tii me tabed'ëep sahōnh hē Kristo hä h'yy ka'eeh doo. Pooj jé dó tabed'ëep Judah buuj, tii bä tabed'ëep na-ääj hē Judah buuj nadoo doo. ¹⁷P'op Hagä Do hejój né hē ti ta ti ȳ wén her'oot, Kristo ky n'aa hanäm do metëeh do hyb n'aa nyy da baad ji bahado dāk P'op Hagä Do matym gó, jääm hē Kristo hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Tii da né hē takerii dāk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “Jääm hē edëb had'yyt da, jé ta hä h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hado dāk do P'op Hagä Do matym gó”,^a näng kerih doo.

¹⁸Hy pong jé naa P'op Hagä Do metëeh takawajään sahōnh hē ta panyyg kanadah'eeh do sa wē, nesaa do moo heb'ook do sa wē na-ääj hē. Baad hadoo do ky n'aa rah'yyb panas'ëeh nesaa doo gó rababok doo me. ¹⁹P'op Hagä Do rajää da ta tii, rahapäh do hyb n'aa paawä P'op Hagä Do hä ji hapäh doo, sahōnh hē sa hä P'op Hagä Do metä wät do hyb n'aa. ²⁰Badäk hahy P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, P'op Hagä Do pehuuj wät do hä takametä dāk P'op Hagä Do hä ji nahapäh doo. Ta hejój gawanatsik doo, sahōnh hē sa bahānh ta kabaj'aa do na-ääj hē kametä dāk ȳ hanäng péh. Tamo haj'aa hä ji h'yy ganäng hyb n'aa ta hä. Ti hyb n'aa, dooh da tahaja bä ji ky hado bä, “Dooh P'op Hagä Do ȳ hapëe bä”, ji noo bä. ²¹Rahapëe né paawä P'op Hagä Doo, dooh rawehëe bä ta hä, dooh na-ääj hē raj'aa etsëe bä ta hä tanoo do hyb n'aa sa hä. Daap hadoo do ti rahyb n'aa newë dāk. Dooh rah'yy kadawuung wäd bä baad hadoo do hä. ²²H'yy genäh redoo né paawä sa hä hē rahegää bä, h'yy gatema padäg. ²³Dooh rakarën wäd bä rawehëe bä P'op Hagä Doo, kabaj'aa doo, hawäd had'yyt doo. P'op Hagä Do rahyb n'aa eréd höm, tii bä kabarii ajyy nahejooj is do heen n'aa hä, taw'ëed heen n'aa hä, ta babo n'aa heen n'aa hä na-ääj hē rah'yy kawereem kän, ta tii hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä.

²⁴Ti hyb n'aa kä P'op Hagä Do anoo nesaa doo, tak'ëp nu meby n'aa näng do sa h'yyb tym tak'ëp karën do ramoo bok sa hä hanäng doo me. Sa hub, sa hä hanäng doo, baad nado wäd ran'oo bä, tak'ëp nesaa do ta tii me sa da hadoo do sii hē ramoo bok do hyb n'aa. ²⁵Rahyb n'aa eréd höm P'op Hagä Do ky n'aa baad hadoo doo, heh'äät ub doo, tii bä daap hadoo do hä rah'yy kawereem dāk, P'op Hagä Do pehuuj wät do rawén hyb n'aa jewyyg kän. P'op Hagä Doo, sahōnh hē mo haj'aa näng doo, dooh rahyb n'aa jewyyg wäd bä —ti né hē paawä ji j'aa etsëe had'yyt doo. Ȳy. Tii d' né hē. Taw'äats hē.

²⁶Tii d' rabad'oo do hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa ety dāk tii, baad nadoo doo, nu meby n'aa näng doo, ramoo bok hyb n'aa kä sa h'yyb tym tak'ëp karën doo da. Ȳy sii hē reréd höm baad hadoo do sa patug wē rababok doo, P'op Hagä Do karën doo da paawä. Ȳy wób ȳy wē rababoo däg kän. ²⁷Tii d' na-ääj hē ajyy wób

rabad'oo. Reréd hõm sa ÿým wë rababok doo, P'op Hagä Do karën doo da paawä. Tak'ëp rah'yy karën ajyy wób wë rababok. Tak'ëp nu meby n'aa näng do ajyy wób ramoo bok ajyy wób sa sii. Ti hyb n'aa rahoop nesaa do ramoo bok do sãm.

²⁸Tii d' had'yyt nado. Rakanarën do hyb n'aa P'op Hagä Do rabahapäh, rama-kyys do hyb n'aa P'op Hagä Do hä ji hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa ety däk tii, baad nadoo do rahyb n'aa newëë hyb n'aa, nu meby n'aa näng do ji moo nawät do ramoo bok hyb n'aa kä. ²⁹Séd dó sa h'yyb gó nesaa péh. Tak'ëp rakarën nesaa do ramoo bok ta wób sa hä. Sa h'yyb karën do jawén rababok. Tak'ëp raky nes'aa däk. Tak'ëp ta wób sa ma rahyb n'aa jewëts däk. Ta wób wë rakarën rakamaj'ii. Sa h'yyb gó had'yyt hë kaj'öök do bawät. Rakarën rawad'ii had'yyt hë ta wób. Nesaa do rahyb n'aa newë had'yyt hë ta wób sa wë. Ta wób na-ääj hë ranu mer'oot. ³⁰Ta wób raky n'aa rejää. Tak'ëp rakamajë däk P'op Hagä Do wë. Ta wób sa bahänh ranu gapad'ëek red'oo do hyb n'aa, ta wób raky n'aa rejää, ta wób rarejää. Ta wób sa bahänh ranu gapad'ëek red'oo. H'yy kasab'ee. Rahyb n'aa newëë nyy da nesaa do ramoo bok. Dooh raky dahé bá sa yb, sa ÿýn. ³¹H'yy gatamah. Ky keh'ÿýt. Dooh rakamahän bá ta wób. Dooh rat'yyd meh'iin bá ta wób. ³²Rahapëë né paawä dajëb hä P'op Hagä Do ky n'aa etyy ta ti hedoo do nesaa do moo b'ook doo, dooh reréd bá ta tii. Tii d' had'yyt nado rabad'oo. Taw'ääts hë na-ääj hë sa hä, ta wób, sa nemuun baad nadoo do ramoo boo bá.

Sahõnh hë badäk hahÿÿ bá habong do P'op Hagä

Do ky n'aa etyy do ky n'aa hahÿÿh

2 ¹Bëeh, Judah buuj wób, ta wób nesaa do moo heb'oooh do bë ky n'aa etyy. Ti hadoo né hë, dooh da bë kyy pé P'op Hagä Do matym gó ji taky n'aa etyy noo gó. Ta wób bë ky n'aa ety bá, bë daaj hë né hë bë ky n'aa ketyy, bë na-ääj hë bë moo bok do hyb n'aa ta wób bë p'ää ky n'aa etyy doo. ²Ër hapäh, daap hë hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do moo b'ook doo. Tahapäh do hyb n'aa taky n'aa etyy sahõnh hë. ³Ti hyb n'aa, kabaj'aa nadoo do bëeh, nesaa do moo heb'oooh do ky n'aa etyy doo, bë na-ääj hë bë moo bok ta wób bë p'ää ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa, dooh né da bë kedëeb bá bë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do mahänh. ⁴Bë makyys apäh tak'ëp P'op Hagä Do ky ennyym do bë wë, ji tahyb n'aa b'aaah doo? Dooh tagah'ood bá bë hä, bë wë tawén ky ennyym, ta wë bë h'yy kawa-reem hyb n'aa paawä ta hä bë h'yy ka'eeh hyb n'aa kä? ⁵Bë nabuj keh'üüm do hyb n'aa, bë h'yy kawanareem do hyb n'aa na-ääj hë, bë an'oo bá tak'ëp bë P'op Hagä Do rejää da takawajään noo gó, sahõnh hë tanes'öös doo me P'op Hagä Do ky n'aa etyy do kajaa bá kä. ⁶Rabad'oo do pénh da P'op Hagä Do anoo da ta sãm sahõnh hë sa hä. ⁷Ti anäng tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hä hana do gada doo, ta wë rakaweh'ëeh gad'aa doo, h'yyb nadajëp do ragadoo rakarën doo. Ta tii hä rah'yy kajäk do hyb n'aa, h'yy kanerét doo me baad hadoo do ramoo boo had'yyt hë. Ta ti hedoo do sa hä P'op Hagä Do anoo da edëb had'yyt do ta pa. ⁸Ti anäng ta wób. Sa hä hë ub rahyb n'aa newëë tii. Baad hadoo do P'op Hagä Do her'oot do raty n'aa ges'yyk. Nesaa do jawén rababok. Ta ti hedoo doo, ta kawajään gó tak'ëp P'op Hagä Do rejää da. ⁹Tak'ëp rabahoop da sahõnh hë nesaa do moo heb'oooh doo, Judah buuj pooj jé,^b Judah buuj nadoo do na-ääj hë. Tak'ëp baad nadoo do

b 2.9 Pooj jé Judah buuj du d'oo da rahoop doo. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do rahapäh do hyb n'aa né paawä, dooh raky dahé bá.

adāng da sahōnh hē sa hā. ¹⁰Sahōnh hē baad hadoo do moo bok do hā, tak'ēp baad hadoo do P'op Hagä Do anoo da. Rakawehēē dāk da P'op Hagä Do matym gó. H'yyb nām do P'op Hagä Do anoo da sa hā. Pooj jé, Judah buuj baad hadoo do moo wāt do hā tabad'oo da tii, tii bā Judah buuj nadoo do hā na-āāj hē. ¹¹Dooh P'op Hagä Do asēew bā ji mahang. Judah buuj ji do bā, Judah buuj ji nado bā, sét né hē ji ta hā.^c

¹²P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hā kan'oo dāk do nahapäh do nesaa do moo b'ook doo, dawēē da rababoo had'yyt hē P'op Hagä Do mahānh, ta ky n'aa jaw'yyk do dooh né paawā rahapēē bā. H'yy kǎ, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hapäh do nesaa do moo b'ook doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa etyy da sa hā. ¹³Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do maa new'ēp do nado baad hado dāk do P'op Hagä Do matym gó. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do tii, baad hedo padēēk do ta matym gó. ¹⁴Ta see pé noo gó Judah buuj nadoo doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do nahapäh doo, ramoo bok ta ky n'aa jaw'yyk do mejūū doo, dooh paawā rahapēē bā ta ky n'aa jaw'yyk doo. Tii da ta see pé noo gó rawén d'oo, sa h'yyb sa hā mejūū do hyb n'aa. ¹⁵P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejūū do ramoo bong bā, rametēēh tii hā, ti anāng né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do sa h'yyb gó. Sa h'yyb ky n'aa tapaa sa hā hē, baad nadoo do ramoo boo bā. Sa h'yyb gó rahyb n'aa newēē do metēēh da sa hā, baad tado bā, baad tanado bā rabad'oo do paah. ¹⁶Ta tii d' tabawāt sahōnh hē ji h'yyb gó ji jején do paa Kristo Jesus metyy noo gó, P'op Hagä Do ky gabuuj gó. Tii da né da tabahadoo, ta ky n'aa hanām do y maher'ood hōm do hā metēēh.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do Judah buuj raky nadaheeh do ky n'aa hah'y'yh

¹⁷Bē m' Judah buuj, bē wób sa nooh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do hā bē daap yyp. P'op Hagä Do bē hapäh do hyb n'aa bē h'yy kasab'ee. ¹⁸Mosees ky n'aa jaw'yyk do bē ma kametēēk do hyb n'aa, P'op Hagä Do karēn do bē bahapäh, tak'ēp baad hadoo do bē bahapäh na-āāj hē. ¹⁹Ty temah do sa h'yyb mahūūm n'aa hadoo bēēh, bē hā péh.^d Badagyp doo gó habok do sa bag hadoo bēēh, bē hā péh. ²⁰P'op Hagä Do nahapäh do hā bē metēēh baad hadoo doo. Mosees ky n'aa jaw'yyk do bē hapäh do hyb n'aa, sahōnh hē bē bahapäh, sahōnh hē baad hadoo do bē bahapäh na-āāj hē. Ti hyb n'aa, nahapäh doo, karapee hadoo do sa ma matēg hadoo bēēh. ²¹Ti hyb n'aa kǎ, hēd n'aa bē hā hē bē ma manetēēk, ta wób ma metēēk do bēēh? Hēd n'aa bē bet'sēēk, ti bē baher'oot ta wób nets'ēēk? ²²Hēd n'aa bē y'ym nadoo do sii bē be'y'yh, sa y'ym nadoo do sii rana'y'yh ta wób bē maher'ood bā? Hēd n'aa sa kabarii tób n'aa yt hā hanāng do bē bet'sēēk, tak'ēp kabarii ganen'aak do bēēh? ²³P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hā kan'oo dāk do hā bē h'yy kasab'ee, ti hadoo né hē, dooh bē wehēē bā P'op Hagä Doo, bē ky nadaheeh do hyb n'aa ta ky n'aa jaw'yyk doo. ²⁴Ta tii d' bē bad'oo do hyb n'aa, bē hā kametä dāk hah'y P'op Hagä Do

c 2.11 Baad hadoo do moo b'ook doo, baad hadoo do ragadoo né da ta hanaa. Nesaa do moo b'ook doo, nesaa do ragadoo né da ta hanaa. d 2.19 Judah buuj nadoo do ramaneēēnh "ty temah doo". P'op Hagä Do karēn paa Judah buuj rah'yyb mahūūm Judah buuj nadoo doo, ta ky n'aa rahapäh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ty temah do sa h'yyb mahūūm n'aa bēēh, Paw-Ro wén nāng.

kyy kerih doo gó kerii dāk doo: “Bē hyb n'aa Judah buuj nadoo do raky n'aa rejāā P'op Hagā Doo.”^e

²⁵P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yyk do Mosees hā kan'oo dāk do bē ky dahé bā, tii bā taw'āāts hē né hē ji masuuj noo byyh ji gahōk doo, P'op Hagā Do karapee ji bahadoo do heen n'aa. Hỹ̄y kǎ, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yyk do ji ky nadahé bā, ji masuuj noo byyh kahōg hōm né paawā, dooh ji P'op Hagā Do gado bā. Masuuj noo byyh kanehōk do hado dāk ji tii bā, Judah buuj né paawā ji. ²⁶Hỹ̄y kǎ, ta wób, Judah buuj nadoo doo, masuuj noo byyh kanehōk doo, ramoo boo bā P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yyk do mejūū doo, tii bā sa masuuj noo byyh kehōk do hadoo rabahado padēēk tii, P'op Hagā Do hā. P'op Hagā Do gadoo né da tii. ²⁷Jé P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yyk do ky daheeh doo, ta masuuj noo byyh kanahōg né paawā, bē da taky n'aa etyy P'op Hagā Do matym gó. Bē tawén ky n'aa etyy da, bē ky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagā Do ky n'aa jaw'y'yyk doo, bē hapēē né paawā ti ta ky n'aa jaw'y'yyk doo, anyy né paawā bē hā na-āāj hē ji masuuj noo byyh kahōk do heen n'aa. ²⁸Ta ti ỹ wén her'oot, dooh Judah buuj heh'āāt ji do bā P'op Hagā Do matym gó, jāām hē j'ooj madāk doo me Judah buuj rabahed'oo doo da ji bad'oo do hyb n'aa. Ti hadoo P'op Hagā Do karapee ji hado dāk do heen n'aa heh'āāt do hā: Dooh j'ooj madāk doo me ji masuuj noo byyh kahōk do tado bā tii. ²⁹Jé ta h'y'yb gó naa P'op Hagā Do karēn do moo wāt doo, ti né hē Judah buuj heh'āāt doo. P'op Hagā Do Sahee baad hadoo do hā ji tah'y'yb wareem dāk doo, ti né hē P'op Hagā Do karapee ji hado dāk do heen n'aa heh'āāt doo. Jāām hē j'ooj madāk doo me tamejūū doo da ji masuuj noo byyh ji gahōk doo, dooh ta karapee ji hado dāk do heen n'aa heh'āāt do tado bā. Ta wób raganado bā né paawā ta ti hedoo doo, P'op Hagā Do gadoo né da jé ta h'y'yb gó naa P'op Hagā Do karēn do moo wāt doo.

Dooh P'op Hagā Do ky kahỹ̄y d bā taky dāng do hā ky n'aa hahỹ̄y h

3 ¹Nyy d' ỹ hanāng pé ta tii hā?^f Daap hē g'eeh Judah buuj P'op Hagā Do asēēw hōm ta wób sa mahang? Daap hē g'eeh ji masuuj noo byyh ji kahōk do heen n'aa, Judah buuj hā tan'oo dāk doo? ²Dooh. Dooh tii d' tado bā ỹ hanāng péh. Hajōng baad hadoo do ti anāng né hē āā Judah buuj wē, ta wób wē nanāng doo. Ta ti hajōng baad hadoo do mahang hahỹ̄ ti ta bahānh baad hadoo doo: Judah buuj hā takan'oo dāk P'op Hagā Do kyyh.

³Hỹ̄y kǎ, Judah buuj wób raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagā Do kyyh, dooh wād g'eeh hỹ̄y kǎ P'op Hagā Do moo wād wād bā sa hā taky dāng doo? P'op Hagā Do ky kahỹ̄y t g'eeh hỹ̄y kǎ sa hā taky dāng doo? ⁴Dooh. Dooh P'op Hagā Do ky kahỹ̄y d bā taky dāng doo. Baad hadoo do taher'ood had'y'yt hē. Sahōnh hē badāk hahỹ̄y bā habong do ti daap men'y'yyh doo. Tii da né hē takerii dāk P'op Hagā Do kyy kerih doo gó, Dawi makū kyyh P'op Hagā Do hā. Hahỹ̄y da ta kyyh:

“Maher'oot bā, baad ub né a kyyh ji bahapāh da.

Ōm da j'aa ketsē ōm raky n'aa tapaa bā”^g —nāng Dawi kyyh.

e 2.24 Isajas 52.5, Esekijew 36.22 f 3.1 Tēg eh do 2, tēg nad'ēēd is do 25-29 hā terii wāt do ky n'aa Paw-Ro ah'ūūm nā babā. g 3.4 Saaw-Mo 51.4

⁵Hÿÿ kâ, baad nadoo do ër moo bok do hã wyt ta maab däg, dooh tii da P'op Hagä Do bad'oo. Baad had'op sahõnh hẽ P'op Hagä Do bad'oo doo, ji nahadoo do hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, nyy da ji kyyh tii bã nesaa do hã ji taky n'aa ety bã? “Taw'ãäts hẽ nadoo do P'op Hagä Do bad'oo, ää tarejää do hyb n'aa”, näng g'eeh ji? (Badäk hahÿÿ bã habok do hyb n'aa newëë doo da, reanh doo da, ÿ her'oot ti ÿ erih do hã.) ⁶Dooh. Baad had'yyt hẽ P'op Hagä Doo. Tii d' tanado bã paawä, dooh P'op Hagä Do haja bã paawä badäk hahÿÿ hã habong do taky n'aa ety bã. ⁷Hÿÿ kâ, hahÿÿ da apäh da ÿ her'ood wät do maa newëë do see ÿ taky gadoo: “Ji nawäd bã baad hadoo do ky n'aa metëeh doo da, ta bahãnh baad had'op P'op Hagä Do ji bahapäh tii hã. P'op Hagä Do kawehëë däg kân baad nadoo do ji moo wät do hyb n'aa. Ti hyb n'aa hëd n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do ji moo wät do hyb n'aa”, näng mã ta kyyh. ⁸“Taw'ãäts hẽ nesaa do ër moo bok. Baad hadoo do du n'aa tii”, nãk mã ta wób. “Baad had'op P'op Hagä Doo, kametëeh tii hã”, nãk mãh. Tii d' mã ÿ ma mehetëk doo, sa nooh. Daap ramenyyh këh ÿ n'aa hã, ÿ raky n'aa rejää. P'op Hagä Do rejää né da tii da hyb n'aa newëë doo, tii da her'oot doo!

Dooh baad hadoo pé P'op Hagä Do matym gó ky n'aa hahÿÿh

⁹Hÿÿ kâ, ta wób sa bahãnh g'eeh ääh, Judah buuj, P'op Hagä Do matym gó? Dooh, tabad'op hẽ. Nesaa do mejüü sahõnh hẽ ji hã, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hẽ. ÿ metä däg kân ta tii. ¹⁰Tii da né hẽ takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hã:

“Dooh baad hawät pé P'op Hagä Do karën doo da!

¹¹ Dooh baad hadoo do hã h'yy kadaw'uuh péh.

Dooh P'op Hagä Do hã hyb n'aa newëë péh.

¹² Sahõnh hẽ dooh rahyb n'aa newë wäd P'op Hagä Doo.

Dawë hã rababoo hõm ta mahãnh.

Nes'aa padäg sahõnh hẽ.

Dooh baad hadoo do moo wät péh!

Dooh sét had'os pé baad hadoo do moo wät péh.”^h

¹³ “Kamag hood noo gasëëts däk do hadoo sa r'ood. Dajëb ta hanaa.

Ramer'oot doo me rawedii ta wób.”ⁱ

“Aw'yy p'yyim mahÿÿj hadoo sa kyyh.”^j

¹⁴ “Sa noo me raky n'aa was'ee had'yyt hẽ,

h'yy gaëëj gó rabaher'oot.”^k

¹⁵ “Nayyw hẽ radej'ëep ta wób.

¹⁶ Rahahõm hënh ragawats'iik sahõnh hẽ,
nesaa do ta wób rahoop ran'oo bã.

¹⁷ Dooh h'yyb nyyw gó ta wób wë raboo bã.”^l

¹⁸ “Dooh P'op Hagä Do rawehëë bã,
dooh P'op Hagä Do rajeÿÿm bã sa h'yyb gó.”^m

Tii d' P'op Hagä Do kyyh.

h 3.12 Saaw-Mo 14.1-3, 53.1-3, Ekeresijas 7.20 **i** 3.13 Saaw-Mo 5.9 **j** 3.13 Saaw-Mo 140.3

k 3.14 Saaw-Mo 10.7 **l** 3.17 Isajas 59.8 **m** 3.18 Saaw-Mo 36.1

¹⁹Hỹ kā, ər hapäh hahỹh: Sahõnh hē né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo, ta kyyh her'oot doo, ta ky n'aa jaw'yyk do gado däk do sa hä né hē ti tabaheer'oot, Judah buuj hä ti tabaheer'oot." Tii d' tawén hadoo, bag hēnh sahõnh hē rababē däk hyb n'aa da P'op Hagä Do matym gó. Dooh da sa kyy péh. Sahõnh hē badäk hahỹh hä habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy da. ²⁰Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ji moo wät do hä, dooh da baad hadoo pé P'op Hagä Do matym gó. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do hä ji h'yy kadaw'uuh nesaa do ji h'yyb gó hanäng do hä."

**Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji hado däk P'op
Hagä Do matym gó ky n'aa hahỹh**

²¹Hỹ kā P'op Hagä Do metä däk nyy da ji hajaa baad ji bahado däk ta matym gó. Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ji ky daheeh do hyb n'aa nado tii. Ti hadoo né hē, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do na-ääj hē, raheer'oot paa ta ti ky n'aa hä. ²²P'op Hagä Do anoo baad ji bahado däk ta matym gó, Jesus Kristo hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä. Sahõnh hē né hē ta hä ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó.^p Dooh P'op Hagä Do asëew bä ji mahang Judah buuj ji do bä, Judah buuj ji nado bä. ²³Sahõnh hē né hē ramoo boo däk nesaa doo. Dawëë sahõnh hē rababoo däk tak'öp baad hadoo do mahänh, sa hä P'op Hagä Do anoo do paawä.^q ²⁴Ti hado né paawä, bag hēnh P'op Hagä Do banoo baad sahõnh hē rabahado padëek hỹh kā ta matym gó, tak'öp ji wë taky enyym do hyb n'aa, Kristo Jesus ər hyb n'aa dajëp do hyb n'aa ər tedëeb wät do hyb n'aa nesaa do mahänh. ²⁵Ta T'aah P'op Hagä Do an'oo wät, ər wë P'op Hagä Do kawajään do ər hyb n'aa tabahoop hyb n'aa, ər hyb n'aa tadajëp hyb n'aa kä. Baad ər bahado däk hỹh kā P'op Hagä Do matym gó, ər hyb n'aa Jesus dajëp ər ky dahé bä. Tii da P'op Hagä Do wén d'oo, baad had'op sahõnh hē tamoo wät doo, tametëeh hyb n'aa. P'op Hagä Do sa hä tahyb n'aa b'aah do hyb n'aa, Kristo kajaa do pooj jé dooh tabaaj bä nesaa do ramoo bok do mabaj. ²⁶Ta T'aah P'op Hagä Do wén n'oo däk, baad had'op sahõnh hē tamoo wät doo, tametëeh hyb n'aa hỹh kā. Baad ub né hē P'op Hagä Doo. Ti hadoo, baad rabahado padëek na-ääj hē ta matym gó tan'oo bä, Jesus hä h'yy ka'eeh doo.

²⁷Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé ta hä hē tah'yy kasabé bä. Ji hä hē ji wén nahajaa ji h'yy kasab'ee doo, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tadoo do hyb n'aa baad ji bahado däk do P'op Hagä Do matym gó. Kristo bad'oo do hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji wén hado däk ta matym gó. Ti hyb n'aa dooh ji haja bä ji hä hē ji h'yy kasabé bä. ²⁸Ȳy. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tado bä. ²⁹Judah buuj had'yyt nado P'op Hagä Do bag'ääs. Sahõnh hē ta wób na-ääj hē né hē tabag'ääs. ³⁰Sét ub P'op

n 3.19 Tëg nad'ëed is do 10 hanaa kerii däk doo, Judah ky n'aa na-ääj hē. Ti na-ääj hē baad nadoo do ramoo bong do tii. **o 3.20** Saaw-Mo 143, Garata 2.16 **p 3.22** Tahajaa na-ääj hē ji erii bä hahỹh da: "P'op Hagä Do anoo baad ji bahado däk ta matym gó, baad had'yyt hē Jesus Kristo bad'oo do hyb n'aa. Sahõnh hē né hē ta hä ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó." **q 3.23** Tak'öp hanäm do P'op Hagä Do h'yyb däng Adāw hä tabanoo hyb n'aa, ta panaa hä na-ääj hē. Ta jawén, Adāw ky nadaheeh do hyb n'aa, dooh ta ti tagado wäd bä.

Hagä Doo. Baad rabahado padëëk tan'oo bä ta matym gó Judah buuj ta hä h'yy ka'eeh doo, Judah buuj nadoo do ta hä h'yy ka'eeh do na-ääj hë. ³¹Tii d' tahadoo do hyb n'aa, dooh apäh ji karën wät ta ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do paa y hanäng pé g'eeh? Dooh. Ti bahänh ër ky daheeh hÿy kä ta ky n'aa jaw'yyk doo.'

Abaraäm h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿyh

4 ¹Taw'ääts hë ër hyb n'aa newë nyy da Abaraäm, ää Isaraéw buuj wahë maküü, baad hado däk paa P'op Hagä Do matym gó. ²Baad Abaraäm hado däg bä paawä P'op Hagä Do matym gó, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü do tamoo wät do hyb n'aa paawä, tii d' tado bä paawä, tahajaa paawä ta hä hë tah'yy kasabé bä. Ta hä hë tah'yy kasabé bä paawä, dooh P'op Hagä Do matym gó tado bä paawä tii. ³Hahÿy da né hë P'op Hagä Do kyy kerih do hä takerii däk Abaraäm ky n'aa: "Abaraäm ky dahé kân Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Taky daheeh do hyb n'aa né kä m', baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó",^s näng kerih doo.

⁴Hÿy kä, ji moo wät do ky n'aa gó bë y maher'oot: Ji moo wäd wät do hyb n'aa ji gado bä ji moo wät do säm, tii bä ta säm ji gadoo doo, dooh daap hë ji gadoo do tado bä tii. Dooh bag hënh ji gadoo do tado tii. Ji moo wät do säm né hë tii. Ti hadoo baad ji hado däk do hä P'op Hagä Do matym gó. Baad ji bahado däg bä paawä baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa, tii bä dooh bag hënh tado wäd bä paawä tii. ⁵P'op Hagä Do né hë ti hanoo, baad rabahado padëëk baad nadoo do paah. Ta hä h'yy ka'eeh doo, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né hë baad tabahado däk ti P'op Hagä Do matym gó, ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü do tamoo wät do hyb n'aa nado. ⁶Tii d' né hë Dawi makü baher'oot paah. Ky n'aa kedëng mäh, baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa nado baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó. Hahÿy da m' Dawi kyyh Saaw-Mo hä kerih doo:

⁷"Ky n'aa kedëng tii, sa hä P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan do ta ky n'aa jaw'yyk do raky nadaheeh do paah,

baad nadoo do ramoo bok do paa P'op Hagä Do awug hõm doo.

⁸Ky n'aa kedëng tii, baad nadoo do ramoo bok do paa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do netsén doo", näng Dawi kyyh.'

⁹ÿ eanh hÿy kä, jãam hë sa masuuj noo byyh kehök do ti ky n'aa kedëng g'eeh? Dooh. Judah buuj nadoo doo, sa masuuj noo byyh kanehök doo, ti na-ääj hë raky n'aa kedëng. Abaraäm h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hë baad tawén hado däk P'op Hagä Do hä, ër ky hadoo paah. ¹⁰Bë hyb n'aa newë, ny noo gó baad Abaraäm hado däk P'op Hagä Do matym gó? Ta masuuj noo byyh gahök jawén paa bä, ta masuuj noo byyh tagahök do pooj jé? Ti pooj jé né hë, dooh ta jawén tado bä. ¹¹Ta jawén tii, Abaraäm hä takan'oo däk sa masuuj noo byyh kahök do heen n'aa. Ta masuuj noo byyh kanahök nã bä, P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad tabahado däk do metëë

n'aa tii. Ti hyb n'aa, sahõnh hê sa masuuj noo byyh kanehõg né paawä, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eesh do hyb n'aa baad rabahado padëëk do P'op Hagä Do matym gó, sa wahë makû hado däk Abaraâm. ¹² Sahõnh hê sa masuuj noo byyh kehõk doo, Abaraâm masuuj noo byyh kanahõk nä bã h'yy ka'eesh doo da h'yy ka'eesh doo, ti na-ääj hê Abaraâm panaa.

¹³ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh do hyb n'aa tado bã, Abaraâm hä, Abaraâm panaa hä na-ääj hê, P'op Hagä Do ky n'aa enooh sahõnh hê badäk hahý ta danäh rabahadoo hyb n'aa. Dooh. Ta ti P'op Hagä Do wén ky n'aa enooh sa hä, ta hä rah'yy ka'eesh do hyb n'aa baad rabahado padëëk P'op Hagä Do matym gó hyb n'aa tii." ¹⁴ Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä daab 'yyp do rado bã paawä ti Abaraâm hä taky n'aa eno däk do gadoo doo, tii bã daap hê paawä ji h'yy ka'eesh doo, daap hê na-ääj hê paawä tii bã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah. ¹⁵ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji gadoo ý wén näng, nesaa do hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji taky n'aa etyy do hyb n'aa. Ji tawén ky n'aa etyy, baad ji nahajaa do hyb n'aa ji ky dahé bã. Tanyy bã ky n'aa jaw'yyk doo, ji ky nadahé had'yyt hê né hê ta mahang. ¹⁶ Ti hyb n'aa kä, ji h'yy ka'eesh do hyb n'aa né hê P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji gadoo. Jääm hê tak'ëp ji wê P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa tii. Tii d' tawén hadoo, sahõnh hê Abaraâm panaa ragadoo hyb n'aa Abaraâm hä P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paah. Tii bã Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do Jesus hä h'yy ka'eesh do ragadoo tii. Ta wób, Judah buuj nadoo doo, Abaraâm h'yy ka'eesh doo da h'yy ka'eesh doo, ti na-ääj hê ragadoo. Sahõnh hê P'op Hagä Do hä h'yy ka'eesh do sa wahë makû ti Abaraâm.

¹⁷ Tii da né hê takerii däk P'op Hagä Do kyyh Abaraâm hä: "Hajõng häj n'aa buuj sa yb da õm ý an'oo bã", näng mäh. Èr yb né hê ti Abaraâm, P'op Hagä Do Abaraâm h'yy kaha'eesh do matym gó. Ti né hê P'op Hagä Doo, dejëp do hed'ëep doo. Ti né hê ky n'aa enooh badoh nä doo. ¹⁸ Tabëëj däg né paawä ta baab n'aa rabetaah do pan'aa, Abaraâm ky daheeh hyb n'aa tagadaa had'yyt hê ta hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa hajõng häj n'aa buuj sa yb tabahado däk, ta hä P'op Hagä Do her'oot doo da né paah: "Metsén sagõõh, mahaja bã. Ti hawób da a panaa", näng paa P'op Hagä Do ta hä. ¹⁹ Abaraâm hä péh, dajëp do hadoo ta hub, tahyb n'aa newë bã. P'eets däg 100 ta baab däg ti noo gó. Sarah wog dajëp hadoo na-ääj hê, Abaraâm hä. Ti hadoo né hê, baad ub Abaraâm h'yy ka'eesh P'op Hagä Do hä. ²⁰ Dooh taky sëëw bã ta hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Tak'ëp P'op Hagä Do hä tah'yy kae däk. Ta hä tah'yy ka'eesh doo me tawehëë däk P'op Hagä Doo. ²¹ P'op Hagä Do hajaa né hê tamoo wäd bã taky däng doo, baad Abaraâm bahapëë däg kán ta h'yyb gó. ²² Ti hyb n'aa né hê baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do an'oo bã, takerii däk do né hê. ²³ Abaraâm hyb n'aa had'yyt nado takerii däk ta tii. ²⁴ Takerii däk èr hyb n'aa na-ääj hê, èër, baad ta matym gó hado däk doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. Takerii däk èr hyb n'aa, Jesus èr wahë n'aa dejëp do mahang taganä wät hanoo do hä h'yy ka'eesh doo. ²⁵ Jesus né ti nesaa do èr h'yyb tym gó hanäng do hyb n'aa dajëb hä kan'oo däk do paah. Jesus né ti dejëp do mahang ganä wät do P'op Hagä Do an'oo bã, baad èr bahado däk hyb n'aa kä P'op Hagä Do matym gó.

P'op Hagä Do najiis ër bahado däk do ky n'aa hahÿÿh

5 ¹Ti hyb n'aa kä, baad ër bahado däk do hyb n'aa kä P'op Hagä Do matym gó ta hä ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do najiis ër bahado däk hÿÿ kä. Dooh ta majiï ër hado boo bä. Ër Wahë N'aa Jesus Kristo hyb n'aa tii. ²Ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa Kristo an'oo däk, papuuj gó, h'yyb nyyw gó ër babok hyb n'aa kä, P'op Hagä Do ër wë ky ennym do matym gó. Tsebee gó baad ër gada P'op Hagä Do kabaj'aa do ër gadoo ta sii. ³Ti hyb n'aa had'yyt nado ër tsebë. Baad nadoo do ër ahob bä, ër tsebë na-ãaj hë. Ër hapäh, baad nadoo do ji ahoop doo, nyyw hë ji h'yy ganajëë hõm tan'oo bä. ⁴Nyyw hë ji h'yy ganajëë hõm doo, baad P'op Hagä Do hä ji bawäd däg had'yyt hë tan'oo bä. Baad ji bawäd däk do hyb n'aa, baad ji gadaa kän baad hadoo do ji gadoo do ta jawén. ⁵Ta jawén ër gadoo do baad ër gada do hyb n'aa, dooh da ër h'yy ketón bá ër gadoo do hä, baad ër h'yyb tym gó P'op Hagä Do kamahän do bawäd däk do hyb n'aa. Ta Sahee ër h'yyb tym gó tabawäd däk P'op Hagä Do an'oo bá do hyb n'aa tii. ⁶Bë hegäã, P'op Hagä Do h'yyb däng do noo gó, ër nahaja bá ër daaj hë ër kedëeb bá, Kristo dajëp nesaa do moo heb'oooh do sa hyb n'aa. ⁷Dooh nyyw hë ji aw'yyt pé baad hawät do see hyb n'aa dajëp péh. Ti hado né paawä ji aw'yyt apäh ky ennym do see hyb n'aa dajëp péh. ⁸Tii d' nado P'op Hagä Do hä! Hahÿÿ da P'op Hagä Do metëeh ër takamahän doo: Kristo dajëp ër hyb n'aa, nesaa do ër bahadoo nä noo gó. ⁹Hÿÿ kä, baad ër bahado däk do hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, Kristo ër hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa, baad né hë ër da ted'ëep nesaa do hä ji taky n'aa etyy do mahänh. ¹⁰P'op Hagä Do majiï ër bahadoo nä noo gó, ta najiis ër bahado däg kän tan'oo bá, ër hyb n'aa ta T'aah dajëp do hyb n'aa. Ti bahänh hÿÿ kä ër da ted'ëep banesaa hënh ër ahõm mahänh, ta najiis ër bahado däk do hyb n'aa kä. Tii d' tawén hadoo, taganä wät do jawén paa bá, p'aa hënh Kristo bawäd däk do hyb n'aa. ¹¹P'op Hagä Do äã j'aa etsë, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hyb n'aa. Jesus Kristo hyb n'aa né hë P'op Hagä Do najiis ër bahado däk. Ta hyb n'aa, dooh P'op Hagä Do majiï ër do boo bä.

Adäw ky n'aa Kristo ky n'aa daheeh hahÿÿh

¹²Sët hë aj'yy nesaa do du n'aa badäk hahÿÿ bä.* Nesaa do hyb n'aa kä, dajëb du däk. Tii bá sahõnh hë badäk hahÿÿ bá haj'eenh do sa wë dajëb banny däg kän, nesaa do sahõnh hë ramoo boo däk do hyb n'aa. ¹³Ta ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä P'op Hagä Do an'oo däk do pooj jé tanyy däg né hë nesaa do badäk hahÿÿ bä. Nesaa do badäk hahÿÿ hä habong do ramoo boo däg né hë. Ti hadoo né hë, ta ky n'aa jaw'yyk takanan'oo nä bá do hyb n'aa sa hä, dooh P'op Hagä Do etsén nä bá sa hä nesaa doo. ¹⁴Dooh né paawä taketsén bá nesaa do ti noo gó, radejëp né hë. Adäw bá naa, Mosees bawät bá kä, sahõnh hë radejëp. Dooh né paawä sa wób P'op Hagä Do mejüü do raky nadahé bá Adäw bad'oo do paa da, radejëp né hë. Kristo, ta jawén kajaa do häd hadoo ti Adäw, pawóp hadoo do radu n'aa do hyb n'aa ji wë ratab'ëes doo. ¹⁵Tii d' tahado né paawä, baad hadoo doo, bag hënh ër gadoo do Kristo du n'aa doo, dooh Adäw ky nadaheeh do hyb n'aa tadu n'aa do hadoo tahado

bä. Sét hē aj'yy ky nadaheeh do hyb n'aa hajök do hä dajëb banyy däg kân. Ti bahãnh hÿÿ kâ P'op Hagä Do ji wê taky ennyym do tabës hajök do sa wê. Ji matym n'aa bag hênh ji hã kanoo do na-ãäj hê tabës hajök do sa hã, sét hadoo doo, Jesus Kristo, ky ennyym do hyb n'aa ër wê. ¹⁶Bag hênh P'op Hagä Do anoo do ji hã, dooh Adâw du n'aa do hadoo do tahado bä. Sét hê nesaa do Adâw moo wät doo, nesaa do hä ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy tan'oo bä. Tii d' nado bag hênh P'op Hagä Do ji hã tanoo do hä. Hajöo nuu me badäk hahÿÿ bä habong do P'op Hagä Do raky nadaheeh do jawén paa bä, taky ennyym doo gó bag hênh ji hã P'op Hagä Do anoo ji matym n'aa, baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. ¹⁷Sét hê hadoo do ky nadaheeh do hyb n'aa, dajëb j'aa ketsë paa ji hã. Hÿÿ kâ sét hadoo do see hyb n'aa, Jesus Kristo hyb n'aa, baad ër da j'aa ketsë nesaa do hä kâ badäk hahÿÿ bä ër babok bä. Ër tii kâ tak'ëp ji wê P'op Hagä Do ky ennyym do gadoo doo. Ër tii kâ baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó kâ.

¹⁸Sét hê aj'yy ky nadaheeh do hyb n'aa, sahõnh hê raky n'aa kety däk paa dajëb hä. Ti hadoo na-ãäj hê sét hê, Kristo, baad hadoo do tamoo wät do hyb n'aa, sahõnh hê rahajaa baad rabahado padëëk P'op Hagä Do matym gó, rabadëb had'yyt hê hyb n'aa kâ P'op Hagä Do pa kâ. ¹⁹Sét hê ky nadaheeh do hyb n'aa, sahõnh hê baad nadoo do moo heb'oooh do rabahado padëëk. Ti hadoo na-ãäj hê, sét hê ky daheeh do hyb n'aa, hajök baad rabahado padëëk da P'op Hagä Do matym gó.

²⁰Hÿÿ kâ Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä. Ta ti tawén kan'oo däk, ji bahapäh hyb n'aa nyy da tak'ëp baad nadoo tabahadoo nesaa do ji moo wät doo. Nesaa do kah'üüm noo gó, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wê taky ennyym do kahüüm kân. ²¹Nesaa do mejö had'yyt hê paa ji hã. Dajëb tamanaa ji wê. Hÿÿ kâ, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wê taky ennyym do wén kahüüm kân, taky ennyym do j'aa ketsë hyb n'aa kâ. P'op Hagä Do ji wê taky ennyym do ër tamejüü hÿÿ kâ, baad ër bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ër edëb had'yyt do tamanaa ër wê, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hyb n'aa.

Nesaa do hä ër dejëp Kristo sii ky n'aa hahÿÿh

6 ¹Nesaa do kah'üüm bä kâ, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wê taky ennyym do kahüüm kân, näng yÿh. Taw'ääts hê g'eeh nesaa do ër moo bok nã, ër wê P'op Hagä Do ky ennyym do kah'üüm hyb n'aa, y hanäng pé g'eeh tii? ²Dooh. Dooh né taw'ääts hê tado bä tii. Ër dajëp paa nesaa do hä. Ti hyb n'aa, taw'ääts hê nado nesaa doo gó ër aboo nã bä. ³Dooh g'eeh bë hapëë bä sahõnh hê Jesus häd gó ër nu kemuun bong doo, séd ër h'yyb hedo däk Kristo Jesus dajëp do hä? Ër dajëp hadoo ta sii. ⁴Ti hyb n'aa, ër ranu gemuun bong doo me ër kadakä jëng hadoo Kristo sii. Ta tii d' tawén d'oo, papuu gó ër babok hyb n'aa hÿÿ kâ, dejëp do mahang ta Yb kabaj'aa doo me Kristo ganä wät do hadoo. ⁵Tii da séd ër h'yyb hedo bä tadajëb hä, séd hä na-ãäj né hê ër h'yyb hedoo da taganä wät do hä. ⁶B'aa hä takepëëm däk Kristo sii ër h'yyb säg Adâw hana doo, ër h'yyb säg hejój gawatsig hõm hyb n'aa, nesaa do ër hä tamanejö wät hyb n'aa kâ sa kariw n'aa sa karom mejüü doo da. ⁷Tii d' tawén hadoo, dooh nesaa do haja wäd do hyb n'aa dejëp do hä tamejö bä. ⁸Hÿÿ kâ,

Kristo sii ər dejəp do hyb n'aa hadoo, ta sii ər babok na-āāj hē baad ər gada.^z

⁹Kristo ganā wāt do hyb n'aa, dooh tadajëb wäd bā kă, ər bahapäh. Dooh dajëb haja wäd bā Kristo. ¹⁰Sét nuu me paa Kristo dajëp, nesaa do ər moo bok do hejój tagawats'iik hyb n'aa. Dooh hyb n'aa tadajëb wät péh. Taganā wäd kăn. Tawäd had'yyt hÿy kă, P'op Hagä Do taweh'ëeh hyb n'aa kă. ¹¹Ti hadoo né da bëeh. Taw'ääts hē hahÿy da bë hyb n'aa newë: “ÿ dajëb wät nesaa do ji moo hew'ëët do hā. Kristo Jesus hā ÿ h'yy kata dāk do hyb n'aa, P'op Hagä Do ÿ weh'ëeh hyb n'aa ÿ bawäd had'yyt hÿy kă”, nāk da bëeh, bë h'yyb gó.

¹²Ti hyb n'aa kă, bë an'oo manā nesaa do bë moo hew'ëët do paa badāk hahÿy bā bë hub n'aa tamejō bā. Bë ky dahé manā nesaa do bë hub karën doo. ¹³Bë an'oo manā nesaa do hā bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, bë hub hedoo do na-āāj hē. Bë an'oo manā baad nadoo do ta tii me bë moo bok. Bë genā bong hadoo dajëb moo gó naa. Ti hyb n'aa, taw'ääts hē bë daaj hē bë kan'oo däg P'op Hagä Do karën doo da bë babok hyb n'aa. Taw'ääts hē P'op Hagä Do hā bë an'oo bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo bë hub na-āāj hē, baad hadoo do ta tii me bë moo bok hyb n'aa kă. ¹⁴Ta ti ÿ wén her'oot, dooh nesaa do ji h'yyb säg karën do bë hā tamejō wäd bā, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë tah'yyb mahüüm wät do hyb n'aa. P'op Hagä Do ji wë taky enyym do ti bë tah'yyb mahüüm kăn hÿy kă. ¹⁵Hÿy kă ënh, tahajaa g'eeh nesaa do ər moo boo nā bā p'aa hēnh, dooh wäd Mosees ky n'aa jaw'yyk do ər tah'yyb mahüüm wäd do hyb n'aa, P'op Hagä Do ji wë taky enyym do ji tah'yyb mahüüm kăn do hyb n'aa? Dooh. Dooh taw'ääts hē tado bā tii. ¹⁶Baad bë bahapäh ti hahÿy: Ta hā bë ky daheeh doo, ta ti bë kariw n'aa hadoo. Ta karom bëeh. Nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë do bā, bë da dajëp.^a P'op Hagä Do karom bë do bā, P'op Hagä Do bë da tagadoo ta wë, baad däg bë ta matym gó tan'oo bā. ¹⁷P'op Hagä Do ÿ j'aa etsë, pooj jé nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë bahado né paawä, bë h'yyb gó naa bë ky dahé dāk hÿy kă bë āā ma met'ëëg wät doo. ¹⁸Baad bë baboo dāk. Dooh nesaa do ji h'yyb säg karën do bë hā tamejō wäd bā. Baad hadoo do P'op Hagä Do karën do karom bë hÿy kă.

¹⁹Sa kariw n'aa ky n'aa gó, sa karom ky n'aa gó, bë ÿ maher'oot, nayyw hē ganahoot do hyb n'aa bë hā, bë daaj hē bë h'yyb nahejooj nā do hyb n'aa. P'ooj ub, bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, ta see hedoo do na-āāj hē bë anoo paah, nu meby n'aa näng doo, ky n'aa jaw'yyk do nanoo do bë moo bok hyb n'aa ta tii me. Nesaa do karom hadoo paa bëeh. Bë an'oo hÿy kă bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, bë né hē, baad hadoo do P'op Hagä Do karën do bë moo bok hyb n'aa ta tii me, tsyt hē, nesaa do mahānh, P'op Hagä Do wë bë babok hyb n'aa kă. ²⁰Pooj jé, nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë bahadoo noo gó, dooh baad hadoo do P'op Hagä Do karën do mejō bā bë hā. ²¹H'ëëd baad hadoo do bë gadoo ti noo gó ta ti hedoo do hanaa, ta hyb n'aa hÿy kă bë nu mebyng doo? Dooh baad hadoo do bë gado bā ta ti hedoo do hanaa. Ji dajëp, banesaa hēnh ji ahōm ta ti an'oo bā! ²²Hÿy kă,

z 6.8 Papuu hadoo do ji bawät do Kristo sii, badāk hahÿy bā tadu doo né paawä ta hā ər h'yy ka'ëeh noo gó naa, ti awät nā ər gadoo do hÿ pong jé ər hub papuu nadajëp doo. **a 6.16** Nesaa do ji h'yyb säg karën do karom ji do bā, dooh P'op Hagä Do wë ji nu dëë bā, tahanäng pé ti bë da dajëp.

dooh nesaa do bë hä tamejō wäd bä. Baad bë baboo däg kän. P'op Hagä Do karom bë bahado däk. Tsytt hē, baad P'op Hagä Do wē bë baboo däk ta ti an'oo bä. Ti hyb n'aa h̄y pong jé P'op Hagä Do pa kä bë da aboo had'yyt hē. ²³Banesaa hēnh, dawēē P'op Hagä Do mahānh ji h'yyb tym bawäd had'yyt hē, baad nadoo do ji moo wät do sām. Tii d' nado ji matym n'aa P'op Hagä Do ji hä tanoo doo. H̄y pong jé, ta pa had'yyt hē ji bawät P'op Hagä Do an'oo bä, ēr wahē n'aa Kristo Jesus hä ēr h'yy kata däk do hyb n'aa.

**Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do tado wäd bä
ēr hä mejüü do ky n'aa hah̄ȳh**

7 ¹Wakān haa hedoo doo, bëēh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do hä y maher'oot. Ti hyb n'aa bë hapäh né hē hah̄ȳh: Ta ky n'aa jaw'yyk do jāām hē ji hä tamejüü, ji edēp nā bä. ²Ȳynh kat'ēē dāk do ky n'aa gó bë y maher'oot: Ta patug bawät nā bä, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä ta see hä takat'ēē bä. Ta patug dajēp bä kä, tii bä dooh ta ky n'aa jaw'yyk do geām wäd bä. ³Ti hyb n'aa kä, aj'yy see hä takat'ēē bä paawä ta patug bawät nā bä, “Nesaa do moo hew'ēēt doo, ta patug nadoo do sii hāȳh doo”, ramaneēēnh tii bä ta ti ȳynh. Tii d' nado ta patug dajēb bä. Ta patug dajēp jawén paa bä, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do geām wäd bä ta see tagat'ēē bä. Ta patug dajēp bä kä, dooh nesaa do moo hew'ēēt doo, ta patug nadoo do sii hāȳh do tado wäd bä, ta see hä ȳynh kat'ēē bä.^b

⁴Ti hyb n'aa kä, wakān haa hedoo doo, bë na-āāj hē bë dajēp paa hadoo Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä Kristo sii, P'op Hagä Do an'oo bä. Tii d' tawén hadoo, ta see hä bë h'yy kata dāk hyb n'aa h̄ȳ kä. Kristo, dejēp do mahang ganä wät do hä bë h'yy kata dāk hyb n'aa, baad hadoo do P'op Hagä Do weh'ēēh do ēr moo bok hyb n'aa kä. ⁵Pooj jé, ēr h'yyb säg karēn doo da ēr babok noo gó, nesaa do tak'ēp ēr h'yyb karēn doo, ta ky n'aa jaw'yyk do nanoo do hyb n'aa tak'ēp ji karēn doo, awät né paa ēr hä. Nesaa do dajēb hanoo do ēr moo bok ti noo gó. ⁶H̄ȳ kä, ēr dajēb wät do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do ēr tamesoo do paa hä, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ēr hä tamejō wäd bä. Papuuj gó P'op Hagä Do wē ēr moo bok h̄ȳ kä, ta Sahee ēr tah'yyb mahüü do hyb n'aa. Dooh pooj jé ji bahed'oo doo da, ky n'aa jaw'yyk do hä takerii dāk doo da tado wäd bä, P'op Hagä Do wē ēr moo bok doo.

⁷Nyy d' y hanäng pé tii? Nesaa g'eeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo dāk doo? Dooh. Dooh nesaa do tado bä. Mosees ky n'aa jaw'yyk do tanado bä paawä, dooh ji hapēē bä paawä ny hadoo do nesaa do P'op Hagä Do matym gó. Dooh paawä ji hapēē bä baad nado ji h'ēēd nadoo do hä ji h'yyb dāk doo, “Mah'yyb däg manä a da hadoo do ma hä”^c ta ky n'aa jaw'yyk do naher'ood bä paawä. ⁸Ti hadoo né hē, nesaa do tyw n'aa esóts kän, tii bä hajōng baad nadoo do ji h'yy karēn do hedoo do hä ji h'yyb däg dāk tan'oo bä, “Mah'yyb däg manä a h'ēēd nadoo do hä”, ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hyb n'aa. Ky n'aa jaw'yyk do badoo bä nesaa do hä ji moo ge'ȳm doo, tii bä dooh nesaa do ji tah'yyb tatug bä. ⁹Pooj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hä y h'yy ganahoot nā bä, dooh y hyb n'aa pēed bä y bawät doo. Ta jawén, ta ky n'aa jaw'yyk

b 7.3 Jāām hē ji edēp nā bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji hä tamejüü, Paw-Ro hanäng pé ta tii hä. **c** 7.7 Esodo 20.17, Dew-Teronom 5.21

do ȳ bahapäh bā kā, nesaa do banyy däg kän hëp ȳ tym gó. ¹⁰Tii bā ȳ dajëb wät hadoo, dawëë P'op Hagä Do mahänh ȳ bawäd kän, ȳ hanäng pé tii. P'op Hagä Do mejüü doo, ta hā ji edëb had'yyt hë paawä ji ky dahé bā, dajëb tamana kän wë ȳy, tii b' ȳ bahapëë dāk. ¹¹Hahȳy da tii: Nesaa do ji h'yyb gó hanäng do ȳ tawadii. Ȳ hajaa, ȳ ed'oo, ȳ ky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hā kan'oo dāk doo, P'op Hagä Do pa ȳ bawäd had'yyt hë hyb n'aa ta jawén. Tii bā, ȳ nahajaa do hyb n'aa tii, dajëb hā ȳ ky n'aa kety däg kän, dawëë P'op Hagä Do mahänh ȳ ketyn hōm. Ti hyb n'aa, nesaa do ȳ tawadii ta tii hā, ȳ wén näng. ¹²Ti hyb n'aa kā, dooh nesaa do tado bā P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hā kan'oo dāk doo. Tsyt hë, nesaa do mahänh tii. Tsyt hë, nesaa do mahänh P'op Hagä Do mejüü doo. Baad had'op do tii. Taw'ääts hë tii. ¹³Tii d' tahadoo do hyb n'aa, baad hadoo do an'oo bā g'eeh ȳ dajëb kän hadoo, dawëë P'op Hagä Do mahänh ȳ bawäd dāk? Dooh. Dooh ta ti tado bā ta ti hanoo doo. Nesaa do tii, tahana ȳ dajëp, dawëë P'op Hagä Do mahänh ȳ bawäd dāk doo. Baad hadoo do ȳ bahapäh bā kā, nesaa do ȳ tah'yyb tatug wät baad hadoo do ȳ ky nadaheeh hyb n'aa, nesaa do nas'aa né hë ji bahapëë dāk hyb n'aa kā. Ti hyb n'aa kā, tak'ëp nas'aa né hë nesaa doo, P'op Hagä Do mejüü do metä dāk.

¹⁴Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do hanaa tado bā nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hanaa né hë Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, ër hapäh. Tii d' nado ȳy. Badäk hahȳy bā naa ȳy, ji daaj hë ji karën do jawén hawät doo. Nesaa doo, kariw ȳ n'aa hadoo. Tak'ëp tamejō had'yyt hë hā ȳy.^d ¹⁵Dooh ȳ h'yy ganny bā ȳ bahed'oo do hā. Ȳ karën do ȳ moo wät doo, dooh ȳ moo hewëed bā. Tak'ëp ȳ ganen'aak doo, ti né ti ȳ moo wät doo. ¹⁶Ȳ kanarën do ȳ moo wät do tahadoo do hyb n'aa, tii bā, “Te hub né hë, baad ub P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo”, näng ȳy. ¹⁷Dooh ȳ tado wäd bā ta ti baad nadoo do moo wät doo. Nesaa do hëp ȳ tym gó hawät do ti ta ti moo wät doo. ¹⁸Ȳ hapäh né hë, dooh baad hadoo pé hëp ȳ säg gó hawät péh. Ta ti ȳ wén hapäh, ȳ karën né hë paawä baad hadoo do ȳ moo wät, dooh ȳ haja bā. ¹⁹Baad hadoo do ȳ karën do nado ti ȳ moo hew'ëet doo. Ȳ kanarën doo, nesaa doo, ti ti ȳ moo wäd had'yyt hë. ²⁰Hȳy kā, ȳ kanarën do tado bā ti ȳ moo hew'ëet doo, dooh ȳ tado wäd bā ta ti moo wät doo. Nesaa do hëp ȳ tym gó hawät do moo wät ti ta tii.

²¹Ti hyb n'aa kā, hahȳy da hëp ȳy gó awäd had'yyt hë ȳ bahapäh: Baad hadoo do ȳ karën bā ȳ moo wäd paawä, nesaa do hëp ȳy gó takametëeh, ȳ tahewaat, baad hadoo do ȳ moo nawät hyb n'aa. ²²Hëp ȳy gó P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ȳ gen'aak. ²³Ti hadoo né hë, hā ȳy hë awät na-ääj hë, ȳ hapäh, hejój see péh, baad hadoo do ȳ hyb n'aa newëë do ȳ gen'aak do maji hadoo doo. Nesaa do hëp ȳy gó hanäng do ȳ moo wäd had'yyt hë tan'oo bā tii. Ȳ tamaso had'yyt hë tii hā. ²⁴Tak'ëp baad nadoo né hë ȳy! Jaa ȳ hed'ëep da dajëb hejój mahänh hup ȳy gó hawät doo? ²⁵P'op Hagä Do wë ȳ tsebë. Ti né ti ȳ hed'ëep doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo hyb n'aa.

Ti hyb n'aa kā, hahȳy da ti hā ȳy ȳ hapäh doo: Hëp ȳy gó ȳ karën ȳ ky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hadoo né hë, nesaa do ji moo hew'ëet do hejój karën do hëp ȳ säg moo wät.

d 7.14 Tëg nad'ëed is do 14 bā naa, tëg nad'ëed is do 23 tadu dāk bā, Paw-Ro her'oot doo, ti hadoo né hë sahōnh hë ji hā. Ër daaj hë, dooh ër haja bā ër moo boo bā P'op Hagä Do karën doo. Jāam hë Kristo hā ji h'yy kata däg bā, baad ji bahado dāk P'op Hagä Do matym gó.

**Baad ji bawäd had'yyt hê P'op Hagä Do wê ta
Sahee an'oo bā ky n'aa hahÿÿh**

8 ¹Ti hyb n'aa kä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa ety wäd bā kä banesaa hênñ jé Kristo Jesus hā h'yy kata dāk doo. ²Banesaa hênñ êr tawén ky n'aa nety wät, P'op Hagä Do Sahee hejój, ji edëb heh'äät do hanoo doo, êr tabedëëb wät do hyb n'aa nesaa do ji moo hew'ëët do hejój mahānh, dajëb mahānh^e na-āāj hê. Kristo Jesus hyb n'aa tii d' tabad'oo. ³Nahejoonh do hyb n'aa êr h'yyb säg, êr nahajaa do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do êr ky dahé bā, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do haja bā êr tedëëb bā nesaa do hejój mahānh. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do êr tedëëb wät hÿÿ kä. Hahÿÿ da tabad'oo tii: Ta T'aah tamejō dāk êr mahang. Nahejoonh doo gó, ji hadoo doo da né hê tabana. P'op Hagä Do mejō dāk nesaa do mabaj tadajëp hyb n'aa. Dajëb hā ta T'aah taky n'aa ety dāk nesaa do ji moo wät do hyb n'aa. ⁴Tii d' tawén d'oo, baad had'op, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejūū doo da, êr bahado dāk hyb n'aa, ëër, ta Sahee h'yyb mahūūm doo da habok doo, ji h'yyb säg karën doo da nado.

⁵Jé sa h'yyb säg karën doo da habok doo, sa h'yyb säg karën do hā had'yyt hê rah'yyb padëëk. Jé P'op Hagä Do Sahee karën doo da habok doo, ta Sahee karën do hā rah'yyb padëëk. ⁶Ji da dajëp, dawëë P'op Hagä Do mahānh ji bawäd däg had'yyt hê ji h'yyb säg an'oo bā. P'op Hagä Do Sahee kä ji tah'yyb mahūūm bā, ji edëb had'yyt hê P'op Hagä Do pa ta Sahee an'oo bā. H'yyb nyw gó ji bawät tan'oo bā na-āāj hê. ⁷Ji h'yyb säg nesaa do gen'aak doo, P'op Hagä Do majiī. Dooh taky dahé bā P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Dooh na-āāj hê tahaja bā taky dahé bā. ⁸Ti hyb n'aa, sa h'yyb säg karën doo da habok doo, dooh rahaja bā ran'oo bā P'op Hagä Do tsebé sa wê.

⁹Tii d' nado bëh. Dooh ji h'yyb säg tado wäd bā bë tah'yyb mahūūm doo. P'op Hagä Do Sahee ti bë tah'yyb mahūūm doo kä, bë h'yyb gó ta Sahee awäd bā tii. Kristo Sahee sa h'yyb gó badoh doo, dooh Kristo karapee rado bā. ¹⁰Bë h'yyb gó Kristo awäd bā, bë hub dajëb né da paawä nesaa do hyb n'aa, bë da edëb had'yyt hê hÿ pong jé P'op Hagä Do Sahee an'oo bā, baad bë bahado dāk do hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. ¹¹Dejëp do mahang Kristo ganä wät hanoo do Sahee bë h'yyb gó tawäd bā, tii bā Kristo ganä wät hanoo do genä hōm tan'oo bā na-āāj hê badāk hahÿÿ bā bë hub n'aa paah. Ta Sahee bë h'yyb gó hawät doo me tii d' tabad'oo da.

¹²Ti hyb n'aa kä wakān haa hedoo doo, taw'äats hê dooh êr ky dahé boo bā ji h'yyb säg ji hā mejūū doo. Taw'äats hê dooh êr aboo boo bā ji h'yyb säg karën doo da. ¹³Ta ti ÿ wén her'oot, ji h'yyb säg karën doo da bë aboo bā, bë da dajëp, dawëë da bë baboo had'yyt hê tii bā P'op Hagä Do mahānh. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do Sahee hejój me bë medug bā nesaa do ji karën doo, tii bā bë da aboo had'yyt hê P'op Hagä Do sii. ¹⁴Sahōnh hê P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahūūm doo, P'op Hagä Do taah tii. ¹⁵Dooh sa karom sa kariw n'aa tak'ëp sa hā mejūū do jeÿÿm do hadoo bë hado bā, ta Sahee bë gado dāk do an'oo bā. Ta Sahee, bë hā tan'oo dāk doo, P'op Hagä Do taah däg bë tan'oo bā kä. Ti né hê ta Sahee an'oo bā, “Ee” êr maneëënh P'op Hagä Doo, êr Yb. ¹⁶P'op Hagä

e 8.2 Dawëë P'op Hagä Do mahānh ji bawät do mahānh ji tedëëb wät, tahanäng pé ti dajëb mahānh êr tedëëb wät doo.

Do taah né hē ēēr, baad P'op Hagä Do Sahee metēēh ēr h'yyb tym hā. ¹⁷Ta taah ēr bahadoo do hyb n'aa, ēr gadoo da ta taah hā P'op Hagä Do ky dāng doo. Kristo sii ēr gadoo da ta hā P'op Hagä Do an'oo dāk doo. Kristo sii ēr ahob bā, ta sii da ēr babok ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó, ta sii da ēr kabaj'aa.

Tak'ēp hetsooh do ta jawén ji gadoo do ky n'aa hahȳȳh

¹⁸Da hē ēr ahoop doo, dooh its tii hā ȳȳ péh, tak'ēp hetsooh doo, kabaj'aa do ta jawén ēr hā kametā dāk do matym gó. ¹⁹Sahōnh hē P'op Hagä Do pahuunh do paa tsebee gó ragada tak'ēp hetsooh doo, kabaj'aa do P'op Hagä Do taah ragadoo do noo gó kā. ²⁰Sahōnh hē P'op Hagä Do pahuunh do ta ti tawén gada, P'op Hagä Do ky n'aa was'ee wāt do hyb n'aa sahōnh hē tapehuunh doo, baad tawén nado wād. P'op Hagä Do né hē tii, tii d' had'oo do paah.^f Ti hadoo né hē, ti awāt ti noo gó sahōnh hē baad tabahado dāk da p'aa hēnh, tapehuunh do gad'aa, P'op Hagä Do an'oo bā. ²¹Ta ti kajaa bā kā, P'op Hagä Do ed'ēep da sahōnh hē tapehuunh do paa takarejā mahānh. Tak'ēp hetsooh doo gó, kabaj'aa doo gó P'op Hagä Do taah rababok bā kā, sahōnh hē kapahuuj wāt do na-āāj kā ragadoo baad hadoo do sa nemuun.

²²Ēr hapāh, sahōnh hē badāk hahȳȳ bā P'op Hagä Do pahuunh do paa ahoop ȳȳnh ajān mahȳȳj tahoop do hadoo. ²³Ti had'yyt nado hahoop. Ēr na-āāj hē ēr ahoop. Ēēr, ti nuuj jé P'op Hagä Do Sahee gadoo doo, ta jawén h̄ȳ pong jé ēr gadoo do metēē n'aa, ēr ahoop baad ēr gadaa nuuj jé ta wē P'op Hagä Do ēr tagadoo bā kā. Ta taah ēēr, ēr gada. Ēr gada papuuj ēr hā dāg. ²⁴Ēr tedēeb wāt do hyb n'aa ēr gada né hē ta tii. Ēr gado dāg bā paawā ēr hā taky n'aa enooh doo, dooh hyb n'aa ta ti ji gadaa wāt péh. Dooh ji gadaa bā ji gado dāk doo. ²⁵Ēr ganadoo nā do hyb n'aa, baad ēr gada sahōnh hē ēr hā taky n'aa enooh do takajaa bā kā. Dooh ēr h'yy gejē hōm bā.

²⁶Ēr gadaa nuuj jé P'op Hagä Do Sahee ēr tamasa, nahejoonh do hyb n'aa ēr h'yyb. Dooh ēr hapēē bā nyy da taw'āāts hē ji ky n'aa etsēē. Ti hadoo né hē, ji kyyh nadoo doo me P'op Hagä Do Sahee taky n'aa etsēē ēr hyb n'aa. ²⁷P'op Hagä Doo, ēr h'yyb tahapāh doo, tamaa napāh ta Sahee kyyh ēr h'yyb gó naa. P'op Hagä Do karēn doo da né hē ta Sahee ky n'aa etsēē, P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wē kasēew dāk do sa hyb n'aa.

²⁸Ēr hapāh, sahōnh hē né hē ji hā kametēēh doo, baad nadoo do sii hē, baad tabahado dāk da P'op Hagä Do an'oo bā ta hā kamahān do sa hā, tanaēēnh do sa hā. Ēr tanaēēj wāt, ji hā tah'yyb dāng do takaja dāk hyb n'aa kā. ²⁹Sahōnh hē tadu dāng do pooj jé, P'op Hagä Do hapēē dāk do sa hā P'op Hagä Do h'yyb dāng, ta T'aah hadoo rabahadoo hyb n'aa, hajōk do ta wakāān hedoo do sa h̄ȳȳj wah'ēēh hadoo do ta T'aah tabahadoo hyb n'aa.^g ³⁰P'op Hagä Do h'yyb dāng do ta pooj jé, ti na-āāj hē tanaēēj kān. Tanaēēj wāt doo, baad rabahado padēek ta matym gó tan'oo bā. Baad hado dāk do ta matym gó tan'oo dāk doo, kabaj'aa da, ta bag tak'ēp gabarēēh do mahang rababoo dāk da tan'oo bā.

³¹Tii d' P'op Hagä Do bad'oo do hyb n'aa ji hā, wyt ta maab hē hahȳȳh: P'op Hagä Do bahag'āās do hyb n'aa ēēr, dooh hajaa pé ēr hā. ³²Dooh P'op

^f 8.20 Tapahuunh do paa P'op Hagä Do wén ky n'aa was'ee wāt, Adāw, P'op Hagä Do pahuunh do hagä n'aa, tamejūū do taky nadaheeh do paa hyb n'aa. ^g 8.29 P'ooj ub, dooh nā badāk hahȳȳ bā habong pé né paawā, ji P'op Hagä Do hapēē dāk né hē.

Hagä Do baa es'īi bā sēt hadoo do ta T'aah. Dajëb hā tahaëënh paa ër sahõnh hē hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, tanoo né da ji hā na-ääj hē sahõnh hē ta seeh, takarën doo da ër bahajaa ër babok hyb n'aa. ³³Jaa g'eeh hajaa P'op Hagä Do hasëëw hõm do hā taky n'aa tapa bā? P'op Hagä Do tii, baad rabahado padëëk tan'oo bā ta matym gó. ³⁴Kristo Jesus ër hyb n'aa dajëp do paah, p'aa hënh ganā wāt doo, P'op Hagä Do hub hadāk hënh hasooh doo, ër hyb n'aa taky n'aa etsëë. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé banesaa hënh ër taky n'aa ety bā. ³⁵Jaa g'eeh hajaa Kristo ër takamahān do mahānh ër tetyn bā? Ji ahoop doo, baad nadoo do ji wē kajaa doo, ji rarejāā doo, ji asaah doo, ji saroor tamah doo, ām n'aa nāng doo, ji radajëëp do na-ääj hē, dooh tabad'op hē tahaja bā Kristo ër takamahān do mahānh ër tetyn bā. ³⁶Hahy takerii dāk doo da né hē P'op Hagä Do hā Dawi her'oot do kametëeh ër hā:

“A hyb n'aa dajëb gó had'yyt hē āā babok,
b'éé radahej'ëëp doo hënh ramahūūm doo da ran'oo bā āā hā.”^h

³⁷Ta ti hedoo do bawäd bā né paawä ër hā, baad ër j'aa ketsëë had'yyt hē, P'op Hagä Doo, ër hā kamahān doo, an'oo bā. ³⁸Baad y bahapäh hahy hëp y y gó: Dooh hajaa pé ër hā P'op Hagä Do kamahān do mahānh ër tetyn hõm bā. Dooh dajëb haja bā, dooh ji awāt do haja bā, dooh āas rahaja bā, dooh nesaa do hejój enāh do rahaja bā, dooh da hē ji wē hawāt do haja bā, dooh ji pooj jé hawāt do haja bā, dooh hejój n'aa enāh do rahaja bā, ³⁹dooh p'op habong do hejój enāh do rahaja bā, dooh tūū habong do hejój enāh do rahaja bā, dooh na-ääj hē P'op Hagä Do pahuunh do see haja bā tii. Kristo Jesus, ër wahë n'aa hā takametëeh ër hā P'op Hagä Do kamahān doo. Dooh hajaa pé ër hā takamahān do mahānh ër tetyn hõm bā.

Isaraéw buuj ky n'aa hahy y h

9 ¹Séd hā y h'yy kata dāk do hyb n'aa Kristo hā, né hup y né hē hahy y her'oot do hā. Dooh daap y menā bā. Hëp y y gó P'op Hagä Do Sahee bawāt do hyb n'aa, te hub né hē hahy y her'oot doo, baad hëp y metëeh hā y y: ²Tak'ëp né hē y hyb n'aa tón, y ahoop hëp y y gó ³⁻⁴wakān haa, Isaraéw buuj sa hyb n'aa. Tahaja bā paawä, y gadoo paawä y ky n'aa kawas'ee dāk doo, y gado paawä dawëë Kristo mahānh y bawäd hõm doo, wakān haa, Isaraéw buuj sa hyb n'aa, ti raky n'aa kawanas'ee bong hyb n'aa paawä, Kristo karapee rabahado padëëk hyb n'aa paawä. P'op Hagä Do asëëw hõm do tii, ta taah rabahadoo hyb n'aa paawä. Sa hā né hē P'op Hagä Do metä wāt ta bag tak'ëp gabarëeh doo, ta kabaj'aa doo. Sa wahë n'aa sii P'op Hagä Do kaner'ood wāt paa nyy da tabad'oo sa hā. Sa hā paa taban'oo dāk ta ky n'aa jaw'yyk doo. Sa hā P'op Hagä Do metëeh paa nyy da takarën ji hyb n'aa jaw'yyk ta hā. Sa hā né hē hajõng baad hadoo do P'op Hagä Do ky n'aa enooh paah. ⁵Abaraām, Isak, Jakóh né ti sa wahë makūūh. Isaraéw buuj sa see né hē ti Kristo, ji da hadoo tabahado dāk do hyb n'aa. P'op Hagä Doo, sahõnh hē sa bahānh hadoo doo, ji j'aa etsëë had'yyt do ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. Yy. Tii d' né hē. Taw'ääts hē.

⁶Hÿÿ kâ, Isaraéw buuj mahang hajök raganadoo do hyb n'aa Jesus, dooh takaja bã g'eeh sa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, Jesus raganadoo do metëeh apäh? Dooh. Tii d' bẽ edoo manäh. P'op Hagä Do moo wät né hẽ sa hã taky däng doo. Bẽ hyb n'aa newë hahÿÿh: Dooh sahõnh hẽ Isaraéw buuj panaa, Isaraéw buuj heh'äät rado bã P'op Hagä Do hã, dooh sahõnh hẽ P'op Hagä Do karapee rado bã. ⁷Abaraâm panaa rabahado né paawä, dooh sahõnh hẽ Abaraâm panaa heh'äät do rado bã. Jääm hẽ ta wób tii, Abaraâm panaa heh'äät do P'op Hagä Do hã. Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng paa Abaraâm hã: “Isak hanaa da a panaa heh'äät.”ⁱ ⁸Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Dooh sahõnh hẽ Abaraâm hanaa P'op Hagä Do karapee rado bã. Jääm hẽ P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa henäk do P'op Hagä Do karapee heh'äät tii. ⁹Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh Abaraâm hã taky däng do paah: “Wät hahÿÿ hã, ta baab, p'aa hẽnh da òm ÿ bahehëen. Òm ÿ bahehëen bã p'aa hẽnh, t'aah nyy däk da a ÿym Sarah”,^j näng mã P'op Hagä Do kyyh Abaraâm hã taky n'aa enooh doo.

¹⁰Ta ti hã had'yyt hẽ nado ji bahapäh nyy da P'op Hagä Do basëew hõm ta karapee. Sét hẽ Rebéka taah sa yb, Isak ää wahë n'aa maküüh. ¹¹⁻¹²Sét hẽ né paawä sa yb, ta taah kawareeh henäk do pooj jé, dooh nä baad hadoo do ramoo boo nä bã, dooh nä baad nadoo do ramoo boo nä bã na-ääj hẽ, P'op Hagä Do ky hadoo Rebéka hã: “Wah'ëeh hadoo doo, ta jawén nä karom da”,^k näng mã. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do h'yyb däng do kaja däk hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng do né hẽ ti tanaëenh doo. Dooh ramoo bok do hyb n'aa tado bã sa hã P'op Hagä Do h'yyb däng doo. ¹³Tii da né hẽ P'op Hagä Do kyy kerih do bód see her'oot: “Jakóh ÿ kamahän wät. Esauh dooh ÿ genaag bã.”^l

¹⁴Tii d' tahadoo do hyb n'aa, “Dooh baad hadoo do P'op Hagä Do moo wäd ji hã”, näng g'eeh ji kyyh? Dooh. Taw'äats hẽ tii da dooh ji edo bã. ¹⁵Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky hadoo Mosees hã: “ÿ ky enyym da jé ÿ h'yyb däng do hã. ÿ t'yyd mehiin da jé ÿ h'yyb däng do hã”,^m näng mã ta kyyh. ¹⁶Ti hyb n'aa, ji karën do hyb n'aa nado ji tabasëm. Dooh tak'ëp ji hyb n'aa tam'aah do hyb n'aa tado bã na-ääj hẽ. Jääm hẽ ji tat'yyd mehiin do hyb n'aa P'op Hagä Do ji tawén sëm. ¹⁷Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh Paraóh hã ta kyy kerih doo gó: “Òm ÿ asëew hõm, hejõj ÿÿ ÿ metëeh hyb n'aa né hẽ a hã, hât ÿ ky n'aa etsëeh hyb n'aa na-ääj hẽ badäk hahÿ haw'äats hẽ”, näng mã ta kyyh. ¹⁸Ti hyb n'aa kã, P'op Hagä Do t'yyd mehiin tah'yyb däng do hã, ranabuj keh'üüm tan'oo bã tah'yyb däng doo.

¹⁹“Tii d' tado bã, h'ëed hyb n'aa èr P'op Hagä Do ky n'aa tapaa nã? Dooh ji haja bã P'op Hagä Do h'yyb däng do wẽ ji h'yy kawareem bã”, näng apäh bẽ kyyh hã ÿÿ. ²⁰Bẽ ÿ eanah ënh: Jaa bẽ ajyy its, P'op Hagä Do bẽ ky gedag bã? “Hëd n'aa tii da ÿ mabewyd wät”, näng g'eeh apäh manajuu kyyh hewyt do hã?” ²¹Dooh. Takarën doo da né hẽ hewyt do moo wät tsäng me. Takarën bã, sét ta pan'aa me tabewyt hanäm do hood ta seeh, hanäm do hood nado ta seeh.

²²Ti hadoo P'op Hagä Do hajaa tamoo wäd bã ji hã takarën doo da. P'op Hagä Do karën bã tahajaa paawä tametëeh ta kawajään do nesaa do sa wẽ,

i 9.7 Genesis 21.12 j 9.9 Genesis 18.10,14 k 9.11-12 Genesis 25.23 l 9.13 Marakijas 1.2-3
m 9.15 Esodo 33.19 n 9.20 Isajas 29.16, 45.9

tahajaa paawä tametä bä ta hejój, sa hä tamoo wät do hä. Ti hadoo né hē tak'ep h'yyb jawyg gó tagada, nayyw hē tanarejää hyb n'aa sa wē takawajään doo, ta jawén tarejää doo. ²³Tii da P'op Hagä Do bad'oo tak'ep ta kamabaj-'aa do tametëeh hyb n'aa jé tat'yyd mehīin do sa hä, ta pooj jé tenäm doo, tak'ep hetsooh do ta jawén ragadoo hyb n'aa. ²⁴Ta ti sa wób né èer, Judah buuj mahang, Judah buuj nadoo do mahang na-ääj hē ta wē tasëew bong doo. ²⁵Tii d' né paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Osejas häd näng do berii wät paa P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ d' paa ta kyyh:

“Karapé haa ÿ maneëenh da, karapé haa nadoo do paah.
ÿ kamanahän do paa ÿ maneëenh da ÿ kamahän doo”,^o näng ta kyyh.

²⁶Hahÿÿ da na-ääj hē P'op Hagä Do her'oot paah:

“Ti awät da ti noo gó kä,
karapé haa ÿ nanäng do paa ÿ naëej däk da karapé haa däg.”^p

²⁷Isaraëw buuj hä kä, hahÿÿ d' paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot:

“Hood tæg hawób hado né paawä Isaraëw buuj,
jäam né da sa wób P'op Hagä Do ed'ëep.
²⁸Tii d' tawén hadoo,
nayyw hē né hē Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do gawats'iik da sa häj n'aa
buuj.
Jäam né da sa wób ked'ëep”,^q näng mä Isajas kyyh.

²⁹Isajas her'oot do paa hadoo né kä. Hahÿÿ d' paa ta kyyh:

“Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo,
Sahōnh hē Haj'ap Do taneréd bä paawä èr wób rabadëp hyb n'aa
èr panaa näng hyb n'aa,
Sodoma, Gomoha hado däg paawä èer.
Èr paawä gawatsig jëng.”^r

³⁰Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Judah buuj nadoo doo, dooh né paawä resóts bä nyy da baad rabahado padëek hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad rawén hado däg kán hÿÿ kä ta matym gó, rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. ³¹Isaraëw buuj kä, tak'ep rah'yyb padäg né paawä Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da rababok hyb n'aa, baad rabahado padëek hyb n'aa paawä P'op Hagä Do matym gó, dooh baad rahado padäg bä ta matym gó. ³²Hëd n'aa ti rawén nahajaa? Rawén nahajaa, dooh rah'yy ka'eeh doo me resóts bä tii. Jäam hē ramoo bok do hä rakarën baad rabahado padëek ta matym gó. Ti hyb n'aa, ta tii hä tak'ep rah'yyb padëek do hyb n'aa, dooh tagah'ood bä sa hä h'ëed hyb

o 9.25 Osejas 2.23 **p** 9.26 Osejas 1.10 **q** 9.28 Isajas 10.22-23 hanaa Paw-Ro erii wät doo.
r 9.29 Isajas 1.9

n'aa Kristo dajëp, Jesus rawén makyys. Ta see hã tak'ëp ji h'yyb däk do hyb n'aa pä hã ji tsyym poo heo, ji adëë hyng do hadoo tii. ³³Tii d' né hë takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Bë hyb n'aa matakä.

Sijôn bäs y daj'aat da pä, ta hã ratsyym poo heo hyb n'aa.

Ta hã ratsyym poo heo da.

Ti hadoo né hë, ta tii hã h'yy kasadä doo,

dooh da tanu mebyy bä”, näng ta kyyh.”

10 ¹Wakän haa hedoo doo, bë y maher'oot hahyÿh: Tak'ëp paawä y karën Isaraëw buuj rabadëp P'op Hagä Do wë. Tii d' né hë y ky n'aa etsëë P'op Hagä Do hã sa hyb n'aa. ²Y hapäh né hë sa ky n'aa y wën her'oot hahyÿh: Tak'ëp né hë rakarën paawä P'op Hagä Do rah'yyb en'yym. Ti hadoo né hë, dooh rah'yy gah'ood bä P'op Hagä Do h'yyb däng do hä. ³Dooh rah'yy gah'ood bä nyy da P'op Hagä Do bad'oo baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó. Ratyw n'aa esoos nyy da rabad'oo, sa daaj hë baad rabahado padëëk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa, dooh rakarën bä ragado bä P'op Hagä Do benyyw däk doo, baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó. ⁴Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do tado wäd bä ji tah'yyb mahüüm doo, Kristo an'oo bä. Ti hyb n'aa, sahôn hë Kristo hã h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëëk hyÿ kã P'op Hagä Do matym gó.”

⁵Hahyÿ da Mosees erii wät do paa ta ky n'aa jaw'yyk do hã hana do baad ji bahado däk do ky n'aa: “Jé hahyÿ hã kamejüü do moo wät doo, edëb né paawä da ta hyb n'aa”,^v näng ta kyyh. ⁶⁻⁷Ta see hadoo Mosees kyyh seeh, ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad P'op Hagä Do matym gó ji bahado däk do ky n'aa. Hahyÿ da ta kyyh: “Hahyÿ da medoo manäh, ‘Jaa hasëëk pé hÿ pong jé? Jaa hahyng pé t'öp dejëp do rababong bä?’ ” näng mäh. Hahyÿ d' tahanäng pé Mosees kyyh: Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bä.” Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bä.^x ⁸Hahyÿ da takerii däk: “Dawëë nado a mahän h panyyg hanäm doo. A h'yyb gó tabawät, a kyyh hã tabawät”,^y näng kerih doo.^z Ta ti né hë ti panyyg hanäm do ji ky daheeh do pan'aa, ää maher'ood hõm doo. ⁹Hahyÿ da ää panäk sahôn hã: T'öp, a h'yyb gó naa ta wób ramaa napäh bä, “Jesus né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, manoo bä, dejëp do mahang ganä wät P'op Hagä Do an'oo bä baad a h'yyb gó maky dahé bä na-ääj hë, tii bä õm da P'op Hagä Do ed'ëep nesaa do mahän h, õm da ted'ëep ta wë. ¹⁰Ji tawén ed'ëep, ji h'yyb gó né hë ji ky daheeh do hyb n'aa baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ji tawén ed'ëep na-ääj

s **9.33** Jerusarënh panang ti Sijôn. Isaraëw buuj na-ääj hë kã ramaneëj kã Sijôn. t **9.33** Isajas 8.14, 28.16 daheeh ta ti kerii däk. Jesus ky n'aa né ti pä ky n'aa gó teh'üüm doo. Hajök Isaraëw buuj sa hã, dooh paawä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do dajëb bä b'aa kajatsëk do hä. Ky n'aa kawas'ee däk sa hã b'aa hã dajëp doo. Ti hyb n'aa Jesus rawén makyys, rawén ganadoo. Panyyg gó Isajas erii wät doo da, hajök Isaraëw buuj ratsyym poo heo do hadoo. u **10.4** Hahyÿ da na-ääj hë tahajaa ji erii bä tii: “Kristo hã takaja däk Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa, sahôn hë Kristo hã h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëëk hyÿ kã P'op Hagä Do matym gó.” v **10.5** Rewitikos 18.5 w **10.6-7** Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bä, Kristo ewäd hyng do hyb n'aa. x **10.6-7** Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bä, Kristo ganä wäd kã do hyb n'aa. y **10.8** Nahejooj baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, kerih do hä ji bahapäh. z **10.8** Dew-Teronom 30.14

hě, ji noo me ji her'oot do hyb n'aa, “Jesus né hě Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.”

¹¹Tii da né hě takerii dāk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “Sahõnh hě né hě ta hā h'yy kasadä doo, dooh da ranu mebyy bā”,^a näng P'op Hagä Do kyyh.

¹²Séd hā P'op Hagä Do gadoo ta hā h'yy kasadä doo, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hě. Sét né hě Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hě sa wahě n'aa. Baad taky n'aa eděng sahõnh hě ta hā ky n'aa ets'ěe doo. ¹³Tii d' tawén hadoo, hahỹ da P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa: “Sahõnh hě Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hā ky n'aa ets'ěe doo, wě ỹ da sa h'yyb tym eděp ỹ an'oo bā.”^b

¹⁴Ti hadoo né paawä, nyy d' raky n'aa ets'ěe g'eeh, dooh ta hā rah'yy kae bā? Nyy da Jesus Kristo hā rah'yy ka'eeh da g'eeh, dooh raky n'aa napěe bā ta ky n'aa? Nyy da raky n'aa napäh da, tananyy bā ta ky n'aa sa hā maher'oot doo? ¹⁵Nyy da rabaher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm do ta wób sa hā, P'op Hagä Do manejo bā ramaher'oot hyb n'aa? Hahỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do hā ta ti ky n'aa: “Taw'ääts hě, baad ub ta ti panyyg hanäm do panäg n'aa kajaa doo”,^c näng kerih do hā.

¹⁶Taw'ääts hě né paawä tii, dooh sahõnh hě Isaraéw buuj ragado bā P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Tii da né hě Isajas her'oot do paah. Hahỹ d' mä ta kyyh P'op Hagä Do hā: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, dooh raky dahé bā ër her'oot doo”,^d näng mäh. ¹⁷Ti hadoo né hě, ji h'yy ka'eeh doo, panyyg hanäm do ji maa newěe do hā tabana. Kristo kyyh né hě ti panyyg hanäm doo. ¹⁸Hỹ kă, hajök Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa ỹ eanh hahỹh: Dooh g'eeh rapanyyg enä hõm Kristo ky n'aa hā? Rapanyyg enä hõm né hě. Hahỹ P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do hā rapanyyg enä hõm né hě ji bahapäh:

“Badäk hahỹ bā haw'ääts hě sa kyyh kěh ỹ n'aa bawäd dāk.

Dawěe sa kyyh kaja dāk kěh ỹ n'aa hā.”^e

¹⁹Hỹ kă, rapanyyg enä hõm né paawä, dooh apäh Isaraéw buuj rah'yy genä bā Kristo ky n'aa hā, rawén ganadoo? Dooh. Dooh tii d' tado bā. Pooj jé dó hahỹ da paa Mosees baher'oot P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj sa hā:

“Ta wób buuj hā da,

p'ooj ub karapé haa nadoo do hā,

bě da h'yy kajew'ěes ỹ an'oo bā.

Ỗ anoo da bē kawajään ta wób buuj wě

bě hā h'yy gatamah doo”,^f näng mäh.

²⁰Ta jawén, baad ub Isajas baher'oot paa P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj nadoo do ky n'aa hā. Hahỹ d' mä ta kyyh:

“Hā ỹ hyb n'aa napeet do paa ỹ d' rawyyd kăn sa h'yyb me.

Ỗ kametä dāk hā ỹ hyb n'aa napeet do paa hā”,^g näng mäh.

a 10.11 Isajas 28.16 hā takerii dāk tii. Dooh da ranu mebyy bā ta matym gó rabě bā, sahõnh hě P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, tahanäng pé tii. b 10.13 Jowéw 2.32 c 10.15 Isajas 52.7 d 10.16 Isajas 53.1 e 10.18 Saaw-Mo 19.4 f 10.19 Dew-Teronom 32.21 g 10.20 Isajas 65.1

²¹ Isaraéw buuj ky n'aa hã kã hahỹỹ da Isajas erii wät P'op Hagä Do kyyh:

“Moh ỹỹ ỹ an'oo had'yyt paa nabuj keh'üüm do sa wë,
hã ỹ h'yy kawereem do sa wë, ỹ masa do hyb n'aa paawä.”^h

Isaraéw buuj ta jawén P'op Hagä Do t'yyd mehiin do ky n'aa hahỹỹh

11 ¹Hahỹỹ da ỹ eanh hỹỹ kã: P'op Hagä Do mak'yyts kãn g'eeh ta karapee, Isaraéw buuj? Dooh. Dooh P'op Hagä Do mak'yyts bã. Bë hegãã ỹỹh. Ỹ na-ããj hë Isaraéw buuj, Abaraãm makü panaa seeh, Bën-Jamih 12 hedoo do Isaraéw taah see panaa ỹỹh. ²Dooh P'op Hagä Do mak'yyts bã ta karapee p'ooj ub tasëew hõm doo. Bë hapäh né hë P'op Hagä Do kyy kerih doo gó P'op Hagä Do hã Eriij her'oot do paah. Hahỹỹ da Eriij makü kyyh P'op Hagä Do hã, Isaraéw buuj taky n'aa tapaa bã: ³“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, radejëeb kãn sahõnh hë a ky n'aa rod hedoo doo. Rarejã bëeh a wë ji ma ejuu do tyng. Sét né hë ỹ mad'aak a ky n'aa rod sa see paah. Ỹ na-ããj hë hỹỹ kã rakarën radaj'ëep”,ⁱ nãng mã Eriij kyyh. ⁴Ti m' hahỹỹ da P'op Hagä Do ky gadoo Eriij: “Ỹ asëew dāk tsyt hë wë ỹỹ 7 miw ajyy. Ta ti dooh sa taron nuu me rehyy bë bã ta wób sa kabarii Baaw häd nãng do wë”,^j nãng mã P'op Hagä Doo. ⁵Ti hadoo né hë da hë. P'op Hagä Do asëew hõm Isaraéw buuj sa wób, sa wë taky enyym do hyb n'aa. ⁶Hỹỹ kã, sa wë taky enyym do hyb n'aa tado bã P'op Hagä Do wén sëew hõm tii, dooh sa daaj hë baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa tado bã. Ji moo wät do hyb n'aa tado bã paawä, tii bã dooh ji wë taky enyym do hyb n'aa had'yyt hë tado wäd bã.

⁷Hahỹỹ da tabawät, da hë, Isaraéw buuj mahang: Dooh Isaraéw buuj rawyyd bã ti reosoos doo.^k Jääm hë sa wób, P'op Hagä Do asëew hõm do rawyyd kãn tii. Ta wób dooh rah'yy gah'ood bã. Abaa padëek sa h'yyb P'op Hagä Do an'oo bã. ⁸Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh do hã takerii dāk sa ky n'aa:

“Dooh rah'yy gah'ood bã P'op Hagä Do an'oo bã.
Matym enä né paawä, dooh sa h'yyb gó rahapëë bã.
Nabuu enä né paawä, dooh ramaa napëë bã.”^l

⁹Dawi na-ããj hë her'oot paa Isaraéw buuj h'yy ganahoot do sa ky n'aa. Hahỹỹ da ta kyyh sa ky n'aa hã, P'op Hagä Do hã taky n'aa etsëe bã:

“Man'oo sa tä, sa waa tak'ëp hanaak do na-ããj hë,
h'yy kanap'eed gó rababok tan'oo bã,
raganadaa bã baad nadoo do rabahoop hyb n'aa,
nesaa do ramoo bok do sãm ragadoo hyb n'aa kã.

¹⁰ Man'oo sa matym gabah'üüd dāk, ranahapäh hyb n'aa.
Man'oo ta wób karom rabahadoo hyb n'aa.”^m

h 10.21 Isajas 65.2. Isaraéw buuj rapanyyg enä né paawä, rah'yy genä né paawä, ranabuj keh'üüm do hyb n'aa rawén ganadoo Kristo ky n'aa hanäm doo. **i 11.3** 1 Reis 19.10, 14 **j 11.4** 1 Reis 19.18 **k 11.7** Isaraéw buuj ratyw n'aa esoos, baad rabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. **l 11.8** Dew-Teronom 29.4, Isajas 29.10 **m 11.10** Saaw-Mo 69.22-23

¹¹ Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dawëë P'op Hagä Do mahãnh rababoo däg had'yyt hë g'eeh hÿ jawén? Dooh. Dooh da raboo däg had'yyt hë dawëë P'op Hagä Do mahãnh. Jesus ky n'aa raganadoo do hyb n'aa, resôôts hõm do hyb n'aa, ta wób, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do edëëb kân hÿÿ kâ ta wë, sa wë Isaraéw buuj rah'yy kajew'ëës hyb n'aa.ⁿ ¹² Isaraéw buuj resôôts hõm do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa edëë kân hÿÿ kâ badäk hahÿÿ bã habong do Isaraéw buuj nadoo doo. Isaraéw buuj raganadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do sa hã tanoo do paawä, baad P'op Hagä Do ky n'aa edëë kân hÿÿ kâ Isaraéw buuj nadoo doo. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bë hyb n'aa newë nyy da tak'ëp ti bahãnh baad ub tabahadoo sahõnh hë ër hã, p'aa hënh P'op Hagä Do wë Isaraéw buuj rah'yy kawereem bã kâ, Jesus hã rah'yy kae padëëk bã kâ.

¹³ Bëëh, Isaraéw buuj nadoo do hã ÿ maher'oot hÿÿ kâ. ÿ Kristo asëëw hõm, ÿ tamejiüü, Isaraéw buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ÿ ma metëëk hyb n'aa. Ti hyb n'aa tak'ëp ÿ kamahãnh ta ti hã ÿ tamejiüü doo, tak'ëp ÿ wén hyb n'aa tam'aah. ¹⁴ Tii d' ÿ wén d'oo, ÿ karën ÿ an'oo bã paawä wakân ÿ wób, Isaraéw buuj, bë wë rah'yy kajew'ëës. Bë wë rah'yy kajewëëts bã, rat'yyd kamehiîn, Jesus hã rah'yy ka'eeh ÿ karën paawä, sa wób rabadëp hyb n'aa. ¹⁵ Da hë hajök Isaraéw buuj P'op Hagä Do etyn hõm ta mahãnh, Jesus raganadoo do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ti nuuj jé, hajök Isaraéw buuj nadoo do wób, ta majiî hedoo do paah, tii kâ ratyw n'aa nyy däk P'op Hagä Do najiis rabahadoo hyb n'aa kâ. Ta jawén, Isaraéw buuj rat'yyd kamehiîn bã kâ, Kristo hã rah'yy kae bã kâ, p'aa hënh da P'op Hagä Do gadoo ti ta wë. Tak'ëp tabahetsooh da ti noo gó kâ. Dejëp do paa genä bong do hadoo da tii! ¹⁶ Panyyg ky n'aa gó bë ÿ maher'oot Isaraéw buuj ky n'aa: Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëëw däg bã pãw pan'aa uuh ta hã kan'oo däk doo, tii bã tsyt hë na-ääj hë ta wë kasëëw däk sahõnh hë mad'aak doo. Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëëw däk do tado bã joom patuuh, tii bã tsyt hë ta wë kasëëw däk na-ääj hë joom moo sahõnh hë.^o

¹⁷ Joom oriib häd näng do hadoo P'op Hagä Do karapee, Isaraéw buuj. P'op Hagä Do gekyd hõm joom moo wób. Tii bã bëë kâ, Isaraéw buuj nadoo doo, oriib häd näng do daap hawäng do moo hadoo do tets'aa däk joom tëëg heh'äät hã, joom moo heh'äät do mahang. Ta täg, joom kóm hana doo, tabës hÿÿ kâ bë hã na-ääj kâ.^p ¹⁸ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bë mak'yyts manä joom moo hedoo do P'op Hagä Do gekyd hõm doo, Isaraéw buuj. Bë h'yy kasabé manäh. Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Dooh bë tado bã joom patuuh hej'oonh doo. Joom patuuh ti bë hã hej'oonh doo.

¹⁹ Hahÿÿ da apäh h'yy kasab'ee doo gó bë see ky hadoo hã ÿÿ: “P'op Hagä Do gakyd hõm joom moo wób, Isaraéw buuj, ÿÿh, Isaraéw buuj nadoo doo, joom hã tabats'aa däk hyb n'aa, ÿ tagadoo hyb n'aa”, näng apäh bë see kyyh.

n 11.11 Rah'yy kajew'ëës bã da rat'yyd kamehiîn, tii bã da Jesus ragadoo. **o 11.16** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëëw däk paa Abaraâm, Isak, Jakóh, Isaraéw buuj sa wahë n'aa. Ti hyb n'aa sa panaa na-ääj hë kasëëw bong tsyt hë ta wë. Hahÿÿ na-ääj hë: Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëëw padëëk jáam hë pooj jé Kristo hã h'yy ka'eeh doo. Isaraéw buuj né tii. Ti hyb n'aa, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëëw padëëk sahõnh hë pooj jé h'yy ka'eeh do sa wakään. **p 11.17** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: P'op Hagä Do asog hõm Isaraéw buuj wób. Isaraéw buuj nadoo do tagadoo sa jawén buuj. Hÿÿ kâ ti ragadoo däk na-ääj hë sa sii Abaraâm hã, Abaraâm panaa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah.

²⁰Te hub né paawä tii, P'op Hagä Do wén gekyd hóm tii, rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. Õm P'op Hagä Do wén gadoo Kristo hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ääts hē mahyb n'aa eäm, a hä hē h'yy kasabé manäh. ²¹P'op Hagä Do t'yyd manehiïn bä joom mooh, Isaraéw buuj h'yy kana'eeh doo, òm na-ääj hē dooh da tat'yyd mehīïn bä P'op Hagä Do mahyb n'aa eréd hóm bä. ²²Bē hyb n'aa newē hahȳȳh: Ky ennyw né paawä P'op Hagä Do ji wē, dooh tahaja bä ji manesuj bä. P'op Hagä Do ky n'aa ety wät Isaraéw buuj Kristo ganadoo doo. Ky ennym bē hä Isaraéw buuj nadoo doo. Taky ennyw had'yyt hē bē hä, bē manabaan bä hahȳȳh: Jāām hē taky ennym do hyb n'aa bē tawén gadoo. Ta ti bē mabaan bä, bē hä hē bē du do bä bē h'yy ka'eeh, bē na-ääj hē P'op Hagä Do etyn hóm da, joom moo ji gakyd hóm do hadoo. ²³Isaraéw buuj h'yy kana'eeh do paa rah'yy kawereem bä, p'aa hēnh rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä, tii bä P'op Hagä Do gadoo p'aa hēnh tii, joom moo joom tēeg hä ji ets'aa dāk doo da. P'op Hagä Do hajaa tii d' tadoo bä sa hä. ²⁴Bēēh, daap hawäng do b'aa oriib moo hedoo doo, P'op Hagä Do gakyd bēēh, tii bä bē tets'aa dāk joom oriib häd näng do heh'äät do tēeg hä, joom moo nahado né paawä bē p'ooj ub. Ta tii da P'op Hagä Do haja bä tamoo wäd bä, ta bahānh tahajaa Isaraéw buuj, joom oriib heh'äät do moo hedoo doo, p'aa hēnh tets'aa bä ta tēeg hä.^q

Ta jawén Isaraéw buuj P'op Hagä Do ed'ēep do ky n'aa hahȳȳh

²⁵Wakān haa hedoo doo, ȳ karēn bē bahapäh hahȳ pooj jé ji nahapäh nä doo, bē hä hē bē h'yy kasabé mahānh: Hajök Isaraéw buuj wób nabuj keh'ūūm dó, dooh Jesus hä rah'yy gah'ood nä bä, sahōnh hē ta ti Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do pan'aa ta hä rah'yy kae padäg bä kä. ²⁶Ta ti kajaa bä kä, P'op Hagä Do ed'ēep da ta wē sahōnh hē Isaraéw buuj. Tii da né hē P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot:

“Panang Sijōn^r häd näng doo bä naa kajaa da ji h'yyb tym dēēb.

Tado hóm da P'op Hagä Do ganen'aak do Isaraéw panaa ramoo bok doo.

²⁷Hahȳ ti sa hä ȳ ky n'aa enooh doo, sa hä ȳ bad'oo doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do ȳ ado hóm bä kä”,^s näng P'op Hagä Doo.

²⁸Jesus Kristo ky n'aa hanām do raganadoo do hyb n'aa, P'op Hagä Do majiï dó ti Isaraéw buuj, bēēh, Isaraéw buuj nadoo doo, tyw n'aa enäh hyb n'aa, Kristo hä bē h'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do asēēw hóm do hyb n'aa sa wahē makūūh, P'op Hagä Do kamahān had'yyt hē Isaraéw buuj, sa wahē makūū hä taky n'aa enooh do hyb n'aa. ²⁹Tii d' tawén hadoo, dooh P'op Hagä Do ado hóm bä sa hä tanoo do paah. Dooh na-ääj hē tah'yy kahȳȳd bä tasēēw hóm do sa hä. ³⁰Isaraéw buuj raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehīïn bēēh, p'ooj ub ta hä ky nadah'eeh doo. ³¹Hȳȳ kä, Isaraéw buuj na-ääj hē raky nadaheeh do wób rabahado padēēk do hyb n'aa

q 11.24 P'aa hēnh P'op Hagä Do hajaa tagadoo ta wē Isaraéw buuj Jesus hä rah'yy kae bä kä, tahanäng pé tii. **r** 11.26 Jerusarēnh häd see ti Sijōn. Isaraéw buuj ti na-ääj hē ramaneēēnh Sijōn. **s** 11.27 Isajas 59.20-21, 27.9, Jeremijj 31.33-34.

kä, P'op Hagä Do t'yyd mehiin da sa hä, bë P'op Hagä Do t'yyd mehiin doo da. ³²Sahõnh hë badäk hahÿy bä habong do nabuj keh'üüm, P'op Hagä Do metä kän. Dooch sa daaj hë rahaja bä rakedëeb bä, ti hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehiin sahõnh hë.

P'op Hagä Do Paw-Ro j'aa etsë do ky n'aa hahÿyh

³³ Tak'ëp né hë P'op Hagä Do ky enyym!

Tak'ëp baad ub sahõnh hë tamoo wät doo.

Sahõnh hë P'op Hagä Do hapäh.

Dooch ji haja bä ji h'yy ganyy bä nyy da

P'op Hagä Do h'yyb däng tamoo wät doo.

Dooch ji haja bä ji h'yy gah'ood bä h'ëed hyb n'aa

P'op Hagä Do bad'oo tamoo wät doo.

³⁴ “Dooch hapäh pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb.

Dooch maher'oot pé ta hä nyy da tabad'oo.”^e

³⁵ “Dooch hanoo pé P'op Hagä Do hä, tamab'aanh péh!”^u

³⁶ Tii d' tawén hadoo, sahõnh hë ta hanaa had'yyt hë.

Ti né hë sahõnh hë mo haj'aa näng doo.

Ta no n'aa had'yyt hë.

Taw'ääts hë ta hä ji j'aa etsëe had'yyt hë. Yÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

Tsynt hë P'op Hagä Do wë ji awät do ky n'aa hahÿyh

12 ¹Ti hyb n'aa kä wakän haa, P'op Hagä Do ër tat'yyd mehiin do hyb n'aa, tak'ëp ÿ betseë bë kan'oo däk hyb n'aa P'op Hagä Do hä, ta wë bë baboo had'yyt hë hyb n'aa. Taw'ääts hë tsyt hë, nesaa do mahänh, tagen-aak doo da bë babok. Tii da né hë P'op Hagä Do ji hyb n'aa jewyyg heh'äät doo. Tii da né hë ta Sahee karën P'op Hagä Do ji hyb n'aa jaw'yyk. ²Bë aboo manä badäk hahÿy hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do rababok doo da. Bë an'oo bë P'op Hagä Do h'yyb h'ÿyt, papuuj, P'op Hagä Do karën do bë hyb n'aa newëe hyb n'aa. Tii bä bë hapäh da P'op Hagä Do karën doo. Taw'ääts hë, baad had'op, P'op Hagä Do tsebë hanoo do ti P'op Hagä Do karën doo. ³Taky enyym doo gó ÿ P'op Hagä Do asëew hõm do hyb n'aa ta mejüü do ÿ bahadoo hyb n'aa, hahÿy da ÿ etsëe bë hä: Bë kawehëe manä bë hä hë. P'op Hagä Do anoo do pénh bë h'yy ka'eeh doo, bë hyb n'aa newëe. ⁴Hahÿ hyb n'aa ta ti ÿ etsëe bë hä: Sét hë né paawä ji, hajõng ji hä hanäng doo, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo doo, ji matym hedoo doo. Ta see ti ji mooh moo wät doo. Ta see ti ji tsyym bad'oo doo. Ta see pan'aa ji matym, ta see pan'aa ji nabuuj. ⁵Ti hadoo ër hä: Hajök né paawä ëer, sét hë Kristo hub hadoo ëer, sét hë Kristo karapee ëer, ta hä ër h'yy kata däk do hyb n'aa. Hajök né paawä ëer, séd hä ër kata däk ër da hadoo do hä, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo do séd hä ji hä takata däk doo da. Ti hyb n'aa, bë kawehëe manä bë hä hë ÿ wén näng. ⁶Ta ky enyww gó P'op Hagä Do an'oo däk ër hä ta Sahee hejój gó ji hajaa doo. Ër hä tetyn hõm ta Sahee ky gabuuj gó ër hajaa doo. Ti hyb n'aa kä, ër see hä P'op Hagä Do an'oo däg bä P'op Hagä Do metëeh do ta wób hä tamaher'oot hyb n'aa, taw'ääts hë ta h'yy ka'eeh do pénh tamaher'oot tii.

⁷Ji hā tan'oo dāg bā ta wób ji masa doo, tii bā taw'āāts hē ji masa né hē. Ji hā tan'oo dāg bā ta wób ji ma metēēk hyb n'aa, taw'āāts hē ji ma metēēk né hē. ⁸Ji hā tan'oo dāg bā ta wób ji h'yyb en'yym hyb n'aa, tii bā taw'āāts hē ji h'yyb en'yym né hē ta wób. Ji hā tan'oo dāg bā bedoh do sa hā ji masa hyb n'aa, taw'āāts hē baad né hē ji masa. Ji hā tan'oo dāg bā ta wób sa wahē n'aa ji bahadoo hyb n'aa, taw'āāts hē h'yyb hedoo doo me ji bag'āās. Ji hā tan'oo dāg bā ta wób ji t'yyd mehiīn hyb n'aa, taw'āāts hē tsebee gó tii d' ji bad'oo.

⁹Taw'āāts hē bē h'yyb gó naa bē kamahān bē da hadoo doo. Bē kamahān manā nesaa doo. Taw'āāts hē baad hadoo do bē kamahān had'yyt hē. ¹⁰Taw'āāts hē ji wakān baad ji kamahān doo da bē kamahān bē da hadoo doo. Bē wehēē bē da hadoo doo, bē hā hē bē kaweh'ēēh do bahānh.

¹¹Taw'āāts hē tak'ēp bē hyb n'aa tam'aah P'op Hagā Do wē bē moo bok do hā. Bē h'yyb nahūūj manāh, bē moo nahūūj manāh. Taw'āāts hē bē h'yyb gó naa, h'yyb hedoo doo me bē moo boo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē.

¹²Baad hadoo do bē gadoo da ta jawén bē bahapāh do hyb n'aa, taw'āāts hē h'yyb tsebee gó bē aboo had'yyt hē. Taw'āāts hē h'yyb jawyg gó bē gadoo baad nadoo do bē ahob bā. Bē eréd manā bē ky n'aa etsēē doo.

¹³Bē masaa bē wē hanāng doo me P'op Hagā Do karapee, tsyt hē ta wē kasēēw bong doo, bedoh doo. Taw'āāts hē baad bē gadoo bē tób yt nu kejāk doo.

¹⁴Bē ky n'aa edēē bē hā rejāā doo. Taw'āāts hē bē ky n'aa edēē tii. Bē ky n'aa was'ee manāh.

¹⁵Taw'āāts hē bē tsebee tsebé do sa sii. Bē aód ha'oot do sa sii.

¹⁶Taw'āāts hē baad bē babok ta wób sa wē, séd bē h'yyb hedoo hyb n'aa. Sa bahānh bē nu gadāk bē edoo manāh. Taw'āāts hē ta wób sa yd jé had'os do sa da bē h'yyb hedoo. Bē hajaa ta wób mahānh bē edoo manāh.

¹⁷Baad nadoo do bē hā ramoo boo bā, bē mabaaj manā baad nadoo doo me. Taw'āāts hē bē hyb n'aa newē nyy da baad hadoo do bē moo bok ta wób sa matym gó. ¹⁸Taw'āāts hē sahōnh hē bē hajaa doo me bē tyw n'aa esoos nyy da bē bad'oo, hanām gó bē babok hyb n'aa sahōnh hē sa wē. ¹⁹Wakān haa hedoo do y kamahān doo, bē mabaaj manā baad nadoo do bē hā ramoo bok bā. P'op Hagā Do ti hanoo ta ti hedoo do sām. Tii da né hē kerih doo gó P'op Hagā Do kyyh:

“Ȳ né hē ti ta sām habaanh doo.

Ȳ né hē ti baad nadoo do ta sām hanoo doo”,^v nāng mā P'op Hagā Doo.

²⁰P'op Hagā Do kyyh her'oot doo da né bē bad'oo. Hahȳy da ta kyyh:

“A majīī asa bā,

man'oo ta hā ta waa.

Tahoo kaaj bā,

man'oo ta nēng.

Nu mebyng da tii bā,

baad nadoo tamoo wāt do paa hyb n'aa.”^w

²¹Bē an'oo manā nesaa do j'aa ketsē bē hā. Taw'āāts hē bē j'aa ketsē nesaa do hā baad hadoo doo me.

Hyb n'aa jewyk do sa hā ji ky daheeh do ky n'aa hahȳȳh

13 ¹Taw'āāts hē bē sahōnh hē bē ky daheeh hyb n'aa jewyk do ji rabag-
'āās doo. Ta ti ȳ wén mejūū, dooh P'op Hagā Do ky gabuuj nadoo pé
ji wahē n'aa. P'op Hagā Do né hē ti hanoo ji wahē n'aa rabahadoo hyb n'aa.
²Ti hyb n'aa sa wahē n'aa wē h'ȳy kawareem doo, P'op Hagā Do hanoo do wē
né hē tah'ȳy kawareem. Tii d' hedoo do sa daaj hē raky n'aa katakyyk baad
nadoo doo me. ³Baad moo bok doo, dooh hyb n'aa rajeŷȳm pé hyb n'aa jewyk
do hedoo doo. Baad nadoo do moo bok do ti ti he'ȳȳm sa hā. Baad ub, ne'ȳȳm
doo gó ji karēn bā ji awād bā ji wahē n'aa wē, taw'āāts hē baad hadoo do ji
moo wāt, tii bā ji wahē n'aa tsebē da ji wē. Ji moo wāt do hā da raj'aa etsē
tii bā. ⁴P'op Hagā Do karom hadoo ji wahē n'aa hedoo doo, baad hadoo do
ramoo bok hyb n'aa ji hā. Hȳȳ ká, baad nadoo do ji moo wād bā, taw'āāts hē
ji e'ȳȳm sa hā, rahajaa do hyb n'aa ji rarejāā. P'op Hagā Do karom, nesaa do
moo bok do rejāā do hadoo tii. ⁵Ti hyb n'aa, taw'āāts hē ji ky daheeh né hē
ji wahē n'aa. Ji ranarejāā hyb n'aa had'ȳyt hē nado ji ky daheeh. Ji wén ky
daheeh na-āāj hē, ji h'ȳyb ji hā taky n'aa tapa mahānh. ⁶Ti hyb n'aa, ji gadoo
do uuh ji an'oo had'ȳyt hē ji hāj n'aa bag'āās do sa hā. Sa hā ji wén noo ta tii,
P'op Hagā Do karom hadoo rabahadoo do hyb n'aa, raty kanewad had'ȳyt
hē do hyb n'aa rabag'āās do hā. ⁷Taw'āāts hē bē an'oo né hē dajēēr ji hāj n'aa
bag'āās do ramejūū doo. Taw'āāts hē na-āāj hē baad ji weh'ēeh hyb n'aa jewyk
do ji hā bag'āās doo.

⁸Bē kūit enā manāh. Tabad'op hē bē kūit enāh. Jāām hē ji da hadoo do
ji kamahān do ti bē kūit hado had'ȳyt hē sa wē. Ta ti ȳ wén her'oot, ta da
hadoo do kamahān doo, taky dahé dāk do hyb n'aa sahōnh hē P'op Hagā
Do ky n'aa jaw'ȳyk doo. ⁹Hahȳȳ da P'op Hagā Do ky n'aa jaw'ȳyk doo: “Aā
manā ta see ȳȳm sii. Madajēeb manā a da hadoo doo. Etsēeg manāh. H'ȳyb
däg manā a da hadoo do h'ēed hā.”^x Ta ti ta ky n'aa jaw'ȳyk doo, ta ky n'aa
jaw'ȳyk do wób na-āāj hē, hahȳ sét hadoo do tamejūū do hā takaja dāk:
“Makamahān a da hadoo doo, a hā makamahān doo da.”^y ¹⁰Jé kamahān
doo, dooh baad nadoo do tamoo wād bā ta da hadoo do hā. Ti hyb n'aa, jé
kamahān do ky dahé däg kán P'op Hagā Do ky n'aa jaw'ȳyk doo. ¹¹Taw'āāts
hē bē ȳ maher'ood wāt doo da bē babok, da hē ēr babok bā Kristo matēeh do
ji gadaa had'ȳyt hē bē hapāh do hyb n'aa. Bē h'ȳy kanap'eed manā ha'ȳȳh do
rah'ȳy kanapeet doo da. Taw'āāts hē bē h'ȳyb hedoo, ji h'ȳyb nām do hadoo.
Ēr du doo noo gó Jesus hā ēr h'ȳy ka'eeh doo, hād badawēēt nā ta wē ji Kristo
ed'ēep doo. Hȳȳ ká hād edaa dāk. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē h'ȳyb hedo bē ȳ
maher'ood wāt doo da bē babok hyb n'aa. ¹²Panyyg ky n'aa gó bē ȳ maher'oot
tii: Edaa dāk atsēm bahānh doo, edaa dāk tabawak, ti hyb n'aa, taw'āāts hē ēr
erét badagyp hadoo do ji moo wāt do paah.^z Taw'āāts hē baad hadoo doo gó
ēr babok, ta bag gó ēr babok do hyb n'aa. Ji kuman hadoo ti baad hadoo doo,
ta me nesaa do hā ji j'aa ketsē doo. ¹³Taw'āāts hē baad ēr babok, adēb bā, ta

^x 13.9 Esodo 20.13-15, 17, Dew-Teronom 5.17-19, 21 ^y 13.9 Rewitikos 19.18 ^z 13.12 Badagyp
hadoo doo, sahōnh hē nesaa pé tii.

bag gó, ji awät do hadoo. Taw'ääts hē dooh ji aoom bä jarakē hedoo do hā. Taw'ääts hē dooh ta bahānh ji awēē bä na-āāj hē. Taw'ääts hē dooh ēr aā bä ji ŷm ji patug nadoo do sii. Taw'ääts hē dooh ēr moo boo nu meby n'aa nāng doo. Taw'ääts hē dooh ēr aboo bä sēd ji h'yyb nahedoo doo gó ji da hadoo do hā, dooh ta wób hā ēr h'yy kajewēēts na-āāj hē. ¹⁴Bē an'oo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus Kristo, bē h'yyb gó tabawäd had'yyt hē, bē tah'yyb mahūum, Kristo bawät doo da bē babok hyb n'aa kā. Bē an'oo manā nesaa do ji h'yyb sāg karēn do bē h'yyb gó tawäd bä, nesaa do bē moo boo mahānh.

Nyy da ji bawät ji da hadoo do wē ky n'aa hahŷh

14 ¹Taw'ääts hē bē gadoo ji hā P'op Hagä Do karēn do hā baad h'yyb ganehot nä doo. Bē ky kedag manā sa sii sa hā baad hadoo do p'āā. ²Ta wób sa hā tahajaa sahōnh hē ji awēē bä. Tii d' nado ta wób sa hā. Baad h'yyb ganehot nä do sa hā, dooh ji awēē bä ta dab. ³Sahōnh hē haw'aa doo, sahōnh hē hawēh doo, taw'ääts hē dooh ramak'yyts bä ta dab nawēh doo. Ti hadoo ēnh ta dab naw'ēēh doo, taw'ääts hē dooh raky n'aa ety bä baad nadoo do hā ta dab haw'ēēh doo, P'op Hagä Do gado dāk do hyb n'aa sahōnh hē haw'aa doo, sahōnh hē hewēh doo. ⁴Karom ky n'aa gó bē ŷ maher'oot ta tii: Dooh taw'ääts hē tado bä ta see karom ji nabuuj gedo bä, baad tamoo nawäd bä ji edoo bä. P'op Hagä Doo, ta kariw n'aa ti taher'oot da baad tawäd bä, baad tanawäd bä. Baad däg da tabahadoo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hajaa do hyb n'aa baad had'yyt hē tabahado dāk tan'oo bä.

⁵Ta wób rahyb n'aa jew'yyk ta āh see ta āh wób mahānh. Ta wób sa hā, sēd uuh had'yyt hē ji āh. Ti hyb n'aa, taw'ääts hē baad bē bahapäh bē h'yyb gó h'ēēd hyb n'aa bē bad'oo bē bahed'oo doo. ⁶Ta ā see hyb n'aa jaw'yyk doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ēēh do hyb n'aa tii d' tabad'oo. Sahōnh hē hawēh doo, sahōnh hē hawa doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ēēh do hyb n'aa tii d' tabad'oo na-āāj hē, ta waa, ta tā hyb n'aa P'op Hagä Do hā taj'aa etsē do hyb n'aa. Ta dab nawēh doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ēēh do hyb n'aa tii d' tabad'oo na-āāj hē. P'op Hagä Do hā na-āāj hē taj'aa etsē tii. ⁷Dooh ēr daaj hē ēr ta danāh ēr do bä ēr aboo bä, ēr dajēb bä na-āāj hē. Dooh ji daaj hē ji h'yyb en'yyim hyb n'aa ji awäd bä, ji dajēb bä. ⁸Badāk hahŷh bä ēr abok doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ēr h'yyb en'yyim hyb n'aa tii, ēr dajēb na-āāj né hē. Ti hyb n'aa kā, badāk hahŷh bä ēr abok bä, ēr dajēb bä na-āāj hē, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ma had'yyt hē ēēr. ⁹Ti hyb n'aa né hē Kristo wén dajēp, tawén ganā wät, sahōnh hē sa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa, dejēp do sa wahē n'aa, edēp do sa wahē n'aa na-āāj hē.

¹⁰Ti hyb n'aa, h'ēēd hyb n'aa bē ky n'aa etty bē wakāān hadoo do ta dab tabawēh do hyb n'aa? Bēē kā, baad h'yy ka'eeh doo, h'ēēd hyb n'aa bē makyys bē wakāān hadoo do ta dab tanawēh do hyb n'aa? Ēr sahōnh hē, ēr da kametā dāk P'op Hagä Do matym gó ēr taky n'aa etty hyb n'aa, ēr hā tabaher'oot hyb n'aa tagado bä, taganado bä ēr moo bok do paah. ¹¹Hahŷh da takerii dāk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Baad ŷ ky dāng, dooh ŷ ky kahŷŷd bä”, nāng mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo,

“sahõnh hê rabehty b'ëeh da sa taron nu paa me pój ȳy jé.

Sahõnh hê raj'aa etsë da P'op Hagä Doo”, näng mã P'op Hagä Do kyyh.“

¹²Ti hyb n'aa kä, ër sahõnh hê, sét ken'yhy da P'op Hagä Do hä ër da kaner'oot ër babok do paa hä.

¹³Ti hyb n'aa taw'ääts hê ër erét ër da hadoo do ër ky n'aa etyy doo. Taw'ääts hê baad bë hyb n'aa matakä, tabad'op hê bë moo boo mahãnh, tabad'op hê bë her'ood mahãnh baad nadoo do hä h'yyb tatuk do bë seeh. ¹⁴Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä y h'yy kata däk do hyb n'aa, baad ub hëp ȳy gó y bahapäh hahȳy: Ji awa do mahang, ji awëh do mahang, dooh ti hanäng pé baad nado wäd ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. Baad ub ti sahõnh hê. Ti hadoo né hê, jé hahȳy da hyb n'aa newëë doo: “Hahȳy dooh ji awëë bä. Dooh P'op Hagä Do karën bä ji awëë bä”, tanoo bä ta h'yyb gó, tii bä taw'ääts hê nado tawëë bä. Baad nado däk ti ta hä. ¹⁵Bë awa do hyb n'aa, bë awëh do hyb n'aa bë wakään hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do bë h'yyb rejä bä, tii bä dooh kamahãnh gó bë aboo booh. Bë an'oo manä bë awëh do hyb n'aa bë wakään hedoo doo, sa hyb n'aa Kristo dajëp doo, baad rawén h'yy kanae wät. ¹⁶Ti hyb n'aa hahȳy etsëë bë hä: Bë adoo manä bë wakään hedoo do h'yyb rejää doo, baad né paawä ti bë hä. Taw'ääts hê bë h'yyb bë meso, baad hadoo do bë hä hyb n'aa, ta wób Jesus hä h'yy kana'eeh do bë raky n'aa rejä mahãnh. ¹⁷Ta ti y wén etsëë bë hä, ji awa do hyb n'aa nado, ji nawa do hyb n'aa nado, ji eëek do hyb n'aa nado tabag'ääs doo bä ji P'op Hagä Do gadoo. Ti nado P'op Hagä Do karën do ji hä. P'op Hagä Do ji tabag'ääs bä, takarën ta Sahee ji tah'yyb mahüüm do hyb n'aa baad ji bawät ta matym gó, h'yyb nyw gó ji bawät ji da hadoo do wë, tsebee gó ji bawät na-ääj hê. ¹⁸Ta tii da Kristo wë moo bok do rah'yyb en'yym P'op Hagä Doo. Baad ub da na-ääj hê ta wób rahe'oot ta tii d' hawät do sa ky n'aa.

¹⁹Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hê h'yyb nyw gó ji bawät ji da hadoo do wë hanoo do hä ër h'yyb padëëk, ër moo booh. Taw'ääts hê ër h'yyb padëëk na-ääj hê ër moo bok ër da hadoo do masa do hä, Jesus hä ër h'yy ka'eeh do takah'üüm hyb n'aa. ²⁰Bë rejä manä bë da hadoo do h'yyb gó P'op Hagä Do moo wät doo, bë awa do hyb n'aa, bë awëh do hyb n'aa sa hä baad nadoo doo. Tahaja né paawä sahõnh hê ji awa bä, ji awëë bä, dooh taw'ääts hê tado bä ji awëë bä, ji awa bä ta see h'yyb panas'ëeh doo, baad tah'yy kanae wät hanoo doo.^b ²¹Taw'ääts hê dooh ji eëg bä uwa s'ëëb, taw'ääts hê dooh ji awëë bä ji tä, ta ti ji da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do tah'yyb tatug bä. Taw'ääts hê tabad'op hê ër moo boo ër da hadoo do baad nadoo do hä tah'yyb tatuk doo.

²²Baad tado bä a hä sahõnh hê hedoo pé ji awëë bä, uwa s'ëëb ji eëg bä, taw'ääts hê tii. P'op Hagä Do hapäh a h'yyb. Mamejō manä ta wób ragadoo a hä pé baad hadoo doo. Ky n'aa kedëng jé ta hä hê ky n'aa kanatapaa doo, ta hä pé baad hadoo do p'ää. ²³Tii d' nado h'yy ketyn doo gó ta tä tawëë bä, ta hä pé ji nawëh doo. P'op Hagä Do ky n'aa etyy da ta ti hedoo doo, h'yy ka'eeh

a 14.11 Isajas 45.23 b 14.20 Hahȳy d' apäh Paw-Ro hanäng péh: Ji awëë bä ji da hadoo do tavy doo, ji h'yyb tatuk tabawëh hyb n'aa ta hä pé ji nawëh doo. Tii bä ta hä hê, ta daaj hê ta h'yyb ky n'aa tapaa, tii d' tabad'oo do hyb n'aa. Tii bä teréd hõm Jesus hä tah'yy ka'eeh doo, ta daaj hê, ta hä hê ta h'yyb ky tapaa do hyb n'aa, baad nado tamoo wät ted'oo do hyb n'aa.

doo me tanadoo do hyb n'aa tabad'oo doo. Sahõnh hē ji h'yy ka'eeh doo me nadoo do ji moo wāt doo, baad nado ti P'op Hagä Do matym gó.

15 ¹Taw'ääts hē ēēr, baad P'op Hagä Do hā h'yy kasadä doo, ēr gadoo, ēr masa ēr da hadoo do baad nado nä P'op Hagä Do hā h'yy kasadä doo. Taw'ääts hē dooh ēr karēn do jawén ēr abooh. ²Taw'ääts hē ēr sahõnh hē ēr h'yyb en'yyim ēr wakään hedoo doo, baad tabadoo hyb n'aa sa hā, baad P'op Hagä Do hā rah'yy kasadä hyb n'aa kä. ³Kristo na-āāj hē, dooh ta daaj hē tah'yyb en'yyim do jawén nado paa tabawāt. Ta wób tamasa hyb n'aa paa ti tabawāt, hahỹ kerih do paa metēeh doo da né hē: “Jó ȳy tabadäng òm raky n'aa rejāā doo. Ȳ né hē gado dāk, a hā tanadäng hyb n'aa”,^e nāng kerih do paah. ⁴Sahõnh hē P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerii dāk doo, takerii dāk ēr tama metēek hyb n'aa, h'yy ganajēng doo me, ta kyy kerih doo gó hana do ji h'yyb nām doo me ēr gada hyb n'aa baad hadoo do ēr hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. ⁵P'op Hagä Do hā, ji h'yy ganajēng doo hanooh doo, ji tah'yyb en'yyim doo, ȳ ky n'aa etsēē, sēd bē h'yyb hedo had'yyt hē tan'oo bā, Kristo Jesus bawād wāt doo da bē babok hyb n'aa, ⁶sēt hadoo doo me bē h'yyb, sēt hadoo doo me bē kyyh, P'op Hagä Doo, ēr Wahē N'aa Jesus Kristo Yb, bē j'aa etsē hyb n'aa kä.

⁷Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hē bē gadoo bē da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh doo, bē Kristo gado dāk doo da. Taw'ääts hē tii da bē bad'oo P'op Hagä Do kawehēē dāk hyb n'aa. ⁸Bē hyb n'aa newē bē ȳ maher'oot doo: Kristo bana kām Judah buuj tamasa hyb n'aa, te hub né hē P'op Hagä Doo, tametēeh hyb n'aa, Judah buuj sa wahē makūū hā P'op Hagä Do ky dāng do takaja dāk hyb n'aa, ⁹Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do raj'aa etsē hyb n'aa, sa wē tat'yyd mehīin do hyb n'aa. Tii da né paa takerii dāk ta ti ky n'aa:

“Ti hyb n'aa a hā ȳ j'aa etsē da Judah buuj nadoo do mahang.
Òm ȳ ma ejām da.”^d

¹⁰Hahỹy da na-āāj hē takerii dāk:

“Bēeh, Judah buuj nadoo doo,
bē tsebee P'op Hagä Do karapee sa sii, Judah buuj sa sii.”^e

¹¹Hahỹy da na-āāj hē takerii dāk:

“Bēeh, Judah buuj nadoo doo,
bē j'aa etsēē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo.
Sahõnh hē badāk hahỹy hā habong doo,
bē j'aa etsēē ta hā.”^f

¹²Hahỹy d' paa Isajas baher'oot:

“Ganyyh da Jesé panaa mahang

Judah buuj nadoo do bag'ääs doo.

Ta hä da rah'yy kasadä.”^g

¹³P'op Hagä Do hä, baad taky n'aa enooh do ji gada hanoo do hä ŷ ky n'aa etsëë bë h'yy gadajang tan'oo bä, h'yyb nyyw gó bë babok tan'oo bä bë hä, ta hä bë h'yy ka'eëh do hyb n'aa. Ta ti ŷ wén ky n'aa etsëë, ta Sahee hejój me tan'oo bä baad ub had'yyt hë bë gada hyb n'aa èr hä taky n'aa enooh doo.

¹⁴Wakän haa hedoo doo, baad ŷ bahapäh hahŷ hëp ŷŷ gó: Bë ky enyyw had'yyt né hë bë da hadoo do wë, baad bë bahapäh nyy da P'op Hagä Do karën ji bawät, baad bë bahajaa bë maher'oot bë da hadoo doo, baad rababok hyb n'aa. ¹⁵Ti hadoo né hë, dooh né hë ŷ ky n'aa eäm bä bë ŷ ma erii wät do hä, ta ti bë mabaan mahänh. Tii da bë ŷ wén ma erii wät, ta ky ennym doo gó P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa hä ŷŷ, ¹⁶Judah buuj nadoo do mahang Kristo Jesus panäg n'aa ŷ bahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh doo, P'op Hagä Do matym n'aa manaa do hadoo ŷŷh. Judah buuj nadoo do hä ŷ maher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm doo, P'op Hagä Do matym n'aa hadoo P'op Hagä Do gen'aak do rabahadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó moo wät do hyb n'aa, tsyt hë nesaa do mahänh kasëëw hóm do rabahadoo hyb n'aa kä.

¹⁷Ti hyb n'aa, ti anäng ŷ h'yy kasab'ee do pan'aa Kristo Jesus hejój gó P'op Hagä Do wë ŷ moo wät do hyb n'aa. ¹⁸Ti hadoo né hë, jääm hë ŷ h'yy kasab'ee ŷ moo wät do hä Kristo moo wäd wät do hyb n'aa. Ta ky n'aa sa hä ŷ maher'oot do hyb n'aa, sa mahang ŷ moo wäd wät do hyb n'aa, Kristo an'oo bä Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hä raky daheeh hyb n'aa. ¹⁹Ta heen n'aa hejój gó, meuj n'aa näng do hejój gó, P'op Hagä Do Sahee hejój gó ŷ moo wäd wät sa mahang. Jerusarënh bä naa, Iririko häd näng do häj n'aa bód hënh kä baad ŷ baher'ood hóm sahönh hë sa hä Kristo panyyg hanäm doo. ²⁰Hahŷŷ da had'yyt hë ŷ bahed'oo: ŷ karën ŷ maher'oot Kristo ky n'aa ta wób ranaher'oot nä bä, ta wób ramoo bok do jó ŷ moo nawät hyb n'aa. ²¹P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk doo da ŷ karën ŷ bad'oo. Hahŷŷ da takerii däk:

“Panyyg tamah do rahapäh da,

Ta ky n'aa nanapäh do h'yy kadew'uuh da.”^h

²²Raky n'aa nanapäh nä bä ŷ maher'ood hóm do hyb n'aa Kristo ky n'aa, dooh paa tahaja bä bë wë ŷ hegää bä. ²³Hŷŷ kä, ŷ haja däk do hyb n'aa babä Kristo ky n'aa ŷ maher'oot doo, hajöo däk hyb n'aa na-ääj hë ta baab ŷ karën do bë wë ŷ baheg'ääs, ²⁴ŷ karën paawä bë panang bä ŷ nu däng dó Es-Päj häj n'aa bä ŷ mahóm me, bë ŷ bahehëen hyb n'aa. Bë ŷ bahehëen do jawén paa bä, banadawëd né paawä, ŷ karën paawä ŷ bë masa Es-Päj hënh ŷ bahóm doo. ²⁵Jerusarënh hënh ŷ bahóm dó pooj jé, Jesus hä h'yy ka'eëh do t'ii hënh habong do sa matym n'aa ŷ tajoooh hyb n'aa. ²⁶H'yyb tsebé doo me Jesus hä h'yy ka'eëh doo, Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa bä habong do rabata padëëk dajëër, Jesus hä h'yy ka'eëh do Jerusarënh bä habong do ramasa hyb

n'aa. ²⁷Sa daaj hē, sa h'yyb gó naa ramasa. Taw'ääts hē né hē ti ramasa sa hā, raküüt enäh do hadoo do hyb n'aa sa wē. Jesus hā h'yy ka'eeh do Jerusarēnh bā habong do sa hyb n'aa né hē Judah buuj nadoo do ragado dāk sa h'yyb gó baad hadoo do P'op Hagä Do Sahee hā hana doo. Ti hyb n'aa, taw'ääts hē ti ramasa h'yy kä Judah buuj hā sa wē hanäng doo me, ramabaanh do hadoo. ²⁸Sa matym n'aa y tajooh do jawén paa bā, baad sahōnh hē dajēer ragado dāk y bahapäh bā kä, y tsyym kadoo da Es-Pāj hāj n'aa hēnh y bahōm doo. Ta hōō bā y nu däng dó bē panang bā, bē y baheg'ääs hyb n'aa. ²⁹Baad y bahapäh hah'yh: Bē wē y kajaa bā, tak'ep bē da Kristo ky n'aa edēng da hēp y n'aa.

³⁰H'y y kä wakān haa hedoo doo, Jesus Kristo ər Wahē N'aa karapee ər bahadoo do hyb n'aa, ər da hadoo do ər kamahān P'op Hagä Do Sahee anoo do hyb n'aa na-āaj hē, tak'ep y betsēē bē hā, si y y P'op Hagä Do hā bē ky n'aa ets'ēē had'yit hē hēp y n'aa. ³¹Bē ky n'aa ets'ēē y P'op Hagä Do mo n'aa jesuu hyb n'aa Judah hāj n'aa bā habong do Jesus hā h'yy kana'eeh do sa mahānh. Bē ky n'aa ets'ēē na-āaj hē, baad Jesus hā h'yy ka'eeh do Jerusarēnh bā habong do ragadoo hyb n'aa sa matym n'aa sa wē y mahūūm doo. ³²Taw'ääts hē tii da bē ky n'aa ets'ēē, P'op Hagä Do karēn bā, h'yy gadajaa gó bē wē y kajaa hyb n'aa, bē mahang y h'yy kameh'āak hyb n'aa, p'aa hēnh y h'yyb hedo dāk hyb n'aa kä. ³³H'y y kä y karēn P'op Hagä Doo, ji tah'yib en'yym doo, bē mahang tabawät. Yy. Tii d' né hē. Taw'ääts hē.

Sa hā Paw-Ro hyb n'aa esee do ky n'aa hah'yh

16 ¹Bē y maher'oot ər ānh hadoo do Pēb hād näng do ky n'aa. Baad tabawät. Jesus hā h'yy ka'eeh do panang Sēn-Kerej hād näng doo bā habong do sa masaa n'aa see tii. ²Taw'ääts hē bē gadoo bē wē takajaa bā, bē nemuun Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do hā tah'y y kata dāk do hyb n'aa. Taw'ääts hē baad bē gadoo Jesus hā h'yy ka'eeh doo, tsyt hē ta wē kasēw dāk do ji gadoo doo da. Taw'ääts hē bē masaa ta hā, hajōng do tamasa wät do hyb n'aa. Y na-āaj hē tamasa wät.

³Bē maher'ood Pisiir, ta patug Akira daheeh, y hyb n'aa esee sa hā. Nemon y y Kristo Jesus wē ramoo bok tii. ⁴Rahapēē né paawā dajēp sa hā péh, ti hadoo né hē y ramasa. Yy, sahōnh hē Judah buuj nadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'yit hē kahet'aa do na-āaj hē, āā tsebē sa wē, baad hadoo do āā hā rabad'oo do hyb n'aa. ⁵Taw'ääts hē hāt y y gó bē edēē na-āaj hē Jesus hā h'yy ka'eeh do Akira sa tób bā kahet'aa doo.

Bē maher'ood najis y y, Epenet hād näng doo, y hyb n'aa esee ta hā. Hāj n'aa bód Asija hād näng doo bā, jāam hē pooj jé Kristo hā h'yy ka'eeh do ti Epenet. ⁶Hāt y y gó bē edēē Marija, tak'ep bē hyb n'aa moo wät do paah. ⁷Hāt y y gó bē edēē nemon y y Isaraēw buuj hedoo doo, Ān-Doroniko, Junijas hād enäh doo, si y y radewäts b'ēēh do paah. Ky n'aa ets'ēēh tii, Jesus mejūū do sa mahang. Pój y y jé Kristo hā rah'y y kae pad'ēēk tii.

⁸Hāt y y gó bē edēē a'y y Ām-Pijat hād näng doo, y kamahān doo, Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do hā tah'y y kata dāk do hyb n'aa. ⁹Hāt y y gó bē edēē a'y y Uh-Bān hād näng doo, ər sii Kristo wē moo wät doo. Hāt y y gó bē edēē najis y y Es-Takis hād näng doo. ¹⁰Hāt y y gó bē edēē a'y y Aperes hād näng doo,

i 15.31 Tii d' tawén ets'ēē sa hā, Judah buuj wób, Jesus hā h'yy kana'eeh doo, rakawajān do hyb n'aa ta wē. Rano n'aa masoo Paw-Ro.

h'yy kanerét doo me baad had'yyt hē Kristo hā h'yy ka'eeh doo. Hāt ȳy gó bē edēē aj'y Aris-Tob hād nāng do tób yt hā haj'eenh doo. ¹¹Hāt ȳy gó bē edēē aj'y Erodijōn hād nāng doo, nemon ȳy Isaraēw buuj hedoo doo. Hāt ȳy gó bē edēē aj'y Nar-Sis hād nāng do tób yt hā haj'eenh doo Jesus hā h'yy ka'eeh doo.

¹²Hāt ȳy gó bē edēē ȳy Tiripena, Tiriposa hād enāh doo. Tak'ēp ramoo bok do ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē. Hāt ȳy gó bē edēē ȳynh Peh-Sid hād nāng doo, najis ȳy, tak'ēp né hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē moo wād wāt doo. ¹³Hāt ȳy gó bē edēē aj'y Rupu hād nāng doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē kasēew hōm doo. Hāt ȳy gó bē edēē na-āāj hē ta ȳyn. Ta t'aah hadoo ȳ tagadoo paah. ¹⁴Hāt ȳy gó bē edēē aj'y Asīn-Kirito, Peregōn, Er-Mes, Patorobas, Er-Mas hād enāh doo. Hāt ȳy gó bē edēē na-āāj hē ēr h̄ȳy hedoo do P'op Hagā Do rahyb n'aa jew'yik do hyb n'aa sa sii kahet'aa doo. ¹⁵Hāt ȳy gó bē edēē aj'y Pirorogo hād nāng doo, ȳynh Jurija hād nāng doo, aj'y Neru hād nāng doo, ta ānh daheeh. Hāt ȳy gó bē edēē na-āāj hē aj'y Orim-Pas hād nāng doo, sahōnh hē P'op Hagā Do karapee wób sa sii kahet'aa do na-āāj hē.

¹⁶Baad bē kedēē bē da hadoo do hā. Sahōnh hē Kristo hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do bē m' rahyb n'aa esee.

¹⁷Wakān haa hedoo doo, ȳ etsēē bē hā, bē kanā sēd ji h'yyb nahedoo hanoo do sa mahānh, ji rah'yib panas'ēēh do mahānh na-āāj hē, ta see hadoo, bē gado dāk do hadoo nado ma met'ēēk doo. Bē ky dahé manā sa hā. Dawēē bē kanā sa mahānh. ¹⁸Dooh Kristo, ēr Wahē N'aa wē ramoo bok tii. Sa h'yyb karēn do jawén rababok. Ky kamep'ēēh doo me, ji hā raj'aa etsē doo me rawedii baad manatakēē doo.

¹⁹Kristo hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē habong do raky n'aa napēē dāk baad bē ky dahé dāk Kristo ky n'aa, ti hyb n'aa ȳ h'yy gadajang. Ti hadoo né hē, baad hadoo do hā ȳ karēn paawā bē h'yy ganāng, taw'āāts hē bē nahapāh do hadoo nesaa doo. ²⁰Eada dāk P'op Hagā Doo, h'yyb nyw gó ji bawāt hanoo doo, bē j'aa ketsē tan'oo bā Nesaa Do Yb hā. Jesus, ēr Wahē N'aa ky enyym da bē hā.

²¹Tsimoot, si ȳ moo wāt doo, bē m' tahyb n'aa esee. Nemon ȳy Isaraēw buuj hedoo doo, Rusijo, Jasōn, Sosipater hād enāh doo, ti na-āāj hē bē m' rahyb n'aa esee.

²²Ȳh, Tesijo hād nāng doo, hahy Paw-Ro mejūū do herih doo, bē sii Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo hā h'yy kata dāk doo, bē ȳ hyb n'aa esee.

²³Aj'y Gajo hād nāng do bē m' tahyb n'aa esee. Baad ta tób bā ȳ tagado had'yyt hē. Sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do babā habong doo, ti na-āāj hē baad tagadoo. Eras, panang dajēer hagā n'aa, ēr h̄ȳy hadoo do Kuwar-To hād nāng do na-āāj hē, bē m' rahyb n'aa esee. [²⁴Ȳ karēn Jesus Kristo, ēr Wahē N'aa, ky enyym sahōnh hē bē wē. Ȳy. Tii d' né hē. Taw'āāts hē.]

²⁵H̄ȳ kā, taw'āāts hē ēr j'aa etsē P'op Hagā Doo. Ti né hē tahajaa panyyg hanām do ȳ maher'oot doo me, Jesus Kristo ky n'aa me, baad bē h'yy kae had'yyt hē tan'oo bā. P'ooj ub dooh rahapēē nā bā ta ti ky n'aa. ²⁶H̄ȳ kā, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerih do paa hā kametā dāk P'op Hagā Do panyyg hanām doo, sahōnh hē rabahapāh hyb n'aa. P'op Hagā Do hedēb had'yyt do mejūū do hyb n'aa, kaher'ood dāk sahōnh hē badāk hahy hā habong do sa hā, Kristo hā rah'yib ka'eeh hyb n'aa, raky daheeh hyb n'aa na-āāj né hē. ²⁷Taw'āāts hē P'op Hagā Doo, sēt hadoo do tak'ēp h'yy ganāng doo, ji j'aa etsēē had'yyt hē Jesus Kristo hyb n'aa. Ȳy. Tii d' né hē. Taw'āāts hē. Jāām hē kā.

1 Korĩn

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Korĩn hãd nãng doo bã habong do hã pooj jé Paw-Ro ma erih do hahỹỹh

Ji matym n'aa ji hã Jesus anoo do ky n'aa hahỹỹh

1 ¹Paw-Ro ỹ ti hỹỹh, P'op Hagã Do karẽn do hyb n'aa ỹ tanaëenh doo, Kristo Jesus mejũũ do see ỹ bahado dăk hyb n'aa, ta ky n'aa ỹ baher'ood hõm hyb n'aa kã. Ēr hỹỹj hadoo do Sotenés hãd nãng do sii bẽ ỹ edẽng, ²bëeh, P'op Hagã Do karapee hedoo doo, Korĩn hãd nãng do panang bã habong doo. Tsyt hẽ, ta wẽ bẽ tabetyn hõm Kristo Jesus bad'oo do hyb n'aa.^a Sahõnh hẽ jé pad'yyt hẽ ěr Wahẽ N'aa Jesus Kristo hã j'aa hets'ëẽ do sii hẽ bẽ tabetyn hõm tsyt hẽ, ta wẽ had'yyt hẽ bẽ babok hyb n'aa. Sahõnh hẽ ěr wahẽ n'aa né hẽ ti Jesus. Jé pad'yyt hẽ habong do sa Wahẽ N'aa, ěr Wahẽ N'aa na-ããj hẽ. ³Ỹ karẽn P'op Hagã Do ěr Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hẽ ky en'yym bẽ hã. Ỹ karẽn baad bẽ rah'yyb en'yym.

⁴P'op Hagã Do hã ỹ tsebee had'yyt hẽ bẽ hyb n'aa, baad bẽ wẽ taky enyym do hyb n'aa Kristo Jesus hyb n'aa. ⁵Kristo hyb n'aa, baad tabanoo bẽ hã ta ky n'aa baad bẽ bahajaa bẽ baher'oot, baad tabanoo bẽ hã takarẽn do baad bẽ bahapãh hyb n'aa, baad tagahoot hyb n'aa bẽ hã. ⁶Baad bẽ gado dăk Kristo ky n'aa bẽ hã ãã her'ood wăt do paah. Te hub né hẽ kã bẽ hã kã. ⁷Ti hyb n'aa kã, hỹỹ kã bẽ h'yyb gó tabanyy dăk sahõnh hẽ P'op Hagã Do Sahee ji hã hanoo do ji hajaa doo, baad bẽ gadaa nuuj jé Jesus Kristo, ěr Wahẽ N'aa p'aa hẽnh tabahyng bã kã. ⁸Baad had'yyt hẽ Jesus Kristo bẽ tah'yyb hej'oonh, baad bẽ baboo had'yyt hẽ hyb n'aa, tagadëeg ub, takajaa bã kã, baad had'yyt hẽ bẽ hã tabahapãh hyb n'aa, tanaw'yyt hyb n'aa bẽ hã taky n'aa tapaa do ky n'aa. ⁹P'op Hagã Doo, bẽ tanaëenh do Jesus Kristo ěr Wahẽ N'aa sii bẽ babok hyb n'aa, dooh bẽ teréd bã. Tamoo wăt né hẽ ji hã taky dăng doo.

Sa h'yyb gó raketyn hõm do ky n'aa hahỹỹh

¹⁰Wakãn haa, ěr Wahẽ N'aa Jesus Kristo kyy gó tak'ëp ỹ betseẽ bẽ hã, séd hã bẽ h'yyb hedoo hyb n'aa, bẽ h'yy kanetyn hyb n'aa, séd hã had'yyt hẽ bẽ babok hyb n'aa. ¹¹Ỹynh Korowéh hãd nãng do karapee ỹ rapanăk bẽ ky n'aa. Bẽ ky ked'aak bẽ mahang, sa nooh. ¹²Hahỹỹ d' mǎ bẽ kyyh: “Paw-Ro karapee

a 1.2 Ji hyb n'aa tadajëp, ji hyb n'aa taganã wăt, tahanãng pé ti Kristo bad'oo doo.

āāh”, nāk mā bē wób sa kyyh. “Aporos karapee āāh”, nāk mā bē wób. “Peed karapee āāh”, nāk mā ta wób. “Kristo karapee āāh”, nāk mā ta wób kā. H'yy kasab'ee doo gó ta tii d' bē kyyh. ¹³Ketyn hōm g'eeh ti Kristo bē hā? Y' g'eeh, Paw-Ro, bē hyb n'aa b'aa kajatsēk do hā kepēēm dāk do paah? Hāt y' gó paa bē ranu gemuun? Dooh. ¹⁴Taw'āāts hē hā y' y', y' tsebé, dooh bē y' nu gemuun bā do hyb n'aa. Jāām hē ajyy Kiris-Po, Gajo hād enāh do y' nu gemuun paah. ¹⁵Taw'āāts hē dooh bē y' nu gemuun boo bā y' wén nāng, hāt y' gó bē nu kemuun bē naher'oot hyb n'aa. ¹⁶Y' hyb n'aa es'ee dāk h'yy kā Es-Tepanas tób yt hē habong do na-āāj hē y' nu gemuun paah. ¹⁷Dooh ta wób y' nu gemuun do hyb n'aa tado bā tii, Kristo mejūū do hā y' y'. Ta ky n'aa hanām do y' baher'ood hōm ti y' tamejūū doo. Ta ky n'aa y' baher'oot bā, dooh y' her'ood bā badāk hah'yy hā hanaa ji hajaa doo me, b'aa kajatsēk do hā Kristo dajēp do hejój hā maa newēē do raj'aa etsē hyb n'aa. Dooh y' karēn bā kēh y' tak'ēp y' haj'ap do hā raj'aa etsēē bā.

¹⁸B'aa kajatsēk do hā Kristo dajēp do ky n'aa, daap hadoo do ky n'aa banesaa hēnh hahōm do sa hā. Ēr hā kā, banesaa mahānh ted'ēēp do hā, P'op Hagā Do hejój kametā dāk ta tii hā. ¹⁹Tii da né hē P'op Hagā Do kyy kerih doo gó. Hah'yy da ta kyyh:

“Y' ahāj jēng da tak'ēp hajaa do rahapāh doo.

H'yy ganāng do sa h'yyb y' makyys da”,^b nāng kerih do hā.

²⁰Ākā, nyy da P'op Hagā Do h'yyb tak'ēp hep'ēēh do sa hā? Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do sa hā ēnh? Badāk hah'yy hā tak'ēp h'yy ganāng doo gó her'oot do sa hā ēnh? P'op Hagā Do wareem dāk badāk hah'yy hā habong do ta hā h'yy kana'eeh do tak'ēp rahajaa doo. H'yy gatamah do h'yyb hado dāk rahajaa do paa tan'oo bā. ²¹Tak'ēp tabahajaa doo gó P'op Hagā Do anoo badāk hah'yy hā habong do ta hā h'yy kana'eeh do ta hā ranahapāh hyb n'aa sa h'yyb gó rahajaa doo me. P'op Hagā Do h'yyb dāng ted'ēēp ta wē ta ky n'aa hyb n'aa ta hā h'yy ka'eeh doo, daap ta wób redoo né paawā Kristo ky n'aa.

²²Judah buuj rakarēn kapehuunh doo, meuj n'aa nāng doo, rabahapāh raky daheeh hyb n'aa. Judah buuj nadoo do resoos tak'ēp ji hajaa doo, raky daheeh hyb n'aa. ²³Tii d' né hē paawā rakarēn, āā maher'ood had'yyt hē Kristo b'aa kajatsēk do hā kepēēm dāk do ky n'aa. Ta ti ky n'aa Judah buuj tah'yyb rejāā. Judah buuj nadoo do sa hā, daap mā ta ti Jesus dajēp do ky n'aa. ²⁴P'op Hagā Do h'yyb dāng do sa hā kā, Judah buuj rado bā, Judah buuj nadoo do rado bā na-āāj hē, Kristo hā kametā dāk P'op Hagā Do hejój, P'op Hagā Do hajaa do na-āāj hē. ²⁵Daap hedoo do P'op Hagā Do wē hanāng do red'oo doo, badāk hah'yy hā habong do tak'ēp rahajaa do bahānh tii. P'op Hagā Do nahejooj red'oo doo, badāk hah'yy hā habong do tak'ēp sa hejój bahānh né hē tii.

²⁶Bē hyb n'aa es'ee wakān haa bē P'op Hagā Do asēēw hōm noo gó. Ti noo gó dooh tahajōō bā bē mahang tak'ēp hajaa doo, badāk hah'yy hā habong do h'yy kasab'ee do sa matym gó. Ti noo gó dooh tahajōō bā bē mahang hyb n'aa jew'yyk doo. Dooh bē mahang tahajōō bā ky n'aa etsēēh do ti noo gó. ²⁷P'op Hagā Do

asëew hōm ta wē badāk hahȳy hā habong do sa hā h'yy gatamah doo. Ta tii d' tawén d'oo, tak'ēp haj'aa do rakadad'uu hyb n'aa P'op Hagä Do wē kā. P'op Hagä Do wén sēew hōm ta wē badāk hahȳy hā habong do sa hā hyb n'aa sakog is doo, hejooñh do rakadad'uu hyb n'aa. ²⁸P'op Hagä Do asëew hōm badāk hahȳy hā raty n'aa ges'yyk doo, hyb n'aa sekog is doo. P'op Hagä Do asëew hōm ky n'aa nets'ās doo, ky n'aa etsëeh do ky n'aa netsä bong hyb n'aa ta hā. ²⁹Tii d' tawén d'oo, tabad'op hē ranahajaa hyb n'aa rah'yy kasabē bā sa hā hē P'op Hagä Do matym gó. ³⁰P'op Hagä Do né hē ti h'yyb ta dāk bēeh, Kristo Jesus hā. Kristo hā kametä dāk P'op Hagä Do hajaa doo. Kristo hyb n'aa né hē ji tabed'ēep. Kristo hyb n'aa né hē baad tabahado dāk ēr h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. Kristo hyb n'aa tsyt hē ēr baboo kñn P'op Hagä Do wē. Kristo né hē ti ēr hed'ēep do nesaa do mahānh. ³¹Ti hyb n'aa kā, “Jé h'yy kasab'ee doo, taw'āats hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā takasab'ee.”^c P'op Hagä Do kyy kerih do hā tii da ta kyyh.

B'aa kajatsëk do hā Kristo dajëp do ky n'aa hahȳy

2 ¹Wakñn haa, bē wē y kajaa noo gó P'op Hagä Do ky n'aa bē hā y baher'oot hyb n'aa, dooh y her'ood bā tak'ēp ma kamet'ēek do rer'oot doo da. Dooh na-āāj hē y her'ood bā tak'ēp hajaa do kyy da. ²Tii d' y wén d'oo, hahȳy da y h'yyb dāng bē mahang y bawät noo gó do hyb n'aa: Jāām hē Jesus Kristo ky n'aa, b'aa kajatsëk do hā tadjäp do ky n'aa y karēn bē y maher'oot. ³Bē mahang y bawät bā y nahejooj its, y kajajān paa y eỹm do hyb n'aa.^d

⁴Ta ky n'aa bē y panāk noo gó, bē y ma metēek noo gó, dooh badāk hahȳy hā habong do tak'ēp hajaa do kyy me bē y maher'ood bā bē y h'yyb wareem hyb n'aa, bē ky daheeh hyb n'aa. Dooh. Bē y maher'oot noo gó, P'op Hagä Do Sahee hejój tametēeh bē h'yyb gó te hub né hē ta ky n'aa y her'oot doo. ⁵Tii da y wén d'oo paah, P'op Hagä Do hejój hyb n'aa bē h'yy ka'eeh hyb n'aa, dooh badāk hahȳy hā habok do hajaa do hyb n'aa nado.

Ta Sahee hyb n'aa ji hapäh P'op Hagä Do ji h'yyb gó ky n'aa hahȳy

⁶Ti hado né paawä, baad Jesus Kristo ky n'aa hapäh doo, ky dah'eeh do sa mahang āā her'oot né hē kyyh tak'ēp hajaa doo. Dooh badāk hahȳy hā hanāng do hajaa do tado bā, dooh badāk hahȳy hā habong do sa wahē n'aa hajaa do tado bā āā ma metēek doo. Ahēej jēes da ta ti sa wahē n'aa hejój. Edah ta ti sa wahē n'aa ragawatsig jēng. ⁷P'op Hagä Do tak'ēp hajaa do ky n'aa pooj jé ji nahapäh do ti āā her'oot doo.^e Kejēn né paawä tii, badāk hahȳy hā habong do sa mahānh, sahōnh hē tadu dahāng do pooj jé P'op Hagä Do h'yyb dāng ta ti ēr hā, ta tii gó ēr j'aa etsē hyb n'aa.

⁸Dooh badāk hahȳy hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do sa wahē n'aa rah'yy genä bā ta ti P'op Hagä Do hajaa do hā. Ta hā rah'yy genä bā paawä, dooh paawä repēem dāg bā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, kabaj'aa doo. ⁹Hahȳy da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot:

“Dooh noo gó rahapäh doo,

c 1.31 Jeremij 9.24 **d** 2.3 Paw-Ro wén eỹm apäh sa mahang tabawät noo gó, dooh takarēn bā tesōōts bā P'op Hagä Do ta hā mejiü do hā. Dooh Paw-Ro karēn bā ta hā raj'aa etsēē bā. Jesus hā takarēn raj'aa etsē. **e** 2.7 Jesus Kristo ky n'aa né hē tii.

dooh noo gó ramaa newëë doo,
dooh noo gó rahyb n'aa newëë doo,
ti né hē ti P'op Hagä Do enäm do ta hā kamahān do sa hā",^f näng kerih
doo.

¹⁰Ti né hē ti ta ti ta Sahee me P'op Hagä Do metä wät paa āā hā. Sahōnh hē P'op Hagä Do Sahee hag'āās. P'op Hagä Do h'yyb ji nahapäh do sii hē taheg'āās, tahapäh. Ti hyb n'aa tahajaa tametëeh ji hā. ¹¹Dooh hapäh pé ta wób hyb n'aa newëë doo. Jāām né hē hapäh ji daaj hē ji h'yyb. Ti hadoo né hē P'op Hagä Do hyb n'aa newëë do hā. Jāām né hē ta Sahee hapäh. ¹²Hÿÿ kä, dooh badäk hahÿÿ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do rahyb n'aa newëë do tado bā āā gado däk doo. Ta Sahee né hē ti P'op Hagä Do anoo do ēr hā, taky enyym doo gó baad ēr hā tabanoo do ēr bahapäh hyb n'aa. ¹³Ta ti ky n'aa ēr hā tama metëek do āā her'oot P'op Hagä Do Sahee anoo doo me. Dooh badäk hahÿÿ hā hanäng do ji hajaa doo me tado bā. P'op Hagä Do Sahee hanaa, P'op Hagä Do Sahee āā hā tanoo doo me āā tab'ëes baad hadoo do ky n'aa. ¹⁴Jé P'op Hagä Do Sahee ta h'yyb gó badoh doo, dooh tagado bā P'op Hagä Do Sahee hā hana doo. Daap hadoo do ti ta hā. Dooh tah'yy ganyy bā ta hā, jāām hē P'op Hagä Do Sahee ji tah'yy gan'yyh do hyb n'aa ta ti hā. ¹⁵P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó hanäng doo, ti né hē h'yy gan'yyh sahōnh hē P'op Hagä Do Sahee hana doo. Ta wób, sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee nawät doo, dooh rah'yyb mepëë bā P'op Hagä Do Sahee hanäng do sa hā. ¹⁶Ti d' né hē P'op Hagä Do kyy kerih do hā:

“Dooh hapäh pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb.
Dooh ta hā ma metëek péh.”^g

Ēr tii, ēr h'yyb gó Kristo h'yyb bawät. Ti hyb n'aa ēr wén h'yy genäh ta hā hana doo.

Séd hā Jesus wē Paw-Ro ramoo bok do ky n'aa hahÿÿh

3 ¹Wakān haa, bē panang bā ÿ bewäd nā noo gó, dooh ÿ haja bā paawā bē ÿ maher'ood bā P'op Hagä Do Sahee h'yyb mah'ūūm do sa hā ji her'oot doo da. Bē ÿ maher'oot paa sa h'yyb karēn do jawén habok do sa hā ji her'oot doo da. Karepé taah h'yyb hedoo nā bē ti noo gó. Dooh nā Kristo baad bē hapëë nā bā, ÿ hanäng péh. ²Jāām hē hād nahejoonh doo me bē ÿ metëek paa P'op Hagä Do hā hana doo, ta bii gamyyj ub ji anoo do hadoo karapee t'aah hā. Dooh ÿ haja bā hejoonh do bē ÿ ma met'ëeg bā. Karapee t'aah ta tā tanahajaa nā do hadoo bē ti noo gó. Tii d' ÿ wén d'oo, taganahoot nā do hyb n'aa bē hā. Da hē na-āāj hē, dooh tagah'ood nā bā bē hā, ³badäk hahÿÿ hā habong do P'op Hagä Do nahapäh do sa h'yyb hadoo nā do hyb n'aa bē h'yyb. Bē mahang h'yy kajew-ëes nā, bē kaj'ōök nā. Badäk hahÿÿ hā habong do P'op Hagä Do nahapäh do sa h'yyb hadoo nā bē h'yyb ta ti tametëeh. P'op Hagä Do nahapäh do rababok doo da bē babok nā. ⁴“ÿ Paw-Ro karapee”, näng bē seeh. “ÿ Aporos karapee”, näng ta seeh. P'op Hagä Do nahapäh do rababok doo da bē babok nā ta ti metëeh.

⁵Jaa Aporos bë hä péh, jaa ý bë hä péh, bë p'ää kajew'eës doo? P'op Hagä Do karom ub ää ti hÿÿh. Ää hyb n'aa, ää ma metëek do hyb n'aa, bë h'yy kae däg kän Jesus Kristo hä. Ää moo bok P'op Hagä Do anoo do ää hä. Hä ý tanoo do ý moo wät, Aporos hä tanoo do tamoo wät. ⁶Ji joom ky n'aa gó bë ý maher'oot. Ta tym hejoom do hadoo ýÿh. Naëng hataag n'aa hadoo Aporos. Tii d' ää badoo né paawä, dooh ää tado bä joom hawäng do hanoo doo. P'op Hagä Do ta ti hanoo. ⁷Ti hyb n'aa, joom tym hejoom do nado hyb n'aa jawyk, dooh na-ääj hë naëng hataag n'aa hyb n'aa jawyg. Jääm hë P'op Hagä Do hyb n'aa jawyk, joom hawäng do hanoo doo. ⁸Séd hä joom tym hejoom doo, naëng hataag n'aa ramoo bok. Ti hadoo né hë, ramoo bok do pénh ragadoo da ta säm P'op Hagä Do hanaa. ⁹Séd hä ää moo bok P'op Hagä Do wë. P'op Hagä Do gëew hadoo bëeh. P'op Hagä Do tób n'aa hadoo bëeh, ää tamaa sooh doo. ¹⁰Hä ý taky enym do hyb n'aa P'op Hagä Do an'oo däk hä ýÿ, pä s'ëeb me tób tahem'aa do sa wahë n'aa hado däk ý bahadoo hyb n'aa. Pä tób hejój n'aa ý at'ëeg sëek do hadoo. Ti jó ta wób ratamaa sëek do hadoo tób. Ý du doo do hä ramoo bok ý hanäng pé.^h Taw'ääts hë sahōnh hë baad rahyb n'aa matakëë nny da tób hadoo do hä ramoo bok. ¹¹Ti anyy däk tób hejój n'aa hadoo. Jesus Kristo né hë tii. Dooh hajaa pé tób hejój n'aa see moo wät péh. Ti hyb n'aa, "Taw'ääts hë baad rahyb n'aa matakëë nny da ta hä ratamaa sëek", ý wén näng. ¹²Tób hejój n'aa hä ta wób rat'ëeg sëek apäh pä ky n'aa gebah do s'ëeb hadoo doo me, k'ääts tég gabarëeh do s'ëeb hadoo doo me, k'ääts tég hawak do s'ëeb hadoo doo me. Ta wób rat'ëeg sëek apäh ta hä b'aa hadoo doo me, bag'aad hadoo doo me, jawii hadoo doo me. ¹³Jesus matëeh bä kä, tii bä da ramoo bok do tametty, baad tado bä, baad tanado bä. Ti noo gó kametëeh da ramoo bok doo, nny da. Tëeg hōō hadoo doo gó kametä däk da baad tado bä ramoo bok doo, baad tanado bä. Ramoo bok do tëeg hōō hadoo doo metyy da. ¹⁴Ta see tatama do tanaooj jëë bä, tagadoo da tamoo wät do säm baad hadoo doo. ¹⁵Tatama do taooj jëë bä, dooh da tagado bä tamoo wät do säm, Jesus edëeb né paawä ta hä. Tedëeb né paawä, a'yy tób kataa hōm do mahānh ked'ëep do hadoo ta hä. Sahōnh hë ta wë hanäng do aooj jëng do hadoo.

¹⁶P'op Hagä Do tób n'aa hadoo bëeh, Jesus hä h'yy ka'eeh doo. P'op Hagä Do Sahee bë mahang tabawät. Dooh g'eeh bë hapëë bä ta tii? ¹⁷P'op Hagä Do tób n'aa hadoo do rejää doo,ⁱ P'op Hagä Do rejää na-ääj hë, baad had'op, tsyt hë ta wë ketyn däk do hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa. Bë né hë ti P'op Hagä Do tób n'aa.

¹⁸Bë kawad'ii manäh! Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do sa matym gó tak'ëp hajaa ted'oo doo, taw'ääts hë teréd hōm ta tii da tahyb n'aa newëë doo. Taw'ääts hë paawä h'yy gatamah do hadoo tabahadoo P'op Hagä Do nahapäh do sa matym gó, P'op Hagä Do matym gó kä h'yy ganäng do tabahadoo hyb n'aa kä. ¹⁹Tii d' ý wén näng, h'yy gatamaa né hë P'op Hagä Do matym gó ta hä h'yy kana'eeh

h 3.10 Tób ji tamaa sooh do ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot Jesus ky n'aa ta wób hä ji ma metëek doo. Paw-Ro ti pooj jé Kristo ky n'aa Korin buuj hä tamaher'oot doo. Ta jawén ta wób rama met'ëeg magyys hë, baad Korin buuj rah'yy ka'eeh hyb n'aa Jesus hä. Ti hyb n'aa, ý du doo do hä ramoo bok, Paw-Ro wén näng. **i 3.17** P'op Hagä Do tób n'aa hadoo do rejää doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do raketyn hōm hanoo do tii. Ky ked'aak do hanoo do tii. Séd hä ranaboo bong do hanoo doo.

do h'yy genäh red'oo doo. Tii d' né hē P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: "P'op Hagä Do no n'aa masoo hadoo tak'ëp hajaa doo, rah'yy kamep'ëeh doo me."^j ²⁰Hahÿÿ da na-ääj hē takerii dāk: "Daap né hē tak'ëp hajaa do sa h'yyb, P'op Hagä Do hapäh."^k ²¹Ti hyb n'aa, taw'ääts hē dooh bē h'yy kasabé wäd bā bē ma matëg sa hyb n'aa, sa karapee bē bahadoo hyb n'aa. Sahōnh hē P'op Hagä Do an'oo dāk bē hā: ²²ÿ Paw-Ro, Aporos, Peed, sahōnh hē badāk hahÿÿ hā hanäng do P'op Hagä Do pahuunh doo, ji edëp doo, ji dajëp doo, da hē ji bawät nā bā, hÿ jawén hawät doo. Sahōnh hē tii, bē matym n'aa né hē tii. ²³Bëë kä, Kristo ma hadoo bëëh, Kristo karapee bëëh. Kristo kä, P'op Hagä Do ma hadoo, P'op Hagä Do t'aah kä.

Jesus mejüü do sa ky n'aa hahÿÿh

4 ¹Ti hyb n'aa, taw'ääts hē hahÿÿ da bē h'yyb ää hā, bē ma matëg hedoo do sa hā: Kristo kaser n'aa, sa hā kan'oo dāk do P'op Hagä Do ky n'aa pooj jé ji nahapäh do rama metëek hyb n'aa ääh. ²Hÿÿ kä, taw'ääts hē baad had'yyt hē sa kariw n'aa kaser n'aa hedoo do ramoo bok sa hā kamejüü doo. ³ÿÿ kä, baad g'eeh ÿ moo wät? Dooh ÿ hyb n'aa p'eed bā ÿ moo wät do hā bē hyb n'aa newëë doo. Dooh na-ääj hē ÿ hyb n'aa p'eed bā ta wób sa h'yyb hā ÿÿ. Dooh na-ääj hē daj ÿÿ hē ÿ kamety bā. ⁴Dooh hëp ÿ tym ÿ taky n'aa tapaa pé ÿ moo wät do hā. Ti hadoo né hē, ta ti dooh tametä bā baad had'yyt hē ÿ moo wäd bā. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do né hē ti ÿ tametty doo. Ti né hē her'oot baad tado bā, baad tanado bā ÿ moo wät doo. ⁵Ti hyb n'aa taw'ääts hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa do pooj jé, dooh bē h'yy kajäg bā baad tado bā, baad tanado bā ta wób moo bok doo. Kristo kajaa bā kä tametëeh da sahōnh hē ji h'yyb gó kejën doo. Tametëeh da na-ääj hē ji hyb n'aa newëë do paa hā. Ti noo gó, sa hā tahapäh do pénh P'op Hagä Do j'aa etsë da sahōnh hē sa hā kä.

⁶Wakān haa, ÿ erii wät do bē p'ää ky ked'aak do ky n'aa, ny hado ää Aporos daheeh. Bē hyb n'aa né hē ti ÿ baher'ood wät tii da, jääm hē P'op Hagä Do kyy kerih do hā takerih doo da bē bad'oo hyb n'aa. Takerih do hā bē matakä bā, tii bā dooh bē kasabé bā bē ma matëg hyb n'aa. Dooh tii bā bē hyb n'aa jewëts bā ma matëg wób. ⁷Ta wób sa bahānh nado bëëh. Sahōnh hē bē wē hanäng doo, P'op Hagä Do anoo do tii. Bag hēnh bē gadoo sahōnh hē bē wē hanäng doo. Ti hyb n'aa h'ëed hyb n'aa bē h'yy kasab'ee hē hanaa bē hanäk doo?

⁸Bē wē anyy däg is sahōnh hē bē h'yyb karën do bē ed'oo g'eeh? Tak'ëp bē wē anyy däg is P'op Hagä Do Sahee ji hā hanoo do bē ed'oo g'eeh? Sa wahë n'aa sa bahānh hado däg is do bëëh, bē ed'oo g'eeh? Ää bē gakog hōm is bē ed'oo. ÿ karën paawä te hub tado bā, sa wahë n'aa sa bahānh hadoo do né hē ÿ karën paawä bëëh. Tii bā paawä bē sii ää bag'ääs. ⁹Ää tii, dooh sa wahë n'aa sa bahānh hedoo do ää ado bā. Hā ÿ duu hēnh, sahōnh hē sa yd jé had'os do P'op Hagä Do an'oo bā ää Jesus mejüü do hedoo doo. Kaneb'ooh do jawén paa bā, j'aa

kets'ëë do rabajëk bā sahōnh hē sa matym gó, duu hēnh radej'ëep do hood hēnh sa majiī ramahūūm do hadoo āāh. Sahōnh hē, ajyy, āās na-āāj hē āā rahag'āās.¹

¹⁰Kristo āā ky daheeh do hyb n'aa, h'yy gatamah do āāh, ta wób sa matym gó. Bēē kā, tak'ëp hajaa do bē ed'oo, Kristo karapee bē bahadoo do hyb n'aa. Dooh āā haj'as pé ta wób sa hā. Bēē kā, tak'ëp hej'oonh do hadoo bē ed'oo. Bēēh, bē raweh'ëēh. Āāh, āā raty n'aa ges'y'yk. ¹¹P'ooj ub, da hē na-āāj hē, āā as'aah, āā hoo k'aanh. Ta sǎg its āā saroor. Āā rarejāā. Dooh āā panang péh. ¹²Tak'ëp āā moo bok āā waa sām hā. Āā raky n'aa was'ee bā, āā ky n'aa edēng sa hā. Āā rarahejā bā, h'y'yb jawyk doo me āā gadoo tii. ¹³Āā raky n'aa rejā bā, baad hadoo doo me āā ky gadoo. Nesaa doo, hesus doo, badāk hahy'ỹ hā habong do raw'oong hōm do hadoo āāh, ran'oo bā.

¹⁴Bē ỹ nu meby'yyh do jawén nado ta ti ỹ berih. Bē ỹ ma metēēk hyb n'aa tii. Tah haa ỹ kamahān do hadoo bē hā ỹ an'oo bā. ¹⁵Tanny bā né paawā hajōk bē ma matēg, sēt ub né hē bē yb hadoo. Bē yb hado dāk ỹ'ỹh, Kristo ky n'aa hanām do bē ỹ maher'ood wāt do hyb n'aa ta karapee bē bahado dāk do hyb n'aa kā. ¹⁶Ti hyb n'aa ỹ karēn paawā ỹ bawāt doo da né hē bē babok. ¹⁷Ỹ mejūū da Tsimoot bē wē. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hā āā h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tah ỹ'ỹ ỹ kamahān do hado dāk tii. Baad had'y'yt hē tamoo wāt. P'aa hēnh da Tsimoot bē tamaher'oot nyy da ỹ bawād had'y'yt hē, Kristo hā ỹ h'yy kata dāk do hyb n'aa. Jé pad'y'yt hē Jesus Kristo hā h'yy ka'eeh do sa hā ỹ ma mehetēk doo da né hē ỹ bawāt.

¹⁸Ỹ negāā wād bē wē, bē wób red'oo. Ti hyb n'aa kā, kasab'ee do hā sa hā hē rayd kaweh'ëēh. ¹⁹T'iī hēnh da nayyw hē ỹ bahōm bē wē, P'op Hagā Do karēn bā. Ỹ kajaa bā da, ỹ heg'āās da P'op Hagā Do hejój sa wē tanny bā, sa kyyp apāh sa r'ood hā. ²⁰P'op Hagā Do bag'āās do karapee ji do bā, dooh ji her'oot do hā ji hapāh do tado bā. P'op Hagā Do hejój gó ji bawāt do hā ji bahapāh. ²¹Nyy da bē karēn ỹ bad'oo bē hā ỹ kajaa bā? Bē gen'aak tak'ëp bē ỹ hajēēw bā? Kamahān doo gó, ky enny'm doo gó bē hā ỹ her'ood bā bē karēn?

Baad nadoo sa see bawāt do ky n'aa hahy'ỹh

5 ¹Ỹ ky n'aa napēē dāk tak'ëp nesaa do bē see moo wāt. Ta yb ỹ'ỹm sii tabahe-ỹ'ỹh mäh. Ta wób mahang, P'op Hagā Do ranahapēē né paawā, dooh tii da radoo bā. ²Ti awād né hē paawā ta tii da bē mahang, bē h'yy kasab'ee nā? Taw-āāts hē paawā bē h'yy katón ta ti hyb n'aa. Taw-āāts hē paawā bē ah'eed hōm ta ti hadoo doo, bē mahang tanawāt hyb n'aa. ³Ỹ nawād né hē paawā bē mahang, ỹ hyb n'aa newēē do bē mahang tabawāt. Jesus hād gó ỹ ky n'aa ety dāk ta ti aj'yy hā, ỹ badoo né paawā bē mahang. ⁴Bē kahet'aa bā kā, bē mahang hēp ỹ bawāt bā, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hejój bē sii tabawāt bā, ⁵tii bā da taw'āāts hē bē ah'eed hōm bē mahānh, Nesaa Do Yb moo gó bē haēēj, tarejāā hyb n'aa ta hā, ta h'y'yb tym bedēp hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matēēh noo gó.

⁶Baad nado ta ti bē h'yy kasab'ee do bē hajaa do hā, ta ti hadoo do awād bā bē mahang. Sēt ub né paawā nesaa do moo wāt do bē mahang, sahōnh hā

1 4.9 Rakaneb'oooh do jawén paa bā, raj'aa ketsē bā, tsebee gó Roma buuj sa warahén rakame-tēēh rabajëk bā panang hēnh. Duu hēnh ramena sa majiī. Sa majiī wób radej'ëep sahōnh hē sa matym gó. Sahōnh hē panang buuj rabahōm radej'ëep do hood hēnh. Ta ti ky n'aa me Paw-Ro wén eh'ūūm, Paw-Ro bahānh dǎg Korin buuj red'oo do hyb n'aa. Paw-Ro bahānh dǎg ragadoo P'op Hagā Do Sahee hana do red'oo. Paw-Ro hyb n'aa jawyk do bahānh dǎg red'oo.

tah'yyb rejää. Pāw makuj n'aa hadoo tii. Nad'ëed its né paawä ta makuj n'aa, jé pad'yyt hē takamekuuj dāk pāw pan'aa mahang. ⁷Taw'ääts hē bē ah'eed hōm bē mahānh nesaa do moo wāt doo, nesaa do hā ta wób h'yyb tatuk doo, pāw makuj n'aa Judah buuj raw'oong hōm doo da Pas-kowa noo gó, P'op Hagä Do karapee nesaa do nanäng doo, P'op Hagä Do wē kasëew bong do bē bahadoo hyb n'aa, pāw makuj n'aa tamah do P'op Hagä Do wē kasëew dāk doo da. Ta tii d' y wén edoo, Kristo ër hyb n'aa dajëp P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa, b'éé t'aa Pas-kowa noo gó radahej'ëep do hadoo. ⁸Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër tabedëeb wāt do ër hyb n'aa esee do hyb n'aa, taw'ääts hē ër erét sahōnh hē nesaa doo, ky nesaa do na-ääj hē pooj jé ër bahed'oo doo, Pas-kowa rahyb n'aa esee noo gó pāw makuj n'aa Judah buuj raw'oong hōm do hadoo. Taw'ääts hē papuuj gó ër babok, baad hadoo do ër her'oot, j'ooj madäk doo me nado, pāw makuj n'aa tamah doo me Pas-kowa Judah buuj rahyb n'aa esee doo da.

⁹Pooj jé mo haja ȳy hā, bē ȳ ma erih doo gó, bē ȳ mejüü séd hā bē nabok hyb n'aa ta ȳym nadoo do sii he'ȳy hē do sa sii, ta patug nadoo do sii he'ȳy hē do sa sii. ¹⁰Dooh Jesus Kristo nahapäh do sa ky n'aa ȳ her'ood bā, ta wób sii he'ȳy hē doo, tak'ëp sa wē hanäng do kah'üüm do karën doo, hets'ëek doo, kabarii hā h'yy ka'eeh doo. Tsyt hē, dawëë ta ti hedoo do mahānh ji karën bā ji awäd bā, jääm hē ji hajaa badäk hahȳ ji eréd hōm bā paawä. ¹¹Jesus Kristo hā h'yy ka'eeh hanäk do sa ky n'aa ȳ her'oot, ta wób sii he'ȳy hē doo, tak'ëp sa wē hanäng do kah'üüm do kar'ëen doo, kabarii hā h'yy ka'eeh doo, ta wób ky n'aa rejää doo, ha'oom doo, hets'ëek doo. Bē awëë manā na-ääj hē ta ti hedoo do sa sii. ¹²⁻¹³Dooh ȳ ky n'aa ety bā Jesus Kristo karapee nadoo doo. P'op Hagä Do ky n'aa etyy tii. Taw'ääts hē bē nemuun h'yy ka'eeh do Jesus hā nesaa do moo wāt do bē ky n'aa etyy bē meduuk doo me. P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerih doo da bē bad'oo: "Bē ah'eed hōm nesaa do moo wāt doo, bē mahang tanawät hyb n'aa."^m

Sa da hadoo do raky n'aa tapaa do ky n'aa hahȳy hē

6 ¹Ta da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do bē see ky n'aa tapa bā, h'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do nahapäh do wē tamahüüm ta ti ky n'aa, ramasa hyb n'aa? Dooh tii d' ji adoo bā. Taw'ääts hē paawä Jesus Kristo hā h'yy ka'eeh do wób wē bē mahüüm ta ti ky n'aa, bē ramasa hyb n'aa. ²Dooh g'eeh bē hapëë bā, P'op Hagä Do nahapäh do hā Jesus hā h'yy ka'eeh do raky n'aa etyy da ta jawén? Tii d' tado bā, P'op Hagä Do nahapäh do bē ky n'aa etyy bā da, dooh g'eeh bē haja bā bē mahang hawät do ky n'aa katep'aa doo, bē her'ood bā baad hadoo doo, baad nadoo doo? Ta ti dooh tahejooj bā. ³Dooh g'eeh bē hapëë bā ääs sii hē da ëer, Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ër ky n'aa etyy da ta jawén? Tii d' hadoo do hyb n'aa, badäk hahȳy hā hawät do p'ää ji ky kedak doo, ti bahānh baad ër bahajaa ër her'ood bā baad hadoo doo, baad nadoo doo. ⁴Ti hyb n'aa, tanyy bā bē mahang badäk hahȳy hā ji hawät do p'ää bē ky ked'aak doo, h'ëed hyb n'aa bē mahüüm ta ky n'aa Jesus hā h'yy ka'eeh do sa matym gó hyb n'aa sakog is do sa wē, hyb n'aa jewyg né paawä ta wób sa hā? ⁵Tii d' ȳ wén her'oot bē hā, bē nu mebyy bok hyb n'aa. Dooh g'eeh bē

mahang tanyy bā hapāh doo, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa, Jesus hā h'yy ka'eeh do mahang raky ked'aak bā? ⁶Ti anyy né paawā bē mahang baad hadoo do her'oot doo, bē see ky n'aa tapaa ta da hadoo doo, hyb n'aa jewyk do P'op Hagā Do panyyg ky nadah'eeh do sa matym gó. Jesus Kristo panyyg hanām do bē ky n'aa rejāā tii d' bē bad'oo do hā.

⁷Dooh paawā Jesus hā h'yy ka'eeh do mahang ji mejō bā ji da hadoo do raky n'aa etyy. Tii d' bē bad'oo do hyb n'aa, tak'ēp bē besōōts hōm Kristo karēn do hā. Taw'āāts hē paawā bag hēnh bē gadoo baad nadoo do bē hā ramoo bok doo. Taw'āāts hē paawā kawanajāān doo gó bē gadoo bē rawadii doo. ⁸Taw'āāts hē né paawā tii da bē bad'oo, bē né hē ti ta wób wad'ii doo, bē né hē ti baad nadoo do moo bok do ta wób sa hā. Bē h'yyj hedoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā tii d' bē bad'oo.

⁹Nepāh bē hā, dooh P'op Hagā Do gado bā tabag'āās bā nesaa do moo heb'ooh doo? Bē kawad'ii manā da. Ta patug nadoo do sii, ta ŷym nadoo do sii he'ŷy h doo, kabarii hā h'yy ka'eeh doo, ta patug h'yyb rejāā doo, ta ŷym h'yyb rejāā doo, aj'yy ŷynh ked'oo do ta see aj'yy tagadoo doo, aj'yy, aj'yy sii he'ŷy h doo, ¹⁰hets'ēek doo, tak'ēp tahyb n'aa h'ūūm doo, ha'oom doo, ta wób ky n'aa rejāā doo, ta wób wad'ii do na-āāj hē, dooh rahaja bā P'op Hagā Do bag'āās do karapee rado bā. ¹¹Ta ti sa wób paa né paawā bē wób pooj jé, h'yy ká bē h'yyb tym kahawug dāk nesaa do mahānh. Tsyt hē, ta wē bē P'op Hagā Do benyyw dāk. Baad hado dāk bē h'yyb tym ta matym gó P'op Hagā Do an'oo bā. Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ta tii, P'op Hagā Do ēr h'yy kaha'eeh do Sahee hyb n'aa na-āāj hē.

Ji hub ky n'aa hah'ŷy h

¹²“Sahōnh hē ŷ karēn do ŷ hajaa ŷ moo wāt. Dooh ky n'aa jaw'y yk do ŷ moo ge'ŷym péh”, nāk bē wób. Te hub né paawā tii, dooh sahōnh hē baad ub ji hā. Te hub né hē, sahōnh hē ŷ hajaa ŷ moo wāt ŷ karēn doo. Ti hado né paawā, dooh taw'āāts hē tado bā ŷ h'yyb karēn do mejō bā hā ŷy. ¹³“Ji waa ji wog gó hajēng do pan'aa. Ji wog ji waa gejēng do pan'aa”, nāk ta wób. Te hub né paawā tii, ti awāt ti noo gó P'op Hagā Do ahāj jēng tii. Dooh tii da ji hub hā. Dooh taw'āāts hē tado bā ji hub gado bā ji ŷym nadoo do hā, ŷynh ta patug nadoo do hā. Dooh né hē. Ji hub, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā ji moo wāt do hyb n'aa tii. Ji hub Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hag'āās. ¹⁴Ta hejój me Jesus hub P'op Hagā Do bed'ēep doo da taganā wāt hyb n'aa, ti hadoo da ēr hub na-āāj hē tabed'ēep da ēr genā bong hyb n'aa.

¹⁵Nepāh bē hā, ēr hub, Kristo hub uuh hadoo? Taw'āāts hē g'eeh tii bā Kristo hub uuh ji do dāg bā, ŷynh hajōk do sii he'ŷy h do hā ji h'yy gedag bā? Dooh. ¹⁶Nepāh bē hā, ŷynh hajōk do sii he'ŷy h do tah'yy gedag bā, sét tabahado dāk ta sii? Sét hado dāk sa hub. Hah'ŷy da P'op Hagā Do kyy kerih doo: “Pawóp hadoo doo, sét rabahado padēek da.” ¹⁷Ti nado ti nanāng ká Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā h'yy kata dāk doo. Sét tabahado dāk ta h'yyb tym Jesus h'yyb tym hā.

¹⁸Tabad'op hē da bē āā bē ŷym nadoo do sii, bē patug nadoo do sii. Baad bē kanā da ta ti hedoo do mahānh. Sahōnh hē nesaa do ji moo wāt doo, nesaa

do ji hyb n'aa newëë do na-āāj hē dooh ji hub tarejā bā tii. Tii d' nado ji ŷym, ji patug nadoo do sii ji baŷyħ do hā. Ta ti tarejāā ta hā hē ji hub. ¹⁹Nepāh bē hā, P'op Hagā Do Sahee tób hadoo bē hub? Bē h'yyb gó ta Sahee bē hā P'op Hagā Do anoo do bawāt. ²⁰Dooh bē hub danāh bē do bā. P'op Hagā Do ma dāg bēeh. Tak'ēp tabepaag hōm bē sām, b'aa kajatsēk do hā Jesus dajēp noo gó. Ti hyb n'aa da, taw'āāts hē P'op Hagā Do bē weh'ēeh bē hub me.

Ji kat'ēë dāk do ky n'aa hahŷyħ

7 ¹Hŷy kă, ŷ bē ma erih do hā ŷ bē eanh do ky n'aa bē ŷ maher'ood kăn. “Taw'āāts hē apāh dooh aj'yy awād bā ta ŷym wē?”^o nāk bē kyyh bē eanh doo.^p ²Hahŷy da bē ŷ maher'oot: Hajōk baad nadoo doo da rababok do hyb n'aa, hajōk sa ŷym nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'ŷyħ do hyb n'aa ŷ hanāng péh, taw'āāts hē sahōnh hē ajyy sa ŷym wē rababok nā, sahōnh hē ŷyħ sa patug wē rababok nā. ³Taw'āāts hē ajyy sa ŷym ragadoo, sa wē rababok. Ti né hē baad ub, raket'ēë padēek do hyb n'aa. Ti hadoo ēnh ŷyħ sa hā. Taw'āāts hē sa patug ragadoo, sa wē rababok. ⁴Ji ŷym, dooh ta hub danāh tado bā. Ta patug ti ta danāh. Ti hadoo ēnh ji patug hā. Ta patug, dooh ta hub danāh tado bā. Ta ŷym ti ta danāh. ⁵Taw'āāts hē ket'ēë padēek doo, dooh rakajesyg bā ta patug daheeh. Jāām hē ratayy pawóp its ta āh rakarēn bā, baad pooj jé rakaner'ood bā, P'op Hagā Do hā raky n'aa etsēë hyb n'aa ti noo gó. Tii d' rabad'oo do jawén paa bā kă, taw'āāts hē p'aa hēnh sēd hā raba-ŷyħ sa ŷym daheeh, Nesaa Do Yb h'yyb natatuk hyb n'aa, ranahajaa do hyb n'aa ji h'yy keb'aah do hā. ⁶Bē karēn bā tii, pawóp its ta āh bē tayy. Dooh bē ŷ mejūū do tado bā ti ŷ her'oot doo. ⁷Hā ŷy péh, ŷ karēn paawā sahōnh hē da ŷ rabahadoo.^q Ti hadoo né hē ŷ karēn doo da nado. Séd uuh had'yyt hē nado ēer, P'op Hagā Do an'oo bā. P'op Hagā Do anoo ta wób sa hā raketēë hyb n'aa, ta wób sa hā tabanoo rakanetēë hyb n'aa, ŷ hanāng péh.

⁸Hŷy kă, marahud bong do bē mahang habok do sa hā, patug tema bong do sa hā na-āāj hē ŷ erih hahŷyħ: Taw'āāts hē paawā rakanet'ēë bong ŷ kanatēë doo da. ⁹Ti né hē paawā kēh ŷ sa hā, ranahaja bā rah'yy keba bā, taw'āāts hē raketēë né hē. Baad nado sa hā aj'yy tado bā, ŷyħh tado bā, rahyb n'aa newë had'yyt bā rakarēn do hā. Ti hyb n'aa, taw'āāts hē raketēë né hē tii d' tado bā.

¹⁰Ket'ēë padēek do sa hā hahŷy da ŷ mejūū (kēh ŷy gó nado tii, Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ti mejūū): Taw'āāts hē ŷyħ dooh reréd bā sa patug! ¹¹Ti hadoo né hē, ta patug teréd bā paawā, dooh tahaja bā ta see hā takat'ēë bā. Takanarēn bā ta mab hē tawād bā, taw'āāts hē ta patug paa sii taber'oot, p'aa hēnh tagadoo hyb n'aa, p'aa hēnh sēd hā rababok hyb n'aa. Taw'āāts hē ajyy dooh reréd bā na-āāj hē sa ŷym. ¹²Ta wób sa hā ŷ mejūū hahŷyħ, (dooh Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do tado bā ti mejūū doo, kēh ŷ tii): Ta ŷym h'yy kanae bā Jesus hā, ta sii had'yyt hē ta ŷym karēn bā tawād bā, tii bā taw'āāts hē dooh teréd bā ta ŷym. ¹³Ti hadoo ēnh ŷyħ sa hā ēnh. ŷyħh patug

o 7.1 Hahŷy d' Gereg kyy me takerii dāk tii: “Taw'āāts hē apāh dooh aj'yy moo dēë bā ŷyħh hā?” Ji ŷym wē ji bawāt do ky n'aa ta tii. Ti hadoo né hē hahŷy da ta wób ratab'ēes ta tii: “Taw'āāts hē apāh dooh aj'yy ŷyħh hā takat'ēë bā?” **p 7.1** Ta tii da rawén eajj wāt, baad P'op Hagā Do ji tagadoo red'oo ji ŷym wē ji nawād wād bā, Jesus hā ji h'yy kae dāg kăn do hyb n'aa, nayyy hē Jesus matēeh red'oo do hyb n'aa na-āāj hē. **q 7.7** Dooh Paw-Ro ŷym nyy bā. Tahajaa tah'yy keba bā. Ti hyb n'aa tii da tawén her'oot.

h'yy kanae bā Jesus hā, ta sii had'yyt hē ta patug karēn bā tawād bā, tii bā taw'āats hē dooh teréd bā ta patug. ¹⁴Ta tii da ŷ wén mejüü, ta patug h'yy kanae né paawā, tsyt hē ti takasēew dāk do hyb n'aa P'op Hagā Do wē, ta ŷŷm hyb n'aa, Jesus hā ta ŷŷm h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo ēnh ŷŷj sa hā kā. Ta ŷŷm Jesus hā tah'yy kanae bā né paawā, tsyt hē ti takasēew dāk P'op Hagā Do wē, ta patug hyb n'aa, Jesus hā ta patug h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Tii d' tanado bā paawā, nes'aa né paawā tii bā bē taah P'op Hagā Do matym gó. Dooh ranes'aa bā P'op Hagā Do matym gó. Tsyh hē, P'op Hagā Do wē rakasēew padēek bē taah. ¹⁵Hŷŷ kā, Jesus hā h'yy kana'eeh do karēn bā teréd hōm bā ta patug, na mahūūm tii bā. Ta mahānh tahōm bā, na mahūūm. Jesus hā h'yy kana'eeh do karēn bā teréd hōm bā ta ŷŷm, na mahūūm tii bā. Ta mahānh tahōm bā, na mahūūm. P'op Hagā Do asēew hōm ēer, ta hā h'yy ka'eeh dooh, h'yyb nyw gó ēr babok hyb n'aa sahōnh hē sa wē. ¹⁶Bēeh, ŷŷj Jesus hā h'yy ka'eeh dooh, ji hapāh mā da bē hyb n'aa da ta jawén bē patug rah'yy ka'eeh da Jesus hā. Bēeh, ajyy Jesus hā h'yy ka'eeh dooh, ji hapāh mā da bē hyb n'aa da ta jawén bē ŷŷm rah'yy ka'eeh da Jesus hā.

¹⁷Taw'āats hē ēr hā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do anoo dooh da ēr babok hyb n'aa ēr P'op Hagā Do basēew dāk noo gó, tii da né hē ēr baboo had'yyt hē. Ti né hē ti ŷ mejüü do jé pad'yyt hē Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā. Sét gó ŷ mejüü ta ti ky n'aa hā. ¹⁸Hahŷŷ d' ŷ hanāng: Aj'yy ta masuuj noo byyh kahōg hōm do tado bā P'op Hagā Do basēm noo gó Jesus hā tah'yy ka'eeh hyb n'aa, taw'āats hē. Na manā tii. Dooh hyb n'aa ji jejēn pé tii. Aj'yy masuuj noo byyh kanahōk do tado bā P'op Hagā Do naēēnh noo gó, taw'āats hē na-āaj hē. Dooh hyb n'aa pé ta ti ramoo bok ta hā. ¹⁹Dooh P'op Hagā Do gahēen bā ji hā ji masuuj noo byyh kahōg hōm dooh, kanahōk dooh. Jāām hē tagahēen ji hā tamejüü do ji ky daheeh dooh. ²⁰Ji kan'yyh dooh da ji P'op Hagā Do basēm noo gó, tii da taw'āats hē sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do rababoo had'yyt hē. ²¹Ji kariw n'aa karom ji do bā paa ji P'op Hagā Do basēew hōm noo gó, taw'āats hē. Dooh ji hyb n'aa tón bā sa karom ji bahadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hē, ji kariw n'aa karēn bā ta da hadoo ji do bā, ta karom ji nado wāt hyb n'aa, tii bā taw'āats hē ji gadoo tii. ²²Ji kariw n'aa karom ji do bā paa ji P'op Hagā Do basēew hōm noo gó, ji Jesus edēeb kán hŷŷ kā nesaa do mahānh, Jesus wē ji moo wāt hyb n'aa kā. Kariw n'aa tamah do ji do bā paa ji P'op Hagā Do naēēnh noo gó, Kristo karom hado dāk ji hŷŷ kā. ²³Tak'ēp P'op Hagā Do bepaag hōm bē hyb n'aa b'aa kajatsēk do hā Jesus dajēp noo gó, ta karapee bē bahadoo hyb n'aa. Ti hyb n'aa bē an'oo manā ta wób bē ramejüü. ²⁴Ti hyb n'aa wakān haa, bē marahud nā bā, bē ket'ēē hōm bā, kariw n'aa mejüü do bē do bā, kariw n'aa tamah do bē do bā bē P'op Hagā Do basēew hōm noo gó, tii da né hē bē babok.

²⁵Hŷŷ kā kanetēē nā do ky n'aa hā, bē eanh dooh, bē ŷ maher'ood kán. Bē ŷ maher'oot dooh, dooh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do mejüü do tado bā. Dooh ēr hā tamejō bā ta ti ky n'aa hā. Bē ŷ maher'oot, hā ŷŷ pé baad hadoo do ta ti

r 7.23 Ta wób ramejüü Korin̄ buuj sa hā rakanet'ēē bok hyb n'aa, sa masuuj noo byyh ragahōg hōm hyb n'aa na-āaj hē. Ta ti ji moo wād bā, baad ji P'op Hagā Do gadoo, baad ji tagen'aak, sa nooh. Ta bahānh rakarēn ran'oo bā. Dooh te hub tado bā ta tii d' mejüü do sa kyyh. Ti hyb n'aa Paw-Ro mejüü raky nadaheeh hyb n'aa ta ti hedoo do sa kyyh. Ji P'op Hagā Do gadoo ji kat'ēē bā, ji kanat'ēē bā na-āaj hē. Ji tagadoo Judah buuj ji do bā, ta wób buuj ji do bā na-āaj hē.

ky n'aa hã. Jesus ky enyym do hyb n'aa hã ȳy, ȳ tah'yy gan'yyh. Ti hyb n'aa, baad ub ta ti ȳ her'oot doo. ²⁶ Da hẽ nesaa do ji ahoop do hyb n'aa, hã ȳy pé taw'ääts hẽ paawä dooh raket'ëë bã kanetëë nä doo. ²⁷ Tii d' tado né paawä, ji ȳym nyy bã, taw'ääts hẽ dooh ji mejõ hõm ji mahãnh. Ji ȳym nanyy nä bã, taw'ääts hẽ dooh ji esóts bã ji ȳym pan'aa, hã ȳy péh. ²⁸ Ti hadoo né hẽ, ji kat'ëë bã, dooh nesaa do tado bã ta ti P'op Hagä Do matym gó. Maruus kat'ëë bã, dooh na-ääj hẽ nesaa do tamoo wäd bã ta tii hã P'op Hagä Do matym gó. Ti hadoo né hẽ, hajõng nesaa do ket'ëë padëëk do rahoop da badäk hahȳy hã rababok bã. Ȳ karën paawä bẽ ȳ mo n'aa jesuu ta ti mahãnh.

²⁹ Wakãn haa, hahȳy d' ȳ hanäng péh: Edaa däk Jesus matëëh doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hẽ paawä ȳym enäh do tii hã had'yyt hẽ nado rah'yyb padëëk hỹ jawén. ³⁰ Taw'ääts hẽ paawä h'yy ketón doo, tii hã had'yyt hẽ nado rah'yyb padëëk hỹ jawén na-ääj hẽ. Tseb'ee doo, tii hã had'yyt hẽ nado rah'yyb padëëk hỹ jawén. Taw'ääts hẽ sa ma hets'ëë doo, sa ma hã had'yyt hẽ nado rah'yyb padëëk. ³¹ Taw'ääts hẽ badäk hahȳy hã hanäng do hã moo bok doo, tii hã rah'yyb padäg had'yyt hẽ nado hỹ jawén. Ta tii da ȳ wén näng, gawatsik do hyb n'aa da badäk hahȳy, sahõnh hẽ ta hã hanäng do na-ääj hẽ.

³² Ȳ karën paawä bẽ hyb n'aa tón manä badäk hahȳy hã bẽ babok do hã. Kanetëë doo, Jesus gen'aak do hã rah'yyb padëëk, ramoo bok, Jesus rah'yyb en'yym hyb n'aa. ³³ Ajyy ȳym enäh doo, badäk hahȳy hã ji hawät do hã rah'yyb padëëk, sa ȳym rah'yyb en'yym hyb n'aa. ³⁴ Pawóp hẽ hadoo do hã rah'yyb padäg kã. Sa ȳym, Jesus na-ääj hẽ rakarën rah'yyb en'yym. Ti hadoo ênh ȳy sa hã kã. Ȳy patug tema bong doo, maruus na-ääj hẽ, Jesus gen'aak do hã rah'yyb padäg had'yyt hẽ, tsyt hẽ, Jesus hã ub ramoo bok hyb n'aa sahõnh hẽ sa wẽ hanäng doo me. Ȳy patug enäh doo, badäk hahȳy hã ji hawät do hã rah'yyb padëëk, sa patug rah'yyb en'yym hyb n'aa. ³⁵ Bẽ ȳ h'yy ge'ȳym hyb n'aa nado ȳ wén erih ta tii. Bẽ hyb n'aa né hẽ, baad tabadoo hyb n'aa bẽ hã, ȳ wén erii wät tii.^s Baad Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wẽ bẽ moo bok hyb n'aa bẽ tamasa tii hã. Ta hã had'yyt hẽ ȳ karën bẽ h'yyb padäg. Dooh ȳ karën bã bẽ h'yyb panas'ëëh péh.

³⁶ Aj'yy see ta h'yyb gó taky hado bã ta ȳym pan'aa hã: “Dooch baad tado bã äm ȳ pan'aa hã ȳ bad'oo doo”, p'eets hẽ na-ääj hẽ tatabëëj däg bã ta j'ooch baab n'aa tagatëë do pan'aa, takarën bã tagat'ëë bã, taw'ääts hẽ raketëë né hẽ. Dooch nesaa do tado bã ta tii, P'op Hagä Do matym gó.^t ³⁷ Aj'yy see ta daaj hẽ, ta wób mejüü do nado kã tii, tahyb n'aa newë däg bã ta ȳym pan'aa hã, taganatëë hyb n'aa, tahaja bã tah'yy keba bã, nyy d' tabad'oo tahyb n'aa newë bã kã, tii bã taw'ääts hẽ rakanetëë. Ti na-ääj hẽ baad hadoo do tamoo wät. ³⁸ Ket'ëë padëëk doo, baad né ti sa hã. Kanatëë doo kã, marahud kã, ti baad tabad'oo ȳym näng do mahãnh.

³⁹ Taw'ääts hẽ ȳynh kat'ëë däk doo, ta patug sii had'yyt hẽ tabawäd kãn tabedëp nä bã. Ta patug dajëb bã, ta jawén paa bã kã, tahajaa ta see hã takat'ëë bã, Jesus hã h'yy ka'eeh do see tado bã tii. ⁴⁰ Hã ȳy péh, ta bahãnh baad

s 7.35 Dooch Paw-Ro karën bã ji tah'yy geãm bã ji kanatëë hyb n'aa. P'op Hagä Do an'oo bã ji hã ji katëë hyb n'aa, ji katëë né hẽ. t 7.36 Hahȳy da na-ääj hẽ ji hajaa ji erii bã tii, aj'yy ky n'aa tado bã taher'oot doo: “Aj'yy see ta h'yyb gó taky hado bã ta ȳym pan'aa hã: ‘Dooch baad tado bã äm ȳ pan'aa hã ȳ bad'oo doo’, tanahaja bã tah'yy keba bã, takarën bã takat'ëë bã, taw'ääts hẽ raketëë né hẽ. Dooch nesaa tado bã tii, P'op Hagä Do matym gó.”

ub ta hā takanat'ēē wād bā. Tii d' né hē hā ȳy. P'op Hagā Do Sahee hēp ȳy gó na-āāj hē tabawāt. Ta wób sa h'yyb gó had'yyt hē nado."

Kabarii hā Jesus hā h'yy kana'eeh do ranoo do ky n'aa hahȳy

8 ¹Kabarii rah'yy kaha'eeh do tā n'aa ky n'aa hā bē ȳ maher'oot h̄ȳ kā. "Ēr sahōnh hē, ēr h'yy genāh, hajōng baad hadoo do ēr wén hapāh", nāk bē wób. Te hub né hē paawā tii, ji h'yy kasab'ee hajōng ji hapāh do an'oo bā! Tii d' nado ji kamahān doo. Ji kamahān do ta wób tamasa. ²H'yy ganāng ted'oo doo, dooh tah'yy gany nā bā heh'āāt ub. ³Ti nado P'op Hagā Do kamahān doo. P'op Hagā Do kamahān ti ta tii.

⁴Kabarii hā kan'oo dāk do ky n'aa kā, ji awēē bā, ji nawēē bā. Dooh sa kabarii redēb bā ēr hapāh. Jāām hē sét ub P'op Hagā Doo. Dooh ta see péh.

⁵Sa hā ti anyi né hē paawā sa hā pé kabaj'aa doo, raweh'ēēh do na-āāj hē, ⁶ēr, Jesus hā h'yy ka'eeh do hā kā sét ub P'op Hagā Doo, ta Yb, sahōnh hē pahuunh doo, ta hyb n'aa ēr babok doo. Jāām hē sét ub né hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus Kristo, sahōnh hē mo haj'aa nāng doo, papuuj gó ēr babok hanoo doo.

⁷Tii d' tahado né paawā, dooh sahōnh hē rahapēē bā tii. Ta wób dooh rambaan nā bā pooj jé rabahed'oo do paa kabarii hā rah'yy ka'eeh noo gó. Ti hyb n'aa, da hē na-āāj né hē, kabarii hā kan'oo dāk do tā uuh rawēē bā, kabarii ratayy sa hā sa h'yyb gó. Tii bā sa h'yyb ky n'aa tapaa sa hā hē ta ti an'oo bā, dooh baad tado nā bā do hyb n'aa sa h'yyb. ⁸Te hub né hē, ji awēh do hyb n'aa, ji nawēh do hyb n'aa nado ji P'op Hagā Do wén gadoo. Ji nawēē bā, dooh ta wób sa yd jé ji hado dāg bā P'op Hagā Do matym gó. Ji awēē bā, dooh sa bahānh ji do bā ta matym gó. ⁹Ti hadoo né hē, sahōnh hē bē hajaa bē bad'oo bē edoo né paawā, taw'āāts hē bē hyb n'aa matakā bē babok do hā, baad Jesus ranahapāh nā do bē h'yyb natatuk hyb n'aa baad nadoo do hā. ¹⁰Jesus hā h'yy ka'eeh do wób sa hā, dooh taw'āāts hē tado bā ji awēē bā kabarii tā n'aa. Nayyw hē, daap hē sa h'yyb tym ky n'aa tapaa sa hā ramoo bok do hā. Ōm ti hapāh, ji awēh do ji nawēh do hyb n'aa nado ji P'op Hagā Do wén gadoo. Mahapāh na-āāj hē dooh kabarii redēb bā. Ti hadoo né hē ōm rahapēē bā kabarii tób n'aa yt hā hawēh doo, mah'yyb metsā kán sa hā, rabawēh tii bā kā a nemuun kabarii hā kan'oo dāk doo. Tii bā sa h'yyb ky n'aa tapa kán sa hā hē, rawēh do hyb n'aa sa hā ji nawēh doo. ¹¹Tii bā kā, a h̄ȳy hadoo do baad h'yy kana'eeh nā doo, ta hyb n'aa Kristo dajēp do tarejā dāk mahajaa med'oo do hyb n'aa. ¹²Ta tii da nesaa do mamoo wād bā a h̄ȳy hadoo do wē, ta h'yyb tym ta hā hē taky n'aa tapaa man'oo bā, tii bā da Kristo wē né hē nesaa do mamoo wād dāg kán! ¹³Ti hyb n'aa, ȳ awēh do tah'yyb tatug bā nesaa do hā h̄j̄ ȳ hadoo doo, dooh ȳ awēē wād bā ta dab, h̄j̄ ȳ ȳ h'yyb natatuk hyb n'aa nesaa do hā.

Jesus mejūū do see heh'āāt Paw-Ro ky n'aa hahȳy

9 ¹Nepāh bē wób hā Jesus mejūū do see ȳ do bā? Dooh ta wób mejūū pé hā ȳy. Dooh g'eeh Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ȳ hapēē wād matym

u 7.40 Ti noo gó Korīn panang bā ta wób raky sēm Paw-Ro her'oot doo. Sa hā, sa h'yyb gó had'yyt hē P'op Hagā Do Sahee bawāt. Sa hā hē rah'yy kasab'ee. *P'op Hagā Do Sahee hēp ȳy gó na-āāj hē tabawāt*, Paw-Ro wén her'oot, terih do raner'oot bā, raky nasēm hyb n'aa.

ÿÿ me? Hëp ÿ n'aa nado g'eeh Jesus hã bë h'yy kae däg kãn? ² Jesus mejüü do heh'äät ub ÿ nado bã paawä ta wób sa hã, bë hã kã Jesus mejüü do né hë ÿÿh. Bë hã né hë ji hapäh Kristo mejüü do né hë ÿÿh. Hëp ÿ n'aa Jesus hã bë h'yy kae däk do hyb n'aa.

³ Hahÿÿ da ÿ ky gadoo, hã ÿ hedoo do Jesus mejüü do nado ÿÿh, hanäk doo: ⁴ Dooh g'eeh ää haja bã bë hanaa ää gado bã ää waa, ää karën bã paawä? ⁵ Dooh g'eeh taw'ääts hë tado bã, ää karën bã paawä, ää rahadaa bã ji ÿÿm Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Jesus mejüü do wób rabad'oo doo da? Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hÿÿj, Peed na-ääj hë rabad'oo doo da? ⁶ Jääm hë g'eeh ÿÿh, Bëh-Nabéh daheeh, ää waa sãm hã moo bok doo?

⁷ Dooh warahén ta daaj hë hepaak pé ta waa! Ta sii moo wät do ti hep'aak. Joom danäh hã ënh? Ny hadoo do g'eeh joom danäh rananoo pé ta joom ag nepóh péh? B'éé hag'äas doo ënh? Ny hadoo pé ti b'éé hag'äas do rananoo pé ta masääh bii gamyyj neëëk péh? ⁸ Panyyg gó ÿ her'ood wät doo, ÿ had'yyt hë nado ti her'oot. Mosees ky n'aa jaw'yyk doo gó tii da né hë takerih. ⁹ Hahÿÿ da Mosees ky n'aa jaw'yyk doo: "Taw'ääts hë ji anoo tiriig uuh tabawa booj yb hã, tiriig tahes'ooj hõm do ta moo me. Dooh ji noo maw'yyd däg bã tanawa hyb n'aa."^v Jääm hë booj yb hyb n'aa g'eeh P'op Hagä Do mejüü ta tii? ¹⁰ Èr hyb n'aa nado g'eeh ti taher'oot tii? ÿÿ. Èr hyb n'aa né hë ta ti takerii däk. Booj yb takyyk doo me k'ääts wapën doo, joom ag tahes'ooj hõm do na-ääj hë, ramoo bok bã ragahëen joom ag uuh. ¹¹ Ti hadoo ënh ää hã. P'op Hagä Do Sahee hã hana do bë h'yyb gó ää ejoom hõm do hadoo."^w Ta bahãnh däg bë edoo däk, bë hanaa ää gahëen bã hÿÿ kã ää waa hedoo doo, ää saroor hedoo doo? ¹² Ta wób bë mahang Jesus ky n'aa ma mehetëk doo, ta tii hã bë masa. Taw'ääts hë nado g'eeh ti sa bahãnh ää bë masaa paawä? Ti hadoo né hë, dooh noo gó ää daab yb bã bë hã. Dooh. Hejooj né paawä ta ti ää hã, ää gadoo sahõnh hë ää hã hejooonh doo, Kristo ky n'aa hanäm do ää nahewaat hyb n'aa.*

¹³ Dooh g'eeh bë hapëë bã, P'op Hagä Do tób n'aa hënh ramanaa do waa uuh ta yt moo heb'ook do ragadoo sa waa pan'aa? Ti hadoo ënh P'op Hagä Do hã rama ejuu do tyng hã moo b'ook doo. P'op Hagä Do hã kan'oo däk do uuh sa tä. ¹⁴ Ti hadoo ënh Jesus ky n'aa hanäm do ma mehetëk do hã. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejüü, sa hã ma mehet'ëëk do hanaa ragadoo sa waa hedoo doo, sa saroor hedoo doo. ¹⁵ Ti hado né paawä, dooh ta tii hã ÿ daab yb bã. Dooh na-ääj hë ta ti ÿ erii bã, ta tii hã ÿ bë masa hyb n'aa. ÿ h'yy gadajang, bag hënh Jesus ky n'aa ÿ maher'oot do hyb n'aa. Dooh ÿ gahëen péh. Taw'ääts hë paawä ÿ dajëp ta ti ÿ h'yy gadajang do rado hõm do pooj jé. ¹⁶ Dooh ÿ haja bã ÿ h'yy kasabë bã Jesus ky n'aa hanäm do ÿ maher'oot do hã. P'op Hagä Do ÿ tamejüü ÿ maher'oot hyb n'aa. Tak'ëp baad nado hã ÿÿ, ta ky n'aa ÿ naher'ood bã ta wób sa hã. ¹⁷ ÿ karën do hyb n'aa tado bã paawä ta ky n'aa ÿ her'oot doo, tii bã ÿ haja paawä ÿ gahëen bã ta sãm. Dooh ti hyb n'aa tado bã. ÿ P'op Hagä Do mejüü do hyb n'aa, hã ÿ tabanoo do hyb n'aa ta ky n'aa ÿ

v 9.9 Dew-Teronom 25.4 **w** 9.11 Jesus ky n'aa hanäm do sa hã tamaher'oot doo, sa hã tama metëëk doo, tahanäng pé tii. **x** 9.12 Paw-Ro, Bëh-Nabéh daheeh, dooh radaab yb bã Korin buuj hã. Tak'ëp ramoo bok sa waa sãm hã, sa hã radaab nayyp hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ta see pé noo gó rahoop baad nadoo doo.

wén her'oot ta ky n'aa. ¹⁸Ny hadoo ta sãm hã ÿÿ? Jããm hẽ hahÿÿ kã ta sãm: ÿ tsebẽ doo, bag hẽnh Jesus ky n'aa hanãm do ÿ maher'oot do hyb n'aa. Ta ky n'aa hanãm do ÿ panäk bã, ÿ ma metëëk bã, dooh ÿ gahëen bã ÿ ramasa doo, dooh na-ääj hẽ ÿ mejõ bã ÿ ramasa, ÿ haja né paawã ÿ mejõ bã Jesus mejüü do ÿ bahadoo do hyb n'aa.

¹⁹Dooh ajyy hÿÿ kã hã ÿ mejüü péh, sa hanaa ÿ ganadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hẽ, daj ÿ hẽ ÿ kan'oo däk, sahõnh hẽ sa karom ÿ bahadoo hyb n'aa, hajõk Jesus wẽ ÿ manaa hyb n'aa paawã. ²⁰Hahÿ ÿ hanäng pé tii: Judah buuj mahang ÿ awäd bã, sa da hado däk ÿÿh, Kristo wẽ ÿ manaa hyb n'aa Judah buuj. Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do tamanejõ né paawã hã ÿÿ, sa ky n'aa jaw'yyk do ÿ ky daheeh, Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do wób Kristo wẽ ÿ manaa hyb n'aa. ²¹Judah buuj nadoo do Mosees ky n'aa jaw'yyk do nahapäh do mahang ÿ awäd bã, sa da hadoo ÿ bahadoo, Jesus wẽ ÿ manaa hyb n'aa ta tii. Dooh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do ÿ ado bã ti hyb n'aa. Kristo ky n'aa jaw'yyk do ÿ ky dahé had'yyt hẽ. ²²Baad h'yy ganehot nä do sa hã, sa da ked'oo né ÿÿh, baad rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa Jesus hã.^y Sahõnh hẽ ta wób rababok doo da, ti ked'oo né ÿÿh, sa wób Jesus wẽ ÿ bed'ëep hyb n'aa. ²³Sahõnh hẽ ta tii da ÿ wén d'oo, Jesus ky n'aa hanãm do kah'üüm hyb n'aa, baad hadoo do ta hã hana do ÿ gadoo hyb n'aa sahõnh hẽ ta ti ky dah'eeh do sa nemuun.

²⁴Bẽ hapäh né hẽ, ratsyym kasã bã kã, sahõnh hẽ rawaj'aa né hẽ paawã, jããm hẽ sét hẽ gadoo ta sãm, pooj jé kajaa doo. Taw'ääts hẽ bẽ waj'aah do hadoo j'aa ketsẽ do wajaah doo da, ta sãm bẽ gadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa. ²⁵Sahõnh hẽ tsyym kas'ÿÿ kar'ëen doo, baad rahyb n'aa matakëẽ. Tii d' rawén d'oo, j'aa ketsẽ do soog n'aa ragadoo hyb n'aa, karejã né paawã ti nayyw hẽ.^z Èër kã, èr wén hyb n'aa matakëẽ, nahãnh do sãm èr gadoo hyb n'aa. ²⁶Ti hyb n'aa daap wajaah do nahado ÿÿh. Kep'uuk do daap hẽ hetuu do nahado ÿÿh. ²⁷Dooh. Hã ÿÿ hẽ ÿ ketuu hadoo,^a hup ÿÿ ÿ taky daheeh hyb n'aa. Tii da hã ÿÿ hẽ baad ÿ wén kan'yyh, ÿÿ kã ta sãm ÿ nahasög hõm hyb n'aa, ta wób sa hã ÿ maher'ood wät, ÿ ma met'ëeg wät do jawén paa bã Jesus ky n'aa hanãm doo.

Taw'ääts hẽ Isaraéw buuj rabad'oo do paa èr nad'oo do ky n'aa hahÿÿh

10 ¹ÿ karën bẽ hyb n'aa newẽ hahÿ wakãn haa: Sahõnh hẽ èr wahẽ makü rababok paa ta ti wanakud yt hã. Sahõnh hẽ rabatsëg hõm ta ti akajar "Hahiin Doo" häd näng doo. ²Sahõnh hẽ nu kemuun bok hadoo wanakud gó, akajar gó na-ääj hẽ Mosees sa wahẽ n'aa tabahadoo bã kã. ³Sahõnh hẽ paa rabawa sa waa P'op Hagä Do hanaa.^b ⁴Sahõnh hẽ paa rabeëëk naëng P'op Hagä Do hanaa. Pã hada do hadoo sa hã, P'op Hagä Do mo haj'aa gó ganyyh do hã naa rabeëëk. Kristo né hẽ paa ti pã. ⁵Sahõnh hẽ tii d' rabadoo né paawã, P'op Hagä Do dooh tagenaag bã hajõk do sa hã. Ti

y 9.22 Pooj jé 8.7 hã Paw-Ro her'oot ta ti hedoo do sa ky n'aa. Sa h'yyb ky n'aa tapaa näh, dooh baad Jesus hã rah'yy kadawuung nä bã do hyb n'aa. z 9.25 Paw-Ro bawät noo gó, kas'ÿÿ do j'aa ketsẽ do nuu hã radasooth ta soog bag'aad kap'õj däk doo, taj'aa ketsẽ do heen n'aa. Nayyw hẽ tatsawyy jëng ta ti sa soog, nayyw hẽ takarejãã. Ti ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot sa hã. a 9.27 Baad takan'yyh tahanäng pé ti ta hã hẽ taketuu do hadoo. b 10.3 Banawäng hënh rababok noo gó P'op Hagä Do anoo paa sa waa. Ta ti sa waa ramaneëënh *Manah*.

hyb n'aa hajōk dejēp. Jé pad'yyt hē banawäng doo bā sa kamag n'aa tawén nyy hōm.

⁶Sahōnh hē ta ti bawād wāt, ēr tama metēēk do heen n'aa, nesaa do hā ēr h'yyb nadäg wāt hyb n'aa, ta ti rabad'oo doo da. ⁷Bē tametēēh, kabarii hā bē h'yyb panadēēk hyb n'aa, sa wób rabad'oo do paa da. Hahȳy da takerih ti ky n'aa: “Ehyy t'oonh mā rabawa, rabeēēk hyb n'aa. Tii bā m' rabajām, ramas-'uunh”,^c näng kerih do hā.^d ⁸Ēr tametēēh, ji naŷȳh hyb n'aa ji ŷȳm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii, sa wób rabad'oo do paa da. Ti noo gó né hē, sét adēb bā, 23 miw dejēp ta ti ramoo bok do hyb n'aa. ⁹Pooj jé hawād wāt do ēr tametēēh, Kristo ēr manetyy hyb n'aa, sa wób rabad'oo do paa da. Rametyy do hyb n'aa radejēp aw'yy tēg haj'aa mahȳy. ¹⁰Bē h'yy kawapēēn manā bē nu gabóg wē, sa wób rabad'oo do paa da. Dejēp tii, P'op Hagā Do mejūu do aas an'oo bā.

¹¹Sahōnh hē ta ti bawād wāt paa ēr wahē makūū hā, ta ti ēr tama metēēk do heen n'aa. Ta ti tawén kerii dāk ēēr, tagadēēg ub noo gó habok do tamaher'oot hyb n'aa, ēr hyb n'aa matakēē hyb n'aa, baad ēr kan'yyh hyb n'aa, rabad'oo do paa da ēr nad'oo hyb n'aa. ¹²Ti hyb n'aa, baad hawāt ted'oo doo, taw'āats hē baad tahyb n'aa matakēē, nesaa do tamoo nawāt hyb n'aa ta ti ramoo bok do paa da. ¹³Bē hā kametyy doo, ji sahōnh hē hā kametyy do hadoo né hē tii. Dooh ta wób hā kametyy do bahānh tado bā. Baad ji P'op Hagā Do kamahān had'yyt hē. Dooh tah'yy gajēē hōm bā ji hā. Tahajaa né hē ta hā ji h'yy kasadēē bā. Dooh P'op Hagā Do an'oo bā ta bahānh hadoo doo, bē nahajaa do bē tametyy. Kametyy do bē wē takajaa bā, bē da P'op Hagā Do masa, bē bahajaa hyb n'aa baad bē kan'yyh doo.

¹⁴Ti hyb n'aa kā, najis haa, taw'āats hē baad bē kanāh, kabarii hā bē h'yy kae mahānh. ¹⁵Baad hyb n'aa newēē do bēēh. Ti hyb n'aa, bē daaj hē bē hyb n'aa newē te hub tado bā hahȳ y erih doo: ¹⁶Jesus majyyw heen n'aa, ta hyb n'aa P'op Hagā Do ēr j'aa etsē doo, ēr beēēk bā, séd uuh had'yyt hē ēēr, Kristo majyyw ēr gadoo bā. Pāw, Jesus hub heen n'aa ēr ganebēēh bā, séd uuh had'yyt hē ēēr, Jesus hub ēr gadoo bā. ¹⁷Hajōō né paawā ēēr, sét né hē pāw ēr awa doo, ti hyb n'aa séd uuh had'yyt hē ēēr. ¹⁸Bē hyb n'aa newē Isaraéw buuj rabahed'oo doo. P'op Hagā Do hā kan'oo dāk do hawēh doo, séd hā rah'yy kata dāk P'op Hagā Do hā kanoo do hā. ¹⁹Nyy d' y hanäng péh? Ji tayy ta tā kabarii hā ran'oo dāk doo? Kabarii edēp y hanäng pé g'eeh? ²⁰Dooh. Hahȳy d' y hanäng pé tii: Kabarii hā P'op Hagā Do sa h'yyb gó nahapāh do ranoo doo, karap'aar h'yyb nesaa do hā takan'oo dāk né hē tii. Dooh P'op Hagā Do hā takan'oo dāg tii. Hahȳy da na-āāj hē y her'oot: Dooh y karēn bā karap'aar h'yyb nesaa do weh'ēēh do h'yyb hataa bē hado bā. ²¹Dooh bē haja bā pawóp hā bē h'yyb dāng bā. Dooh bē haja bā bē eēg bā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do majyyw heen n'aa hood gó hanäng do uuh, karap'aar h'yyb nesaa do hā kanoo do uuh na-āāj hē! Dooh bē haja bā bē awa bā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub heen n'aa uuh, karap'aar hā kan'oo dāk do na-āāj hē! ²²Ta tii d' bē adoo nā bā, bē karēn apāh bē anoo P'op Hagā Do hyb n'aa jewēs, tah'yy kawajāān bē wē? P'op Hagā Do bahānh bē ed'oo g'eeh bēēh?

c 10.7 Esodo 32.6 **d** 10.7 Kabarii hā rah'yy ka'eeh do hyb n'aa ta tii d' rabad'oo. Rejām doo, ramas'uunh doo, sa āj nadoo do sii tii. Isaraéw buuj nadoo do rabad'oo doo da rabad'oo.

²³“Sahõnh hē ji karēn do ji hajaa ji moo wäd bä. Dooh ky n'aa jaw'y'yyk do ji moo ge'y'ym péh”, nāk bē wób. Te hub né paawä tii, dooh sahõnh hē baad ub ji hā. Sahõnh hē ji karēn do ji haja né paawä ji moo wät, dooh hajaa pé ge'y'ym pé paawä, dooh sahõnh hē ji hā masa pé P'op Hagä Do karēn doo da ji bawät do hā. ²⁴Dooh ji karēn do jawén ji awäd bä. Ta wób sa wē baad hadoo doo, ti né hē bē moo booh.

²⁵Taw'ääts hē hah'y'ý da bē bad'oo: Bē awëë sahõnh hē rahesäm doo hēnh naa. Bē eaaj manä n'yy hēnh naa tii. Bē an'oo manä bē h'yyb bē taky n'aa tapa ta ti hyb n'aa. ²⁶Ta tii d' ý wén edoo, hah'y'ý da P'op Hagä Do kyy kerih do hyb n'aa: “Badäk hah'y'ýh, sahõnh hē ta hā hanäng do na-ääj hē, P'op Hagä Do ma.”^e

²⁷Jesus hā h'yy kana'eeh do òm tatsyyd bä ta tób hēnh ta sii mabawēh hyb n'aa, makarēn bä ti mabahòm. Taw'ääts hē mawëë sahõnh hē. Man'oo manä a h'yyb òm taky n'aa tapa ta ti hyb n'aa. ²⁸H'y'ý kã, hah'y'ý d' bē ramaher'ood bä paawä: “Hah'y kabarii hā kan'oo däk do hah'y ji tä”, raher'ood bä, mawëë manä d' tii bä, òm aj'y'yy maher'oot do hyb n'aa, ji h'yyb ji taky n'aa tapaa do hyb n'aa na-ääj hē. ²⁹Ta see h'yyb hyb n'aa ti ý bedoo, a h'yyb hyb n'aa nado. Bē an'oo manä bē h'yyb bē taky n'aa tapa, ý hanäng. Hah'y'ý da apäh bē kyyh hā ý: “H'ëëd hyb n'aa ý an'oo bä ta see h'yyb ý taky n'aa tapaa ý natayy do hyb n'aa, ý awēh do hyb n'aa? ³⁰Ý awëë bä tä ý, ta hyb n'aa P'op Hagä Do hā ý ky n'aa ets'ëë wät doo, h'ëëd hyb n'aa ý raky n'aa tapaa, P'op Hagä Do wē tsebé doo me ý bawēh do hyb n'aa?”, näng apäh bē kyyh. ³¹Hah'y'ý da kēh ý bē hā: Taw'ääts hē P'op Hagä Do bē weh'ëeh sahõnh hē bē moo bok do hā, bē awëë bä, bē eëg bä na-ääj hē. ³²Bē moo boo manä baad nadoo do hā ta wób h'yyb tatuk doo, Judah buuj rado bä, Judah buuj nadoo do rado bä, P'op Hagä Do karapee bē panang bē habong do rado bä na-ääj hē. ³³Ý bad'oo doo da né hē, sahõnh hē ta wób ý h'yyb en'yym doo da bē bad'oo. Hā ý ý hē ý h'yy ken'yym do jawén nado ý bawät. Baad hadoo do ti ý karēn ta wób sa hā, sa h'yyb tym bedēp hyb n'aa Jesus Kristo wē kã.

11

¹Taw'ääts hē ý bawät doo da bē babok, Kristo bawät doo da ý bawät do hadoo.

Nyy d' rabad'oo rakahet'aa bä do ky n'aa hah'y'ýh

²Ý tsebé bē hā, ý bē hyb n'aa es'ee had'yyt hē do hyb n'aa. Ý tsebé na-ääj hē, bē ý ma met'ëëg wät do bē ky daheeh do hyb n'aa. ³Ti hadoo né hē, hah'y'ý karēn bē bahapäh: Kristo, sahõnh hē ajyy sa nu gabóg. Ajyy, ýjy sa nu gabóg. P'op Hagä Doo, Kristo nu gabóg. ⁴Ajyy sa nu kajesuu doo me raky n'aa ets'ëë bä, sa nuu kajesuu doo me P'op Hagä Do ky n'aa ratabëëj bä na-ääj hē, Kristo, sa nu gabóg, dooh rawehëë bä tii hā. ⁵Ýjy kã raky n'aa ets'ëë bä, P'op Hagä Do ky n'aa ratabëëj bä na-ääj hē, sa nuu ranajesu bä, sa patug, sa nu gabóg, dooh rawehëë bä tii hā. Ýjy sa nuu rahab wät do hadoo tii, tanu mebyng do heen n'aa tii.^f ⁶Ýyñh nu kanajesuu doo, taw'ääts hē ta sēen tagek-ää bëeh. Tanu meby n'aa nyy bä ýjy hā sa sēen ragekää doo, rahab bëeh doo,

e 10.26 Saaw-Mo 24.1. Sahõnh hē P'op Hagä Do hanaa tahanäng pé tii. Ti hyb n'aa tahajaa ji awëë bä sahõnh hē. f 11.5 Paw-Ro bawät noo gó, Korīn panang bä rahap ýjy sa nuuh, nesaa do ramoo boo bä. Tii d' rawén d'oo, ranu mebyng hyb n'aa.

taw'ääts hē sa nuu rajesuu. ⁷Ta da hadoo P'op Hagä Do pahuunh aj'yy. Ajyy sa hyb n'aa P'op Hagä Do kawehēē dāk. Ti hyb n'aa, ajyy dooh ranu kajesu bā Jesus hyb n'aa rakahet'aa bā. ŸŸj sa hā kā, sa hyb n'aa ajyy rakawehēē padēēk.⁸ ŸŸnh hanaa nado aj'yy. Aj'yy tahana ti ŸŸnh. ⁹ŸŸnh hyb n'aa nado aj'yy kapahuuj kän. ŸŸnh kapahuuj wät aj'yy hyb n'aa. ¹⁰Ti hyb n'aa né hē, āās rahapäh do hyb n'aa na-āāj hē, taw'ääts hē ŸŸj ranu kajesuu hyb n'aa jawyk do heen n'aa. ¹¹Tii d' tahado né paawä, Jesus, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, sa m'aa hēnh nado ŸŸj ajyy sa mahānh. Ti hadoo ēnh ajyy sa hā. Sa m'aa hēnh nado ŸŸj sa mahānh. ¹²Ta ti Ÿ wén her'oot, aj'yy hanaa ŸŸnh ganyyh doo da, ŸŸj hanaa ajyy na-āāj hē tii d' raganyyh. Sahōnh hē ta ti tabana P'op Hagä Do hanaa.

¹³Bē hyb n'aa newē baad tado bā, Jesus hyb n'aa ji kahet'aa bā, ŸŸj raky n'aa etsēē bā sa nuu kanajesuu doo me. ¹⁴Badāk hahŸŸ hā ji bad'oo doo, P'op Hagä Do anoo doo, ti na-āāj hē tametēēh hahŸŸh: Baad nado ajyy sa hā sa sēēn dewēēt doo me raboo bā. Sēēn dewēēt do ajyy hā tawaneh'ēēh do haj'aa. ¹⁵Sēēn dewēēt doo, ŸŸj sa hetsó ti ta tii. P'op Hagä Do an'oo dāk ti sa hā, sa nuu jesuu n'aa. ¹⁶Ta ti hedoo do p'āā karēn do ky ked'aak do hā hahŸŸ da Ÿ baher'oot: Dooh ta see mo n'aa me āā adoo bā, P'op Hagä Do hā h'yy ka'eēh do panang wób hēnh habok do na-āāj hē, dooh ta see mo n'aa me rabahed'oo Jesus hyb n'aa rakahet'aa bā.

Jesus ji hyb n'aa esee do heen n'aa rataheb'ēēs do ky n'aa hahŸŸh

¹⁷HahŸŸ hā bē Ÿ metēēk doo, dooh bē hā Ÿ j'aa etsēē bā. Ta tii d' Ÿ wén her'oot, teg'yys baad nadoo do bē kahet'aa bā. ¹⁸Pooj jé Ÿ ky n'aa napäh, dooh m' sēd hā bē h'yy hēdo bā. Bē m' h'yy ketyn hōm bē kahet'aa bā. Ta mahang Ÿ ky daheeh Ÿ rapanāk doo. ¹⁹(Dooj ji ky sēēw its bā! Taw'ääts hē bē h'yy ketyn hōm, P'op Hagä Do matym gó baad hadoo do bē mahang habong do rakametä dāk hyb n'aa.) ²⁰Bē kahet'aa bā, dooh Jesus ji hyb n'aa esee do waa n'aa tado wäd bā bē awa doo. ²¹Bē awa bā, dooh m' bē gadaa bā ta wób. Sa pooj jé bē karēn bē bawa bē waa. Ti hyb n'aa, ta wób rabas'aah nā bā, ta wób a'oom kän ta bahānh reēēk do haj'aa. ²²Dooj g'eeh bē tób enā bā, bē yd wa péh, bē yd eēēk péh? Bē ty n'aa ges'yyk P'op Hagä Do hā h'yy ka'eēh do kahet'aa doo. Bē nu meb'yyh kas'uut do bē mahang habong doo. Nyy da kēh Ÿ bē hā? Bē Ÿ j'aa etsēē g'ee da ta tii da bē bad'oo do hyb n'aa? Dooh. Dooh né hē bē Ÿ j'aa etsēē bā.

²³Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa Ÿ gadoo doo, ti né hē ti Ÿ tabēj wät do bē hā. HahŸŸ né hē ti Ÿ gadoo ta ky n'aa: Jesus, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, atsēm, ta maji mo gó takahaēēnh noo gó, tabado dāk pāw, ²⁴ti m' ta hyb n'aa taky n'aa etsēē wät do jawén paa bā, taganabāh hōm, ti m' taky hadoo: “Hup ŸŸ, bē hyb n'aa Ÿ an'oo dāk do heen n'aa hahŸŸh. HahŸŸ da d' bē bad'oo, Ÿ bē hyb n'aa esee do hyb n'aa”, nāng mäh. ²⁵Ti hadoo ēnh, rabawēh, rabawa do jawén paa bā, Jesus bado dāk ēnh uwa bēēh hood ti m' taky hadoo: “Majyw ŸŸ, Ÿ anoo do Ÿ dājēp noo gó heen n'aa hahŸŸh. Papuuj sahōnh hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kā. HŸ jawén majyw Ÿ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky dāng.”^h

g 11.7 Tii d' tahadoo do hyb n'aa, taw'ääts hē ranu kajesuu Jesus hyb n'aa ji kahet'aa bā.

h 11.25 P'ooj ub Mosees sa hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, b'ée majyyw ta heen n'aa. Papuuj hahŸ ji hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

Hah̄y bē eēg had'yyt bā h̄y jawén, tii d' bē bad'oo ȳ bē hyb n'aa esee hyb n'aa", nāng mā Jesus. ²⁶Ta ti pāw bē awa bā, ta ti ta hood gabuuj uuh bē eēg bā, bē her'ood hōm Jesus dajēp do ky n'aa p'aa hēnh tamatēēh bā kā.

²⁷Ti hyb n'aa, daap hē ta ti pāw hawa doo, ta ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do majyyw heen n'aa hood gó hanāng do uuh heēēk doo, nesaa do tamoo wād dāk tii hā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub wē, ta majyyw wē na-āāj hē. ²⁸Taw'aāts hē ji daaj hē ji h'yyb ji hyb n'aa newē bā baad tado bā pāw uuh ji awa do pooj jé, majyyw heen n'aa ji eēēk do pooj jé. ²⁹Hah̄y hyb n'aa ta ti ȳ wén her'oot: Daap hē ji awa bā, daap hē ji eēg bā, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub ky n'aa ti ji hyb n'aa nanewē bā, ji daaj hē ji ky n'aa katakyk baad nadoo doo me. ³⁰Ti hyb n'aa né hē hajōk bē mahang nahejooj boo, hajōk bē mahang nahēē enāh, ta wób dejpē. ³¹Jesus heen n'aa ēr gadoo do pooj jé ēr daaj hē ēr hyb n'aa newē bā baad ēr h'yyb tado bā, dooh tii bā ēr P'op Hagā Do rejā bā. ³²Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ēr hā taky n'aa etyy bā, nesaa do tanoo ēr hā ēr tama metēēk hyb n'aa, badāk hah̄y hā habong do ta hā h'yy kana'eēh do sa nemuun ēr tanarejāā hyb n'aa ta jawén kā.

³³Ta tii kā, wakān haa, taw'aāts hē bē gada ta wób, bē kahet'aa bā Jesus heen n'aa bē bawa hyb n'aa. ³⁴Bē bas'aah bā, taw'aāts hē bē tób yt hē bē bawa sēd hā bē kahet'aa do pooj jé Jesus heen n'aa bē tab'ēēs hyb n'aa, P'op Hagā Do ky n'aa netyy hyb n'aa nesaa do bē hā.

Ȳ kajaa bā kā, ky n'aa see ȳ baher'oot bē hā.

P'op Hagā Do Sahee hā hana do ji hajaa do ky n'aa hah̄ȳh

12 ¹H̄ȳ kā wakān haa, baad ȳ karēn bē bahapāh P'op Hagā Do Sahee hejój gó ji hajaa doo. ²Bē hapāh, p'ooj ub, Jesus hā bē h'yy kana'eēh nā noo gó, ta s'ee hēnh bē rah'yyb mahūūm had'yyt hē, kabarii nedēp do hā bē h'yy ka'eēh hyb n'aa. ³Ti hyb n'aa ȳ karēn bē bahapāh hah̄ȳh: P'op Hagā Do Sahee hejój gó her'oot doo, dooh Jesus taky n'aa was'ee bā. Dooh na-āāj hē ji haja bā, "Jesus né hē ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo", ji her'ood bā P'op Hagā Do Sahee hejój gó tanado bā ji hā.

⁴Ti anāng hajōng ta wób hedoo do ji hajaa ji moo wāt doo, P'op Hagā Do Sahee anoo doo. Sēt né hē P'op Hagā Do Sahee tahana tii hā. ⁵Ti anāng ta wób hajōng ji mamasa doo. Ti hadoo né hē, jāām né hē sēt ub Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, ēr wē moo wāt doo. ⁶Ti anāng hajōng ta wób ji hajaa ji moo wāt doo. Ti hadoo né hē, sēt ub ti P'op Hagā Do ta ti ji hā hanoo doo, ta tii me ta wē ji moo wāt hyb n'aa. ⁷P'op Hagā Do Sahee hā hana doo, sahōnh hā takan'oo dāk sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eēh do tamasa hyb n'aa. ⁸Ta see hā P'op Hagā Do Sahee anoo tak'ēp hajaa doo me ta wób tamaher'oot hyb n'aa. Ta see hā P'op Hagā Do Sahee anoo h'yy ganāng doo me ta wób tamaher'oot hyb n'aa. ⁹P'op Hagā Do Sahee, sēt hadoo doo, anoo ta see hā baad tah'yy ka'eēh hyb n'aa. Ta see hā tabanoo ta wób tabaheso hyb n'aa. ¹⁰Ta see hā P'op Hagā Do Sahee anoo ta hejój me tape-huunh hyb n'aa. Ta see hā tabanoo P'op Hagā Do kyyh tabaher'oot hyb n'aa. Ta see hā tabanoo tabahapāh hyb n'aa P'op Hagā Do Sahee tado bā, sahee see tado bā ti her'oot doo. Ta see hā tabanoo kyy wób me, ji h'yy kanadaw'uuu doo me, tabaher'oot hyb n'aa. Ta see hā tabanoo kyy wób me kaher'oot do tatab'ēēs hyb n'aa maa newēē do sa hā. ¹¹Sēt né hē P'op Hagā Do Sahee sahōnh hē ta ti hanoo doo. Tah'yyb dāng doo da né hē sahōnh hē sa hā tabanoo tii.

Sahõnh hē ēēr, Jesus uuh hadoo do ky n'aa hahỹh

¹²Hajõõ né paawä ji hä, ji noo hedoo doo, ji nabuuj hedoo doo, ji matym hedoo doo, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo doo, sét né hē ji. Ti hadoo ênh Kristo hä, Kristo hä h'yy ka'eeh do sa hä. ¹³Ër wób, Judah buuj. Ër wób, ta wób buuj. Ër wób, ta wób sa karom hedoo doo. Ër wób, kariw n'aa temah doo. Tii d' tahado né paawä, êr nu kemuun bong P'op Hagä Do Sahee an'oo bä, sét Jesus hub hadoo êr bahadoo hyb n'aa. Sét né hē ti P'op Hagä Do Sahee êr gadoo doo.

¹⁴Hajõng né hē ji hä hanäng do ji uuh. Sét uuh had'yyt nado ji uuh. ¹⁵Ji tsyym ky hado bä paawä: "Ta moo y nadoo do hyb n'aa, dooh ta uuh y do bä", ji uuh had'yyt né hē tii, ta ti edo né paawä. ¹⁶Ji nabuuj ky hado bä paawä: "Ta matym see y nadoo do hyb n'aa, dooh ta uuh y do bä", ji uuh had'yyt né hē tii, ta ti edo né paawä. ¹⁷Sahõnh hē ji hä hanäng do ji matym tado bä paawä, nyy da paawä ji maa newëë tii bä? Sahõnh hē ji hä hanäng do ji nabuuj tado bä paawä, nyy da ji matsehỹk tii bä? ¹⁸Sahõnh hē ji hä hanäng do ji uuh P'op Hagä Do bat'ëëg hõm ji hä, tah'yyb däng doo da. ¹⁹Séd uuh had'yyt hē tado bä paawä ji hä, dooh paawä ji hub had'yyt hē tado bä. ²⁰Hahỹh da né hē: Hajõng né paawä ji hä hanäng do ji uuh, sét né hē ji.

²¹Ji matym dooh tahaja bä taky hado bä ji moo hä: "Dooh hyb n'aa õm y karën péh." Dooh na-ääj hē ji moo haja bä ji tsyym hä taky hado bä: "Dooh hyb n'aa õm y karën péh." ²²Ta ti ji hä hanäng do uuh nahejooj is doo, ti né hē ti baad ji karën up doo. ²³Ji uuh ji hä ky n'aa netsëeh doo, baad ji weh'ëeh. Ta wób hä ji manetëeh doo, baad ji ban'yyh. ²⁴Ji uuh wób ji metëeh doo, dooh hyb n'aa baad ji ban'yyh péh. Baad P'op Hagä Do benyyw hõm ji hä hanäng doo, ta ti ji hä häd ky n'aa netsëeh hedoo do rakawehëë däk hyb n'aa. ²⁵Tii da tawén d'oo, ji hä takanetyn hõm hyb n'aa, sahõnh hē ji hä hanäng do séd demuun baad rakahag'ääs hyb n'aa na-ääj hē. ²⁶Sét hē ji hä hanäng do ji uuh nesaa do tahob bä, sahõnh hē séd demuun rabahoop. Ta see ji uuh kawehëë däg bä, sahõnh hē ji uuh wób taw'ääts hē sa hä.

²⁷Bē sahõnh hē, Kristo hub hadoo bëeh. Sét ken'yyh bëeh, ta uuh hadoo. ²⁸Jesus Kristo hä h'yy ka'eeh do sa mahang P'op Hagä Do banoo, pooj jé Jesus mejüü do rabad'oo doo. Ta jawén ta ky n'aa herot doo. Ta jawén ta ky n'aa ma mehetëk doo. Ta jawén rapehuunh do haj'aa doo, ta wób rabaheso hajaa doo, ta wób masa doo, ta wób h'yyb mahüüm n'aa hedoo doo, kyy wób ji h'yy kanadaw'uuh do hajaa her'oot do na-ääj hē. ²⁹Sahõnh hē g'eeh Jesus mejüü do had'yyt hē? Sahõnh hē g'eeh ta ky n'aa rod had'yyt hē? Sahõnh hē g'eeh ta ky n'aa ma mehetëk do had'yyt hē? Sahõnh hē g'eeh rabahajaa rapehuuj had'yyt hē? ³⁰Sahõnh hē g'eeh rahajaa ta wób rabaheso? Sahõnh hē g'eeh kyy wób rahajaa rer'ood bä? Sahõnh hē g'eeh rahajaa kyy wób me kaher'oot do ratabëj bä? ³¹Dooh. Taw'ääts hē ji hajaa do P'op Hagä Do Sahee ji hä hanoo do ta bahãnh had'op do hä, ta wób masa do hä, bë h'yyb padäg. Pooj jé dó bë y metëeh hỹh kä sahõnh hē ta bahãnh baad hadoo doo:

Ji kamahãn do ky n'aa hahỹh

13 ¹Ajyy sa kyy me, ääs sa kyy me na-ääj hē y haja bä né paawä y her'ood bä, y kamanahãn bä paawä, dooh taw'ääts hē tado bä. Jääm

hē sapaar redas do ky hado dāk ŷ tii bā. ²P'op Hagā Do ky n'aa ŷ haja bā né paawā ŷ maher'ood bā, P'op Hagā Do Sahee hā ŷ tabanoo do hyb n'aa tii, ji nahapāh do hā ŷ h'yy ganyy bā paawā, sahōnh hē ŷ hapēē bā paawā, tak'ēp ŷ h'yy ka'eeh do hyb n'aa waēē hā ŷ haja bā paawā ŷ mejō bā takah'ŷd hāng, ta wób ŷ kamanahān bā paawā, daap paawā ŷŷh. ³Sahōnh hē wē ŷ hanāng do kas'uut do sa hā ŷ an'oo bā paawā, daj ŷŷ hē paawā ŷ kan'oo dāk ŷ rabaju tēē, ŷ kamanahān bā, daap paawā ti hā ŷŷ.

⁴Kamahān do kanejāg. Kamahān do ky ennym. Dooh tah'yy kajewēēts bā. Dooh ta hā hē taj'aa etsēē bā. Dooh takasabé bā. ⁵Tawaneh'ēēh do nado. Dooh ta daaj hē takarēn do jawén tawād bā. Dooh nayyw hē takawaj'āān bā. Dooh tah'yy gaēēj bā ta wób sa wē. ⁶Dooh tatsebee bā baad nadoo do hā. Baad hadoo do hyb n'aa tatsebé. ⁷Kamahān doo, dooh tah'yy gajēē hōm bā. Ta wób hā tah'yyb eeh had'yyt hē. Tagadaa had'yyt hē. H'yyb jawyk doo gó sahōnh hē tagadoo.

⁸Kamahān doo, dooh tahēēj bā. Tii d' nado P'op Hagā Do ky n'aa ji her'oot do ji hajaa doo, kyy wób ji h'yy kanadaw'uuh do ji hajaa ji her'oot doo, ji hapāh do na-āāj hē. Ahānh da tii. ⁹Da hē ji hapāh doo, P'op Hagā Do ky n'aa ji hajaa ji her'oot do na-āāj hē, ta uuh ub tii. ¹⁰Baad had'op do heh'āāt do kaja bā kā, tii bā kā, dooh hyb n'aa ji karēn wāt pé ta uuh hadoo doo. ¹¹Hah'ŷ hadoo tii: ŷ karapee noo gó, karepé raber'oot doo da ŷ ber'oot paah, karepé rahyb n'aa newēē doo da ŷ hyb n'aa newēē paah. ŷ wah'ēē wāt bā kā ŷ eréd hōm ta ti karapee ŷ h'yyb hadoo do paah. ¹²Da hē, dooh baad ēr hapēē nā bā P'op Hagā Doo, japow gó ji heg'āās do hadoo. Ta jawén da ēr bahapāh baad ub kā, heh'āāt kā. Da hē, jāām hē ta uuh ŷ bahapāh. Ta jawén da, sahōnh hē ŷ bahapāh ta hā, ŷ P'op Hagā Do hapāh doo da né hē.

¹³Hŷŷ kā tamawoob hē hadoo do ti haym: Ji h'yy ka'eeh doo, ji gada doo, ji kamahān doo. Ji kamahān doo, sa bahānh baad had'op do tii.

Ji hajaa do P'op Hagā Do Sahee hana do ky n'aa bód hah'ŷh

14 ¹Taw'āāts hē kamahān do hā baad bē h'yyb padāg. Taw'āāts hē P'op Hagā Do Sahee hā hana do ji hajaa do hā bē h'yyb padāg na-āāj hē. Pooj jé, P'op Hagā Do ky n'aa ji hajaa ji her'oot do hā baad ub bē h'yyb padāg. ²Hah'ŷ hyb n'aa ta ti ŷ wén her'oot: Kyy wób me her'oot doo, dooh ta wób tamaher'ood bā. P'op Hagā Do sii taber'oot tii hā. Dooh maa napāh pé ta ti taher'oot doo. Ji nahapāh do ky n'aa taher'oot tii, P'op Hagā Do Sahee an'oo bā. ³Tii d' nado P'op Hagā Do ky n'aa her'oot do hā. Ta wób hā ti ramaher'oot. Ta ti ji tamasa, ji h'yy ka'eeh do kah'ūūm hyb n'aa. Ji tamaher'oot, baad ji bawāt hyb n'aa. Ji tah'yyb en'ymm. ⁴Kyy wób me her'oot doo, ta daaj hē, ta hā hē takamasa tii, P'op Hagā Do ky n'aa kah'ūūm hyb n'aa ta h'yyb gó. P'op Hagā Do ky n'aa her'oot do tamasa ta wób, P'op Hagā Do ky n'aa sa h'yyb gó takah'ūūm hyb n'aa. ⁵ŷ karēn paawā sahōnh hē bēēh, bē bahajaa kyy wób me bē baher'oot. Ti hadoo né hē, tak'ēp ŷ karēn P'op Hagā Do ky n'aa bē her'oot. Kyy wób me kaher'oot do bahānh baad hadoo P'op Hagā Do ky n'aa her'oot doo.ⁱ Kyy wób me kaher'oot doo, ta ky n'aa nyy d' tahanāng pé ji her'ood bā,

i 14.5 P'op Hagā Do ky n'aa ji her'oot do baad ub tawén doo, kyy wób me kaher'oot do bahānh, hajōng tamasa do hyb n'aa.

Jesus hā h'yy ka'eeh do kahet'aa do ramaa napāh hyb n'aa, P'op Hagā Do ky n'aa sa h'yyb gó kah'ūūm hyb n'aa, ti na-āāj hē baad ub.

⁶Ti hyb n'aa wakān haa, bē wē ŷ kajaa bā, kyy wób me bē ŷ maher'ood bā paawā, nyy d' paawā bē tamasa tii? Dooh paawā bē tamasaa bā. Hā ŷ P'op Hagā Do metēeh doo, ji hajaa do ky n'aa, P'op Hagā Do ky n'aa, ji ma metēek do ky n'aa bē ŷ maher'oot do na-āāj hē, ti bē tamasa. ⁷Ji gamehŷŷh do ky n'aa me, ji etēn do ky n'aa me na-āāj hē tii d' bē ŷ metēeh ŷ hanāng pé tii, ta ti hedēp do nado né paawā. Baad ranetēn bā, baad ragamanehā bā, nyy da ta wób rabahapāh ti teh'ūūm doo? ⁸Ti hadoo né hē torōm-bet hād nāng do hā. Nyy da g'eeh warahén rah'yy genā bā kaneb'oooh doo hēnh tanaēēj bā, baad torōm-bet ragamanehā bā? ⁹Ti hadoo né hē bē hā. Kyy wób me ta wób bē maher'ood bā, nyy da ramaa napāh ta ti ky n'aa, nyy d' tahanāng péh? Daap hē ti bē baher'oot kyy wób me. ¹⁰Hajōng ti anāng kyyh badāk hahŷŷ hā. Baad ub sahōnh hē tii, maa napāh do sa hā. ¹¹ŷ kyy maa nanapāh doo, ta tii hā, ŷ ta s'ee hēnh naa, ta s'ee hēnh naa ŷ ta hā. ¹²Ti hadoo né hē bē hā. Tak'ēp bē karēn P'op Hagā Do Sahee hana do bē gado bā do hyb n'aa, taw'āāts hē bē h'yyb padāg sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do masa do hā.

¹³Ti hyb n'aa kyy wób haj'aa doo, taw'āāts hē raky n'aa etsēē P'op Hagā Do hā, tabanoo hyb n'aa na-āāj hē sa hā rabahajaa hyb n'aa ratab'ēēs do nyy d' tahanāng pé tii. ¹⁴Kyy wób me P'op Hagā Do hā ŷ ky n'aa etsēē bā, hēp ŷ tym ti ky n'aa etsēē. Dooh ŷ hapāh pé ŷ her'oot doo. ¹⁵Nyy d' ŷ bad'oo ti tahado bā? Hahŷŷ da ŷ bad'oo: ŷ da ky n'aa etsēē hēp ŷ tym me, ŷ hapāh doo me na-āāj hē da ŷ ky n'aa etsēē. P'op Hagā Do ŷ ma ejām da hēp ŷ tym me, ŷ hapāh doo me na-āāj hē. ¹⁶Jāām hē a h'yyb tym gó P'op Hagā Do maj'aa etsēē bā, nyy da ōm raky masa ranahapēē bā maher'oot doo? ¹⁷Baad né paawā P'op Hagā Do maj'aa etsē, kyy wób me maher'oot doo, dooh ta wób tamasaa bā rah'yy ka'eeh do kah'ūūm hyb n'aa.

¹⁸P'op Hagā Do ŷ j'aa etsē, sahōnh hē bē bahānh ŷ bahajaa kyy wób me ŷ maher'oot do hyb n'aa. ¹⁹Ti hadoo né hē, Jesus hā h'yy ka'eeh do mahang, hā ŷŷ, taw'āāts hē ji ma poo oow pé kyyh ji maa napāh do ŷ her'ood bā ŷ ma metēek bā, 10 miw kyyh ji maa nanapāh do mahānh.

²⁰Wakān haa, karepē h'yy gatamah do bē hado manā P'op Hagā Do Sahee ji hā hanoo do hā. Taw'āāts hē wah'ēē h'yyb hadoo bēēh, ta ti hā. Taw'āāts hē nesaa do hā bē h'yy gatamah karapee t'aah h'yy gatamah do hadoo. ²¹Hahŷŷ da P'op Hagā Do kyy kerih do hā:

“Ji nahapāh do kyy me,
ta s'ee hēnh naa do sa kyy me, ŷ maher'oot da karapé haa.
Ti hadoo né hē da, dooh da raky dahé bā ŷŷh”,^j
nāng mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh.

²²Ti hyb n'aa kā, kyy wób me kaher'oot doo, Jesus hā h'yy kana'eeh do metēē n'aa, ta hā h'yy ka'eeh do metēē n'aa nado. P'op Hagā Do ky n'aa ji her'oot doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do metēē n'aa tii, ta hā h'yy kana'eeh do metēē n'aa nado. ²³Séd hā Jesus hā h'yy ka'eeh do rakata bā kā, kyy wób me

sahōnh hē rer'ood bā paawā, ti ta seeh, nahapāh doo, Jesus hā h'yy kana'eeh do na-āāj hē tajēē suun bā tii bā, sahōnh hē bē meraa bong hadoo ted'oo da. ²⁴Jesus hā h'yy kana'eeh doo, nahapāh do na-āāj tajēē suun bā P'op Hagā Do ky n'aa sahōnh hē rer'ood nuuj jé, kametā dāk tii bā ta hā nesaa do ta h'yyb tym gó hanāng doo. Ky n'aa kety dāk tii bā sahōnh hē bē her'oot do hyb n'aa. ²⁵Kametā dāk tii bā sahōnh hē ta h'yyb tym gó tahyb n'aa newēē do pooj jé ji nahapāh doo. Ta taron nu paa me tabahyy hāng da, P'op Hagā Do taj'aa etsē hyb n'aa. “P'op Hagā Do awāt né hē bē mahang”, nāng da.

²⁶Wakān haa, taw'āāts hē hahȳy da bē bad'oo bē kahet'aa bā: Ta see P'op Hagā Do hā tama ejām, ta see ma metēēk P'op Hagā Do ky n'aa, ta see her'oot P'op Hagā Do ta hā tametēēh doo, ta see her'oot kyy wób me, ta see tab'ēēs kyy wób me kaher'oot do nyy d' tahananāng péh. Taw'āāts hē sahōnh hē ta tii d' ji bad'oo, sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do h'yyb gó P'op Hagā Do ky n'aa takah'ūm hyb n'aa. ²⁷Kyy wób me raher'ood bā, jāām né hē pawóp hē, tamawoob hē ti her'oot. Taw'āāts hē sét ken'y'yh raber'oot. Tii bā, taw'āāts hē ta see tab'ēēs nyy d' tahananāng péh. ²⁸Tabadoo bā ta ky n'aa tab'ēēs doo, nyy d' tahananāng pé ti tab'ēēs doo, taw'āāts hē bag hēnh tabasoooh bē kahet'aa bā kyy wób me her'oot doo. Taw'āāts hē ta m'aa hēnh, ta tób hēnh taber'oot P'op Hagā Do sii.

²⁹Taw'āāts hē pawóp hē, tamawoob hē raher'oot P'op Hagā Do ky n'aa. Taw'āāts hē ta wób ramatakēē, ta ti taher'oot do baad tado bā. ³⁰Sa mahang hat'oondh do gado bā ta h'yyb tym gó P'op Hagā Do ky n'aa, taw'āāts hē pooj jé her'oot do ky ym, ta ti hasooh do ber'oot hyb n'aa kā. ³¹Ta tii da sét ken'y'yh bē baher'oot P'op Hagā Do ky n'aa, bē sahōnh hē bē ma kametēēk hyb n'aa, bē h'yyb hedo magyys hē hyb n'aa. ³²P'op Hagā Do ky n'aa rod rahajaa rah'yy kamedug bā, rahajaa ragadaa bā rabaher'oot hyb n'aa. ³³Dooh P'op Hagā Do hanaa tado bā ta ti jé pad'y'yt hē kaher'oot doo, baad nahōm doo. Baad hadoo do ji h'yyb n'yym doo, ti ti P'op Hagā Do hanaa.

Sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'y'yt hē habong do rabahed'oo doo da, ³⁴taw'āāts hē ȳy dooh rer'ood bā sēd hā rakahet'aa bā. Taw'āāts hē bag hēnh rabab'ēēh. Dooh taw'āāts hē tado bā rer'ood bā ji kahet'aa bā. Taw'āāts hē ȳy raky daheeh ajyy, Mosees ky n'aa jaw'y'yk do her'oot doo da. ³⁵Tanyy bā sa hā reaanh doo, taw'āāts hē sa tób hēnh sa patug hā rabeaanh, dooh taw'āāts hē tado bā do hyb n'aa ji kahet'aa bā ȳy rer'ood bā.

³⁶Bē hanaa bē ed'oo g'eeh P'op Hagā Do ky n'aa hanām doo? Jāām hē bē tii, ta ti gadoo do bē ed'oo g'eeh? ³⁷P'op Hagā Do ky n'aa rod ta hā pé ted'oo doo, P'op Hagā Do Sahee hanaa gadoo do ted'oo doo, taw'āāts hē tah'y' kadaw'uuh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do mejūū do né hē ti ȳ erii wāt doo. ³⁸Hahȳ manatakēē doo, dooh né hē ji hyb n'aa p'eed bā tii.

³⁹Ti hyb n'aa kā, wakān haa, taw'āāts hē P'op Hagā Do ky n'aa bē her'oot do hā bē h'yyb padāg. Bē medug manā kyy wób me rer'ood bā. ⁴⁰Ti hado né hē paawā, baad bē adoo ti ta tii, ta tyw n'aa nāng bā.

Jesus ganā wāt do ky n'aa hahȳȳh

15 ¹Hȳy kā, wakān haa, ȳ karēn bē hyb n'aa esee Jesus Kristo ky n'aa hanām do bē ȳ ma met'ēēg wāt do paah, bē gadoo do paah. Ta ti né hē bē h'yy ka'eeh do mejój n'aa. ²Ta ti ky n'aa hanām do ed'ēēp bē h'yyb tym

P'op Hagä Do wë, baad bë hyb n'aa matakä bä tii, bë neréd bä ý ma metëék do ky n'aa. Tii d' tanado bä, daap bë h'yy ka'eeh.

³Jääm hë baad hadoo do ta ky n'aa ý gadoo do ti bë hä ý tab'ëës doo. Hahý né hë tii: Kristo dajëp nesaa do ër moo bok do sãm, P'op Hagä Do kyy kerih do ta pooj jé tahe'oot doo d' né kä. ⁴Ti m' radakä jëng, ti m' tamawoob däg kä ta ä kä taganä wät p'aa hënh, pooj jé P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né kä. ⁵Ti jawén mäh, Peed hä takas'ee wäd kän. Ti jawén mäh, 12 hedoo do sa hä takasee ënh. ⁶Ti bahãnh mäh, séd noo gó 500 ta ma matëg sa hä takas'ee wäd kän. Hajõng sa wób ed'ëep nä hahý ý berih bä. Hap'ëeh do wób radejëb kän. ⁷Ti m' takasee Tsijaag hä, sahõnh hë tamejüü do hedoo do sa hä na-ääj hë. ⁸Tagadëeg ub takas'ee kän hä ýý, ý ajän s'oo hadoo do hä. ⁹Sa yd jé had'os do ýýh, Jesus mejüü do sa mahang. Dooh paawä ý ramaneëëj bä Jesus mejüü doo, P'op Hagä Do karapee ý rejää do paa hyb n'aa. ¹⁰Ti hadoo né hë, ta mejüü do see da hë ý wén hado däk, P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa hä ýý. Daap hyb n'aa nado ta ti hä ý taky enyym doo. Dooh. Ta wób moo bok do bahãnh ý moo wäd wät. Ti hadoo né hë, dooh ý tado bä ti moo wät doo. Hä ý P'op Hagä Do ky enyym do hanaa tii. ¹¹Hýý kä ý tado bä bë hä maher'ood wät doo, ta wób rado bä, ti né hë ti ta ky n'aa ää her'oot doo. Ti ky n'aa né hë ti bë ky dahé bong doo.

Jesus ganä wät do ky n'aa ta wób raky sëm do ky n'aa hahýýh

¹²Kristo ganä wät ää her'ood bä, h'ëed hyb n'aa dooh ji ganä bä dejëp do mahang bë wób sa kyyh? ¹³Te hub tado bä ta ti bë wób her'oot doo, ji gananä bä paawä, Kristo na-ääj hë paawä dooh paawä taganä wäd bä tii bä. ¹⁴Kristo gananä wäd bä paawä, daap paawä tii bä ää maher'ood hõm do ta ky n'aa. Daap hë na-ääj hë paawä bë h'yy ka'eeh doo. ¹⁵Kristo gananä wäd bä paawä, noo kanesa do paawä ää tii bä, Kristo ganä wät P'op Hagä Do an'oo bä ää ma metëék do hyb n'aa. Dejëp do ganenä bä paawä, dooh Kristo ganä wäd P'op Hagä Do an'oo bä paawä. ¹⁶Dejëp do ganenä bä, dooh paawä Kristo ganä wäd bä. ¹⁷Kristo gananä wäd bä paawä, daap hë paawä bë h'yy kae däk ta hä. Ti tahado bä paawä, dooh na-ääj hë takawug bä nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do paah. ¹⁸Te hub tado bä paawä ta tii, gawatsig hõm paawä Kristo hä h'yy ka'eeh do sa maküüh. ¹⁹Jääm hë da hë, badäk hahýý hä ji bawät nä bä Kristo hanaa ji gahëen bä, tii bä taw'ääts hë paawä tak'ëp, sahõnh hë mahãnh, ër rat'yyd mehüin paawä.

²⁰Tii d' nado. Kristo ganä wät né hë dejëp do mahang P'op Hagä Do an'oo bä. Pooj jé dejëp do mahang ganä wät do tii. Ta wób na-ääj hë genyyh do metëë n'aa tii. ²¹Hahý hyb n'aa ý wén her'oot tii: Sét hë aj'yy ji dajëp do du na doo. Ti hadoo na-ääj hë sét hë aj'yy see ji ganyyh do dejëp do mahang du na doo. ²²Adäw hyb n'aa sahõnh hë ji dejëp. Ti hadoo ënh Kristo hyb n'aa kä sahõnh hë ragenyyh da. ²³Sahõnh hë genyyh do bahãnh, pooj jé ganä wät do Kristo. Ta jawén, Kristo kajaa bä kä, ta hä h'yy ka'eeh do ragenä boo kän da. ²⁴Tii bä kä, badäk hahý gawatsik do kaja kän. Kristo j'aa ketsë do jawén paa bä sahõnh hë mejüü do ji nahapäh do sa hä, sahõnh hë bag'aäs do ji nahapäh do sa hä, sahõnh hë hejóen enäh do ji nahapäh do sa hä na-ääj hë, tii bä tabag-'aäs do Kristo bahaëëj kän da P'op Hagä Do ta Yb hä kä. ²⁵Kristo bag'aäs da sahõnh hë ta majiï hä taj'aa ketsë bä kä. ²⁶Tagadëeg ub kä majiï tagawats'iik

doo, dajëb. ²⁷Ta ti y wén her'oot, hahȳy da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do hyb n'aa: "Sahõnh hē ta tsyym yt hā P'op Hagä Do an'oo bā tabag'āās hyb n'aa."^k "Sahõnh hē tabag'āās" tabaher'oot bā, dooh P'op Hagä Do ta Yb sii hē tado bā tii, ti né hē hanoo do hyb n'aa ta hā sahõnh hē tabag'āās doo. ²⁸Takajaa bā kā sahõnh hē Kristo bag'āās doo kā, ti noo gó kā, ta daaj hē ta Yb yd jé da tanu gadäg kán. Tii d' tawén hadoo, ta Yb, sahõnh hē ta hā han'oo dāk doo, tabag'āās hyb n'aa, sahõnh hē bahānh tabahado dāk hyb n'aa kā, sahõnh hē tabag'āās hyb n'aa kā.

²⁹Hȳy kā, ji ganana bā paawā, nyy da rabad'oo da dejëp do hyb n'aa nu kemuun doo? Dejëp do ganana bā paawā, hēd n'aa tii d' rawén d'oo?^l ³⁰Ji ganana bā paawā, dooh hyb n'aa pé had'yyt hē y ahoop doo. Ji ganā wāt do hyb n'aa y wén gadoo Jesus hyb n'aa y ahoop doo. ³¹Dajëb gó had'yyt hē y bawāt tak'ëp y rarejāā do haj'aa. Né hup y né ta ti y her'oot do bē wén hapäh, y h'yy kasab'ee do hyb n'aa bē hyb n'aa Kristo Jesus ēr Wahē N'aa hyb n'aa. ³²H'ēed hyb n'aa y kamety wāt paa ajyy tabanas'aa hedoo do sa sii Epeso panang bā, jāām hē badāk hahȳy hā ji hawāt do hā y h'yyb däg bā paawā, ji ganana bā paawā? Ji ganana bā paawā, se hub né hē paawā hahȳy da sa ky hetëg: "Hamäh, ēr awēeh, hamäh, ēr eëg jati ēr dejëb kán do hyb n'aa."^m

³³Bē an'oo manā bē rawad'ii. "Nesaa do moo heb'ooh do sii ji awäd bā, sa da h'yyb hadoo da ji, baad né paawā ji bawāt pooj jé." ³⁴Taw'āāts hē p'aa hēnh bē h'yyb bē an'oo baad hadoo do hā. Bē moo boo manā wäd nesaa doo. Ta ti y wén mejüū, bē wób ranahapäh do hyb n'aa P'op Hagä Do sa h'yyb gó. Bē nu mebyy bok hyb n'aa y wén her'oot tii.

³⁵Hahȳy da apäh da ta wób rabeaanh: Nyy da dejëp do paa ragenā bok? Ny hadoo do sa hub? ³⁶Baad nadoo do heaanh do tii! Joom tym ji ejoom doo, dooh taganā bā ta bóg nadajëb bā. ³⁷Tiriig tym, joom tym wób na-āāj hē ji ejoom bā, dooh ta gajewëe tado bā ji ejoom doo. Ta tym ub ti ji ejoom doo. ³⁸P'op Hagä Do bad'oo nyy d' tabahadoo joom, tah'yyb däng doo da. Joom tym ta wób hedoo tawëe bā. Ta see hadoo ta seeh, ta see hadoo ta seeh. ³⁹Ti hadoo ēnh ti anäng ta wób hedoo ta dab. Ta see hadoo ji dab, ta see hadoo har'ëeng dab, ta see hadoo taw'ëed dab, ta see hadoo na-āāj hē tah'ȳyb dab. ⁴⁰Ta wób hedoo wē hā habong do bag. Ta wób hedoo badāk hahȳy hā habong doo. Ta see hadoo wē hā habong do sa hetsóh. Ta see hadoo badāk hahȳy hā habong do sa hetsóh. ⁴¹Ta see bag hadoo pap'ȳy, ta see bag hadoo kamarab, ta see bag hadoo sagōöh. Sagōöh wób ta wób hedoo ta matym.

⁴²Ti hadoo né da dejëp do mahang ji ganyyh do hā. Karejāā ji kamag ji dakä jëng doo. Taganyyh bā kā, kanarejā wäd. ⁴³Nas'aa ji kamag ji dakä jëng bā. Tak'ëp tabahetsooh taganyyh bā kā. Nahejooj its ji dakä jëng bā. Hejoonh taganyyh bā kā. ⁴⁴Dab näng ji kamag ji dakä jëng doo. Taganyyh bā kā, papuuj däg ji hub P'op Hagä Do Sahee ed'ëep doo. Ji hub dab näng do tanyy bā, tii b' ti anäng na-āāj hē ji hub papuuj P'op Hagä Do Sahee ed'ëep doo. ⁴⁵Hahȳy da takerih doo gó: "Jāām pooj jé aj'yy, Adāw, hedëb geët doo."ⁿ

k 15.27 Saaw-Mo 8.6 l 15.29 Dooh ji hapëe bā ta tii d' hed'oo doo. Dooh Paw-Ro met'ëeg bā dejëp do hyb n'aa ji nu kemuun bā. Jāām né hē ti ky n'aa gó tabeh'üüm ji ganā wāt do ky n'aa.
m 15.32 Ji h'yyb karēn doo da né hē ji moo wāt tahanäng pé ti sa ky hetëg doo. Ji ganana bā paawā, se hub né hē tii bā paawā rahe'oot doo. n 15.45 Genesis 2.7

Tagadēēg ub Adāw hedoo doo, Kristo, ji edēp do hanoo do Sahee hado dāk tii. ⁴⁶Pooj jé dó tabany dāk ji hub dab nāng doo. Ta jawén ji hub papuuj, P'op Hagä Do Sahee ed'ēep doo. ⁴⁷Jāām pooj jé aj'y, badāk hahȳy hā tsāng hanaa. Aj'y ta jawén hana doo, Kristo, hȳ pong jé naa tii. ⁴⁸Badāk hahȳy hā habong doo, Adāw k'āats gó hana do hadoo ti sahōnh hē. Hȳ pong jé hana do hadoo da ēr hub papuuj hȳ pong jé naa ēr gadoo doo. ⁴⁹Da hē, badāk hahȳy hā ēr babok nā bā, Adāw hadoo nā ēēr. Ti hadoo né hē da, ti awät ti noo gó, hȳ pong jé hana do hadoo da ēēr.

⁵⁰Hahȳ ti y her'oot, wakān haa: Dab nāng doo, majyyw nāng doo, dooh da tanu dēē bā P'op Hagä Do bag'āās bā. Karejāā doo, dooh tagado bā nadajēp doo. ⁵¹Bē hyb n'aa matakā da! Bē y maher'oot ji nahapäh do hā: Dooh ēr sahōnh hē ēr dejēb bā.° Ti hadoo né hē, sahōnh hē ēr da kawereem. ⁵²Nayyw hē ti ji kawareem doo, ji ty watsig wäd sii hē, tagadēēg ub torōm-bet hād nāng do ky ganyyh bā kă. Torōm-bet ky ganā sii hē da sahōnh hē Jesus hā h'y ka'eēh do dejēp do paa ragenā boo kăn da. Ta ti dooh radejēb boo bā kă. Ti ēēr kă, ti noo gó hedēp nā doo, ēr kawereem boo kăn, hedēb had'yyt do ēr gadoo hyb n'aa kă. ⁵³Karehejāā do kawareem da kanarejāā do hā. Dejēp do kawareem da nadajēp do hā kă. ⁵⁴Ta ti bawät bā kă, karehejāā do kawareem bā kă kanarejāā do hā, dejēp do rakawareem bā kă nadajēp do hā kă, tii bā kă hahȳ kerih do ky dāng do paa kă kaja kăn:

“Dajēb gawatsig kăn.

Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do j'aa ketsēē kăn ta hā.”^p

⁵⁵“Dajēb, ny maj'aa ketsē doo?

Dajēb, ny a hejój ji mamarahejāā doo?”^q

⁵⁶Nesaa do ji moo wät doo, ji hyb n'aa newēē doo, ti né hē dajēb mahȳy. Ky n'aa jaw'yky doo, nesaa do ji moo wät do hejój. ⁵⁷P'op Hagä Do hā ēr j'aa etsē. Ti né hē hanoo ēr j'aa ketsē doo, Jesus Kristo ēr Wahē N'aa hyb n'aa.

⁵⁸Ti hyb n'aa kă, wakān haa y kamahān doo, taw'āats hē bē h'y kahejój. Bē an'oo manā bē tahewaat do hā, bē h'y ganejē hōm hyb n'aa. Taw'āats hē bē moo boo had'yyt hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē sahōnh hē bē wē hanāng doo me, daap hē nado ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē bē moo bok doo, bē bahapäh do hyb n'aa.

Ta wób ji masa do dajēēr n'aa ky n'aa hahȳy

16 ¹Hȳy kă, P'op Hagä Do karapee Judah hāy n'aa bā habong do ji masa do dajēēr n'aa ky n'aa bē y ma erih. Taw'āats hē Garata hād nāng do hāy n'aa hēnh habong do Jesus hā h'y ka'eēh do y mejūū doo da, bē na-āāj hē tii d' bē bad'oo. ²Taw'āats hē sēt met'uuh hā ken'yhyh bē betyn hōm tsyt hē bē dajēēr uuh bē gadoo do pénh. Hajōng tado bā bē gadoo doo, hajōng do ta uuh bē betyn hōm tsyt hē. Kanahēn d'os hē tado bā, dooh denaa hē. Taw'āats hē bē ata y kajaa do pooj jé. ³Tii bā, y kajaa bā kă, y erih do y mejūū da ajyy ta ti dajēēr Jerusarēnh hēnh ratajooh do bē asēew hōm do sa sii, baad

o 15.51 Jesus matēēh noo gó ta hā h'y ka'eēh do ky n'aa ti taher'oot. p 15.54 Isajas 25.8

q 15.55 Osejas 13.14

t'iī hēnh ragadoo hyb n'aa. ⁴Taw'āāts hē tado bā, ŷ na-āāj hē ŷ ahōm. ŷ d' rahadaa hōm tii bā.

⁵ŷ h'yyb dāng Masedonija hāj n'aa ŷ jatsēk. T'iī hēnh ŷ bewād nā do jawén paa bā, bē wē ŷ bahōm kǎn bē ŷ baheg'āās hyb n'aa. ⁶Badawēēt apāh da ŷ bawāt bē pa. T'iī hēnh hyb n'aa hadoo da tarab'ēēr ŷ tab'ēēs. Tii bā ŷ bē masa da ŷ bahōm hēnh. ⁷Doooh ŷ karēn bā ŷ h'yy kajóh gó bē wē ŷ beg'āās doo, ti hyb n'aa nayyw hē ŷ wén nahōm nā bē wē. ŷ karēn paawā badawēēt ŷ bawāt bē pa, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn bā tii. ⁸Ti nuuj jé ŷ baym da babā Epeso panang bā, jām Pēn-Tekos hād nāng do kajaa bā kǎ. ⁹Tyw n'aa nāng babā hā ŷŷ, baad Jesus ky n'aa ŷ beher'oot hyb n'aa, hajók né paawā ŷ ragenen'aak.

¹⁰Tsimoot kajaa bā bē wē, taw'āāts hē baad bē gadoo bē mahang, baad taba-hadoo hyb n'aa ta hā. Tii d' ŷ wén etsēē bē hā, ŷ moo wāt doo da Tsimoot moo wāt na-āāj hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē. ¹¹Bē an'oo manā bē wób raty n'aa gesyyg Tsimoot hā. Taw'āāts hē hanām doo gó bē kedēē hōm, wē ŷ tababaa j hōm hyb n'aa. Ēr wakāān wób Jesus hā h'yy ka'eēh do sa sii takajaa ŷ gada.

¹²Ēr wakāān Jesus hā h'yy ka'eēh do Aporos hād nāng do hā kǎ. Tak'ēp ŷ betseē ta hā, tabahōm hyb n'aa ěr wakāān sa sii bē rabahehēēn bā. Doooh m' takarēn nā bā tahōm bā. Baad tahaja bā m' tabahōm.

¹³Taw'āāts hē baad bē kanāh. Taw'āāts hē baad had'yyt hē bē h'yy kae. Bē h'yyb eŷŷm manāh. Bē h'yy kahejój. ¹⁴Taw'āāts hē kamahān gó bē moo bok sahōnh hē bē moo bok doo.

¹⁵Bē hapāh, Es-Tepanas ta tób yt hā haj'eenh do sii hē jāām hē pooj jé ti Akaja hāj n'aa bā Jesus hā rah'yy kae padēēk doo. Bē hapāh nyy da ramasaa had'yyt hē Jesus hā h'yy ka'eēh do sa hā. Tak'ēp ŷ betseē bē hā, wakān haa, ¹⁶bē ky dahé ta ti hedoo doo. Bē ky dahé na-āāj hē ta wób ta ti hedoo do sa sii Jesus ky n'aa hā moo b'ook doo. ¹⁷ŷ h'yy gadajang ajyy Es-Tepanas, Por-Tunat, Akajo hād enāh do bē wē naa wē ŷ rakajaa bā kǎ, bē jawén buuj, hā ŷ ramasa do hyb n'aa. ¹⁸Baad ŷ rah'yyb en'yyim, bē rah'yyb en'yyim doo da. Taw'āāts hē bē weh'ēēh ta ti hedoo doo.

¹⁹Jesus hā h'yy ka'eēh do Asija hāj n'aa bā habong do bē m' rahyb n'aa esee. Akira, ta ŷŷm Pisiir hād nāng do daheeh, bē nemuun séd hā h'yyb hedoo do Jesus Kristo hā, tak'ēp mā bē rahyb n'aa esee. Jesus hā h'yy ka'eēh do sa tób bā kahet'aa doo, ti na-āāj hē bē m' rahyb n'aa esee tii da. ²⁰Sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eēh do babā habong do bē m' raky n'aa edēng. Baad bē kedēē bē da hadoo do hā.

²¹ŷ Paw-Ro, moh ŷŷ me ti hŷ ŷ berii kǎn:ʹ Bē ŷ hyb n'aa esee.

²²Ky n'aa kawas'ee dǎk da Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kamanahān doo. Bēēp matēh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo!

²³ŷ karēn, Jesus, ěr wahē n'aa ky enyym bē hā.

²⁴ŷ kamahān bē sahōnh hē nemon ŷŷ séd hā h'yyb hedoo do Kristo Jesus hā. Jāām hē kǎ.

r 16.21 Paw-Ro bawāt noo gó dooh sa daaj hē rerii bā, rahaja né paawā rerii bā. Sa masa n'aa reri h sa ma matēg esok doo. Paw-Ro esok do teri n'aa erii kǎn. Tagadēēg ub kǎ, tabahajaa bā kǎ, Paw-Ro gadoo terih do nahēēh, ta daaj hē taberih hyb n'aa tahyb n'aa esee do ky n'aa. Ta tii hā rabahapāh, Paw-Ro kyyh né hē sahōnh hē ta tii hā kerii dǎk doo. Paw-Ro mo haj'aa né hē rabahapāh.

2 Korĩn

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Korĩn hãd nãng doo bã habong do hã ta jawén Paw-Ro ma erih do hahỹh

Keděng do ky n'aa hahỹh

1 ¹Paw-Ro ỹ ti hỹh, P'op Hagä Do karēn do hyb n'aa ỹ tanaēēnh doo, Kristo Jesus mejũũ do see ỹ bahado dāk hyb n'aa, ta ky n'aa ỹ baher'ood hōm hyb n'aa kã. Ēr hỹh hadoo do Tsimoot hãd nãng do sii bẽ ỹ eděng bēēh, P'op Hagä Do karapee hedoo doo, Korĩn hãd nãng do panang bã habong doo. Sahōnh hẽ Akaja hãd nãng do hãj n'aa bã P'op Hagä Do tsyt hẽ ta wẽ taba-sēēw hōm do āā eděng na-āāj hẽ.

² Ỹ karēn P'op Hagä Do ěr Yb, Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do na-āāj hẽ ky en'ym bẽ hã. Ỹ karēn baad bẽ rah'yyb en'ym.

P'op Hagä Do ji tah'yyb en'ym do ky n'aa hahỹh

³Taw-āāts hẽ ěr j'aa etsē P'op Hagä Doo, ěr Wahē N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ta Yb. Ti né hẽ ji yb ji hã t'yyd mehiĩn doo. Ti né hẽ P'op Hagä Do ji tah'yyb enãw had'yyt doo. ⁴Sahōnh hẽ baad nadoo do āā wẽ tadēē bã, āā tah'yyb enãw had'yyt hẽ, ta wób āā bahajaa hyb n'aa āā h'yyb en'ym hyb n'aa, baad nadoo do sa wẽ tadēē bã, āā hã P'op Hagä Do h'yyb en'ym doo me. ⁵Jesus ahoop do āā wẽ tabēs doo da, āā wẽ tabēs na-āāj hẽ Jesus Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do ěr tah'yyb en'ym doo. ⁶Nesaa do āā ahob bã, bẽ hyb n'aa né hẽ ti āā bahoop. Bẽ h'yyb en'ym hyb n'aa tii, bẽ bedēp hyb n'aa nesaa do mahānh na-āāj hẽ. P'op Hagä Do āā tah'yyb en'ym bã, bẽ hyb n'aa né hẽ ti āā tah'yyb en'ym doo. H'yyb jawyk doo me āā ahoop do āā gadoo bẽ bahapäh bã, bẽ da h'yyb en'yyw bok. Ti hyb n'aa, h'yyb jawyk doo me bẽ gado had'yyt hẽ da nesaa do bẽ ahoop doo. Jesus hyb n'aa āā ahoop doo, ti né hẽ bẽ ahoop na-āāj hẽ. ⁷Baad āā bahapäh hahỹ bẽ hã: Āā nemuun bẽ ahob bã āā ahoop doo, ji P'op Hagä Do h'yyb en'ym do bẽ gadoo āā nemuun na-āāj hẽ. Ti hyb n'aa, dooh bẽ h'yy geję hōm bã Jesus hã āā hapäh, nesaa do bẽ ahob né paawä.

⁸Wakān haa, ỹ karēn bẽ bahapäh tak'ēp nesaa do Asija hãj n'aa bã āā wẽ kajaa doo. Tak'ēp né hẽ ti nesaa do āā hã kametyy doo. Dooh āā haja wäd bã ta hã. Dooh paa āā gadaa bã āā edēp doo. ⁹Āā d' dejēp āā ed'oo paa āā h'yyb gó. Āā wẽ ta ti wén wäd wät, āā hã hẽ āā h'yy kanasadä hyb n'aa, P'op Hagä

Do hā, dejëp do genyy bong do anoo do hā, āā h'yy kasadā hyb n'aa kā. ¹⁰Ti né hē tii, dajëb mahānh āā tedëeb wāt doo. Āā d' ted'ëep nā. Ta hā āā h'yyb eh, āā ted'ëep h'yy jawén ¹¹āā bē masaa bā, āā bē ky n'aa etsëe doo me. Tii bā kā, hajōk raj'aa etsë da P'op Hagā Doo, āā ted'ëep do hyb n'aa, hajōk do sa kyyh P'op Hagā Do gadoo do hyb n'aa.

**Paw-Ro maher'oot do h'ëed hyb n'aa tawén ky
kah'ÿd wāt sa hā ky n'aa hah'ÿh**

¹²Hah'ÿ hyb n'aa āā kasab'ee: J'ooj madāk doo me nado āā baboo bong bē mahang, ta wób sa mahang na-āāj né hē. Baad āā h'yyb metëeh ta ti āā hā. Dooh āā jejen bā āā h'yyb. Tii da āā wén bok, P'op Hagā Do ky ennym do hyb n'aa āā wē. Dooh badāk hah'ÿ hā habong do hajaa do hā āā h'yyb ee bā. ¹³⁻¹⁴Dooh kejën pé bē āā ma erih do mahang. Wyt ta maab hē bē ÿ ma erii wāt do ky n'aa, nyy d' tahanäng péh. Bē ner'oot doo, bē maa napāh do na-āāj né hē, ti né hē. Dooh kejën péh. H'ÿ kā, bē hād hapëe dāg né paawā āā h'yyb, ÿ gada da baad āā h'yyb bē bahapāh nā, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matëeh noo gó kā, āā hyb n'aa bē h'yy kasab'ee hyb n'aa, bē hyb n'aa āā h'yy kasab'ee doo da ti noo gó.

¹⁵Hëp ÿ bē hapāh ÿ ed'oo do hyb n'aa, hā ÿ bē h'yy ka'eeh ÿ ed'oo do hyb n'aa na-āāj hē, ÿ hyb n'aa newë dāk paa bē ÿ bahehëen Masedonija bā ÿ kajaa do pooj jé. ÿ hyb n'aa newë wāt paah, pawóp nuu me bē ÿ bahehëen paawā, pawóp nuu me baad hadoo do hyb n'aa bē hā paawā. ¹⁶ÿ h'yyb dāng paa Masedonija hēnh ÿ mahōm me bē ÿ bahehëen, ÿ matëeh me na-āāj hē, ÿ bē masa hyb n'aa Judah hā n'aa hēnh ÿ bahōm bā. ¹⁷Tii d' né ÿ h'yyb dëe paawā, ÿ ky kah'ÿd wāt. Daap ÿ h'yyb dāng bē ed'oo g'eeh, ÿ wén ky kah'ÿd wāt? J'ooj madāk doo me bē ed'oo g'eeh “ÿÿ” ÿ banäng, hëp ÿÿ gó “doo”? Ky kahehāt do bē ed'oo ÿÿ? ¹⁸Bē hā ÿ her'oot doo, ta ky n'aa bē ÿ maher'oot do na-āāj né hē, ky kah'ÿt do nado. P'op Hagā Doo, ji hā ky kaneh'ÿt doo, ji hā h'yy kaneh'ÿt doo, hapāh te hub né hē ÿ her'oot doo. ¹⁹P'op Hagā Do T'aah, Jesus Kristo, ta ky n'aa bē mahang Siras, Tsimoot sa daheeh ÿ maher'oot doo, dooh taky kah'ÿd bā ji hā. Taky dāng doo, ti né hē tamoo wād had'ÿt hē. Ti hadoo āāh, ta ky n'aa rod hedoo doo. ²⁰Sahōnh hē P'op Hagā Do ky n'aa enooh do ji hā, Kristo moo wād wāt. Ti hyb n'aa, P'op Hagā Do ër j'aa etsë bā, “ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'āats hē”,^a ër wén nāng ta hā, Jesus Kristo hād gó. ²¹P'op Hagā Do né hē tii, āāh, bē na-āāj né hē baad tah'ÿy ta dāk do Kristo hā, ër h'yy kanerët hyb n'aa ta hā. Āā hā tah'ÿy dāng, tsyt hē ta wē āā moo bok hyb n'aa. ²²Ër ta ma dāg tan'oo bā. Tan'oo dāk dó ër h'yyb gó ta Sahee, ta jawén, h'ÿ pong jé ër gadoo do metëe n'aa. ²³P'op Hagā Do hā ÿ ky dāng hah'ÿh: Bē hyb n'aa né hē, bē ÿ nahajëm hyb n'aa, bē panang hēnh ÿ wén nahōm wāt p'aa hēnh. Né hup ÿ né hē ti ÿ her'oot doo. ²⁴Bē āā karën āā mejūū hyb n'aa nado bē h'yy kaha'eeh do hā ÿ wén nāng ta tii. Baad bē h'yy kae dāg kăn Jesus hā, āā hapāh. Jāām hē āā karën bē āā masa, baad bē tsebë hyb n'aa.

2 ¹Ti hyb n'aa, hëp ÿÿ gó ÿ ky hadoo hah'ÿ da: “Dooh ÿ ahōm wād bā sa wē ÿ bahehëen hyb n'aa”, nāng ÿ hëp ÿÿ gó. Dooh ÿ karën bā bē ÿ

a 1.20 P'ooj ub, da hē na-āāj nā, P'op Hagā Do ji j'aa etsë bā, Amen ta wób resok. “ÿÿ. Ti d' né hē. Taw'āats hē” tahanäng pé ti amen.

bahehēen do bē h'yy ketón tan'oo bā.^b ²Bē h'yy katón do ŷ an'oo bā paawā, jaa hanaa tii bā ŷ tsebē doo? Bē né hē ti tsebē do hanoo do hā ŷŷ. ³Ti hyb n'aa né hē, pooj jé bē ŷ ma erii wāt doo gó, ta tii da bē ŷ wén ma erii wāt, bē wē ŷ kajaa bā kā, ŷ h'yy katón bē an'oo mahānh hā ŷŷ, bē paawā ti tsebē do hanoo do hā ŷŷ. ŷ tsebē doo da bē da tsebē nemon ŷŷ, baad ŷ gada bē sahōnh hē wē. ⁴Tak'ēp ŷ h'yy katón doo gó, ŷ aoot doo me ta ti bē ŷ ma erii wāt paah. Bē h'yy katón ŷ an'oo bā do hyb n'aa nado bē ŷ wén ma erii wāt, pooj jé ŷ erii wāt do hā. Bē ŷ wén ma erii wāt, tak'ēp bē ŷ kamahān ŷ erii wāt do hā bē bahapāh hyb n'aa.

Ji hyb n'aa mabaan do ky n'aa hahŷŷh

⁵Ta ti a'jyy, bē mahang ji h'yy katón do du na doo, ŷ had'yyt hē nado ti h'yy katón tan'oo bā. Hajōk bē wób h'yy ket'oon tan'oo bā. Dooch ŷ karēn bā ŷ her'ood bā, bē sahōnh hē bē h'yy ket'oon tan'oo bā, ta bahānh ŷ naher'oot hyb n'aa. ⁶Hŷŷ kā, ta ti a'jyy hā kā, jāam né ti hajōk bē wób ta hā nesaa do ky n'aa etyy doo.^c ⁷Taw'āats hē bē hyb n'aa mabaan hŷŷ kā tamoo wāt do paah. Taw'āats hē bē h'yyb enāw ta hā, tah'yy ganajēē hōm hyb n'aa tak'ēp tah'yy katón do an'oo bā. ⁸Ti hyb n'aa tak'ēp ŷ betseē bē hā, bē metēēh hyb n'aa ta hā bē kamahān doo. ⁹Bē ŷ wén ma erii wāt paah, a'jyy nesaa do moo wād wāt do bē ky n'aa etyy hyb n'aa, bē ŷ metyy hyb n'aa, ŷ bahapāh hyb n'aa ŷ bē ky dahé bā. ¹⁰Bē hyb n'aa mabaan bā ta ti a'jyy moo wād wāt do paah, ŷ na-āāj da ŷ hyb n'aa mabaan ta hā. ŷ hyb n'aa mabaan doo, tanyy bā ŷ hyb n'aa mabaan péh, ŷ hyb n'aa mabaan tii, Kristo matym gó, baad tabadoo hyb n'aa bē hā. ¹¹Tii da ŷ wén d'oo, Nesaa Do Yb ēr tawana-dii hyb n'aa.^d Baad ēr bahapāh né hē nesaa do tahyb n'aa newēē do ji hā.

Tiit Paw-Ro esoos do ky n'aa hahŷŷh

¹²Panang Torowas hād nāng doo bā ŷ kajaa bā Kristo ky n'aa hanām do ŷ maher'oot hyb n'aa, tyw n'aa nāng ta tii bā hā ŷŷ, baad ŷ maher'oot hyb n'aa ta ky n'aa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do an'oo bā. ¹³Ti hadoo né hē, dooch baad tado nā bā hēp ŷŷ, Tiit, hāŷ ŷ hadoo do tii bā ŷ mamuun ŷ ed'oo doo, ŷ naw'yyt do hyb n'aa. Ti hyb n'aa ŷ kedēē hōm sa hā. Ti Masedonija hāŷ n'aa hēnh ŷ bahōm kán, Tiit ŷ besooos hyb n'aa.

J'aa ketsē do ky n'aa gó Paw-Ro eh'ūūm do ky n'aa hahŷŷh

¹⁴P'op Hagā Do hā ŷ j'aa etsē, āā tamahūūm hado had'yyt hyb n'aa Kristo sii, Kristo j'aa ketsē do tametēēh bā kā. Jé pad'yyt hē, āā hyb n'aa P'op Hagā Do maher'ood hōm Kristo ky n'aa, buu benyym do jé pad'yyt hē bewād dāk do hadoo.^e ¹⁵P'op

b 2.1 Korīn buuj Paw-Ro bahehēen bā paawā ti noo gó, Korīn buuj Paw-Ro nabuuj gedo paawā baad ranabok do hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta tii da Paw-Ro wén erii wāt. **c** 2.6 Jāam né tii Paw-Ro wén her'oot, ta ti a'jyy t'yyd kamehīin wāt do hyb n'aa, nesaa do teréd hōm do hyb n'aa. **d** 2.11 Ji kanarēn bā ji hyb n'aa mabaan do ji da hadoo do hā, Nesaa Do Yb hā ji anoo tii bā ta tyw n'aa ji tawadii hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'āats hē ji mabaan ji da hadoo do moo wāt doo. **e** 2.14 Rakaneb'ooch do jawēn paa bā, raj'aa ketsē bā, tsebee gó Roma buuj sa warahén wahē n'aa sa warahén sii hē rakametēēh rabajēk bā panang hēnh. Buu benyym do rejuu ti noo gó. Jé pad'yyt hē ratabēs bā buu benyym do bewād dāk. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro beh'ūūm Jesus ky n'aa taher'ood hōm doo. Warahén sa wahē n'aa j'aa ketsē do hadoo ti Kristo. Ta sii P'op Hagā Do mahūūm hadoo Paw-Ro, ta wób Jesus mejūū do na-āāj hē, ta t'aah j'aa ketsē do ky n'aa ramaher'oot hyb n'aa.

Hagä Do hä, Kristo buu benyym do hadoo ää banesaa do mahänh hedëp do sa mahang, banesaa hënh hah'üüm do sa mahang na-ääj né hë. ¹⁶Banesaa hënh hah'üüm do sa hä, dajëp do babuu hadoo ääh. Banesaa do mahänh hedëp do sa hä, Kristo ky n'aa ky dah'eeh do sa hä, hedëp do babuu hadoo ääh. Dooh hajaa pé ta daaj hë ta hejój gó ta ti tamoo wäd bä. ¹⁷Ää wén hajaa tii, P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa ää hä. Dooh ta säm jawén ää maher'ood hóm P'op Hagä Do ky n'aa, hajök ta wób rabahed'oo doo da. Séd ää h'yyb hedoo Kristo hä. T'öp hanäng doo me ää baher'oot P'op Hagä Do matym gó, P'op Hagä Do mejüü do ää bahadoo do hyb n'aa.

3 ¹P'aa hënh ää daaj hë ää j'aa etsë bë ed'oo g'eeh ta ti y erii wät do hyb n'aa? Ää hyb n'aa karën g'eeh, ta wób rabahed'oo doo da, ää manaa bë hä sa mo haj'aa kerih doo, rerii wät do bë ner'oot jawén paa bä, baad ää bë gadoo hyb n'aa? Bë mo haj'aa kerih do ää hyb n'aa karën pé apäh, ta wób rabahed'oo doo da, panang s'ee hënh baad ää ragadoo hyb n'aa? Dooh. ²Dooh hyb n'aa ää karën pé ta wób mo haj'aa kerih doo, baad ää ragadoo hyb n'aa sa wë. Bë hä né hë sahönh hë rabahapäh nyy da ää babok, nyy da ää ma metëëk. Baad däg bë baboo däk bë ää ma met'ëëg wät do hyb n'aa rabahapäh bä, ää d' ragadoo. Baad bë babok do hä ää h'yyb kametä däk. ³Wyt ta maab hë: Bë hä Kristo ky n'aa ää ma met'ëëg wät do hyb n'aa, Kristo mo haj'aa kerih do hado däk bëeh, ta wób hä kametä däk doo. Dooh ta nahëë me kerih do tado bä tii. P'op Hagä Do hedëb had'yyt do Sahee bë h'yyb gó taban'oo däk P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, y hanäng doo. P'ooj ub, pä gatsebak do hä takerii däk paa ta ky n'aa jaw'yyk doo. Hÿy kä ji h'yyb gó tabawäd däg kân, ji tah'yyb mahüüm hyb n'aa.

⁴Bë ää ma met'ëëg wät do hyb n'aa, Kristo hä bë h'yy kae padëëk baad ää bahapäh P'op Hagä Do matym gó Kristo an'oo bä. ⁵Ti hadoo né hë, ää daaj hë hyb n'aa nado tii. Ää daaj hë, dooh ää hajaa péh. P'op Hagä Do hanaa ää hajaa doo. ⁶Ti né ti hanoo ää hä, papuuj taky n'aa enooh do ky n'aa panäg n'aa ää bahadoo hyb n'aa. Pooj jé taky n'aa enooh do kerih do nahado papuuj taky n'aa enooh doo. Papuuj hä, P'op Hagä Do Sahee moo wät hÿy kä ji h'yyb tym gó. Pooj jé kerii däk do paah, ji h'yyb tym dajëp tan'oo bä. ⁸Papuuj taky n'aa enooh do hä kä, ji h'yyb tym ted'ëëp P'op Hagä Do Sahee an'oo bä kä.

⁷P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh do mahang ta ky n'aa jaw'yyk do kajaa, pä gatsebak do hä kerih do paah. Dajëb hä ji taky n'aa ety né paawä, gaba-rëeh do mahang takajaa. Tak'ëp gabarëeh do hyb n'aa, dooh paa m' Isaraëw buuj rahaja bä bap peej Mosees mamets rahegää bä ta ky n'aa jaw'yyk do tagadoo noo gó, gabarëeh do ta mamets hä kametëeh do kahäj né paawä. ⁸Hÿy kä, tak'ëp ti bahänh tabahetsooh, baad ub, papuuj ji hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ta Sahee ji h'yyb gó moo wät doo, ji h'yyb tym hedëp do hanoo doo. ⁹Ti hyb n'aa kä, baad ub tado bä paa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, dajëb hä ji taky n'aa ety né paawä, tak'ëp tii bä ta bahänh baad ub, tabahetsooh hÿy kä papuuj taky n'aa enooh doo kä, baad däg ji h'yyb

f 2.16 Kristo ky n'aa ky nadah'eeh do ti banesaa hënh hah'üüm doo. **g 3.6** Ji h'yyb tym dajëp tawén näng, ji nahajaa do hyb n'aa ji ky dahé bä sahönh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do paah. Ji ky nadaheeh do hyb n'aa, ji taky n'aa ety dawëë had'yyt hë P'op Hagä Do mahänh ji h'yyb tym bawät hyb n'aa, tak'ëp nesaa do ji h'yyb tym ahob had'yyt hë hyb n'aa.

tym P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. ¹⁰Tak'ëp né hē ta bahānh baad ub, tak'ëp ta bahānh tabahetsooh ta ti papuuj ji hā taky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa ta tii hā ji mety bā, dooh wād its hỹỹ kā ta ky n'aa jaw'yyk do p'ooj ub kan'oo dāk doo. ¹¹Gabarēēh do mahang kaja dāk paa kah'ēēnh doo, pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ta ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa tak'ëp ta bahānh tabahetsooh, baad ub, papuuj taky n'aa enooh do nahānh doo.

¹²Tak'ëp ta bahānh tabahetsooh, baad ub, papuuj taky n'aa enooh do baad āā bahapāh do hyb n'aa, neỹym doo me baad āā baher'oot ta ky n'aa. ¹³P'ooj ub, P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj sa hā Mosees maher'oot jawén paa bā, ta mamets tajahes'uu pāān sawas'aap doo me, gabarēēh do kah'ēēnh do ta mamets hā hadāk do wē raty kanejāk hyb n'aa. Tii d' nado āā bad'oo papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hā. Neỹym doo me āā baher'oot ta ky n'aa. ¹⁴Ta bag gabarēēh do Isaraéw buuj rahapēē né paawā ti noo gó, dooh m' rah'yy kadawuung bā, dooh m' rah'yy gah'ood bā. Da hē na-āāj nā, pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do kerih do kaner'oot bā, kajesuu do hadoo sa h'yyb, rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa ta hā. Jāām hē Kristo hā ji h'yy kae bā takado hōm ta ti ji h'yy kajasuu do hadoo do paah. ¹⁵Da hē na-āāj nā, Mosees ky n'aa jaw'yyk do kerih do kaner'oot bā, kajesuu do hadoo sa h'yyb. ¹⁶Tii d' tado né paawā, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wē ji h'yy kawareem bā, ta hā ji h'yy ka'eeh hyb n'aa kā, kado hōm kán ti ji h'yy kajasuu doo. ¹⁷Ta ti tawén hadoo, P'op Hagä Do Sahee né hē ti ta ti Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do Sahee bawät bā, baad däg ji bawäd dāk tan'oo bā. Dooh ji hewad wāt péh. ¹⁸Ti hyb n'aa ēēr kā, ta hā h'yy ka'eeh doo, ēr mamets jesuu n'aa tamah doo me ēr hā takametā kán Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa ta hetsō gabarēēh doo. Ēr kawareem had'yyt hē, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hadoo ēr bahadoo do kahūūm had'yyt hyb n'aa. Kahūūm had'yyt hē ta bag gabarēēh do hadoo ēr hā kametēēh doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahee hadoo do hā hana doo.^h

4 ¹Ti hyb n'aa kā, āā wē P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa papuuj taky n'aa enooh do rod n'aa āā bahadoo tanoo do hyb n'aa, dooh āā h'yy gejë hōm bā. ²Dooh né hē āā h'yy gejë hōm bā. Āā eréd hōm kejēn doo gó moo kaheb'oooh doo, nu meby n'aa nāng doo. Dooh āā wad'i i bā ta wób. Dooh āā ehỹỹd bā P'op Hagä Do kyy kerih doo. Baad ub āā baher'oot baad hadoo do ky n'aa. Baad āā babok P'op Hagä Do matym gó sahōnh hē sa hā kametā dāk. Jé hyb n'aa matakēē do hapāh tii. ³Baad né paawā āā baher'oot panyyg hanām doo, dooh tagah'ood nā bā ta wób sa hā, jāām hē taganahoot banesaa hēnh hah'ūūm do sa hā. ⁴Bag hadoo Kristo tak'ëp kabaj'aa do ky n'aa. P'op Hagä Do hadoo né hē ti Kristo. Ti hadoo né hē Nesaa Do Yb, badāk hahỹỹ hā P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do hā mejūū doo, tan'oo bā panyyg hanām do hā rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa. Tii d' Nesaa Do Yb wén d'oo, ta ti bag hadoo do ranahapāh hyb n'aa. ⁵Dooh āā ky n'aa tado bā ti āā maher'ood hōm doo. Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ji Wahē N'aa, ti āā ky n'aa her'ood

h 3.18 Hahỹỹ da na-āāj hē tahajaa ji erii bā tēg nad'ēēd is do 18: Ti hyb n'aa sahōnh hē ēēr, ta hā h'yy ka'eeh doo, japow gó ji heg'āās do hadoo ēr baheg'āās Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa ta hetsō gabarēēh doo. Ēr mamets jesuu n'aa tamah doo me ēr heg'āās. Ēr hegāā nuuj jé, ēr kawareem had'yyt hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hadoo ēr bahadoo do kahūūm had'yyt hyb n'aa. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahee hadoo doo, ti né hē ta ti hanoo do ēr hā.

höm doo. Ää tii, bë karom hadoo Jesus hyb n'aa. ⁶P'op Hagä Doo, “Ganä ta bag badagyp do mahang” her'oot do paah,ⁱ ti né hë ti ër h'yyb gó ta bag ganyyh hanoo doo, P'op Hagä Do hejój hā, tak'ëp ta kabaj'aa do hā, ta bag gabarëëh do Kristo mamets hā kametëëh do hā ää h'yy kadaw'uuh hyb n'aa.

⁷Ta ti tak'ëp hanām doo, ta bag gabarëëh doo, ta hejój na-ääj hë, kan'oo dāk ää hā, ää nahejoonh do hā. Tii d' tawén d'oo, P'op Hagä Do hanaa ji bahapäh hyb n'aa sahönh hë bahānh hadoo do hejój, ää hanaa nado. ⁸Nesaa do jé pad'yyt hë ää ahob né paawä, ää medëp né hë. Dooch né paawä ää ad'oo péh, dooh ää h'yy gejë höm bā. ⁹Ää rano n'aa mahes'oo né paawä, dooh P'op Hagä Do ää teréd bā. Ää majiī ää radewäts né paawä tüü, dooh rahaja bā ää h'yy gejë höm bā ran'oo bā. ¹⁰Ää ahoop do hyb n'aa, ää kata däg had'yyt hë Jesus dajëp do hā, Jesus edëp do kametä dāk hyb n'aa ää hā. ¹¹Hahÿ hyb n'aa ÿ wén her'oot tii: Ää hedëp doo, dajëb gó had'yyt ää babok Jesus hyb n'aa, Jesus edëp do ää hā kametä dāk hyb n'aa, ää nahejooj is do hā. ¹²Ti hyb n'aa dajëb gó ää babok, edëb heh'äät do bë gadoo hyb n'aa.

¹³Hahÿ da takerii dāk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “ÿ h'yy kae dāk, ti hyb n'aa ÿ wén her'ood wät”,^j näng kerih do hā. Ti hadoo ää na-ääj hë. Ää wén her'oot Jesus ky n'aa, ää h'yy kae dāk do hyb n'aa. ¹⁴Ää her'oot ta tii, hahÿ d' ää bahapäh do hyb n'aa: Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ganä wät hanoo doo, ää na-ääj hë da genä bok tan'oo bā da Jesus nemuun. Tii b' bë sii hë ää tamahüüm da ta wë, ta matym gó ër tametëëh hyb n'aa kā. ¹⁵Bë hyb n'aa né hë sahönh hë ta ti ÿ ahoop doo, baad tabahadoo hyb n'aa bë hā. Tii d' tawén d'oo P'op Hagä Do ji hā taky enyym do ky n'aa gad'oo do kah'üüm hyb n'aa. Tii bā kā, hajök tseb'ee da P'op Hagä Do wë, P'op Hagä Do j'aa ketsëë dāk hyb n'aa kā.

¹⁶Ti hyb n'aa dooh ää h'yy gejë höm bā. Ää hub kahä jëë né paawä, ää h'yyb papuuj hado däg had'yyt hë. ¹⁷Ää wén h'yy ganejë höm, kanahën d'os hë hadoo do ër ahoop do nayyw hë tabës do ër hā tabanoo tak'ëp baad hadoo do nahānh doo. Dooch its ti ji ahoop doo, tak'ëp baad hadoo do matym n'aa. ¹⁸Ti hyb n'aa dooh ää h'yyb padäg bā ji hapäh do hā.^k Ji nahapäh do hā ää h'yyb padëëk.^l Ji hapäh do ahānh. Ji nahapäh doo, dooh tahëëj bā. Tawäd had'yyt hë.

Ër hub papuuj ky n'aa hahÿÿh

5 ¹Ër hub badäk hahÿÿ bā hanäng do dajëp bā, ti anyy dāk ër hapäh, hÿ pong jé ër hub papuuj gawanatsik do P'op Hagä Do mo haj'aa. Ajyy mo haj'aa nado tii kā. ²Ti nuuj jé, badäk hahÿÿ bā ër babok nā bā, hejoonh ër hā. Tak'ëp ër karën hÿ pong jé hub n'aa ër gadoo, ër kah'ÿÿt ³ë er hub papuuj däg hyb n'aa. Tii bā, dooh da ër hub tamaa bā. ⁴Da hë, ta säg gó ër babok nā bā ër ahoop nā. Hejoonh ër hā. Nyy d' ÿ hanäng péh? Ër karën ër dejëp ër

i 4.6 Badäk hahÿ tapahuunh noo gó tii d' ta kyyh. j 4.13 Saaw-Mo 116.10 hā takerii dāk tii. Hajōng nesaa do Saaw-Mo 116 erii wät do paa ahoop paah. Ti hadoo né hë, P'op Hagä Do hā tah'yy ka'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hā taky n'aa etsëë dajëb mahānh tabedëp hyb n'aa. Ti hadoo Paw-Ro bad'oo na-ääj hë. Hajōng nesaa do tabahoop. Ti hado né paawä, P'op Hagä Do hā tah'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh Paw-Ro eréd bā Jesus ky n'aa hanām do taker'oot doo, tama metëëk doo. k 4.18 Dooch badäk hahÿÿ hā ji ahoop do hā rah'yyb padäg bā, Paw-Ro hanäng péh. l 4.18 Hÿ pong jé ji gadoo do hā rah'yyb padëëk, Paw-Ro hanäng péh.

hub tamah hyb n'aa, y hanäng pé g'eeh? Dooh. Hÿ pong jé hub n'aa ér karên paawä nayyw hê ér gadoo, dahej'ëëp do kawareem dâk hyb n'aa nadajëp do hâ kä, edëb had'yyt do hâ kä.^m 5P'op Hagä Do né hê tii, edëb had'yyt do ér gadoo hyb n'aa ér tawén pehuuj wät doo. Ti nuuj jé tan'oo dâk dó ér h'yyb gó ta Sahee, ta jawén hÿ pong jé ér gadoo do metëëh doo.

6Ti hyb n'aa baad ér gahëen had'yyt hê ér pooj jé ér gadoo do pan'aa. Da hê ér babok nä bä, dooh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do pa ér aboo nä bä ér hapäh. 7Badäk hahÿÿ bä ér babok nä bä, ta hâ ér h'yy kae had'yyt hê, dooh né paawä ji hapëë nä bä ji matym me ji hâ taky däng doo. 8Tsebee gó ér gahëen né hê ér gadoo do pan'aa. Tak'ëp ér karên paawä ér berét badäk hahÿÿ bä ér babong nä doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do pa had'yyt ér baboo dâk hyb n'aa kä. 9Ti hyb n'aa tagen'aak do hâ tak'ëp ér h'yyb padëëk, tatsebé hyb n'aa ér wê kä. Ta tii hâ ér h'yyb padëëk, badäk hahÿÿ bä ér hub n'aa gó ér babok nä bä, badäk hahÿÿ bä ér hub n'aa ér beréd hóm bä na-ääj hê né hê. 10Tagen'aak do hâ ér wén h'yyb padäg had'yyt hê, ér sahônñ hê ér da kametä dâk do hyb n'aa Kristo matym gó ér taky n'aa etyy hyb n'aa, ji gadoo hyb n'aa badäk hahÿÿ hâ ér babok nä bä baad hadoo do ji moo wäd wät do mabaj, baad nadoo do ji moo wäd wät do sãm na-ääj hê.

Ji P'op Hagä Do gadoo do ky n'aa hahÿÿh

11Ji weh'ëëh né hê Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do baad ää bahapäh, ti né hê ti ji taky n'aa etyy do hyb n'aa. Ti hyb n'aa ää h'yy kah'üüm ta wób hâ ää her'oot doo, Jesus hâ rah'yy ka'eëh hyb n'aa. Baad ää P'op Hagä Do bahapäh, dooh y ky kenäw bä. T'öp madäk doo me, baad hadoo doo me y bawät P'op Hagä Do hapäh. Bê na-ääj né hê bë hapäh tahyb n'aa péh. 12Dooh ää daaj hê ää j'aa ketsëë bä p'aa hënh bë matym gó. Dooh. Jääm hê ää anoo bë hâ ta tyw n'aa, ää hyb n'aa bë h'yy kasab'ee hyb n'aa, bë bahajaa hyb n'aa bë ky gadoo j'ooj hê madäk do hâ j'aa kehets'ëë doo, ma matëg oow, t'öp ji h'yyb gó hanäng do hyb n'aa napeet doo. 13Ää h'yyb mera ta wób redoo bä, na rahe'ood. P'op Hagä Do hyb n'aa tii bä ti ää h'yyb mera doo. Baad tado bä ää h'yyb, bë hyb n'aa né tii, baad tabahadoo hyb n'aa bë hâ. 14Kristo kamahän do ää tah'yyb mahüüm. Hahÿÿ da baad ää bahapäh: Sét hê dajëp sahônñ hê sa hyb n'aa. Ti hyb n'aa sahônñ hê dejëp do hadoo.ⁿ 15Sahônñ hê sa hyb n'aa tawén dajëp, papuuj ji bawät do gadoo doo, sa hâ hê ranaboo bong hyb n'aa. Kristo hâ, sa hyb n'aa dajëp do hâ, sa hyb n'aa ganä wät do hâ kä rababoo däg kän hyb n'aa kä. 16Ti hyb n'aa, hÿÿ kä dooh ää da hadoo do ää hyb n'aa hüüm wäd bä P'op Hagä Do nahapäh do da né paawä Kristo y hyb n'aa hüüm wät paah,^o dooh tii da y adoo wäd bä. 17Kristo hâ h'yy kata dâk doo, papuuj däg tii kä. Gawatsig hóm

m 5.4 Hahÿÿ d' Paw-Ro hanäng péh: Taw'ääts hê paawä ji hâ, badäk hahÿÿ bä ji bawät nä bä Jesus matëëh. Tii d' tado bä, ji hub dahej'ëëp do kawareem dâk nadajëp do hâ. **n 5.14** Dooh ji h'yy gakog hóm do ky n'aa tado bä hahÿÿ hâ Paw-Ro her'oot doo. Dooh ji hub dajëp do ky n'aa tado bä. Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Ér hyb n'aa Kristo dajëp nesaa do ér moo bok do sãm. Hÿÿ kä, Kristo hâ h'yy ka'eëh doo, ta hâ rah'yy kata dâk do hyb n'aa, radejëp do hadoo nesaa do hâ. Ti hyb n'aa nesaa do ji h'yyb sâg karên do ji ky nadahé wät. P'op Hagä Do Sahee ji hâ metëëh do ji ky dahé kän hÿÿ kä. Dooh ji karên doo da ji awäd wäd bä tahanäng pé tii, tég nad'ëëd is do 15 hâ kerii dâk doo da. **o 5.16** Ta hâ Jesus kasee do pooj jé, aj'yy ub Jesus, Paw-Ro ed'oo.

ji h'yyb säg hejój. Papuu j däg ji h'yy kä. ¹⁸P'op Hagä Do hanaa sahōnh hē ta tii. Ti né hē ti P'op Hagä Doo, Kristo hyb n'aa p'aa hēnh ta wē ēr tagadoo doo, ta majiī ēr nahado wāt hyb n'aa, ta najiis ēr bahado dāk hyb n'aa kä. P'op Hagä Do anoo āā hā, ta wób āā maher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa hanām doo. ¹⁹Hah'yi ti ta ky n'aa: Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do gadoo ta wē badāk hah'yi hā habong doo, ta majiī ranado bong hyb n'aa, ta najiis rabahado padēek hyb n'aa kä. Dooh tetsén wäd bā sa hā nesaa do ramoo bok doo. Tamabaan hōm kām. Ti tamejūū āā hā, ji tagadoo do ky n'aa āā baher'ood hōm hyb n'aa kä ta wób sa hā. ²⁰Ti hyb n'aa Kristo rod n'aa āāh. Ta mejūū do āāh. Āā her'oot do hā P'op Hagä Do bē tamaher'oot. Kristo ky gabuu j gó tak'ēp āā betseē bē hā, bē banoo hyb n'aa bē P'op Hagä Do h'yyb wareem ta wē, ta najiis bē bahado padēek hyb n'aa kä. ²¹Kristo, tabad'op hē nesaa do moo nawāt doo, nesaa do ēr moo bok do sām tabahado dāk P'op Hagä Do an'oo bā, Kristo hyb n'aa baad had'op ēr bahado padēek hyb n'aa kä P'op Hagä Do matym gó.

6 ¹Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do masa n'aa āā bahadoo do hyb n'aa, tak'ēp āā betseē bē hā, daap hē bē ganadoo hyb n'aa P'op Hagä Do anoo doo, bē hā taky ennym doo. ²Tii da y wén her'oot, hah'yi da ta kyy kerih doo gó P'op Hagä Do her'oot do hyb n'aa:

“Ōm y gadoo do noo gó kajaa bā kä,
y maa newē wāt maky n'aa etsēē doo.
Ōm y bed'ēep do noo gó kajaa bā kä,
y masaa wāt ōm.”^p

Bē maa newē baad ub! Da hē né kä ji tagadoo do noo gó kä. Da hē né kä ji tabed'ēep do noo gó kä.

Baad ub Paw-Ro rababok hejoonh do rahob né paawä ky n'aa hah'yi

³Dooh āā moo bong pé ta wób h'yyb hewaat péh, P'op Hagä Do ky n'aa hanām do āā maher'oot do raky n'aa narejāā hyb n'aa. ⁴P'op Hagä Do karom āā bahadoo do hyb n'aa, sahōnh hē sa hā āā metēeh nyy da tak'ēp h'yyb jawyk doo me baad ub āā babok, baad nadoo do āā ahob bā, āā wē badoh do āā ahob bā, dooh āā ad'oo pé né paawä, ⁵āā rahewyh bā, āā radewäts bē bā, hajōk do rakamajē bā āā hā, tak'ēp āā moo bok do hā, ty jawyk do āā ahob bā, āā basaah bā na-āāj né hē. ⁶Dooh āā moo boo bā nu meby n'aa näng doo. Kristo ky n'aa āā hapäh. Āā h'yy kanejāg. Ta wób wē āā ky en'nyim. P'op Hagä Do Sahee āā tah'yyb mahūūm. Baad ub, t'öp madāk doo me āā kamahān ta wób. ⁷Baad hadoo do āā her'oot. P'op Hagä Do hejój gó āā babok. P'op Hagä Do karēn doo da ji bawāt doo, āā kuman hadoo. Tii me āā kamej'oonh. Tii me āā mesoo. ⁸P'op Hagä Do wē āā moo bok āā raweh'ēeh bā, āā rawanehēē bā na-āāj hē. P'op Hagä Do wē āā moo bok baad rahe'ood bā āā ky n'aa, āā raky n'aa rejā bā na-āāj né hē. Ta wób mā āā wedii, ta wób sa hā. Ti hadoo né hē baad hadoo do ky n'aa āā her'oot. ⁹Āā ky n'aa netsä né paawä ta wób sa hā, P'op Hagä Do baad āā tabahapäh. Dajēb gó āā baboo né paawä, āā edēp näh. Āā rahewyh né paawä, dooh āā dejēb bā. ¹⁰H'yy katón n'aa näng né paawä,

āa tsebee had'yyt hē. Āa kasuud its né paawā, hajōk do hā āa banoo hajōng baad hadoo doo.^q Dooh né paawā āa wē hanāng péh, ti anyy had'yyt hē P'op Hagā Do karēn do āa wē.

¹¹ Baad bē āa maher'oot najis haa, Korīn buuj. Dooh āa jejēn bā āa h'yyb. Tak'ēp bē āa kamahān né hē. ¹² Āa nado bē hā kasaē doo. Bē ti kasaē āa hā. ¹³ Ji taah ji maher'oot doo da né hē y maher'oot bēēh: Y karēn paawā bē y kamahān doo da bē kamahān yŷh.

**Dooh séd hā ji h'yyb hedoo bā Jesus hā h'yy
kana'eeh do sa hā ky n'aa hahŷh**

¹⁴ Taw'āats hē bē kamekuuj manāh, taw'āats hē séd hā bē h'yyb hedoo manā Jesus hā h'yy kana'eeh do sa hā. Tii d' y wén her'oot, dooh séd gó tanu dēē bā baad had'op do ji moo wāt doo, P'op Hagā Do mejūū do ji ky nadaheeh do hā. Dooh tanu dēē bā ta bag gadagyp do hā. ¹⁵ Séd h'yyb nahedoo Kristo, Nesaa Do Yb daheeh. Séd h'yyb nahedoo Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Jesus hā h'yy kana'eeh do daheeh. ¹⁶ Dooh tahaja bā séd hā rah'yyb hedoo bā P'op Hagā Do tób n'aa, kabarii daheeh. Ēr tii, P'op Hagā Do hedēb had'yyt do tób n'aa hadoo. Ta daaj né hē P'op Hagā Do her'oot ta tii. Hahŷy da ta kyy kerih doo gó taky dāng ji hā:

“Sa h'yyb gó da y bawāt, sa mahang da y bawāt.

Y da P'op Hagā Do rah'yy kaha'eeh doo. Karapé haa d' tii.”

¹⁷ “Ti hyb n'aa, bē anā da hā y h'yy kana'eeh do sa mahang naa.

Taw'āats hē da tsyt hē bē babok”, nāng mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh.

“Baad bē kanā baad nadoo do mahānh, tii bā da bē y gadoo”,^s nāng mäh.

¹⁸ “Tii da bē adoo bā, bē yb da y tii bā.

Bē da tah haa, bē da tok haa, nāng mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo,

Sahōnh Hē Haj'ap Do kyyh, ji taky n'aa enooh doo.”

7 ¹ Najis haa, ēr hā ta ti taky n'aa enooh do hyb n'aa, taw'āats hē ēr enyyw hōm ēr hā rejāā doo, ēr h'yyb rejāā do na-āāj hē. P'op Hagā Do ēr weh'ēēh do hyb n'aa, taw'āats hē ēr kan'oo dāg had'yyt hē ta hā, tsyt hē, ta wē had'yyt ēr babok hyb n'aa kă.

Paw-Ro tsebé do ky n'aa hahŷh

² Taw'āats hē paawā baad bē kamahān āāh! Dooh baad nadoo do āa moo boo bā sa hā. Dooh āa rejā bā sa hā. Dooh āa wad'ii bā sa hā. ³ Bē y ky n'aa etyy do hyb n'aa nado ti y wén erih. Y her'ood dāk né paa baad bē āa kamahān. Bē āa kamahān had'yyt hē ēr bedēp bā, ēr dejēb bā na-āāj hē. ⁴ Y hapāh bē gadoo y her'oot doo. Ti hyb n'aa neŷym doo me bē y maher'oot. Bē hyb n'aa y kasab'ee. Tak'ēp y h'yyb nyw dāg kăn, y tsebee kăn. Sahōnh hē baad nadoo do āa ahob né paawā, tak'ēp y h'yy gadajang.

q 6.10 Dooh dajēer tado bā ti ta wób sa hā ranoo doo. Jesus ky n'aa hanām do Paw-Ro maher'oot do ragado bā, h'yyb n'aym doo, h'yyb tym nadajēp do P'op Hagā Do pa ragadoo. Ti ky n'aa né tii.

r 6.16 Rewitikos 26.12, Jeremij 32.38, Esekijew 37.27 **s** 6.17 Isajas 52.11, Esekijew 20.34, 41

t 6.18 2 Samuélw 7.8, 14

⁵Masedonija häj n'aa bä ää kaja hõm noo gó, dooh kameh'ääk do ää hä. Jé pad'yyt naa ji h'yyb panas'ëeh do kejäk ää wë. Ää wë ta wób rah'yy kawereem. Ää h'yyb gó h'yy katón badäk. ⁶Ti hadoo né hë, P'op Hagä Doo, h'yy ketón do h'yyb en'yyim doo, ää tah'yyb en'yyim Tiit kajaa do hä, bë wë tabewäd nä do jawén paa bä. ⁷Tiit kajaa do had'yyt nado y tah'yyb en'yyim doo. Y wén h'yy gadajang, y wén h'yyb nyw däk na-ääj hë, Tiit mä bë h'yyb en'yyim, tanooh. Tak'ëp mä y bë hyb n'aa esee, tanooh. Tak'ëp mä bë h'yy ketón bong baad nadoo do bë mahang hawäd wät do hyb n'aa. Tak'ëp mä bë h'yyb tseb'ee wë yÿ, näng ta kyyh. Ti hyb n'aa kä, tak'ëp y wén tsebee kân hÿÿ kä.

⁸Pooj jé bë y ma erih do hä bë hyb n'aa tón boo né paawä, dooh y t'yyd kameh'iin bä tii da bë y ma erih do hä. Pooj jé dó y t'yyd kameh'iin dó y erih do bë hyb n'aa tón bong tan'oo bä y bahapäh bä, banadawëd né paawä bë h'yy ket'oon doo. ⁹Tii d' tahado né paawä, y h'yy gadajaa kân hÿÿ kä. Bë hyb n'aa tón do hyb n'aa nado y wén h'yy gadajaa kân. Y wén h'yy gadajang, bë hyb n'aa tón do hyb n'aa bë t'yyd kameh'iin bong baad nadoo do hä. Bë hyb n'aa tón do P'op Hagä Do gadoo. Ti hyb n'aa kä, dooh nesaa pé ää moo boo bä bë hä bë y ma erih doo me. ¹⁰Ji h'yy katón do P'op Hagä Do gadoo doo, ji h'yy kawareem baad hadoo do wë tan'oo bä. Baad hadoo do wë ji h'yy kawareem doo, ji h'yyb tym tabed'ëep tan'oo bä kä. Ti hyb n'aa dooh ji jesyg bä ta ti hedoo do ji h'yy katón doo. Ji gadoo né hë. Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do rah'yy katón doo, ji h'yyb tym dajëp tan'oo bä. ¹¹Bë hegää bë h'yy ket'oon do bë hä P'op Hagä Do anoo do tan'oo bä bë hä: Bë h'yy katón do hyb n'aa, nyyw hë bë karën nesaa do bë ado hõm bë mahänh, dooh bë karën bä nesaa do moo bok do h'yyb hataa bë do bä, tak'ëp bë ganen'aak nesaa do bë mahang hawäd wät doo. Bë h'yy katón do hyb n'aa bë h'yyb eÿÿm bong, tak'ëp bë karën y bë bahapäh, tak'ëp bë h'yy kahasaäb baad hadoo do bë moo bok hyb n'aa, nyyw hë bë karën nesaa do moo wät do ky n'aa kety däk. Sahõnh hë ta tii me bë metä wät, bë h'yyb haj'aa hë nado wäd nesaa do bë mahang hawäd wät doo.

¹²Pooj jé bë y ma erii wät doo, pooj jé bë gadoo doo, aj'yy nesaa do moo wät do had'yyt hyb n'aa nado y wén erii wät. Ta ti aj'yy h'yyb rejä däk do hyb n'aa had'yyt nado hyb n'aa na-ääj hë. Ta ti bë y wén ma erii wät paah, bë h'yy kadaw'uuh hyb n'aa, bë h'yyb baad hadoo do bë metëeh hyb n'aa kä ää wë P'op Hagä Do matym gó. ¹³Ti hyb n'aa dooh ää h'yy ketón boo bä. Ää h'yyb tseb'ee.

Yÿ. Dooh ää h'yy ketón boo bä. Ää h'yyb nyw padëek né hë. Tak'ëp ää tsebee na-ääj hë tak'ëp Tiit h'yy gadajaa kân ää bahapäh do hyb n'aa. Tiit wén h'yy gadajang, bë sahõnh hë bë h'yyb en'yyim do hyb n'aa ta hä. ¹⁴Bë y j'aa etsë paa Tiit hä. Y her'oot doo da né hë bë ky n'aa, ti né hë bë metëeh Tiit hä. Dooh y bë nu meby bä. Te hub né hë sahõnh hë bë y maher'ood wät doo. Bë hyb n'aa y j'aa etsë doo, te hub né hë na-ääj hë kametä däk hÿÿ kä. ¹⁵Ta bahänh Tiit bë takamahän kân tahyb n'aa newë bä nyy da baad bë ky daheeh ta kyyh, baad bë gadoo bë mahang, bë h'yyb eÿÿm doo gó bë weh'ëeh ta hä. ¹⁶Y h'yy gadajang, bë hä baad ji hajaa ji h'yyb eh hyb n'aa.

u 7.10 Tii d' tawén hadoo, sa h'yyb kawanareem do hyb n'aa. Ta ti hedoo do ji h'yy katón doo, dooh tan'oo bä ji t'yyd kameh'iin hyb n'aa nesaa do ji moo wäd wät do hä.

Ji etsēēh do ky n'aa hahȳh

8 ¹Hỹ̄ kā wakān haa hedoo doo, āā karēn bē āā maher'oot nyy da Kristo hā h'ȳy ka'eeh do Masedonija hāj n'aa bā habong do rabad'oo P'op Hagā Do ky enyym do sa h'ȳyb gó hawāt do an'oo bā. ²Tak'ēp nesaa do rahob né paawā, tak'ēp ratsebē. Tak'ēp ratsebē do hyb n'aa tak'ēp ramasa sa wē hanāng doo me. Tak'ēp rabetsēēh, kasuud its né paawā. ³Baad bē ȳ maher'oot sa ky n'aa. Rahajaa do pēnh né hē rabanoo. Ti bahānh rabanoo, rahajaa do bahānh. Sa h'ȳyb gó naa, sa daaj hē né hē ti tak'ēp rabetsēēh. ⁴Rets'ēē had'ȳyt hē āā hā, āā banoo hyb n'aa ramasa hyb n'aa Kristo karapee Judah hāj n'aa bā habong doo. Baad ub sa hā ti ji masa doo. ⁵Āā hyb n'aa newēē do bahānh rabad'oo. Sa daaj hē rakan'oo dāg pooj jé Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn do ramoo bok hyb n'aa, āā karēn do na-āāj hē. P'op Hagā Do karēn doo da né hē ji hā, tii da rabad'oo. ⁶Ti hyb n'aa kā tak'ēp āā betseē Tiit, pooj jé du doo do bē tah'ȳyb mahūūm dajēēr masa n'aa bē ataa do hā, bē tah'ȳyb mahūūm p'aa hēnh, ta ti bē masa do dajēēr n'aa takaja dāk hyb n'aa. ⁷Tak'ēp bē gado dāk baad hadoo doo: Tak'ēp bē h'ȳy ka'eeh. Tak'ēp bē bahajaa bē baher'oot P'op Hagā Do ky n'aa. Baad bē bahapāh ji hā P'op Hagā Do karēn doo. Tak'ēp bē h'ȳy kahās'āap baad hadoo do bē moo bok hyb n'aa. Tak'ēp āā bē kamahān. Ti hyb n'aa, ȳ karēn paawā tak'ēp na-āāj hē bē banoo ta wób ji masa doo. Taw'-āāts hē ti ji hỹ̄j hedoo do ji masa doo. ⁸Dooh bē ȳ mejō bā ta wób bē masa hyb n'aa. Jāām hē ȳ karēn bē ky n'aa napāh nyy da sa h'ȳyb hedoo doo me ta wób ramasa sa da hadoo doo, bē na-āāj hē baad bē kamahān bē da hadoo do bē metēēh hyb n'aa. ⁹Taw'āāts hē paawā ta wób bē masaa, bē hapāh do hyb n'aa nyy da ēr Wahē N'aa Jesus Kristo bad'oo do paah. Taky enyym do hyb n'aa ji wē, sahōnh hē ta wē anyy wād né paawā, kasuud is tabahado dāk bē hyb n'aa, tak'ēp baad hadoo do bē wē tabanyy dāk hyb n'aa kā P'op Hagā Do matym gó.^v

¹⁰⁻¹¹ Ta baab tabēēj hōm do hā, bē né ti jāām pooj jé dajēēr hat'aa do du d'oo doo. Bē né ti pooj jé kar'ēēn mas'aa doo. Ti hyb n'aa, hā ȳy taw'āāts hē tsebē doo gó bē du doo doo da né hē bē bahajaa hỹ̄ kā bē du doo do paah. Taw'āāts hē bē hajaa do bē anoo. ¹²Bē h'ȳyb n'oo bā, P'op Hagā Do gadoo da bē hajaa do bē anoo doo. Dooh P'op Hagā Do gahēēn bā bē hā bē wē badoh doo. ¹³Dooh āā karēn bā ta wób hā bē banoo do hyb n'aa, bēē kā ti hahoop badoh doo. Āā karēn paawā sēd demuun tabanāng sahōnh hē sa wē. ¹⁴Da hē bē wē hanāng do masa sa hā. Ta jawén bē wē tananyy bā, bē d' ramasaa kán ta mabaj. Tii bā kā, sēd demuun tabanāng sahōnh hē sa wē. ¹⁵Tii d' tabaher'oot P'op Hagā Do kyy kerih do hā:

“Dooh mad'aak pé hajōng do hat'aa do sa wē.

Kanahēn d'os hē hat'aa doo, dooh badoh pé sa wē ēnh.”^w

^v 8.9 Wawēē hē Jesus bewād hyng do pooj jé, tak'ēp takabaj'aa. Tii bā kā, aj'ȳy tabahado dāk, dajēb kán ji tabed'ēēp hyb n'aa. Tii d' tahananāng pé ti kasuud is do tabahado dāk. Taw'āāts hē ji hyb n'aa newēē nyy da tak'ēp ji Jesus t'ȳyd mehiin, ji na-āāj ji t'ȳyd mehiin hyb n'aa ji da hadoo do. ^w 8.15 Esodo 16.18. Pāv hadoo *Manah* hād nāng do P'op Hagā Do mo haj'aa doo, tabanawāng hēnh Isaraēw buuj rababok noo gó ky n'aa gó Paw-Ro behūūm. Ti noo gó kanahēn d'os hē *Manah* hat'aa doo, dooh badoh péh. Hajōng hat'aa doo, dooh mad'aak pé sa wē.

¹⁶P'op Hagā Do ŷ j'aa etsē Tiit hā tabanoo do hyb n'aa bē tahyb n'aa esee bē ŷ hyb n'aa esee do hadoo da. ¹⁷Tiit gadoo āā etsēē do ta hā, bē wē tabahōm hyb n'aa. Tak'ēp tah'yyb hedoo bē wē tabeg'āās hyb n'aa. Ta hā āā eanh do pooj jé, ta daaj hē tahyb n'aa newē dāk bē wē tabahōm hyb n'aa. ¹⁸Tiit sii āā mejūū da āā hŷŷj ky n'aa hadoo do jé pad'yyt hē Jesus hā h'yy ka'eeh do mahang ky n'aa etsēēh doo, Jesus ky n'aa hanām do hā tamoo wāt do hyb n'aa. ¹⁹Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do rasēēw hōm ta ti hŷŷj ky n'aa hadoo doo, āā tabahada hyb n'aa Jerusarēnh hēnh dajēēr kata dāk do āā tajoooh bā kā. Ta ti sa masa n'aa āā tajoooh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do āā weh'ēēh hyb n'aa, baad āā karēn āā masa ēr wakāān Jesus hā h'yy ka'eeh doo, āā metēēh hyb n'aa na-āāj né hē.

²⁰Āā hŷŷj hedoo do āā d' rahada, ta wób daap rah'yy genā mahānh dajēēr āā mahūūm do hā. ²¹Baad āā matakēē, baad hadoo do āā moo bok hyb n'aa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, ajyy sa matym gó na-āāj hē. ²²Tiit sa sii āā mejūū nā āā hŷŷj seeh. Hajōō nuu me āā mety dāk tii. Baad tah'yyb hedo had'yyt hē ta wób tamasa hyb n'aa. Baad bē hā tah'yyb ee dāk do hyb n'aa, tak'ēp tah'yyb hedo dāk dajēēr bē bataa do hā bē tamasa hyb n'aa. ²³Tiit hā kā, hēp ŷ hata ti bē hā ŷ moo wāt do hā. Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do mejūū do ta wób, ajyy Tiit had'aa doo. Kristo raweh'ēēh do tii. ²⁴Ti hyb n'aa kā, taw'āāts hē kamahān gó bē gadoo bē wē rakajaa bā kā. Taw'āāts hē bē metēēh ta wób Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt habong doo, dooh daap hē tado bā bē āā j'aa etsē doo.

9 ¹Dooch hyb n'aa bē ŷ ma erih pé Jesus hā h'yy ka'eeh do Jerusarēnh bā habong do bē masa do ky n'aa hā. ²ŷ hapāh né hē nyy da tak'ēp bē h'yy karēn ta wób bē masa. Bē ŷ j'aa etsē paa Masedonija hāj n'aa bā habong do ēr wakāān hedoo do sa matym gó. P'ooj ub ta baab tabēēj hōm do hā, bēēh, hēēj Akaja hād nāng do babuuj,^x bē du doo bē karēn bē masa doo, nāng kēh ŷ sa hā. Hajōk Masedonija hād nāng do hāj n'aa babuuj ēr wakāān hedoo doo, raky n'aa napāh bā baad bē karēn bē masa ta wób, ti na-āāj hē rah'yyb hedo padēēk ramasa hyb n'aa. ³Ta wób bē karēn bē masa ŷ hapēē né paawā, ŷ mejūū Tiit ta hataa daheeh bē wē, bē ramasa hyb n'aa dajēēr bē bataa do hā, ta ti hā bē ŷ j'aa etsē do paa daap tanadoo hyb n'aa, ŷ kajaa do pooj jé bē h'yyb bē matakā dāk hyb n'aa. ⁴Ēr hŷŷj hedoo do wób, Masedonija hāj n'aa buuj, si ŷ rakajaa bā bē wē, ŷ d' nu mebyy wāt da bē nahaja nā bā, dajēēr bē nata nā bā, baad bē ky n'aa ŷ her'ood wāt do paa hyb n'aa. Bē na-āāj né da bē nu mebyy bong sa wē, bē nahaja nā bā. ⁵Ti hyb n'aa ŷ hyb n'aa newē dāk, taw'āāts hē ta ti ajyy ŷ mejūū āā pooj jé, bē ramasa hyb n'aa, kamasa do dajēēr n'aa bē bataa hyb n'aa, bē ky kajāk do paah. Tii bā, kaja dāk da āā pooj jé. Bē etsēēh do metēē n'aa dāg ti ta tii kā, bē ramejūū do hyb n'aa nado.

⁶Bē hyb n'aa newē hahŷŷh: Kanahēn d'os hē hejoom doo, kanahēn d'os hē ta ag tabataa ēnh. Hajōng hejoom doo, hajōng né ta ag tataa.^y ⁷Taw'āāts hē sahōnh hē bēēh, bē banoo bē h'yyb gó bē h'yy kajāk doo. Taw'āāts hē dooh bē an'oo bā bē h'yyb nanoo doo me. Bē ramejūū do hyb n'aa nado bē banoo. Bē daaj hē bē banoo. Ta ti ŷ wén erih, P'op Hagā Do kamahān do hyb n'aa tsebee

^x 9.2 Akaja hāj n'aa bā Korīn panang badāk. ^y 9.6 Ji ejoom do ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot ji masa do ky n'aa. Taw'āāts hē ji etsēēh. Baad ub P'op Hagā Do banoo hets'ēēh do sa hā.

gó hanoo doo. ⁸P'op Hagä Do hajaa bë hä tabanoo sahõnh hë baad hadoo doo, tabanny had'yyt hyb n'aa sahõnh hë bë karën doo, tamad'aak hyb n'aa, sa wë bedoh do bë masa hyb n'aa. ⁹Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do paa hets'ëeh do sa ky n'aa hä:

“Etsëeh da wë bedoh do sa hä.

Ky ennyw had'yyt hë.”^z

¹⁰P'op Hagä Doo, joom jóm hä ta joom tym hanoo doo, ji waa hanoo do na-ääj hë, bë hä da tabanoo hajõng bë ma, ta tii me tak'ëp bë masa hyb n'aa wë bedoh do sa hä. ¹¹Hajõng hedoo pé da tabanoo bë hä, bë betsëh had'yyt hyb n'aa. P'op Hagä Do raj'aa etsë da, sa hä bë anoo do ää tajooh bä sa wë. ¹²Ta ti bë masa do tamasa da Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habok do sa wë bedoh doo. Tak'ëp P'op Hagä Do ratsebë da, bë masa do an'oo bä da. ¹³P'op Hagä Do hä raj'aa etsë da. P'op Hagä Do rawén j'aa etsë da, baad bë ky daheeh Kristo panyyg hanäm do bë h'yy kaha'eeh bë hanäk doo, bë masa do metëeh do hyb n'aa. P'op Hagä Do raj'aa etsë na-ääj da, sa hä, ta wób sa hä na-ääj hë bë betsëeh do hyb n'aa. ¹⁴Tak'ëp kamahän gó bë da raky n'aa etsëe P'op Hagä Do hä, P'op Hagä Do ky ennym do hyb n'aa bë wë, sa hä bë wén masa. ¹⁵P'op Hagä Do hä ää j'aa etsë ër matym n'aa tak'ëp hanäm do ër hä tanoo do hyb n'aa. Tak'ëp baad ub tii. Ti hyb n'aa dooh ji kyy pé ta ky n'aa ji her'ood bä.^a

Paw-Ro ky gadoo ta hä ky sëm do ky n'aa hahỹỹh

10 ¹Ȳ eỹm do m' bë mahang ȳ bawät bä, näk mä ta wób sa kyyh. Dawëe ȳ bawät bä kä, ȳ neỹm kä ȳ erih do hä, näk sa kyyh, ȳ ranu mer'oot bä. Ȳ né hë, Paw-Ro, Kristo ji tah'yyb en'ym do kyy gó, ji hä ky ennym do kyy gó, ²tak'ëp ȳ h'yy kah'üüm bë hä, p'aa hënh bë ȳ bahehëen bä kä, bë an'oo manä kyyh tak'ëp hadoo doo me ȳ gadoo hyb n'aa ȳ nu mer'oot doo. P'op Hagä Do nahapäh do h'yyb karën do jawén habok doo da ää babok, näk ää nu mer'oot do sa kyyh. Kyyh tak'ëp hadoo doo me da ȳ gadoo tii, ȳ h'yyb däng. ³Badäk hahỹỹ bä ää baboo né paawä, dooh ää kamety bä sa hä badäk hahỹỹ hä habong do P'op Hagä Do nahapäh do rabahed'oo doo da sa majiĩ hä. ⁴Ää kuman ää kametty doo, dooh badäk hahỹỹ hä habong do kuman tahado bä. Dooh. P'op Hagä Do hejój me ää gawats'iik sa mejój. ⁵Ää gawats'iik rahyb n'aa newëe doo, rah'üüm doo, sahõnh hë h'yy kasab'ee do hewaato do P'op Hagä Do rabahapäh nanoo doo. Sahõnh hë ji hyb n'aa newëe do ää no n'aa masoo hadoo, ji majiĩ ji no n'aa masoo doo da, ää meduuk ȳ hanäng péh, ji h'yyb ky daheeh hyb n'aa kä Kristo. ⁶Baad bë ky dahé däg bä kä, ää nabuuj gedoo da ky nadah'eeh nä doo.

⁷Taw'ääts hë bë hyb n'aa matakä wyt ta maab hadoo doo!^b H'yy kasab'ee doo gó, “Ää ti Kristo karapee” hanäk doo, taw'ääts hë hahỹ rahyb n'aa newëe: Ää na-ääj hë Kristo karapee. Dooh ää bahänh rado bä. ⁸Ta bahänh ȳ h'yy

z 9.9 Saaw-Mo 112.9 a 9.15 Jesus né tii, ji matym n'aa tak'ëp hetsooh doo. b 10.7 Wyt ta maab hadoo do hä rahyb n'aa matakä bä, tii bä dooh ragado bä paawä ma matëg oow. Tii bä Paw-Ro Jesus mejüü do heh'äat ub rahapäh paawä.

kasabé bā paawā, ta hyb n'aa jaw'y'yyk do Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do anoo do hyb n'aa āā hā, dooh hyb n'aa ŷ nu mebyng péh. Ta hyb n'aa jaw'y'yyk do āā hā taban'oo dāk, bē h'y'yy ka'e'eh do kah'ūūm āā anoo hyb n'aa, bē āā rejāā hyb n'aa nado. ⁹Bē ŷ ma erih doo me, bē ŷ e'ŷŷm do hyb n'aa nado. Tii d' bē hyb n'aa newē manāh. ¹⁰Hahŷŷ da sa kyyh ŷ ranu mer'oot bā: "Tak'ēp ji tamejūū. Ky n'aa jaw'y'yyk doo gó, kejŷŷk doo gó Paw-Ro ji tama erih. Tii bā ji mahang tawād bā, nahejooj dāg its. Dooh baad her'oot do tado tii", nāk. ¹¹Ta tii d' her'oot do taw'āāts hē tahyb n'aa newēē hahŷŷh: Dawēē āā babok bā āā erih doo da, tii da na-āāj āā bad'oo bē mahang āā aboo dāg bā p'aa hēnh.

¹²Dooh ŷ haja bā "sa da ŷ hado bā" ŷ noo b'āts, sa hā hē j'aa kehets'ēē doo. Dooh ŷ haja b'āts sa hā hē ŷ kamety b'āts. Sa hā hē rakametyy doo, sa hā hē rahēg'āas do ny hadoo do sa bahānh hadoo doo, h'y'yy gatamah ti tametēēh. ¹³Āā hā kā, dooh ta bahānh āā kasabé bā. Dooh āā kasabé bā āā hā P'op Hagā Do nanoo do hā. Jāām hē āā kasab'ee āā hā P'op Hagā Do anoo do hā āā moo bok hyb n'aa. Bē panang bā na-āāj hē tabanoo āā moo bok hyb n'aa. ¹⁴Āā hā P'op Hagā Do anoo do bahānh nado āā baboo dāk. Āā tii, pooj jé bē wē kaj'aa doo, Kristo ky n'aa hanām do bē hā maher'oot doo. ¹⁵Dooh na-āāj hē āā kasabé bā ta wób ramoo bok do hā. Hahŷ ti āā karēn doo: Bē h'y'yy ka'e'eh do kahūūm bā kā, āā karēn āā moo bok do tak'ēp takah'ūūm na-āāj hē, ¹⁶panang wób hēnh, bē panang bahānh Jesus ky n'aa hanām do āā maher'oot hyb n'aa kā, ta wób ranaher'oot nā bā. Dooh āā karēn bā āā kasabé bā ta wób ramoo bok do hā, sa hā P'op Hagā Do anoo doo hēnh. ¹⁷"Jé h'y'yy kasab'ee doo, taw'āāts hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā takasab'ee." ¹⁸Ta hā hē h'y'yy kasab'ee do nado ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do gadoo doo. Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do j'aa etsē doo, ti né ti ta wē tagadoo doo.

"Jesus mejūū do ŷŷh" daap hanāk do ky n'aa hahŷŷh

11 ¹Bē badoo dāk doo da ŷ karēn paawā bē gadoo nā hād h'y'yy gatamah do her'oot doo da ŷ er'ood bā. ²Tak'ēp bē ŷ kamahān do hyb n'aa ŷ karēn bē gadoo tii. P'op Hagā Do hanaa ji kamahān doo me né hē bē ŷ kamahān. Ti hyb n'aa, dooh ŷ an'oo bā bē rawad'ii. Maruus aj'y'yy manepāh nā do baad hawāt do hadoo bēēh. Maruus yb hadoo ŷŷh. Bē ŷ haēēj dāk do hadoo sét ub aj'y'yy hā, Kristo hā, bē patug hadoo tabahadoo hyb n'aa da. ³Ti hadoo né hē, ky ken'yym doo gó bē da rawedii ŷ jeŷŷm, jāām hē sét hā, Kristo hā baad bē h'y'yy nadāg wāt hyb n'aa, Ewa aw'y'yy wad'ii wāt do paa hadoo da. ⁴Tii d' ŷ wén her'oot, Jesus ky n'aa seeh, āā ma met'ēēg wāt do nadoo do raher'ood bā, ti nayyw hē bē gadoo. Nayyw hē na-āāj hē bē gadoo sahee seeh, bē gado dāk do paa nadoo doo. Nayyw hē bē gadoo panyyg seeh, bē āā panāk do nadoo doo. ⁵Dooh né hē Jesus ky n'aa rod sa bahānh red'oo do sa yd jé ŷŷh. ⁶Dooh né paawā tak'ēp herot do tado ŷŷh, hajōng ŷ hajaa do ŷ hapāh doo. Hajōō nuu me né hē ŷ metā wāt ti bē hā.

⁷Bē sām noo do hyb n'aa nado ŷ her'oot do P'op Hagā Do ky n'aa bē hā. Dooh bē ŷ mejō bā ta sām bē an'oo bā hā ŷŷ. Daj ŷŷ hē ŷ kadaduu ŷ moo

c 10.12 Paw-Ro ej'ees doo gó tabeh'ūūm. Tii da tawén edoo, sa hā hē raj'aa etsē do hyb n'aa.

Paw-Ro bahānh mā rahyb n'aa jawyk sa nooh. d 10.17 Jeremij 9.24 e 11.1 Dooh Paw-Ro genaag bā ta daaj hē tah'y'yy kasabé bā. Ti hyb n'aa, hād h'y'yy gatamah do her'oot doo da ŷ er'ood bā, tawén nāng. Ta daaj hē tah'y'yy kasab'ee, Korin buuj sa hā tametēēh hyb n'aa ma matēg oow rawedii sa hā.

wät do hä, bë kawehëë dāk hyb n'aa. Nesaa do g'eeh bë hä, tii d' ȳ ad'oo doo? ⁸ Jesus hä h'yy ka'eeh do panang wób hēnh habong do hä ȳ daab yyp, sa dajēēr ȳ ado hōm hadoo, ȳ ramasa hyb n'aa Jesus ky n'aa bë ȳ maher'oot hyb n'aa. ⁹ Bë mahang ȳ bawät noo gó, wē ȳ tabadoh bā ȳ karēn doo, dooh bë hä ȳ daab yb bā. Ēr wakān Jesus hä h'yy ka'eeh do Masedonija hāj n'aa bā naa hana do ȳ ranoo ȳ karēn doo. Dooh paa ȳ karēn bā bë hä ȳ daab yb bā, tanajawyk hyb n'aa bë jó. H̄y jawén dooh na-āāj hē bë hä ȳ daab yb bā. ¹⁰ Kristo ky n'aa hanām do hēp ȳy gó tabawät. Ti hyb n'aa, dooh Akaja hāj n'aa bā habong pé ȳ ky meduuk péh, ȳ ky dāng, bë hä ȳ daab nayyp do hyb n'aa ȳ h'yy kasab'ee do hä. ¹¹ H'ēēd hyb n'aa ti ta ti ȳ her'oot? Bë ȳ kamanahān do hyb n'aa g'eeh? Dooh. P'op Hagā Do hapāh bë ȳ kamahān.

¹² Ȳ ad'oo do paah, ȳ badoo had'yyt hē da. Dooh da ȳ gado bā ta sām, sa daaj hē Jesus mejūū do rakamaneēēnh do ranahajaa hyb n'aa rah'yy kasabé bā āa nemuun ramoo bok rabanāng do hyb n'aa. ¹³ Kristo mejūū do heh'āāt nadoo do tii. Bë rawedii ramoo bok do hä. Kristo mejūū do ked'oo do tii. ¹⁴ Dooh ȳ hyb n'aa meuuj bā rabahed'oo do hä. Nesaa Do Yb sii hē tahajaa takawareem bā āās ta bag gó hawät do ji ed'oo hyb n'aa, ji tawadii hyb n'aa. ¹⁵ Ti hyb n'aa, dooh ȳ hyb n'aa meuuj bā Nesaa Do Yb karapee baad moo bok do rabahed'oo rakeno bā. Ti hedoo do ragadoo da nesaa do ramoo bok do sām.

Nesaa do tahoop do hyb n'aa Paw-Ro kasab'ee do ky n'aa hah̄ȳh

¹⁶ Ȳ ab'aanh pooj jé ȳ her'ood wät doo: Bë hyb n'aa newē manā ȳ h'yy gatamah doo! Ti hadoo né hē, ȳ h'yy gatamah do bë ed'oo nā bā paawā, taw'āats hē ȳ bë gadoo h'yy gatamah do bë gadoo doo da, ȳ na-āāj hē ȳ h'yy kasab'ee hyb n'aa. ¹⁷ Kēh ȳy, ȳ h'yy kasab'ee doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ber'oot doo da nado. H'yy gatamah do ber'oot doo da ȳ baher'oot. ¹⁸ Hajōk ma matēg oow bë mahang habong do rah'yy kasab'ee. Badāk hah̄ȳ hä habong do rah'yy karēn do jawén habok do rabahed'oo doo da rah'yy kasab'ee. H̄ȳ kā, ȳ na-āāj da ȳ h'yy kasab'ee.^f ¹⁹ Bë ti h'yy genāh bë edoo né paawā, tsebee gó bë gadoo h'yy gatamah doo. Ti hyb n'aa taw'āats hē bë gadoo na-āāj hē ȳy, ȳ h'yy kasabé bā. ²⁰ Bë gadoo tak'ēp bë hä mejūū doo, sa karom hadoo bë ran'oo bā. Bë gadoo bë dajēēr hä daab 'yyp doo, bë wad'ii doo, bë bahānh nu gapad'ēēk kar'ēēn doo, bë rejāā doo, bë ratapa ewyyh doo. ²¹ Ȳ hād nu mebyys ȳ nahaj'as do hyb n'aa bë hä ȳ moo wād bā ta tii da bë hä ramoo bok doo.^g

Āā kanahēn its né paawā ta tii hä, ta ti neȳm doo me rap'āā kasab'ee doo, ȳ na-āāj hē ȳ hajaa neȳm doo me ȳ p'āā kasabé bā. H'yy gatamah do hadoo ȳ baher'oot ta tii. ²² Eber buuj had'oo mäh, sa nooh. Ȳ na-āāj hē Eber buuj. Isaraéw buuj had'oo mäh, sa nooh. Ȳ na-āāj hē Isaraéw buuj. Abaraām panaa had'oo mäh, sa nooh. Ȳ na-āāj hē Abaraām panaa. ²³ Kristo karom had'oo mäh, sa nooh. Ȳ Kristo karom heh'āāt do sa bahānh. (H'yy gatamah do her'oot do hadoo ȳ baher'oot ta tii da.) Tak'ēp sa bahānh ȳ moo wād wät. Sa

^f 11.18 Tii da Paw-Ro wén d'oo, Korīn buuj rah'yy genāh hyb n'aa ma matēg oow sa hä.

^g 11.21 Ma matēg oow sa kyyh hyb n'aa Paw-Ro wén e'ees. Nahejoof its Paw-Ro, sa nooh. Dooh Paw-Ro nu mebyy heh'āāt tado bā. *Hād nu mebyng* tawén nāng, ma matēg oow ramoo bok do hä rah'yy genāh takarēn do hyb n'aa.

bahānh hajōō nuu me ŷ radawāts geēt, Jesus ky n'aa ŷ her'oot do hyb n'aa. Sa bahānh hajōō nuu me tak'ēp ŷ rabaheyyh. Hajōō nuu me dajēb gó ŷ bewād nā. ²⁴Ji ma poo oow pé nuu me ken'yyh 39 nuu me ŷ rabaheyyh ta tyd me, Judah buuj hā. ²⁵Tamawoob nuu me ken'yyh b'aa t'aah me ŷ rabaheyyh. ⁱSét nuu me ŷ radajēēb paawā, pä me ŷ ramakut. Tamawoob nuu me marakate ŷ gahōm do ṭabegyb jēk. Sét adēb bā, sét atsēm ŷ batu tame. ²⁶Hajōō nuu me ŷ bawāt. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, tamii ŷ mawāt doo. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, moo nesaa do sa hyb n'aa. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, hāj ŷ n'aa buuj wób sa hyb n'aa. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, Judah buuj nadoo do wób sa hyb n'aa. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, panang bā. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, ranabok hēnh ŷ bawāt bā. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, akajar me ŷ bawāt bā. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, Jesus hā h'yy ka'eēh do ken'ooh do sa mahang. ²⁷Tak'ēp ŷ moo wād wāt. Tak'ēp ŷ bakaanh ŷ moo wāt do hyb n'aa. Hajōō nuu me ŷ nāŷŷ. ^jSah, hoo kaanh do na-āāj hē ŷ bahoop. Hajōō nuu me ŷ waa tamah. Hajōō nuu me ŷ bahoop hahēēm doo. Hajōō nuu me dooh saroor hebaan do wē ŷŷ, ŷ kahat'ēēh hyb n'aa. ²⁸Sahōnh hē ŷ ahoop do wób bahānh ti anāng nā sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eēh do jé pad'yyt habong do sa hyb n'aa ŷ hyb n'aa tón do had'yyt hē, Jesus karēn doo da rababok ŷ karēn do hyb n'aa paawā. ²⁹Rah'yy kanejój bā kā Jesus hā rah'yy ka'eēh do hā, ŷ t'yyd mehīīn sa hā, ŷ hyb n'aa tón hēp ŷŷ gó sa hyb n'aa. Nesaa do ta see moo wād bā rah'yyb tatuk do hyb n'aa, tak'ēp ŷ h'yy katón ta ti hedoo do hyb n'aa.

³⁰ŷ h'yy kasabé bā, jāām hē né hē ŷ h'yy kasab'ee da ŷ nahejooj is do metēēh do hā. ³¹Dooh daap ŷ menā bā P'op Hagā Do ji j'aa etsēē had'yyt doo, Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do h'yy kaha'eēh doo, ta Yb, hapāh. ³²Damas-Ko panang hēnh ŷ hēwād nā noo gó, panang bagā n'aa sa wahē n'aa Aretas hād nāng do wē moo wāt do mejūū panang hadē do noo bā warahēn ŷ ragada ŷ ramasoo hyb n'aa. ³³Tii d' radoo né paawā, arook gó Jesus hā h'yy ka'eēh do ŷ rabahy g'ēēd is tūū, panang hadē pong jé naa. Tii bā ŷ kejēn hōm is sa mahānh.

12 ¹Dooh né paawā ŷ genaag bā, ahōm nā ŷ h'yy kasab'ee do ran'oo bā, daap né paawā ti ta tii. Bē ŷ maher'oot hŷŷ kā s'ēēh hadoo do Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do anoo do hā ŷŷ. Bē ŷ maher'ood kán na-āāj hē hā ŷ tame-tēēh doo. ²ŷ hapāh aj'yy Kristo hā h'yy ka'eēh doo. ¹⁴dāg ta baab tabēēj hōm doo, P'op Hagā Do mahūūm dó hŷ pong jé, ta wē. Dooh ŷ hapēē bā ta h'yyb tym ub tado bā t'īī hēnh hasēēk doo, ta hub sii hē tado bā. P'op Hagā Do ti hapāh. ³⁻⁴ŷ hapāh né hē hŷ pong jé P'op Hagā Do masāk. (ŷ ab'aanh, dooh ŷ hapēē bā ta h'yyb tym ub tado bā t'īī hēnh hasēēk doo, ta hub sii hē tado bā.) T'īī hēnh ta ti aj'yy^k maa napāh kyyh ji nahajaa do ji her'ood bā, P'op Hagā Do nanoo do ji er'ood bā. ⁵Ti hadoo do aj'yy hyb n'aa ŷ haja paawā ŷ kasabé

h 11.24 Jāām né hē 40 nuu me ji bahewyyh do sēd noo gó, Judah hāj n'aa buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā rasām baanh. Ranesōōts hōm hyb n'aa ti yd jé rabetsēn. 39 nuu me rabaheyyh.
i 11.25 Roma buuj ti ky n'aa etyy do b'aa me rabaheyyh. **j 11.27** Ta see pé noo gó Paw-Ro moo wāt atsēm ta waa sām hā. Ta see pé noo gó Jesus ky n'aa tama metēēk atsēm. Ta see pé noo gó taky n'aa etsēē atsēm, ti hyb n'aa ty jawyg tabahoop. **k 12.3-4** Ta daaj hē, ta ky n'aa né hē Paw-Ro her'oot. Ti né ti aj'yy hŷ pong jé P'op Hagā Do masāk doo. Kejēn doo gó Paw-Ro wēn her'oot, dooh takarēn bā tah'yy kasabé bā do hyb n'aa. **l 12.3-4** P'op Hagā Do wén nanoo kyyh tamaa napāh do ter'ood bā, tak'ēp tabahetsooh do hyb n'aa. Dooh ēr haja nā bā ta ti hadoo do ēr gado bā badāk hahŷŷ hā ēr babok nā bā.

bä. Hä ȳy hē dooh ȳ h'yy kasabé bä. Hä ȳy hē ȳ kasabé bä paawä, jāām hē ȳ h'yy kasab'ee da ȳ nahejooj is do metēēh do hä. ⁶Ȳ karēn bä paawä hä ȳy hē ȳ h'yy kasabé bä, h'yy gatamah do nado né paawä ȳȳh, né hup ȳ né hē paawä ta ti ȳ h'yy kasab'ee do hä. Ti hado né paawä, dooh ȳ h'yy kasabé bä. Dooh ȳ karēn bä ta bahānh ȳ rahyb n'aa newē bä. Jāām né hē hä ȳ rahapāh ȳ moo wāt doo, ȳ her'oot do na-āāj hē.

⁷Hä ȳy hē ȳ h'yy kasabé mahānh, tak'ēp hetsooh do kametä dāk do hyb n'aa hä ȳy, P'op Hagä Do anoo hä ȳy nesaa do ȳ ahoop doo, sasēng tēg ejoooh do hadoo ji. Nesaa Do Yb mejūū do tii, ȳ tarejāā hyb n'aa, hä ȳy hē ȳ h'yy kasabé mahānh. ⁸Tamawoob nuu me Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hä ȳ betseē tabado hōm hyb n'aa ta ti ȳ ahoop doo. ⁹Tii d' né paawä, hahȳy da ta kyyh hä ȳy: “Jāām hē né hē ȳ ky enyym do a hä, sahōnh hē hejój ȳy baad takametä dāk do hyb n'aa nahej'oonh do sa hä”, nāng ta kyyh hä ȳy. Ti hyb n'aa kă, tsebee gó ȳ h'yy kasab'ee ȳ nahej'oonh do hä, Kristo hejój bawāt hyb n'aa hä ȳy. ¹⁰Ti hyb n'aa kă ȳ tsebé Kristo hyb n'aa nahej'oonh do ȳ ahob bä, Kristo hyb n'aa ȳ raky n'aa rejā bä, Kristo hyb n'aa wē ȳ badoh do ȳ ahob bä, Kristo hyb n'aa ȳ rarahejā bä, Kristo hyb n'aa dooh ȳ ad'oo pé na-āāj hē. Ȳ nahejooj bä, hēp ȳ tym hä ȳ bahej'oonh.

¹¹H'yy gatamah do her'oot doo da ȳ ber'ood dāk. Bē né ti han'oo tii d' ȳ wén her'oot. Bē né paawä tii baad her'oot do kēh ȳ n'aa hä. Dooh its né paawä ȳȳh,^m dooh tabad'op hē Jesus ky n'aa rod sa bahānh red'oo do sa yd jé ȳȳh. ¹²H'yib jawyk doo me ȳ moo wād wāt bē mahang Jesus mejūū do heh'āāt ji do bä metēēh doo: Hetsooh do P'op Hagä Do hanaa ȳ metä wāt, meuj n'aa nāng do ȳ moo wād wāt, ȳ pehuunh do na-āāj hē. ¹³Ny hadoo do ȳ moo wād wāt ta wób Jesus hä h'yy ka'eēh do hä, bē hä ȳ moo nawād wāt doo? Jāām né hē hahȳy bē hä ȳ nad'oo doo: Bē ȳ daab nayyp doo! Bē mabaan ta ti hyb n'aa bē ȳ ky n'aa rejāā hadoo doo.”

¹⁴Tamawoob nuu me dāg bē ȳ bahehēen da h̄ȳy kă. P'aa hēnh dooh né da bē ȳ daab yb bä ēnh. Bē ma nado ti ȳ karēn. Bē ti ȳ karēn sa yb sa taah karēn doo da. Ji taah ned'ēēd is do nado sa yb sa ȳyn karēn do hanoo doo. Sa yb ti sa taah nad'ēēd is do karēn do hanoo doo. ¹⁵Baad ȳ h'yib hedoo sahōnh hē ȳ ah'ēēnh wē ȳ hanāng doo, ȳ kan'oo dāk bē hä bē ȳ masa hyb n'aa. Ȳ eaanh h̄ȳy kă bē hä: Dooh denaa hē ȳ bē kamahān, tak'ēp bē ȳ kamahān do mabaj?

¹⁶Hahȳy d' mā bē mahang habong do sa nooh: “Te hub né hē. Dooh bē tadaab yb bä. Dooh né paawä bē tadaab yb bä, kamatakēē doo me bē tawedii”, nāk sa kyyh. ¹⁷Ajyy bē wē ȳ mejūū do hä bē ȳ wadii bē hä? ¹⁸Tak'ēp paa ȳ betseē Tiit bē wē tabahōm hyb n'aa. Āā h'yib hata ȳ mejūū ta sii ti noo gó. Bē Tiit wadii, bē hä péh? Sét hēp ȳy Tiit daheeh. Séd h'yib hedoo āā babok Tiit daheeh. Dooh bē āā wad'ii bä.

m 12.11 *Dooh its né paawä ȳȳh* Paw-Ro wén her'ood wāt, dooh né ji hajaa péh P'op Hagä Do tanado bä paawä. Ta ti tabaher'oot bä tapes'āap na-āāj hē ta hä ky n'aa rejāā doo. “Dooh its Paw-Ro”, nāk sa kyyh. **n 12.13** Sahōnh hē ta wób sa mahang tamoo wād wāt doo, Korin buuj mahang na-āāj tamoo wād wāt. Jāām hē dooh tadaab yb bä sa hä. Ta wób hä ti tadaab yyp. Ti hyb n'aa apāh dooh baad Paw-Ro kamahān sa hä ta wób red'oo. *Bē mabaan bē hä ȳ daab nayyp doo* Paw-Ro baher'oot bä, tahād ky n'aa e'ees. Nesaa do nado ti ji da hadoo do ji daab nayyp doo. **o 12.14** Korin buuj Jesus hä h'yy ka'eēh doo, Paw-Ro taah hadoo. Dooh Paw-Ro karēn bä sa dajēer tagado bä. Takarēn tamasa sa hä, baad Jesus hä rah'yib padēēk hyb n'aa. Sa yb hadoo Paw-Ro, ta hyb n'aa Jesus hä rah'y y kae dāk do hyb n'aa.

¹⁹Ta ti āā wén her'oot bē hā, āā kawoom hyb n'aa bē ed'oo g'eeh? Dooh. Dooh ti hyb n'aa tado bā. Séd āā h'yyb hedoo Kristo hā. T'ōp hanāng doo me āā baher'oot sahōnh hē āā her'oot doo. P'op Hagā Do maa napāh āā her'oot doo. Najis haa, sahōnh hē āā bad'oo doo, bē hyb n'aa né hē tii, baad tabahadoo hyb n'aa bē hā, Jesus hā bē h'yy ka'eeh do kah'ūūm hyb n'aa paawā. ²⁰Ÿ eỹm, bē wē Ÿ kajaa bā, ta see hadoo bē h'yyb hā Ÿ Ÿ da. Tii bā, dooh na-āāj hē bē genaag da bē Ÿ maher'ood bā. Ÿ aw'yyt apāh da bē mahang kaj'ōōk doo, h'yy kajew'ēēs doo, kawajāān doo, séd hā h'yyb nahed'oo doo, ta wób ky n'aa rejāā doo, kasab'ee doo, kamanējūū do na-āāj hē. Ÿ hyb n'aa newē bā, Ÿ hyb n'aa tón ta ti hedoo do Ÿ awyyd bā da bē mahang. ²¹Ÿ eỹm da, bē wē Ÿ kajaa bā p'aa hēnh da Ÿ nu mebyng bē hyb n'aa P'op Hagā Doo, ta hā Ÿ h'yy kaha'eeh do an'oo bā. Ÿ hyb n'aa tón da Ÿ eỹm, pooj jé nesaa do moo bok do rat'yyd kamaneh'tīn do hyb n'aa baad nadoo do ramoo bok do hā, sa Ÿm sa patug nadoo do sii rabey'ŷh do hā, nu meby n'aa nāng do hā, sa matym gó ramoo bong doo.

Tagadēg ub Paw-Ro maher'oot do ky n'aa hahy'ŷh

13 ¹Tamawoob nuu me dāg hahy' bē Ÿ bahehēēn doo. Ÿ kajaa bā, sahōnh hē ky n'aa katep'aa do bē mahang hanāng doo, pawóp hē, tamawoob hē ta rod n'aa raher'oot da te hub tado bā.^p ²Ÿ ab'aanh, pooj jé, pawóp nuu me dāg bē Ÿ bahehēēn noo gó nesaa do moo boo bok do sa hā Ÿ maher'ood wāt doo. Ta ti moo hedoo doo, bē sahōnh hē na-āāj hē, Ÿ maher'oot hahy'ŷ da: Dooh da Ÿ t'yyd mehīn bā pooj jé du d'oo do nesaa do moo bok doo, ta wób na-āāj h'ŷ ká nesaa do moo bok doo. ³Dooh da bē Ÿ t'yyd mehīn bā. Bē karēn māh, bē Ÿ metēēh Kristo tado bā hā Ÿ her'oot doo, bē nooh. Nahejooj nado Kristo bē wē. Hejooñh né hē bē mahang. ⁴Nahejooñh doo gó b'aa kajatsēk do hā kepēēm dāg né paawā, ti awād had'yyt h'ŷ ká P'op Hagā Do hejój hyb n'aa. Ti hadoo né hē āā hā. Kristo nahejooj hā séd hā āā h'yyb hedo né paawā, bē wē da āā babok Kristo sii P'op Hagā Do hejój hyb n'aa. Bē wē āā kajaa bā, ta hejój gó da āā babok bē wē.^q

⁵Taw'aats hē bē ti bē hā hē bē kamety, bē hyb n'aa newē, Jesus hā bē h'yy kae bā heh'āāt ub. Dooh g'eeh bē hapēē bā, Jesus Kristo bē h'yyb gó awāt? Ta nehub tado bā bē hegāā bā, dooh Kristo hā h'yy ka'eeh do heh'āāt do bē do bā. ⁶Wyt ta maab hē bē hā Ÿ gada, bē hapāh Jesus mejūū do heh'āāt do ŷy'ŷ. ⁷P'op Hagā Do hā āā ky n'aa etsēē, baad nadoo do bē moo nabok hyb n'aa. Dooh āā ky n'aa etsēē bā ta tii, baad bē mahang āā moo boo bok do ta

p 13.1 Tii d' né ji bad'oo P'op Hagā Do kyy kerih do ji tamaher'oot, ta see ta da hadoo do taky n'aa tapa bā. Dew-Teronom 19.15 hā takerii dāk tii. Dooh ji ky dahé bā sét hē her'ood bā. Jāām hē ji ky daheeh pawóp hē, tamawoob hē hadoo doo, te hub né hē ranoo bā ky n'aa katapaa do ky n'aa. Tii da P'op Hagā Do kyy kerih do wén mejūū, daap hē ji ky n'aa tapa mahānh ji da hadoo do. **q 13.4** Korin panang bā habong do wób raky sēm Paw-Ro. Dooh raky dahé bā. Nesaa do rakarēn ramoo bok nā. Ti hyb takajaa do pooj jé Paw-Ro maher'oot sa hā. Pooj jé dó tat'yyd mehīn né paawā, dooh da tat'yyd mehīn wād bā nabuj keh'ūūm do sa hā. Kristo hejój gó Paw-Ro ky n'aa etyy da h'ŷ ká sa hā takajaa bā. **r 13.6** Korin buuj wób ramejūū Paw-Ro metēēh Jesus mejūū do heh'āāt do tado bā. Ti Paw-Ro mejūū sa daaj hē sa hā hē rakametyy raba-hapāh hyb n'aa Jesus hā rah'y'ŷ kae bā, Jesus hā rah'y'ŷ kanae bā. Jesus hā rah'y'ŷ kae bā tii bā rabahapāh Paw-Ro Jesus mejūū do heh'āāt tii, Paw-Ro hyb n'aa Jesus hā rah'y'ŷ kae dāk do hyb n'aa.

wób rabaher'oot hyb n'aa. Dooh. Tii d' āā wén ky n'aa etsēē, baad hadoo do bē moo bok hyb n'aa. Ti né hē ti āā karēn doo. Dooh ŷ hyb n'aa p'eed bā, baad nadoo āā moo boo bok doo, ta wób redoo bā. Jāām né hē ŷ karēn, baad bē babok doo. ⁸Tii d' ŷ wén her'oot, dooh āā haja bā baad hadoo do āā geām bā. Jāām hē āā hajaa āā moo bok baad hadoo do masa doo, kah'ūūm do hanoo doo. ⁹Tsebee gó āā gadoo āā nahejoonh doo. Jāām hē āā karēn, baad Jesus hā bē h'yy ka'eeh. Āā ky n'aa etsēē bēēh, bē t'yyd kamehīin hyb n'aa baad nadoo do hā, p'aa hēnh baad ub bē babok hyb n'aa. ¹⁰Hahŷ mo haja ŷŷ kerih do bē ŷ ma erih bē wē ŷ kajaa do pooj jé, bē wē ŷ kajaa bā kā, dooh hyb n'aa bē ŷ nabuuj gedoo pé hyb n'aa ky n'aa jawyk doo me, hā ŷ kan'oo dāk doo me. Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do anoo ta ti ŷ ky n'aa jaw'yyk doo, baad hadoo do ŷ moo wāt hyb n'aa bē hā, bē h'yy ka'eeh do kah'ūūm hyb n'aa. Hā ŷ tabanoo ta ti ta ky n'aa jaw'yyk do bē h'yyb tym gó hanāng do ŷ rejāā hyb n'aa nado.

Paw-Ro kedēē hōm do ky n'aa hahŷŷh

¹¹Tagadēēg ub, wakān haa, bē tsebee. Taw'āāts hē bē t'yyd kamehīin baad nadoo do bē moo boo bok do hā. P'aa hēnh baad hadoo do bē moo boo hŷŷ kā. Bē ky dahé hahŷŷ hā, bē ŷ ma erih do hā bē ŷ maher'oot do ta hā. Taw'āāts hē sēd bē h'yyb hedoo. Taw'āāts hē hanām doo gó bē babok bē da hadoo do wē. Tii bā da P'op Hagā Doo, ta hanaa ji kamahān doo, ta hanaa ji h'yyb nām doo, awāt da bē mahang.

¹²Taw'āāts hē baad ub, hanām doo gó bē edēē sahōnh hē bē da hadoo doo.

¹³Sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do babā habong do bē rahyb n'aa esee.

¹⁴ŷ karēn, Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym do bē h'yyb gó tabawāt. ŷ karēn ji P'op Hagā Do kamahān do sahōnh hē bē h'yyb gó tabawāt. ŷ karēn na-āāj hē sēd hā ji h'yyb hedoo P'op Hagā Do Sahee ji hā hanoo do sahōnh hē bē h'yyb gó tabawāt. Jāām hē kā.

Garata

Jesus hã h'yy ka'eeh do Garata häd näng do panang bä habong do hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

Keděng do ky n'aa hahỹh

1 ¹Jesus mejũũ do see ỹ ti hỹ Paw-Ro. Ajyy ỹ rasěew hõm do hyb n'aa nado Kristo mejũũ do see ỹ wén hado dāk. Ajyy sa kyy gó nado tii. Jesus Kristo kyy gó né tii. P'op Hagä Do ta Yb, dejěp do mahang Jesus ganä wät hanoo do kyy gó na-ääj hẽ.

²Ĕr hỹj hedoo do pa ỹ habong do sa sii ỹ eděng běeh, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Garata hã n'aa bä jé pad'yyt hẽ bẽ panang bä kahet'aa doo.

³Ỗ karěn P'op Hagä Do ěr Yb, Jesus Kristo Tak'ěp Hyb N'aa Jawyk Do na-ääj hẽ ky en'yyim bẽ hã. Ỗ karěn baad ub Kristo bẽ rah'yyb en'yyim. ⁴Jesus né hẽ tii, P'op Hagä Do ěr Yb karěn doo da, ta daaj hẽ takan'oo dāk dajěb hã, nesaa do ěr moo bok do sãm, ěr tabed'ěep hyb n'aa, da hẽ Nesaa Do Yb mejũũ doo da habok doo da ěr naboo bong hyb n'aa kã. ⁵Taw'ääts hẽ P'op Hagä Do hã ji j'aa etsěe had'yyt hẽ. Ỗ. Tii d' né hẽ. Taw'ääts hẽ.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã rah'yy kawereem do ky n'aa hahỹh

⁶Ỗ hyb n'aa tón, nayyw hẽ né hẽ bẽ du doo do hyb n'aa bẽ beréd hõm P'op Hagä Doo, Kristo hyb n'aa né hẽ bẽ wẽ taky ennyim, bẽ tagadoo doo. Panyyg see bẽ ky dahé däg kãn. ⁷Jesus panyyg hanãm do tii, ta wób sa noo né paawä, dooh panyyg hanãm do tado bä. Ta wób rakarěn bẽ rawedii. Rakarěn rah'ỹt Kristo ky n'aa hanãm doo. ⁸Ky n'aa kawas'ee dāk da had'yyt hẽ jé ta see hadoo Jesus ky n'aa hanãm do ma metěek doo, bẽ äa ma met'ěeg wät do paa nadoo doo. Ỗ tado bä paawä, äas wẽ hã hana do tado bä paawä na-ääj hẽ ta see hã ma metěek doo, ky n'aa kawas'ee dāk da. ⁹Ỗ ab'aanh pooj jé bẽ äa maher'ood wät doo: Ky n'aa kawas'ee dāk da had'yyt hẽ jé ta see hadoo Kristo ky n'aa hanãm do bẽ tamaher'ood bä, pooj jé bẽ gadoo do nahadoo doo! Tabanesaa hěnh hahõm do ti ma matěg oow.

¹⁰Ta ti ỹ erih do hã wyt ta maab hẽ, dooh hã ỹ raj'aa etsě do jawén ỹ awäd bä. P'op Hagä Do ỹ taj'aa etsě ỹ karěn. Ta wób ỹ karěn ỹ h'yyb en'yyim g'eeh? Dooh. Da hẽ ỹ karěn nã bä paawä ta wób ỹ h'yyb enãw up, dooh Kristo karom ỹ do bä paawä.

¹¹Baad bẽ ỹ maher'oot hahỹ wakãn haa: Kristo ky n'aa hanãm do bẽ ỹ ma met'ěeg wät doo, dooh ajyy sa hanaa tado bä. ¹²Dooh aj'yy tado bä hã ỹ

tab'ëes do ta panyyg. Dooh ȳ rama met'ëëg bä ta tii. Jesus Kristo né hē tii, ta ti met'ëeh do hä ȳy.

¹³Bē ky n'aa napäh paa nyy da p'ooj ub Judah buuj ky n'aa jew'y'yyk do mejüü doo da ȳ bawäd wät. Bē ky n'aa napäh nyy da tak'ëp ȳ paa rejää P'op Hagä Do karapee, Kristo hä h'y'yy ka'eeh doo. Bē ky n'aa napäh na-ääj hē tak'ëp ȳ karēn paawä Kristo hä h'y'yy ka'eeh do ȳ gawats'iik ti noo gó. ¹⁴Tak'ëp paa ȳ ma kamet'ëëg wät Judah buuj ky n'aa jew'y'yyk doo, baad paa ȳ ky daheeh. Ti hyb n'aa ȳ akog bong paa hajök Judah buuj nemon ȳy ma kamet'ëëk doo. Tak'ëp paa ȳ karēn ȳ ky daheeh sahōnh hē ää wahē makū met'ëëk do hä. ¹⁵⁻¹⁶Tii bä kä, tii da né hē ȳ bawäd né paawä, P'op Hagä Do metä wät hä ȳ ta T'aah, ȳ tah'y'yy gan'y'yyh ta hä tan'oo bä, Judah buuj nadoo do hä ta ky n'aa ȳ maher'oot hyb n'aa. P'ooj ub, äñ ȳ wog gó ȳ basuun nä bä, tsyt hē ȳ P'op Hagä Do asëëw däk. Taky ennym do hyb n'aa hä ȳy, nes'aa né paawä ȳy, hä ȳ tabanoo ta wē ȳ moo wät hyb n'aa. Tii bä, ta T'aah hä ȳ tamet'ëeh P'op Hagä Do h'y'yyb däng noo gó, dooh ȳ eaaj bä ajyy sa hä nyy d' ȳ bad'oo. ¹⁷Dooh na-ääj hē Jerusarēnh hēnh ȳ ahōm bä, pój ȳy jé Jesus mejüü do rabahado padëëk do sa wē ȳ beaanh hyb n'aa paawä. Dooh. Nayyw hē ȳ bahōm paa Arab häd näng do häj n'aa hēnh. Ta jawén, tii b' naa Damas-Ko panang hēnh ȳ babaaj hōm kän.

¹⁸Tii bä kä, tamawoob hē ta baab jawén paa bä, Jerusarēnh hēnh ȳ bahōm kän, Peed ȳ baheg'ääs hyb n'aa. ¹⁵ta äñ ta pa ȳ baym. ¹⁹Ta tii bä na-ääj hē ȳ bahapäh Tsijaag, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'ȳy.^a Jesus mejüü do wób, dooh ȳ hapëë bä ti noo gó. ²⁰P'op Hagä Do matym gó bē ȳ maher'oot: Te hub né hē hahȳ ȳ erih doo. Dooh ȳ noo kanesa bä. ²¹Ta jawén ȳ bahōm kän Sirija, Siris häd enäh do sa häj n'aa hēnh. ²²Kristo hä h'y'yy ka'eeh do Judah buuj häj n'aa bä, jé pad'yyt hē sa panang hēnh rakahet'aa doo, dooh ȳ rahapëë nä bä ti noo gó. ²³Jääm hē hahȳ ȳ raky n'aa napäh. Hahȳ d' sa kyyh: "Aj'y'yy p'ooj ub ää tarahejää doo, h'ȳy kä tama met'ëëg kän Kristo ky n'aa p'ooj ub takarēn do tagawats'iik do paah", näk mä sa kyyh. ²⁴Ta ti ȳ raky n'aa napäh bä, P'op Hagä Do raj'aa etsë hëp ȳ n'aa.

2 ¹Ti m', ¹⁴ta baab jawén paa bä, p'aa hēnh Jerusarēnh hēnh ȳ bahōm. Béh- Nabéh sii ȳ bahōm. Tiit ȳ mahüüm si ȳy. ²T'i hēnh ȳ wén hōm, P'op Hagä Do met'ëeh hyb n'aa taw'ääts hē né hē ȳ bahōm. Ta tii bä ȳ ats'yyt Jesus hä h'y'yy ka'eeh do sa wahē n'aa ky n'aa näng doo, ȳ maher'oot hyb n'aa sa hä nyy da Kristo ky n'aa hanäm do Judah buuj nadoo do hä ȳ ma mehet'ëëk doo. Ȳ wén maher'oot, ȳ karēn ȳ baheg'ääs séd rah'y'yyb hedo bä hä ȳy, ȳ ma mehet'ëëk do hä. Séd rah'y'yyb nahedo bä paawä ȳ ma mehet'ëëk do hä, daap paawä tii bä ȳ ma met'ëëg wät doo, da hē ȳ ma met'ëëk do na-ääj hē, Jesus hä h'y'yy ka'eeh do wób ȳ da raky sēm do hyb n'aa ta ti raky n'aa napäh bä. ³Séd hä sa wahē n'aa hedoo do rah'y'yyb hedoo né hē hä ȳy, ȳ ma mehet'ëëk do hä. Dooh ēnh ramejō bä Tiit, t'i hēnh si ȳ hewäd nä doo, ta masuuj noo byyh kahōg hōm bä, Judah buuj nado né paawä. ⁴Ta wób ti tii d' karēn paawä tabad'oo. Jesus hä h'y'yy ka'eeh do oow né tii. Ēr mahang rakamekuuj bong rabaheg'ääs hyb n'aa nyy da Kristo Jesus hyb n'aa, dooh sa ky n'aa jaw'y'yyk do ēr je'ȳm wäd bä, ne'ȳm doo gó ēr wén boo kän. Rakarēn paawä p'aa hēnh sa ky n'aa jaw'y'yyk do mejüü doo da ji bawät. Rakarēn paawä sa ky n'aa

a 1.19 Tsijaag, Jesus h'ȳy. Sét hē sa ȳy.

jaw'y'yk do karom hadoo ji bahado dāk p'aa hēnh. ⁵Tii d' rakarēn né paawā, dooh tabad'op hē āā ky dahé bā sa kyyh, bē hyb n'aa, Kristo ky n'aa hanām doo, baad hadoo doo, baad tabenyyw dāk hyb n'aa, ta panyyg kamanekuuj dāk hyb n'aa.

⁶Jerusarēnh bā Jesus hā h'yy ka'eēh do mahang rahyb n'aa jew'y'yk do sa hā, sa wahē n'aa ky n'aa nāng do sa hā, baad ub y ma mehet'ēēk doo. Dooch y ma mehet'ēēk do jó ramejūū péh. (Ta ti y her'ood né paawā, dooch y ky s'tiūd bā sa hā Jesus sii rababok do paa hyb n'aa. Séd gó P'op Hagā Do ji tagadoo. Ky n'aa etsēēh doo, ky n'aa nets'ās do na-āāj hē tagadoo.) ⁷Dooch né hē y ma mehet'ēēk do jó ramejūū péh, y hanāng. Rahapāh, hā y P'op Hagā Do anoo, Kristo ky n'aa hanām do y ma metēēk hyb n'aa Judah buuj nadoo do sa mahang, Peed hā tabanoo do hadoo Judah buuj mahang tama metēēk hyb n'aa. ⁸P'op Hagā Doo, Peed tahej'oonh doo, Judah buuj mahang Jesus mejūū do tabahadoo hyb n'aa, y na-āāj né hē tahej'oonh Judah buuj nadoo do sa mahang Jesus mejūū do y bahadoo hyb n'aa, rabahapāh. ⁹Ti m', Tsijaag, Peed, Jowāw daheeh, Jesus hā h'yy ka'eēh do sa wahē n'aa hyb n'aa jew'y'yk do ky n'aa enāh doo, rabahapāh bā nyy da P'op Hagā Do y tasēēw hōm tsyt hē, Judah buuj nadoo do mahang y moo wāt hyb n'aa, Béh-Nabéh daheeh y ragadoo sa h'yyb hataa āā bahado dāk hyb n'aa kā. Sa moo hub me āā redēng tii bā, āā ragadoo rametēēh hyb n'aa ta tii hā. Sa sii āā kaner'oot noo gó, baad ub sa hā Judah buuj nadoo do mahang y Béh-Nabéh daheeh āā moo bok hyb n'aa. Ti nuuj jé Judah buuj mahang ramoo bok tii. ¹⁰Dooch āā hā ramejō bā. Jāām hē āā hā retsēē, Jesus hā h'yy ka'eēh do kas'uut do Jerusarēnh panang bā habong do āā hyb n'aa esee hyb n'aa, āā masa hyb n'aa. Tii d' né da tak'ēp y karēn up y bad'oo.

¹¹Ān-Tijoka panang bā āā wē Peed baheg'āās noo gó, Peed y nabuuj gedoo baad nadoo do hyb n'aa tabad'oo doo. ¹²Pooj jé dó baad Peed awa had'y'yt hē Jesus hā h'yy ka'eēh do Judah buuj nadoo do sa sii. Tii bā kā, Ān-Tijoka bā rakajaa ajyy Tsijaag hep'ēēh doo. Ti m' ta ti ajyy rakajaa bā kā, dawē hā Peed bawād dāk Judah buuj nadoo do sa mahānh. Dooch sa sii tawa wād bā, Judah buuj wób ji masuuj noo byyh kahōk do hā ky kah'ūūm do tajej'ym do hyb n'aa.^b ¹³Tii bā Judah buuj Jesus hā h'yy ka'eēh do ta tii bā habong doo, Peed mo n'aa me rabadoo dāk na-āāj hē. J'ooj madāk doo me ti noo gó Peed bad'oo doo da tii d' na-āāj hē rabad'oo. Dawē hā rababoo dāk Judah buuj nadoo do sa h'yyj hedoo do Jesus hā h'yy ka'eēh do sa mahānh.^c Béh-Nabéh sii hē sa h'yyb hata dāg ti noo gó.

¹⁴Ti m', dooch baad hadoo doo, Kristo ky n'aa hanām do metēēh doo da raboo boo bā y bahapāh bā, sa h'yyj hedoo do raty n'aa gesy'yg dāk^d y

b 2.12 Ti noo gó, Judah buuj Jesus hā h'yy ka'eēh do wób ramejūū Judah buuj nadoo do Jesus hā h'yy ka'eēh do sa masuuj noo byyh ragahōg hōm, jāām hē tii bā P'op Hagā Do gadoo Judah buuj nadoo do red'oo do hyb n'aa. Judah buuj wób, Jesus hā h'yy ka'eēh doo, tii da ramejūū Judah buuj nadoo do rabad'oo, Judah buuj wób Jesus hā h'yy kana'eēh do rajej'ym do hyb n'aa. Sa hā rawén jej'ym, ta ti rarejāā sa ky n'aa jaw'y'yk do ky nadah'eēh doo. **c 2.13** Ti noo gó, jāām hē Judah buuj rabawa Judah buuj nadoo do sa sii, Judah buuj nadoo do sa masuuj noo byyh ragahōg hōm bā. Tii da né sa ky n'aa jaw'y'yk do mejūū. Jesus hā h'yy ka'eēh do sa mahang dooch tii d' tahado wād bā. Séd gó ji P'op Hagā Do gadoo Jesus hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'āāts hē né hē paawā Judah buuj nadoo do sii Peed bawa. Ta tii bā heg'āās do Peed raky n'aa her'oot ta wób sa hā Peed jej'ym. Ti hyb n'aa dooch takarēn bā Judah buuj nadoo do sii tawa bā heg'āās do sa matym gó. Ti hyb n'aa tsyt hē tabawād dāk, tahapēē né paawā dooch ji masuuj noo byyh kahōg hōm do hyb n'aa ji P'op Hagā Do gadoo. **d 2.14** Rawén ty n'aa ges'y'yk, dooch Garata hā n'aa buuj Jesus hā h'yy ka'eēh do sa masuuj noo byyh kehōg bā. Ti hadoo né hē P'op Hagā Do gadoo na-āāj hē sa hā Peed hapēē né paawā, ta ty n'aa ges'y'yk ta sii wa do paah, ta wób tajej'ym do hyb n'aa. J'ooj madāk do ta h'yyb.

bahapäh bä, sahõnh hē sa matym gó Peed hä ŷ ky hadoo: “Judah buuj né paawä õm, Judah buuj nadoo doo da mabawäd däk. Meréd hõm Judah buuj raky n'aa jaw'yyk doo. H'ëäd hyb n'aa hÿÿ kä, mabad'oo do hä, makarēn mamejũũ Judah buuj nadoo do ər hÿÿj ky n'aa hedoo doo, Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do ragadoo sa hä magadoo hyb n'aa, õm né heréd hõm paawä tii?^e ¹⁵Te hub né hē, Judah buuj taah ər bahadoo do hyb n'aa Judah buuj né hē ẽēr. Dooh ta wób, baad nadoo do moo heb'ooh do ər ado bä.^f ¹⁶Dooh né paawä baad nadoo do moo heb'ooh do ər ado bä paawä, ər hapäh, jããm hē Jesus Kristo hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji wén hado däk P'op Hagä Do matym gó. Jããm hē Jesus hyb n'aa ji tagadoo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tado bä. Ɛr na-ãäj hē, Judah buuj, Kristo Jesus hä ər h'yy kae däk baad ər bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, ər tagadoo hyb n'aa. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hä ər daab yb wäd bä. Dooh hajaa pé baad tabahado däk P'op Hagä Do matym gó Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do taky daheeh do hyb n'aa. ¹⁷Hÿÿ kä, ẽēr, Judah buuj hedoo doo, Kristo hyb n'aa kä ər karēn do hyb n'aa baad ər bahado däk P'op Hagä Do matym gó, baad nadoo do moo heb'ooh do ər bahado däk Judah buuj nadoo do nemuun, nāk ər buuj wób. Nyy d' raha-nāng pé ta tii? Kristo hyb n'aa g'eeh nesaa do moo heb'ooh do ər bahado däk? Dooh. Dooh tii d' tado bä! ¹⁸P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do ji bahadoo, p'aa hēnh ji du do bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä ji daab yb bä, pooj jé ji eréd hõm doo.^g ¹⁹Dooh taw'ãäts hē tado bä p'aa hēnh ŷ du do bä ŷ daap yyp Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä. Mosees ky n'aa jaw'yyk do dajëb hä ji taky n'aa etyy do hyb n'aa, ŷ paa dajëb wät hadoo ta hä.^h Hÿÿ kä, tamanejõ wät do hyb n'aa hä ŷÿ, ŷ hajaa P'op Hagä Do karēn doo da ŷ bawät. ²⁰Hahÿÿ d' ŷ hanāng pé ti ta ky n'aa jaw'yyk do hä ŷ paa dajëb wät do hadoo ŷ baher-'oot bä: Kristo sii ŷ kepëēm däk do hadoo b'aa kajatsëk do hä tadajëp noo gó. Gawatsig hõm pooj jé ŷ bawät do paah. Kristo ti hÿÿ kä hëp ŷÿ gó hawät doo. Da hē, badäk hahÿÿ bä ŷ bawät nä bä, ŷ h'yy kae had'yyt hē P'op Hagä Do T'aah hä, hä ŷ kamahān do hä, hëp ŷ n'aa dajëp do hä.ⁱ ²¹Jããm hē P'op Hagä Do ər wē taky enyym do hyb n'aa baad ər wén hado däk ta matym gó. Dooh ŷ ty n'aa gesyyg bä ta tii. Ta ti ŷ wén her'oot, ji haja bä paawä baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, tii bä daap paawä Kristo dajëp!”, nāng mã ŷ Peed hä.

3 ¹H'yy ganahoot nä do hadoo bëeh, Garata buuj! Tak'ëp bë rawad'ii bong bë wén nahapëe wät baad hadoo doo! Jaa bë hä wadii? Baad ub né paa bë ŷ ma met'ëeg wät Jesus Kristo ky n'aa b'aa, kajatsëk do hä ji hyb n'aa dajëp doo. ²Sët ub ti ŷ eanh bë hä hÿÿ kä: P'op Hagä Do anoo bë hä ta Sahee, Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ky daheeh do hyb n'aa g'eeh, Kristo hä bë h'yy

e 2.14 Dooh né paawä Peed her'ood bä Judah buuj nadoo do sa hä sa masuuj noo byyh ragehõg hõm hyb n'aa, tii d' tahanāng pé dawëe tabawäd däk do sa mahānh, Judah buuj wób rakajaa bä.

f 2.15 Judah buuj ramaneëēnh ta wób “baad nadoo do moo heb'ooh doo”, sa ky n'aa jaw'yyk do raky nadaheeh do hyb n'aa. **g 2.18** Hahÿÿ d' tahanāng pé tii: P'aa hēnh ji daab yb bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hä, ta ti ji eréd wät do jawén paa bä, tii bä né hē nesaa do moo heb'ooh do ji bahado däk né hē, ji nahajaa do hyb n'aa sahõnh hē ji ky dahé bá. Dooh Jesus

hā ji daap yyp do hyb n'aa tado bá nesaa do moo heb'ooh do ji hado bá. **h 2.19** Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejõ wäd bá ji hä Paw-Ro hanāng péh. **i 2.20** Ti hadoo ər hä na-ãäj hē. Paw-Ro bawät do hä ər tametëeh nyy da taw'ãäts hē ər sahõnh hē ər babok.

ka'eeh do hyb n'aa ta ky n'aa bë maa napäh noo gó? ³Tak'ëp bë h'yy gana-hoot? Bë du do däk noo gó Kristo hä bë h'yy ka'eeh doo, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee bë wén gadoo. Ta Sahee bë tah'yyb mahüüm. Bë karën apäh hÿy kä bë daaj hë bë hajaa doo me bë bahajaa pooj jé bë du doo doo? Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hä g'eeh bë karën bë daap yyp hÿy kä? ⁴Hajöng baad hadoo do bë bahapäh paa bë mahang. Daap hë g'eeh ta ti bë hä? ⁵Y karën paawä bë bahapäh, dooh daap hë tado bä.^j ⁵Wyt ta maab hë, ta Sahee P'op Hagä Do wén noo bë hä, hanäm do tawén pehuunh bë mahang, Kristo hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ky daheeh do hyb n'aa tado bä.

⁶Bë hyb n'aa newë Abaraâm bad'oo doo. P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né kä m', baad tawén hado däk paa P'op Hagä Do matym gó.^k ⁷Ti hyb n'aa kä, tii d' h'yy ka'eeh doo, Abaraâm karapee kä.^l ⁸P'ooj ub P'op Hagä Do kyy kerih do hä kaher'ood däk paah, rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, Judah buuj nadoo do sii hë da baad rabahado padëek da P'op Hagä Do matym gó. Hahÿy da Kristo ky n'aa hanäm do P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot paa Abaraâm hä: "A hyb n'aa né da sahõnh hë badäk hahÿy hä habong do ky n'aa kedëng da",^m näng kerih doo. ⁹Ti hyb n'aa, sahõnh hë Kristo hä h'yy ka'eeh do tii, Abaraâm h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ragadoo da Abaraâm hä P'op Hagä Do ky n'aa edëng do paah.

¹⁰Tii d' nado sahõnh hë tii, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh do hä daab 'yyp doo. Ky n'aa kawas'ee däk tii. Tii d' né hë P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot ti ky n'aa: "Ky n'aa kawas'ee däk sahõnh hë ajyy, jÿj, sét né paawä resöots bä sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo gó kerih do mahang. Sét nuu me né paawä resöots hõm bä, raky n'aa kawas'ee däk da",ⁿ näng kerih doo. ¹¹Ti hyb n'aa, wyt ta maab hë, dooh baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyk do hä ji daap yyp do hyb n'aa. Ti né hë ti P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo. Hahÿy da takerii däk ta ti ky n'aa: "Jääm hë edëb had'yyt da, jé ta hä h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó",^o näng kerih doo. ¹²Hÿy kä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ji moo wät doo, dooh ji h'yy ka'eeh do tado bä. Ramoo bok do hä radaab yyp ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh kar'ëen doo. Hahÿy da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó ta ti ky n'aa: "Jé hahÿy hä kamejüü do moo wät doo, edëb né paawä da ta hyb n'aa."^p

¹³Ër paa ky n'aa kawas'ee däk Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ër nahajaa do hyb n'aa ër ky dahé bä. Tii bä kä, ër Kristo bedëeb wät ër ky n'aa kawas'ee däk do mahãnh. Ta hä tabadäng ër ky n'aa kawas'ee däk do Kristo an'oo bä, ër hä tanadëë wät hyb n'aa. Ër hyb n'aa Kristo ky n'aa kawas'ee däk paa y wén näng, hahÿy da P'op Hagä Do kyy kerih do hyb n'aa ta ti ky n'aa: "Ky n'aa kawas'ee däk da sahõnh hë b'aa hä sa kamag padëek doo",^q näng

j 3.4 Dooh ji hapëë bä baad ub nyy d' tahanäng pé tęg nad'ëed is do 4 hä kerih doo. Sét né paawä Gereg kyyh, pawóp hë ta ky n'aa ta see pé noo gó. Hahÿy da na-ääj hë tahajaa ji erii bä: "Daap hë g'eeh tak'ëp bë ahob wät doo, Kristo hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa bë rarejäa noo gó? Y karën paawä bë bahapäh, dooh daap hë tado bä bë ahoop do paah." k 3.6 Genesis 15.6 l 3.7 Abaraâm karapee, P'op Hagä Do karapee, Isaraëw buuj sa hä. Ti hyb n'aa jé h'yy ka'eeh do tii, P'op Hagä Do karapee heh'äat doo, Paw-Ro wén näng. m 3.8 Genesis 12.3, 18.18, 22.18 n 3.10 Dew-Teronom 27.26 o 3.11 Habakuk 2.4 p 3.12 Rewitikos 18.5 q 3.13 Dew-Teronom 21.23

kerih doo. ¹⁴Ër ky n'aa kawasee do mahānh Ër Kristo Jesus bedëeb wät do hyb n'aa, Judah buuj nadoo do na-āāj hē ragadoo hÿÿ kā Abaraām hā P'op Hagä Do ky n'aa edëng doo. Hÿÿ kā, Ër sahōnh hē, Ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa Ër gadoo P'op Hagä Do Sahee taky n'aa enooh do paah.

¹⁵Kaner'oot do ky n'aa jaw'yik doo gó bē ÿ maher'oot Abaraām hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ky n'aa, wakān haa. Sa da hadoo do sii rakaner'ood bā, ramoo boo bā kerih do rakaner'oot do heen n'aa, sa hād ta hā raberih bā hyb n'aa jewyk do sa matym gó, tii bā dooh hajaa pé ta ti tahÿÿd bā. Dooh na-āāj hē ta jawén sa see haja bā kaner'oot do heen n'aa hā taberih nā ta ky n'aa papuuj, pooj jé, ta da hadoo do sii rakaner'oot do bód nadoo doo. Ti hadoo Abaraām hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hā.' ¹⁶Abaraām hā, ta panaa hā na-āāj hē P'op Hagä Do ky n'aa enooh paah, ta hyb n'aa sahōnh hē badāk hahÿÿ hā habong do raky n'aa kedëng. Dooh paa P'op Hagä Do ky dëe bā hajōk do ta panaa sa hyb n'aa, ta ti taky n'aa enooh doo. Sét hē ta panaa hyb n'aa taky däng.^a Kristo né hē ti sét hadoo do Abaraām panaa, ta hyb n'aa ji wén ky n'aa kedëng. ¹⁷Hahÿÿ d' ti ÿ hanäng péh, dooh P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa hahÿÿt pé ÿ noo bā: Abaraām sii P'op Hagä Do kaner'ood wät paah. Baad P'op Hagä Do ky däng ta hā. Taky däng ta hā, dooh taky kahÿÿd bā ta hā taky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa, ta ky n'aa jaw'yik doo, 430 ta baab jawén paa bā Mosees hā kan'oo dāk doo, dooh tahaja bā tahÿÿd bā pooj jé Abaraām hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. ¹⁸Abaraām hā P'op Hagä Do ky n'aa edëng do Ër wē tatabëej bā paawā Mosees ky n'aa jaw'yik do ji ky daheeh do hyb n'aa, ji haja bā paawā tii, tii bā dooh P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa tado wād bā. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa né hē Abaraām gadoo P'op Hagä Do ky n'aa edëng do ta hā. P'op Hagä Do wén ky n'aa edëng Abaraām, P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa ta hā.

¹⁹Tii d' tado bā, h'ëed hyb n'aa g'eeh takan'oo dāk ta ky n'aa jaw'yik doo? Tawén kan'oo dāk, nesaa do ramoo nabok hyb n'aa paawā. Takan'oo dāk dó, Kristo, Abaraām panaa, kanajaa nā bā. Ti panaa hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. P'op Hagä Do anoo paa ta ky n'aa jaw'yik do āas sa hā, Mosees hā raban'oo dāk hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa rod Isaraéw buuj sa wē, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē na-āāj hē ti Mosees. ²⁰Hÿÿ kā, sét hē tado bā, ta daaj hē taky n'aa enooh doo, dooh ji hyb n'aa karēn pé ji ky n'aa rod. Sét ub né hē P'op Hagä Doo, ta daaj hē Abaraām hā tamaher'oot do ta hā taky n'aa enooh doo.

²¹Ti hyb n'aa kā, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yik do h'yy kawareem g'eeh pooj jé taky n'aa enooh do paa hā? Dooh! Dooh ta hā tahÿÿ kawareem bā. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yik do haja bā paawā ji edëb had'yyt do ji hā tan'oo bā, tii bā kā baad Ër bahado däg né hē paawā P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yik do Ër ky daheeh do hyb n'aa. ²²Dooh né hē tahaja bā ta tii. P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot, nesaa do ji h'yyb gó ji karēn do ji hā tamejō had'yyt hē. Ti hyb n'aa, jāām hē Jesus Kristo hā ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji gadoo P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

²³Kristo ewäd hyng do pooj jé, ti nuuj jé, Mosees ky n'aa jaw'yik do āā tamoo masoo hadoo. Āā tadewäts bëeh hadoo. Āā tahag'āas ti nuuj jé, tób

rayd ragadahew'ëes do hagā n'aa tabad'oo doo da, P'op Hagā Do ər hā tame-tëeh bā kā Kristo hā ji h'y'y ka'eeh do hyb n'aa kā h'y'y kā, baad ji bahado dāk ta matym gó. ²⁴Kristo ewäd hyng do pooj jé, āā hagā n'aa hadoo ti nuuj jé Mosees ky n'aa jaw'y'yk doo, nesaa do āā moo nabok hyb n'aa. H'y'y kā, Kristo ewäd hyng do hyb n'aa, baad ər bahado dāk P'op Hagā Do matym gó ta hā ər h'y'y ka'eeh do hyb n'aa. ²⁵H'y'y kā, Kristo hā ər h'y'y ka'eeh do hyb n'aa kā, Kristo hā ər daap yyp do hyb n'aa kā, dooh hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ər tahagāā wäd bā.

²⁶Ti hyb n'aa kā, P'op Hagā Do taah bē sahōnh hē, Kristo hā bē h'y'y ka'eeh do hyb n'aa. Séd bē h'y'yb hedo dāk h'y'y kā Kristo Jesus hā. ²⁷Bē nu kemuun bong bā séd hā bē h'y'y kata dāk hyb n'aa Kristo sii, Kristo hadoo bē bahado dāk h'y'y kā. ²⁸Séd uuh had'yyt ər h'y'y kā Kristo Jesus hā ər h'y'y kata dāk do hyb n'aa: Judah buuj ji do bā, Judah buuj nadoo do ji do bā, sa kariw n'aa ji do bā, sa karom ji do bā, a'j'y'y ji do bā, y'ynh ji do bā na-āāj hē. Séd uuh had'yyt né hē ji. ²⁹Kristo karapee bē bahado dāk do hyb n'aa, Abaraām panaa heh'āāt hadoo bē bahado dāk. Ti hyb n'aa Abaraām hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do paa tabēs h'y'y kā bē hā.

4 ¹Panyyg ky n'aa gó bē y maher'oot ji hā tabēs do ky n'aa: Ji t'aah, sahōnh hē ta yb ma gadoo do pan'aa, sa karom bahānh nado ta karapee noo gó, sahōnh hē ta yb ma ta ma hado dāg né paawā ta jawén. ²Ta yb ky dāng do noo gó kanajaa nā bā, ta hagā n'aa mejūū ta t'aah hā ti nuuj jé. Ta ma tagadoo do pan'aa ti nuuj jé hag'āās do hā taky daheeh. Dooh ta t'aah haja bā tah'y'y karēn do tamoo wäd bā. ³Ti hadoo ər hā. Kristo ər tabed'ëep do pooj jé, karapee t'aah hadoo ëēr. Badāk hah'y'y hā nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawāt do ky n'aa jaw'y'yk doo, tak'ëp ər hā tamejūū ti noo gó. Ta ti kamejūū do karom hadoo nā ëēr ti noo gó. ⁴Tii bā kā, P'op Hagā Do ky dāng do noo gó kajaa bā kā, P'op Hagā Do mejūū ta T'aah. Y'yn nāng, ji da tabahadoo hyb n'aa. Mosees ky n'aa jaw'y'yk do mejūū doo bā tabenāng, ⁵āā tabed'ëep hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'y'yk do hyb n'aa ky n'aa kawas'ee dāk do paah, P'op Hagā Do taah ər bahadoo hyb n'aa kā. ⁶P'op Hagā Do taah ər bahadoo do hyb n'aa, P'op Hagā Do mejūū ta T'aah Sahee ər h'y'yb tym gó tabawāt hyb n'aa. Ti né hē, ta Sahee an'oo bā, “Ee” P'op Hagā Do ər maneëēnh hyb n'aa. ⁷Ti hyb n'aa kā, dooh ji hā mejūū do karom mahado wäd bā. P'op Hagā Do t'aah kā ōm. Ta t'aah mabahado dāk do hyb n'aa, sahōnh hē ta taah sa hā tabanoo doo, a hā da tabanoo na-āāj hē.

⁸Pooj jé, P'op Hagā Do bē nahapāh nā bā, bē h'y'y kaha'eeh do sa karom hadoo paa bëeh, P'op Hagā Do nado né paawā ta tii. ⁹H'y'y kā, P'op Hagā Do bē hapāh hyb n'aa bē h'y'yb gó, (bē P'op Hagā Do hapāh do hyb n'aa y hanāng), h'ëed hyb n'aa p'aa hēnh bē h'y'y kawareem ta ti ky n'aa jaw'y'yk do nahejoonh doo, daap hadoo do wē? Bē karēn apāh ta ti hedoo do bē tamejūū p'aa hēnh, p'ooj ub bē babok doo da? ¹⁰Tsyt hē dāg bē basëew dāk ta āh, bē daaj hē bē tayy hyb n'aa. Kamarab heen n'aa bē teb'ëes, ji joom ji ataa do hedoo do heen n'aa bē teb'ëes, tsyt hē dāg bē basëew dāk ta see pé noo gó ta baab. ¹¹Bē y hyb n'aa tón! Daap hē apāh y ma met'ëeg wāt Kristo ky n'aa bē mahang?

¹²Tak'ëp ȳ betsēē bē hā, wakān haa, ȳ bad'oo doo da taw'āāts hē bē bad'oo. Dooch Mosees ky n'aa jaw'yyk do hā ȳ daab yb wād bā. Pooj jé ta tii hā bē daab nayyp do hado dāk ȳȳh.

Pooj jé baad ȳ bē gadoo. ¹³Bē hapāh né hē, ȳ nahēē nāng do hyb n'aa ti noo gó bē hāy n'aa bā ȳ bewād nā. Ti noo gó né hē pooj jé bē ȳ maher'ood wāt Kristo ky n'aa hanām doo. ¹⁴Nahāh ȳȳ taw'āāts hē nado né paawā bē hā ti noo gó, dooh né paa ȳ bē ty n'aa gesyyg bā. Baad ȳ bē gadoo ti noo gó. P'op Hagā Do āās bē gadoo doo da ȳ bē gadoo paah. Kristo Jesus bē gadoo doo da ȳ bē gadoo paah. ¹⁵Tak'ëp bē tsebē ti noo gó. H'ēēd hyb n'aa bē tsanebee bong? Ti noo gó, bē haja bā paawā, bē matym sii hē bē ado nyh paawā hā ȳȳ bē banoo hyb n'aa. ¹⁶Bē hā, bē majīī hado dāk g'eeh ȳ h̄ȳ kā, baad hadoo do bē ȳ maher'oot do hyb n'aa?

¹⁷Tak'ëp né paawā nanāng ma matēg oow bē rah'yyb en'yyim bē gadoo hyb n'aa sa hā, dooh bē hyb n'aa tado bā bē rah'yyb en'yyim doo. Rakarēn paawā bē hyb n'aa wareem ȳȳh, sa hā bē h'yyb en'yyim hyb n'aa, sa hā bē maa newēē hyb n'aa kā. ¹⁸Taw'āāts hē had'yyt hē ji rah'yyb en'yyim doo, baad hadoo do hyb n'aa tado bā tii. H̄ȳ kā, bē mahang ȳ badoh bā, bē an'oo manā baad nadoo do jawén bē rah'yyb en'yyim doo. ¹⁹Tah haa hadoo do ȳ kamahān doo, ȳȳnh ajān benyy dāg bā ta mah̄ȳnh do tahoop doo da, p'aa hēnh ȳ bahoop bē hyb n'aa, Kristo bawād wāt doo da bē baboo dāk bā kā. ²⁰Dooch ȳ haja bā bē wē ȳ ahōm bā, ti hadoo né hē ȳ karēn paawā bē wē ȳ bahōm, baad bē sii ȳ ber'oot hyb n'aa. Ta ti ȳ wén her'oot, dooh ȳ hapēē wād bā nyy d' ȳ bad'oo bē hā.

²¹Bēēh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do bē hā mejūū kar'ēēn doo, bē hā ȳ eanh hah̄ȳh: Dooch bē hapēē bā Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo? ²²Pawóp mā Abaraām taah, nāng kerih do hā. Ta ȳȳm karom Agah hād nāng do sii ta t'aah seeh, ta ȳȳm heh'āāt do Sarah hād nāng do sii ta t'aah seeh. ²³Ta ȳȳm karom sii tawén eta dāk, ta ȳȳm karom hā ta t'aah wén nyy dāk, nyy d' rabad'oo sa daaj hē rahyb n'aa newē dāk do hyb n'aa. Ta ȳȳm heh'āāt do sii tawén eta dāk, tii da P'op Hagā Do ky n'aa eno dāk do paa hyb n'aa ta hā.

²⁴Ta ti ky n'aa gó tahajaa ji ma met'ēēg bā. Pawóp hē hadoo do ȳȳj, Agah, Sarah, pawóp hē hadoo pé P'op Hagā Do sa sii kaner'ood dāk do hadoo, Abaraām sii, Mosees sii kaner'ood dāk doo. Waēē Sinaih hād nāng doo bā ta ky n'aa jaw'yyk do sa hā tanoo doo, Agah hadoo tii. Sahōnh hē Sinaih bā kanoo do hā daap yyp doo, tak'ëp rabahoop kamejūū doo. ²⁵Agah, waēē Sinaih hād nāng do hadoo, Arab hāy n'aa bā hahāng doo. Agah hadoo Jerusarēnh panang da hē. Agah, Agah panaa tak'ëp sa hā ramejūū do rahoop doo da paah, Jerusarēnh buuj da hē rahoop tak'ëp kamejūū doo. Sa karom hadoo Jerusarēnh buuj. ²⁶H̄ȳ kā, Jerusarēnh h̄ȳ pong jé hana doo, Sarah, kama-nejūū do nahoop do hadoo tii. Jerusarēnh h̄ȳ pong jé hana do karapee ēēr, Kristo hā h'yy ka'eeh doo. Dooch kamejūū do ēr ahob bā. ²⁷Ti ky n'aa né hē P'op Hagā Do kyy kerih doo gó kerii dāk. Hah̄ȳ da takerih:

“H'yy gadajaa da ōm, ȳȳnh netaah doo, taah nanāng doo.

Tsebee gó mageëenh, òm ajān mahȳȳj nahoop doo.

H'ȳy gadajaa da, tsebee ȳ wén nāng, ta bahānh hajōk do ȳȳnh reréd
hōm do taah.

Dooch denaa hē ȳȳnh patug nāng do taah.”^v

²⁸Ti hyb n'aa kā, bēēh, wakān haa hedoo doo, Isak hadoo bēēh, P'op Hagā Do ky n'aa enooh do hyb n'aa tabenāng doo. P'op Hagā Do taah bē wén hado dāk, Abaraām hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do ta ky bajawaa hyb n'aa. ²⁹P'ooj ub, Abaraām t'aah Agah sii, nyy d' rabad'oo sa daaj hē rahyb n'aa newē dāk do hyb n'aa henāng doo, Is-maéw, rejā wāt ta t'aah Sarah sii P'op Hagā Do Sahee ky gabuuj gó henāng doo. Ti hadoo da hē. Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do hā daap yyp do ēr rarejāā, P'op Hagā Do Sahee ēr h'ȳȳy gó hanāng doo. ³⁰Hȳȳ kā, hahȳȳ da P'op Hagā Do kyy kerih do her'oot ta ti ky n'aa: “Mah'eed hōm ȳȳnh karom ta t'aah daheeh. Dooch ȳȳnh karom t'aah gado bā ta yb hanaa ta ȳym heh'āāt do t'aah nemuun”,^w nāng kerih doo.^x ³¹Ti hyb n'aa wakān haa, tak'ēp ta hā kamejūū do taah nado ēēr.^y Baad hawāt do taah, kamanejūū do nahoop do taah ēēr.^z

5 ¹Kristo ēr tabed'ēep tak'ēp ēr hā kamejūū do ēr ahoop do mahānh, baad ēr babok hyb n'aa kā. Ti hyb n'aa bē an'oo manā ta see hā bē rah'ȳȳy mahūūm. Bē gado manā tak'ēp kamejūū do rakarēn bā p'aa hēnh bē gadoo.

²Bē hyb n'aa matakā bē ȳ maher'oot doo! Ȳȳh, Paw-Ro, baad bē ȳ maher'oot hahȳȳh: Masuuj noo byyh kahōg hōm do bē gado bā, daap hē da bē hā tii bā Kristo ji hyb n'aa dajēp doo. ³Sahōnh hē ajyy sa masuuj noo byyh kahōg hōm do gadoo do sa hā ȳ ab'aanh ȳ maher'ood wāt doo: Ta ti bē gado bā, kamejō dāk bē hā tii bā sahōnh hē Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do wōb bē ky daheeh na-āāj hē. ⁴Bēēh, Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do ky dah'eeh do hyb n'aa kar'ēēn do baad bē bahado dāk paawā P'op Hagā Do matym gó, dawēē bē baboo dāg kām Kristo mahānh. Ji hā P'op Hagā Do ky enyym do bē ty n'aa gesyyg dāg kām.

⁵Ēēr kā, baad ēr gada P'op Hagā Do Sahee an'oo bā, Kristo hā ēr h'ȳy ka'eeh do hyb n'aa baad ēr bahado dāk P'op Hagā Do matym gó. ⁶Séd hē ji h'ȳy kata dāg bā Kristo Jesus hā, ji masuuj noo byyh kahōg hōm do hyb n'aa nado ji tagadoo, ji masuuj noo byyh kanahōg hōm do hyb n'aa nado ji tagadoo na-āāj hē. Séd hā né hē ji ta hā. Jāām hē takarēn do ji hā, baad ji h'ȳy kae heh'āāt do ta hā, ji da hadoo do ji kamahān do hā kametēēh doo.

⁷Baad paa bē babok pooj jé. Jaa bē tahewad kām baad hadoo do ky n'aa bē ky nadahē wāt hyb n'aa? ⁸Ta ti bē hā raky kah'ūūm doo, dooh P'op Hagā Do bē tanaēēh do hanaa tado bā. ⁹Nad'ēēd its né paawā pāw makuj n'aa,

v 4.27 Isajas 54.1 hā takerii dāk ta tii. Hahȳȳ d' kerih do hanāng péh: Ȳȳnh reréd hōm do taah, Jesus hā h'ȳy ka'eeh do hadoo. Hajōō dāk tii. Ȳȳnh patug nāng do taah, Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do hā ky dah'eeh do hadoo. Dooch Jesus hā rah'ȳy kae bā tii. Hajōk Jesus hā h'ȳy ka'eeh doo, Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do hā ky dah'eeh do bahānh. w 4.30 Genesis 21.10 x 4.30 P'ooj ub, Agah, Is-maéw daheeh sa ky n'aa ta ti kerih doo. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro pes'āāp ma matēg oow sa mahang habong doo, Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do sa hā karēn mejūū doo. Dooch ta ti hedoo do ji gado bā ji mahang, tahananāng péh. Dooch P'op Hagā Do ky n'aa enooh do ragado da tii. y 4.31 Tak'ēp Mosees ky n'aa jaw'ȳyk do mejūū do nado ēēr, tahananāng pé tii. z 4.31 P'op Hagā Do taah ēr hado dāk, ta hā ēr h'ȳy ka'eeh do hyb n'aa, tahananāng pé tii. Ēr tawén gadoo, tak'ēp ēr wē taky enyym do hyb n'aa, nes'aa né paawā ēēr.

jé pad'yyt hē dāg takamekuuj dāk.^a ¹⁰Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā y' h'yy kasadā do hyb n'aa, baad y' bahapāh hēp y'y gó, y' hyb n'aa newēē doo da bē da hyb n'aa newēē na-āāj hē, sēd bē h'yyb hedoo da hā y'y. Dooh da ta see hadoo bē hyb n'aa newē bā da. P'op Hagā Do rejāā da bē h'yyb manepēē bong hanoo doo, hyb n'aa jawyg né paawā ta ti ta wób sa hā.

¹¹Wakān haa, y' na-āāj hē y' mejō nā bā paawā ta wób ramasuuq noo byyh kahōg hōm hyb n'aa, te hub tado bā paawā tii, dooh paawā Judah buuj y' rarahejā bā. Y' ma met'ēēg nā bā paawā taw'āāts hē né hē ji masuuq noo byyh kahōg hōm doo, tii bā Kristo b'aa hā kajatsēk do hā dajēp do ky n'aa, dooh paawā Judah buuj tah'yyb rejā wād bā. ¹²Ta ti ajyy ji masuuq noo byyh kahōg hōm do mejūū doo, ta ti ky n'aa me bē h'yyb manepēē bong hanoo doo, taw'āāts hē paawā sahōnh hē sa hā hanāng do ragahōg hōm.

¹³Bēēh, wakān haa, P'op Hagā Do bē tatsyyd wāt ky n'aa jaw'yyk hedoo do tak'ēp ji mejūū do bē hā tamanejō wāt hyb n'aa, baad bē babok hyb n'aa kā. Dooh nesaa do ji h'yyb sāg karēn do jawén ji awāt do hyb n'aa tado bā tii d' tabad'oo ēr hā. Dooh. Tak'ēp ky n'aa jaw'yyk do ji hā tamejūū do mahānh ji tawén ed'ēep, kamahān gó ēr masa hyb n'aa ēr da hadoo doo. ¹⁴Ta tii d' y' wén her'oot, sahōnh hē P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk doo, hahy sēt hē hadoo do tamejūū do hā kametā dāk: "Makamahān a da hadoo doo, a hā makamahān doo da."^b ¹⁵Bē hyb n'aa matakā! Bē kamanahān bā bē da hadoo doo, bē mahang ta see kamajē bā ta see wē, ta see rejā bā ta see tabanas'aa mo n'aa me, tii bā da bē d' gawatsik.

Taw'āāts hē ji anoo P'op Hagā Do Sahee ji tah'yyb mahūūm do ky n'aa hahy'yh

¹⁶Ti hyb n'aa kā bē y' maher'oot hahy'yh da: Bē an'oo P'op Hagā Do Sahee bē tah'yyb mahūūm hyb n'aa, tii bā da dooh bē moo boo bā nesaa do bē h'yyb sāg karēn doo. ¹⁷Nesaa do ji h'yyb sāg karēn doo, dooh takarēn bā P'op Hagā Do Sahee karēn doo. P'op Hagā Do Sahee dooh takarēn bā na-āāj hē nesaa do ji h'yyb sāg karēn doo. Pawóp hadoo do kamaj'īi ji h'yyb gó, ti hyb n'aa dooh bē haja bā bē moo boo bā ti bē karēn paawā bē moo bong doo. ¹⁸P'op Hagā Do Sahee bē tah'yyb mahūūm bā bē an'oo bā, dooh ky n'aa jaw'yyk do bē hā tamejō wād bā.

¹⁹Wyt ta maab hē nesaa do sa h'yyb sāg karēn do jawén habok do moo bok doo: Sa y'ym nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'y'yh, nesaa do nu meby n'aa nāng do sa hā hanāng doo me ramoo bong, dooh rah'y'y keba bā ta ti hedoo do hā. ²⁰Kabarii hā rah'y'y ka'eeh, raweh'ēēh. Ramehēm. H'y'y gaēēj gó rababok, ky ked'aak, ta wób hā rah'y'y kajew'ēēs. Nayyw hē rakawajāān. Ta wób sa bahānh rakarēn ranu gapad'ēēk, dooh rakarēn bā sēd rah'y'y hēdo bā ta wób sa hā. ²¹Ta wób wē hanāng do raty ge-eh. Jarakē hedoo do hā rabaoom. Ta bahānh rabawēh, rabeēēk. Hajōng nā ti hedoo do ramoo bong na-āāj hē. P'aa hēnh tak'ēp péj bē y' maher'oot: Tii d' hawāt doo, dooh da P'op Hagā Do gado bā tabag'āās doo bā.

²²Tii d' nado rabad'oo P'op Hagā Do Sahee h'yyb mahūūm doo. P'op Hagā Do Sahee hanaa ji kamahān doo, baad ji tsebē doo, ji h'yyb nām doo, nayyw

a 5.9 Hahy'y d' Paw-Ro hanāng péh: Kanahēn d'os hē né paawā baad nadoo do ma matēg oow rama met'ēēg bā, ta s'ee hēnh da rah'y'yb mahūūm hajōk doo. b 5.14 Rewitikos 19.18

hē kawanajāān doo, ji ky enyym doo, baad ji da hadoo do ji gadoo doo, h'yy kaneh'ŷŷt doo, ²³kaja hē denaa hē ji h'yyb ji mahūūm do ji da hadoo do wē, ji h'yyb ji meduuk do na-āāj hē. Dooh ky n'aa jaw'y'yyk pé ta ti hedoo do meduuk péh. ²⁴Kristo Jesus karapee hedoo doo, dooh nesaa do sa h'yyb sāg karēn do jawén raboo boo bā. Reréd hōm nesaa do sa h'yyb tak'ēp karēn doo. B'aa kajatsēk do hā repēēm dāk hadoo ta tii. ²⁵Ti hyb n'aa, papuuj gó ēr babok P'op Hagā Do Sahee anoo do hyb n'aa, taw'āāts hē h'ŷŷ kā ēr ky daheeh né hē P'op Hagā Do Sahee ēr hā metēēh do ēr h'yyb gó. ²⁶Taw'āāts hē dooh ēr h'yy kasabé bā. Taw'āāts hē dooh ēr mety bā ēr da hadoo doo. Taw'āāts hē dooh ēr h'yy kajewēēts bā ēr da hadoo do wē.

Ji da hadoo do ji masa do ky n'aa hahŷŷh

6 ¹Wakān haa, nesaa do bē see moo wād bā, tii bā taw'āāts hē bēēh, P'op Hagā Do Sahee h'yyb mah'ūūm doo, bē maher'ood ta hā nesaa do taberéd hōm hyb n'aa, p'aa hēnh tabanoo hyb n'aa P'op Hagā Do Sahee h'yyb mahūūm ta hā. Taw'āāts hē kaja hē denaa hē bē h'yyb bē mahūūm ta hā bē maher'oot bā. Ta ti hedoo do hyb n'aa ta see mamaher'oot bā, taw'āāts hē baad mamatakā a daaj hē, nesaa do ōm sii hē tah'yyb natatuk hyb n'aa. ²Bē masaa bē da hadoo doo, hejoonh do ta wē takametēēh bā. Tii d' bē adoo bā, Kristo ky n'aa jaw'y'yyk do bē ky dahé dāg kán.^c

³Hyb n'aa sakog is do seeh, “ŷŷ hyb n'aa jawyk”, ta h'yyb gó taky hado bā, ta daaj hē takawadii. ⁴Taw'āāts hē ji daaj hē ji moo wāt do hā ji hyb n'aa newēē baad ji do bā. Baad ji do bā, ji hegāā bā ji daaj hē, tii bā ji moo wāt do hā tahajaa ji tsebē. Dooh hyb n'aa pé tii bā ta wób rababok do hā ji kametyy. ⁵Taw'āāts hē sét ken'y'yyh ji, ji gadoo, ji moo wāt P'op Hagā Do anoo do ji hā ji moo wāt hyb n'aa. Ti hyb n'aa, dooh hyb n'aa pé ta wób ramoo bok do hā ji kametyy ŷŷ wén nāng.

⁶Taw'āāts hē P'op Hagā Do kyyh ma kamet'ēēk do ramasa sa ma matēg, sa wē hanāng do uuh me.

⁷Bē hā hē bē kawad'ii manāh! Dooh hajaa pé P'op Hagā Do wadii péh. Ji ejoom doo, ti né hē ti ta jawén ji ataa doo. ⁸Hahŷŷ d' ŷŷ hanāng péh: Jé sa h'yyb sāg karēn do jawén habok doo, ti hanaa né hē ragadoo da tak'ēp rahob had'yyt doo. Jé P'op Hagā Do Sahee karēn do jawén habok doo, ragadoo da ji edēb had'yyt do P'op Hagā Do pa. ⁹Ti hyb n'aa, taw'āāts hē dooh ēr h'yy gejē hōm bā baad hadoo do ēr moo bok do hā. Ēr h'yy ganejē bā, P'op Hagā Do h'yyb dāng do noo gó ēr gadoo da baad hadoo doo. ¹⁰Ti hyb n'aa kā, ēr haja bā, taw'āāts hē baad hadoo do ēr moo boo had'yyt bā sahōnh hē sa hā. Taw'āāts hē ti bahānh tii d' ēr bad'oo, ēr masa, ēr nemuun Kristo hā h'yy ka'ēeh do sa hā.

Tagadēēg ub Paw-Ro maher'oot do hahŷŷh

¹¹Bē hegāā hahŷŷ bē ner'ood bā, tēg ewēēh do hā moh ŷŷ me bē ŷŷ ma erii kán hahŷŷ tagadēēg ub do bód.^d

c 6.2 Hahŷŷ Kristo ky n'aa jaw'y'yyk doo: “Taw'āāts hē bē ŷŷ kamahān doo da bē kamahān ta wób.” Jowāw 13.34. d 6.11 Paw-Ro bahed'oo doo da, tamaher'oot baad herih hajaa do hā nyy da raberih hyb n'aa ta kyyh. Tii bā kā, tagadēēg ub, ta daaj hē tado dāk ji merih do nahēēh, tagadēēg ub hadoo do ta daaj hē taberih hyb n'aa. Ti hyb n'aa tii da Paw-Ro wén her'oot ta tii.

¹²Ta tii d' karēn do bē ramejūū bē masuuj noo byyh bē kahōg hōm hyb n'aa, jāām hē ta wób rah'yyb en'yyim do hyb n'aa tii d' rawén mejūū. Dooh rakarēn bā Judah buuj wób, tak'ēp ta ti mejūū do sa hā rarahejāā Kristo b'aa hā kajatsēk do hā dajēp do ky n'aa hyb n'aa. ¹³Sa daaj hē dooh raky dahé bā Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, ti hadoo né hē rakarēn bē gadoo bē masuuj noo byyh kahōg hōm doo, ta ti bē gadoo do hyb n'aa Judah buuj wób sa matym gó rah'yy kasab'ee hyb n'aa. ¹⁴Ŷŷ kā, jāām hē ŷ karēn ŷ h'yy kasab'ee b'aa kajatsēk do hā Jesus Kristo, Ēr Wahē N'aa dajēp do hyb n'aa. B'aa kajatsēk do hā Kristo dajēp do hyb n'aa, sahōnh hē badāk hahŷŷ hā ji h'yyb karēn do dajēb kăn hadoo hā ŷŷ. Ŷ na-āāj né hē ŷ dajēb wāt hadoo ta ti hedoo do hā. Dooh ta ti jawén ŷ awād wād bā. ¹⁵Ji masuuj noo byyh kahōg hōm do hā nado ti ji hyb n'aa matakēē doo, ji masuuj noo byyh kanahōg hōm do hā nado na-āāj hē. Dooh its ti P'op Hagā Do matym gó. Jāām hē taw'āats hē ji hyb n'aa matakēē papuuj gó ji bawāt do hā, P'op Hagā Do Sahee anoo doo. ¹⁶Ta tii hā hyb n'aa matakēē do sa hā, papuuj gó habok do sa hā, h'yyb nām do ŷ karēn P'op Hagā Do anoo. Ŷ karēn P'op Hagā Do t'yyd mehīīn tii. Ti né hē ta karapee heh'āāt doo.

¹⁷Hup ŷŷ hā ti anāng rok ŷ tyw n'aa paah, Jesus hyb n'aa ŷ rarahejāā doo.^e Ti hyb n'aa, hŷ jawén, dooh ŷ karēn wād bā ran'oo bā, bē hyb n'aa h'yy katón do ŷ ahob wād bā.

¹⁸Ŷ karēn Ēr Wahē N'aa Jesus Kristo ky en'yyim sahōnh hē bē hā, wakān haa hedoo doo. Jāām hē kā.

^e 6.17 Ma matēg oow rah'yy kasab'ee masuuj noo byyh kahōg hōm do heen n'aa hā. Sa hā, ti ti metēēh baad ji do bā P'op Hagā Do matym gó. Dooh its ta tii. Paw-Ro hub hā rahapāh hajōng ta rog tyw n'aa paah, tak'ēp rarahejāā do paa haj'aa. Jesus panyyg hanām do hyb n'aa Paw-Ro ahoop tii. Tii hā rahapāh ny hadoo do baad Jesus ky daheeh doo.

Epeso

Jesus hã h'yy ka'eeh do Epeso häd näng do panang bä habong do hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

Keděng do ky n'aa hahỹh

1 ¹Paw-Ro ỹ ti hỹh, P'op Hagä Do karěn do hyb n'aa Kristo Jesus mejũũ do see ỹ hado däk doo. Ỹ eděng bėeh, Epeso panang bä habong do tsyt hē P'op Hagä Do wē kasėew hōm doo, Kristo Jesus hã h'yy kata däk doo, ta hã h'yy kanerét doo.

²Āā karěn P'op Hagä Do ər Yb, Jesus Kristo Tak'ėp Hyb N'aa Jawyk Do na-āāj hē ky en'yym bē hã. Āā karěn baad bē rah'yyb en'yym.

Kristo hyb n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa eděng do ky n'aa hahỹh

³Taw'āāts hē ji j'aa etsē P'op Hagä Doo, ər Wahē N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ta Yb. Ti né ta ti tabag'āās doo bā ər taky n'aa eděng do sahōnh hē baad hadoo doo me, hỹ pong jé hana doo me, badāk hahỹh bā naa nadoo doo me. Ɛr taky n'aa eděng, Kristo hã ər h'yy kata dāk tabanoo do hyb n'aa. ⁴Hahỹh da tabad'oo ər hã: Sahōnh hē badāk hahỹ tapahuunh do pooj jé, Kristo hyb n'aa ər tabasėew hōm ta wē. Ɛr tabasėew hōm tsyt hē, nesaa do mahānh, baad had'op doo da ər babok hyb n'aa ta matym gó. Ɛr takamahān do hyb n'aa, ⁵sahōnh hē tapahuunh do pooj jé, Jesus Kristo hyb n'aa ər hã tah'yyb dāng, ta taah ər bahadoo hyb n'aa kã. Tii d' tawén d'oo, tii da tah'yyb dāng do hyb n'aa, tii da takarěn do hyb n'aa. ⁶Ta wē ər tabasėew hōm, ta taah ər bahado dāk tabanoo na-āāj hē, tak'ėp taky enyym do hyb n'aa ji j'aa etsē hyb n'aa ta hã. Baad ər wē taky ennyw hōm ta T'aah hyb n'aa, takamahān doo. ⁷Ta T'aah hyb n'aa, ta T'aah majyyw me ər tabed'ėep nesaa do mahānh. Ta T'aah ər hyb n'aa tadajėp do hyb n'aa, tabawug hōm nesaa do ər h'yyb tym gó hanāng doo. Tii d' tawén d'oo, tak'ėp taky enyym do hyb n'aa. ⁸Tak'ėp né hē ər wē taky ennyw hōm. Sahōnh hã ər tah'yy gan'yyh, sahōnh hã ər h'yy kadaw'uuh tan'oo bā. ⁹P'op Hagä Do karěn do hyb n'aa tametä wät ər hã nyy da tah'yyb dāng tabad'oo Kristo hyb n'aa. Pooj jé, dooh hapāh pé tah'yyb dāng doo. ¹⁰Hahỹ ti P'op Hagä Do h'yyb dāng tabad'oo: Tah'yyb dāng do noo gó kajaa bā kã, sahōnh hē, hỹ pong jé habong doo, badāk hahỹh hã habong do na-āāj hē, séd hã da tabata dāk, sahōnh hē sa nu gabóg Kristo bahado dāk hyb n'aa kã.

¹¹ Kristo hyb n'aa, āā P'op Hagä Do asëew hōm ta karapee āā bahadoo hyb n'aa. Tii d' tawén d'oo, p'ooj ub tah'yyb däng do hyb n'aa tii da āā hā tabad'oo. Takarēn doo da né hē P'op Hagä Do moo wāt sahōnh hē. ¹² Āā tabasëew hōm ta wē, P'op Hagä Do kabaj'aa do āā j'aa etsē hyb n'aa, āā pooj jé Kristo hā h'yy kae dāk doo. ¹³ Kristo hyb n'aa, bē hā na-āāj hē taban'oo däg kăn ta karapee bē bahadoo hyb n'aa hÿy kă. Baad hadoo do ky n'aa, ji tabed'ëep do panyyg n'aa hanām do bē maa napäh bā, Kristo hā bē h'yy kae dāk bā kă, bē hā taban'oo däg kăn ta Sahee taky n'aa enooh do paah. ¹⁴ Ta jawén, ta karapee P'op Hagä Do baad tabed'ëep noo gó kajaa bā kă, ér gadoo da sahōnh hē ér hā taky n'aa enooh doo. Pooj jé dó ér hā tabanoo ta Sahee, ta jawén ér gadoo do metëe n'aa. Sahōnh hē ta ti tawén d'oo, ta kabaj'aa do ji j'aa etsē hyb n'aa.

Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa Paw-Ro ky n'aa etsëe do ky n'aa hahÿȳh

¹⁵ Ti hyb n'aa, ÿ ky n'aa napäh bā Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hā bē h'yy kae dāk doo, sahōnh hē ta hā h'yy ka'eeh do bē kamahān ÿ ky n'aa napäh bā na-āāj hē, ¹⁶ ÿ paa du doo P'op Hagä Do hā ÿ j'aa etsē bē hyb n'aa. Dooch ÿ eréd bā bē hyb n'aa P'op Hagä Do ÿ j'aa etsē doo. P'op Hagä Do hā ÿ ky n'aa etsëe bā, bē ÿ ky n'aa etsëe had'yyt hē. ¹⁷ P'op Hagä Do ér Wahē N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ér Yb tak'ëp kabaj'aa doo, tak'ëp baad hadoo do hā ÿ ky n'aa etsëe, ta Sahee me bē tah'yy gan'yyh hyb n'aa, bē hā tagahoot hyb n'aa na-āāj hē, baad P'op Hagä Do bē bahapäh hyb n'aa kă. ¹⁸ Bē hyb n'aa ÿ ky n'aa etsëe, bē h'yy kadaw'uuh P'op Hagä Do an'oo bā, bē hapäh hyb n'aa ny hadoo do baad hadoo do ta jawén bē gadoo do pan'aa bē P'op Hagä Do wén naëej wāt. " Āā karēn bē bahapäh tak'ëp hajōng doo, tak'ëp hetsooh do ta karapee tsyt hē ta wē kasëew bong do sa hā taky n'aa enooh doo, ta jawén ragadoo hyb n'aa. ¹⁹ Āā ky n'aa etsëe na-āāj hē bē bahapäh hyb n'aa, tak'ëp sahōnh hē bahānh hadoo do ta hejój ëer, ta hā h'yy ka'eeh do hā tanoo doo. Ti né hē ta ti ta hejój tak'ëp ta kabaj'aa doo me tametëeh doo, ²⁰ dejëp do mahang Kristo ganā wāt tan'oo bā. Ta ti hejój me né hē, hÿ pong jé, ta hub hadāk hēnh, takaweh'ëeh doo bā, Kristo basooh P'op Hagä Do an'oo bā, ²¹ sahōnh hē kabaj'aa do ji nahapäh do sa bahānh, sahōnh hē bag'aās do ji nahapäh do sa bahānh, sahōnh hē hejój enäh do ji nahapäh do sa bahānh, sahōnh hē mejüü do ji nahapäh do sa bahānh Kristo bahado dāk hyb n'aa kă. Sahōnh hē hyb n'aa jewyk doo, da hē habong doo, ta jawén habong do na-āāj hē, sa bahānh hyb n'aa jawyk Kristo bahadoo P'op Hagä Do an'oo bā na-āāj hē. ²² Sahōnh hā Kristo mejüü P'op Hagä Do an'oo bā, sa hā taj'aa ketsëe dāk do hyb n'aa. Sahōnh hē ta hā h'yy ka'eeh do sa nu gabóg Kristo, P'op Hagä Do an'oo bā. ²³ Kristo hā h'yy ka'eeh doo, Kristo hub hadoo, ta tsym hadoo, ta moo hadoo. Sa hyb n'aa baad sahōnh hē takaja dāk Kristo wē, ta hā rakata dāk hyb n'aa. Kristo né hē ti sahōnh hē baad takaja dāk hanoo doo.

2 ¹ Bëeh, dejëp do hadoo bē h'yyb tym p'ooj ub P'op Hagä Do hā, tamejüü do bē ky nadaheeh do hyb n'aa, baad nadoo do bē moo bok do hyb n'aa na-āāj hē. ² Nesaa do bē moo heb'oooh paah, badāk hahÿȳ hā habong do P'op

a 1.18 Badagyp do hadoo doo gó ji bawät nā noo gó, ji P'op Hagä Do naëenh Jesus hā ji h'yy ka'eeh hyb n'aa, edëb had'yyt do takarēn tabanoo do hyb n'aa ji hā. Hajōng baad hadoo do na-āāj hē takarēn tabanoo ji hā.

Hagä Do hä h'yy kana'eeh do rabahed'oo doo da né hē. Ti noo gó bē paa ky daheeh Nesaa Do Yb, karap'aar h'yyb nesaa do wē hä habong do sa wahē n'aa, P'op Hagä Do hä ky nadah'eeh do sa h'yyb mejüü doo. ³Ää na-ääj hē, ää sahōnh hē, ky nadah'eeh do sa da h'yyb hadoo paa ääh, Jesus hä ää h'yy kana'eeh nä bä. Nesaa do ää hub karēn do jawén, ää h'yyb säg karēn do jawén na-ääj hē ää babok paah. Nesaa hyb n'aa ji h'yyb ji henäng noo gó naa, ää na-ääj hē P'op Hagä Do rejää paawä, sahōnh hē ta wób sa nemuun.

⁴Ti hado né paawä, P'op Hagä Do tak'öp ji tat'yyd mehīn doo, tak'öp är takamahän do hyb n'aa ⁵är tabedēeb wät hadoo Kristo sii är dejöp do hadoo noo gó. Dajöp hadoo paa eer, P'op Hagä Do mejüü do är ky nadaheeh do hyb n'aa. (Jääm hē bē hä taky enyym do hyb n'aa bē tawén edēeb wät nesaa do mahänh. Dooh bē hanaa tado bä tii.) ⁶Kristo sii är ganä wät hadoo tan'oo bä, Kristo Jesus sii h'yy pong jé är bat'oonh hadoo tan'oo bä na-ääj hē, ^bKristo hä är h'yy kata däk do hyb n'aa. ⁷Tii d' tawén d'oo, tak'öp, sahōnh hē bahänh hadoo do taky enyym do h'yy jawén sahōnh hä takametēeh hyb n'aa. Är hä Kristo Jesus bad'oo do hä kametä däk tak'öp ji wē taky enyym doo. ⁸Jääm hē bē hä taky enyym do hyb n'aa bē tedēeb wät nesaa do mahänh, bē h'yy ka'eeh do hyb n'aa ta hä. Dooh bē hanaa tado bä tii. P'op Hagä Do anoo tii, ji matym n'aa hadoo. ⁹Dooh baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa ji tawén ed'ēep, ji daaj hē ji hä hē ji h'yy kasabé mahänh. ¹⁰P'op Hagä Do mo haj'aa eer. Papuuj är tapehuunh Kristo Jesus hyb n'aa, baad hadoo do är moo bok hyb n'aa h'yy kä. P'op Hagä Do ennyw däk paa är pooj jé ta ti baad hadoo do är moo bok do pan'aa.

**Séd rah'yyb hedo däg kän sahōnh hē Kristo
hä h'yy ka'eeh do ky n'aa hah'yyh**

¹¹Ti hyb n'aa, bēeh, Judah buuj nadoo doo, “Masuuj noo byyh kanehök do” bē ramaneēenh do Judah buuj hä, sa daaj hē “Masuuj noo byyh kehök do” rakamaneēenh do hä, bē hyb n'aa newē nny da pooj jé bē babok do paah. (Ta ti Judah buuj bad'oo doo, sa daaj hē sa hä hē ramoo bok do tii.) ¹²Ti noo gó, dooh Kristo bē hapēē bä. Dooh Isaraéw buuj, P'op Hagä Do karapee uuh bē do bä. Dooh bē gado bä ti noo gó Isaraéw buuj sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, sa uuh bē nadoo do hyb n'aa. Badäk hah'yy bä bē baboo né paawä, dooh baad hadoo do bē gada pé ti noo gó, daap bē babok, dooh P'op Hagä Do bē hapēē bä ti noo gó. ¹³H'yy kä, Kristo Jesus hä bē h'yy kata däk do hyb n'aa, bēeh, pooj jé dawēē P'op Hagä Do mahänh habong doo, p'eets hē, ta wē bē tamana kän, Kristo ji hyb n'aa tadajöp do hyb n'aa.

¹⁴Kristo né ti hanoo, Judah buuj, Judah buuj nadoo do rakamanajē bong hyb n'aa. Séd uuh hē är bahado däk tan'oo bä kä. Pooj jé ti anäng ta baa besuu n'aa hadoo, sa h'yyb gó Judah buuj dooh ragado bä Judah buuj nadoo do hanoo doo. Dooh séd rah'yyb hedo bä pooj jé, rakamaj'ī paah. H'yy kä Jesus ado hōm ta baa besuu n'aa hadoo doo. ¹⁵Hah'yy d' tabad'oo tii: Ji hyb n'aa tadajöp do hyb n'aa, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, hajōng hedoo do hä ji tamejüü do hyb n'aa tado wäd bä P'op Hagä Do ji tagadoo, Kristo an'oo bä. Tii d' tawén d'oo papuuj hadoo do takarēn. Takarēn sét rabahado padēek

Judah buuj Judah buuj nadoo doo, ta hā rah'yy kata dāk do hyb n'aa. Tii d' tabad'oo do hyb n'aa, tado hōm rakamaj'iī doo. ¹⁶B'aa kajatsēk do hā tadajēp do hyb n'aa, tado hōm kām rakamaj'iī doo. P'op Hagä Do najiis rabahado padēek tan'oo bā, b'aa kajatsēk do hā tadajēp do hyb n'aa. Dooh ta maj'iī rahado boo bā tan'oo bā, ta hā h'yy ka'eeh doo. ¹⁷Kristo ewäd hyng, ta ky n'aa hanām do ji tamaher'oot hyb n'aa. Ta ky n'aa hanām do an'oo bā h'yyb nyw gó ji bawāt P'op Hagä Do wē, ta wób sa wē na-āāj hē. Bē hā, dawēē P'op Hagä Do mahānh habong do paa hā, āā Judah buuj hā, P'op Hagä Do ky n'aa napāh do hā na-āāj hē tamaher'ood wāt ta ti ky n'aa. ¹⁸Hỹ kã Kristo hyb n'aa, sahōnh hē ēēr, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-āāj hē, ēr hajaa ēr ana bā ēr Yb hỹ pong jé hawāt do matym gó,^c sét ub ta Sahee hyb n'aa, ēr gadoo doo.

¹⁹Ti hyb n'aa kã, bēēh, Judah buuj nadoo doo, dooh ta wób buuj bē do wäd bā. P'op Hagä Do karapee uuh né hē bē hỹ kã. P'op Hagä Do taah né hē bēēh, ta wób sa nemuun. ²⁰Tsäng s'ēēb, tób pan'aa ta hejój n'aa jó ji at'ēēg häng do hadoo bēēh. Jesus mejüü doo, Jesus ky n'aa rod na-āāj hē, ta ti tób hejój n'aa hadoo. Pā yb, sahōnh hē tób mesoo doo, Kristo Jesus né hē tii. ²¹Sahōnh hē ēēr, ēr h'yy kata dāk Kristo hā. Kristo hyb n'aa, p'op gadat'ēē sēēk do hadoo tób pan'aa hadoo do ēēr, P'op Hagä Do tób n'aa hadoo ēr bahadoo hyb n'aa, tsyt hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē kasēew dāk doo. ²²Kristo hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa, bēēh, Judah buuj nadoo doo, bē na-āāj hē sēd hā bē h'yy kata dāk sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do wób sa sii, P'op Hagä Do tób n'aa hadoo ēr bahadoo hyb n'aa kã. Ta Sahee ēr mahang tabawäd kām.^d

3 ¹Ti hyb n'aa kã, ȳh, Paw-Ro, Judah buuj nadoo do hā Kristo Jesus ky n'aa ȳ ma metēek do hyb n'aa ȳ radawäts gēēt doo, ȳ ky n'aa etsēē bē hyb n'aa.

P'op Hagä Do h'yyb däng do Paw-Ro hā takametä dāk do ky n'aa hahỹh

²Hā ȳ P'op Hagä Do anoo, bēēh, Judah buuj nadoo do ȳ ma metēek hyb n'aa ji wē taky enyym do ky n'aa. Hā ȳ, bē ky n'aa napāh hā ȳ tan'oo dāk doo. ³Ta h'yyb däng doo, pooj jé ji nahapāh nā do P'op Hagä Do metä wāt hā ȳ. Ganapog is doo me bē ȳ ma erii dāk ta ti ky n'aa hā nag'aap hē. ⁴Bē ner'ood bā, bē hyb n'aa matakä bā, bē hapāh da, baad ȳ bahapāh Kristo ky n'aa pooj jé ji nahapāh doo. ⁵P'ooj ub, ji wahē maküü hā dooh P'op Hagä Do metä bā paa nyy da tah'yyb däng tabad'oo doo, da hē ta Sahee me Jesus mejüü do sa hā, ta ky n'aa rod sa hā na-āāj hē tametēēh do pénh. Tsyt hē ta wē tasēew hōm do sa hā tametä kām. ⁶Hahỹ ti da hē tametēēh doo: Jesus ky n'aa hanām do ragado bā, sēd hā rah'yy kata dāk Kristo Jesus hā. Ti hyb n'aa kã, Judah buuj nadoo do ragadoo da Judah buuj sii P'op Hagä Do sa hā taky n'aa edēng doo. Sét hē Jesus hub hadoo rabahado padēek Judah buuj sa sii. Sét né hē P'op Hagä Do karapee rabahado padēek. Judah buuj sa sii ragadoo da hỹ kã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

c 2.18 Ji ky n'aa etsēē bā tii, ji ma ejām bā, P'op Hagä Do ji j'aa etsēē bā na-āāj hē.

d 2.22 Hahỹ tahanäng pé ti tēg nad'ēēd is do 20, 21, 22 hā kerii dāk doo: Sét ken'yyh sahōnh hē ēēr, ēr ky daheeh Kristo ky n'aa Jesus mejüü doo, ta ky n'aa rod na-āāj hē ēr hā rama met'ēēg wāt doo. Kristo hyb n'aa né hē sēd hā ēr h'yy kata dāk. P'op Hagä Do karapee, tsyt hē ta wē kasēew bong do ēr bahado dāk Kristo an'oo bā. Ta Sahee me P'op Hagä Do awät hỹ kã ēr mahang.

⁷P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa wë yÿ, ta hejój hä y tabanoo do hyb n'aa, hä y taban'oo däk ta ti ky n'aa hanäm do panäg n'aa y bahadoo hyb n'aa. ⁸Sahönh hë P'op Hagä Do karapee sa yd jé had'os do né paawä yÿh, P'op Hagä Do anoo hä yÿ, Judah buuj nadoo do sa hä y maher'oot hyb n'aa Kristo tak'ëp ky enyym doo, tak'ëp kabaj'aa do ky n'aa. Dooh ji haja bä baad ji h'yy kadawuung bä Kristo wë hanäng do hä. Jääm hë ta uuh hä ji h'yy kadaw'uuh, tak'ëp ta bahänh baad tabahadoo do hyb n'aa. ⁹P'op Hagä Doo, sahönh hë mo haj'aa näng doo, hä y tabanoo ta wób y maher'oot hyb n'aa nyy d' tabad'oo tah'yyb däng doo, p'ooj ub sahönh hë badäk hahÿÿ bä habong do paa hä tamanetëeh doo, ta h'yyb gó tenäm doo. ¹⁰Tii d' P'op Hagä Do wén d'oo, hÿÿ kä, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa kametä däk hyb n'aa wë hä habong do kabaj'aa do sa hä, wë hä bag'aäs do sa hä na-ääj hë, P'op Hagä Do h'yy ganäng sahönh hë hä. ¹¹P'ooj ub, sahönh hë tadu dahäng do pooj jé P'op Hagä Do h'yyb gó tabanyy däk doo da né hë tabadoo kân ta tii, Kristo Jesus, Êr Wahë N'aa bad'oo do hä. ¹²Kristo hä ër h'yy kata däk do hyb n'aa, ta hä ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa na-ääj hë, h'yyb neÿÿm doo me ër hajaa ër ana bä P'op Hagä Do matym gó ër ky n'aa etsëe bä, ër ma ejäm bä. Dooh ge'ÿÿm pé ji. ¹³Ti hyb n'aa y etsëe bë hä, bë h'yy gejë hóm manäh, nesaa do y radawäts gëët doo bä bë hyb n'aa y ahoop do hyb n'aa, baad tabahadoo hyb n'aa bë hä ta ti y ahoop doo. Taw'ääts hë bë tsebee ta ti hyb n'aa.

¹⁴Ti hyb n'aa kä, taron y nu paa me y bahyy häng ër Yb hÿ pong jé hawät do wë, bë hyb n'aa y ky n'aa etsëe hyb n'aa. ¹⁵Ta ti ër Yb an'oo bä hÿ pong jé habong doo, sahönh hë badäk hahÿÿ hä habong do na-ääj hë rababok hyb n'aa. ¹⁶Tak'ëp ër Yb kabaj'aa, tak'ëp baad ub. Ti hyb n'aa y ky n'aa etsëe ta Sahee me bë tah'yyb hej'oonh hyb n'aa. ¹⁷Ää ky n'aa etsëe na-ääj hë bë h'yyb gó Kristo bawäd had'yyt hë hyb n'aa, ta hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ää ky n'aa etsëe bëeh, baad had'yyt hë bë kamahän hyb n'aa, kamahän gó sahönh hë bë moo bok hyb n'aa, ¹⁸sahönh hë P'op Hagä Do karapee wób sa sii baad bë h'yy kadaw'uuh hyb n'aa tak'ëp baad had'op ji Kristo kamahän do hä. ¹⁹Ää karën paawä bë bahapäh ta ti ji Kristo kamahän doo, dooh né paawä ji haja bä sahönh hë ji hapëe bä, ta bahänh baad ub tabahadoo do hyb n'aa. Ji hä takamahän do bë bahapäh y wén karën, baad bë h'yyb gó P'op Hagä Do bawät hyb n'aa, P'op Hagä Do bawät doo da né hë bë baboo däk hyb n'aa kä.

²⁰Ta hä ër hajaa ër ky n'aa etsëe do bahänh, ër hajaa ër hyb n'aa newëe do bahänh tak'ëp P'op Hagä Do hajaa tamoo wät ër mahang, ta hejój me ër h'yyb gó hawät doo me. ²¹Ää karën Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, Kristo Jesus hyb n'aa na-ääj hë P'op Hagä Do kawehëe däg had'yyt hë. Yÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

P'op Hagä Do karën doo da ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

4 ¹Ti hyb n'aa, yÿh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa y ma metëek do hyb n'aa y radawäts gëët doo, tak'ëp y betseë bë hä P'op Hagä Do ta wë tats'yyt do sa hä takarën doo da né hë bë babok. ²Taw'ääts hë dooh né hë bë h'yy kasabé bä. Taw'ääts hë kaja hë denaa hë bë h'yyb bë mahüüm ta wób sa wë. Nayyw hë bë kawaj'ään manäh. Taw'ääts hë kamahän gó bë gadoo, ta wób bë ganen'aak do ramoo boo né paawä bë hä. ³Séd ër h'yyb hedo däk P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë hyb n'aa tam'aah, h'yyb

nyyw gó had'yyt hē bē babok ta wób sa wē, tanahānh hyb n'aa séd bē h'yyb hedoo doo. ⁴Sét né hē Jesus hub hadoo ēēr, ta hā h'yy ka'eeh doo. Sét né hē P'op Hagā Do Sahee ēr gadoo doo. Ti hadoo na-āāj hē, sét né hē baad hadoo do bē gada do ta jawén bē gadoo do pan'aa, bē P'op Hagā Do wén naēēj wāt. ⁵Sét né hē ēr Wahē N'aa, Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo. Sét né ēr h'yy ka'eeh doo. Sét né hē ēr nu gahem'uun doo. ⁶Sét né hē P'op Hagā Doo, sahōnh hē ta hā h'yy ka'eeh do sa Yb, sahōnh hē tabag'āas doo, sahōnh hā moo wāt doo, sahōnh hē ēr h'yyb gó hawāt doo.

⁷Tii d' tahado né paawā, sét nado ēr hā tanoo do ēr hajaa doo. Kristo h'yyb dāng doo da, sahōnh hē sa hā tabanoo ji hajaa do P'op Hagā Do Sahee anoo doo. ⁸Ti hyb n'aa né hē hahȳy da P'op Hagā Do kyy kerih do her'oot paah:

“P'op tabasēek noo gó,
duu hēnh rabana ta majīī wób tameso padēek do tan'oo bā.
Tii bā sa matym n'aa taban'oo dāg kān ta karapee hā.”^e

⁹(Hahȳy d' tahanāng pé ti p'op tabasēek doo: Tabasēek do pooj jé badāk hahȳy bā Kristo bewād hyng. ¹⁰Ti né hē ti h̄y pong jé hasēek do sahōnh hē sa bahānh tabahado dāk hyb n'aa, sahōnh hē tabag'āas hyb n'aa kā.) ¹¹Ti né hē ti ta wób hā tabanoo ta mejūū do rabahadoo hyb n'aa. Ta wób hā tabanoo P'op Hagā Do Sahee sa hā metēeh do her'oot doo. Ta wób hā tabanoo ta panyyg hanām do jé pad'yyt hē rabaher'ood hōm hyb n'aa. Ta wób hā tabanoo Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hagā n'aa, sa ma matēg rabahadoo hyb n'aa. ¹²Ti hadoo pé tawén noo sa hā, P'op Hagā Do karapee ramasa hyb n'aa, takarēn do ta karapee rahajaa ramoo bok hyb n'aa. Tii d' tawén d'oo na-āāj hē, Kristo hā h'yy ka'eeh do rah'yy kahej'oonh hyb n'aa, baad rah'yy ka'eeh, baad raky dahé magyys hē hyb n'aa, ¹³sahōnh hē ēēr, séd hā ēr h'yyb hedo dāg kān hyb n'aa ēr h'yy kaha'eeh do hyb n'aa, P'op Hagā Do T'aah ēr hapāh do hyb n'aa. Aj'yy h'yyb mapēē dāk do hadoo ēr bahado dāk tii bā, Kristo hado dāk né hē ēr bahadoo hyb n'aa kā. ¹⁴Tii bā, dooh karepé ēr hado boo bā kā. Dooh h'oo t'aah hadoo ēr hado boo bā, jé pad'yyt hē maadaka maeh do mahūūm doo, jé pad'yyt hē bah'ood ahēm hōm doo. Dooh ajyy ji hā wad'ii doo, h'yy kamep-ēeh doo me panyyg hahup nadoo do rama mehet'ēek do ēr ky dahé wād bā, y hanāng péh. ¹⁵H̄ȳ kā, taw'āats hē kamahān gó ēr ber'oot ēr maa newēē baad hadoo do ky n'aa, sahōnh hē ta tii hā ēr h'yyb mepēē dāk hyb n'aa, Kristo hadoo ēr bahado dāk hyb n'aa kā. Ta hā h'yy ka'eeh do sa nu gabóg né ti Kristo. ¹⁶Ta hub hadoo ēēr. Sahōnh hē ji hā hanāng doo, ji tsyym hedoo doo, ji moo hedoo doo, ji jarāā masoo baad tabahadoo hyb n'aa. Sahōnh hē ji hā hanāng do baad rado bā, baad ub tii bā ji, ji hejoonh. Ti hadoo ēr hā, Jesus hā h'yy ka'eeh do hā: Kamahān gó ēr sahōnh hē ēr moo boo bā Kristo, ēr nu gabóg, sét ken'yyh ēr hā tanoo doo, tii bā ēr da h'yy kahej'oonh, baad ēr h'yy kae magyys hē, baad ēr ky dahé magyys hē.

¹⁷Ti hyb n'aa, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó tak'ēp péj bē y mejūū, P'op Hagā Do sa h'yyb gó nahapāh do rababok doo da bē aboo boo manā wād! Daap hadoo do rahyb n'aa newēē do jawén rababok tii. ¹⁸H'yy gatamah

baad hadoo do hā. Nabuj keh'ūūm do hyb n'aa, dooh rah'yy kadawuung bā, dooh rah'yy gah'ood bā P'op Hagā Do hā. Ti hyb n'aa dooh rahapēē bā na-āāj hē papuuj gó ji awāt doo, ji hā P'op Hagā Do anoo doo. ¹⁹Rawao dāk nesaa do ramoo bok do hā. Ti hyb n'aa dooh ranu mebyy wād bā nesaa do ramoo bok do hā. Sa h'yyb karēn do jawén rababoo had'yyt hē. Hajōng hedoo pé nu meby n'aa nāng do ramoo boo had'yyt hē. Dooh rah'yy keba bā ta ti hedoo do hā. Kah'ūūm ta ti nesaa do rakarēn doo. ²⁰Bēē kā, dooh ta ti rababok doo da bē aboo boo bā do hyb n'aa Kristo bē wén hapēē dāk bē h'yyb gó. ²¹Bē ky n'aa napāh né hē Kristo ky n'aa. Bē āā ma met'ēēg wāt nyy da takarēn bē babok, ta hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa. Baad hadoo do ky n'aa Jesus hanaa bē āā ma met'ēēg wāt doo. ²²Bē āā ma met'ēēg wāt, bē beréd hōm hyb n'aa pooj jé bē babok do paah, ji h'yyb karēn do ji tawadii do hyb n'aa baad nado wād doo. ²³Bē āā ma met'ēēg wāt, bē an'oo bē P'op Hagā Do h'yyb wareem. ²⁴Bē āā ma met'ēēg wāt, bē gadoo hyb n'aa kā bē h'yyb tym papuuj, P'op Hagā Do mo haj'aa ta da hadoo tabahadoo hyb n'aa. Baad had'op ji bawāt, P'op Hagā Do karēn doo da ji bawāt ta ti an'oo bā. Baad hadoo do hanaa ta tii da ji bawāt doo.

²⁵Ti hyb n'aa bē noo kanesa manāh. Taw'āāts hē bē noo gehub bē da hadoo do sii bē er'ood bā, séd uuh ēr sahōnh hē ēr bahadoo do hyb n'aa. ²⁶Bē kawaj-āān bā, bē an'oo manā baad nadoo do bē moo boo ta ti hyb n'aa. Kawaj'āān bē hyb n'aa hūūm manāh. Bē h'yyb ehód manā bē kawajāān doo. ²⁷Bē an'oo manā ta tyw n'aa Dijab' hā, bē tah'yyb natatuk hyb n'aa.

²⁸Pooj jé hets'ēēk doo, taw'āāts hē dooh tetsēēg wād bā. Taw'āāts hē tamoo wāt h'yy kā, ta wē tabanāng hyb n'aa, wē bedoh do tamasa hyb n'aa kā.

²⁹Bē esog manā nesaa do ta wób h'yyb rejāā doo. Jāām hē baad hadoo doo, ta wób masa do bē her'ood. Ji da hadoo do h'yy katón bā, ji h'yyb en'yyim ji her'oot doo me. Tatsebee bā, tsebé doo me ji ber'oot. Ti hōm do had'yyt hē. Tii d' bē bad'oo baad tanu dāng hyb n'aa maa new'ēē do sa hā. ³⁰Bē er'ood manāh, bē moo boo manā na-āāj hē P'op Hagā Do Sahee h'yy katón hanoo doo. Ta Sahee P'op Hagā Do anoo dó ēr hā, ēr ta karapee tametēēh hyb n'aa. Tanoo dó ēr hā baad ēr tabed'ēēp bā kā. ³¹Taw'āāts hē bē eréd hōm sahōnh hē bē manabaan doo, h'yy ganapūū doo, ji kawajāān doo, ky ked'aak doo, ta see ji ky n'aa rejāā do na-āāj hē. Taw'āāts hē bē eréd hōm né hē bē da hadoo do bē pan'aa takyyk doo. ³²Taw'āāts hē h'yyb nyyw gó bē gadoo ta wób. Taw'āāts hē bē t'yyd mehīin bē da hadoo doo. Taw'āāts hē bē mabaan hōm baad nadoo do ta wób bē hā rabad'oo doo, nesaa do bē moo bok do paah Kristo hyb n'aa P'op Hagā Do mabaan hōm doo da né hē.

5 ¹Ti hyb n'aa, taw'āāts hē P'op Hagā Do bad'oo doo da né hē bē bad'oo, ta taah tak'ēp takamahān do bē bahadoo do hyb n'aa. ²Taw'āāts hē kamahān gó bē babok, Kristo ēr takamahān doo da né hē, ta daaj hē takan'oo dāk doo, ēr hyb n'aa tadajēp hyb n'aa. P'op Hagā Do h'yy gadajang Jesus hā, ta daaj hē takan'oo dāk do hyb n'aa ēr hyb n'aa tadajēp noo gó.

³Bē āā manā bē ŷym nadoo do sii, bē patug nadoo do sii. Bē moo boo manā nesaa do nu meby n'aa nāng do bē hā hanāng doo me. Bē hyb n'aa hūūm

manä bë ma. Tabad'op hē ti hedoo do bë moo boo manäh. Dooh bë er'ood bë da hadoo do sii ta ti hedoo do ky n'aa. Dooh tii da P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wē tasēew hōm do raboo bä. ⁴Bë er'ood manä nesaa do nu meby n'aa näng doo. Daap hadoo do na-ääj hē, taw'ääts hē dooh bë her'ood. Taw'ääts hē dooh bë ky masuuj bä nu meby n'aa näng doo me ta wób rakawew'aam hyb n'aa. Dooh tii da rer'ood bä Jesus hā h'y'y ka'eeh doo. Taw'ääts hē hahȳy da bë bad'oo: P'op Hagä Do wē ēr tsebē baad hadoo do ēr hā tanoo do hyb n'aa. ⁵Baad ȳ karēn bë bahapäh hahȳy: Sa ȳym nadoo do sii, sa patug nadoo do sii he'ȳy doo, nesaa do nu meby n'aa näng do sa hā hanäng doo me ramoo bong doo, sa ma rahyb n'aa h'ūūm do na-ääj hē, dooh ragado bä Kristo P'op Hagä Do daheeh rabag'aas doo bä. Sa ma rahyb n'aa h'ūūm doo, kabarii hā h'y'y kaha'eeh do hadoo, sa ma hā rah'y'y padēek do hyb n'aa. Dooh P'op Hagä Do hā rah'y'y kae heh'äät ta tii. ⁶Bë gado manä ky kamep'ēeh doo me bë rakarēn bä bë rawad'i'i bä, ji hajaa nanäng nesaa do ji moo wäd bä raheer'ood bä. Ta ti hedoo do hyb n'aa né hē P'op Hagä Do rejää da nabuj keh'ūūm doo. ⁷Ti hyb n'aa sa da bë h'y'y hedo manäh.

⁸Badagyp do hadoo doo gó bë babok paah. Hȳy kä ta bag hadoo doo gó bë baboo dāk Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā bë h'y'y kata dāk do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ääts hē ta bag hadoo doo gó né hē bë babok. ⁹Ta bag gó ji awäd bä, baad ji ky enyym, baad hadoo do P'op Hagä Do karēn do ji moo wät, dooh ji noo kanesa bä, dooh ji wad'i'i bä. ¹⁰Baad bë hyb n'aa newē, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn do hā bë h'y'y kadaw'uuh hyb n'aa. ¹¹Bë moo boo manä badagyp do hadoo doo gó habok do ramoo heb'oooh doo. Dooh baad hadoo do ta ti hanaa. Bë maher'ood sa hā, bë metäh sa hā, baad nado rabahapäh hyb n'aa ta ti badagyp hadoo doo gó moo kahew'ēet doo. ¹²(Nu meby n'aa näng kejēn doo gó ramoo heb'oooh do ky n'aa ji her'ood bä.) ¹³⁻¹⁴Ti hadoo né hē, sa hā ji maher'ood bä, ji metä bä sa hā nyy da P'op Hagä Do karēn ji hā, nesaa do né hē ti ramoo bok doo, rabahapäh da tii bä. Ta bag banäng bä ji manyyh do badagyp doo gó kejēn do hadoo tii. Ta bag metēeh, ji bahapäh da ny hadoo ta tii. Ti hyb n'aa hahȳy da ta wób sa kyyh:

“Ty gawēēj däg hāȳy do ōm.

Gainä da dejēp do mahang hawät do ōm.

Tii bä Kristo bag adäng da a hā.”^g

¹⁵Ti hyb n'aa, taw'ääts hē baad bë hyb n'aa matakä nyy da bë babok. H'y'y gatemah do rababok doo da bë aboo manäh. Taw'ääts hē P'op Hagä Do karēn do hā h'y'y genäh do rababok doo da bë babok. ¹⁶Ta tyw n'aa nyy bä baad hadoo ji moo wät hyb n'aa, taw'ääts hē bë moo boo né hē baad hadoo doo, nesaa do jé pad'ȳy hē takah'ūūm kän do hyb n'aa da hē. ¹⁷Ti hyb n'aa bë h'y'y gatemala manäh. Taw'ääts hē bë h'y'y kadaw'uuh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn do hā. ¹⁸Bë eēg manä hejoonh do bë ba'oom hyb n'aa. Ji baoom do ji tah'y'yb mahūūm nesa do ji her'oot, nesaa do ji moo wät hyb n'aa, ji tarejää

g 5.13 Gadagyp do hadoo doo gó habok doo, ha'ȳy do hadoo, dejēp do hadoo na-ääj hē P'op Hagä Do ranahapäh do hyb n'aa. Kristo ky n'aa ji gado bä ji ty gawēēj dāk do hadoo, ji gainä wät do hadoo.

na-āāj hē. Taw'āāts hē P'op Hagä Do Sahee tii, bē an'oo baad bē tah'yyb mahūūm hyb n'aa. ¹⁹Tii bā, Saaw-Mo hā hanäng do kejām do ky n'aa me, ta see pé P'op Hagä Do ji ma ejām do ky n'aa me na-āāj hē bē maher'ood ta wób.^h Tii bā, bē h'yyb gó naa Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do bē j'aa etsē, bē ma ejām. ²⁰Tii bā, P'op Hagä Do Sahee bē tah'yyb mahūūm do hyb n'aa, taw'āāts hē ər Wahē N'aa Jesus Kristo häd gó had'yyt hē bē h'yy gadeja P'op Hagä Do ər Yb wē. Taw'āāts hē sahōnh hē hyb n'aa bē h'yy gadeja ta wē. ²¹Kristo bē weh'ēēh do hyb n'aa taw'āāts hē bē da hadoo do bē ky daheeh. Taw'āāts hē kawanajāān doo gó bē gadoo bē ramaher'ood bā.

ŸŸj hā tamaher'oot do ky n'aa hahŸŸh

²²ŸŸj, taw'āāts hē bē ky daheeh bē patug, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do bē ky daheeh doo da. ²³Ta ŸŸm nu gabóg ta patug, Kristo, ta hā h'yy ka'eeh do sa nu gabóg hadoo doo da. Kristo hub hadoo do ta hā h'yy ka'eeh doo. Kristo sa h'yyb tym dēēb. ²⁴Taw'āāts hē Kristo hā h'yy ka'eeh do ta hā raky daheeh doo da sahōnh hā sa ŸŸm raky daheeh sa patug.

Ajyy hā tamaher'oot do ky n'aa hahŸŸh

²⁵Ajyy, taw'āāts hē bē kamahān bē āj, Kristo ta hā h'yy ka'eeh do takamahān doo da, ta daaj hē sa hyb n'aa takan'oo dāk doo, ²⁶tsyt hē ta wē tabasēēw hōm hyb n'aa, baad sa hā tabenām hyb n'aa. Ta ky n'aa hyb n'aa sa hā tabenām. Naēng me tabenām hadoo sa hā.ⁱ ²⁷Tii d' tawén d'oo, tak'öp hanām gó takarēn ta hā h'yy ka'eeh do rababoo däg kán, ta wē tagadoo noo gó. Takarēn dooh hesus hedoo doo pé sa mahang hanäng. Takarēn dooh baad nadoo do sa mahang hanäng péh. Tsyt hē nesaa do mahānh, baad had'op doo da rababoo dāk takarēn. ²⁸Taw'āāts hē ajyy rakamahān sa āj, Jesus bad'oo doo da né hē ta hā h'yy ka'eeh do wē. Taw'āāts hē sa hā hē rakamahān doo da ajyy rakamahān sa āj. Jé ta ŸŸm kamahān doo, ta daaj hē ti takamahān ta hā hē. ²⁹Ta ti Ÿ wén her'oot, dooh ta daaj hē, ta hub ty n'aa ges'yyk péh. Ji waa ji esoos ji bahejoonh hyb n'aa, baad ji hag'āās ji hub hā. Ti hadoo Kristo bad'oo ta hā h'yy ka'eeh do hā, baad ji tabahag'āās. ³⁰Sét ken'y'yyh ēēr, ta hub uuh hadoo ēēr. ³¹HahŸŸ da takerii dāk Genesis hā: “Ti hyb n'aa ká m' aj'yy ká sa yb sa ŸŸn mahānh ká sa m'aa hēnh ká, tagatēē hyb n'aa ta ŸŸm ká. Raketēē jawén paa bā sét rabahado padēēk ta ŸŸm daheeh”,^j nāng kerih doo. ³²Tak'öp tabahetsooh ta ti kerih do ky n'aa see pooj jé ji nahapāh doo. Hā ŸŸ, Kristo, ta hā h'yy ka'eeh doo, séd h'yyb hedoo do ky n'aa ta ti taher'oot na-āāj hē. ³³Te hub né paawā ta tii, ketēē do sa ky n'aa na-āāj hē taher'oot. Ti hyb n'aa sahōnh hē bē ajyy, taw'āāts hē bē kamahān bē āj bē hā hē bē kamahān doo da. Taw'āāts hē ŸŸj raweh'ēēh sa patug.

Karapee, pahēēw, maruus, sa yb hā na-āāj hē tamaher'oot do ky n'aa hahŸŸh

6 ¹Karapee, pahēēw, maruus, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do karapee bē bahadoo do hyb n'aa, bē ky dahé bē yb, bē ŸŸn. Taw'āāts hē né hē ta tii

h 5.19 Ta wób ji h'yyb en'yyim hyb n'aa tii, sahōnh hē ratsebé hyb n'aa na-āāj hē. **i 5.26** Ji nu kemuun do ky n'aa tii. **j 5.31** Genesis 2.4

da bë bad'oo. ²Hahÿÿ da kerih do hä: “Mawehëë a yb, mawehëë a ÿÿn.” Jääm pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji ky dahé bã baad hadoo do ji gadoo taky däng do tii. ³Hahÿÿ da ji hä taky däng: “Mawehëë bã a yb, mawehëë bã a ÿÿn òm wäd dawëët da badäk hahÿÿ bã.”^k

⁴Bëëh, sa yb, bë ejäg manä bë taah rah'yy ganapō mahānh. Taw'ääts hē baad bë baw'ëëh baad bë maher'ood sa hä, baad rababok hyb n'aa. Bë ma met'ëëg sa hä nyy da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën ji bawät.

Sa karom hä, sa kariw n'aa hä na-ääj hē tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

⁵Bëëh, sa karom, bë ky dahé bë kariw n'aa. Baad bë wehëë sa hä. J'ooj madäk doo me bë moo boo manäh bë ramejüü doo. Kristo bë ky daheeh doo da bë ky dahé bë kariw n'aa. ⁶Taw'ääts hē dooh jääm hē bë ky daheeh bë moo bok do tahegää bã, bë hä taj'aa etsë bë karën paawä do hyb n'aa. Kristo karom bë bahadoo do hyb n'aa, bë h'yyb gó naa, P'op Hagä Do karën doo da bë moo boo sahōnh hē. ⁷T'öp bë h'yyb gó naa, tsebé doo me, bë moo boo bë ramejüü doo. Taw'ääts hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë bë moo bok ta ti bë h'yyb gó, ajyy wë had'yyt nado. ⁸Hahÿ bë hyb n'aa newë: Sahōnh hä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo da baad hadoo do ji moo wäd wät do mabaj, ta see karom ji do bã, sa karom ji nado bã na-ääj hē.

⁹Bëëh, sa kariw n'aa hedoo doo, bë karom bë raweh'ëëh doo da bë wehëë na-ääj hē sa hä. Bë eām manä bë karom, sét né hē ji Kariw N'aa hÿ pong jé hawät do bë bahapäh do hyb n'aa. Bë karom sa Kariw N'aa, bë kariw n'aa na-ääj hē né tii. Ta ti dooh tasëew bã ji mahang. Séd gó tagadoo sahōnh hē. Ti hyb n'aa tabad'oo doo da bë bad'oo.

Ji mo n'aa jesuu n'aa ky n'aa hahÿÿh

¹⁰Tagadëëg ub bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Bë h'yy kahejój Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa, tak'ëp hadoo do ta hejój hanaa. ¹¹Kaneb'ooh do pooj jé sahōnh hē ta mo n'aa jesuu n'aa warahén dadäk doo da, ta kuman tado däk doo da, bë dadäg hadoo bë mo n'aa jesuu n'aa, bë ado däg bë kuman hadoo do bë hä P'op Hagä Do an'oo däk doo, Dijab karën bã bë tawadii, bë hä tana-hajaa hyb n'aa, ta hä bë j'aa ketsë hyb n'aa. ¹²Ta ti ÿ wén her'oot, dooh ajyy ër majiï rado bã. Karap'aar h'yyb nesaa do hedoo do hyb n'aa jewyk doo, nesaa do hejój n'aa näng doo, badäk hahÿÿ bã badagyp do hadoo doo gó habok do hä bag'ääs doo, ti né hē ër majiï. Kabaj'aa hedoo do nesaa do wë hä habong doo, ti né hē na-ääj hē ër majiï. ¹³Ti hyb n'aa, bë ado däg sahōnh hē bë mo n'aa jesuu n'aa, bë kuman hadoo do na-ääj hē P'op Hagä Do anoo doo, nesaa do bë wë takajaa noo gó nesaa do bë hä tanahajaa hyb n'aa, sahōnh hē bë bahajaa bã kä, bë j'aa ketsë hyb n'aa kä. ¹⁴Baad bë hyb n'aa matakä däg. Bë ehüb had'yyt hē bë her'oot do hä, ër majiï wë bë bahej'oonh hyb n'aa. Warahén ta baa wyd tadadäk doo da tii, tanahewaat hyb n'aa. Warahén ta h'yyb gatsapoog n'aa tadadäk doo da baad takan'yyh hyb n'aa, baad had'op bë aboo baad bë kan'yyh hyb n'aa. ¹⁵Warahén ta tsyym suun tapadedëëk doo da takahej'oonh hyb n'aa, tii da baad bë gado panyyg hanām doo, h'yyb nyyw gó ji bawät hanoo doo, nesaa do hä bë h'yy kahej'oonh hyb n'aa. ¹⁶Warahén

gatoj jesuu n'aa hadoo ji h'yy ka'eeh doo. Bě h'yy kae né hě. Bě h'yy kae bă bě hajaa bě meduuk gatoj hadoo do hahōng do Nesaa Do Yb hanaa. Bě h'yy kae bă, bě hajaa bě medug bă Nesaa Do Yb bě tah'yyb tatuk doo. ¹⁷Warahén ta soog sapaar s'ěeb tadadāk doo da, baad bě hyb n'aa newē had'yyt hě bě Jesus eděeb wāt né hě nesaa do mahānh. Bě ado dāg na-āāj hě P'op Hagā Do Sahee anoo do sēn-jeer, P'op Hagā Do kyyh. ¹⁸Bě er'ood had'yyt hě P'op Hagā Do sii, bě hā ta Sahee h'yyb mahūūm doo da. Bě ky n'aa ets'ěē bě tamasaa had'yyt hě hyb n'aa. Bě hyb n'aa matakā had'yyt hě. Bě h'yy gejë hōm manāh. Bě ky n'aa ets'ěē had'yyt hě ta wób Jesus hā h'yy ka'eeh doo.

¹⁹Taw'āāts hě hēp ŷ n'aa na-āāj hě bě ky n'aa ets'ěē, ŷ ber'oot bă, P'op Hagā Do anoo hyb n'aa hā ŷŷ ŷ her'oot do pan'aa, h'yyb neŷŷm doo me ta ky n'aa hanām do pooj jé ji nahapāh do ta wób hā ŷ maher'oot hyb n'aa. ²⁰Ta ti ky n'aa hanām do rod n'aa ŷŷh, Jesus mejūū doo, ŷ rawén dawāts gēēt. Hēp ŷ n'aa bě ky n'aa ets'ěē, ta ky n'aa hanām do h'yyb neŷŷm doo me ŷ baher'oot hyb n'aa, hā ŷ Jesus karēn doo da.

Paw-Ro keděē hōm do ky n'aa hahŷŷh

²¹Tikiko, ēr hŷŷj hadoo do baad ēr kamahān doo, baad āā sii Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wě moo wāt doo, bě da tamaher'oot sahōnh hě kēh ŷ n'aa. ²²Bě wě ŷ mejūū tabahōm bě tamaher'oot hyb n'aa nyy da babā āā babok, bě tah'yyb en'yyim hyb n'aa na-āāj hě.

²³Āā karēn h'yyb nāw, kamahān doo, baad h'yy ka'eeh do na-āāj hě P'op Hagā Do ēr Yb, Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ranoo bě hā hā hā haa hedoo doo. ²⁴Āā karēn sahōnh hě ēr Wahē N'aa Jesus Kristo hā had'yyt kamahān do wě P'op Hagā Do ky enyym. Jāām hě kă.

Pirip

Jesus hã h'yy ka'eeh do Pirip häd näng do panang bä habong do hã Paw-Ro ma erih do hahỹyh

Kedëng do ky n'aa hahỹyh

1 ¹Y Paw-Ro, Tsimoot daheeh, Kristo Jesus karom hedoo do aäh, aä edëng bë sahõnh hë, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong doo, Kristo Jesus hã h'yy kata padëek doo, panang Pirip häd näng doo bä haj'eenh doo. Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, sa wahë n'aa masa n'aa tii bä haj'eenh do aä edëng na-ääj hë.

²Y karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ääj hë ky en'yym bë hã. Y karën baad ub Kristo bë rah'yyb en'yym.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa Paw-Ro ky n'aa etsëe do ky n'aa hahỹyh

³P'op Hagä Doo, y h'yy kaha'eeh do wë y h'yy gadajang bë y hyb n'aa hesé bã. ⁴Bë y ky n'aa ets'ëe bã, h'yy gadajaa gó had'yyt hë y ky n'aa etsëe bë sahõnh hë, ⁵bë du doo noo gó naa Jesus hã bë h'yy ka'eeh do y bë masa do hyb n'aa Kristo panyyg hanäm do y maher'oot hyb n'aa. ⁶Baad y bahapäh hahỹyh: Bë h'yyb gó baad hadoo do P'op Hagä Do du doo doo, kaja däk da tan'oo bã Jesus Kristo matëeh bã kä. ⁷Taw'ääts hë né hë tii da y hyb n'aa newëe sahõnh hë bë wë, bë y kamahän do hyb n'aa tak'ëp. Bë sahõnh hë y bë masa y moo wät do hã, taky enyym doo gó hã y P'op Hagä Do an'oo däk do hã. Y bë masa ragadahew'ëes doo gó y bagëet bã. Y bë masa na-ääj hë, hyb n'aa jew'yyk do sa matym gó y ag'ëed bã Jesus panyyg hanäm do y mo n'aa jesuu hyb n'aa, te hub né hë y metëeh hyb n'aa sa hã. ⁸Tak'ëp paawä y karën bë y bahapäh, Kristo Jesus ji kamahän doo da bë y kamahän do hyb n'aa. Né hup y né hë ti y her'oot do P'op Hagä Do hapäh.

⁹P'op Hagä Do hã bë y ky n'aa etsëe, bë kamahän do takah'üüm hyb n'aa. Bë y ky n'aa etsëe, bë tah'yy gan'yyh hyb n'aa. Bë y ky n'aa etsëe, bë bahapäh hyb n'aa ny hadoo do baad ub, ny hadoo do baad nadoo doo. ¹⁰Tii d' y wén ky n'aa etsëe, baad had'op do bë bahapäh hyb n'aa, baad had'op bë babok hyb n'aa na-ääj hë Kristo matëeh bã kä. Y karën dooh bë hã raw'yyt pé bë hã raky n'aa tapaa pé bë babok do hã Kristo matëeh bã kä. ¹¹Tii d' y wén ky n'aa etsëe na-ääj hë, baad had'op tabahadoo hyb n'aa had'yyt hë sahõnh hë bë bad'oo doo, P'op Hagä Do hã sahõnh hë raj'aa etsë hyb n'aa, P'op Hagä Do kawehëe

däk hyb n'aa na-ääj hē baad hadoo do bē hā rabahapäh bā. Jesus Kristo hanaa né hē ta ti baad ji awät do had'yyt doo.

Jesus ky n'aa kah'üüm do ky n'aa hah'ÿh

¹²Hÿÿ kā wakān haa hedoo doo, ÿ karēn bē bahapäh hah'ÿh: Baad nadoo do wē ÿ kajaa doo, dooh tahewad bā Jesus ky n'aa hanām doo. Baad nadoo do wē ÿ kajaa doo, Jesus ky n'aa hanām do jé pad'yyt hē takah'üüm tan'oo bā. ¹³Sahōnh hē warahén Roma buuj sa wahē n'aa tób haeh do hag'ääs doo, panang buuj na-ääj hē, rabahapēē däg kān Kristo hyb n'aa ti ÿ radawäts gēēt. ¹⁴Ragadahew'ēēs doo gó ÿ bagēēt do hyb n'aa hajök ēr hÿÿj hedoo do babā habong do rah'yyb hedo padēēk, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā rah'yy kasadēē padēēk, neÿÿm doo gó rawén her'ood hōm hÿÿ kā P'op Hagä Do ky n'aa.

¹⁵Sa wób rabaher'oot Kristo ky n'aa rahyb n'aa jewēs do hyb n'aa ÿÿh, bahānh ÿÿ rakarēn ranu gapad'ēēk do hyb n'aa na-ääj hē. Ta wób rabaher'oot Kristo ky n'aa ÿ ramasa rakarēn do hyb n'aa, ta ky n'aa takah'üüm hyb n'aa. ¹⁶Tii d' rawén d'oo ÿ rakamahān do hyb n'aa. ÿ radawäts gēēt P'op Hagä Do an'oo bā rabahapäh, Kristo ky n'aa hanām do ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa, te hub né hē ÿ metēēh hyb n'aa ta wób sa hā. Ta ti rabahapäh do hyb n'aa ÿ ramasa. ¹⁷Ta wób rawén her'oot Kristo ky n'aa, bahānh ÿÿ ranu gapad'ēēk rakarēn do hyb n'aa. Baad hadoo do hyb n'aa nado sa h'yyb Kristo ky n'aa rabaher'oot doo. Tii da rawén d'oo rakarēn né paawā baad nadoo do ÿ bahob magyys hē ragadahew'ēēs doo gó. ¹⁸Na manā ti ta tii. Sa h'yyb baad nadoo doo me rer'ood bā, sa h'yyb baad hadoo doo me ta wób rer'ood bā, taw'ääts hē Kristo ky n'aa takaher'ood hōm. Kristo ky n'aa takaher'ood hōm do hyb n'aa ÿ h'yy gadajang, sa h'yy baad nadoo doo me ta wób rabaher'ood né paawā.

ÿ d' h'yy gadajaa had'yyt hē, ¹⁹baad nadoo do babā ÿ ahoop do takawa-reem däg da baad hadoo do hā ÿ bahapäh do hyb n'aa. ÿ da reréd hōm baad ÿ bahōm hyb n'aa. Tii d' tawén hadoo P'op Hagä Do hā ÿ bē ky n'aa etsēē do hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee Jesus Kristo hā hana do ÿ tamasa do hyb n'aa na-ääj hē. ²⁰Baad hēp ÿÿ gó ÿ gada, dooh ÿ her'oot pé P'op Hagä Do matym gó ÿ nu mebyy wät doo. Neÿÿm doo gó ÿ karēn paawā ÿ her'oot hyb n'aa jewyk do sa matym gó, Kristo hyb n'aa ÿ raky n'aa ety bā. ÿ karēn Kristo kawehēē däg had'yyt hē hēp ÿ n'aa, ÿ bedēp do hā, ÿ radajēēb bā na-ääj hē. ²¹Tii d' ÿ wén her'oot, Kristo ÿ weh'ēēh hyb n'aa ÿ wén wät. ÿ dajēb bā, ta bahānh baad ub ti hā ÿÿ, Kristo wē ÿ bawät hyb n'aa tii bā kā. ²²Badäk hah'ÿ bā ÿ bawät nā bā, ÿ ma panāk nā, ÿ ma metēēk nā Kristo ky n'aa. ÿ haja bā paawā ÿ asēēw bā ÿ bad'oo doo, dooh ÿ hapēē bā ny hadoo do ÿ karēn: Badäk hah'ÿ hā ÿ awäd had'yyt doo, ÿ dajēp doo. ²³Pawóp hadoo do baad ub hā ÿÿ! ÿ karēn paawā ÿ dajēp, Kristo pa ÿ bawät hyb n'aa. Ti ti baad had'op do hā ÿÿ. ²⁴Ti hadoo né hē, baad tabahadoo hyb n'aa bē hā, taw'ääts hē badäk hah'ÿ bā ÿ bawät nā bā. ²⁵Ti né hē taw'ääts hē hā ÿÿ. Ti hyb n'aa ÿ hapäh, badäk hah'ÿ bā ÿ awät nā, bē ÿ masa nā Kristo hā bē h'yy ka'eēh do kah'üüm hyb n'aa, bē h'yy gadajang hyb n'aa na-ääj hē Kristo hā bē h'yy ka'eēh do hyb n'aa. ²⁶Tii bā da, p'aa hēnh bē mahang ÿ bawät bā, tak'ēp Kristo Jesus wē bē h'yy gadajang da hēp ÿ n'aa.

²⁷Hahÿ ti sahōnh hē bahānh ÿ karēn do bē hā: ÿ karēn baad ub bē babok, Kristo ky n'aa hanām do hā bē ma kametēēk doo da. Tii d' bē aboo bā, bē wē

ÿ ahôm bã, jããm hê dawëë naa ÿ ky n'aa napäh bã bë ky n'aa, baad had'ytyt hê bë h'yyb tym Jesus hä ÿ bahapëë kãn. Séd bë h'yyb hedoo tii b' ÿ bahapëë kãn. Séd hä bë hyb n'aa tam'aah, ër h'yy ka'eeh do Kristo ky n'aa hanãm do hana do ma matëg oow rawanareem hyb n'aa. ²⁸ Doo da bë jëÿÿm bë hä h'yy kawareem doo, tii b' ÿ bahapëë kãn na-ãäj né kã. P'op Hagä Do gawats'iik da bë wë h'yy kawereem doo, bë hä rejää doo. Sa wë bë neÿÿm do metëeh sa hä ta tii. Bë hä kã, bë da P'op Hagä Do ed'ëep bë neÿÿm do metëeh. P'op Hagä Do né hê ti sahôn hê ta ti hanoo doo. ²⁹ P'op Hagä Do anoo bë hä Kristo hä bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. P'op Hagä Do anoo na-ãäj hê Kristo hyb n'aa bë ahoop bë hä rarejää doo. ³⁰ Bë hä rah'yy kawereem kãn hä ÿ rah'yy kawereem doo da. Ti hadoo hä ÿ kametëeh nã babä, bë ky n'aa napëë kãn hÿÿ kã.

Taw'ääts hê Kristo bad'oo do paa da ji bad'oo do ky n'aa hahÿÿh

2 ¹ Ti hyb n'aa kã, bë h'yyb enyyw däk do hyb n'aa Kristo hä bë h'yy kata däk do hyb n'aa, bë h'yy kanatón wät do hyb n'aa Kristo bë takamahãn do hyb n'aa, séd bë h'yy kata däk do hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee hä, Kristo ky ennym do hyb n'aa bë hä, bë tat'ytyd mehīn do hyb n'aa na-ãäj hê, ² ÿ karën séd bë h'yyb hedo had'ytyt hê, bë kamahãn bë da hadoo doo, séd hä bë babok, séd hä bë h'yyb padäg. Tii da bë adoo bã, baad ÿ h'yy gadajaa kãn tii bã. ³ Ta wób sa bahãnh bë nu gapad'ëek hyb n'aa nado bë bad'oo sahôn hê bë bad'oo doo. Bë h'yy kasabé manä bë moo bok do hä. Bë kadad'uu ta wób sa hä. Bë hyb n'aa jewyyg ta wób bë hä hê bë hyb n'aa jaw'yyk do bahãnh. ⁴ Bë karën do hä had'ytyt nado bë h'yyb padäg. Taw'ääts hê ta wób karën do hä na-ãäj hê bë hyb n'aa newë.

⁵ Taw'ääts hê Kristo Jesus h'yyb hadoo bë h'yyb:

⁶ Ta Yb, P'op Hagä Do hado né paawä ti Kristo Jesus,

tagadoo P'op Hagä Do tanahadoo doo, aj'yy gó takesok hyb n'aa.

⁷ Sahôn hê hÿ pong jé hanäng do raweh'ëeh do taberéd hóm paah.

Tii bã sa karom hado däk aj'yy tabahado däk noo gó.

⁸ Aj'yy tabahado däk bã, ta daaj hê takadad'uu kãn.

Baad P'op Hagä Do taky daheeh do hyb n'aa tagadoo radaj'ëep doo.

B'aa kajatsëk do hä tagadoo radaj'ëep,

nesaa do moo heb'ooh do radej'ëep doo da.

⁹ Ti hyb n'aa sahôn hê sa bahãnh Kristo bahado däk P'op Hagä Do an'oo bã.

Sahôn hê hyb n'aa jewyk do sa bahãnh däg Kristo P'op Hagä Do an'oo bã.

¹⁰ Tii da P'op Hagä Do wén d'oo,

sahôn hê hÿ pong jé habong doo,

badäk hahÿÿ hä habong doo,

t'öp habong do dejëp do paa na-ãäj hê,

sa taron nu paa me rabehyy b'ëeh hyb n'aa Jesus raweh'ëeh hyb n'aa,

¹¹ "Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do sahôn hê bag'ääs do ti Jesus Kristo",

sahôn hê rabaher'oot hyb n'aa.

Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Doo, Jesus Kristo Yb, kawehëë däk hyb n'aa.

¹²Ti hyb n'aa kä, najis haa, baad bë ky dahé dāk do paa hadoo, heÿÿm doo me, kajajān doo me tak'ëp bë hyb n'aa tam'aah ji P'op Hagä Do edëëb wāt do hyb n'aa ji moo hew'ëët do hä.¹⁴ Taw'ääts hē tii da bë bad'oo bë mahang ÿ bawäd had'yyt nado. Taw'ääts hē bë mahang ÿ nawät bä ta bahānh bë hyb n'aa tam'aah hÿÿ kä ta tii hä. ¹³P'op Hagä Do ti hanoo bë karēn bë moo bok tagen'aak doo. Tanoo na-āāj hē takarēn do bë bahajaa hyb n'aa.

¹⁴Taw'ääts hē bë h'yyb tsebé doo me bë moo boo sahōnh hē. Bë ky n'aa jëew manāh. ¹⁵Tii d' ÿ mejüü bë hä, dooh hyb n'aa bë raky n'aa tapaa péh, baad had'op bë bahado dāk hyb n'aa, P'op Hagä Do taah nesaa do nanäng do bë bahadoo hyb n'aa kä, badāk hahÿÿ bä nesaa do hedoo doo, nesaa do moo heb'ooh do mahang bë babok bä. Sagōōh gadagyp doo gó wē hä bag padëëk do hadoo bëëh, sa mahang, ¹⁶P'op Hagä Do wē ji edëb had'yyt do ky n'aa sa hä bë baher'oot bä. Taw'ääts hē tii da né hē bë babok, tii da né hē bë bad'oo, Kristo kajaa bä. ÿ da h'yy kasab'ee, daap hē nado tak'ëp bë hyb n'aa ÿ moo wäd wāt ÿ bahapäh bä kä. ¹⁷Babä ÿ ahoop do tamasaä bä P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa ta wē bë moo bok doo, tii bä ÿ h'yy gadajang, bë sii ÿ tsebé. ¹⁸Ti hyb n'aa taw'ääts hē bë h'yy gadejah, bë tsebee si ÿÿ.

Tsimoot ky n'aa hahÿÿh

¹⁹Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä ÿ gada, nayyw hē Tsimoot bë wē ÿ mejüü tan'oo bä. Bë wē ÿ karēn ÿ mejüü, bë tah'yyb en'yyim hyb n'aa, ÿ na-āāj hē ÿ h'yyb nyw dāk hyb n'aa bë ky n'aa tamanaa bä. ²⁰Jāām hē Tsimoot, pa ÿ hawät doo, baad bë tahyb n'aa newëë doo, baad hadoo do bë wē karēn doo. Dooh ta see pé Tsimoot hadoo doo. ²¹Ta wób jāām hē sa hä hē rahyb n'aa newëë. Sa hä baad hadoo do rahyb n'aa newëë. Dooh Jesus Kristo karēn do rahyb n'aa newë bë. ²²Tii d' nado Tsimoot. Bë hapëë dāk nny da baad ub Tsimoot bawät. Baad ub sa t'aah sa yb sii moo wāt doo da Tsimoot moo wäd wāt si ÿÿ Jesus ky n'aa hanām do hä. ²³Ti hyb n'aa kä, ÿ bahapäh bä kä nny d' hä ÿ rabad'oo, ÿ karēn Tsimoot ÿ mejüü bë wē. ²⁴Ti hado né paawä, baad Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä ÿ gada, ÿ na-āāj hē nayyw hē bë wē ÿ bahōm tan'oo bä.

Epaporodit ky n'aa hahÿÿh

²⁵ÿ hyb n'aa newë dāk, taw'ääts hē hāj ÿ hadoo do Epaporodit häd näng doo, ÿ tamasa hyb n'aa wē ÿ bë mejüü do paah, tababaaj hōm bë wē. Warahén rabad'oo doo da, si ÿÿ ti tamo n'aa jesuu panyyg hanām doo. ²⁶Bë wē ÿ mejüü tababaaj hōm tak'ëp sahōnh hē bë tahyb n'aa esee do hyb n'aa. Tahyb n'aa tón, nahëë näng paa bë ky n'aa napëë dāk do hyb n'aa. ²⁷Te hub né hē. Nahëë näng né paah. P'eets hē paawä tadajëp. Tawén nadajëp P'op Hagä Do t'yyd mehīin ta hä. ÿ na-āāj hē P'op Hagä Do t'yyd mehīin, ÿ h'yy kanatón hyb n'aa ta bahānh tadajëb bä paawä. ²⁸Ti hyb n'aa kä, nayyw hē ÿ mejüü bë wē tababaaj hōm, bë bahapäh bä kä bë h'yy gadajang hyb n'aa. Tii bä da, bë h'yy gadeja kán do hyb n'aa da, dooh da tak'ëp ÿ hyb n'aa tón wäd bä. ²⁹Taw'ääts hē h'yy gadajaa gó bë gadoo da, ji hÿÿj Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä h'yy

a 2.12 Heÿÿm doo me, kajajān doo me ji wén moo wāt tii, ji nes'ōōs hyb n'aa. Masuuj nado tii. Ti hyb n'aa tii d' tawén her'oot.

kata dāk do ji gadoo doo da. Taw'āāts hē bē weh'ēēh ta ti hedoo doo, ³⁰p'eeets hē paawā tadajēp do hyb n'aa Kristo wē tamoo wāt do hyb n'aa. Ȳ tamasa bē jawén buuj bē nahajaa do hyb n'aa ȳ bē masaa bā. Tahapēē né paawā dajēp ta hā péh, ti hadoo né hē ȳ tamasa.

Dooh ji daab yb bā ji daaj hē ji hajaa do hā ky n'aa hahȳȳh

3 ¹Hȳȳ kā wakān haa, ta see ky n'aa bē ȳ ma erih: Taw'āāts hē bē h'yy gadeja Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa! Dooh ȳ h'yy ganapō dāg bā p'aa hēnh ȳ erii bā pooj jé bē ȳ maher'ood wāt doo. Baad ti bē hā, bē ȳ ma erih do bē tamo n'aa jesuu do hyb n'aa, ta see da bē rama met'ēēg mahānh.

²Bē hyb n'aa matakā ajyy nesaa do moo bok doo, awaar nesaa do hedoo doo, ji hub kekyyt doo, ^bbē rawad'ii mahānh. ³Ēr ti P'op Hagā Do karapee heh'āāt doo. Dooh sa masuuj noo byyh kahōk do hā daap yyp do rado bā ti P'op Hagā Do karapee heh'āāt doo. Ēēr, ta Sahee h'yyb mahūūm do hyb n'aa P'op Hagā Do hyb n'aa jew'yyk doo, Kristo Jesus hā kasab'ee doo, ēr ti P'op Hagā Do karapee heh'āāt doo. Ēr ti ta karapee heh'āāt doo, ji hā hē ji moo wāt do hā, ji daaj hē ji hajaa do hā na-āāj hē daab nayyp doo. ⁴Ȳ haja né paawā ȳ daab yb bā ji daaj hē ji hajaa do hā. Sa daaj hē rahajaa do hā radaab yyp rahajaa redoo bā, ȳ sa bahānh ȳ hajaa ta tii hā ȳ daab yb bā ȳ karēn bā paawā. ⁵Masuj ȳ noo byyh ragahōg hōm 8 ta āh ȳ bahadoo bā kā. ^cIsaraéw buuj ȳȳh. Bēn-Jamih panaa ȳȳh. Eber buuj heh'āāt né ȳȳh. Pariséw see né ȳȳh, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh doo. ⁶Tak'ēp ȳ karēn do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do sahōnh hē raky daheeh, ȳ rejāā paa Jesus hā h'yy ka'eeh doo. ^dDooh raw'yyt pé hā ȳȳ ȳ raky n'aa tapaa péh, baad ȳ ky daheeh do hyb n'aa paa sahōnh hē Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Baad dāg ȳȳ Mosees ky n'aa jaw'yyk do matym gó.

⁷Ti hadoo né hē, sahōnh hē tii, ti noo gó ȳ kamahānh doo, dooh wād ti hā ȳ hȳȳ kā Kristo ȳ bahapēē dāk do hyb n'aa. ⁸Ti had'yyt nado, sahōnh hē né hē p'ooj ub ȳ daab yyp doo, dooh its hā ȳ hȳȳ kā Kristo Jesus, wahē ȳ n'aa, ȳ hapēē dāg kán do hyb n'aa. Sahōnh hē bahānh né hē ti Kristo ji bahapāh doo. Kristo hyb n'aa ȳ eréd hōm sahōnh hē pooj jé ȳ kamahānh doo. Hesus do ji aw'oong hōm do hadoo sahōnh hē ti hā ȳȳ, Kristo baad ȳ bahapāh hyb n'aa da, ⁹ta hā ȳ h'yy kata dāk hyb n'aa. Ta hā ȳ h'yy kata dāk do hyb n'aa kā, dooh ȳ tyw n'aa esóts wād bā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ȳ ky daheeh do hyb n'aa baad ȳ bahado dāk P'op Hagā Do matym gó. Baad ȳ hado dāk hȳȳ kā P'op Hagā Do matym gó, Kristo hā ȳ h'yy kae dāk do hyb n'aa. P'op Hagā Do hanaa né hē ti baad ji hado dāk do ta matym gó. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hē tii. ¹⁰Baad ȳ karēn Kristo ȳ bahapāh. Hahȳȳ da ti ȳ karēn: Ȳ karēn ȳ bahapāh hā ȳȳ hē ta hejój taganā wāt noo gó tagadoo doo. Ȳ karēn ȳ bahapāh

b 3.2 Ma matēg oow Paw-Ro pes'āāp. Ji hub rakekyyt tawén her'ood bā, ajyy Judah buuj nadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do hā raky kah'ūūm, sa masuuj noo byyh ragehōk hyb n'aa Judah buuj rabahed'oo doo da. Jāām hē tii da P'op Hagā Do gadoo ji, sa hā. Dooh se hub rado bā. Daap ti rama metēēk doo. Ti hyb n'aa Paw-Ro mejūū rahyb n'aa matakēē sa mahānh. c 3.5 Tii d' né paa Isaraéw buuj rabahed'oo P'op Hagā Do karapee see karapee t'aaah tabahadoo hyb n'aa. Tii d' né paa P'op Hagā Do mejūū sa hā. d 3.6 Tii d' Paw-Ro d'oo paah, Mosees ky n'aa jaw'yyk do Jesus hā h'yy ka'eeh do ragawats'iik rakarēn ted'oo do hyb n'aa ti noo gó.

hã ỹy hē Kristo ahoop doo. Ỹ karēn ỹ bahapäh hã ỹy hē tadajēp doo. Kristo dajēp paa ēr hyb n'aa, ti hyb n'aa ỹ radajēēb bā ta hyb n'aa, ỹ karēn ỹ gadoo né ti na-āāj hē. ¹¹Sahōnh hē ta ti ỹ karēn ỹ bahapäh hã ỹy hē, ta jawén ỹ P'op Hagä Do gan'ỹy hyb n'aa dejēp do mahang.

Ji pooj jé hawät do hã tak'ēp ji hyb n'aa matakēē do ky n'aa hahỹỹh

¹²Doo hadoo Kristo hadoo ỹ hado nã bā. Doo hadoo had'op do ỹ hado nã bā. Ti hadoo né hē, tak'ēp ỹ hyb n'aa tam'aah Kristo Jesus hadoo ỹ bahado dāk hyb n'aa kã. Ti hyb n'aa ỹ tabasēew hōm. ¹³Wakān haa hedoo do Kristo hã h'ỹy ka'eēh doo, hã ỹy, doo ta ti ỹ haja nã bā. Doo hadoo Kristo hadoo ỹ hado nã bā. Ti hadoo né hē, tsyym kas'ỹy do rabahed'oo doo da ỹ badoo had'ỹy hē. Doo ỹ hyb n'aa matakä bā jó ỹ hadäk hēnh. Doo ỹ hyb n'aa newē bā pooj jé ỹ bawät do hã, ỹ hanäng péh. Pój ỹy jé hawät do hã tak'ēp ỹ hyb n'aa matakēē. ¹⁴Tak'ēp ỹ hyb n'aa tam'aah ta sām ỹ gadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa. Hahỹ ta sām ỹ gadoo hyb n'aa ỹ tawén naēēj wät doo: H̃y pong jé ỹ d' bawäd had'ỹy hē Kristo Jesus hyb n'aa.

¹⁵Ti hyb n'aa, sahōnh hē ēēr, baad Jesus hã h'ỹy kae dāk do hedoo doo, ỹ hyb n'aa newēē doo da, nag'aap hē ỹ erii wät doo da taw'ääts hē ēr hyb n'aa newē. Ta see hadoo bē hyb n'aa newē nã bā ỹ erii wät do hã, tii bā da, P'op Hagä Do metēēh da bē hã, baad né ti ỹ erii wät doo. ¹⁶Ti hado né paawä, taw'ääts hē ēr ky daheeh ēr hã P'op Hagä Do metä wät do pénh né hē.

¹⁷Taw'ääts hē ỹ bawät doo da séd gó bē babok, wakān haa hedoo doo. Taw'ääts hē bē hyb n'aa matakä āā babok doo da habok do sa hã, rababok doo da bē na-āāj hē bē babok hyb n'aa. ¹⁸Baad habok do hã bē hyb n'aa matakä ỹ wén näng, hajök ti anäng b'aa kajatsēk do hã Kristo dajēp do ky n'aa majĩ rababok doo da habok doo, Kristo hã rah'ỹy ka'eēh sa noo né paawä. Hajōō nuu me bē ỹ maher'ood wät tii. H'ỹy kameoot doo me ỹ ab'aanh tii. ¹⁹P'op Hagä Do gawats-iik da tii. Rawa do hã, rawēh do hã, reēēk do hã, ta see rakarēn do hã rah'ỹy padäg had'ỹy hē, P'op Hagä Do hã nado. Nu meby n'aa näng do hã rah'ỹy kasab'ee. Badäk hahỹy hã hanäng do hã rah'ỹy padēēk. ²⁰Ta ti hedoo do rababok doo da bē aboo manäh. H̃y pong jé babuuj ti ēēr. Tii b' naa, h̃y pong jé naa tabahyng, baad ēr gada Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, ēr h'ỹy tym dēēb. ²¹Ta hejój me sahōnh hē tabag'ääs. Ta ti tahejooj me ēr hub nahejooonh do tawareem da, ta hub kabaj'aa do hadoo ēr hub bahadoo hyb n'aa kã.

4 ¹Ti hyb n'aa, wakān haa hedoo do ỹ kamahän doo, tak'ēp ỹ hyb n'aa esee doo, baad bē aboo had'ỹy hē bē ỹ maher'ood wät doo da né hē. Bē h'ỹy keräd manä Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hã. Najis haa, bē hyb n'aa né hē ỹ h'ỹy gadajang. Bē hyb n'aa né da ỹ kawehēē dāk.

Sa hã Paw-Ro maher'oot do ky n'aa hahỹỹh

²Tak'ēp ỹ betseē ỹynh Ewodija häd enäh doo, ỹynh Sīn-Tike häd näng do daheeh, séd rah'ỹy hedoo hyb n'aa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hã rah'ỹy kata dāk do hyb n'aa. ³Ōm, baad si ỹ Kristo wē moo wät doo, ỹ etsēē a hã ta ti ỹỹj mamasaa, séd rah'ỹy hēdo padēēk hyb n'aa p'aa hēnh. Si ỹy tak'ēp rahỹy n'aa tam'aah paa Jesus ky n'aa hanäm do āā her'ood hōm hyb n'aa. Aj'ỹy Keremen häd näng do sii, ta wób sa sii na-āāj hē, hawäd had'ỹy do gadoo do heen n'aa hã sa häd kerii dāk do sa sii āā paa ramasa ta ti ỹỹj.

⁴Taw'ääts hē bē h'yy gadejah, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa. P'aa hēnh bē ŷ maher'oot: Bē h'yy gadejah. ⁵Taw'ääts hē kaja hē denaa hē bē h'yyb bē mahūūm sahōnh hē sa wē, ta tii da bē babok sahōnh hē rabahapāh hyb n'aa. Edaa dāk Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do matēēh doo. ⁶Taw'ääts hē dooh bē hyb n'aa tón péh. Bē er'ood had'yyt bā P'op Hagā Do sii, bē ky n'aa etsēē ta hā bē karēn doo. Bē j'aa etsē na-āāj hē ta hā sahōnh hē bē hā tabanoo do hyb n'aa. ⁷Tii bā da P'op Hagā Do hā hana do ji h'yyb n'yy doo, sahōnh hē ji hajaa do bahānh hadoo do mo n'aa jesuu da bē h'yyb, bē h'yy kanatón hyb n'aa kā Kristo Jesus hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa.

⁸Tagadēēg ub, wakān haa hedoo doo, sahōnh hē baad hadoo do hā bē h'yyb padäg. Sahōnh hē ji weh'ēēh do hā, sahōnh hē P'op Hagā Do matym gó te hub hedoo do hā bē h'yyb padäg. Sahōnh hē nesaa do nanāng do hā, sahōnh hē hanām do hā bē h'yyb padäg. Sahōnh hē baad tabahadoo do hyb n'aa ky n'aa etsēēh do hā na-āāj hē bē h'yyb padäg. Baad had'op do hā, baad tabahadoo do hyb n'aa ji j'aa etsē do hā bē h'yyb padäg na-āāj hē. ⁹Bē ŷ ma metēēk doo da, hā ŷ naa bē gado dāk doo da na-āāj hē bē aboo. Hā ŷ naa bē maa napāh doo da, wē ŷ bē bahapāh doo da na-āāj hē bē aboo. Tii bā da ji h'yyb nāw P'op Hagā Do hā hana do bē hā tabawāt da.

Ramasa do hyb n'aa Paw-Ro h'yy gadajang do ky n'aa hahŷŷh

¹⁰Tak'ēp ŷ h'yy gadajang Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā, hŷŷ kā, bāp peej tabado dāk bā kā, p'aa hēnh ŷ bē hyb n'aa es'ee wāt do hyb n'aa, ŷ bē masa. Pooj jé ŷ bē hyb n'aa es'ee wād né paawā, dooh ta tyw n'aa pé ŷ bē masa hyb n'aa paah. ¹¹Dooh ta ti ŷ erii bā wē ŷ badoh do hyb n'aa. Dooh. ŷ h'yy gadajaa kán sahōnh hē hā ŷ kametēēh do hā, baad tabadoo bā, baad tanado bā na-āāj hē. ¹²ŷ hapēē däg kán nyy d' ŷ bad'oo wē ŷ badoh bā, wē ŷ tamad'aak bā na-āāj hē. ŷ haja dāk ŷ h'yy gadajang sahōnh hē wē ŷ kametēēh do hā, ŷ wog nyy bā, ŷ asa bā na-āāj hē, sahōnh hē ji karēn do wē ŷ tanny bā, wē ŷ badoh bā na-āāj hē. ¹³Sahōnh hē ŷ hajaa Kristo ŷ tah'yyb hej'oonh do hyb n'aa.

¹⁴Ti hadoo né hē, taw'ääts hē né hē ŷ bē masaa wāt tabahejooonh bā hā ŷŷ. ¹⁵Bēēh, Pirip panang buuj, bē hapāh né hē, papuuj nā Jesus ky n'aa hanām do bē gado dāk noo gó, hēēj Masedonija hād nāng do ŷ beréd hōm noo gó, jāām hē bē ti Jesus hā h'yy ka'eēh do wób mahang, ŷ masa doo, ta s'ee hēnh Jesus ky n'aa ŷ ma metēēk hyb n'aa bē mahang ŷ ma met'ēēg wāt doo da. ¹⁶Tesaronika panang bā ŷ bawāt noo gó, pawóp nuu me bē mejō wāt paa matym ŷ n'aa ŷ bē masa hyb n'aa wē ŷ badoh do hyb n'aa. ¹⁷Dooh hahŷ ŷ erii bā p'aa hēnh matym ŷ n'aa bē mejūū hyb n'aa. Dooh ti hyb n'aa tado bā hahŷ ŷ erih doo. ŷ karēn baad bē P'op Hagā Do ky n'aa edēng ŷ bē masa do hyb n'aa. ¹⁸ŷ gado dāk sahōnh hē wē ŷ bē mejō wāt doo. ŷ gahēēn do bahānh ti ta tii. Ta bahānh wē ŷ ti anyy dāk hŷŷ kā wē ŷ bē mejō hōm do an'oo bā, Epaporodit tajooh doo. P'op Hagā Do h'yy gadajang bē masa do hā. P'op Hagā Do matym n'aa buu benyym do hadoo, P'op Hagā Do gadoo do hadoo tii. ¹⁹P'op Hagā Do ŷ h'yy kaha'eēh doo, Kristo Jesus hyb n'aa bē hā da tabanoo sahōnh hē bē wē badoh doo, bē h'yyb gó badoh do na-āāj hē. Tak'ēp hetsooh do ta wē hanāng do pénh né bē hā d' tabanoo.

e 4.18 P'ooj ub, buu benyym do Isaraēw buuj rama ejuu P'op Hagā Do raj'aa etsē hyb n'aa. Tii da takerii dāk Esodo hā. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro beh'ūūm.

²⁰Taw'ääts hē P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do hā, ër Yb, ër j'aa etsëë had'yyt hē. Ỹỹ. Tii d' né hē. Taw'ääts hē.

Sa hā takedëë hōm do ky n'aa hahỹh

²¹Taw'ääts hē bē edëë sahōnh hē Kristo Jesus hyb n'aa tsyt hē P'op Hagä Do wē kasëëw padëëk doo. Ẽr hỹỹj hedoo do babä pa ỹ habong do bē m' rahyb n'aa esee. ²²Sahōnh hē tsyt hē P'op Hagä Do wē kasëëw bong do hahỹ panang bā habong do bē m' rahyb n'aa esee na-ääj hē. Roma sa wahë n'aa Sesa ramaneëënh do wē moo b'ook doo, Jesus hā h'yy ka'eeh doo, baad bē m' rahyb n'aa esee.

²³Ỹ karēn Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ky ennym bē hā. Jāām hē kä.

Korosa

Jesus hã h'yy ka'eeh do Korosa häd näng do panang bä habong do hã Paw-Ro ma erih do hahỹỹh

Kedëng do ky n'aa hahỹỹh

1 ¹Paw-Ro ỹ ti hỹỹh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa Kristo Jesus mejũũ do see hado däk doo. Ër hỹỹj hadoo do Tsimoot häd näng do daheeh ²ỹ edëng bëëh, wakän haa hedoo doo, ää nemuun Kristo hã h'yy kata padëëk doo, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong doo, ta hã h'yy kanerët doo, Korosa panang bä habong doo. Ỹ karën P'op Hagä Do ër Yb ky ennyym bë hã. Ỹ karën baad ub bë tah'yyb en'yyym.

³P'op Hagä Doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa Yb hã ää ky n'aa etsëë bä bë hyb n'aa, ää h'yy gadeja had'yyt hë ta wë bë hyb n'aa, ⁴Kristo Jesus hã bë h'yy kae däk ää ky n'aa napäh do hyb n'aa, sahõnh hë ta hã h'yy ka'eeh do bë kamahän ää ky n'aa napäh do hyb n'aa na-ääj hë. ⁵Jesus hã bë wén h'yy ka'eeh, ta wób bë wén kamahän, baad hadoo do ta jawén bë gadoo bë gada do hyb n'aa. Hỹ pong jé P'op Hagä Do ennyw hõm tii, bë hã tabanoo hyb n'aa. Bë ky n'aa napëë däk hỹ pong jé ji gadoo do ky n'aa, baad hadoo do ky n'aa, Jesus Kristo ky n'aa hanäm doo ⁶bë wë takajaa noo gó. Badäk hahỹ haw'ääts hë ta ky n'aa hanäm do kah'ũũm. Jé pad'yyt hë panyyg ky dah'eeh do baad hadoo do hã tah'yyb wareem hõm tii. Tii da né hë na-ääj hë tabad'oo bë mahang, pooj jé ta ky n'aa bë maa napäh noo gó naa, ji wë P'op Hagä Do ky ennyym do ky n'aa hã baad bë h'yy kadaw'uuh noo gó naa. ⁷Epararas, ää sii Kristo wë moo wät doo, bë paa tama met'ëëg wät ta ti panyyg hanäm doo. Baad Epararas moo wät. Dooh tah'yy gajëë bä bë hyb n'aa Kristo wë tamoo wät do hã. ⁸Ää tamaher'oot nyy da ta wób bë kamahän P'op Hagä Do Sahee an'oo bã.

Sa hyb n'aa Paw-Ro ky n'aa etsëë do ky n'aa hahỹỹh

⁹Ti hyb n'aa, bë ky n'aa ää ky n'aa napäh bä, ää du doo paa P'op Hagä Do hã ää ky n'aa etsëë bë hyb n'aa. Dooh ää eréd bä bë hyb n'aa ää ky n'aa etsëë doo. Ää etsëë P'op Hagä Do hã ta Sahee hã hana do ji hapäh doo me, ta Sahee hã hana do ji h'yy ganäng doo me na-ääj hë bë tah'yy gan'yyh takarën do hã, baad bë bahapäh hyb n'aa. ¹⁰Tii d' ää wén ky n'aa etsëë, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ta karapee hã takarën doo da né hë bë babok hyb n'aa, sahõnh hë

bë moo bok do hä tah'yy gadajang hyb n'aa, sahõnh hë baad hadoo pé bë moo bok hyb n'aa had'yyt hë, baad P'op Hagä Do bë bahapäh hyb n'aa kä bë h'yyb gó. ¹¹Ää ky n'aa etsëë na-ääj hë, tak'ëp ta kabaj'aa do hejój me bë tah'yyb hej'oonh hyb n'aa, bë h'yy gejë hõm mahãnh ta hä, bë h'yyb jawyk hyb n'aa, tsebee gó sahõnh hë bë gadoo hyb n'aa, ¹²ër Yb hÿ pong jé hawät do wë bë h'yy gadajang hyb n'aa. Ti né hë ti ta karapee sa sii bë gadoo tan'oo bä ji hä taky n'aa enooh doo, hÿ pong jé ta bag bawät bä ji gadoo do pan'aa. ¹³Ër ted'ëep Nesaa Do Yb moo gó naa, badagyp hadoo do bag'ääs doo. Ta T'aah takamahãnh do ër hä tabagää kãn, P'op Hagä Do an'oo bä kä. ¹⁴Ta T'aah hyb n'aa ër tabedëëb kãn. Ta hyb n'aa kawug hõm nesaa do ër moo bok doo kä.

Kristo sahõnh hë sa bahãnh ky n'aa hahÿÿh

¹⁵Ta T'aah gó kametä däk P'op Hagä Do ji nahapäh doo. P'op Hagä Do hadoo né hë tii. Sahõnh hë kapahuuj däk do pooj jé tawäd né hë. Sahõnh hë kapahuuj däk do bahãnh tanu gadäk. ¹⁶Ti né hë tii, sahõnh hë hÿ pong jé hanäng doo, hÿ pong jé habok doo, badäk hahÿÿ bä hanäng doo, badäk hahÿÿ bä habok do na-ääj hë pahuuj wät doo. Ji hapäh doo, ji nahapäh do na-ääj hë tapehuuj bong, wë hä bag'ääs do ji nahapäh do rado bä, kabaj'aa do ji nahapäh do rado bä, mejüü do ji nahapäh do rado bä, hyb n'aa jewyk do ji nahapäh do rado bä na-ääj hë. Ti né hë sahõnh hë pehuuj bong doo. Ta hyb n'aa né hë sahõnh hë tapahuuj wät doo. ¹⁷Sahõnh hë pooj jé tawäd né hë. Ta hyb n'aa né hë sahõnh hë tapahuuj wät do baad tawén hadoo. ¹⁸Ta hä h'yy ka'eeh doo, ta hub, ta mooh, ta tsym hedoo doo, sa nu gabóg tii. Ti né hë sahõnh hë ta hä h'yy ka'eeh do du na doo. Ti né hë jãam hë pooj jé dejëp do mahang ganä wät doo, ^asahõnh hë sa bahãnh hyb n'aa jawyk tabahadoo hyb n'aa. ¹⁹Tii d' tawén hadoo, ta da had'op ta T'aah bahadoo P'op Hagä Do karën do hyb n'aa. ²⁰P'op Hagä Do karën na-ääj hë, ta T'aah hyb n'aa, sahõnh hë badäk hahÿÿ bä hanäng doo, badäk hahÿÿ bä habong doo, hÿ pong jé hanäng do na-ääj hë baad tabahadoo p'aa hënh ta wë, baad ub p'aa hënh sahõnh hë rababok hyb n'aa ta wë kä. Ta najiis rabahado padëëk tan'oo bä ^b ta T'aah majyyw hyb n'aa, b'aa kajatsëk do hä tadajëp do hyb n'aa.

²¹Bëë kä, dawëë bë babok paa P'op Hagä Do mahãnh Kristo hä bë h'yy kana'eeh nä noo gó. P'op Hagä Do majiï paa bëëh, bë h'yyb gó, nesaa do bë moo bok do hyb n'aa paah. ²²Ti hadoo né hë, hÿÿ kä ta najiis bë bahado däk tan'oo bä Kristo, aj'yy gó ewäd hyng do bë hyb n'aa dajëp do hyb n'aa. Ta najiis bë bahado däk tan'oo bä. Tii d' tawén d'oo, tsyt hë ta wë bë babok hyb n'aa, baad had'op bë bahadoo hyb n'aa ta matym gó, dooh bë rap'ää ky n'aa tapaa pé hyb n'aa ta matym gó. ²³Baad bë h'yy kae had'yyt bä tii. Baad bë gahëën bä had'yyt hë panyyg hanäm do hä bë hä P'op Hagä Do ky n'aa eno däk doo. Ti né ti ta panyyg, Jesus ky n'aa, bë maa napëë wät doo, badäk hahÿ haw'ääts rapanäg hõm doo. Ta ti panäg n'aa see hado däk ÿ ti hÿ Paw-Ro.

Kristo hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa Paw-Ro ahoop do ky n'aa hahÿÿh

²⁴ÿ tsebé da hë ÿ radawäts gëët doo bä, baad tabahadoo hyb n'aa bë hä ÿ ahoop doo. ÿ karën ÿ bahajaa Kristo hä ÿ tan'oo däk doo, ta hä h'yy ka'eeh

a 1.18 Jesus ganä wät do pooj jé ta wób ragenä boo né paawä, p'aa hënh radejëp. Jãam pooj jé Kristo dejëp do mahang ganä wät doo, nadajëb wät doo. **b 1.20** Ta T'aah hä h'yy ka'eeh do tii.

do sa hyb n'aa, ta hub, ta mooh, ta tsyym hedoo do sa hyb n'aa ȳ ahoop do pan'aa. ²⁵Kristo hā h'yy ka'eeh do sa masa n'aa ȳ bahado dāk, hā ȳ P'op Hagā Do banoo do hyb n'aa baad ub sahōnh hē ta kyyh bē hā ȳ ma metēek hyb n'aa. ²⁶Hā ȳ tabanoo tah'yyb dāng doo, nyy d' tabad'oo ji hā, ȳ ma metēek hyb n'aa. Kristo ewād hyng do pooj jé dooh ji hapēē nā bā ta h'yyb dāng doo. Dooh P'op Hagā Do h'yyb dāng do kametā nā bā ti noo gó ēr wahē makūū hā. Ta karapee hā hyȳ kā takametā wāt. ²⁷P'op Hagā Do h'yyb dāng ta karapee hā tametēeh tak'ēp baad hadoo do sahōnh hē Judah buuj nadoo do wē hyȳ kā tamoo wāt doo. Hahyȳ da ta ti tak'ēp baad hadoo do ta h'yyb dāng doo: Bē h'yyb gó, ta hā h'yy ka'eeh do h'yyb gó Kristo bawād dāk, Judah buuj nadoo do né paawā bēeh! Ti hyb n'aa bē né da gadoo tak'ēp baad hadoo do h̄y pong jé.

²⁸Kristo ky n'aa āā panāk. Sahōnh hā āā maher'oot tak'ēp péj baad raky daheeh hyb n'aa. Tak'ēp hajaa doo me sahōnh hē sa hā āā ma metēek. Tii d' āā wén d'oo, Kristo hā h'yy kata dāk do baad had'op rabahado padēek P'op Hagā Do matym gó āā karēn do hyb n'aa. ²⁹Tii d' āā karēn do hyb n'aa, tak'ēp had'yyt hē ȳ hyb n'aa tam'aah, Kristo hejój me hēp ȳy gó baad hawāt doo me.

2 ¹Ȳ karēn bē bahapāh nyy da tak'ēp ȳ ky n'aa etsēē, tak'ēp ȳ hyb n'aa tam'aah bē hyb n'aa, Raw-Diseej panang buuj sa hyb n'aa na-āāj hē, jé Jesus hā h'yy ka'eeh do ȳ ranahapāh do wób sa hyb n'aa na-āāj hē. ²Tii d' ȳ wén d'oo, ȳ karēn rah'yy kej'oonh. Ȳ karēn kamahān gó séd rah'yyb hedoo. Tii d' ȳ wén d'oo na-āāj hē, baad rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa pooj jé ji nahapāh do P'op Hagā Do h'yyb dāng do hā. Ȳ karēn baad rabahapāh ta tii. Baad ȳ karēn Kristo rabahapāh, ȳ hanāng doo. ³Sahōnh hē P'op Hagā Do hā ji hapāh doo, baad ta hā ji h'yy ganāng doo, jāām hē Kristo hā ji baw'yyt. ⁴Ta ti bē ȳ wén maher'oot, sa kyyh baad ji ed'oo doo me bē rawad'i mahānh. ⁵Ȳ nawād né paawā bē mahang, ȳ hyb n'aa newēē do bē mahang tabawāt. Ȳ tsebé baad ub bē babok ȳ ky n'aa napāh do hyb n'aa. Séd h'yyb hedoo mā bēeh. Ȳ tsebé na-āāj hē dooh né hē bē h'yy geje hōm Kristo hā bē h'yy ka'eeh do hā ȳ ky n'aa napāh doo.

Ji bawāt do papuuj ky n'aa hahyȳh

⁶Ti hyb n'aa kā, Kristo Jesus bē gado dāk do hyb n'aa bē wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa, taw'āāts hē bē awād had'yyt hē ta hā h'yy kata dāk do rababok doo da. ⁷Baad né hē bē h'yy kata dāk Jesus hā joom kóm baad joom tamasoo do hadoo. Taw'āāts hē bē an'oo bē h'yyb gó Jesus bawāt do takahūūm magyys hē. Taw'āāts hē bē an'oo baad bē h'yy kae had'yyt hē baad hadoo do ky n'aa hā bē rama metēeg wāt doo da né hē. Taw'āāts hē tak'ēp bē h'yy gadeja had'yyt hē P'op Hagā Do wē, bē hā tanoo do hyb n'aa.

⁸Bē hyb n'aa matakā ta s'ee hēnh bē rah'yyb mahūūm mahānh rama metēek doo me. Baad ji edoo né paawā rahyb n'aa newēē doo, rama metēek doo, daap hē ti ta tii. Ji rawedii ta tii hā. Sa wahē makū ma mehetek doo gó rabe'hūūm rama metēek doo. Badāk hahyȳ hā, nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawāt do ky n'aa jaw'yyk doo gó rabe'hūūm rama metēek doo. Dooh Kristo hanaa tado bā ta tii. ⁹P'op Hagā Do had'op do Kristo, aj'yy tabahado dāk doo. ¹⁰Hyȳ kā, Kristo hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa, ti anyy dāk bē h'yyb gó sahōnh hē P'op Hagā Do karēn doo. Sahōnh hē kabaj'aa do ji nahapāh doo,

hyb n'aa jewyk do ji nahapäh do na-ääj hē sa bahānh ti Kristo. ¹¹ Judah buuj ajyy sa masuuj noo byyh ragehōk P'op Hagä Do karapee rabahado padēek do metēē n'aa. Kristo hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa bē hā na-ääj hē ti anyy dāk ta metēē n'aa hadoo. Sa mo haj'aa nado tii. Kristo ado hōm nesaa do ji h'yyb säg karēn doo. Ti né tametēē n'aa hadoo bē hā hanäng doo. ¹² Bē nu kemuun bong bā bē radakā jēng hadoo Kristo sii. Bē genā bong do hadoo Kristo sii p'aa hēnh bē nu gawēēj dāk doo. Ta tii d' tawén hadoo P'op Hagä Do hejój hā, Kristo ganā wāt hanoo do hā bē h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ¹³ P'ooj ub, nesaa do bē moo heb'ooh do hyb n'aa, nesaa do bē h'yyb karēn do kanado hōm do hyb n'aa na-ääj hē, dejēp do hadoo bē h'yyb tym P'op Hagä Do hā. Tii bā kā, Kristo sii bē ganā wāt hadoo P'op Hagä Do an'oo bā. Sahōnh hē nesaa do ēr moo wāt do tamabaan hōm ēr hā kā. ¹⁴ P'op Hagä Do awug hōm ēr kūt heen n'aa kerih do hadoo doo, nesaa do wē ēr taky n'aa etyy do paah. Hahȳy da tabawug hōm: Tado dāk ēr kūt heen n'aa, tii bā tabepēm dāk hadoo b'aa kajatsēk do hā. Jesus dajēp do hyb n'aa dajēp h̄ȳy kā ēr kūt ēr hā ky n'aa ketyy do paah. ¹⁵ P'op Hagä Do ado hōm sahōnh hē nesaa do kabaj'aa do ji nahapäh doo, nesaa do hyb n'aa jewyk do ji nahapäh do sa hejój. B'aa kajatsēk do hā Kristo dajēp doo me P'op Hagä Do j'aa ketsēē dāk sa hā. Kristo dajēp noo gó sahōnh hē sa matym gó P'op Hagä Do metā wāt hadoo ta majīi, sa hā taj'aa ketsēē dāk do rabahapäh hyb n'aa.^c

¹⁶ Ti hyb n'aa bē maa newē manā bē raky n'aa tapa bā bē awa do hā, bē eēek do hā,^d rabahed'oo doo da bē nad'oo hyb n'aa. Bē maa newē manā na-ääj hē bē raky n'aa tapa bā sēt ta baab ken'yyh rataheb'ēēs doo, kamarab papuuj rataheb'ēēs doo, Saab rataheb'ēēs do na-ääj hē bē natabēj bā. ¹⁷ Jāām hē ta pooj jē hawāt do metēē n'aa ti ta ti Judah buuj rataheb'ēēs doo, ratayy doo. Kristo kajaa do pooj jē heen n'aa tii. Sahōnh hē ta ti kaja dāk Kristo hā, ti hyb n'aa dooh hyb n'aa ta ti ji karēn wāt péh. ¹⁸ Bē maa newē manā bē raky n'aa ety bā j'ooj madāk doo me rakadad'uu gen'aak do hā, āās raweh'ēēh gen'aak do hā. S'ēē gó rameboon do hyb n'aa hyb n'aa jewyk mäh, sa nooh. Rahyb n'aa newēē do hā, sa hanaa hē rakasab'ee. ¹⁹ Ta ti hedoo doo, dawēē rababoo däg kân, Kristo, ēr nu gabóg mahānh. Dooh rah'yy kata wäd bā ēr nu gabóg hā. Kristo hā h'yy ka'eeh doo, ta hā h'yy kata dāk doo, sa h'yyb rahej'oonh, rahūūm had'yyt hē rah'yy ka'eeh doo, raky dahé magyys hē na-ääj hē Kristo an'oo bā P'op Hagä Do karēn doo da. Ji nu gabóg hēnh hanaa ji jarāā sahōnh hē ji hā masoo doo. Tii d' Kristo bad'oo ta hā h'yy ka'eeh do hā. Ta hā h'yy ka'eeh do tabaa g'āās, ta hā rakata dāk tan'oo bā.

²⁰ Kristo hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa, bē na-ääj hē bē dejēb bong hadoo pooj jē ji bawāt do hā. Ti hyb n'aa, h'ēēd hyb n'aa badāk hahȳy hā habong do Kristo nahapäh do rababok doo da bē babok nā? Hēd n'aa bē gadoo raky n'aa jaw'yyk do mejūū doo? ²¹ “Bē ado manäh! Bē awa manäh! Bē moo dēē

c 2.15 Tii da né hē Roma buuj rabad'oo sa majīi hā. Sahōnh hē sa matym gó rametēēh sa majīi, sa hā raj'aa ketsēē dāk sahōnh hē rabahapäh hyb n'aa. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro beh'ūūm Nesaa Do Yb hā, Nesaa Do Yb kabaj'aa do hā, P'op Hagä Do j'aa ketsēē dāk do ky n'aa. d 2.16 Tii d' Paw-Ro wén her'oot, ma matēg oow rama metēēk do hyb n'aa. Sa noo ji tayy ji awa doo, ji eēēk doo, baad ji P'op Hagä Do gadoo hyb n'aa. Dooh hyb n'aa pé ji tayy péh. Kristo dajēp do hyb n'aa P'op Hagä Do ji tawén gadoo, ji tayy do hyb n'aa nado. Dooh jarakē hedoo do ky n'aa tado bā hahȳy. Panyyg bód see hā ji tamaher'oot jarakē hedoo do ky n'aa.

manäh!”, näng raky n'aa jaw'y'yk doo. ²²Gawatsik do hä, hahänh do hä ji tamejüü do tii. Sa hanaa ta ti ji ramejüü doo, ji hä rama metëëk doo. Dooh P'op Hagä Do hanaa tado bä. ²³Tak'ëp hajaa do ky n'aa jew'y'yk do ji ed'oo ta tii. Ji daaj hë P'op Hagä Do ji weh'ëëh ji karën ta ti hedoo do ky n'aa jew'y'yk do an'oo bä. Ji daaj hë ji kadaduu tan'oo bä. Ji daaj hë ji karehejää tan'oo bä ta tii. Baad né paawä ta mahang ramoo bok doo, ti hyb n'aa baad ji hyb n'aa manatakä bä, baad ub ji ed'oo ji hä ramejüü doo. Ti hadoo né hë nahejooj ta ti hedoo do ky n'aa jew'y'yk doo. Dooh tahaja bä nesaa do ji h'y'yb säg karën do hä ji h'y'yb keba bä tan'oo bä.

Taw'ääts hë h'y'pong jé hanäng do hä ji h'y'yb däk do ky n'aa hahy'yh

3 ¹Kristo sii bë ganä wät hadoo do hyb n'aa, h'y'yb tym papuuj P'op Hagä Do hä hana do bë gado däk do hyb n'aa y hanäng péh, taw'ääts hë h'y'pong jé hanäng do hä bë h'y'yb padäg, P'op Hagä Do hub hadäk hënh Kristo basooch bä. ²Taw'ääts hë h'y'pong jé hanäng do hä bë h'y'yb padäg, badäk hahy'yh bä hanäng do hä nado. ³Taw'ääts hë tii da bë bad'oo bë dajëp paa hadoo do hyb n'aa. Bë h'y'yb papuuj tenyyw däk h'y'yh kä Kristo sii P'op Hagä Do wë kä. Dooh ta wób rahapëë nä bä ta ti bë h'y'yb papuuj. ⁴Kristo, bë h'y'yb papuuj han'oo däk do matëëh bä kä, sahönh hë sa matym gó ta sii bë kametä däk tii bä. Kristo kabaj'aa doo da bë da kabaj'aa na-ääj hë ti noo gó kä.

⁵Ti hyb n'aa, taw'ääts hë bë gawats'iik sahönh hë baad nadoo do badäk hahy'yh hä ji h'y'yb säg karën doo. Bë ää manä bë y'ym nadoo do sii, bë patug nadoo do sii. Bë moo boo manä nesaa do nu meby n'aa näng do bë hä hanäng doo me. Taw'ääts hë bë gawats'iik ta wób hedoo pé nesaa do ji h'y'yb säg karën doo. Bë hyb n'aa hüüm manä bë ma. Jé ta ma hä hyb n'aa h'üüm doo, ta ma hä tah'y' ka'eeh tii, dooh P'op Hagä Do hä tah'y' kae bä. ⁶Ta ti hedoo do hyb n'aa né hë P'op Hagä Do rejää da nabuj keh'üüm doo. ⁷P'ooj ub, Kristo bë nahapäh nä bä, tii d' paa bë babok. ⁸H'y'yh kä, taw'ääts hë bë eréd höm sahönh hë hahy' hedoo doo: Ji kawajään doo, ji h'y' ganapüü doo, sahönh hë ji da hadoo ji pan'aa takyyk doo, ta see ji ky n'aa rejää doo, baad nadoo do ji er'oot do na-ääj hë. Taw'ääts hë bë eréd höm né hë tii. ⁹Daap bë menä manä bë da hadoo do hä, bë eréd höm do hyb n'aa bë h'y'yb säg baad nadoo do ji moo wät hanoo doo. ¹⁰Bë h'y'yb tym papuuj bë tah'y'yb mahüüm h'y'yh kä. P'op Hagä Do mo haj'aa ta ti ër h'y'yb tym papuuj. P'op Hagä Do ah'y'yt ër h'y'yb tym papuuj, ta da hado had'yyt hë tabahadoo hyb n'aa kä, baad P'op Hagä Do ër bahapäh hyb n'aa na-ääj hë. ¹¹Papuuj ër P'op Hagä Do mo haj'aa do hyb n'aa, séd gó P'op Hagä Do ji tagadoo, Judah buuj ji do bä, Judah buuj nadoo do ji do bä, masuuj noo byyh kahök do see ji do bä, masuuj noo byyh kanehök do see ji do bä, ta see buuj ji do bä, ma kamanetëëk do ji do bä, ta see karom ji do bä, sa karom ji nado bä na-ääj hë. Sahönh hë ër h'y'yb tym gó Kristo bawät. Sahönh hë bahänh hadoo do tii.

¹²Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do bë bahadoo do hyb n'aa, tak'ëp bë takamahän do hyb n'aa, taw'ääts hë bë t'yyd mehüün bë da hadoo doo. Taw'ääts hë bë ky enyyim ta wób sa wë. Taw'ääts hë dooh né hë bë h'y' kasabé bä. Taw'ääts hë kaja hë denaa hë bë h'y'yb bë mahüüm ta wób sa wë. Taw'ääts hë h'y'yb jawyg gó bë gadoo sahönh hë.

¹³Taw'ääts hë kamahän gó bë gadoo ta wób ramoo boo né paawä bë hä bë

ganen'aak doo. Taw'ääts hē bē mabaan hōm baad nadoo do ta wób bē hā rabad'oo doo, nesaa do bē moo bok do paa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do mabaan hōm doo da né hē bē hā. ¹⁴Taw'ääts hē bē kamahān bē da hadoo doo, sahōnh hē mahānh. Baad ub sēd ji h'yyb hēdo dāk ji kamahān do an'oo bā.

¹⁵Bē an'oo h'yyb n'yyim doo, Kristo bē hā han'oo dāk doo, bē tah'yyb mahūūm sahōnh hā, P'op Hagä Do bē tatsyyd wāt do hyb n'aa h'yyb nyyw gó bē babok hyb n'aa. Kristo karapee sēd h'yyb hēdoo do takarēn bē bahadoo. Taw'ääts hē bē h'yy gadeja P'op Hagä Do wē. ¹⁶Bē an'oo bē h'yyb gó baad ub sahōnh hē Kristo ky n'aa bawāt, bē an'oo bē tah'yyb mahūūm. Taw'ääts hē tak'ēp h'yy ganāng doo me bē ma metēek ta ky n'aa bē da hadoo do hā. Taw'ääts hē tak'ēp h'yy ganāng doo me tak'ēp péj bē maher'ood na-āāj hē bē da hadoo doo, baad raky daheeh hyb n'aa. Taw'ääts hē Saaw-Mo hā hanāng do kejām do ky n'aa, ta see pé P'op Hagä Do ji ma ejām do ky n'aa na-āāj hē bē ma ejām. Taw'ääts hē h'yy gadajaa gó bē ma ejām P'op Hagä Doo. ¹⁷Sahōnh hē bē moo bok doo, sahōnh hē bē her'oot do na-āāj hē, taw'ääts hē Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk do ky gabuuj gó bē bad'oo. Jesus ēr taky masa ta Yb wē. Ti hyb n'aa taw'ääts hē bē j'aa etsē né hē P'op Hagä Doo, ēr Yb, bē hā tanoo do hyb n'aa.

Y̆j hā, ajyy hā, karapee hā na-āāj hē tamaher'oot do ky n'aa hahy̆h

¹⁸Y̆j, taw'ääts hē bē ky dahé had'yyt hē bē patug. Tii d' né da taw'ääts hē bē bahed'oo bē h'yy kata dāk do hyb n'aa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā. ¹⁹Ajyy, taw'ääts hē bē kamahān had'yyt hē bē āj. Bē ejāg manā bē āj. ²⁰Karapee, pahēew, maruus, taw'ääts hē sahōnh hā bē ky daheeh bē yb, bē y̆yn, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do tsebé do hyb n'aa bē ky dahé bā. ²¹Bē sa yb, bē ejāg had'yyt manā bē taah, rah'yy geēj mahānh bē wē. Tii d' bē adoo bā, dooh rah'yyb hēdo boo baad hadoo do ramoo bok do hā.

Sa karom hā tamaher'oot do ky n'aa hahy̆h

²²Bēeh, sa karom, taw'ääts hē bē ky dahé had'yyt hē bē kariw n'aa. Bē moo bok do rahegāā bā had'yyt nado bē ky daheeh, bē hā raj'aa etsē bē karēn do hyb n'aa. Taw'ääts hē bē h'yyb gó naa bē ky daheeh sa hā, j'ooj madāk doo me nado. Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do bē weh'ēeh do hyb n'aa, taw'ääts hē baad bē moo bok sa wē. ²³Taw'ääts hē t'ōp, bē h'yyb gó naa bē moo bok sahōnh hē. Taw'ääts hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē bē moo bok ta ti bē h'yyb gó, ajyy wē had'yyt nado, ²⁴ta hā naa bē gadoo da baad hadoo do bē moo bok do mabaj bē bahapāh do hyb n'aa. Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē né hē, Kristo wē né ti bē moo bok doo. ²⁵H̆y̆ k̆ā, baad nadoo do moo wāt do gadoo né da nesaa do tamoo wād wāt do sām. Tii d' tawén hadoo, dooh P'op Hagä Do asēew bā ji mahang.

4 ¹Bēeh, sa kariw n'aa hēdoo doo, taw'ääts hē baad bē bad'oo bē karom hā, baad bē an'oo na-āāj hē sa hā. Bē wad'i manāh. Bē na-āāj né hē bē Kariw N'aa nāng h̆y̆ pong jé k̆ā. Bē hyb n'aa newē tii. Taw'ääts hē bē karom hā bē bad'oo, bē kariw n'aa h̆y̆ pong jé hawāt do bē hā tabad'oo doo da.

Nyy da raky n'aa etsē doo, nyy da rababok do ky n'aa hahy̆h

²Bē h'yy geēj hōm manā P'op Hagä Do sii bē er'oot do hā. Bē hyb n'aa matakā had'yyt hē bē ky n'aa etsē bā. Taw'ääts hē bē h'yy gadeja had'yyt

hē P'op Hagā Do wē bē hā tanoo do hyb n'aa. ³Taw'āāts hē āā na-āāj hē bē ky n'aa ets'ēē, P'op Hagā Do tyw n'aa gas'ēēs hyb n'aa Kristo ky n'aa pooj jē jī nahapāh do āā baher'oot hyb n'aa. Ta ti ky n'aa hanām do ŷ ma metēēk do hyb n'aa ŷ rawén dawāts gēēt. ⁴ŷ bē ky n'aa ets'ēē, baad ub, hā ŷ Jesus karēn doo da né hē, ta ky n'aa ŷ baher'oot hyb n'aa. ⁵Baad ub, h'yy ganāng doo me bē aboo had'yyt hē Jesus hā h'yy kana'eeh do sa wē. Ta tyw n'aa nyy bā tii da had'yyt hē ŷ karēn bē bad'oo.^e ⁶Taw'āāts hē ky enyym doo gó had'yyt hē bē er'ood ta wób sa sii. Taw'āāts hē baad bē er'ood sa sii, rahyb n'aa newēē hyb n'aa bē her'oot doo. Tii d' bē adoo bā, bē hapāh da nyy da bē ky gadoo bē hā reaanh doo.

Sa wē Paw-Ro mejūū do sa ky n'aa hahŷŷh

⁷Ēr hŷŷ hadoo do Tikiko hād nāng do bē da tamaher'oot sahōnh hē kēh ŷ n'aa. Ēr hŷŷ hadoo do āā kamahān do tii. Āā sii baad Kristo wē moo wāt do tii. Dooah tah'yy gajēē bā, bē hyb n'aa, Kristo wē tamoo wāt doo. ⁸Bē wē ŷ mejūū tabahōm, bē tamaher'oot hyb n'aa nyy da babā āā babok, bē tah'yyb en'yyim hyb n'aa na-āāj hē. ⁹Ta sii ŷ mejūū Onesīm hād nāng doo, bē panang buuj seeh. Ēr hŷŷ hadoo do āā kamahān doo, baad hadoo do hā h'yy kanerēt do tii. Sahōnh hē babā ky n'aa bē da ramaher'oot.

Sa hā rahyb n'aa esee do ky n'aa hahŷŷh

¹⁰Aj'yy Aris-Tako hād nāng doo, pa ŷ radawāts gēēt do bē m' tahyb n'aa esee. Maah-Ko, Béh-Nabéh j'oooh na-āāj hē bē m' tahyb n'aa esee. (Bē ŷ maher'ood wāt paa nyy d' bē bad'oo Maah-Ko kajaa bā. Ti hyb n'aa taw'āāts hē baad bē gadoo.) ¹¹Jesus, Jus-To ta hād seeh, ti na-āāj hē bē m' tahyb n'aa esee. Jāām né ti ajyy Judah buuj Jesus hā h'yy ka'eeh doo, si ŷŷ P'op Hagā Do bag'āās do ky n'aa ma met'ēēk doo. Baad ŷ ramasa ŷ rah'yyb en'yyim. ¹²Epa-paras, bē seeh, Kristo Jesus wē moo wāt doo, bē m' tahyb n'aa esee. Tak'ēp taky n'aa hetsē bē hyb n'aa, baad had'op had'yyt hē bē babok hyb n'aa, baad ub bē bahapāh hyb n'aa na-āāj hē P'op Hagā Do karēn do bē hā. ¹³Tak'ēp Epa-paras hyb n'aa tam'aah bē hyb n'aa, Raw-Diseej panang bā Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa na-āāj hē, Ijerap panang buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa na-āāj hē. ŷ hapāh tii, ŷ wén j'aa etsē ta hā. ¹⁴Najis ŷŷ, mediko, Rukas hād nāng doo, aj'yy Demas hād nāng do daheeh ti na-āāj hē né hē m' bē rahyb n'aa esee. ¹⁵Bē maher'ood ēr hŷŷ hedoo do Raw-Diseej panang bā haj'eenh do sa hā ŷ hyb n'aa esee. Bē maher'ood na-āāj hē ŷŷnh Nim-Pa hād nāng do hā, Jesus hā h'yy ka'eeh do ta tób bā kahet'aa do sa hā na-āāj hē, ŷ hyb n'aa esee sa hā.

¹⁶Hahŷ bē ŷ ma erih do bē ner'ood wāt do jawén paa bā bē mahang, ŷ karēn bē mejō hōm Jesus hā h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bā haj'eenh do sa wē, t'īi hēnh takaner'oot hyb n'aa. Taw'āāts hē tii bā bē ner'oot na-āāj hē kerih do Raw-Diseej buuj hā ŷ ma erii wāt doo.

¹⁷Hahŷ da bē maher'ood kēh ŷŷ, aj'yy Akipo hād nāng do hā: "Taw'āāts hē mabahajaa a hā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do anoo do mamoo wāt do pan'aa." Tii d' né da bē kyh ta hā.

e 4.5 Tii d' takarēn jī bad'oo, ta wób jī h'yyb tatuk hyb n'aa Jesus ky n'aa ragadoo hyb n'aa.

¹⁸ĩ Paw-Ro, moh ŷĩ me tagadēēg ub ŷ berii kǎn hahĩ bē ŷ hyb n'aa esee do ky n'aa. ŷ karēn paawā ŷ bē ky n'aa ets'ēē ragadahew'ēēs doo gó ŷ bagēēt do hyb n'aa. P'op Hagä Do ky enyym da bē hǎ. Jǎām hē kǎ.

1 Tesaronika

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Tesaronika häd näng doo bä habong do hã pooj jé Paw-Ro ma erih do hahỹỹh.

1 ¹Ỗ Paw-Ro, Siras, Tsmoot daheeh, ẵ edẽng bẽẽh, Tesaronika panang
bã habong doo, Jesus Kristo Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata dăk
doo, P'op Hagă Do ẽr Yb hã h'yy kata dăk doo. ẵ karẽn P'op Hagă Do ẽr Yb,
Jesus Kristo Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do na-ẵj hẽ ky en'yyim bẽ hã. ẵ karẽn
baad bẽ rah'yyb en'yyim.

Paw-Ro ratsebẽ Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa ky n'aa hahỹỹh

²P'op Hagă Do hã ẵ ky n'aa etsẽẽ bã, ẵ tsebee had'yyt hẽ ta hã bẽ hyb
n'aa. ³P'op Hagă Do ẽr Yb hã ẵ ky n'aa etsẽẽ bã, ẵ hyb n'aa es'ee had'yy t
hẽ baad bẽ babok doo, Jesus hã bẽ h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ẵ hyb n'aa esee
tak'ẽp bẽ moo heb'ooh bã bẽ da hadoo do bẽ masa hyb n'aa, bẽ kamahăn
do hyb n'aa sa hã. ẵ hyb n'aa newẽẽ na-ẵj hẽ, baad nadoo do bẽ ahob nẽ
paawă, dooh nẽ hẽ bẽ hyb n'aa erẽd Jesus Kristo ẽr Wahẽ N'aa hã bẽ h'yy
ka'eeh doo, p'aa hẽnh tabahyng bẽ bahapăh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op
Hagă Do hã ẵ tsebẽ. ⁴ẵ wakăan, P'op Hagă Do kamahăn doo, ẵ hapăh, bẽ
P'op Hagă Do asẽew hõm ta karapee bẽ bahadoo hyb n'aa. ⁵ẵ wẽn hapăh
tii, Jesus ky n'aa hanăm do bẽ ẵ maher'oot noo gó, ẵ kyy me had'yyt nado
ẵ baher'oot. P'op Hagă Do Sahee hejój banoo ẵ hã, ẵ bahajaa hyb n'aa
ẵ her'oot doo. Se hub nẽ hẽ Jesus ky n'aa baad ẵ bahapăh ẵ h'yyb gó. Bẽ
bahapăh nyy da ẵ babok bẽ mahang. Baad ẵ babok do hã bẽ bahapăh te
hub nẽ hẽ Jesus ky n'aa ẵ manaa doo. ⁶ẵ wẽn hapăh na-ẵj hẽ bẽ P'op Hagă
Do asẽew hõm doo, ẵ babok doo da, Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do bawăd wăt
doo da bẽ baboo dăg kăn do hyb n'aa. P'op Hagă Do Sahee hana do ji tsebẽ
doo me bẽ gado dăk Jesus ky n'aa, ta wób bẽ rarahejă nẽ paawă ta hyb n'aa.
⁷Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ Masedonija häd näng do hăj n'aa bã, Akaja häd näng
do hăj n'aa bã habong do Jesus hã h'yy ka'eeh doo, rahapẽẽ dăk hỹỹ kă tak'ẽp
P'op Hagă Do hã ji h'yy ka'eeh bẽ h'yy ka'eeh do hadoo. ⁸Bẽ hanaa nẽ hẽ Jesus
ky n'aa Masedonija, Akaja hăj n'aa bã raky n'aa napẽẽ hõm doo. Jé pad'yyt hẽ
raky n'aa napẽẽ kăn P'op Hagă Do hã bẽ h'yy ka'eeh doo. Ti hyb n'aa, dooh ẵ
her'ood wăd bã bẽ ky n'aa, sahõnh hẽ raky n'aa napẽẽ dăk do hyb n'aa P'op
Hagă Do hã bẽ h'yy ka'eeh doo. ⁹Sa daaj hẽ rabaher'ood kăn jé pad'yyt hẽ
bẽ hã ẵ baher'ood wăt doo, baad bẽ mahang ẵ babok doo. Raher'ood kăn

na-ääj hē, bē eréd hōm kabarii hā bē h'yy ka'eēh doo, P'op Hagä Do hā, hedēp do hā, heh'äät hā bē h'yy ka'eēh hyb n'aa kă. P'op Hagä Do karēn do bē moo bok h'ÿ kă, ta hā bē hyb n'aa jew'yyk h'ÿ kă, sa nooh. ¹⁰Raher'oot na-ääj hē ta T'aah, dejēp do mahang ganä wät do P'op Hagä Do an'oo bā, bē gada tama-tēēh h'ÿ pong jé naa. Jesus bē gada, ji tamo n'aa jesuu doo, nesaa do hā ta hā h'yy kana'eēh do P'op Hagä Do ky n'aa ety mahānh.

Baad Tesaronika panang bā Paw-Ro rababok do ky n'aa hahÿh

2 ¹Bēēh, āā wakāān, bē hapāh ti dooh daap hē tado bā bē mahang āā her'oot do Jesus ky n'aa. Hajōk ky dah'eēh. ²Pooj jé Pirip hād nāng do panang bā āā rarejā né paawā, āā raky n'aa rejā né paawā, P'op Hagä Do ēr h'yy kaha'eēh doo, āā tah'yyb ne'ÿÿm. Ti hyb n'aa bē āā maher'oot ta ky n'aa hanām doo, hajōk bē panang buuj āā rahyb n'aa wareem né paawā. ³Sahōnh hē sa hā āā ky padāg hē Jesus hā rah'yy ka'eēh hyb n'aa, dooh daap hē āā menā bā. Ji es'ōōs do nado tii. J'ooj madāk do nado ti āā wén her'oot P'op Hagä Do ky n'aa. Āā karēn do jawén nado. Dooh bē āā wad'ii bā. ⁴Āā P'op Hagä Do metyy paah, ti āā hā tah'yyb dāng ta panyyg hanām do āā baher'oot hyb n'aa sahōnh hē sa hā. Ti hyb n'aa ta panyyg āā baher'oot bā, dooh ta wób gen'aak do ky n'aa āā her'ood bā. P'op Hagä Do gen'aak do ti āā her'oot doo. Ti né hē ti āā h'yyb metyy doo. ⁵Dooh noo gó āā h'yyb manep'ēēh péh. Bē hapāh né hē, dooh tii da āā adoo bā. Dooh noo gó āā ky ken'yym sa ma hyb n'aa, Jesus ky n'aa āā baher'oot bā. Āā ehub né hē āā her'oot do P'op Hagä Do hapāh. ⁶Dooh āā bē j'aa etsē do jawén āā aboo bā. Dooh āā ta wób raj'aa etsē do jawén āā aboo bā.

⁷Kristo mejūū do āā bahadoo do hyb n'aa, āā karēn bā paawā, āā haja né paawā bē hā āā mejō bā. Ti hadoo né hē, dooh tii d' āā karēn bā. Bē mahang āā babok noo gó baad āā ky enyym bē hā. Ji ÿÿn ji takamahān do hadoo, ⁸bē āā kamahān tak'ēp. Bē āā panāk paa P'op Hagä Do panyyg hanām doo. Baad āā h'yyb bē āā masa hyb n'aa. Tii da āā wén d'oo tak'ēp āā kamahān do hyb n'aa bēēh. ⁹Āā wakāān, bē hapāh nā tak'ēp āā moo bok āā ma, āā waa sām hā, bē mahang āā habok noo gó. Adēb bā, atsēm āā moo bok āā waa sām hā. Tii da āā wén d'oo, bē hā āā ganada hyb n'aa āā waa, āā h'ēēd, P'op Hagä Do panyyg hanām do āā her'ood nuuj jé bē hā. ¹⁰Bē hapāh, P'op Hagä Do hapāh na-ääj hē hahÿh: Baad ub né hē, P'op Hagä Do karēn doo da āā babok paa bē mahang, Jesus hā h'yy ka'eēh do mahang. Dooh hyb n'aa āā hā raky kes'ēēm péh. ¹¹⁻¹²Bē hapāh na-ääj hē, bā mahang āā babok noo gó bē āā h'yyb enāw had'yyt hē, bē āā mejūū tak'ēp péj sét ken'yyh, ji yb ji hā tabad'oo do hadoo, P'op Hagä Do karēn doo da bē babok hyb n'aa. Tii da āā karēn bē babok, bē P'op Hagä Do atsyyd wät do hyb n'aa tabag'āās do karapee bē bahadoo hyb n'aa, ta sii, h'ÿ pong jé ta bag hetsooh do gabarēēh do mahang bē babok hyb n'aa.

¹³P'op Hagä Do ky n'aa bē hā āā baher'oot noo gó, āā kyyh nado ti bē hā. P'op Hagä Do kyyh bē hā, bē wén ky daheeh. Te hub né hē tii. P'op Hagä Do kyyh né hē ti bē maa newēē doo, āā her'oot doo. Ta kyy me né hē P'op Hagä Do bē tah'yyb h'ÿÿt, bēēh, ta hā h'yy kasadā doo. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do hā āā tsebee had'yyt hē. ¹⁴Āā wakāān, Jesus ky n'aa bē ky daheeh āā wén hapāh, Judah hā j'aa bā habong do Jesus hā h'yy ka'eēh do hado dāk do hyb

n'aa bëëh. Jesus hyb n'aa bë wakään bë rarahejää, sa hã sa wakään rarahejää do hadoo Jesus hyb n'aa. P'op Hagä Do karapee, Kristo Jesus hã h'yy ka'eëh doo, Judah hãj n'aa bã habong do rahoop sa wakään mooh, Jesus hã rah'yy ka'eëh do hyb n'aa. Ti hadoo né h'ÿy kã bë ahoop né hẽ bë wakään Jesus hã h'yy kana'eëh do sa mooh, P'op Hagä Do panyyg bë ky daheeh do hyb n'aa. ¹⁵Nanäng Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eëh do kyy gó né hẽ radaj'ëëp Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Tii d' né paa sa wahẽ makũ rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod wób sa hã. Radej'ëëp né paah. Tii d' né hẽ äã hã h'ÿy kã. Äã kejën bong ran'oo bã hajõng panang bã. Dooch P'op Hagä Do gen'aak do ramoo boo bã. Sahõnh hẽ badäk hah'ÿy hã habong do majiĩ däg. ¹⁶Judah buuj nadoo do hã P'op Hagä Do panyyg hanäm do äã baher'oot bã, P'op Hagä Do bed'ëëp hyb n'aa sa h'yyb tym, ta wẽ rababok hyb n'aa, äã rameduuk Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eëh do hã. Tii d' had'yyt rawén d'oo do hyb n'aa ta bahãnh däg sa hã hanäng do nesaa doo. Ti hyb n'aa edaa däk ta sãm baj sa hã P'op Hagä Do banoo doo.

Tak'ëp Paw-Ro rakarën rabaheg'ääs Tesaronika buuj ky n'aa hah'ÿy

¹⁷Äã wakään, banadawëd äã bah'üüm ran'oo bã bë mahãnh, tak'ëp äã h'yy ketón bong, ji t'aah dajëp do ji h'yy katón do hyb n'aa hadoo. Dooch né paawä bë mahang äã aboo boo bã, bë äã hyb n'aa esee. Tak'ëp äã karën bë äã baheg'-ääs. ¹⁸Äã h'yyb gó äã karën paawä bë äã bahehëën. Hajõo nuu me hëp ÿÿ ÿ karën paawä ÿ bahõm bë wẽ. Äã wén nahõm, Nesaa Do Yb äã tah'yyb panas'-ëëh do hyb n'aa. ¹⁹Tak'ëp äã wén karën bë äã baheg'ääs, bë hyb n'aa né hẽ äã j'aa etsẽ, bë hyb n'aa né hẽ äã tsebé. Baad P'op Hagä Do hã bë h'yy ka'eëh nã Jesus matëeh noo gó äã gahëën. Baad had'yyt hẽ Jesus hã bë h'yy ka'eëh do hyb n'aa äã tsebé da, äã j'aa etsẽ da Jesus Kristo, ër wahẽ n'aa, p'aa hënh tabahyng noo gó ji mo haj'aa tabaheg'ääs bã. ²⁰Te hub né hẽ, bë hyb n'aa né hẽ äã kasab'ee, bë hyb n'aa né hẽ äã tsebé. Ti hyb n'aa äã karën bë äã baheg'ääs.

3 ¹⁻²Ti hyb n'aa, tak'ëp äã h'yy katón bã bë hyb n'aa, äã hyb n'aa newëë Tsimoot äã mejüü bë wẽ. Ti nuuj jé Atën häd näng do panang bã ÿ baym Siras daheeh. Äã h'ÿy hadoo né hẽ ti Tsimoot. Äã moo hadoo né tii, P'op Hagä Do karën do moo wät doo. Kristo ky n'aa taher'oot. Äã mejõ hõm bë tah'yyb tsebé hyb n'aa, baad had'yyt hẽ Jesus hã bë h'yy ka'eëh hyb n'aa, ³bë h'yy ganejẽ hõm hyb n'aa, baad nadoo do bë ahoop do hyb n'aa. Bë hapäh né hẽ, Jesus Kristo hã ji h'yy kae bã, ji rarahejää. Ti né hẽ P'op Hagä Do h'yyb däng ji hã, baad ji h'yyb tawapëën hyb n'aa. ⁴Bë mahang äã babok noo gó, hajõo nuu me bë äã maher'oot ji da rarejää Jesus hã ji h'yy ka'eëh do hyb n'aa. Äã her'oot do paa ta ti bë hã, ta ti né kã. ⁵Bë h'yy gejë hõm ÿ ed'oo bë rarahejää do hyb n'aa. Nejaa wäd hëp ÿÿ ÿ gamada me bë ky n'aa. Ti hyb n'aa ÿ mejüü Tsimoot bë wẽ, bë taheg'ääs Jesus hã bë h'yy kae nã bã. ÿ h'yyb eÿÿm Nesaa Do Yb, ji h'yyb tahet'uuk doo, bë tah'yyb tatug bã bë hyb n'aa eréd hõm bã Jesus. ÿ h'yyb eÿÿm Satanas bë tah'yyb met'ëëg hõm bã. Daap paawä tii bã äã ma met'ëëg bong Jesus ky n'aa bë hã.

⁶H'ÿy kã, nag'aap hẽ Tsimoot kaja nã bë wẽ hana doo. Baad bë ky n'aa tabaher'oot. Baad Jesus hã bë h'yy ka'eëh tanooh, baad ta wób bë kamahãnh tanooh. Bë hyb n'aa es'ee had'yyt hẽ m' äãh, tanooh. Tak'ëp mã bë karën bë wẽ äã baheg'ääs, tanooh. Tii d' né äã karën né hẽ. ⁷Ti hyb n'aa, äã wakään,

tak'ëp ää rarahejā né paawā ää tsebee kän bë ky n'aa hanām do hyb n'aa. Jesus hā bë h'yy ka'eeh nā do hyb n'aa ää wén tsebé. ⁸Hÿÿ kâ dooh ää h'yy ketón boo bā. Ää tseb'ee hÿÿ kâ, baad Jesus hā bë h'yy kae had'yyt do hyb n'aa. ⁹“Taw'ääts hē òm ee. Baad mah'yyb mahüüm sa h'yyb tym. Ää mah'yyb tym tseb'ee sa hyb n'aa”, näk ää P'op Hagä Do hā. Tak'ëp P'op Hagä Do ää j'aa etsé bë hyb n'aa. ¹⁰Hajōō nuu me tak'ëp P'op Hagä Do hā ää betseē, p'aa hēnh bë ää baheg'ääs tan'oo bā, bë ää ma metëëk hyb n'aa bë nahapäh nā doo, baad had'yyt hē Jesus hā bë h'yy ka'eeh hyb n'aa kâ.

¹¹P'op Hagä Do ër Yb hā, Jesus ër Wahë N'aa hā na-ääj hē ää ky n'aa etsëē, rabado hōm hyb n'aa sahōnh hē ää tahewaat doo, tabahajaa hyb n'aa bë wē ää bah'üüm. ¹²Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hā ää ky n'aa etsëē, sahōnh hē bë da hadoo do tak'ëp bë kamahān magyys hē hyb n'aa, tak'ëp bë ää kamahān doo da. ¹³Ää ky n'aa etsëē bë h'yyb tym tabehej'oonh hyb n'aa, ta karapee sii hē Jesus ër Wahë N'aa kajaa bā kâ, ji naw'yyt hyb n'aa bë hā raky n'aa tapaa do ky n'aa P'op Hagä Do ër Yb matym gó, baad ub, tsyt hē ta wē bë babok do hyb n'aa.

P'op Hagä Do karēn doo da ji bawäd had'yyt hē do ky n'aa hahÿÿh

4 ¹Hÿÿ kâ ää wakāän, ta see ky n'aa bë hā ää ma erih. Jesus kyy gó tak'ëp ää betseē paa bë hā, P'op Hagä Do karēn doo da bë baboo had'yyt hē, bë ää ma metëëk do paa hadoo da. Tii d' né hē bë babok ää hapäh. Hÿÿ kâ, ta bahānh ää karēn bë an'oo bā. ²Tii d' ÿ wén etsëē bë hā, bë hapäh do hyb n'aa Jesus ky gabuuj gó bë hā ää mejüü do paah.

³P'op Hagä Do karēn sahōnh hē baad nadoo do bë eréd hōm, baad hadoo do bë gadoo, baad had'yyt hē bë babok hyb n'aa kâ. Dooh P'op Hagä Do karēn bā bë ää bā bë ÿÿm, bë patug nadoo do sii. ⁴Takarēn bë sahōnh hē bë h'yy keb'aah bë ÿÿm nadoo do hā, bë patug nadoo do hā. P'op Hagä Do karēn baad ub, tsyt hē, ta wē bë baboo had'yyt hē, P'op Hagä Do hā, ta wób hā na-ääj hē weh'ëeh doo da. ⁵P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do bë hado manäh. Nesaa do sa h'yyb tii. Rah'yy karēn pé sii rabahe'ÿÿh. ⁶Dooh ta tii da ji wad'ii ji da hadoo doo. Ta da hadoo wadii péh, ta da hadoo do ÿÿm sii hahÿÿh péh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rajāā da, baad ää maher'oot do paa né hē bë hā. ⁷Ër P'op Hagä Do atsyyd wät, baad had'yyt hē ër babok hyb n'aa ta wē. Dooh ër tatsyyd bā nesaa doo gó ër babok hyb n'aa. ⁸Ti hyb n'aa jé hahÿÿ ää ma metëëk do taky nadahe bā, aj'yy kyyh had'yyt hē nado taky nadaheeh, P'op Hagä Do kyyh ti taky nadaheeh doo! P'op Hagä Doo, ta Sahee baad had'op do bë hā hanoo do ti taky nadaheeh!

⁹Dooh hyb n'aa bë ää ma erih pé ji da hadoo do ji kamahān do ky n'aa, P'op Hagä Do ma met'ëeg wät do hyb n'aa bëeh, bë kamahān hyb n'aa bë da hadoo doo. ¹⁰Ää hapäh, sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do Masedonija häj n'aa bā habong do bë kamahān. Ti hado né paawā, ää wakāän, tak'ëp ää betseē bë hā ta bahānh bë kamahān hyb n'aa bë da hadoo doo. ¹¹Ta äh hā had'yyt hē bë hyb n'aa newē nyy da bë bad'oo, tak'ëp baad ub bë babok hyb n'aa bë da hadoo do wē, bë du nen'aa hyb n'aa bë tah. Taw'ääts hē bë ma hā bë moo bok, bë waa enäh hyb n'aa, bë h'ëed enäh hyb n'aa, bë ää ma metëëk do paa da né hē ää habok noo gó bë mahang. Taw'ääts hē ta tii hā bë h'yyb padäg had'yyt hē. ¹²Tii da bë ää wén mejüü, ta äh hā had'yyt hē baad bë babok Jesus hā

h'yy kana'eeh do rahegāā bā kā, baad bē raweh'ēeh hyb n'aa, ta wób hā bē daab yb mahānh n'aa na-āāh jē.

Jesus matēēh do ky n'aa hahȳȳh

¹³ Āā wakāān, āā karēn baad bē bahapāh Jesus hā h'yy ka'eeh do dejēp do sa ky n'aa. Dooh āā karēn bē h'yy ketón bā dejēp do hā, ta wób, Jesus hā h'yy kana'eeh do rah'yy katón doo da. Tak'ēp rawén h'yy ketón tii, rapanyyg kanadaheeh do hyb n'aa ji ganā wāt do ky n'aa. Ji dajēp jawén paa bā, dooh baad hadoo do ragahēen péh. ¹⁴ Jesus dajēp, tii bā taganā wāt p'aa hēnh āā hapāh. Ti hyb n'aa ēr hapāh hahȳȳh: Jesus hā h'yy ka'eeh do paa dejēp doo, genā bong da p'aa hēnh sa kamag paa P'op Hagā Do an'oo bā. H̄y pong jé Jesus masāk ta sii P'op Hagā Do an'oo bā. ¹⁵ Bē āā maher'oot Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do āā tama metēēk doo: Ēēr, babā hedēp nā do Jesus p'aa hēnh tamatēēh bā, dooh da ēr mamuun ta hā, ta hā h'yy ka'eeh do dejēp do sa pooj jé. ¹⁶ Ta daaj hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do bahyng da wawēē hē h̄y pong jé naa. Ti noo gó da ji maa napāh da ta hejój Jesus mejūū doo. Tak'ēp da ta kyyh. Ti noo gó né da ji maa napāh āās sa wahē n'aa kyyh. Ti noo gó né da torōm-bet hād nāng doo, P'op Hagā Do ma, gameh̄ȳh do ji maa napāh da. Tii bā kā, Kristo hā h'yy ka'eeh do dejēp do paa kā genā hōm kán sa kamag paah. ¹⁷ Tii bā nadejēp nā doo, as'ēēg kán sa sii wē puh mahang P'op Hagā Do an'oo bā, wē hā, Jesus ēr wahē n'aa, ēr gadoo hyb n'aa. Tii bā kā, h̄y pong jé ta sii had'yyt ēr baboo kán. ¹⁸ Ti hyb n'aa bē da hadoo do hā bē h'yyb tsebee ji ganā wāt do ky n'aa hā.

5 ¹ Dooh hyb n'aa ny noo gó Jesus bahyng do ky n'aa āā berih péh, āā wakāān. ² Baad bē bahapēē dāk ta ti ky n'aa. Bē hapāh, nayyw hē da Jesus kajaa. Ji ganada bā takajaa. Hets'ēēk do atsēm kajaa do ji ganada do hadoo tii. ³ Ta wób, Jesus hā h'yy kana'eeh do rah'yy kanap'eed gó raky hadoo bā: “Taw'āāts hē, h'yyb nyyw dāk badāk hahȳȳ hā habong doo. Dooh ēr heȳym péh”, rabanāng bā, tii bā kā da, nayyw hē P'op Hagā Do mo haj'aa adāng sa hā tak'ēp nesaa doo. Nayyw hē da tii. Ȳynh wog mahȳynh nayyw hē ganā dāk do hadoo da. Nayyw hē da P'op Hagā Do mo haj'aa adāng sa hā tak'ēp nesaa doo. Dooh da rahaja bā rakejēn bā ta ti mahānh.

⁴ Jesus hā h'yy kana'eeh doo, badagyp do hadoo doo gó habok doo, Jesus kajaa do ganah'ēen do nahado bēēh. Ti hyb n'aa dooh bē h'yy gabadoo bā Jesus kajaa do hā, hets'ēēk do hā ji h'yy gabadoh do hadoo. ⁵ Ta bag hadoo doo gó habok do bēēh, P'op Hagā Do panyyg hanām do hā bē h'yy kadaw-'uuh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa dooh bē h'yy gabadoo bā Jesus kajaa bā. Atsēm habong doo, P'op Hagā Do panyyg hanām do hā h'yy kanadew'uuh do hyb n'aa badagyp do hadoo doo gó habong do nahado ēēr. ⁶ Ti hyb n'aa taw'āāts hē dooh ji h'yy kanap'eed bā Jesus kajaa do hā ta wób rabad'oo doo da. A'ȳȳh do hadoo tii. Taw'āāts hē ēr hyb n'aa matakēē. Taw'āāts hē ēr h'yyb ēr mesoo, baad nadoo do ji h'yyb karēn do jawén ēr nabok hyb n'aa. ⁷ Ha'ȳȳh doo, atsēm ti raba'ȳȳh. Jarakē hedoo do he'ēēk doo, atsēm ti rakanahapēē bong ta mahȳȳj hyb n'aa. Atsēm buuj hadoo né tii, badagyp do hadoo doo gó habok doo. ⁸ Ēēr, dooh tii da ēr hado bā. Adēb bā buuj hadoo ēēr, baad hadoo do P'op Hagā Do karēn do hapāh doo. Ti hyb n'aa, taw'āāts hē ēr h'yyb ēr mesoo, baad nadoo do ji h'yyb karēn do jawén ēr nabok hyb n'aa. Taw'āāts hē baad ēr kan'yyh, sa

h'yy gatsapoog me, sa nu gasu me na-ääj hē warahén rakan'y'yyh doo da hadoo. Hahýý d' ý hanäng pé tii: Taw'ääts hē baad ér h'yy kae had'y'yyt hē P'op Hagä Do hä. Taw'ääts hē ta wób ér kamahän had'y'yyt hē. Taw'ääts hē Jesus ér ted'ëep sahõnh hē P'op Hagä Do rejää do mahänh ér gahëen had'y'yyt hē.^a

⁹Ta ti ý wén her'oot, ér P'op Hagä Do asëew hõm ér tarejää hyb n'aa nado. Èr tasëew hõm ér tabed'ëep hyb n'aa ta wób tarejää noo gó, ér hyb n'aa Jesus Kristo ér Wahë N'aa, dajëp do hyb n'aa. ¹⁰Èr hyb n'aa Jesus wén dajëp, ta sii ér babok hyb n'aa. Jesus matëeh bã ér edëb nã bã, ér dejëb bã na-ääj hē, ta sii né da ér babok. ¹¹Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ér ted'ëep do hyb n'aa, bë da hadoo do hä bë h'yyb tsebee. Bë da hadoo do hä bë h'yyb masaa. Tii da bë bad'oo doo da né hýý kã.

¹²Ää wakään, tak'ëp ää betseë bë hä, bë wehëë bë mahang tak'ëp moo bok doo, bë da h'yyb hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do bë ma met'ëëk doo, bë h'yyb mah'üüm doo. ¹³Bë wehëë, bë kamahän, tak'ëp ramoo bok do hyb n'aa bë ramasa hyb n'aa. H'yyb näm doo gó bë aboo bë da hadoo do wë.

¹⁴Ää wakään, tak'ëp ää betseë bë hä, tak'ëp peej bë maher'ood Jesus hä h'yy ka'eeh do moo nehõnh do ramoo bok hyb n'aa sa ma sãm hä, sa waa sãm hä. Bë h'yyb tsebee jé h'yyb nahed'oo doo. Bë masaa kanahën doo nã Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Bë hyb n'aa ejäg manäh bë da hadoo do hä. ¹⁵Bë abaaj manä nesaa do bë wë moo wät do hä. Taw'ääts hē bë ky enyym bë da hadoo wë, ta wób, Jesus hä h'yy kana'eeh do sa wë na-ääj né hē.

¹⁶Taw'ääts hē bë h'yyb tsebee had'y'yyt hē. ¹⁷Taw'ääts hē bë ky n'aa ets'ëë had'y'yyt hē. ¹⁸Taw'ääts hē P'op Hagä Do wë bë tsebee had'y'yyt hē, baad tabadoo bã bë hä, baad tanado bã bë hä na-ääj hē. Tii d' né hē P'op Hagä Do karën bë hä, Kristo Jesus karapee, Jesus ky dah'eeh do bë bahadoo do hyb n'aa.

¹⁹Bë medug manä P'op Hagä Do Sahee. ²⁰Bë ty n'aa gesyyg manä bë ramaher'oot doo, P'op Hagä Do Sahee metëeh do rahanäng doo. ²¹Ti hadoo né hē, bë mety sahõnh hē rahe'oot doo, P'op Hagä Do Sahee hanaa né hē tado bã bë bahapäh hyb n'aa. Tii bã bë gadoo te hub hadoo doo. ²²Taw'ääts hē nadoo doo, P'op Hagä Do kyy kerih do hä baad kanejäk doo, bë gado manäh. P'op Hagä Do Sahee kyy gó nado tii bã.

²³P'op Hagä Do hä, ta karapee tah'y'yyb n'y'ym doo, ý ky n'aa ets'ëë tsyt hē baad had'y'yyt hē, takarën doo da bë babok tan'oo bã. Ý ky n'aa ets'ëë, tabanoo hyb n'aa bëëh, bë h'yyb tym sii hē, baad tabahadoo hyb n'aa Jesus Kristo ér Wahë N'aa matëeh bã kã, ji naw'y'yyt hyb n'aa bë hä raky n'aa tapaa do ky n'aa. ²⁴P'op Hagä Do bë tanaëënh doo, dooh tah'y'yy gajëë hõm bã ji hä. Tahajaa né hē ta hä ji h'yy kasadëë bã. Ti hyb n'aa ý hapäh baad ub, tamoo wät né hē ta hä ý ets'ëë doo.

Paw-Ro rakedëë bong do ky n'aa hahýýh

²⁵Ää wakään hedoo doo, bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä ääh. ²⁶Ää karën baad bë edëë ää kyy gó sahõnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh doo. ²⁷Jesus ky gabuuj gó ý betseë bë hä, bë ner'oot hyb n'aa hahý ää ma erih do sahõnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä. ²⁸Tagadëëg ub ää karën, Jesus Kristo, ér Wahë N'aa ky enyym bë hä. Jääm hē kã.

a 5.8 Tii d' ji adoo bã, dooh da nesaa do ji moo wäd bã.

2 Tesaronika

**Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Tesaronika
häd näng doo bä habong do hã ta
jawén Paw-Ro rama erih do hahỹ̃h.**

1 ¹Y Paw-Ro, Siras, Tsimoot daheeh, ãã edëng bëëh, Tesaronika panang
bä habong doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata däk
doo, P'op Hagä Do ër Yb hã h'yy kata däk doo.

²Ãã karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do
na-ääj hë ky en'ym bë hã. ãã karën baad bë rah'yyb en'ym.

P'op Hagä Do wë Paw-Ro ratsebë do ky n'aa hahỹ̃h

³Ãã wakään, hajõõ nuu me P'op Hagä Do wë ãã tsebë bë hyb n'aa. Baad
né tii d' ãã bad'oo. “Taw'ääts hë òm. Ky en'ym òm sa hã”, nãk ãã kyyh P'op
Hagä Do hã. ãã tsebë ta hã, Jesus hã bë h'yy kae magyys hë do hyb n'aa, bë
da hadoo do bë kamahän magyys hë do hyb n'aa na-ääj né hë. ⁴Ti hyb n'aa,
P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do wób sa hã ãã her'ood bã bë ky n'aa, ãã j'aa
etsë bëëh. ãã her'oot sa hã, h'yyb jawyg gó bë babok, dooh bë h'yy gejë hõm
bã Jesus hã bë h'yy ka'eeh do hã, bë ta wób rarahejã né paawä, kanahën né
paawä bë hã hajõõ nuu me.

⁵Baad ub da P'op Hagä Do ky n'aa etyy sahõnh hë, ji bahapäh ta tii hã.
Baad ub sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do hyb n'aa, bë hã P'op Hagä
Do anoo da hỹ pong jé, tabag'ääs doo bã, ta sii bë baboo had'yyt hë hyb n'aa.
Tabag'ääs do karapee bë bahadoo do hyb n'aa, da hë bë ahoop baad nadoo
doo. ⁶Baad ub P'op Hagä Do anoo da sahõnh hë sa hã ta sãm. Baad ub P'op
Hagä Doo. Dooh tesõõts hõm bã. Tarahejãã da bë hã rejãã doo. ⁷Bë hã kã, da
hë baad nadoo do hah'oop doo, baad bë babok da tan'oo bã. Ti hadoo tabanoo
da ãã hã na-ääj hë. Tii d' tabad'oo da Jesus, ër Wahë N'aa bahyng noo gó ta
ääs tak'ëp haj'ap do sii hë hỹ pong jé naa tëëg hõõ mahang. ⁸Tii bã kã, P'op
Hagä Do nahapäh doo, Jesus ër Wahë N'aa ky n'aa hanäm do ky nadah'eeh do
P'op Hagä Do rejã kãn da. ⁹Sa hã ta sãm tabaaj kãn da. Tarejã had'yyt hë kã.
Rahob had'yyt hë kã tamo haj'aa. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mahänh, Tak'ëp
Hyb N'aa Jawyk Do hejój mahänh, ta bag hetsooh do gabarëeh do mahänh
P'op Hagä Do ah'eed h'üüm da tii. ¹⁰Tii d' tabad'oo, p'aa hënh Jesus bahyng
noo gó kã, sahõnh hë ta karapee, ta hã h'yy ka'eeh doo, ta hã raweh'ëeh hyb
n'aa, ta hã rakasab'ee hyb n'aa. Ti noo gó ta hã j'aa etsë do wób né da bëëh, ta
ky n'aa bë hã ãã her'oot do bë ky dahé däk do hyb n'aa.

¹¹ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do hä hajöo nuu me ää ky n'aa etsëë bëëh. Ää ky n'aa etsëë, bë hä tabanoo hyb n'aa baad, ta karapee rababok doo da bë babok hyb n'aa, bë tawén tsyyd bong. Ää ky n'aa etsëë na-ääj hë, ta hejój me tabanoo bë hä sahönh hë baad hadoo do ta hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa bë moo bok bë karën do bë bahajaa hyb n'aa. Ää ky n'aa etsëë, baad hadoo bë hyb n'aa newëë do bë bahajaa hyb n'aa.

¹² Tii d' ää wén ky n'aa etsëë, bë hyb n'aa Jesus ër Wahë N'aa kawehëë däk hyb n'aa, bë na-ääj hë bë kawehëë däk hyb n'aa ta hyb n'aa. P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ääj hë, ji wë raky en'yym nes'aa né paawä ji. Ti hyb n'aa tii d' tawén hadoo.

Aj'yy h'yy kawareem do yb ky n'aa hahÿÿh

2 ¹⁻² Hÿÿ kä ää wakään hedoo doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa p'aa hënh tabahyng do ky n'aa kä, ta wë ër mamuun do ky n'aa kä, ää karën dooh nayyw hë bë h'yyb manepëë boo bä Jesus ewäd hyng p'aa hënh ranoo bä, daap ramenä bä. P'op Hagä Do Sahee ti ta ti metëëh do sa hä ranoo bä paawä, ää maher'oot ranoo bä, sa hä ää ma erih ta ti ranoo bä paawä, bë ky dahé manäh! Daap ramenyyh. ³ Bë h'yyb manepëë manä rahe'oot do hä.

Jesus matëëh do pooj jé, hajök badäk hahÿ haw'ääts hë habong do P'op Hagä Do hä rah'yy kawareem da. Aj'yy, h'yy kawareem do yb, sahönh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do wë h'yy kawareem doo, kasee da pooj jé. Jesus gawats'iik da tii. ⁴ P'op Hagä Do majiï yb da tii. P'op Hagä Do hä tah'yy kawareem da. Sahönh hë rah'yy kaha'eeh do bahänh takarën tanu gadäk. Ta daaj hë, ta hä hë tah'yy ka'eeh da. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä da tabajëë suun. Tii bä da tabasoo, takarën da sahönh hë tabag'ääs hyb n'aa. "ÿ né hë P'op Hagä Doo", näng da, daap tamenyyh bä sahönh hä.

⁵ Dooh bë hyb n'aa es'ee boo bä, hajöo nuu me ti ky n'aa paa ÿ baher'oot bë hä bë mahang ÿ hawäd wät noo gó?

⁶ Bë hapäh, da hë ti anäng nä ta ti aj'yy h'yy kawareem do yb hewaat doo, jääm né hë takasee hyb n'aa P'op Hagä Do h'yyb däng bä. ⁷ Badäk hahÿÿ bä habong do rah'yy ganenä né paawä, da hë Nesaa Do Yb du do däk tah'yyb metëëk sa hä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hä rah'yy kawareem hyb n'aa. Tii d' tahado né paawä, h'yy kawareem do yb tahewaat do tamasoo nä tii, takanasee hyb n'aa nä. Ta ti tameso had'yyt hë, P'op Hagä Do bado hõm bä kä ta ti h'yy kawareem do yb tamasoo doo. ⁸ Tii bä da h'yy kawareem do yb, sahönh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do wë h'yy kawareem doo, kas'ee kän da badäk hahÿÿ bä. Ti hadoo né hë Jesus gawats'iik da ti ta kyy me. Ta bag tak'ëp gabarëëh do mahang Jesus matëëh do hyb n'aa, Jesus bado hõm da sahönh hë nanäng hejój.

⁹ H'yy kawareem do yb kasee bä da, Nesaa Do Yb anoo da ta hä tak'ëp ta hejój. Tapehuunh da. Meuj n'aa näng da tamo haj'aa. Baad kahed'oo tapehuunh doo. ¹⁰ Hajöng baad nadoo doo me tawedii da tabanesaa doo hënh hah'üüm doo. Tabanesaa hënh rawén hõm, P'op Hagä Do ky n'aa hanäm do raky nadaheeh, raganen'aak do hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa hanäm do raky dahé bä paawä, P'op Hagä Do ed'ëëp paawä ta wë. ¹¹ P'op Hagä Do raky nadaheeh do hyb n'aa, rah'yyb manepëë bong P'op Hagä Do an'oo bä. Ti hyb n'aa, rah'yyb manepäh do hyb n'aa, raky daheeh da h'yy kawareem do yb kyy

kä. ¹²Tii d' tawén hadoo, sahõnh hē panyyg hanām do ky nadah'eeh doo, baad nadoo doo gó rababok gen'aak doo, tabanesaa hēnh P'op Hagä Do ky n'aa etyy hyb n'aa kä.

Dooch baad hadoo do hā ji h'yy gajëë hõm bā do ky n'aa hahȳȳh

¹³Ää wakāän hedoo doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kamahān doo, hajōō nuu me P'op Hagä Do wē ää tsebé bē hyb n'aa. Sahõnh hē tadu dahäng do noo gó bē tasëew hõm, bē h'yyb tym tabed'ëëp hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do wē ää wén tsebé. Bē h'yyb tym tabed'ëëp, tsyt hē baad had'op bē babok ta Sahee an'oo bā do hyb n'aa, panyyg heh'äät ub do bē ky daheeh do hyb n'aa na-ääj hē. ¹⁴P'op Hagä Do bē tatsyyd bong Jesus ky n'aa hanām do bē hā ää maher'oot doo me. Bē tatsyyd bong, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hejój gó, ta bag gabarëëh doo gó Jesus sii bē babok hyb n'aa. ¹⁵Ti hyb n'aa, wakān haa, bē h'yy gejë hõm manāh. Bē eréd manā baad bē ky daheeh do sahõnh hē bē hā ää metëek doo, ää ma erih doo me, ää her'oot doo me na-ääj hē.

¹⁶⁻¹⁷Jesus Kristo, ër Wahë N'aa hā, P'op Hagä Do ër Yb hā na-ääj hē ää ky n'aa etsëë bëëh, bē rah'yyb en'yyim hyb n'aa, bē rah'yyb hej'oonh hyb n'aa baad hadoo do bē moo boo had'yyt hē hyb n'aa, baad hadoo do bē her'ood had'yyt hē hyb n'aa na-ääj hē. P'op Hagä Do ër Yb, ti né ti ër takamahān doo. Ër wē taky ennym do hyb n'aa, ër h'yyb ennyw däg had'yyt hē tan'oo bā, baad hadoo do ër hā taky däng do ër gahëen tan'oo bā.

Paw-Ro karën sa hyb n'aa raky n'aa etsëë do ky n'aa hahȳȳh

3 ¹Ää wakāän, ta see ky n'aa ää erih hý̄ȳ kä. Bē ky n'aa ets'ëë ääh, nayyw hē jé pad'yyt hē sahõnh hē rapanyyg enā hõm hyb n'aa Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa jé pad'yyt hē baad ta ky n'aa ragadoo hyb n'aa bë gado dāk doo da. ²Bē ky n'aa ets'ëë na-ääj hē ääh, ää Jesus bed'ëëp hyb n'aa ajyy ky nesaa do sa moo mahānh. Tii d' ȳ wén etsëë, dooh sahõnh hē Jesus hā rah'yy kae bā do hyb n'aa.

³Dooch Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yy gajëë hõm bā ji hā. Tamoo wāt né hē ji hā taky däng doo. Bē da tah'yyb hej'oonh bē nerét hyb n'aa ta hā bē h'yy ka'eeh doo. Bē da tamo n'aa jesuu Nesaa Do Yb mahānh. ⁴Bē ää ky daheeh Jesus an'oo bā. Ää hapäh, bē moo boo had'yyt né hē bē hā ää mejüü doo. ⁵Jesus hā ää ky n'aa etsëë, bē tah'yyb mahüüm hyb n'aa, bē P'op Hagä Do kamahān baad ub bē bahapäh hyb n'aa, Kristo h'yy ganajëng doo da baad nadoo do tabahoop noo gó, bē h'yy ganejë hyb n'aa na-ääj hē.

Jesus hā h'yy ka'eeh do moo nehõnh do ky n'aa hahȳȳh

⁶Ää wakāän, Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó bē ää mejüü, bē kamanekuunh hyb n'aa Jesus hā h'yy ka'eeh do moo nehõnh do sa mahang, ää ma metëek doo da nabok doo. ⁷Tii da ää wén mejüü, bē hapäh né hē taw'-ääts hē ää babok doo da bē babok. Dooch ää moo nehōj bā bē mahang ää babok noo gó. ⁸Dooch ää awa bā bē waa bag hēnh. Tak'ëp ää moo bok ää waa sām hā adëb bā, atsëm na-ääj né hē, bē ää daap yb mahānh. ⁹Ää karën bā paawä, taw'ääts hē né hē paawä bē hanaa ää gadoo. Taw'ääts hē paawä tii da, dooh tii da ää karën ää adoo bā. Ää daaj hē ää waa sām, ää ma sām hā ää wén moo bok, ää hā bē bahapäh hyb n'aa nyy da baad ub ji bawät. ¹⁰Bē

mahang āā babok noo gó hahỹ da bë āā maher'oot: "Bë an'oo manä moo nawät pé ta tä, ta waa", näk āāh. ¹¹Tii da āā wén mejüü, āā ky n'aa napäh do hyb n'aa rahe'oot doo. Ti abong mä ta wób moo nabok do bë mahang, sa nooh. Boo kahah'üünh né hē tii. Sa da hadoo do rah'yyb panas'ëéh. ¹²Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó āā mejüü ta ti hedoo doo, tii da ranabok hyb n'aa. Taw'ääts hē dooh sa da hadoo do rah'yyb panasä bä. Taw'ääts hē sa waa sām hā ramoo bok. ¹³Bëë kä, āā wakāän baad habong doo, bë h'yy gejë hōm manä baad hadoo do bë moo bok do hā.

¹⁴Bë wakāän hedoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do see ky nadahé bä hahỹ āā ma erih doo gó āā mejüü doo, taw'ääts hē bë metäh sahōnh hē sa matym gó. Bë aboo manä ta sii, tanu mebyng hyb n'aa.^a ¹⁵Sahōnh hē sa matym gó bë metä né paawä, bë ty n'aa gesyng manä ta hā. Dooh bë maji tado bä. Bë wakāän had'yyt hē. Taw'ääts hē bë maher'ood ji wakāän ji kamahän do ji maher'oot doo da.

Sa hā Paw-Ro kedëë hōm do ky n'aa hahỹh

¹⁶P'op Hagä Do hā āā ky n'aa etsëë, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ji h'yyb nyyw hanoo do bë tah'yyb näw had'yyt hē. Äā ky n'aa etsëë, bë mahang Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bawäd had'yyt hyb n'aa.

¹⁷Y Paw-Ro, bë y hyb n'aa esee. Tagadëëg ub, moh y y me né hē y berii kân y bahed'oo doo da. Tii d' bë bahapäh mo haja y y. Hahỹ hadoo né hē y erih do mo haja y y.

¹⁸Äā karën Jesus Kristo, ër Wahë N'aa, ky enyyw had'yyt hē sahōnh hē bë hā. Jāām hē kä.

a 3.14 Ta ti hadoo do sii ji wén nawät, tanu mebyng hyb n'aa. Tanu mebyy bä, ta h'yyb tawa-reem kân baad ub tabawät hyb n'aa kä.

1 Tsimoot

Pooj jé Tsimoot hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

1 ¹⁻² Ỹ Paw-Ro, Kristo Jesus mejũũ do seeh, ỹ edẽng õm Tsimoot, hẽp ỹ n'aa Jesus hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa tah ỹ hado dāk doo. Kristo mejũũ do see ỹ wén hado dāk, P'op Hagä Doo, ẽr h'yyb tym dẽẽb, Kristo Jesus, ta hã ẽr h'yy kasadä do ỹ ramejũũ do hyb n'aa.

Ỹ karẽn P'op Hagä Do ẽr Yb, Kristo Jesus ẽr Wahẽ N'aa na-ãäj hẽ ky en'yym a hã. Ỹ karẽn õm rat'yyd mehiĩn, baad õm rah'yyb n'yym.

Ma matẽg oow ky n'aa hahỹh

³ Masedonija häd nãng do hãj n'aa hẽnh ỹ bahõm noo gó tak'ẽp ỹ betseẽ doo da a hã Epeso häd nãng do panang bã mabaym hyb n'aa, tii da p'aa hẽnh ỹ betseẽ a hã, t'iĩ hẽnh mabaym hyb n'aa, mameduuk hyb n'aa ajyy ta see hadoo Jesus ky n'aa ma met'ẽek doo. ⁴ Maher'ood sa hã raberéd hõm hyb n'aa panyyg heh'äät ub nadoo doo, noo kanesa doo. Maher'ood sa hã na-ãäj hẽ, sa wahẽ makũ sa häd ketsén do nahãnh do raberéd hõm hyb n'aa. Ky kedak do du n'aa do tii. Dooh tamasaã bã P'op Hagä Do karẽn do hã. Jääm né hẽ P'op Hagä Do hã ji h'yy kae bã, takarẽn do ji bahapäh. ⁵ Tii da ỹ karẽn mamejũũ sa hã, sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do t'iĩ hẽnh habong do rakamahãn hyb n'aa sa da hadoo doo. Ỹ karẽn sa da hadoo do rakamahãn, baad hado dāk do hyb n'aa sa h'yyb tym, t'õp madāk doo me rah'yy ka'eeh do hyb n'aa na-ãäj hẽ. ⁶ Dooh tii da raboo boo bã nanãng ma matẽg oow, daap hadoo do rawén her'ood kãn. ⁷ Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetẽk do rakarẽn rabahado paawä, sa daaj hẽ na-ãäj hẽ dooh rah'yyb mepẽẽ bã rahe'oot do hã. Baad rabahapäh ji ed'oo rahe'oot doo. Ti hado né hẽ paawä, dooh rah'yyb mepẽẽ bã rahe'oot do hã.

⁸ Baad ub né hẽ Mosees ky n'aa jaw'yyk do ẽr hapäh, baad ub, P'op Hagä Do karẽn doo da ji mahũũm bã ti ji h'yyb tym gó. ⁹ Dooh P'op Hagä Do an'oo bã ta ky n'aa jaw'yyk do takarẽn doo da habong do sa hyb n'aa. P'op Hagä Do anoo ta ky n'aa jaw'yyk do hahỹ sa hyb n'aa: Ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do sa hyb n'aa, ta hã h'yy kawereem do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hyb n'aa, nesaa do moo bok do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do waneh'ẽẽh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do raky n'aa rejää do sa hyb n'aa, sa yb sa ỹyn ta wób na-ãäj hẽ dahej'ẽẽp do sa hyb n'aa, ¹⁰ sa ỹym, sa patug nadoo do sii he'ỹh do sa hyb n'aa, ajyy ajyy sii he'ỹh do sa hyb n'aa, ta wób ramesoo

rabesëem h'üüm do hyb n'aa sa hyb n'aa, daap men'yyh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do häd gó daap raky kajäk do sa hyb n'aa. P'op Hagä Do banoo ta ky n'aa jaw'yyk doo, baad hadoo do ky n'aa hä baad kanejäk do hyb n'aa na-ääj hē. ¹¹Baad hadoo do ky n'aa ŷ hanäng doo, baad tabadäng P'op Hagä Do ky n'aa hanäm do hä. Ti né hē ta T'aah ky n'aa hanäm do P'op Hagä Do anoo hä ŷŷ, ŷ metëek hyb n'aa ta wób sa hä. P'op Hagä Doo, baad had'op doo, ər weh'ëeh do ky n'aa né tii.

Paw-Ro P'op Hagä Do t'yyd mehiin do ky n'aa hahŷŷh

¹²ŷ tsebé Kristo Jesus ər wahë n'aa wë, ŷ tah'yyb hejooonh doo. Ta hä pé baad had'yyt hē ŷ moo wät ŷ tamejüü doo, ti hyb n'aa hä ŷ tah'yyb däng ta ky n'aa ŷ baher'ood hóm hyb n'aa. ¹³P'ooj ub ta hä ŷ ky n'aa rejä né paawä, ta karapee ŷ no n'aa maso né paawä, ŷ rejä né paawä sa hä, Jesus Kristo ŷ tat'yyd mehiin, dooh ta hä ŷ h'yy kae nä bä do hyb n'aa, dooh ŷ h'yy ganyy nä bä P'op Hagä Do t'aah tado bä do hyb n'aa. ¹⁴Tak'ëp né hē ər Wahë N'aa ky enyym hä ŷŷ, nes'aa né paawä ŷŷ. Hä ŷ tabanoo baad ŷ h'yy ka'eeh hyb n'aa ta hä. Hä ŷ tabanoo na-ääj hē, baad ta wób ŷ kamahän hyb n'aa. Séd hä ji h'yy kata däg bä Kristo Jesus hä, tii d' né hē tabanoo ji hä.

¹⁵Te hub né hē hahŷŷh, taw'ääts hē ji ky daheeh: Kristo Jesus ewäd hyng ər mahang, nesaa do moo bok do tabed'ëëp hyb n'aa nesaa do mahänh. Ta ti nesaa do moo heb'ook do sa bahänh baad nadoo do paa ŷŷh. ¹⁶Ti hadoo né hē, ŷ tat'yyd mehiin, ŷ sa bahänh nesaa do moo wät do paah. ŷ tawén t'yyd mehiin, ta wób rahegää bä, rahapäh hyb n'aa dooh Jesus Kristo ty n'aa gesyyg bä ji. Baad ub Kristo. Hä ŷ tabad'oo do hä rabahapäh hŷŷ kä, dooh h'yy kejŷŷk pé ta hä. ŷ tat'yyd mehiin bä, ta wób ta hä h'yy ka'eeh do na-ääj da tat'yyd mehiin, edëb had'yyt do ta pa ragadoo hyb n'aa.

¹⁷P'op Hagä Do né hē sahönh hē bag'ääs doo. Ti né hē hawäd had'yyt doo, nadajëp doo, ji nahapäh doo. Sét ub né tii. Dooh ta see péh. Taw'ääts hē ji wehëë had'yyt hē. Taw'ääts hē ta hä ji j'aa etsëë had'yyt hē. ŷŷ. Tii d' né hē. Taw'ääts hē.

¹⁸⁻¹⁹Tsimoot, tah ŷ hadoo doo, öm ŷ mejüü hahŷŷh, baad mamoo wäd, baad mama met'ëëg, baad awäd, baad mameduug ta s'ee hënh ma metëek do na-ääj hē. Taw'ääts hē Jesus hä mah'yy kae had'yyt hē. Baad awäd, a h'yyb tym öm taky n'aa natapaa hyb n'aa. Öm ŷ mejüü do baad tanu kejäk P'op Hagä Do kyyh hä p'ooj ub a hä ta rod n'aa rahe'oot doo. Ta wób dooh raky dahé bä sa h'yyb tym sa hä metëek doo. Ti hyb n'aa gawatsig jëng Jesus hä rah'yy ka'eeh do paah. ²⁰Ti hedoo do mahang ti abong ajyy Imenëw Aresän häd enäh doo. ŷ ah'eed h'üüm, Jesus hä h'yy ka'eeh do mahang ranabok hyb n'aa. Nesaa Do Yb moo gó ŷ bahaëëj däk. Tii d' ŷ wén d'oo sa hä, rabahapäh hyb n'aa, dooh P'op Hagä Do ji ky n'aa rejä bä.

P'op Hagä Do hä ji ky n'aa etsëë do ky n'aa hahŷŷh

2 ¹Pooj jé tak'ëp péj ŷ betsëë a hä, P'op Hagä Do hä ji ky n'aa etsëë, P'op Hagä Do sii ji ber'oot hyb n'aa sahönh hē sa hyb n'aa. Taw'ääts hē na-ääj hē P'op Hagä Do ji j'aa etsë sahönh hē sa hyb n'aa. ²Taw'ääts hē ji häj n'aa wahë n'aa ji ky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä. Ta wób wahë n'aa hedoo do ji ky n'aa etsëë né tii d' ënh. Taw'ääts hē ji ky n'aa etsëë né tii, baad ub, h'yyb

nyyw gó, P'op Hagä Do karën doo da, tsyt hē ta wē ēr bahajaa ēr babok hyb n'aa. ³P'op Hagä Do ji h'yyb tym dēēb gen'aak ta hā ji ky n'aa etsēē doo. Baad ti ta hā. ⁴Takarēn sahōnh hē badāk hahȳy hā habong do tabed'ēēp nesaa do mahānh. Takarēn baad hadoo do ky n'aa rabahapäh hyb n'aa. ⁵Jāām né hē sét hē P'op Hagä Doo. Jāām né hē sét hē sahōnh hē badāk hahȳy hā habong do rod n'aa P'op Hagä Do wē, P'op Hagä Do wē ji mahūūm doo. Kristo Jesus, aj'yy gó kesok do né hē tii. ⁶Ta daaj hē ti takan'oo dāk dajēb hā, sahōnh hē badāk hahȳy hā habong do tabed'ēēp hyb n'aa. Ta daaj hē takan'oo dāk dajēb hā ēr ted'ēēp do sām. Ti né hē ta T'aah ky n'aa, tah'yyb dāng do noo gó badāk hahȳy hā habong do sa hā P'op Hagä Do metēēh doo. ⁷Ta ti ky n'aa ȳ baher'oot hyb n'aa ȳ P'op Hagä Do wén sēēw hōm, ta ky n'aa rod, ta mejūū do ȳ bahadoo hyb n'aa, Judah buuj nadoo do sa hā ȳ ma metēēk hyb n'aa Jesus hā rah'y'y ka'eēh hyb n'aa kă. Ȳ tasēēw hōm panyyg baad hadoo do ȳ ma metēēk hyb n'aa sa hā. Dooh daap ȳ menā bā. Né hup ȳ né hē tii.

⁸Ti hyb n'aa ȳ karën jé pad'yyt hē rakahet'aa bā P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, baad ub ajyy raky n'aa etsēē. P'op Hagä Do wē sa moo ragadabēēh bā p'op raky n'aa etsēē bā, taw'āāts hē baad ub sa h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. Taw'āāts hē ky n'aa ets'ēē doo, dooh rakawaj'āān bā ta wób sa wē, dooh raky kedag bā ta wób sa hā. ⁹Rakahet'aa bā P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, ȳ karën ȳȳj dooh rakametā bā sa saroor hyb n'aa. Taw'āāts hē dooh rapadedäg bā nu meby n'aa nāng doo. Taw'āāts hē taw'āāts hadoo do rapadedēēk. Taw'āāts hē dooh rakametā bā ta see mo n'aa hado dāk do sa sēēn ramahetsooh doo me. Taw'āāts hē dooh rakametā bā k'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb me, perora hād nāng doo me, saroor tak'ēp ky n'aa gebah doo me na-āāj hē. ¹⁰Taw'āāts hē ȳȳj P'op Hagä Do hā raky daheeh rahanāng do ta wób ramasa. Ti né sa hetsó sa hā. ¹¹Taw'āāts hē bag hēnh, rakanasab- 'ee doo gó rama kametēēk P'op Hagä Do ky n'aa. ¹²Dooh ȳ an'oo bā ȳȳj rama met'ēēg bā ajyy. Dooh ȳ an'oo bā ȳȳj ramejō bā ajyy. Bag hēnh ȳ karën ȳȳj rabab'ēēh, ramaa newēē, Jesus hā h'yy ka'eēh do rakahet'aa bā. ¹³Tii d' ȳ wén edoo, pooj jé P'op Hagä Do pahuuj wāt Adāw, ta jawén Ewa. ¹⁴Dooh aj'yy tado bā Nesaa Do Yb wadii doo. Ewa né paa ti tawadii. Ewa né paa P'op Hagä Do mejūū do ky nadaheeh doo. ¹⁵Ti hadoo né hē rahet'aah do hyb n'aa P'op Hagä Do ed'ēēp da nesaa do mahānh, Kristo hā rah'y'y kae had'yyt bā, ta wób rakamahān had'yyt bā, rakanasabé bā, P'op Hagä Do karën doo da rabok bā.

Jesus hā h'yy ka'eēh do sa wahē n'aa ji asēēw hōm do ky n'aa hahȳy

3 ¹Te hub né hē hahȳy: Jé karën pé ta h'yyb gó Jesus hā h'yy ka'eēh do sa wahē n'aa, sa hagä n'aa tabahadoo hyb n'aa, baad ub né tii. ²Ti hyb n'aa, taw'āāts hē baad ub tabawāt Jesus hā h'yy ka'eēh do sa hagä n'aa tabahadoo karën doo. Taw'āāts hē dooh baad nadoo do rahapäh pé ta hā. Taw'āāts hē sét ub ta ȳym. Taw'āāts hē dooh ta ȳym tawad'ii bā ȳynh see sii. Taw'āāts hē kaja hē denaa hē ta h'yyb tamahūūm. Taw'āāts hē tah'y'y keb'aah nesaa do hā. Taw'āāts hē ta wób hā baad ta h'yyb, ta hā raweh'ēēh hyb n'aa. Taw'āāts hē baad tagadoo ta wób ta tób yt hā. Taw'āāts hē tahajaa ta wób tama metēēk

a 2.9 Tii da Paw-Ro wén mejūū, ȳȳj wē ta wób raty gapanad'ēēk hyb n'aa, ta s'ee hēnh sa h'yyb nawāt hyb n'aa.

P'op Hagä Do panyyg hä. ³Taw'ääts hē dooh jarakē hedoo do heëëk do tado bā. Taw'ääts hē da dooh kahep'uuk do tado bā. Taw'ääts hē ta wób baad taky n'aa en'yym, dooh tamebaaj bā. Taw'ääts hē dooh dajēēr tahyb n'aa hūūm bā. ⁴Taw'ääts hē baad tah'yyp mahūūm ta panaa. Taw'ääts hē ta taah tame-tēēk raky daheeh hyb n'aa sa yb, baad raweh'ēēh hyb n'aa sa yb. ⁵Ta panaa baad h'yyp manahūūm doo, dooh tahaja bā Jesus hā h'yyp ka'eeh do tah'yyp mahūūm bā. ⁶Doooh taw'ääts hē tado bā papuuj Jesus hā h'yyp kae dāk do sa wahē n'aa. Papuuj Jesus hā h'yyp kae dāk do tado bā paawā, nepäh ta daaj hē, ta hā hē tah'yy kasabé bā. Tah'yy kasabé bā, P'op Hagä Do ky n'aa etyy da, Dijab^b taky n'aa etyy do paa hadoo. ⁷Taw'ääts hē Jesus hā h'yyp ka'eeh sa wahē n'aa pan'aa baad rabaher'oot sa ky n'aa, ta wób sa hā, Jesus hā h'yyp kana'eeh do sa hā na-āāj né hē. Doooh hyb n'aa raky n'aa rejāā pé tii bā. Tii bā dooh Dijab haja bā sa hā.

Jesus hā h'yyp ka'eeh do wahē n'aa sa masa n'aa sa ky n'aa hahȳȳh

⁸Ti hadoo Jesus hā h'yyp ka'eeh do wahē n'aa masa n'aa sa hā. Taw'ääts hē ta wób weh'ēēh do tii. Taw'ääts hē ky kaneh'ȳyt doo. Taw'ääts hē dooh jarakē hedoo do heëëk do tado bā. Taw'ääts hē dooh tawad'i bā dajēēr tagadoo hyb n'aa. ⁹Taw'ääts hē baad rababoo had'yyt hē, sa h'yyp tym ky n'aa natapaa hyb n'aa sa hā. Taw'ääts hē sa h'yyp gó rabenyw had'yyt hē baad hadoo do ky n'aa P'op Hagä Do metēēh doo, ēr ky daheeh doo. ¹⁰Taw'ääts hē pooj jé ji metyy ta ti ajyy. Tii bā, baad ramoo boo bā, baad raboo bā, ji anoo Jesus hā h'yyp ka'eeh do mahang ramasa hyb n'aa. ¹¹Ti hadoo na-āāj hē Jesus hā h'yyp ka'eeh do sa wahē n'aa masa n'aa sa ȳym. Taw'ääts hē ta wób weh'ēēh do tii. Taw'ääts hē dooh ta wób ranu mer'ood. Taw'ääts hē kaja hē denaa hē sa h'yyp ramahūūm, baad rababok hyb n'aa. Taw'ääts hē sahōnh hē ramoo bok do hā baad né hē ramoo bok.

¹²Taw'ääts hē sét ub ta ȳym, Jesus hā h'yyp ka'eeh do wahē n'aa masa n'aa hā. Taw'ääts hē baad tah'yyp mahūūm ta taah, ta tób yt haj'eenh do na-āāj hē. ¹³Baad ub Jesus hā h'yyp ka'eeh do wahē n'aa masa n'aa ramoo boo bā, ta wób raweh'ēēh da, ta wób raky daheeh da sa hā. H'yyp neȳym doo me rahajaa tii bā raheer'ood bā nyy da Kristo Jesus hā ji h'yyp ka'eeh doo.

Ta T'aah ky n'aa P'op Hagä Do metēēh do hahȳȳh

¹⁴Nayyw hē ȳ karēn a wē ȳ bahōm. Ti hadoo né hē ōm ȳ ma erih hahȳȳh, ¹⁵ȳ tahewad bā mabahapäh hyb n'aa ȳ erih do hā, nyy da P'op Hagä Do karēn ta karapee rababok. P'op Hagä Do hedēb had'yyt do karapee né tii, panyyg hanām do ta wób hā metēēh doo, panyyg hanām do mo n'aa jesuu doo. ¹⁶Tak'ēp tabahetsooh né hē ta T'aah ky n'aa ēr hā P'op Hagä Do metēēh doo:

“Aj'yy gó Kristo kas'ee wät.

Baad had'op do né hē Kristo P'op Hagä Do Sahee metēēh.

Āās rahapäh.

Ta ky n'aa raheer'ood hōm badāk hahȳ hāj n'aa babuuj sa hā.

Badāk hah̄y haw'āāts hē habong do wób rah'yy kae dāk ta hā.
H̄y pong jé ta wē tabasēēk P'op Hagā Do an'oo bā."

Ajyy j'ooj madāk doo me wedii do sa ky n'aa hah̄ȳh

4 ¹Baad ub P'op Hagā Do Sahee metēēh hah̄ȳh: H̄y jawén ta wób raberéd hōm da ēr ky daheeh do Jesus ky n'aa. Raky daheeh da noo kanesa do sahee, Nesaa Do Yb karapee metēēk doo. ²Ajyy j'ooj madāk doo me wedii do né hē metēēk ta tii. Nes'aa dāg sa h'yyb rawén hyb n'aa nap'eed wāt taw'āāts hē hadoo do hā. ³Ramejūū ji kanatēē. Ramejūū ji nawa ji nawēh ta nawē wób. Dooh taw'āāts hē tado bā ta ti rametēēk doo. P'op Hagā Do pahuuj wāt ta ti ji waa, ji tā, baad hadoo do ky n'aa hapāh do ky dah'eeh do ratsebé doo me ragadoo hyb n'aa. ⁴Baad né hē sahōnh hē P'op Hagā Do pahuunh doo. Ti hyb n'aa dooh ji jesyk péh. Taw'āāts hē sahōnh hē ēr gadoo P'op Hagā Do hā ēr h'yyb tsebé doo me ji waa, ji tā hyb n'aa. ⁵Sahōnh hē baad dāg ta ti ji waa, ji tā, P'op Hagā Do tii da taky hadoo do hyb n'aa, ji waa ji tā ji ky n'aa etsēē do hyb n'aa na-āāj hē ta hā.

Nyy da Kristo Jesus karom baad hadoo do ji bahadoo do ky n'aa hah̄ȳh

⁶Ta ti ȳ mejūū doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā mama met'ēēg bā, Kristo Jesus karom baad hadoo do hado dāk da ōm. A h'yyb hejój n'aa Jesus ky n'aa ēr ky daheeh doo. A h'yyb hejój n'aa baad hadoo do ky n'aa maky daheeh doo. ⁷Mah'yyb ehód manā P'op Hagā Do nahapāh do sa panyyg hā, h'yy gatamah do sa panyyg hā. Mah'yyb ehód had'yyt hē P'op Hagā Do karēn do hā, baad takah'ūūm hyb n'aa a h'yyb tym gó P'op Hagā Do karēn doo. ⁸Taw'āāts hē ji hub ji metēēk ji karajan hyb n'aa. Taw'āāts hē ta bahānh ji ma kametēēk P'op Hagā Do karēn do hā. Baad ub ti ji hā wawēē hē ji bawāt nā bā, h̄y pong jé ji awād bā na-āāj hē. ⁹Te hub né hē ta tii. Taw'āāts hē sahōnh hē ky daheeh. ¹⁰Baad ub P'op Hagā Do karēn do ēr ma kametēēk do hyb n'aa tak'ēp ēr moo bok, tak'ēp ēr ma metēēk, baad ēr baher'oot ta ky n'aa. Dooh ēr h'yy gejē bā ta hā. P'op Hagā Do hedēb had'yyt do hā ēr h'yy kasadā. Sahōnh hē sa h'yyb tym dēēb tii. Jesus hā h'yy ka'eeh do ti ted'ēēp. ¹¹Mama met'ēēg, mamejō na-āāj hē sa hā sahōnh hē ōm ȳ ma erih doo.

¹²Man'oo ōm raty n'aa gesyyg manā pahēēw nā mabahadoo do hyb n'aa. Baad awād, baad hadoo do maher'ood, baad ub ta wób makamahān, baad ub Jesus hā mah'yy kae, baad menyw a h'yyb tym, a hā Jesus hā h'yy ka'eeh do rabahapāh hyb n'aa nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawāt. ¹³Ȳ kanajaa nā bā, ȳ karēn maner'ood had'yyt hē P'op Hagā Do kyy kerih do Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā. Maher'ood sa hā ta ky n'aa. Mama met'ēēg sa hā. ¹⁴Baad mahyb n'aa matakā P'op Hagā Do Sahee anoo do a hā mamoo wāt hyb n'aa. A hā tabanoo tii, P'op Hagā Do ky n'aa rod a hā raheer'oot noo gó a hā tah'yyb dāng do mamoo wāt do pan'aa, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa a nuu gó sa moo radatoonh^c noo gó. ¹⁵Baad mamoo wād ta ti ōm ȳ mejūū doo. Ta hā had'yyt hē h'yyb dāg. Tii bā da, Jesus karēn do hā a h'yyb kahūūm magyys hē tii b' sahōnh hē rabahapāh.

¹⁶Baad kanā a daaj hē. Baad manā ti mametēēk doo, baad had'yyt hē mametēēk hyb n'aa. Tii d' had'yyt hē madoo bā, P'op Hagā Do ed'ēēp da ōm. Mametēēk do ky dah'eeh do na-āāj hē ted'ēēp da nesaa do mahānh.

^c 4.14 Tsimoot P'op Hagā Do asēēw hōm do heen n'aa tii.

5 ¹Manabuu j gedo manä ajyy wehëh hedoo doo. Kaja hë denaa hë mama-her'ood sa hã. A yb hadoo man'oo bã sa hã. Ajyy wanehëh nã doo, hanãm gó er'ood sa hã. A hÿÿj ky n'aa hadoo man'oo bã. ²ÿÿj wehëh hedo padëëk doo, baad er'ood sa hã, a ÿÿn hã maber'oot doo da. ÿÿj wanehëh nã doo, baad er'ood sa hã. A ãnh ky n'aa hadoo man'oo bã. Baad had'op doo da mabad'oo sa hã.

Patug tema bong do sa ky n'aa hahÿÿh

³Mamasaa ÿÿj patug tema bok do sa mab hë haj'eenh doo, wakãan temah doo. ⁴ÿÿnh patug tamah do ta taah nyy bã, ta tataah nyy bã, taw'ãäts hë ti né hë mas'aa ta hã. Taw'ãäts hë ti né hë mas'aa sa wakãan, tii da P'op Hagä Do karën do hyb n'aa ji hã. Taw'ãäts hë sa yb, sa ÿÿn, sa oow, sa hoonh ramasa. Raned'ëed is noo gó ramasa do paa ramebaanh do tii. P'op Hagä Do gen'aak tii d' ji adoo bã. ⁵ÿÿnh patug tamah do wakãan tamah doo, kamanasa doo, P'op Hagä Do hã tadaab yyp. P'op Hagä Do hã taky n'aa etsëe adëb bã, atsëm na-ãäj hë tamasa hyb n'aa ta hã. ⁶ÿÿnh patug tamah do ajyy hã had'yyt h'yyb däk doo, edëb né paawä, dajëp do hadoo ta h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. ⁷Mamaher'ood patug temah doo, raky daheeh hyb n'aa ÿ mejüü doo, ta wób raky n'aa natapaa hyb n'aa sa hã. ⁸Jé wakãan näng péh, tamanasa do ta wakãan, ta yb, ta ÿÿn nahag'ãas doo, teréd hõm Jesus ky n'aa ër h'yy kaha-ëeh doo. Jesus hã h'yy kana'ëeh do bahãnh däg sa h'yyb nesaa do hã.

⁹Ji erih ÿÿnh patug tamah do häd ji masa do pan'aa sa häd kerih do heen n'aa hã, 60 ta baab bahãnh tabahado däk bã, ta patug makü wanadii do paah, ¹⁰taky n'aa etsä bã baad hadoo do tamoo wät do hã, baad ub ta taah tawä bã, baad ta wób tagado bã ta tób bã, Jesus hã h'yy ka'ëeh do tamasaa bã, tat'yyd mehiin bã kas'ut doo, baad hadoo doo me ta wób tamasaa bã. Tii d' tado bã ji erih ta häd ji masa do pan'aa heen n'aa hã.

¹¹Taw'ãäts hë dooh ji erii bã patug tema bong do wanehëh nã do sa häd ji masa do pan'aa heen n'aa hã. Aj'yy hã rah'yy kejäg bã sa häd ji erii däk do jawén paa bã paawä, reréd hõm da Kristo ma had'yyt ramoo bok do paah, raketëe hyb n'aa p'aa hënh. ¹²Ti tahado bã sa daaj hë raky n'aa katakyyk baad nadoo doo me, pooj jé Kristo hã raky kajäk do raky keh'ÿÿt do hyb n'aa. ¹³Moo nehøj padäg da patug temah do wób rawanehëh nã bã ji masaa bã. Boo kahah'üünh da ta wób sa tób hënh. Ta wób da ranu mer'oot, ta wób da raheer'oot. Ta wób kyy hã da ranu toonh. Raheer'oot da ji naheer'oot doo. ¹⁴Ti hyb n'aa hã ÿÿ pé taw'ãäts hë patug tema bong doo, wanehëh nã doo, p'aa hënh raketëe. Na metaah. Taw'ãäts hë baad rabahag'ãas sa tób yt haj'eenh doo. Taw'ãäts baad had'yyt hë rababok, dooh ër maji ky n'aa rejää pé do hyb n'aa ëer. ¹⁵Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿj patug tema bong do wób raberéd hõm do hyb n'aa Jesus hã rah'yy ka'ëeh do paah. Nesaa Do Yb raky dahé däk.

¹⁶ÿÿnh Jesus hã h'yy ka'ëeh doo, patug tamah do tanyy bã ta wakãan mahang, taw'ãäts hë ti tahag'ãas, tamasa. Dooh taw'ãäts hë tado bã tadaab yb bã Jesus hã h'yy ka'ëeh do wób sa wë. Jesus hã h'yy ka'ëeh do wób ramasa ÿÿj patug tema bong doo, wakãan temah doo. Ta wakãan nyy bã, ti né hë hag'ãas.

Jesus hã h'yy ka'ëeh do sa wahë n'aa ky n'aa hahÿÿh

¹⁷⁻¹⁸Hahÿÿ da P'op Hagä Do baher'oot ta kyy kerih doo gó: "Taw'ãäts hë ji anoo tiriig uuh tabawa booj yb hã, tiriig tahes'ooj hõm do ta moo me. Dooh ji

noo maw'yyd däg bä tanawa hyb n'aa",^d näng mä P'op Hagä Do kyyh. "Taw'-ääts hē moo bok do sa hā ramoo bok do sām ji banoo",^e näng mä na-āāj hē ta kyy kerih do hā. Ti hyb n'aa na-āāj ji weh'ēēh, baad ji banoo Jesus hā h'yy ka'eēh do sa wahē n'aa baad moo bok do sām, jé tak'ēp Jesus ky n'aa her'ooot doo, Jesus hā h'yy ka'eēh do ma met'ēēk doo.

¹⁹Mamaa newē manā Jesus hā h'yy ka'eēh do sa wahē n'aa see raky n'aa tapa bä. Pawóp hē, tamawoob hē tado bä ti ky n'aa tapaa doo, ti mahyb n'aa matakā sa kyyh. ²⁰Nesaa do Jesus hā h'yy ka'eēh do sa wahē n'aa see moo wäd bä, ji nabuuj gedoo sahōnh hē sa matym gó, ta wób rajejŷm hyb n'aa, nesaa do ramoo nabok hyb n'aa. ²¹P'op Hagä Doo, Kristo Jesus, āās P'op Hagä Do pa hab'ēēh do na-āāj sa matym gó ōm ŷ mejüü baad maky daheeh hyb n'aa sahōnh hē a hā ŷ mejüü doo. Taw'ääts hē baad ub a h'yyb sahōnh hē sa hā. Séd demuun maher'ood, séd demuun magado sahōnh hē a najiis rado bä, a najiis ranado bä na-āāj hē.

²²Mahyb n'aa jóh manā a moo madatoonh do ta see nuu gó, Jesus hā h'yy ka'eēh do wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. Mahyb n'aa jóh bä, nepäh ōm ta h'yyb hata hado dāk nesaa do tamoo wät do paa hā. Taw'ääts hē baad maka-n'yyh, baad had'yyt hē mabawät hyb n'aa. ²³Meēg had'yyt manā naēng. A nahēē hyb n'aa taw'ääts hē mahād eēēk na-āāj uwa bēēh hejoonh doo, mah'yy gamahjŷnh do hyb n'aa, mah'yy gamahjŷnh do badoo wät hyb n'aa.

²⁴Wyt ta maab hē nesaa do ta wób moo bok doo. Ji metyy do pooj jé, baad raboo bä ji bahapäh hyb n'aa, wyt ta maab hē nesaa do ramoo bok doo. Kejēn nā nesaa do ta wób moo bok doo. Ta jawén ká ji bahapäh. ²⁵Ti hadoo né hē baad hadoo do hā. Wyt ta maab hē baad hadoo do ta wób ramoo bok doo. Ta wób baad hadoo do sa mo haj'aa, ta jawén ji bahapäh.^f

Karom kanep'aak do Jesus hā h'yy ka'eēh do ky n'aa hahjŷh

6 ¹Taw'ääts hē sa karom kanep'aak do baad sa kariw n'aa rawehēē had'yyt hē, P'op Hagä Do ta wób raky n'aa narejāā hyb n'aa, ēr metēēk do raky n'aa narejāā hyb n'aa na-āāj hē. ²Doooh taw'ääts hē tado bä sa kariw n'aa raty n'aa gesyyg bá séd demuun Jesus hā rah'yy ka'eēh do hyb n'aa. Taw'ääts hē ta bahānh ramoo bok sa kariw n'aa wē, sa wakāān rabahadoo do hyb n'aa, Jesus hā rah'yy ka'eēh do hyb n'aa, sa hā rakamahān do hyb n'aa na-āāj né hē.

Mama met'ēēg ta ti a hā ŷ metēēk doo. Mamaher'ood sahōnh hē sa hā raky daheeh hyb n'aa.

Taw'ääts hē ji h'yy gadajang ji wē hanäng do hā ky n'aa hahjŷh

³Jé te hub nadoo do ma metēēk péh, Jesus Kristo ēr Wahē N'aa ky n'aa ky nadaheeh péh, P'op Hagä Do ky n'aa ēr mahetēk do ky nadaheeh péh, ⁴ta daaj hē ta hā hē tah'yy kasab'ee tii. Doooh tahapäh pé ta tii. Tak'ēp ta ti hedoo do ragen'aak kyy p'āā raky kedag bä. Nahēē hado dāk ta ti sa hā. Ta ti han'aa hyb n'aa jewēs doo, kep'uuk doo, ky n'aa rejāā doo, daap tah'yy ganäng do ta wób hā. ⁵Ta ti hedoo do raky kedag had'yyt hē. H'yy gatema bok. Ta see hado

d 5.17-18 Dew-Teronom 25.4 e 5.17-18 Rukas 10.7 f 5.25 Nayyw hē ji nahapäh do hyb n'aa ta see pé noo gó ta wób sa h'yyb, dooh Paw-Ro karēn bá Tsimoot hyb n'aa jóh bá Jesus hā h'yy ka'eēh do wahē n'aa pan'aa tabasēm bá.

däk sa h'yyb. Dooh sa h'yyb tym gó baad hadoo do awäd wäd bä. P'op Hagä Do hä rawén h'yyb däk, dajëer hyb n'aa red'oo.

⁶P'op Hagä Do karën doo da ji aboo bä, tak'ëp baad hadoo do tanoo né ji hä, ji h'yy gadajaa bä ji wë hanäng do hä, dooh ji hyb n'aa hüüm bä ti bahänh. ⁷Dooh ji manaa pé ji henäng noo gó. Dooh né hë ji mahüüm pé ji dajëp noo gó. ⁸Ti hyb n'aa, taw'ääts hë baad ji tsebë ji waa nyy bä, ji saroor enä bä. ⁹Ta wób, tak'ëp ma näng do karën do raky daheeh da Nesaa Do Yb sa hä h'yyb tatuk doo. Kadëë bëëh hadoo da sa h'yyb tym h'yy gatamah doo gó rakarën do hä. Rah'yy karën do nes'aa d' sa hä, kasuud bong da, dooh d' rahyb n'aa jawyg wäd bä sa hä, sa daaj hë rakawatsik da. ¹⁰Dajëer ji kamahän doo, hajöng nesaa do du n'aa do tii. Ta wób, dajëer rakamahän do hyb n'aa, reréd hóm Jesus hä rah'yy ka'eeh doo, sa daaj hë rabahoop rakarehejää doo, tak'ëp dajëer rakarën do hyb n'aa.

Taw'ääts hë P'op Hagä Do karën do hä ji h'yyb däk do ky n'aa hahÿÿh

¹¹Ôm Tsimoot, P'op Hagä Do sii hawät doo, tii d' madoo manäh. Baad hadoo do hä h'yyb däg. P'op Hagä Do karën do hä mah'yyb däg. P'op Hagä Do hä h'yy kae had'yyt hë. Ta wób makamahän had'yyt hë. H'yy gajëë hóm manä P'op Hagä Do karën doo da mabawät do hä. Kaja hë denaa hë had'yyt hë er'ood ta wób sa hä. ¹²Jé tsyym kas'ÿÿ doo, tak'ëp né hë rawajaah raj'aa ketsë do säm ragadoo hyb n'aa. Ti hadoo ÿ karën tak'ëp mah'yyb däg Kristo karapee heh'äät do mabahadoo hyb n'aa, edëb had'yyt do magadoo hyb n'aa, hÿ pong jé Jesus sii had'yyt hë mabawät hyb n'aa kä. Ta ti hyb n'aa ôm P'op Hagä Do bats'yyt paa hajök do ramaa newëë bä, baad uh mabaher'oot noo gó Jesus hä mah'yy ka'eeh doo.

¹³P'op Hagä Doo, sahönh hë badäk hahÿÿ hä hanäng do tabed'ëëp. Kristo Jesus ky kaneh'ÿÿt baad hadoo do hä Pon-Sijo Pirato sii taber'oot noo gó. Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Doo, Kristo Jesus daheeh sa matym gó ôm ÿ mejüü hahÿÿh: ¹⁴Baad mamoo wäd ôm ÿ mejüü do hä, ôm raky n'aa natapaa hyb n'aa mamoo wät do hä Jesus Kristo ër Wahë N'aa matëëh bä kä. ¹⁵Jesus Kristo matëëh da P'op Hagä Do an'oo bä, tah'yyb däng noo gó. Ti né hë P'op Hagä Doo, sahönh hë weh'ëëh doo. Jääm né hë ti sahönh hë bag'aäs doo. Sahönh hë badäk hahÿ wahë n'aa sa wahë n'aa. Hyb n'aa jewyk do sa wahë n'aa. ¹⁶Sét né hë ti nadajëp doo. Ta bag tak'ëp gabarëëh do mahang tabawät. Ti hyb n'aa dooh ji haja bä p'eets hë ta hä ji kaja bä. Dooh hapäh péh, tabad'op hë da ji ty gepëëh. Taw'ääts hë sahönh hë raweh'ëëh tii. Taw'ääts hë né hë tak'ëp tahaj'ap doo me tabagää had'yyt hë. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

¹⁷Mamejö badäk hahÿÿ bä tak'ëp wekáp do sa hä, rah'yy kanasab'ee hyb n'aa. Maher'ood sa hä rah'yy kanasadä hyb n'aa sa ma hä. Nayyw hë tagawatsik tii. Ti hyb n'aa dooh ta hä ji h'yy kasadëë bä. Taw'ääts hë P'op Hagä Do hä rah'yy kasadä. Ti né hë tak'ëp hanoo do ji hä sahönh hë ji karën do ji h'yyb tsebë n'aa. ¹⁸Mamejö wekáp do sa hä, baad hadoo doo, masa doo, sa wë hanäng doo me ramoo bong hyb n'aa. Taw'ääts hë hajöng do sa mo haj'aa taw'ääts hë hadoo doo. Taw'ääts hë wë bedoh do ramasa. ¹⁹Tii d' radoo bä da, ti anäng da ta säm heh'äät do nahänh do ragadoo do pan'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do wë. Edëb had'yyt do ragadoo tii bä.

²⁰Tsimoot, baad manä a hä P'op Hagä Do anoo doo. Baad kanä P'op Hagä Do panyyg nadoo do daap kaher'oot do mahänh. Maky gado manä karën do a

hã ky kedak doo, “h'yy ganăng do ky n'aa” daap ramaneëënh do hã. ²¹Ta wób raky dahé dăk ta ti ky n'aa, ti raberéd hõm Jesus hã rah'yy ka'eeh do paah.

Ỗ karên P'op Hagă Do ky enyym bẽ hã. Jăăm hẽ kă.

2 Tsimoot

Ta jawén Tsimoot hã Paw-Ro ma erih do hahỹỹh

1 ¹Paw-Ro ỹ ti hỹỹh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa Kristo Jesus mejũũ do see ỹ bahado däk doo. Ỹ tamejũũ ỹ baher'oot hyb n'aa ta wób sa hã, Kristo Jesus hã ji h'yy kae bã, hỹ pong jé ta pa had'yyt hẽ ji bawät da. Ti né hẽ ti ji hã taky n'aa enooh doo. ²Õm ỹ edëng Tsimoot, tah ỹ hadoo doo, ỹ kamahãh doo.

Ỹ karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo ër Wahë N'aa na-ääj hẽ ky en'yyim a hã. Ỹ karën õm rat'yyd mehiin, baad õm rah'yyb n'yyim.

Taw'ääts hẽ h'yy ganajëng doo me ji gadoo ji ahoop do ky n'aa hahỹỹh

³P'op Hagä Do wẽ ỹ h'yy gadajang a hyb n'aa. P'op Hagä Do wẽ ỹ moo wät hẽp ỹ hanäm doo me, wahẽh ỹ makũ rabahed'oo do paa da. Ỹ hyb n'aa es'ee had'yyt hẽ õm ỹ ky n'aa etsëẽ bã, adëb bã ỹ ky n'aa etsëẽ bã, atsëm ỹ ky n'aa etsëẽ bã. ⁴Tak'ëp ỹ karën õm ỹ bahegää paawä, tak'ëp ỹ tsebé hyb n'aa paawä. Hyb n'aa manabaan hã ỹỹ mabaoot do ër ketyn hõm bã. ⁵Baad ỹ hyb n'aa esee nyy da t'õp madäk doo me mah'yy ka'eeh Jesus hã. Ỹ hapäh, a hoonh Roots häd näng do hadoo, a ỹyn Ew-Nis häd näng do hadoo né hẽ mah'yy kae däk. ⁶Ti hyb n'aa, taw'ääts hẽ p'aa hënh mah'yy kadaw'uuh, baad mamoo wät hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee anoo do paa a hã, a nuu gó moh ỹỹ ỹ dasooh noo gó. ⁷Ta ti ỹ wén näng, P'op Hagä Do Sahee dooh ji eỹym bã tan'oo bã. Ji h'yyb tym tahej'oonh, ta karën do ji bahajaa hyb n'aa. Tanoo ji kamahãh doo. Tanoo ji hã ji bahajaa hyb n'aa ji h'yy keb'aah nesaa do hã.

⁸Ky hebyy manä Jesus ër Wahë N'aa ky n'aa maher'oot do hã. Nu mebyy manä hẽp ỹ n'aa, Kristo hyb n'aa ỹ radawäts gëet do hyb n'aa. Taw'ääts hẽ P'op Hagä Do hejój me mabahoop nemon ỹỹ ër rarejã bã panyyg hanäm do hyb n'aa. ⁹P'op Hagä Do né hẽ ti ër hed'ëep do paa banesaa do mahãnh. Ẽr tasëew hõm tsyt hẽ ta wẽ, takarën doo da ër babok hyb n'aa. Ji mo haj'aa jawén nado ji tabasëew hõm. Ji tawén sëew hõm, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé tii da takarën do hyb n'aa. Kristo Jesus hyb n'aa taky enyyim ër hã, ër takamahãh, nes'aa né paawä ẽër. ¹⁰Hỹ kã, Kristo Jesus, ji h'yyb tym dëeb bahyng do hã ër hã taky enyyim, ër takamahãh, ër hã tametëeh. Kristo ahäj jëng dajëb hejój paah. Ẽr da genyyh. Ta ky n'aa hanäm do hã tametëeh ër hã ji edëb had'yyt hẽ do tyw n'aa. ¹¹P'op Hagä Do ỹ tasëew hõm, ta ti ky n'aa rod, Jesus mejũũ

do na-ääj hē y bahadoo hyb n'aa, y ma metëek hyb n'aa ta ky n'aa. ¹²Ti hyb n'aa y bahoop y radawäts geët doo. Ti hado né paawä yÿh, dooh y hebyy bä ta ti hyb n'aa. Y hapäh ta ti ta hä y h'yy ka'eeh doo, Kristo. Baad y bahapäh ta ti tahajaa baad tabahag'ääs ta ky n'aa hä y tanoo doo, tamatëeh bä kä.

¹³Menyyw had'yyt hē a h'yyb gó a hä y ma met'ëeg wät doo. Taw'ääts hē hadoo do ky n'aa né tii. Taw'ääts hē Jesus hä mah'yy kae had'yyt hē. Taw'ääts hē sahönh hē makamahän had'yyt hē. Èr hajaa Jesus hä èr h'yy ka'eeh, ta wób èr kamahän, séd èr h'yyb hedoo do hyb n'aa Kristo Jesus hä. ¹⁴P'op Hagä Do Sahee èr h'yyb gó hawät do hejój me baad manä a hä P'op Hagä Do anoo do paah, ta ky n'aa, ta see hadoo tanadoo hyb n'aa da.

¹⁵Mahapäh né hē, sahönh hē Jesus hä h'yy ka'eeh do Asija häd näng do häj n'aa bä hena do y raberéd wät. Pigeer, Emok häd enäh doo, ti na-ääj né hē y reréd wät.

¹⁶Y karën Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do t'yyd mehiiin Onesip, ta tób yt haj- 'eenh do na-ääj né hē, hajōō nuu me y h'yy gadajang tan'oo bä do hyb n'aa. Dooh tanu mebyy bä hëp y n'aa, y radawäts geët do hä. ¹⁷Roma bä takajaa noo gó, baad y tabesoos jé pad'yyt hē, y tawyyd kän. ¹⁸Y karën Jesus Kristo, èr wahë n'aa, t'yyd mehiiin Onesip hä, sahönh hē P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó. Baad mabahapäh né hē tak'ëp y Onesip masa paa Epeso häd näng do panang bä.

2 ¹Om kä tah y hadoo doo, tak'ëp h'yy kahejój Jesus hä mah'yy ka'eeh do hä. Om da Kristo Jesus h'yyb hej'oonh, ky enyym do hyb n'aa a hä. ²Ta ti mamaa napäh do y metëek doo, hajök her'oot doo, y karën matab'ëes ajyy baad hadoo do sa hä, ta wób rama metëek hajaa doo kä.

³Warahén baad habok do raky daheeh sa wahë n'aa kyyh, ragadoo na-ääj hē rahoop doo. Ti hadoo taw'ääts hē nemon yÿ magado Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ji ahoop do sa mo haj'aa, ji ky n'aa rarejää do na-ääj né hē. ⁴Warahén baad habok doo, dooh rah'yy kawapëen bä warahén nadoo do ramoo bok do hä. Tii d' rawén d'oo, sa wahë n'aa rah'yyb en'yy do hyb n'aa. Om na-ääj hē, Jesus Kristo warahén n'aa hadoo mabahadoo do hyb n'aa, h'yy kawapëen manä Jesus èr wahë n'aa manejüü do hä. ⁵Jé tsyym kas'yÿ doo, wajaah doo, dooh tagado bä j'aa ketsë do sãm, kas'yÿ do ky n'aa jaw'yyk do taky nadahé bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hē kas'yÿ doo, waj'aah do hadoo mabad'oo. Taw'ääts hē baad maky daheeh Jesus om tamejüü doo. ⁶Taw'ääts hē jé geëw gó tak'ëp moo wät doo, pooj jé tagadoo ta joom s'ëëb. Taw'ääts hē tii d' mabahadoo. Tak'ëp baad ub mama met'ëeg, mamaher'ood Jesus ky n'aa, ta sãm magadoo hyb n'aa. ⁷Mahyb n'aa newë ta ti a hä y her'oot doo. Tii d' madoo bä, om P'op Hagä Do h'yy gan'yÿh sahönh hē mabahapäh hyb n'aa takarën doo.

⁸Jesus Kristo mahyb n'aa es'ee, ganä wät do dajëp do paa P'op Hagä Do an'oo bä, Dawi makü panaa paah. Ti ky n'aa hanäm do rod n'aa yÿh. ⁹Ti ky n'aa hyb n'aa y rarahejää, y rawén moo maw'yyd däk haak sapuuw hadoo doo me. Mo haj'aa dahej'ëep do hadoo y ran'oo bä. Tii d' né paawä y rabad'oo, P'op Hagä Do kyyh dooh takamaw'yyd bä. Dooh mesoo péh. Ta ti awäd had'yyt hē badäk hahy haw'ääts hē. ¹⁰Ti hyb n'aa y gadoo né hē y ahoop do sa mo haj'aa. Y wén gadoo tii, P'op Hagä Do asëew hõm do sa hyb n'aa, ramaa napäh hyb n'aa ta ky n'aa, sa h'yyb Kristo Jesus bed'ëep hyb n'aa, banäm doo hënh ta sii

ta bag tak'ëp gabarëeh do mahang rababoo had'yyt hē hyb n'aa.^a ¹¹Te hub né hē hahȳh:

Kristo hyb n'aa ji dajëb bä,
ta sii ji baboo dāk da.

¹²Ji gado bä had'yyt hē ji ahoop do Kristo hyb n'aa,
ji bag'āas da ta sii.

Kristo ji ky n'aa jejën bä,
ji na-āāj hē ta ky n'aa jejën da P'op Hagä Do hä.

¹³Dooch né paawä baad ji awäd bä had'yyt hē Kristo sii,
ji tahagāa had'yyt hē,

ji takamahān had'yyt hē.

Dooch tahaja ta daaj hē taky kehÿȳd bä.

Taw'āats hē ji moo wāt P'op Hagä Do gen'aak do ky n'aa hahȳh

¹⁴Mamaher'ood ta wób sa hā a hā ŷ her'oot doo. P'op Hagä Do matym gó mamejō sa hā raky kaned'aak hyb n'aa kyy p'āā. Dooch baad tado bä ji ky kedak doo. Taw'āats hē nado ti maa new'ëë do sa hā. Tarejāā maa new'ëë doo.

¹⁵Taw'āats hē baad mama met'ëëg P'op Hagä Do ky n'aa, P'op Hagä Do gadoo hyb n'aa mamoo wāt doo. Taw'āats baad hadoo do moo wëëd mabahadoo. Baad ŷ wén karën mamoo wāt, manu manebyng hyb n'aa mamoo wāt do hä, baad ub mama met'ëëk hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa.

¹⁶Mamaa newë manäh, P'op Hagä Do nahapäh do her'oot doo da her'oot doo, daap hadoo do ky n'aa her'oot doo. Er'ood manä sa sii. Dewë hā magyys hē ta ti hedoo do rababoo dāk P'op Hagä Do mahānh. ¹⁷Kah'üüm rama met'ëëk doo, nahëë saraa ji hā ket'ëë hōm do hadoo. Ti hyb n'aa, awäd manä sa mahang. Imenëw, Piret häd enäh do ta ti hed'oo do sa wób. ¹⁸Reréd hōm baad hadoo do ky n'aa. Ër ganä wāt paah, sa nooh. Dooch ji ganä wäd bä ta jawén, sa nooh. Daap ta tii d' rama met'ëëk. Ti hyb n'aa sa kyyh maa new'ëë do wób dooch baad raky dahé boo P'op Hagä Do panyyg. ¹⁹Tii d' nado P'op Hagä Do kyyh. Te hub né hē tii. Tahajaa ta kyy hā ji h'yy kasadëë bä. Dooch taky kahÿȳd bä. Hahȳ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: "Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hapäh ta hā h'yy ka'eeh doo." Hahȳ da ji tamejūū: "Taw'āats hē nesaa do mahānh dawëë rakan'yyh Jesus sa wahë n'aa ramaneëënh doo."

²⁰Tak'ëp ma näng do tób bä ti anäng waa hood k'āats tęg gabarëeh do s'ëëb ta wób, k'āats tęg hawak do s'ëëb ta wób. B'aa s'ëëb, tsäng s'ëëb hedoo do ta wób. Ky n'aa gebah do s'ëëb, hanäm do hood tii. Ky n'aa ganebah do s'ëëb, hanäm do hood nado tii. ²¹Ti hadoo Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā. Ji daaj hē baad ji kanä bä nesaa do mahānh, hanäm do hood hadoo ji. Hanäm do ji moo wāt hyb n'aa, ji P'op Hagä Do asëëw hōm tsyt hē. P'op Hagä Doo, ër Kariw N'aa ma hā ër hajaa ër moo boo bä tii bä, tsyt hē ër tabasëëw hōm do hyb n'aa. ²²Ti hyb n'aa baad kanä pahëëw h'yyb hadoo do nesaa do hā mahānh. Taw'āats hē baad hadoo do hā mah'yyb däg. Mahüüm had'yyt hē Jesus hā mah'yy ka'eeh doo. Mahüüm had'yyt hē P'op Hagä Do makamahān doo, a da

a 2.10 Paw-Ro ky dawuh bä paawä tanahoop hyb n'aa, dooch paawä raky n'aa napëë bä Jesus ky n'aa. Dooch redëb bä tii bä P'op Hagä Do wë. Ti hyb n'aa Paw-Ro gadoo tahoop doo.

hadoo do makamahän do na-ääj né hē. Mahüüm had'yyt hē a h'yyb hanäm do sa hä. Tii da y karën mabad'oo ta wób sa sii, h'yyb näm doo gó Jesus hä raber'oot do sa sii.

²³ Mamaa newë manä daap ke'aanh doo, daap kaher'oot doo. Mahapäh ti né hē du n'aa kawajään doo gó raky kedak doo. ²⁴ P'op Hagä Do sii moo heb'ook doo, Jesus hä h'yy ka'eel do sa wahë n'aa, taw'ääts hē dooh ky ked'aak do rado bä. Taw'ääts hē kaja hē denaa hē sa h'yyb ramahüüm sahönh hē sa wë. Taw'ääts hē da baad rama metëëk. Taw'ääts hē dooh renyyw bä h'yy gaënh doo. ²⁵ Taw'ääts hē kaja hē denaa hē rama metëëk sa hä ganen'aak doo. Nepäh P'op Hagä Do h'yyb wareem bä, baad hadoo do ky n'aa rabahapäh, raky daheeh hyb n'aa. ²⁶ Ta tii kä baad däg p'aa hēnh sa h'yyb tym hanäm do hä kä. Baad rakanä däk tii bä sa hä Dijab^b wadii do mahänh, tamesoo do paa mahänh. Ta ti hedoo do Dijab mesoo do paa hadoo, takarën do ramoo bok hyb n'aa.

Sahönh hē gawatsig hōm do pooj jé panyyg n'aa hahȳh

3 ¹ Mahyb n'aa es'ee ti hahȳh: Sahönh hē gawatsig hōm do pooj jé, tak'ëp da tanesaa ji hä. ² Sa hä hē had'yyt hē rahyb n'aa newëe da ti noo gó. Rahyb n'aa hüüm magyys hē da sa ma. Sa daaj hē raj'aa etsë da. Sa hä hē rah'yy kasab'ee da. P'op Hagä Doo, ta wób na-ääj hē raky n'aa rejää da. Sa yb, sa ȳyn, dooh d' raky dahé bä. Dooh d' taw'ääts hē tado sa hä ragadoo doo. Dooh da P'op Hagä Do rawehëe bä. ³ Dooh da rakamahän péh. Maneban sa da hadoo do sa mo haj'aa. Ta wób da ranu mer'oot, raky n'aa rejää da. Dooh da sa h'yyb ramedug bä nesaa do hä. Dooh d' rat'yyd mehīn péh. Sahönh hē da rarejää rakarën doo da. Dooh d' ragenaag bä baad hadoo doo. ⁴ Baad raky kenäw né paawä, ta wób da raky n'aa her'oot sa majī hä. Daap hē ragado nyh sa h'yyb tym. Sa daaj hē sa hä rabahajaa, sa hä. Rah'yy karën do rakamahän da. Dooh da P'op Hagä Do hä rakamahän bä. ⁵ P'op Hagä Do karën do ramoo bok ji edoo né paawä, j'ooj madäk doo me tii d' rabad'oo. P'op Hagä Do hejój raty n'aa ges'yyk. Dawëe kanä da ta ti hedoo do sa mahänh. ⁶ Ta ti rah'yyb wedii ragadoo hyb n'aa sa tób bä. Tii bä rahajaa rawedii ȳy wób h'yy gatamah doo, ta ti ȳy raky süüt hyb n'aa rahe'oot doo. Ta ti hedoo do ȳy hajōng sa hä nesaa doo, nesaa do jawén sa h'yyb tym bawät do hyb n'aa. ⁷ Ta ti hedoo do ȳy ta tii d' had'yyt rakarën rama kametëëk, dooh paawä rahaja bä rah'yy kadawuung bä baad hadoo do ky n'aa hä. ⁸ Ta ti hedoo doo ma matëg oow, baad hadoo do ky n'aa majī tii. Janes, Jām häd enäh do hadoo tii, Mosees hä rah'yy kawapëen do paah. Baad nado wäd ta ti sa h'yyb tym. Dooh P'op Hagä Do karën wäd ta tii, heh'äät ub nadoo do hyb n'aa ta hä rah'yy ka'eel doo. ⁹ Sahönh hē rah'yy genäh da sa hä. Ti hyb n'aa dooh da rahüüm bä ta bahänh. P'ooj ub habok do paa hadoo da, Janes, Jām häd enäh do paah.

Taw'ääts hē ji ky dahé had'yyt hē P'op Hagä

Do panyyg ji hä rama metëëk doo

¹⁰ Mahapäh né ti y ma metëëk doo, ny da y bawät do baad ub, h'ëed hyb n'aa y bawät. Mahapäh né ti ny da y h'yy ka'eel P'op Hagä Do hä, ny da h'yyb

jawyk doo gó ŷ bawäd wät, nyy da sahõnh hē ŷ kamahān, nyy da h'yy ganajēē hõm doo me ŷ bawät ŷ rarejā né paawä. ¹¹ Mahapäh né hē nyy da ŷ rarejāā, nyy da ŷ bahoop do sa mooh. Mahapäh né hē ti nyy da ŷ rano n'aa masoo panang Ān-Tijoka, Ikonijo, Ris häd enäh doo bä. Sahõnh hē ta ti ŷ ahoop do mahānh, ŷ rarejāā do mahānh ŷ P'op Hagä Do ed'ēep. ¹² Sahõnh hē P'op Hagä Do karēn doo da hawät do karēn doo, Kristo Jesus karapee rabahadoo do hyb n'aa, rarejāā né da. ¹³ Nanäng ky nesaa doo, j'ooj madäk doo me ky ken'yym doo, ti bahānh däg da sa hā nesaa doo. Rawedii da ta wób, ta ti rawedii na-āāj né da sa hā. ¹⁴ Ōm kä, baad maky dahé had'yty hē ŷ karēn, a hā rama metēēk do paa hā. Mahapäh né ti baad a hā mama kametēēk do paah, baad mabahapäh hyb n'aa ōm ma metēēk do paah. ¹⁵ Ōm karapee noo gó ōm rama met'ēēg wät tak'ēp hanām do P'op Hagä Do kyy kerih doo. Ta ti ōm tah'y gan'yhyh, mabahapäh hyb n'aa nyy da ōm P'op Hagä Do bed'ēep Kristo Jesus hā mah'y ka'eeh do hyb n'aa. ¹⁶ Sahõnh hē P'op Hagä Do kyy kerih doo, P'op Hagä Do né hē ti hanoo. P'op Hagä Do né hē ti h'yy gan'yhyh raberih hyb n'aa. Ta tii hā baad ub panyyg hanām do ji metēēk. Ta tii hā ji metēēh ta wób sa hā resōōts hõm doo. Ta tii hā ji ma metēēk ny hadoo do ji eréd hõm doo. Ta tii hā ji metēēh nyy da P'op Hagä Do karēn doo da ji bawät. ¹⁷ Ti hyb n'aa kä, ramaa newē bä, raky dahé bä, baad né hē P'op Hagä Do karapee rabahajaa ramoo boo bä sahõnh hē baad hadoo do P'op Hagä Do karēn doo.

4 ¹ Kristo Jesus matēēh bä kä taky n'aa etyy da sahõnh hē badäk hah'y hā habong doo, hedēp doo, dejēp do na-āāj hē. Ti awät do hyb n'aa, tadu doo do hyb n'aa tabag'āās doo, P'op Hagä Do matym gó, Kristo Jesus matym gó na-āāj hē ōm ŷ mejūū hah'y hē. ² Maher'ood panyyg hanām do sahõnh hē sa hā. Maher'ood sa hā rakarēn bä ramaa newē bä, rakanarēn bä na-āāj né hē. Maky geām sa hā baad ranaboo bä. Manabuuj gedo baad nadoo do moo bok doo. Mah'ybyb tsebē sa hā, baad hadoo do ramoo bok hyb n'aa. Taw'āäts hē h'yyb jawyk gó mama met'ēēg sa hā. ³ Tii d' ŷ wén karēn mabad'oo, ti awät do hyb n'aa ti noo gó dooh rakarēn bä ramaa newē bä panyyg heh'äät ub do hā ma kamahe-tēk doo. Resoos da sa ma matēg n'aa, ragen'aak do rama metēēk hyb n'aa sa hā. Tii da rawén d'oo, rah'y karēn doo da rababok do hyb n'aa. ⁴ Raty n'aa ges'yik da baad hadoo do ky n'aa. Ramaa newē däg kán da panyyg daap menyhyh doo. ⁵ Ōm kä, baad menyw had'yty hē a h'yyb tym kä. Magado Jesus hyb n'aa ji ahoop do sa mo haj'aa, ji ahoop do ji raky n'aa rejāā doo. Maher'ood Jesus ky n'aa hanām do ta wób sa hā. Baad mamoo wäd. Magawatsiig hõm sahõnh hē, a hā P'op Hagä Do anoo do mamoo wät do pan'aa. ⁶ Tii d' ŷ wén karēn mabad'oo, edaa dāk do hyb n'aa ŷ radaj'ēep. P'op Hagä Do hā ŷ kan'oo dāk ŷ dajēp bä. ⁷ Tak'ēp wajaah doo, tsym kas'y hē do hadoo paa y h. Tak'ēp ŷ moo wäd wät Jesus ky n'aa ŷ her'oot do hā. ŷ haja dāk hā ŷ P'op Hagä Do karēn doo. Tsym kas'y doo, wajaah do kaja do hadoo y h. Dooh paa hēp ŷ ŷ eréd bä Jesus hā ŷ h'yy ka'eeh doo. ⁸ H y jawén, p'aa hēnh Jesus bahyng bä, ŷ gadoo da ŷ moo wät do sām, P'op Hagä Do karēn doo da ŷ moo wäd wät do sām. Jesus Kristo, baad had'op doo, nes'ōōs doo me sahõnh hē sa hā ky n'aa etyy doo, anoo da hā ŷ tii. Hā ŷ had'yty nado tabanoo. Tanoo né da ta hā baad gad'aa do sa hā na-āāj né hē.

Tsimoot hā Paw-Ro maher'oot nyy d' rabad'oo ta hā ky n'aa hah'y hē

⁹ ŷ karēn paawä nayyw hē mabana wē y h, ¹⁰ Demas ŷ teréd wät do hyb n'aa. Badäk hah'y hē hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do rah'ybyb padēēk

do hã tah'yyb dăg dăk, takamahăn kăn, ỹ tawén eréd hõm. Tesaronika hênh tabahõm. Ēr hỹj hadoo do Keresên hăd năng do ahõm Garata hăd năng do hăj n'aa hênh. Tiit ahõm Dar-Masija hênh. ¹¹Jăăm né Rukas haym hata ỹj. Mabana bă da, ỹ karên mamana a sii Maah-Ko. Ỹ karên ỹ tamoo masa. ¹²Tikiko ỹ mejõ hõm Epeso panang hênh tabahõm hyb n'aa, t'ĩĩ hênh tamasa hyb n'aa. ¹³Mabana bă da mamana a sii saror ỹ hebaan doo, aj'yy Kar-Pos hăd năng do wê ỹ eréd dăk doo, panang Torowas hăd năng doo bă. Mamana na-ăaj hê ma kahé băh kerih doo, kap'õj dăk doo. Mamana na-ăaj hê ta byyh s'ëeb ta hă kerih do na-ăaj né hê. Ta ti né tak'ëp ỹ karên up doo.

¹⁴Aresăn, sapaar s'ëeb moo hew'ëet doo, hajõng nesaa do tamoo wăt hă ỹj. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa etyy da tii. ¹⁵Baad mamatakă õm Aresăn narejăa hyb n'aa. Tak'ëp né hê tahyb n'aa wareem Jesus ky n'aa ěr her'oot do hă. Ēr her'oot do majĩĩ né tii.

¹⁶Jăăm né hê pooj jê hă ỹ rakamaj'ĩĩ do ky n'aa ỹ her'oot noo gó, tabad'op hê ỹ rahadaa hõm ỹ raky masa hyb n'aa paawă. Ỹ karên P'op Hagă Do mabaan hõm ti ỹ ramanasa doo. ¹⁷Ỹ né paawă neheda sa hă, P'op Hagă Do ti ỹ tahada, ỹ tah'yyb hej'oonh. Ti hyb n'aa, sahõnh hê Jesus ky n'aa ỹ hajaa ỹ her'oot sahõnh hê Judah buuj nadoo do sa hă. Ỹ P'op Hagă Do ed'ëep ỹ rada-jëeb mahănh. ¹⁸Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ỹ ted'ëep da sahõnh hê nesaa do mahănh. H'yyb nyw gó ỹ tamahũũm da hỹ pong jê tabag'ăas bă. Taw'ăats hê P'op Hagă Do ji j'aa etsëe had'yyt hê. Ỹj. Tii d' né hê. Taw'ăats hê.

¹⁹Mamaher'ood Pisiir, ta patug Akira daheeh, ỹ hyb n'aa esee sa hă. Mama-her'ood na-ăaj hê Onesip, ta tób yt haj'eenh do na-ăaj né hê, ỹ hyb n'aa esee sa hă. ²⁰Eras baym Korin bă. Toropimo ỹ eréd sooh panang Mirét hăd năng doo bă, nahëe năng do hyb n'aa. ²¹Ỹ karên mahyb n'aa bawaad tabahahëem do pooj jê makajaa hyb n'aa babă. Ajyy Ew-buh, Pudên, Rĩĩn hăd enăh doo, ỹynh Karaw-Dija hăd năng doo, hajõk ta wób Jesus hă h'yy ka'eeh do na-ăaj hê, õm mă rahyb n'aa esee. ²²Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hă ỹ ky n'aa etsëe a h'yyb tym gó tabawăd had'yyt hê hyb n'aa. Ỹ karên P'op Hagă Do ky enyym sahõnh hê bē hă. Jăăm hê kă.

Tiit

Tiit hã Paw-Ro ma erih do hahỹỹh

1 ¹Ỹ Paw-Ro, P'op Hagã Do karom seeh, Jesus Kristo mejũũ do see ỹ ti hỹỹh. Ỹ Jesus mejũũ ỹ masa P'op Hagã Do asẽew bong doo, baad ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, baad hadoo do ky n'aa P'op Hagã Do karẽn doo da ji bawãt hanoo doo, rabahapãh hyb n'aa. ²Ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, baad hadoo do ky n'aa rabahapãh do hyb n'aa, P'op Hagã Do wẽ sa h'yyb tym nadajẽp do ragada. Sahõnh hẽ tadu dahãng do pooj jẽ P'op Hagã Doo, wanadii doo, taky n'aa eno dãk paa ji h'yyb tym hawãd had'yyt do ta wẽ. ³Hỹỹ kã, tah'yyb dãng do noo gó, ỹ ber'ooot do hã P'op Hagã Do metẽeh nanãng taky dãng do paah. P'op Hagã Doo, ẽr h'yyb tym dẽeb h'yyb dãng hã ỹỹ, ỹ tamejũũ, ta ky dãng do ỹ baher'ooot hyb n'aa, ỹ wẽn metẽek ta wób sa hã. ⁴Ỹ ky n'aa edẽng õm Tiit, nemon ỹỹ Jesus hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa tah ỹ hado dãk doo. Ỹ karẽn P'op Hagã Do ẽr Yb, Kristo Jesus ẽr h'yyb tym dẽeb na-ããj hẽ ky en'lyym a hã. Ỹ karẽn baad õm rah'yyb n'lyym.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa ji asẽew hõm do ky n'aa hahỹỹh

⁵Õm ỹ eréd gẽet tsyt dẽeg hã Keret hãd nãng doo bã, baad nadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang hanãng do mabenãm hyb n'aa, tsyt dẽeg bã hanãng do panang bã Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa mabasẽew hõm hyb n'aa õm ỹ mejũũ do paa hadoo da. ⁶Jããm hẽ masẽew baad tawãd bã. Taw'ãats hẽ dooh rahapãh pé ta hã baad nadoo doo. Taw'ãats hẽ sèt ub ta ỹym Jesus hã h'yy ka'eeh do wahẽ n'aa hã. Taw'ãats hẽ dooh ta ỹym tawad'ii bã ỹynh see sii. Ta taah kã, taw'ãats hẽ Jesus hã rah'yy ka'eeh. Taw'ãats hẽ dooh ta taah raky n'aa etsã bã nu meby n'aa nãng do hã. Taw'ãats hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do wahẽ n'aa taah ky da'eeh do sa yb hã. ⁷P'op Hagã Do wẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hagã n'aa moo wãt do hyb n'aa, taw'ãats hẽ baad ub had'yyt hẽ tabawãt, dooh rahapãh pé ta hã baad nadoo doo. Taw'ãats hẽ dooh h'yy kasab'ee do tado bã tii. Taw'ãats hẽ dooh kawaj'ãan yb tado bã. Taw'ãats hẽ dooh jarakẽ hedoo do heẽk do tado bã. Taw'ãats hẽ dooh kahepuuk do tado bã. Taw'ãats hẽ dooh dajẽer jawén hawãt do tado bã. ⁸Taw'ãats hẽ baad tagadoo ta wób ta tób bã. Taw'ãats hẽ baad hadoo do kamahãn do tii. Taw'ãats hẽ kaja hẽ denaa hẽ ta h'yyb tamahũũm tabawãt do hã. Taw'ãats hẽ baad hawãt do ti ta wób sa wẽ. Taw'ãats hẽ tsyt hẽ P'op Hagã Do wẽ tabawãd had'yyt hẽ. Taw'ãats hẽ tah'yy keb'aah nesaa do hã. ⁹Taw'ãats hẽ Jesus ky n'aa ẽr ma metẽek do baad taky daheeh, tabahajaa hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa tama metẽek ta wób sa hã, tabahajaa hyb n'aa tah'yyb en'lyym sa hã,

raky daheeh hyb n'aa ky n'aa heh'äät ub do ky n'aa, tabahajaa hyb n'aa ky n'aa heh'äät do majiĩ hã tametëëh res'õos doo.

¹⁰Tii da ỹ wén erih, hajõk rah'y y kawereem däk do hyb n'aa heh'äät ub do ky n'aa hã. Daap hadoo do rama met'ëëg kãn, ta wób rawedii. Ta ti hedoo do sa mahang hajõk ji hã ramejũũ Judah buuj ky n'aa jaw'y yk do mejũũ doo da ji bawät. ¹¹Taw'ääts hẽ ji ky meduuk ta ti hedoo doo. Ji wén meduuk, Jesus hã h'y y ka'eeh do wób, sa panaa hẽ, raky dahé kãn do hyb n'aa nanäng ma matëg oow panyyg, baad rawén ky nadahé wät baad hadoo do ky n'aa hã. Dajëër ragahëen do hyb n'aa né hẽ ta ti rama metëëk, nu meby n'aa nyy né paawä dajëër ji gahëen bã ta hyb n'aa. ¹²Hahỹỹ da tsyt dëëg hã Keret häd näng do buuj seeh, noo ese do her'oot paa Keret buuj sa ky n'aa: "Noo kanesa had'y y t hẽ Keret buuj", näng mäh. "Tabanes'aa hedoo. Moo nehõj, tsyym nehõj, h'y yb nehõj. Ta bahãnh haw'aa doo", näng mã ta kyyh. ¹³Te hub né hẽ Keret buuj sa ky n'aa ta her'oot do paah. Ti hyb n'aa manabuuj gedo Keret buuj Jesus hã h'y y ka'eeh do daap hadoo do ky dah'eeh doo, baad raky daheeh hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa, ¹⁴raberéd hõm hyb n'aa Judah buuj panyyg ub hadoo doo, noo kanesa doo. Mamejõ reréd hõm hyb n'aa ajyy baad hadoo do ky n'aa ty n'aa ges'y yk do sa hã mejũũ doo. ¹⁵Baad tado bã ji h'y yb tym P'op Hagä Do matym gó, baad däg sahõnh hẽ ji hã. H'y yb tym nasaa do hanäng do hã, Kristo Jesus hã h'y y kana'eeh do hã, sahõnh hẽ nesaa däg ta hã. Baad nado wäd ti sa h'y yb. Nesaa do rahyb n'aa newë had'y y t hẽ. Dooch rah'y y kamedug wäd bã nesaa do hã, baad nado wäd do hyb n'aa sa h'y yb tym. ¹⁶P'op Hagä Do rahapëë né paawä m', sa nooh, ramoo bok do hã daap ramenyyh ji bahapäh. Tak'ëp nesaa do ta ti P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do ganen'aak. Dooch raky dahé bã P'op Hagä Do kyyh. Tabad'op hẽ baad hadoo do rahajaa pé ramoo boo bã.

Baad hadoo do ky n'aa ji tama metëëk doo da ji bawät do ky n'aa hahỹỹh

2 ¹Õm kã, taw'ääts hẽ baad hadoo do ky n'aa hana do mama met'ëëg Jesus hã h'y y ka'eeh do sa hã. ²Ajyy wehëh hedo padëëk do sa hã mama met'ëëg, kaja hẽ denaa hẽ sa h'y yb ramahũũm hyb n'aa. Mama met'ëëg sa hã, baad rababok hyb n'aa, sa hã ta wób raweh'ëëh hyb n'aa. Mama met'ëëg sa hã, rah'y y keb'aah hyb n'aa nesaa do hã. Mamaher'ood sa hã, baad ub P'op Hagä Do hã rah'y y ka'eeh hyb n'aa, ky n'aa hanäm do baad ub raky daheeh hyb n'aa. Mamaher'ood sa hã, ta wób rakamahãnh hyb n'aa baad ub. Mamaher'ood sa hã, rah'y y ganejẽ hõm hyb n'aa P'op Hagä Do karën doo da ji bawät do hã. ³Ti hadoo ỹỹj wehëh hedo padëëk do sa hã kã. Mamaher'ood, P'op Hagä Do karën up doo da rababok hyb n'aa, P'op Hagä Do hã had'y y t hẽ rah'y yb padëëk hyb n'aa na-ãäj né hẽ. Mamaher'ood sa hã, ta wób ranu maner'oot hyb n'aa. Mamaher'ood sa hã, jarakë hedoo do noo ranahadoo hyb n'aa. Taw'ääts hẽ baad hadoo do ti rametëëk. ⁴Tii bã kã rahajaa rama met'ëëg bã kã ỹỹj wanehëh nã doo kã, sa patug, sa taah rakamahãnh hyb n'aa, ⁵sa h'y yb ramesoo hyb n'aa baad nadoo do ji h'y yb karën do jawén ranabok hyb n'aa, baad rakan'y yh baad hadoo do hã rababok hyb n'aa, baad ramoo bok hyb n'aa sa tób bã, raky en'y ym hyb n'aa, sa patug raky daheeh hyb n'aa na-ãäj né hẽ. Taw'ääts hẽ tii da ỹỹj wanehëh nã do rabad'oo, sa hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa ta wób raky n'aa narejãã hyb n'aa. ⁶Hỹỹ kã, ajyy wanehëh nã do hã kã.

Tak'ëp péj mamaher'ood sa hã, sa h'yyb ramesoo hyb n'aa ji h'yyb karën do jawén ranabok hyb n'aa. ⁷Ôm kã tii, taw'ääts hë baad hadoo do mamoo wäd had'yyt hë, a hã ta wób rahegãã bã, mabawät doo da rakarën rababok hyb n'aa. Mama met'ëëg P'op Hagä Do ky n'aa t'öp madäk doo me, j'ooj madäk doo me nado. Maky n'aa manesuj manä P'op Hagä Do ky n'aa mamet'ëëg bã. ⁸Baad mama met'ëëg baad hadoo do ky n'aa, raky nasëm hyb n'aa ôm, a majiï hedoo do ranu mebyng hyb n'aa ranaw'yyt do hyb n'aa baad nadoo do ër ky n'aa. ⁹Mamaher'ood sa karom kanep'aak do sa hã, sa kariw n'aa raky dahé had'yyt hë hyb n'aa sahõnh hã. Mamaher'ood sa hã, sa kariw n'aa rah'yyb en'yyim hyb n'aa. Mamaher'ood sa hã, raky ganadoo hyb n'aa sa kariw n'aa. ¹⁰Mamaher'ood sa hã ranets'ëëk hyb n'aa sa kariw n'aa ma. Taw'ääts hë baad ub rababoo had'yyt hë, sa kariw n'aa rah'yy ganenäh hyb n'aa sa hã. Tii bã, sahõnh hë baad ramoo bok do hyb n'aa, baad ub ta wób rabaher'oot do P'op Hagä Doo, ër h'yyb tym dëëb ky n'aa hã.

¹¹Ta ti ÿ wén erih, tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym ji hã tametëëh, nes'aa né hë paawä ji. Ti hyb n'aa, sahõnh hë badäk hahÿÿ bã habong do ta hã h'yy ka'eeh do tabed'ëëp nesaa do mahãnh, hÿ pong jé ta pa rababok hyb n'aa. ¹²Ji hã tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym do hã, ji tametëëk ji moo nawäd wät hyb n'aa P'op Hagä Do ganen'aak doo. Ji tametëëk badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do h'yyb karën do ji beréd hõm hyb n'aa. Ji tametëëk ji h'yyb ji mesoo ji h'yyb karën do jawén ji nawät hyb n'aa, baad hadoo do ji moo wät hyb n'aa, P'op Hagä Do karën do hã ji h'yyb däk hyb n'aa na-ääj né hë badäk hahÿÿ hã ji bawät nä bã. ¹³Tii da ër babok, baad ër gada do hyb n'aa Jesus Kristo ta bag tak'ëp gabarëëh do mahang p'aa hënh takasee doo. P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo, ji h'yyb tym dëëb né tii. ¹⁴Ta daaj hë takan'oo däk dajëb hã ër hyb n'aa, sahõnh hë nesaa do mahãnh ër tabed'ëëp hyb n'aa, nesaa do ër h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa, ta karapee baad hadoo do moo bok do karën do ër bahado däk hyb n'aa. ¹⁵Taw'ääts hë ky n'aa jawyk doo me mama met'ëëg ta ti ôm ÿ ma erih doo. Tak'ëp péj mamaher'ood sa hã raky daheeh hyb n'aa mama metëëk doo. Manabuuj gedo nabuj keh'üüm doo. Man'oo ôm raty n'aa gesyyg manäh!

Baad hadoo do ji moo wät do ky n'aa hahÿÿh

3 ¹Maher'ood Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã, raweh'ëëh hyb n'aa sa häj n'aa wahë n'aa, ta wób hagä n'aa hedoo do na-ääj né hë. Maher'ood sa hã, raky daheeh hyb n'aa ramejüü doo. Mamaher'ood sa hã, moo hahüünh doo gó ramoo boo had'yyt hë hyb n'aa baad hadoo doo. ²Maher'ood sa hã, sa da hadoo do raky n'aa narejää hyb n'aa. Maher'ood sa hã, rakawanejän hyb n'aa ta wób sa wë. Taw'ääts hë raky en'yyim ta wób sa wë. Taw'ääts hë baad raky n'aa en'yyim ta wób sahõnh hë rah'yy kanasab'ee doo gó.

³P'ooj ub, Jesus ër nahapäh nä noo gó, ër na-ääj hë dooh paa ër h'yy genä bã. Dooh paa ër ky daheeh péh. Ër paa ta wób rawedii. Dooh paa ër haja bã ër eréd bã nesaa do ji h'yy karën doo, taw'ääts hë ër ed'oo do paa ër hã. Nesaa do had'yyt paa ër ehat. Ta wób paa ër hyb n'aa jewës. Ër hyb n'aa ge'ëënh paa ta wób. Tii d' paa rabad'oo ënh ër hã. ⁴Tii bã kã, ji takamahãnh doo, ji wë taky enyym do na-ääj hë P'op Hagä Do ër h'yyb tym dëëb metëëh bã kã, ⁵ë tabedëëb wät nesaa do mahãnh. Baad hadoo do ër moo bok do jawén nado

ër tabedëeb wät. Ër tat'yyd mehīin do hyb n'aa ër tabedëeb wät. Hahÿÿ da ër tabedëeb wät: Nesaa do ër h'yyb tym gó hanäng do tabawug hóm. P'aa hēnh ër henäng do hadoo tan'oo bä ër h'yyb tym. Papuuj hado dāk ër babok tan'oo bä. Ta Sahee hejój me tii d' tabad'oo ër hā. ⁶Ky n'aa etsëeh P'op Hagä Doo. Baad tabanoo ta Sahee ër h'yyb tym gó, Jesus Kristo ër h'yyb tym dëeb hyb n'aa. ⁷Baad ër bahado dāk ta matym gó P'op Hagä Do an'oo bä, taky enyym do hyb n'aa ër wë, nes'aa né paawä ëër. Ta Sahee tabanoo ër hā, ta taah ër bahadoo hyb n'aa kă. Edëb had'yyt do ër gadoo da hÿÿ kă, baad ër bahapäh. ⁸Te hub né hē ta ti ÿ her'oot doo. Ti hyb n'aa, ÿ karēn baad had'yyt hē mamet- 'ëeg ta ti ÿ her'oot doo, baad hadoo do P'op Hagä Do hā h'yy ka'eeh do ramoo boo had'yyt hyb n'aa. Baad né hē ta ti kametëek do ky n'aa sahōnh hē badāk hahÿÿ hā habong do sa hā.

Ta s'ee hēnh ma met'ëek do sa ky n'aa hahÿÿh

⁹Ōm kă tii, mamaa newë manä daap kaheer'oot do Judah buuj wahë makū sa häd ketsén do hā. Awäd manä Mosees ky n'aa jaw'yyk do p'ää ky ked'aak do sa mahang, kawaj'ään gó ky ked'aak do sa mahang. Daap ti ta tii. Ji hā masa do nado tii. Ti hyb n'aa, mamaa newë manäh, awäd manä sa mahang, ÿ wén näng. ¹⁰Taw'ääts hē pawóp nuu me da maky meduuk jé daap rama met'ëek doo me séd h'yyb nehedo boo ran'oo bä Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Ōm raky nadahé nă bä, dawëë kană da sa mahānh. ¹¹Ta ti hedoo do rah'yy kawereem kăn baad hadoo do ky n'aa hā. Mahapäh né hē tii. Nesaa do had'yyt hē sa hā. Sa daaj hē raky n'aa ketyy nesaa do hā. Dooh baad rado bä P'op Hagä Do matym gó.

Tiit hā Paw-Ro kedëe hóm do ky n'aa hahÿÿh

¹²ÿ mejūū da Aretemas häd näng do a wë. Aretemas ÿ manejō bä, ÿ mejūū da Tikiko. A wë takajaa bä, ÿ karēn, tahaja bä, nayyw hē mabana wë ÿÿ, Nikoporis häd näng doo bä. T'īī hēnh ÿ h'yyb däng ÿ bahōm, tabahahëem do noo gó ÿ tabēs hyb n'aa tii bä. ¹³Senas häd näng do hā kă, ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh doo, Aporos daheeh ratsyym kasog bä tii b' naa, ÿ karēn baad mamasaa sa hā mahajaa doo me. Man'oo sa hā rabatsëk do waa n'aa hedoo doo. ¹⁴Ōm had'yyt hē nado masa. Taw'ääts hē ër wakāän, Jesus hā h'yy ka'eeh do na-āāj hē rama kametëek baad hadoo do ramoo bok ramasa hyb n'aa bedoh do sa wë. Taw'ääts hē tii d' ji bad'oo daap ji aboo mahānh.

¹⁵Sahōnh hē pa ÿ habok do ōm mǎ rahyb n'aa esee. Mamaher'ood sahōnh hē kamahān do āā hā, ër wakāän Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ÿ hyb n'aa esee sa hā. ÿ karēn P'op Hagä Do ky enyym sahōnh hē bē hā. Jāām hē kă.

Piremon

Piremon hã Paw-Ro ma erih do hahỹyh

¹ Ỹ Paw-Ro, Kristo Jesus hyb n'aa radawäts gëet doo, ër hỹyh hadoo do Tsimoot häd näng do daheeh òm ää edëng Piremon, ää najiis, ää nemuun Jesus sii moo wät doo. ² Ää edëng na-ääj hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do a tób bã kahet'aa doo,^a ër änh hadoo do Apija häd näng do na-ääj hẽ, aj'yy Akipo häd näng do na-ääj hẽ baad ää nemuun Jesus wẽ moo wät doo. ³ Ỹ karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ääj hẽ ky en'yym bẽ hã. Ỹ karën baad bẽ rah'yyb en'yym.

⁴ Piremon, òm ỹ ky n'aa etsëe bã, ỹ tsebee had'yyt hẽ P'op Hagä Do ỹ h'yy kaha'eeh do wẽ. ⁵ Ỹ tsebé, P'op Hagä Do karapee makamahãn ỹ ky n'aa napäh do hyb n'aa, Jesus ër wahẽ n'aa hã mah'yy kae had'yyt hẽ ỹ ky n'aa napäh do hyb n'aa na-ääj hẽ. ⁶ Ỹ ky n'aa etsëe òm, Jesus hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad mabetsëh had'yyt hyb n'aa sa hã, baad mabahapäh do hyb n'aa sahõnh hẽ baad hadoo do Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do ër hã tanoo doo.^b ⁷ Tak'ëp ỹ h'yy gadajaa kãn, tak'ëp ỹ h'yyb tsebee kãn wakãn ỹy, P'op Hagä Do karapee mah'yyb tsebee do hyb n'aa.

⁸ Ti hyb n'aa ỹ eanh a hã mamoo wät hyb n'aa hahỹ a hã ỹ ky n'aa etsëe doo. Ỹ karën bã paawä, ỹ mejũũ paawä òm, Kristo mejũũ do ỹ bahadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hẽ, dooh ỹ karën bã òm ỹ mejõ bã. ⁹ Òm ỹ kamahãn do hyb n'aa ỹ eaaj ub a hã. Ỹ Paw-Ro, ỹ wah'ëe däg kã, Kristo Jesus hyb n'aa radawäts gëet doo, ¹⁰ ỹ etsëe a hã, baad magado Onesĩm p'aa hënh a wẽ takajaa bã.^c Tah ỹ hado däk tii, Jesus hã tah'yy kae däk do hyb n'aa, Jesus ky n'aa ỹ baher'oot do hyb n'aa ta hã ỹ radawëes doo gó. ¹¹ P'ooj ub dooh baad ub Onesĩm moo wäd bã a wẽ. Hỹy kã baad tamoo wät da a wẽ. Baad tamoo wät wẽ ỹ na-ääj né hẽ.

¹² Ỹ mejõ nã a wẽ p'aa hënh. Tak'ëp ỹ kamahãn tii, hã ỹy ỹ kamahãn doo da. ¹³ Taw'ääts hẽ paawä tabaym pa ỹy, a jawén buuj ỹ tamasaa paawä babä, Jesus hyb n'aa ragadahew'ëes doo gó ỹ ag'ëed nuuj jé. ¹⁴ Dooh ỹ karën bã pa ỹ a karom tayyw bã makanarën bã. Ỹ karën doo da nado. Makarën bã ti ỹ mamasa. ¹⁵ Nepäh P'op Hagä Do an'oo bã Onesĩm ahõm dó a mahãnh, a pa had'yyt hẽ hỹy kã tabawät hyb n'aa. ¹⁶ A karom had'yyt hẽ nado wäd ta tii. A hỹyh hado däk hỹy kã Jesus hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ẽr wakään, ër

a 1.2 Ta tób bã rawén kahet'aa, Jesus rahyb n'aa esee do hyb n'aa. **b 1.6** Hahỹy da na-ääj hẽ ji hajaa ji erii bã tęg nad'ëed is do 6: “Ỹ ky n'aa etsëe òm, ta wób hã mamaher'oot hyb n'aa Jesus hã ji h'yy ka'eeh do ky n'aa, baad mabahapäh hyb n'aa sahõnh hẽ baad hadoo do Kristo hyb n'aa ër hã P'op Hagä Do an'oo däk doo.” **c 1.10** Piremon karom ti Onesĩm, kejën hõm do ta mahãnh.

kamahã do hado dāk hỹĩ kã ti Onesĩm. Tak'ẽp ỹ kamahã né paawã, õm ta bahãnh da makamahã. A karom makamahã do had'yyt hẽ nado. A wak'ään däg hỹĩ kã Jesus hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa.

¹⁷A h'yyb hata hadoo ỹ bahadoo bã a hã, tii bã ỹ karẽn paawã ỹ magadoo doo da né hẽ magado Onesĩm. ¹⁸Baad nadoo do a hã Onesĩm an'oo bã paah, ta kũũt nyy bã a wẽ, ỹ d' hep'aak. ¹⁹Daj ỹ né hẽ ỹ berih hahỹ moh ỹỹ me, mabahapäh hyb n'aa ỹ erih do hã, ỹ ep'aak né da tii. Ỹ ep'aak né da, mahapäh né hẽ ti anãng a kũũt hadoo wẽ ỹỹ, Jesus hã mah'yy kae dāk do hyb n'aa hẽp ỹ n'aa. ²⁰Ti hyb n'aa kã, Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ỹ karẽn paawã baad magado Onesĩm. Mah'yyb tsebẽ ỹỹh, hãĩ ỹ mabahadoo do hyb n'aa Kristo hã ẽr h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ²¹Hahỹ ỹ wẽn erih, hã ỹỹ pé mamoo wät né hẽ da a hã ỹ etsẽẽ doo. Ỹ etsẽẽ do bahãnh né da man'oo bã ỹ hapäh. ²²Sét hẽ ỹ etsẽẽ nã a hã: Ỹ karẽn paawã mabenãm a tób gawakõ see ỹ gagã péh. Ỹ gada da ỹ ran'oo bã ỹ bahõm ỹ radawäts gẽët doo gó naa, P'op Hagã Do hã bẽ ky n'aa etsẽẽ do hyb n'aa. P'op Hagã Do maa napäh bẽ ky n'aa etsẽẽ doo.

²³Epararas, pa ỹ Kristo Jesus hyb n'aa radawäts gẽët doo, õm tahyb n'aa esee mäh. ²⁴Maah-Ko, Aris-Tako, Demas, Rukas nemon ỹỹ Jesus ky n'aa her'oot doo, õm rahyb n'aa esee mäh. ²⁵Ỹ karẽn Jesus Kristo, Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym bẽ hã. Jããm hẽ kã.

Eberew

Eber buuj hã kerih do hahỹỹh

Ãäs sa bahãnh P'op Hagä Do T'aah ky n'aa hahỹỹh

1 ¹P'ooj ub, hajõõ nuu me ër wahẽ makũũh^a hã P'op Hagä Do maher'oot ta ky n'aa rod raheer'oot do hã. Ta see hadoo tamaher'oot paah, ta see hadoo tamaher'oot ta see pé noo gó. ²Hỹỹ kä, da hẽ kä, ta T'aah hã ër tamaher'ood kãn. Ta T'aah mo haj'aa hã P'op Hagä Do pahuuj wät paa badäk hahỹỹh, wẽ, sagõõh, papỹỹj, kamarab na-ãäj hẽ. Sahõnh hẽ ta wẽ hanäng do ta T'aah gadoo da P'op Hagä Do ky däng. ³Ta T'aah hã P'op Hagä Do kabaj'aa do kametëeh. Ta Yb, P'op Hagä Do hadoo né hẽ tii. Ta kyyh tak'ëp hejooonh doo me sahõnh hẽ tapahuuj wät do tamatakëë, baad tabahado had'yyt hẽ hyb n'aa, baad tanado mahãnh. Nesaa do ër h'yyb gó hanäng do tado hõm do jawén paa bã, hỹ pong jé, P'op Hagä Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bã tabaso kãn, P'op Hagä Do bag'ãäs doo bã. ⁴Ãäs sa bahãnh ti tanu gadäg kãn, tak'ëp tahyb n'aa jawyg däk do hyb n'aa ãäs sa bahãnh P'op Hagä Do an'oo däk do hyb n'aa. ⁵Ãäs sa bahãnh tawén hadoo, dooh “Tah ỹ òm. A yb ỹ hado däk naga hẽ”,^b P'op Hagä Do anoo bã ãäs sa hã. Dooh na-ãäj hẽ ãäs hã “Ỹ né da a Yb, òm kä Tah ỹỹ”,^c tanoo bã. Ta T'aah hã ti tabaher'oot. ⁶Ta kyy kerih do bód see hã hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh badäk hahỹỹ hã ta T'aah wah'ëeh hadoo do tamejũũ noo gó:

“Ỹ karën sahõnh hẽ ãäs raweh'ëeh.”^d

⁷Ãäs ky n'aa hã kä hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh:

“Ãäs karom ỹỹ, tabahẽm do hadoo rabahadoo ỹ an'oo bã.

Tëëg hõo hadoo ỹ an'oo bã na-ãäj hẽ karom ỹỹ hã”, näng ta kyyh.”^e

⁸Ta T'aah ky n'aa hã kä hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh:

“Òm da tabagã n'aa had'yyt hẽ, P'op Hagä Doo.

Mabag'ãäs do hã baad mamoo wät.

⁹Baad hadoo do ti makamahãh doo.

a 1.1 Eber buuj sa wahẽ makũ tii. Ta wakãän tama erih do hyb n'aa, ër wahẽ makũũh tawén näng. Eber buuj sa uuh ti Judah buuj. **b** 1.5 Saaw-Mo 2.7 **c** 1.5 2 Samuëw 7.14 **d** 1.6 Dew-Teronom 32.43. Saaw-Mo 97.7 **e** 1.7 Saaw-Mo 104.4

Tak'ëp maganen'aak taw'ääts hē nadoo doo.
 Ti hyb n'aa P'op Hagä Doo, mah'yy kaha'eeh doo,
 òm tasëew hõm,
 tak'ëp mah'yy gadajang tan'oo bã a hata mahãnh.”^f

¹⁰ Hahÿÿ da na-ääj hē P'op Hagä Do kyyh ta T'aah ky n'aa hã:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
 òm né ti sahõnh hē tadu dahäng noo gó badäk hahÿÿh,
 wë, papÿÿj, kamarab, sagõõh na-ääj hē pahuuj wät doo.
¹¹ Ta ti sahõnh hē gawatsik da.
 Tii d' nado òm. Òm da awäd had'yyt hē.
 Ji saroor ahãnh do hadoo badäk hahÿÿh,
 wë, papÿÿj, kamarab, sagõõh na-ääj hē.
¹² Ji hatsë ji apõõs doo da mabad'oo da sa hã.
 Mawareem da, ji saroor ji wareem doo da.
 Tii d' nado òm.
 P'ooj ub mabawät doo da,
 tii da mabawäd had'yyt hē da.
 Dooh makawareem bã.
 Òm da awäd had'yyt hē.”^g

¹³ Dooh noo gó ääs sa hã P'op Hagä Do her'ood bã:

“Aso hup ÿÿ hënh, si ÿ mabag'ääs hyb n'aa a majiÿ ÿ nes'ëëm bã
 kä.”^h

¹⁴ Ääs kä, sahee hedoo doo, P'op Hagä Do mejüü do moo bok do tii. P'op Hagä Do mejüü ramasa hyb n'aa ta jawén ta wë hedëp doo.

2 ¹ Ti hyb n'aa kä, ääs sa bahãnh Jesus bahadoo do hyb n'aa, taw'ääts hē ta bahãnh baad ub ër hyb n'aa matakëë ta ky n'aa hanãm do ër maa napäh do hã, ta s'ee hënh, dawëë ta mahãnh ër h'yyb nawät hyb n'aa. ² Ky n'aa jaw'yyk né hē P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub ääs Mosees sa hã ratav'ëës doo.ⁱ Sahõnh hē ta ti ky nadah'eeh doo, ty n'aa ges'yyk doo, raky nadaheeh do pénh né hē ragadoo paa baad nadoo do ta sãm. ³ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, dooh da ër kedëëb bã P'op Hagä Do ji tarejãã do mahãnh, tak'ëp baad hadoo do ër ted'ëëp do ky n'aa hã ër hyb n'aa manatakä bã, ta hã ër hyb n'aa nap'eed bã. Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do né hē ti pooj jé sa hã tamaher'oot do ta ti ji ted'ëëp do ky n'aa. Ta jawén, Jesus kyyh maa napäh doo, te hub né hē tii, rametä kãn ër hã kä. ⁴ Ër hã ramaher'oot noo gó, ta metëë n'aa me, meuj n'aa näng doo me, tapehuunh doo me na-ääj hē P'op Hagä Do metä kãn te hub né hē tii. Ta Sahee hã hana do ji hajaa doo, tah'yyb däng doo da ji hã tanoo doo, ta tii me na-ääj hē tametëëh ta tii.

f 1.9 Saaw-Mo 45.6-7 g 1.12 Saaw-Mo 102.25-27 h 1.13 Saaw-Mo 110.1 hã takerii däk tii. Ta T'aah hã tabaher'oot ta tii. i 2.2 P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do tii, pä gatsebak do hã kerih do paah.

Ĕër, ta wakāān bahadoo Jesus hado dāk do ky n'aa hahȳȳh

⁵Bē ȳ maher'oot hahȳȳh: Dooh āās sa hā tado bā P'op Hagā Do an'oo dāk rabag'āās hyb n'aa ta ti papuuj hedoo do ta karapee rababok doo bā, ta jawén hawāt doo, ta ky n'aa babā bē ȳ ma erih doo. ⁶Dooh āās hā tan'oo bā ta ti rabag'āās. Ti anāng P'op Hagā Do kyy kerih doo gó hahȳȳ da tahir'oot doo:

“Dooh its ti ajyy.

Ti hadoo né hē sa hā mahyb n'aa esee, P'op Hagā Doo.

Dooh its badāk hahȳȳ hā habong doo.

Ti hadoo né hē mahag'āās sa hā.

⁷Āās hyb n'aa jowyk do yd jé kanahēn d'os hē ajyy rahyb n'aa jowyk man'oo bā.⁷

Ti hadoo né hē, tak'ēp rahyb n'aa jew'yik, tak'ēp rakawehēē dāk man'oo bā.

⁸Sahōnh hā rabag'āās man'oo bā”,^k nāng mā ta kyyh.

Sahōnh hā rabag'āās P'op Hagā Do an'oo bā kā, dooh mad'aak pé rabanag'āās péh. Tii d' tahado né paawā, da hē dooh ēr hapēē nā bā sahōnh hā rabag'āās. ⁹Ta ti nepā né paawā ēr hā, ēr hapāh Jesus, ta hā ta ti kerii dāk do paa kaja dāk doo. Āās hyb n'aa jowyk do yd jé Jesus bahadoo dó P'op Hagā Do an'oo bā paah, ji wē P'op Hagā Do ky enyym do hyb n'aa sahōnh hē sa hyb n'aa tadajēp hyb n'aa. Hȳȳ kā, tahob wāt do hyb n'aa paa dajēb, tak'ēp Jesus hyb n'aa jawyk dāk, tak'ēp takawehēē dāk.

¹⁰Taw'āats hē né hē P'op Hagā Doo, sahōnh hē tahana doo, ta hyb n'aa sahōnh hē hawāt doo, Jesus hā tabad'oo doo: Jesus ahoop do hyb n'aa baad had'op Jesus wén hado kán tan'oo bā, hajōk badāk hahȳȳ hā habong do P'op Hagā Do taah hedoo doo, ta sii ta bag tak'ēp gabarēēh do mahang rababoo padēēk hyb n'aa kā. Jesus sa h'yyb tym dēēb P'op Hagā Do wē. ¹¹P'op Hagā Do hanaa né hē Jesus, tsyt hē P'op Hagā Do wē ji bawād dāk hanoo doo. Ti hanaa na-āāj hē ji, tsyt hē P'op Hagā Do wē haboo dāk doo. Sét hanaa né hē ēēr. Ti hyb n'aa dooh Jesus nu mebyy bā “wakān haa” tanoo bā ēr hā, ¹²hahȳȳ da ta Yb hā tabaher'oot noo gó:

“Ȳ maher'oot da a ky n'aa wakān haa sa hā.

Ōm ȳ ma ejām da sa hōō gó, a hyb n'aa rakahet'aa doo bā.”¹

¹³Hahȳȳ da na-āāj hē ta kyyh: “Ta hā da ȳ h'yy kasadā”,^m nāng mäh. Tii bā ahōm nā ta kyyh: “Gēēt hahȳ ȳy, karapé haa sa sii, hā ȳ P'op Hagā Do anoo doo”,ⁿ nāng mäh.

¹⁴Ta karapee ramajyyw enāh do hyb n'aa, radab enāh do hyb n'aa, sa da hadoo Jesus bahado dāk. Tii d' tawén d'oo tadajēp doo me tagawatsiig hōm hyb n'aa Dijab,^o dajēb hejój wē nāng doo, ¹⁵ēr tabed'ēēp hyb n'aa kā ji dajēp

j 2.7 Hahȳȳ da na-āāj hē tahajaa ji erii bā: “Banadawēēt do noo gó, āās hyb n'aa jowyk do yd jé man'oo bā ajyy rahyb n'aa jowyk.” k 2.8 Saaw-Mo 8.4-6 l 2.12 Saaw-Mo 22.22

m 2.13 Isajas 8.17 n 2.13 Isajas 8.18 o 2.14 Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab.

“Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanāng pé ti Dijab.

ji jeŷŷm do mahānh. Dajēb ji jeŷŷm do hyb n'aa, sa karom heŷŷm doo gó habok do hadoo paa ēr p'ooj ub. Jesus ēr tabedēēb wāt hŷŷ kā, baad ub, neŷŷm doo gó ēr babok hyb n'aa kā. ¹⁶Wyt ta maab hē: Aj'yy Jesus wén hado dāk, Abaraām panaa hedoo do tamasa hyb n'aa. Dooh āās tamasa do hyb n'aa tado bā tii. ¹⁷Ta wakāān hed'op tawén hado dāk, sa ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt tabahadoo hyb n'aa P'op Hagā Do wē, sa hā t'yyd mehīīn doo, P'op Hagā Do wē baad had'yyt hē moo wāt doo. Sa da hadoo tabahado dāk paah, tadajēp doo me nesaa do ēr moo bok do tabado hōm hyb n'aa. ¹⁸Jesus ahob wāt do hyb n'aa ta hā Dijab h'yyb tatuk noo gó, Jesus hajaa tamasaā bā ji, da hē Nesaa Do Yb h'yyb tatuk doo. Tahapāh nyy da ji tamasa.

Mosees hyb n'aa jawyk do bahānh Jesus hyb n'aa jawyk do ky n'aa hahŷŷh

3 ¹Ti hyb n'aa wakān haa hedoo doo, tsyt hē P'op Hagā Do wē kasēēw bong doo, ta jawén, hŷ pong jé ta pa bē babok hyb n'aa, taw'āāts hē Jesus hā bē hyb n'aa matakā. P'op Hagā Do ky n'aa rod ēr wē tamejūū do tii. Ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt P'op Hagā Do wē. Ti né hē ēr h'yy kaha'eēh doo. ²Sahōnh hē ta hā P'op Hagā Do mejūū do Jesus moo wād wād had'yyt hē, p'ooj ub Mosees moo wād wāt doo da sahōnh hē P'op Hagā Do tób n'aa yt hā.^p ³Mosees hyb n'aa jawyk do bahānh Jesus hyb n'aa jawyk. Panyyg ky n'aa gó bē ŷ maher'oot: Tób ky n'aa etsēēh do bahānh tób tama do ky n'aa etsēēh. ⁴Anyy né paawā sahōnh hē tób tahem'aa doo, ti bahānh ti P'op Hagā Doo, sahōnh hē mo haj'aa nāng doo. ⁵Mosees kā, P'op Hagā Do karom, baad tamoo wāt paa sahōnh hē P'op Hagā Do mejūū doo, tób ta yd kahesé do hā. Mosees moo wāt do paa ta metēē n'aa P'op Hagā Do T'aah ky n'aa hā.^q ⁶Kristo hā kā, P'op Hagā Do T'aah, baad tamoo wāt P'op Hagā Do tób n'aa hadoo do hā kā. Ēēr, Kristo hā h'yy ka'eēh do ti ta tób hadoo doo, neŷŷm doo me ēr gadaa bā had'yyt hē ēr hā taky dāng doo. Ēr h'yy ganejē hōm bā ēr pooj jé ēr gada do hā, ēr kasab'ee do hā.

Taw'āāts hē dooh ji aba bā ji h'yyb ky n'aa hahŷŷh

⁷Ti hyb n'aa, P'op Hagā Do kyy kerih do hā ta Sahee her'oot doo da:

“Da hē, P'op Hagā Do kyyh bē maa napāh bā,

⁸bē aba manā bē h'yyb, P'op Hagā Do wē rah'yy kawereem do paa da, banawāng doo bā P'op Hagā Do rametty noo gó.

⁹Ta tii bā bē wahē makū ŷ ramehet'yy,

40 ta baab noo gó rahapēē né paawā kabaj'aa do ŷ moo wād wāt do sa mahang.

¹⁰Ti hyb n'aa ŷ kawajāān paa nanāng sa wē.

Hahŷŷ d' paa ŷ her'oot sa ky n'aa, “Ta s'ee hēnh had'yyt hē sa h'yyb bawāt.

p 3.2 Tób P'op Hagā Do yd kahesé do pan'aa P'op Hagā Do ky gabuuj gó Mosees tamaa sooh do apāh ti *P'op Hagā Do tób n'aa*. Ta see pé noo gó P'op Hagā Do karapee na-āāj hē ramaneēēnh *P'op Hagā Do tób n'aa*. Ti hyb n'aa, “baad ub Mosees moo wād wāt P'op Hagā Do karapee sa mahang”, tahanāng pé tii. q 3.5 Hahŷŷ da na-āāj hē tahajaa ji erii bā tii: “Mosees kā, P'op Hagā Do karom, baad tamoo wāt paa sahōnh hē P'op Hagā do mejūū do P'op Hagā Do karapee tabahag-āās bā. Mosees moo wāt do paa ta metēē n'aa P'op Hagā Do T'aah ky n'aa hā.”

Dooh rakarēn bā rabok bā ỹ karēn doo da', nāng paa kēh ỹ̃.

¹¹ Ti hyb n'aa ỹ kawajāān doo me, ky kaneh'ỹ̃yt doo me, ỹ ky dāng hahỹ̃yh:

'Dooh da ỹ an'oo bā ỹ benām doo bā rajēē pā bā. Dooh da ỹ an'oo bā rakamehāāg ỹ ky dāng doo bā' ",^r nāng P'op Hagā Do kyyh.

¹² Wakān haa hedoo doo, bē hyb n'aa matakā nesaa bē h'yyb nahadoo hyb n'aa. Bē hyb n'aa matakā bē h'yy kanae mahānh, P'op Hagā Do hawād had'yyt do bē neréd mahānh. ¹³ Taw'āats hē bē sahōnh hē bē h'yyb enāw bē da hadoo doo, da hē ji P'op Hagā Do bats'yyt nā bā, bē see ta h'yyb baa mahānh nesaa do tamoo wāt do ta hā wadii do hyb n'aa. ¹⁴ "Bē hyb n'aa matakā P'op Hagā Do bē neréd mahānh", ỹ wén mejūū bē hā, Kristo h'yyb hataa ēr bahado dāk do hyb n'aa. Kristo h'yyb hataa né hē ēēr, baad had'yyt hē ēr h'yy kasadēē bā ta hā, pooj jé ēr du doo noo gó baad ēr h'yy kasadā doo da. ¹⁵ Hahỹ tabaheer'oot bā, "Da hē, P'op Hagā Do kyyh bē maa napāh bā, bē aba manā bē h'yyb, P'op Hagā Do wē rah'yy kawereem do paa da",^s ¹⁶ jaa ti P'op Hagā Do kyyh maa napāh doo, ta wē h'yy kawereem doo? Sahōnh hē Esit hāj n'aa bā naa Mosees manyyh do né hē tii. ¹⁷ Jaa wē P'op Hagā Do kawajāān 40 ta baab noo gó? Nesaa do moo bok do wē takawajāān. Banawāng doo bā daap sa kamag baboo hōm. ¹⁸ Jaa hā ta ky kaneh'ỹ̃yt doo me P'op Hagā Do ky hadoo: "Dooh ỹ an'oo bā da ỹ benām doo bā rajēē pā bā. Dooh da ỹ an'oo bā rakamehāāg bā pa ỹ̃?" Ky nadah'eeh do hā ta ky dāng tii. ¹⁹ Rah'yy kana'eeh do hyb n'aa né hē rawén nahajaa rajēē pā bā P'op Hagā Do benām doo bā, ēr hapāh.

4 ¹ Ti hyb n'aa, tanahānh nā do hyb n'aa ji P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo, tabenām doo bā ji h'yyb tym kameh'āāk doo, taw'āats hē h'yyb eỹ̃ym doo me baad ēr hyb n'aa matakēē, bē see nes'ōōs hyb n'aa tii. ² Ta tii d' bē ỹ wén maher'oot, banawāng doo bā sa hā ramaher'oot do paa da, ēr hā na-āāj hē ramaher'oot P'op Hagā Do panyyg hanām doo. Nanāng dooh ragado bā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo, raky nadaheeh do hyb n'aa sa wób ky dah'eeh doo da.^t ³ Ēēr ká, P'op Hagā Do panyyg hanām do ky dah'eeh doo, ēr gadoo da P'op Hagā Do hanaa ji h'yyb tym kameh'āāk doo. Ky nadah'eeh do sa ky n'aa ká hahỹ̃ d' paa P'op Hagā Do beher'oot:

"Ti hyb n'aa ỹ kawajāān doo me ky kaneh'ỹ̃yt doo me ỹ ky dāng hahỹ̃yh:

'Dooh ỹ an'oo bā da ỹ benām doo bā rajēē pā bā.

Dooh da ỹ an'oo bā rakamehāāg ỹ benyyw hōm doo bā.' ”^u

Raky nadaheeh do hyb n'aa né hē rawén ganadoo sa h'yyb tym kameh'āāk doo. P'ooj ub paah, badāk hahỹ tadu dahāng noo gó P'op Hagā Do benyyw dāk paa tii.

⁴ P'op Hagā Do benyyw dāk paa ta ti ēr wén hapāh, hahỹ̃ da ta kyy kerih doo gó taheer'oot do hyb n'aa setsi dāg ká ta ā ky n'aa hā, tapehuunh do jawén

r 3.11 Saaw-Mo 95.7-11. s 3.15 Saaw-Mo 95.7-8 t 4.2 Pawóh hē ky dah'eeh paah, Kareb, Josuwéh hād enāh doo. Ta wób dooh raky dahé bā, rawén ganadoo P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo. u 4.3 Saaw-Mo 95.11

paa bā: “Setsi m' ta ā kā tamoo gawatsik. Setsi kā m' ta ā kā, P'op Hagä Do kameh'āak tapehuunh do hyb n'aa.”^v 5 Ta ti ky n'aa né hē na-āāj hē taher'oot hahỹỹ da tabaher'oot bā: “Dooh ỹ an'oo bā da ỹ benām doo bā rajēē pā bā. Dooh da ỹ an'oo bā rakamehāāg ỹ benyyw hōm doo bā.”

⁶P'op Hagä Do benyyw dāk né hē ji baym do hood, ji h'yyb tym kameh'āāk doo bā. Pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ky n'aa hanām do maa nap'ēēh doo, dooh raky dahé bā, ti hyb n'aa dooh ragado bā tii. Ti hadoo né hē, ti abok nā ta wób sa pooj jé P'op Hagä Do benyyw dāk rabajēng hyb n'aa ta gó. ⁷Ti hyb n'aa p'aa hēnh P'op Hagä Do anoo ta tyw n'aa ji hā. Da hē ti tabanoo ta tyw n'aa ji hā. Hajōng ta baab jawén paa bā, raky nadaheeh do jawén paa bā, P'op Hagä Do ky dāng paa ta tii, Dawi her'oot do hā, pooj jé ỹ erii wāt doo.” Hahỹỹ d' ta kyyh:

“Da hē, P'op Hagä Do kyyh bē maa napāh bā,
bē aba manā bē h'yyb”,^x nāng mäh.

⁸Josuwéh tado bā paawā ti hanoo do rakameh'āāk doo, hēēj sa hā taky n'aa enooh do tado bā paawā rakameh'āāk doo bā, dooh ta jawén P'op Hagä Do her'ood bā paawā ta see pé ky n'aa ji kameh'āāk doo.^y ⁹Ti hyb n'aa kā, ti anyy dāk tsyt hē kasēēw dāk do ji h'yyb tym kameh'āāk doo, ta karapee hyb n'aa P'op Hagä Do benyyw dāk doo. ¹⁰Ta ti ji h'yyb tym kameh'āāk do gad'oo doo, rakameh'āāk da ramoo bok do jawén paa bā sa hā P'op Hagä Do karēn doo, P'op Hagä Do kameh'āāk doo da né hē tapehuunh do tabahajaa do jawén paa bā. ¹¹Ti hyb n'aa kā, taw'āāts hē tak'ēp ēr hyb n'aa tam'aah ji h'yyb tym kameh'āāk do P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ēr gadoo hyb n'aa, nabuj keh'ūūm doo, ky nadah'eeh doo, p'ooj ub habong doo da ēr nabok hyb n'aa.

¹²Ta ti ỹ wén her'oot, awāt do hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh. Tahajaa tabad'oo P'op Hagä Do karēn doo. Sēn-jeer sēd demuun tahāw padēēk do bahānh P'op Hagä Do kyyh hehām do hadoo. Sēn-jeer t'ōp tabajēng doo da ji k'yy gahūūn gó, t'ōp P'op Hagä Do kyyh bajēng ji h'yyb tym gó. Sahōnh hē ji h'yyb gó hanāng do tamettyy, sahōnh hē ji hyb n'aa newēē do tamettyy. ¹³Sahōnh hē P'op Hagä Do pahuunh do mahang dooh kejēn pé P'op Hagä Do mahānh. Sahōnh hē P'op Hagä Do bahapāh. Sahōnh hē wyt ta maab hē ta matym gó. Ta matym gó ēr kametā dāk da ēr metēēh hyb n'aa ta hā nyy da ēr baboo bok paah.

Jesus ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt P'op Hagä Do wē ky n'aa hahỹỹh

¹⁴Ti hyb n'aa kā, ti anāng do hyb n'aa Jesus, P'op Hagä Do T'aah, ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt do P'op Hagä Do wē, hỹ pong jé P'op Hagä Do wē hajēē suun doo, taw'āāts hē dooh ēr h'yy keréd bā Jesus ky n'aa ēr gado dāk do paa hā. ¹⁵Taw'āāts hē ta tii hā ēr h'yy kanerét ỹ wén nāng, ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt do P'op Hagä Do wē tabahapāh do hyb n'aa né hē ēr h'yyb nahejooj. Tahapāh ēr hā kametēēh doo, ti na-āāj hē Nesaa Do Yb h'yyb tatuk

v 4.4 Genesis 2.2 w 4.7 Pooj jé ỹ erii wāt doo tawén nāng, tēg eh do 3 hā pawóp nuu me ta ti taberii wāt do hyb n'aa. x 4.7 Saaw-Mo 95.7-8 y 4.8 Josuwéh ti Kanaāh hā n'aa hēnh Isaraēw buuj mahūūm do paah.

do paa hyb n'aa sahõnh hã, ër Nesaa Do Yb h'yyb tatuk doo da né hẽ. Nesaa Do Yb h'yyb tatug né paawã ta hã, dooh nesaa do Jesus hã. ¹⁶Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ h'yy kasadã doo me P'op Hagã Do ky enyym do wẽ ër bahõm,^z ër tat'yyd mehiin hyb n'aa, taky enyym doo gó ër tamasa hyb n'aa baad tanadoo noo gó ër hã.

5 ¹Sahõnh hẽ sa ky n'aa rod wahẽ n'aa P'op Hagã Do wẽ takasẽew hõm sa wakãan mahang, sa ky n'aa rod P'op Hagã Do wẽ tabahadoo hyb n'aa, P'op Hagã Do matym n'aa ta wẽ tamanaa hyb n'aa, sa masãah wób P'op Hagã Do hã tama ejuu hyb n'aa na-ãäj hẽ, nesaa do ramoo bok do kado hõm hyb n'aa. ²Sa da hadoo sa ky n'aa rod tabahadoo do hyb n'aa, sa nemuun h'yyb nahejoonh do hyb n'aa, tahajaa kaja hẽ ta h'yyb tamahũũm bã h'yy gatamah do hyb n'aa hes'õos do sa wẽ. ³Sa da ta h'yyb nahejoonh do hyb n'aa, ta wakãan hyb n'aa had'yyt nado tama ejuu P'op Hagã Do wẽ. Ta hyb n'aa na-ãäj hẽ ky n'aa jaw'yyk do mejũũ P'op Hagã Do hã tama ejuu, nesaa do tamoo wãd wãt do kado hõm hyb n'aa.

⁴Dooh hajaa pé ta daaj hẽ takasẽew bã sa ky n'aa rod P'op Hagã Do wẽ tabahadoo hyb n'aa. P'op Hagã Do ti hasẽm tii, Arãw tasẽew hõm do paa hadoo. ⁵Ti hadoo Kristo hã. Dooh ta daaj hẽ takasẽew bã, dooh ta daaj hẽ takawehẽẽ bã sa ky n'aa rod wahẽ n'aa heh'ãät do tabahadoo hyb n'aa. P'op Hagã Do né hẽ tii, “Tah ÿ õm, hana ÿ õm”^a hanãng do ta hã. ⁶Hahỹỹ da na-ãäj hẽ Kristo hã P'op Hagã Do baher'oot ta kyy kerih do bód see hã:

“Sa ky n'aa rod wẽ ÿ had'yyt hẽ õm,

Merekisedek,^b sa ky n'aa rod wẽ ÿ hadoo péh”^c, nãng mã ta hã.

⁷Badãk hahỹỹ bã Jesus bawãt noo gó tak'ẽp taky n'aa etsẽẽ P'op Hagã Do hã. Tak'ẽp ta kyyh taky n'aa etsẽẽ bã, haoot doo me na-ãäj hẽ taky n'aa etsẽẽ P'op Hagã Do hã, dajẽb mahãnh ji hed'ẽep do hã. P'op Hagã Do ky daheeh taky n'aa etsẽẽ doo, Jesus ky dahé had'yyt hẽ do hyb n'aa ta Yb karẽn doo. ⁸P'op Hagã Do T'aah né hẽ paawã, nesaa do tahoop do hã tahapẽẽ dãk nyy d' tahanãng pé P'op Hagã Do hã ji ky daheeh doo. ⁹Sahõnh hẽ ta Yb karẽn do ta hã kaja dãk bã kã, sahõnh hẽ ta hã ky dah'eeh do sa h'yyb tym dẽeb tabahado dãg kã. P'op Hagã Do pa had'yyt hẽ da rababok tan'oo bã kã. ¹⁰Sa ky n'aa rod wahẽ n'aa heh'ãät P'op Hagã Do wẽ, Merekisedek hadoo do Jesus bahado dãk P'op Hagã Do an'oo bã.

Ji h'yy ganajẽẽ hõm do Jesus hã ky n'aa hahỹỹh

¹¹Hajõng ti anyy dãk paawã ta ti ky n'aa bẽ ÿ maher'oot hyb n'aa. Ti hadoo né hẽ, hejoonh ji maher'ood bã ta ky n'aa, nayyw hẽ bẽ h'yy ganahoot do hyb n'aa ta hã. ¹²Bãp peej dãg bẽ h'yy kae dãk do hyb n'aa Jesus hã, ta wób paawã bẽ ma metẽek da hẽ ta ky n'aa. Ti hadoo né hẽ, dooh tagah'ood nã bã bẽ hã. Bẽ karẽn p'aa hẽnh ji ma metẽek bẽ hã. Jããm hẽ pooj jé P'op Hagã Do ky n'aa bẽ rama metẽek do paa ji ab'aanh bẽ karẽn. Karapee t'aah ta ÿyn bii gamyyj karẽn doo, ta tã nawẽh nã do hadoo bẽeh. ¹³Bii karẽn nã doo, karapee t'aah

z 4.16 Ji h'yy kasadã doo me ji ky n'aa etsẽẽ, tahanãng pé ta wẽ ji bahõm doo. a 5.5 Saaw-Mo 2.7 b 5.6 Genesis 14.17-20 hã takerii dãk ta ti Merekisedek panyyg. c 5.6 Saaw-Mo 110.4

hadoo näh, ji hã P'op Hagä Do karën do hã h'yy ganahoot nä doo. ¹⁴Ta dab ti wahëh hedoo do sa tä. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: H'yy gah'ood däk do ramaa napäh sahõnh hë P'op Hagä Do kyyh. Sa h'yyb gó rahyb n'aa newë had'yyt hë do hyb n'aa, rahapëë däk ny hadoo do baad ub, ny hadoo do baad nadoo doo.

6 ¹Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ër hyb n'aa matakëë baad tagahoot hyb n'aa ër hã sahõnh hë ër hã Kristo metëëh doo, baad ër bahaja däk hyb n'aa. Taw'ääts hë dooh ër abaj had'yyt hë jãam hë pooj jé Kristo ky n'aa ër rama metëëk doo. Taw'ääts hë dooh p'aa hënh ër abaj jãam hë pooj jé ër ma kamet'ëëg wät doo, daap hadoo do ji moo wät do ji eréd hõm do ky n'aa hedoo doo, P'op Hagä Do hã ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hedoo doo, ²ji nu kemuun do ky n'aa hedoo doo, sa wahë n'aa sa moo radatoonh do sa nu gad'oo bã ky n'aa hedoo doo, dejëp do ragenä bong do ky n'aa hedoo doo, h'yy kana'eeh do P'op Hagä Do ky n'aa ety had'yyt hë do ky n'aa hedoo do na-ääj hë. Ër hapëë däk né hë sahõnh hë ta tii. ³Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do an'oo bã, ër ma kametëëk ër nahapäh nä doo, ër hapäh do takah'üüm hyb n'aa, baad ër bahaja däk hyb n'aa kã.

⁴⁻⁶Ta ti ÿ wén her'oot, dooh tahaja bã kã p'aa hënh P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem bã Kristo tyw n'aa reréd bã, P'op Hagä Do panyyg hã rah'yy gah'ood däk do paah, P'op Hagä Do hanaa ramepëë däk do paah, P'op Hagä Do Sahee ragado däk do paah, P'op Hagä Do kyyh hanäm do ramepëë däk do paah, Kristo hejój ta jawén tabag'ääs noo gó tametëëh do rahapëë däk do paa na-ääj né hë. Kristo heréd hõm doo, dooh tahaja wäd bã p'aa hënh rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë, p'aa hënh P'op Hagä Do T'aah b'aa kajatsëk do hã rabepëëm hadoo do hyb n'aa, sahõnh hë rabahapäh bã P'op Hagä Do T'aah ta wób raky n'aa rejää ran'oo bã ta tii hã. ⁷P'op Hagä Do ky n'aa edëng gëëw naëng tós gado had'yyt doo, ta danäh joom baad hawäng hanoo doo. ⁸Tii d' nado gëëw naëng hadoos do gado had'yyt né paawä jãam hë hawäng jawii hedoo doo, sasëng hedoo doo. Dooh gëëw baad hadoo do tado bã. Edaa däk P'op Hagä Do ky n'aa wasee tii. Tagadëëg ub tagawats'iik tii.^d

⁹Tii d' né ÿ baher'ood paawä najis haa, dooh h'yy gejë hõm do wób bë do bã hã ÿÿ. Baad hadoo do hã, ji h'yyb tym hedëp hanoo do hã bë h'yy kajäk, hã ÿÿ. ¹⁰Ta ti ÿ wén hapäh bë hã, taw'ääts hë hadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do bad'oo ji hã. Dooh da tamabaan bã bë moo bok do paah. Dooh da tamabaan bã ta hã bë kamahän do hyb n'aa ta karapee tsyt hë ta wë kasëëw bong do bë masa do paah, da hë bë masa do na-ääj né hë. ¹¹Ti hadoo né hë, ÿ karën paawä tsebë doo me, tak'ëp bë h'yyb hedoo doo me had'yyt hë bë bad'oo ta ti bë dajëb bã kã, baad bë gadoo hyb n'aa hÿ pong jé bë gahëen doo. ¹²Dooh ÿ karën bã bë nehøj padäg bã. Taw'ääts hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh do bë pooj jé gado däk do rababok doo da bë babok. Baad rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, h'yy ganajëng doo me rababok do hyb n'aa, ti ragado däg kã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo kã.

P'op Hagä Do moo wät né hë ji hã taky n'aa enooh do ky n'aa hahÿÿh

¹³P'ooj ub, Abaraäm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh noo gó, ta daaj hë, ta häd gó taky däng, dooh taky kahÿÿd bã Abaraäm bahapäh hyb n'aa. Dooh

d 6.8 Gereg kyy me tabaher'oot, "Tagadëëg ub tagatang." Tagadëëg ub tagawats'iik tahananäng pé tii, Gereg kyy me. Gëëw ky n'aa gó ji tamaher'oot Jesus hã h'yy ganëjë hõm do sa ky n'aa, h'yy gejë hõm do sa ky n'aa na-ääj hë.

P'op Hagä Do bahānh péh, ti hyb n'aa ta häd gó né taky däng. ¹⁴Hahÿÿ da Abaraām hä taky n'aa enooh: “Ōm ŷ ky n'aa edēng né da. Tak'ēp da takane-kan a panaa”,^e nāng mā ta kyyh. ¹⁵Tii bā h'yy ganajēng doo me Abaraām gada do jawén paa bā, tagado dāg kǎn ta hā P'op Hagä Do ky n'aa eno dāk do paah. ¹⁶Baad ji karēn bā ji ky dēē bā, ji bahānh hyb n'aa jawyk do hā ji ky däng, te hub né hē ji her'oot do ta wób rabahapāh hyb n'aa. Tii d' ji adoo bā, dooh ji raky sēew wäd bā. ¹⁷Tii d' paa P'op Hagä Do bad'oo. Ky kaneh'ÿÿt doo me ta häd gó taky däng, sa hā taky n'aa enooh noo gó. Tii d' tawén d'oo, ta jawén taky n'aa enooh do gadoo doo, dooh sa hā P'op Hagä Do ky kahÿÿd bā baad rabahapāh hyb n'aa. ¹⁸Dooh P'op Hagä Do ahÿÿd bā ta kyyh. Dooh P'op Hagä Do noo kanesa bā. Pawóp hadoo do P'op Hagä Do wén her'oot ēr hā, ēēr, ta wē kedēēb wāt doo, ēr h'yy kahejój dāk hyb n'aa, ēr pooj jē ēr gada do ēr nerēt hyb n'aa. ¹⁹Baad ēr gahēēn ta wē né da ēr babok ta jawén. Baad ēr gahēēn do ēr h'yyb tahej'oonh ēr h'yy gejē hōm mahānh. Marakate ta jawyyg n'aa mesoo do hadoo bah'ood ahēm hōm mahānh hadoo ti ēr h'yy kahej'oonh doo. Ta ti ēr kahej'oonh doo, P'op Hagä Do hā takahej'oonh. ²⁰Ta tii bā, P'op Hagä Do matym gó Jesus bajēē suun ēr hyb n'aa, ta majyyw me tabado hōm hyb n'aa nesaa do ēr moo boo bok doo. Sa ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt do P'op Hagä Do tób n'aa gawakō t'ōp gadāk doo gó sa masāāh majyyw tamahej'ēēh do hadoo né tii. Tii d' Jesus bad'oo do hyb n'aa ēr ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt P'op Hagä Do wē tabahado dāg had'yyt hē kǎ, sa ky n'aa rod Merekisedek hadoo péh.

Merekisedek ky n'aa hahÿÿh

7 ¹Panang Sarēm häd nāng do wahē n'aa paa ta ti Merekisedek. P'op Hagä Doo, Ta Bahānh Hadoo Do wē sa ky n'aa rod. Abaraām Merekisedek mamuun paa Abaraām babaaj nā bā ta wób sa wahē n'aa sa warahén sii hē taj'aa ketsē jawén paa bā. Tii bā m' Abaraām Merekisedek ky n'aa edēē gēēt. ²Ti m' Abaraām bet'sēē hōm ta hā ta majīī hā tado hōm do uuh. Ji moo sahōnh hē ken'yyh do sēt hē ken'yyh tets'ēē dāk mā Merekisedek hā. “Sa wahē n'aa, baad had'op do moo hew'ēēt doo”, tahananng pé ti Merekisedek. Sarēm bā wahē n'aa m'. Sarēm bā wahē n'aa, “Sa wahē n'aa rakamanajē bong hanoo doo, rah'yyb enyyw padēēk hanoo doo”, tahananng pé tii. ³Dooh ji ky n'aa napēē bā ta yb, ta ŷÿn. Dooh ji ky n'aa napēē bā ta wahē makū tahana doo. Dooh na-āā hē ji ky n'aa napēē bā tabenāng do ky n'aa, tadajēp do ky n'aa. Ti hyb n'aa sa ky n'aa rod had'yyt hē P'op Hagä Do wē,^f P'op Hagä Do T'aah sa ky n'aa rod had'yyt hē tabahadoo doo da.

⁴Bē hyb n'aa newē, tak'ēp tahyb n'aa jawyk Merekisedek. Abaraām, ēr wahē makūūh, hyb n'aa jawyk né paawā, tets'ēē hōm ta majīī hā tado hōm do uuh Merekisedek hā. Ji moo sahōnh hē ken'yyh do sēt hē ken'yyh tets'ēē dāk mā ta hā. ⁵Rewi panaa wób, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē hedoo doo, ti rahajaa ragahēēn bā sa wakāān wē hanāng do uuh, Abaraām panaa had'yyt né paawā. Tii d' tawén hadoo, tii da Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejūū do hyb n'aa. ⁶Merekisedek, Rewi panaa nado né paawā, tagado dāk Abaraām

e 6.14 Genesis 22.17 f 7.3 Ji ky n'aa nanapāh do hyb n'aa tabenāng doo, tadajēp doo, awäd had'yyt hē hadoo, dajēb né paawā tii.

wě hanäng do uuh. Ti m' Merekisedek ky n'aa edëë gëët Abaraām, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do gado däk do paah. ⁷Hÿÿ kä, wyt ta maab hē hahÿÿh: Ta bahānh hyb n'aa jawyk do tii, ta yd jé hyb n'aa jawyk do taky n'aa edëng doo.⁸

⁸Rewi panaa, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wě, sa wakāän wě hanäng do uuh gah'ëen doo, ajyy ub tii. Rawehēh padëek bā radejēp. Merekisedek kä, Abaraām wě hanäng do uuh gadoo doo, edēb had'yyt hē P'op Hagä Do kyy kerih do metëeh. Ti hyb n'aa sa ky n'aa rod Rewi panaa sa bahānh tii. ⁹Hahÿ hyb n'aa na-āāj hē Rewi panaa sa bahānh Merekisedek hyb n'aa jawyk ji wén hapäh: Rewi panaa, sa wakāän wě hanäng do uuh gah'ëen doo, ti na-āāj hē repaag hōm hadoo Merekisedek hā sa wě hanäng do uuh, dooh nā né paawā Rewi ti noo gó. Merekisedek hā Abaraām ep'aak do hā rabepaag hōm. Hahÿ hyb n'aa tahajaa ji her'oot tii: ¹⁰Abaraām Merekisedek mamuun noo gó, Abaraām hā nā ta panaa see Rewi.

¹¹Takaja däg bā paawā sahōnh hē P'op Hagä Do karēn do Isaraéw buuj sa ky n'aa rod Rewi hana do ramoo bok do hā, dooh hyb n'aa pé P'op Hagä Do asēm sa ky n'aa rod see Merekisedek hadoo péh, Arāw hadoo pé nadoo doo. Rewi panaa, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod hedoo do radu doo noo gó ramoo bok doo, P'op Hagä Do an'oo dāk Isaraéw buuj sa hā ta ky n'aa jaw'yyk doo. Ta ky n'aa jaw'yyk do mahang tamaher'oot nyy da Rewi panaa ramoo bok ta wě. ¹²Ti hyb n'aa, ta see pé sa ky n'aa rod takahÿÿd bā, ta nemuun né hē ky n'aa jaw'yyk do kah'ÿÿt. ¹³Ky n'aa jaw'yyk do kahÿÿd däg kän ēr wén hapëë kän, Jesus ēr Wahē N'aa, ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do paah, dooh Rewi panaa tado bā. Jakóh t'aah see panaa tii. Ta ti sa mahang dooh noo gó taganā bā sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wě. ¹⁴Ta ti ÿ wén her'oot, wyt ta maab hē do hyb n'aa, Judah hād nāng do hanaa Jesus ēr wahē n'aa. Sa ky n'aa rod ky n'aa Mosees her'oot noo gó, dooh Judah panaa hā taky dëë bā sa ky n'aa rod rabahadoo hyb n'aa. ¹⁵Wyt ta maab hē, takahÿÿd kän ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wě, Rewi panaa nado wäd. Ti hyb n'aa takahÿÿd däg kän na-āāj hē ky n'aa jaw'yyk doo, ji ky n'aa rod seeh, Merekisedek hadoo pé kaja dāk do hyb n'aa kä. ¹⁶Ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wě ti tawén bahado dāk, Rewi panaa hyb n'aa nado, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da. Ji ky n'aa rod Jesus wén hado dāk P'op Hagä Do wě, takabaj'aa do hyb n'aa, tawäd had'yyt do hyb n'aa. ¹⁷Tii d' tawén hadoo, hahÿÿ da P'op Hagä Do ky hadoo do hyb n'aa paa ta hā:

“Sa ky n'aa rod had'yyt hē da wě ÿÿ ōm,
Merekisedek, sa ky n'aa rod wě ÿÿ hadoo péh.”^h

¹⁸Ti hyb n'aa kä, ta ky n'aa jaw'yyk do pooj jé kan'oo dāk do kado hōm kän hÿÿ kä nahejoonh do hyb n'aa. Dooh tahajaa péh. ¹⁹Dooh noo gó Mosees ky n'aa jaw'yyk do haja bā baad had'op ji bahadoo, P'op Hagä Do wě ji bahōm hyb n'aa. Ti bahānh baad hadoo do ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do an'oo dāk hÿÿ kä. Ta ti ta tyw n'aa me ēr hajaa ēr kaja bā P'op Hagä Do wě.

²⁰Ta ky kaneh'ÿÿt doo me ta hād gó P'op Hagä Do ky dāng paa ta ti papuuj hadoo do taban'oo dāk noo gó. Rewi panaa sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wě

rabahado padëek noo gó, dooh ta häd gó P'op Hagä Do ky dëë bā tanah'ÿýt sa hā tanoo do ramoo bok doo. ²¹ Jesus kã ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wë tabahado däk bā, ta ky kaneh'ÿýt doo me P'op Hagä Do ky dëë kãn tanah'ÿýt doo. Hahÿÿ da ta kyyh ta hā:

“Baad ÿ ky däng hahÿÿh,
dooh ÿ h'yy kahÿÿd bā:
'Sa ky n'aa rod had'yyt hē òm wë ÿÿ.' ”ⁱ

²² Ky kaneh'ÿýt doo me Jesus hā P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, pooj jé Mosees hā taky n'aa enooh do bahānh baad ub hÿÿ kã ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë ji tamahüüm doo, ji hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Jesus hyb n'aa takaja däk né hē ji hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

²³ Sa ky n'aa rod, Rewi panaa hedoo do hā kã, ta see dajëb bā paah, taka-h'ÿýt paa ta seeh. Sa wahë n'aa gó radejëp do hyb n'aa, dooh sét ub haja bā P'op Hagä Do wë tamoo wäd had'yyt bā. ²⁴ Tii d' nado Jesus. Jesus awäd had'yyt hē do hyb n'aa, ji ky n'aa rod had'yyt hē P'op Hagä Do wë. ²⁵ Ti hyb n'aa, baad tabahajaa tedëeb bā ta hyb n'aa P'op Hagä Do wë hah'üüm doo. Awäd had'yyt hē, sa hyb n'aa taky n'aa etsëe hyb n'aa.

²⁶ Ti hadoo pé né hē ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do ji karën. Baad tabahajaa ër tamasaa bā sahōnh hā. Baad ub ti P'op Hagä Do matym gó. Dooh baad nadoo do tamoo wäd bā. Dooh nesaa pé ta hā. Nesaa do moo bok do h'yyb nahado. Hÿ pong jé sahōnh hē sa bahānh tabahadoo P'op Hagä Do an'oo bā. ²⁷ Dooh hyb n'aa pé sa ky n'aa rod wahë n'aa wób rabahed'oo doo da tamoo wäd bā. Ta āh hā had'yyt hē P'op Hagä Do hā rama ejuu paa tii. Pooj jé, sa daaj hē nesaa do ramoo bok do hyb n'aa rama hej'uu, tii bā sa wakān, Isaraéw buuj nesaa do ramoo bok do hyb n'aa rama eju kãn. Tii d' nado Jesus. Sét nuu me ub nesaa do ta wób ramoo bok do sām tan'oo däk P'op Hagä Do hā, ta daaj hē takan'oo däk noo gó sa hyb n'aa tadajëp hyb n'aa.^j ²⁸ Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hā, ajyy sa da hadoo do nemuun h'yyb nahej'oonh do rakasëew däk sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë rabahadoo hyb n'aa. Tii d' nado P'op Hagä Do ky kaneh'ÿýt doo me taky däng do hā, Mosees ky n'aa jaw'yyk do jawén kan'oo däk doo. Ta T'aah tasëew däk ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do tabahadoo hyb n'aa kã. Baad had'op had'yyt hē ta T'aah bahadoo P'op Hagä Do an'oo bā.

Jesus ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wë ky n'aa hahÿÿh

8 ¹ Hahÿÿ ti bë ÿ maher'oot do mahang tak'ëp baad hadoo doo: Ti anyy däk né hē ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät doo. Hÿ pong jé, P'op Hagä Doo, Sahōnh Ta Bahānh Hadoo Do hub hēnh, takaweh'ëeh doo bā tabaso däk. ² P'op Hagä Do matym gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa bā ër ky n'aa rod moo wät, badäk hahÿÿ bā sa hā P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ajyy ratamaa sooh doo bā nado.^k

i 7.21 Saaw-Mo 110.4 j 7.27 Dooh hyb n'aa pé hajōō nuu me tii d' tabad'oo. k 8.2 Esodo bód, tęg eh do 26 hā takerii dāk ta ti sa hā P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ky n'aa. Ta ti yt hā nado Jesus moo wät.

³Sahõnh hē ji ky n'aa rod wahē n'aa heh'ääť do' rasēm P'op Hagä Do matym n'aa P'op Hagä Do wē tamanaa hyb n'aa, sa masāāh wób P'op Hagä Do hā tama ejuu hyb n'aa na-āāj hē. Ti hyb n'aa taw'ääť hē Jesus Kristo na-āāj hē manaa P'op Hagä Do matym n'aa. ⁴Badäk hahyĩ bā Jesus awäd nā bā paawā, dooh sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē tado bā paawā, anyy dāk do hyb n'aa Rewi panaa P'op Hagä Do hā rama ejuu doo, Mosees ky n'aa jaw'yik do mejũũ doo da. ⁵Sa hā P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa, hỹ pong jé hanāng do hād hadoo do katamaa sooh do yt hā ti ramoo heb'ook. Dooh P'op Hagä Do bawāt do heh'ääť do tado bā ta ti tób ta yt hā ramoo bok do ēr wén hapäh, hahyĩ da Mosees P'op Hagä Do maher'oot do paa hyb n'aa: “Mamoo wäd ta tii, hahyĩ waēē hā a hā y metēēh do hadoo da, mahapäh do hadoo né hē.”^m Heh'ääť doo, hỹ pong jé tii. ⁶Baad ub né paawā sa ky n'aa rod Rewi hād nāng do panaa ramoo bok doo, tak'ēp baad ub ti bahānh Jesus ēr ky n'aa rod moo wāt doo. Tii d' tawén hadoo, ta tyw n'aa papuuj ta hyb n'aa P'op Hagä Do wē ēr kajaa Jesus anoo doo, p'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'oot do bahānh do hyb n'aa.” Tak'ēp baad ub ti bahānh na-āāj hē ēr hā taky n'aa enooh doo.

⁷Pooj jé Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wāt do an'oo bā paawā, baad ub sahõnh hē tabahadoo hyb n'aa, tii d' tado bā paawā, dooh hyb n'aa pé paawā ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh péh. ⁸Tii bā, P'op Hagä Do bahapäh bā, dooh né hē raky dahé bā Mosees sa sii takaner'ood wāt doo, hahyĩ da ta kyyh:

“Ti awät bē pooj jé papuuj Isaraéw buuj sii y kaner'oot doo,
Judah buuj sa sii na-āāj hē.

Ta tyw n'aa papuuj y anoo da sa hā.

⁹Sa wahē makũ sa sii y her'ood wāt do paa nahado da tii,
y man'yyh noo gó Esit bā naa.

Raky nadaheeh do hyb n'aa paa sa sii y ber'ood wāt doo,
y eréd hõm paa sa wahē makũũ”, nāng mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyik
Doo.

¹⁰“Hahyĩ da ta tyw n'aa papuuj
ta jawén Isaraéw buuj sa hā y metēēh doo:
Sa h'yyb gó da y banoo y ky n'aa jaw'yik doo.
Sa h'yyb tym gó da y berih hadoo da ta tii.
Y da P'op Hagä Do rah'yik kaha'eeh doo.
Karapé haa d' tii.

¹¹Ti noo gó da,
dooh hyb n'aa da rama met'ēēg wāt sa da hadoo do kēh y n'aa hā.
Dooh hyb n'aa da sa wakāān rama met'ēēg wāt pé y rabahapäh hyb
n'aa.

Sahõnh hē da y rabahapäh.

Hyb n'aa sakog is doo, hyb n'aa jewyik do sii hē y da rahapäh.

1 8.3 Isaraéw buuj hā rama erih do hahyĩh. Sa ky n'aa rod, Rewi panaa hedoo do sa ky n'aa taher'oot tēg nad'ēēd is do 3 hā. m 8.5 Esodo 25.40 n 8.6 Hahyĩ d' tahanāng pé ti rakaner'oot do ky n'aa: Sinaih waēē hā P'op Hagä Do anoo paa sa hā ta ky n'aa jaw'yik doo. Isaraéw buuj raky dahé bā, P'op Hagä Do ky n'aa edēng sa hā, taky dāng paah. Tii bā ta kyyh ragadoo. “Āā ky daheeh da”, nāk sa kyyh P'op Hagä Do hā.

¹² Tii d' tawén hadoo,

ỹ mabaan hõm da baad nadoo do ramoo bok do paah.

Doooh da ỹ hyb n'aa es'ee wäd bä nesaa do ramoo bok do paa.”^o Näng
mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹³ Sa sii takaner'oot do papuuj P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, tado hõm
pooj jé sa sii takaner'ood wät do paah. Ta säg däg tii. Edah tagawatsik. Ta
tyw n'aa papuuj tan'oo däk.

Badäk hahÿÿ hä P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

9 ¹ Ti anäng paa pooj jé Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät do paa
ky n'aa jaw'yyk doo, ji hä metëëh do nyy da P'op Hagä Do wë ji kajaa,
ta hä ji hyb n'aa jaw'yyk hyb n'aa. Ti anäng paa na-ääj hë badäk hahÿÿ bä
P'op Hagä Do raj'aa etsë do tób n'aa, P'op Hagä Do sa hä kahesë do tób n'aa
ramaneëënh doo. ² Sa hä P'op Hagä Do kahesë do tób n'aa katamaa sooh do
yt hä, ta gawakō tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do ramaneëënh doo gó
tagadahäng ta bag tyng, pāw tyng n'aa, P'op Hagä Do matym gó kametëëh
do pāw n'aa na-ääj hë. ³ Ta baa besuu n'aa bahānh tagadāk ta gawakō tsyt
hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do heh'āāt doo. ⁴ Tii bä tabahäng k'āats tēg
gabarëëh do s'ëëb buu benyym do rabahej'uu do tyng n'aa. Tii bä tabahäng
ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa na-ääj
hë. K'āats tēg gabarëëh do ta hä. Tii gó rabat'oonh hahÿÿh: Manah häd näng
do hood k'āats gabarëëh do s'ëëb, Manah ta gó, Arāw tatu n'aa ta ts'oooh genā
hõm doo, pā gatsebak do na-ääj hë ta hä Jawéh ky n'aa jaw'yyk do kaherih
doo. ⁵ Ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa jó
rabab'ëëh kabaj'aa do kēg enāh do heen n'aa kerubīm ramaneëënh doo. Ta ti
ganahaang gó P'op Hagä Do hejój kametëëh. P'op kerubīm kēg ragadabëëh,
p'op naa sa kēg me rajasuu hyb n'aa ta ty gatsë. Ta tii bä, ta ty gatsë jó, P'op
Hagä Do awug hõm nesaa do Isaraéw buuj ramoo bong doo.^p Hÿÿ kā, babā
ỹ erih do hä, dooh né paawā tahaja bä sahōnh hë ta ti hedoo do ky n'aa bē ỹ
maher'ood bä, ⁶ tii da né hë sahōnh hë ta ti ragadebëëh sa hä P'op Hagä Do
kahesë do tób n'aa yt hä. Ta gawakō pooj jé gadāk doo gó sa ky n'aa rod P'op
Hagä Do wë rabahej'ëëh ta tii bä P'op Hagä Do wë ramoo heb'oooh do ramoo
bok hyb n'aa. ⁷ Ta gawakō t'öp gadāk doo gó jāām hë hajëë suun sa ky n'aa
rod wahë n'aa heh'āāt doo. Sét ta baab ken'yyh sét nuu me tabajēng ta tii bä.
Tabajëë suun bä, tamajë had'yyt hë sa mas'āā booj yb aj'yy majyyw P'op Hagä
Do kahesë doo bä, h'yy gatamah doo gó nesaa do tamoo wät doo, ta wób
moo bok do na-ääj hë kawug hõm hyb n'aa. Majyyw tamanajë bä, dooh né hë
tahaja bä tajëë bä tii bä.

⁸ Ta tii hä P'op Hagä Do Sahee metëëh hahÿÿh: P'ooj ub, sa hä P'op Hagä Do
kahesë do tób n'aa ky n'aa jaw'yyk do yt hä rababok nä bä, dooh sa hä taga-
sëëts nä bä ta tyw n'aa hadoo ta gawakō tak'ëp P'op Hagä Do wë kasëew däk

o 8.12 Jeremijj 31.31-34 **p 9.5** Ta noo gatsë pong jé P'op Hagä Do kahesë sa hä. Ta ti taba-
sooh bä Isaraéw buuj sa rod n'aa P'op Hagä Do wë wahë n'aa rabana nesaa do ramoo bong do
P'op Hagä Do bawug hõm hyb n'aa, takajesu dāk hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta noo gatsë na-ääj hë
ramaneëënh “*kajesu n'aa noo gatsë n'aa*”, kajesu dāk do hadoo do hyb n'aa nesaa do sa h'yyb gó
hanäng do paah.

doo hēnh. Dooh tagasēets nā bā sa wē ta tyw n'aa P'op Hagā Do wē tahanāng pé tii. ⁹Da hē Kristo hā kaja dāk do metēē n'aa ub sahōnh hē ta tii. Dooh P'op Hagā Do matym n'aa ramehen'aa doo, dooh sa masāāh majjyw ta wē ramahen'aa do na-āāj hē tahaja bā baad tabahado dāk tan'oo bā P'op Hagā Do hyb n'aa jew'yyk do sa h'yyb. ¹⁰Jāām hē ji awēh, ji awa, ji eēēk do ky n'aa ub tii. Jāām hē naēng me sa hā renām do ky n'aa tii. Papuuj kajaa do pooj jé ky n'aa jawyyg n'aa tii. Dooh t'ōp ji h'yyb tenyyw bā.

Jesus majjyw ky n'aa hahȳh

¹¹Kristo kā, baad hadoo do ta tyw n'aa papuuj kaja dāk do hā ji ky n'aa rod wahē n'aa heh'āāt P'op Hagā Do wē tabahadoo noo gó, dooh tajēē suun bā P'op Hagā Do tób n'aa gó badāk hahȳh bā ajyy tamaa sooh doo gó, sa ky n'aa rod wób rabahed'oo doo da. Kristo bajēē suun tak'ēp baad tabahadoo bā. Hȳ pong jé, P'op Hagā Do matym gó né hē tabajēē suun. ¹²Kabara majjyw, booj yb taah majjyw nado ti t'īi hēnh tamajē sun doo, sa ky n'aa rod wób rabahed'oo doo da. Ta majjyw né ti tamajē sun doo, tan'oo dāk doo. Sét nuu me tii d' tabad'oo, P'op Hagā Do wē ēr tabedēēb had'yyt hē hyb n'aa. Dooh hyb n'aa p'aa hēnh tabab'aanh péh. ¹³Kabara majjyw, booj yb aj'yy majjyw, booj yb taah ȳynh raju dāk do paa ooj naēng mahang kamekuuj dāk do na-āāj hē, ta wób sa hā sa ky n'aa rod ratsawyh bā, baad rabahado padēēk p'aa hēnh. J'ooj hē né paawā rabenyw bong ratsawyh wāt do an'oo bā,^q p'aa hēnh rahajaa P'op Hagā Do tób n'aa hēnh rabahōm. ¹⁴Tii d' tahadoo do hyb n'aa, tak'ēp ta bahānh Kristo majjyw ēr h'yyb tabenām nesaa do ji moo wāt do dajēb hanoo do mahānh, P'op Hagā Do hedēb had'yyt do wē ēr moo bok hyb n'aa kā. P'op Hagā Do Sahee hawād had'yyt do hejój gó ta daaj hē Kristo kan'oo dāk P'op Hagā Do hā tadajēp noo gó. Dooh nesaa pé ta hā.

¹⁵Ta ti hyb n'aa kā, Kristo né hē ti ta tyw n'aa papuuj P'op Hagā Do wē gasēets hōm doo, P'op Hagā Do asēēw hōm do ragadoo hyb n'aa nahānh doo, P'op Hagā Do ky n'aa enooh do sa hā. Tadajēp do me tabedēēb kán tii, Mosees ky n'aa jaw'yyk do sa hā mejūū do noo gó nesaa do ramoo bok do paa mahānh.

¹⁶⁻¹⁷Ky n'aa jaw'yyk do ta see erii bā tametēēh hyb n'aa ta me jaa wē tabaym ta ma paa tadajēp jawén paa bā, jāām hē wē ym do gadoo ta ma paah, ta hā ky n'aa kenoo do paa dajēp bā kā. Dajēp né hē sahōnh hē rabahapāh bā, tii bā kerih do paa ky n'aa jawyyg dāg kán. Kerih do mo haj'aa nāng do edēb nā bā, dooh kerih do ky n'aa kajawyyg nā bā. ¹⁸Tii da p'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagā Do kaner'ood wāt do hā. Jāām hē tahyb n'aa jawy dāk sa mas'āa see radajēēp do jawén paa bā. Ta majjyw hyb n'aa taky n'aa jawy dāk P'op Hagā Do ky dāng doo. Hahȳh d' paa tii: ¹⁹Sahōnh hē P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees maher'ood wāt do jawén paa bā m' Isaraēw buuj sa hā, tado dāk mā jawii isop hād nāng do mooh, b'éé wii hahiin do sii hē m', ti m' tadatu booj yb taah wób majjyw naēng mahang kamekuuj dāk doo gó. Ti m'

q 9.13 Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa, dooh rahaja bā P'op Hagā Do tób n'aa hēnh rahōm bā tób kamag nāng do yt hā hewād nā doo, kamag hā, dajēp do paa k'yy hā na-āāj hē moo dāng doo. Rabenyw bong hyb n'aa, p'aa hēnh P'op Hagā Do tób n'aa hēnh rabahajaa rabahōm hyb n'aa, ratsawyyh sa hā booj yb taah ȳynh hahiin do raju dāk do paa ooj naēng mahang kamekuuj dāk doo. Ta ti ky n'aa ti babā taher'oot doo.

P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y'yyk do kerih do jó tatsawyyh, ti m' Isaraéw buuj sa hã tatsawyyh hõm mã na-ääj hẽ. ²⁰Ti m' Mosees ky hadoo sa hã: “Jawéh kaner-'ood wät do bẽ sii metëë n'aa hahỹ majyyw. Ta kyyh bẽ gado däk, bẽ kyyh Jawéh gado däk na-ääj hẽ hahỹ majyyw metëëh”,^r näng mäh. ²¹P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y'yyk do kerih do jó majyyw tatsawyyh hõm doo da, tatsawyyh wät na-ääj hẽ P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa hã, sahõnh hẽ ta nahëë jó, sahõnh hẽ ta gó hanäng do jó na-ääj hẽ. ²²P'eets hẽ paawä sahõnh hẽ takenyyw däk P'op Hagä Do wẽ sa masääh majyyw hyb n'aa, Mosees ky n'aa jaw'y'yyk doo gó takerih. Majyyw takanan'oo däg bã, dooh takawug hõm bã nesaa do ji moo wät doo. Tii da né hẽ Mosees ky n'aa jaw'y'yyk do baher'oot.

²³Tii da né hẽ nag'aap hẽ ỹ etsén wät do renäm paa P'op Hagä Do mejüü, jãam hẽ hỹ pong jé hanäng do heen n'aa hado né paawä ta tii. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, hỹ pong jé hanäng doo, heh'äät doo, jãam hẽ takenyyw däk tak'ëp baad hadoo doo me, ji masääh majyyw bahãnh baad hadoo doo me. ²⁴Ti hyb n'aa, dooh Kristo ajëë suun bã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa gawakõ tak'ëp ta wẽ kasëew däk do ajyy ratamaa sooh doo gó. Hỹ pong jé hanäng do heen n'aa ub ta tii. Hỹ pong jé né hẽ taheh'äät bã kã Kristo bajëë suun, tanu dëë kã, t'ĩĩ hënh P'op Hagä Do matym gó ër taky n'aa etsëë hyb n'aa. ²⁵Dooh hajõõ nuu me hỹ pong jé P'op Hagä Do matym gó Kristo ajëë suun bã ta daaj hẽ takan'oo däk hyb n'aa, sa ky n'aa rod wahë n'aa Rewi panaa rabahed'oo doo da. Sét ta baab kenäh had'y'yyt hẽ sa mas'ää majyyw me rabahej'ëëh tii, P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa gawakõ tak'ëp ta wẽ kasëew däk doo gó. ²⁶Hajõõ nuu me ta daaj hẽ Kristo kan'oo däg bã paawä, hajõõ nuu me Kristo bahob wät paawä badäk hahỹ P'op Hagä Do pahuunh noo gó naa. Dooh tii da Kristo adoo bã. Sét nuu me ub, tabedaa däk bã kã badäk hahỹ hã ji hawät do gawatsig hõm noo gó, Kristo kaja däk ta daaj hẽ takan'oo däk doo me, tadjäp doo me nesaa do tabawug hõm hyb n'aa. Dooh hyb n'aa p'aa hënh tabab'aanh péh. ²⁷Sahõnh hẽ ji, sét nuu me né hẽ ji dajëp. Ji dajëp jawén paa bã kã P'op Hagä Do ky däng da nyy da ji tabad'oo, baad tado bã, baad tanado bã. ²⁸Ti hadoo, sét nuu me Kristo, P'op Hagä Do H'y'yyb Däng Doo, ta daaj hẽ takan'oo däk dajëb hã, ta dajëp doo me, ta majyyw me, nesaa do hajök do ramoo bok do tabawug hõm hyb n'aa. P'aa hënh da Kristo kajaa. Nesaa do ji moo wät do hyb n'aa nado tii kã. P'aa hënh tawén kaja kã da, ta hã gad'aa do tamahüüm hyb n'aa P'op Hagä Do wẽ kã, ta tii bã raboo had'y'yyt hẽ hyb n'aa kã.

**Jesus dajëp doo me ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä
Do wẽ tagasëëts hõm do ky n'aa hahỹh**

10 ¹P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y'yyk do Isaraéw buuj hã kan'oo däk do paah, baad hadoo do P'op Hagä Do ky däng do ta jawén kajaa do maëts ub tii. Dooh heh'äät do hỹ pong jé hanäng do tado bã. Ti hyb n'aa dooh Mosees ky n'aa jaw'y'yyk do haja bã baad had'op rabahadoo tan'oo bã. Dooh baad had'op rabahadoo tan'oo bã sét ta baab kenäh had'y'yyt hẽ sa mas'ää see P'op Hagä Do matym n'aa ranaheb'oooh doo. Ti hado had'y'yyt né hẽ ran'oo bã. ²Ta ky n'aa jaw'y'yyk do haja bã paawä baad had'op rabahadoo tan'oo bã P'op

Hagä Do wë han'aa do ta hã rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, dooh hyb n'aa wäd pé paawä sa masääh wób raneboh bëëh, P'op Hagä Do bawug hõm hyb n'aa nesaa do sa hã hanäng doo. Sa h'yyb gó hanäng do paa kawug hõm bã paawä, dooh rahyb n'aa es'ee wäd bã paawä nesaa do ramoo bok do paah. ³Ta tii hã dooh né hë baad ji hado däg P'op Hagä Do matym gó. P'op Hagä Do matym n'aa ta baab had'yyt hë ramehen'aa doo, nesaa do awät nä sa h'yyb gó rahyb n'aa esee tan'oo bã. ⁴Tii d' tawén hadoo, dooh né hë booj yb aj'yy majyyw haja bã, dooh kabara majyyw haja bã nesaa do ji h'yyb gó hanäng do tado hõm bã.

⁵Ti hyb n'aa badäk hahÿÿ bã Kristo kajaa noo gó kä P'op Hagä Do hã taky hadoo:

“Sa masääh majyyw a wë ramahen'aa doo, ti nado ti makarën doo.

A matym n'aa a wë ramahen'aa doo, ti nado ti makarën doo.

Ti hyb n'aa ÿ dab näng ÿ majyyw näng man'oo bã majyw ÿÿ ÿ banoo hyb n'aa ta säm”, näng paa ta kyyh.

⁶“Dooh magado bã òm rama heju doo.

Dooh magado bã a matym n'aa a wë ramehen'aa doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do mabawug hõm hyb n'aa paawä”, näng mäh.

⁷“Tii bã hahÿÿ da këh ÿÿh:

‘Mahegää P'op Hagä Doo. ÿ kaja däk,

a kyy kerih doo gó këh ÿ n'aa takerih doo da,

makarën do ÿ moo wät hyb n'aa.’ ”^s

⁸Dooh m' sa masääh majyyw, dooh m' P'op Hagä Do matym n'aa ta wë ramehen'aa doo, dooh m' ta wë rama ejuu doo P'op Hagä Do karën bã. Dooh m' na-ääj hë takarën bã ta matym n'aa ta wë ramehen'aa doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa paawä. Dooh m' ta ti tagado bã, näng mä Kristo kyyh pooj jé. Ti taky hadoo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejõ né paawä ta tii d' rabahed'oo. ⁹Ta jawén hahÿÿ d' mä Kristo kyy kä: “Mahegää P'op Hagä Doo”, näng mäh, “ÿ kaja däk, makarën do ÿ moo wät hyb n'aa kä”, näng mäh. Gawatsig hõm pooj jé sa hã kamejüü do rabahed'oo do paah, ta ti tahe'oot do hã ji bahapäh. P'op Hagä Do gasëëts hõm hÿÿ kä ta tyw n'aa papuuj. ¹⁰P'op Hagä Do karën do Kristo bad'oo do hyb n'aa, ta daaj hë Jesus Kristo kan'oo däk do hyb n'aa ër hyb n'aa tadajëp hyb n'aa, kado hõm nesaa do ër h'yyb tym gó hanäng do paah. Tsyt hë P'op Hagä Do wë ër tabasëëw däg kän. Sét nuu me dajëb hã takan'oo däk. Jääm né tii.

¹¹Ta äh hã had'yyt hë sa ky n'aa rod Aräw panaa hedoo do ramoo bok ramoo heb'ooh do P'op Hagä Do tób n'aa yt hã. Ta äh hã had'yyt hë rama ejuu rama ejuu do paa péh, dooh né paawä ta ti haja bã nesaa do ji h'yyb gó hanäng do tawug hõm bã. ¹²Tii d' nado Jesus Kristo bad'oo hÿÿ kä. Sét nuu me ub takan'oo däk nesaa do ër moo bok do hyb n'aa tadajëp hyb n'aa. Jääm né tii kä. Tii d' tabad'oo do jawén paa bã hÿ pong jé, P'op Hagä Do hub hënh, ta hã P'op Hagä Do weh'ëëh doo bã tabaso däg kän. ¹³Ti noo gó kä tagada ta maji P'op Hagä Do nes'ëëm, Kristo raky daheeh P'op Hagä Do an'oo bã kä. ¹⁴P'op Hagä

Do hub hēnh tawén so dāg kǎn, sèt nuu me ər hyb n'aa tadajěp doo me baad had'op rabahado paděek tan'oo bǎ tsyt hē P'op Hagā Do wě kasěew bong doo.

¹⁵P'op Hagā Do Sahee na-āāj hē ər tamaher'oot ta ti ky n'aa. Hahỹỹ da ta kyyh:

¹⁶“Hahỹỹ da papuuj Isaraéw buuj sii ta jawén ỹ kaner'oot doo:
Sa h'yyb gó da ỹ banoo kěh ỹ n'aa jaw'yyk doo.
Sa h'yyb tym gó da ỹ berih hadoo da tii”,^t nǎng mǎh.

¹⁷Ti m' ahōm nǎ ta kyyh:

“Ỹ mabaan hōm da baad nadoo do ramoo bok do paah.
Ỹ mabaan hōm da ỹ mejũũ do raky nadaheeh doo”,^u nǎng mǎh.

¹⁸Kristo hyb n'aa P'op Hagā Do mabaan hōm do hyb n'aa baad nadoo do ji moo wāt do paa kǎ, dooh hyb n'aa wāt pé ramoo heb'ooh do paa sa ky n'aa rod ramoo boo bǎ nesaa do kado hōm hyb n'aa paawǎ.

¹⁹Hỹỹ kǎ wakān haa hedoo doo, Jesus majyyw hyb n'aa neỹỹm doo gó ər hajaa ər ajěě p'ěě hadoo ta gawakō tak'ěp P'op Hagā Do wě kasěew dǎk do hadoo doo gó. P'op Hagā Do matym gó ər hajaa ər ahōm bǎ had'yyt hē ỹ hanǎng péh. ²⁰Jesus dajěp doo me ta tyw n'aa papuuj P'op Hagā Do wě taga-sěets hōm. Ta baa besuu n'aa tatab'ěes tii.^v Eděb had'yyt hē da jé ta ti tyw n'aa gó P'op Hagā Do wě hahōm doo. ²¹Ti anǎng ər ky n'aa rod P'op Hagā Do wě tak'ěp hyb n'aa jawyk doo, hỹ pong jé P'op Hagā Do bawāt doo bǎ bag'āās doo. ²²Ta ti hyb n'aa, taw'āāts hē ər h'yyb ehuh doo me, baad ər h'yy ka'eeh doo me na-āāj hē ər kah'ũũm P'op Hagā Do wě. Dooh ər h'yyb ər taky n'aa tapa wād bǎ Kristo an'oo bǎ. Baad ər bahado dǎk na-āāj hē P'op Hagā Do matym gó. Ti hyb n'aa ər hajaa P'op Hagā Do wě ər ahōm bǎ.^w ²³Taw'āāts hē h'yy ganajěng doo me had'yyt hē ər gada baad hadoo do ər hǎ taky dǎng doo, ər gada ər hanǎng doo. Ǝr hǎ ky dǎng doo, moo wād had'yyt hē taky dǎng doo. ²⁴Taw'āāts hē ər tyw n'aa esoos nyy d' ər bad'oo ər h'yyb mahũũm ər da hadoo doo, rah'yyb hadoo hyb n'aa, kamahǎn heh'āāt do ər mahang takah'ũũm hyb n'aa, baad hadoo do ta wób wě ji moo wāt do takah'ũũm hyb n'aa na-āāj hē. ²⁵Taw'āāts hē dooh ər eréd bǎ P'op Hagā Do hyb n'aa ər kahet-'aa doo, ta wób, h'yy gejě hōm do rabahed'oo doo da. Taw'āāts hē ta wób ər h'yyb en'nyim rah'yy gajěě hōm mahǎnh. Taw'āāts hē baad ta bahǎnh tii d' ər bad'oo, tabedaa dǎk Jesus matěeh do bē bahapǎh do hyb n'aa.

²⁶Bē h'yy gejě hōm manǎ ỹ wén nǎng bē hǎ, ji h'yyb haj'aa hē Jesus ji mak'yyts bǎ, nesaa do ji moo wād nǎ bǎ had'yyt hē, ji hapěě dǎg né paawǎ

t 10.16 Jeremijj 31.33 **u 10.17** Jeremijj 31.34 **v 10.20** P'ooj ub, P'op Hagā Do tób n'aa yt hǎ ti anǎng ta baa besuu n'aa pǎān hebaan do s'ěeb. P'op Hagā Do kaheśe doo bǎ noo gatsě n'aa tii. Dooh ji haja bǎ ta tii bǎ ji taběěj bǎ. Hỹỹ kǎ, Kristo hyb n'aa ər hajaa P'op Hagā Do wě ər ahōm bǎ. **w 10.22** P'ooj ub Isaraéw buuj rabahed'oo do ky n'aa gó tabeh'ũũm. P'ooj ub, ranahaja bǎ P'op Hagā Do tób n'aa hēnh rahōm bǎ baad sa h'yyb nadoo do hyb n'aa, ratsawyyh sa hǎ booj yb taah ỹyñh rajú dǎk do paa ooj naěng mahang kamekuuj dǎk doo. Setsi ta ǎh tabahado dǎk bǎ, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ rabehop. Tii bǎ kǎ, baad rabahado paděek p'aa hēnh. Tii bǎ rahajaa P'op Hagā Do tób n'aa hēnh rabahōm. Ti ky n'aa gó tabeh'ũũm.

baad hadoo do ky n'aa hã, hỹ jawén dooh tanyy wäd bã kä P'op Hagä Do hã ji anoo do pan'aa nesaa do ji moo wät do kawug hõm do sãm. ²⁷Jããm né hẽ ti awät heỹm doo gó ji gada P'op Hagä Do ji taky n'aa etyy do baad nadoo do wẽ. Jããm né da tẽeg hõõ tak'ëp haju do P'op Hagä Do majiĩ gawats'iik do ti awät da ta ti wẽ. ²⁸P'ooj ub, Mosees ky n'aa jaw'yyk noo gó, radej'ëëp paa sahõnh hẽ Mosees ky n'aa jaw'yyk do mak'yys doo. Tanyy bã pawóp hẽ, tamawoob hẽ ta ti hapäh doo, dooh né rat'yid mehiĩn bã ta ky n'aa jaw'yyk do mak'yys doo. ²⁹Nyy da bẽ hã? Dooh g'eeh ti bahãnh P'op Hagä Do rejä da P'op Hagä Do T'aah mak'yys doo, Jesus majjyyw ty n'aa ges'yyk doo, P'op Hagä Do Sahee ji tat'yid mehiĩn do ky n'aa rejää doo? Jesus majjyyw né ti ta hyb n'aa ta tyw n'aa P'op Hagä Do wẽ gasëets hõm doo. Ta hyb n'aa né hẽ P'op Hagä Do wẽ rakasëew däk paah. ³⁰Ër hapäh né hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hahỹ her'ood wät doo: “Ỹ né ti sa sãm habaanh doo. Ỹ né tii.”^x “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa etyy da ta karapee”,^y nãng na-ãj mäh. ³¹Tak'ëp ta ãm n'aa nãng P'op Hagä Doo, hedëb had'yit do moo gó ji tarejä däg bã!

³²Taw'ääts hẽ bẽ hyb n'aa es'ee nyy da baad bẽ babok p'ooj ub, panyyg hanãm do hã bẽ h'yy kadaw'uuh jawén paa bã. Tabad'op hẽ bẽ h'yy gejë hõm ti noo gó, baad nadoo do bẽ ahob né paawä. ³³Bẽ hyb n'aa es'ee nyy da ta see pé noo gó bẽ raky n'aa rejää paah, nyy da paa bẽ rarejää. Bẽ nado paa tii, ti noo gó rarejää doo, bẽ hyb n'aa esee paah, bẽ masa paa ta ti hah'oop doo. ³⁴Ti noo gó bẽ t'yid mehiĩn paa bẽ da hadoo do radewäts b'ëeh doo, bẽ masa paa sa hã. Tsebee gó bẽ gadoo ti noo gó bẽ ma rado hõm doo, ti bahãnh baad hadoo do nahãnh do ti awät bẽ pooj jé hỹ pong jé bẽ hapäh do hyb n'aa. ³⁵Ti hyb n'aa bẽ h'yy gejë hõm manäh. Baad had'yit hẽ Jesus hã bẽ h'yy kae bã, tak'ëp baad hadoo do bẽ gadoo da. ³⁶Taw'ääts hẽ h'yyb jawyg gó, h'yy ganajëng doo me bẽ gadoo bẽ ahoop doo, P'op Hagä Do karën do bẽ bahaja däk bã kä, bẽ gadoo hyb n'aa bẽ hã taky däng doo. ³⁷Hahỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ti ky n'aa:

“Edaa däk da ti hawät do kajaa.

Dooh da tatabëej bã taky däng do noo gó.

³⁸Karapé haa, matym ỹy gó baad hedo padëëk doo,

rah'yy ka'eeh do hyb n'aa da rababoo had'yit hẽ.

Dooh da ỹ tsebee bã h'yy gajëë hõm do wẽ”, nãng mäh.”^z

³⁹Ëër kä, dooh ta tyw n'aa heréd hõm do ër ado bã, ragawatsig hõm doo hënh hahõm doo gó haboo däk doo. H'yy ka'eeh do ëër, nesaa do mahãnh hedëp doo.

Ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hahỹh

11 ¹Hahỹ d' tahanäng pé ti ji h'yy ka'eeh doo: Baad ji bahapäh do ti ji h'yyb gó, ji gadoo né da ji pooj jé ji gada doo. Te hub né hẽ, ti awät né da ji nahapäh doo, baad ji bahapäh ji h'yyb gó. ²Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do wén gadoo ër wahë makũh.”^a

^x 10.30 Dew-Teronom 32.35. ^y 10.30 Dew-Teronom 32.36, Saaw-Mo 135.14

^z 10.38 Habakuk 2.3-4. ^a 11.2 Ër wahë makũh tawén erii wät, ta wakään, Israaëw buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do tama erih do hyb n'aa. Israaëw buuj sa wahë makũ ti sa ky n'aa tamaher'oot doo.

³P'op Hagä Do hä ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa, ër hapäh hahÿÿh: Sahônñ hë badäk hahÿÿh, wë, kamarab, papÿÿj, sagööh na-ääj hë, ta ky gabuuj né hë P'op Hagä Do pehuuj wät. Ji nahapäh doo me tapehuuj wät da hë ji hapäh doo.

⁴Baad ub Abéw makū h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hadoo do tama ejuu paah, ta hÿÿj Kañh ma ejuu do nahado. Ti hyb n'aa baad né hë m' Abéw P'op Hagä Do hä. Baad mä P'op Hagä Do hä Abéw ma ejuu doo. Badäk hahÿÿ bā Abéw nawäd wäd né paawä, da hë nā tah'yy ka'eeh do paa ër hā tametëeh nny da ji h'yy ka'eeh.

⁵Aj'yy Enók häd näng do P'op Hagä Do masäg kăn ta wë ta hā tah'yy ka'eeh do hyb n'aa paah. Dooh paa Enók dajëb bā. Dawuh up mäh. Dooh rawyyd wäd bā P'op Hagä Do mahüüm do hyb n'aa. P'op Hagä Do Enók h'yyb enāw had'yyt hë tabawät do hā, ta wë P'op Hagä Do mahüüm do pooj jé.

⁶Ji h'yy kanae bā, dooh ji haja bā P'op Hagä Do ji h'yyb enāw bā. Jé karën do P'op Hagä Do wë tahôm bā, jāām né hë tahajaa, P'op Hagä Do awät né hë taky dahé bā, baad hadoo do P'op Hagä Do anoo ta hā hesoos do hā taky dahé bā.

⁷Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa Nowéh tatamaa jat marakate, ta ÿÿm, ta taah, ta taah äj raked'ëep do hood n'aa. Marakate tatamaa jat Nowéh P'op Hagä Do maher'oot jawén paa bā sa pooj jé hana do ranahapäh nā doo. Nowéh h'yy ka'eeh doo, ta metëë n'aa ta wób sa hā. Nesaa do hā ta wób raky n'aa kety dāk, Nowéh h'yy ka'eeh doo da rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hë baad ji bahado dāk P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad Nowéh wén hado dāk ta matym gó.

⁸Abaraām h'yy ka'eeh do hyb n'aa tawén ky dahé wät P'op Hagä Do maher'oot noo gó hëj s'ee hënh tabahôm hyb n'aa, hëj ta hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo hënh. Abaraām ky dahé wät, tatsyym kadoo, dooh né paawä tahapëë bā n'yy hënh ta ti hëj badäk. ⁹Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa hëj ta hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo bā tabawäd wät ta s'ee hënh naa hadoo doo da. Ta tii bā jé pad'yyt hë takeh'ÿÿt. Sa masāah byyh s'ëeb sa tób rah'ÿÿt doo. Tii d' né paa Isak, Jakóh rabad'oo. Sa hā na-ääj hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa hëj Abaraām hā taky n'aa enooh do paah. ¹⁰Ta tii d' paa Abaraām rawén bok panang P'op Hagä Do mo haj'aa hā, nahānh doo, hÿ pong jé badäk do ragada do hyb n'aa.

¹¹Abaraām h'yy ka'eeh do hyb n'aa, neta né paawä ta ÿÿm Sarah, tabëj däg né paawä ta baab n'aa ta ÿÿm sii tabetaah hyb n'aa, Abaraām panaa nny dāk, P'op Hagä Do moo wät né hë ta hā taky däng do taky daheeh do hyb n'aa. ¹²Ti hyb n'aa kă, edaa däg né paawä tadajëp do ta t'aah benäng noo gó, sagööh hawób dāk, hood tęg hawób däg ta panaa ta jawén kă.

¹³Abaraām, Isak, Jakóh na-ääj hë radejëp sa hā P'op Hagä Do ky n'aa eno dāk do paa ragadoo do pooj jé. Ti hadoo né hë, rah'yy kae had'yyt hë radejëp bā kă. Ti hyb n'aa, dawëë naa rahapäh hadoo sa hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah. Tsebee gó ragahëen ti sa h'yyb gó. Dooh m' badäk hahÿÿ tado bā sa panang heh'äät, sa nooh. Ta s'ee hënh naa, ta wób sa hāj n'aa bā habok do hadoo mäh, sa nooh. ¹⁴Sa hāj n'aa pan'aa hes'oos do tii, ta ti hedoo do her'oot doo. ¹⁵Dooh hëj reréd hōm do paa tado bā rah'yyb padëek doo. Tii d' tado bā paawä, rahaja paawä rababaaj nā p'aa hënh t'ïï hënh. ¹⁶Panang hÿ

pong jé badäk doo, hëej reréd hõm do bahãnh baad hadoo do resoos. Ti hyb n'aa, dooh P'op Hagä Do nu mebyy bä, “ÿ ti rah'yy kaha'eeh doo”, tahe'ood bä. Tenyyw hõm sa panang pan'aa hÿ pong jé.

¹⁷⁻¹⁸ Abaraãm P'op Hagä Do metyy noo gó, taju paawä ta t'aah Isak P'op Hagä Do wë. Tii d' tawén doo paawä, baad P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Isak, sét had'os do ta t'aah Abaraãm aju paawä, hahÿÿ da paawä P'op Hagä Do ky hadoo paa ta hä: “Isak hanaa da a panaa heh'äät.”^b ¹⁹ Abaraãm hä, P'op Hagä Do hajaa dejëp do ragenä boo bä tan'oo bä. Ti hyb n'aa, dooh né paawä Isak tadajëeb bä, ta t'aah tagadoo p'aa hënh, dajëp do mahang taganä wät hadoo.

²⁰ P'op Hagä Do hä Isak h'yy ka'eeh do hyb n'aa taky n'aa edëng Jakóh, Esauh daheeh, sa pooj jé hawät do hä.

²¹ P'op Hagä Do hä Jakóh h'yy ka'eeh do hyb n'aa tadajëb pooj jé taky n'aa edëë wät mä pawóp hadoo do Joséh taah, tii bä m' ta tatu hä tanu hyy häng bä m', P'op Hagä Do taj'aa etsëë kân.

²² Joséh h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tabedaa däk bä tadajëp doo, taky däng mä Esit bä naa Isaraéw buuj raban'yyh da ta jawén. P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa tamejüü sa hä nny d' rabad'oo ta k'yy paa hä.

²³ P'op Hagä Do hä Mosees yb, Mosees ÿÿn rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Mosees benäng do jawén paa bä, tamawoob hë kamarab noo gó rajejën mä Mosees. Anäm mä sa hä sa t'aah. Dooh m' rajeÿÿm bä häj n'aa wahë n'aa mejüü doo.

²⁴ P'op Hagä Do hä Mosees h'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh takarën bä Paraóh toog t'aah ramaneënh karapee tanado wät bä kä. ²⁵ Dooh takarën bä nesaa do moo heb'ooh do sa da tah'yyb hado bä. Dooh takarën bä sa sii tatsebee bä. Ji wad'iits ti ta tii, ta hä. P'op Hagä Do karapee, Isaraéw buuj, sa sii rarejää do takarën tagadoo. ²⁶ Tak'ëp baad ub ta hä Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do kajaa do tagada do hyb n'aa ta hä raky n'aa rejää doo. Tak'ëp ky n'aa gebah do Esit häj n'aa bä hanäng do bahãnh ti ta hä. Raky n'aa rejää do tawén gadoo, baad hadoo do ta säm tagada do hyb n'aa ta pooj jé. ²⁷ Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né hë tawén eréd hõm Esit häj n'aa. Dooh Esit häj n'aa wahë n'aa kawajään do tajeÿÿm do hyb n'aa tado bä. Dooh tah'yy gajëë hõm bä, P'op Hagä Do ji nahapäh do tahapëë däk do hyb n'aa. ²⁸ P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa tamejüü Pas-kowa heen n'aa Isaraéw buuj ratab'ëës. Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa tamejüü b'éé majyyw repeets hõm sa tób noo bä, dajëb manaa do sa taah wah'ëeh hedoo do tanadej'ëep hyb n'aa.

²⁹ Isaraéw buuj rah'yy ka'eeh do hyb n'aa rabatsëg hõm akajar Hahiin Do häd näng doo me, bawoonh do ji mahõm do hadoo. Esit buuj kä rakarën bä paawä rabatsëg hõm Isaraéw buuj sa jawén, pehäs mä naëng me.

³⁰ Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Jerikó häd näng do panang hadë pä s'ëëb kajäg bëëh, setsi ta äh noo gó Isaraéw buuj ranu haw'ööd bong jawén paa bä. ³¹ ÿÿnh Rahab häd näng doo, hajök do sii he'ÿÿh do paah, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa dooh tadajëb bä ta wób sa sii, panang babuuj P'op Hagä Do ky nadah'eeh do sa sii. Baad mä Rahab gadoo paa pawóp hadoo do Isaraéw buuj panang begä n'aa. Tamo n'aa jesuu, tajejën.

³² Badawëët paawä Gidejôn, Barak, Sãn-Säw, Jepeté, Dawi, Samuéw häd enäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod na-ääj hë sa ky n'aa ji maher'ood bä.

³³Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa ta ti sa wób rado hóm sa majiĩ hãj n'aa. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad P'op Hagä Do karên doo da ti sa wób rabag'aas. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ragadoo. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do noo mesoo awad. ³⁴P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa tēēg hōō tak'ēp haju do mahānh sa wób raked'ēēp. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa sēn-jeer mahānh raked'ēēp sa wób. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, nahej'oonh do paa hejooj padēēk. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa rakarejan sa majiĩ sii rakaneb'oonh noo gó, sa majiĩ ranes'ēēm. ³⁵Ŷȳj wób p'aa hēnh ragadoo sa taah dejēp do mahang genä bong doo.^c

Sahōnh hē ta ti hedoo do ta wób rahapēē né paawä, h'yy ka'eeh do wób rahoop sa hã rarejāā doo. Rahob had'yyt hē, dejēp. Dooh P'op Hagä Do raky n'aa jejēn bā raked'ēēp hyb n'aa paawä. Tak'ēp baad ji bawäd had'yyt do h̄y pong jé, ragenä bong bā kã, ti ragahēēn. ³⁶H'yy ka'eeh do wób raky n'aa rejāā, rahewyyh. H'yy ka'eeh do wób ramoo mewyyt, ratsyym mewyyt haak sapuuw hadoo doo me, ragadahew'ēēs doo gó radewäts b'ēēh. ³⁷Pä me ramakut h'yy ka'eeh do wób radejēp hyb n'aa. H'yy ka'eeh do wób rabaa gehōg hóm seer me. H'yy ka'eeh do wób sēn-jeer me radej'ēēp. Jé pad'yyt hē h'yy ka'eeh do wób raked'ēēp sa majiĩ mahānh. Jāām hē b'ée byyh kabara byyh h'yy ka'eeh do wób sa saroor. Dooh sa wē hanyys péh. Kasuud is paah. Rano n'aa masoo, rarahejāā. ³⁸Banawäng doo bā, waēē mahang, pä yb gabaho doo gó, k'āāts yt hã gabaho doo gó na-āāj hē rababok paah. Dooh rahyb n'aa p'eed bā badāk hahȳy bā hanäng doo. Baad had'op ta tii. Badāk hahȳy bā habong do wób, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa bahānh ta tii, baad hadoo doo. ³⁹Baad ub ta ti sahōnh hē P'op Hagä Do hã, ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo né hē, dooh paa ragado bā sa hã P'op Hagä Do ky n'aa eno dāk do paah. ⁴⁰Rawén ganadoo paa ta tii, baad hadoo doo, pooj jé taky n'aa enooh do bahānh, P'op Hagä Do h'yyb däng do hyb n'aa sa hã ěr hã na-āāj hē, séd demuun baad had'op ěr bahadoo hyb n'aa kã.

Dooh ji h'yy gajēē hóm bā baad nadoo do ji ahob né paawä ky n'aa hahȳȳh

12 ¹Ti hyb n'aa kã, hajōk h'yy ka'eeh do paah, p'ooj ub habong do paa ěr rahapäh do hyb n'aa, taw'āāts hē ěr eréd hóm sahōnh hē ji tahewaat doo, baad nadoo do ji tamasoo do na-āāj hē. Taw'āāts hē h'yy ganajēng doo me P'op Hagä Do karên doo da ěr aboo had'yyt hē h̄y jawén, tsyym kas'ȳy do h'yy ganajēng doo me rawaj'aah doo da rakajaa bā kã. ²Taw'āāts hē Jesus hã ěr h'yyb padēēk. ěr h'yy ka'eeh do du na do tii, ěr h'yy ka'eeh do kah'ūūm hanoo do tii. Tak'ēp tsebē do ta pooj jé tagadoo tagada do hyb n'aa tagadoo paa b'aa kajatsēk do hã tadajēp doo. Dooh hyb n'aa Jesus nu mebyng pé ta tii d' tadajēp do hã. ⁴Tii bā kã, P'op Hagä Do sahōnh hē bag'aas do hub hēnh tabaso kãn, takaweh'ēēh doo bā. ³Bē hyb n'aa newē nyy da dooh Jesus h'yy gajēē hóm bā, tak'ēp ajyy nesaa do moo heb'oonh do ta hã rakamajē né paawä. Bē hyb n'aa newē Jesus, bē h'yy gejē hóm mahānh. ⁴Bēēh, dooh dajēb bē

c 11.35 P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hã masa do P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa tii.
d 12.2 Judah buuj sa hã, b'aa hã ji dajēb bā tak'ēp ji nu mebyng. Sa hã P'op Hagä Do ky n'aa was'ee dāk do tii d' dajēp doo. Ti hadoo né hē, dooh Jesus nu mebyy bā, baad hadoo do ta pooj jé tagada do hyb n'aa.

ahob nā bā nesaa do hā bē h'yy keb'aah do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē h'yy keb'aah né hē, bē h'yy gejë hōm manāh. ⁵Bē mabaan hōm P'op Hagā Do kyyh bē tah'yyb en'yyim do hyb n'aa bē tamaher'oot doo. Bēēh, ta taah hā tabaher'oot tii. Hahȳy da ta kyyh ta kyy kerih doo gó:

“Tah ȳy, mamak'yyts manā mahȳynh do hadoo doo me Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ōm tametēēk doo.

H'yy gajēē hōm manā tak'ēp hadoo doo me ōm tamaher'ood bā, ōm tah'yy geām bā.

⁶ Mahȳynh do hadoo doo me Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do metēēk takamahān do hā.

Sahōnh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do gadoo doo, ta taah hedoo doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hewyyh hadoo ta see pé noo gó tametēēk hyb n'aa”,⁶ nāng ta kyyh.

⁷Baad nadoo do bē ahoop doo, bē tametēēk do pan'aa tii. Ta taah bē bahado dāk do hyb n'aa, ta t'aah hā tabad'oo doo da bē hā tabad'oo ta ti metēēh. Sahōnh hē né hē sa taah hedoo do mahȳynh hadoo doo me sa yb metēēk. ⁸Mahȳynh do hadoo doo me P'op Hagā Do bē tama net'ēēg bā paawā, sahōnh hē ta taah tametēēk doo da, tii bā dooh paawā ta taah heh'āāt bē do bā. Ȳynh daap hetaah do taah hadoo paawā bē tii bā. ⁹Ēr karepé noo gó, ēr yb badāk hahȳy bā hanāng doo, mahȳynh do hadoo doo me ēr rametēēk, ēr wén weh'ēēh ēr yb. Ti hyb n'aa taw'āāts hē ti bahānh ēr Yb h̄y pong jé hawāt do ēr ky daheeh, ta pa had'yyt hē ēr babok hyb n'aa. ¹⁰Pawóp its ta baab noo gó ji yb ji rametēēk baad hadoo doo me sa hā, ēr rabaw'ēēh hyb n'aa. P'op Hagā Doo ká ēr tametēēk baad tabahadoo hyb n'aa ēr hā, baad had'op, tsyt hē nesaa do mahānh ēr babok hyb n'aa ká, tsyt hē nesaa do mahānh tabawāt doo da. ¹¹Ji hā rametēēk doo, ji rahewyyh doo, dooh né hē ji genaag bā ta tii d' ji hā rabad'oo do ti noo gó. Hejoonh ji hā, datés ji hā. Ti hado né paawā, ta jawén ká, P'op Hagā Do mo haj'aa ji ahob wāt do hyb n'aa ji h'yy ganyy dāk bā ká, tak'ēp h'yyb nyw gó baad had'op doo gó ji bawāt tan'oo bā ká.

¹²Ti hyb n'aa ká, bēēh, h'yyb nahejooj padēēk doo, bēēh, h'yyb nahedo padēēk doo, taw'āāts hē bē h'yy kahej'oonh, bē h'yyb hedo p'aa hēnh. ¹³Taw'āāts hē tyw n'aa dajang doo me bē babok, h'yyb nahed'oo do rah'yy ganejë hōm hyb n'aa, p'aa hēnh baad had'yyt hē Jesus tyw n'aa gó rababok hyb n'aa ká.

Dooh ji mak'yyts bā ji P'op Hagā Do maher'oot do ky n'aa hahȳy

¹⁴H'yyb nyw gó bē aboo sahōnh hē sa wē. Tsyt hē, nesaa do mahānh, P'op Hagā Do wē bē aboo had'yyt hē. Tsyt hē nesaa do mahānh ji naboo bā, dooh da Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ji hapēē bā da. ¹⁵Baad bē masaa bē da hadoo doo, dooh bē mahang makyys pé ji hā P'op Hagā Do ky enyyim doo. Ji hā P'op Hagā Do ky enyyim do makyys doo, ta hā h'yy gajēē hōm doo, baad nadoo do tadu n'aa, ta wób tah'yyb tatuk ta nemuun dawēē P'op Hagā Do mahānh rababok hyb n'aa. ¹⁶Bē hyb n'aa matakā bē mahang tanaŷȳh hyb n'aa ta ȳym

nadoo do sii, ta patug nadoo do sii. Bě hyb n'aa matakä bë mahang tananäng hyb n'aa P'op Hagä Do waneh'ëeh do Esauh makü bad'oo doo da. Sét ta waa hyb n'aa tesëem hōm, tan'oo dāk ta wah'ëe hadoo do paa ta hÿÿj hā. ¹⁷Bě hapäh né hē, ta jawén, ta yb ky n'aa edëng takarēn bā, dooh ta yb gado wād bā. Aód né paawā dooh tahaja wād bā tahÿÿd bā tabad'oo do paah.

¹⁸Ti hyb n'aa, taw'āats hē h'yy ganajëng doo me baad had'yit hē ër h'yy ka'eeh. Baad ub né hē ta tyw n'aa papuuj, p'ooj ub Mosees hā kametä dāk do bahānh tii. Dooh bë kaja dāg ji hapäh do waëë bahōō dāk doo bā, tak'ëp tabadagyp doo bā, bah'ood darung do bawāt doo bā, ër wahë makü rabad'oo do paa hadoo.^f ¹⁹Dooh bë maa napëë bā b'éé s'āan gamehÿÿh do ky ka'eeh doo. Dooh bë maa napëë bā P'op Hagä Do kyyh ām n'aa nāng doo, ta ti ramaa napäh do paa hadoo. Ramaa napäh bā m' rabetsëë P'op Hagä Do ky ym hyb n'aa sa hā taher'oot doo. ²⁰Tak'ëp rajeÿÿm do hyb n'aa, dooh m' rahaja bā ragado bā P'op Hagä Do mejüü doo: “Dajëp né da waëë hā moo dāng doo, bë masāāh see na-āāj hē dajëp né hē da. Jí akut pä me tadajëp hyb n'aa”,^g nāng paa ta kyyh. ²¹Tak'ëp mā ta ām n'aa nāng Mosees hapäh doo. Ti hyb n'aa m' taky hadoo: “Tak'ëp ÿ kajajān ta ām n'aa hā”,^h nāng mäh. Ti hadoo paa sa hā.

²²Ër hā ká ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë tagasëëts hōm. Pooj jé sa hā kametä dāk do nahado tii. Waëë hadoo ji matym me ji nahapäh do wë, Sijōn hād nāng do wë bë kaja dāk. Jerusarēnh hÿ pong jé badāk doo hēnh, P'op Hagä Do hedëb had'yit do panang wë bë kaja kán. Tak'ëp hajōk do āās tseb'ee doo gó hÿ pong jé rakata padëëk doo bā bë kaja kán. ²³P'op Hagä Do taah wah'ëeh hedoo do sa wë bë kaja dāg kán. Hÿ pong jé sa hād kerii dāk. Sa wób bë bahado dāk. P'op Hagä Do wë bë kaja kán, sahōnh hē badāk hahÿÿ bā habong do ky n'aa etyy doo. Baad habok do paa hÿÿ ká baad had'op do hado dāk do sa wë bë kaja kán do hadoo.ⁱ ²⁴Ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh do Jesus gasëëts hōm do wë bë kaja kán. Baad ta majyyw ër h'yyb tym tabenyyw dāk. Abéw majyyw nahado, k'āats gó naa P'op Hagä Do hā tabetsëë P'op Hagä Do babaanh hyb n'aa ta sām.^j Jesus majyyw etsëë hadoo P'op Hagä Do hā tamabaan hōm hyb n'aa sahōnh hē nesaa do ër moo bok do paah. ²⁵Ti hyb n'aa bë mak'yits manā Jesus ër tamaher'oot doo. P'ooj ub, P'op Hagä Do kyyh badāk hahÿÿ bā Mosees sa hā tamaher'oot do mak'yyis doo, nesaa do hā raky n'aa kety dāk tii. Ti bahānh ji P'op Hagä Do rejāā do ër ahoop da hÿ pong jé naa ër tamaher'oot do ër mak'yits bā. Dooh ër haja bā ër kejēn bā ta ti mahānh. ²⁶P'ooj ub waëë Sinaih hād nāng doo bā sa sii P'op Hagä Do baher'oot noo gó, tak'ëp badāk hahÿ katajus wāt ta ky haj'aa. Da hē ká hahÿÿ da P'op Hagä Do ky dāng: “Sét nuu me ti awät nā badāk hahÿ had'yit nado katajuus ÿ an'oo bā. Wë na-āāj hē katajuus da ÿ an'oo bā”, nāng ta kyyh. ²⁷“Sét nuu me ti awät nā” taher'ood bā, gawatsig da tapehuunh do paa hahānh doo, naym doo, tahanäng pé tii. Jāām né hē haym nahānh doo. ²⁸Ti hyb n'aa, panang banahānh do ër gadoo da do hyb n'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do bag'āās doo bā, taw'āats hē dooh ër eréd bā P'op Hagä Do ky enyym

f 12.18 Ër wahë maktüüh tawén her'oot, ta wakāan Isaraéw buuj tama erih do hyb n'aa hahÿÿh.
g 12.20 Esodo 19.12-13 h 12.21 Dew-Teronom 9.19 i 12.23 Jesus hā ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa hÿ pong jé babuj n'aa ji bahado dāk, dooh né paawā t'ÿi hēnh ji awād nā bā. Ti hyb n'aa né hē sahōnh hē tetsén do wë ji kaja dāk tanooh. j 12.24 Genesis 4.10

do ji hã. Taw'ääts hē takarēn doo da, ər j'aa etsē ta hã. Taw'ääts hē P'op Hagä Do ər hyb n'aa jew'yyk ər hyb n'aa meuunh doo me. Taw'ääts hē ta wē ər kadadu doo me ər j'aa etsē ta hã. ²⁹Taw'ääts hē tii d' ər bad'oo, tēeg hōō sahōnh hē tagawats'iik do hadoo P'op Hagä Do ər h'yy kaha'eeh doo.

Nyy da ji bawät do ky n'aa hahÿh

13 ¹Taw'ääts hē bē kamahān had'yyt hē bē da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo. ²Taw'ääts hē baad bē gadoo bē tób bā ta s'ee hēnh naa hena doo. Tii d' ta wób rabad'oo do hyb n'aa paah, āās né ti ragadoo, dooh né paawā rahapēē bā āās rado bā. ³Taw'ääts hē ragadahew'ēēs doo gó radewäts b'ēēh do bē hyb n'aa esee, bē masaa. Bē hyb n'aa newē nyy d' bē karēn paawā bē hã ta wób rado bā, bē tado bā paawā ēnh radewäts b'ēēh doo. Bē hyb n'aa newē na-āāj hē rarahejāā doo, bē hã pé hado né paawā ta tii.

⁴Taw'ääts hē bē sahōnh hē bē hyb n'aa jew'yyk ji katēē doo. Masuuj nado tii. Taw'ääts hē ÿñh patug dooh ta ÿym tawad'ii bā ÿñh see wē. Taw'ääts hē ÿñh na-āāj hē dooh tawad'ii bā ta patug. Tii d' ÿ wén her'oot, baad nadoo do hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy da sa ÿym nadoo do sii, sa patug nadoo do sii ha'ÿh doo.

⁵Bē kamahān manā dajēēr. Taw'ääts hē bē h'yy gadeja bē wē hanäng do hã. Tii d' bē ÿ wén maher'oot, hahÿh da P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa: “Dooh ōm ÿ eréd bā. A pa had'yyt hē ÿ bawät”,^k näng mäh. ⁶Ti hyb n'aa, hejoonh do ər hã takametä bā, dooh ər hyb n'aa tón bā. P'op Hagä Do hã ər h'yy kasadä do hyb n'aa hahÿh da ər hajaa ər ky hadoo:

“Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do masa ÿ n'aa. Dooh da ÿ eÿym bā.
Dooh hajaa pé hã ÿ ramoo bok péh.”^l

⁷Bē hyb n'aa es'ee bē wahē n'aa bē h'yyb mah'üüm do paah, P'op Hagä Do panyyg bē ramaher'oot do paah. Bē hyb n'aa newē nyy da rababok paa radejēp bā kã. Taw'ääts hē rah'yy ka'eeh do paa da bē h'yy ka'eeh.

⁸Jesus Kristo dooh takahÿyd bā. P'ooj ub tabawät doo da, da hē na-āāj hē tabawät, hÿ jawén na-āāj hē tabawäd had'yyt da. ⁹Ti hyb n'aa bē an'oo manā ta s'ee hēnh bē rah'yyb mah'üüm hajōng hedoo do ta see ky n'aa me rama metēēk doo me. Taw'ääts hē ji wē P'op Hagä Do ky enyym do bē tah'yyb hej'oonh, baad bē h'yy kae had'yyt hē hyb n'aa. Sa waa, sa tā ratayy do hã bē hyb n'aa matakā manäh. Dooh ta ti masaa bā tayy do sa hã. ¹⁰⁻¹¹Ər wē ti anny däg kã nesaa do ər moo bok do hado hōm doo, Jesus, ər hyb n'aa dajēp doo. Sa masāāh wób majyyw Judah buuj sa ky n'aa rod wahē n'aa tamahüüm P'op Hagä Do tób n'aa gawakō t'öp gadäk doo gó P'op Hagä Do matym gó, nesaa do ramoo bok do paa kado hōm hyb n'aa. Sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa yt hã moo heb'oooh doo, dooh rahaja bā rawēē bā ta ti booy yb, kabara dab. Panang bahānh rabaju hōm tii. Ta tii pé né hē, P'op Hagä Do matym gó nesaa do hado hōm do ti Jesus. ¹²Ta hã kaja dāk sahōnh hē sa ky n'aa rod rabad'oo do paah. Ti hyb n'aa, Jesus na-āāj hē ahob wät panang bahānh, ta majyyw hyb n'aa tsyt hē P'op Hagä Do wē tabasēew hōm hyb n'aa

ta karapee. ¹³Ti hyb n'aa kä, panang bahãnh Jesus ramahũũm doo da, ta hã rarejãã do tabahoop hyb n'aa, taw'ãäts hẽ ẽr na-ãäj hẽ ẽr eréd hõm Jesus ganadoo do rabahed'oo doo. Taw'ãäts hẽ ẽr gadoo Jesus hyb n'aa ẽr raky n'aa rejã bã, Jesus gado däk do paa hadoo ta hã raky n'aa rejãã doo. ¹⁴Ta ti ỹ wén her'oot, dooh babã ẽr panang heh'ãät nahãnh do tado bã. Hỹ pong jé ẽr panang heh'ãät do ti ẽr gada doo. ¹⁵Jesus ẽr ky n'aa rod P'op Hagã Do wẽ tabahadoo do hyb n'aa, taw'ãäts hẽ Jesus wẽ ẽr bahõm ẽr j'aa etsẽẽ had'yyt hẽ hyb n'aa P'op Hagã Doo. Da hẽ ẽr j'aa etsẽ doo, P'op Hagã Do matym n'aa hadoo né hẽ tii, P'op Hagã Do ji hyb n'aa jew'yyk do né hẽ tii. ¹⁶Bẽ moo boo had'yyt hẽ baad hadoo do bẽ da hadoo do wẽ. Bẽ mabaan manã tii. Bẽ masaa had'yyt hẽ ta wób bẽ wẽ hanãng doo me. Bẽ mabaan manã tii. P'op Hagã Do matym n'aa hadoo tii. P'op Hagã Do h'yy gadajang ta tii hã. ¹⁷Taw'ãäts hẽ bẽ ky dahẽ, bẽ hyb n'aa jewyyg Jesus hã h'yy ka'eeh do hyb n'aa bẽ wahẽ n'aa hedoo doo. Bẽ rahagãã had'yyt hẽ, rahapãh do hyb n'aa P'op Hagã Do wẽ rakametẽẽh hyb n'aa ta jawén kä nyy da paa bẽ rabahag'ãäts. Bẽ an'oo manã bẽ rahyb n'aa tón, baad nadoo do hyb n'aa ta ti bẽ hã. Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ bẽ ky dahẽ né hẽ, tsebee gó bẽ rabahag'ãäts hyb n'aa.

¹⁸Bẽ ky n'aa etsẽẽ äã hyb n'aa P'op Hagã Do hã. Äã hapãh, baad ub äã h'yyb. Baad ub äã baboo had'yyt hẽ äã karẽn. ¹⁹Tak'ẽp bẽ ky n'aa etsẽẽ P'op Hagã Do banoo hyb n'aa nyyw hẽ ỹ matẽẽh hyb n'aa bẽ wẽ.

Ky n'aa kedẽng do ky n'aa hahỹyh

²⁰⁻²¹ Ỹ karẽn P'op Hagã Doo, h'yyb nyyw ji hã hanoo doo, bẽ hã tabanoo sahõnh hẽ baad hadoo doo, takarẽn do bẽ bahajaa bẽ moo bok hyb n'aa. Ỹ karẽn Jesus Kristo hyb n'aa tamoo wät ẽr h'yyb gó tagen'aak doo. Ta tyw n'aa papuuj nahãnh do P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paa Jesus majyyw gasẽẽts hõm do hyb n'aa, p'aa hẽnh Jesus ẽr Wahẽ N'aa ganã wät dejẽp do mahang P'op Hagã Do an'oo bã. B'ée hagã n'aa wahẽ n'aa heh'ãät do ti Jesus.^m Taw'ãäts hẽ Jesus Kristo ẽr j'aa etsẽẽ had'yyt hẽ. Ỹỹ. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ.

²²Wakãn haa hedoo doo, baad bẽ gado hahỹ bẽ ỹ ma erih doo gó bẽ ỹ maher'oot doo. Dooh tadawẽd bã ỹ ma erih doo.

²³Bẽ ỹ maher'oot, dooh ẽr hỹj hadoo do Tsimoot ragadahew'ẽẽs doo gó tag'ẽẽd wäd bã. Rado nyyh. Nyyw hẽ takaja bã babã, ỹ mahũũm da si ỹỹ, bẽ wẽ ỹ beg'ãäts bã.

²⁴Bẽ maher'ood äã hyb n'aa esee bẽ wahẽ n'aa hedoo doo, sahõnh hẽ P'op Hagã Do karapee na-ãäj hẽ. Itarija hãj n'aa buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do bẽ m' rahyb n'aa esee. ²⁵ Ỹ karẽn P'op Hagã Do ky ennym bẽ wẽ. Jããm hẽ kä.

Tsijaag

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã Tsijaag, Jesus wak'ään ma erih do hahỹỹh

1 ¹Tsijaag ỹ ti hỹỹh, P'op Hagä Doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do sa karom. 12 hedoo do Isaraéw taah panaa mahang Jesus hã h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ ketyn hõm do ỹ edeng.

Ji hã kametty do ky n'aa hahỹỹh

²Wakān haa,^a taw'ääts hẽ baad bẽ tsebee hajõng hedoo pé ji hã kametty do bẽ wẽ tana bã. ³Baad P'op Hagä Do hã ji h'yy ka'eeh do kametty doo, ji h'yy kahejój had'yyt hẽ tan'oo bã. Ta ti bẽ bahapäh do hyb n'aa “taw'ääts hẽ baad bẽ tsebee kametty do hã” ỹ wén näng. ⁴Taw'ääts hẽ bẽ h'yy kahejój had'yyt hẽ baad tabahado däk hyb n'aa bẽ h'yyb tym, sahõnh hẽ ji hã P'op Hagä Do karên do tabanäng hyb n'aa bẽ h'yyb tym gó, bẽ wẽ tabadoo mahānh. ⁵Ti hadoo né hẽ, P'op Hagä Do karên do bẽ see nahapëë bã, taw'ääts hẽ tabetsëë P'op Hagä Do hã. Tii bã P'op Hagä Do banoo ta hã tah'yy ganäng hyb n'aa. Baad P'op Hagä Do banoo ji hã kã. Tak'ëp P'op Hagä Do betsëeh sahõnh hẽ sa hã. Dooh ji tahajëew bã ji ky n'aa etsëë bã. ⁶Taw'ääts hẽ hetsëë doo, h'yy ka'eeh doo me taky n'aa etsëë. Taw'ääts hẽ dooh taky sëew bã P'op Hagä Doo. Maadaka bah'ood ty gahëm hënh tamahüüm do hadoo jé ky sëm doo. ⁷Ta ti hadoo do dooh tagadoo pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa. ⁸Pawóp hẽ hadoo ta ti hedoo pé sa h'yyb. H'yy kehỹỹd had'yyt hẽ ragabok.

⁹Taw'ääts hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do kes'uut doo, ky n'aa nets'ëeh doo, rah'yy kasab'ee, P'op Hagä Do matym gó raky n'aa etsä däk tanoo do hyb n'aa. ¹⁰Taw'ääts hẽ tak'ëp ma enäh do rah'yy kasab'ee rakadad'uu P'op Hagä Do an'oo wät do hyb n'aa sa hã. Jawii ts'ooh ahëej jëng do hadoo da.^b ¹¹Papỹỹj nu ganä däk bã, tak'ëp tabajuu bã, tsawyy jëng jawii. Tüü ta ts'ooh kajäg jëng. Ahëej jëng tii bã hanäm do ta hã. Ti hadoo né hẽ tak'ëp ma enäh do sa hã. Sa ma hã ramoo boo nuuj jé né hẽ ragawatsig jëng.

¹²Ky n'aa kedeng ji, ji h'yy kaneréd bã kametty do ji wẽ tana bã. Kametty do hã ji j'aa ketsëë däk bã kã ji gadoo ji hedëb heh'äät do ta sãm hadoo, ta hã kamahän do hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah.

¹³Kametty do ji wẽ tana bã, ji tah'yyb tatug bã nesaa do ji moo wät hyb n'aa, taw'ääts hẽ dooh “P'op Hagä Do ỹ tah'yyb tatuk” ji noo bã. Dooh hajaa

a 1.2 *Wakān haa* Tsijaag wén erii wät, ta nemuun Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa.

b 1.10 Rakadad'uu P'op Hagä Do an'oo bã, sa ma hã rah'yyb naeh hyb n'aa, P'op Hagä Do hã naa sahõnh hẽ sa wẽ hanäng do rabahapäh hyb n'aa.

pé P'op Hagä Do tah'yyb tatug bä nesaa do hä. P'op Hagä Do na-ääj hē dooh ji tah'yyb tatug bä nesaa do hä. ¹⁴Nesaa do ər h'yyb karēn do ti ər tah'yyb tatuk nesaa do wē. Ǝr tawedii, tii bä ər tah'yyb maso dāk nesaa do hä. ¹⁵Nesaa do ji moo wāt do ganyyh tii bä, nesaa do ər h'yy karēn do haj'aa. Nesaa do aee däg bä, nesaa do kah'ūūm bä kā, tamana kǎn ji h'yyb tym dajēp doo.

¹⁶Bē daaj hē bē kawad'ii manā wakān haa ȳ kamahān doo. ¹⁷Sahōnh hē taw'āats hē hadoo doo, baad had'op do na-ääj hē, p'op naa né hē tabana. P'op Hagä Doo, wē hā hanāng do bag pahuunh do hanaa né hē. Badāk hahȳ bag kawereem né hē paawä, P'op Hagä Do dooh tah'yy kahȳȳd bä, dooh ta hā hewaat pé na-ääj hē. ¹⁸P'op Hagä Do h'yyb dāng ər h'yyb tym tabed'ēēp hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa me, ta karapee tsyt hē tasēēw dāk do ər bahadoo hyb n'aa ta wē, sahōnh hē tapehuunh do mahang, pooj jé joom ag P'op Hagä Do wē kasēēw hōm do hadoo ər bahadoo hyb n'aa.

Ji maa new'ēp do nado P'op Hagä Do kyyh ky n'aa hahȳȳh

¹⁹Wakān haa ȳ kamahān doo, bē hyb n'aa matakā hahȳȳ hā: Taw'āats hē sahōnh hē ji, ji nanyw hē ji maa newēē. Taw'āats hē dooh nanyw hē ji er'ood. Taw'āats hē dooh nanyw hē ji kawaj'āān bä. ²⁰Kawaj'āān doo, dooh baad ji hawāt do P'op Hagä Do ji hā gahēēn do an'oo bä. ²¹Ti hyb n'aa taw'āats hē bē eréd hōm hesus hadoo do bē h'yyb tym gó hanāng doo. Bē eréd hōm na-ääj hē nesaa do hedoo do jé pad'yyt hē hanāng doo. H'yy kadadu doo me bē gado P'op Hagä Do kyyh bē h'yyb gó kan'oo dāk doo. Ta ti né hē hajaa bē h'yyb tym tabed'ēēp, P'op Hagä Do wē bē nu kajāk hyb n'aa.

²²Ji maa new'ēp do nado P'op Hagä Do kyyh. Taw'āats hē ji moo wāt né hē taher'oot doo. Ta ti maa new'ēp doo, panyyg ky nadaheeh doo, ta daaj hē takawadii. ²³Hahȳ hadoo P'op Hagä Do kyyh maa new'ēp doo, tamejiū do moo nawāt doo: Aj'yy japow me kameg'āās do hadoo tii. ²⁴Kameg'āās, ti tabahōm, ti nanyw hē tamabaan hōm takamegāā wāt doo. ²⁵Ta tii d' nado baad matakēē do P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do baad had'op doo, nesaa do mahānh ji ted'ēēp doo. Baad tamatakā had'yyt bä, tamanabaan bä, taky dahē bä, sahōnh hē tamoo wāt do hä P'op Hagä Do ky n'aa edēng ta hā.

²⁶P'op Hagä Do karēn doo da hawāt do ted'oo doo, ta kyy tamanedug bä, ta hā hē takawadii tii. Daap ti ta ti P'op Hagä Do wē tamoo wāt do ted'oo doo. ²⁷Hahȳ ti baad hadoo do heh'āāt do P'op Hagä Do ər Yb gadoo do ər hā: Kabarii, ȳȳnh patug tamaa wäd is do na-ääj hē ji t'yyd mehīin doo, baad tanado bä sa hā. Hahȳ na-ääj hē P'op Hagä Do gadoo do ər hā: Ji matakēē ji hā badāk hahȳȳ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eēh do h'yyb karēn do mahānh.

Dooh ji asēēw bä ji gadoo do sa mahang ky n'aa hahȳȳh

2 ¹Wakān haa, Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā, tak'ēp ji weh'ēēh do hā bē h'yy ka'eēh do hyb n'aa, bē asēēw manā bē gadoo do sa mahang. ²⁻³Hahȳȳ d' ȳ hanāng pé tii: Aj'yy ta moo heen n'aa k'āats tēg gabarēēh do moo dāk doo, saroor ky n'aa gebah do dadāk do bē kahet'aa bä takajaa bä, baad bē gado bä, banām doo bä bē atsyid bä tabasoo hyb n'aa, tii bä aj'yy kasuud is doo, saroor säg dadāk do bē kahet'aa bä tajēē suun bä na-ääj né hē, ti ta hā bē ky hado bä: “Nanāng bä ag'ēēd däg, tūū tsym ȳ pa

mabahyy häng”, bë noo bä, ⁴dooh séd demuun bë gado bä bë wë hegääs doo. Tii d’ bë adoo bä, bë asëëw däk bë gadoo do mahang. Baad nado tii. Hyb n’aa jewyk doo, baad hadoo doo, baad nadoo do rod n’aa ky nesaa do hado däk bë tii bä.

⁵Wakān haa y kamahān doo, bë maa newë hahy y her’oot doo: P’op Hagä Do asëëw hōm badäk hahy hā habong do sa hā kas’uut doo, baad ub Jesus Kristo hā rah’yy ka’eeh hyb n’aa, P’op Hagä Do bag’äas do karapee rabahadoo hyb n’aa, ta hā kamahān do sa hā P’op Hagä Do ky n’aa enooh do paah. ⁶Bëë kä, bë mak’yyts kän kas’uut doo. Tak’ëp ma enäh do nado g’eeh ti bë hā rejää doo? Ti nado g’eeh ti bë ramahūūm do hyb n’aa jewyk do sa wë, bë raky n’aa tapaa hyb n’aa sa hā? ⁷Tak’ëp ma näng do né tii, Jesus bë wahë n’aa ky n’aa etsëëh do ky n’aa rahejää doo.

⁸Baad né hë ti bë hā, hahy ër Wahë N’aa ky n’aa jaw’yyk do baad bë ky dahé bä: “Makamahān a da hadoo doo, a hā makamahān doo da.”^c Ta tii da né hë P’op Hagä Do kyy kerih doo. ⁹Ti hyb n’aa, ta see baad bë gado bä ta wób sa mahānh, nesaa do bë moo boo däk. P’op Hagä Do ky n’aa jaw’yyk do bë taky n’aa ety däk tii bä, ta ky n’aa jaw’yyk do bë ky nadaheeh do hyb n’aa. ¹⁰Hahy hyb n’aa y wén erih ta tii: Sahōnh hë né hë paawä P’op Hagä Do ky n’aa jaw’yyk do ky daheeh doo, sét ub taky nadahé bä, sahōnh hë P’op Hagä Do ky n’aa jaw’yyk do ky nadaheeh do tabahado däk tii. ¹¹“Aā manā ta seeh yym sii”^d mejūū doo, “Madajëëb manā a da hadoo doo”^e ti na-āāj hë tamejūū. Ti hyb n’aa, a da hadoo do madajëëb bä, a yym, a patug nadoo do sii naā né hë paawä ōm, P’op Hagä Do ky n’aa jaw’yyk do ky nadaheeh do mabahado däk né hë ōm. ¹²Ta jawén bë hā da P’op Hagä Do ky däng nyy d’ tabad’oo bë hā, bë ky dahé bä, bë ky nadahé bä ta ky n’aa hanām do P’op Hagä Do wë ji ted’ëp doo. Ti hyb n’aa, ji bawät do hā P’op Hagä Do matakëë do hyb n’aa, bë hyb n’aa matakä bë her’oot do hā, bë babok do hā. ¹³Hahy hyb n’aa y wén erih ta tii: Ta wób t’yyd manehiīn doo, dooh P’op Hagä Do t’yyd mehiīn bä. Ji t’yyd mehiīn bä ta wób, dooh tii bä P’op Hagä Do ji taky n’aa ety bä. Ji tat’yyd mehiīn da.

Ji h’yy ka’eeh do metëë n’aa ky n’aa hahy h

¹⁴Wakān haa, “Jesus hā y h’yy ka’eeh” ji noo bä, baad hadoo do ji moo nawäd bä ji h’yy ka’eeh do metëë n’aa, daap ti ta ti ji her’oot doo. Ta ti hedoo do ji h’yy ka’eeh doo, dooh tahaja bä ji tedëëb bä P’op Hagä Do wë. ¹⁵Tanyy bä paawä ji hyj hedoo doo, ji ānh hedoo do hahëëm doo, saroor hebaan do tema bok do hyb n’aa, has’aah do na-āāj hë, ¹⁶tii bä bë see ky hadoo bä paawä sa hā: “Ahōm kä baad ub, kahatāh, mawog nyy däg da!”, taky hadoo bä, dooh tanoo pé sa wë bedoh do sa hā, daap hë ta tii d’ ta kyyh. ¹⁷Ti hadoo né hë, jāām ub Jesus hā ji h’yy kae bä, baad hadoo do ji moo nawäd bä paawä ji h’yy ka’eeh do metëë n’aa, daap hë ti ta ti ji h’yy ka’eeh do ji hanäng doo. Dajëp do hadoo ti ta ti ji h’yy ka’eeh doo.

¹⁸Bë see apäh ky hadoo hā y: “Ta see Jesus hā tah’yy ka’eeh, ta see baad hadoo do moo hew’ëët doo”, näng apäh. Ta ti hā hahy d’ këh y: Mametä hā

ŷy mahaja bā paawā Jesus hā mah'yy kaha'eeh doo, baad hadoo do mamoo nawād do hā. Tii bā da baad hadoo do ŷ moo wāt do hā ŷ metēeh a hā Jesus hā ŷ h'yy ka'eeh doo. ¹⁹Jāām hē sét ub né hē P'op Hagā Doo, maky daheeh, mahanāng? Taw'āāts hē né paawā ta tii, karap'aar h'yyb nesaa do na-āāj né hē rahapāh tii. Ti hadoo né hē, kajajān bong P'op Hagā Do rajeŷȳm do hyb n'aa. ²⁰H'yy gatamah do ōm! Makarēn ŷ metēeh a hā daap hē ta tii da ji h'yy kae bā, baad hadoo do ji h'yy ka'eeh do metēeh n'aa ji moo nawād bā? ²¹Bē hyb n'aa newē ēr wahē makū Abaraām. P'op Hagā Do mejūū do taky daheeh do hyb n'aa né hē Abaraām baad tabahado dāk paa P'op Hagā Do matym gó, ta t'aah Isak taban'oo dāk noo gó P'op Hagā Do hā tabajuu hyb n'aa paawā. ²²Mahyb n'aa newē, baad P'op Hagā Do hā Abaraām h'yy ka'eeh do hyb n'aa taky daheeh na-āāj hē P'op Hagā Do mejūū doo. P'op Hagā Do mejūū do tamoo wāt do hyb n'aa, heh'āāt dāg tah'yy ka'eeh doo. ²³Hahŷȳ da P'op Hagā Do kyy kerih do paa hā: “Abaraām ky dahē kán Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo. Taky daheeh do hyb n'aa né kā m', baad tawén hado dāk P'op Hagā Do matym gó.”^f Abaraām moo wāt do hā, taky daheeh do hā, te hub né hē ta ti kerih do kametā dāk. P'op Hagā Do najiis ramaneēj kán Abaraām.

²⁴Wyt ta maab hē: P'op Hagā Do karēn do ji moo wāt do hyb n'aa na-āāj hē baad dāg ji h'yyb tym P'op Hagā Do matym gó. Jāām hē ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa had'yyt nado.^g ²⁵Ti hadoo Rahab hād nāng do hā, ŷȳnh pooj jé hajök do sii heŷȳh doo. Tamoo wāt do hyb n'aa baad tawén hado dāk P'op Hagā Do matym gó, sa panang beg'āās do ta tób bā tagadoo do hyb n'aa, ta tyw n'aa see tametēeh hyb n'aa kā kejēn doo gó rabahōm hyb n'aa.

²⁶Ji h'yyb tym tamaa wād bā ji dajēp. Ti hadoo ji h'yy ka'eeh do hā. Baad hadoo do ji moo wāt do badoo bā ji hā, dajēp do hadoo tii bā ji h'yy ka'eeh doo.

Ji nooh, ji nag'aad ky n'aa hahŷȳh

3 ¹Wakān haa, bē hapāh hahŷȳh: Ta wób bahānh P'op Hagā Do ky n'aa etyy da ta ky n'aa ma mehetēk do sa hā.^h Ti bahānh taky n'aa etyy do hyb n'aa ta kyyh ma mehetēk do sa hā, taw'āāts hē dooh hajök bē mahang karēn do ta ky n'aa ma mehetēk rabahadoo hyb n'aa. ²Sahōnh hē ēēr, ēr bes'ōōs hajōng. Hŷȳ kā, aj'yy tahe'oot do hā nes'ōōs doo, baad had'op do tii. Tahajaa sahōnh hē nesaa do mahānh baad takanā bā. ³Ta meduug n'aa ji dadāg bā kawaaro noo hā ji raky daheeh do heen n'aa, ji hajaa ji medug bā ta hā sahōnh hē. ⁴Marakate na-āāj né hē. Aee né paawā, tak'ēp tabahēm do mahūūm né paawā, ta poo wōj n'aa mahūūm rakarēn hēnh ta du wōd n'aa me, nad'ēēd its né paawā ta tii. ⁵Ti hadoo ji nag'aad hā. Nad'ēēd its né paawā ji nag'aad, kasab'ee hajōng tahajaa. Bē hyb n'aa newē hahŷȳh: Hēēj baeh do ahōng, nad'ēēd its né paawā ta hōō du n'aa doo. ⁶Tēēg hōō hadoo ji nooh, ji nag'aad. Séd dó nesaa do ta hanaa. Ji nag'aad ji mer'oot do hanaa né hē hesus

f 2.23 Genesis 15.6 **g 2.24** Dooh Tsijaag ma met'ēēg bā jāām hē baad hadoo do ji moo wāt do hyb n'aa baad ji hado dāk P'op Hagā Do matym gó. Hahŷȳ ti Tsijaag hanāng péh: Heh'āāt tado bā ji h'yy ka'eeh doo, tii bā baad hadoo do P'op Hagā Do karēn do ji moo wāt. Jé P'op Hagā Do ji hā karēn do ky nadaheeh doo, dooh tah'yy kae bā heh'āāt. **2.26** hā Tsijaag ji tamaher'oot nyy d' tahanāng péh. **h 3.1** Ta wób bahānh P'op Hagā Do wén gahēen ta ky n'aa ma mehetēk hedoo do sa hā, baad ta kyyh rabahapāh do hyb n'aa.

do hadoo sahõnh hē ji hā, ji her'oot do hyb n'aa. Nesaa do ji nag'aad her'oot do hanaa, ji karehejāā do sahõnh hē. Tii d' had'yyt hē ji gawāt. Ji madajēp né hē ta tii da. Tēēg hōō tabanesaa do hanäng doo hēnh naa tagahōō do hadoo ji nag'aad. ⁷Sahõnh badāk hahy babo n'aa hēēj hā habong doo, tame habong doo, taw'ēēd sii hē ji hajaa ji met'ēēg bā. Pooj jé rahaja dāk tii, da hē na-āāj né hē. ⁸Ta ti ji haja né hē paawā, ji nag'aad, ji mer'oot doo me, dooh hajaa pé tamet'ēēg bā, dooh hajaa pé tamedug bā. Nesaa do ta ti ji nag'aad. Dooh ji haja bā ta hā. Tawād had'yyt hē. P'yym mahyynh do hadoo ji dahej'ēēp do hadoo ta hanaa. ⁹Ta tii me ji j'aa etsē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, ēr Yb. Ta tii me na-āāj hē ji ky n'aa wasee ji da hadoo do P'op Hagā Do pahuunh do ta da hadoo doo. ¹⁰Sét né hē ji noo me naa ti tamanyyh ji j'aa etsē do ky n'aa, ji ky n'aa wasee do ky n'aa na-āāj hē. Dooh taw'āāts hē tado bā ta ti wakān haa. ¹¹K'āāts gó naa naēng ganyyh doo, dooh séd demuun naēng ganā bā ty ganām doo, naēng ty gasus do na-āāj hē. ¹²Wakān haa, joom dooh ta ag kawereem bā. Dooh wiigo hād nāng do joom eag bā oriib hād nāng do ag. Dooh uwa tyd hā taganā bā wiigo hād nāng do ag. Dooh na-āāj hē naēng ty ganām doo bā naa ty gasus do taganā bā.ⁱ

Ji hajaa do heh'āāt do ky n'aa hahyŷh

¹³Bē mahang P'op Hagā Do ji hā karēn do tahapāh ted'oo doo, ta tii hā tah'yy ganāng ted'oo doo, taw'āāts hē baad tabawāt do hā tamet'ēēh ta tii. Taw'āāts hē kanasab'ee doo gó baad hadoo do tamoo wāt. P'op Hagā Do karēn do hapāh doo, dooh takasabé bā. ¹⁴Hyŷ kā, tak'ēp bē h'yy kajewēēts bā, ta wób sa bahānh had'yyt bā bē karēn bā bē h'yy kajāg bā, bē h'yy kasabé manā bē hajaa bē ed'oo do hā. Ta tii d' bē adoo bā, dooh baad hadoo do bē ky dahé wād bā. ¹⁵Ta ti hedoo pé ji hajaa doo, dooh hŷ pong jé naa tado bā. Badāk hahyŷ bā naa tii. Nesaa Do Yb hanaa. ¹⁶Ji hyb n'aa jewēs do bawāt bā, ji karēn do sa bahānh ji bawāt do bawāt bā, ta tii bā ky ked'aak doo, ta tii bā kaj'ōōk do bawāt. Ta tii bā sahõnh hē nesaa do moo kahew'ēēt do ji baw'yyt. ¹⁷Ji hajaa do hŷ pong jé hana doo, ta ti anoo ji hā baad had'op do ji h'yyb tym. H'yyb nyw gó ji bawāt sahõnh hē sa wē tan'oo bā tii. Dooh h'yy gaēēj me ta wób ji gado tan'oo bā. Ta wób her'oot do baad ji maa newēē ta ti an'oo bā. Ta wób ji t'yyd mehīn had'yyt hē, baad hadoo do ji moo wād had'yyt hē ta wób hā tan'oo bā. Séd gó ji gadoo ta wób tan'oo bā. Dooh ji h'yyb ji jejēn bā tan'oo bā na-āāj né hē. ¹⁸H'yyb nyw gó ta wób sa da hadoo do wē rababok hanoo doo, h'yyb nyw gó tabejoom do hadoo baad hadoo do sa h'yyb tym gó. P'op Hagā Do gen'aak doo da rababok tii kā.

Badāk hahy kamahān doo, P'op Hagā Do majīi hado dāk tii, ky n'aa hahyŷh

4 ¹N'yy hēnh naa ti bē mahang bē kamaj'īi doo, bē kaj'ōōk doo? Baad nadoo do bē h'yyb karēn do naa né tii. Baad nadoo do bē h'yyb karēn do bē hā hē takamaj'īi. ²Ti anāng tak'ēp bē h'yyb karēn doo. Dooh bē gado bā. Bē ganadoo do hyb n'aa, bē daj'ēēp bē da hadoo doo.^j Bē h'yy kajew'ēēs ta

i 3.12 Ti hadoo ji nag'aad hā. Taw'āāts hē jāām hē baad hadoo do ji er'oot! j 4.2 Hahyŷ da 1 Jowāw 3.15 hā takerii dāk: "Ta wakān wē h'yy gaēēnh doo, dahej'ēēp do hadoo ti P'op Hagā Do matym gó." Ji h'yyb gó ti tii.

wób ma hã. Dooh bẽ haja bã bẽ gado bã, ti hyb n'aa bẽ kaj'ōōk, bẽ kamaj'iī. Bẽ wén ganadoo bẽ karēn doo, bẽ netsēē do hyb n'aa P'op Hagā Do hã. ³P'op Hagā Do hã bẽ betseē bã, P'op Hagā Do nanoo bẽ hã baad hyb n'aa nado bẽ etsēē do hyb n'aa. Bẽ hã hẽ had'yyt hẽ bẽ karēn bẽ ahānh bẽ etsēē doo. ⁴Ÿñh ta patug wadii doo, h'yyb rejāā do hadoo bēēh! P'op Hagā Do heréd hōm do bēēh. Dooh bẽ hapēē bã g'eeh, badāk hahȳy hã hanāng do kamahān doo, P'op Hagā Do majiī hado dāk tii? Jé karēn pé takamahān bã badāk hahȳy hã habong do P'op Hagā Do hã h'yy kana'eeh do rakamahān doo, P'op Hagā Do majiī tabahado dāk. ⁵Daap hẽ bẽ ed'oo g'eeh hahȳ P'op Hagā Do kyy kerih doo? “P'op Hagā Do kamahān, tahyb n'aa jewēs ēr h'yyb tym ēr hã tanoo doo. Takarēn ta hã ub had'yyt ji h'yyb dāk.” ⁶Tii d' tado né paawā, ta bahānh P'op Hagā Do ēr tamasa ēr tat'yyd mehiīn do hyb n'aa. Ti hyb n'aa hahȳy da takerih ta kyy kerih doo gó: “P'op Hagā Do hyb n'aa wareem kasab'ee do hã. P'op Hagā Do t'yyd mehiīn kadad'uu doo, P'op Hagā Do ky enym sa hã”,^k nāng kerih do hã. ⁷Ti hyb n'aa taw'āāts hẽ P'op Hagā Do mejūū do bẽ ky dahé had'yyt hẽ. Taw'āāts hẽ bẽ kahejój Dijab' wē, tii bã da wajaah bẽ mahānh. ⁸Taw'āāts hẽ P'op Hagā Do wē bẽ h'yy katahā, tii bã da bẽ wē takatahāȳy na-āāj né hẽ. Bēēh, nesaa do moo heb'oooh doo, bẽ eréd nesaa doo. Bēēh, h'yy kes'eenh doo, bẽ enyyw bẽ h'yyb tym P'op Hagā Do wē.^m ⁹Taw'āāts hẽ bẽ t'yyd kamehiīn, bẽ h'yy gabedo booh, bẽ aód ta see hã bẽ h'yyb padēēk do hyb n'aa. Bẽ kawewaw manāh! Taw'āāts hẽ bẽ h'yy ketón bẽ mo haj'aa hã. Bẽ tsebee manāh! Taw'āāts hẽ bẽ hyb n'aa tón. ¹⁰Taw'āāts hẽ bẽ kadad'uu P'op Hagā Do wē, tii bã da bẽ taweh'ēēh.

¹¹Wakān haa, bẽ ky n'aa rejā manā ta wób. Ta da hadoo do ky n'aa rejāā doo, ta da hadoo do ky n'aa etyy doo, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do taky n'aa rejāā tii, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do taky n'aa etyy tii.ⁿ P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do maky n'aa ety bã, ta ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh do nado ōm tii bã. Hyb n'aa jawyk do baad hadoo doo, baad nadoo do rod n'aa a daaj hẽ tii bã mabanoo a hã. ¹²Jāām hẽ sét ub ti ta ky n'aa jaw'yyk do hanoo doo, baad hadoo doo, baad nadoo do ky n'aa rod. Ti né ti hajaa ji ted'ēēp, ti né ti hajaa ji tarejāā. Ōm nado. Jaa ōm a hã pé a da hadoo do maky n'aa ety bã?

Dooh ji hã hẽ ji h'yy kasabé bã do ky n'aa hahȳyñh

¹³Bẽ maa newē hahȳy da her'oot doo: “Āā d' ah'ūūm, jati āā bahōm panang hēnh. Sét ta baab āā tab'ēēs t'iī hēnh āā es'ēēm āā dajēēr enāh hyb n'aa.” ¹⁴Ta tii da bẽ h'yyb, ta tii d' bẽ baher'oot, dooh bẽ hapēē bã h'ēēd hado jat'iip hadoo. Ny hadoo bēēh, badāk hahȳy hã bẽ babok bã? Wanakud hadoo bēēh. Kanahēn d'os hẽ taganyyh, ti tadawuh. ¹⁵Ti hyb n'aa taw'āāts hẽ hahȳy da paawā bẽ kyyh: “Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn bã āā babok nã, āā hyb n'aa newēē do āā moo bok tii bã.” ¹⁶Tii d' nado paawā bẽ h'yyb da hẽ. Bẽ bad'oo do hã bẽ h'yy kasab'ee. Nas'aa ta ti ji h'yy kasab'ee doo! ¹⁷Ti hyb n'aa,

k 4.6 Proweh-Bijos 3.34 **l 4.7** Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanāng pé ti Dijab. **m 4.8** Rawén h'yy kes'eenh, séd demuun rakarēn do hyb n'aa paawā rakamahān badāk hahȳy bã hanāng doo, P'op Hagā Do na-āāj hẽ. **n 4.11** Hahȳy da P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do ji da hadoo do ky n'aa hã: “Makamahān a da hadoo doo, a hã makamahān do hadoo”, nāng. Ji da hadoo do ji ky n'aa ety bã, dooh ji da hadoo do ji kamahān bã. Ti hyb n'aa ta tii da Tsijaag wén erii wāt.

hajaa do baad hadoo do moo wät doo, tamoo nawäd bä, nesaa do tamoo wäd däk P'op Hagä Do matym gó.

Tak'ëp ma näng do tamaher'oot do ky n'aa hahy̆y̆h

5 ¹Bë maa newë, tak'ëp ma näng doo! Bë aód, bë awaaw nesaa do ta jawén bë wë takajäk do hyb n'aa da. ²Karejä däk bë ma. Kamera rejä däk bë saroor. ³Hetöd däk bë wë hanäng do k'ääts tęg gabarëeh doo, k'ääts tęg hawak doo. Ta ti hetöt do bë da taky n'aa tapaa hadoo P'op Hagä Do matym gó. ⁴Hetöt do bë da taju toonh, tęg hōō hado däk. Bë bata däk bë ma, edaa däg né hē paawä badäk hahy̆ gawatsik doo. ⁵Dooch paa bë epaag hōm bä moo bok do bë joom hā. Bë maa newë da! Ta sām bë nepaag hōm do eēj had'yyt hē hadoo bë hā ky n'aa tapaa do ky n'aa P'op Hagä Do matym gó. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Sahōnh hē Haj'ap Doo, maa napēē wät bë wë moo bok do sa kyyh. ⁶Sahōnh hē hanām do jawén, ky n'aa gebah do jawén bë baboo bong badäk hahy̆ hā bë baboo bong noo gó. Sahōnh hē bë h'yyb karēn do jawén bë baboo bok. Booy yb hepuh do ji tā ji daj'ëep do hado däk bëeh. Tak'ëp da P'op Hagä Do rejāā da bë h'y̆ kă. ⁷Baad habok do wób bë ky n'aa ety däk nesaa doo me, bë neboh bëeh, dooh né paawä rahejooj bä bë wë.

Ji h'yy ganajëng do ky n'aa hahy̆y̆h

⁸Bëeh, wakān haa, taw'ääts hē bë h'yy gejë hōm manä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do p'aa hēnh tabahyng do bë gada do hā. Bë hyb n'aa newë nyy da joom hejóm do tagada ta joom ag baad hadoo doo. H'yy ganajëng doo gó tagada naëng hedoos do ta joom heduu n'aa. ⁹Taw'ääts hē bë na-āāj hē tii da bë bad'oo. Taw'ääts hē h'yyb jawyg gó bë gadoo baad nadoo do bë ahoop doo. Taw'ääts hē bë h'yy gejë hōm manāh, edaa däk do hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa doo.

¹⁰Wakān haa, bë ky n'aa hajēew manä bë da hadoo doo, bë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa netyy hyb n'aa. Edaa däk takajaa ji ky n'aa etyy n'aa. ¹¹Wakān haa, bë hyb n'aa newë P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó her'oot do paah. Bë hyb n'aa newë nyy da h'yyb jawyk doo me rababok rarahejā né hē paawä sa hā. Taw'ääts hē rababok doo da bë babok. ¹²Bë maa newë! Āā hā pé P'op Hagä Do ky n'aa edëng ta hā h'yy kanerét doo, rahob né paawä baad nadoo doo. Bë ky n'aa napäh Jóh h'yy kanerét doo, nesaa né hē paawä ta hā adäng. Bë ky n'aa napäh né kă nyy da P'op Hagä Do bad'oo ta hā tagadëeg ub kă. ¹³Tak'ëp P'op Hagä Do ky enym. Baad ji ta'yyd mehīn.

¹⁴Sahōnh hē bahānh mahy̆ bë y̆ maher'oot wakān haa: Bë ky dëe manä P'op Hagä Do häd gó. Bë ky dëe manä badäk hahy̆ hā hanäng do sa häd gó, ta see häd gó na-āāj hē. “Y̆y̆” bë noo bä, “y̆y̆” né hē bë h'yyb gó. “Dooch” bë

o 5.3 Rabaa esīih do hyb n'aa sa ma, jāām hē sa hā hē rakarēn rabah'ëēnh do hyb n'aa sa ma karejä däk. Ta tii me ramasa paawä bedoh do sa hā. Sa hā hē rah'ëēnh do hyb n'aa sa hā P'op Hagä Do an'oo däk doo, baad nadoo do P'op Hagä Do ky n'aa etyy da sa hā. p 5.11 Sahōnh hē Jóh taah dejëp, sahōnh hē ta ma paa dooh wäd, Nesaa Do Yb mo haj'aa tametty hyb n'aa, P'op Hagä Do hā tah'y̆y keréd hōm hyb n'aa paawä. Dooch Jóh hyb n'aa eréd bä P'op Hagä Doo, hajōng nesaa do tahob né paawä. Tii bä kă, tametty do bahëj̆ jëng bä kă, P'op Hagä Do banoo ta hā ta taah jawén buuj. Ta bahānh P'op Hagä Do banoo ta hā ta ma.

noo bā, “dooh” né bē h'yyb gó. Jāām ti ji kyyh. Dooh hyb n'aa ji ky dāng péh. Taw'āats hē tii d' had'yyt né hē bē kyyh, bē P'op Hagä Do ky n'aa ety mahānh.

¹³Baad nadoo do awäd bā bē see wē, taw'āats hē taky n'aa etsēē P'op Hagä Do hā. Bē mahang tsebē péh, taw'āats hē P'op Hagä Do tama ejām taj'aa etsē do ky n'aa. ¹⁴Bē see nahēē nyy bā, taw'āats hē Jesus hā h'yy ka'eēh do sa wahē n'aa tats'yyt ta wē, raky n'aa etsēē hyb n'aa ta hā, ta syyj me rahawuuk hyb n'aa ta hā Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó. ¹⁵Ahub dāk da nahēē nāng do paa kā, ji h'yy ka'eēh doo me ji ky n'aa etsēē do an'oo bā. Baad tabawät da p'aa hēnh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do an'oo bā ta hā. Nesaa do nahēē nāng do paa moo wäd wäd bā paah, P'op Hagä Do mabaan hōm da ti ta hā. ¹⁶Ti hyb n'aa, bē kawoow ta wób sa hā nesaa do bē moo boo bok doo, bē ky n'aa etsēē bē da hadoo doo, tii bā bē bahub dāg kän. Tak'ēp tabahe-joonh P'op Hagä Do karēn doo da hawät do etsēē doo, tak'ēp tabahajaa. ¹⁷Bē hyb n'aa newē Eriij häd nāng doo. Ēr hadoo né paa tii. Tak'ēp taky n'aa etsēē paa naēng nadoos hyb n'aa. Ti m' tamawoob hē ta baab sét ta bód tanadots wät taky n'aa etsēē do haj'aa. ¹⁸P'aa hēnh taky n'aa etsēē tabadoos hyb n'aa kā, ti m' naēng badots kän p'aa hēnh, sa joom ganyyh p'aa hēnh, tabeag kän.

¹⁹Wakān haa, baad hadoo do ky n'aa bē see eréd hōm bā, ta see mana bā p'aa hēnh baad hadoo do wē, ²⁰hahy ŷ karēn ta ti hadoo do hapäh: Nesaa do moo hew'ēēt do h'yy kawapēēn hanoo doo, tabed'ēēp ta ti h'yyb, banesaa hēnh tanahōm hyb n'aa. Hajōng nesaa do ta ti moo wäd wät do kamabaan hōm tan'oo bā. Jāām hē kā.

1 Peed

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã pooj jé Peed ma erih do hahÿh

Kedëng do ky n'aa hahÿh

1 ¹Peed, Jesus Kristo mejũũ do see ÿ ti hÿh. Bëeh, P'op Hagä Do asëew hõm doo, badäk hahÿ bë panang heh'äät nado bahapäh do ÿ edëng, hëej Põn-Tus, Garata, Kapados, Asija, Bitinija häd enäh doo bä habong doo. ²Bë P'op Hagä Do ër Yb asëew hõm, p'ooj ub tii d' bë hã tah'yyb däng do hyb n'aa. Ta Sahee bë tah'yyb wareem baad had'op, P'op Hagä Do karën doo da bë baboo magyys hë hyb n'aa, Jesus Kristo bë ky daheeh hyb n'aa kä, ta majyyw hyb n'aa bë h'yyb ennyw däk hyb n'aa had'yyt hë kä. ÿ karën tak'ëp P'op Hagä Do ky ennyw bë wë, ÿ karën baad had'yyt hë bë tah'yyb en'ym.

Hÿ pong jé ër hyb n'aa P'op Hagä Do ennyw hõm do ky n'aa hahÿh

³Taw'äats hë ji j'aa etsë P'op Hagä Doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ta Yb. Tak'ëp ër tat'yyd mehĩĩn do hyb n'aa, p'aa hënh tabë-näng do hadoo tan'oo bä ër h'yyb tym. Papuuj hado däk ji bawät tan'oo bä, baad hadoo doo, awäd had'yyt do ta jawén bë gadoo bë gada hyb n'aa. Dejëp do mahang Jesus Kristo ganä wät do hyb n'aa baad ër gada ta tii. ⁴Papuuj hado däk ji bawät P'op Hagä Do an'oo bä, hÿ pong jé ër hyb n'aa tenyyw hõm do ër gadoo hyb n'aa. Ta ti ër hyb n'aa tenyyw hõm doo, dooh tahëej bä, dooh takarejä bä, dooh tatsawyy bä. ⁵Ta hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa, ta hejój me bë tamo n'aa jesuu baad bë tabed'ëep bä kä Kristo matëeh bä kä p'aa hënh.

⁶Papuuj hado däk ji bawät bë hã tan'oo däk do hyb n'aa, bë pooj jé tenyyw däk do bë gadoo bë bahapäh do hyb n'aa na-ääj hë, bë h'yy gadajang, da hë, pawóp its ta baab noo gó hajõng hedoo pé baad nadoo do bë ahob né paawä. ⁷Ta ti bë wén hoop, bë h'yy kae heh'äät né hë kametä däk hyb n'aa. K'äats tég gabarëeh do tëeg hõo me ji ajuu do ji ty ganäw däk do hadoo ji ahoop doo.^a Ti hadoo né hë, k'äats tég gabarëeh do ky n'aa gebah do bahãnh baad ub bë h'yy ka'eeh doo. (K'äats tég gabarëeh do gawatsik da tëeg hõo me ji ty genäw né paawä.) Ti hyb n'aa kä, heh'äät tado bä bë h'yy ka'eeh doo, bë hã P'op Hagä

a 1.7 K'äats tég gabarëeh do ji ajuu bä, ji bahapäh heh'äät tado bä. Hesus do anyyh tii bä. Haym k'äats tég gabarëeh do heh'äät. Ti hadoo ji hã ji ahoop doo.

Do j'aa etsë da, ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó bë babok tan'oo bã da, bë da taweh'ëeh na-ääj hë Jesus Kristo kajaa noo gó kã.

⁸Dooch né paawä bë hapëë bã paa Jesus Kristo bë matym me, bë kamahän ta hä. Da hë na-ääj hë, nepä né paawä bë hä, ta hä bë ky daheeh, ta hä bë h'yy kasadä, tak'ëp bë wén h'yy gadajang. Tak'ëp né hë bë h'yy gadajang. Dooch bë kyy pé tak'ëp bë h'yy gadajang do hyb n'aa. ⁹Bë h'yy gadajang, bë gadoo do hyb n'aa ta hyb n'aa bë h'yy ka'eeh doo. Bë gadoo bë h'yyb tym ted'ëep do P'op Hagä Do wë.

¹⁰Baad ub P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do rahyb n'aa newëë, rama kametëek ta ti ji ted'ëep do ky n'aa hä. Ramaher'oot paa ta ti bë hä P'op Hagä Do anoo do ky n'aa hä. ¹¹Hajông baad nadoo do Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ahoop da, tak'ëp da takabaj'aa tahoop do jawén paa bã Kristo Sahee metëeh paa P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub, Kristo kajaa do pooj jé habong do sa hä. Ti hyb n'aa baad rahyb n'aa matakëë, baad rahyb n'aa newëë rabahapäh hyb n'aa paawä jaa hä sa hä Kristo Sahee metä wät do takajaa. Baad rahyb n'aa newëë rabahapäh hyb n'aa paawä ny noo gó da sa hä P'op Hagä Do metä wät do bawät. ¹²Tii bã P'op Hagä Do metëeh sa hä, dooch sa daaj hë rah'yyb en'yyim do hyb n'aa tado bã ta ti P'op Hagä Do kyy gó raheer'oot doo. Bë hyb n'aa né hë tii, sa jawén paa bã habong do hyb n'aa, P'op Hagä Do metëeh sa hä. P'op Hagä Do kyy gó ta ky n'aa rod raheer'oot do paah, panyyg hanäm do ky n'aa né tii, h'ÿ kã P'op Hagä Do Sahee hejój gó, h'ÿ pong jé naa P'op Hagä Do mejüü doo, bë ramaher'ood wät doo. Tak'ëp baad tabahadoo do hyb n'aa ta ti ky n'aa, ääs na-ääj né paawä rakarën rabahapäh ta tii.

¹³Ti hyb n'aa, taw'ääts hë bë hyb n'aa matakä had'yyt hë, baad bë hyb n'aa newë had'yyt hë. Taw'ääts hë bë h'yyb bë meso bë h'yyb karën do jawén bë nabok hyb n'aa. Taw'ääts hë baad had'yyt hë bë gada baad hadoo do Jesus Kristo matëeh noo gó bë gadoo doo. ¹⁴Taw'ääts hë sa taah sa yb raky daheeh do hadoo bë babok P'op Hagä Do wë. Bë ky dahé manä nesaa do bë h'yyb säg karën doo, pooj jé Jesus ky n'aa bë nahapäh nä noo gó bë bahed'oo do paah. ¹⁵Taw'ääts hë P'op Hagä Do bë tanaëej wät doo da né hë bë babok sahõnh hë wë, baad had'op, tsyt hë nesaa do mahänh. ¹⁶Tii d' ÿ wén her'oot bë hä, hah'ÿ da ta kyy kerih doo gó P'op Hagä Do her'oot do hyb n'aa: "Taw'ääts hë baad had'op doo da bë baboo had'yyt hë, baad had'op do ÿ bawät do hyb n'aa",^b näng P'op Hagä Do kyyh.

¹⁷Bë ky n'aa etsëë noo gó, "Ee" bë maneëënh do hyb n'aa P'op Hagä Doo, ji moo wät do hyb n'aa séd gó sahõnh hë taky n'aa etyy doo,^c taw'ääts hë P'op Hagä Do bë hyb n'aa jew'yyk bë ÿym gó badäk hah'ÿ bã bë babok nä bã. Bë hapäh, badäk hah'ÿ dooch bë panang heh'äät do tado bã. ¹⁸Tii da ÿ karën bë babok, bë hapäh do hyb n'aa ny hadoo doo me bë P'op Hagä Do bedëeb wät bë wahë makü hanaa bë gadoo do daap ji bawät do mahänh. Ta säm hahänh doo me, k'ääts tég gabarëeh doo me, k'ääts tég hawak doo me nado bë tabedëeb wät. ¹⁹Bë tabedëeb wät Kristo majyyw me. Tak'ëp baad hadoo Kristo majyyw P'op Hagä Do matym gó. B'éé t'aah anyyw is do baad had'op doo,

b 1.16 Rewitikos 11.44-45, 19.2, 20.7 **c** 1.17 Dooch P'op Hagä Do asëew bã ji mahang. Baad hadoo do moo bok doo, baad hadoo do hä taky n'aa etyy. Baad nadoo do moo bok doo, baad nadoo do hä taky n'aa etyy.

nesaa do kawug hõm hyb n'aa Judah buuj radahej'ëëp do hadoo ti Kristo.
²⁰Sahõnh hē badāk hah̄y P'op Hagā Do pahuunh do pooj jé P'op Hagā Do ky dāng paa ji hyb n'aa da Kristo dajēp. H̄ȳy k̄ā, tabedaa dāg bā k̄ā badāk hah̄ȳ bā ji hawāt do gawatsig hõm noo gó Kristo kaja dāk bē tabed'ëëp hyb n'aa,
²¹bēeh, ta hyb n'aa P'op Hagā Do hā h'yy kasadā doo. Ti né hē tii, dejēp do mahang Kristo ganā wāt hanoo doo. Ti né hē tii, tak'ēp Kristo kawehēē dāk hanoo doo. Ti hyb n'aa bē hajaa P'op Hagā Do hā bē h'yy ka'eeh. Bē hajaa ta hanaa baad bē gada ji hā taky dāng doo.

²²H̄ȳy k̄ā, Kristo ky n'aa hanām do bē ky daheeh do hyb n'aa, baad tabe-nyyw dāk bē h'yyb tym, dooh nesaa do bē h'yyb gó tawād wād bā. Ti hyb n'aa bē hajaa bē kamahān heh'āāt bē da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Ti hyb n'aa ȳ etsēē bē hā, bē h'yyb gó naa baad bē kamahān bē da hadoo doo. ²³P'aa hēnh bē benāng do hadoo. Papuuj gó bē baboo dāg k̄ān ȳ hanāng péh. Ji yb sa wahēh gó dejēp do hanaa nado ta tii. Nadajēp do hanaa ta tii, P'op Hagā Do kyyh awād had'yyt do nahānh do hanaa. ²⁴Hah̄ȳy da P'op Hagā Do kyy kerih do ta ti ky n'aa hā:

“Jawii hadoo sahõnh hē badāk hah̄ȳ hā habong doo.

Jawii ts'oooh hahānh do hadoo sa hetsóh, sa hejój.

Jawii tsawyy jēng. Tūū ta ts'oooh kajāk.

²⁵Tii d' nado P'op Hagā Do kyyh.

P'op Hagā Do kyyh awād had'yyt hē”,^d nāng kerih doo.

Jesus ky n'aa hanām do bē āā maher'ood wāt do né hē ti P'op Hagā Do kyyh awād had'yyt doo.

2 ¹Ti hyb n'aa k̄ā, taw'āāts hē bē eréd hõm sahõnh hē ji moo nesaa doo, ta wób ji wedii doo, j'ooj madāk doo me ji ky ken'ym doo, ta wób ma ji hyb n'aa jewēs doo, ta see ji nu mer'oot doo, ji ky n'aa rejāā do na-āāj hē. ²Taw'āāts hē karapee t'aah bii tak'ēp takarēn doo da tak'ēp bē h'yyb padāg P'op Hagā Do kyyh hā. Taw'āāts hē P'op Hagā Do kyyh panyyg kamanekuunh do hā had'yyt hē bē h'yyb padāg, papuuj bē babong do kah'ūūm hyb n'aa had'yyt hē, tagadēēg ub, h̄y pong jé ta wē bē tabed'ëëp hyb n'aa k̄ā. ³Bē hapēē dāk né hē, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ky ennym né hē ji wē.

⁴Taw'āāts hē bē ana had'yyt hē Kristo wē. Awād had'yyt né tii. Pā nahānh do hadoo tii. Badāk hah̄ȳ bā habong do raty n'aa gesyyg né paawā, P'op Hagā Do asēēw hõm do tii. P'op Hagā Do kamahān do tii. ⁵Ta wē bē ana had'yyt hē do hyb n'aa, pā nahānh do tób pan'aa hadoo bē hā na-āāj hē. P'op Hagā Do Sahee tób hadoo bē bahado dāk P'op Hagā Do an'oo bā, ēr mahang ta Sahee bawāt do hyb n'aa. Tii d' tawén hadoo bē hā, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod tsyt hē P'op Hagā Do wē kasēēw bong do hadoo bē bahadoo hyb n'aa, ta Sahee hejój me P'op Hagā Do bē j'aa etsē hyb n'aa, ta hā bē hyb n'aa jew'yyk hyb n'aa k̄ā. P'op Hagā Do gadoo da ta hā bē j'aa etsē doo, Jesus Kristo kyy gó bē bana do hyb n'aa. ⁶Tii da né hē P'op Hagā Do kyy kerih do her'oot ta ti ky n'aa hā. Hah̄ȳy da takerii dāk:

“Bê hyb n'aa matakä. Sijôn^e bä ÿ daj'aat da pä.

Pä tób ba n'aa, tób mesoo n'aa kasëew däk doo, tak'ëp ji kamahän do tii.

Ta tii hä h'yy kasadä doo, dooh da tanu mebyy bä”, näng kerih doo.^f

⁷Bëeh, P'op Hagä Do her'oot do ky dah'eeh doo, bë kamahän ta ti pä hadoo doo, bë kamahän Kristo ÿ hanäng péh. Tii d' nado panyyg ky nadah'eeh do sa hä. Sa hä kaja däk hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo:

“Pä tób n'aa tahem'aa do ty n'aa ges'yyk doo,

hÿÿ kä pä ta ba n'aa, mesoo n'aa däg.”^g

⁸Hahÿÿ da na-ääj hë takerii däk:

“Ta ti pä hadoo do hä ratsyym poo heo da.

Tüü rakajäk da ta ti pä yb an'oo bä.”^h

Rawén tsyym poo heo do hadoo, P'op Hagä Do panyyg hanäm do raky nada-heeh do hyb n'aa. Tii da né hë P'op Hagä Do h'yyb däng sa hä.

⁹Bëë kä, P'op Hagä Do karapee tsyt hë, nesaa do mahänh P'op Hagä Do wë kasëew bong do bëeh. P'op Hagä Doo, sahönh bag'ääs do karën do bë moo bok, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë moo bok do hadoo. P'op Hagä Do ma né hë bëeh. Bë P'op Hagä Do asëew hóm, tak'ëp baad hadoo do tamoo wät do ta wób hä bë metëeh hyb n'aa. Ti né hë ti bë tanaëej wät doo, ta bag tak'ëp hetsooh do mahang bë babok hyb n'aa, bëeh, gadagyp do hadoo doo gó habok do paah. ¹⁰P'op Hagä Do karapee nado bë p'ooj ub. Ta karapee däg bë hÿÿ kä. P'ooj ub dooh bë tat'yyd mehiin nä bä. Bë tat'yyd mehiin kân hÿÿ kä.

Nyy da ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

¹¹Najis haa, badäk hahÿ nadoo do hyb n'aa bë panang heh'äät doo, tak'ëp ÿ betseë bë hä, bë ky dahé manä nesaa do ji h'yyb säg karën doo. Ji h'yyb tym majiï ta ti ji h'yyb säg karën doo. ¹²Taw'ääts hë baad ub bë babok P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do sa mahang. Tii bä, bë raky n'aa tapa né paawä, nesaa do bë moo bok raher'ood né paawä, P'op Hagä Do hä raj'aa etsë da sahönh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, baad hadoo do bë moo bok do rabahapäh do hyb n'aa.

¹³Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ër babok do hä takawehëë däk do hyb n'aa, taw'ääts hë bë ky daheeh sahönh hë hyb n'aa jewyk do ji rabag'ääs doo. Bë ky dahé Roma buuj sa wahë n'aa heh'äät ub doo.ⁱ ¹⁴Bë ky dahé na-ääj hë ta karapee ta kyy gó bag'ääs doo. Sa wahë n'aa heh'äät do mejüü ta tii, baad nadoo do moo b'ook do rarejää hyb n'aa, baad habok do raweh'ëeh hyb n'aa. ¹⁵P'op Hagä Do karën baad hadoo do bë moo bong, bë ky meduuk hyb n'aa ta me h'yy ganehot doo, P'op Hagä Do hä h'yy gatemah doo.

e 2.6 Jerusarënh panang ti Sijôn. Isaraéw buuj na-ääj hë ramaneëenh Sijôn. f 2.6 Isajas 28.16. g 2.7 Saaw-Mo 118.22 h 2.8 Isajas 8.14 i 2.13 Sesa ramaneëenh ti noo gó Roma buuj sa wahë heh'äät doo, hajông häj n'aa bä bag'ääs doo.

¹⁶Dooh bë hä mejō wät péh. Bë daaj hë bë bahajaa bë hyb n'aa newë bë nyy da bë babok, ny hadoo do bë moo bok. Ti hadoo né hë, nesaa do bë moo bok do hyb n'aa nado tii. P'op Hagä Do karom bëëh. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë takarën doo da bë babok. ¹⁷Taw'ääts hë sahōnh hë bë weh'ëeh ta wób. Taw'ääts hë bë kamahän bë da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hë P'op Hagä Do tak'ëp bë hyb n'aa jew'yyk. Taw'ääts hë bë weh'ëeh Roma buuj sa wahë n'aa heh'äät ub doo.

Sa karom Jesus hä h'yy ka'eeh do Peed maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹⁸Bëëh, sa karom, h'yyb eÿÿm doo me P'op Hagä Do bë hyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa, taw'ääts hë bë ky dahé bë kariw n'aa. Taw'ääts hë bë kariw n'aa ky en'yyim do had'yyt nado bë ky daheeh. Taw'ääts hë ky nes'aa do na-ääj hë bë ky dahé. ¹⁹Ta tii d' ÿ wén her'oot, P'op Hagä Do tsebé do hyb n'aa ji wë, ta hyb n'aa ji gado bä daap ji hä rarejää doo. ²⁰Hÿÿ kä, bë h'yyb haj'aa hë tado bä bë hä rarejää doo, dooh bë hä raj'aa etsë pé h'yyb jawyg gó bë gado bä tii. Hÿÿ kä, baad hadoo do bë moo bok do hyb n'aa tado bä bë hä rarejää doo, h'yyb jawyg gó bë gado bä, tii bë P'op Hagä Do tsebé da bë wë, bë da taky n'aa edëng. ²¹Bë P'op Hagä Do naëëj wät h'yyb jawyk doo gó bë gadoo hyb n'aa bë rarejää doo, baad hadoo do bë moo bok do hyb n'aa. Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Kristo na-ääj hë ahob wät. Bë hyb n'aa né hë tabahob wät. Tabawäd wät do hä bë hä tametëeh nyy da bë babok. Tabawäd wät doo da takarën bë babok. ²²Dooh Kristo hä nesaa péh. Dooh tanoo kanesa bä. ²³Ta hä raky n'aa rejää bä, dooh tamebaaj bä. Rarejää noo gó, dooh teäm bä ta maji. P'op Hagä Do moo gó takan'oo däk. Ti né hë ta jawén sahōnh hë baad ky n'aa etyy doo, Jesus hapäh. ²⁴B'aa kajatsëk do hä Kristo bahob wät nesaa do ër moo bok do paah, ër dejëp hyb n'aa hadoo nesaa do hä, ër ky nadahé wät hyb n'aa nesaa doo, ÿ hanäng pé tii, baad hadoo ër babok hyb n'aa kä. Tahob wät ta rog bë bahub padëëk hyb n'aa. ²⁵B'éé nepä bong do hadoo bë p'ooj ub. Hÿÿ kä bë P'op Hagä Do mana kän p'aa hēnh b'éé hagä n'aa heh'äät do wë. Kristo, bë hagä n'aa wë bë tamana kän.

Ajyy, ÿÿj sa ky n'aa hahÿÿh

3 ¹ÿÿj, bë na-ääj hë. Taw'ääts hë bë ky dahé bë patug. Tii bä, tanyy bä sa mahang P'op Hagä Do kyyh ganadoo nä doo, ta jawén tahyb n'aa pé Kristo hä rah'yy ka'eeh rabahapäh bä kä nyy da baad sa äj rababok. Dooh hyb n'aa sa ÿÿm ky n'aa h'üüm pé sa patug rah'yy ka'eeh hyb n'aa, ²ta ti rahapäh do hyb n'aa da nyy da baad had'op bë babok P'op Hagä Do bë weh'ëeh do hyb n'aa. ³Taw'ääts hë dooh j'ooj hë ji padedëëk do bë hetsóh. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: Taw'ääts hë dooh ta see mo n'aa hadoo pé ji sēen bë ramahetsóh do tii. Taw'ääts hë dooh k'ääts tēg gabarëeh do s'ëeb, saroor tak'ëp ky n'aa gebah do na-ääj hë bë hetsóh. ⁴Taw'ääts hë bë h'yyb gó hanäng doo me bë kahets-'ooh. Kaja hë bë h'yyb bë mahüüm do ta wób sa wë, h'yyb jawyg gó bë babok do na-ääj hë, ti né hë bë hetsó nahānh doo. Ti né hë tak'ëp baad hadoo P'op Hagä Do matym gó. ⁵Tii da né p'ooj ub ÿÿnh baad P'op Hagä Do karën doo da habong doo, ta hä h'yy kasadä do rabahed'oo paah. Baad rababok doo, ti

sa hetsóh. Sa patug paa raky daheeh. ⁶Tii d' paa m' Sarah bad'oo. Ta patug, Abaraâm paa m' taky daheeh. "Wahêh y' n'aa", ta patug tamaneêenh. Sarah hadoo bêeh, baad hadoo do bê moo boo bă, dooh hyb n'aa bê jeÿÿm pé P'op Hagä Do hä bê h'yy kasadä do hyb n'aa.

⁷Bêe kä, ÿÿm näng doo, taw'ääts hê baad ub bê babok bê ÿÿm wê. Bê hapäh, dooh denaa hê rahejooj bă bê mahănh. Taw'ääts hê bê weh'êeh bê ÿÿm bê nemuun ragadoo do hyb n'aa ji edêb had'yyt do P'op Hagä Do pa, taky ennym doo gó ji P'op Hagä Do anoo doo. Taw'ääts hê tii da bê aboo bê ÿÿm wê, bê ky n'aa etsêe do P'op Hagä Do gadoo hyb n'aa.^k

Sahônň hê tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

⁸Bê sahônň hê y' maher'ood kăn hÿÿ kä. Y' karên sêd bê h'yyb hedo had'yyt hê. Y' karên bê h'yyb en'ÿÿm bê da hadoo doo, baad tanado bă sa hä. Y' karên bê kamahănh bê da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hê bê t'yyd mehîin bê da hadoo doo. Taw'ääts hê bê kadad'uu bê da hadoo do sa wê.

⁹Nesaa do ramoo boo bă bê hä, bê abaaj manä nesaa doo me. Bê raky n'aa rejä bă, bê abaaj manä ky n'aa rejää doo me. Taw'ääts hê bê abaaj bê ky n'aa edêng doo me. Ta tii da baad ub bê babok hyb n'aa né hê bê P'op Hagä Do wén naêej wät. Ta tii da baad bê aboo bă, bê da P'op Hagä Do ky n'aa edêng.

¹⁰Tii d' y' wén her'oot, ti né hê ti Saaw-Mo hä ji hă taky dang doo:

"Jé karên do tsebee gó hawät doo,
jé karên do baad tawäd bă,
taw'ääts hê dooh ta wób taky n'aa rejä bă.
Taw'ääts hê dooh tawäd'ii bă.

¹¹Tii d' karên doo, taw'ääts hê teréd hōm nesaa doo.

Taw'ääts hê baad hadoo do tamoo wäd kăn.

Taw'ääts hê h'yyb nyw gó had'yyt hê tabawät ta wób sa wê.

¹²Tii d' tawén hadoo,

baad had'yyt hê Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bahag'ääs baad habok doo.

Tagadoo ta hä raky n'aa etsêe doo.

Tii d' nado nesaa do moo b'ook do sa hä.

Tanoo baad ranabok hyb n'aa", näng kerih doo.^l

¹³Baad hadoo do bê karên bă bê moo boo bă, dooh bê hä baad nadoo do ramoo bok péh. ¹⁴Ti hado né paawä, baad hadoo do bê moo bok do hyb n'aa bê ahoop ran'oo bă, bê da P'op Hagä Do ky n'aa edêng. Bê eÿÿm manä sa hä. Bê hyb n'aa tón manä bê hä ramoo bok doo. ¹⁵Taw'ääts hê Kristo bê hyb n'aa jew'yyk bê h'yyb gó. Ti né hê Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do sahônň hê hag'ääs doo. Taw'ääts hê bê maher'ood had'yyt hê sahônň hê sa hä, h'êed hyb n'aa Kristo hä bê h'yy kasadä, reaaj bă bê hä. ¹⁶Sa hä bê maher'oot bă, taw'ääts hê kaja hê bê h'yyb bê mahūum sa wê. Taw'ääts hê bê weh'êeh he'anh doo. Taw'ääts hê baad bê aboo had'yyt hê bê h'yyb bê hä hê taky n'aa tapa mahănh. Tii bă nu mebyk da nesaa doo me her'oot do baad bê babok do ky n'aa hä. Kristo

k 3.7 Ji rejä bă ji ÿÿm, ji ky n'aa rejä bă, ji hajêew bă, dooh P'op Hagä Do gado bă ta hä ji ky n'aa etsêe doo. l 3.12 Saaw-Mo 34.13-17

hã h'yy kata däk do hyb n'aa baad bë babok do hyb n'aa bë ky n'aa rejää do nu mebyk da.

¹⁷Taw'ääts hē né hē ji ahoop nesaa do ji moo wät do sām. Ti hadoo né hē, ta bahānh baad ub baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa ji ahob bā, tii d' P'op Hagä Do karēn bā ji hā. ¹⁸Ta tii d' y wén her'oot, sét nuu me Kristo bahoop dajëb. Kristo, baad had'op doo, baad nadoo do habok do sa hyb n'aa tabahoop dajëb, P'op Hagä Do wë bë tamanaa hyb n'aa. Ta hub radajëb wät paah. Tii bā taganā wät p'aa hēnh P'op Hagä Do Sahee an'oo bā. ¹⁹⁻²⁰Ta Sahee gó, Kristo maher'oot paa panyyg ky nadah'eeh do Nowéh hawät noo gó habong do sa hā, h'yyb jawyg gó P'op Hagä Do gada noo gó marakate kajaa bā kã.^m Raky nadaheeh do hyb n'aa paah, tabanesaa hēnh sa h'yyb tym P'op Hagä Do dewäts hōm. Tahag'yyp noo gó, marakate gó pawóp its, 8 hedoo doo, raked'ëep naëng hag'yyp do mahānh. ²¹Naëng mahānh Nowéh raked'ëep do paah, ji nu kemuun do heen n'aa hadoo tii, da hē nesaa do mahānh ji tamed'ëep doo. Ji ehop do hasus do mahānh nado ti ji nu kemuun doo. Ji wén nu kemuun, ji h'yyb tym baad hado däk do ji betsëe hyb n'aa P'op Hagä Do hā. Jesus Kristo ganā wät do hyb n'aa ër edëb bong nesaa do hā ji P'op Hagä Do ky n'aa ety mahānh. ²²Hÿ pong jé Jesus Kristo basëek, P'op Hagä Do hub hadäk hēnh, tabag'ääs doo bā tabawäd däg kãn. Ääs, sahōnh hē kabaj'aa do hejōj enäh do hā na-ääj hē tamejō däg kãn.

P'op Hagä Do hyb n'aa ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

4 ¹Ti hyb n'aa kã, Kristo ahob wät do hyb n'aa badäk hahÿÿ bā tabawät noo gó, taw'ääts hē Kristo h'yyb hado däk bë h'yyb. Taw'ääts hē bë gadoo bë ahoop doo. Jé hahob wät doo, dooh nesaa do hā tah'yyb däg wäd bā had'yyt hē. ²Dooh nesaa do ji h'yyb karēn do jawén tawäd wäd bā badäk hahÿÿ bā tabawät nā bā, P'op Hagä Do karēn do hā tah'yyb däg kãn. ³Jāām hē dó p'ooj ub bë moo bok do paah, P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do rabad'oo doo da. Tii d' bë moo boo manā wäd. Sa yÿm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'yÿh tii. Sa h'yyb karēn do jawén ta ti hedoo do rababok. Jarakë hedoo do hā rabaoom. Ta bahānh rabawëh, rabeëek. Jām ramoo bok rah'yy karēn doo da rabeëek hyb n'aa. Sa kabarii raweh'ëeh hyb n'aa tak'ëp taw'ääts hē nadoo do ramoo bok. ⁴Hÿÿ kã, rahapäh do hyb n'aa dooh ta tii da sa sii bë aboo boo bā, bë rahyb n'aa meuunh, bë raky n'aa rejää. ⁵Da hē bë raky n'aa rejā né hē paawā, ti awät da ti noo gó P'op Hagä Do matym gó rabab'ëeh bā rakaher'oot hyb n'aa ta hā kã. P'op Hagä Do hedëp nā doo, dejëp do paa sii hē ky n'aa ety do wë kã rakaher'ood kãn. Baad nadoo do ta sām ragadoo da. ⁶Sahōnh hē raky n'aa kety däk hyb n'aa da P'op Hagä Do matym gó, Kristo hā h'yy ka'eeh do paa dejëb bong do hā na-ääj hē takaher'ood däk paa rababok nā noo gó Kristo ky n'aa hanām doo. Ta ky n'aa hanām do takaher'ood däk paa sa hā, dajëb hā sa hub ky n'aa ety däg né hē paawā sahōnh hē badäk hahÿÿ bā habong doo da, sa h'yyb tym bedëp hyb n'aa P'op Hagä Do pa, takarēn doo da.

m 3.19 Dooh baad ji hapëë bā nyy da Peed hanäng péh. Hahÿÿ da apäh tahanäng pé tii: Panyyg ky nadah'eeh do Nowéh maher'oot paa rat'yid kamehīin hyb n'aa paawā. Nowéh her'oot do hā Kristo Sahee her'oot paah.

⁷Edaa däg kân sahônñ hē tagawatsik doo. Ti hyb n'aa, taw'ääts hē baad bē hyb n'aa newē, baad bē hyb n'aa matakā. Taw'ääts hē bē h'yyb bē mesoo ji h'yyb karēn do jawén bē nabok hyb n'aa, baad ub bē bahajaa hyb n'aa bē ky n'aa etsēē. ⁸Hah̄y ti tak'ēp ỹ betsēē bē hā: Ỹ karēn tak'ēp bē kamahāñ bē da hadoo doo. Jē kamahāñ doo, hajōng baad nadoo do tahyb n'aa mabaan ta da hadoo do hā. ⁹Taw'ääts hē tsebee gó bē gadoo bē tób yt hā bē da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Bē ky n'aa jōg manā ta ti p'āā. ¹⁰Taw'ääts hē sahônñ hē bēēh, bē masaa ta wób P'op Hagā Do Sahee hanaa bē gado dāk doo me. Hajōng tanoo ēr hā ēr moo mabok hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ääts hē baad bē bad'oo bē gadoo doo me, sa kaser n'aa baad moo bok doo da sa kariw n'aa hanoo doo me hadoo. ¹¹Bē kahet'aa bā, P'op Hagā Do ky n'aa ta wób maher'oot doo, taw'ääts hē hah̄ȳ da tahyb n'aa newēē: “P'op Hagā Do kyyh né hē ti ỹ her'oot doo”, nāng da ta h'yyb gó. Dooh taky gabuuj tado bā. Bē mahang ta wób masa doo, taw'ääts hē P'op Hagā Do hejój me ta hā tanoo doo me tamasa. Taw'ääts hē tii da né hē bē bad'oo tii, Jesus Kristo bē tamasa do hyb n'aa P'op Hagā Do j'aa ketsēē dāk hyb n'aa. Ỹ karēn Jesus Kristo kawehēē däg had'yyt hē. Ỹ karēn sahônñ hē sa bahāñh tabahejoonñ, takabaj'aa. Ỹy. Tii d' né hē. Taw'ääts hē.

¹²Najis haa, bē h'yy gabedo manā bē wē kametty do bawāt do hyb n'aa, bē hā rakamajē bā, bē rarejā bā. Ji ahoop né hē. ¹³Taw'ääts hē bē tsebee Kristo ahoop do hā sēd bē h'yyb hedo däg bā kā. Tii bā kā, Kristo matēēh bā kā, ta kabaj'aa do kametēēh bā kā, tak'ēp da bē tsebē da. ¹⁴Kristo hyb n'aa bē raky n'aa rejā bā, bē P'op Hagā Do ky n'aa edēng da, ta Sahee tak'ēp kabaj'aa do bē hā tabawād had'yyt hē do hyb n'aa. ¹⁵Nesaa do bē ahob bā, taw'ääts hē dooh ta see bē daj'ēēp do hyb n'aa tado bā bē ahoop doo, dooh bē ets'ēēk do hyb n'aa tado bā, dooh nesaa do bē moo bok do hyb n'aa tado bā, dooh na-āāj hē ta wób hā bē nu so bā do hyb n'aa. ¹⁶H̄ȳ kā, Kristo hā bē h'yy ka'eeh do hyb n'aa tado bā nesaa do bē ahoop doo, tii bā taw'ääts hē dooh bē nu mebyy bā. Taw'ääts hē P'op Hagā Do hā bē j'aa etsē Kristo hā h'yy ka'eeh do bē bahadoo do hyb n'aa. ¹⁷Sahônñ hē P'op Hagā Do ky n'aa etyy noo gó, pooj jē ta karapee taky n'aa etyy da. Kaja dāk h̄ȳ kā ēēr, ta karapee, taky n'aa etyy doo. Pooj jē ta karapee taky n'aa ety bā, tii bā ta wób, P'op Hagā Do panyyg hanām do ky nadah'eeh doo, dooh da rakedēēb bā. ¹⁸Baad P'op Hagā Do matym gó habok do rakedēēb né paawā, hejoonñ né tii. Ti hyb n'aa, P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh doo, nesaa do moo b'ook doo, dooh né da rakedēēb bā. ¹⁹Ti hyb n'aa kā, P'op Hagā Do karēn doo da hah'oop doo, taw'ääts hē baad hadoo do had'yyt hē ramoo bok. Taw'ääts hē P'op Hagā Doo, ji pahuuj wāt do hā rah'yy kasadēē had'yyt hē. Ti dooh ji taky n'aa eh̄ȳd bā. Tamoo wāt né da ji hā taky dāng doo.

**Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa, ta wób na-āāj
hē tamaher'oot do ky n'aa hah̄ȳh**

5 ¹Bē nemuun Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa see ỹ bahadoo do hyb n'aa, Kristo ahob wāt do ỹ hapāh do hyb n'aa paah, Kristo sii ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó ta pa ta jawén ỹ bawāt do hyb n'aa, ỹ maher'oot bēēh, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa. ²Baad bē hagāā P'op Hagā Do karapee bē hā P'op Hagā Do anoo do bē bahag'āās hyb n'aa. P'op Hagā Do

masāāh b'éé hadoo tii.ⁿ H'yyb hedoo doo me, P'op Hagä Do karēn doo da bē hagāā sa hā. Taw'āāts hē dooh bē hā kamejūū do hyb n'aa tado bā. Ta sām jawén hyb n'aa nado tii. Bē hagāā sa hā baad bē h'yyb gó. ³Bē hyb n'aa newē hahȳȳh: Sa danāh sa hā tak'ēp mejūū do nado bēēh. P'op Hagä Do karapee ti bē hag'āās doo. Taw'āāts hē baad bē babok, bē hā rabahapāh hyb n'aa nyy da baad ji bawāt. ⁴Tii bā kā, Kristo, b'éé hagā n'aa sa wahē n'aa kajaa bā kā, Kristo matēēh bā kā, bē kawehēē dāk sahōnh hē sa matym gó tan'oo bā. Ta ti bē hā tanoo doo, dooh tahēēj bā. ⁵Bēē kā, papuuj hedoo doo, taw'āāts hē bē ky dahé Jesus hā h'yy ka'eēh do sa wahē n'aa hedoo doo.

Bē sahōnh hē, pahēēw hedoo doo, maruus hedoo doo, wahēh hedoo do na-āāj hē, taw'āāts hē bē kadad'uu séd demuun bē da hadoo do wē. Sa bahānh bē edoo manā bēēh, hahȳy da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do hyb n'aa:

“P'op Hagä Do hyb n'aa wareem kasab'ee do hā.

P'op Hagä Do t'yyd mehiin kadad'uu doo,

P'op Hagä Do ky ennyym sa hā.”^o

⁶Ti hyb n'aa, taw'āāts hē bē kadad'uu P'op Hagä Do tak'ēp hejoonh do wē, bē taweh'ēēh hyb n'aa tah'yyb dāng do noo gó kajaa bā kā. ⁷Baad ub bē P'op Hagä Do bahag'āās. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē kadad'uu ta wē, bē an'oo ta wē sahōnh hē bē hyb n'aa newēē doo, bē hyb n'aa natón hyb n'aa.

⁸Taw'āāts hē baad bē hyb n'aa newē, taw'āāts hē bē hyb n'aa matakā. Awad kawajāān do reāw hād nāng do hadoo, jé pad'yyt hē hawāt do ta tā hesoos do tabawēh hyb n'aa hadoo bē majīī Dijab.^p Tesoos jé tarejāā hyb n'aa. ⁹Taw'āāts hē bē kahejój ta wē. Bē an'oo manā bē tah'yyb wareem. Baad bē h'yy kae had'yyt hē Jesus Kristo hā. Bē hapāh, jé pad'yyt hē badāk hahȳy hā bē wakāān hedoo do Jesus hā h'yy ka'eēh do rahoop bē ahoop doo da. Jé pad'yyt hē bē wakāān hedoo do rarejāā. ¹⁰Banadawēēt bē ahob wāt do jawén paa bā, p'aa hēnh da baad tabahado dāk sahōnh hē bē hā P'op Hagä Do an'oo bā da. Baad ub bē h'yy kae had'yyt hē tan'oo bā. Bē da tah'yyb hej'oonh. Dooh da bē h'yy gejē hōm bā tan'oo bā. P'op Hagä Doo, tak'ēp ji wē taky ennyym doo, bē tanaēēj wāt ta pa ta bag tak'ēp gabarēēh do mahang bē babok hyb n'aa, Jesus Kristo hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa. ¹¹Taw'āāts hē sahōnh hē P'op Hagä Do bagāā had'yyt hē. Ȳy. Tii d' né hē. Taw'āāts hē.

Sa hā Peed kedēē hōm do ky n'aa hahȳȳh

¹²Siras ȳ tamasaa wāt hahȳ bē ȳ ma erih do hā. Hāj ȳ hadoo do h'yy kane-h'ȳȳt do tii, hā ȳy. Ganapog is doo me bē ȳ ma erii wāt bē ȳ h'yyb en'ym hyb n'aa. P'op Hagä Do ky ennyw had'yyt hē bē hā ȳ erii wāt do hā bē ȳ metēēh. Taw'āāts hē taky ennyym doo gó bē aboo had'yyt hē. Bē h'yy gejē hōm manāh.

¹³Jesus hā h'yy ka'eēh do Babirōn^q panang bā habong doo, bē nemuun P'op Hagä Do wē kasēēw bong doo, bē m' rahyb n'aa esee. Maah-Ko, tah ȳ hadoo

n 5.2 Ji masāāh b'éé ji nahagāā bā, jé pad'yyt hē rababoo dāk sa waa jawén. Rakanapēē boo

tii bā. Dooh rahapēē wāt sa tyw n'aa. Ti hyb n'aa ta hagā n'aa hagāā had'yyt hē. Ti hadoo

Jesus hā h'yy ka'eēh do hā. Ti hyb n'aa b'éé ky n'aa gó tabeh'ūūm. **o 5.5** Proweh-Bijos 3.34

p 5.8 Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanāng

pé ti Dijab. **q 5.13** Roma panang né tii. Ta see pé noo gó Roma ramaneēēnh *Babirōn*.

do bë m' tahyb n'aa esee na-ãāj hẽ. ¹⁴Taw'aāts hẽ baad bë eděě bë da hadoo doo.

Ỗ karẽn bëěh, Kristo hã h'yy kata paděěk doo, h'yyb nyyw gó bë babok.
Jããm hẽ kã.

2 Peed

Ta jawén Jesus hã h'yy ka'eeh do hã Peed ma erih do hahỹỹh

1 ¹Simaw Peed, Jesus Kristo karom, ta mejũũ do see ỹ ti hỹỹh. Ỹ edẽng bẽẽh, ấ nemuun Jesus Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh doo. Baad had'op ti Jesus Kristo P'op Hagä Do ẽr h'yy kaha'eeh doo, ẽr h'yyb tym dẽẽb. Baad had'op tabahadoo do hyb n'aa ẽr hã tabanoo P'op Hagä Do hã ẽr h'yy ka'eeh hyb n'aa. Tak'ẽp baad ub ta ti ẽr h'yy ka'eeh do ẽr hã tanoo doo. ²P'op Hagä Doo, Jesus ẽr Wahẽ N'aa na-ấj hẽ bẽ bahapäh do hyb n'aa bẽ h'yyb gó, ỹ karẽn tak'ẽp P'op Hagä Do ky enyym bẽ wẽ, ỹ karẽn baad had'yyt hẽ bẽ tah'yyb en'yyym.

Tak'ẽp ji hyb n'aa tam'aah baad had'yyt hẽ ji bawät hyb n'aa ky n'aa hahỹỹh

³Ta hejój me P'op Hagä Do an'oo dāk ẽr hã sahõnh hẽ baad hadoo doo, ji bahajaa hyb n'aa papuuj gó, takarẽn doo da ji bawät hyb n'aa. Ta ti tawén n'oo dāk ẽr hã, Kristo, ẽr tanaẽẽj wät do ẽr hapẽẽ däg kãn do hyb n'aa ẽr h'yyb gó. Ta kabaj'aa doo me, tak'ẽp taky enyym doo me ẽr tanaẽẽj wät ta karapee ẽr bahadoo hyb n'aa. ⁴Ta kabaj'aa do hyb n'aa, tak'ẽp taky enyym do hyb n'aa na-ấj hẽ, tak'ẽp baad hadoo doo, tak'ẽp ji kamahãn do taky dãng paa ẽr hã. Ta ti ẽr hã taky dãng do an'oo bã, baad P'op Hagä Do bawät doo da ẽr babok hyb n'aa. Ẽr hã taky dãng do tan'oo bã na-ấj hẽ ẽr bedẽp hyb n'aa, Jesus hã h'yy kana'eeh do sa h'yyb karejãã do mahãnh. Nesaa do ji h'yyb säg karẽn do jawén rababok do hyb n'aa sa h'yyb karejãã tii.

⁵Ta ti hyb n'aa né hẽ, taw'ääts hẽ tak'ẽp bẽ hyb n'aa tam'aah takahũũm hyb n'aa bẽ h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hẽ baad had'yyt hẽ bẽ babok. Taw'ääts hẽ bẽ hyb n'aa tam'aah bẽ h'yy ganãng hyb n'aa P'op Hagä Do karẽn do hã. ⁶Taw'ääts hẽ bẽ h'yyb bẽ mesoo, bẽ h'yyb karẽn do jawén bẽ nabok hyb n'aa. Taw'ääts hẽ h'yy ganajẽng doo me bẽ baboo had'yyt hẽ. Taw'ääts hẽ P'op Hagä Do karẽn doo da bẽ babok. ⁷Taw'ääts hẽ bẽ kamahãn bẽ wakãan hedoo doo, bẽ nemuun Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hẽ bẽ kamahãn sahõnh hẽ ta wób. ⁸Sahõnh hẽ ta ti takahũũm bã had'yyt hẽ bẽ h'yyb gó, dooh daap hẽ tado da tii bã Jesus Kristo, ẽr Wahẽ N'aa bẽ hapäh doo. Baad hadoo ta hanaa tii. ⁹Tii d' nado ỹ etsén wät doo da nabok do hã. Baad rabanahapäh do hadoo tii. Ty temah do hadoo.^a Ramabaan nesaa do sa hã hanãng do paa kawug

a 1.9 Dooh rah'yy gah'ood bã P'op Hagä Do karẽn do hã, tahanãng pé tii.

hôm doo. ¹⁰Ti hyb n'aa, wakān haa hedoo doo, taw'āats hē ta bahānh bē hyb n'aa tam'aah, P'op Hagā Do naēēj wāt do wób né bēēh, bē metēēh hyb n'aa, P'op Hagā Do asēēw hōm do wób né bēēh, bē metēēh hyb n'aa. Sahōnh hē ta ti bē hā ȳ ets'ēē wāt do bē moo boo bā, dooh né da bē h'y y keréd hōm bā P'op Hagā Do hā. ¹¹Tii bā, baad bē P'op Hagā Do gadoo da Jesus Kristo, ēr Wahē N'aa, ēr h'y yb tym dēēb tabagāā had'y yt doo bā.

Te hub né hē Jesus mejūū do rama metēēk do ky n'aa hahȳȳh

¹²Bē hapēē dāg né paawā bē ȳ ma erii wāt do ky n'aa, baad bē gado dāg né paawā bē h'y yb gó baad hadoo do ky n'aa bē rama metēēg wāt doo, ȳ karēn bē hyb n'aa es'ee had'y yt hē ta tii. Dooh ȳ h'y y gajēē hōm bā bē ȳ maher'oot doo, bē manabaan hyb n'aa. ¹³Hā ȳy, taw'āats hē tii da bē ȳ maher'ood had'y yt hē badāk hahȳy bā ȳ bawāt do gawatsik. Ēr Wahē N'aa, Jesus Kristo metā wāt ta ti hā ȳy. ¹⁵Eada dāk ȳ dajēp doo. Ti hyb n'aa ȳ karēn sahōnh hē ȳ moo wāt ȳ hajaa doo, badāk hahȳy bā ȳ bawāt nā bā, ȳ dajēp jawén paa bā na-āāj hē bē hyb n'aa es'ee had'y yt hē hyb n'aa ta ti bē ȳ maher'ood wāt doo.

¹⁶Ēr Wahē N'aa Jesus Kristo hejój ky n'aa bē āā maher'oot noo gó, p'aa hēnh da tamatēēh bē āā maher'oot bā, dooh sa panyy ub h'y y ganyy gó sa daaj hē rahyb n'aa newēē do āā ky s'ūūd bā. Āā daaj hē né hē āā matym me āā bahapāh tak'ēp ta kabaj'aa doo, ¹⁷⁻¹⁸waēē P'op Hagā Do wē kasēēw hōm do jó. Ta tii bā P'op Hagā Doo, ta Yb, weh'ēēh ta hā, ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó tabawāt tabanoo na-āāj hē. Hahȳy da P'op Hagā Do kyyh ta hā: “Hahȳ tah ȳy, tak'ēp ȳ kamahān up doo. Baad ȳ h'y y gadajang ta wē”,^b nāng mäh. Āā daaj hē āā maa napāh ta kyyh, Jesus sii ta tii bā āā bab'ēēh bā.

¹⁹Ta ti āā bahapāh, ta ti āā maa napāh do hyb n'aa na-āāj hē, ta bahānh baad āā bahapāh te hub né hē Kristo matēēh do ky n'aa hā P'op Hagā Do ky n'aa rod rerih do paah. Ti hyb n'aa ȳ karēn paawā baad bē hyb n'aa matakā Kristo ky n'aa rerih do paa hā. Ta bag atsēm ta tyw n'aa ji hā tametēēh do hadoo rerih do paah. P'op Hagā Do ky n'aa rod rerih do hā bē hyb n'aa matakā bā bē da hapāh ny hadoo do ji ky daheeh, ny hadoo do noo kanesa doo. Taw'āats hē rerih do bē ky dahé had'y yt hē Kristo matēēh bā kā. Tii bā kā, baad Kristo bē da tah'y y gan'y yh P'op Hagā Do hā. Watom tapaj'ēē bā hana do hadoo bē hā Kristo. ²⁰Hahȳ ti baad ȳ karēn bē hyb n'aa newēē: Dooh sa hanaa tado bā P'op Hagā Do kyy kerih doo gó ta ky n'aa rod rerii bong do paah. ²¹Dooh sa hanaa tado bā ta jawén hawāt do ky n'aa rahe'oot do paah. P'op Hagā Do Sahee h'y yb mahūūm paa tii, P'op Hagā Do kyyh ramaher'oot hyb n'aa.

Ma matēg oow ky n'aa hahȳȳh

2 ¹Isaraēw buuy mahang P'op Hagā Do ky n'aa rod oow, noo kanesa doo, rababong do paa hadoo, bē mahang na-āāj hē ti anāng da ma matēg oow. Ky kamep'ēēh doo me rama metēēk da te hub nadoo doo. Kristo, sa kariw n'aa, sa danāh, tadajēp doo me tedēēb wāt do sa hā, ramakyyys da. Jé sa kyyh maa newēē do reréd hōm da Jesus hā rah'y y ka'eēh do paah. Ti hedoo

do ma matëg oow nawayw hë sa daaj hë sa ky n'aa katakyyk baad nadoo do hã. Gawatsig hõm da. ²Hajõk da ky s'üüt ma matëg oow. Nu meby n'aa nãng do ma matëg oow ramoo bok do ramoo bok da na-ããj hë. Sa hyb n'aa Jesus hã h'yy kana'eeh do baad nadoo doo me rahe'oot da ta tyw n'aa heh'ãät doo. ³Tak'ëp ta sãm hã rah'yy kajäk do hyb n'aa, sa panyyg sa daaj hë rahyb n'aa newëë doo me ma matëg oow bë da rawedii, bë wë hanãng do bë anoo hyb n'aa sa hã. P'ooj däg P'op Hagä Do h'yyb dëë däk nesaa do hã taky n'aa etyy ta tii. P'op Hagä Do rejää né da tii. Dooh da rakedëëb bã. ⁴Dooh P'op Hagä Do t'yyd mehiin bã ääs wób p'ooj ub nesaa do moo bok doo. Tabanesaa hënh tadewãts bëëh tii, t'õp gadagyp doo gó. Ta tii bã ragada P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó sa hã. ⁵Dooh na-ããj hë P'op Hagä Do t'yyd mehiin bã ta hã waneh'ëëh do p'ooj ub habok doo, hag'yyp do tamejüü noo gó sa wë. Jããm hë Nowéh tabed'ëëp naëng hag'yyp do mahãnh, setsi ta sii habok do sii hë. Nowéh tii, ta wób tamaher'ood had'yyt hë P'op Hagä Do karën doo da rababok hyb n'aa paawä. ⁶P'op Hagä Do ky n'aa etyy paa panang Sodoma, Gomoha häd enäh do ta babuj n'aa sii hë tëëg hõo me, sahõnh hë tagawatsig hõm hyb n'aa. Jããm hë ta ooj mad'aak paah, tak'ëp hadoo do tamo haj'aa haj'aa. Sa hã tabad'oo do hã tametëëh nyy da tamoo wät da P'op Hagä Do waneh'ëëh do sa hã. ⁷Jããm hë panang buuj mahang tabed'ëëp Róh, baad ub, P'op Hagä Do karën doo da hawät doo. Tak'ëp Róh h'yy katón paa tak'ëp baad nadoo do nanãng P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyp do ky nadah'eeh do ramoo bong do hyb n'aa sa hã hanãng doo me. ⁸Sa mahang Róh bawät paah. Ta äh hã had'yyt hë Róh, P'op Hagä Do karën doo da hawät do ahoop paa ta h'yyb gó, tahapäh do hyb n'aa, tamaa napäh do hyb n'aa na-ããj hë nesaa do panang buuj ramoo bok doo. ⁹Hÿy kã, ta tii da P'op Hagä Do t'yyd manehiin do hyb n'aa paa nesaa do moo heb'ooh doo, tii da tabed'ëëp do hyb n'aa paa baad habok doo, ji hapäh hahÿyh: P'op Hagä Do hajaa né hë takarën doo da habok do tabed'ëëp hejoonh do sa hã kametyy do mahãnh. P'op Hagä Do hajaa na-ããj hë tarejä had'yyt hë nesaa do moo heb'ooh doo, sahõnh hë taky n'aa etyy noo gó kajaa bã kã. ¹⁰Tarejäa do mahang tak'ëp sa bahãnh tarejäa da nesaa do sa h'yyb säg karën do jawén habok do hyb n'aa nu meby n'aa nãng do sa hã hanãng doo me moo bok doo, baad nahado bong do hajaa do P'op Hagä Do matym gó. Sa bahãnh P'op Hagä Do rejää da tamejüü do mak'yys doo.

Sa hã hë ma matëg oow rah'yy kasab'ee. Rah'yy karën doo da ramoo bok. Dooh raky daheeh péh. Dooh rajeÿÿm pé ta tii. Ti hyb n'aa, dooh rajeÿÿm bã kabaj'aa do nes'aa padëëk do raky n'aa rejä bã. ¹¹Ääs kã, ma matëg oow sa bahãnh hejooj né paawä, sa bahãnh rahyb n'aa jewyg né paawä, dooh raky n'aa rejää doo me Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó raky n'aa tapa bã kabaj'aa do nes'aa padëëk doo. ¹²Har'ëëng hadoo ti ma matëg oow. Dooh har'ëëng rah'yy genä bã. Ti abong har'ëëng ji masoo hyb n'aa, ji nabooh hyb n'aa. Har'ëëng h'yy ganenäh do hadoo ma matëg oow ÿ wén nãng, tak'ëp baad nadoo doo me rabaher'oot ranahapäh do hã. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do

c 2.9 Jesus matëëh noo gó P'op Hagä Do ky n'aa etyy da sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habok do paah, ääs sii hë. Nesaa do moo heb'ooh do taky n'aa etyy da banesaa hënh rahob had'yyt hë hyb n'aa. Nahëëj tii bã rahoop doo.

gawats'iik da tii, har'ëëng ji nabooh do hadoo. ¹³P'op Hagä Do rejää da ta tii, ta wób rarahejää do mabaj. Baad ub sa hã pé adëb bã sii hë rah'yy karën doo da rababok, baad nado né paawä, nu meby n'aa nyy né paawä ti rah'yy karën doo. Séd hã bë bawëh noo gó ragen'aak baad nadoo do sa h'yyb säg karën do ramoo bok bë sii rawëë bã. Baad nado ta wób rahe'oot da bë ky n'aa tii d' bë mahang rababok do hyb n'aa. Tak'ëp bë nu mebyk ran'oo bã. ¹⁴ÿÿj sa patug wad'ii do hã rah'yyb padëëk had'yyt hë sa wë rababok hyb n'aa. Dooh reréd nesaa doo. Rah'yyb tatuk sa da rah'yyb hedoo hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh baad nahapäh do hyb n'aa nyyw hë h'yy keh'ÿÿt doo. Sa h'yyb ramet-ëëg däk, sa h'yyb karën do rahyb n'aa h'üüm hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa was'ee padëëk do tii! ¹⁵Reréd hõm ta tyw n'aa baad hadoo doo. Ti hyb n'aa baad nadoo do jawén rababoo däk. Baräm, Beor t'aah, p'ooj ub hawät do mo n'aa me rabad'oo. Tak'ëp Baräm h'yyb däk paa ta sãm hã, Israëw buuj majiĩ ta hã raky kajäk doo, Israëw buuj taky n'aa wasee hyb n'aa paawä. ¹⁶Ta sãm, ta hã raky kajäk do jawén tabahõm bã, ta tyw n'aa baa bã, P'op Hagä Do nabuuj gedoo mã ta hã. Hahÿÿ d' paa tii: Jumeto, ta mas'ää tajawät doo, aj'yy kyy me tamaher'oot paah, dooh né paawä jumeto rahaja bã rahe'ood bã. Jumeto meduuk P'op Hagä Do ky n'aa rod Baräm häd näng doo, tamoo nawät hyb n'aa tak'ëp baad nadoo doo.

¹⁷Naëng k'ääts gó naa ganyyh do mawooj däk do hadoo ta ti ma matëg oow. Naëng poo mahauk do tabës do hadoo. Ji wad'ii do tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do enyyw däk sa hyb n'aa tak'ëp badagyp doo, tadewäts bëëh hyb n'aa gadagyp doo gó. ¹⁸Daap hadoo do ti rahe'oot doo. Ti hadoo né hë, kyyh tak'ëp hetsooh do rakamasab'ee do ji ramaher'oot, ta tii me rah'yyb tatuk hyb n'aa nag'aap hë baad nadoo do habok do mahãnh kedëëb bong doo, nag'aap hë Jesus hã h'yy kae padëëk doo, baad P'op Hagä Do kyyh hã h'yy ganenäh nä doo. Tahajaa, näk mã sa kyyh, ji aã bã ji ÿÿm, ji patug nadoo do sii ji h'yyb säg karën doo da né hë. Ta tii da rah'yyb tatuk sa hã. ¹⁹Hahÿÿ da raky kajäk sa kyyh maa newëë do sa hã: "Äã ma metëëk do bë gado bã, baad ub da bë babok tii bã. Dooh mejõ wät pé bë hã", näk sa kyyh. Tii d' né paawä ta wób hã raky kajäk, nesaa do sa h'yyb karën do karom ti ma matëg oow. Nesaa do mejõ had'yyt hë sa hã. Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Ji hã j'aa ketsë doo, ti né hë ji hã mejüü doo. Nesaa do sa h'yyb karën do j'aa ketsëë däk sa hã. Ta ti sa hã mejüü do ti ramoo boo had'yyt hë. ²⁰Hahÿ hyb n'aa ÿ wén her'oot ta tii da sa ky n'aa hã: Pooj jé ër Wahë N'aa, ër h'yyb tym dëëb, Jesus Kristo rabahapäh do hyb n'aa sa h'yyb gó, reréd hõm dó nesaa do badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eel do rabahed'oo doo, baad nado wäd ji bahadoo hanoo doo. P'aa hënh kä ta ti nesaa do j'aa ketsëë bã sa hã, p'aa hënh nesaa do ramoo bok do hyb n'aa, tak'ëp baad nado boo hÿÿ kä, p'ooj ub baad nadoo do rababok do bahãnh kä. ²¹Taw'ääts hë paawä ranahapäh baad hadoo do ta tyw n'aa P'op Hagä Do wë ji tamahüüm doo. Dooh né paawä baad tado bã ji nahapëë bã ta tyw n'aa baad hadoo doo, sa hã paawä taw'ääts hë tii. Hahÿ hyb n'aa ÿ her'oot ta tii: Rahapëë däg né paawä baad hadoo do ta tyw n'aa, p'aa hënh raberéd hõm tak'ëp hanäm do P'op Hagä Do mejüü doo. Ti hyb n'aa ta tyw n'aa nahapäh do bahãnh P'op Hagä Do rejää da hÿÿ kä sa hã. ²²Sa hã kametä däk hahÿ pawóp hadoo do ji ky hetëg doo: "Awaar ad'ëëb jëng

teheën wät do paah.”^d “Too yb hasus do mahānh hehob wät doo, p'aa hēnh da tsapab gó takahep'ut.”^e

Jesus matēēh noo gó ky n'aa hahȳȳh

3 ¹Najis haa, pawóp dāg bē ȳ ma erih do hahȳȳh. Pooj jé bē ȳ ma erii wät doo, hahȳ na-āāj hē bē ȳ wén ma erih, bē hyb n'aa esee hyb n'aa pooj jé kaher'oot do paah, baad ub bē hyb n'aa newēē hyb n'aa. ²Ȳ karēn bē hyb n'aa esee p'ooj ub P'op Hagā Do ky n'aa rod tsyt hē ta wē kasēēw bong do raheer'oot do paah. Ȳ karēn bē hyb n'aa esee na-āāj hē Jesus, ēr Wahē N'aa, ēr h'ȳyb tym dēēb mejūū do paah, ajyy Kristo mejūū do bē wē heboo nā do bē hā ma met'ēēg wät doo. ³Taw'āāts hē baad bē bahapāh hahȳȳh: Jesus matēēh do pooj jé ti abok da nesaa do sa h'ȳyb karēn do jawén habok doo, Jesus matēēh do ky n'aa rawajehēēt doo. ⁴Hahȳȳ da d' sa kyyh: “Matēēh mäh, taky dāng paah. Te hub tado bā, ny tawāt? Bē hegāā”, nāk, “ēr wahē n'aa ēr pooj jé habong do dejēb kăn. Ti hadoo né hē, paa hado had'ȳyt hē. Dooh takaja bā tamatēēh do pooj jé metēē n'aa.”^f Paa hado had'ȳyt hē badāk hahȳ kapahuuj wät noo gó naa”, nāk da sa kyyh. ⁵Dooh rakarēn bā rah'ȳy kadawuung bā, P'op Hagā Do ky haj'aa p'ooj ub wē kapahuuj wät doo. Dooh rakarēn bā rah'ȳy kadawuung bā naēng bā naa k'āāts bawooj dāk do ganyyh doo, ta ky haj'aa. Naēng tetyn hōm, bawooj dāk do banyy dāk hyb n'aa. ⁶Dooh rakarēn bā rahyb n'aa es'ee bā naēng hag'yyp doo me P'op Hagā Do gawats'iik paa badāk hahȳ tapahuunh do paah, ta hā habong do sii hē. P'op Hagā Do ky haj'aa tii. ⁷Wē, papȳȳj, kamarab, sagōōh, badāk hahȳȳ da hē ji hapāh do P'op Hagā Do enyyw dāk, tii d' P'op Hagā Do ky dāng do hyb n'aa, tēēg hōō me ragawatsik hyb n'aa. P'op Hagā Do enām nā ta tii. Tagawats-iik noo gó kă, sahōnh hē ta hā waneh'ēēh do tagawatsiig kăn. ⁸Bē mabaan manā hahȳ najis haa: P'op Hagā Do hā sēt pēnh né hē sēt ta baab, miw ta baab. ⁹Dooh P'op Hagā Do hyb n'aa p'eed bā taky dāng do tamoo wät hyb n'aa, ta wób red'oo. Tii d' nado. P'op Hagā Do ky dāng do tawén kanajaa nā, bē tahyb n'aa b'aaah do hyb n'aa. Dooh né takarēn bā gawatsik pēh. Takarēn sahōnh hē rah'ȳy kawereem, ta hā rah'ȳy ka'eēh hyb n'aa paawā. ¹⁰Ti hadoo né hē, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa né da. Rah'ȳy kanapeet bā, raganadaa bā takajaa da. Ji ganada do hadoo hets'ēēk do kajaa. Ti hadoo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa doo. Nayyw hē wē gawatsik da, hawyp do hadoo. Sahōnh hē adēē bēēh da tak'ēp haju do haj'aa. Tii bā dewuh da. Badāk hahȳȳh, sahōnh hē ta hā hanāng do na-āāj hē P'op Hagā Do ky n'aa etyy da tagawatsik hyb n'aa.^g

¹¹Tii da sahōnh hē P'op Hagā Do gawats'iik do hyb n'aa da, taw'āāts hē tsyt hē nesaa do mahānh baad bē babok P'op Hagā Do wē. Taw'āāts hē P'op Hagā Do karēn doo da bē babok, ¹²baad bē gadaa nuuj jé Kristo kajaa

d 2.22 Pooj jé reréd hōm nesaa do ramoo bok doo, ta jawén p'aa hēnh ramoo bok, tahanāng pé tii. e 2.22 Pooj jé rakarēn Jesus awug hōm nesaa do sa h'ȳyb gó hanāng doo, ta jawén p'aa hēnh ramoo bok nesaa doo, tahanāng pé tii. f 3.4 Matew tēg eh do 24 hā takerii dāk Jesus her'oot do takajaa do pooj jé metēē n'aa. Dooh ta ti kaja dāg sa nooh, ta ti rawén wajahēēt Jesus matēēh do ky n'aa. Nayyw hē Jesus matēēh, ta hā h'ȳy ka'eēh do wób red'oo. Nayyw hē takajaa bā kă, ta wób raky sēm Jesus ky dāng do paah. g 3.10 Tahajaa na-āāj hē ji erii bā: “Badāk hahȳȳh, sahōnh hē ta hā kapahuuj wät do na-āāj hē aooj jēng da.”

doo, P'op Hagä Do ky däng do paah. Taw'ääts hē nawayw hē ta ti kajaa bē an'oo bā.^h Ta ti noo gó kajaa bā kă, wē aooj jëng da. Sahōnh hē adēē bēēh da tak'ëp haju do haj'aa. ¹³Sahōnh hē ta ti awäd né paawä, ëēr, Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ër gada wē papuu, badäk hahy papuu P'op Hagä Do ky däng doo da. Jāām hē baad hadoo doo, P'op Hagä Do karēn doo da habok do sa panang tii.

¹⁴Ti hyb n'aa najis haa, ta ti bē gahēēn do hyb n'aa, taw'ääts hē tak'ëp bē hyb n'aa tam'aah tak'ëp baad ub bē babok hyb n'aa, tak'ëp baad ub bē bahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hā. Tak'ëp bē hyb n'aa tamah, h'yyb nyyw gó bē baboo had'yyt hē hyb n'aa ta wē, P'op Hagä Do bahapäh hyb n'aa. ¹⁵Bē hyb n'aa newē hahȳh: H'yyb jawyg gó Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do gada nā, nawayw hē takanajaa, ji kedēēb wät hyb n'aa banesaa hēnh ji taky n'aa etyy do mahānh. Tii da na-āāj hē Paw-Ro, ër hyy hadoo do ër kamahān do bē tama erii wät. Bē tama erii wät P'op Hagä Do h'yy gan'yyh doo da ta hā. ¹⁶Ti ky n'aa né hē tama erii wät sahōnh hē tama erih do hā. Tama erih do mahang ti anäng hād hejooñh doo, tak'ëp ji hyb n'aa manatakä bā, dooh ji maa napēē bā tahanäng péh. H'yy gatamah doo, h'yy keh'ȳt doo, rawareem Paw-Ro erii wät doo. Ta see hadoo ta ky n'aa ran'oo bā. Tii da na-āāj hē rawareem P'op Hagä Do kyy kerih do wób. Sa daaj hē sa ky n'aa katakyyk baad nadoo do hā. ¹⁷Ta ti bē hapēē dāk do hyb n'aa, najis haa, taw'ääts hē bē hyb n'aa matakä, ta s'ee hēnh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yik do ky nadah'eeh do bē rah'yyb mahūūm mahānh te hub nadoo do rama metēēk doo me. H'yy kanehȳd né paawä bē da hē, sa kyyh bē maa newē bā, bē da h'yy kah'ȳt. Ta tyw n'aa baad hadoo do bē erēt da sa kyyh bē maa newē bā. ¹⁸Taw'ääts hē P'op Hagä Do kyyh hā bē hyb n'aa matakä had'yyt hē, Jesus Kristo, ër Wahē N'aa, ër h'yyb tym dēēb bē wē taky enyym do takahūūm had'yyt hē hyb n'aa, baad Kristo bē bahapäh hyb n'aa na-āāj hē bē h'yyb gó. Taw'ääts hē ti né hē ji j'aa etsēē had'yyt hē! Ȳy. Tii d' né hē. Taw'ääts hē. Jāām hē kă.

h 3.12 Ji ky n'aa etsēē, nawayw hē takajaa hyb n'aa. Ji h'yy kawareem P'op Hagä Do wē, takarēn doo da had'yyt ji bawät hyb n'aa. Ji h'yy kahas'āap Kristo ky n'aa ji mahūūm do hā, sahōnh hē badäk hahȳ bā habong do raky n'aa napäh hyb n'aa na-āāj hē, Peed hanäng pé tahyb n'aa péh, *taw'ääts hē nawayw hē ta ti kajaa bē an'oo bā, taher'ood bā.*

1 Jowãw

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã pooj jé Jowãw ma erih do hahỹh

Ji h'yyb tym hed'ëep do ky n'aa hahỹh

1 ¹Bë ää ma erih hahỹh hã, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé hawät do ky n'aa, P'op Hagä Do Kyyh häd näng do ky n'aa.^a Ää maa napäh ta kyyh, ää hapäh na-ääj hẽ. Baad ää bahapäh ää matym me. Ta hã ää moo däng. Ji h'yyb tym hed'ëep do ky n'aa né hẽ tii. ²Ji h'yyb tym hed'ëep do ana kãn ää mahang.^b Baad ää bahapäh né hẽ. Ti hyb n'aa ta ky n'aa ää wén her'oot baad ub. Hedëb had'yyt do ky n'aa bë ää maher'oot. P'op Hagä Doo, ta Yb sii tabawäd wät. Ti ana kãn ää mahang P'op Hagä Do an'oo bä. ³Bë ää maher'oot ää hapäh do ky n'aa, ää maa napäh do ky n'aa, séd bë h'yyb hedoo hyb n'aa da ää sii. Séd ää h'yyb hedoo ta Yb hỹ pong jé hawät do hã. Séd ää h'yyb hedoo na-ääj hẽ ta T'aah hã, Jesus Kristo hã. ⁴Bë ää wén ma erih hahỹh hã Jesus ky n'aa, tak'ëp ër tsebë hyb n'aa da.

Taw'ääts hẽ ta bag hadoo doo gó ji bawät do ky n'aa hahỹh

⁵Bë ää maher'oot ää hã Kristo metëek doo. Hahỹh da tametëek ääh: Ta bag hadoo P'op Hagä Doo. Baad ub had'yyt hẽ P'op Hagä Doo, tahanäng pé tii. Dooch badagyp pé ta hã. Tabad'op hẽ nesaa do ta hã, tahanäng pé tii. ⁶Ti hyb n'aa, séd hã ji h'yyb hedoo P'op Hagä Do hã ji her'ood bä, nesaa doo gó, badagyp do hadoo doo gó ji awäd had'yyt bä, daap ji menyyh tii bä ji her'oot do hã. Dooch baad hadoo do ky n'aa metëek doo da ji awäd bä tii d' ji edo bä. ⁷Baad ji aboo bä, P'op Hagä Do baad tabawäd had'yyt doo da ta bag hadoo doo gó, séd ji h'yyb hedoo ta hã. Tii bä P'op Hagä Do awug hõm da sahõnh hẽ nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng doo, Jesus, P'op Hagä Do T'aah majyyw me. ⁸“Tabad'op hẽ nesaa do hã hỹ”, ji noo bä, nesaa do ji jejën bä, ji daaj hẽ ji kawadii. Dooch tanyy bä ji h'yyb tym gó baad hadoo do P'op Hagä Do metëeh doo. ⁹Nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do ji najejën bä, P'op Hagä Do hã ji kawoow bä, tawug hõm da tii. Tamabaan hõm da sahõnh hẽ baad nadoo do ër moo bok do paah. P'op Hagä Do anoo né hẽ taky däng doo. Dooch tahỹyd bä ta kyyh. Baad had'op do tii. ¹⁰“Dooch nesaa do hỹ moo wäd bä” ji ky hado bä, P'op Hagä Do noo kanesa, ji hanäng pé tii. Dooch tii bä ji h'yyb tym gó ta kyyh awäd bä.

a 1.1 Jesus Kristo ky n'aa né tii. b 1.2 Jesus né hẽ tii.

2 ¹Tah haa hedoo do bëëh. Bë y ma erii wät tii, nesaa do bë moo nabok hyb n'aa, nesaa do bë hyb n'aa nanewëë hyb n'aa. Ti hado né paawä, nesaa do bë see moo wäd bä, nesaa do tahyb n'aa newë bä, ti anäng Jesus Kristo, P'op Hagä Do karën doo da hawäd up doo, ji ky n'aa rod n'aa P'op Hagä Do ër Yb wë. Ji tamo n'aa jesuu. ²Jesus dajëp ër hyb n'aa. Nesaa do ër moo bok do sãm tadjäp, P'op Hagä Do awug hõm hyb n'aa nesaa do ër hã hanäng doo. Dooh ër hyb n'aa had'yyt tado bä tadjäp. Sahõnh hë badäk hahỹy hã habong do sa hyb n'aa na-ääj né hë tadjäp.

³P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hã ji bahapäh P'op Hagä Do ji hapëë däg bä ji h'yyb tym gó. ⁴“Y hapäh P'op Hagä Do hëp ỹy gó” hanäng péh, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do taky dahé bä, daap hë ti tamenyyh tahe'oot do hã. Dooh ta h'yyb tym gó tanyy bä baad hadoo do P'op Hagä Do metëëh doo. ⁵P'op Hagä Do ji ky dahé bä, tahe'oot doo da ji awäd bä, baad tabadäng tii bä ji h'yyb tym gó P'op Hagä Do kamahän doo. P'op Hagä Do kamahän doo da ji kamahän kân tii bä. Hahỹy hã ji bahapäh séd ji h'yyb hedo bä P'op Hagä Do hã: ⁶“Séd y h'yyb hedoo P'op Hagä Do hã”, ji ky hado bä, taw'ääts hë Jesus bawäd wät doo da ji bawät.

⁷Najis haa, dooh papuuj ky n'aa jawyk do bë y ma erii bä. Ta paa né hë bë y ma erih, Jesus hã bë h'yy ka'eëh bë du do noo gó bë gadoo doo, bë hã rama metëëk do paa né hë tii. Bë maa napëë wät do né hë ta ti bë y ma erih doo. ⁸Ta paa né hë paawä, papuuj hado däk hahỹy ky n'aa jawyk do bë y ma erih doo. Papuuj däg ji hapäh Kristo bawät doo kä, bë babok doo kä na-ääj né hë. Bë eréd hõm nesaa doo. Bë du do däk baad bë babok doo kä. Nesaa doo, ji h'yy gatamah do na-ääj hë badoo wät hỹy kä. Baad hadoo do ganä däk ër h'yyb gó.

⁹“Ta bag gó y bawät”, hanäng péh, ta da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eëh do wë tah'yy gaëëj bä, badagyp do hadoo doo gó tabawät nä tii. ¹⁰Ta da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eëh do kamahän doo, ta bag hadoo doo gó tabawät. Dooh ta hã hanäng péh baad nadoo do hã ta hã h'yyb tatuk doo. ¹¹Ta da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eëh do wë h'yy gaëënh doo, badagyp do hadoo doo gó ta h'yyb bawät. Badagyp do hyb n'aa, nesaa do hyb n'aa, dooh tahapëë bä tahahõm hënh. Ty tamah do hado däk.

¹²Tah haa hedoo doo, bë y wén ma erih nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do awug hõm do hyb n'aa, Kristo ër hyb n'aa dajëp do hyb n'aa. ¹³Bë mahang bap peej däk Kristo hã h'yy ka'eëh doo, wahëh hedo padëëk bëëh. Bë y wén ma erih, hedëb had'yyt do bë hapëë däg kân do hyb n'aa bë h'yyb tym gó. Bë mahang papuuj nä Jesus hã h'yy kae däk doo, wanehëh nä do hadoo bëëh. Bë y wén ma erih, Nesaa do Yb hã bë j'aa et'ëëk do hyb n'aa. Bë y ma erih, tah haa hyb n'aa hedoo doo. Bë y wén ma erih ër Yb hỹy pong jé hawät do bë hapëë däg kân do hyb n'aa bë h'yyb tym gó. ¹⁴Bë mahang bap peej däk Kristo hã h'yy ka'eëh doo, wahëh hedo padëëk doo, bë y wén ma erii wät hedëb had'yyt do bë hapëë däg kân do hyb n'aa bë h'yyb tym gó. Bë mahang papuuj nä Jesus hã bë h'yy kae däk doo, wanehëh nä do hadoo, bë y ma erii wät, bë h'yyb hej'oonh do hyb n'aa, P'op Hagä Do kyyh bë tah'yyb mahüüm do hyb n'aa, Nesaa Do Yb hã bë j'aa ketsë do hyb n'aa.

Dooh ji kamahän bä badäk hahỹy hã hanäng do ky n'aa hahỹyh

¹⁵Bë kamahän manä badäk hahỹy hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eëh do rakamahän doo. Bë kamahän manä badäk hahỹy hã hanäng doo.

Jé badäk hahÿ kamahǎn doo, dooh P'op Hagä Do takamahǎn bä. ¹⁶Sahõnh hē badäk hahÿ hā hanäng do nesaa doo, tak'ëp ji h'yyb säg karēn do hedoo doo, ji matym me ji heg'āas doo, tak'ëp ji karēn do hedoo doo, ji ma hā, ji moo wāt do hā ji kasab'ee do hedoo doo, ti sahõnh hē dooh P'op Hagä Do ər Yb hanaa tado bä. Badäk hahÿ hā tabana tii. ¹⁷Badäk hahÿ gawatsik da. Ta hā hanäng do nesaa do hadoo do ji h'yyb karēn do gawatsik né tii da ɛnh. P'op Hagä Do karēn do ky dah'eeh doo, dooh ragawatsig bä. Aboo had'yyt hē da.

H'yy kawareem do yb ky n'aa hahÿÿh

¹⁸Tah haa, edah ti noo gó sahõnh hē tagawatsik. Bē ky n'aa napäh, ti pooj jé Kristo maji, Kristo hā h'yy kawareem do yb kasee. Da hē hajök Kristo hā h'yy kawareem do rakas'ee kǎn. Ti hyb n'aa ji hapäh, edah sahõnh hē gawatsik doo. ¹⁹Ər mahang né paawä rababok do paah, dooh né hē ər wób rado bä. Ər wób rado bä paawä, dooh paawä ər reréd bä ər mahang rababok doo. Ər mahǎnh rabahóm. Ti hyb n'aa, dooh ər wób rado bä ji hapäh.

²⁰Bē hā Jesus Kristo anoo P'op Hagä Do Sahee bē tah'yyb mahüüm hyb n'aa. Ti hyb n'aa sahõnh hē bē bahapäh panyyg heh'äät doo, P'op Hagä Do metëeh doo. ²¹Doo bē ÿ wén ma erii bä bē nahapäh do hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa. Bē ÿ wén ma erih, baad bē bahapëë dāk do hyb n'aa né hē baad hadoo do ky n'aa. Baad hadoo do ky n'aa bä naa nado noo kanesa doo. Bē hapäh né hē tii. Ti hyb n'aa né hē bē ÿ wén ma erih. ²²Baad bē ÿ maher'oot. “Jesus, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nado”, hanäng péh, daap menyhy do yb tii. Ti né hē nanäng bē ky n'aa napëë dāk doo, Kristo hā h'yy kawareem doo. P'op Hagä Do T'aah, ta Yb na-ääj hē h'yy kawareem do yb ty n'aa ges'yyk. ²³Ta T'aah ty n'aa ges'yyk doo, dooh P'op Hagä Doo, Jesus Yb tahapëë bä. Ta T'aah gadoo péh, Jesus Kristo Yb na-ääj hē tagadoo.

²⁴Ti hyb n'aa, taw'ääts hē bē ky dahé had'yyt hē panyyg heh'äät doo, p'ooj ub, bē du doo noo gó Jesus hā bē h'yy ka'eeh do bē maa napäh doo. Taw'ääts hē bē h'yyb gó tabaym panyyg heh'äät doo. Panyyg heh'äät doo, p'ooj ub bē maa napäh doo, bē h'yyb gó tayyw bä, baad bē enyiw bä, séd bē h'yyb hedo had'yyt da tii bä Jesus hā, Jesus Yb hā. ²⁵Hahÿ ti ər hā Kristo ky n'aa enooh doo: Ər tah'yyb edëëb had'yyt hē, hÿ pong jé ər baboo had'yyt hyb n'aa ta pa.

²⁶Ta ti bē ÿ ma erii wāt, bē ÿ maher'oot hyb n'aa bē hā karēn wad'ii do sa ky n'aa hā. ²⁷P'op Hagä Do Sahee bē hā Kristo anoo doo, baym bē h'yyb tym gó. Ti hyb n'aa dooh hyb n'aa ta see bē ma metëëk péh. P'op Hagä Do Sahee ti bē tama metëëk sahõnh hā. Baad bē tama metëëk. Doo daap tado bä. Ti hyb n'aa, taw'ääts hē bē ky dahé had'yyt hē bē tama metëëk doo. Taw'ääts hē Kristo hā bē h'yy kata däg had'yyt hē.

²⁸Hÿ kǎ, tah haa hedoo doo, ÿ ab'aanh bē hā: Kristo sii bē aboo had'yyt hē, tamatëeh bä kǎ, h'yyb neÿÿm gó ta matym gó ər bab'ëeh hyb n'aa, ər nu manebyng hyb n'aa ta matym gó ər bab'ëeh bä. ²⁹Bē hapäh do hyb n'aa baad had'op do ti Kristo, bē hapäh na-ääj hē P'op Hagä Do taah né hē sahõnh hē baad hadoo do moo bok doo.

P'op Hagä Do taah ɛər ky n'aa hahÿÿh

3 ¹Bē hegāā nny da tak'ëp ər Yb hÿ pong jé hawāt do ər takamahǎn. Tak'ëp ər takamahǎn do hyb n'aa P'op Hagä Do taah ər tamaneëēnh. Ti

né hē ēēr! Badāk hahȳy hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh doo, dooh ēr rahapēē bā P'op Hagä Do taah ēēr, ranahapäh do hyb n'aa P'op Hagä Doo. ²P'op Hagä Do taah né hē ēr da hē, najis haa. Dooh né paawä ēr P'op Hagä Do metä nā bā nyy d' tabad'oo da ēr hā, ēr hapäh Jesus Kristo hado dāk da ēēr, tamatēēh bā, baad ub tii kā Jesus ēr bahapäh do hyb n'aa ti noo gó. ³Sahōnh hē Jesus Kristo hadoo rabahadoo do sa h'yyb gó ragahēēn doo, sa daaj hē rakan'yih nesaa do mahānh, Jesus baad had'op do hadoo rabahadoo hyb n'aa kā.

⁴Nesaa do moo heb'ooh doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do wē rah'yy kawereem. Sahōnh hē nesaa do ji moo wāt doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do wē h'yy kawereem do tii. ⁵Bē hapäh né hē, Jesus bahyng wawēē hē nesaa do ji moo wāt do tabado hōm hyb n'aa. Dooh nesaa do ta hā. ⁶Ti hyb n'aa Jesus sii hawät doo, dooh nesaa do tamoo hewēēd bā. Nesaa do moo heb'ooh doo, dooh Kristo tahapēē bā ta h'yyb gó. ⁷Ti hyb n'aa, tah haa hedoo doo, bē hyb n'aa matakā bē ranawadii hyb n'aa. Baad hadoo do moo heb'ooh doo, baad had'op do né hē tii, Kristo baad had'op do hadoo. ⁸Nesaa do moo heb'ooh doo, Dijab^c karapee tii. Tii d' ji wén hapäh sahōnh hē tadu dahäng noo gó Dijab moo hew'ēēt né hē ta ti nesaa doo. P'op Hagä Do T'aah ewäd hyng wawēē hē tagawatsiig hōm hyb n'aa Dijab moo wāt doo.

⁹P'op Hagä Do taah dooh nesaa do ramoo hebo bā, P'op Hagä Do Sahee mahūūm do hyb n'aa sa h'yyb. Dooh rahaja bā nesaa do ramoo hebo bā, P'op Hagä Do taah rabahadoo do hyb n'aa. ¹⁰Hahȳy hā ji hapäh P'op Hagä Do taah, ji hapäh na-āāj né hē Dijab karapee: Baad hadoo do moo nawāt doo, ta da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do kamanahān doo, dooh P'op Hagä Do t'aah tado bā.

Ji da hadoo do ji kamahān do ky n'aa hahȳy

¹¹Hahȳy ti bē maa napäh do pooj jé bē du do noo gó Jesus hā bē h'yy ka'eeh doo: Taw'āāts hē ji kamahān ji da hadoo doo. ¹²P'ooj ub hawät do Kaih makū bad'oo doo da, bē adoo manāh. Nesaa Do Yb karapee né hē tii. Ta hȳy tana-booh. Ta hȳy Kaih wén nabooh, nesaa do Kaih moo hew'ēēt do hyb n'aa. Ta hȳy ti baad hadoo do tamoo hew'ēēt. ¹³Ti hyb n'aa, wakān haa, bē h'yy gabedo manā badāk hahȳy hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do bē wē rakawajāān bā baad bē babok do hyb n'aa.^d ¹⁴Ēēr, dooh ēr h'yyb tym dajēp do tahado wäd bā. Ēr h'yyb tym edēb kán P'op Hagä Do wē. Baad ta ti ēr bahapäh, ēr wakān Jesus hā h'yy ka'eeh do ēr kamahān do hyb n'aa. Ta wakān Jesus hā h'yy ka'eeh do wē h'yy gaēēn doo, dajēp do hadoo nā ta h'yyb tym. ¹⁵Ta da hadoo do wē h'yy gaēēn doo, dahej'ēēp do hadoo ti P'op Hagä Do matym gó. Sa da hadoo do dahej'ēēp do sa wē, dooh edēb had'yyt do awäd bā. Dooh P'op Hagä Do wē ras'ēēg bā. Bē hapäh né hē tii.

¹⁶Hahȳy hā ēr bahapäh kamahān heh'āāt doo: Ta daaj hē Jesus Kristo kan'oo dāk dajēb hā ēr hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'āāts hē ēr na-āāj ēr kan'oo dāk ēr da hadoo sa hyb n'aa. ¹⁷Ji ma nyy bā, ji da hadoo do ta wē badoh do ji t'yyd manehiīn bā, dooh P'op Hagä Do hā ji kamahān. ¹⁸Tah haa, ji kyy me

c 3.8 Gereg kyy me ramaneēēn Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab. d 3.13 Ji wē rakawajāān, Kaih moo ti ragahōm do hyb n'aa.

had'yyt nado ji kamahān. Taw'āats hē ji masa doo me ji kamahān ji wakāan Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Taw'āats hē ji kamahān heh'āat, j'ooj madāk doo me nado.

¹⁹Baad ji wakāan ji kamahān do hā, baad ji hapäh, baad hadoo do ky n'aa ky daheeh do ji. Baad ji wakāan ji kamahān bä, dooh ji h'yyb eŷŷm bä P'op Hagä Do ji hyb n'aa es'ee bä. ²⁰Dooh ji eŷŷm bä ji h'yyb ji taky n'aa tapa bä paawä. Tii d' tawén hadoo, ji h'yyb tym bahānh P'op Hagä Doo. Sahōnh ji h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do hapäh. ²¹Najis haa, ji h'yyb ji taky n'aa natapa bä, dooh ji h'yyb eŷŷm bä P'op Hagä Do sii ji er'ood bä. ²²Ta hā ji ky n'aa etsēē do ji gadoo ji hapäh tii bä, tamejüü do ji ky daheeh do hyb n'aa, tagen'aak do ji moo wät do hyb n'aa. ²³Hahŷ pawóp hē P'op Hagä Do ji tamejüü: Ta T'aah Jesus Kristo hā ji h'yy ka'eeh, ji da hadoo do ji kamahān ji tamejüü doo da. ²⁴Tamejüü do ky dah'eeh doo, sét hā rah'yyb hedoo P'op Hagä Do hā. Sa h'yyb gó P'op Hagä Do bawät tii bä. Ta Sahee ēr hā tanoo do hyb n'aa ēr hapäh, ēr h'yyb gó P'op Hagä Do bawät.

Ji metyy P'op Hagä Do Sahee kyy gó tado bä raher'oot do ky n'aa hahŷŷh

4 ¹Najis haa, bë ky dahé manä “P'op Hagä Do Sahee kyy gó ŷ baher'oot”, hanäk doo. Taw'āats hē bë mety ta tii, bë bahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee tado bä sa h'yyb tym gó hanäng doo, P'op Hagä Do Sahee tanado bä. Hajök badäk hahŷŷ hā ketyn h'üüm P'op Hagä Do ky n'aa rod oow daap menyh doo. ²Hahŷŷ hā da bë metyy P'op Hagä Do Sahee kyy gó tado bä raher'oot doo: Aj'yy gó né hē Jesus Kristo P'op Hagä Do T'aah kesok se hub né hē hanäng doo, ky daheeh doo, P'op Hagä Do Sahee kyy gó né hē ti tabaher'oot. ³Aj'yy gó Jesus kesok do ky sēm doo, ky nadaheeh doo, dooh P'op Hagä Do Sahee kyy gó tado bä ti tabaher'oot. Kristo hā h'yy kawareem do yb sahee ti hedoo do h'yyb tym gó tabawät. Bë ky n'aa napäh, ti awät h'yy kawareem do yb. Ti awäd däg kän badäk hahŷŷ bä. ⁴Bë tah haa, P'op Hagä Do karapee né hē bëeh. Ta Sahee bë tah'yyb mahüüm doo, P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do h'yyb gó hanäng do bahānh, Dijab bahānh. Ti hyb n'aa, bë h'yy ganyy däg nanäng ma matëg oow sa hā, bë wén ky nadaheeh raher'oot doo. Bë j'aa etëëg wät sa hā. ⁵Badäk hahŷŷ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do wób tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do ramaa napäh, raky daheeh raher'oot doo. ⁶Dooh sa wób ēr do bä. P'op Hagä Do karapee ēr ti hŷŷh. P'op Hagä Do hapäh do maa napäh, ky daheeh, ēr metëëk doo. P'op Hagä Do karapee nadoo doo, dooh ji tamaa newë bä. Ēr her'oot do maa new'ëë doo, Sahee baad hadoo do h'yyb mahüüm. Ēr her'oot do maa nanew'ëë doo, daap menyh do yb sahee ta h'yyb gó tabawät.

Kamahān do ky n'aa hahŷŷh

⁷Najis haa, P'op Hagä Do banoo ēr hā ji kamahān doo. Ti hyb n'aa, taw'āats hē ji da hadoo do ji kamahān né hē. Ta da hadoo do kamahān doo, P'op Hagä Do karapee né hē tii. Baad P'op Hagä Do tabahapäh ta h'yyb gó. ⁸P'op Hagä Do kamahān had'yyt hē. Ti hyb n'aa ta da hadoo do kamanahān doo, dooh P'op Hagä Do tahapëë bä. ⁹Hahŷŷ da P'op Hagä Do metëëh ji hā ji takamahān: Ta T'aah sét had'op do tamejüü ēr mahang, hŷ pong jé ji awäd had'yyt hyb n'aa ta hyb n'aa. ¹⁰Hahŷ heh'āat kamahān doo: Dooh ji tado

bä P'op Hagä Do ji kamahän doo. P'op Hagä Do ti ji takamahän. Ta T'aah tamejüü wawëë hë tadajëp hyb n'aa ji hyb n'aa, nesaa do ër moo bok do sãm, nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa ta T'aah majjyww me.

¹¹Najis haa, ta ti hadoo né hë P'op Hagä Do tak'ëp ji takamahän. Ti hyb n'aa, taw'äats hë ji kamahän ji da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eëh doo. ¹²Dooh noo gó P'op Hagä Do ji ty gepäh péh. Ti hado né hë paawä, ji wakään Jesus hä h'yy ka'eëh do ji kamahän bä, ji h'yyb gó P'op Hagä Do bawät tii bä. Baad tabadëë däk tii bä ji h'yyb gó P'op Hagä Do kamahän doo. P'op Hagä Do kamahän doo da ji kamahän kãn tii bä. Ji h'yyb tym gó P'op Hagä Do bawät. ¹³Séd ji h'yyb hedoo P'op Hagä Do hä, ji h'yyb gó P'op Hagä Do bawät ji wén hapäh, ta Sahee ji hä tanoo do hyb n'aa. ¹⁴Ta T'aah P'op Hagä Do mejüü wawëë hë, sahõnh hë badäk hahyÿ hä habong do sa h'yyb tym dëëb taba-hadoo hyb n'aa. Ti né hë ää hapäh ää matym me. Baad ta ky n'aa ää baher-'oot. ¹⁵Ti hyb n'aa, "P'op Hagä Do T'aah né hë Jesus Kristo" hanäng péh, ky daheeh péh, ta h'yyb tym gó P'op Hagä Do bawät, séd tah'yyb hadoo P'op Hagä Do hä. ¹⁶Baad ër bahapäh P'op Hagä Do ër takamahän. Ër daab yyp P'op Hagä Do ër takamahän do hä. P'op Hagä Do kamahän had'yyt hë. Ti hyb n'aa, jé P'op Hagä Doo, ta wakään na-ääj hë kamahän had'yyt doo, séd tah'yyb hadoo P'op Hagä Do hä. Ta h'yyb gó P'op Hagä Do bawät.

¹⁷Jesus Kristo bawät doo da ër babok badäk hahyÿ hä. Ti hyb n'aa baad tabadëë däk ër h'yyb gó P'op Hagä Do kamahän doo. P'op Hagä Do kamahän doo da ër kamahän kãn P'op Hagä Do an'oo bä. Ti hyb n'aa, dooh ër eÿÿm bä Jesus ji taky n'aa etyy noo gó. ¹⁸P'op Hagä Do ji kamahän bä, dooh ji eÿÿm bä. Ji eÿÿm mabaj näng do hä. Ti hyb n'aa, baad had'op P'op Hagä Do ji kamahän bä, dooh yÿm ji hä. Ji eÿÿm bä, dooh baad tadëë nä bä P'op Hagä Do kamahän do ji h'yyb gó. ¹⁹P'op Hagä Doo, ta wób na-ääj ër wén kamahän, pooj jé P'op Hagä Do ër takamahän do hyb n'aa. ²⁰"P'op Hagä Do y kamahän" ji ky hado bä, ji da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eëh do wë ji h'yy gaëëj bä, daap hë ji menyyh tii bä. Ji wakään ji hapäh do ji kamanahän bä, ny daa ji kamahän P'op Hagä Do ji nahapäh doo. ²¹Hahyÿ da Jesus Kristo mejüü do paa ji: P'op Hagä Do takamahän doo, taw'äats hë ta da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eëh do takamahän na-ääj hë.

P'op Hagä Do ji kamahän bä, tamejüü do ji ky daheeh do ky n'aa hahyÿh

5 ¹Sahõnh hë "Jesus né hë ti P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo" hanäk doo, ky dah'eëh doo, P'op Hagä Do taah né hë tii. Ta yb kamahän doo, ta yb taah takamahän na-ääj hë. ²Hahyÿ hä ji bahapäh P'op Hagä Do taah, Jesus hä h'yy ka'eëh do ji kamahän bä: P'op Hagä Do ji kamahän bä, tamejüü do ji ky dahé bä na-ääj hë. ³P'op Hagä Do ji kamahän bä, tamejüü do ji ky daheeh. Nahejooj, ji nahajaa do nado P'op Hagä Do mejüü doo. ⁴Sahõnh hë P'op Hagä Do taah rahajaa raj'aa etëëg bä badäk hahyÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eëh do sa hä h'yyb tatuk doo. Jesus hä ji h'yy ka'eëh do hyb n'aa ji j'aa et'ëëk badäk hahyÿ hä hanäng do nesaa do ji h'yyb tat'uuk doo. ⁵Jesus P'op Hagä Do T'aah né hë ky dah'eëh doo, jããm né hë ti rahajaa raj'aa etëëg bä nesaa do hä badäk hahyÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eëh do h'yyb karën doo.

⁶Jesus Kristo né hē ti wawēē hē hahyng doo, naēng me nu kemuun wāt doo, ta majyyw tan'oo dāk do ji hyb n'aa tadajēp noo gó. Nu kemuun wāt do had'yyt nado tame. Dajēp na-āāj né hē. Tan'oo dāk ta majyyw ji hyb n'aa. Baad P'op Hagā Do Sahee metēēh ji hā ta ti ky n'aa. Te hub né hē had'yyt hē P'op Hagā Do Sahee. ⁷Tamawoob hē ta metēē n'aa, te hub né hē Jesus ky n'aa metēēh doo: ⁸P'op Hagā Do Sahee, tanu kemuun do naēng me, Jesus majyyw tan'oo dāk do tadajēp noo gó. Séd gó rametēēh. ⁹Aj'yy hapāh do ky n'aa taher'ood bā, ji ky daheeh taher'oot doo. Ti bahānh ti P'op Hagā Do her'oot doo. Aj'yy her'oot do nado tii. Ti hyb n'aa, baad ji ky daheeh ta T'aah ky n'aa taher'oot doo. ¹⁰P'op Hagā Do T'aah hā ky daheeh doo, tenām ta h'yyb gó Jesus ky n'aa P'op Hagā Do metēēh doo. P'op Hagā Do her'oot do ky nadaheeh doo, P'op Hagā Do noo kanesa, tahanāng pé tii, ta T'aah ky n'aa P'op Hagā Do her'oot do taky nadaheeh do hyb n'aa. ¹¹Hahȳ da ta T'aah ky n'aa P'op Hagā Do metēēh ji hā: Ta T'aah hyb n'aa ji h'yyb tym tabed'ēēp, h̄y pong jé ta sii ji awād had'yyt hē hyb n'aa. ¹²P'op Hagā Do T'aah gadoo do ta h'yyb tym gó, h̄y pong jé had'yyt hē tabawād dāk da P'op Hagā Do sii. Ta T'aah ganadoo doo, dooh né hē tagado bā edēb had'yyt do P'op Hagā Do pa.

¹³Ȳ wén ma erii wāt hahȳ bē hā, P'op Hagā Do T'aah hā h'yy ka'eeh doo, edēb had'yyt do bē gado dāk né hē, baad bē bahapāh hyb n'aa. ¹⁴P'op Hagā Do anoo ji hā ji etsēē doo, P'op Hagā Do gen'aak do hā ji h'yyb dāg bā ji ky n'aa etsēē bā. Ti hyb n'aa dooh ji h'yyb ēȳm bā P'op Hagā Do sii ji er'ood bā. ¹⁵Ji tamaa napāh ēr hapāh. Ti hyb n'aa sahōnh hē ta hā ji etsēē do ji gado dāk do hadoo. ¹⁶Ti anāng nasaa do p'āā nāng doo, dawēē ji bawād hōm P'op Hagā Do mahānh tanoo doo. Nasaa do ji wakāān moo wād bā ji hapēē bā, p'āā nāng do tanado bā, taw'āāts hē ji ky n'aa etsēē tii. Tii bā P'op Hagā Do anoo ta hā edēb had'yyt doo. Nesaa do p'āā nāng doo, dawēē ji bawād hōm P'op Hagā Do mahānh tanoo do hyb n'aa nado bē ky n'aa etsēē, ȳ hanāng tii. ¹⁷Sahōnh hē nesaa do ji moo wāt doo, ji hyb n'aa newēē doo, baad nado né hē ti P'op Hagā Do matym gó. Ti hadoo né hē ti anāng nesaa do ji h'yyb gó tanyy bā, dooh tan'oo bā dawēē ji nu gadāk P'op Hagā Do mahānh.

¹⁸Ēr hapāh, dooh P'op Hagā Do taah ramoo hebo bā nesaa doo, Jesus mo n'aa jesuu do hyb n'aa sa hā. Dooh Nesaa do Yb haja bā tarejā bā sa hā. ¹⁹P'op Hagā Do karapee ēēr, ēr hapāh. Nesaa Do Yb mejūū sahōnh hē badāk hahȳ hā habong do hā, P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do sa hā, ēr hapāh. ²⁰Ēr hapāh na-āāj hē P'op Hagā Do T'aah ewād hyng, ji tah'yy ganā dāk, P'op Hagā Do heh'āāt do ji bahapāh hyb n'aa. Séd ēr h'yyb hedoo P'op Hagā Do heh'āāt do hā. Séd ēr h'yyb hedoo ta T'aah Jesus Kristo hā. Ti ti P'op Hagā Do heh'āāt doo. Ti né hē tanoo ji hā ta wē ji h'yyb tym edēb had'yyt doo.

²¹Ti hyb n'aa tah haa, bē h'yy kae manā ta wób rah'yy kaha'eeh do hā. Jāām hē kā.

2 Jowãw

Ta jawén Jowãw ma erih do hahỹyh

¹Ỹ, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa ỹ ramaneëënh doo, ỹ edëng sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh do bë panang bã habong do P'op Hagä Do asëëw hõm doo. Baad bë ỹ kamahãn. Ỹ had'yyt nado bë kamahãn doo. Sahõnh hë baad hadoo do ky n'aa hapäh do bë rakamahãn na-ääj hë. ²Baad hadoo do ky n'aa ää h'yyb tym gó tabawät. Ää h'yyb gó tabawäd had'yyt hë. Ti hyb n'aa bë ää kamahãn. ³Hahỹ da bë ỹ ky n'aa edëng: Ỹ karën paawä P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo ër Yb T'aah ër hã raky en'ym, ër rat'yyd mehĩn, h'yyb nãm do ranoo ër hã. Tii d' né hë tabad'oo da ër hã, baad hadoo do ky n'aa ër bahapäh, ër ky daheeh do hyb n'aa, ër da hadoo do ër kamahãn do hyb n'aa.

⁴Tak'ëp ỹ tsebee wät baad bë wób rababok ỹ ky n'aa napäh do hyb n'aa. Baad hadoo do ky n'aa metëëk doo da rababok, P'op Hagä Do ër Yb mejüü doo da rababok, ỹ ky n'aa napäh.

⁵Hỹ kã wakãn haa Jesus hã h'yy ka'eeh doo, ỹ etsëë bë hã ër kamahãn had'yyt hyb n'aa ër da hadoo doo. Dooh papuuj ky n'aa jawyk do tado bã tii. Ta paa né hë tii, Jesus hã bë h'yy ka'eeh bë du doo noo gó bë ky n'aa napäh do né hë. ⁶Hahỹ kamahãn do heh'äät: P'op Hagä Do mejüü doo da ji bawät. Ji tamejüü kamahãn gó ji bawät, pooj jé bë maa napäh doo da né hë.

⁷Hajök ma matëg ji wad'ii do raketyn hõm badäk hahỹ haw'ääts hë. Sa hã dooh Jesus Kristo, P'op Hagä Do T'aah, ewäd hyy bã babä aj'yy gó. Kristo hã h'yy kawareem do yb, ji wadii do yb né hë ti tii d' ma metëëk doo. ⁸Ti hyb n'aa, baad bë hyb n'aa matakä bë rawanadii hyb n'aa rametëëk do hã. Rame-tëëk do bë ky dahé bã bë hasõg hõm da P'op Hagä Do wë bë moo bok do paa sãm. Bë hyb n'aa matakä bë moo bok do sãm bë gadoo hyb n'aa sahõnh hë. ⁹Kristo ma metëëk do herét doo, ta see däg metëëk doo, dooh ta ti hadoo do h'yyb tym gó P'op Hagä Do awäd bã. Kristo metëëk do baad ta h'yyb gó tenãm doo, ta h'yyb tym gó P'op Hagä Do awät, ta h'yyb tym gó P'op Hagä Do T'aah bawät na-ääj hë. ¹⁰Bë wë ma matëg see kaja bã, Kristo metëëk do tama net'ëëg bã, bë gado manä bë tób bã. Bë edëë manä ji wakãn Jesus hã h'yy ka'eeh do ji edëng doo da. ¹¹Ta ti hedëng pé ji wakãn Jesus hã h'yy ka'eeh do ji edëng doo da, ta h'yyb hata hado däk tii, nesaa do tametëëk do hã.

¹²Ti anäng nã hajõng nã bë ỹ maher'oot do pan'aa. Ti hadoo né hë, dooh ỹ karën bã ỹ erih doo gó bë ỹ maher'ood bã. Ỹ karën bë ỹ bahehëen ỹ ber'oot hyb n'aa bë sii, tak'ëp ër tsebé hyb n'aa.

¹³P'op Hagä Do asëëw hõm do babä habong doo, bë wakãn hedoo do bë m' rahyb n'aa esee. Jääm hë kã.

3 Jowãw

Gajo hã Jowãw ma erih do hahỹyh

¹Ỹ, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahẽ n'aa ỹ ramaneẽenh doo, ỹ edẽng òm Gajo. Baad òm ỹ kamahãh.

²Ỹ karẽn paawã baad a h'yyb P'op Hagã Do wẽ, najis ỹỹ. Ỹ karẽn paawã dooh manahẽ nyy bã. ³Tak'ẽp ỹ tsebee wãd kãn ỹ ky n'aa napãh do hyb n'aa a ky n'aa ẽr wakãan Jesus hã h'yy ka'eeh do wób rahe'oot doo. Baad had'yyt mã mabawät baad hadoo do ky n'aa metẽeh doo da, sa nooh. Dooh m' mah'yy gajẽẽ hõm bã ta hã, sa nooh. ⁴Tak'ẽp né hẽ ỹ tsebé, baad hadoo do ky n'aa metẽek doo da tah haa hedoo do rababok ỹ ky n'aa napãh bã. Dooh hahỹ hadoo pé tak'ẽp ỹ tsebé péh.

⁵Najis ỹỹ, baad had'yyt hẽ mamasaa wät ẽr wakãan Jesus hã h'yy ka'eeh do baheh'ẽen doo, ma metẽek doo, mahep'ẽeh do nado né paawã. ⁶Ta ti rahe'oot babã Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã nyy da makamahãh wät sa hã. Taw'ãäts hẽ P'op Hagã Do gen'aak doo da mamasaa ta ti ẽr wakãan ramahõm me ramahũum péh. ⁷Ta ti rabahõm jé pad'yyt hẽ Jesus Kristo ky n'aa rabaher'ood hõm hyb n'aa. Dooh ragado bã dajẽẽr hadoo doo, sa waa hadoo do P'op Hagã Do sa h'yyb gó nahapãh do sa hanaa. ⁸Ti hyb n'aa, taw'ãäts hẽ ẽr gadoo ta ti hedoo do ẽr tób yt hã, taw'ãäts hẽ ẽr masa sa hã. Tii da ẽr adoo bã, ẽr masa baad hadoo do ky n'aa ramaher'ood hõm do hã.

⁹Jesus hã h'yy ka'eeh do bẽ panang bã habong do ỹ ma erii wät. Ti hadoo né hẽ, ta ti Dijoteréh, sa bahãnh karẽn do nu gadãk doo, dooh ỹ taky dahé bã.

¹⁰Ti hyb n'aa, bẽ ỹ baheh'ẽen bã ỹ naẽenh da ỹ nabuuj gedoo hyb n'aa nesaa do tamoo wät do hyb n'aa, ãã tanu mer'oot do hyb n'aa, ãã taky n'aa rejãã do hyb n'aa. Hajõng baad nadoo do tamoo wät doo. Dooh tagado bã ẽr wakãan Jesus hã h'yy ka'eeh do heh'ẽen doo. Ta wób rakarẽn paawã ragadoo, tameduuk raganadoo hyb n'aa. Jé gadoo do tah'eed h'ũum Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahãnh.

¹¹Najis ỹỹ, taw'ãäts hẽ hanãm do mamoo wät. Mamoo wäd manã nesaa doo. Baad hadoo do moo wät doo, P'op Hagã Do karapee né hẽ tii. Nesaa do moo wät doo, dooh P'op Hagã Do tahapẽẽ bã ta h'yyb gó. ¹²Taw'ãäts hẽ mamasaa Demeet. Jé pad'yyt hẽ raj'aa etsẽ ta hã, baad tabawät do hyb n'aa. Baad hadoo do ky n'aa metẽek doo da tabawät. Baad ub tabawät ta ti tame-tẽeh. Æã hã na-ãaj né hẽ, baad ãã hã tabawät. Mahapãh né hẽ, ãã ehub né hẽ ãã her'oot doo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ mamasaa.

¹³Ti anãng nã hajõng nã òm ỹ maher'oot do pan'aa. Dooh ỹ karẽn bã ỹ erih doo gó òm ỹ maher'ood bã. ¹⁴Ỹ karẽn paawã nayyw hẽ òm ỹ baheh'ẽen. Tii bã ẽr ber'oot.

¹⁵ Ỹ karēn h'yyb nyyw gó baad mabawät. Ęr najiis babä habong do òm rahyb n'aa esee mäh. Sét ken'yyh mamaher'ood ỹ kedēng najis haa t'ĩĩ hēnh habong do hã. Jãām hē kã.

Judas

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã Judas ma erii wät do hahỹh

¹Judas, Tsijaag hỹj, Jesus Kristo wë moo wät do see y ti hỹh. Y edëng bëeh, P'op Hagä Do naëj wät doo, P'op Hagä Do ër Yb kamahän doo, Jesus Kristo mo n'aa jesuu doo. ²Y karën ji wë P'op Hagä Do ky ennyim doo, ji tah'yyb n'yyim doo, ji takamahän do na-ääj hë baad bë h'yyb gó tabawäd had'yyt hë.

Ma matëg oow P'op Hagä Do waneh'ëeh do sa ky n'aa hahỹh

³⁻⁴Najis haa, tak'ëp paa y karën paawä bë y ma erih ër P'op Hagä Do edëeh wät do ky n'aa hã. Tii bä kä, h'yy kamep'ëeh doo me ajyy P'op Hagä Do waneh'ëeh do bë mahang rababoo däg kën y ky n'aa napäh bä kä, nayyw hë y h'yy kahỹd däk y erih do hã. Bë y ma erih hỹ kä tak'ëp y betseë hyb n'aa bë hã, baad bë ban'yyh hyb n'aa panyyg hanäm do ër ky daheeh doo, ta karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do sa hã P'op Hagä Do an'oo däk doo. Bë an'oo manä ta wób rahỹd. Nanäng ajyy rah'ỹt ji wë P'op Hagä Do ky ennyim do ky n'aa. Ji wë P'op Hagä Do ky ennyim do hyb n'aa, tahajaa, sa nooh, jé rakarën pé sii raba'ỹh. Ramakyys Jesus Kristo, sét hadoo do ër kariw n'aa, ër danäh, ër Wahë N'aa. P'ooj ub P'op Hagä Do kyy kerih doo gó takerii däk nyy da nesaa do hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy da ta ti hedoo doo.

⁵Bë hapëë däg né paawä nyy da takerii däk, y karën bë hyb n'aa esee hahỹh: Esit häj n'aa bä naa ta karapee Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do manyyh jawén paa bä, tagawatsiig jëng sa mahang ky sëm do paah, ky nadah'eeh do paah. ⁶Bë hyb n'aa es'ee na-ääj hë nyy da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bad'oo ääs wób sa hã. Ta ti ääs wób dooh paa rah'yy gadeja bä sa hã P'op Hagä Do anoo do hã rabag'äas do hã, raty n'aa ges'yyk rababong do paa rawén beréd hõm tii. T'öp gadagyp doo gó baad rakamaw'yyd däg had'yyt hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do an'oo bä, ta tii bä ragada hyb n'aa sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó sa hã taky n'aa etyy doo. ⁷Ti hadoo panang Sodoma, Gomoha häd enäh do babuuj hã, panang nedaa bä haj'eenh do hã na-ääj hë. Sa hã P'op Hagä Do rejää do hã takametä däk nyy da P'op Hagä Do bad'oo da tii d' habok do sa hã. Panang buuj rahob had'yyt hë tëëg hõ nadëëk doo gó. Tii d' rawén hoop, nanäng ääs rabad'oo doo da rabad'oo paah. Tak'ëp baad nadoo do panang buuj ramoo heb'ooh paa sa hã hanäng doo me. Yỹj nadoo do sii hë rabahe'ỹh paah.

⁸Ta ti hedoo nanäng ajyy P'op Hagä Do waneh'ëeh do bë mahang haboo däk do rabad'oo. Sa s'ëë gó rahapäh do jawén rababok. Sa hub rarejää tak'ëp baad nadoo doo me. Dooh ragado bä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ji hä tamejiüü doo. Raky n'aa rejää kabaj'aa doo.^a ⁹Mikéw kä, ääs sa wahë n'aa né paawä, dooh taky n'aa rejää doo me Dijab^b taky n'aa tapa bä, Mosees kamag n'aa p'ää Nesaa do Yb daheeh taky kedak noo gó.^c Jääm hë hahȳy da Mikéw kyyh Nesaa Do Yb hä: “Öm da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do nabuu gedoo.” ¹⁰Mikéw bad'oo doo da nado nanäng ajyy bë mahang kamekuuj däk do rabad'oo. Tak'ëp baad nadoo doo me raky n'aa rejää ranahapäh do hä. Har'ëeng h'yy ganenäh do hadoo tii. Jääm hë rahapäh rah'yy karën doo. Jääm hë ti jawén rababok. Rah'yy karën do jawén rababok doo, ti né ti sa hä rejää doo. ¹¹Tak'ëp baad nado da sa hä! Kaïh bawäd wät doo da paa rababok. Dajëer hä tak'ëp rah'yyb padëek do hyb n'aa, Baräm, p'oobj ub hawät do baad nadoo do moo wät do paa bad'oo doo da rabad'oo. Aj'yy, Korah maküü, Mosees Aräw sa wë h'yy kawareem do paa hadoo ta ti rah'yy kawereem Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa wë. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do gawats'iik da tii. ¹²Séd hä bë bawëh bä, bë sii rabawëh bä, dooh ranu mebyy bä, tak'ëp baad nadoo do ramoo boo né paawä. Pä ji nahapäh do tame hanäng do marakate gah'ood jëng do tahaj'aa hadoo do hedoo ta ti ajyy bë mahang.^d B'éé hagä n'aa jääm hë sa hä hë hyb n'aa newëë do hadoo tii. Naëng poo mahauk do tabës doo, ji tawadii do hadoo tii. Joom beaak noo gó neaak do hadoo tii. Joom tsawyy jëng doo, nedëb wät doo, ji tagoo hõm do hadoo tii. ¹³Maadaka hewëeh do akajar me bah'ood mahüüm doo, ta puh ty gasus do akajar nabyy me rerét do hadoo nanäng ajyy. Ta puh ty gasus do hadoo nu meby n'aa näng do ramoo bok doo. Sagööh daap ty gehüüm do hadoo ti ajyy.^e Tak'ëp gadagyp do P'op Hagä Do enyyw hõm sa pooj jé. T'ii hënh raboo had'yyt da.

¹⁴Hahȳy da aj'yy Enók häd näng doo, setsi däg do Adäw bä naa ji etsén bä, tamaher'oot paa ta jawén hawät do hahȳ ajyy nesaa do sa ky n'aa: “Bë hegää”, näng mäh, “ti awät da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, tak'ëp hajök do ta ääs tak'ëp baad hedoo do sa daheeh, ¹⁵sahõnh hë taky n'aa etyy hyb n'aa. Nesaa doo hënh taky n'aa etyy da sahõnh hë, ta matym gó baad nadoo do moo bok doo, ta hä waneh'ëeh do hyb n'aa baad nadoo do moo bok doo. Nesaa doo hënh taky n'aa etyy da sahõnh hë, nesaa do moo heb'ooh do rabahadoo do hyb n'aa baad nadoo do P'op Hagä Do hä rahe'oot do hyb n'aa”, näng paa Enók. ¹⁶Sahõnh hë hä raky n'aa hajëew had'yyt hë. Rahe'ood had'yyt hë ti sa hä dooh baad tado bä ti ta wób ramoo bok doo. Nesaa do sa h'yyb karën

a 1.8 Kabej'aa doo, ääs P'op Hagä Do karapee. Kabej'aa do na-ääj hë ääs wób nesaa do moo bok do paah, Nesaa Do Yb karom. **b** 1.9 Gereg kyy me ramaneëhñ Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab. **c** 1.9 Hahȳy da Judah buuj panyyg see hä takerii däk ta ti ky n'aa: Mosees dajëp noo gó m' P'op Hagä Do mejüü mä ääs sa wahë n'aa Mikéw, Mosees kamag n'aa tadakä jëng hyb n'aa. Tadakä paawä m', Nesaa Do Yb ana ta wë. Nesaa Do Yb karën mä Mosees kamag n'aa paah. Esit buuj see Mosees naboh jat do paa hyb n'aa m' Mosees mä ta karom, näng mä Nesaa Do Yb kyyh. Tii d' né paawä Nesaa Do Yb karën paawä, dooh m' Mikéw an'oo bä ta hä Mosees kamag n'aa paah. **d** 1.12 Marakate pä rejää doo da, Jesus hä h'yy ka'eeh do wób rarejää, tahanäng pé tii. **e** 1.13 P'oobj ub akajar me habong do raheg'äas sagööh rabahapäh hyb n'aa ny nemuun rabahõm. Dooh tahaja bä ramatakä bä sagööh daap ty gehüüm do hä. Ti hadoo, dooh ji haja bä ji ky dahë bä nanäng ma matëg oow. Ta s'ee hënh ji rah'yyb mahüüm. Tii d' tahanäng pé tii.

do jawén rababoo had'yyt hē. Sa hā hē rah'yy kasab'ee sa ky n'aa hā. J'ooj madāk doo me ta wób hā raj'aa etsē ky ken'yym doo me, sa daaj hē rakarēn do ragadoo hyb n'aa.

Ji h'yy ganajēē hōm do ky n'aa hahȳȳh

¹⁷Najis haa, bē hyb n'aa es'ee Jesus Kristo ēr Wahē N'aa mejūū doo, 12 hedoo do bē ramaher'oot do paah. ¹⁸Hahȳȳ d' paa sa kyyh bē hā: “Jesus matēēh do pooj jé, ti abok da nesaa do sa h'yyb karēn do jawén habok doo, bē raky n'aa wajeheēt doo”, nāk paa sa kyyh. ¹⁹Séd bē h'yyb nahedo bong ran'oo bā ta tii. Bē ketyn h'ūūm ran'oo bā. Sa h'yyb sāg karēn do jawén rababok. Doo P'op Hagā Do Sahee awād bā sa h'yyb gó.

²⁰Bēēh, najis haa, taw'āāts hē baad had'yyt hē bē h'yyb padāg panyyg hanām do hā Jesus mejūū do ēr hā rama met'ēēg wāt doo, P'op Hagā Do hā hana doo. Ta tii hā bē h'yyb padāg, bē h'yy kahejój magyys hē hyb n'aa. Bē ky n'aa ets'ēē bē hā P'op Hagā Do Sahee h'yyb mahūūm doo da. ²¹Taw'āāts hē bē an'oo P'op Hagā Do kamahān do bē h'yyb gó tabawād had'yyt hē. Taw'āāts hē edēb had'yyt do bē gada, ēr tat'yid mehiin do hyb n'aa, Jesus Kristo, ēr Wahē N'aa, ēr hā tanoo doo.

²²Taw'āāts hē bē t'yid mehiin jé hād ky sēm doo. ²³Nayyw hē bē maher'ood ta s'ee hēnh sa h'yyb baboo dāk doo, tēēg hōō nadēēk do mahānh ta ti bē bed'ēēp hyb n'aa. Bē t'yid mehiin ta wób tak'ēp baad nadoo do moo bok doo. Sa hā bē t'yid mehiin bā, taw'āāts hē h'yyb eỹm doo gó baad bē hyb n'aa matakā, nesaa do ramoo bok do bē tah'yyb tatug mahānh. Taw'āāts hē baad né hē bē kanā tak'ēp nesaa do ramoo bok do mahānh, ramoo bok do bē tah'yyb tatug mahānh.^f

²⁴⁻²⁵Sét ub hadoo do P'op Hagā Doo, Jesus Kristo ēr Wahē N'aa hyb n'aa ēr tedēēb wāt do hajaa bē tamo n'aa jesuu nesaa do bē moo boo mahānh. Tahajaa ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó bē tamanaa, tsebee gó ta matym gó bē bab'ēēh hyb n'aa tak'ēp baad hado dāk do hyb n'aa bē h'yyb tym. Taw'āāts hē ti né hē ji j'aa etsēē had'yyt hē. Ti né hē had'yyt hē tak'ēp hyb n'aa jawyk do sahōnh hē bag'āas doo. Ti né hē had'yyt hē kabaj'aa doo, hejooj had'yyt doo. Ti né hē sahōnh hā mejō had'yyt doo. Ȳȳ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē. Jāām hē kă.

f 1.23 Hahȳȳ d' Gereg kyy me takerii dāk: “Taw'āāts hē sa saroor sii hē bē ty n'aa ges'yyk, nas'aa dāk do hyb n'aa tii, nesaa do sa hub me ramoo bok do haj'aa.” Baad ji kan'yih, sahōnh hē nesaa do ramoo bok do ji tah'yyb tatug mahānh, tahanäng pé tii.

Apokarip

Ta jawén hawät do Jesus metä wät do ky n'aa hahỹỹh

1 ¹ Jesus Kristo metëeh do hahỹ kerih doo, ta hä P'op Hagä Do anoo doo, ta hä h'yy ka'eeh doo, ta karom hedoo do sa hä tametëeh hyb n'aa nayyw hë hawät do pan'aa. Jesus Kristo mejö wät ääs ta mejüü do seeh, wë ỹỹ, ỹ ta karom Jowāw, ër pooj jé hawät do ky n'aa ër hä tapanäk hyb n'aa. ² Baad ỹ berii wät sahõnh hë hä ỹ tametëeh doo, ỹ hapäh doo. Hahỹ né hë P'op Hagä Do ër tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus Kristo metëeh do na-ääj hë. ³ P'op Hagä Do ky n'aa edëng da jé hahỹ ta jawén hawät do ky n'aa ner'oot doo. Ky n'aa kedëng na-ääj hë jé hahỹ maa newëë doo, ky daheeh doo, edaa däk do hyb n'aa takajaa doo.

⁴⁻⁵ Ỗ Jowāw, Ỗ edëng Jesus hä h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bä, Asija häd näng do häj n'aa bä habong doo. Ỗ karën P'op Hagä Do awäd had'yyt doo, setsi hedoo do ta Sahee^a tabag'ääs do tyng n'aa pa hab'ëeh do na-ääj hë, Jesus Kristo na-ääj hë raky en'yyim bë hä, Ỗ karën bë rah'yyb en'yyim. Jesus Kristo né hë ti baad hadoo do her'oot doo. Tahajaa ji ky dahé bä ta her'oot doo. Ti né hë jãām hë pooj jé dejëp do mahang ganä wät doo.^b Sahõnh hë badäk hahỹỹ bä habong do sa wahë n'aa wahë n'aa né hë tii.

Tak'ëp Ỗ j'aa etsë, Ỗ weh'ëeh Jesus ër hä kamahän doo, tadajëp do hyb n'aa nesaa do ër moo bok do hejój mahänh ër tabedëeb wät doo. ⁶ Tak'ëp Ỗ j'aa etsë, Ỗ weh'ëe had'yyt hë Jesus, ta karapee tabag'ääs do ëër, ër hä tanoo doo. P'op Hagä Do ta Yb wë moo bok doo, ta hä hyb n'aa jew'yyk do ëër, tan'oo bä. Taw'ääts hë takabajaa had'yyt hë. Taw'ääts hë sahõnh hë tabagää had'yyt hë. ỖỖ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

⁷ Bë hyb n'aa matakä da!

Ti awät da Kristo wë puh gabarëeh do mahang.

Sahõnh hë rabahapäh da.

Baa ej'oooh do sii hë rabahapäh da.

Tii bä, sahõnh hë badäk hahỹỹ hä habong do a'oot da ta hyb n'aa.

ỖỖ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

a 1.4 P'op Hagä Do Sahee né hë tii. *Setsi* hedoo do P'op Hagä Do kyy kerih do hä takerii däg bä, baad had'op tahanäng pé tii. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee baad had'op doo, tahanäng pé ti *setsi ta Sahee*. **b** 1.4 Jesus ganä wät do pooj jé ta wób ragenä boo né paawä, p'aa hënh radejëp. Jãām pooj jé Kristo dejëp do mahang ganä wät do nadajëb wät doo.

⁸“Ÿ né hē Aw-Pah, Ÿ né hē Omekah. Ÿ né hē jāām hē pooj jé hawät doo, Ÿ né hē tagadëëg ub hawät doo”,^c näng Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahônñ Hē Haj'ap Doo. “Ÿ né hē da hē hawät doo, p'ooj ub hawät doo, hŷ jawén awäd had'yyt doo”, näng mäh.

Aj'yy hadoo do Jowāw bahapäh do ky n'aa hahŷŷh

⁹Ÿ Jowāw, bē hŷŷj hadoo doo, bē nemuun h'yyb jawyg gó ŷ gadoo ër hā rarahejāā doo. Bē nemuun Jesus bag'āās do karapee hadoo do ŷŷh. Tsyt dëëg hā Pat-Mos häd näng doo hēñh majē ŷŷ ŷ rataj'oo gëët, ŷ maher'ood hōm do hyb n'aa paa P'op Hagä Do ër tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus metëëh do na-āāj hē. ¹⁰Ta tii bā ŷ bawät bā, met'uuh hā, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër hyb n'aa esee noo gó, P'op Hagä Do Sahee ŷ tah'yyb mahüüm. Tii bā, Ÿ jó dāk hēñh ŷ maa napäh tak'ëp hadoo do kyyh, torōm-bet ky hadoo do ¹¹hahŷŷ da ky hadoo doo: “Ma kahé bäh kapōōs do hā merii da mahapäh doo. Tii bā mamejō hā ŷ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang Asija häd näng do hāj n'aa bā habong do sa wē. Mamejō Epeso, Es-Mirina, Peh-Gamo, Tijatira, Sar-Des, Piradepija, Raw-Diseej häd enäh do panang hēñh”, näng ta kyyh.

¹²Tii bā, jawén ŷ p'aa hēñh ŷ begāā wät ŷ bahapäh hyb n'aa jaa hā ŷ her'oot doo. Tii b' ŷ hapäh setsi ta bag tyng k'ääts tēg gabarëëh do s'ëëb. ¹³Ta bag tyng mahang ŷ bahapäh aj'yy hadoo doo. Dawëët ta saroor, ta tsyym hā tagadāk. K'ääts tēg gabarëëh do ta h'yyb mawyd. ¹⁴Nu hōñg. Hawak ta sēën, kawad puw hawak do hadoo. Tak'ëp tabawak. Gabarëëh ta matym, tēëg hōō hadoo. ¹⁵K'ääts tēg hahiin do hadëë jat do hadoo ta tsyym gabar'ëëng. Gawakaa do p'op hana do ky hadoo ta kyyh. ¹⁶Ta moo hub me setsi sagōōh rapadëëk. Ta noo gó naa sēñ-jeer sēd demuun hāw padëëk do ganyyh. Papŷŷj wasyk tak'ëp tagabarëëh do hadoo ta mamets gabarëëh.

¹⁷Aj'yy ŷ bahapäh bā, tüü ŷ badëë jat tii bā ta tsyym pa dajëp do hajad hōm do hadoo. Tii bā ta moo hub tadasooh hā ŷŷ, ti taky hadoo: “Eŷŷm manäh. Ÿ né hē jāām hē pooj jé hawät doo, ŷ né hē tagadëëg ub hawät doo. ¹⁸Ÿ né hē Hedëb Had'yyt Doo. Ÿ dajëb né paawä, ŷ awäd had'yyt hē hŷŷ kă. Ÿ né hē dejëp do rababong bā, Ades häd näng do tēg wē dāk doo”,^d näng ta kyyh. ¹⁹“Ti hyb n'aa merii mahapäh doo”, näng ta kyyh hā ŷŷ. “Merii mahapëë dāk doo, mahapäh doo, ta jawén hana do pan'aa na-āāj hē”, näng ta kyyh. ²⁰“Ōm ŷ maher'oot hŷŷ kă nyy d' tahanäng pé ta ti setsi hedoo do sagōōh moh ŷŷ gó mahapëë wät doo, setsi ta bag tyng daheeh”, näng mäh. “Setsi hedoo do sagōōh, setsi āās hā ŷ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bā habong do hag'āās doo. Setsi ta bag tyng, hā ŷ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bā habong doo”, näng ta kyyh.

Ta hā h'yy ka'eeh do Epeso panang bā habong do hā Jesus maher'oot do hahŷŷh

2 ¹Ti taky hadoo:
—Hahŷŷ da merii karom ŷŷ hā, hā ŷ h'yy ka'eeh do Epeso panang bā habong do hag'āās do hā:

c 1.8 Tii d' né hē Gereg kyy me: Ÿ né hē Aw-Pah ŷ né hē Omekah. Gereg kyy me Aw-Pah m' pooj jé hawät do reri do retsén bā. Tagadëëg ub hadoo do retsén do ti Omekah. Ti hyb n'aa jāām hē pooj jé hawät doo, tagadëëg ub hawät doo, tahanäng pé tii. **d 1.18** Hahŷŷ d' Jesus hanäng pé tii: “Ÿ né hē ti dejëp do hā mejüü doo. Ÿ né hē ti her'oot do nyy da ŷ bad'oo Ades häd näng doo bā, dejëp do rababong bā habong do sa hā.”

“Hahỹ setsi hedoo do sagōōh ta moo hub me padēēk doo, setsi hedoo do ta bag tyng k'āāts tēg gabarēēh do mahang hawāt do kyyh: ²Y hapāh sahōnh hē bē moo bok doo. Tak'ēp P'op Hagā Do wē bē moo bok y hapāh. H'yy ganajēng doo me bē gadoo bē ahoop do y hapāh. Dooh bē gado bā bē mahang nesaa do moo heb'ooh do y hapāh. Bē metā wāt, y hapāh, nanāng ajyy daap men'y'yyh doo, 'Kristo mejūū do āā', hanāk doo. Daap ti ramenyyh bē hapēē dāg kām. ³H'yyb jawyg gó bē gado had'y'yt hē baad nadoo do hēp y n'aa bē ahoop doo. Y hapāh, ti dooh bē h'yy gejē hōm bā. ⁴Ti hadoo né hē, sét hē ti y ganen'aak bē hā: Dooh y bē kamahān wād bā, pooj jé y bē kamahān wāt doo da. ⁵Ti hyb n'aa taw-āāts hē bē hyb n'aa newē ta ti tak'ēp bē es'ōōs doo, y bē kamanahān wāt doo. Tawāāts hē bē t'yyd kamehīīn. P'aa hēnh bē moo boo baad hadoo do pooj jé bē moo bok do paah. Bē t'yyd kamanehīīn bā, y da ana bē wē, y ado hōm da bē bag tyng tabasooh doo bā naa. ⁶Ti hadoo né hē, ti anāng na-āāj hē hahỹ baad bē bad'oo doo: Tak'ēp bē ganen'aak Nikoraw ma metēēk do ky s'ūūt doo. ⁷Y na-āāj hē tak'ēp y ganen'aak tii. ⁷“Bē sahōnh hē, bē maa newē hā y h'yy ka'eēh do jé pad'y'yt hē kahet'aa do hā P'op Hagā Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hā j'aa ketsē do hā y anoo da joom ji hed'ēēp do ag tabepóh hyb n'aa, P'op Hagā Do panang bā hahāng doo.”^f

**Ta hā h'yy ka'eēh do Es-Mirina panang bā habong
do hā Jesus maher'oot do hahỹh**

⁸Ti taky hadoo:

—Hahỹh da merii karom yỹ hā, hā y h'yy ka'eēh do Es-Mirina panang bā habong do hag'āās do hā:

“Hahỹh da jāām hē pooj jé hawāt doo, tagadēēg ub hawāt doo, dajēp do paah, p'aa hēnh ganā wāt do kyyh: ⁹Y hapāh bē hā rarahejāā doo. Y hapāh bē kas'uut. Bē kasuud né paawā, bē h'yyb gó ti anāng hajōng baad hadoo doo. Y hapāh Judah buuj wób bē raky n'aa rejāā doo, nesaa do bē ky n'aa ranoo doo. Judah buuj sa noo né paawā, dooh karapé haa heh'āāt rado bā tii. Nesaa Do Yb karom né tii. ¹⁰Bē eỹm manā bē ahoop do pan'aa. Bē wób radewāts b'ēēh da Dijab^g an'oo bā da, bē tametty hyb n'aa, bē h'yy gejē hōm hyb n'aa paawā. Da hē had'y'yt ub da ta āh, ji moo sahōnh hē ta āh bē da rano n'aa masoo doo. Tawāāts hē bē h'yy gejē hōm manā hā yỹ, bē radejēēb bā na-āāj hē. Tii bā y anoo da bē hā ji edēb heh'āāt do ta sām.

¹¹“Bē sahōnh hē, bē maa newē hā y h'yy ka'eēh do jé pad'y'yt hē kahet'aa do hā P'op Hagā Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hā j'aa ketsē doo, dooh da tahob bā banesaa hēnh, pawóp nuu me dāg radejēp do kamaneēēnh doo.”^h

e 2.6 Dooh ji hapēē wād bā jaa ti Nikoraw. Jāām hē ji hapāh ta ky s'ūūt do ma metēēk doo.

Tahajaa mäh, sa nooh, ji awēē bā ta wób sa kabarii rahyb n'aa jew'y'yk do tā n'aa. Tahajaa mā na-āāj hē ji h'yy karēn do sii ji bahe'y'yyh. Jesus hā h'yy ka'eēh do mahang rakarēn rakamekuunh.

f 2.7 Genesis 2.9 **g 2.10** Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'y'yt doo”, tahanāng pé ti Dijab. **h 2.11** Jesus hā ji h'yy kanae bā, ji hub dajēb bā, ji h'yyb tym dajēp hadoo na-āāj hē ta jawēn, tēēg hōō hēnh ji P'op Hagā Do ky n'aa etyy noo gó. Ji h'yyb tym dajēp doo, dooh tagawatsig bā. Ji ahob had'y'yt hē da. Ti hyb n'aa “pawóp nuu me dāg radejēp doo” ta ti kamaneēēnh.

**Jesus hā h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bā
habong do hā Jesus maher'oot do hahŷŷh**

¹²Ti taky hadoo:

—Hahŷŷ da merii karom ŷŷ hā, hā ŷ h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bā habong do hag'aās do hā:

“Hahŷŷ da sēn-jeer sēd demuun hāw padēek do hanāng do kyyh: ¹³ŷ hapāh, Nesaa Do Yb mejūū doo bā bē panang badāk.ⁱ ŷ hapāh ta ti hejoonh bē hā. Ti hadoo né hē, dooh hā ŷ bē h'yy geje hōm bā. Dooh noo gó bē eréd wād hā ŷ bē h'yy ka'eeh doo. Bē seeh, aŷŷy Ān-Tipas hād nāng doo, baad had'yyt hē kēh ŷ n'aa her'oot do paa bē panang bā, Nesaa Do Yb bawāt bā radaj'ēep noo gó na-āāj hē dooh bē eréd wād hā ŷ bē h'yy ka'eeh doo.

¹⁴“Ti hadoo né hē, ti anāng ta mahang ŷ ganen'aak doo: Ti anāng bē mahang Barām, p'ooj ub hawād wāt do metēek doo da habok doo. Isaraéw buuj majīī sa wahē n'aa Barak hād nāng do hā Barām metēeh paa nyy da tah'yyb tatuk Isaraéw buuj, nesaa do ramoo bok hyb n'aa. Tametēeh ta hā nyy d' tabad'oo kabarii tā n'aa Isaraéw buuj rabawēh hyb n'aa, nyy d' tabad'oo sa ŷŷm nadoo do sii raba'ŷŷh hyb n'aa, tak'ēp baad nado né paawā ta ti P'op Hagā Do matym gó. ¹⁵Ti anāng na-āāj hē bē mahang Nikoraw hād nāng do karapee ma met'ēek do ky s'ūūt doo. ¹⁶Taw'āāts hē bē t'yyd kamehīīn, bē eréd ta ti nesaa doo, bē gado manā ta ti hadoo do bē mahang. Bē t'yyd kamehīīn bā, nanyw hē ŷ ana da bē wē. Sēn-jeer noh ŷŷ gó naa ganyyh doo me ŷ gawats'iik da bē mahang nesaa do moo bok doo.^j

¹⁷“Bē sahōnh hē, bē maa newē hā ŷ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hā P'op Hagā Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hā j'aa ketsē do hā, ŷ anoo da Manah hād nāng do kejēn hōm doo.^k Jé nesaa do hā j'aa ketsē do hā ŷ anoo da na-āāj hē pā hawak doo. Pā hā takerii dāk da ta hād papuuj, jāām hē pā gadoo do hapāh doo.”^l

**Jesus hā h'yy ka'eeh do Tijatira panang bā habong
do hā Jesus maher'oot do hahŷŷh**

¹⁸Ti taky hadoo:

—Hahŷŷ da merii karom ŷŷ hā, hā ŷ h'yy ka'eeh do Tijatira panang bā habong do hag'aās do hā:

“Hahŷŷ da P'op Hagā Do T'aah kyyh, ta matym gabarēeh do tēeg hōo hadoo, k'āāts tēg hahiin do hadēē jat do tak'ēp tagabarēeh do hadoo

i 2.13 Ta tii bā Nesaa Do Yb mejūū tawén nāng, Roma buuj sa wahē n'aa Sesa ramaneēnh do tak'ēp panang buuj rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa. Ta tii bā Jesus hā h'yy kana'eeh do tak'ēp rahyb n'aa jew'yyk na-āāj hē sa kabarii wób, sa hā pé kabaj'aa doo. Sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk panang buuj redoo né paawā, Nesaa Do Yb ti rahyb n'aa jew'yyk doo. Tak'ēp rarejāā paa tii bā Jesus hā h'yy ka'eeh doo. j 2.16 Ta kyyh tak'ēp hejoonh doo, ta ti sēn-jeer. k 2.17 Tabana-wāng doo bā Isaraéw buuj rababok noo gó P'op Hagā Do an'oo had'yyt hē sa waa Manah rama-neēnh doo. Sa waa P'op Hagā Do anoo do ky n'aa gó Jesus beh'ūūm hŷ pong jé ji awād had'yyt hē hanoo do ji hā. l 2.17 P'ooj ub ranoo pā hawak do jé rats'yyt do sa hā, ti hyb n'aa hŷ pong jé Jesus bag'aās bā, ta jāām n'aa hēnh ji tagadoo tahananāng pé ti tahyb n'aa péh.

tssym näng do kyyh: ¹⁹Ÿ hapäh sahõnh hē bē moo bok doo. Ÿ hapäh nyy da ŸŸh, ta wób na-ääj hē bē kamahã. Ÿ hapäh nyy da hã Ÿ bē h'yy ka'eeh. Ÿ hapäh bē da hadoo do bē masa. Ÿ hapäh na-ääj hē h'yy gana-jëng doo me bē gadoo baad nadoo do bē ahoop doo. Pooj jé bē moo bok do bahãnh baad bē moo bok hŸŸ kã wē ŸŸ, Ÿ hapäh na-ääj hē.

²⁰“Ti hadoo né hē, ti anäng hahŸ bē hã Ÿ ganen'aak doo: Baad bē gadoo nanäng ŸŸnh nesaa doo, Jesabéw p'ooj ub hawät do tak'ëp nesaa do moo wät do hadoo doo. Këh Ÿ n'aa rod ta daaj hē takamaneëënh. Ta ma metëëk doo me ta s'ee hēnh tah'yyb mahüüm karapé haa. Sa ŸŸm, sa patug nadoo do sii rabahe'ŸŸh tan'oo bã. Hã Ÿ h'yy kana'eeh do sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk do tä n'aa rawëh tan'oo bã na-ääj hē. ²¹Ÿ gamedaa wät ta ti ŸŸnh t'yyd kamehîin hyb n'aa paawã. Ti hadoo né hē, dooh rat'yyd kamehîin bã. Dooh takarên bã teréd hõm bã ta patug nadoo do sa sii tabahe'ŸŸh doo. ²²Ti hyb n'aa nahëë näng da Ÿ an'oo bã. Tak'ëp rabahoop Ÿ an'oo bã da ajyy ta sii ha'ŸŸh pé rat'yyd kamanehîin bã ŸŸnh sii rabahed'oo do hã. ²³Ÿ dej'ëep da ŸŸnh hadoo do karapee, tii bã sahõnh hē hã Ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē habong do rahapäh da, Ÿ né hē ti t'öp sahõnh hē sa h'yyb gó hanäng do hapäh doo, rahyb n'aa newëë do na-ääj hē hapäh doo. Rabad'oo do pénh Ÿ anoo da ta sãm sahõnh hē sa hã.

²⁴“Ÿ maher'oot hŸŸ kã bëëh, Tijatira panang bã habong do hã Ÿ h'yy ka'eeh do wób, ŸŸnh hadoo do ma metëëk do ky nas'üüt doo, 'Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapäh doo'” ramaneëënh do ma kamanetëëk doo. Baad bē baboo däk do hyb n'aa, dooh Ÿ mejüü pé bē hã. ²⁵Jääm hē hahŸ Ÿ karên bē hã: Taw'ääts hē baad bē baboo däk doo da bē aboo had'yyt hē Ÿ matëëh bã kã. ²⁶“Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã, Ÿ matëëh bã kã Ÿ karên do had'yyt moo wät do hã, Ÿ anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa,” sahõnh hē badäk hahŸŸ hã habong do tabag'ääs hyb n'aa, ²⁷⁻²⁸Ee hã Ÿ tan'oo däk doo da Ÿ hyb n'aa jawyk doo. Tak'ëp da j'aa kets'ëë do mejüü da sa hã, dooh rat'yyd mehîin da ky nadah'eeh doo. Rarejää da sa hã manajuu ji ganebëëh doo da tatu me sapaar s'ëëb, rabag'ääs do heen n'aa. Nesaa do hã j'aa ketsë do hã, Ÿ matëëh bã kã Ÿ karên do had'yyt hē moo wät do hã, Ÿ anoo da na-ääj hē watom.”

²⁹“Bë sahõnh hē, bē maa newë hã Ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo” —näng mã Jesus.

Jesus hã h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahŸŸh

3 ¹Ti taky hadoo:
—HahŸŸ da merii karom ŸŸ hã, hã Ÿ h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bã habong do hag'ääs do hã:

m 2.24 Ti noo gó ti abong ma matëg oow Jesus ky n'aa heréd hõm doo. Rahapäh mãh, sa nooh, *Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapäh doo*. Ta ti ky n'aa rama metëëk jé sa hã ky s'üüt doo. **n 2.26** Tahajaa na-ääj hē ji erii bã: “Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã, Ÿ karên do moo wät do tadajëp bã kã, Ÿ anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa.” **o 2.27** Dooh baad ji hapëë bã nyy d' Jesus hanäng pé Ÿ anoo da watom taheer'ood bã. Apokarip 22.16 hã Jesus ta daaj hē takamaneëënh “watom tak'ëp gabarëëh doo”. Ti hyb n'aa, raj'aa etsë do hyb n'aa, ta bag tak'ëp gabarëëh do Jesus anoo da sa hã, tahanäng pé tahyb n'aa péh.

“Hahÿÿ da setsi hedoo do P'op Hagä Do Sahee hä mejüü do kyyh, setsi hedoo do sagööh hä mejüü do kyyh: ÿ hapäh sahönh hē bē moo bok doo. Baad bē babok ta wób redoo né paawä, dajëp do hadoo bē h'yyb tym P'op Hagä Do hä, ÿ hapäh. ²Taw'ääts hē bē h'yy kadawuung baad bē h'yy kana'eeh do hä! Kanahën d'os hē madaag is nä baad hadoo do bē mahang, edaa dāk ta ti na-ääj hē gawatsik. Taw'ääts hē bē h'yy kaha-sääb, ta ti bē mahang mad'aak do takahejój dāk hyb n'aa, tanahänh hyb n'aa. ÿ hapëë däg kän hÿÿ kã, bē moo bok do dooh baad had'op do tado bā P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do matym gó. ³Ti hyb n'aa, bē hyb n'aa es'ee bē gadoo do paah, baad hadoo do bē rama metëëk doo. Bē hyb n'aa es'ee bē maa napäh do paah. Bē ky dahé tii. Bē t'yyd kamehïin! Bē h'yy kanadawuung bā, ÿ ana da bē wē bē h'yy kanapeet bā, hets'ëëk do ji ganada bā takajaa doo da. Dooh bē hapëë bā ny noo gó ÿ kajaa da bē wē.

⁴“Ti hadoo né hē, pawóp its bē mahang, Sar-Des panang bā habong doo, dooh rahasuuts padäg bā sa saroor. Dooh nesaa do ramoo boo hajök bē wób rabahed'oo doo da, ÿ hanäng pé tii. Si ÿÿ rababok da tii. Hawak da sa saroor, baad rababoo dāk do sām.^p ⁵Jé nesaa do hä j'aa ketsë do hä sa nemuun ÿ anoo da sa saroor hawak do rapadedëëk hyb n'aa. Dooh da ÿ awug hōm bā sa häd edëb had'yyt do gadoo do sa häd kerih do heen n'aa hä naa. Ee matym gó, ääs ta karom sa matym gó na-ääj hē hahÿÿ da ÿ her'oot sa ky n'aa hä, ‘Hahÿ karapé haa tak'ëp ÿ kamahän doo’, näng da kēh ÿÿ. ⁶“Bē sahönh hē, bē maa newē hä ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hä P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo.”

**Jesus hä h'yy ka'eeh do Piradepija panang bā
habong do hä Jesus maher'oot do hahÿÿh**

⁷Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hä, hä ÿ h'yy ka'eeh do Piradepija panang bā habong do hag'ääs do hä:

“Hahÿÿ da baad had'op doo, tsyt hē nesaa do mahänh hawät doo,^q P'op Hagä Do heh'äät do kyyh. Hahÿÿ da sa wahë n'aa tak'ëp hyb n'aa jawyk do makū Dawi häd näng do panang noo tęg danäh' kyyh. Dooh hajaa pé noo gatsë pé ta ti noo gasëëts hōm doo. Dooh hajaa pé noo gas'ëës pé ta ti noo gatsëë dāk doo. Hahÿÿ da ta kyyh: ⁸ÿ hapäh sahönh hē bē moo bok doo. Bē hegää, ÿ noo gasëëts dāk bē pooj jé ta noo hadoo doo. Dooh hajaa pé ta ti ranoo gatsëë bā.^s Nahejooj its né paawä bēeh,^t ÿ bē ky dahé had'yyt hē, dooh ÿ bē eréd bā. ⁹Nesaa Do Yb karom hä kã, Judah buuj wób noo kanesa doo, Judah buuj sa daaj hē rakamaneëëj né paawä

p 3.4 Hawak, baad had'op do ji bawät do ky n'aa, j'aa ketsë do ky n'aa na-ääj hē. **q 3.7** P'op Hagä Do Judah buuj ramaneëënh, “*Baad Had'op Doo, Tsytt Hē Nesaa Do Mahänh Hawät Doo*”.

r 3.7 Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Jääm hē Jesus tii, panang Jerusarënh papuuj bā ji ajëë suun hanoo doo, Dawi panaa heh'äät do P'op Hagä Do ky däng do paa tabahadoo do hyb n'aa.

s 3.8 Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Jesus an'oo dāk sa hä ta tyw n'aa, baad P'op Hagä Do wē ramoo bok hyb n'aa. Dooh hajaa pé hewaatt péh. **t 3.8** Dooh rahyb n'aa jewyg bā ta wób sa matym gó, tahanäng pé tii. Dooh rahajōō bā na-ääj hē.

karapé haa heh'äät nadoo do y anoo da bë pooj jé rabe hy y b'ëeh tüü bë raweh'ëeh hyb n'aa, bë y kamahän né hë rabahapäh hyb n'aa. ¹⁰H'y ganajëng doo me had'yyt hë bë baboo däk do hyb n'aa bë y mejüü do paa hadoo, bë y mo n'aa jesuu da tak'ëp hejooñh do mahänh, sahönh hë badäk hahy y hã habong do sa wë kajaa do mahänh. Ta ti tawén kajaa da sa wë, y metyy hyb n'aa sa hã.

¹¹“Edaa däk y kajaa doo. Taw'ääts hë baad bë baboo däk doo da bë aboo had'yyt hë, ranado hõm hyb n'aa bë hã ta sãm bë hã y ky däng doo. ¹²Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã y anoo da P'op Hagä Do y h'y kaha'eeh do tób n'aa ta tu n'aa hadoo tabahadoo hyb n'aa.” Dooh takado hõm bã. Y anoo da ta tii bã tabayyw had'yyt hë. Ta hã y erih da P'op Hagä Do y h'y kaha'eeh do häd. Ta hã y erih da na-ääj hë P'op Hagä Do y h'y kaha'eeh do panang, Jerusarënh papuuj hadoo do häd, hy pong jé P'op Hagä Do wë naa hahyng doo. Ta hã y erih da na-ääj hë hât y papuuj.

¹³“Bë sahönh hë, bë maa newë hã y h'y ka'eeh do jé pad'yyt hë kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo.”

**Jesus hã h'y ka'eeh do Raw-Diseej panang bã
habong do hã Jesus maher'oot do hahy y h**

¹⁴Ti taky hadoo:

—Hahy y da merii karom y y hã, hã y h'y ka'eeh do Raw-Diseej panang bã habong do hag'ääs do hã:

“Hahy y da Amen” häd näng do kyyh. Hahy y da baad hadoo do had'yyt hë her'oot do kyyh. Hahy y da sahönh hë tadu na do kyyh: ¹⁵Y hapäh sahönh hë bë moo bok doo. Dooh y bë ty n'aa gesyng bã, dooh na-ääj hë tak'ëp y bë kamahän bã. H'y kanap'eed gó had'yyt hë bë babok wë y y. Jääm hë naëng häd ju do hadoo bëeh. Taw'ääts hë paawä naëng dagäp do hadoo bëeh. Tii d' tanado bã, taw'ääts hë paawä naëng aju do hadoo bëeh. ¹⁶Ti nahado bëeh. Jääm hë naëng häd ju do hadoo bëeh! Ti hyb n'aa edaa däk bë y makyys da, naëng häd ju do ji ka-aaw nyh doo da.” ¹⁷Hahy y da bë kyyh, ‘Ää ma enäh. Sahönh hë ti anäng ää wë, ää karën doo. Dooh hyb n'aa ta see ää karën péh', näk bë kyyh. Tii d' né paawä bë h'yyb, dooh bë h'y kadawuung bã tak'ëp baad nado né bëeh, tak'ëp kasuud is do ji t'yyd mehiiñ do hadoo bëeh. Dooh bë h'y kadawuung bã, bë ty temah do hadoo. Nu meby n'aa näng bë babok doo, saroor temah do ta si n'aa hë hawät do hadoo bëeh! ¹⁸Ti hyb n'aa bë y maher'oot hahy y da: Taw'ääts hë hã y bë ets'ëe k'ääts tég gabarëeh do tëëg hõo me ty näw däk doo, bë h'yyb tym gó bë ma enäh heh'äät hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Taw'ääts hë hã y bë ets'ëe hawak do bë saroor bë padedëek hyb n'aa, bë nu manebyng hyb n'aa ta si n'aa hë bë babok do hadoo do paa hyb n'aa. Taw'ääts hë hã y bë ets'ëe ta biin ji matym gó ji hawuuk doo, bë bahapäh heh'äät hyb n'aa.

u 3.12 P'op Hagä Do matym gó had'yyt hë j'aa kets'ëe do rababok da, tahanäng pé ti tahy n'aa péh. **v 3.14** “Y y. Tii d' né hë. Taw'ääts hë”, tahanäng pé ti amen. **w 3.16** P'op Hagä Do hã h'y kaha'eeh doo, naëng dagäp do hadoo. Tak'ëp P'op Hagä Do hã kamahän doo, naëng haju do hadoo. H'y kanap'eed gó P'op Hagä Do wë hawät doo, naëng jääm hë häd ju do hadoo. Tak'ëp da Jesus makyys ta ti hedoo doo. Rahapëe né paawä ta ky n'aa, dooh rahy n'aa p'eed bã.

¹⁹“Ÿ nabuuj gedoo Ÿ kamahñ doo. MahŸñh do hadoo doo me Ÿ metëek Ÿ kamahñ doo. Ti hyb n'aa, taw'äats hē tak'ēp bē hyb n'aa tam'aah bē h'yy kawareem hyb n'aa P'op Hagä Do wē, bē erēt hyb n'aa j'ooj madäk doo me bē h'yy ka'eeh doo. ²⁰Bē hyb n'aa matakä da! Tób noo^x bā Ÿ bagēet, Ÿ naēēh. Jé kēh Ÿ maa newēē doo, tanoo gasēets bā, tii bā Ÿ d' ajēē suun ta sii Ÿ bawēh hyb n'aa.

²¹“Jé nesaa do hā j'aa ketsē do hā Ÿ anoo da pa ŸŸ, Ÿ bag'āas do tyng n'aa jó tabasoo hyb n'aa da, Ÿ j'aa ketsēē dāk doo da, Ee bag'āas do tyng n'aa jó Ÿ baso dāk doo da.

²²“Bē sahōnh hē, bē maa newē hā Ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hā P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo” —näng mä Jesus kyyh.

**HŸ pong jé P'op Hagä Do bag'āas do tyng n'aa
Jowāw hapäh do ky n'aa hahŸŸh**

4 ¹Ta ti jawén Ÿ hegā wät, ti hŸ pong jé nooh, noo gasēets hōm do Ÿ bahapäh. Tii bā, pooj jé Ÿ maa napäh do kyyh, tak'ēp hadoo do torōm-bet ky hadoo doo, ky hadoo hā ŸŸ: “B'ēep. As'ēeg wawēē hē, tii bā hŸ jawén hawät do Ÿ metēēh da a hā.” ²Nayyw hē P'op Hagä Do Sahee Ÿ tah'yyb mahūūm kän tii bā. Tii bā ta bagä tyng n'aa Ÿ hapäh hŸ pong jé. Ÿ hapäh ta jó hasooh doo. ³Tak'ēp tagabarēēh ta jó hasooh doo, pä gabarēēh do hapēēh do jas-peh häd näng do hadoo, pä ty gahiin do gabarēēh do kor-narina häd näng do hadoo na-āāj hē. Ta tyng w'oo hā ti akēē sarahōd, pä tak'ēp gabarēēh do emerald häd näng do gabarēēh doo da. ⁴Ta bagä tyng n'aa w'oo hā ti atoonh 24 bagä n'aa tyng n'aa wób. 24 sa wahē n'aa ti at'oonh ta jó. Hewak sa saroor. K'āats tēg gabarēēh do s'ēēb sa soog. ⁵Ta hoo gad'oo bā hasooh do ta bagä tyng n'aa hanaa awyb had'yyt hē, tak'ēp tadarung, et'oom. Ta tyng pooj jé ti abēēh setsi ta bag hahōng doo. Setsi P'op Hagä Do Sahee hedoo do tii.^y ⁶Ta tyng pooj jé ti majat akajar paras-ko s'ēēb hadoo, tak'ēp taty ganäm pä tēg hawak do hadoo.

Ta hoo gad'oo bā, ta bagä tyng n'aa w'oo hā ji meheet pé kabaj'aa do ab'ēēh. Séd dó sa hā sa matym, sa mamets hā sa jó hā na-āāj hē ramatym enäh. ⁷Awad reāw häd näng do hadoo ta see mamets, booj yb hadoo ta see mamets, aj'yy hadoo ta see mamets, wawii kapuuh do hadoo ta see mamets. ⁸Kēg enäh kabaj'aa doo. Ji ma poo oow see pé ken'yyh sa kēg. Matym enäh sa kēg hā, ta jó ta matym wób, ta yt hā ta matym wób. Adēb bā, atsēm na-āāj hē P'op Hagä Do raj'aa etsēē had'yyt hē. HahŸŸ da sa kyyh:

“Tak'ēp baad had'op, tsyt hē nesaa do mahñh hawät do
Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahōnh Hē Haj'ap Doo,
p'ooj ub hawät doo, da hē hawät doo, hŸ jawén hawäd had'yyt doo”,
näk sa kyyh.

⁹Ta tii da tabagä tyng n'aa jó hasooh do hawäd had'yyt do kabaj'aa do raj'aa etsē bā, ta hā raweh'ēēh bā, ta hā ratsebē bā, ¹⁰24 hedoo do sa wahē n'aa

^x 3.20 Ji h'yyb tym ky n'aa tii. ^y 4.5 Sét ub P'op Hagä Do Sahee. Setsi tawén hapäh, numero setsi tak'ēp baad had'op tahanäng pé do hyb n'aa. Taw'äats hē tēg eh do 1, tēg nad'ēēd is do 4-5 ji ner'oot, ta ky n'aa ta tii bā hanäng do sii hē.

rabehyy bë had'ytyt hë tabagä tyng n'aa jó hasooh do pooj jé, hedëb had'ytyt do raj'aa etsë hyb n'aa. Rabag'äas do heen n'aa sa soog radatoonh tabagä tyng n'aa jó hasooh do pooj jé. Tii bä hahÿÿ da raj'aa etsë P'op Hagä Doo:

11 “Om né ti sahönh hë pahuuw wät doo.
Makarën do hyb n'aa mapahuu wät sahönh hë.
Ti hyb n'aa rawén bok, ti hyb n'aa rawén ganyyh.
Ti hyb n'aa taw'äats hë om ji j'aa etsë,
ji weh'ëeh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo.
Taw'äats hë om né hë ti
sahönh hë bagäa had'ytyt doo”, näk sa kyyh.

Kerih do kapōōs do ky n'aa, B'éé T'aah ky n'aa daheeh hahÿÿh

5 ¹Tii bä, tabagä tyng n'aa jó hasooh do moo gó hub hënh ÿ bahapäh kerih do kapōōs doo, ta jó, ta gó na-ääj hë kerih doo. Setsi kets'aa däk do ky n'aa jaw'ytyk do heen n'aa kapōōs do poo gad'oo hënh.² ²Tii bä, äas seeh tak'ëp kabaj'aa doo, ta kyyh tak'ëp hadoo do me tabeaanh: “Jaa pé tak'ëp hyb n'aa jawyk péh, hahÿ ky n'aa jaw'ytyk do heen n'aa kets'aa däk do hado hóm péh, kerih do kapōōs do tabapyn hóm hyb n'aa?”, näng ta kyyh. ³Doooh ky gadoo péh. Hÿ pong jé, badäk hahÿÿ bä, t'öp dejëp do rababong bä na-ääj hë, dooh tak'ëp baad hadoo do kaw'ytyt pé hajaa do kerih do kapōōs do tapyn bä taner'oot hyb n'aa ta hä kerih doo. ⁴Tii bä tak'ëp ÿ baoot kanaw'ytyt do hyb n'aa tak'ëp baad hadoo do kapōōs do hapyn péh, kerih do ner'oot péh. ⁵Tii bä 24 hedoo do sa wahë n'aa see ky hadoo hä ÿÿ: “Aód manäh. Mahegää, awad Reäw hadoo doo, Judah buuj sa seeh, Dawi panaa heh'äät doo, ti né hë j'aa ketsë doo. Ti né hë hajaa kerih do kap'ōōj däk do tapyn hóm bä. Ti né hë hajaa setsi hedoo do ky n'aa jaw'ytyk do heen n'aa ta hä kets'aa däk do tado hóm bä”, näng ta kyyh hä ÿÿ.

⁶Tii bä, P'op Hagä Do bagä tyng n'aa mahang, ji meheet pé kabaj'aa do mahang, 24 hedoo do sa wahë n'aa hoo gad'oo bä ti agëët ÿ hapäh B'éé T'aah. Wyt ta maab hë ta rog tyw n'aa paa radaj'ëep noo gó. Setsi ta s'ään, setsi na-ääj hë ta matym. Setsi hedoo do P'op Hagä Do Sahee tii,^a badäk hahÿ haw'äats hë kamejüü doo. ⁷Tii bä B'éé T'aah ana kän ta tyng jó hasooh do wë kä, tii bä tado däk kerih do kapōōs do ta tyng jó hasooh do moo gó hub hënh hadäk doo. ⁸Tabado däk bä, ji meheet pé kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahë n'aa na-ääj hë rabehyy b'ëeh tüü. Sët ken'ytyh rapatsä kän ji metën doo, buu benyym do hood k'äats tög gabarëeh do s'ëeb na-ääj hë. Buu benyym do in-sijëen häd näng do ta gó. P'op Hagä Do karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do ta hä raky n'aa etsëe do heen n'aa ta ti buu benyym doo. ⁹⁻¹⁰Tii bä kä, papuuw ky n'aa kä rejäm kän, B'éé T'aah hä rama ejäm doo. Hahÿÿ da sa kyyh:

z 5.1 Sët hë ky n'aa jaw'ytyk do heen n'aa p'ooj ub rabats'aa däk hyb n'aa jewyk do rerih do hä, jääm hë ta danäh tabapyn hyb n'aa. Hahÿ Jowäw hapäh doo, setsi ta ky n'aa jaw'ytyk do heen n'aa ta hä tabets'aa padëek P'op Hagä Do an'oo bä, jääm hë sahönh hë sa bahänh hyb n'aa jawyk do bapyn hyb n'aa. **a 5.6** Taw'äats hë ji ner'oot tög eh do 1, tög nad'ëed is do 4, ta ky n'aa ta tii bä takerih do sii hë. Sahönh hë tahapäh doo, tahanäng pé ti *setsi hedoo do ta matym*. Sahönh hë tahajaa, sahönh hä tabag'äas, tahanäng pé ti *setsi ta s'ään*.

“Ōm né ti radaj'ëep do paah.

A majjyw me ta sām mets'ëē hōm P'op Hagä Do wë,

ajjy, y̆j sahōnh hē panaa uuh,

ajjy, y̆j sahōnh hē sa kyyh her'oot do uuh,

sahōnh hē häj n'aa babuj uuh,

sahōnh hē né hē badäk hahy̆y bä habong do uuh.

A karapee mabag'āas do rabahado padëek man'oo bä,

P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do wë ramoo bok,

ta hä rahyb n'aa jew'yik man'oo bä.

Badäk hahy̆y bä rabag'āas da man'oo bä.

Ti hyb n'aa, ōm né ti tak'ëp hyb n'aa jawyg däk doo,

kapōos do hä kerih do magado däk hyb n'aa,

ta ky n'aa jaw'yik do heen n'aa ta hä ketsaa do mabado hōm hyb n'aa”,

näk sa kyyh.

¹¹Tii bä y̆ hegā wät, y̆ maa napëë däk tak'ëp hajök do āas sa kyyh. Tak'ëp né hē rakanekan āas. Dooch ji haja bä ji etsén bä. P'op Hagä Do bag'āas do tyng, kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahë n'aa na-āāj hē ranu hawōöt. ¹²Tak'ëp hadoo do sa kyy me ramejäm. Hahy̆y da rejäm doo:

“B'ée T'aah radaj'ëep do paah,

taw'āats hē jāām ub tii, sét hē, sahōnh hē bagāa had'yyt doo.

Taw'āats hē ti né hē sahōnh hē danäh!

Taw'āats hē tak'ëp tahaj'ap do ta h'yyb gó tabawät!

Taw'āats hē tak'ëp tabahejoonh!

Taw'āats hē ji weh'ëeh, ji hyb n'aa jaw'yik!

Taw'āats hē ta ti ji j'aa etsë!”, näk sa kyyh.

¹³Tii bä y̆ maa napäh sahōnh hē kapahuuj wät doo, h̆y pong jé habong doo, badäk hahy̆y bä habong doo, t'öp dejëp do rababong bä, t'öp tamii yt hä habong do na-āāj hē rejäm doo:

“Tabagä tyng n'aa jó hasooh do hä, B'ée T'aah hä na-āāj hē,

ër j'aa etsë, ër weh'ëeh, ër hyb n'aa jawyyg had'yyt hē!

Ti né hē tak'ëp rabahejooj had'yyt hē”, näk sa kyyh.

¹⁴Tii bä ji meheet pé kabaj'aa do raky gadoo: “Y̆y. Tii d' né hē. Taw'āats hē”, näk sa kyyh. Tii bä 24 wahë n'aa hedoo do rabehty b'ëeh tūū P'op Hagä Doo, B'ée T'aah hadoo do rahyb n'aa jew'yik hyb n'aa.

Kets'aa däk do ky n'aa jaw'yik do heen n'aa ky n'aa hahy̆y

6 ¹Y̆ hapäh jāām hē pooj jé kets'aa däk do ky n'aa jaw'yik do heen n'aa B'ée T'aah bado hōm doo. Tii bä y̆ maa napäh ji meheet pé kabaj'aa do see kyyh. Tak'ëp ta kyyh, darung do ky hadoo. “B'ëep ana!”, näng. ²Y̆ hegā kän, tii bä kawaaro hawak do ti ahäng pój y̆y jé, tanaëenh doo. Karaba ta

jó hasooh do atón ta moo gó. Ta jó hasooh do hā takan'oo dāk ta soog.^b Ti tabahōm kǎn sahōnh hē ta majīī taj'aa et'ēek hyb n'aa, sa hāj n'aa hā tamejūū hyb n'aa kǎ.

³Kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hōm bā kǎ, ŷ maa napēē dāk kabaj'aa do see kyyh. “B'ēep ana!”, nāng. ⁴Tii bā anā kǎn kawaaro seeh. Hahiin tii. Ta jó hasooh do hā takan'oo dāk ta hejój, badāk hahŷŷ hā habong do rakamajīī hyb n'aa, sa da hadoo do radej'ēep hyb n'aa. Sēn-jeer tēg gaeh do kan'oo dāk kawaaro jó hasooh do hā.

⁵Ketsaa do see hā kǎ B'éé T'aah bado hōm bā kǎ, ŷ maa napēē dāk kabaj'aa do see kyyh. “B'ēep ana!”, nāng. ŷ hegāā kǎn, tii bā kawaaro hasus do ŷ hapēē dāg kǎn. Ji nu metyy do nahēē ta jó hasooh do moo gó. ⁶Tii bā kǎ, ji meheet pé kabaj'aa do sa mahang ky ganyyh ji kyyh hād hadoo do hahŷŷ da her'oot doo: “Sét adēb bā ramoo bok do sām, jāām hē da sét its kiw tiriig s'ēēb ta sām. Sét adēb bā ramoo bok do sām, jāām hē da tamawoob its kiw sewada hād nāng do s'ēēb ta sām.” Ti hadoo né hē, marejā manā joom oriib, joom uwa.” Nāng ta ti kyyh.

⁷Kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hōm bā kǎ, ŷ maa napēē dāk kabaj'aa do see kyyh. “B'ēep ana!”, nāng. ⁸ŷ hegāā kǎn, tii bā kawaaro saw'aak do ŷ hapēē kǎn. Ta jó hasooh do hād Dajēb. Ta jawén tabawāt panang Ades hād nāng doo, dejēp do rababong doo bā. Sa hā takan'oo dāk rabahej'oonh hyb n'aa, sét hē sa see dajēb had'yyt hē ran'oo bā ji meheet pé ken'yyh badāk hahŷŷ bā habong do uuh. Kaneb'ooh doo me, sah mahŷŷj, nahēē mahŷŷj, har'ēeng ji hawēh doo me radej'ēep da.

⁹Kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hōm bā kǎ, rama ejuu do tyng hŷ pong jé hahāng do yt hā ŷ hapāh P'op Hagā Do kyyh ramaher'oot do hyb n'aa, Jesus Kristo ma met'ēeg wāt do ranerēt do hyb n'aa sa majīī radejēēb bong do sa h'yyb tym. ¹⁰Hahŷŷ da raky hadoo tak'ēp hadoo doo me sa kyyh: “Āā kariw n'aa sahōnh hē mabag'āās doo, baad had'op doo, tsyt hē nesaa do mahānh hawāt doo, P'op Hagā Do heh'āāt doo, ny noo gó da maky n'aa etyy hāj n'aa haw'āāts hē habong do sa hā? Ny noo gó da ta sām mababaanh, āā radej'ēep do hyb n'aa? H'ēēd pénh g'ee da?”, nāk sa kyyh. ¹¹Tii bā kǎ ran'oo dāk sa hā saroor hawak doo, rapadedēēk hyb n'aa. Tii bā takaher'ood dāk sa hā, kanahēn d'os hē ragada nā hyb n'aa, sahōnh hē sa hataa, sa wakāān hedoo do sa majīī radej'ēep do pan'aa radejēp bā kǎ sa hā rabad'oo do paa hadoo.

¹²ŷ hapāh kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hōm bā kǎ. Tak'ēp k'āāts katajus wāt. Tak'ēp papŷŷj ty gamaug dāk, pāān hasus do hadoo. Kamarab ty hahiin dāk, majjyw ty gahiin doo da. ¹³Sagōōh rakajāk tūū badāk hahŷŷ bā, wiigo hād nāng do ag hapēēh do tūū kejāk doo da bah'ood an'oo bā. ¹⁴Wē badoo wād kǎn, ma kahé bāh ji apōōs doo da. Sahōnh hē waēē, sahōnh hē tsyt dēēg na-āāj hē rakahŷŷd kǎn P'op Hagā Do an'oo bā. ¹⁵Tii bā sahōnh hē badāk hahŷŷ bā habong do hāj n'aa sa wahē n'aa, hyb n'aa jewyk do sii hē, warahén sa wahē n'aa sii hē, ma nāng do sii hē, ta wób mejūū do sii hē, sahōnh hē sa karom, sahōnh hē kariw n'aa temah do sii hē rakejēn hōm pā

b 6.2 Hyb n'aa jawyk do heen n'aa, j'aa ketsē do heen n'aa na-āāj hē ta ti soog. **c 6.6** Tak'ēp da badāk hahŷŷ bā habong do rabas'aah da, tahanāng pé tii. Tak'ēp ta bahānh taky n'aa gebah ji waa ti noo gó, rejoom do karejā dāk do hyb n'aa.

gabeho doo gó sa wób, waëë bã, pã yb mahang sa wób. ¹⁶ Hahÿÿ da rabetsëë waëë hã, pã yb hã na-ääj hë: “Bë kajäg äã jó! Äã bë ejën tabagã tyng n'aa jó hasooh do mahãnh! Äã bë jejën B'éé T'aah äã wë takawajãän do mahãnh. ¹⁷ Takaja däk do hyb n'aa ta sãm baj tak'ëp äm n'aa näng doo, P'op Hagä Doo, B'éé T'aah daheeh ranoo doo. Dooh hajaa pé ked'ëëp péh”, nãk da sa kyyh.

144 miw kasëëw bok do sa ky n'aa hahÿÿh

7 ¹ Ta ti jawén ÿ hapëë däk ji meheet pé ääs. Papÿÿj hana hënh ta see bagëët, papÿÿj hahyng hënh ta seeh, ta karawaa me ta seeh, ta karawaa see me ta see bagëët. Ji meheet pé tabahëm do rameso padëëk, hëëj hã, akajar hã, b'aa hã rabanahëm hyb n'aa. ² Tii bã ÿ hapëë däk ääs seeh, papÿÿj hana hënh naa hasëëk doo. Moo heen n'aa ta hã kerih do ji metsaa doo^d P'op Hagä Do hedëb had'yyt do ma tatón ta moo gó. Tii bã ji meheet pé ääs hedoo doo, sa hã takan'oo däk do hëëj hã akajar na-ääj hë rarejää hyb n'aa, tama-her'oot tak'ëp hadoo doo me ta kyyh. Hahÿÿ da ta kyyh sa hã: ³ “Bë rejã manä nä hëëj, akajar, joom. Pooj jé dó ää ets'aa däk da ta heen n'aa P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do karom sa mabooh hã”, näng ta kyyh. ⁴ Tii b' ÿ maa napëë däk nyy hë tii, ta heen n'aa sa mabooh hã kets'aa däk doo. 144 miw mäh, sahõnh hë 12 hedoo do Isaraëw^e taah sa panaa mahang.

⁵ Judah panaa mahang 12 miw,

Rubën panaa mahang 12 miw,

Gad panaa mahang 12 miw,

⁶ Aseer panaa mahang 12 miw,

Napatawi panaa mahang 12 miw,

Manaséh panaa mahang 12 miw,

⁷ Simijaw panaa mahang 12 miw,

Rewi panaa mahang 12 miw,

Isakah panaa mahang 12 miw,

⁸ Seburün panaa mahang 12 miw,

Joséh panaa mahang 12 miw,

Bën-Jamih panaa mahang 12 miw na-ääj hë.

Tak'ëp hajök do Jowāw hapäh do ky n'aa hahÿÿh

⁹ Ta ti jawén ÿ hegäã wät, tii bã tak'ëp hajök do ÿ hapäh. Dooh ji haja bã ji etsén bã tak'ëp rabahajök do hyb n'aa. Sahõnh hë häj n'aa buuj uuh, sahõnh hë panaa uuh, sahõnh hë né hë badäk hahÿÿ hã habong do uuh, sahõnh hë sa kyyh her'oot do uuh tii. P'op Hagä Do bag'äas do tyng n'aa pooj jé, B'éé T'aah pooj jé rabab'ëeh. Hawak sa saroor. Sa moo gó rapatsëë madyyk g'aad hadoo, ratsebë do heen n'aa. ¹⁰ Tak'ëp rageëënh hahÿÿ da:

“P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do

tabagã tyng n'aa jó hasooh doo,

B'éé T'aah na-ääj hë ti ër hed'ëëp doo!”; nãk sa kyyh.

^d 7.2 P'ooj ub sa moo heen n'aa hã takerii däk sa häd heen n'aa. Ta me rabats'aa däk sa h'ëëd hedoo doo. Ta me na-ääj hë rabats'aa däk kerih do hã taky n'aa jawyg däk hyb n'aa.

^e 7.4 Jakóh né ti Isaraëw.

¹¹ Sahõnh hē āās rabab'ēēh P'op Hagä Do bag'āās do tyng n'aa w'oo hā, 24 hedoo do wahē n'aa w'oo hā, ji meheet pé kabaj'aa do w'oo hā. Tii bā rabehty b'ēēh tūū, tūū ramabooh ehyy bēēh, tii bā P'op Hagä Do hā raj'aa etsēē kån.

¹² Hahỹỹ da sa kyyh:

“Ỹỹ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē!

Ōm, P'op Hagä Doo, āā h'yy kaha'eeh doo,

ōm āā j'aa etsēē had'yyt hē,

ōm āā hyb n'aa jewyyg had'yyt hē.

Tak'ēp mahajaa do a h'yyb gó tabawäd had'yyt hē.

A wē āā tsebee had'yyt hē sahõnh hē āā hā mabanoo do hyb n'aa.

Ōm āā wehēē had'yyt hē.

Sahõnh hē bagāā had'yyt do ōm.

Tak'ēp mabahejooj had'yyt hē!

Ỹỹ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē!”, nāk sa kyyh.

¹³ Tii bā 24 hedoo do wahē n'aa see ỹ teaanh: “Jaa ti saroor hewak doo gó hab'ēēh doo? N'yy hēnh rahana?”, nāng.

¹⁴ Ti ỹ ky gadoo: “Dooh ỹ hapēē bā. Ōm ti hapäh, hyb n'aa jawyk doo”, nāng ỹ ta hā.

Ti hā ỹ taky hadoo: “Ti ti nanāng tak'ēp rabahoop noo gó hahob bong do paah. Sa saroor rahetsyyd bong, hewak sa saroor ran'oo bā B'éé T'aah majjyyw hyb n'aa”,^f nāng. ¹⁵ “Ti hyb n'aa”, nāng, “P'op Hagä Do bag'āās do tyng n'aa pooj jé rabab'ēēh. Ta hā ji hyb n'aa jaw'yyk do tób n'aa yt hā ta hā rahyb n'aa jew'yyk, ta wē ramoo bok adēb bā, atsēm na-āāj hē. P'op Hagä Doo, tabag'āās do tyng n'aa jó hasooh do tabawät da sa mahang, sa hā tamo n'aa jesuu da. ¹⁶ Dooh rasa boo bā, dooh rahoo kaaj boo bā. Dooh papỹỹ bag tak'ēp baju do rahob boo bā, dooh na-āāj hē tak'ēp batäng do rahob boo bā. ¹⁷ Tii d' tawén hadoo, B'éé T'aah, P'op Hagä Do bag'āās do tyng n'aa hoo gad'oo bā hageēt do hag'āās da sa hā, b'éé hagä n'aa ta masāāh baad tabahag'āās doo da. Tama-hūūm da ta tii, naēng ji hedēb had'yyt hē hanoo doo hēnh. P'op Hagä Do awug hõm da sa ty nabēēh, ta tii bā dooh ji aód wäd bā do hyb n'aa”, nāng 24 hedoo do wahē n'aa see kyyh.

Setsi däg do hadoo do kets'aa dāk do ky n'aa hahỹỹh

8 ¹ Setsi däg kets'aa dāk do ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa B'éé bado hõm bā kã, badatih dāk hỹ pong jé 30 minut tahyb n'aa péh.

² Tii bā setsi hedoo do āās P'op Hagä Do matym gó hab'ēēh do ỹ hapēē kån. Tii bā takan'oo dāk sa hā setsi gamehỹỹh do nahēēh, torõm-bet häd nāng doo.

³ Tii bā kã, āās see ana kån, rama ejuu do tyng pa tabag'ēēd dāk. Buu benyym do ji ejuu do nahēē k'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb ta moo gó tatón. Tii bā hajõng buu benyym do in-sijēēn häd nāng do takan'oo dāk ta hā, buu benyym do rama ejuu do tyng k'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb jó tama ejuu hyb n'aa, P'op Hagä Do karapee ta hā ky n'aa ets'ēē do daheeh P'op Hagä do hā

f 7.14 Jesus sa hyb n'aa dajēp do hyb n'aa kawug hõm sahõnh hē nesaa do sa h'yyb gó hanāng do paah. Tii d' né hē tahanāng pé tii.

takan'oo dāk hyb n'aa. ⁴Tii bā āas moo gó naa in-sijēēn tsyg as'ēēg kǎn P'op Hagā Do wē. Atsyg as'ēēg kǎn ta wē, ta karapee ky n'aa ets'ēē do sa kyyh sii hē. ⁵Tii bā āas bado dāk buu benyym do nahēēh, rama ejuu do sēh me tah'aa dāk, tii bā kǎ sahōnh hē hēēj haw'āats hē wē tadawāts hyy kǎn. Tii bā tetoow kǎn, daruu dāk, awyby kǎn, k'āats katajus kǎn.

Setsi gameh'ŷȳh do nahēē torōm-bet hād nāng do ky n'aa hah'ŷȳh

⁶Tii bā kǎ, setsi hedoo do āas gameh'ŷȳh do nahēē pats'ēē do ramatakā dāk ragameh'ŷȳh hyb n'aa.

⁷Tii bā pooj jé hadoo do āas gameh'ŷȳh kǎn ta gameh'ŷȳh do nahēēh. Tii bā kǎ, naēng tak'ēp dagāp do pǎ hado dāk doo, tēēg hōō majyyw mahang kamekuuj dāk do na-āāj hē kepyy hyy kǎn hēēj hēnh. Tamawoob hē hadoo do see aooj jēē kǎn hēēj bód. Tamawoob hē hadoo do hāj n'aa bā hanāng do uuh aooj jēē kǎn b'aah. Sahōnh hē jawii aooj jēē kǎn.

⁸Tii bā āas see gameh'ŷȳh kǎn ta gameh'ŷȳh do nahēēh. Tii bā kǎ, waēē hadoo tak'ēp p'op nu dāk do kadaw'uuh do kadawāts tu akajar me. Akajar bód majyyw hado dāk. ⁹Tamawoob hē ta me habong do uuh dejēp. Tamawoob hē akajar me habong do marakate uuh karejā bong.

¹⁰Tii bā āas see gameh'ŷȳh kǎn ta gameh'ŷȳh do nahēēh. Tii bā sagōōh tak'ēp haeh doo, ta bag tak'ēp hōō eh do hadoo, p'op naa tabadēē hyng. Tamii wób me, naēng k'āats gó hana do wób me tabadēē kǎn. ¹¹“Datsāng Doo”, sagōōh hād. Naēng uuh datsēē kǎn ta ti haj'aa. Hajōk badāk hah'ŷȳ hā habong do radejēp ta ti naēng datsāng do an'oo bā.

¹²Tii bā, āas see gameh'ŷȳh kǎn ta gameh'ŷȳh do nahēēh. Tii bā sēt hē pap'ŷȳj bāh, sēt hē kamarab bāh karejā kǎn. Pawóp hē pap'ŷȳj bāh, pawóp hē kamarab bāh mad'aak doo, dooh takarejā bā. Tamawoob nuu me ji etyn bā sagōōh, tamawoob hē hadoo do see karejā wāt. Rababong do paa badagyb dāk. Sēt adēb bā bód, sēt hē atsēm bód dooh bag nāng péh. ¹³Tii bā, ŷ baheg-āas bā, ŷ maa napāh wawii p'op wē hā kapuuh do kyyh. Hah'ŷȳ da ta kyyh: “Tak'ēp baad nado da, tak'ēp baad nado da badāk hah'ŷȳ bā habong do sa hā, tamawoob hē āas mad'aak do ragameh'ŷȳh do nahēē ragameh'ŷȳ bā kǎ. Tak'ēp baad nado né da sa hā ta ti an'oo bāl”, nāng wawii kyyh.

9 ¹Tii bā ji moo séd me hadoo do āas kǎ gameh'ŷȳh kǎn ta gameh'ŷȳh do nahēēh. Tii bā kǎ, ŷ hapāh sagōōh tūū, hēēj hā hadāng doo.⁸ Ta hā takan'oo dāk tak'ēp t'ōp gadarong do tabanesaa hēnh noo tēg. ²T'ōp gadarong do banesaa do tanoo gas'ēēs bā, ganyyh tēēg tsyg tak'ēp hadoo doo, p'op hasēēk doo, tēēg hōō tsyg nāng do hadoo. Pap'ŷȳj, wē na-āāj hē ta tsyg ty gatsēē dāk. ³Ta tsyg mahang ragenyyh sabakar. Jé pad'yyt hē, hēēj haw'āats hē sabakar baboo kǎn. Sa hā takan'oo dāk sēēj betuuk doo da rabetuuk hyb n'aa. ⁴Kamejō dāk sa hā jawii, b'aah, joom na-āāj hē ranarejāā hyb n'aa. Kamejō dāk sa hā jāām hē hēēj haw'āats hē habong do P'op Hagā Do ma heen n'aa sa maboar nanāng do rabetuuk hyb n'aa. ⁵Dooch takan'oo bā sa hā ta ti radej'ēēp hyb n'aa, jāām hē takan'oo dāk ji moo séd me kamarab noo gó rarehejāā hyb n'aa hēēj haw'āats hē habong doo. Datés do rahoop, sēēj ji tetuuk do ji ahoop doo da. ⁶Ta ti bawāt noo gó hēēj haw'āats hē habong do ratyw

n'aa esoos da radejêp hyb n'aa paawä, tak'êp rabahoop do hyb n'aa. Ti hadoo né hê, dooh da rawyyd bä. Rakarên da radejêb paawä, ti hadoo né hê, dooh rahaja bä radejêb bä.

⁷Rakaneb'ooh noo gó ji enyyw hõm do kawaaro kaneb'ooh do pan'aa hadoo sabakar. Soog hadoo k'ääts tég gabarêeh do s'ëeb sa nuu gó hatoonh doo. Ajyy ȳȳj häd hadoo sa mamets. ⁸Ȳȳj s'ëen hadoo sa s'ëen. Awad reāw häd näng do hadoo sa tég. ⁹Sa h'yyb gatsapoog n'aa, h'yy kasep'ook sapaar s'ëeb hadoo. Tak'êp maa nesaa do sa kég kyyh, hajông do kawaaro, kawaaro ratakyyk do na-ääj hê kaneb'ooh doo hênh waj'aah do ky hadoo. ¹⁰Dõm enäh. Sëej hadoo sa w'ooh. Sa w'oo hã hana doo me ta mah'ȳȳj me hëej haw'ääts hê habong do rabahoop ran'oo bä ji moo séd me kamarab noo gó. ¹¹Ääs nesaa do t'öp gadarong doo gó tabanesaa hênh naa hanyyh doo, sa wahê n'aa. Eberew kyy me ta häd Abadôn. Gereg kyy me ta häd Aporijôn.^a

¹²Pooj jé tak'êp nesaa do s'ëeh hadoo doo gó ȳ hapäh do tabëej hõm kân. Pawóp hê rahoop do pan'aa ti abong nä.ⁱ

¹³Ji ma poo oow see pé hadoo do ääs gamehã kân tii bä ta gameh'ȳȳh do nahëeh. Tii bä, P'op Hagä Do pa hahäng do in-sijëen rama ejuu do tyng k'ääts tég gabarêeh do s'ëeb, ta sasu me habëeh do poo gesôm doo bä naa ȳ maa napäh ky ganyyh doo. ¹⁴Hah'ȳȳ da ta ti kyyh ji ma poo oow see pé hadoo do ääs hã: “Masood hõm ji meheet pé hedoo do ääs tamii maeh do Éw-Parat häd näng doo bä kamaw'yyd däk doo”, näng poo gesôm doo bä naa ganyyh do kyyh. ¹⁵Tii bä tasood hõm ji meheet pé hadoo do ääs, tamawoob hê hadoo do uuh badäk hah'ȳȳ hã habong do radej'ëep hyb n'aa. Ta ti noo gó bë no n'aa däg né hê, ta ti radej'ëep hyb n'aa ji meheet pé hedoo do ääs P'op Hagä Do enyyw däk. ¹⁶Ȳ maa napäh nyy hê sa warahén kawaaro jó hah'üüm doo: 200 milhões.

¹⁷Hah'ȳȳ da säh ȳ hadoo doo gó ȳ hapäh kawaaro, ta jó hah'üüm doo: Ty gahiin, tëeg hõo ty hahiin do hadoo, jabaruut, saw'aak do na-ääj hê sa h'yy gatsapoog n'aa. Kawaaro sa nuuh, awad reāw nuu häd hadoo. Sa noo gó naa ganyyh tëeg hõo, tëeg tsyg, saw'aak do na-ääj hê. ¹⁸Tamawoob hê hadoo do uuh badäk hah'ȳȳ hã habong do dejêp, tëeg hõo, tëeg tsyg, saw'aak do mah'ȳȳj. ¹⁹Sa hejój banä kân sa noo gó naa, sa dõm hã naa. Aw'yy hadoo sa dõm. Sa dõm poo gad'oo hã nu enäh. Tii me rarejã badäk hah'ȳȳ hã habong doo.

²⁰Hëej haw'ääts hê habong do wób, nadejêp doo, sahõnh hê ta ti rabahapëë né paawä, dooh rat'yyd kamehĩn bä baad nadoo do ramoo bok do hã. Dooh reréd bä karap'aar h'yyb nesaa do rahyb n'aa jew'yyk doo. Dooh reréd bä sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk doo. K'ääts tég gabarêeh do s'ëeb, k'ääts tég hawak do s'ëeb, k'ääts tég hahiin do s'ëeb, pä s'ëeb, b'aa s'ëeb ta ti sa kabarii. Dooh rahapëë bä, dooh ramaa napëë bä, dooh raboo bä. ²¹Dooh badäk hah'ȳȳ bä habong do rat'yyd kamehĩn bä ta wób radej'ëep do hã, ramehëm do hã, sa ȳym nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabe'ȳȳh do hã, ta wób sa ma rets'ëek do hã.

h 9.11 “Rejã doo,” tahanäng pé ta häd. **i 9.12** Tamawoob hê hadoo do rahoop do pan'aa see 8.13 hã wawii her'oot do paa né tii.

Kerih do kapōōs do ky n'aa hahȳȳh

10 ¹Tii bā āās tak'ēp kabaj'aa do see ȳ bahapāh h̄y pong jé naa hahyng doo.^j Wē puh mahang tabahyng. Sarahōd ta nu pong jé tabakēē. Papȳȳj gabarēēh do hadoo ta mamets. Tēēg hōō hadoo ta tsyym. ²Kerih do kapōōs do paa kapyn hōm do ta moo gó. Ta tsyym hub akajar jó tabahāng. Hēēj hā ta tsyym s'ȳy bahāng. ³Tak'ēp ta kyyh, awad reāw hād nāng do hahih wāt do hadoo, ām n'aa nāng doo. Taky ganyyh bā, setsi hedoo do darung do raky gadoo. ⁴Ȳ berih bā paawā setsi hedoo do darung do sa kyyh, ȳ maa napāh kyyh hā ȳy, h̄y pong jé naa hahȳȳh da ky hadoo doo: “Merii manā setsi hedoo do darung do rahe'oot doo. Maher'ood manā da”, nāng h̄y pong jé naa ky ganyyh do kyyh hā ȳy.

⁵Tii bā, āās akajar jó, hēēj hā na-āāj hē hageēt do ȳ hapēē wāt doo, p'op ta moo hub tagadahēē kán wē hā. ⁶Tii bā ká, hedēb had'ȳyt do hād gó, ky kaneh'ȳyt doo me taky dāng. Wē, papȳȳj, kamarab, sagōōh, badāk hahȳȳh, sahōnh hē ta hā hanāng do sii hē, akajar ta me habong do sii hē pahuuj wāt do hād gó né hē taky dāng. Hahȳȳh da ta kyyh: “Dooh da P'op Hagā Do gadaa wād bā. ⁷Ta gameh'ȳy do nahēē setsi hadoo do āās ká gamehā bā ká, kaja dāg kán da P'op Hagā Do h'ȳyb dāng do ji nahapāh nā doo. Ta ky n'aa rod sa hā tametēēh do paa hadoo doo da né da”, nāng āās kyyh.

⁸Tii bā ká, h̄y pong jé naa ky ganyyh do kyyh, pooj jé ȳ maa napāh doo, p'aa hēnh taky hadoo hā ȳy. “Magado kerih do kapyn dāk doo, āās akajar jó, hēēj hā tsyym hāng do moo gó naa”, nāng ta kyyh hā ȳy. ⁹Tii bā ta wē ȳ bahōm, ȳ betseē kerih do tabanoo hyb n'aa hā ȳy. Ti taky hadoo hā ȳy: “Mado dāg. Makarēēb jēēh. Egēēh da a noo gó, mabaa bēēh hadoo. A wog gó da matsing”, nāng ta kyyh. ¹⁰Tii bā kerih do ȳ bado dāk ta moo gó naa, ȳ awa jēng. Egēēh né hē noh ȳy gó, mabaa bēēh hadoo. Ȳ karēēb jēng jawén paa bā, matsii kán wok ȳy gó. ¹¹Tii bā rē tanyy ky hadoo hā ȳ hahȳȳh da: “Kamejō dāk a hā, p'aa hēnh mamaher'oot hyb n'aa ta jawén hana do ky n'aa P'op Hagā Do metēēh do hajōk do hēēj haw'āāts hē habong do sa ky n'aa hā, hajōng hāj n'aa babuuj sa ky n'aa hā, hajōk hedoo do badāk hahȳȳh bā sa kyyh her'oot do sa ky n'aa hā”, nāng hā ȳ her'oot doo.

Pawóp hadoo do P'op Hagā Do ky n'aa rod sa ky n'aa hahȳȳh

11 ¹Tii bā takan'oo dāk hā ȳy ji metyy n'aa nahēē ji tatu hadoo doo. Ti rē tanyy ky hadoo hā ȳy: “Ahōm, mety P'op Hagā Do rahyb n'aa jew'ȳyk do tób n'aa ta madawēēt doo, ta gagod, h'ēēd pénh tanu dāk. Mamety na-āāj hē P'op Hagā Do hā rama ejuu do tyng. Metsén ta tii bā P'op Hagā Do hyb n'aa jew'ȳyk doo, nyy hē. ²Mety manā P'op Hagā Do rahyb n'aa jew'ȳyk do tób n'aa wahoo. Ta ti takan'oo dāk P'op Hagā Do karapee nadoo do sa hā. ⁴²ta kamarab n'aa rababep panang Jerusarēnh. Ti hyb n'aa mety manāh.^k ³Ȳ mejūū da pawóp hadoo do kēh ȳ n'aa herot doo. Kēh ȳ n'aa ramaher'oot da ta wób sa hā ta ti 1,260 ta ā noo gó.^l Saroor hebaan do hejooh do ji h'ȳy katón do heen

j 10.1 Badāk hahȳȳh bā naa Jowāw bahapāh tii. k 11.2 Rawén bep da, raty n'aa ges'ȳyk do hyb n'aa P'op Hagā Do tób n'aa wahoo. Rakarēn rarejāā tii. Dooh rahyb n'aa jewȳȳg bā da, tahanan̄g pé tii. l 11.3 1,260 ta āh hedoo doo, 42 kamarab né tii, tēg nad'ēēd is do 2 hā takerii dāk doo.

n'aa rapadedëek da", näng ta kyyh. ⁴Pawóp hadoo do ta ky n'aa rod, pawóp hadoo do joom oriib, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hê bag'âas do pooj jê habëëh do tii.^m Pawóp hadoo do ta bag tyng, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hê bag'âas do pooj jê habëëh do ti na-âaj hê.ⁿ ⁵Sa majiï rakarên bã rarahejã bã paawã sa hã, tëëg hõo ganyyh sa noo gó naa sa majiï ragawats'iik hyb n'aa. Tii da radej'ëep sahõnh hê sa hã rarejãã karên do paawã. ⁶P'op Hagã Do an'oo däk sa hã 42 kamarab noo gó naëng nadots wäd ran'oo bã, P'op Hagã Do ky n'aa rahe'ood nuuj jê. P'op Hagã Do an'oo däk majyyw hado däk ran'oo bã naëng. Tan'oo däk na-âaj hê sahõnh hê hedoo pé baad nadoo doo me badäk hahÿ rarejãã. Rakarên do pénh tii d' rabad'oo P'op Hagã Do anoo sa hã.

⁷Rabahajaa bã kã P'op Hagã Do ky n'aa ramaher'oot doo, 42 kamarab bahëej jëng bã kã, tabanas'aa, tak'ëp t'öp gadarong doo gó naa, tabanesaa hënh naa hanyyh do kamaj'ï da sa wë, taj'aa et'ëek da sa hã, tadej'ëep da.

⁸Panang ky n'aa etsëeh do tyw n'aa bã abë hõm da sa kamag n'aa. Panang Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do repëem däk do paa ti panang ky n'aa etsëeh doo. Sodoma, Esit na-âaj hê ramaneëenh ta ti panang häd wób.^o ⁹Sahõnh hê né hê badäk hahÿ bã habong doo, ajyy, ÿÿj, sahõnh hê panaa uuh, sahõnh hê sa kyyh her'oot do sa uuh, sahõnh hê hãj n'aa babuj uuh na-âaj hê, tamawoob hê ta ãh, sét hê ta bód ta jó noo gó raheg'âas da sa kamag n'aa paah. Dooh da ran'oo bã sa kamag n'aa radakã jëë bã. ¹⁰Sahõnh hê badäk hahÿ hã habong do ratsebë da pawóp hadoo do dejëp do paa sa hyb n'aa. Tak'ëp ratsebë do hyb n'aa kã, sa matym n'aa ramejũũ da sa da hadoo do wë. Tii d' rawén d'oo tak'ëp rabahoop do hyb n'aa paa pawóp hadoo do ta ky n'aa rod sa moo gó.

¹¹Ti hado né paawã, tamawoob hê ta ãh, sét ta bód ta jó jawén paa bã, ta pahuunh do ji edëb hanoo do P'op Hagã Do hã hana do edëeb bong sa kamag n'aa paah. Edëb bë kãn. Tak'ëp rabeyÿm bong sahõnh hê ta ti hapäh doo.

¹²Tii bã pawóp hadoo do ramaa napëë wät kyyh tak'ëp hadoo do hÿ pong jê naa. "Bë as'ëëg wawëë hê", näng ta ti kyyh sa hã. Tii bã wë puh mahang rabas'ëëg kãn hÿ pong jê sa majiï matym gó.

¹³Ti noo gó né hê tak'ëp k'ääts katajus wät. Tób panang bã hatoonh do ji moo sahõnh hê ken'yÿh sét hê kag'ëëd bëëh. 7 miw panang buuj dejëp k'ääts katajuus do haj'aa. Ta wób kã, kedëeb bong do raj'aa etsëë wäd kãn tii bã P'op Hagã Do hÿ pong jê hawät doo.

¹⁴Tabëej hõm kãn pawóp däg kã tak'ëp nesaa do s'ëeh hadoo doo gó ÿ hapäh doo. Tamawoob hê hadoo doo kã ti awät nã.

Setsi däg do gamehÿÿh do nahëë ky n'aa hahÿÿh

¹⁵Tii bã setsi hedoo do äas kã gamehã kãn ta gamehÿÿh do nahëëh. Tii bã hajõng kyyh tak'ëp ky hedoo do ky ganã kãn hÿ pong jê. Hahÿÿ da sa kyyh:

"Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'ÿy kaha'eeh doo,
Kristo tah'yÿb däng do na-âaj hê tii kã hÿÿ kã sahõnh hê badäk hahÿ
bag'âas doo.

m 11.4 P'op Hagã Do ky n'aa rod Sakarija häd näng do hapäh do paa ti ta tii. **n 11.4** Joom oriib, ta bag tyng pawóp hadoo doo, ta ky n'aa rod sa metëë n'aa tii. **o 11.8** Jerusarënh panang hã rapes'äap tii.

Tabagāa had'yyt da", nāk sa kyyh.

¹⁶Tii bā 24 hedoo do wahē n'aa, sa bagā tyng n'aa jó hat'oonh do rabehty b'ēēh P'op Hagā Do matym gó. Tūū sa maboore me rabehty bēēh, P'op Hagā Do raj'aa etsēē kán. ¹⁷Hahȳy da sa kyyh:

"A wē āā tseb'ee, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagā Do Sahōnh Hē Haj'ap Doo.

Ōm né ti da hē hawāt doo, p'ooj ub hawāt doo, h̄y jawén hawād had'yyt doo.

A wē āā wén tseb'ee, tak'ēp hadoo do a hejój mametā dāk do hyb n'aa, sahōnh hē mabagāā dāg kán do hyb n'aa.

¹⁸Tak'ēp sahōnh hē h̄y n'aa babuuj rakawajāān paa a wē.

Kaja dāg kán h̄y k̄a makawajāān doo gó ta sām mabaanh doo.

Kaja dāk dejēp do paa nesaa doo hēnh maky n'aa etyy doo.

Kaja dāk na-āāj hē ta sām baad hadoo do manoo do a ky n'aa rod sa hā, tsyt hē a wē kasēew bong doo, ōm weh'ēēh do sa wē na-āāj hē.

Tii d' mabad'oo ky n'aa nets'ās do sa hā, ky n'aa etsēēh do sa wē na-āāj hē.

Ōm rejāā da badāk hahȳ rejāā doo", nāk sa kyyh.

¹⁹Tii bā noo kasēets dāg kán P'op Hagā Do rahyb n'aa jew'yyk do tób n'aa h̄y pong jé hasooh doo. Ta hood P'op Hagā Do ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa ji hapēē kán tii bā ta gó hahāng doo. Tak'ēp tabawyp tii bā, tak'ēp tadarung, et'oom, naēng tak'ēp dagāp do pā hado dāk do kajāg kán.

Ȳynh, tabanas'aa daheeh Jowāw hapāh do ky n'aa hahȳy

12 ¹Tii bā k̄a, tak'ēp meuj n'aa nāng do heen n'aa ganyyh wē hā. Ȳynh ganyyh. Papȳy gabarēēh doo da ta saroore tagana doo. Kamarab jó tabagēet. ¹²sagōōh ta nuu gó hasooh do hā.^p ²Etaah ȳynh hadoo doo. Tak'ēp tabawaam ajān mahȳy ganyyh do hyb n'aa.

³Tii bā tak'ēp meuj n'aa nāng do heen n'aa see ganyyh wē hā. Tabanas'aa hahiin do tak'ēp haeh do ganyyh. Setsi ta nuuh. Setsi ta soog. Ji moo sahōnh hē ta s'āān, dōm nāng.^q ⁴Tamawoob hē hadoo do uuh sagōōh tadewāts hyng tūū hēēj hā ta dōm me. Ȳynh hedoo do ajān benāng do pan'aa pooj jé tabanas'aa bag'ēēd dāk, ajān benyy dāk bā k̄a nyyw hē tabawēh hyb n'aa paawā.

⁵Tii bā ta t'aah a'jyy enyy dāg kán. Doo tabanas'aa haja bā ȳynh hadoo do t'aah tawēē jēē bā, nyyw hē P'op Hagā Do masāg kán do hyb n'aa ta wē, tabagā tyng n'aa wē k̄a. Sahōnh hē h̄y n'aa buuj ȳynh hadoo do t'aah bag'āās da. Tagawats'iik da ta hā ky nadah'eēh doo.^r ⁶Tii bā ȳynh hadoo do kejēn hōm tabanawāng hēnh, ta pooj jé P'op Hagā Do benyyw dāk doo hēnh. Ta tii bā ȳynh rabahagāā kán 1,260 ta āā noo gó.^s

p 12.1 Isaraēw buuj P'op Hagā Do karēn do moo bok do heen n'aa tahyb n'aa pé ta ti ȳynh.

q 12.3 Nesaa Do Yb né hē ti tabanas'aa. r 12.5 Gereg kyy me hahȳy da takerii dāk: "Sapaar s'ēēb tabagā n'aa heen n'aa da." Sa moo gó bagā n'aa ratōn rabag'āās do heen n'aa. Sapaar s'ēēb tabag'āās do heen n'aa, tagamawats'iik do ta maji, ta hā ky nadah'eēh doo, tahañāng pé tii.

Jesus ky n'aa né ti hahȳy. s 12.6 42 kamarab tii. Tamawoob hē ta baab, ji ma poo oow see pé kamarab ta jó tii.

⁷Tii bā rakaneb'oooh h̄y pong jé. Mikéw ká, āās sa wahē n'aa, āās ta sii habong do rakaneboh kán tabanas'aa sa sii, āās nes'aa padēēk do tabanas'aa karapee sa sii. ⁸Tabanas'aa rakamajē boo né paawā Mikéw sa wē, dooh tahaja bā Mikéw. Ti hyb n'aa dooh takan'oo wäd bā h̄y pong jé raboo boo bā, tabanas'aa hā, ta karapee sa hā. ⁹Tabanas'aa yb paa radawäts hyng tūū. Ti né hē ti aw'yy hadoo do p'ooj ub hawät do Dijab ramaneēēnh doo, Nesaa Do Yb. Ti né hē ti ta s'ee hēnh, dawēē P'op Hagä Do mahānh sahōnh hē badāk hahȳy hā habong do h'yyb mahūūm do paah. Badāk hahȳy hēnh radawäts hyng, āās nesaa do ta karapee hedoo do daheeh.

¹⁰Tii bā ȳ maa napäh tak'ēp h̄y pong jé her'oot doo. Hahȳy da ta kyyh:

“Kaja däg kán h̄y ká P'op Hagä Do ji ted'ēēp do Nesaa Do Yb hejój mahānh.

Kaja däg kán na-āāj hē ta hejój me sahōnh hē tabag'āās doo.

Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hyb n'aa jawyg dāk h̄y ká sahōnh hē sa bahānh.

Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do dawäts hyng do hyb n'aa ēr h̄y j̄y hedoo do

ky n'aa tapa had'yyt hē do P'op Hagä Do matym gó.

¹¹B'éé T'aah majjyw hyb n'aa,

ta ky n'aa ramaher'oot do hyb n'aa, raky daheeh do hyb n'aa na-āāj hē ta ti raj'aa et'ēēk ta ti sa majīī, Nesaa Do Yb.

Dooch ta bahānh rakamahān bā badāk hahȳy hā ji hawät doo.

Ti hyb n'aa, dooh reŷȳm bā dajēb hā.

¹²Ti hyb n'aa, bē tsebee h̄y pong jé.

Sahōnh hē bē h̄y pong jé habong do bē tsebee!

Bēē ká, badāk hahȳy bā habong doo,

akajar me habong do na-āāj hē,

tak'ēp nesaa da bē hā bē wē Dijab bahyng do hyb n'aa.

Tak'ēp né hē takawajāān,

tahapēē dāk do hyb n'aa edaa dāk radawäts gēēt doo”,

näng h̄y pong jé her'oot do kyyh.

¹³Tabanas'aa bahapäh bā ká ti tūū, badāk hahȳy hēnh radawäts hyng doo, ta no n'aa masoo ȳnh t'aah henäng doo. ¹⁴Dooch tabanas'aa haja bā, ȳnh hadoo do hā takan'oo dāk do hyb n'aa wawii tak'ēp haeh do kēg, tabanawäng hēnh ta hā tabenyww dāk doo hēnh takapuh hōm hyb n'aa, takejēn hyb n'aa. Ta tii bā rabahag'āās ta hā tamawoob hē ta baab, ji ma poo oow see pé kamarab ta jó. Dooch aw'yy hadoo do haja bā ta t'īī hēnh tahōm bā. ¹⁵Tii bā aw'yy hadoo do etsós wät naēng. Tamii hado dāk. Takarēn paawā wän n'aa hejooonh do bahēm hyng ȳnh. ¹⁶Dooch tahaja bā. Ȳnh hadoo do k'āāts masaa kán. K'āāts karēēb jēng tamii tabanas'aa noo gó ganyyh doo. ¹⁷Ti hyb n'aa tak'ēp tabanas'aa kawaj-āān kán ȳnh wē, ti hyb n'aa ahōm kán ȳnh hadoo do panaa wób sa wē takamajīī hyb n'aa. P'op Hagä Do mejūū do ky daheeh do ti ta panaa wób,^t Jesus ky n'aa nerét doo. ¹⁸Tii bā akajar nabyy me tabanas'aa bag'ēēd dāk.

t 12.17 Jesus hā h̄y ká'eeh do tii.

Tabanas'aa see akajar me naa hanyyh do ky n'aa hahÿÿh

13 ¹Tii bā ÿ hapäh tabanas'aa see akajar me naa hanyyh doo. Setsi ta nuuh. Ji moo sahõnh hē ta s'ään. Ta s'ään hā ti atoonh ta soog. Sét ken'yyh ta nuu hā takerii dāk ta hād wób P'op Hagä Do tah'yyb rejää doo. ²Awad rewopaad hād nāng do hād hadoo ta ti tabanas'aa ÿ hapäh doo. Awad see péh, uus hād nāng do hadoo ta tsyym, ta mooh. Awad reāw hād nāng do noo hadoo ta nooh. Tabanas'aa seeh, dõm nāng doo, "pooj jé ÿ hapäh doo, an'oo dāk ta hejój, tabag'āas doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hā. Tan'oo dāk na-āāj hē ta hā tak'ëp tahyb n'aa jawyg dāk hyb n'aa. ³Akajar me hanyyh do tabanas'aa nuu see hā ta rog noo eh do paa tyw n'aa. Dajëp ji edoo né paawā ta rog mahÿÿj, dooh tadajëb bā. Mah'uu dāk ta rog. Ti hyb n'aa, sahõnh hē badāk hahÿÿ bā habong do rahyb n'aa meuunh, rawén ky süüt tabanas'aa tame hanyyh doo. ⁴Tii bā badāk hahÿÿ bā habong do rahyb n'aa jewyyg däg kån tabanas'aa dõm nāng doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jawyg dāk tan'oo dāk do hyb n'aa. Tabanas'aa akajar me hanyyh do na-āāj hē rahyb n'aa jew'yyk. Hahÿÿ da sa kyyh: "Dooh hahÿ tabanas'aa akajar me naa hanyyh do hadoo péh. Dooh hajaa pé ta hā j'aa ketsë péh", nāk sa kyyh.

⁵Tii bā tabanas'aa akajar me hanyyh do hā takan'oo dāk ta hā hē taj'aa etsë ta ky n'aa hā. Takan'oo dāk ta hā taher'oot doo me P'op Hagä Do tah'yyb rejää doo. Takan'oo dāk ta hā 42 kamarab noo gó h'yyb jawyg gó tamejüü hyb n'aa. ⁶Tii bā taher'ood kån nesaa do P'op Hagä Do tah'yyb rejää doo. Taher'ood kån P'op Hagä Do hād rejää doo. Taky n'aa rejää P'op Hagä Do karapee, P'op Hagä Do panang, hÿ pong jé habong do na-āāj hē. ⁷Takan'oo däg kån ta hā P'op Hagä Do karapee, tsyt hē ta wë kasëew bong do wë takamaj'i hyb n'aa. Takan'oo dāk sa hā taj'aa et'ëek hyb n'aa. Tii bā takan'oo dāk ta hā, sahõnh hā tamejüü hyb n'aa. Sahõnh hē badāk hahÿÿ hā habong do hā, ajyy, ÿÿj sahõnh hē sa panaa hā, sahõnh hē sa kyyh her'oot do hā, sahõnh hē hāj n'aa babuuj hā tamejō kån. ⁸Sahõnh hē badāk hahÿÿ bā habong doo, sa hād kanerii dāk do edëb had'yyt hē gadoo do heen n'aa hā raj'aa etsë da tabanas'aa. B'éé T'aah, badāk hahÿÿ bā tadu dahāng noo gó naa P'op Hagä Do h'yyb dāng do tadajëp hyb n'aa, ta ti ji edëb had'yyt do heen n'aa danāh."

⁹Taw'ääts hē sahõnh hē maa nap'ëeh do ramaa newëë hahÿÿh:

¹⁰ "Jé sa hā P'op Hagä Do h'yyb dāng do sa majiī rameso padëek hyb n'aa, sa majiī moo gó rakameso dāk né da.

Jé sa hā P'op Hagä Do h'yyb dāng do sën-jeer me radej'ëep hyb n'aa, sën-jeer me radejëp né da."

Ti hyb n'aa taw'ääts hē h'yyb jawyg gó P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wë kasëew bong do ragadoo ta tii. Taw'ääts hē dooh rah'yy gejë bā Jesus hā rah'yy ka'eeh do hā.

Tabanas'aa see k'ääts gó naa hanyyh do ky n'aa hahÿÿh

¹¹Tii bā tabanas'aa see k'ääts gó naa hana doo kā ÿ bahapëë kån. Pawóp hē ta s'ään. B'éé t'aah s'ään hadoo ta s'ään. Tabanas'aa dõm nāng do hadoo ta

kyyh.^w ¹²Tabanas'aa akajar me hanyyh do paa hejój gó, sahõnh hē ta ti hyb n'aa jawyk doo gó tabanas'aa k'ääts gó hana do bawät. Tabanas'aa pooj jé hanyyh do ky gabuuj gó tamoo wät sahõnh hē tamoo wät doo. K'ääts gó hana do anoo sahõnh hē badäk hahÿÿ bā habong do rahyb n'aa jew'yyk tabanas'aa ta nuu see rog mah'uu dāk do paah. ¹³Tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa tabanas'aa k'ääts gó hanyyh do moo wät. Tëëg hõõ sii hē adëë hyng tüü hÿ pong jé naa tan'oo bā badäk hahÿÿ bā habong do sa matym gó. ¹⁴Meuj n'aa näng do heen n'aa tabanas'aa tame hanyyh do paa ky gabuuj gó tamoo wät do hyb n'aa, tawad'ii kân badäk hahÿÿ hā habong doo. Tamejüü sa hā, kabarii tabanas'aa rog näng do paa heen n'aa ratama hyb n'aa, ta tii hā raweh'ëeh hyb n'aa. Tabanas'aa rog näng do paa né paawä, sën-jeer haj'aa, edëp nā. ¹⁵Tii bā tabanas'aa k'ääts gó naa hanyyh do hā takan'oo dāk, kabarii tabanas'aa rog näng do paa heen n'aa tabedëb geët hyb n'aa kâ. Kabarii hedëb wät do hyb n'aa, er'ood kân. Tamejüü radej'ëep hyb n'aa sahõnh hē kabarii ta heen n'aa hā hyb n'aa najew'yyk doo. ¹⁶Tamejüü na-ääj hē, sahõnh hē badäk hahÿÿ bā habong do sa moo hub hā tanado bā sa maboor hā radadäk ta heen n'aa. Ky n'aa nets'äs do hā, ky n'aa etsëeh do hā, ma näng do hā, kas'uut do hā, kariw n'aa tamah do hā, sahõnh hē sa karom hā na-ääj hē radadäk da ta ti heen n'aa. ¹⁷Ta ti heen n'aa nanäng doo, dooh da tahaja bā tets'ëë bā takarën doo, dooh na-ääj hē tahaja bā ta wë hanäng do tesëem bā. Tabanas'aa tame naa hanyyh do paa häd né ti ta heen n'aa. Ta häd numero n'aa tii. ¹⁸Taw'ääts hē tak'ëp ji h'yy ganäng hahÿÿ hā. Taw'ääts hē jé h'yy ganäng do tahyb n'aa newëë nyy d' tahanäng pé tabanas'aa numero n'aa. 666 ta numero n'aa. Aj'yy häd né tii.

B'éé T'aah 144 miw ta wë kasëew bong do ta sii habong do ky n'aa hahÿÿh

14 ¹Tii bā ÿ hegää wät. Pój ÿÿ jé ÿ bahapäh B'éé T'aah waëë Sijõn häd näng do jó hagëët doo.^x Ta sii rababok 144 miw ta karapee wób. Sa maboor hā takerii dāk B'éé T'aah häd, B'éé T'aah Yb häd daheeh. ²Tii bā ÿ maa napäh hÿ pong jé hana do maa ena doo, gawakaa p'op hana do maa ena do hadoo, darung do tak'ëp maa ena do ky hadoo. Etën do nahëë hajõng tyd näng do retën do hadoo ÿ maa napäh doo. ³P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa pooj jé, ji meheet pé kabaj'aa do pooj jé, 24 wahë n'aa sa pooj jé 144 miw hedoo do papuuj ky n'aa kâ rejäm kân. Dooh hajaa pé ta ti kejäm do ma kametëek péh. Jääm hē hajaa rama kamet'ëëg bā 144 miw hedoo doo, badäk hahÿÿ hā habong do mahang P'op Hagä Do wë kedëeb bong doo. ⁴Ta ti hedoo doo, dooh noo gó rababok pé ÿÿj sa wë. Ti hyb n'aa baad had'yyt hē sa h'yyb P'op Hagä Do wë.^y B'éé T'aah rahadaa had'yyt hē tahahõm hën. Jesus dajëp doo me ta sām, rakets'ëë hõm badäk hahÿÿ bā habong do sa mahang naa, tsyt hē P'op Hagä Do wë, B'éé T'aah wë na-ääj hē ramoo bok hyb n'aa, pooj jé joom ag P'op Hagä Do wë kasëew hõm do hadoo rabahadoo hyb n'aa. ⁵Dooh noo gó ranoo kanesa bā. Baad had'yyt hē rababok.

w 13.11 Kaja hē tah'yyb mahüüm sahõnh hē sa wë ji edoo né paawä, tak'ëp ji tawadii Nesaa Do Yb bad'oo doo da, tahanäng pé tii. x 14.1 Waëë Sijõn häd näng do jó P'op Hagä Do tób n'aa basooth ti noo gó. Ta tii bā Jerusarënh panang basooth na-ääj hē. y 14.4 P'op Hagä Do hā had'yyt hē rah'yyb padëek. Dooh ta wób rah'yy kaha'eeh do hā rah'yy kae bā. Dooh kabarii hā rah'yy kae bā, dooh P'op Hagä Do rawad'ii bā, tahanäng pé ti dooh ÿÿj sa wë rabok péh.

Tamawoob hē hedoo do āas sa ky n'aa hahȳh

⁶Tii bā ȳ hapāh āas seeh, p'op wē hā kapuuh doo. Jé pad'yit hē badāk hahȳ hā habong do hā tapanāk baad hadoo do nahānh do ky n'aa. Sahōnh hē hāj n'aa buuj sa hā, sahōnh hē panaa sa hā, sahōnh hē sa kyyh her'oot do sa hā, sahōnh hē né hē badāk hahȳ hā habong do sa hā tapanāk. ⁷Tak'ēp ta kyyh hahȳ da tapanāk bā: “Kaja dāk sahōnh hā P'op Hagā Do ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa taw'āats hē bē h'yib ēȳm P'op Hagā Do hā, taw'āats hē tak'ēp bē weh'ēeh, bē j'aa etsē ta hā. Bē hyb n'aa jewyyg, wē, hēh haw'āats hē, akajar, naēng k'āats gó naa ganyyh do mo haj'aa nāng doo”, nāng ta kyyh.

⁸Tii bā āas seeh, pooj jé hahōm do jawén tabana. Hahȳ da ta kyyh: “Gawatsig kán, gawatsig kán panang tak'ēp ky n'aa etsēh do Babirōn hād nāng doo! Ȳnh hajōk do sii hēȳh do hadoo Babirōn panang. Tan'oo dāk naēng oow mahȳh do sahōnh hē badāk hahȳ bā habong do sa hā, tak'ēp baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii, P'op Hagā Do kawajāān tan'oo bā sa wē.” ⁹Tii bā āas see ana kán, āas pooj jé hah'ūūm do sa jawén. Tak'ēp ta kyyh. Hahȳ da taky hadoo: “Jé tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jew'yyk doo, kabarii ti tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do na-āāj hē, jé gadoo do tabanas'aa heen n'aa ta mabooh hā, ta moo hā radadāk hyb n'aa, ¹⁰ta ti hedoo do P'op Hagā Do rejāā da sa hā tak'ēp takawajāān doo gó. Tak'ēp sa hā tarejāā do rahoop da. Doooh da P'op Hagā Do t'yid mehiin bā sa hā.” Ta ti hedoo do rahoop da pā hadoo saw'aak do hahōng do tak'ēp mahȳh doo. Āas P'op Hagā Do wē kasēw bong do sa matym gó, B'éé T'aah matym gó na-āāj hē rahoop da tii. ¹¹Rahoop do tsyg as'ēeg had'yit hē da. Doooh tahēh bā tii. Doooh da takan'oo bā rakameh'āāk pé rahoop do hyb n'aa. Tabanas'aa, kabarii tabanas'aa heen n'aa na-āāj hē hyb n'aa jew'yyk doo, ta hād heen n'aa gad'oo do rahob had'yit né da”, nāng āas kyyh.

¹²Ta ti hana nā do hyb n'aa, taw'āats hē h'yib jawyk doo gó rababoo had'yit hē P'op Hagā Do karapee tsyt hē ta wē kasēw bong doo, tamejūū do ky dah'eeh doo, Jesus hā h'y y ganajēng doo.

¹³Tii bā ȳ maa napāh kyyh h̄y pong jé hana do hā ȳ ky hadoo doo. Hahȳ da ta kyyh: “Merii hahȳ da: Ky n'aa kedēng da h̄y jawén dejēp doo, h'y ganajēng doo me Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā h'y kata dāk doo”, nāng.

“Te hub né hē tii”, nāng P'op Hagā Do Sahee. “Ta ti hedoo do rakameh'āāk da hejoonh do rahoop do mahānh. H̄y pong jé ragadoo né da baad hadoo do ramoo bok do sām”, nāng P'op Hagā Do Sahee.

**Badāk hahȳ bā habong do ta hā h'y kana'eeh
do Jesus rejāā do ky n'aa hahȳh**

¹⁴Tii bā ȳ hegāā wāt, wē puh hawak do ȳ hapāh pój ȳ jé. Wē puh pong jó ti asooh aj'y hadoo doo. K'āats tēg gabarēh do ta soog ta nuu gó hasooh

z 14.8 Ȳnh hajōk do sii hēȳh doo, sa sii naēng oow mahȳh ha'oom do ky n'aa gó tabeh'ūūm. P'op Hagā Do mak'yys doo, ta wōb h'yib tatuk do sa nemuun P'op Hagā Do ramakyys hyb n'aa ky n'aa ti ta tii. a 14.10 Panyy ky n'aa gó tabeh'ūūm ta ti ky n'aa Gereg kyy me. Hahȳ da takerii wāt: “Tak'ēp mahȳh doo, ta hood gó tagedu dāk do tan'oo bā reēk. Tak'ēp mahȳh do tii. Doooh takamekuuj bā tanahejoonh hyb n'aa. P'op Hagā Do kawajāān tii.”

doo. Ta moo gó tatón joom ji nu gekää do nahëë tak'ëp hehäm doo. ¹⁵Tii bä ääs see bana kân. P'op Hagä Do tób n'aa, hÿ pong jé hasooh doo bä naa tabanyyh. Tak'ëp hadoo doo me ta kyyh taky hadoo wë puh pong jó hasooh do hä. Hahÿÿ da ta kyyh: “Mata däg badäk hahÿÿ hä habong doo, raky n'aa kety hóm hyb n'aa, joom ta nahëë me ji gekää doo da, ji bataa doo da. Kaja däk nesaa do hä raky n'aa kety hóm do hyb n'aa, joom ahöo däk do ji ata hóm do kajaa doo da”, näng ääs kyyh wë puh pong jó hasooh do tanu gak'ää hóm hadoo badäk hahÿÿ hä habong doo. Sahônñ hē tabata hóm.^b

¹⁷Tii bä P'op Hagä Do tób n'aa, hÿ pong jé hasooh doo bä naa tabanä kân ääs seeh. Ti na-ääj hē tatón joom nahëë tak'ëp hehäm doo. Uwa ag ji gamakää do nahëë tii. ¹⁸Tii bä ääs seeh, tēg hōō hagä n'aa, buu benyym do P'op Hagä Do hä rama ejuu do tyng bahäng bä naa tabana kân. Tak'ëp ta kyyh ääs joom nahëë hehäm do hatón do hä tamaher'oot bä. Hahÿÿ da taky hadoo ta hä: “Mado däg joom nahëëh, mata däg badäk hahÿÿ bä joom uwa ta tyd hä padëek doo. Wah'ëë padäg kä ta ag.” ¹⁹Tii bä ääs gak'ää hóm kân uwa ag badäk hahÿÿ bä hanäng doo. Tata hóm ta ag, tadewäts hóm kân ji gatsi do hood gó. Takawajään doo gó tak'ëp da P'op Hagä Do rejää da badäk hahÿÿ bä ta hä h'yy kana'eeh do tahanäng pé tii. ²⁰Tii bä sa tsyym me ragetsii kân uwa ag, ji getsi do hood panang w'oo hä hasooh doo gó. Majjyw ganyyh tagetsi do hood gó naa. Maeë däk majjyw ganyyh doo. Kawaaro ewöd n'aa hä takajäk, p'op péj takajäk. Dawëë né hē takajäk, 300 kirööm tahyb n'aa péh.^c

Setsi ääs setsi tagadëg ub nesaa do man'aa do ky n'aa hahÿÿh

15 ¹Tii bä kä, tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa see ÿ hapäh hÿ pong jé. Setsi ääs ÿ hapäh, tagadëg ub setsi nesaa do man'aa doo. Tagadëg ub tawén hadoo, ta ti tabës bä, gawatsig hóm do hyb n'aa P'op Hagä Do kawajään doo. ²Tii bä akajar paras-ko s'ëëb hadoo, tēg hōō hadoo doo me kamekuuj däk do ÿ hapäh. Ta ti akajar hadoo do jó ÿ hapäh sahônñ hē j'aa kets'ëë doo, tabanas'aa akajar see me naa hanyyh do paa hä, kabarii ta heen n'aa hä na-ääj hē j'aa kets'ëë doo, ta häd numero n'aa ganad'oo do paah. Sa moo gó rapatsëë retën do nahëëh, sa hä P'op Hagä Do an'oo däk doo. ³Tii bä rejäm kân Mosees, P'op Hagä Do karom paa ejäm wät do paah. Rejäm na-ääj hē B'éé T'aah h'yyb n'aa jaw'yyk do jām n'aa. Hahÿÿ da sa kyyh rejäm doo:

“Tak'ëp meuj n'aa näng do sahônñ hē mamoo wät doo

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahônñ Hē Haj'ap Doo.

Baad had'op, heh'äät, sahônñ hē mamoo wät doo,

ôm, sahônñ hē had'yyt bag'ääs doo.

⁴ Jääm hē ôm ti baad had'op doo,

tsyt hē nesaa do mahänñ hawät doo.

Sahônñ hē häj n'aa babuuj rabana da a wë,

ôm rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

b 14.16 Panyyg ky n'aa gó tabeh'üüm badäk hahÿÿ bä habong do taky n'aa etyy do ky n'aa.

c 14.20 Uwa ag nado ti rataa do ragetsi doo. Badäk hahÿÿ bä habong do P'op Hagä Do wë kamaj'ii do ääs radej'ëep do ky n'aa tii.

Tii d' rabad'oo da, baad had'op do mamoo wät do kametä däg kän do hyb n'aa.

Ti hyb n'aa kä, sahõnh hē a hyb n'aa da rah'yyb e'ÿÿm.

Tak'ëp da òm raweh'ëeh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Sahõnh hē òm da raj'aa etsé", nāk sa kyyh rejām doo gó.

⁵Ta ti jawén ÿ hegāā wät, tii bā ÿ hapāh tanoo kasēets hōm P'op Hagā Do tób n'aa hÿ pong jé hanāng doo, P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do hood tób n'aa. ⁶P'op Hagā Do tób n'aa gó naa rabanā kän setsi āās, setsi baad nadoo do badāk hahÿÿ bā habong do rahoop do man'aa doo. Pāān papuuj rino hād nāng do s'ëeb hawak do gabarēeh do sa saroor. Sa h'yyb mawyd k'āāts tēg gabarēeh do s'ëeb. ⁷Tii bā, ji meheet pé kabaj'aa do see an'oo dāk sa hā setsi ta hood k'āāts tēg gabarēeh do s'ëeb. Ta hood gó tagedu dāk P'op Hagā Do hawād had'yyt do kawajāān do metēē n'aa, badāk hahÿÿ bā habong do sa jó rahah'ook hadoo hyb n'aa. ⁸Tii bā kä, ta tsyg P'op Hagā Do bag tak'ëp gabarēeh doo gó hana doo, ta hejój gó naa hana doo, jé pad'yyt däg P'op Hagā Do tób n'aa gó. Dooh hajaa pé P'op Hagā Do tób n'aa gó hajēē suun péh, ta ti setsi baad nadoo do badāk hahÿÿ bā habong do rahoop do man'aa do kajaa bā kä.

Setsi ta hood P'op Hagā Do kawajāān do metēē n'aa ky n'aa hahÿÿh

16 ¹Tii bā, ÿ maa napāh kyyh tak'ëp hadoo do P'op Hagā Do tób n'aa bā naa hana doo. Hahÿÿ da taky hadoo setsi hedoo do āās sa hā: “Bē ahōm, bē ahoog hyy badāk hahÿÿ hēnh setsi hedoo do ta hood gó hanāng doo, P'op Hagā Do kawajāān do metēē n'aa”, nāng ta kyyh. ²Tii bā pooj jé hadoo do āās ahoog kän ta hood gó hanāng do hēēj jó. Tii bā, sahõnh hē tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa heen n'aa sa maboos hā, sa moo hā gado dāk do hā, sahõnh hē kabarii ta heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do hā na-āāj hē genyyh sa rog manahuuh doo, nesaa doo, datés doo.

³Tii bā āās see akajar me tahoog kän ta hood gó hanāng doo. Majyyw hado dāk sahõnh hē naēng, kamag majyyw hadoo. Sahõnh hē akajar me habong do hedēp do paa dejēb kän.

⁴Āās see ahoog kän ta hood gó hanāng do sahõnh hē tamii me, naēng k'āāts gó ganyyh doo me na-āāj hē. Majyyw hado dāk sahõnh hē naēng. ⁵Tii bā ÿ maa napāh āās naēng hagā n'aa, hahÿÿ da P'op Hagā Do hā her'oot doo:

“Baad had'op òm.

P'op Hagā Doo, tsyt hē nesaa do mahānh hawät doo,
da hē hawät doo, p'ooj ub hawät doo.

Baad hadoo do ti mamoo wät doo,
ta tii da sa hā maky n'aa ety do hā,

⁶Baad ub né ti sa hā mamoo wät doo,

a karapee tsyt hē a wē kasēew bong doo,

a ky n'aa rod na-āāj hē radej'ëep do hyb n'aa paah.

Sa majyyw gatsēk ran'oo bā radej'ëep noo gó.

Ti hyb n'aa man'oo dāk majyyw né hē rabeēek hyb n'aa.

Sa h'yyb haj'aa hē tii", nāng āās naēng hagā n'aa kyyh.

⁷Tii bā ŷ maa napäh kyyh P'op Hagä Do rama ejuu do tyng n'aa hä naa ääs her'oot do ky gadoo doo. Hahÿÿ da ti kyyh P'op Hagä Do hä:

“ÿÿ, te hub né hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,

P'op Hagä Do Sahōnh Hē Haj'ap Doo.

Baad had'op, heh'äät, sahōnh hē sa hä maky n'aa etyy doo”, näng ti kyyh.

⁸Tii bā ääs see papÿÿj hä kã tahoog kãn ta hood gó hanäng doo. Tii bā kã, papÿÿj hä takan'oo däk badäk hahÿÿ bā habong do tarejää hyb n'aa tak'ëp baju doo me. ⁹Tii bā byyh hetä padëëk tak'ëp baju do haj'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Doo, sahōnh hē rahoop do mo haj'aa näng do raky n'aa was'ee kãn. Tak'ëp rahob né paawä, dooh rat'yyd kamehiin bā, dooh reréd bā nesaa doo. Dooh rakarên bā P'op Hagä Do rahyb n'aa jewyyg bā.

¹⁰Tii bā ääs see ahoog kãn ta hood gó hanäng do tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa bagä tyng n'aa jó. Tak'ëp tabadagyb däk jé pad'yyt hē tabanas'aa bag'ääs doo bā. Badäk hahÿÿ bā habong do nag'aad kegës, tak'ëp datés do rahoop do hyb n'aa. ¹¹P'op Hagä Do hÿ pong jé bag'ääs do raky n'aa was'ee kãn tak'ëp datés do hyb n'aa, sa rog hyb n'aa na-ääj hē. Rahob né paawä, dooh rat'yyd kamehiin bā baad nadoo do ramoo bok do hä. Dooh reréd bā baad nadoo doo. ¹²Tii bā ji ma poo oow see pé ääs kã ahoog kãn ta hood gó hanäng do tamii maeh do Éw-Parat häd näng doo me. Tamii Éw-Parat mawooj däk, sa wahë n'aa papÿÿj hana hēnh naa hena do sa warahén sii hē mawooj däk doo me rabatsëg hōm hyb n'aa kaneb'oooh doo hēnh.

¹³Tii bā ŷ hapäh tamawoob hē karap'aar h'yyb nesaa doo. Tabanas'aa dōm näng do noo gó naa ta see ganyyh, tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa noo gó naa ta see ganyyh, sa ky n'aa rod noo kanesa do noo gó naa ta see ganyyh.^d Maj'ee hedoo karap'aar h'yyb nesaa doo. ¹⁴Karap'aar h'yyb nesaa do né hē tii. Tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa ramoo bok. Jé pad'yyt hē badäk hahÿÿ bā häj n'aa wahë n'aa wē rabahōm, häj n'aa wahë n'aa sa warahén sii hē rabats'yyt hyb n'aa kaneb'oooh doo hēnh. P'op Hagä Do wē, ta karapee wē na-ääj hē rakaneboh paawä. P'op Hagä Do Sahōnh Hē Haj'ap Do h'yyb däng do noo gó da ta ti kaneb'oooh do bawät.

¹⁵Hahÿÿ da Jesus kyyh:

“Bē hyb n'aa matakä. ŷ ana da rah'yy kanapeet bā, hets'ëëk do ji ganada bā takajaa doo da. Ky n'aa kedëng da jé hyb n'aa matakëë doo. Ta ti hadoo do hä dooh takado hōm bā ta saroor. Dooh da tanu mebyy bā, dooh ta si n'aa hē tawäd ŷ an'oo bā do hyb n'aa”, näng Jesus.^e

¹⁶Tii bā tamawoob hē hadoo do karap'aar h'yyb nesaa do ran'oo bā hēëj sa wahë n'aa rakataa hyb n'aa Eberew kyy me Ar-Magedōn ramaneëēnh doo bā.

¹⁷Tii bā setsi däg do ääs kã ahoog hyy kãn ta hood gó hanäng do wē hä. Tii bā ŷ maa napäh kyyh tak'ëp hadoo doo, maa eh do P'op Hagä Do tób n'aa hÿ pong jé hasooh doo bā naa, P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa bā naa.

d 16.13 Tabanas'aa k'äats gó naa hanyyh do né tii. 13.11-15 hä takerii däk ta ky n'aa.

e 16.15 P'ooj ub, Jerusarēnh bā hasooh do P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa awät kawōōt doo da atsēm. Tii d' tawén d'oo tahag'äas hyb n'aa tób hagä n'aa ramatakä bā. Tawyyd bā tób hagä n'aa see haÿÿh doo, rado hōm ta saroor, raju hōm, tii bā ramejūū bag hēnh tababaaj hōm hyb n'aa ta tób hēnh. Ti ky n'aa gó Jesus beh'ūūm tamatëëh do baad ji gada do ky n'aa hä.

Hahÿÿ da ta kyyh: “Gawatsig hõm kån sahõnh hê!”, näng. ¹⁸Tii bā kā, tak'ep tabawyb kån, tak'ep tadarung, et'oom. Tak'ep né hē k'āats katajus kån, k'āats ganabēēh. Badāk hahÿÿ bā ajyy radu doo noo gó naa rababok doo, dooh noo gó ta ti hedoo pé tak'ep k'āats katajuus do bawāt. Tak'ep né hē badāk hahÿÿ hēēj hā katajuus jé pad'yyt hē. ¹⁹K'āats nanäng panang tak'ep ky n'aa etsēēh do yt hē hanäng do ganabēēh tak'ep katajuus do haj'aa. Ganabēēh do haj'aa ketyn padäg kån panang paa tan'oo bā. Tamawoob däg panang tahaj'aa ketyn bong doo. Sahõnh hē badāk hahÿÿ bā hanäng do sa panang bā hanäng do tób kag'ēēd bēēh katajuus do haj'aa. Dooh P'op Hagä Do mabaan bā nesaa do panang ky n'aa etsēēh do Babirõn häd näng do babuuj ramoo bok do paah. P'op Hagä Do mejüü rabeēēk hyb n'aa ta hood gó hanäng do mahÿÿnh doo, tan'oo dāk tak'ep rabahoop takawajāan doo gó sa hā tarejāa doo, tahanäng pé tii. ²⁰Sahõnh hē tsyt dēēg akajar me hanäng doo, sahõnh hē waēē na-āaj hē bedo bong. ²¹Naēng tak'ep dagāp do pā hado dāk do kajäg hyy kån badāk hahÿÿ bā habong do sa jó. 40 kiw bahānh pā hadoo kejāk doo. Tii bā P'op Hagä Do raky n'aa was'ee kån tak'ep rabahoop pā hadoo kajāk do an'oo bā do hyb n'aa.

ÿÿnh ky n'aa tabanas'aa ky n'aa daheeh hahÿÿh

17 ¹Tii bā setsi hedoo do āas, ta hood sa moo gó patsēē do paa sa see ana kån wē ÿÿ, tii b' taky hadoo hā ÿÿ: “B'ēēp, ÿ metēēh da a hā nyy da P'op Hagä Do rejāa da ÿÿnh hajök do sii heÿÿh do yb, hajõng tamii takēēn hā hasooh doo.^f ²Sahõnh hē hāj n'aa sa wahē n'aa rabahe'ÿÿh hadoo ta ti ÿÿnh hadoo do sii. Badāk hahÿÿ hā habong do rabaoom kån do hadoo uwa s'ēēb mahÿÿnh do hā, ÿÿnh hadoo do sa hā taheno do hā. Baad nadoo do ÿÿnh hadoo do moo wāt do h'yyb mahüüm kån”,^g näng āas kyyh hā ÿÿ.

³Tii bā s'ēēh hadoo ÿ hapäh P'op Hagä Do Sahee an'oo bā. Säh ÿ hadoo doo gó āas ÿ tamahüüm kån tabanawäng hēnh. Ta tii bā ÿ hapäh ÿÿnh tabanas'aa häd hahiin pé do jó hasooh doo. Tabanas'aa hā takerii dāk séd dó ta häd wób P'op Hagä Do h'yyb rejāa doo. Setsi tabanas'aa nuuh. Ji moo sahõnh hē ta s'āan. ⁴Jabaruut péh, häd hahiin pé ta mahang ÿÿnh saroor. K'āats tēg gabarēēh do s'ēēb, pā gabarēēh do ky n'aa gebah doo, nu gabarēēh do perora häd näng do na-āaj hē ta hetsó tapadedēēk doo. Ji eēēk do hood n'aa k'āats tēg gabarēēh do s'ēēb ta moo gó. Séd dó nesaa péh, hesus hadoo do ta gó ta wób sii tabahe'ÿÿh do hyb n'aa. ⁵Hahÿÿ da takerii dāk ta maboar hā: “Babirõn, panang tak'ep ky n'aa etsēēh do ÿÿh. ÿÿj hajök do sii he'ÿÿh do sa ÿÿn. Sahõnh hē tak'ep nesaa do badāk hahÿÿ bā hanäng do du n'aa doo.” Tii d' né takerii dāk ta maboar hā, tahanäng pé baad ji nahapäh doo. ⁶Aoom ÿÿnh hadoo doo. Tawén oom, P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wē kasēēw bong do sa majyyw, Jesus ky n'aa nerét do sa majyyw tadej'ēēp do teēg wāt do hyb n'aa.

Tak'ep ÿ hyb n'aa meuuj wāt ÿÿnh hadoo do ÿ bahapäh bā. ⁷Tii bā āas ky hadoo hā ÿÿ: “Hēd n'aa mahyb n'aa meuunh? Õm ÿ maher'oot da ÿÿnh ky

f 17.1 Panang Babirõn ramaneēēh do ky n'aa ti ÿÿnh hajök do sii heÿÿh do Jowāw hapäh doo.

Panang babuuj P'op Hagä Do mak'yy doo, ta see hedoo do hyb n'aa jew'yyk do ky n'aa tii.

Hajõng do tamii, hajõng badāk hahÿÿ hēēj babuuj, panang buuj ky s'üüt doo. g 17.2 Sahõnh hē hāj n'aa sa wahē n'aa raky dahé dāk, ramoo boo dāk nesaa do ta ti panang buuj sa hā metēēh doo. Séd rah'yyb hēdo dāk nesaa do hā, tahanäng pé tii.

n'aa, nyy d' tahanäng péh. Õm ŷ maher'oot da na-ääj hē tabanas'aa setsi nuu näng doo, ji moo sahōnh hē s'ään näng do ŷŷnh jó jasoooh do ky n'aa, nyy d' tahanäng péh. ⁸Tabanas'aa mahapäh doo, pooj jé tabawäd wät paah. Da hē dooh tawäd bä. Ti hadoo né hē tak'ëp t'öp gadarong doo gó naa, tabanesaa hēnh naa taganyyh da tagawatsig hōm hyb n'aa kä. Badäk hahŷŷ bä habong doo, sa häd badäk hahŷ kapahuuj däk noo gó naa kanerih do edēb had'yyt do gadoo do heen n'aa hä, rahyb n'aa meuunh da tabanas'aa rabahapäh bä. Pooj jé tabawäd wät paah, da hē dooh tawäd bä. Ti awät né da hŷ jawén p'aa hēnh kä", näng ääs kyyh.

⁹Ti taky hadoo ênh: "Taw'ääts hē tak'ëp ji h'yy ganäng ta tii hä, ji bahapäh hyb n'aa nyy d' tahanäng péh. Setsi hedoo do ta nuuh, setsi waëë ŷŷnh jó jasoooh doo.^h Setsi ta nuuh, setsi bagā n'aa heen n'aa na-ääj hē. ¹⁰Setsi hedoo do paa kä, ji moo sēd me dooh booh. Setsi hedoo do sa see tabag'ääs da hē. Ta seeh, tagadēëg ub hadoo doo, dooh tana nä bä. Takajaa bä kä, tabag'ääs da kanahēn d'os hē ub. ¹¹Tabanas'aa pooj jé hawät do paah, da hē nawät nä doo, oito hado däk do bagā n'aa da tii, t'öp gadarong doo gó naa tabanyyh bä kä. Setsi bag'ääs do hadoo pé tii. Tagadēëg ub da P'op Hagä Do gawats'iik da tii", näng ta kyyh.

¹²Tii bä ahōm nä ta kyyh: "Ji moo sahōnh hē hedoo do ta s'ään mahapäh doo, ji moo sahōnh hē häj n'aa wahē n'aa. Dooh radu do nä bä rabag'ääs doo. Ti hadoo né hē, kanahēn d'os hē ub rabag'ääs da tabanas'aa sii. ¹³Sēd rah'yyb hedoo da ji moo sahōnh hē hedoo doo. Ragadoo da tabanas'aa sa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. Sa hejój, rahyb n'aa jew'yyk do ranoo da tabanas'aa hä. ¹⁴B'éé T'aah wē da rakamaj'ii. Tii d' né paawä rabad'oo da, B'éé T'aah j'aa et'ëëk da sa hä, sa wahē n'aa heh'äät doo, hyb n'aa jewyk do sa wahē n'aa B'éé T'aah tabahadoo do hyb n'aa. Ta sii had'yyt hē da rababok ta wē tanaëëj bong doo, ta wē tatsyyd bong doo, ta hä h'yy kanerēt doo", näng mä ääs kyyh.

¹⁵Tii bä ääs ky hadoo ênh hä ŷŷ: "Hajōng tamii mahapäh do ta takēen hä ŷŷnh hajōk do sii heŷŷh do hasoooh doo, hajōk do badäk hahŷŷ hä habong do tii. Sahōnh hē häj n'aa buuj, sahōnh hē sa kyyh her'oot do tii. ¹⁶Tak'ëp da tabanas'aa, ji moo sahōnh hē hedoo do ta s'ään, ji moo sahōnh hē hēëj sa wahē n'aa, rakawajään da ŷŷnh hajōk do sii heŷŷh do wē. Ramakyyis da. Rado hōm da sahōnh hē ta wē hanäng doo. Rakabo nyyh da ta saroor, ta si n'aa hē tabawät hyb n'aa. Rawēh da ta dab, raju jēng da tēëg hōō me. ¹⁷Tii d' rawén d'oo da P'op Hagä Do an'oo däk do hyb n'aa sa h'yyb gó, takarēn do ramoo bok hyb n'aa. Ti hyb n'aa né hē sēd rah'yyb hēdo padēëk, sa hejój, rahyb n'aa jew'yyk do rawén noo tabanas'aa hä. Tii d' rabad'oo da P'op Hagä Do ky dāng do paa takaja däk bä kä. ¹⁸ŷŷnh pan'aa paa mahapäh doo, panang ky n'aa etsēh do tii, badäk hahŷŷ bä hanäng do hēëj wahē n'aa hä mejüü doo", näng ääs kyyh.

Panang Babirōn häd näng do gawatsig hōm do ky n'aa hahŷŷh

18 ¹Ta ti jawén ŷ hapäh ääs see hŷ pong jé naa hahyng doo. Tak'ëp tahyb n'aa jawyk. Tak'ëp tagabarēeh do hyb n'aa badäk hahŷŷ bä haw'ääts hē ta bag däk. ²Tak'ëp hadoo doo me taky hadoo:

h 17.9 Ta wób sa hä, setsi bagā n'aa hajōng häj n'aa bag'ääs do ta ti *setsi waëë*. Ta wób sa hä Roma panang ky n'aa tii, setsi waëë häd tüü nu däk do jó Roma panang katamaa däk do hyb n'aa. Ta wób sa hä Jerusarēnh ky n'aa.

“Gawatsig kân, gawatsig kân panang tak'ëp ky n'aa etsëeh do paa
Babirôn häd näng doo!

Karap'ar h'yyb nesaa do panang däg tii.

Ta tii bā sahōnh hē hedoo pé taw'ëed nesaa do ramoo boo dāk sa
maag.ⁱ

- ³ Babirôn wén gawatsig hōm,
y̆nh hajōk do sii hĕy̆h do hadoo,
naēng oow mahy̆nh do sahōnh hē badāk hahy̆ hā habong do sa hā
tan'oo dāk do hyb n'aa,
tak'ëp baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii,
tak'ëp sa wē P'op Hagä Do kawajāan hanoo doo.
Sahōnh hē hāj n'aa sa wahē n'aa rabahe'y̆h hadoo ta ti y̆nh hadoo do
sii.^j
Tak'ëp rama enä dāk ajyy hes'ëem doo,
sahōnh hē sa h'yyb karēn do panang buuj rabetsēē do hyb n'aa sa hā”,
näng.

- ⁴ Tii bā y̆ maa napäh kyyh see h̆y pong jé hana do hahy̆ da ky hadoo doo:

“Karapé haa, bē beréd däg ta ti panang.
Bē beréd däg, nesaa do ramoo bok do sa h'yyb hataa bē nahadoo hyb
n'aa,
sa hā y̆ rejāā do mahānh bē kedēēb bong hyb n'aa.

- ⁵ Tak'ëp tabahajōō dāk nesaa do ramoo bok doo.
P'op ji at'ëēg sēēk do hadoo, wē hā kaja dāk do hadoo tii.
Dooh P'op Hagä Do mabaan bā nesaa do ramoo bok doo.
⁶ Baad nadoo do ta wób hā ramoo bok do bē* moo boo Babirôn panang
buuj hā.
Nesaa do panang buuj ramoo bok do bahānh da bē an'oo bā ta hā baad
nadoo doo.
Tak'ëp bē mekuuj reēēk do pan'aa, panang buuj ta wób sa hā ran'oo dāk
do bahānh.
⁷ Sa hā hē rah'yy kasab'ee do paa pēnh,
sa hā hē hajōng dajēēr rah'ēēnh do paa pēnh
bē an'oo bā kā rahoop hyb n'aa, rah'yy katón hyb n'aa.
Hahy̆ da h'yy kasab'ee doo gó Babirôn panang buuj raky hadoo sa
h'yyb gó:
‘Sa wahē n'aa y̆nh bag'āas do tyng n'aa jó hasooh do ēr panang.
Y̆nh patug tamaa wāt do nado ēr panang. Dooh ēr h'yy ketón da', näng
panang buuj sa kyyh.
⁸ Tii d' rah'yy kasab'ee do hyb n'aa,

i 18.2 Judah buuj sa hā ti anäng taw'ëed nesaa doo. Ji nawēh do tii. **j 18.3** Hahy̆ d' tahanäng
pé ti ta sii raba'y̆h hadoo: Panang buuj rah'yyb mahūm sahōnh hē hāj n'aa wahē n'aa, sa
karapee sii hē, baad nadoo do P'op Hagä Do ganen'aak do ramoo bok hyb n'aa. Dawēē P'op
Hagä Do mahānh rababok ran'oo bā. **k 18.6** Dooh baad ji hapēē bā jaa hā ta ti takamejūū. Āas
panang rejāā do hā apäh takamejūū. Ji moo sahōnh hē hāj n'aa wahē n'aa sa ky n'aa 17.16 hā
takerii dāk do hā apäh takamejūū na-āāj hē.

séd noo gó né da baad nadoo do kajaa da sa wë:

Dajëb kajaa da sa wë, h'yy ketón da, as'aah da.

Tëeg hõo gó da panang baooj jëng.

Tii da tawén hadoo, tak'ëp tabahejooñh,

tak'ëp takabaj'aa do hyb n'aa P'op Hagä Doo,

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do panang buuj ky n'aa etyy doo", näng mä hý
pong jé hana do kyyh.

⁹Badäk hahýý bá häj n'aa sa wahë n'aa ta sii rabahe'ýýh do hadoo do paah, ta sii hajõng dajëer rah'yy karën do jawén rah'ëenh do paa a'oot da panang haooj jëng do tsyg rabahapäh bá. A'oot da, rah'yy ketón da ta hyb n'aa. ¹⁰Dawë hä rababë hõm da, panang buuj rahoop do rajeýým do hyb n'aa rahob bá. Hahýý da sa kyyh:

"Baad nado né hë a wë kajaa do panang ky n'aa etsëeh doo,

baad nado né hë a wë kajaa do Babirõn, panang hejooñh doo,

séd noo gó òm P'op Hagä Do rejää do kaja däk do hyb n'aa!", nāk da häj
n'aa wahë n'aa sa kyyh.

¹¹Ajyy hes'ëem do a'oot da, rah'yy ketón da panang hyb n'aa, dooh hets'ëe wät pé do hyb n'aa sa wak'ääb marakate yb gó ramenaa doo. ¹²Dooh hets'ëe wät pé k'ääts tég gabarëeh doo, k'ääts tég hawak doo, gabarëeh do perora häd näng doo. Dooh hets'ëe wät pé rino häd näng do s'ëeb pään tak'ëp baad hadoo doo, pään jabaruut péh, pään häd hahiin doo, pään sawasaab is do seda häd näng do s'ëeb, sahõnh hë hedoo pé b'aa buu benyym doo, sahõnh hë hedoo pé ta hood erepää't tég s'ëeb ramoo bok doo, b'aa ky n'aa gebah do s'ëeb, k'ääts tég hahiin do s'ëeb, sapaar s'ëeb, pä mar-more häd näng do s'ëeb na-ääj hë. ¹³Dooh hets'ëe wät pé sa hä b'aa kanera häd näng do syyj, ji waa ty gamabuuj, buu benyym do ji hawuuk doo, buu benyym do in-sijëen häd näng doo, b'aa tág buu benyym do s'ëeb miir häd näng doo, buu benyym do see pé na-ääj hë. Dooh hets'ëe wät pé sa hä uwa s'ëeb mahýýnh doo, joom ag oriib syyj, tiriig ag, tiriig s'ëeb, booj yb, b'éé, kawaaro, ta hood kawaaro takyyk doo. Dooh na-ääj hë hets'ëe wät pé ajyy ýýj sa karom pan'aa, ajyy kaneb'ooh noo gó rameso padëek do na-ääj hë sa karom pan'aa.

¹⁴Tii bá hahýý da da sa kyyh panang hā:

"Dooh wäd a wë tak'ëp magen'aak do paah.

Dooh wäd tak'ëp ky n'aa gebah do a wë hanäng do paah.

Dooh wäd gabarëeh do a wë hanäng do paah.

Dooh takawyyd wäd bá ta tii", nāk da sa kyyh.

¹⁵Ajyy wekáp do ta ti hedoo do panang babuuj hā hes'ëem do paah, tak'ëp ma enä padëek doo, dawë hä rababë hõm da, panang buuj rahoop do tak'ëp rajeýým do hyb n'aa rahob bá. A'oot da, h'yy ket'oon da. ¹⁶Hahýý da da sa kyyh:

“Baad nado né hē a wē kajaa do panang ky n'aa etsēēh doo.
 Pāān, rino hād nāng do s'ēēb tak'ēp baad hadoo doo,
 pāān jabaruut péh, hād hahiin pé panang babuuj rapadedēēk do paah.
 K'āāts tēg gabarēēh doo, pā gabarēēh do ky n'aa gebah doo,
 gabarēēh do perora hād nāng do na-āāj hē sa hetsó paah.

¹⁷ H'yy katón n'aa nāng né hē panang hā kajaa doo,
 séd noo gó gawatsig hōm do hyb n'aa tak'ēp hadoo do ta ma paah”, nāk
 hes'ēēm do sa kyyh.

Dawē hā rababē hōm da marakate yb gó moo bok do sa wahē n'aa, ta gó
 habok doo, marakate yb gó moo bok doo, marakate yb gó men'aa do paa hā ta
 sām gad'oo doo. ¹⁸ Hahȳ da da sa kyyh panang haooj jēng do tsyg rabahapāh
 bā: “Dooh hahȳ hadoo pé panang tak'ēp ky n'aa etsēēh pé”, nāk da. ¹⁹ K'āāts
 ooj rehaa da sa nuu hā.^m Aoot da, h'yy ket'oon da. Hahȳ da da sa kyyh:

“Baad nado né hē a wē kajaa do panang ky n'aa etsēēh doo.
 Tak'ēp panang buuj rama enāh do hā marakate yb danāh rama enā
 padēēk.
 H'yy katón n'aa nāng né hē panang hā kajaa doo,
 séd noo gó gawatsig hōm do hyb n'aa tak'ēp hadoo do ta ma paah”, nāk
 sa kyyh.

²⁰ Taw'āāts hē bēē kā, h̄y pong jé habong do bē h'yy gadejah. Bēēh, tsyt hē
 P'op Hagā Do wē kasēēw bong doo, 12 hedoo do Jesus mejūū doo, Jesus ky
 n'aa rod hedoo do na-āāj hē, taw'āāts hē bē h'yy gadejah, nesaa do hā P'op
 Hagā Do ky n'aa ety dāk do hyb n'aa panang buuj, nesaa do bē hā ramoo bok
 do paa hyb n'aa.

²¹ Tii bā āās tak'ēp kabaj'aa do see tado dāk pā tak'ēp haeh doo, ti tadawāts
 kăn tame akajar me. Pā tadawēēs bā taky hadoo:

“Tii bā né kā, tak'ēp baad nadoo doo me
 tagawatsig kăn da panang ky n'aa etsēēh doo, Babirōn.
 Dooh da rahapēē wād bā hahȳ panang”, nāng āās kyyh.

²² Tii bā panang gawatsig hōm do hā āās ky hadoo:

“H̄y jawén dooh ji maa napāh pé a mahang retēn do nahēēh,
 ji gamehȳh do nahēēh,
 jām hejām do sa kyyh.
 H̄y jawén dooh ji awyyd wāt pé da a mahang ramoo bok do hā moo
 bok doo.
 H̄y jawén dooh kawyyd wāt pé a mahang tiriig ag kamawōōs doo,
 tiriig s'ēēb moo bok doo.

²³ H̄y jawén dooh ragataas pé ta bag hahȳ panang bā.
 H̄y jawén dooh ji maa napēē wād bā a'y'y katēē do pan'aa,

ÿñnh katëë do pan'aa sa kyyh a mahang.

Tii d' tawén hadoo, ky n'aa ets'ëëh do hyb n'aa paah,

hyb n'aa jewyk do hyb n'aa paa badäk hahÿÿ bä a panang bä hes'ëëm do paah.

Ramehëm doo me a babuuj rawedii,

ta s'ee hënh rah'yib mahüüm do hyb n'aa sahõnh hë badäk hahÿ hëëj babuuj.

²⁴ Babirõn panang bä radej'ëëp paa P'op Hagä Do ky n'aa rod,

P'op Hagä Do wë kasëëw bong do na-ãäj hë.

Babirõn panang hyb n'aa badäk hahÿ haw'ääts hë radej'ëëp paa sa da hadoo doo.

Ti hyb n'aa P'op Hagä Do wén gawats'iik ta tii", näng mä ääs kyyh.

P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

19 ¹ Ta ti jawén ÿ maa napäh tak'ëp kanekan do hÿ pong jé habong do sa kyyh. Hahÿÿ da tak'ëp sa kyyh:

“Ër j'aa etsë P'op Hagä Doo!

Ti né hë ti ji hed'ëëp doo.

Taw'ääts hë P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do takabaj'aa.

Taw'ääts hë sahõnh hë tabag'ääs.

² Baad had'op, heh'äät sahõnh hë sa hã taky n'aa etyy doo.

Ti hyb n'aa taw'ääts hë ji j'aa etsë P'op Hagä Doo.

Babirõn buuj, ÿñnh hajök do sii heÿÿh do hadoo do ky n'aa etsëëh do P'op Hagä Do ky n'aa ety däk nesaa doo hënh.

Baad nado boo sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong do panang buuj ran'oo bä.

ÿñnh hajök do sii heÿÿh do hadoo tii, aj'yy tah'yib tatuk do ta ÿÿm tawadii hyb n'aa.

Sa h'yib gó P'op Hagä Do reréd hõm ran'oo bä,

daap hadoo do hã rah'yib ka'eeh hyb n'aa.

Ta karapee radej'ëëp do majyyw sãm P'op Hagä Do abaaj kãn panang buuj sa hã", nãk sa kyyh.

³ Tii bä p'aa hënh raky hadoo:

“Ää j'aa etsë P'op Hagä Doo!

As'ëëg had'yyt hë panang haoj jëng do tsyg.

Doo h tahëëj bä rahoop doo", nãk sa kyyh.

⁴ Tii bä 24 wahë n'aa hedoo doo, ji meheet pé kabaj'aa do na-ãäj hë rabehyy b'ëëh P'op Hagä Do pooj jé, tabag'ääs do tyng n'aa jó hasooh doo. Tii b' raj'aa etsë ta hã. Hahÿÿ da sa kyyh: “ÿÿ, tii d' né hë. Taw'ääts hë hajök do raher'oot doo. P'op Hagä Do ër j'aa etsë!", nãk sa kyyh.

⁵ Tii bä, P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa bä naa rë tanyy ky hadoo:

“Bëëh, sahõnh hë ta karapee tak'ëp ta hã weh'ëëh doo,

ky n'aa nets'äs doo, ky n'aa etsëeh doo,
bë j'aa etsëë P'op Hagä Doo", näng her'oot do kyyh.

⁶Tii bä ỹ maa napäh tak'ëp kanekan do sa kyyh. Gawakaa p'op hana do ky hadoo sa kyyh, et'oom do ky hadoo. Hahỹỹ da sa kyyh:

"P'op Hagä Do Sahönh Hë Haj'ap Doo,
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yy kaha'eeh do sahönh hã tabag'ääs.
Ti hyb n'aa ër j'aa etsë ta hã!

⁷Taw'ääts hë ër tsebë, ër h'yy gadejah,
taw'ääts hë ër j'aa etsë ta hã,
kaja däk do hyb n'aa B'éé T'aah katëë doo kä.

Ta ỹym pan'aa gadaa däg kän ta patug kaja raketëë hyb n'aa."

⁸Ta ỹym pan'aa hã takan'oo däk ta saroor pään papuuj rino häd näng do tak'ëp baad hadoo do s'ëëb.

Baad hadoo do tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong do ramoo bok doo,

baad hadoo do rababok doo, tahanäng pé ti pään rino häd näng do s'ëëb tak'ëp baad hadoo doo", nāk sa kyyh.

⁹Tii bä ääs ky hadoo hã ỹỹ: "Merii hahỹỹh, 'Ky n'aa kedëng da B'éé T'aah katëë do jām n'aa hēnh katsyyd bong doo.' " Tii b' ääs ky hadoo nā: "Ti né hë P'op Hagä Do kyyh heh'äät doo", näng ääs kyyh.

¹⁰Tüü ỹ badëë jat tii bä ääs tsym pa, ta hã ỹ j'aa etsë hyb n'aa paawä. Tii b' taky hadoo hã ỹỹ: "Dooh. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do karom né ỹỹh, ta karom mabahadoo doo da né hë, a wakään hedoo do Jesus metëëh do hã h'yy kanerët do ta karom rabahadoo doo da na-ääj hë. Taw'ääts hë P'op Hagä Do ti maj'aa etsëë. P'op Hagä Do karom ỹỹh bë nemuun ỹ wén näng, jãām hë Jesus metëëh do tii, ër ta ky n'aa rod hedoo doo, ta wób hã maher'oot doo", näng ääs kyyh.

Kawaaro hawak do jó hasooh do ky n'aa hahỹỹh

¹¹Tii bä ỹ hapäh hỹ pong jé noo kasëëts hōm doo. Pój ỹỹ jé ỹ hapäh kawaaro hawak doo. Taher'oot Do Ji Ky Daheeh Doo, Heh'äät Do na-ääj hë ta jó hasooh do häd. Baad ub taky n'aa etyy taky n'aa etyy doo. Dooh tesōōts hōm bä. Baad ub ti ta majiī wë takamajiī doo, dooh daap hë sa wë takamajë bä. ¹²Gabarëëh ta matym, tëëg hōō hadoo. Hajōng ta nuu hã hatoonh do ta soog, tabag'ääs do heen n'aa. Ta hã takerii dāk ta häd. Dooh hapäh pé ta ti ta häd. Jãām hë ta daaj hë tabahapäh. ¹³Majyyw ta saroor hã. P'op Hagä Do Kyyh ta häd seeh. ¹⁴Hỹ pong jé warahén n'aa kawaaro hewak do jat'oonh do ta jawén rabana. Pään rino häd näng do s'ëëb tak'ëp baad hadoo doo, papuuj, sa saroor. ¹⁵Ta noo gó naa sēn-jeer hehām do ganyyh. Ta me taj'aa et'ëëk sahönh hë badāk hahỹỹ bä hanäng do hāj n'aa babuuj. Tak'ëp tamejüü da sa hã, dooh tat'yyd mehiin da ky nadah'eeh doo. Tatu me sapaar s'ëëb, tabag'ääs

n 19.7 Ket'ëë do ky n'aa gó rabeh'üüm Jesus hã h'yy ka'eeh do séd rah'yyb hedo dāk do ta hã ky n'aa. Ta ỹym pan'aa, ta hã h'yy ka'eeh doo.

do heen n'aa me tabag'ääs da sa hã. Uwa ag ta hood gó ji getsi doo da ji tsyym me, P'op Hagä Do Sahõnh hẽ Haj'ap Do tak'ëp takawajään doo gó kawaaro jó hasooh do rejää da nesaa do moo bok doo. ¹⁶Ta hatsë hã, ta hã hadäk doo, ta kóm hã na-ääj hẽ takerii däk hahỹ ta häd seeh: “Sa Wahë N'aa Heh'äät Doo, Hyb N'aa Jew'yyp Do Sa Wahë N'aa.”

¹⁷⁻¹⁸Tii b' y hapäh ääs see papỹjy jó hagëët doo. Tak'ëp hadoo doo me ta kyyh tanaëënh sahõnh hẽ taw'ëëd dab hawëh doo, wë hã habong doo. Hahỹ da ta kyyh sa hã: “B'ëëp dana bẽ bawëh hyb n'aa bẽ hã P'op Hagä Do anoo doo. Hãj n'aa sa wahë n'aa sa dab, warahén sa wahë n'aa sa dab, karejan do sa dab, kawaaro sa dab, kawaaro jó hat'oonh do paa sa dab bẽ tä da. Sahõnh hẽ badäk hahỹ bã habong do sa dab, kariw n'aa temah do sa dab, sa karom sa dab, ky n'aa etsëëh do sa dab, ky n'aa nets'äs do sa dab na-ääj hẽ da bẽ tä”, näng ääs papỹjy jó hagëët do kyyh taw'ëëd sa tä hawëh do hã.

¹⁹Tii bã kã, y hapäh tabanas'aa akajar me hanyyh do paah, hëëj sa wahë n'aa sa warahén sii hẽ séd hã rakata padëëk, kawaaro jó hasooh do wë, ta warahén daheeh sa wë rakaneb'oooh hyb n'aa paawä. ²⁰Tii d' rakarën né paawä, tabanas'aa kamaso däk. Ta ky n'aa rod noo kanesa doo, meuj n'aa näng do moo wät do paa na-ääj hẽ takamaso däk, tii bã, rabadëp nã bã, karaj-'aa hadoo doo gó, tëëg hõo gó, saw'aak do hahõng doo gó radewäts bëëj kãn. Meuj n'aa näng doo me ta ky n'aa rod noo kanesa do wedii paa tabanas'aa heen n'aa gad'oo doo, kabariih, tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yyp doo. ²¹Sahõnh hẽ sa kyyh has'üüt do paah, kawaaro jó hasooh do neboh bëëh ta sën-jeer me, ta noo gó naa ganyyh doo me. Sahõnh hẽ taw'ëëd sa dab hawëh do noo nehõj padäg tak'ëp kanekan do hyb n'aa sa tä.

Miw hedoo do ta baab ky n'aa hahỹh

20 ¹Tii b' y hapäh ääs see hỹ pong jé naa hahyng doo. Tak'ëp t'öp gadarong do tabanesaa do noo tęg ta moo gó. Haak sapuuw hadoo haeh do tatón ta moo gó. ²⁻³Tii b' tamaso däk tabanas'aa dõm näng doo, aw'yyp hadoo do pooj hawät do Dijab ramaneëënh doo, Nesaa Do Yb. Tamaw'yyp däk haak sapuuw hadoo doo me, tii b' tak'ëp t'öp gadarong doo gó tadawäts hyy kãn. Miw ta baab tabagëët. Tii b' ääs noo gatsëë däk, tanoo garib däk t'öp gadarong do tabanesaa do nooh, badäk hahỹ hãj n'aa babuuj tawad'ii mahãnh miw hedoo do ta baab noo gó. Miw hedoo do ta baab jawén paa bã, takado nyh dó da.

⁴Tii bã y hapäh rabag'ääs do tyng n'aa. Ta jó rabat'oonh tii, sa hã P'op Hagä Do an'oo däk do ta wób raky n'aa etyy hyb n'aa. Y hapäh na-ääj hẽ baad hadoo do Jesus metëëh do ranerët do hyb n'aa, P'op Hagä Do kyyh ranerët do hyb n'aa ranu gehõg bong do sa h'yyb tym. Ta ti dooh paa rahyb n'aa jewyyg bã tabanas'aa. Dooh paa rahyb n'aa jewyyg bã kabarii tabanas'aa heen n'aa. Dooh paa ragado bã tabanas'aa heen n'aa sa maboar hã, sa moo hã. Ta ti ragenä boo kãn, tii b' Kristo sii rabagää kãn miw ta baab noo gó. ⁵Jääm pooj jé ji ganyyh do tii. Dejëp do wób dooh ragenä boo bã miw hedoo do ta baab noo gó. ⁶Ky n'aa kedëng, tsyt hẽ P'op Hagä Do wë kasëëw bong tii, jääm hẽ pooj jé ji ganyyh do noo gó gen'yyp doo. Ta ti hedoo doo, dooh da rahob bã

banesaa hēnh, pawóp nuu me däg radejēp do kamaneēēnh doo.^p P'op Hagä Do wē, Kristo wē na-āāj hē ramoo bok da, sa hā rahyb n'aa jew'yyk da. Kristo sii rabag'āās da miw ta baab noo gó.

⁷Miw hedoo do ta baab tabēēj hōm jawén paa bā, Nesaa Do Yb kado nyyh dó tabagēēt doo gó naa. ⁸Ahōm da tii bā badāk hahȳy bā haw'āāts hē, sahōnh hē hāj n'aa babuuj tawedii hyb n'aa. Séd hā da rakata padēēk tan'oo bā, Gog, Magog ramaneēēnh doo,^q rakaneb'oooh hyb n'aa. Tak'ēp rakanekan da. K'āāts tēg akajar nabyy me hanāng do hawób né da. ⁹Jé pad'yyt hē badāk hahȳy bā naa rabena da. P'op Hagä Do karapee panang, panang P'op Hagä Do kamahān do ranu haw'ōōd dāk da, sa wē rakamaj'īi hyb n'aa paawā. Tii bā h̄y pong jé naa tēēg hōō adēē hyng da sa jó. Sahōnh hē ragawatsig hōm da, aooj jēng da. ¹⁰Tii bā, Dijab, hēēj babuuj wedii do paah, radawāts tu tame karaj'aa hadoo doo gó, saw'aak do' hahōng doo gó, tabanas'aa, ta ky n'aa rod noo kanesa do radewāts bēēnh do paa me. Ta tii bā rahob had'yyt hē. Dooh da tahēēj bā rahoop doo.

Dejēp do paa P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa hahȳy

¹¹Tii bā ȳ hapāh tabag'āās do tyng n'aa haeh doo, hawak doo, ta jó hasooh do na-āāj hē. Ta jasoo do matym gó hanāng do paa badāk hahȳy, wē na-āāj hē bedo bong. ¹²Tii bā sahōnh hē dejēp do paah, ky n'aa ets'ēēh do paah, ky n'aa nets'ās do paa na-āāj hē P'op Hagä Do bag'āās do tyng n'aa pooj jé rababē kán ȳ hapāh. Tii bā ma kahé bāh hā kasēēts däg kán ta hā ramoo bok do kerih doo. Ma kahé bāh, edēb had'yyt do gadoo do sa hād kerih do heen n'aa tagasēēts hōm na-āāj hē. Tii b' dejēp do paa P'op Hagä Do ky n'aa ety dāk. Ma kahé bāh hā takerii dāk ramoo bok do paah. Ramoo bok do pénh raky n'aa kety dāk. ¹³Dejēp do paa akajar me pehās do paah, dejēp doo, dejēp do raba-bong bā habong do na-āāj hē P'op Hagä Do ky n'aa ety dāk. Ramoo bok do pénh né hē sahōnh hē raky n'aa kety dāk. ¹⁴Tii bā dajēb gawatsig hōm. Ades hād nāng doo, dejēp do rababong do gawatsig hōm na-āāj hē. P'op Hagä Do dawāts hōm ti ta me, karaj'aa hadoo doo gó, tēēg hōō hahōng doo gó. Akajar hahōng doo, pawóp nuu me däg dajēp do tii. ¹⁵Ta tii bā radewāts bēēnh sahōnh hē sa hād kanerih do edēb had'yyt do gadoo do heen n'aa hā.

Jerusarēnh papuuj ky n'aa hahȳy

21 ¹Tii bā wē papuuj, hēēj papuuj ȳ bahapēē kán. Badāk hahȳy pooj jé hanāng do paah, wē pooj jé hanāng do paa bedo bong. Dooh boo akajar. ²Tii bā panang Jerusarēnh papuuj,^s tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēēw dāk do ȳ bahapāh h̄y pong jé naa hahyng doo, P'op Hagä Do bawāt doo bā naa. Tak'ēp tabanām, maruus katēē do pan'aa saroor tak'ēp hanām do dadāk doo da, ta patug pan'aa tagadoo hyb n'aa hadoo. ³Tii bā P'op Hagä Do bag'āās do tyng n'aa bā naa rē tanyy ky hadoo: “H̄ȳy ká, ajyy, ȳȳj rababok doo bā P'op Hagä Do panang. Sa mahang P'op Hagä Do bawāt da. Ta karapee da tii.

p 20.6 Taw'āāts hē 2.11 hā ji ner'oot ta ti ky n'aa. q 20.8 Ta ti Gog, Magog ramaneēēnh doo, Nesaa Do Yb karapee P'op Hagä Do wē h'yy kawereem do sa h'yyb mahūūm n'aa tii, P'op Hagä Do karapee wē kaneb'oooh doo. r 20.10 Mās kyy me ta ti saw'aak do ramaneēēnh enxofre. Tak'ēp mahȳyñh do ta tsyg ji poo gó tajēē bā. Tak'ēp tabahōng, tak'ēp ta buu banesaa. s 21.2 P'op Hagä Do karapee sa panang tii.

Sa sii né da P'op Hagä Do bawät. Ti né hē ti rah'yy kaha'eeh doo. ⁴P'op Hagä Do awug hōm da sa ty nabēēh. Dooch wäd dajēb. Dooch dajēp do hyb n'aa h'yy katōn wät péh, dooh wäd do hyb n'aa dajēb. Dooch ji aód wäd bä. Dooch ji ahob wäd bä. Tii d' tawén hadoo da, badoo wät do hyb n'aa pooj jé hanäng doo", näng P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa bä naa ganyyh do kyyh. ⁵Tii b' tabagä tyng n'aa jó hasooh do ky hadoo: "Sahōnh hē papuuj dāk ȳ an'oo bä", näng. Ti taky hadoo hā ȳy: "Merii sahōnh hē hahȳ ōm ȳ maher'ood wät doo. Te hub né hē hahȳ ȳ her'oot doo, tahajaa ji ky dahé bä", näng. ⁶Tii b' taky hadoo ēnh: "Sahōnh hē kaja dāk. Ȳ né hē Aw-Pah, ȳ né hē Omekah. Ȳ né hē jāām hē pooj jé hawät doo, ȳ né hē tagadēēg ub hawät doo. Hoo kaanh do hadoo do hā ȳ anoo da tabeēēk hyb n'aa naēng ji edēb had'yyt hē hanoo doo. Bag hēnh ȳ banoo da ta tii. Dooch ta sām ȳ gahēēn bä. ⁷Jé nesaa do hā j'aa ketsē do paa hā ȳ anoo da sahōnh hē hahȳ papuuj ȳ pehuuj wät doo. Ȳ da P'op Hagä Do rah'yy kaha'eeh doo. Karapé haa d' tii. ⁸Tii d' nado hēp ȳ n'aa rahoop do je'ȳm do hyb n'aa ȳ rahyb n'aa eréd hōm do sa hā, Jesus hā h'yy kanae bong do sa hā, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do sa hā, sa da hadoo do dahej'ēēp do sa hā, sa ȳm sa patug nadoo do sii he'ȳh do sa hā, mehēm do sa hā, kabarii hā h'yy ka'eeh do sa hā, daap men'yyh do sa hā na-āāj hē. Karaj-'aa hadoo doo gó, tēēg hōō hadoo doo gó, saw'aak do hahōng doo gó radewäts bēēnh da tii. Pawóp nuu me däg dajēp do tii", näng hā ȳy P'op Hagä Doo.

⁹Tii bā setsi hedoo do āās, setsi baad nadoo do badāk hahȳy bā habong do ahoop do man'aa do paa see ana kām wē ȳy, ti hā ȳ taky hadoo: "B'ēēp. Maruus hadoo doo, B'éé T'aah ȳm pan'aa hadoo do ȳ metēēh da a hā", näng ta kyyh. ¹⁰Tii bā s'ēēh hadoo ȳ bahapāh P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Sāh ȳ hadoo doo gó āās ȳ tamahūūm kām waēē aeh do p'op nu dāk doo hēnh. Ta tii bā Jerusarēnh papuuj, tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēēw dāk do panang, h̄y pong jé, P'op Hagä Do bawät bā naa hahyng do tametēēh hā ȳy. ¹¹Panang gabar'ēēng dāk P'op Hagä Do bag tak'ēp gabarēēh do an'oo bä. Pā tak'ēp ky n'aa gebah do gabarēēh do hadoo tagabar'ēēng. Pā gabarēēh do jas-peh hād näng do ty gahiin do hadoo, hapees do hadoo. Tak'ēp ty ganām pā tēg hawak do hadoo. ¹²Panang w'oo hā ta hadē tak'ēp p'op nu dāk doo. 12 ta nooh. Sét ta noo ken'yyh do hā āās see bagēēt. Sét ken'yyh ta noo hā takerii dāk 12 hedoo do Isaraēw taah sa panaa du n'aa do sa hād. ¹³Pap'ȳj hana hēnh tamawoob hē ta nooh. Pap'ȳj hahyng hēnh tamawoob hē. Ta karawaa me tamawoob hē, ta karawaa see me tamawoob hē ta nooh. ¹⁴12 pā ta hadē hejój n'aa. Sét ken'yyh do hā takerii dāk 12 hedoo do B'éé T'aah mejūū do sa hād. Sét ken'yyh pā hā takerih sét hē hād.

¹⁵Āās si ȳ her'oot do atōn ji metyy do nahēē k'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb ji tatu hadoo doo. Ta me tametyy panang ta madawēēt doo, ta gagod, panang nooh, panang hadē. ¹⁶Séd pénh panang ta madawēēt doo, ta gagod. Tii b' ji metyy do nahēē me panang āās etyn hōm. 2,200 kirōōm ta madawēēt doo. Ti pénh ta gagod, ti pénh tanu dāk doo. ¹⁷Tii bā āās ety hōm ta hadē n'aa. Ta hadē hebaan doo, 65 meet. Ji metyy do pénh né hē ti āās metyy doo. ¹⁸Pā gabarēēh do jas-peh hād näng do s'ēēb panang hadē. Tak'ēp baad hadoo do k'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb me panang katamaa dāk. Ty ganām, paras-ko hadoo. ¹⁹12 hedoo do pā, ta hadē mejój n'aa hā sahōnh hē hedoo pé pā gabarēēh do ky n'aa gebah doo. Pā gabarēēh do jas-peh hād näng do pā ta hadē

hejój n'aa see hã. ^t Pã gabarëeh do sapiro häd näng do ta see hã. ^u Pã gabarëeh do agata häd näng do ta see hã. ^v Pã gabarëeh do emerad häd näng do ta see hã. ^w ²⁰ Pã gabarëeh do onis häd näng do pã ta hadë hejój n'aa see hã. ^x Pã gabarëeh do rubi häd näng do ta see hã. ^y Pã gabarëeh do kirisorit häd näng do ta see hã. ^z Pã gabarëeh do beriwo häd näng do ta see hã. ^a Pã gabarëeh do topasijo häd näng do ta see hã. ^b Pã gabarëeh do kirisop häd näng do ta see hã. ^c Pã gabarëeh do jasîn-to häd näng do ta see hã. ^d Pã gabarëeh do ametis häd näng do tagadëëg ub pã ta hadë hejój n'aa hã. ^e ²¹ Gabarëeh do perora häd näng do s'ëëb 12 hedoo do panang hadë noo hã ji bejëng doo bã. Sét hë perora ken'yih sét ta noo pan'aa. ^f K'ãäts tęg tak'ëp baad hadoo do s'ëëb ta tyw n'aa panang hoo gad'oo bã tabës doo. Ty ganäm paras-ko hadoo.

²² Ta ti panang bã dooh y hapëë bã tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do tób n'aa. Dooh hyb n'aa péh, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo, B'éé T'aah na-ãäj hë panang bã né hë rababok do hyb n'aa. ²³ Ta ti panang bã, dooh hyb n'aa pé papÿÿj bag, kamarab bag, tabawag had'yyt hë do hyb n'aa P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh do an'oo bã. B'éé T'aah na-ãäj hë panang bag hadoo. ²⁴ Panang bag gó sahõnh hë hëj babuuj^s rababok da. Sahõnh hë hëj sa wahë n'aa, Jesus hã h'y y kae däk doo, panang hënh ramenaa da rakaweh-ëeh doo, ta tii bã rabajëë p'ëë bã, P'op Hagä Doo, B'éé T'aah rakawehëë däk hyb n'aa kã. ²⁵ Dooh da ranoo gatsëë bã panang. Dooh hyb n'aa péh. Adëb bã had'yyt hë ta tii bã. Dooh wäd atsëm. ²⁶ Sahõnh hë hëj babuuj rabajëë p'ëë da panang hënh P'op Hagä Do raj'aa etsë hyb n'aa, ta hã raweh'ëeh hyb n'aa. ^h ²⁷ Dooh nesaa pé t'ii hënh hajëë p'ëë péh. Dooh da rajëë pã bã ta tii bã kabarii hã h'y y ka'eeh do paah, P'op Hagä Do wad'ii do paah. Jãam hë hajëë p'ëë da ta tii bã B'éé T'aah wë hanäng do edëb had'yyt do gadoo do sa häd heen n'aa hã sa häd kerih doo.

Tamii edëb had'yyt hë hanoo do ky n'aa hahÿÿh

22 ¹ Tii bã kã, tamii awäd had'yyt hë do naëng hanoo do aäs metä wäd kãn hã yÿ. Paras-ko s'ëëb hadoo, tak'ëp ty ganäm pã tęg hawak do hadoo tamii. P'op Hagä Doo, B'éé T'aah daheeh sa bagä tyng n'aa bã naa taga-nyyh. ² Ta tyw n'aa panang hõo bã tabës do hoo gad'oo bã tamii mahyng. Ta nabyy me, ta nabyy see me na-ãäj hë tabahäng joom ji hed'ëëp doo. Kamarab hë had'yyt hë ti rabeaak. 12 nuu me sét ta baab ken'yih rabeaak. Dooh hëj haw'ãäts hë babuj n'aa rahob wäd bã nahëëh, baad had'yyt hë rababok tan'oo bã ta ti joom g'aad. ³ Ta tii bã dooh ky n'aa kawasee do tanyy wäd bã. Tii d' tawén hadoo da, panang bã né hë P'op Hagä Doo, B'éé T'aah rabag'ãas do tyng n'aa batooj kãn do hyb n'aa. P'op Hagä Do karapee, panang buuj, rahyb

t 21.19 Häd pëëh ty gadoo ta ti *jas-peh*. u 21.19 Häd ty gabajaruut ti *sapiro*. v 21.19 Hahiin, rii näng ti *agata*. w 21.19 Hapëëh ty gadoo ta ti *emerad*. x 21.20 Häd hasënh ty gadoo ta ti *onis*. y 21.20 Häd hahiin ta ti *rubi*. z 21.20 Hapees ty gadoo ta ti *kirisorit*. a 21.20 Hapees ty gadoo ta ti *beriwo*. b 21.20 Kata ty gadoo ta ti *topasijo*. c 21.20 Jawaraah tyb ty gadoo ta ti *kirisop*. d 21.20 Kata häd hiin do hadoo ta ti *jasîn-to*. e 21.20 Sãanh tyb hadoo ta ti *amētis*. f 21.21 Nu nad'ëëd its *perora* häd näng do badäk hahÿÿ bã ji aw'yyt doo. Tak'ëp tanu eh hahÿÿ perora. g 21.24 Jesus hã h'y y kae däk do ti ta tii. Jesus hã h'y y kana'eeh do paa p'oøj ub radewäts bëënh akajar hahõng doo me. h 21.26 Tahajaa na-ãäj hë ji erii bã hahÿÿ da: "Panang hënh ramajëëh da badäk hahÿÿ hëj babuuj sa ma ky n'aa gebah doo, rakaweh'ëeh hanoo doo, P'op Hagä Do hã takan'oo däk hyb n'aa kã, P'op Hagä Do kawehëë däk hyb n'aa kã."

n'aa jew'yyk da ta hä. ⁴Rahapäh da P'op Hagä Do mamets. Sa maboore hä takerii däk da ta häd. ⁵Dooch wäd da atsëm. Dooch hyb n'aa wät pé sa bag, dooch hyb n'aa wät pé papÿÿj bag. P'op Hagä Do ti sa bag. Ta karapee rabagää had'yyt da. ⁶Tii bä ääs ky hadoo hä ÿÿ: “Te hub né hē sahōnh hē mahapäh doo, maaaa napäh doo, tahajaa ji ky dahé bä. Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, ta ky n'aa rod h'yyb mahüüm do tamejō wät ta ääs, nayyw hē hawät do ta karom sa hä tametëeh hyb n'aa”, näng ääs kyyh hä ÿÿ.

⁷Tii bä Jesus ky hadoo: “Bē hyb n'aa matakä da! Nayyw hē da ÿ matëeh. Ky n'aa kedëng da, ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hä kerih do ky daheeh doo”, näng.

⁸ÿ Jowāw, ÿ né hē ti sahōnh hē hahÿ maa napäh doo. ÿ né hē ti sahōnh hē hahÿ hapäh doo. Sahōnh hē ta ti ÿ maa napäh jawén paa bä, ÿ bahapäh do jawén paa bä, ÿ badëë jat tüü ääs sahōnh hē ta ti hä ÿ metëeh do tsyym pa, ta hä ÿ j'aa etsë hyb n'aa paawä. ⁹Tii b' taky hadoo: “Dooch. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do karom né ÿÿh, ta karom mabahadoo doo da né hē, a wakään hedoo do Jesus ky n'aa rod ta karom rabahadoo doo da, sahōnh hē hahÿ kerih do ky dah'eeh do ta karom rabahadoo doo da na-ääj hē. P'op Hagä Do ti maj'aa etsëi!”, näng ta kyyh.

¹⁰Tii bä taky hadoo ënh hä ÿÿ: “Majejën manä ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hä ma kahé bäh hä kerii däk doo, edaa däk do hyb n'aa kerii däk do kajaa. ¹¹Edaa däk do hyb n'aa ta ti kajaa doo, na mabok nesaa doo gó nesaa do moo heb'ook doo, rakanarën bä rah'yy kawanareem bä. Na ji h'yyb hasuts däk do hadoo hanoo doo gó rababok nä hÿ jawén sa h'yyb hasus do hadoo do hä rakanarën bä rah'yy kawanareem bä. Tii d' nado baad hadoo do moo bok doo. Taw'ääts hē baad hadoo do ramoo booo had'yyt hē. Ti hadoo ënh tsyt hē P'op Hagä Do wē habok doo. Taw'ääts hē tii da né hē rababoo had'yyt hē”, näng ääs kyyh.

¹²Ti Jesus ky hadoo: “Bē hyb n'aa matakä da! Nayyw hē da ÿ kajaa. ÿ kajaa bä kä ÿ manaa da sahōnh hē ta sām. Ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahōnh hē sa hä ta sām. ¹³ÿ né hē Aw-Pah, ÿ né hē Omekah. ÿ né hē jāām hē pooj jé hawät doo, ÿ né hē tagadëëg ub hawät doo. ÿ né hē sahōnh hē du doo doo, ÿ né hē sahōnh hē gawats'iik doo. ¹⁴Ky n'aa kedëng da sa saroor rahetsyyd wät doo.ⁱ Sa hä takan'oo däk panang Jerusarën papuuj gó rabajëë p'ëë hyb n'aa. Sa hä takan'oo däk joom ji hed'ëep do ag rabepóh hyb n'aa. ¹⁵Ajyy ÿÿj awaar nesaa do hedo padëëk doo, mehëm doo, sa ÿÿm sa patug nadoo do sii ha'ÿÿh doo, sa da hadoo do dahej'ëep doo, kabarii hä h'yy ka'eeh doo, te hub nadoo do gen'aak do na-ääj hē, dooh rahaja bä rajëë pä bä ta tii bä.^j

¹⁶“ÿ Jesus, ÿ mejō däk ääs karom ÿ seeh, hä ÿ h'yy ka'eeh do hä sahōnh hē hahÿ tamaher'oot hyb n'aa. ÿ né hē ta ti Dawi panaa Dawi hä P'op Hagä Do ky däng do paah. Watom tak'öp gabarëeh do hadoo ÿÿh”,^k näng Jesus kyyh.

¹⁷P'op Hagä Do Sahee, B'éé T'aah ÿÿm pan'aa^l na-ääj hē ky hadoo Jesus hä: “B'ëep ahyyh!”, näk sa kyyh. Taw'ääts hē hahÿ maa new'ëë do ti na-ääj hē

i 22.14 Ji saroor ji hetsyyd wät do ky n'aa gó tabeh'üüm ji h'yyb tym ky n'aa. Baad hado däk ji h'yyb, Jesus ji hyb n'aa dajëp do hyb n'aa. j 22.15 Tabanesaa hënh, akajar hahōng doo bä rade-wäts bëënh tii. k 22.16 Watom tapaj'ëë bä bawag däk do heen n'aa hadoo Jesus, papuuj P'op Hagä Do moo wät do kajaa do tametëeh do hyb n'aa. l 22.17 Ta hä h'yy ka'eeh do tii.

raky hadoo: “B'ëëp ahyyh!” Jé hoo kaanh do hadoo doo, jé karên doo, taw-'ääts hē tabana Jesus wē, tagadoo hyb n'aa naëng ji edëb had'yyt hē hanoo doo, bag hēnh kan'oo dāk doo.

¹⁸ Tak'ëp péj y maher'oot ta jawén hawät do ky n'aa hahy ma kahé bäh hä kerih do maa napäh do hä. Hahy da bë y maher'oot: Hahy kerii dāk do bahānh herih pé ta hä, ta ti hedoo do hä P'op Hagä Do anoo da baad nadoo do ta ky n'aa hahy ma kahé bäh hä kerii dāk doo, ta bahānh ji erii bä. ¹⁹ Ta jawén hawät do ky n'aa, hahy ma kahé bäh hä kerih do ta ky n'aa wób hado hōm péh, ta ti hadoo do hä dooh P'op Hagä Do an'oo wäd bä panang tsyt hē kasëew dāk doo hēnh tajëë suun bä, ta ky n'aa hahy hä kerih doo. Dooh tan'oo wäd bä joom ji hedëp do ag tepoo bä, ta ky n'aa hahy ma kahé bäh hä kerih doo.

²⁰ Hahy da Jesus, hahy hä bë tamaher'oot do kyyh: “Nayyw hē da y bahyng y matëëh doo. Né hup y né hē”, näng.

“Yy. Tii d' né hē. Taw'ääts hē. B'ëëp ahyy Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, näng y ta hä.

²¹ Y karên Jesus Hyb N'aa Jawyk Do ky ennym P'op Hagä Do karapee sa wë. Tii d' né hē taw'ääts hē. Jääm hē kä.